

ಶಿಶುವೈದ್ಯ ಸಂಜೀವನಿ.

ಜರಕ, ಸುಶ್ರುತಾದಿ ಸಂಹಿತೆಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ
ತರೀಕೆರೆ ರಾ. ಸೂ. ವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣಯ್ಯನವರಿಂದ
ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟು

ಇದರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹಕ್ಕನ್ನೂ ಸಹೆದಿರುವ
ಬಿ. ಆರ್. ಗೋವಿಂದರಾಜುಲು

ನಾಯಡುಯವರು ಮತ್ತು

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ—ಚಿಕ್ಕವೇಟೆ

ಕಳಾನಿಧಿ ಬುಕ್‌ಡಿಸ್ಟ್ರಿಬ್ಯೂಟರ್

ಟಿ. ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಶೆಟ್ಟರವರು,

ಈ ಇಬ್ಬರಿಂದಲೂ

ಕಳಾನಿಧಿ ಮುದ್ರಾಕ್ಷರಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿ

ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ.

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ ೧,೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು.

1924.

Registered Copy Right.

ಕ್ರ.ಯ ೨-೪-೦.]

[ಟ್ರಾಡ್‌ಮಾರ್ಕ್ ಬೇರೆ.

Printed at
The Kalanidhi Press,
Bangalore City.
1924.

ಮುನ್ನುಡಿ.

ಈ ಪುಸ್ತಕದಂತಹ ಪ್ರಜಾಹಿತಕಾರಿಯಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿರಳವಾಗಿವೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯವತಾರವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಯಾವ ಯಾವ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ—ಚರಕ, ಸುಶ್ರುತ, ವಾಗ್ಭಟ, ಭಾವಪ್ರಕಾಶ ಮೊದಲಾದ ವೈದ್ಯಸಂಹಿತೆಗಳ ಆಧಾರದಿಂದಲೂ; ಮನುಸ್ಮೃತಿ, ಚಾಣಕ್ಯನೀತಿ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದಲೂ ಆಬಾಲವೃದ್ಧರೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಸಹ ತಿಳಿಯುವಷ್ಟು ಲಲಿತವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ, ಶಾಸ್ತ್ರವೆಚ್ಚಗಳೊಡನೆ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಗ್ರಂಥವಲ್ಲ !

ಮಾನವನಿಗೆ ವೀರೈರಕ್ಷಣೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕರ್ತವ್ಯವು. ಇದನ್ನು ಬಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ತಮ್ಮ ಶುದ್ಧ ಚರಣೆಯಿಂದ ಸಕಲ ದಿಗ್ವಿರೋಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿ, ಅಜರರಾಗಿಯೂ, ಅಪಾರ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಬಹು ಕಾಲದಿಂದ ಜನರು ವೀರೈರಕ್ಷಣಾಧರ್ಮವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮದ ನಿಯಮಪಾಲನೆಯಿಂದ ವಿಮುಖರಾಗಿ—ಅತ್ಯಲ್ಪ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕುಕರ್ಮರತರಾಗುತ್ತಾ, ದುಷ್ಟರತಿ, ಅಸಹಜವ್ಯಾಪಾರ ಮುಂತಾದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮ ವೀರೈರದ ಖಜಾನೆಗೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ—ವೀರೈರವಾಹಿನಿ ಸರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಟವವಿಲ್ಲದವರಾಗಿ, ತೇಜಸ್ಸು, ಕಾಮಸಂಪತ್ತು, ವೀರೈರಸಂಪತ್ತು ಇವುಗಳಿಲ್ಲದೆ—ಸ್ವಪ್ನ ಸ್ಪೃಲನೆ, ಲಘುಸ್ಪೃಲನೆ, ನಪುಂಸಕತ್ವ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷಯಧರ್ಮಗಳನ್ನುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಇತ್ತಾದಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನವಲೋಕಿಸಿದರೆ—ಮೂಲೇಂದ್ರಿಯ ರೋಗರಹಿತರಾದ ಕುಟುಂಬನಿಯರೂ, ತಮ್ಮ ಅರ್ಥಾಂಗಿನಿಯರನ್ನು ರೋಗಿಷ್ಟರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ಪುರುಷರೂ ಅಪರೂಪವಾಗಿರುವರೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಜನನಮರಣ ಲೆಖ್ಪವನ್ನು ನೋಡಿರಿ:—ಈ ದಕ್ಷಿಣ ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಮರಣಪಡುವಷ್ಟು ಎಳೇ ಶಿಶುಗಳು ಮಾತ್ರವು ರಾಜ್ಯಗಳ

ರಾರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಉಪಾಯವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಅನಂದದಿಂದ ಇರುತ್ತಾ--ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಇದೇ ವೈದ್ಯಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ನಾವು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ವೈದ್ಯ ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೆಂಬದರಲ್ಲಿ ಆಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ.

ಅಂತಹ ವೈದ್ಯರಾಗುವ ಮಹನೀಯರಿಗೆ ವೈದ್ಯವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹದುಪಕಾರವಾಗುವಂತೆ ರಸ ಲೋಹಾದಿ ದುಷ್ಪ್ರಸಾರಗಳನ್ನು (ಬೇರೇ ಯಾವ ಗುರುಗಳ ಸಹಾಯವೇ ಇಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ) ಕುದ್ಧಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನಗಳನ್ನೂ, ಹಾಗೆಯೇ ರಸ-ಉಪರಸ, ಲೋಹ-ಉಪಲೋಹ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ತ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಧಾತುಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಭಸ್ಮಮಾಡುವ, ಸಿಂಧೂರಮಾಡುವ ವಿಧಾನವೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ರೋಗಗಳಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಮಾಡುವ ವಿಶೇಷ ವಿಧಿಗಳೂ, ಅವುಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿಸುವ ಪಥ್ಯಕ್ರಮಗಳೂ ಇದರಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಲಲಿತವಾಗಿ (ಗುರುವೇ ಇಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ) ವಿವರಿಸಿರುತ್ತೇವೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕವೊಂದು ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೇಲಿರುವದರಿಂದ ಒಬ್ಬ ವೈದ್ಯನೇ ಇದ್ದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಔಷಧವನ್ನೂ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಗಂಡಸಾಗಲೀ, ಹೆಂಗಸಾಗಲೀ, ಕೊನೆಗೆ ಬುದ್ಧಿಬಲ್ಲ ಹುಡುಗನಾಗಲೀ ತಯಾರಾಡಿದ ರೋಗದಮೇಲೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದಾಗಿರುವದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಸರ್ವರೂ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಛಾಟಿಸಿದ್ದೇವೆ. ತೀರಿಹೋದನಂತರ ಪುನಃ ದೂರಿಯಲಾರದಾದ್ದರಿಂದ ಮೊದಲೇ ಕೊಂಡಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದು ಪರಮಾವಶ್ಯಕವು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ನಮ್ಮ “ಶಿಶುವೈದ್ಯ ಸಂಜೀ

(೩)

ವನೀ ” ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಸಮ್ಯಗ್ವಿಜಾರ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಅಯುರ್ವೇದ (ವೈದ್ಯಕಾಸ್ತ್ರ) ದ ಎಷ್ಟೋ ಭಾಗಗಳು ಅವರಿಗೆ ಮಂದಟ್ಟಾಗಿ ಅವರು ವೈದ್ಯರೇ ಆಗುತ್ತಾರೆಂಬದರಲ್ಲಿ ಏನೇನೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಶುದ್ಧೀಕರಣವೆಲ್ಲ ಇದರಡಿ ಬಂದೇಕಡೆ ಬರಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಶುದ್ಧಮಾಡಿ ಕೊಂಡೇ ಔಷಧಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡವರು ಇದರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಔಷಧಗಳನ್ನು ತಯಾರ್ಪಡುವದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿ ಮತ್ತೇನಾದರೂ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಬರದುಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ವೈದ್ಯಕ್ರಮದ ಯಾವ ವಿಷಯಕ್ಕಾದರೂ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನಾವು ಬೇರೇವಿಧವಾದ ರೂಸುಂ ಇಲ್ಲದೆ ಬರದು ಕಳುಹಿಸುವೆವು. ಅಂತವರು ನಮ್ಮ ಜವಾಬು ಪತ್ರದ ಫೋನ್ಸ್ಟೇಜ್ ಮುಂತಾದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ೨ ಆಣೆಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಕಳುಹಿಸದೆ ಇದ್ದವರಿಗೆ ನಾವು ಉತ್ತರವನ್ನು ಬರಿಯು ವದಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ವಿಳಾಸ:—

ಬಿ. ಆರ್. ಗೋವಿಂದರಾಜುಲು ನಾಯುಡು,

ಆಂಗ್ಲೋ ಭಾರತೀ ವೈದ್ಯಕಾಲಾ,

೪೯೦, ಹಲಸೂರುದೇವಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ.

(೬)

ಧಾತು ರೋಹಾದಿಗಳ

ಭಸ್ಮಸಿಂಧೂರಕ್ರಮ.

ಭಂಗಾರದ ಭಸ್ಮ.

೭-೪ ಬಣ್ಣದ ಬಂಗಾರವನ್ನು ತೆಳವು ರೇಕುಗಳಾಗಿ ಹೊಡಿಸಿ, ಕೆಂಪು ಮುಳ್ಳುಹರವೆ ಸಮೂಲವನ್ನು ಕವಚವಿಕ್ಕಿ ಚೀಲಮಾಡಿ ೧೦ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವಿಕ್ಕಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಿಳೀಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಅರದು ಶೀಸೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವದು. ತುಪ್ಪದ ಅನುಪಾನದಲ್ಲಿ ಹಂಚೀಕಡ್ಡಿಯ ಮೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರಸಿ ಕೊಡಲು ಬಾವು, ವಾಯುವಿಕಾರ, ಮೇಹ, ಮೇಹಕೂಲೆ ಹರವಾಗುವದು. ಧಾತುಪುಷ್ಟಿ ಬಂದು ವರಹಾ ಚೆನ್ನಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ನಿಂಬೇಕಾಯವು ಕವಚವಿರಬೇಕು. ಈ ಲೆಖ್ವ ನೋಡಿಕೊಂಡು ತಕ್ಕಷ್ಟು ಕವಚ ಕೊಡುವದು. ಇದು ಹೈಯಾದಿ ಸಕಲ ಪಾಡ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಪಾನವಿಶೇಷದಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆವೆರಸಿಕೊಡಲು ಮಹಾ ಮೇಹರೋಗಗಳು, ಪ್ರಮೇಹಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವವು. ಜೀನಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ವಾತಜ್ವರ, ವಾಯುನೋತ, ೪೦ ಬಗೆ ವಾಯುಗಳು, ವಾತರಕ್ತ ಸಹ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು.

ಮತ್ತೊಂದು ವಿಧ.

ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿದ ಬಂಗಾರದರೇಕು ೧ ವರಹಾತೂಕ, ಕೋಳಿಮಟ್ಟೆಯ ಪಿಪ್ಪೆ ೨ ವರಹಾತೂಕ, ಇವೆರಡನ್ನೂ ಕುರಟೆಗಸೊಪ್ಪಿನರಸದಲ್ಲಿ ಅರದು ಮೂಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಚೀಲಮಾಡಿ, ಬಂದು ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತದಹೊಟ್ಟು ಹಾಕಿ ಅದರನುಡ್ಡ್ಯ ಈ ಮೂಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಆ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನಿಡಲು ಭಸ್ಮವಹುದು. ಕಾಸರ್ಪಾಸ್, ಧಾತುಕ್ಷೇಣ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ತ ರೋಗಗಳಮೇಲೆ ಇದನ್ನು ಅಕ್ಕೀಕಾಳವು ಅನುಪಾನವರಿತು ಕೊಡುವದು.

ತರಾಳ ಕೆ ಭಸ್ಮ.

ಕುದ್ಧ ಪತ್ರತಾಳಕ ೧ ಪಲವನ್ನು ಹೊಸ ಸುಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ನೀರುಹೊಯಿದು, ನೀರು ತಿಳಿಯಾದನಂತರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಬಂದು ಕುಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸುಣ್ಣ ಘಟ್ಟೆಯಾದದ್ದನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ತಾಳಕ ಬಿಲ್ಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ತುಂಬಾ ಸುಣ್ಣದಿಂದ ತುಂಬಿ ಬಾಯಿಮುಚ್ಚಿ ೭ ಕವಚ ಚೀಲಮಾಡಿ ೧೦ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವಿಡಿ ಭಸ್ಮವಹುದು. ಈ ಭಸ್ಮ ಜೀನುತುಪ್ಪ

ದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು, ಜ್ವಯ, ಕೆಮ್ಮು, ಮೇಹಜ್ವಯ, ಶ್ವಾಸಕಾಸ, ಉಬ್ಬು ಸ, ರಕ್ತಜ್ವಯ ಇವು ನಿರ್ವಾಮಾಗುವವು. ತಾಳೀಸಪತ್ರ, ಶುಂಠಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಮೆಣಸು, ಲವಂಗ, ಆಡುಸೋಗೆಬೇರು, ಅಳಲೆಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ, ತಾರೆ ಕಾಯಿ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಯಾಲಕ್ಕಿ ಇವು ೧-೧ ಪಲ, ಇವೆಲ್ಲದರ ಸಮಸಕ್ತರೆ ಮತ್ತು ಗರುಗದಸಮೂಲ ಚೂರ್ಣ ೧೦ ಪಲ, ಎಲ್ಲ ಕುಟ್ಟಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತ ಮಾಡಿ ಸಕ್ತರೆ ಬೆರೆಸಿದ ಚೂರ್ಣ ಕಾಲುರೂಪಾಯಿತೂಕ, ತಾಳಿಕಭಸ್ತ್ರ ಭತ್ತದಕಾಳಷ್ಟು ಹಾಕಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಬೆರೆಸಿ ಸೇವಿಸಲು—ಮೇಹ ಜ್ವಯ, ಮೇಹಜ್ವರ, ಮೇಹನಂಜು, ಮೇಹಜಟ್ಟಿ, ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಹೂವು ವಡದಿರುವಿಕೆ, ಕಫಜ್ವಯ, ಕುಷ್ಠ ಇವು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವವು. ಈ ಔಷಧವನ್ನು ೪೦ ದಿನ (ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು) ಸೇವಿಸುವದು.

ಇದಕ್ಕೆ ಪಠ್ಯ:—ಶೀಸಾರು, ಎಳೇ ದಂಟನಸೊಪ್ಪು, ಕಿರುಕಸಾಲೆ, ಎಳೇ ಬದನೇಕಾಯಿ, ಚಪ್ಪರದವರೆ, ಹಸುವಿನಹಾಲು ಅಥವಾ ಹಾಲೂತನ್ನ, ಗೋಧೀರವೆ, ತುಪ್ಪ ಇವು ಪಠ್ಯ. ಹುಳಿ, ಮೆಣಶಿನಕಾಯಿ, ಹೊಗೆ ಸೊಪ್ಪು ಶೇದುವಿಕೆ, ಸ್ತ್ರೀಸಂಗ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಕಲದಿವರ್ಜ್ಯವಾದದ್ದು.

ಬೆ ರ ರೆ ರ ವಿ ಧ .

ಶುದ್ಧ ತಾಳಿಕವನ್ನು ಜೇಳುಕೊಂಡಿಸೊಪ್ಪಿನರಸದಲ್ಲಿ ೪ ರೂಪ ಮ ದೀಸಿ ಬಿಲ್ಲಮಾಡಿ ಬಣಗಿಸಿ, ಹಣತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ೪ ಕವಚ ಜೇಲುವಾಡಿ ೫ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವಿಟ್ಟರೆ ಶುದ್ಧ ಭಸ್ತ್ರವಾಗುವದು.

ಇದರಲ್ಲಿ ವಾಶಿಯಾಗುವ ರೋಗಗಳೆ.

ಈ ಭಸ್ತ್ರ ಸಣ್ಣ ಅಕ್ಕಿ ಕಾಳು ಅರ್ಧದ ತೂಕವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ—ಜ್ವರ, ಭಳಜ್ವರ, ಏಕಾಹಿಕ, ಧ್ಯಾಹಿಕ, ತ್ರಾಹಿಕ, ಚಾತುರ್ಧಿಕ, ದ್ವಂದ್ವಜ್ವರ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವವು. ಮೆಣಶಿನಕಾಳು ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ವಾತಜ್ವರ, ಮೈಭಾರ, ತಲೆನೋವು, ಶೂಲೆ, ವಾಂತಿಹರ; ಹಶೀ ಶುಂಠೀರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಪಿತ್ತಜ್ವರ, ಎದೆವುರೆ, ವಾಕರಿಕೆ, ವಾಂತಿ, ಅಜೇರ್ಣ, ಅರುಚಿ ಇವನ್ನು ಹರಿಸುವದು. ಉಪ್ಪೀರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಸನ್ನಿಪಾತ ಜ್ವರಹರ. ನುಗ್ಗೆ ಚಕ್ಕೆರಸ, ಲಕ್ಕಿ ಸೊಪ್ಪಿನರಸ, ಗರಗದರಸ, ಇವೆಲ್ಲ ಶೇರಿಸಿ ಕಾದಸೂತಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಭಸ್ತ್ರ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಡಲು—ದೋಷಜ್ವರ, ದ್ವಂದ್ವಜ್ವರ ಮೊದಲಾದವು ನಾಶವಾಗುವವು. ತಾಳೀಸಾದಿಚೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ಈ ಭಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಜ್ವಯದಕೆಮ್ಮು, ಮೇಹದಕೆಮ್ಮು, ಮೇಹ, ಪಿತ್ತ ಪಾಂಡು ಮೊದಲಾದವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವದು.

ಇದಕ್ಕೆ ಪಠ್ಯ:—ತೋಗರೀಬೇಳೆ, ಎಳೆ ಬದನೇಕಾಯಿ, ಚಪ್ಪರದ ವರೆ, ಹೀರಕಾಯಿ, ವತುವಲಕಾಯಿ, ಬಾಳೇಹೂವು, ಹಾಲು, ಅಕ್ಕಳತುಪ್ಪ ಮೊದಲಾದ ಪಠ್ಯಕಾರಿ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಹುಳಿ, ಮೆಣಶಿನ ಕಾಯಿ, ಶಲದಿಪದಾರ್ಥ ಇವು ಕೂಡದು, ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು ಶೇದಬಾರದು, ಬಿಶಿನೀರನ್ನೇ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು. ಗಾಳಿಗೆ ಹೊರಗೆ ಹೊರಡಬಾರದು.

ಸೂ ತ ಸಿಂ ಧೂ ರ .

ಶುದ್ಧ ಪಾದರಸ ೧ ಪಲ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿಟ್ಟು ರಸಕರ್ಪೂರ (ಶುದ್ಧ ವಾದ್ದು) ೨ ವರಹಾತೂಕ, ಬೆಳಗಾರ ೨ ವರಹಾತೂಕ, ಕಸ್ತೂರಿ ಅರಿಶಿನ, ಮರದರಿ ಶಿನ ೧-೧ ವರಹಾತೂಕ, ಎಲ್ಲ ಶೇರಿಸಿ ವಿಳ್ಯದೆಲೆಯರಸದಲ್ಲಿ ೪ ರ್ಭಾವ ಮುದಿಸಿ, ಕರೀಲುಮೃತ್ತಿಯಲೆ ರಸದಲ್ಲಿ ೪ ರ್ಭಾವ ಮುದಿಸಿ, ಹೀಗೆ ಮದಿ ಸುವಾಗ ಪೆಟ್ಟು ಪ್ಪಿನ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿ ಅರಿಯುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಮರ್ದನ ಪೂರೈಸಿದನಂತರ ಬಿಲ್ಲೆ ಮಾಡಿ ಬಣಗಿಸಿ—ಮಹೇಶ್ವರನ ಪೂಜಾರ್ಚನೆಗೆ ಳನ್ನು ಮಾಡಿ—ಈ ಬಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಹಣತಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮೇಲೊಂದು ಹಣತಿ ಮುಚ್ಚಿ ವಜ್ರಶೀಲ ಮಾಡಿ ಬಣಗಿಸಿ, ಕುಕ್ಕುಟಪುಟವಿಟ್ಟರೆ ಸಿಂಧೂರವಾ ಗುವದು. ಈ ಸಿಂಧೂರವನ್ನು ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲುಗುಲಗಂಜಿ ಅಂದರೆ ಅಕ್ಕಿ ಯಕಾಳಿನ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ತೆಗದುಕೊಳ್ಳುವದು.

ಇದರಲ್ಲಿ ವಾತಿಯಾಗುವನ್ಯಾಧಿಗಳು.

ತಮಕಶ್ಯಾಸ, ಮೇಹವ್ರಣ, ಶ್ವಾಸಕಾಸ, ೨೦ ಬಗೆ ಪಿತ್ತ, ೪೦ ಬಗೆ ವಾಯು, ಶ್ಲೇಷ್ಮ ರೋಗ ೪೦, ಪ್ರಮೇಹಗಳು, ಭಗಂದರ, ನೂತಿ, ಉಪ ದಂಶ, ಟಾಕ, ವರಮ, ಸೂತಿಕಾರೋಗ, ಸನ್ನಿವಿಕಾರಗಳು ಇವೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ಮೂ ಲವಾಗುವವು. ಬೆಲ್ಲದ ಅನುಪಾನದಿಂದ ಸುಖಸನ್ನಿ ನಿವೃತ್ತಿಯಹುದು; ತ್ರಿಕ ಟುಕಚೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಜೇನುಬೆರಸಿ ಕೊಡಲು ಮೇಹಗಡ್ಡೆ, ತೊಡೆನಾಳ, ಜ್ವರ, ಜ್ವರವಾಯು, ದೋಷಜ್ವರ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಮಸ್ತ ರೋಗಹರ.

ಇದಕ್ಕೆ ಪಠ್ಯ:—ಜ್ವರ, ಜ್ವರದೋಷ, ವಾಯುಗಳಿಗೆ ತೋಗರೀಬೇಳೆ ಶೀಸಾರು, ಗೋಧಿಯಗಂಜಿ, ಕಿರಕಸಾಲೆ, ನುಗೆ ಕಾಯಿ, ನುಗೆ ಸೊಪ್ಪು, ಬಿಶಿನೀರೂಅನ್ನ, ಶೀತೊವೈ ಕೊಡುವದು. ಶಲದಿ ವಾತವಸ್ತುಗಳು ಕೂ ಡದು. ಇತರೇ ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೆ ಶಲದಿ ಇಲ್ಲದ ಇಚ್ಛಾಪಠ್ಯ. ಹುಳಿ, ಮೆಣಶಿನ ಕಾಯಿ, ಯಣ್ಣೆ ವರ್ಜ್ಯ. ಸ್ತ್ರೀಸಂಗ, ತಂಬಾಕು ಶೇದುವದು, ಚುಟಾ ಶೇದುವದು ಖಂಡಿ ಕೂಡದು.

ಕೃಷ್ಣಾಭ್ರಕಸಿಂಧೂರ.

ಕೃಷ್ಣಾಭ್ರಕಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನಿಂಬೇಹುಳಲಿ ಪೆಟ್ಟುಪ್ಪನ್ನೆರದು ತುಂಬಾ ಸವರಿ ಮುಚ್ಚಳದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚೆ ಚೀಲುಮಾಡಿ ಅಭಿಪುಟವಿಕ್ಕಿದರೆ ಅರಿಯುವದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಖಲ್ವದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಯಕ್ಕದ ಬೇರಿನ ಚಕ್ಕೆಯರಸ ಅಥವಾ ಯಕ್ಕೆಯ ಹಾಲನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ 8 ರೂವ ಮರ್ದಿಸಿ ಬಿಲ್ಲೆ ಮಾಡಿ ಬಣಗಿಸಿ, ಚೀಲುಮಾಡಿ ಪುಟವಿಡುವದು. ಅದು ನಿರುದ್ಧವಾಗುವವರಿಗೂ ಇದೇಮೇರೆ ಕೆಲವು ಪುಟವಿಕ್ಕಿ, ಅನಂತರ ಕೆಂಪುಮುಚ್ಚೆಯಿರುವ ಮುಳ್ಳುಹರವೇಸೊಪ್ಪಿನ ಸಮೂಲ ರಸದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ರೂವ ಮರ್ದಿಸಿ ಬಿಲ್ಲೆ ಮಾಡಿ ಬಣಗಿಸಿ ಗಜಪುಟವಿಡುವದು. ಅನಂತರ ಅಲದಬಿಳಲು ಚಿಗರಿನ ರಸದಲ್ಲಿ 8 ರೂವ ಅರದು ಪುಟವಿಡುವದು, ಅನಂತರ ಹಳದೀ ಗರಗದಸೊಪ್ಪಿನ ಸಮೂಲ ರಸದಲ್ಲಿ 6 ಪುಟ, ಅನಂತರ ಮೊಲೆಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಟ, ಜಾಳಮೂಲಂಗೀರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಟ, ಹೊಮ್ಮುಗಳ ರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಟವಿಡಲು ಅರುಣಾರ್ಕದಂತೆ ದಿವ್ಯಸಿಂಧೂರವಾಗುವದು.

ಇದರ ಉಪಯೋಗ:—ಬಿಲ್ವಾದಿ ಲೇಹದಲ್ಲಿ ಮೇಣಸುಕಾಳಷ್ಟು ಸೇವಿಸೆ—ಪಿತ್ತಪಾಂಡು, ಪಿತ್ತಮೈಕ, ಪಿತ್ತಮೇಹ ಹರಿಸುವದು. ಇದನ್ನು ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು—ಕ್ಷಯ, ಪಾಂಡು, ಮೇಹ, ಕೋಬ್ಬೆ, ಅತಿಸಾರ, ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯ, ಮಧುಮೇಹ, ಕಾಸತ್ವಾಸ, ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ವ್ಯಾಧಿಗಳೂ ಹರಿಸುವವು. ಅಯಸಿಂಧೂರ, ಕಾಂತಸಿಂಧೂರ, ಅಭ್ರಕಸಿಂಧೂರ ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಬೆರೆಸಿ ಅನುಪಾನದಿಂದ ಅಥವಾ ತುಪ್ಪ, ಬೆಣ್ಣೆ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಸೇವಿಸಲು ಸಕಲ ವ್ಯಾಧಿಗಳೂ ನಾಶನವಾಗಿ—ರಕ್ತವೃದ್ಧಿ, ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ, ಆಯುಸ್ಸೇಜೋ ಬಲವನ್ನೀಯುವದು.

ಅಭ್ರಕಸಿಂಧೂರವನ್ನು ಜೇನಿನ ಅನುಪಾನದಿಂದ ಕೊಟ್ಟರೆ ಆತ್ಮಗ್ರಸ್ತನಿಗೆ ಪಾತಗಳು, ಮೂರ್ಛೆಯೂ ನಿರ್ವಾಮವಾಗುವವು.

ಅಭ್ರಕಸಿಂಧೂರದಲ್ಲಿ—ಹಿಪ್ಪಲಿಚೂರ್ಣ, ತಾರೇಕಾಯಿಚೂರ್ಣ ಶೇರಿಸಿ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿಕೊಡಲು ಶ್ಲೇಷ್ಮ ರೋಗಗಳೆಲ್ಲಾ ನಾಶನವು.

ಅಭ್ರಕಸಿಂಧೂರವು ಅರಿಶಿನದಚೂರ್ಣ, ಶತಾವರಿಗೆಡ್ಡೆ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಜೇನುಹಾಕಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ವಿಂಶತಿಮೇಹಗಳನ್ನು ಹರಿಸುವದು.

ಅಭ್ರಕಸಿಂಧೂರ, ಕಾಂತಸಿಂಧೂರ ಶೇರಿಸಿ ಆಕಳಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಂಡಲಕಾಲ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಸರ್ವರೋಗಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವವು. ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ, ರಕ್ತವೃದ್ಧಿ, ಬಲವೃದ್ಧಿ ಇವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು.

ಅಭ್ರಕಸಿಂಧೂರವು—ಸ್ವಂಧವಲವಣ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು, ಮೆಣಸು ಇವುಗಳನ್ನರದು ಅದರೊಡನೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಸಿನೀರನ್ನು ಕುಡಿಸಿದರೆ ಸರ್ವಾಜೀರ್ಣಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವವು.

ಅಭ್ರಕಸಿಂಧೂರ, ತಾಮ್ರಭಸ್ಮ ಇವನ್ನು ಕೇರಿಸಿ ಅಳಲೇಕಾಯಿ ಚೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ಕೇರಿಸಿ ಮಾದಳಹಣ್ಣು ರಸದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಸರ್ವಕೂಲೆಗಳು, ಬಿಕ್ಕಳಕೆ, ಭರ್ದಿ ಇವು ಹರ.

ಅಭ್ರಕಸಿಂಧೂರ—ರಸಸಿಂಧೂರ, ಸ್ವರ್ಣಭಸ್ಮ ಇವನ್ನು ಕೇರಿಸಿ ಹಲೇಕುಂಡೀರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಂಡಲ ಸೇವಿಸಿದರೆ—ಕ್ಷಯ, ಕ್ಷಯಪಾಂಡು, ಕುಂಭಕಾಮಿಲಾ, ಜಲೋದರ, ಮತೋದರ ಇವೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ವಾಮವಾಗುವವು.

ಅಭ್ರಕಸಿಂಧೂರ ಅಳಲೇಕಾಯಿಚೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ೧ ಮಂಡಲ ಸೇವಿಸಿದರೆ ೫ ಬಗೆ ಪಾಂಡುರೋಗಗಳು ಹರಿಸಲ್ಪಡುವವು.

ಅಭ್ರಕಸಿಂಧೂರ ಅಳಲೇಕಾಯಿಚೂರ್ಣ ಕೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಪಾಂಡು, ಕಾಮಲೆ, ಹಲೇಮಕ ಮುಂತಾದ ರೋಗಹರ.

ಅಭ್ರಕಸಿಂಧೂರವನ್ನು ಅಳಲೇಕಾಯಿಚೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ಕೇರಿಸಿ ಅಕ್ಕಳ ಮೂತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಕೋಭಿ, ಪಾಂಡು, ಕುಂಭಕಾಮಾಲೆಹರ.

ಅಭ್ರಕಸಿಂಧೂರ ಲೋಹಭಸ್ಮ ಕೇರಿಸಿ ಲವಂಗಚೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ಜೇನು ತುಪ್ಪ ಬೆರೆಸಿ ಕೊಡಲು ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ದಶಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ರಮಿಸ ಕತ್ತನಾಗುವನು.

ಕಾಂ ತ ಸಿಂಧೂರ .

ಕಾಂತದ ಗಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಒಡದು ಮಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಇದು ಮುಳುಗುವಷ್ಟು ಆಡಿನ ರಿಕ್ತವನ್ನು ಹಾಕಿ ಬಾಯಿಮುಚ್ಚಿ ವಜ್ರಚೇಲುವಾಡಿ ಒಂದು ಗುಂಡಿ ತೆಗೆದು ಆ ಮಡಿಕೆಯನ್ನು ಹೂಳಿಡುವದು. ೧೫ ದಿನವಾದ ನಂತರ ತೆಗೆದು ಆ ಕಾಂತ ೧ ಪಲ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಗಂಧಕ ೧ ಪಲ, ಲೋಹದ ರಾಘಡಿ ೧ ಪಲ, ಶುದ್ಧ ಪಾದರಸ ೧ ಪಲ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ನಿಂಬೇಹುಳಯಲ್ಲಿ ೧ ಝಾವ ಮದಿಸಿ ಬಿಲ್ಲೆ ಮಾಡಿ ಬಣಗಿಸಿ ಒಂದು ಮಾಡ ಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬಾಯಿಮುಚ್ಚಿ ವಜ್ರಸರಿಯ ೭ ಚೇಲುವಾಡಿ ಬಲೇಮೇಲಿಟ್ಟು ೪ ಝಾವ ಪುರಿಹಾಕಿದರೆ ಸಿಂಧೂರಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಸಿಂಧೂರವನ್ನು ತಗದಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು, ಅಕ್ಕೀಕಾಳಷ್ಟು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಗುಲಗಂಜಿಪ್ರಮಾಣದವರಿಗೆ ರೋಗಗುಣಬಲವರಿತು—ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಬೇರೆಬೇರೆ ಅನುಪಾನಗಳು, ಲೇಹ್ಯಗಳು, ಚೂರ್ಣಗಳು, ಕಷಾಯವರ್ಗಗಳು ಇವುಗಳೂ

ಇದರಿಂದ ಗುಣವಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು:—ಈ ಕಾಂತಸಿಂಧೂರವನ್ನು ಮೇಕೆಯಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಎದೆದು ರೋಗಗಳು, ಗ್ರಹಣೆ ಮುಂತಾದ ವ್ಯಾಧಿಗಳು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವವು. ಕಾಮಾಲೆ, ಪಾಂಡು, ಕೋಭೆ, ಮೇಹ ವಾಯುಗಳು ನಾಶನವಾಗುವವು. ರಕ್ತಪುಟವಿಲ್ಲದೆ ಬಿಳಿದೇರಿದ ಕರೀರವು ರಕ್ತವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಸುಕುಮಾರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುವದು. ವೀರ್ಯನಷ್ಟವಿರುವವನಿಗೆ ರಕ್ತವೃದ್ಧಿ, ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ, ಆಯುಸ್ಸೇರ್ಜೋಬಲ ಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದು. ಕಾಂತಿವಿವರ್ಧನೆ ಮಾಡುವದು, ಕಾಸಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಮೂಲೋತ್ಪಾಟನೆ ಮಾಡುವದು. ಬಹುಮೂತ್ರಜಾಡ್ಯವನ್ನು ಹರಿಸುವದು. ಅಪಸ್ಥಾರ, ಮಲರೋಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಮೂಲತಃ ನಾಶಗೊಳಿಸುವದು.

ಇದರ ಸೇವನಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಥ್ಯ:—ತೊಗರಿಬೇಳೆ, ಹಶೀಹಸರಾಬೇಳೆ, ಶೀಯಾದ ಕಂದಗಳು, ಹೀರೇಕಾಯಿ, ಪೆಡವಲಕಾಯಿ, ಎಳೆಬದನೇಕಾಯಿ, ನುಗ್ಗೆಕಾಯಿ, ಎಳೆಬೆಂಜೇಕಾಯಿ, ನುಗ್ಗೆಸೊಪ್ಪು, ಎಳೆ ಹರವೇ ಸೊಪ್ಪು, ಚಪ್ಪರದವರೇಕಾಯಿ, ಮೆಂತಿಯಸೊಪ್ಪು, ಹೊನಗೊನೆಸೊಪ್ಪು, ಅತ್ತಿಕಾಯಿ, ಆಕಳತುಪ್ಪೆ, ಆಕಳಹಾಲು, ಆಕಳಮಜ್ಜೆಗೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ, ಹುಣಸೆಹಿಗರು ಇವು ಅನುಕೂಲವಾದ ಪಥ್ಯ. ಹುಣಸೇಹಣ್ಣು, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಕಲದಿಪದಾರ್ಥ, ಯಣ್ಣೆ, ನಿಷಾವಸ್ತುಗಳು ಸಹಾ ಕೂಡದು. ಕೋಕ, ದುರಾಲೋಚನೆ, ಸ್ತ್ರೀಸಹವಾಸ, ಹೊಗೆಚುಟ್ಟು ಸೇದುವಿಕೆ ಇವು ವರ್ಜ್ಯಗಳು. ಹೀಗೆ ಪಥ್ಯದಿಂದಿದ್ದು ಈ ಕಾಂತಸಿಂಧೂರವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಸಕಲರೋಗ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾಮಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ ಅಪರಿಮಿತ ಸುಖಿಯಾಗುವನು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅವರ ರಜೋಧರ್ಮದ ವಿಷಮತ್ವ, ಪ್ರದರರೋಗ, ಬಂಜೆತನ ಇವು ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿ ಆಕೆಯು ಪುತ್ರವತಿಯಾಗುವಳು.

ಬೇರೇವಿಧವಾದದ್ದು.

ಕುದ್ಧಿಮಾಡಿದ ಕಾಂತ ೧ ಪಲ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಗಂಧಕ ೧ ಪಲ, ಇವೆರಡನ್ನೂ ನಿಂಬೇಹುಳದಲ್ಲಿ ೧ ರೂವ ಮರ್ದಿಸಿ ಬಿಲ್ಲೇಮಾಡಿ ಬಣಗಿಸಿ ಹಣತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಗಜಪುಟವಿಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಹೀಗೆಯೇ ೩ ಸಲ ಪುಟವಿಟ್ಟರೆ ಸಿಂಧೂರವಾಗುವದು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಗುಣವಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು:—ಕರಳುಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಾತ, ಅಂಡವಾತ, ವಾಯುಗಳು, ಗುಲ್ಮವಾತ, ಜ್ವರಗಡ್ಡೆ, ಬಾವು, ಹೊಟ್ಟೆ ಬೊಡ್ಡದಾಗಿರುವಿಕೆ, ಉದರವಾಯುಗಳು, ಮಹೋದರ, ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರ ಇವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದು.

ಇಂ ಗ ಲೀ ಕ ಭ ಸ್ತು .

ಕುದ್ಧಿ ಮಾಡಿದ ಇಂಗಲೀಕದಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ತಂದು—ಬೆಳ್ಳಿಯಕ್ಕದಬೇರಿನ ಜತೆಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಪೆಟ್ಟು ಪು ಹಾಕಿ ಕುಟ್ಟಿ ರಸವನ್ನು ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಆ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವನ್ನು ಈ ಇಂಗಲೀಕದಗಡ್ಡೆಗೆ ಚುರುಕು ಕೊಡುವದು. ಉಳಿದ ಅರ್ಧರಸದ ಜತೆಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪೆಟ್ಟು ಪು ಹಾಕಿ ಅರದು ಬಣಗಿಸುವದು. ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ಪುಡಿಮಾಡಿ—ಕುತ್ತಿಗೆ ಅಗಲವಿರುವ ಬಂದು ಕುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಂದುವರಿಗೆ ಮೇಲಿನ ಪೆಟ್ಟು ಪು ಹಾಕಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಇಂಗಲೀಕದ ಗಡ್ಡೆಯನ್ನಿಟ್ಟು, ಅದರಮೇಲೆ ಪೆಟ್ಟು ಪು ಹಾಕಿ ೧೦ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವಿಡುವದು. ಉಪ್ಪು ಕೆಂಪಾದಕೂಡ್ಲೆ ತೆಗದುನೋಡಿ ಇಂಗಲೀಕವನ್ನು ಅರದು ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವದು.

ಬೇ ರ ಲ ವಿ ಧಾ ನ .

ಇಂಗಲೀಕ ಕುದ್ಧಿಯಾದದ್ದು ೨ ಪಲ ಅಭ್ರಕದ ತಗಡಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ನಿಂ ಜೇಹುಳಲಿ ೨ ರುವಾಣ ಚುರಕು ಕೊಡುವದು, ಅದನ್ನು ತೆಗದುಕೊಂಡು (ದೂದಿಯಾ) ಹಾಲುಗಿಡದ ಹಾಲನ್ನು ಇಂಗಲೀಕದಗಡ್ಡೆಗೆ ಸವರಿ ಬಿಸಲಲ್ಲಿ ಬಣಗಿಸಿ ಅದೇ ಹಾಲು ಗಿಡದಸಮೂಲವನ್ನು ಅರದು ಕವಚವಿಕ್ಕಿ ಬಂದು ಹಣತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚಿ ಜೇಲುಮಾಡಿ ೪ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವಿಡಲು ಭಸ್ತವಾಗುವದು. ಈ ಭಸ್ತ ಅರ್ಧಗುಲಗಂಜಿ ತೂಕವನ್ನು ಫರಂಗಿಚಕ್ಕೆ ಚೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಮೇಹದಹುಣ್ಣು, ಜ್ವರ, ಮೇಹದ ಎಲ್ಲಾ ನೋವು ಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು. ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಜ್ವರನಾಶನವು, ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪು ಹರ, ತ್ರಿಫಲಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಮೇಹೋಷ್ಣ, ಮೇಹದ ಭಗಂದರ, ಮುಸುಕು, ಟಾಕಿ, ಉಪದಂಶ ಮುಂತಾದವು ಹರವಾಗುವವು. ಮಣಶಿನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ವಾತಜ್ವರ, ಮಾಂದ್ಯ, ಅಜೀರ್ಣ, ಹುಳ ತೇಗು, ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರ ಹರಿಸುವದು. ಅತಿಬಹಿ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಭೇದಿಯಾ ಗುವಿಕೆ ನಿಲ್ಲುವದು, ಅತಿಸಾರ ಮುಂತಾದ ರೋಗಹರ. ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಿಗೂ, ಹುಡುಗರಿಗೂ ಅಕ್ಕಿ ಕಾಳಷ್ಟು, ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಗುಲಗಂಜಿಯಷ್ಟು ಕೊಡ ಬಹುದು.

ವಂ ಗ ಭ ಸ್ತು .

ವಂಗ ೧೬ ತೊಲೆಯನ್ನು ಅರಳಿಚಕ್ಕೆ ಕುಟ್ಟಿದತೊಕ್ಕು ಗೋಣೀತಟ್ಟಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಅದರನಡುವೆ ವಂಗವನ್ನಿಟ್ಟು ಕಸಡಮಟ್ಟ ಮಾಡಿ ೪೦ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವನ್ನು ಹಾಕಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು, ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಅರದು ಶೀಸ

ಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವದು. ತುವುದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಎಲ್ಲಾ ಮೇಹದರ. ಸಾಸವೆ, ಬಳ್ಳಣ್ಣೆ, ಮತ್ಸ್ಯಗಳು ಮುಂತಾದ ಶಲದಿಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು.

ಬೇರೇವಿಧ .

ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿದ ವಂಗವನ್ನು ರೇಕುಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸಣ್ಣಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿ, ಕರೀಲಕ್ಕೇಸೊಪ್ಪನ್ನು ಬಣಗಿಸಿ ಅದನ್ನು ಗೋಣೀಪಟ್ಟಿಯಮೇಲೆ ಹಾಸಿ ಅದರಮೇಲೆ ವಂಗದ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಹರಡಿ ಮೇಲೆ ಆ ಮೂಲಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸುರಳಿಸುತ್ತಿ ಪುಟವಿಡಲು ನಿರುದ್ಧಭಸ್ತವಾಗುವದು. ಈ ಭಸ್ತ ಭತ್ತದಕಾಳಷ್ಟು ಸಕ್ಕರೆಯೊಡನೆ ಶೇರಿಸಿ ಬಂದಂತೂಲೆ ಬೆಣ್ಣೆಯೊಡನೆ ಕಲಿಸಿ ಹಗಲೂ, ರಾತ್ರಿ ಹೀಗೆ ೭ ದಿನ, ೧೦ ದಿನ, ಸೇವಿಸಿ ಪಥ್ಯದಲ್ಲಿ ದ್ದರೆ—ಬೆಳಿಪು, ಟಾಕಿ, ಮೇಹಕಾರಕ, ಎಲ್ಲಾ ಮೇಹಜಾಡ್ಯಗಳು, ಮೇಹ ವ್ರಣ, ಲೂತೀವ್ರಣ, ಭಗಂದರ, ಉಪದಂಶ ಮೊದಲಾದ ರೋಗಗಳು ನಾಶನ ವಾಗುವವು. ಮೊಣಶಿನಕಾಳು ೨ ಪಲ, ದಾಲಚೆನ್ನಿ ೧ ಪಲ, ತಂಗೇಡಿಚಕ್ಕೆ ೨ ಪಲ, ತಂಗೇಡಿಹೂವು ೪ ಪಲ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಜೂರ್ನಿಸಿ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಗತಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆ ೨ ಪಲ ಬೆರಸಿ, ಈ ಜೂರ್ಣ ಅರ್ಧತೊಲಾಕ್ಕೆ ಅರ್ಧಗುಲಗಂಜಿತೂಕ ಭಸ್ತ ಶೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಬಹುಮೂತ್ರ, -ಮಹೋದರ, ಜಲೋದರ, ಉಷ್ಣ ವಿಕಾರ ಇವು ನಿರ್ವಾನವಾಗುವವು. ಈ ಭಸ್ತ ಮತ್ತು ಕಾಂ ತಸಿಂಧೂರ ಮತ್ತು ಈ ಮೇಲಿನ ಜೂರ್ಣ ಶೇರಿಸಿ ೨೦ ದಿನ ಅಥವಾ ೪೦ ದಿನ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಮಧುಮೇಹ, ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ ಇವು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವವು.

ಈ ಭಸ್ತ ಸೇವನೆಗೆ ಪಥ್ಯ:—ತೊಗರಿಬೇಳೆ, ಹಸಿವೆಸರುಬೇಳೆ, ಎಳ್ಳೆತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ನುಗ್ಗೆ ಕಾಯಿ, ಚಪ್ಪರದವರಕಾಯಿ ಮೊದಲಾದ ಪಥ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಬಹುದು. ಹುಳಿ, ಕೆಂಪುಮೊಣಶಿನಕಾಯಿ, ಯಾಣ್ಣೆ, ಉದ್ದು, ಬಿದನೇಕಾಯಿ ಮೊದಲಾದ ಶಲದಿಪದಾರ್ಥಗಳು ವರ್ಜಿತಕ್ಕವು. ಧಾತುಪುಷ್ಟಿ ಗಾಗಿಯೇ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ರವೆ ಇವು ಹಿತವಾದವು.

ನೀಸಭಸ್ತ .

ಅತ್ತಿಯಚಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಮತ್ತಿಚಕ್ಕೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕುಟ್ಟಿ ಶುದ್ಧ ನೀಸಕ್ಕೆ ಕವಚವಿಕ್ಕಿ ಬೇಲುಮಾಡಿ ೧೦೦ ಬೆರಸೆಯಲ್ಲಿ ಪುಟವಿಡಲು ಭಸ್ತ ವಹುದು. ಇದನ್ನು ಆರಮು ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವದು.

ಬೇರೇವಿಧ .

ನೀಸವನ್ನು ೨೦ ಸಲ ಕರಗಿ ಕರಗಿ ಲೋಳಿಸದವರಸದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಯುವದು. ಆಮೇಲೆ ೭ ಸಲ ಲಕ್ಕಿಸೊಪ್ಪಿನರಸದಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಹಾಕುವದು. ಅನಂತರ ಇಬ್ಬೆಯಾಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ೭ ಸಲ ಕರಗಿಹಾಕಿದರೆ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಕುದ್ಧ ಸೀಸವನ್ನು ತಳುವಾದ ತಗಡುಮಾಡಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು—ಬಂದ ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಕೇರು ಉಪ್ಪುಹಾಕಿ ಆ ಉಪ್ಪಿನಮೇಲೆ ಸೀಸದಬಿಲ್ಲೆ ಇಟ್ಟು, ಅದರಮೇಲೆ ಉಪ್ಪುಹಾಕಿ ಬಾಯಿಮುಚ್ಚಿ ಬೇಲುಮಾಡಿ ಕಮಲಾ ಗ್ನಿಯಿಂದ ೪ ರೂವ ಅಡುವದು. ಸಾಂಗಶೀತಲವಾದಮೇಲೆ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಯಕ್ಕದಹಾಲ್ಲ್ಲಿ ಅರದು ಬಿಲ್ಲೆ ಮಾಡಿ ಬಣಗಿಸಿ ಬೇಲುಮಾಡಿ ಪುಟವಿ ಡಲು ಭಸ್ತ ವಾಗುವದು.

ಈ ಭಸ್ತ ಭತ್ತದಕಾಳವ್ವು ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲು ಮೇಹಜಾಡ್ಯಗ ಳನ್ನೂ, ಉಷ್ಣ ವನ್ನೂ ನಿರ್ವಾಮ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಲೇಹ್ಯ, ಚೂರ್ಣ ಕಷಾ ಯ ಇವುಗಳ ಜತೇಲಿ ಸೀಸಭಸ್ತವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು—ಗುಲ್ಮ, ಜ್ವರ ಗಡ್ಡೆ, ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರ, ಮೂತ್ರಾಘಾತ, ಉರಿಮೂತ್ರ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ರೋಗ ನಾಶವಾಗುವವು. ಇದಲ್ಲದೆ ಅನುಪಾನಭೇದದಿಂದ ಕೊಡಲು— ಜ್ವರ, ಕಾಸರಾಸ, ಅತಿಸಾರಾದಿ ರೋಗಗಳು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವವು.

ಇದಕ್ಕೆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ:—ಫನವಾದ ರೋಗಗಳಿಗೆ ತೊಗರಿಬೇಳೆ, ನು ಗ್ಗ ಕಾಯಿ, ಬದನೇಕಾಯಿ, ಎಳೆಬೆಂಡೇಕಾಯಿ, ಬಾಳೆಹೂವು, ತುಪ್ಪ, ಹಾಲು ಇವು ಹಿತವಾದವು. ಕಲದಿಪದಾರ್ಥ ವರ್ಜ್ಯ.

ಕ ಲ್ವಾ ರು ಭ ಸ್ತ .

೫ ಪಲ ಕುದ್ಧ ಕಲ್ವಾರನ್ನು ಸ್ಥೂತುಂಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೊಸಮುಚ್ಚ ಳದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮುಳುಗುವಂತೆ ನಿಂಬೇಹುಳಿ ಹಾಕಿ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಬಣಗಿಸಿ, ಹೀಗೆ ೫ ಸಲಮಾಡಿ ಮೇಲೊಂದು ಬಿಲ್ಲೆ ಮುಚ್ಚಿ ಕಪಡಮುಟ್ಟ ಮಾಡಿ ೫೦ ಬೆರಣಿ ಯಲ್ಲಿ ಪುಟವಿಟ್ಟ ರಭಸ್ತವಹುದು. ಅದನ್ನು ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಅರದು ಇಟ್ಟು ಕೊ ಳುವದು.

ಬೇ ರೇ ರಿ ವಿ ಧ .

ಕಲ್ವಾರು ೧ ಪಲ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪೆಟ್ಟು ಪು ಸೀರುಹಾಕಿ ೪ ರೂವ ಮರ್ದಿಸಿ ಬಿಲ್ಲೆ ಮಾಡಿ ಬಣಗಿಸಿ, ಹಣತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬೇಲುಮಾಡಿ ೫೦ ಬೆರ ಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವಿಡಲು ಭಸ್ತವಾಗುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ೨ ಗುಲಗಂಜಿತೂಕ ಭಸ್ತ ಆಕಳತುದ್ದದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಜೇನುತುದ್ದದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಉಷ್ಣ ವಾ ಯು, ಹಲ್ಲುನೋವು, ಎದೆನೋವು, ಉಷ್ಣ ವಿಕಾರ ಇವು ನಾಶವಾಗು ವುದು. ಇದನ್ನು ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೊಡಬಹುದು. ಇಚ್ಛಾ ಪಠ್ಯ.

ಕ ಪೂ ರ ರಿ ಲಾ ಜ ತು ಭ ಸ್ತ .

೧೦ ವರಪಾತೂಕ ಕುದ್ಧ ಕರ್ಪೂರಶಿಲಾಜತನ್ನು ತಗಡುಕೊಂಡು ಹೊಸ ಸ್ಥೂತವನ್ನು ದಪ್ಪಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಕಪಡಮುಟ್ಟಮಾಡಿ ೧೦ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ

ಪುಟವಿಡಲು ಭಸ್ತೃವಾಗುವದು. ಅದರಮೇಲಿರುವ ಸಣ್ಣವನ್ನು ಹೆರದು ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಅರದು ಶೀಸೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವದು. ಆಕಳತುವ್ದ ಅನುಪಾನ ದಿಂದ ಸಕಲಮೇಹವಿಕಾರಗಳೂ, ವಾಯುವೂ, ಉಷ್ಣರೋಗಗಳೂ ನಾಶ ನವಾಗುವವು. ಇಚ್ಛಾ ಪಥಂ.

ಗ ರು ಡ ವ ಚ್ಚೆ ಭ ಸ್ತೃ .

ಗರುಡಪಚ್ಚೆ ಮೊಯನ್ನು ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ವೆಟ್ಟು ಪ್ಪುನೀರಿನಲ್ಲಿ ೪ ರ್ಯಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ಬಿಲ್ಲೇಮಾಡಿ ಒಣಗಿಸಿ, ಹಣತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಚೀಲುವಾಡಿ ಪುಟವಿಡುವದು. ಈ ಭಸ್ತೃವನ್ನು ಗರುಡಪಚ್ಚೆಯ ಮೊಟ್ಟೆಯರಸದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಗುರುಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ೧ ಮಂಡಲ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಕಾಯಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವದು. ಕುಷ್ಠರೋಗ ಸಹಾ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಸಕಲ ರೋಗಗಳೂ ನಾಶನವಾಗುವವು. ವಿಷ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವದು. ಸರ್ವದಂಶಕ್ಕೆ ಇದೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಔಷಧವು. ಈ ಔಷಧ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಕಾಯಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವವನು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ ಹಾವು ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ತ ದುಷ್ಪ್ರಜಂತುಗಳೂ ಈತನ ನೆರಳಿಗೆ ಸಹಾ ಬೀಳದಂತೆ ಭಯ ಪಟ್ಟೋಡುತ್ತಿರುವವು. ಆತನಿರುವಕಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷವೆಂಬದೇ ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲ !!!

ದಿಳುಪಿಗೂ ಕೆಮ್ಮಿಗೂ ಪಟಿಕೆಭಸ್ತೃ.

ಬಂದು ಸಣ್ಣ ಕುಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ೪ ರೂಪಾಯಿತೂಕ ಆಕಳಬೆಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ೪ ರೂಪಾಯಿತೂಕ ಪಟಿಕದಗೆಡ್ಡೆಯನ್ನು ಹೊಳೆ ಆ ಕುಡಿಕೆಯ ಬಾಯಿಗೆ ಹೆಂಚುತುಂಡು ಮುಚ್ಚಿ ಮೂರು ಚೀಲುವಾಡುವದು. ೫ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವಿಟ್ಟರೆ ಭಸ್ತೃವಾಗುವದು. ಮೇಣಸಿನಕಾಳಪ್ಪು ಈ ಭಸ್ತೃವನ್ನು ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ೪ ದಿನ ಅಥವಾ ೫ ದಿನ, ದಿನವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ಕೊಟ್ಟರೆ ಬಿಳುಪು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವದು. ಈ ಭಸ್ತೃ ೪ ಗುಲಗಂಜಿ ತೂಕ ವನ್ನು—ಗರಗದಯಲೆ, ಕುಪ್ಪಿಯಲೆ ಮುಂತಾದ್ದರಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮಡಿಸಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ—೨ ದಿನ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಕೆಮ್ಮು ನಿಲ್ಲುವದು. ದಿನಕ್ಕೂ ಮೊದಲುದಿನ ೧ ಯಲೆ, ೨ನೇ ದಿನ ೨ ಯಲೆ ಹೀಗೆ ದಿನವೂ ಒಂದೊಂದು ಯಲೆ ವೃದ್ಧಿಮಾಡುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು. ಪಥ್ಯದಿಂದಿರಬೇಕು.

ಕ ವ ಡೆ ಭ ಸ್ತೃ .

ಕವಡೆಗಳನ್ನು ೧೨ ತೊಲೆ ತೆಕ್ಕೊಂಡು ಹುಣಸೇಹುಳಲಿ ನೆನೆಹಾಕಿದ್ದು ಕತ್ತಲವಿಲ್ಲದಂತೆ ತೊಳೆದು ಅನಂತರ ಒಂದು ಕುಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂಬೇಹುಳ ತುಂಬಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಕವಡೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಬಾಯಿಗೆ ಬಿಲ್ಲ ಹಾಕಿ ಕವ

ಚವಿತ್ತು ೧೦ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವಿಟ್ಟು ತೆಗೆದಿಡುವುದು. ಈ ಭಸ್ತವನ್ನು—
ತುಪ್ಪ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಹಣ್ಣಿನಕುರಿತು, ಗರಗದರಸ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವದಾ
ದರೂ ರೋಗವರಿತು ಅನುಪಾನದಿಂದ ಮೊಣಕಿನಕಾಳಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾ
ಬಂದರೆ—ಪಕ್ಕಶೂಲೆ, ಎದೆಶೂಲೆ, ವಾಯು, ಜ್ವರ, ಭೇಷ, ಕೆಮ್ಮು, ವಾಂತಿ,
ಹೊಟ್ಟೆಶೂಲೆ ಇವು ನಾಶನವಹುವು.

ಕೃಂ ಗಿ ಭ ಸ್ತ .

ಸಾರಗದಕೊಂಬನ್ನು ಸಣ್ಣಗೆ ತುಂತುಮಾಡಿ ಅಗಸೆಸೊಬ್ಬನರಸದಲ್ಲಿ
೧ ರೂಪ ಬೇಯಿಸುವುದು. ಅನಂತರ ನೀರುಳ್ಳಿಗಡದ ಸಮೂಲ ಅಥವಾ
ಲೋಳಿಸರಪಟ್ಟಿ ಇವುಗಳ ಕವಚವನ್ನೂ ಕವಚಮುಟ್ಟುವಾಡಿ ಪುಟವಿಟ್ಟರೆ
ನಿರುದ್ಧ ಭಸ್ತವಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ರೋಗಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಅನುಪಾನದಿಂದ ಕೊ
ಡಲು ಎದೆಶೂಲೆ, ಪಾಶ್ವಾಶೂಲೆ, ನಾಲಿಗೆಹುಣ್ಣುಗಳು, ವಡದಿರುವಿಕೆ, ಬಿಳಪು
ಇನ್ನೂ ವಿಧವಿಧ ಉಷ್ಣವಿಕಾರಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು.

ಪ್ರ ವಾ ಳ ಭ ಸ್ತ .

ಇವೆಲ ಶುದ್ಧ ಹವಳದಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ನಿಂಬೆಹುಳಿಲಿ ಬಂದು ದಿನ ನೆನೆ
ಯಿಕ್ಕಿದ್ದು ತೊಳೆದು ಬಾಯಿ ಅಗಲವಾದ ಕುಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮೊಲದರಕ್ತ
ವನ್ನು ಹಾಕಿ ಕವಡಮುಟ್ಟುವಾಡಿ ೫೦ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವಿಟ್ಟರೆ ದಿವ್ಯವಾದ
ಭಸ್ತವಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ರದುಕೊಂಡು—ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಕೆ
ಮ್ಮು, ಜ್ವರ, ಪಿತ್ತ, ಶೂಲೆ, ಬಿಳಪು ಹರವಾಗುವವು. ವಾತಕ್ಷಯ, ಉಷ್ಣದ
ಬಿಕ್ಕಳಕ್ಕೆ ನಾಶನವಾಗುವವು. ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಕಫಕ್ಷಯ, ಉಬ್ಬಸ,
ಕಾಸಶ್ವಾಸ, ವಾಯುರೋಗಗಳು ಸಹ ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗುವವು. ಇದಕ್ಕೆ ಹುಳಿ
ಕೊಡದು. ರೋಗಾನುಗುಣ್ಯವಾದ ಪಥ್ಯವಿರಬೇಕು.

ಮೌ ಕ್ತಿ ಕ ಭ ಸ್ತ .

ಬಾದು ವರಾತೂಕ ಗುಟ್ಟಮುತ್ತುಗಳನ್ನು ಗರಗದರಸದಲ್ಲಿ ಬಂದು
ಚೆಕ್ಕ ಕುಡಿಕೇಲಿ ಹಾಕಿ ಬೇಯುವಾಡಿ ೧೦ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವಿಟ್ಟರೆ ನಿರು
ದ್ಧ ಭಸ್ತವಾಗುವುದು. ತುಪ್ಪ ಬೆಣ್ಣೆ ಮುಂತಾದ ಅನುಪಾನದಿಂದ ಕೊಡಲು
ದೇಹಕಾಂತಿ, ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಪಿತ್ತ, ಉಷ್ಣ ಹರ. ವಾತಾದಿಲೇಹ್ಯ, ಪಿಪ್ಪ
ಲ್ಯಾದಿ ರಸಾಯನಗಳೊಡನೆ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಮೇಹ, ಉಬ್ಬಸ, ಮೇಹವಾಯು
ಹರ, ಅಸ್ಥಿಗತಜ್ವರಗಳನ್ನು ಹರಿಸುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ವಾಯುವದಾರ್ಥ ಕೂಡದು.

ಕಂ ಖಿ ಭ ಸ್ತ .

ಇವೆಲ ಶುದ್ಧ ಕಂಬದಜ್ವರನ್ನು ತುಮೆ ವಜ್ರನೀರಿನರಸದಲ್ಲಿ ಖಲ್ವ
ದಲ್ಲಿ ಸುಣ್ಣ ಗರದು ಬಿಟ್ಟು ಮಾಡ ಬಣಗಿಸಿ ೨೫ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ (ಬೇಯುವಾಡಿ)

ಪುಟವಿಡಲು ನಿರುದ್ಧ ಭಸ್ಮವಾಗುವದು. ಇದನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಯಕ್ಷದಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅರಂದು ಲಘುಪುಟವಿಟ್ಟರೆ ಗುಣಾಧಿಕವಹುದು. ನಿಂಬೇಹುಳರಸ, ಗರಗದರಸ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ಮುಂತಾದ ಅನುಪಾನದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ವಾತಗುಲ್ಮ, ಹೊಟ್ಟೆ ಕೂಲೆ, ಜ್ವರ ಮುಂತಾದ ಕವಡೆಭಸ್ಮಗಳು ಪ್ರಯೋಗವಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ರೋಗಗಳನ್ನೇಲೂ ಬರುವದು.

ಮ ತ್ಸೊಂ ದು ವಿ ಧ .

ಕೆಂಬವನ್ನು ಕಾಶಿ ತೆಕ್ಕೊಂಡು ಖಲ್ವದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹಾಲುಕುರಟಗನಯಲೆ ರಸದಲ್ಲಿ ೨ ರೂವಾ ಅರಂದು ಹಣತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಚೀಲುಮಾಡಿ ೩೦ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವಿಡುವದು. ಈ ಭಸ್ಮ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕವಡೆಸಾಂಬ್ರಾಣಿ ೫ಕ್ಕೆ ೧ ರಂತೆ ಹಾಕಿ ಮಾಚಿಪತ್ರರಸದಲ್ಲಿ ೨ ರೂವಾ ಮರ್ದಿಸಿ ಬಿಲ್ಲೆ ಮಾಡಿ ಬಣಗಿಸಿ ಹಣತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಚೀಲುಮಾಡಿ ಪುಟವಿಟ್ಟರೆ ದಿವ್ಯಭಸ್ಮವಾಗುವದು. ಈ ಭಸ್ಮ ಗುಲಗಂಜಿತೂಕವನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಶೂಲವಾಯುಹರ. ಹಶೀಶುಂಠಿರಸವನ್ನು ಕಾಸಿ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಗರ್ಭಕೂಲೆ, ಪಿತ್ತವಾಯು, ಎದೆಯಲ್ಲುರಿ, ಮೈತ್ಯ ಇವು ಹರ; ತಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಾಗಲೀ, ಜೇನಿನಲ್ಲಾಗಲೀ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಜ್ವರ, ಅಜೀರ್ಣಮಾಂದ್ಯ ನಾಶವಾಗುವವು. ಪಥ್ಯ ರೋಗಾನುಸಾರವಾಗಿಡುವದು.

ಅ ಮೆ ಯ ಚಿ ಪ್ಪಿ ನೆ ಭ ಸ್ಮ .

ಇದನ್ನು ಜಜ್ಜಿ ತುಂಡುಗಳು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗೇಕಿನಗೆಡ್ಡೆ (ಭವ್ರ ಮುಷ್ಕಿ) ಹಶೀದನ್ನು ತಂದು ಕುಟ್ಟಿ ಅದನ್ನು ಕವಚವಿಕ್ಕಿ ಚೀಲುಮಾಡಿ ಬಣಗಿಸಿ, ೫೦ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವಿಟ್ಟರೆ ಭಸ್ಮವಾಗುವದು. ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅಜೀರ್ಣವಿಕಾರ, ಹುಳದೀಗು, ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರಹರ; ಗರುಗೆ ದರಸ, ಕಬ್ಬಿನರಸ, ಹಶೀಶುಂಠಿರಸ ಇವನ್ನು ಕಾದಸೂಟಗೆ ಹಾಕಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಜ್ವರ, ಕೆಮ್ಮು, ಇವುಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವದು.

ಉ ಪ್ಪು ಭ ಸ್ಮ .

ಸಮುದ್ರಲವಣ ೧೦ ಪಲ, ಬೆಳಗಾರ ೧ ಪಲ, ಸಜ್ಜಹಾರ ೧ ಪಲ, ವೆಟ್ಟುಪ್ಪು ೧ ಪಲ, ಪಟಕಾರ ೧ ಪಲ, ಕಪೂರಶಿಲಾಜತು ೧ ಪಲ ಇವನ್ನು ನಿಂಬೇಹುಳಯಲ್ಲಿ ೧ ರೂವಾ ಮರ್ದಿಸಿ ಬಿಲ್ಲೆ ಮಾಡಿ ಬಣಗಿಸಿ, ದೊಡ್ಡ ಹಣತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮೇಲೆ ಬೇರೊಂದು ಹಣತೆಮುಚ್ಚಿ ಚೀಲುಮಾಡಿ ೧೦ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟಹಾಕುವದು. ಅನಂತರ ಹಾಗಲಕಾಯಿರಸದಲ್ಲರದು ಕುಕ್ಕುಟ ಪುಟಹಾಕುವದು. ಅನಂತರ ಗಜ್ಜುಗದಸೊಪ್ಪಿನರಸದಲ್ಲಿ ಅರಂದು ಪುಟಹಾಕುವದು. ಆಗ ನಿರುದ್ಧ ಭಸ್ಮವಾಗುವದು.

ಇದರಲ್ಲಿ ವಾಚಿಯಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು.

ಈ ಉಪ್ಪುಭಸ್ಮ ಗುಲಗಂಜಿತೂಕವನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಮೂತ್ರದಉರಿ, ವಕ್ತೃಕೂಲೆ, ಸೂತಿಕಾವಾಯುಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು.

ಬಾಳೆಗಡ್ಡೆರಸದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಮೂತ್ರಕಟ್ಟು, ಮೂತ್ರಾಘಾತ, ಮೂತ್ರಕೃಘ್ರಹರ.

ಹೇರಿಕುಂಠಿರಸದಲ್ಲಿ ಈ ಭಸ್ಮ ಹಾಕಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಜೇನುತುಪ್ಪು ಮಿಶ್ರವಾಡಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ—ಉದರಕೂಲೆ, ವಾಂತಿ, ಅಜೇರ್ಣ, ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರ, ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರುಸುರಿಯುವಿಕೆ ಮುಂತಾದ ರೋಗಹರ.

ನುಗ್ಗೆ ಚಕ್ಕರಸದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲು ಸೂತಿಕಾವಾಯು ಹರವಾಗುವದು. ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲು ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿರುವ ಕಫ ಹೊರಬೀಳುವದು.

ಇದಕ್ಕೆ ಪಞ್ಚ:—ನಾಯುವದಾರ್ಥ ಕೂಡದು. ತೊಗರಿಬೇಳೆ, ಬದ ನೇಕಾಯಿ, ಎಳೇಹಫ್ಫೇಸೊಪ್ಪು, ನುಗ್ಗೆ ಸೊಪ್ಪು, ನುಗ್ಗೆ ಕಾಯಿ, ಚಪ್ಪ ರದವರೆಕಾಯಿ, ಬಿಶಿನೀರು ಕುಡಿಯುವಿಕೆ, ತುಪ್ಪ, ಆಕಳಮಜ್ಜೆಗೆ, ಹುಳ್ಳೆ, ಸಕ್ಕರೆ, ಹಾಲು ಇವು ಹಿತವಾದವು.

ರ ಸ ಕ ಫೂ ರ ಭ ಸ್ಮ .

ರಸಕಫೂರದಗಡ್ಡೆ ೧| ಪಲಾ (೫ ತೊಲಾ) ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮಡಿ ಕೆನ್ನು ತುದು—ತಳದಲ್ಲಿ ೨ ಅಗುಲ ಮರಳುಹಾಕಿ ಬಣ್ಣೇಲಿಟ್ಟು ಅದು ಕಾದನಂತರ ಪಿಂಗಾಣಿತಪ್ಪೆಯೊಂದನ್ನು ಆ ಕಾದ ಮರಳಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಈ ಪಿಂಗಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ರಸಕಫೂರದ ಗಡ್ಡೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಮೇಲೇಹಾಲಿ ನಲ್ಲಿ ಜುರುಕು ಕೊಡುತ್ತಾ ಹೊಗೆಯಾಡದೆಂತೆ ಲಘುವಾದ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಉರಿ ಹೊಕಬೇಕು. ಬಾದೊಂಡೇ ಬೊಟ್ಟುಬೊಟ್ಟಾಗಿ ಜುರುಕು ಕೊಡುವದು. ೪ ರ್ಯುವ ಜುರುಕು ಕೊಟ್ಟು ಅನಂತರ ತೊಂಡೇಸೊಪ್ಪಿನರಸದಲ್ಲಿ ೨ ರ್ಯುವ ಜುರುಕುಕೊಡುವದು. ಅನಂತರ ಕರೀತುಲಸೀ ಎಲೇರಸದಲ್ಲಿ ೨ ರ್ಯುವ ಜುರುಕುಕೊಡುವದು. ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ತೆಕ್ಕೊಂಡು ಕರೀಲುಮ್ಲತ್ತಿಯ ಲೆಯನ್ನರದು ಕವಚವಿಕ್ಕಿ ಹಣತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮುಚ್ಚಿ ಚೇಲುವಾಡಿ ಬಣಗಿಸಿ ೫ ಬೆರಸೆಯಲ್ಲಿ ಫುಟವಿಟ್ಟರೆ ಭಸ್ಮವಾಗುವದು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಗುಣವಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು.

ಈ ಭಸ್ಮ ಸಾಸವೆಕಾಳವ್ವು, ಮಕ್ಕಳಿಗೂ, ಹಸರುಕಾಳವ್ವು ದೊಡ್ಡ ವರಿಗೂ ಕೊಡುವದು.

ಈ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಮೇಲೆಹಾಲಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಕಲವಿಧ ಜ್ವರ, ಸನ್ನಿ ಪಾತ, ದ್ವಂದ್ವಜ್ವರಗಳೆಲ್ಲ ಹೋಗುವವು. ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ

ಪಿತ್ತವಾಯುಗಳು, ಉದರವಿಕಾರ, ವಾಂತಿ, ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆ, ಕಾಮಾಲೆ, ಪಾಂಡು ಸಹ ಹರವಾಗುವವು.

ಹಸಿರೂಂಡರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಪಿತ್ತರೋಗಗಳು, ಪಿತ್ತವಿಕಾರಗಳು, ವಾಂತಿ, ರಕ್ತಪಿತ್ತ, ಹುಳಿತೇಗು, ಅರುಚಿ, ಪಿತ್ತಜ್ವರ ಇವು ನಾಶನವಾಗುವವು.

ನಿಲಜೇವಿನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಯಾತಕ್ಕೂ ಜಗ್ಗದಿರುವ ಏಕಾ ಹಿಕ, ದ್ವ್ಯಾಹಿಕ, ತ್ರ್ಯಾಹಿಕ, ಚಾತುರ್ಥಿಕ ಇನ್ನೂ ವಿಧವಿಧವಾದ ಜ್ವರ, ಛಳ, ಉಷ್ಣವಾಯು ಇವೆಲ್ಲಾ ನಾಶವಾಗುವವು.

ತುಂಗಮುಸೈಚೂರ್ಣ, ಯಕ್ಷುರಬೇರಿನರಸ, ನುಗ್ಗಿ ಚಕ್ಕೆರಸ, ಗರು ಗದಕಸೆ, ಲೋಳಸರಬೇರಿನರಸ, ಕೋಳಮೊಟ್ಟೆಯ ತೈಲ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಶೇರಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಜೇನು ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ವಿಷಮದೋಷ, ಸೆನ್ನಿಪಾತ, ವಾಯುಗಳು, ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವ್ಯಾಧಿಗಳುಹರ.

ರೋಗವರಿತು ಸಮಯೋಚಿತ ಪಥ್ಯವಿಡಬೇಕು. ಗೋಧಿಯರವೆ ಗಂಜಿ, ಎಳ್ಳೇಚಪ್ಪರದವರಕಾಯಿ, ನುಗ್ಗಿ ಸೊಪ್ಪು ಮುಂತಾದ ಉತ್ತಮ ಆಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಬೆಳ್ಳಿ ಗಾ ರ ಭ ಸ್ಮ .

ಯಣ್ಣೆ ಬೆಳಗಾರ ೫ ಪಲ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಹಾಲುಕುರಟಗನಯಾಲೆ ರಸ ದಲ್ಲಿ ೪ ರ್ಪುವ ಮರ್ದಿಸಿ ಬಿಲ್ಲೆ ಮಾಡಿ, ಒಂದು ಹಣತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಒಣಗಿಸಿ, ಮೇಲೊಂದು ಹಣತೆಮುಚ್ಚಿ ಚೀಲಮಾಡಿ ೧೦ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವಿಡಲು ಭಸ್ಮವಾಗುವದು.

ಈ ಭಸ್ಮ ೪ ಗುಲಗಂಜಿ ತೂಕವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲು ಕಟ್ಟುಮೂತ್ರ ಹರಿಸುವದು. ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಮೂ ತ್ರದಲರಿ, ಮೂತ್ರಕಟ್ಟು, ಲಿಂಗದಲ್ಲಿರುವ ಉರಿ ಮುಂತಾದ ಎಷ್ಟೋ ವ್ಯಾಧಿ ಗಳು ನಿರ್ನಾಮವಾಗುವವು. ಇಚ್ಛಾ ಶಫ್ಯ, ವತಪದಾರ್ಥ ವರ್ಜ್ಯ.

ಪಾ ಲು ತು ತೈ ಭ ಸ್ಮ .

ತುದ್ದಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಲುತುತ್ ೧ ಪಲ, ನವಾಸಾರ ೧ ಪಲ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಕುಪ್ಪಿಯಲೆಯ ರಸದಲ್ಲಿಯೂ, ರುದ್ರಜಡೆರಸದಲ್ಲಿಯೂ ೧ ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಮೇಣ ವಾಗುವಂತೆ ಅರದು ಬಿಲ್ಲೆ ಮಾಡಿ ಒಣಗಿಸಿ, ಹಣತೆಯಲ್ಲಿಕ್ಕಿ ಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚಿ ಫೆಟ್ಟೆಯಾದ ೪ ಚೀಲಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ೧೦ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವಿಟ್ಟರೆ ಭಸ್ಮ ವಾಗುವದು.

ಈ ಭಸ್ತೃವನ್ನು ಅಕ್ಕಿ ಕಾಳಭಟ್ಟ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ೧೪ ಕೋಲೆ ಜಾಡ್ಯಗಳೂ, ವ್ರಣರೋಗಗಳೂ, ಸಂಜಾರೋಗಗಳೂ, ಮಹೋದರಗಳೂ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಾ ಜಾಡ್ಯಗಳೂ ಹರವಾಗುವವು. ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಅನುಪಾನಗಳನ್ನು ರೋಗಾನುಗುಣ್ಯವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು.

ಇದಕ್ಕೆ ಪಠ್ಯ:—ಹುರದ ತೋಗರಿಬೇಳೆ, ನುಗ್ಗೆ ಬೆಗರು, ನುಗ್ಗೆ ಎಳೇಕಾಯಿಗಳು, ಚಪ್ಪರದವರೇಕಾಯಿ, ತುಪ್ಪ, ಹೆಸರುಬೇಳೆ ಹಾಕಿ ಮಾಡಿದ ಖಿಚಡಿ, ಹಾಲು, ನಿಂಬೇಕಾಯಿ, ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಇವು ಪಠ್ಯಗಳು. ಹುಳಿ, ಮೆಣಶಿನಕಾಯಿ, ಕೆಲದಿ ವರ್ಜ್ಯ.

ಮ ಣಿ ಶಿ ಲೆ ಭ ಸ್ತೃ .

೧ ಪಲ ಮಣಿಶಿಲೆ, ಜೊಕ್ಕು ಹಾದ ಸುಣ್ಣ ೧ ತೊಲಾ, ಏಡಿಯಚೆಪ್ಪು ೧ ಅರಪಲ, ಅಟ್ಟುಪ್ಪು ೧ ಪಲ, ಸಹದೇವಿಬೇರು ೧ ಪಲ ಇವೆಲ್ಲಾ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ೨ ರೂಪಾ ಮರ್ದಿಸುವದು. ಬಿಲ್ಲೆ ಮಾಡಿ ಬಣಗಿಸಿ ಹಣತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಫೆಟ್ಟು ಚೇಲುವನಾಡಿ ಕುಕ್ಕುಟ ಪುಟವಿಡಲು ಭಸ್ತೃವಾಗುವದು. ಈ ಭಸ್ತೃವನ್ನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಗುಲಗಂಜಿತೂಕಕ್ಕೂ ಕಡಮೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಮೇಹವ್ರಣ, ಮೈಮೇಲೆ ಹೂವು ಒಡದಿರುವಿಕೆ, ಭಗಂದರ, ಉಸದಂಕ, ಹುಣ್ಣುಗಳು ಇವು ಹರವಾಗುವವು. ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಪೀನಸರೋಗಗಳು, ಸಂದುವಾತಗಳು, ಅರ್ಧಾಂಗವಾಯು, ಜ್ವರಗಡ್ಡೆ, ರಕ್ತದಗಡ್ಡೆ, ರಕ್ತಪಿತ್ತ, ವಾತರಕ್ತ ಇವು ನಾಶನವಾಗುವವು.

ಗಂಧಕ ಭ ಸ್ತೃ .

ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿದ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಗಂಧಕ ೨ ಪಲವನ್ನು ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕಿರಿನೆಲ್ಲಿಯರಸದಲ್ಲಿ ೪ ರೂಪಾ ಮರ್ದಿಸಿ ಬಿಲ್ಲೆ ಮಾಡಿ ಕಿರಿನೆಲ್ಲಿ ಸಮೂಲ ಕವಡೆಸುಣ್ಣ ಎರಡನ್ನೂ ಅರದು ಈ ಗಂಧಕದಬಿಲ್ಲೆಗೆ ಕವಚವಿಕ್ಕಿ ಬಣಗಿಸಿ, ಹಣತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮೇಲೊಂದು ಮುಚ್ಚಿ, ಫೆಟ್ಟುಯಾಗಿ ಚೇಲುವನಾಡಿ ಕುಕ್ಕುಟ ಪುಟವಿಡಲು ಭಸ್ತೃವಾಗುವದು.

ಇದರಿಂದ ಗುಣವಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು.

ಈ ಭಸ್ತೃ ಗುಲಗಂಜಿತೂಕ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಂಡಲ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಮೂಲರೋಗ, ಬಳಮೋಳೆ, ಹೊರಮೋಳೆ, ಭಗಂದರದಲ್ಲಿ ಮೂತ್ರಬರುವ ಪವಿತ್ರವೆಂಬ ಜಾಡ್ಯ ಇವು ನಾಶನವಾಗುವವು.

ಈ ಗಂಧಕಭಸ್ತೃವನ್ನು ಬಿಡಿಮಾಡಿದ ಹಿಪ್ಪಲಿಜೂಣದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆಜಿ ರಸದ್ದರಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಬೆರಸಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಕಠಿಣವಾದ ಕುಬ್ಜಜಾಡ್ಯಗಳು, ಮೇಹವ್ರಣಗಳು ನಿರ್ನಾಮವಾಗುವವು.

ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಈ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಶರೀರದ ಶೋಭೆ, ನೋವುಗಳು, ಹೃಯಜಾಡ್ಯಗಳು, ಉಬ್ಬಸ, ಕಾಸಶ್ವಾಸ, ಮೂತ್ರದಉರಿ, ಮೇಹವೊರೆ, ಮೇಹಚಟಿ ಮುಂತಾದ ವ್ಯಾಧಿಗಳು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವವು.

ಪಥ್ಯವು:—ತೊಗರಿಬೇಳೆ, ಹಸರುಬೇಳೆ, ಹೀರೇಕಾಯಿ, ಸೋರೆಕಾಯಿ, ಬಾಳೇಕಾಯಿ, ಬಾಳೇಹೂವು, ಮೆಂತಿಯದಸೊಪ್ಪು, ಚಪ್ಪರದವರೆಕಾಯಿ, ಕಾಚಿಸೊಪ್ಪು, ಹೊಸಗೊನೆಸೊಪ್ಪು, ಬದನೇಕಾಯಿ, ನುಗ್ಗೇಕಾಯಿ, ಬೆಂಡೆಕಾಯಿ, ಮುಲ್ಲಂಗಿ, ಮೊಸರು, ಹುಳಿ, ನಿಂಬೇಹುಳಿ, ತುಪ್ಪ, ಮಜ್ಜೆಗೆ ಇವು ಪಥ್ಯಕಾರಿಗಳು. ಉದ್ದಿನವಡೆ ಸಹಾ ಆಗಬಹುದು. ಹುಣಸೇಹುಳಿ ಕೂಡದು. ಮೊಣಿಸಕಾಯಿ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಶಲದಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ವರ್ಜ್ಯ.

ಉಕ್ಕು ಭಸ್ಮ .

ಉಕ್ಕು ರಾಪುಡಿಯನ್ನು ಮೂಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕೆಂಪಗೆ ಕಾಶಿ ಮೇಕೆಯ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ೧೧ ಸಲ ಹಾಕುವದರಿಂದ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಪುಳ್ಯಂಪುರಚೆರಸದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುಝಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ಬಿಲ್ಲೆ ಮಾಡಿ ಬಣಗಿಸಿ, ಹಣತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಚೇಲಮಾಡಿ ಬಣಗಿಸಿ ಪುಟವಿಕ್ಕುವದು. ಪುನಃ ಪುಳ್ಯಂಪುರಚೆರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಪುಟಹಾಕುವದು. ಅನಂತರ ವುಪ್ಪಿಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ೨ ಝಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ಬಿಲ್ಲೆ ಮಾಡಿ ಪುಟವಿಡುವದು. ಅನಂತರ ನಿಂಬೇಹುಳಿಲಿ ಅರದು ಪುಟವಿಕ್ಕುವದು. ಭಸ್ಮವಾಗುವದು.

ಇದರಿಂದ ಗುಣವಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು.

ಈ ಭಸ್ಮ ಗುಲಗಂಜಿತೂಕವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲು ಮೇಹಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವವು. ದೃಢವಾದ ಶಕ್ತಿಬರುವದು. ಇಂದ್ರಿಯಪುಷ್ಪಿಯನ್ನೂ, ನರಗಳಿಗೆ ಬಲವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುವದು.

ಈ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಭೃಂಗರಾಜಚೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ—ಮೇಹಪಾಂಡುಗಳು, ಪಿತ್ತಪಾಂಡುಗಳು, ಮೇಹನಂಜು ಇವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲವಾಗಿ, ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಶರೀರಕ್ಕೆ ರಕ್ತವೃದ್ಧಿಯನ್ನಂಟುಮಾಡಿ ಒಳ್ಳೆ ಬಲವನ್ನಂಟುಮಾಡುವದು.

ಇದನ್ನು ತ್ರಿಕಟುಕಚೂರ್ಣ ಬೆರಸಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಶೂಲೆಗಳು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವವು.

ಈ ಉಕ್ಕುಭಸ್ಮದೊಂದಿಗೆ ಗಂಧಕಭಸ್ಮವನ್ನೂ ಕೇರಿಸಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಮೇಹವ್ರಣಗಳು, ಭಗಂದರ, ಉಪದಂಶ, ಪವಿತ್ರ ಮುಂತಾದ ರೋಗಗಳೂ, ಶುಕ್ಲಮೇಹವೂ ನಿರ್ಮೂಲವಾಗುವದು.

ಪಠ್ಯ:—ಪಾಂಡುರೋಗಕ್ಕೂ, ನಂಜುರೋಗಗಳಿಗೂ ಹುಳಿ, ವಾತಕರ ವೇದಾರ್ಥಗಳು ಕೂಡದು. ಮೇಹವುಣಿಗೆಗೂ, ಭಗದರಾದಿಗಳಿಗೂ ಬದನೇಕಾಯಿ, ಹೆಸರು, ಕಡಲೆ, ಮಿಾನುಗಳು ಇವು ಕೂಡದು. ಗೋಧೀ ವೇಯಗಂಜಿ, ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ ಇತ್ಯಾದಿ ಪಠ್ಯವೇದಾರ್ಥಗಳು.

ಚೀರೇವಿಧ .

ಕುದ್ಡ ಉಕ್ಕು ರಾವುಡಿಯನ್ನು ಪಿಂಗಣಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಹುಳಿದಾಳಂಬಹಣಿ ನರಸ ಉಕ್ಕಿನವುಡಿ ಮುಳುಗುವಂತೆ ಹೊಯಿದು ೩ ದಿನ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟರೆ ಭಸ್ಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಭಸ್ಮ ೪ ಗುಲಗಂಜಿತೂಕವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲು ಮೇಹಪಾಂಡುಗಳಿಗೆ, ಪಿತ್ತಪಾಂಡು, ಮೇಹಜ್ವರಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು. ಮೇಹವಾಯುಗಳು, ಜ್ವರಗಡ್ಡೆ, ಗುಲ್ಮ ಇವುಸಹಾ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವವು.

ಲೋಹ ಭಸ್ಮ .

ಕಬ್ಬಿಣದ ರಾವುಡಿ ಮೇಲಿನ ಉಕ್ಕಿನಂತೆ ಕುದ್ದಿಮಾಡಿ, ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ೪ ರೂವ ಮದಿಸಿ ಬಿಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟಿ ಬಣಗಿಸಿ, ಹಣತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚಿ ಜೇಲುವಾಡಿ ೧೦೦ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವಿಕ್ಕಿ ಅನಂತರ ನೇರಲುಚಕ್ಕೆರಸದಲ್ಲಿ ಅರದು ಪುಟಹಾಕುವದು. ಅನಂತರ ಲೋಳಿಸರದರಸದಲ್ಲರದು ಪುಟವಿಡುವದು. ಹೀಗೆ ಲೋಳಿಸರದರಸದಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರು ಪುಟವಿಕ್ಕಿದರೆ ಭಸ್ಮವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದರಿಂದ ಗುಣವಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು.

ಈ ಭಸ್ಮ ಅರ್ಧಗುಲಗಂಜಿ ಅಥವಾ ೧ ಗುಲಗಂಜಿತೂಕವನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲು ಪಾಂಡುರೋಗಗಳು, ಮೇಹನಂಜು, ಜ್ವರಗಡ್ಡೆ, ಗುಲ್ಮ, ಹ್ವಯ, ಕಾಸಶ್ವಾಸ, ಕೋಛೆ ಇವು ನಿರ್ಮೂಲವಾಗುವವು.

ಆಡುಸೋಗಿರಸ, ಮೆಣಸಿನಜೂರ್ಣ, ಕುಂರಿಚೂರ್ಣ, ಬಿಶಿಮಾಡಿದ ಹಿಪ್ಪಲಿಜೂರ್ಣ ಇವುಗಳನ್ನು ಶೇರಿಸಿ ಇದರ ಅನುಪಾಸದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅಗ್ನಿ ಕುಮಾರಕರಸವನ್ನು ಅರದು ಅದರಜತೇಲಿ ಈ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೆ—ಕಾಸಶ್ವಾಸ, ಗೂರಲು ಇವು ನಾಶವಾಗುವವು.

ಇದಕ್ಕೆ ಪಠ್ಯ:—ತೊಗರೀಬೇಳೆ, ನುಗೆ ಕಾಯಿ, ಯಳೇಹರವೆಸೋಪ್ಪು, ಗೋಧೀರವೆ, ಆಕಳೆತುಪ್ಪ, ಸಕ್ಕರೆ ಇವು ಪಠ್ಯಕಾರಿಗಳು. ಶೀತಲವದಾರ್ಥ ಕೂಡದು.

ತೊಮ್ಮೆ ಭಸ್ಮ .

ಹಳೇ ತಾಮ್ರದ ದುಡ್ಡುಗಳನ್ನು ತಳುವಾದ ರೇಕುಗಳಾಗಿ ಬಡಿದು, ತಾಳಕ ಕಾಲುಪಲ, ನವಾಸಾರ ಕಾಲುಪಲ, ಸಮುದ್ರಲವಣ ಕಾಲುಪಲ,

ನಿಂಬೇಹುಳಿ ೧ ಕೇರು, ಹುಳಿವಾಜ್ಜಿಗೆ ಕಾಲುಕೇರು ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಇದರಲ್ಲಿ ತಾಳಕ ಮತ್ತು ಉಪ್ಪು ಇವನ್ನು ಪುಡಿಮಾಡಿ ಹಾಕಿ ತಾಂಬ್ರದರೇಕನ್ನು ಕುಲುಮೆ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಗೆ ಕಾಠಿಕಾಠಿ ಈ ನಿಂಬೇಹುಳಿ ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಅದ್ದುತ್ತಾ ೧೧ ಸಲ ಅದ್ದುವದು

ಹೀಗೆ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿದ ತಾಂಬ್ರದರೇಕು ೧ ವಲ, ಗಂಧಕ ಅರ್ಧವಲ, ಗೇರುಹೆರಳು, ಆಡುಮುಟ್ಟದ ಸಮೂಲ ಇವನ್ನೂ ಸಮವಾಗಿ ಕಾಡಿಗೆ ಯಂತೆ ಅರದು ತಾಂಬ್ರದರೇಕುಗಳಿಗೆ ಕವಚವಿಕ್ಕಿ ಬಿಸಲಲ್ಲಿ ವಣಗಿಸಿ, ಬೇಲುಮಾಡಿ ಗಜಪುಟವಿಕ್ಕಿದರೆ ನಿರುದ್ಧ ಭಸ್ಮವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಥವಾ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿದ ತಾಂಬ್ರದ ತಗಡನ್ನು ಹುಣಸೆಯಲೆ ಮಂಗಳ ವಾಗಿ ರೇಕುಬಡಿಸಿ, ಗಂಧಕವನ್ನು ಯಕ್ಷೆಯಪಾಲಲ್ಲಿ ನುಣುಗರದು ರೇಕುಗೆ ಈಗ ಕವಚವಿಕ್ಕಿ ಬೇಲುಮಾಡಿ ಪುಟವಿಟ್ಟದೂ ಭಸ್ಮವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ಭಸ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ವಿರಗು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ನಿಂಬೇಹುಳಿಲಿ ಅಥವಾ ಅರ್ಕಷ್ಣೀರದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುಝಾವ ಮರ್ದಿಸಿ ಹಣತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬೇಲುಮಾಡಿ ಪುಟವಿಟ್ಟರೆ ನಿರುದ್ಧ ಭಸ್ಮವಾಗುವದು.

ಇದರಿಂದ ಗುಣವಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು.

ಅಕ್ಕಿ ಕಾಳಷ್ಟು ಈ ಭಸ್ಮ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ರಕ್ತಗಡ್ಡೆ, ನೂಸದಗಡ್ಡೆ, ನಿರುಗಡ್ಡೆ, ಮೆತ್ತೋದರ, ಕೋಬೆ, ಪಾಂಡು, ಕಾಸಾಲೆ, ನೀರುಪಾಂಡು, ಕೂಲೆ, ಗುಲ್ಮ, ಕುಷ್ಟ ರೋಗಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತದೆ.

ಕರೀಲಕ್ಕಿ ಸೊಪ್ಪಿ ನರಸದ ಅನುಪಾನದಲ್ಲಿ ಜೇನುಮೆರೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಾತ ವ್ಯಾಧಿಗಳು, ಅರ್ಧಾಂಗವಾಯು, ಅಪತಾನಕವಾಯು, ವಾತಜ್ವರ, ಇನ್ನೂ ವಿಧವಿಧ ವಾಯುರೋಗಗಳು, ವಾತರಕ್ತ ಇವು ನಾಶವಾಗುವವು.

ಪಥ್ಯ:—ಹೆಸರು ಗಂಜೆ, ಬಿಚ್ಚುಡಿಅನ್ನ, ತುಪ್ಪ, ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ಸೋರೆಕಾಯಿ, ಹೀರೆಕಾಯಿ, ಕೆಸವಿನಗಡ್ಡೆ, ಸಕ್ಕರೆ ಹಣ್ಣುಗಳು, ಶೀಪದಾಫ್ತಗಳು ಇವು ಹಿತವಾದವು. ಹುಳಿ, ಮೆಣಶಿನಕಾಯಿ ಇವು ಕೂಡದು.

ಈ ಭಸ್ಮ ಅಕ್ಕಿ ಕಾಳಷ್ಟು ತುಪ್ಪ, ಬೆಣ್ಣೆ, ಸಕ್ಕರೆಮಿಶ್ರದಿಂದ ತೆಕ್ಕೊಳ್ಳುವದು.

ಬೇ ರೇ ವಿ ಧ

ತಾಂಬ್ರದ ಹಳೇದುಡ್ಡು ಕಾಠಿ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಹಣತೇಲಿ ಹಾಕಿ, ಉತ್ತರಣೇರಸದಲ್ಲಿ ಜುರುಕು ಕೊಡುವದು. ಅನಂತರ ದುಡ್ಡುಗಳ ಸಮ ತಾಳಕ ಅದೇ ರಸವನ್ನು ಬೆಳಗಾರ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಕಿ ಒಂದು ಬಲವಾದ ಮುಚ್ಚು.

ಳದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಚೀಲಮಾಡಿ ಪುಟವಿಟ್ಟರೆ ಬಿಳುಪಾಗಿ ಭಸ್ತವಾಗುವದು. ಅಥವಾ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಸಮೂಲವನ್ನರದು ಕವಚವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪುಟಕ್ಕೆಡುವದು.

ಬೆಳ್ಳಿ ಭಸ್ತ .

ಬಳ್ಳಿ ಬೆಳ್ಳಿಯಸರೆಗೆ ೧ ಪಲ, ಕುಮಟಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಗೆ ಕಾಣಿ ಉತ್ತರಣೆರಸದಲ್ಲಿ ೨೧ ಸಲ ಅದ್ದುವದು. ಅನಂತರ ತಾಳಕೆ ೧ ಪಲ, ನಿಂಬೆಹುಳಲಿ ಅರದು ಶುದ್ಧ ರವೆತದ ತಗಡಿಗೆ ಲೇಪಿಸಿ ಪುಟವಿಟ್ಟರೆ ಭಸ್ತವಾಗುವದು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಗುಣವಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು.

ಈ ಭಸ್ತವನ್ನು ಅಕ್ಕಿಕಾಳಷ್ಟು ತುಪ್ಪದ ಅನುಪಾನದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಮೇಹಗಳು, ಮೇಹದವಿಕಾರಗಳು ಹರಿಸುವದು. ಬೆಣ್ಣೆಯ ಅನುಪಾನದಲ್ಲಿ ಬಿಳಪು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಧಾತುಪುಷ್ಟಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದು.

ಪರಂಗಿಚಕ್ಕೆ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ಗಸಗಸೆ, ಇಸಮಗೋಲಾ, ಜಾಪತ್ರಿ, ಭೂಚಕ್ರಗಡ್ಡೆ, ಅತ್ತಿಬೀಜ, ಕೊಳವಳಕೆಬೀಜ, ಹತ್ತಿಬೀಜದಲೊಪ್ಪು, ಜಾಕಾಯಿ ಇವು ದಿನಗೆ ೧-೧ ಪಲದಂತೆ ತಂದು ಚೂರ್ನಿಸಿ ವಸ್ತ್ರಗಳ ತಮಾಡಿ ೧ ಶೇರು ಆಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೋವಾಮಾಡಿ, ಹಾಲು ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಾ ಬರುವಾಗ ಈ ಚೂರ್ನವನ್ನೂ, ಮುಕ್ಕಾಲುಶೇರು ಆಕಳತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ, ೨ ಶೇರು ಸಕ್ಕರೆಯುಪಾಕದಲ್ಲಿ ಇನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಕಿ ೧ ವರಹಾತೂಕ ಕುಂಕು ಮಕೇಸರಿ, ೧ ವರಹಾತೂಕ ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ ಇವನ್ನೂ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಹಾಕಿ, ಲೇಹ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಷ್ಟು ಲೇಹ್ಯ ದಿನವೂ ೨ ಹೊತ್ತು, ಅದರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಕಾಳಷ್ಟು ರಜತಭಸ್ತ ಬೆರೆಸಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ೨೪ ದಿನ ಸೇವಿಸಿದರೆ—ಬಿಳಪು, ರಸಕೆಯಿರುವ ಹಾಕಿ, ಇಂದ್ರಿಯನಪ್ಪ, ದುರ್ಬಲ, ಲಿಂಗದ ಉತ್ಥಾಪನೆಯೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ, ಮೇಹದಹುಣು, ಅತಿಯಾದ ಉಪ್ಪು ವಿಕಾರ ಇವನ್ನೆ ತೊಲಗಿಸಿ, ರಕ್ತವೃದ್ಧಿ, ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ, ನರಗಳಿಗೆ ಬಲ ಇವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ರತಿಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾಸಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ತೇಜೋಬಲಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವದು.

ಪಞ್ಚ:—ತೊಗರಿಬೇಳೆ, ಹೆಸರುಬೇಳೆ, ಉದಿನಬೇಳೆ, ತುಪ್ಪ, ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ಗೋದಿರವೆ, ಸಕ್ಕರೆ, ತರಕಾರಿಗಳು ಇವು ಹಿತವಾದವುಗಳು. ಸ್ತ್ರೀಸುಖವನ್ನು ಬೆದ್ದ ಸೇವನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಬಿಡಬೇಕು.

ಅನ್ನ ಭೇದಿಸಿಂಧೂರ .

ಅನ್ನಭೇದಿ ೧೦ ವರಹಾತೂಕ ತಂದು ಗಂಜಿಯಲ್ಲಿ ನೆನೆಹಾಕಿ ೧ ದಿನ ಬಿಟ್ಟು ಅನಂತರ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ನಿಂಬೆಹುಳಲಿಯಲ್ಲಿ ೧ ರೂಪ ಮರ್ದಿಸಿ

ವಿಲ್ವೆ ಮಾಡಿ ಬಣಗಿಸಿ ಚೀಲಮಾಡಿ ೧೦ ಬೆರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವಿಟ್ಟರೆ ಭಸ್ತ ವಾ
ಗುವದು.

ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಶಿಯಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು.

ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಅನುಪಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಭಸ್ತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ—ಮೇಹ,
ವಾಯು, ಎದೆನೋವು, ಅಜೀರ್ಣ, ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರ, ಶಕ್ತಿ ಯಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ
ಇವೆಲ್ಲಾ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿ ರಕ್ತವೃದ್ಧಿ, ತೇಜಸ್ಸು, ಬಲ ಇವು ಬರುವವು.

ಇತಿ ಭಸ್ತವಿಧಾನವು.

ಅ ಧ ಶು ದ್ಧಿ ಕ್ರ ಮ ವು .

ಮೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಔಷಧಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಎಷ್ಟೋ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಿ
ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗುವದು. ಹಾಗೆಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವು ವಿಷತುಲ್ಯಗಳಾಗಿ ಔಷಧ
ವನ್ನೂ ಕೆಡಿಸಿ, ಔಷಧವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದವರನ್ನು ಕೊಂದೇಹಾಕುವವಾದ್ದ
ರಿಂದ ಅಂತಹ ದುಷ್ಪ್ರಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಇದ
ರಡಿ ನಿರೂಪಿಸುವೆವು.

ಗೌ ರಿ ಪಾ ಪಾ ಣ ಶು ದ್ಧಿ .

ಗೌರೀಪಾಪಾಣವನ್ನು ನಿಂಬೇಹುಳಲಿ ಮರ್ವನದಿಂದ ಮುದ್ದೆ ಮಾಡಿ,
ಅದನ್ನು ೨ ಮಡತದ ಬಟ್ಟಲಿಕಟ್ಟ ಸುಣ್ಣದ ತಿಳಿಯಲ್ಲಿ ಡೋಲಾಯಂತ್ರ
ದಲ್ಲಿ ೨ ರೂವ ಅಟ್ಟರೆ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವದು.

ಇ ಲಿ ಪಾ ಪಾ ಣ ಶು ದ್ಧಿ .

ಇದನ್ನೂ ಗೌರೀಪಾಪಾಣದಂತೆಯೇ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡುವದು.

ದೊ ಡ್ಡಿ ಪಾ ಪಾ ಣ ಶು ದ್ಧಿ .

ಇದನ್ನು ಪುಡಿನಾಡಿ ೨ ಮಡಿತೆಯ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಟುಕಟ್ಟಿ ಗೋ
ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ೪ ದಿನ ಪಚನಮಾಡಿದರೆ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವದು.

ಇಂ ಗ ಲೀ ಕ ಶು ದ್ಧಿ .

ಇಂಗಲೀಕದಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ಪುಡಿಯಾಗದಂತೆ ಹಳಕುಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ
ಅವುಗಳು ಮುಳುಗುವಂತೆ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ನೆನೆಹಾಕಬೇಕು.
ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆಗೆದು ಮೊಲೆಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ನೆನೆಹಾಕಬೇಕು. ಅದರಿಂದ
ತೆಗೆದು—ನಿಂಬೇಹುಳ, ಕುಪ್ಪಿಗೊಪ್ಪಿನರಸ, ಮೊಲೆಹಾಲು ಈ ಮೂರನ್ನೂ

ಸಮವಾದ ಅಳತೆಯಿಂದ ಕೇರಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದು. ಬಲೇಮೇಲೆ ಬಂದು ತವವನ್ನಿಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿ ಇಂಗಲೀಕವನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೆಳಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉಣ್ಣಿ ಹಾಕುತ್ತಾ, ಇಂಗಲೀಕದಿಂದ ಹೊಗೆಹೊರಡದಂತೆ ಆ ಮೂರು ರಸ ಕೇರಿದ ವದರಿಂದ ಜುರುಕು ಕೊಡುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಆಗ ಇಂಗಲೀಕವು ಕುದ್ಡ ವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ ಉಪಯೋಗಾರ್ಹವಾಗುವದು.

ಸಾವಿರ ಕುದ್ಡಿ .

ಬಂದು ಎಳನೀರಿನಲ್ಲಿ ೧ ವರಹಾತೂಕ ಆರತಿಕಪೂರವನ್ನು ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಹಾಕಿ ಕಲಕಿ ಅದನ್ನು ಬಂದು ಮಣ್ಣಿನ ಮಡಕೆಯ ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಹಾಕಿ ಬಲೇಮೇಲಿಟ್ಟು ಸಾವಿರದ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಬಂದು ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಟುಕಟ್ಟಿ, ಅದು ಆ ಎಳನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದು, ಮಡಕೆಯತಳಕ್ಕೆ ತಗಲದಂತೆ ಜೋಲಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿಅಟ್ಟು ಉರಿಹಾಕಿತೆಗದರೆ ಕುದ್ಡಿಯಾಗುವದು.

ರಸಕಪೂರ ಕುದ್ಡಿ .

ಇದರ ಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ಪುಡಿಯಾಗದಂತೆ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಜೋಲಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ—ವಿಳಿದೇಲಿ, ಮೊಣಸು ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮವಾಗಿ ಹಾಕಿ ಕಾಡಿದ ಕಪಾಯದಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು—ಅದೇ ರಸದಲ್ಲಿ ೪ ದಿನ ನೆನೆಹಾಕಿ ತೆಗದುಕೊಂಡರೆ ಕುದ್ಡಿ.

ಮುರದಾರಕಿಂಧಿ ಕುದ್ಡಿ .

ಇದರ ಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ಮೇಕೆಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಜೋಲಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟಿ ಕುದ್ಡಿ.

ಕಂಟಿಪಾಪಾಣ ಕುದ್ಡಿ .

ಈ ಬಿಳೀಪಾಪಾಣದಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ಆಳಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸಗಣೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸುಣ್ಣದತಿಳಿಯೊಡನೆ ಮೊಣಸಿನಕಪಾಯ ಬೆರೆಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಜೋಲಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ೧ ರೂವ ಅಟ್ಟು, ಆಮೇಲೆ ಹಂದಿಯಹಾಲು ಹಾಕಿ ಹಾಗೆಯೇ ಜೋಲಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಕ್ವಮಾಡಿದರೆ ಕುದ್ಡಿ.

ಮಣಿಶಿಲೆ ಕುದ್ಡಿ .

ಇದನ್ನು ಮೊದಲು ಅಗಸೆಸೊಪ್ಪಿನರಸದಲ್ಲಿ ೪ ದಿನ ನೆನೆಹಾಕಿಟ್ಟು ಅನಂತರ ಮೇಕೆಯಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಜೋಲಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ೧ ರೂವ ಅಟ್ಟು ತೆಗದರೆ ಕುದ್ಡಿ.

ಪಿಲ್ಲುತುತ್ತ ಕುದ್ಡಿ .

ಎಳೆಮಕ್ಕಳ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ೩ ದಿನ ನೆನೆಹಾಕಿ ದಿನವೂ ಹೊಸಹೊಸ ದಾಗಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ೨ ರೂವ ಅಟ್ಟಿ ಕುದ್ಡಿ.

ಪಾದರಸ ಕುದ್ಧಿ .

ಪಾದರಸವನ್ನು ಯಕ್ಕೆಯಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ೪ ದಿನ ಮುಳುಗುವಂತೆ ಹೊಯಿದು ನೆನೆಹಾಕುವದು. ಆ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟಿಗೆಯಪುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅರದು ಆ ಮೇಲೆ ಸಕ್ಕರೆಯೊಡನೆ ಅರದು ತೆಕ್ಕೊಳ್ಳಲು ಕುದ್ಧಿ.

ಅಥವಾ ಇಂಗಲೀಕೆ ೧-೨ ಕೇರು ತಂದು ನಿಂಬೇಹುಳದಲ್ಲಿ, ಅಥವಾ ಬೇವಿನ ಎಲೆಯರಸದಲ್ಲಿ ೧ ಪ್ರಹರ ಅರದು ಅದನ್ನು ಹನುರುಗಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಹಂಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಉರಿಹಾಕಿದರೆ ಮೇಲಿನ ಹಂಡಿಗೆ ಇಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಂಡ ಪಾದರಸವು ಸರ್ವವೈದ್ಯಕ್ರಿಯೆಗೂ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಪಾದರಸದ ಮುಖಕರಣವಿಧಿ.

ಕಾಲಕೂಟ, ವತ್ಸನಾಭಿ, ಕಂಖಿ, ಪ್ರದೀಪನ, ಹಲಾಹಲ, ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ, ಹಳದೀಪಾಷಾಣ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಕ, ಸಾರಾಪ್ಪಕ ಇವು ೯ ಬಗೆ ಪಾಷಾಣಗಳು; ಯಕ್ಕ, ಕಳ್ಳ, ಉಮ್ಮತ್ತಿ, ಕೆಂಪುಕಣಿಲು, ಗುಲಗಂಜಿ, ಅಫೀಮು, ಅಂಕೋಲೆ ಇವು ೭ ಉಪವಿಷಗಳು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಅರಿಯುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಪಾದರಸವು ಸಕಲ ಕಾರ್ಯೋಪಯೋಗಿಯಾಗುವದು. ಸಮಸ್ತ ಧಾತುಗಳನ್ನೂ ಭಕ್ಷಣಮಾಡ ಸಮರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ತ್ರಿಕಟಾಕ, ಸಜ್ಜಹಾರ, ಯವಜ್ಜಾರ, ಸಾಸವೆ, ಪಂಚಲವಣಿ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ನವಾಸಾ ಗರ, ನುಗ್ಗಿಯತೊಪ್ಪಲು ಇವನ್ನು ಸಮವಾಗಿ ಕೇರಿಸಿ ಜೂರ್ಣಮಾಡಿ ಇವುಗಳ ಸಮಾನ ಮೇಲಿನ ಪಾದರಸವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ನಿಂಬೇಹುಳೀಲಿ, ಬೇವಿನಸೊಪ್ಪಿನರಸ, ಗಂಜಿ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುಖ್ವದಲ್ಲಿ ೪ ದಿನ ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಅರಿಯುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಆಗ ಆ ಪಾದರಸವು ಸರ್ವಭಕ್ಷಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ಬೀರಬಹೂಟರಸದಲ್ಲಿ ೪ ದಿನ ಅರದು ಅನಂತರ ಪಂಚಲವಣಿ ಮತ್ತು ನಿಂಬೆಹುಳೀಲಿ ೪ ದಿನ ಮರ್ದನಮಾಡಿದರೆ ಅದರ ಮುಖವುಂಟಾಗಿ ಸರ್ವಭಕ್ಷಕವಹುದು.

ಸೀಸ ಕುದ್ಧಿ .

ವಜ್ರನೀಲಿ ಸಮೂಲದ ರಸವನ್ನು ಮೇಕೆಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಬಳ್ಳಿಣ್ಣೆಯನ್ನೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಈ ಸೀಸವನ್ನು ೧೦ ಸಲ ಕರಗಿಕರಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೆ ಕುದ್ಧಿ.

ಕಲ್ಪಾ ರು ಕುದ್ಧಿ .

ಕತ್ತೆಯಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ೪ ದಿನ ನೆನೆಹಾಕಿ ತೆಕ್ಕೊಳ್ಳುವದು; ಕುದ್ಧಿ.

ವಂಗ ಕುದ್ಧಿ .

ಇವೈಯಣ್ಣ ಅಥವಾ ತೆಂಗಿನಯಣ್ಣ ಕೊಂಚ ನವಾಸಾಗರವನ್ನು ಪುರ ಮಾಡಿ ಹಾಕಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ವಂಗವನ್ನು ೭ ಸಲ ಕರಗಿಕರಗಿ ಹಾಕುವದ ಕುದ್ಧಿಯಾಗುವದು. ಮೊಸರು, ಹುರಳಿಕಟ್ಟು, ನಿಂಬೇಹುಳಿ, ಹಸುವಿನಮೂತ್ರ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕರಗಿಹಾಕಿದರೆ ಕುದ್ಧಿಯಾಗುವದು. ಇದರಂತೆಯೇ ಸತುವು ಸಹ ಕುದ್ಧಿಯಾಗುವದು.

ಶಿಲಾಜತು ಕುದ್ಧಿ .

ಇದನ್ನು ನಿಂಬೇಹುಳಿಲಿ ಬೇಯಿಸಿ ತೆಕ್ಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಬಿಳೀಯ ಕ್ಷಯ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ೧ ರೂವ ನೆನೆಯಿಟ್ಟು ಆಮೇಲೆ ಆಕಳಹಾಲಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿ ತೆಕ್ಕೊಳ್ಳಲು ಕುದ್ಧಿ.

ಪಟಿಕಾರ ಕುದ್ಧಿ .

ಯಮೈಯ ಸಗಣೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಯಮೈಯ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ೪ ದಿನ ನೆನೆಹಾಕಿದರೆ ಕುದ್ಧಿ.

ಮೈಲು ತುತ್ತ ಕುದ್ಧಿ .

ಇದನ್ನು ಮಜ್ಜೆಗೇಲಿ ನೆನೆಹಾಕಿಟ್ಟು ಬಂದು ರೂವ ಬಿಟ್ಟು ತೆಗದರೆ ಕುದ್ಧಿ.

ಹವಳದ ಬೇರು ಕುದ್ಧಿ .

ಇದನ್ನು ಹಸುವಿನ ಮೊಸರನಲ್ಲಿ ೧ ರೂವ ನೆನೆಹಾಕಿದ್ದು ತೆಕ್ಕೊಳ್ಳುವದು ಕುದ್ಧಿ.

ವತ್ಸನಾಭಿ ಕುದ್ಧಿ .

ಹತ್ತಿಯ ಎಲೆಯರನದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಿಟ್ಟದ್ದು, ಹರಳಣೆಯಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಿಟ್ಟದ್ದು ತೆಕ್ಕೊಂಡು ಅಮೃತಬಳ್ಳಿಯ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಜೋಲಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟು, ತೆಕ್ಕೊಂಡು ಯಕ್ಷದಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆಹಾಕಿ ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ತೊಳೆದು ನೆನೆಯಿಟ್ಟದ್ದು ತೆಕ್ಕೊಂಡರೆ ಕುದ್ಧಿ.

ತಾಳಕ ಕುದ್ಧಿ .

ಸಣ್ಣ ತುಂಡುಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ ಇದನ್ನು ಸುಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಗಂಟುಕಟ್ಟಿಟ್ಟು ಕತ್ತೆಯಮೂತ್ರವನ್ನು ಸುಣ್ಣ ಕರಗುವಂತೆ ಹೊಯಿದು ಹೀಗೆ ೭ ಸಲ ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಸುಣ್ಣದತಿಳಿ, ಹುರಳಿಕಟ್ಟು, ಮಜ್ಜೆಗೆ, ಬೂದಗುಂಬಳರಸ, ಅಗ್ನಿಯುಲಿಯರಸ ಇವೆಲ್ಲಾ ಕೀರಿಸಿದ್ದರಲ್ಲಿ ೨ ರೂವ ಚುರಕುಕೊಟ್ಟು, ಅನಂ

ತರ ನುಗ್ಗಿ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನರದು ಕವಚವಿಕ್ಕಿ ಲಘು ಅಗ್ನಿಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಶುದ್ಧಿಯಹುದು.

ದ್ವಿತೀಯಾ ಶ್ಲೋಕ ಶುದ್ಧಿ .

ಕುಪ್ಪಿ ಸಮೂಲದರಸ, ಕುಮಾರೀರಸ, ಉಪ್ಪೀರಸ, ಕೆಂಪುಹತ್ತಿಸೊಪ್ಪಿನರಸ, ವಿಳೈದೆಲೆಯರಸ, ಇವೆಲ್ಲಾ ೧ ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು ಪುಪ್ಪ, ಬೆಳೆಗಾರ, ಪಟಕ, ನವಾಸಾಗರ ೧-೧ ತೊಲಾ ಹಾಕಿ ಜೋಲಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟರೆ ಪಾಷಾಣ ಶುದ್ಧಿ.

ತೃತೀಯಾ ಶ್ಲೋಕ ಶುದ್ಧಿ .

ನಿಂಬೆಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದುದಿನ, ಬಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದುದಿನ ಕಬ್ಬಿಣದ ರಾಪುಡಿಯನ್ನು ನೆನೆಹಾಕಿ ತೆಕ್ಕೊಂಡು ಉಪ್ಪಿಯ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಜೋಲಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ೨ ರೂವ ಪಕ್ವಮಾಡಿದರೆ ಶುದ್ಧಿ.

ಚತುರ್ಥಾ ಶ್ಲೋಕ ಶುದ್ಧಿ .

ನಿಂಬೆಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ೪ ದಿನ ನೆನೆಯಿಕ್ಕಿದ್ದು ನಂತರ ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ೧ ರೂವ ಜೋಲಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟರೆ ಶುದ್ಧಿ.

ಪಂಚಮಾ ಶ್ಲೋಕ ಶುದ್ಧಿ .

ಆಕಳಹಾಲಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿ ಬಣಗಿಸಲು ಶುದ್ಧಿ.

ಷಷ್ಠಾ ಶ್ಲೋಕ ಶುದ್ಧಿ .

ಇವನ್ನು ಭತ್ತದೊಂದಿಗೆ ಹಾಕಿ ಬೇಯಿಸುವದು. ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ಕಿರಕಸಾಲೆಯ ಸಮೂಲ ರಸದಲ್ಲಿ ಜೋಲಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ೧ ರೂವ ಅಟ್ಟರೆ ಶುದ್ಧಿ.

ಸಪ್ತಮಾ ಶ್ಲೋಕ ಶುದ್ಧಿ .

ತುಪ್ಪವಿರುವ ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಹಾಕಿ ಅದರ ಬಾಯಿಗೆ ಅರವೆ ಕಟ್ಟಿ ಆ ಬಟ್ಟೆಯ ಮೇಲ್ಬಾಗದಲ್ಲಿ ಗಂಧಕಚೂರ್ಣವನ್ನು ಹರವಿಬಿಡುವದು. ಅದರಮೇಲೆ ಬಂದು ಬೋಕಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿ ಸಂಧಿಲೇಪನ ಮಾಡುವದು. ಅದು ಬಣಗಿದನಂತರ ಮೇಲಿನ ಬೋಕಿಮಾತ್ರ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಕಾಣುವಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೊಳುವದು. ಆ ಬೋಕಿಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಲಘು ಪುಟವನ್ನು ಹಾಕಲು ಅದರೊಳಗಿರುವ ಗಂಧಕ ಈ ಬಿಸಿಗೆ ಕರಗಿ ವಸ್ತ್ರದ ಸಂದಿಯಮೂಲಕ ತುಪ್ಪವಿರುವ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿಯುವದು. ಈ ಗಂಧಕವು ಶುದ್ಧವಾದದ್ದು; ಔಷಧಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

ಕೆ ಪ್ರೌಢರ ಕೆಲಾ ಜತು ಕುದ್ದಿ .

ತಾವರೆಗಡ್ಡೆ ಅಥವಾ ಕರೀತಾವರೆಗಡ್ಡೆರಸದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಝಾವ ಮರ್ದಿ ಸಿದರೆ ಕಪ್ರೌಢರಶಿಲಾಜತು ಕುದ್ದಿ ಯಹುದು.

ಅಥವಾ ಹಸುವಿನಹಾಲು, ತ್ರಿಫಲಕಷಾಯ, ಬಿಳಿಗಣಜಲೆರಸ, ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಅರದು ಬಣಗಿಸಿದರೆ ಕುದ್ದಿ ಯಹುದು.

ಜಾ ದಾ ಲೆ ಕುದ್ದಿ . .

ಇದರಮೇಲಿನ ಶಿವೈ ಮತ್ತು ಪೊಪ್ಪುಗಳೆ ನಡುವೆ ಮೊಳಕೆ ಇವನ್ನು ತೆಗದುಹಾಕಿ ಲೋಳಿಸರದರಸ, ಬೆಲ್ಲದಪಾನಕ, ಹಸುವಿನಹಾಲು, ಆಕಳತುಪ್ಪ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಬೇಯಿಸಿದರೆ ಕುದ್ದಿ ಯಾಗುವದು.

ಅಥವಾ ಯಮ್ಮೆಯ ಸಗಣೆಯನ್ನು ಗಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಜಾ ಪಾಳಬೀಜಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಬಲೇಮೇಲಿಟ್ಟು ಬಂದು ಝಾವ ಉರಿಹಾಕು ವದು. ಅದರನಂತರ ಅದನ್ನು ತೆಗದುಕೊಂಡು ತೊಳೆದು ಆಮೇಲೆ ಶಿವೈ ಮತ್ತು ಬಳಗಿನ ಮೊಳಕೆ ಇವನ್ನು ತೆಗದು—ಮಜ್ಜಿಗೆ, ನಿಂಬೇಹುಳಿ, ಗಂಜಿ ಇವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಜಾಪಾಳದ ಪೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಬಲೇ ಮೇಲಿಟ್ಟು ೨ ಘಂಟಕಾಲ ಬೇಯಿಸಿ ತೆಗದುಕೊಳ್ಳುವದು ಕುದ್ದಿ .

ಲೋಹ ಕುದ್ದಿ . .

ಲೋಹವನ್ನು ರಾಪುಡಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಬಂದು ಝಾವ ಬೇಯಿಸಿ, ಅನಂತರ ತಾವರೆಯಲೆಯ ರಸವನ್ನು ಬಂದು ಮಡಿಕೆ ಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಬಂದು ಝಾವ ಬೇಯಿಸಲು ಕುದ್ದಿ .

ಗುಗ್ಗಿಲ ಕುದ್ದಿ . .

ಗುಗ್ಗಿಲವನ್ನು ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಟುಕಟ್ಟಿ ತ್ರಿಫಲಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಝಾವ ಅಣಲು ಕುದ್ದಿ .

ತಾಮ್ರ ಕುದ್ದಿ .

ತಾಳಕ ೨ ತೊಲ, ನವಾಸಾಗರ ೨ ತೊಲ, ಕಲ್ಲುಪ್ಪು ೨ ತೊಲ ಇ ವನ್ನು ಪುಡಿಮಾಡಿ ನಿಂಬೇಹುಳಿಲಿ ಘಟ್ಟಯಾಗಿರುವಂತೆ ಅರದು ಅದರಲ್ಲಿ ತಾಂಬ್ರದ ಬಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ೧೦ ದಿನ ಬಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟದ್ದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೊಳೆದರೆ ಕುದ್ದಿ .

ಅಥವಾ ತಾಮ್ರದ ರೇಕನ್ನು ಕುಲುಮೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಶಿಕಾಶಿ ೨೦ ಸಲ ಯ ಕ್ಕದಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿದರೆ ಕುದ್ದಿ .

ಹೇ ಮು ಮಾ ಕ್ಷಿ ಕ ಕು ದ್ಧಿ .

ಇದನ್ನು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಶಿ ಪ್ರಭಲಕಪಾಯದಲ್ಲಿ ಅದ್ವತ್ತಾಳಿ ಸಲ ಹೇಗೆ ಮಾಡಿ, ಅನಂತರ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಇ ರ್ಭಾವ ಅಡಲು ಶುದ್ಧಿ.

ಅ ಭ್ರ ಕ ಕು ದ್ಧಿ .

ಅಭ್ರಕವನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆ ರೇಕುಗಳಾಗಿಮಾಡಿ ಗಂಜಿಯಲ್ಲಿ ೧೦ ದಿನ ನೆನೆಯಿಕ್ಕಿ, ಗಂಡುಮಕ್ಕಳ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ೧ ದಿನವಿಟ್ಟದ್ದು ತೊಳೆದು ಕೊಂಡರೆ ಶುದ್ಧಿ.

ಗೇ ರು ಬೀ ಜ ದ ಕು ದ್ಧಿ .

ಗೇರುಬೀಜಗಳನ್ನು ಒಂದು ದಿನ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆಹಾಕಿದ್ದು ಬಿಸಲಲ್ಲಿ ಬಣಗಿಸುವದು ಶುದ್ಧಿ. ಮೊದಲೇ ಅದರ ತೊಟ್ಟನ್ನು ತೆಗೆದಿರಬೇಕು.

ತಿ ಗ ಡೆ ಕು ದ್ಧಿ .

ಬಿಳಿ ತಿಗಡೆಯಾಗಲೀ, ಕೆಂಪು ತಿಗಡೆಯಾಗಲೀ, ಆಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೇ ಯಿಸಿದರೆ ಶುದ್ಧಿ.

ಉ ಮ್ಮ ತ್ತ ಬೀ ಜ ದ ಕು ದ್ಧಿ .

ಇವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದುಝಾವ ನೆನೆಯಿಟ್ಟದ್ದು ಅನಂತರ ನಿಂಬೇ ಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ೪ ಝಾವ ನೆನೆಯಿಕ್ಕಿದರೆ ಶುದ್ಧಿ.

ರ ಸ ಕ ಪೂ ರ ಕು ದ್ಧಿ .

ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪನ್ನು ಗಂಜಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಡುಮಾಡಿ ಹಾಕಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮೊಣ ಸಿನಕಾಳುಹುಡಿ, ತುಲಸೀ ಎಲೆಗಳು ಸಹಾ ಹಾಕಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಜೋಲಾಯಂತ್ರ ದಲ್ಲಿ ರಸಕಪೂರವನ್ನು ೧ ಝಾವ ಅಟ್ಟರೆ ಶುದ್ಧಿ.

ಪ್ರ ವಾ ಳ ಕು ದ್ಧಿ .

ಇವನ್ನು ಸಣ್ಣ ತುಂಡುಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಪಿಂಗಾಣಿ ಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಅದರತುಂಬಾ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯ ತುಂಬಿ ಮೂರುದಿನ ಬಿಸಲ ಲಿಟ್ಟು ತೊಳೆದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದು. ಅನಂತರ ಕಿರಿನೆಲ್ಲಿ ಸೊಪ್ಪು ರಸದಲ್ಲಿ ೪ ದಿನ ನೆನೆಯಿಟ್ಟು ಬಣಗಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಶುದ್ಧಿ.

ರ ಜ ತ ಶು ದ್ಧಿ

ಸರಿಗೆಬೆಳ್ಳಿಯನ್ನು ರೇಕುಗಳಾಗಿ ಹೊಡೆದು ಕುಲುಮೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಶಿ ಕಾಶಿ ೩ ಸಲ ವುಪ್ಪಿಹಣ್ಣಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಅದ್ದುತ್ತಾಬಂದರೆ ಶುದ್ಧಿ.

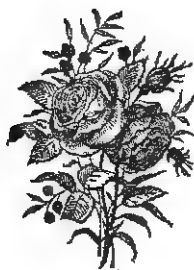
ಸ್ವರ್ಣ ಶು ದ್ಧಿ .

ಅಪರಂಜಿಯನ್ನು ರೇಕುಗಳನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ ಕಾವಿಕಲ್ಲನ್ನು ನಿಂಬೆಹಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ತಾಳೇಗರಿಯಪ್ಪು ದವ್ವನಾಗಿ ಆ ರೇಕುಗಳಿಗೆ ಬೊಳಿಯುವದು. ಇದ್ದಲಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಸುವದು. ಹೀಗೆ ೪ ಸಲ ಮಾಡಿದರೆ ಶುದ್ಧಿ.

ಮಂಡೂರ ಶು ದ್ಧಿ .

ಮಂಡೂರವನ್ನು ಕುಲುಮೆಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ೩ ಸಲ ಕಾಶಿಕಾಶಿ ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮೇಕೆಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅದ್ದುತ್ತಾಬಂದರೆ ಶುದ್ಧಿ.

ಇಂತು ಶುದ್ಧಿ ಪ್ರಕರಣ .

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ವಿಷಯ.	ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.	ವಿಷಯ.	ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.
ಮುನ್ನುಡಿ.	1	ಉಪ್ಪು ಭಸ್ಮ.	17
ಅವಶ್ಯಕೀಯ ಸೂಚನೆ.	3	ಇದರಲ್ಲಿ ವಾಶಿಯಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು.	18
ಧಾತುಲೋಹಾದಿಗಳ ಭಸ್ಮ		ರಸಕರ್ಪೂರ ಭಸ್ಮ.	"
ಸಿಂಧೂರಕ್ರಮ.	6	ಇದರಲ್ಲಿ ಗುಣವಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು.	"
ಭೆಂಗಾರದ ಭಸ್ಮ.	"	ಬೆಳಗಾರ ಭಸ್ಮ.	19
ತಾಳಕಭಸ್ಮ.	"	ಪಾಲುತುತ್ತು ಭಸ್ಮ.	"
ಇದರಲ್ಲಿ ವಾಶಿಯಾಗುವ ರೋಗಗಳು.	"	ಮಣಿಶಿಲೆ ಭಸ್ಮ.	20
ಸೂತಸಿಂಧೂರ.	8	ಗಂಧಕ ಭಸ್ಮ.	"
ಇದರಲ್ಲಿ ವಾಶಿಯಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು.	"	ಇವರಿಂದ ಗುಣವಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು.	"
ಕೃಷ್ಣಾಭ್ರಕಸಿಂಧೂರ.	9	ಉಕ್ಕು ಭಸ್ಮ.	21
ಇದರ ಉಪಯೋಗಗಳ ಪಟ್ಟಿ.	"	ಇದರಿಂದ ಗುಣವಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು.	"
ಕಾಂತಸಿಂಧೂರ.	10	ಲೋಹ ಭಸ್ಮ.	22
ಇದರಿಂದ ಗುಣವಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು.	11	ಇದರಿಂದ ಗುಣವಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು.	"
ಇಂಗಲೀಕ ಭಸ್ಮ.	12	ತಾಪ್ರಭಸ್ಮ.	"
ನಂಗ ಭಸ್ಮ.	"	ಇದರಿಂದ ಗುಣವಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು.	"
ಸೀಸ ಭಸ್ಮ.	13	ಬೆಳ್ಳಿ ಭಸ್ಮ.	23
ಇದರ ಉಪಯೋಗ.	14	ಇದರಲ್ಲಿ ಗುಣವಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು.	24
ಕಲ್ಲಾರು ಭಸ್ಮ.	"	ಅನ್ನಭೇದಿ ಸಿಂಧೂರ	"
ಕರ್ಪೂರಶಿಲಾಜತು ಭಸ್ಮ.	"	ಇದರಲ್ಲಿ ವಾಶಿಯಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು.	"
ಗರುಡಪಚ್ಚಿ ಭಸ್ಮ.	15	ಇತಿ ಭಸ್ಮವಿಧಾನವು.	25
ಬಿಳಿಹಿಗೂ ಕೆಮ್ಮಿಗೂ ಪಟಿಕ ಭಸ್ಮ.	"	ಧಾತು ಲೋಹಾದಿಗಳ ಶುದ್ಧೀಕರಣವಾದ ವಿಧಾನ	"
ಕವಡೆ ಭಸ್ಮ.	"		
ಶೃಂಗಿ ಭಸ್ಮ.	16		
ಪ್ರವಾಳ ಭಸ್ಮ.	"		
ಮೌಕ್ತಿಕ ಭಸ್ಮ.	"		
ಕಂಠ ಭಸ್ಮ.	"		
ಅನುಯಜಿಪ್ಪಿನ ಭಸ್ಮ.	17		

ವಿಷಯ.	ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.	ವಿಷಯ.	ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.
ಏಕಾದಶಾಶಂಕುವು.	೧೪೭	ವಸಂತಮಾಲಿನೀನೂತ್ನ.	೧೯೯
ಸ್ತ್ರೀಜನಪ್ರಶಸ್ತಿ.	,,	ವೀರೈಸ್ತಂಭನ	೨೦೦
ಹನ್ನೆರಡನೇ ಆಶಯವು.	೧೫೩	ಲಾಕ್ಷಾದಿತ್ಯೈಲ.	೨೦೧
ವಿನಾಹ.	,,	ರತಿವಲ್ಲಭಸಾಕ.	೨೦೨
ಹದಿಮೂರನೇ ಆಶಯವು.	೧೫೭	ಕತಾಸರೀತ್ಯೈಲ.	೨೦೪
ದಾಂಪತ್ಯಸುಖ.	,,	ನಸುಗುನ್ನೀವಟಿಕಾ.	೨೦೧
ಸಹವಾಸ	೧೫೮	ರಸಾಲಾ.	೨೦೨
ಕುಲಸ್ತ್ರೀ ರತಿವರ್ಣನೆ.	೧೬೦	ಕಾಮದೇವಚೂರ್ಣ.	೨೦೫
ರತಿಗೆ ಅಯೋಗ್ಯರು.	,,	ಅಶ್ವಗಂಧಾದಿಘೃತ.	೨೦೭
ಪತಿವ್ರತಾಧರ್ಮ.	೧೬೩	ಮೂಷಾದಿಘೃತ.	೨೦೮
ಸ್ತ್ರೀಸತ್ಕಾರದ ಅಗತ್ಯ.	೧೬೫	ಮಹಾಸುಗಂಧಿತ್ಯೈಲ.	೨೦೯
ಉನ್ನಾ ಗರ್ಭರಾರಾದ ದಂಪತಿ		ಚಂದನಾದಿತ್ಯೈಲ (ಬೇರಿ)	೨೧೦
ಗಳ ಸ್ಥಿತಿ.	೧೬೬	ದ್ರಾಕ್ಷಾಸವ.	೨೧೧
ಸ್ತ್ರೀಯರ ದೈವಿಕಶಕ್ತಿ.	೧೬೮	ನಾರಸಿಂಹಚೂರ್ಣ.	೨೧೨
ಸ್ತ್ರೀವ್ಯಾಮೋಹ ದೂಷ		ಮುಸಲೀಚೂರ್ಣ.	೨೧೩
ತೆಯು.	೧೬೯	ನಾರಾಹೀಕಂದಚೂರ್ಣ.	೨೧೪
ಧರ್ಮಪ್ರಶಂಸೆ.	೧೭೨	ಬೃಹದ್ವಾರಾಹೀಕಂದಚೂರ್ಣ.	೨೧೫
ಸದುಪದೇಶ.	೧೭೪	ಮದನಪ್ರಕಾಶಚೂರ್ಣ.	೨೧೬
ಇಂದ್ರಿಯದಮನ.	೧೭೭	ಕೌಂಚಸಾಕ.	೨೩೦
ದಾನಮಹಿಮಾ.	೧೭೯	ಅಮೃತಸಾಕ.	,,
ಲೋಭಿಯು ನಿಂದೆ.	೧೮೧	ಕಾಮಸುಂದರಸಾಕ.	೨೩೧
ಅನ್ನದಾನಪ್ರಭಾವ.	೧೮೩	ರತಿವಲ್ಲಭಪೂಗಸಾಕ.	೨೩೨
ಧನಾರ್ಜನೆಯ ಅಗತ್ಯ.	೧೮೪	,, ವಿಜಯಸಾಕ.	೨೩೪
ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಆಶಯವು.	೧೮೮	ಖಂಡಕೂಷ್ಮಾಂಡ	೨೩೫
ಧಾತುಮೃದ್ವಾಕ್ಷಧಿಗಳು.	,,	ಕೇಶರಸಾಕ.	೨೩೬
ವಾಜೀಕರಣಾಕ್ಷಧಿಗಳು.	,,	ಅಮೃತಭಲ್ಲಾತಕಸಾಕ.	೨೩೮
ಸಾಯಸ.	೧೮೯	ಪೋಷ್ಣಾಸಾಕ.	೨೪೦
ಅಶ್ವಗಂಧಾದಿಚೂರ್ಣ.	,,	ಮೇಥೀಸಾಕ.	೨೪೨
ನಪುಂಸಕತ್ವಕ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ.	೧೯೦	ಧಾತ್ರೀಸಾಕ.	೨೪೩
ಚೋಪಚಿನ್ನಿಗೋಲಿ.	೧೯೧	ಖರ್ಜೂರಸಾಕ.	,,
ಗೋಕ್ಷುರಾದಿಚೂರ್ಣ.	,,	ಮುಸಲೀಸಾಕ.	೨೪೪
ಸಾಯಸ.	,,	ಬಾದಾಮಿಸಾಕ.	೨೪೫
ಕಾಮಾಸ್ತ್ರಲೇಹ.	೧೯೩	ಸಂತಾನಿಕಾಸಾಕ.	೨೪೬
ಕೂಷ್ಮಾಂಡಾಶೋಧ.	೧೯೬	ಮೂಷಸಾಕ.	,,
		ವಲ್ಲಭಾಗುಟಿಕಾ.	೨೪೭

ವಿಷಯ.	ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.	ವಿಷಯ.	ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.
ಜಂಢ್ರೋದಯರಸ.	೨೪೮	ಕುಚಲಾದಿಘಟಿಕಾ	೨೨
ಉಘುಚಂಢ್ರೋದಯರಸ.	೨೪೯	ಧಾತುಪುಷ್ಟಿಗಮಾಜೂರ್.	೨೪೮
ಸಿದ್ಧಸೂತರಸ.	೨೫೦	ಚೈವನಪ್ರಾಶ್ವಾವಲೇಹ	೨೯೩
ವಸಂತಕುಸುಮಾಕರ.	೨೫೦	ಕುಮುದೇಶ್ವರರಸ.	೨೯೪
ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರರಸ.	೨೫೦	ಕಂದರ್ಪಿಕೇಶ್ವರರಸ.	೨೯೪
ಕಾಮದೇವರಸ.	೨೫೧	ಅಗಸ್ತ್ಯಹರೀತಕೀ.	೨೯೫
ಬೃಹತ್ಪಾಣಿಚಂದ್ರರಸ	೨೫೩	ಗೋಕ್ಷುರಸಾಕ.	೨೯೬
ಮಕರಧ್ವಜರಸ.	೨೫೫	ಫಲಫುತ.	೨೯೭
ಶ್ರೀಮನ್ಮಥರಸ.	೨೫೫	ಮಹಾಚೈವನಪ್ರಾಶ್ವಾವಲೇಹ	೨೯೮
ಬೃಹತ್ಕೃಷ್ಣಗಾರಾಧ್ರಕರಸ.	೨೫೬	ಸಿಪ್ಪಲ್ಪಾಸವ.	೨೯೯
ಪುಷ್ಪಧನ್ವರಸ.	೨೫೭	ದ್ರಾಕ್ಷಾರಿಷ್ಪ.	೨೯೯
ಕಂದರ್ಪಸುಂದರರಸ.	೨೫೮	ಬಲಾತ್ಯಲ.	೨೯೯
ಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸರಸ.	೨೫೯	ಶತಾವರೀಶೈಲ.	೨೯೯
ಕಾಮದೇವರಸ (ಬೇರೆ)	೨೬೦	ಅಶ್ವಗಂಧಾದಿಚೂರ್ಣ.	೩೦೦
ಧಾತುಸಂಜೀವನೀಗುಟಿಕಾ.	೨೬೦	ಜೀವನೀಯಗಣಿ.	೨೯೯
ವೀರೈಸ್ತಂಭನವಟೀ.	೨೬೧	ಲವಂಗಾದಿಚೂರ್ಣ.	೨೯೯
ಸಾತಾಳಯಂತ್ರಕ್ರಮ.	೨೬೨	ಜಾತಿಫಲಾದಿಚೂರ್ಣ.	೩೦೦
ಡಿಟೋ.	೨೬೩	ಸಿತೋಫಲಾದಿಚೂರ್ಣ.	೨೯೯
ಅರ್ಕಶೈಲ.	೨೬೪	ಶತಾವರೀಚೂರ್ಣ.	೨೯೯
ಕಾಮದೇವತೈಲ.	೨೬೫	ಅಶ್ವಗಂಧಾದಿಚೂರ್ಣ.	೨೯೯
ಕೈಬೃಹರಂತ್ಯಲಿ.	೨೬೬	ನನಾಯಸಾದಿಚೂರ್ಣ.	೨೯೯
ಸಫ್ಯಾಪಥ್ಯ.	೨೬೭	ಅಜಮೋದಾದಿಘಟಿಕಾ.	೩೦೦
ದಶಮೂಲಾರಿಷ್ಪ.	೨೬೮	ಪ್ರಯಾಂತಕಚೂರ್ಣ.	೨೯೯
ಮೃತಸಂಜೀವನೀಸುರಾ.	೨೬೯	ಪಂಚಶರರಸಾಯನ.	೩೦೦
ಭಲ್ಲಾತಯೋಗ.	೨೭೦	ಇತಿ ದ್ವಿತೀಯಭಾಗಃ.	
ಮಹಾಕಲ್ಪ.	೨೭೧		
ದಿನಾಲ್ಮಮುಶ್ಯ.	೨೭೨	ಆಥ ತೃತೀಯಭಾಗ	
ಅಮೃತಾಕ.	೨೭೩	ಮೃರಂಭಃ.	
ಚಂದನಾದಿಶೈಲ (ಬೇರೆ)	೨೭೪	ಹದಿನೈದನಯ ಆಶಯವು.	೩೦೧
ವಾನರೀವಜೆ.	೨೭೫	ಗರ್ಭಿಣಿದಶಾ.	೨೯೯
ಮದಪಮಂಜರೀಘಟಿಕಾ.	೨೭೬	ಗರ್ಭಾಶಯದಕೆಲಸ.	೨೯೯
ಬಂಧೇಜಮಾಜೂರ್.	೨೭೭	ಗರ್ಭಚಿಹ್ನೆಗಳು.	೩೦೦
ಅನಿ	೨೭೮	ಗರ್ಭಕಾಲಸ್ಥಿತಿ	೩೦೦
ಇನಿ	೨೭೯	ಗರ್ಭಲಕ್ಷಣ.	೩೦೦
ಮದನಮೋದಕ	೨೮೦		

ಕನ್ನಡ ಇಂಡಿಯಾ ಪೆನ್‌ಕೋಡ್.

ಇದರಿಂದ ಮೈಸೂರ್, ಮದ್ರಾಸ್, ಬೊಂಬಾಯಿಬೆಲ್ಗಾ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ
ವಾಚಕ ಮಹಾಶಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಡಿಸುವದೇನಂದರೆ :—

ಶ್ರೀಮದಿಂಡಿಯಾ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ರವರ ಅನುಮತಿ ಪ್ರಕಾರ
ಸೆ ೧೮೬೦ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಜೂರಾದ “ ಇಂಡಿಯಾ ಪೆನ್‌ಲೈಟ್‌”
ಎಂಬ ಆಕ್ಟ್‌ನ್ನು ಈಗ ಅನೇಕ ಜಜ್ಜಿಗಳ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳೊಡನೆಯೂ ಅನೇಕ
ಮೆಂಟಾಗಳೊಡನೆಯೂ ಅಂದವಾದ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅಕ್ಷರಗ
ಳಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ ಬೆಕ್ಕಪೇಟೆ ಕಳಾನಿಧಿ ಮುದ್ರಣಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ
ಮುದ್ರಾಪಿಸಿ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದೆ. ಈ ಆಕ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಸೆಕ್ಷನ್ನಿ
ಗೂ ಫಿರ್ಯಾದಿಗಳೂ, ಆರಾಧಿಗಳೂ, ಪ್ರೀಲೀಸ್‌ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ, ಮಾಜಿ
ಸೈನ್ಯದವರೂ, ನಡೆಯಿಸಬೇಕಾದ ಆಜರಣೆಗಳೆಂದರೆ :— ನಡೆಯುವ
ಮೊಕದ್ದಮೆಯನ್ನು ಯಾವ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು !
ವಾರಂಟಲ್ಲದೆ ಹಿಡಿಯಬಹುದೇ ? ಹಿಡಿಯಕೂಡದೆ ? ಸಮ್‌ ಕೊಡತ
ಕ್ಕದ್ದೇ ? ವಾರಂಟು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದೇ ? ಜಾರ್ಜಿನ್‌ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಿಡಬ
ಹುದೇ ? ರಾಜಿಯಾಗಬಹುದೇ ? ರಾಜಿಯಾಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೇ ? ಎಂಬ ತಪ್ಪಿ
ಲುಗಳು ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು. ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿ
ಗಳಿಗೂ, ಪ್ರೀಲೀಸಿನವರಿಗೂ, ಪಬ್ಲಿಕ್‌ ಶಾನ್‌ಭೋಗರುಗಳಿಗೂ, ವರ್ತಕ
ರುಗಳಿಗೂ, ಜಮೀನ್‌ದಾರರುಗಳಿಗೂ, ಇತರ ಸಮಸ್ತ ಕೈ ಕಸಬುದಾರ
ರಿಗೂ ಖುಷ್‌ಖಾಷ್‌ ಜನಗಳಿಗೂ, ಉಪಯೋಗಕರವಾದದ್ದು.

ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅನೇಕರು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ
ಯಾಗಿರುವರು. ಅಂತಹ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳು ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಈ ಪುಸ್ತ
ಕದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವವು.

ತಾ|| ಕ|| ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಜೋರಿ, ಕಳವು, ಡಕಾಯಿತಿ, ಅತಿಕ್ರಮ
ಪ್ರವೇಶ, ಆಸಾಮಿ ಜೋರಿ, ಮುಂತಾದ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಜ್ಜಿಗಳು
ಕೊಟ್ಟಿರತಕ್ಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ ಇಂಥಾ ಪುಸ್ತಕವು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಕ್ರಯ ೨—೪—೦, ಟಿಪ್ಪಣಿ ಚಾರ್ಜ್‌ ೦—೪—೦.
ಬೇಕಾದವರು ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಬರೆದು ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಟಿ. ಕೆ. ಕೃಷ್ಣ ಸ್ವಾಮಿ ಶೆಟ್ಟಿ,

ಕಳಾನಿಧಿ ಮಹಾ ದೀಪಿ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್‌, ಬೆಕ್ಕಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ.

ಶ್ರೀರಸ್ತು.

ಶಿಶುವೈದ್ಯಸಂಜೀವನೀ.

ಮಂಗಲಾಚರಣೆ.

ನತ್ವಾಸರ್ವಜ್ಞಮಾನಂದಂ ತಥಾಽಽತ್ರೇಯಾದಿ ಸನ್ಮನೀ ||
 ತಂತ್ರಕಾರಾಲೋಕದಃಖ ಧ್ವಂಸನೈಕಪರಾಯಣಾ || ೧ ||
 ಸಂವಿಚಾರ್ಯ ಚ ತಂತ್ರಾಣಿ ಶಿಶುವೈದ್ಯ ಇತೀಹಯತ್ ||
 ತಂತ್ರಂಸಂಜೀವನೀನಾಮ ತಸ್ಯತೇ ಸುಖಸಿದ್ಧಯೇ || ೨ ||
 ತೇಷಾಂ ನಯೋಽತಿ ಗಂಭೀರಃ ಕಥಂಸಂಜ್ಞಾಯತೇಸ್ಸುಟಿಮ್ ||
 ಮಮದೇಶಾರ್ತಿಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಂ ಕೃತೋಯತ್ನ ಸ್ಸುದುಸ್ತರಃ || ೩ ||
 ದೋಷಾಕರಂ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಸ್ವಭಾವಃಕಲಭೂತಲೇ ||
 ಸ್ವಂತವ್ಯಂ ಸದ್ವಿರೀಶಾನೋಽಧಶ್ವೇಚಂದ್ರಂ ಶಿರಸ್ಥಲೇ || ೪ ||

ಪ್ರಥಮಾಶಯವು.

ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅಗತ್ಯ.

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ—“ಋತುವಾದನಂತರ ಯಾವರೀತಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಮತ್ತು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಾಗಿ ಯಾವುದು ಹಿತಕಾರಿಯಾದದ್ದು?” ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಯತಕ್ಕವರು ಬಹಳ ವಿರಳರಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಂತೆ—ಗರ್ಭಾವಸ್ಥಾ ಮತ್ತು ಬಾಣಂತಿತನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ನಿಯಮದ ಪಾಲನೆಯಿಂದ ಶರೀರ ನೀರೋಗವಾಗಿಯೂ, ಸುದೃಢವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದೀತು? ಎಂಬದನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಅದಕ್ಕೆ ನುಸಾರವಾಗಿ ಆಚರಣೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ನಾರೀಮಣಿಗಳೂ ಬಹಳ ಅಪರೂಪವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೊಸ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪ್ರಣಾಳೀ ಅಥವಾ ಹಳೇ ಪರಂಪರಾಪ್ರಾಪ್ತರೀತಿ ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವದರಲ್ಲಿಯೂ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ, ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯ ಅಬಲೆಯರಿಗೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳೇ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟ ಸಂಗತಿಗಳ ವಿಚಾರವಾಗುವದೇ ಇಲ್ಲ! ಯಾರಾದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ—ಗರ್ಭಿಣಿದಶಾ ಮತ್ತು ಬಾಣಂತಿ ದಶಾಕಾಲದ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಉಪದೇಶಮಾಡಿದರೆ, ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮೌಢ್ಯದಿಂದ ರೇಗಿಕೊಂಡು—

“ಸಾಕುಬಿಡಿ; ಇಷ್ಟು ದಿನದವರಿಗೂ ಯಾವಳೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡಿಯಲೇ ಇಲ್ಲವೆ? ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕಿ, ಬೆಕ್ಕತಲೆಯನ್ನು ದೊಡ್ಡದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆ? ಅಗಿಲ್ಲದ ಜ್ಞಾನ, ಆಚರಣೆ ಈಗ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ಈಗ ನೀವು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಓದಿಕೊಂಡು ಹೀಗೆ ಪಾದ್ರಿಗಳಂತೆ ಉಪದೇಶಿಸತೊಡಗಿದಿರಿ! ಜಂಗಲೀ ಸ್ತ್ರೀಯರು ನದೀ ದಡದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಜಂಡ ಬಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಮಗುವನ್ನು ಹಡಿಯುವದಿಲ್ಲವೆ? ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವನ್ನು ಶರಗಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲವೆ? ಅವರಿಗೇನು ಆಗುತ್ತೆ? ಈ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಓದಿದ ನವನಾಗರಿಕರಾದವರು ಉಪದೇಶಮಾಡಿ—ಬಾಣಂತಿಯು ೧೦-೨೦ ದಿನತನಕ ಪಥ್ಯವಾಗಿ, ಪರಿಶ್ರಮವಿಲ್ಲದೆ, ಹೊರಗೆ ಹೊರಡದೆ, ಕಂಡಲ್ಲಿ ತಿರುಗದೆ, ಬಾಯಿಗೆ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ತಿನ್ನದೆ ಬಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದರೆ ಏನು ಮಾತು? ” ಎಂದು ಮಹಾ ವೈಯ್ಯಾರದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೆಟ್ಟದ್ದೇ ಇದ್ದರೂ, ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಂಡಲಿಯಲ್ಲಿ ಇದೆಲ್ಲವೂ ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಅನುಮೋದಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ—ನ್ಯಾಯವಾದ ವಿಷಯಗಳೇ ತಲೆಯತ್ತ ಲಾರದಷ್ಟು ಮೂಢತ್ವವು ನಮ್ಮ ಭಗಿನೀಗಣದ ಎಷ್ಟೋ ಭಾಗವನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥಿನವಡಿಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇತ್ಯಾದಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅವಿಚಾರಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬರದರೂ ತೀರದು!! ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಭಗಿನೀಗಣಕ್ಕಿರುವ ಮೂಢತಾದಿ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ಸತ್ಪಥಕ್ಕೆ ತರುವದು ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವು.

ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಭಗಿನಿಯರು—ಸ್ವಾರ್ಥ ರಕ್ಷಾ, ಸಂತಾನೋತ್ಪಾದನ, ದೇಹತತ್ವವಿಚಾರ, ಸ್ತ್ರೀವ್ಯಾಧಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾ, ಧಾತ್ರೀ ವಿದ್ಯಾ ಮುಂತಾದ ವೈದ್ಯಕಾಸ್ತ್ರಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು—ತನ್ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಳಾಗಿರುವದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ವುಂಟಾಗುವವರಿಗೂ ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನಾವರಿಸಿರುವ ಈ ದುರ್ದಶೆಯು ನಾಶ ವಾಗುವದೇ ಇಲ್ಲ! ಯಾಕೆಂದರೆ:—

“ಅಪತ್ಯಂಧರ್ಮಕಾರ್ಯಾಣಿ ಶುಕ್ರೋಷಾ ರತಿರುತ್ತಮಾ ||

ದಾರಾಧೀನಸ್ತಥಾಸ್ವರ್ಗಃ ಪಿತೃಣಾಮಾತ್ಮನಶ್ಚಹ || ”

(ಮನುಸ್ಮೃತಿ)

“ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ, ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ, ಸೇವಾಶುಕ್ರೋಷಾ, ಸುಖ ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತವಾದ ರತಿಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಸ್ವರ್ಗಸಾಧನೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಆಧೀನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವವೆಂದು ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಮನುವು ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಿನದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು

ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನೂ ಪೋಷಿಸುತ್ತಾ ಇರುವದರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ, ಅವರಿಗುಂಟಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೂ ಯಥಾಸಾಧ್ಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬರುವದಾದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ದುಃಖವೆಲ್ಲಿಯದು ? ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಮಾನವಜಾತಿಯ ಮಾತೆಯರಲ್ಲವೆ ? ಸಂತಾನದ ಪಾಲನ ಪೋಷಣೆಯ ಭಾರವು ಅವರ ಸ್ವಾಧೀನದ ಧ್ಯೇಯ ಇರಬೇಕಲ್ಲವೆ ? ಇಂತವರು ಚಿಕಿತ್ಸಾವಿಷಯವನ್ನರಿತರೆ ಬಾಲಕರ ಜೀವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗಾದರೂ ಸಂಶಯವುಂಟಾದೀತೆ ? ಸೂರ್ಯನಿದಿರಿನಲ್ಲಿ ತಮಸ್ಸು ಅಡಗಿದಂತೆ ಅವರ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಬರುವ ರೋಗಗಳು ಇವರಿಂದಿರಿಸಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಲು ಧೈರ್ಯವಟ್ಟುವೆ ? ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಸ್ತ್ರೀಯು ಪುರುಷನ ಅರ್ಧಾಂಗಿನಿಯು ! ಅವಳು “ಸಾಧಾರಣವಾದ ಪೀಡಾಗಳು, ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಬೈಪಥಿ” ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭವಕಾತ್ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾಗುವದಿಲ್ಲವೆ ? ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಸ್ತ್ರೀಯು ತನಗೆ ಸಂಭವಿಸಿದ ರೋಗವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಗುಪ್ತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾ ಬಂದು—ಇತರರಿಗೆ ಆ ರೋಗದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವದು ಹಾಗಿರಲಿ; ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೈವವಾದ ಸ್ವಾಮಿ (ಗಂಡ) ಗೂ ಅದರ ವಿಚಾರವೇ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಮುಚ್ಚುತ್ತಾ, ಪ್ರಾಣಾಂತಕರವಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರುತ್ತಾಳೆ ! ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಬೈಪಥಜ್ಞಾನವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಅರ್ಧಹಿಸ್ಸೆ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಸಂಗಡಲೇ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಶರೀರದಮೇಲೆಯೇ ಮನುಷ್ಯರ ಶಾರೀರಕ ಮಾನಸಿಕಸುಖ ಮತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛಂದತಾ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರ್ಭರವಾಗಿದೆ. ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಚಿಕಿತ್ಸಾವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವದು ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ! ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ಅವರ ಎಷ್ಟೋ ರೋಗಗಳ ವಿನರಣೆಯನ್ನು ಚಿಕಿತ್ಸಾಸಾಹಸಕಾ ಇನ್ನೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಂಬಂಧವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟೋಮಟ್ಟಿಗೆ ಮುಚ್ಚಿಡುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಜಾತಿಯ ಸರ್ವನಾಶವಾಗುವದಲ್ಲದೆ, ಅವರ ಸಂತತಿಯಾದ ನಮಗೂ ಸದಾ ರೋಗಿಯಾಗಿಯೂ, ಹೀನ, ದೀನ ಕ್ಷೇಣನಾಗಿಯೂ ಇರತಕ್ಕ ಅದೃಷ್ಟವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು !!

ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಕಾಸ್ತದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷೀಲತಾ ತುಂಬಿರುವದೆಂಬದು ಶುದ್ಧ ಸುಳ್ಳು ! ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಯಥಾವತ್ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಲಜ್ಜೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ? ಯಾವ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ನಿಯಮದಿಂದ ಮನುಷ್ಯಜಾತಿಯ ಜನ್ಮವಾಗುತ್ತಿದೆಯೋ ಅದು ಪವಿತ್ರವಿಷಯವೋ ಅಥವಾ ಲಜ್ಜಾಜನ

ಕವಾದದ್ದೋ ? ಈ ಉನ್ನತವಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅಸಂಭವ ಪ್ರಸ್ತಾಪವು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಕೋಭಿಸಲಾರದು. ಇದು ಲಜ್ಜಾಸ್ಪದವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕೋ ಅಥವಾ ಸಂಪೂರ್ಣ ದೇಶವಾಸಿನೀ ಭಗಿನೀಗಣವು ಮುಚ್ಚಿ ಮುಚ್ಚಿ, ಕಠೋರಪೀಡೆಯ ಯಂತ್ರಣಾದಿಂದ ದಿನದಿನವೂ ಯಮರಾಜಧಾನಿಗೆ ತೆರಳಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ದುರ್ದೇಶಪನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಮನಸ್ಸು ಕರಗದಿರುವದು ಲಜ್ಜಾಸ್ಪದವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕೋ ? ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಕಂಡೂ ಕಂಡೂ ತಮ್ಮ ದೈವಿಕಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಪಿಶಾಚಿವೃತ್ತಿಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಚಿರರುಗ್ಗ (ಸದಾರೋಗೀ) ಸಂತಾನವನ್ನು ಸೃಜಿಸುತ್ತಾ, ಇದಕ್ಕೂ ಕರೂಣ ಬಾರದಿರುವದು ಲಜ್ಜಾಸ್ಪದವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು ?

ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ--ಅರ್ಥಜೀವವುಳ್ಳ, ಪೀಡಿತ, ದುರ್ಬಲ, ದುರ್ದೇಶಪನ್ನ ಶಿಶುರತ್ನಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತಾ--ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳುತ್ತಾ ಇರತಕ್ಕ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಉದಾಶೀನವಿಂದಿರುವದು ಉಚಿತವಾದದ್ದಲ್ಲ !

ಸ್ತ್ರೀಯರ ಚಿಕಿತ್ಸಾ, ಅವರ ದೇಹತತ್ವ, ಶಿಶುಪಾಲನಶಿಕ್ಷಾ ಇವು ನಿತಾಂತ ಅವಶ್ಯಕವೆಂದರಿತು, ನಮ್ಮ ಭಗಿನೀಗಣಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಿಜ್ಞಾನದ ಪರಮ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಇದುವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆವು. ಇನ್ನಾದರೂ ನಮ್ಮ ಭಗಿನಿಯರು ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಘನವಾದಗಮನಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವರೆಂದು ನಂಬುತ್ತೇವೆ.

ಇಂತು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅಗತ್ಯವೆಂಬ ಪ್ರಥಮಾಶಯವು.

ಎರಡನೇ ಆಶಯವು.

ಆರ್ತವದರ್ಶನ.

ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅನಾದರಣೆ:—ಕರೀರಶಿಕ್ಷಾ ಎಂಬ ಭಂಡಾಗಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನವೇ ಅದರ ಬೀಗದಕೈಯ್ಯಂತಿದೆ. ಯಾರು ಈ ಕರೀರರಕ್ಷಾ ನಿಯಮವನ್ನು ಸಮ್ಮಗ್ವಿಚಾರಪೂರ್ವಕ ಆಚರಿಸುವರೋ ಆ ಬೀಗದಕೈ ಅವರಲ್ಲಿರುವದು. ಈ ಬೀಗದಕೈಯ್ಯನ್ನು ಸದುಪಯೋಗ ಮಾಡುವದರಿಂದಲೇ ಕರೀರ ಭಂಡಾರವು ನಮ್ಮ ವಶದಲ್ಲಿರತಕ್ಕದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಜ್ಞಾನರೂಪಿಯಾದ ಬೀಗದಕೈ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಶದಲ್ಲಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಆಯುಸ್ಸು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಕಷ್ಟಗಳಿಂದ ಕಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸುಖ

ಭೋಗಾರ್ಥವಾದ ಇಚ್ಛೆಯೂ, ಉತ್ಸಾಹವೂ ಇದ್ದರೂ, ಅವರ ಆಯಾ ವಸ್ತುವು ಕಂಟಕಾರ್ಣವಾದ್ದರಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಸ್ತ್ರೀಯ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವು ರಜೋದರ್ಶನವಾದನಂತರವೇ ಆರಂಭಿಸುವದು. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ರೋಗಗಳೂ ಸಹ ರಜೋದರ್ಶನ, ಗರ್ಭಾವಸ್ಥಾ, ಬಾಣಂತಿಯಾಗಿರುವಿಕೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಯಶಃ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿರುವವು, ಅಂದರೆ ಆ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ವಿಕಾರಗಳಿಂದಲೇ ಬಂದುಬಿಡುವವು. ಆ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಕಾರವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವದಾದರೆ (ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಪ್ರಾಯಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಯಮಪುರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು) ತಥಾ ಅವರ ಮರಣಪರ్యಂತವೂ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭವಂತಹ ರೋಗಗಳು ಅವರಿಗೆ ಬಂದಿತವಾಗಿಯೂ ಬರಲಾರವು. ಅಂದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮೂರು ವಿಷಯಗಳೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಇವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಪುರುಷರಿಗೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಅನಭಿಜ್ಞತೆಯೂ, ಉಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಾ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಎಷ್ಟೋ ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳ ಜೀವನ ನ್ಯಾಪಾರವು ಕಷ್ಟಮಯವಾಗಿರುವದಲ್ಲದೆ, ಅವರ ಗೃಹಸ್ಥಿತಿಯು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವದರಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ !! ಯಾಕೆಂದರೆ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಹ:—

“ನ ಗೃಹಂ ಗೃಹಮಿತ್ಯಾಹುಃ ಗೃಹಿಣೀಗೃಹಮುಚ್ಯತೇ ||”

ಅಂದರೆ “ಗೃಹವನ್ನೇ ಗೃಹವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು ; ಗೃಹಿಣೀ (ಕುಟುಂಬಿನಿಯು) ಇರತಕ್ಕದ್ದೇ ಮನೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು” ಎಂದಿದೆ. ಯಾವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯು ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವಳೋ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖವೆಲ್ಲಿದೆ ? ನಮ್ಮ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದ ಪ್ರಧಾನ ಆಧಾರವೇ ಕುಟುಂಬಿನಿಯು !! ಇದಕ್ಕಾಗಿ ರಜೋದರ್ಶನ, ಗರ್ಭಾವಸ್ಥಾ, ಬಾಣಂತಿತನ ಈ ಮೂರು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಗುವ ಅಪೇಕ್ಷಾರಹಿತ ಬರುವ ರೋಗಗಳು ಅವುಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಸಹಾ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಮತ್ತು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ಸಂಗಡಲೇ ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಆಹಾರ ವಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ವಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಪರಮಾವಶ್ಯಕವು. ಯಾವದು ಕರೀರಕ್ಕೆ ಹಿತಕರವಾದದ್ದೋ ಅವುಗಳನ್ನೇ ಸೇವಿಸಬೇಕು; ಆದರೆ ಗರ್ಭಿಣಿ ದಶಾದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಾವಧಾನಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಯಾವನ ಪ್ರಾಧುರ್ಭಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರು “ಗರ್ಭಪಾತ” ವೆಂದರೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವದೇ ಇಲ್ಲ ! ಪರಂತು ಆ ಮುಂದೆ ವಯಸ್ಸು ಕಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದ ನಂತರ ಈ ಅವಿವೇಕದ ಕೆಟ್ಟಫಲ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದೇಬಿರುವದು. ಈ

ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಪಹರುಗಳಲ್ಲಿರುವ ನೂತನ ದಂಪತಿಗಳು—
ನಾಟಕ-ತಮಾಷಾ, ಅಥವಾ ಸಿನೀಮಾ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಅನಂ
ದಿಸುವದರಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯ ಎಷ್ಟೋಭಾಗವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಾ, ಈ ವೃಥಾ
ಕಾಲಕ್ಷೇಪಕ್ಕಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಾ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ
ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಷ್ಟ ತೋರುವದೇ ಇಲ್ಲ; ಪರಂತು ಗರ್ಭವತಿಗೆ ಈ ವಿಧವಾಗಿ
ನಿದ್ರಾಹಿಂಸ್ರದಿಂದಿರುವದು ನುಣು ಹಾನಿಕರವಾದ ವಿಷಯ ! ಗರ್ಭಾವಸ್ಥೆ
ಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ವಿಕಾರವಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವಳ
ಶರೀರಬಲವೂ ಇಳಿದುಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಕಾ
ರದಿಂದಲೂ ಗರ್ಭವತಿಯ ಶಾರೀರಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಯಮೇಲೆ
ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಕ್ಷೇಮಕರವಾದದ್ದಲ್ಲ ! !

ಆರ್ತವಸ್ತ್ರಾವ:—ಸ್ತ್ರೀಯುಯುವಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪಡೆದಾಗ ಅವಳ
ಗರ್ಭಾಶಯದ ಬಳಗಿನಿಂದ ನಿಯಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಂದರೆ ೨-ನೇ ದಿನಕ್ಕೆ
ಸರಿಯಾಗಿ ರಕ್ತಸ್ರಾವವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ “ಆರ್ತವ”
ಎಂದು ಹೆಸರು. ವೈದ್ಯಕಾಸ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ರಜೋದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ
ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ:—

“ಮಾಸೇತೋಜಚಿತಂ ಕಾಲೇಫಮನೀಭ್ಯಾಂ ತದಾರ್ತವಮ್ ||”

ಈಶ್ವರಕ್ರಂ ವಿವರ್ಣಂ ಚ ವಾಯು ಯೋನಿಮುಖಂ ನಯೇತ್ || ೨

ಅಂದರೆ “ಪ್ರತಿಮಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಾಗಿ ಶೇರಿರುವ ರಕ್ತವನ್ನು
ವಾಯುವು ಎರಡು ದಮನಿ (ನಾಡಿ) ಗಳ ದ್ವಾರಾ ಯೋನಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ
ತೊಡುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ” ಎಂದಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯತಃ ಈ ರಕ್ತಸ್ರಾ
ವವು ೪ ದಿನಗಳವರಿಗೆ ಆಗುತ್ತಲೇ ಇರುವದು. ಪರಂತು ಒಂದೊಂದುವೇಳೆ
೫-೫ ದಿನ, ಮತ್ತು ೬-೬ ದಿನದವರಿಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲಮರ್ಯಾದೆಗೆ
ಮತುಕಾಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅಂಡಾಶಯದಿಂದ ಪ್ರತಿತಿಂ
ಗಳೂ ಒಂದು ಅಂಡವು ಹೊರಡುತ್ತದೆ. ಅದರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತಸ್ರಾವ
ವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಡಾಕ್ಟರುಗಳು—“ಈ
ಅಂಡವು ಪುರುಷ ಸೆವನಾಗುವವಾಗುವಾಗ ಅಥವಾ ಗರ್ಭವಿರುವಾಗ ಹೊರಡು
ತ್ತದೆ” ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಮ್ಯಾಸಿಯರ್ ರಸಿಬಾಸ್ಕಿ

ಎಂಬ ಡಾಕ್ಟರ್ ಮಹಾಕಯನು—“ಜಾಗೆ ಆರ್ತವದರ್ಶನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂಡವು
ಹೊರಡುವದಕ್ಕೂ ಮೈಥುನಕ್ಕೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ;” ಎಂಬುದನ್ನು
ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದನು. ಅಂಡವು ಗರ್ಭಾಶಯದಿಂದ ಹೊರಟಾಗ ರಕ್ತಸ್ರಾವವಾ

ಗುತ್ತದೆ. ಪರಂತು ಮೈಥುನದ ಅಂತದಲ್ಲಿ ಹೊರಡುವ ಪುರುಷವೀರ್ಯದೊಂ
ದಿಗೆ ಈ ಅಂಡದ ಸಂಯೋಗವುಂಟಾದರೆ ಗರ್ಭ ನಿಲ್ಲುವದು.

ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ರಜೋದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಸರ್ವತ್ರ ಒಂದೇ ನಿಯಮಿತ
ಸಮಯವಿಲ್ಲ; ದೇಶ ಭೇದದಿಂದ ಋತುಪ್ರಾವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸ
ವಿದ್ದೇ ಇದೆ. ಇಂಗ್ಲಾಂಡಿನಂತಹ ಶೀತರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಶೀತೂಷ್ಣ
ವಲು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ೧೩-೧೬ ವರ್ಷದ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ
ಸ್ತ್ರೀಯರು ರಜೋದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು
ಉಷ್ಣ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ೨ ವರ್ಷ ಮೊದಲೇ ರಜೋದರ್ಶನವು
ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

“ ತದ್ವರ್ಷಾದ್ವಾದಶಾತ್ಕಾಲೇ ವರ್ತಮಾನಮಸ್ಯ ಕ್ಷುನಃ |

ಜರಾಪಕ್ವತರೀರಾಣಾಂಯಾತಿ ಪಂಚಾಶತಃಕ್ಷಯಮ್ || ”

ಅಂದರೆ “ ೧೨ ನೇ ವರ್ಷದಿಂದಾರಂಭವಾಗಿ ಪ್ರತಿಮಾಸವೂ ರಜೋ
ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ. ೫೦ ನೇ ವರ್ಷದ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತದೆ”
ಎಂದರ್ಥವು. ಜನನೇಂದ್ರಿಯವು ಯಾವಾಗ ಪೂರ್ಣವಸ್ಥೆಗೆ ಬರುವದೋ
ಆಗಲೇ ರಜೋದರ್ಶನವಾಗಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಜನನೇಂದ್ರಿಯದ ಪೂರಾ
ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವ ವಯಸ್ಸು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ೧೨ ರಿಂದ ೧೬ ; ಹಾಗೆಯೇ ಪುರುಷ
ರಿಗೆ ೧೫ ರಿಂದ ೧೬ ಬೇಕಾಗುವದೆಂದರಿಯುವದು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ
ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ೧ ನೇ ವರ್ಷದಿಂದ ಎಳೇಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ
ರಜಸ್ಸು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವದನ್ನೂ, ೫೦ ವರ್ಷವಾದರೂ ಮೈನೆರೆಯದವ
ರನ್ನೂ ಸಕ್ರೌತ ನೋಡಬಹುದು. ಇಂತವು ಕೇವಲ ಅಪರೂಪವಾದವೇ.
ಸೈಬೀರಿಯಾದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದುಕಡೆ ೫೦ ರಿಂದ ೫೬ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಪ್ರಥಮಾರ್ತವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತವರ ಆಯುಸ್ಸು ಸಹ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ
೧೫೦ ವರ್ಷದವರಿಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದದ್ದೇನೆಂದರೆ—
ಸ್ತ್ರೀಯರ ರಜೋದರ್ಶನ ತಥಾ ಪುರುಷರ ವೀರ್ಯಪಾಕಯಾವ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಉಂಟಾಗುವದೋ ಸುಮಾರು ಅದರ ೫ ರಷ್ಟು ವಯಸ್ಸು ಅವರಿಗೆ ದೊರಿಯು
ವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಪ್ರಥಮ ರಜೋದರ್ಶನವು ಲೀಘ್ರವಾಗಿ ಅಥವಾ ವಿಲಂಬವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿ
ಯಾಗಲು ಎಷ್ಟೋ ಕಾರಣಗಳಿಂಟು. ಉಷ್ಣ ಪ್ರದೇಶ, ಕಹಿರುಗಳಲ್ಲಿ
ವಾಸ, ದೃಢಶರೀರ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ರಜೋದರ್ಶನವು ಲೀಘ್ರವಾಗಿ
ಆಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದುರ್ಬಲತ್ವ, ಶೀತಪ್ರದೇಶವಾಸ, ಹೆಚ್ಚು ಗಾಡುಗಳಲ್ಲಿ
ಸುನಿಶ್ಚಿತ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಋತುವಾಗುವದು ವಿಲಂಬವಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಲವಾಯುಗಳ ಹೊರ್ತು ಆಲಸ್ಯ ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಸೋಮಾರಿತನದಿಂದ ಕಾಲಹಾಕುವಿಕೆ, ಶೃಂಗಾರಸಪೂರ್ಣ ಉಪನ್ಯಾಸ (ನಾವೆಲ್) ಗಳನ್ನೂ, ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ ಓದುತ್ತಾ ಇರುವಿಕೆ, ತಮಾಷೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಿಕೆ, ತರುಣಪುರುಷರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿರುವಿಕೆ, ವಿಷಯ ವಿಚಾರ ಮಾತುಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮಗ್ನರಾಗಿರುವಿಕೆ, ನಗುತ್ತಾ ಯಿರುವಿಕೆ, ಹಾಸ್ಯ ರಾತ್ರಿಕಾಲದ ಜಾಗರಣೆ, ಸನುಯ ನಿಯಾಮಕವಿಲ್ಲದೆ ಭೋಜನಮಾಡುವಿಕೆ, ಬಳಿವೆಳ್ಳೇ ಮೃದುಮದುರ ಭೋಜನ, ಮದ್ಯಪಾನ, ಮಾಂಸಾಶನ, ಮನಸ್ಸಿನ ಚಂಚಲತ್ವ, ಹಾಗೆಯೇ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಿಂದಲೇ ಸಂಗದೋಷವಶತಃ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿತಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸುವಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕಾಮೋತ್ತೇಜಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಅಂತವರಿಗೆ ನಿಯತಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಋತುಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗುವದರಿಂದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಭಂಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಸಂತಾನವು ದೀರ್ಘರೋಗಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವನಕಾಲವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬರುವವರಿಗೂ ಋತುಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗತಕ್ಕ ಮೇಲಿನ ದುರ್ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡದಂತೆ ಸಾವಧಾನವಾಗಿರುವುದು ಅಗತ್ಯವು. ಯಾವ ವಿಧದಿಂದಲೂ ಬಾಲಕಿಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯೋತ್ತೇಜನ ಉಂಟಾಗದಂತೆ ನೋಡಬೇಕು.

ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದದ್ದೇನೆಂದರೆ:—ನಮ್ಮ ದೇಶದ ದರಿ ದ್ರರ ಹುಡುಗಿಯರಿಗಿಂತಲೂ ಅವಿಾರರ ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಋತು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಾಯಶಃ ಎಲ್ಲಾ ಋತುಪ್ರೇರಕ ವಿಷಯಗಳೂ ಅವಿಾರರ ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ತಯಾ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ; ಗರೀಬರ ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ದೊರೆಯಲಾರವು; ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಕೇವಲಾಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ಶಿಕ್ಕುವವು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಗರೀಬರ ಕನ್ಯೆಗಳು ಶಾರೀರಕ ಪರಿಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಪುಣರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಉಪನ್ಯಾಸ (ನಾವೆಲ್‌ಗಳು)—ನಾಟಕ-ತಮಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಬಹು ಕಡಮೆ ಸಂಬಂಧವಿರುವದು. ಮತ್ತು ಅವರು ಮಾಡತಕ್ಕ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಅವರ ಶರೀರವು ನೀರೋಗವಾಗಿಯೂ ದೃಢವಾಗಿಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮ ನಿವಾಸಿಗಳ ಹುಡುಗಿಯರಿಗಿಂತಲೂ ಪಹರಾಗಳ ಹುಡುಗಿಯರು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ರಜಸ್ವಲೆಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಮೇಲಿನದೇ ಕಾರಣವು. ಭಾರತ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಯುವಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬೇಗನೆ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ; ಪರಂತು ಇವರ ಸೌಂದರ್ಯವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ; ಇದರಂತೆ ಇವರಿಗೆ ಜವಾನಸ್ಥಿ (ಮುಪ್ಪು) ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಬಂದೇಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅಭ್ಯಾಸಿಸ್ತಾ

ಮುಂತಾದ ಶೀತಪ್ರದೇಶಗಳ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ರಜೋದರ್ಶನವು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಪರಂತು ಅವರ ಯೌವನದ ಕೋಭೆಯೂ ಅಧಿಕಕಾಲದವರೆಗೆ ನಿಲ್ಲುವದು.

ಸಾಮಾನ್ಯತಃ ೪೫ ನೇ ವರ್ಷದ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಸಿಕ ರಜೋದರ್ಶನ (ಮುಟ್ಟಾಗುವಿಕೆ) ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ೫೦ ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಗರ್ಭಿಣಿಯರಾಗಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿರುವವು. ಆದರೂ ಅನುಭವನ್ಯಾಯ, ವೈದ್ಯಕ, ಶಾರೀರಸಂಪತ್ತು ಇವು ಮೂರನ್ನೂ ಕೇರಿಸುವ ದರಿಂದ ೫೦ ವರ್ಷದ ನಂತರ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸಂತಾನೋತ್ಪಾದಕ ಶಕ್ತಿ ಸುತರಾಂ ಇಲ್ಲವೆಂಬದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿದೆ.

“ ಶಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರತಿಮಂ ಯಚ್ಚೈಯದ್ವಾ ಲಾಕ್ಷಾರಸೋಪಮಂ ||

ತದಾರ್ತವಂಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಯದ್ವಾಸೋ ನ ವಿರಂಜಯೇತ್ || ”

ಅಂದರೆ “ ಯಾವ ಆರ್ತವ ರಕ್ತವು ಮೊಲದ ರಕ್ತಸದೃಶ ಅಥವಾ ಅರಗಿನರಸದಸಮಾನ ಕೆಂಪುರಂಗಿನಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆಯೋ ಯಾವದರ ಬಣ್ಣವು ವಸ್ತ್ರದ ಮೇಲೆಕಲೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ ಇಂತಹ ಆರ್ತವಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ” ಎಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣ ರಕ್ತಕ್ಕೂ, ಆರ್ತವರಕ್ತಕ್ಕೂ ಅಂತರವೇನೆಂದರೆ:—ಸಾಧಾರಣ ರಕ್ತವು ಗಾಳಿಯಿಂದ ಮಂಧವಾಗುತ್ತದೆ; ಆರ್ತವ ರಕ್ತವು ಹೀಗೆ ಮಂಧವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಕಾರಣವು:—ಇದು ಗರ್ಭಾಶಯದಿಂದ ಹೊರಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ “ ಆಸಿಡ್ ” ಗಳು ಶೇರಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಮಾಸವೂ ೪-೫ ಔಂಕಸ ರಕ್ತವು ಹೊರಡುತ್ತದೆ. ರಜಸ್ರಾವವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆದಲ್ಲಿ ರಜಸ್ವಲಾ ಸ್ತ್ರೀಯು ನಿಶ್ಚಕ್ತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಋತುಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಆರಂಭ ಸಮಯದ ನಿಯಮವೇನೂ ಇಲ್ಲ; ಬಂದೊಂದುವೇಳೆ ೨-೨ ತಿಂಗಳಿಗೆ, ೩-೩ ತಿಂಗಳಿಗೆ ರಜೋದರ್ಶನವಾಗುವದೂ ಉಂಟು. ಹೀಗೆ ಕೆಲವುಸಾರಿ ನಡಿಯುತ್ತಾ ಪುನಃ ಪ್ರತಿ ಮಾಸವೂ ಹೊರಡಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಯತವಾದ ಘಂಟೆಯ ಸಮಯದಂತೆ ರಜಸ್ವಲೆಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅದೇರೀತಿಯಾಗಿ ರಕ್ತದ ಪರಿಮಾಣವೂ, ಅದರ ವರ್ಣಾದಿಗಳ ಗುಣವೂ ನಿಯಮಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

“ ಪೀತಪ್ರಸನ್ನ ವದನಾಂ ಪ್ರಕ್ಟಿನ್ನಾತ್ಸಮುಖದ್ವಿಜಾಮ್ ||

ನರಕಾಮಪ್ರಿಯಕಥಾಂ ಸ್ತಸ್ತಕುಕ್ಷ್ಯಕ್ತಿಮೂರ್ಧಜಾಮ್ ||

ಸ್ಫುರದ್ಭುಜಾಸ್ತನಶ್ರೋಣೇನಾಭ್ಯೂರು ಜಘನಸ್ಸಿಜಮ್ ||

ಹರ್ಷಾತ್ಸುಕ್ಯಪರಾಂಜಾಪಿ ವಿದ್ಯಾದ್ಯತುಮುತೀಸ್ತ್ರಿಯಮ್ || ”

“ಅಂದರೆ ಯಾವಾಗ ಸ್ತ್ರೀಯ ಮುಖವು ಖೇತವರ್ಣವೂ, ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತಾ, ಮುಖವೂ ಹಲ್ಲುಗಳೂ ಜೆಗಟಾಗಿಯೂ, ನೀರಾಡುವಂತೆಯೂ ಇದ್ದರೂ, ಹೊಟ್ಟೆ, ಕಣ್ಣು, ಕೊದಲು ಶಿಥಿಲವಾಗಿದ್ದರೂ, ಬಾಹ್ಯ, ಸ್ತನ, ನಿತಂಬ, ನಾಭಿ, ಜಂಘೆ, ಜಘನ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಫುರಣವುಂಟಾದರೂ ಹರ್ಷದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಉತ್ಸುಕತೆಯು ತಲೆದೋರಿದರೂ ಆಗ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಬಿಡುಮುತಿಯನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಸ್ತ್ರೀಯು ರಜಸ್ವಲೆಯಾಗಿರುವಾಗ ಆಚರಿಸತಕ್ಕ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಅಧಿಕಾಲದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವು ಯಾವವೆಂದರೆ:—

“ಆರ್ತವಸ್ತ್ರವದಿವಸಾದಹಿಸಾಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೀ ||”

“ಆರ್ತವಸ್ತ್ರವ ಮೊದಲೊಂದು ಸ್ತ್ರೀಯು ಅಹಿಂಸಾವ್ರತದಿಂದ “ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೀ” ಅಂದರೆ ಕಾಮೋತ್ತೇಜಕ ವ್ಯಾಪಾರ, ಚಿಂತನೆ ಮುಂತಾದ್ದರಿಂದ ಗುಹ್ಯಾಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ಫುರಣಪಡಿಸದೆ ಇರಬೇಕು.”

“ಅಜ್ಞಾನಾದ್ವಾಪ್ರಮಾದಾದ್ವಾ ಲೋಭಾದ್ವಾ ದೈವತಕ್ಷವಾ ||

ಸಾಚೇತ್ಕುರಾನ್ನಿ ಸಿದ್ಧಾನಿ ಗರ್ಭೋದೋಷಾಂಸ್ತದಾಪ್ನು

ಯಾರ್ತ್ ||”

“ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಲಾಗಲೀ, ಅಸಾವಧಾನದಿಂದಾಗಲೀ, ದ್ರವ್ಯಾದಿಲೋಭದಿಂದಾಗಲೀ, ದೈವಯೋಗದಿಂದಾಗಲೀ ರಜಸ್ವಲೆಯು ನಿಷಿದ್ಧ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾದರೆ ಗರ್ಭವು ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ.”

“ಋತಾಪ್ರಥಮದಿವಸಾತ್ಪ್ರಭೃತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೀ, ದಿವಾಸ್ವ

ಸ್ನಾಂಜನಾಶುಪಾತ ಸ್ನಾನಾನುಲೇಪನಾಭ್ಯಂಗ ನಖಚ್ಛೇದ

ಪ್ರಧಾನವನ ಹಸನ ಕಫನಾತಿಶಬ್ದಶ್ರವಣಾನಲೇಖನ. ಅನಿಲಾ

ಯಾರ್ಸಾ ಪರಿಹರೇತ್ ||”

“ರಜಸ್ವಲೆಯಾದ ದಿನದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು, ಕಾಮೋತ್ತೇಜನ ಚಿಂತಗೂ, ಮೈಥುನಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಹಾ ಬಿಡದೆ ಕುಳಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಹಗಲು ನಿದ್ರಿಸಬಾರದು, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅಂಜನವಿಡಬಾರದು, ದುಃಖಿಸುತ್ತಾ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಬಾರದು, ಸ್ನಾನಮಾಡಬಾರದು, ಗಂಧ ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬಾರದು, ಅಭ್ಯಂಗಸ್ನಾನ ಮಾಡಬಾರದು, ಉಗುರುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಬಾರದು, ಓಡಬಾರದು, ನಗಬಾರದು, ಅತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಾರದು, ಅತಿಯಾಗಿ ಕಬ್ಬಗಳನ್ನು ಕೇಳಬಾರದು, ನೆಲದಮೇಲೆ ಗೀಚುತ್ತಾ ಕುಳುಕಿರಬಾರದು, ಗಾಳಿಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಮೈಯೊಡ್ಡಿ ರಬಾರದು.”

ಇವೆಲ್ಲವೂ “ನಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಕಟ್ಟಲೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ; ನಮಗೆ ಇವು ಆಗತ್ಯವಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಈ ಮೇಲಿನ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವವರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ದೈವಿಕಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸುತ್ತುತದಲ್ಲಿಯೇ ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ:—

“ದಿವಾಸ್ವಪನ್ನಾಃ ಸ್ವಾಪಶೀಲೋಽಂಜನಾದಂಧೋ, ರೋದನಾದ್ವಿಕೃತದೃಷ್ಟಿಃ ಸ್ನಾನಾನುಲೇಪನಾದ್ಬುಧೀಲಃ, ತೈಲಾಭ್ಯಂಗಾತ್ಪ್ರಾಣೀ, ನಖಾಪಕರ್ತೃನಾತ್ಕುಸುಖೀ, ಪ್ರಧಾವನಾಚ್ಚಂಚಲೋ, ಹಸನಾಚ್ಛಾವದಂತೋಷ್ಣತಾಲುಜಿಹ್ವಾಃ, ಪ್ರಲಾಪೀಚಾತಿಕಥನಾತ್, ಅತಿಶಬ್ದಶ್ರವಣಾದ್ವದಿರೋ, ಽವಖನಾತ್ಖಲತಿ, ಮಾರುತಾಯಾಸ ಸೇವನಾದುನ್ಮತ್ತೋ ಗರ್ಭೋಭವತ್ಯೇವಮೇತಾಃ ಪರಿಹರೇತ್ ||”

“ರಜಸ್ವಲೆಯಾದವಳು ಹಗಲು ನಿದ್ರಿಸುವದರಿಂದ ನಿದ್ರಾಲುಪನ್ನೂ, ಅಂಜನವಿಡುವದರಿಂದ ಕುರುಡನನ್ನೂ, ರೋದನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದೋಷವಿರುವವನನ್ನೂ, ಸ್ನಾನಾನುಲೇಪನಶೀಲಳಾದರೆ ದುಃಖಶೀಲನನ್ನೂ, ತೈಲಾಭ್ಯಂಗ ಮಾಡುವವಳು ಕುಷ್ಲರೋಗಿಯನ್ನೂ, ಉಗರು ಕತ್ತರಿಸುವದರಿಂದ ಕೆಟ್ಟ ಉಗುರಿನವನನ್ನೂ, ಓಡುವದರಿಂದ ಚಂಚಲಸ್ಥಳಾವದವನನ್ನೂ, ನಗುವದರಿಂದ—ಹಲ್ಲು ತುಟತಾಲು ನಾಲಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷವುಳ್ಳವನನ್ನೂ, ಅತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವದರಿಂದ ಬಲು ಹರಟೆಗಾರನನ್ನೂ, ಅತಿಶಬ್ದಶ್ರವಣದಿಂದ ಕಿವುಡನನ್ನೂ, ನೆಲದಲ್ಲಿ ಗೀರುವದರಿಂದ ಖಲತಿಯನ್ನೂ, ಗೊಳಗೆ ಮೈಯೊಡ್ಡುವದರಿಂದ ಹುಚ್ಚನನ್ನೂ ತನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸವಿಸುವಳು! ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.”

ಋತುಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಲಕ್ಷಣಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಕಿರೀವು ಸುಸ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲಸಮಾಡಲು ಮನಸ್ಸೇ ಬರುವಿಲ್ಲ. ವಸ್ತಿ (ನಾಭಿಯ ಕೆಳಗೆ) ಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ನೋವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆನ್ನಿನ ಕೆಳಗೆ ಯೆಳತವೂ, ಭಾರವೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕಣ್ಣುಗಳ ಕೆಳಗೆ ಕರೀಗೋಲಾಕೃತಿಯ ರೇಖೆಯು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಶೀರೆಯನ್ನು ಡುವ ಸೊಂಟದಸುತ್ತೂ ನೆಯುಂಟಾಗುವದು. ಪ್ರತಿಮಾಸವೂ ನಿಯತವಾಗಿ ಋತುವಾಗುವವಳಿಗೆ ಈ ಚಿಹ್ನೆಗಳುಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಮಾಸಿಕ ರಜೋದರ್ಶನದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯ ಕರೀರಕ್ಕೂ, ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಮಾಹಾ ಪರಿವರ್ತನವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀಯ ಋತುವೇ ಯಾವನಾರಂಭದ ಚಿಹ್ನೆಯು! ಅವಳ ಕರೀರವು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಬಳಗಿನ ಅಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣತೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ತನಗಳು ಪುಷ್ಕಪುಷ್ಕಗಳಾಗಿ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಗುತ್ತವೆ.

ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಕಂಚುಕವು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪಿರ್ರಗಳು ದೊಡ್ಡವಾಗುವವು. ಗರ್ಭಾಶಯವು ಯೋನಿಯೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಎದೆ, ಕತ್ತು, ಹೆಸು ಇವು ಪೂರ್ಣತ್ವವನ್ನು ಪಡಿಯುವವು; ಅಂದರೆ ಶರೀರದ ಅನೇಕ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜೆಯು ತುಂಬುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರೀರವು ಹೃದ್ರೈ ಪುಷ್ಪ ಸಾಂದರ್ಭವನ್ನವಲಂಬಿಸುವದು. ಕೇಶಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವವು. ಕಾಮೇಂದ್ರಿಯದ ಜತೇಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಸ್ಥಳಗಳ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೋ ಪ್ರಾಯಶಃ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಕೇಶವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವರವು ಮಧುರವಾಗಿಯೂ, ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೂ ಆಗುವದಲ್ಲದೆ, ಮಾತುಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ಥಿತಿಸ್ವಭಾವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾದ ಗಾಂಭೀರ್ಯವು ತೋರಿಬರುತ್ತಲಿರುವದು. ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳುವದಾದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಮಾಧುರ್ಯವೂ, ಅದೇ ಸೊಬಗೂ, ಅದೇ ತೇಜಸ್ಸೂ, ಅದೇ ಗಾಂಭೀರ್ಯವೂ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಾ ಇರುವದು. ಆಗ ಆ ತರುಣಿಯ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿಗೋಸ್ಕರ—ಗೃಹಿಣಿಯ, ತಾಯಿಯ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ಕಾರ್ಯಭಾರವು ಬವ್ವಿಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವಂತಹ ಸಾಮ್ಯಭಾವವು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಲಿರುವದು. ಯಾವ ದಿನ ಈ ಪ್ರಥಮಾರ್ತವಮಾರಂಭಿಸುವದೋ ಆ ದಿನದಿಂದ ಅವಳು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಬದಲಾಯಿಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಬಾಲ್ಯದ ಹುಡುಗಾಟವೂ, ಅವಿಚಾರವೂ ದೂರವಾಗಿ ಅದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಲಜೆಯೂ, ಗಾಂಭೀರ್ಯವೂ ಅವಳ ಯೌವನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುಗಳಾಗಿ ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢರಾಗುವವು. ಈಗ ಅವಳಿಗೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಬಾಲಕ್ರೀಡೆಗಳೆಂದರೆ ಆಗದು; ಯುವಾವಸ್ಥೆಯ ವ್ಯವಸಾಯವೇ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಋತುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಾಶಯ, ಬೀಜಕೋಶ, ಫಲವಾಹಿನೀಸ್ಮೂತ, ಸ್ತನಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತವು ತುಂಬಿ ಅವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವು ಮೇಲಕ್ಕೇಳುವವು. ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ನೋವುಂಟಾಗುವದು. ಮನಸ್ಸು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯಗ್ರವಾಗುವದು. ಕ್ವಚಿತ್ ಕಾಂತಿಯು ಇದ್ದೇ ಇರುವದು.

ಈಗ ಹೇಳಿ—ಋತುವೆಂದರೇನು ? ಋತು ಮತ್ತೇನೂ ಅಲ್ಲ, ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಸಮಯ ಸೂಚನಾರ್ಥವಾದ ಚಿಹ್ನೆಯು !! ಯಾವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಗ ಪ್ರತ್ಯಂಗಗಳೂ ಪೂರ್ಣತ್ವವನ್ನು ಪಡಿಯುವವೋ ಆಗ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಅವರು ನೂತನ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸಾರದ ನಿಯಮವೂ ಇದೇ ! ಈಶ್ವರ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಭೆಯೂ ಇದೇ !! ನೀವು ಯತ್ನಮಾಡಿದರೂ,

ನಾಡದಿದ್ದರೂ—“ಮರವಾಗುತ್ತದೆ, ಹೂಬಿಡುತ್ತದೆ, ಫಲವನ್ನು ಫಲಿಸುತ್ತದೆ, ಮತ್ತೆ ಬೀಜವಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತದೆ” ನೀವು ಸಂತಾನವಾಗಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿರಿ, ಅಥವಾ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಇದ್ದರೂ, ನಿಮ್ಮ ಸಂತಾನವಾಗತಕ್ಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ತನ್ನ ಪೃಥ್ವಿಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ!! ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಬಂದೊಂದು ನಿಯತವಾದ ಸಮಯವಿದೆ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅವುಗಳ ಕಾಮೋಚ್ಛಾ ಪ್ರಬಲವಾಗುವದು!! ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಈ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ!! ಪ್ರತಿಮಾಸವೂ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಂತಾನೋತ್ಪನ್ನ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ! ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಹವಾಸಮಾಡುವದರಿಂದ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ಯಾಗಲು ಸಂಭವವಿದೆ.

ಇಂತು ಆರ್ತವದರ್ಶನವೆಂಬ ದ್ವಿತೀಯಾಶ್ವ.

ತೃತೀಯಾಶ್ವ.

ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಗುಹ್ಯಾಂಗ ವಿನೀಚನೆ.

ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಸಮಸ್ತಾಂಗಗಳ ರಚನಾಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಾದರೆ ಅದೇ ಬಂದು ರಾಮಾಯಣದಂತಹ ಪುಸ್ತಕವಾದೀತು. ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಈ “ಶಿಶುವೈದ್ಯ” ಕ್ಕಾಗಿ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಶಿಶುತ್ವಾದಿಕಾಂಗಗಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಮರ್ಮಾಂಗಗಳೆರಡರ ರಚನಾಕ್ರಮವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವೆವು. ನಾವು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ—“ಸ್ತ್ರೀಯರ ರಚೋದರ್ಶನ, ಗರ್ಭಿಣಿದಶಾ, ಬಾಣಂತಿಯ ಸಮಯ” ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಶಿಶುತ್ವಾದನೆಗೆ ಅಗತ್ಯ ವಿಷಯಗಳಾಗಿವೆ. ಇವು ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಗುಹ್ಯಾಂಗ ಪ್ರತ್ಯಂಗರಚನಾಜ್ಞಾನದಿಂದ ಯಥಾವತ್ ಅವಗತವಾಗುವವು.

ಜಗತ್ತಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮಧ್ಯೆ—ಮನುಷ್ಯವತಾರವೆಂಬದು ಎಂಥಾ ಕಾತುಕ! ಪರಮೇಶ್ವರನ ಎಂತಹ ನಿಯಮ!! ನಮ್ಮ ಆದ್ಯ ಗರ್ಭಾಂತರ್ವಾಸವು ಹೇಗಿರಬಹುದು? ಈ ಗುಹ್ಯೇಂದ್ರಿಗಳ ಮಿಥುನೀಭಾವ ಕಲ್ಪದಿಂದ ನಮ್ಮಂತಹ ಬೇರೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಹುಟ್ಟುವದೆಂದರೆ ಅದು ಸಾಮಾನ್ಯವೇ? ನಮ್ಮ ಶರೀರದ ಮತ್ಯಾವ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ? ಇಂತಹ ಈಶ್ವರ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮದ ಮಹಾ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಸಾಧಕಾಂಗಗಳ ಗುಣತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲವು ಯಾರಿಗೆತಾನೆ ಇರಲಾರದು?

ಈ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನವೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿ ತರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಅಲ್ಲವೆ—“ವಿನಾಶ, ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ

ಮೇಲಿನ ಮುಂತಾದ ಸಾಂಸಾರಿಕ ವ್ಯಾಪಾರ ! ಈಶ್ವರನ ರಾಜ್ಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಾದ ಪ್ರಥಮ !! ಇದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಅವರ್ಣನೀಯವಾದ ಆನಂದವನ್ನು ಕುರಿತು:—

“ ಕಾಮಿನೀಂ ಪ್ರಥಮಯಾವನಾಸ್ತಿಕಾಮ್ |

ಮಂದವಲ್ಗು ಮೃದುಪೀಡಿತಸ್ತನಾಮ್ ||

ಉತ್ಪನ್ನೀಂ ಸಮವಲಂಬ್ಯಯಾ ರತಿಃ |

ಸಾ ನ ಧಾತ್ಯಭವವೇಸ್ತಿನೋಮುತಿಃ || ”

“ ಮೊದಲನೇ ತಾರುಣ್ಯವೆಂಬ ಪರಮ ಸೋಂಕದಿರುವವಳೂ, ಮಂದ ವೈಯ್ಯಾರ, ಮೃದು, ಹಿಡಿತಕ್ಕೊಳ್ಳ ಮಧುರವಾಣಿಯೂ, ಎದ್ದ ಮೊಲೆಗಳೂ, ವಳೂ, ಆದ ಕಾಮಿನಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾವ ಸುರತವನ್ನು ಹೊಂದುವೆವೋ ಆ ಆನಂದವು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿತಾನೆ ಎಲ್ಲಿ ದೊರಕೀತು ? ” ಎಂದು ಬಬ್ಬ ಕವಿಯು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇಂತಹ ಆನಂದದ ಲವವನ್ನಾದರೂ ಅರಿಯದವನು ನರನೋ, ವಾನರನೋ ? ಇಲ್ಲ; ಅವನು ಪಾಮರನೇ !!

ಈ ಲೋಕದ ಪ್ರತಿಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ:—

“ ಸುಖಸ್ಯಾನಂತರಮುಖಂ, ದುಃಖಸ್ಯಾನಂತರಮುಖಮ್ || ”

“ ಸುಖವಸಾನದಲ್ಲಿ ದುಃಖ, ದುಃಖವಸಾನದಲ್ಲಿ ಸುಖ ” ವೆಂಬುದು ಅನುಭವದ ಮಾತು. ಹೀಗೆ ಮೈಥುನದಿಂದಾನಂದ ! ಅದು ವಿಫಲವಾದರೆ ಮೇಹಾದಿ ರೋಗಗಳಿಂದ !! ಬಲು ಚೆಂದ !!

ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ಎಷ್ಟೋ ನರನಾರಿಯರು ಸದ್ವೈವಹಾರಕೂನ್ಯರಾಗಿ, ಅವಿವೇಕ ಕಾವ್ಯಗಳಾದ—ವ್ಯಭಿಚಾರ, ರೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ರಮಿಸುವಿಕೆ, ಅತಿಸಂಭೋಗ, ಅಸದ್ವೈವಹಾರ ಮುಂತಾದ ಜಘನ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಂದ—ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಪಾರ ರೋಗಸಮುದಾಯಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನೇ ವಿಲಯ ಪಡಿಸುತ್ತಾ ಇವೆ. ಈ ಗುಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯ ರೋಗಗಳನ್ನು (ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ರಮಣಮಾಡಿ) ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು—ಲೋಕವ್ಯವಹಾರವೇನೆಂಬುದನ್ನರಿಯದ, ಮಹಾದೇವಸ್ವಭಾವದ, ಅತಿಶುದ್ಧ ಕೋಮಲ ಮತ್ತು ವಿನಾಶಾಶ್ರಿತ ಪುಷ್ಪದಂತ ರಮಣೀಯತೆಯಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ—ಸ್ವಧೂಮಣಿ (ಹೆಂಡತಿ) ಯಲ್ಲಿ ಬೀಜಹಾಕುವ ಅನೇಕ ನೀಚವುರುಷರ ಮತ್ತು ಆ ನಿರಪರಾಧಿನೀಕುಲ ವಧೂಮಣಿಗಳ ದುಃಖಿತಿಯು ಕಾಡುತ್ತಿರಂತೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಮುಸುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿರುತ್ತಾ ಇದೆ.

ಇಂತಹ ಗುಹ್ಯಾಂಗ ರೋಗಗಳ ಯಥಾವತ್ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಆಯಾಯ ಅಂಗಭಟನಾ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು

ಹ ಸಹಜವಾಗಲಾರದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಪುರುಷಾಂಗರಚನೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಅನಂತರ ಸ್ತ್ರೀಯ ಗುಹ್ಯಾಂಗ ಪ್ರತ್ಯಂ ರಚನಾ ಪ್ರಣಾಳಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆವು.

ಪುರುಷರ ಗುಹ್ಯಾಂಗರಚನೆ:— ಮನುಷ್ಯನ ಜನ್ಮ ಸಂಪಾದನ ಮಾ ಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮೂರುಪ್ರಕಾರದ ಯಂತ್ರಗಳು ಪುರುಷನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಮಾನವೆ. ೧ ಅಂಡನಿರ್ಘಾಯಕ ಯಂತ್ರ, ೨ ವೀರ್ಯಪರಿಚಾಲಕ ಯಂತ್ರ, ೩ ವೀರ್ಯನಿಕ್ಷೇಪಕಯಂತ್ರಗಳೆಂಬವು ! ಪುರುಷನಿಗೆ ೨ ಅಂಡಗಳಿವೆ. ಇವೆರಡೂ ಬಂದೇ ಥೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಥೈಲಿಗೆ ಕೋಶವೆನ್ನುವರು; ಇದೇ ವೀರ್ಯನಿರ್ಘಾಯಕ ಯಂತ್ರವು. ಈ ಎರಡು ಅಂಡಗಳೂ ಅತಿಕೋಮಲ ಪದಾರ್ಥ ಸಮೂಹವಾಗಿವೆ. ಇವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದರೆ ಇದು ಸುಮಾರು ಅಡಿಗಳಿಗಿಂತ ಉದ್ದಕ್ಕಾಗುವದು. ಈ ನಾಳಗಳ ಬಳಗೆ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಚೀಲಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವೀರ್ಯವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತಿದೆ. ವೀರ್ಯದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದುಪ್ರಕಾರದ ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮಾತ್ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪದಾರ್ಥವಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಅಣುವೀಕ್ಷಣ ಯಂತ್ರ (ಮರ್ಬೀನ್ಸ್) ಮೂಲಕವೇ ನೋಡಲಾಗುವದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಗುಂಡಾಗಿಯೂ, ಸಣ್ಣ ಬಾಲದಿಂದ ಕೂಡಿರುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣಶಕ್ತಿಯೂ ಬೊಗ್ಗುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇದೆ. ಈ ಜೀವಿಗಳು ವೀರ್ಯದ ಬಳಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ತಿರುಗುತ್ತಾ ಇರುವವು. ಕೇವಲ ಶೀತಲಜಲವನ್ನು ಹಾಕುವದರಿಂದ ಸತ್ತುಹೋಗುವವು. ಇದನ್ನು ನಾವು ಶುಕ್ರಜೀವಿವೆನ್ನುವೆವು. ಪುರುಷಾಂಗದ ಬಳಗಡೆ ತಗಲಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಂದು ಛಿದ್ರವಿದೆ. ಇದರ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಚೀಲಗಳಿವೆ. ವೀರ್ಯವು ಅಂಡಕೋಶದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಾ ಈ ಛಿದ್ರದಮೂಲಕ ಬಂದು ಈ ಚೀಲಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬುತ್ತಾ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ವೀರ್ಯಚಾಲನ ಯಂತ್ರವು. ಯಾವನಕಾಲ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಮೊದಲು. ಎಂದಿಗೂ ವೀರ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಚೀಲಗಳ ಕೆಳಗಡೆ ಪ್ರಸ್ರಾವದ ಛಿದ್ರನಾಡಿಯೂ ಬಂದು ಪುರುಷಾಂಗ ನಾಡಿಯೊಂದಿಗೆ ಕೇರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ರಾವನಾಡಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಚೀಲವಿದೆ. ಈ ಥೈಲಿಯ ಜತೆಲಿ ರೇತೋಧಾರಕ್ಕೆ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಚೀಲಗಳ ಸಂಯೋಗವಿದೆ. ಕಾಮೋಚ್ಚೆಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಂಟಾದಾಗ ಈ ದೊಡ್ಡ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ದ್ರವರೂಪದ ಹಾಲಿನಂತಹ ಬಂದುಪ್ರಕಾರದ ಪದಾರ್ಥ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಸಹವಾಸದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೀರ್ಯಘರ್ಷಣ ನಡೆದಿಂದ ಈ ಪದಾರ್ಥದ ಜತೆಲಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡು, (ಯಾವಾಗ ಸಹವಾಸ ವರ್ಣವಾಗುವದೋ ಆಗ) ಪುರುಷಾಂಗದಲ್ಲಿಂದ ಅತಿನೇಗದಿಂದ ಬೀಳುತ್ತದೆ.

ಪುರುಷಾಂಗವು ರೇತೋನಿಕ್ಷೇಪಕ ಯಂತ್ರವು. “ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಯಂತ್ರಗಳ ಅವಶ್ಯಕತಾ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ !”

ಸ್ತ್ರೀಯರ ಗುಹ್ಯಾಂಗರಚನೆ:— ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ—೧ ವೀರ್ಯನಿರ್ಮಾ ಯಕ ಯಂತ್ರ, ೨ ವೀರ್ಯಪರಿಚಾಲಕ ಯಂತ್ರ, ೩ ವೀರ್ಯನಿಕ್ಷೇಪಕ ಯಂತ್ರ ಗಳೆಂಬ ೩ ಯಂತ್ರ ವಿಶೇಷಗಳಿವೆ. ಯಾವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪುರುಷಾಂಗವು ಪ್ರವಿಷ್ಟವಾಗಿ ವೀರ್ಯನಿಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುವದೋ, ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಅದೇ ವೀರ್ಯನಿಕ್ಷೇ ಪಕ ಯಂತ್ರವು. ಯಾವ ರಂಧ್ರದಿಂದ ಬಳಿಗೆ ವೀರ್ಯವು ಹೋಗಿ ಅಂಡದ ಸಂಗಡ ಕೂಡುತ್ತದೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ರೇತ ಪರಿಚಾಲಕ ಯಂತ್ರವೆನ್ನುವರು. ಯಾವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವೀರ್ಯವು ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದೇ ರೇತೋನಿರ್ಮಾ ಯಕ ಯಂತ್ರವು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಗರ್ಭಾಶಯವೇ ಮನುಜಾತಿಯ ಆದ್ಯವಾಸ ಸ್ಥಾನವು !!! ಈ ಗರ್ಭಾಶಯದ ಎರಡು ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ಕೋಶ ಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಡಾಕಾರ ಪದಾರ್ಥವಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಶುಕ್ರ ವೆಂದೇ ಹೆಸರು ! ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಿವರಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಗುಹ್ಯ ವೆಂದರೆ ಯೋನ್ಯಾದಿ ಅಂಗಪ್ರತ್ಯಂಗಗಳು—ಸ್ಥಾನಭೇದದಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ; ಮೊದಲನೇದು ಅಂತರ್ವಿಭಾಗ, ಮತ್ತೊಂದು ಬಾಹ್ಯವಿಭಾ ಗವು. ಅಂತರ್ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಾಶಯ, ಅಂತಃಫಲ, ಫಲಸ್ರೋತ ಮತ್ತು ಯೋನಿ ಈ ೪ ಅಂಗಗಳಿರುವವು. ಹಾಗೆಯೇ—ಯೋನಿದ್ದಾರ, ಪ್ರಥಮಾ ವರ್ತ, ದ್ವಿತೀಯಾವರ್ತ, ಯೋನಿಲಿಂಗ, ಯೋನಿಪಟಲ ತಥಾ ಗುಹ್ಯ ಕೇಶ ಭೂ, ಇವು ಬಾಹ್ಯವಿಭಾಗದಲ್ಲಿವೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಈ ಗುಹ್ಯಾಂಗವು ಶರೀರದ ವಸ್ತಿಪ್ರದೇಶದ ಬಳಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಗುಹ್ಯಾಂಗದ ರಚನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿ “ವಸ್ತಿ” (ಕಿಬ್ಬೊಟ್ಟೆ) ಯ ರಚನಾಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಯುವದು ಮೊದಲನೇ ಕೆಲಸವು.

ವಸ್ತಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ Pelvis (ಪೆಲ್ವಿಸ್) ಎಂದೆನ್ನುವರು. ಇದು ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಎಲುಬಿನ ಪಿಂಜರವಾಗಿದೆ. ಈ ವಸ್ತಿಯು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಕೆಳಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಬೇರೆಬೇರೆ ಎಲುಬುಗಳಿವೆ. ಹಿಂದೆಗಡೆ ಎಲುಬಿನ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ “ತ್ರಿಕಾಸ್ಥಿ” Sacrum (ಸೇಕ್ರಮ್) ಎಂಬಿದೆ. ಅದರ ಕೆಳಗೆ ಗುದಾಸ್ಥಿ Coccyx (ಕಾಕ್ಸಿಸ್ಕ್ಯ) ಇದೆ. ಇವೆರಡರ ಪಾರ್ಶ್ವ ದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಎಲುಬುಗಳಿವೆ. ಅವರ ವಸ್ತಿಯ ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಂಜ್ಞಕಾಸ್ಥಿ, ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ನಿತಂಬಾಸ್ಥಿ, ಕೆಳಗೆ ಆಸನಾಸ್ಥಿ, ಹಿಂದುಗಡೆ ತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಗುದಾಸ್ಥಿಗಳಿವೆ. ಬಾಲ್ಯಾವ ಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಶ್ವದ ಎಲುಬಿನ ಮೂರು ಬೇರೆಬೇರೆ ತುಂಡುಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಶಿಶು ವಯಸ್ಸಾದಹಾಗೆ ಅಂದರೆ ತರುಣಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರು ತುಂಡುಗಳೂ ಶೇರಿ ಬಂದೇ ಬಂದು ದೊಡ್ಡ ಎಲುಬಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿತಂಬಾಸ್ಥಿಗೆ Ilium (ಈಲಿಯಮ್) ಎಂತಲೂ, ವಂಕ್ಷಣಾಸ್ಥಿಗೆ Pubis (ಪ್ಯುಬಿಸ್) ಎಂತಲೂ ಹೇಳುವರು. ಇದು ತೆಳುವಾಗಿ, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಸಣ್ಣದಾಗಿರುವದು. ಸ್ನಾಯುಗಳಿಗೆ (ಇಸ್ಪೀಯಮ್) ಎನ್ನುವರು. ಇವೆರಡೂ ಕೂಡುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ (ಪ್ಯುಬಿಕ್ ಸಂಧಿ) ವಂಕ್ಷಣಸಂಧಿ ಎಂದೆನ್ನುವರು. ಹಿಂದೆಯೂ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ನಿತಂಬಾಸ್ಥಿಗಳ ಸಂಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ಬಲದ, ಎಡದ (ಸೇಕ್ರಂ ಕಲ್ಯಾಕ್) ಸಂಧಿ ಎಂದೆನ್ನುವರು. ಇದು ಹೊರತು ತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಗುದಾಸ್ಥಿಗೂ ಸಂಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಧಿಗಳ ಅಥವಾ ಜೋಡಿಸುವಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕ ಗುದಾಸ್ಥಿಗಳ ಜೋಡಣೆಯು ಜಲ (ಅಲಗಾಡತಕ್ಕದ್ದು) ವಾಗಿಯೂ, ಬಾಕಿ ಜೋಡಣೆಯು ಅಜಲ (ಸ್ಥಿರ) ವಾದ್ದಾಗಿದೆ. ವಂಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಆಸನಾಸ್ಥಿಗೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಛಿದ್ರವಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ Thyroid (ಥಾಯರಾಯಿಡ್) ಛಿದ್ರವೆಂದೆನ್ನುವರು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಬಂದು ಪರದೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹೊರಗಿನಕಡೆಗೆ ವಂಕ್ಷಣಾಸ್ಥಿ, ಆಸನಾಸ್ಥಿ ಮತ್ತು ನಿತಂಬಾಸ್ಥಿಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವೋ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸಣ್ಣ ಗುಂಡಿ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ "ಆಸೆಟಾಬ್ಜುಲಂ" ಎಂದೆನ್ನುವರು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲುಬುಗಳು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಸಂಧಿಬಂಧನಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಜೋಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ನಿತಂಬಾಸ್ಥಿಗೆ ಹೊರಗಡೆ ಸ್ನಾಯುಸಂಬಂಧವಾಗಿದೆ. ಕೆಳಗಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜಂಘೆಯ ಆಕುಂಚನ (ಮುದುರುವಿಕೆ) ಪ್ರಸಾರಣ (ವಿಸ್ತರಿಸುವಿಕೆ) ಮತ್ತು ಅಂತರ್ಬಹಿಃಕ್ಷೇಪಣಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸತಕ್ಕ ಸ್ನಾಯುಗಳ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಬಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗುದಚಾಲಕಸ್ನಾಯು ಮತ್ತು (ಪ್ರೀಪುರುಷರ) ಶಿಶ್ನೋನಿ ಚಾಲಕ-ಸ್ನಾಯುಗಳಿಗೆ ಮೇಲ್ಕಡೆ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಉದರಸಂಬಂಧೀ ಸ್ನಾಯುಗಳಿವೆ. ವಸ್ತಿಯ ಬಳಗಡೆ ಎಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆಂದು ಹೊರಗಡೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆಯೋ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ ! ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಸ್ತಿಪಂಜರವು ಪುರುಷರದಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕ ಆಗಲಿ ಮತ್ತು ಲಘುವಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ವಸ್ತಿಯಮೇಲೂ ಕೆಳಗೂ ಎರಡು ದ್ವಾರಗಳಿವೆ. ಮೇಲಿನ ದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಆಗಮನದ್ವಾರವೆಂತಲೂ, ಕೆಳಗಿನ ದ್ವಾರಕ್ಕೆ ನಿರ್ಗಮನದ್ವಾರವೆಂತಲೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಜ್ಞೆಗಳು ಗರ್ಭದಸಂಬಂಧದಿಂದ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಪ್ರಸೂತಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭವು ಮೇಲಿನ ದ್ವಾರದಿಂದ ಬಂದು ಇರುತ್ತಾ, ಅದರ ಕೆಳಗಿನ ದ್ವಾರದಿಂದ ಹೊರಟು ಪ್ರಸವ

ವಸ್ತು ಪಡಿಯುವದು. ಈ ದ್ವಾರಗಳೆರಡರ ಮಧ್ಯದ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ “ವಸ್ತಿ ಕಷ್ಟ” ಎಂದೆನ್ನುವರು. ಈ ವಸ್ತಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಾಶಯ ಮತ್ತು ಯೋನಿಗಳಿರುವವು. ಯೋನಿಯ ಅಂತ್ಯಸ್ತೀಮಾ ಮೇಲ್ಭಾಗವೇ ಗರ್ಭಾಶಯದ ಸ್ಥಾನವು. ಗರ್ಭಾಶಯವು ವಸ್ತಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಇದರ ಮುಂದೆ ಮೂತ್ರಾಶಯವೂ, ಹಿಂದುಗಡೆ ಗುದವೂ, ಮೇಲ್ಗಡೆ ಸ್ನೇಹಕರಳುಗಳೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಳಗಡೆ ಯೋನಿಯೂ ಇರುವವು. ಎರಡು ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ಬಂಧನಗಳಿವೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ವಸ್ತಿ ಪ್ರದೇಶದ ಮುಂಭಾಗ ಹಿಂಭಾಗಗಳೆಂಬೆರಡು ವಿಭಾಗಗಳುಂಟಾದವು.

ಗರ್ಭಾಶಯ:—ಇದು ಚಪ್ಪಟೆಯಾದ ಆಕೃತಿಯುಳ್ಳದ್ದು. ಇದರ ಉದ್ದ ಪ್ರಾಯಃ ೩ ಅಂಗುಲ, ಅಗಲ ೧೧ ಇಂದ ೨೧ ಅಂಗುಲ, ಮಂದ ೧ ಅಂಗುಲವಿದೆ. ಇದರ ತೂಕವು ೫ ತೊಲೆಯಿಂದ ೧೦ ತೊಲೆಯವರೆಗೆ ಇದೆ. (ಇದೇ ಮಾನವಕೋಟಿಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಸ ಗೃಹವು !!) ಗರ್ಭಿಣಿ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇದರ (ಉದ್ದವೂ, ಅಗಲವೂ, ತೂಕವೂ ವಿಶೇಷ ವೃದ್ಧಿ ಯಾಗುವದು.) ತೂಕವು ೧೨೫ ತೊಲೆಯವರಿಗೂ ವೃದ್ಧಿ ಯಾಗುವದು. ಉದ್ದವೂ, ಅಗಲವೂ ೧-೧೨ ಅಂಗುಲದವರೆಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ವೃದ್ಧಿ ವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಾಶಯವು ಬಹು ಸ್ನೇಹದಾಗಿರುವದು.

ಗರ್ಭಾಶಯಕ್ಕೆ ೨ ಭಾಗಗಳಿರುವವು:— ೧ನೇದು ಇದರ ಕರೀರವು, (ಇದು ಅಗಲವಾಗಿ ಮೇಲಿನ “ಫಂಡಸ್” (Fundus) ಎಂಬ ನರಕ್ಕೆ ಕೇರಿದೆ.) ಮತ್ತೊಂದು ಅದರ ಗ್ರೀವಾ; ಇದಕ್ಕೆ “ಸರ್ವಿಕ್ಸ್” (Cervix) ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ “ಗ್ರೀವಾ”ದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವು ಯೋನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆ, ಅಂದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರೀವಾಕ್ಕೆ ಕಮಲವೆಂತಲೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗರ್ಭಾಶಯದ ಹೊರಗಿನ ಭಾಗವು ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮೇಲಕ್ಕೂ ಅಂತ್ರಾಪರಣದಿಂದ ಸುತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಅಂತ್ರಾಪರಣವು ದೊಡ್ಡ ಕರಳು (Large intestines) ಗಳಿಂದ ಇಳಿದುಕೊಂಡು ಗರ್ಭಾಶಯದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಸುತ್ತಿ ಕೊಂಡು ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾ ಇರುವ ವಸ್ತಿಯಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ವಸ್ತಿಯ ಮೇಲಿನ ಹಿನ್ನೆಯಿಂದ ಸುಲಗ್ನವಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ಉದರಸ್ಥಾಯವಿನ ಬಳಿಭಾಗದಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ತಿರುಗಿಕೊಂಡು ಶಯ್ಯಾದ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಅವರಣದ ಎರಡು ದ್ರೋಣಿಗಳಿವೆ. ಸ್ನೇಹಕರಳಿನ ಕೆಲವುಭಾಗ ಇವುಗಳಲ್ಲಿದೆ. ದ್ರೋಣಿಯ ಪಾರ್ಶ್ವಭಾಗದ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ರಾಪರಣದ ಕೀವು.

ನವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇವಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಬಂಧನ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಾತ್ತಬಂಧನವೆಂದೆ
ನ್ನುವರು. ಈ ಬಂಧನಗಳ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಾಶಯವು ಯಥಾವಸ್ಥಿತವಾ
ಗಿದೆ. ಈ ಬಂಧನ ಶಿಥಿಲವಾಗುವದಾದರೆ, ಅಥವಾ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ವಿಕಾರ
ಂಟಾಗುವದಾದರೆ ಗರ್ಭಾಶಯವು ಡೋಂಕಾಗಿಯೂ, ತಿರಗಿಕ್ಕೊಂಡು ಬಿಡು
ವಳು, ಅಥವಾ ಬೋಗ್ಗಿ ಬಿಡುವದು. ಅಂತ್ರಾವರಣಕ್ಕೆ “ಪೆರಿಟೋನಿಯಮ್”
(Peritoneum) ಎಂದೆನ್ನುವರು. ಇದು ಗರ್ಭಾಶಯದ ಮುಂದೆಯೂ,
ಹಿಂದೆಯೂ ಮೂತ್ರಾಶಯ ಮತ್ತು ಮಲಾಶಯಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಳಿದು,
ಮತ್ತೆ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಅವುಗಳ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಆ ಎರಡು
ಜಾಗದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣಿಯ ಆಕಾರದ ಗುಂಡಿಗಳಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಗರ್ಭಾಶಯ
ಮತ್ತು ಗುದದ ಮಧ್ಯದ ದ್ರೋಣಿಯು ಬಹು ಆಳವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅಥವಾ
ಅಂತ್ರಾವರಣ (ಪೆರಿಟೋನಿಯಮ್) ಗರ್ಭಾಶಯದಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಕ್ಕ
ದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ಸರಿಯೆ; ಇದರಿಂದ ಅವು ಗರ್ಭಾಶಯದ
ಪಾರ್ಶ್ವಬಂಧನದಂತಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಬಂಧನವು ಬಂದುಕಡೆಗೆ ಗರ್ಭಾಶಯ
ದಿಂದ ಕೂಡಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಬೇರೇಕಡೆ ವಸ್ತಿಯ ಪಾರ್ಶ್ವದಿಂದ
ಸಂಭವವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ವೃಥುಬಂಧನವೆಂದೆನ್ನು
ವರು. ಅಂದರೆ—ಅಂತ್ರಾವರಣ ಅಥವಾ ಪೆರಿಟೋನಿಯಂನ ಗರ್ಭಾಶಯದ
ಎರಡುಕಡೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಯಾವ ಅಂತಸ್ತು ಇದೆಯೋ ಅದರ ಹೆಸರೇ ವೃಥು
ಬಂಧನ (Broad Ligament) ವು. ಈ ವೃಥುಬಂಧನದ ಒಳಗೆ ಗರ್ಭಾಶ
ಯದ ಉಪಾಂಗವಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತಃಫಲ ಅಥವಾ ಅಂತರ್ಗತಫಲ ಮತ್ತು
ಅದರ ಘೋಲಿನ ಅದರ ಸ್ತೋತವಿದೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ಫಲಸ್ತೋತವೆಂತಲೂ,
ಫಲವಾಹಿನೀ ಎಂತಲೂ ಹೇಳುವರು. ಇದೇ ಗರ್ಭಾಶಯದ ಪ್ರತ್ಯಂಗವು.
ಅಂತಃಫಲದ ಕೆಳಗಿನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದು ಹಗ್ಗದಂತಹ ಬಂಧನವಿದೆ. ಇದು
ಗರ್ಭಾಶಯದ ಪಾರ್ಶ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಗಲಿಕ್ಕೊಂಡು ವಸ್ತಿಯಲ್ಲಿಂದ ಉದರಸ್ನಾ
ಯುವಿನ ಮಧ್ಯದಿಂದ ದಾಟುತ್ತಾ, ಗುಹ್ಯಕೇಶಭೂದಿಂದ ಸಂಲಗ್ನವಾಗು
ತ್ತದೆ. ಇದರ ಹೆಸರೇ “ರಜ್ಜುಬಂಧನ” ವು.

ಯಾವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಾಶಯಕ್ಕೆ ಯೋನಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿ
ದೆಯೋ ಅದೇ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗ್ರೀವಾ. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಾಶಯೆಯು
ಪೂರ್ವಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗಿರುತ್ತದೆ. ಗ್ರೀವೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಯ್ಯಾನುಮುಖವಿದೆ.
ಈ ಮುಖಕ್ಕೆ ಶಯ್ಯಾಬಾಹ್ಯಮುಖ (Os externum) ಎಂದೆನ್ನುವರು.
ಮುಖದಬಳಿ ಗ್ರೀವಾ ಒಪ್ಪಾಕಾರವಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಗ್ರೀವಾ
ಮತ್ತು ಆಶಯದ ಸಂಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಗ್ರೀವಾಸ್ಥಿವಾದ ಸ್ತೋ

ತವು ಮುದುರಿಕ್ಕೊಂಡು ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಮುದುರಿಕ್ಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಅಂತರ್ಮುಖ (Os uteri) ವೆಂದೆನ್ನುವರು. ಶಯ್ಯಾದ ಬಳಗಿನ ಪ್ರದೇಶವು ತ್ರಿಕೋಣಾಕಾರವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಅಧಃಕೋಣದ ತಥಾ ಗ್ರೀವಾಸ್ತ್ರೋತದ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಪಾರ್ಶ್ವಕೋಣ ತಥಾ ಫಲಸ್ತ್ರೋತದ ಸಂಬಂಧವುಂಟಾಗುವದರಿಂದ ಗರ್ಭಾಶಯದ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರದೇಶಗಳಾಗುವವು. ಫಲಸ್ತ್ರೋತ ಸಂಬಂಧವಾಗಿರುವ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಾಂತದವರಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರದೇಶವಿದೆಯೋ ಅದೇ ಶಯ್ಯೋರ್ಧ್ವ ಪ್ರದೇಶವು; ಫಲಸ್ತ್ರೋತದಿಂದ ಗ್ರೀವೆಯವರಿಗೆ ಗರ್ಭಾಶಯವು; ಮತ್ತು ಗ್ರೀವಾ, ಮತ್ತು ಅಂತದಲ್ಲಿ ಶಯ್ಯಾಮುಖಗಳಿರುವವು.

ಗರ್ಭಾಶಯಕ್ಕೆ ೪ ಆವರಣಗಳಿವೆ; ಮೊದಲನೇದು ಹೊರಗಿನ ರಸಮಯಾವರಣ (serous coat) ಮಧ್ಯೆ ಸ್ನಾಯುಮಯಾವರಣ (muscular coat) ಮತ್ತು ಬಳಗಡೆ ಶ್ಲೇಷ್ಮಲಾವರಣ (mucous coat) ಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಶ್ಲೇಷ್ಮಲಾವರಣಕ್ಕೂ ಸ್ನಾಯುವರಣಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರುಧಿರವಹಶ್ರೋತಗಳ ಜಾಲವಿದೆ. ಇದರಂತೆಯೇ ಬಾಹ್ಯಾವರಣಕ್ಕೂ, ಸ್ನಾಯುವರಣಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯೆ ಸ್ತೋತ್ರೋ ಜಾಲವಿದೆ. ಈ ಜಾಲದಿಂದ ಜೀವಶೋಣಿತ ಪ್ರವಾಹವುಳ್ಳ ನಾಡಿಗಳೂ, ದುಷ್ಪ್ರ ರುಧಿರವಾಹಕ ಶಿರಾಗಳೂ, ವಾಯುಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ರಸವಾಹಕ ಸ್ತೋತ್ರಗಳೂ ಇರುವವು. ಗರ್ಭಾಶಯವು ಪ್ರಸರಿಸುವದೂ, ಮುದುರಿಕ್ಕೊಳ್ಳುವದೂ ಸ್ನಾಯುವರಣದ ಆಧಾರದಿಂದಲೇ ! ಶುಕ್ಲ ಶೋಣಿತ ಸಂಯೋಗದ ನಂತರ ಗರ್ಭದ ಕೆಲಸವಸ್ಥಾ, ಭೋಜನ, ಪಿಂಡಸ್ಥಿತಿ, ಅದರ ಅಂಗ ಪ್ರತ್ಯಂಗಗಳ ಅವಿಭಾವ, ಕ್ರಮಶಃ ಗರ್ಭವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೆಯೇ ಪೂರ್ಣದಶೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಿಕೆ—ಈ ಮುಂತಾದ ಅವಸ್ಥಾಂತರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈ ಗರ್ಭಾಶಯದಲ್ಲಿಯೇ ಉಂಟಾಗುವವು. ಹೇಗೆಹೇಗೆ ಗರ್ಭಪ್ರವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಾ ಬರುವದೋ ಹಾಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಗರ್ಭಾಶಯವೂ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಾ ತನ್ನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಯನಿಸಿರತಕ್ಕ ಶಿಶುವಿಗೆ ಇಂಬನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು. ೯ ನೇತಿಗಳನಂತರ ಶಯ್ಯಾಸ್ನಾಯುವು ಮುದುರಿಕ್ಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ಆ ಸ್ನಾಯುಗಳ ವೇಗದಿಂದ ಗರ್ಭವು ಹೊರಗೆಬಂದು ಪ್ರಸುವಾಗುವದು.

ಫಲಸ್ತ್ರೋತ ಅಥವಾ ಫಲವಾಹಿನಿ:—ಗರ್ಭಾಶಯದ ಎರಡು ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ಅಂಗುಲ ಉದ್ದವುಳ್ಳ ಬಂಡೊಂದು ನಾಳಗಳಿವೆ. ಇವೇ ಫಲ ಅಥವಾ ಬೀಜ ಸ್ತೋತ್ರಗಳು. ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಇವಕ್ಕೆ (Fallopian tubes) ಫಲೋಪಿಯಾ ಟ್ಯೂಬ್ಸ್ ಎನ್ನುವರು. ಇದರ ಆಕೃತಿಯು ಬಿರಿಯುವ “ಪೇನಾ” (Quill, ದಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಗರ್ಭಾ

ಸುರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಕೋಣತ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಗರ್ಭವರ್ಧನವಾಗಿದೆ, ಈ ಫಲ ಸ್ತ್ರೀತದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಯುಕ್ತವಾದ ಕುಳಿತ ಕೋಣತದ ವೃದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಿ ಆ ಸ್ತ್ರೀತದ್ದೇಶಯ್ಯಾ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಸ್ತ್ರೀತಕ್ಕೆ ವಿಕಸನ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಗರ್ಭಾಶಯದಿಂದ ಈ ಸ್ತ್ರೀತದ ಸಿರಾ ಹೊರ ಹುವಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀತೋರಂಧ್ರ ಮತ್ತು ಆಶಯದ ಸಮಾಗಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ತ್ರೀತದ ಹೊರಗಡೆ ಸಿರಾ (ನಾಡಿ) ಅಂಚಲಿತ ತಥಾ ಕೂರ್ಚಾಕಾರವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಅನೇಕ ಅಂಚುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಬೀಜಕೋಶದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವವು. ಈ ಅಂಚಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀತದ ಹೊರಮುಖವಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಫಲಸ್ತ್ರೀತಕ್ಕೂ ಮೂರು ಆವರಣವಿವೆ. ಇವು ಗರ್ಭಾಶಯದಂತೆ ರಸಮಯ, ಸ್ನಾಯುಮಯ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಮಯ ರೂಪಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಸ್ತ್ರೀತದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಧಮನೀ, ಶಿರಾ, ವಾಯುಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ರಸವಾಹಕ ಸ್ತ್ರೀತಗಳಿರುವವು. ಬೀಜಕೋಶದ ಬಳಗಿನ ಬೀಜವು ಇದರಮೇಲೆ ಕನೇ ಗರ್ಭಾಶಯಕ್ಕೆ ಶೇರ್ಮುತ್ತದೆ; ಹಾಗೆಯೇ ಪುರುಷನ ವೀರ್ಮವೂ ಇದರ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿಯೇ ಸ್ತ್ರೀಬೀಜದೊಂದಿಗೆ ಶೇರ್ಮೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಅಂತಃಫಲ:—ಇದು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬೀಜಕೋಶವು; ಆರೈವೈದ್ಯಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಅಂತರ್ಗತಫಲವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ನಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ (Ovary) ಓವರೀ ಎಂದೆನ್ನುವರು. ಪುರುಷನಿಗೆ ಅಂಡಕೋಶವು ಬಾಹ್ಯಫಲವು, ಅದರಂತೆಯೇ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬೀಜಕೋಶವೇ ಅಂತಃಫಲವು. ಈ ಬೀಜಕೋಶವು ಅವಸ್ಥಾಭೇದದಿಂದ ಸಣ್ಣದೂ, ದೊಡ್ಡದೂ ಆಗುವದು. ಇದರ ಆಕಾರವು ಬಾದಾಮಿಯಂತಿದೆ; ಉದ್ದದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡವೆ ೧|| ಇಂಚು, ಅಗಲ ||| ಇಂಚು, ದಪ್ಪ = ಇಂಚು ತೂಕ | ತೊಲೆಯಿಂದ || ತೊಲೆವರಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಯಾವದಾದ ರೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೀಜಸ್ತ್ರೀತದ ಒಂದೆರಡು ಅಂಚು ತಗಲಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತವಾಹಕ, ರಸವಾಹಕಸ್ತ್ರೀತ ತಥಾ ವಾಯುಮಾರ್ಗಗಳೂ ಇರುವವು. ಬೀಜಕೋಶದ ಬಾಹ್ಯ ಆಚ್ಛಾದನವು ರಸಮಯವಾಗಿರುವದು. ಇದರ ಬಳಗಿನ ರಚನೆಯು ಹೀರೇಕಾಯಿಯಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಶ್ವೇತತಂತು ಘಟಿತಗಳಾದ ವಿಲಕ್ಷಣ ಕೋಶಗಳು ಇದರಲ್ಲಿರುವವು. ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯಮಧ್ಯೆ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಅಸಂಖ್ಯ ಬೀಜಸ್ಥಾನಗಳಿರುವವು. ಈ ಬೀಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಬೀಜಗಳು ಅನೇಕ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಂದಿರುವವು. ಯಾವ ಬೀಜವು ಪರಿಪಕ್ವವಾಗುವವೋ ಅವು ಈ ಕೋಶದ ಬಳಗಿನಿಂದ ಹೊರಭಾಗಕ್ಕೆ ಬರುವವು. ಅವುಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ ಫಲ

ಸೋತ್ರದ ಸಿರಾಗಳು ಸುತ್ತಿ ಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಬೀಜ ಬಡೆದನಂತರ ಇದು ಫಲ ಸೋತ್ರದ ಹೊರಮುಖದಿಂದ ಗರ್ಭಾಶಯದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬೀಜಸ್ಥಾನಕ್ಕೂ ಎರಡು ಕೋಶಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಹೊರಗೆ ಒಂದು ಒಳಗೆ. ಅವುಗಳೆರಡರ ಮಧ್ಯೆ ಬೀಜವಿರುವದು.

ಬೀಜ:—ಉಕ್ತ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ತೈಲಾಣುಗಳಿಂದ ಆಚ್ಛನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಅಣುಗಳ ಅಸಮಾಸ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಒಂದು ಆಚ್ಛಾದನವಿರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅನ್ವಾಚ್ಛಾದನವೆನ್ನುವರು. ಬೀಜದ ಹೊರಗಿನ ಆಚ್ಛಾದನವು ಸ್ಪಟಿಕಾಕಾರವಿರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅದನ್ನು ಸ್ಪಟಿಕಾಚ್ಛಾದನವೆನ್ನುವರು. ಈ ಸ್ಪಟಿಕಾಚ್ಛಾದನದ ಬಳಗಡೆ ಬೀಜದ ಅಣುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮನಾದ ಬೀಜತ್ವಜೆಯು ಇರುವದು. ಬೀಜಾಣು ಸಮೂಹದ ಒಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬೀಜವೂ, ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬೀಜದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೀಜಲೇಶವೂ ಇದೆ. ಕೋಳಿಯ ತತ್ತಿಯನ್ನು ಬಡೆದು ನೋಡುವದರಿಂದ ಬೀಜದ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಭಿನ್ನೀರೀತಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಮಾಸವೂ ಒಂದೊಂದು ಬೀಜವು ಪರಿವಕ್ಯವಾಗಿ ಬಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೀಜಕೋಶ, ಫಲಸೋತ್ರ ಮತ್ತು ಗರ್ಭಾಶಯ ಮುಂತಾದ ಗುಹ್ಯ ಅವಯವಗಳು ರಕ್ತದಿಂದ ತುಂಬಿಬಿಡುತ್ತವೆ; ಹಾಗೆಯೇ ಆರ್ತವಪ್ಪುವಾಹವು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವದು. ಬೀಜವು ಯಾವಾಗ ಗರ್ಭಾಶಯದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವದೋ ಆಗ ವುರುವನ ಶುಕ್ಲವು ಇದರೊಡನೆ ಸಂಯೋಗವಾಗುವದರಿಂದ ಗರ್ಭವುಂಟಾಗುವದು. ಹಾಗೆ ಶುಕ್ರಸಂಯೋಗವುಂಟಾಗದಿದ್ದರೆ ಈ ಬೀಜವು ಆರ್ತವ (ರಜಸ್ವಿನ) ಜತೇಲಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ.

(ರೋಮಸ್ಥಾನ ! ಗುಹ್ಯಕೇಶಭೂ) (Mons Veneris) -ಗುಹ್ಯಾವಯವದ ಎಮಿಕೆಗಳ ಸಂಧಿಯ ಮೇಲಿನ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುವ, ಮೃದುವಾದ ಸ್ಥಾನವೇ ಇದು. ಇದು ಕೊಬ್ಬು, ಚರ್ಮಗಳಿಂದ ಏರ್ಪಟ್ಟು, ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೋಮಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಡುವದು. ಇದರ ಕೆಳಗಿರುವ ಎರಡು ಮೃದುವಾದ ದೊಡ್ಡ ಚರ್ಮದ ಮಡತೆಗಳನ್ನು ಜಫನ (ಯೋನಿಯ ತುಟ) ಗಳೆನ್ನುವರು. ಇವುಗಳ ಕೆಳಗೆ ಕೊಬ್ಬು ಶೇರಿರುವದು. ಈ ಜಫನಗಳ ಬಳಿಭಾಗವು ನುಣ್ಣಾಗಿರುವದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಿಗಳು ತುಂಬಿರುವವು. ಯೋನಿತುಟಗಳು ಮರ್ಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿನ ಎಲುಬುಗಳ ಸಂಧಿಯಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ, ಹಿಂದಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿ “ಫೆರಿನಿಯಂ” ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಬಿಡುವವು; ಜಫನಾಂತ್ಯಕ್ಕೂ, ಗುದಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯೆ ಇರತಕ್ಕ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ “ಪೆರಿನಿಯಮ್” ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದು ಚರ್ಮ

ದಿಂದ ಏರ್ಪಟ್ಟು, ಸುಮಾರು ೧೧ ಅಂಗುಲ ಉದ್ದವಾಗಿರುವದು. ಯೋನಿತು
ಟಗಳ ಕೆಳಗಿನ ಮೊನೆಗಳು ಸೇರತಕ್ಕ "ಪೆರಿನಿಯಂ" ನ ಅಂಚನ್ನೂ
ಯೋನಿತುಟಗಳನ್ನೂ ಎಳೆದು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಮಡತೆಗೆ ಫ್ಲೂಚ್
ಭಾವೆಯಲ್ಲಿ "ಫೋರ್ಚೆಟ್" (Fourchette) ಎನ್ನುವರು. ಪೆರಿನಿಯಂನ
ಮುಂದಿನ ಅಂಚಿಗೆ ಸಂಧಿ ಎಂದು ಹೆಸರು; ಮತ್ತು ಜಫನಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ
ನೋಡಿದರೆ ಅವುಗಳ ಕೆಳಗಿನ ಕೊನೆಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ಗುಂಡಿ ಕಂಡುಬರು
ತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಲ್ಲಿ (Fossa Navicularis) ಭಾಷ್ಯ ನಾವಿಕ್ಯು
ಲೇರಿಸ್, ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಜಫನಗಳು ಕೂಡುವ
ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಡುವೆ "ಯೋನಿಲಿಂಗ"ವು ಮೊದಲು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದು
ರೂಪಿನಲ್ಲಿಯೂ ಏರ್ಪಡಿನಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಶಿಶ್ನದಂತಿರುವದು.
ಆದರೆ ಶಿಶ್ನದಂತೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂತ್ರದ್ವಾರವೂ, ಸ್ವಂಜಿನಾರ್ಥ "ಕಾರ್ಪಸ್
ಸ್ವಂಜಿಯೋಸಂ" ಎಂಬ ವದಾರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲವಾದರೂ * "ಜೆವ್ಸ್" ಎಂಬ
ವದಾರ್ಥದಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಲಿಂಗವೊಂದಿರುವದು; ಮತ್ತು "ಕಾರ್ಪೊ
ರಾ ಕಾವೆರ್ನೋಸಾ" ಎಂಬ ವಸ್ತುವಿದೆ.

ಈ ಯೋನಿಲಿಂಗದ ಕವಚದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿರುವ ಚರ್ಮದ ಮಡತೆಗೆ
ಳಿಗೆ "ಚಂದ್ರನಾಡಿಗಳು" (Nympha) ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವಕ್ಕೆ ಒಳಗಿನ
ಚಿಕ್ಕ ತುಟಗಳಂತಲೂ ಹೆಸರಿದೆ. ಇವು ಚರ್ಮದ ಮಡತೆಗಳು; ಇವುಗಳೂ
ಳಿಗೆ ಸ್ಪಂಜಿನಂತಿರುವ ವದಾರ್ಥವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ "ಪ್ಯೂಡಿಕಾ
ಆರ್ಟರಿ (Pudic Artery) ಎಂಬ ನಾಡಿಗಳ ಕೊಂಬೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ
ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವು.

(ಚಂದ್ರನಾಡಿಗಳು) (Nympha)— ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಇಳಿ
ಯುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಕ್ರಮೇಣ ದೊಡ್ಡವಾಗುತ್ತಾ, ಯೋನಿಯ ಬಾಯಿ
ಯಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣದಂತಾಗುವವು. ಅವುಗಳ ಬಳಭಾಗವು ಪುಷ್ಕ
ಳಗ್ರಂಥಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಈ ಚಂದ್ರನಾಡಿಗಳ ಕೆಲಸವೇನೆಂದರೆ:—
ಪುಷ್ಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುಹ್ಯಸ್ಥಾನದ ಭಾಗಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಬ್ಬುವಂತೆ ಮಾಡು
ವವಲ್ಲದೆ, ಮೂತ್ರವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಸಹ ಅನುಕೂಲಪಡಿಸಿ
ಕೊಡುವವು.

* ಈ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವ Elastic Substance ಮೃದುವಾದ ರಬ್ಬರಿನಂತಹ
ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕ ಧರ್ಮವುಳ್ಳ ವದಾರ್ಥ, ಅಂಥರೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಎಳೆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಉದ್ದ
ವಾಗಿದ್ದು, ಕೈಬಿಡಿದ್ದನೆಯೇ ಮೊದಲಿದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರತಕ್ಕ ಗುಣವುಳ್ಳ ವದಾರ್ಥಕ್ಕೆ
"ಜೆವ್ಸ್" ಎಂದು ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಿರುವ ಶಬ್ದವನ್ನೇ ನಾವೂ ಉಪಯೋಗಿಸುವೆವು.

ಮೂತ್ರನಾಳ:— ಈ ಚಂದ್ರನಾಡಿಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಮೂತ್ರನಾಳದ ಬಾಯಿ ಕಾಣುವದು; ಅದರ ಕೆಳಭಾಗವು ಎತ್ತರವಾಗಿರುವದು. ಹಾಗೆಯೇ ಅದು ಯೋನಿನಿಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅಂಗುಲದ ಕೆಳಗೂ, ಯೋನಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ||| ಅಂಗುಲದ ಮೇಲ್ಗಡೆಯೂ ಇರುತ್ತದೆ.

ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೂತ್ರದ್ವಾರದ ಉದ್ದಳತೆ ೨ ಅಂಗುಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ; ಪರಂತು ಇದರ ಪ್ರಮಾಣವು ಪುರುಷನ ಮೂತ್ರರಂಧ್ರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೊಡ್ಡದಾಗಿರುವದು. ಈ ದ್ವಾರದ ಒಳಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕ ಜಿವು ಮೂತ್ರತಿತ್ತಿಯ ಕ್ಲೇಷ್ಮವು ಜಿವ್ವಿನೊಂದಿಗೆ ಕೇರಿರುವದು. ಮತ್ತೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಗೋಳಗಳಿರುವವು; ಈ ಗೋಳಗಳು, ಕ್ಲೇಷ್ಮವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ದಾರಿಯನ್ನು ನುಣುಪಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಮೂತ್ರವು ಹೊರಟಾಗ ಉರಿಯುಂಟಾಗದಂತೆ ಮಾಡುವವು. ಈ ದ್ವಾರದ ಬಾಯಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೂ “ಲಾಕುನಾ” (Lacuna) ಎಂಬ ಮೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥಿಯು ಒಂದೊಂದಿರುವದು. ಮೂತ್ರನಾಳವು, ಯೋನಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿನ ಯಮಿಕೆಗಳ ಸಂಧಿಯ ಅಂಚಿನವರಿಗೂ ನೆಟ್ಟಿರುವದು; ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೊಗ್ಗು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾಯುತ್ತದೆ; ಯೋನಿದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಬೆರಳೆಟ್ಟು ನೋಡಿದರೆ ಅದು ನರದಂತೆ ತೋರುವದು.

(ಯೋನಿ) (Vagina)—ಇದರ ಬಾಹ್ಯದ್ವಾರ(ಯೋನಿಯ ಮುಖ)ಕ್ಕೆ ಭಗವೆನ್ನುವರು. ಈ ಯೋನಿಮುಖದಿಂದ ಗರ್ಭಾಶಯ (ಎಲ್ಲಿ ಗ್ರೀವಾಕ್ಕೆ ವೇಷ್ಮವುಂಟಾಗಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯ) ವರಿಗೆ ಇರುವ, ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಳಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಾಗಿರುವ ಸ್ಪೂತವೆಂಬ ಗಮನಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ “ಯೋನಿ” ಎಂದು ಹೆಸರು. ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತ್ರಿಯ ಬಗ್ಗುವಿಕೆಯಿದೆಯೋ ಅದರಂತೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಯೋನಿಯ ಬಗ್ಗುವಿಕೆಯೂ ಇದೆ. ಈ ಯೋನಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಕೋಮಲ ಮತ್ತು “ಸಂಕೋಚ-ಪ್ರಸರಣಶೀಲ” ವಾದದ್ದು. ಇದರ ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗಗಳು ಒಂದರಿಂದೊಂದು ಕಲತಿವೆ. ಯೋನಿಯ ಮುಖವು ಮೂತ್ರನಾಳದ ಮುಖಕ್ಕಿಂತಲೂ ೩ ಅಂಗುಲದ ಕೆಳಗಿದೆ. ಯೋನಿಯೇ ಗರ್ಭಾಶಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿ; ಇದು ಗರ್ಭಾಶಯದ ಬಾಯಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಯೋನಿಗೆ ೨ ಮುಖಗಳಿವೆ; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದು ಗಡೆಯದೇ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಭಗವು; ಒಳಗಡೆಯ ಮುಖವು ಗರ್ಭಾಶಯದ ಮುಖಕ್ಕೆ ಕೇರಿರುವದಷ್ಟೆ ?

ಇದು ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕ ಧರ್ಮ (Elastic) ವುಳ್ಳದ್ದು; ಅದರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕ ಸ್ನಾಯು (Constrictor Muscle) ಗಳಿವೆ. ಯೋನಿಯ

ಹೊಂದುಗಡೆ ಭಾಗವು “ಪೆರಿಟಿನಿಯಂ” ಎಂಬ ಅಂತರ್ವೇಷ್ಯನದ ಮಡಿಕೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; ಹಾಗೆಯೇ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿರುವ ಬಲೆಯಂತಿರುವ ಟ್ರಿಜಿವು ವೇಷ್ಯನದಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಡಿಗಳು, ನಾಳಗಳು, ಸ್ವರ್ಣನರಗಳು, ಶೋಷಣ ನರಗಳು ಇವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವು.

ಯೋನಿಯ ಮಾರ್ಗವು ಸ್ವಲ್ಪ ಡೊಂಕಾಗಿದ್ದು ಗರ್ಭಾಶಯಕ್ಕೆ ಕೇರಿರುವದು. ಕಣ್ಣಿನಂತೆಯಿಂದ ಇದರ ಉದ್ದ ೫-೬ ಅಂಗುಲ; ಅಗಲ ೨ ಅಂಗುಲ; ಎಷ್ಟೋ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ೯-೧೦ ಅಂಗುಲದ ಉದ್ದನೇ ಯೋನಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಸಣ್ಣ ಯೋನಿಯು ೨ ಅಂಗುಲವಿರುತ್ತದೆ. ದೇಶಭೇದ ಮತ್ತು ದೇಹಭೇದದಿಂದ ಯೋನಿಯ ಉದ್ದವು ನ್ಯೂನಾಧಿಕವಾಗುವದು. ಇದರ ಮಧ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆಂತಲೂ, ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ವಿಧವಿಧ ಸ್ನಾಯುಗಳು ಸುತ್ತಿರುವವು, ಹಾಗೆಯೇ ನೆತ್ತರುನರಗಳು ಬಲೆಯಂತೆ ಹೊಕ್ಕೊಂಡಿರುವವು, ಇವಕ್ಕೆ ಪ್ಲೆಕ್ಸಸ್ ರೀಟೆಫಾರ್ಮಿಸ್ (Plexus Reteformis) ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಯೋನಿಯ ಮುಖದಬಳಿ ಹಲವು ಜವ್ವು ಮಡಿಕೆ ಅಥವಾ ಉಂಗುರಗಳಿರುವವು. ಇವು (Myrtle leaves) ಮೆರ್ಟಲ್ ಎಲೆಗಳಂತಿರುವವೆಂದೂ ಹೆಸರಿನ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ “ಕರಂಕ್ಯುಲೀ ಮಿರ್ಟಿಪಾರ್ಡಿಸ್” (Caruncule Myrtiformes) ಎನ್ನುವರು. ಯೋನಿಯ ಬಳಗಿನ ಆವರಣವು ಶ್ಲೇಷ್ಮತ ಲಾವರಣವು (Mucous membrane). ಈ ಯೋನ್ಯಾವರಣ ಮತ್ತು ಶಯ್ಯಾಂತರಾವರಣಗಳೆರಡೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಎರಡೂ ಒಂದಾಗಿಯೇ ಕಾಣುವವು. ಪರಂತು ಇವೆರಡರ ಶ್ಲೇಷ್ಮಾಣುಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿರುವವು. ಇದರ ಶ್ಲೇಷ್ಮತ ಲಾವರಣದಲ್ಲಿ ಪಿಚ್ಚೆಲದ್ರವ್ಯೋತ್ಪಾದಕ ಪಿಂಡಗಳು ಬಹಳವಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಯೋನಿಮುಖದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೂ, ಗ್ರೀವಾದಬಳಿ ವೇಷ್ಯನದಲ್ಲಿಯೂ, ಕಯ್ಯಾದ ಅಂತರಾವರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ. ಯೋನಿದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಸೀದಾವಲಯವಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಇದು ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಯೋನಿಯ ದೃಢಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಿರಾಜಾಲವಿದೆ. ಅದು ವಿಕಸಿತವಾದಾಗ “ಯೋನಿಹರ್ಷ” ವುಂಟಾಗಿ ಕಠಿಣತ್ವವುಂಟಾಗುವದು. ಯಾವದಾದರೂ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ “ಶಿರಾ” ಹರಿಯುವದರಿಂದ ರಕ್ತಸ್ರಾವವುಂಟಾಗುವದು. ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ--ರಸವಾಹಕ ಸ್ತೋತ್ರ, ರಕ್ತವಾಹಕ ಸ್ತೋತ್ರ, ವಾಯುಮಾರ್ಗ ಇರುವವು. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಒಂದರಮೇಲೊ

ದು, ಅದರಂತೆಯೇ ಅದರಮೇಲೊಂದು, ಹೀಗೆ ಆವರ್ತ (ಸುತ್ತು) ಗಳು ಕಾಣಲ್ಪಡುವವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಆವರ್ತಗಳಿರುವವು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ:—

“ಶಂಖನಾಭ್ಯಾಕೃತಿಯೋನಿಸ್ತ್ಯಾವರ್ತಾ ಸಾ ಚ ಕೀರ್ತಿತಾ |
ತಸ್ಯಾಸ್ತೃತೀಯೇತ್ಯಾವರ್ತೇ ಗರ್ಭಶಯ್ಯಾಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ ||
ಯಥಾರೋಹಿತಮತ್ಸ್ಯಸ್ಯ ಮುಖಂ ಭವತಿರೂಪತಃ |
ತತ್ಸಂಸ್ಥಾನಾ ತಥಾರೂಪಾಂ ಗರ್ಭಶಯ್ಯಾವಿದುರ್ಬುಧಾಃ ||”

“ಶಂಖದ ನಾಭಿಯ ಸಮಾನ ಆಕಾರವುಳ್ಳ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಆವರ್ತಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇವುಗಳ ಮೂರನೇ ಆವರ್ತದಲ್ಲಿ “ಗರ್ಭಶಯ್ಯಾ” ಇರುವದು. ಇದನ್ನು ರೋಹಿತ ಮತ್ಸ್ಯದಮುಖದ ಆಕೃತಿಗೆ ಸಮಾನಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ರೂಪವುಳ್ಳದ್ದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನೆಂದರೆ:—ಗರ್ಭಶಯ್ಯಾದ ಮುಖವು ರೋಹಿತ ಮತ್ಸ್ಯದಮುಖದ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಆ ಮತ್ಸ್ಯವು ಜಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವದೋ ಅದರಂತೆಯೇ ವಿತ್ತಾಶಯ ಮತ್ತು ವತ್ಸಾಶಯಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಶಯ್ಯಾ ಇರುವದೆಂತಲೂ, ಅದರ ರೂಪವೂ ಅದರಂತೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆಂತಲೂ ಹೇಳುವರು.”

ಯೋನಿಪಟಲ—ಇದಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ “ಹೈಮೆನ್” (Hymen) ಎನ್ನುವರು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಯೋನಿದ್ವಾರದಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸತಕ್ಕ “ಪರದಾ” ಇರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಯೋನಿಪಟಲವು. ಇದಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ಬಂದೇವಿಧ ಆಕಾರವಿಲ್ಲ; ಕೆಲವು ಸಾರಣಿಯಂತಿರುವವು. ಕೆಲವು ಅರ್ಧಚಂದ್ರಾಕಾರ; ಕೆಲವು ವಲಯಾಕಾರವಿವೆ. ಪ್ರಥಮ ರಚೋದರ್ಶನದ ವರೆಗೆ ಇದರಿಂದ ಯೋನಿ ಬಂದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಾಲಕಿಯರ ಜ್ವೇತ ಅಜ್ವೇತ ಯೋನಿತ್ವವು ಈ ಪಟಲದ ವಿದಾರಿತ ಅಥವಾ ಅವಿದಾರಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಮೇಲೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಜನ್ಮತಃ ಯೋನಿಪಟಲವಿರುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರಣದಿಂದ “ಜ್ವೇತಯೋನಿ, ಅಜ್ವೇತಯೋನಿ” ಯರೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಅನುಭವದಿಂದ ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂತು ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಗುಹ್ಯಾಂಗವಿವೇಚನೆಯಂಬ ತೃತೀಯಾಶಯವು.

ಚತುರ್ಥಾಶ್ವಾಸಯವು .

ಶಾರೀರಕೃಮ.

ವಾತಾದಿಗಳ ಸ್ವರೂಪ—

“ನೋಷ್ಠಾತುಮಲಾದೀನಾಂ ನೇತಾ ಶೀಘ್ರಸ್ಸಮೀರಣಃ ||
ರಜೋಗುಣಮಯಸ್ಸೂಕ್ಷ್ಮೋರೂಕ್ಷಶ್ಚಿತ್ತೋಲಘುಶ್ಚಲಃ ||”

“ವಾಯುವು ದೋಷ, ಧಾತು ಮಲಾದಿಗಳನ್ನು ಸಾ ನಾಂತರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದು, ಶೀಘ್ರಗಾಮಿಯೂ, ರಜೋಗುಣಮಯ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ರೂಕ್ಷ, ಶೀತಲ, ಲಘು, ಚಲನಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು.”

“ಉದಾನಸ್ತದನುಪ್ರಾಣಃ ಸಮಾನೋಽಪಾನವಚಃ ||
ವ್ಯಾನಶ್ಚೈತಾನಿನಾಮಾನಿ ವಾಯೋಃ ಸ್ಥಾನಪ್ರಭೇದತಃ ||”

“ಉದಾನ, ಪ್ರಾಣ, ಸಮಾನ, ಅಪಾನ, ವ್ಯಾನಗಳೆಂದು ವಾಯುವು ಸ್ಥಾನಭೇದದಿಂದ ೫ ವಿಧವಾಗಿದೆ.”

“ಹೃದಿಪ್ರಾಣೋಗುದೇಽಪಾನಃಸಮಾನೋ ನಾಭಿಸಂಸ್ಥಿತಃ ||
ಉದಾನಃ ಕಂಠದೇಶೇತು ವ್ಯಾನಸ್ಸರ್ವಶರೀರಗಃ ||”

“ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ, ಮಲಾಶಯದಲ್ಲಿ ಅಪಾನ, ಜಠರಾಗ್ನಿಗೆ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಮಾನ, ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಉದಾನ, ಸರ್ವಶರೀರದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾನವಾಯುಗಳಿರುವವು.”

“ಉದಾನೋ ನಾಮಯಸ್ತೂರ್ಧ್ವಮುಚೈತಿ ಪವನೋತ್ತಮಃ ||
ತೇನಭಾಷಿತಗೀತಾದಿಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ಕುಸಿತಸ್ತುತಃ || ಉರ್ಧ್ವಜತ್ತು
ಗರ್ತಾರೋರ್ಗಾವಿದಧಾತಿವಿಶೇಶತಃ || ಯೋವಾಯುಃ ಸ್ಪ್ರಾಣ
ನಾಮಾಸಾಮುಖಂ ಗಚ್ಛತಿದೇಹಧೃಕ್ || ಸೋಽನ್ಯಂಪ್ರವೇಶ
ಯನ್ತ್ಯಂತಃ ಸ್ಪ್ರಾಣಾಂಶ್ಚಾಪ್ಯವಲಂಬತೇ || ಸ್ಪ್ರಾಯಶಃ ಕುರುತೇ
ದುಷ್ಪೋಷಿಕಾ ಶ್ವಾಸಾದಿಕಾರ್ಗದಾರ್ ||”

“ವಾಯುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಉದಾನವು ಮೇಲೆಯೇ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಭಾವಣ, ಗೀತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ಅದು ಕುಸಿತವಾದರೆ ಎದೆ ಮತ್ತು ಬಗಲುಗಳ ಸಂಧಿಸ್ಥಾನದಿಂದ ಮೇಲ್ಭಾಗದ ರೋಗಗಳನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಶರೀರವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಪ್ರಾಣವಾಯುವು ಅನ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವದು. ಪ್ರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದು ಕುಸಿತವಾದರೆ ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆ, ಕೆಮ್ಮು ಮುಂತಾದ ರೋಗಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.”

“ ಅಮಫಕ್ವಾಶಯಚರಃ ಸಮಾನೋ ವಹಿಸಂಹಿತಃ || ಸೋಽಶ
ಸ್ತಂಪಚತಿತಜ್ಜಾಂಶ್ಚ ವಿಶೇಷಾಃ ವಿವಿನಕ್ತುಹಿ || ಸದುಷ್ಣೋ ವ
ಹ್ನಿಮಾಂಧ್ಯಾತಿಸಾರಗುಲ್ಮಾ ಕರೋತಿ ಹಿ || ಪಕ್ವಾಶಯಾಲ
ಯೋಽಪಾನಃ ಕಾಲೇಕರ್ಷತಿಚಾಪ್ಯಯಮ್ || ಶರೀರಣಃ ಶಕ್ಯ
ಸೂತ್ರ ಕುಕ್ರಗರ್ಭಾರ್ತವಾನ್ಯಥಃ || ಕೃದ್ಧಸ್ತುಕುರುತೇರೋ
ಗಾಃ ಘೋರಾವಸ್ಥಿಗುದಾಶ್ರಯಾ || ಕುಕ್ರದೋಷಪ್ರಮೇ
ಹಾಂಶ್ಚ ವ್ಯಾನಾಪಾನಪ್ರಕೋಪಜಾಃ || ಕೃತ್ಸನ್ನದೇಹಚರೋ
ವ್ಯಾನೋರಸಸಂವಾಹನೋದ್ಯತಃ || ಸ್ತೇದಾಸ್ತುಕ್ಸ್ವಾವಣ ಶ್ವಾಪಿ
ಪಂಚಧಾಚೇಷ್ಟಯತ್ಕಪಿ || ಗತ್ಯ ಪಕ್ಷೇಪಣೋತ್ಪ್ರೇಪನಮೇ
ಷೋನ್ನೇಷಣಾದಿಕಾಃ || ಪ್ರಾಯಃ ಸರ್ವಾಃ ಕ್ರಿಯಾಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರ
ತಿಬದ್ಧಾಃ ಶರೀರಾಣಾಮ್ || ಪ್ರಸ್ಯಂದನಶ್ಲೋದ್ಯತನಂ ಪೂರ
ಣಂಚ ವಿಶೇಷನಮ್ || ಧಾರಣಶ್ಲೇಷಿ ಪಂಚೈತಾಶ್ಲೇಷಾಃ ಪ್ರೋ
ಕ್ತಾನಭಿವ್ಯಕ್ತಃ || ಕೃದ್ಧಸ್ತುಕುರುತೇರೋಗಾಃ ಪ್ರಾಯಶಃ ಸರ್ವ
ದೇಹಗಾಃ || ಯುಗಪತ್ಕುಪಿತಾ ಏತೇದೇಹಂ ಭಿಂದ್ಯುರಸಂಶ
ಯಮ್ ”

“ ಅಮಾಶಯ ಮತ್ತು ಪಕ್ವಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಾನ
ವಾಯುವು ಅಗ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಕೇರಿಕೊಂಡು ಅನ್ನವನ್ನು ಪಚನಮಾಡುತ್ತದೆ.
ಮತ್ತು ಅನ್ನದಿಂದುತ್ತಪ್ಪುವಾದ ಮಲಮೂತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆ ಮಾಡು
ತ್ತದೆ. ಇದು ಕುಪಿತವಾದರೆ-ಮಂದಾಗ್ನಿ, ಅತಿಸಾರ, ಗುಲ್ಮ ಅಧಿರೋಗ
ಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪಕ್ವಾಶಯದಲ್ಲಿರುವ ಅಪಾನವಾಯುವು ಉಚಿತ
ಸಮಯದಲ್ಲಿ-ಮಲ, ಮೂತ್ರ, ವೀರ್ಯ, ಗರ್ಭ, ರಜಸ್ಸು, ಇವುಗಳನ್ನು ಕೆಳ
ಭಾಗಕ್ಕೆ ದೋಬುತ್ತದೆ. ಇದು ಕುಪಿತವಾದರೆ-ಮೂತ್ರಾಶಯ ಮತ್ತು
ಮಲಕೋಶದ ರೋಗಗಳು, ವೀರ್ಯದೋಷ, ಪ್ರಮೇಹ ಮತ್ತು ವ್ಯಾನ
ಮತ್ತು ಅಪಾನವಾಯುಗಳು ಕುಪಿತಗಳಾದಾಗ ಹುಟ್ಟುವ ಮಹಾರೋಗಗ
ಳನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣ ದೇಹದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ವ್ಯಾನವಾ
ಯುವು-ರಸಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವದು, ಸ್ಪೇದ ಮತ್ತು ರುಚಿರ
ಗಳನ್ನು ಪ್ರವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವದು, ಗತಿ, ಮೇಲಕ್ಕೇಳುವಿಕೆ, ಕೆಳಕ್ಕೆ
ಕುಳಿರುವಿಕೆ, ನೇತ್ರಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚುವಿಕೆ, ತೆರೆಯುವಿಕೆ ಇವನ್ನು ಮಾಡು
ತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯರ ಪ್ರಾಯಃ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಇದರ ಆಧೀನದ
ಲ್ಲಿದೆ. ನಡಿಯುವಿಕೆ, ಮೇಲಕ್ಕೇತ್ತುವದು, ಪೂರ್ಣಮಾಡುವದು, ತೆಗೆದುಹಾ
ಕುವದು, ಧಾರಣೆ ಈ ಪಂಚಕರ್ತೃಗಳೂ ವಾಯುವಿನ ಜೀವಿಗಳು. ಇದು
ಕುಪಿತವಾದರೆ ಶರೀರದ ಪ್ರಾಯಶಃ ಸಮಸ್ತ ರೋಗಗಳನ್ನೂ ಉತ್ಪತ್ತಿಮಾ

ಮನದು. ಬಂದೇಸಲ ಈ ಭಿ ವಾಯುಗಳೂ ಕುಪಿತಗಳಾದರೆ ನಿಸ್ಸಂದೇಹ
ವಾಗಿ ಮರಣವೇ ಆಗುವದು. ”

“ ಪಿತ್ತಮುಷ್ಣದ್ರವಂ ಪೀತಂ ನೀಲಂ ಸತ್ಯಗುಣೋತ್ತರಮ್ ||

ಸರಂ ಕಟು ಲಘು ಸ್ನಿಗ್ಧಂ ತೀಕ್ಷ್ಣಮನ್ಮೂಂ ತು ಪಾಕತಃ || ”

“ ಪಿತ್ತವು—ಉಷ್ಣ, ದ್ರವರೂಪಿ, ಪೀತವರ್ಣದ್ದು (ಅಂದರೆ ಆಮ
ರಹಿತವಾದ ಪಿತ್ತವು ಪೀತವರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ.) ನೀಲ (ಆಮ ಮಿಶ್ರವಾದ ಪಿತ್ತ
ನೀಲ) ವರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕ ಸತ್ಯಗುಣದ್ದು, ವಿರೇಚನಕಾರಿ, ಕಟು,
ಲಘು, ಸ್ನಿಗ್ಧ, ತೀಕ್ಷ್ಣ, ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಹುಳಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ”

“ ಪಾಚಕಂ ರಂಜಕಂಚಾಪಿ ಸಾಧಕಾಲೋಚಕೇತವಾ ||

ಭ್ರಾಜಕಂಚೇತಿ ಪಿತ್ತಸ್ಯ ನಾನಾನಿ ಸ್ಥಾನಭೇದತಃ || ”

“ ಇದು ಪಾಚಕ, ರಂಜಕ, ಸಾಧಕ, ಅಲೋಚಕ, ಭ್ರಾಜಕವೆಂದು
ಸ್ಥಾನಭೇದದಿಂದ ಭಿ ಪ್ರಕಾರವಿದೆ. ”

“ ಅಗ್ನ್ಯಾಶಯೇ ಯಕೃತ್ ಪ್ಲೀಯೋಹೃದಯೇಲೋಚನದ್ವಯೋಃ ||

ತ್ವಚಿ ಸರ್ಮಶರೀರೇಷು ಪಿತ್ತಂ ನಿವಸತಿ ಕ್ರಮಾತ್ || ”

“ ಅಗ್ನ್ಯಾಶಯದಲ್ಲಿ ಪಾಚಕಪಿತ್ತವೂ, ಯಕೃತ್ ಮತ್ತು ಪ್ಲೀಹಗ
ಳಲ್ಲಿ ರಂಜಕಪಿತ್ತವೂ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧಕಪಿತ್ತವೂ, ಎರಡು ನೇತ್ರಗಳ
ಲ್ಲಿಯೂ ಅಲೋಚಕಪಿತ್ತವೂ, ತ್ವಚಿನಲ್ಲಿ ಭ್ರಾಜಕಪಿತ್ತವೂ ಈ ಕ್ರಮ
ದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪಿತ್ತವಿರುತ್ತದೆ. ”

“ ಪಾಚಕಂ ಪಚತೇಭುಕ್ತಂ, ಶೇಷಾಗ್ನಿಬಲವರ್ಧನಮ್ || ರಸ

ಮೂತ್ರ ಪುರೀಷಾಣಿ ವಿನೇಚಯತಿ ನಿತ್ಯತಃ || ಪಾಚಕಂ ಪಿತ್ತ

ಮಾಮಾಶಯ ಮಧ್ಯಸ್ಥಂ ಷಡ್ವಿಧಮಾಹಾರಂ ಭೋಜ್ಯಂ ಭ

ಕ್ಷ್ಯಂ ಚರ್ಮ್ಯಂ ಲೇಹ್ಯಂ ಚೂಪ್ಯಂ ಪೇಯಂ ಪಚತಿ, ದೋಷರಸ

ಮೂತ್ರ ಪುರೀಷಾಣಿ ಪೃಥಕ್ಕರೋತಿ ಚ || ತದಗ್ನ್ಯಾಶಯಸ್ಥ

ಮೇವ ಸ್ವಶಕ್ತ್ಯಾ ರಸ ರಂಜನ ಹೃದಯಸ್ಥ ಕಫತಮೋಽಪ

ನೋದನ ರೂಪಗ್ರಹಣ ಪ್ರಭಾ ಪ್ರಕಾಶನಾಭ್ಯಂಗಲೇಪಾದಿ ಪಾ

ಚನಾದ್ಯಗ್ನಿ ಕರ್ಮಣಾಂ, ವಿಶೇಷಾಣಾಂ ಪಿತ್ತಸ್ಥಾನಾನಾ ಮ

ನುಗ್ರಹಂ ಕರೋತಿ || ಶೇಷಾಣ್ಯಪಿ ಪಿತ್ತಸ್ಥಾನಾನಿ ಯಕೃತ್

ಪ್ಲೀಹಾದೀನಿ ಭಾಗೇನ ಗತ್ವಾ ತತ್ರ ತತ್ರ ರಸರಂಜನಾದಿ ಕರ್ಮ

ಭಿರುಪಕರೋತಿ || ಭಾಮೂಷ್ಯಾಗ್ನೇಯ ವಾಯುನ್ಮಾಃ ಪಂ

ಚೋಷ್ಣಾಣಸ್ಸನಾಭಸಾಃ || ದೋಷಧಾತುಮಲಾದೀನಾಂ ಊ

ಷ್ಣೇತ್ಯಾ ಶ್ರೇಯ ಶಾಸನಮ್ || ಅನ್ಯಸ್ಯಶಕ್ತ್ಯಾ ಸರ್ವೇಷಾಂ

ಪಕ್ಷ್ಮಾಣಾಮಧಿಕೋ ಮತಃ || ತನ್ನೂಲಾಸ್ತೇಹಿ ತದ್ವೈದ್ಯ
 ಪ್ತಯವೈದ್ಯ ಪ್ತಯಾತ್ಮಕಾ || (ನನು ಪಿತ್ತಾದನ್ಯೋಽಗ್ನಿರಾಹೋ
 ಸ್ವಿತ್ ಪಿತ್ತಮೇವಾಗ್ನಿರಿತಿ ಸಂದೇಹಃ) ಉಚ್ಯತೇ—ಪಿತ್ತಸ್ಯೋ
 ಪ್ತಾದಿ ಗುಣ ದ್ವಾರಾಹಾರ ಪಾಚನ ರಂಜನ ದರ್ಶನಾದಿ ಕರ್ಮ
 ಣಶ್ಚ ನ ಖಲು ಪಿತ್ತವ್ಯತಿರೇಕೇಣಾನೋಽಗ್ನಿಃ || ತಸ್ಮಾದಗ್ನಿರೂ
 ಪಸ್ಯೈವ ಪಿತ್ತಸ್ಯ ಸ್ಥಾನ ಭೇದಾತ್ಪಾಚಕ ರಂಜಕ ಸಾಧಕಾ
 ಲೋಚಕ ಭ್ರಾಜಕ ಸಂಜ್ಞಾಃ || ತಥಾಚ ನಾಗ್ನಿಃ | ಪಾಚಕಂ
 ತಿಲಮಾನಂ ಸ್ಯಾತ್ ಕಾಠಿನ್ಯಾನ್ನಾಸ್ಯದೋಷತಾ || ಅನುಗ್ನು
 ಹ್ವಾಪ್ಯವಿಕೃತಂ ಪಿತ್ತಂ ಪಾಕೋಷ್ಠ ದರ್ಶನೈಃ || ಪ್ಲುತು
 ದ್ರುಚಿ ಪ್ರಭಾಮೇಧಾ ಧೀ ಕಾರ್ಯತನು ಮಾರ್ದವ್ಯೈಃ || ಪಿತ್ತಂ
 ಪಂಚಾತ್ಮಕಂ ಪಚ್ಚ ಪಕ್ಷಾಮಾಶಯ ಮಧ್ಯಗಮ್ || ಪಂಚ
 ಭೂತಾತ್ಮಕತ್ವೇಽಪಿ ಯತ್ಪ್ರಜಸ ಗುಣೋದಯಮ್ || ತ್ಯಕ್ತ
 ದ್ರವತ್ವಂ ಪಾಕಾದಿ ಕರ್ಮಣಾಽನಲಶಬ್ದಿತಮ್ || ಪಚತ್ಯನ್ತಂ
 ವಿಭಜತೇ ಸಾರಕಟ್ವಾ ಪೃಥಕ್ತಥಾ || ತತ್ರಸ್ಯ ಮೇವ ಪಿತ್ತಾ
 ನಾಂ ಶೇಷಾಣಾಮಪ್ಯನುಗ್ಮಹಮ್ || ಕರೋತಿ ಬಲ ದಾನೇನ
 ಪಾಚಕಂ ನಾನುತತ್ಸ್ಮೃತಮ್ || ನನು ಯದಿಪಿತ್ತಾಗ್ನಿಯೋ
 ರಭೇದಸ್ತದಾ ಕಥಂ ಭೃತಂ ಪಿತ್ತಸ್ಯ ತಮಕ ಮಗ್ನೇರ್ದೀಪ
 ಕಮಿತಿ ತಥಾ ಮತ್ಸ್ಯಾಃ ಪಿತ್ತಂ ಕುರ್ವಂತಿ ನಚ ತೇಽಗ್ನಿದೀ
 ಪ್ತಿ ಕರಾ ಇತಿ ತಥಾ ಪಿತ್ತಾಧಿಕ್ಯಾ ತ್ರಿಷ್ಟೋಽಗ್ನಿರಿತ್ಯಪಿ | ಕಥಂ
 ಸ್ಯಾತ್ ? | ತಥಾ ಸಮದೋಷಃ ಸಮಾಗ್ನಿಶ್ಲೇಷ್ಯಪಿ ವಕ್ತುಂ
 ನಯುಜ್ಯತೇ | ತಥಾ || ದ್ರವಂ ಸ್ನಿಗ್ಧಮಧೋಗಂ ಚ ಪಿತ್ತಂ
 ವಹ್ನಿರತೋನ್ಯಥಾ || ಇತಿ || ಅತ್ರೋಚ್ಯತೇ—ಪಿತ್ತಮಗ್ನೀ ಸ್ತಂ
 ತತಾಧಿಷ್ಠಾನಮ್ | ತಥಾ ಚೋಕ್ತಂ ತಂತ್ರಾಂತರ | ಅಗ್ನಿ
 ಭಿನ್ನ ಗುಣೈರ್ಬ್ರುಹ್ಮಃ ಪಿತ್ತಂ ಭಿನ್ನಗುಣೈ ಸ್ಥಥಾ || ದ್ರವಂ
 ಸ್ನಿಗ್ಧಮಧೋಗಂಚ ಪಿತ್ತಂ ವಹ್ನಿರತೋನ್ಯಥಾ || ತಸ್ಮಾತ್ತೇ
 ಜೋ ಮಯಂ ಪಿತ್ತಂ ಪಿತ್ತೋಷ್ಠಾಯಃ ಸಶಕ್ತೀಮಾ || ಸ ಸಂ
 ಚರತಿ ಕುಕ್ಷಿಸ್ಥಃ ಸರ್ವತೋಧಮನೀ ಮುಖೈಃ || ಸಕಾಯಾಗ್ನಿಃ
 ಸಕಾಯೋಷ್ಠಾ ಸಪಕ್ತಾ ಸಚ ಜೀವನಮ್ || ಅನನ್ಯಗತಿತ್ಯೇ
 ವಂ ದೇಹೇಕಾಯಾಗ್ನಿ ರುಚ್ಯತೇ || (ಅನ್ಯಚ್ಚ) ನಾಮಪಾ
 ಶ್ಚಾರ್ಥತಂ ನಾಭೀಃ ಕಿಂಚಿತ್ಸೋಮಸ್ಯ ಮಂಡಲಮ್ || ತನ್ಮ
 ಛೇ ಮಂಡಲಂ ಸಾಮ್ಯಂ ತನ್ಮಧ್ಯೇಽಗ್ನಿವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ || ಜರಾ

ಯು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಚ್ಯುತಃ ಕಾಚಕೋಶಸ್ಥದೀಪವತ್ || (ತಥಾ ಚ ಮಧುಕೋಶಃ) ದ್ರವತೇಜಃ ಸಮುದಾಯಾತ್ಮಕಸ್ಯಾಪಿ ಪಿತ್ತ ಸ್ಯ ತೇಜೋಭಾಗೋಽಗ್ನಿರಿತಿ | ತೇನ ಪಿತ್ತಮಪ್ಯಗ್ನಿ ವನ್ಮನ್ಯತೇ | ಅತಿ ತಾಪಿತಾಽಯೋಗೋಲಕವತ್ | ಪರಮಾರ್ಥತಸ್ತು ಅಗ್ನಿಃ ಪಿತ್ತಾದ್ವಿನ್ಮ ಏವೇತಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಃ | (ಅತ ಏವಾಹ ರಸಪ್ರದೀಪೇ) ಜಾತರೋ ಭಗವಾನಗ್ನಿರೀಶ್ವರೋಽನ್ಮಸ್ಯಪಾಚಕಃ || ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದ್ರವಾನಾಽಽದವಾನೋ ವಿವಕ್ತುಂನೈವಶಕ್ಯತೇ || ನಾಭೀರ್ಮಧ್ಯ ಶರೀರಸ್ಯ ವಿಶೇಷಾತ್ಸೋಮಮಂಡಲಮ್ || ಸೋಮ ಮಂಡಲಮಧ್ಯಸ್ಥಂ ವಿದ್ಯಾತ್ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಮಂಡಲಮ್ || ಪ್ರದೀ ಪವತ್ಪ್ರನ್ಮಾಣಂ ಸ್ಥಿತೋ ಮಧ್ಯೇ ಹುತಾಶನಃ || ಸೂರೋ ದಿವಿ ಯಥಾತಿಷ್ಠಂ ಸ್ತೇಜೋ ಯುಕ್ತ್ಯಃ ಗಭಸ್ತಿಭಿಃ || ವಿಶೇಷ ಯತಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಪಲ್ವಲಾನಿ ಸರಾಂಸಿಚ || ತದ್ವಚ್ಛರೀರಿಣಾಂ ಭುಕ್ತಂ ಜ್ವಲನೋ ನಾಭಿಮಾಪ್ರಿತಃ || ಮಯೂಖೈಃ ಪಚತೇ ಪ್ಲವಂ ನಾನಾವ್ಯಂಜನ ಸಂಸ್ಕೃತಮ್ || ಸ್ಥೂಲಕಾಯೇಷು ಸತ್ಪೇಷು ಯವಮಾತ್ರಃ ಪ್ರಮಾಣತಃ || ದ್ರವ್ಯಕಾಯೇಷು ಸತ್ಪೇಷು ತಿಲಮೂತ್ರಃ ಪ್ರಮಾಣತಃ || ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟಿ ಪತುಗೇಷು ಬಾ ಲಮಾತ್ರೋಽವತಿಷ್ಠತೇ || ”

“ ಪಾಚಕ ಪಿತ್ತವು ತಿಂದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಪರಿಪಾಕ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೇಷ ಅಗ್ನಿ (ಮಹಾಭೂತಾಗ್ನಿ ತಥಾ ಧಾತ್ವಗ್ನಿ) ಗಳ ಬಲವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ರಸ, ಮೂತ್ರ, ಮಲಗಳನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಪಾಚಕನಾಮಕ ಪಿತ್ತವು ಆಮಾಶಯ ಮತ್ತು ಪಕ್ಷಾಶಯಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಭೋಜ್ಯ, ಭಕ್ಷ್ಯ, ಚರ್ಮ್ಯ, ಲೇಹ್ಯ, ಚೂಷ್ಯ, ವೇಯಾಖ್ಯ ಪಟ್ಟಿ, ಕಾರದ ಭೋಜನವನ್ನೂ ಪಕ್ವಮಾಡುತ್ತದೆ. ರಸ, ಮಲ, ಮೂತ್ರ ಹಾಗೂ ದೋಷಗಳನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆ ಮಾಡುವದು. ಅಗ್ನ್ಯಾಶಯದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಈ ಪಿತ್ತವು ತನ್ನ ಕಕ್ಷೆಯಿಂದ ರಸವನ್ನು ವರ್ಣಯುಕ್ತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾ-ಹೃದಯ ಸ್ಥಿತ ಕಫ ಮತ್ತು ತಮೋಗುಣವನ್ನು ದೂರಪಡಿಸುತ್ತಾ, ರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಣಮಾಡುತ್ತಾ, ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾ, ಶರೀರದ ಚಂದನಾದಿ ಲೇಪಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಕಮಾಡುತ್ತಾ-ಈ ವಿಧವಾದ ಅಗ್ನಿಯ ಕರ್ಮದ್ವಾರಾ ವಿಶೇಷ ಪಿತ್ತಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತಾ ಅಂದರೆ ಉಳಿದ ಯಕೃತ್, ಪ್ಲೀಹಾದಿ ಪಿತ್ತದ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಆಯಾಯ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿನ ರಸಗಳಿಗೆ ವರ್ಣವನ್ನು ಕೊಡುವ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಉಪಕಾರ ಮಾಡು

ತ್ತದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಉಳಿದ ಮಹಾಭೂತಾನ್ನಿ ಮತ್ತು ಧಾತ್ವನ್ನಿಗಳ ಬಲವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಚರಕದಲ್ಲಿ—ಪೃಥ್ವೀಸಂಬಂಧೀ, ಜಲಸಂಬಂಧೀ, ಅಗ್ನಿಸಂಬಂಧೀ, ವಾಯುಸಂಬಂಧೀ, ಆಕಾಶಸಂಬಂಧೀ ಇವಿವೆ ಉಷ್ಣಗಳೆಂಬ ಅಗ್ನಿಗಳಿವೆ. (ವಾಗ್ಭಟದಲ್ಲಿ) ದೋಷ ಧಾತು ಮಲಾದಿಗಳ ಉಷ್ಣ ಅಗ್ನಿಯಾಗಿದೆ. (ಆತ್ರೇಯ ಋಷಿಯ ಮತವು) ಪಾಚಕಪಿತ್ತವು ರಸಾದಿ ಸಪ್ತಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಗಳ ಬಲವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ. (ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ರತ್ನವು ಖದ್ಯೋತದಂತೆ ದೂರದಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ದೀಪಕದ ಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ದೂರದವರಿಗೂ ಪ್ರಕಾಶಮಾಡುತ್ತಾ ಇದೆ. ಇದರಂತೆಯೇ) ಅಗ್ನಾಶಯದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಪಾಚಕನಾಮಕ ಅಗ್ನಿಯು ತೇಜದಿಂದಲೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಅಗ್ನಿಯೂ ಬಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನ್ನದ ಪರಿಪಾಕವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಪಾಚಕಾಗ್ನಿಯು ಸರ್ವಾನ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಇದೇ ಆಧಾರವಾಗಿದೆ. ಇದರ ವೃದ್ಧಿ ಹೈಯದಿಂದಲೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಅಗ್ನಿಯು ವೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಹೈಯವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. (ಇಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನೆಂದರೆ—ಪಿತ್ತಕ್ಕೆಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದ ಅಗ್ನಿಯೆಂಬುದು ಇದೆಯೋ? ಅಥವಾ ಪಿತ್ತವೇ ಅಗ್ನಿಯಾಗಿ ದೆಯೋ?) ಪಿತ್ತದ ಉಷ್ಣಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಆಹಾರದ ಪರಿಪಾಕವೂ, ರಸಕ್ಕೆ ವರ್ಣತ್ವವೂ, ಮತ್ತು ದರ್ಶನಾದಿ ಕರ್ಮಗಳದ್ದಾರಾ ನಿಶ್ಚಯವಾಗುವದೇನೆಂದರೆ ಪಿತ್ತದ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಅಗ್ನಿ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದೇ ! ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಗ್ನಿ ರೂಪವಾದ ಪಿತ್ತಕ್ಕೇನೇ ಸ್ಥಾನಭೇದದಿಂದ—ಪಾಚಕ, ರಂಜಕ, ಸಾಧಕ, ಆಲೋಚಕ, ಭ್ರಾಜಕಗಳೆಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ವಾಗ್ಭಟದಲ್ಲಿಯೂ:— ಪಾಚಕಪಿತ್ತವು ತಿಲಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೆ. ವಿಸ್ತಾರರಹಿತವಾದ ಪಾಚಕಪಿತ್ತವು ಪರಿಪಾಕ, ಉಷ್ಣ, ದರ್ಶನ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದೆ. ಹೈಧಾ, ತೃಷಾ, ರುಚಿ, ಪ್ರಭಾ, ಮೇಧಾ, ಬುದ್ಧಿ, ಶೂರತಾ, ಶರೀರದ ಕೋಮಲತಾ ಇವುಗಳಿಂದ ಉಪಕಾರ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೂ, ಪಕ್ವಾಶಯ ಮತ್ತು ಆಮಾಶಯಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕದ್ದೂ ಪಿತ್ತವೇ ! ಅದು ಇವಿವೆವಾಗಿದೆ. ಪಂಚಮಹಾಭೂತಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅಧಿಕ ತೈಜಸ ಗುಣವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಕರಗುವದರಿಂದ ರಹಿತವಾದ ಪರಿಪಾಕಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಅಗ್ನಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದೂ, ಅನ್ನದ ಪರಿಪಾಕ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೂ, ಮಲ ಮತ್ತು ಕಿಟ್ಟವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸತಕ್ಕದ್ದೂ ಆದ ಪಿತ್ತವು ಆಮಾಶಯ ಮತ್ತು ಪಕ್ವಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಉಳಿದ ಪಿತ್ತಗಳಿಗೆ ಬಲವನ್ನೀಯುವದರಿಂದ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಪಂಚಕನಾಮಕ ಪಿತ್ತವು. (ಈಗ ಸಂದೇಹವೇನೆಂದರೆ—

ಪಿತ್ತಕ್ಕೂ ಅಗ್ನಿಗೂ ಭೇದವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಫೃತವು ಪಿತ್ತವನ್ನು ಶಮನಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿಯೂ, ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಿತ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿಯೂ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ? ಮತ್ತು ಪಿತ್ತವನ್ನು ಪಿತ್ತವನ್ನಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ, ಪರಂತು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿಮಾಡಲಾರದು. ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಮತ್ತು ಪಿತ್ತದ ಅಧಿಕತಾದಿಂದ ಅಗ್ನಿ ತೇಜೋವಾಗುತ್ತದೆ ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಕಫ ವಾತಪಿತ್ತಗಳು ಸಮವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಸಮಾಗ್ನಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಇದೂ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ; ಪಿತ್ತವು ಕರಗತಕ್ಕದ್ದು, ಸ್ನಿಗ್ಧ ಮತ್ತು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದು ಆಗಿದೆ; ಪರಂತು ಅಗ್ನಿಯು ಇದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿದೆ.) ಇದರ ಉತ್ತರವೇನೆಂದರೆ—ಪಿತ್ತವು ಅಗ್ನಿಯ ನಿರಂತರ ವಾಸಸ್ಥಾನವು. ಹಾಗೆಯೇ ಗ್ರಂಥಾಂತರದಲ್ಲಿ—ಅಗ್ನಿಗೆ ಬೇರೇಗುಣಗಳೂ, ಪಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಗುಣಗಳೂ ಇವೆ. ಕರಗತಕ್ಕದ್ದು, ಸ್ನಿಗ್ಧ, ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದು ಪಿತ್ತವು, ಪರಂತು ಅಗ್ನಿಯು ಇದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಪಿತ್ತವು ತೈಜಸರೂಪಿನದು, ಪಿತ್ತದ ಉಷ್ಮಾ, ಅದು ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದು. ಅದು ಕೋಶದಲ್ಲಿದ್ದು ಕ್ಷೌಂಡು ನಾಡೀಮುಖದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೂ ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ. ಅದು ಶರೀರದ ಅಗ್ನಿಯು, ಶರೀರದ ಉಷ್ಮಾ ಆಗಿದೆ. ಪರಿಪಾಕಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, ಜೀವರೂಪವೂ ಆಗಿದೆ. ಒಂದೇ ಗತಿಯನ್ನುಳ್ಳದ್ದು; ಈಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಇದು ಶರೀರದ ಅಗ್ನಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—ನಾಭಿಯ ವಾವಕುಕ್ಷಿಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಚಂದ್ರಮಂಡಲವಿದೆ. ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ಫಟಿಕ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ದೀಪದಂತೆ ಕೇವಲ ಜರಾಯು (ಪರದೆ) ವಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಅಗ್ನಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಮಧುಕೋಶದಲ್ಲಿ—ದ್ರವ ಮತ್ತು ತೇಜದ ಸಮುದಾಯರೂಪನ್ನುಳ್ಳ ಪಿತ್ತದ ತೇಜೋಭಾಗವು ಅಗ್ನಿಯು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅತಿಯಾಗಿ ಕಾಯಲ್ಪಟ್ಟ ಲೋಹ ಗೋಳದಂತೆ ಪಿತ್ತವೂ ಅಗ್ನಿಯ ತುಲ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಪರಂತು ನ್ಯಾಯವಾದ ವಿಷಯವು ಪಿತ್ತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಗ್ನಿಯು ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ ಎಂಬದೆ ಸಿದ್ಧಾಂತವು. ರಸಪ್ರದೀಪದಲ್ಲಿ—ಉದರದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಅನ್ನದ ಪರಿಪಾಕ ಮಾಡತಕ್ಕ ಭಗವಾನ್ ಅಗ್ನಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ರಸಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾ ಇರುವದು ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಡಲಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಶರೀರದ ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಮಂಡಲವೂ, ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವೂ ಇದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ದೀಪದಂತೆ ಮನುಷ್ಯರ ಜಠರಾಗ್ನಿಯಿರುವದು. ಯಾವರೀತಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾದ ಸೂರ್ಯನು ತನ್ನ ತೇಜೋರೂಪ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ತಟಾಕಾದಿಗಳನ್ನು ಒಣಗಿಸುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಾಭಿಯಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಅಗ್ನಿಯು ತನ್ನ ಕಿರ

ಶಿ ಶು ವೈ ದ್ಯ ಸಂ ಜೀ ವ ನಿ ಲೆ .

ಣಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯರ ಅನೇಕಪ್ರಕಾರದ ವ್ಯಂಜನಯುಕ್ತ ಭೋಜನವಸ್ತು
ವನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪಕ್ವಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಅಗ್ನಿಯು ಸ್ಥೂಲಶರೀರಗಳಿಗೆ
ಯವಾಕೃತಿಯಿಂದಲೂ, ಸಣ್ಣ ಶರೀರಗಳಿಗೆ ತಿಲಾಕೃತಿಯಿಂದಲೂ ಇದ್ದು,
ಕ್ರಮಿಕೇಟಾದಿಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕೂದಲಿನಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ”

“ ರಂಜಕಂ ನಾಮ ಯತ್ಪಿತ್ತಂ ತದ್ರಸಂ ಶೋಣಿತಂ ನಯೇತ್ ||

ಯತ್ತುಸಾಧಕಸಂಜ್ಞಂತತ್, ಕುರ್ಯಾದ್ವುದ್ಧಿಂ, ಭೃತಿಂ, ಸ್ವಾ
ತಿಮ್ || ಯದಾಲೋಚಕ ಸಂಜ್ಞಂ ತದ್ರೂಪ ಗೃಹಣಕಾರಕ
ಮ್ || ಭ್ರಾಜಕಂ ಕಾಂತಿಕಾರಿಸ್ತಾಲ್ಲೇಪಾಭ್ಯಂಗಾದಿ ಸಾಚ
ಕಮ್ || ”

“ ರಂಜಕವೆಂಬ ಪಿತ್ತವು ರಸವನ್ನು ರುಧಿರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
ಸಾಧಕಪಿತ್ತವು—ಬುದ್ಧಿ, ಮೇಧಾ, ಸ್ಮೃತಿಗಳನ್ನುತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
ಯಾವ ಪಿತ್ತದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ರೂಪಗ್ರಹಣ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆಯೋ ಅದು
ಆಲೋಚಕ ಪಿತ್ತವು. ಭ್ರಾಜಕ ಪಿತ್ತವು ಶರೀರದ ಶೋಭೆಯನ್ನುಂಟು
ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಇದು ಲೇಪ ಮತ್ತು ಶರೀರಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೈಲಾದಿ
ಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಕ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ”

ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಸ್ವರೂಪಃ—ಶ್ಲೇಷ್ಮಾಶ್ವೇತೋ ಗುರುಸ್ನಿಗ್ಧಃ ಪಿಚ್ಛಿಲಃ
ಶೀತಲಸ್ತಥಾ || ತನೋಗುಣಾಧಿಕಃ ಸ್ವಾದುರ್ದಿದಗ್ಧೋ ಲವ
ಣೋಭವೇತ್ ||

“ ಶ್ಲೇಷ್ಮವು—ಶ್ವೇತ, ಗುರುವಾದದ್ದು, ಸ್ನಿಗ್ಧ, ಪಿಚ್ಛಿಲ, ಶೀತಲ
ವಾದದ್ದು, ತನೋಗುಣವುಳ್ಳದ್ದು, ಸ್ವಾದುರಸದ್ದು, ವಿಧಗ್ಧವೂ, ಲವಣರಸವೂ
ಆಗಿದೆ. ” ಇದೂ ಭಿ ವಿಧವು.

“ ಕಫಶ್ಲೇತಾನಿನಾಮಾನಿಕ್ಷೇದನಶ್ಚಾ ವಲಂಬನಃ ||

ರಸನಃ ಸ್ನೇಹೇನಶ್ಚಾಪಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮಣಃ ಸ್ಥಾನಭೇದತಃ || ”

“ ಕ್ಷೇದನ, ಅವಲಂಬನ, ರಸನ, ಸ್ನೇಹನ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಣಗಳೆಂದು
ಕ್ಷೇಪವು ಭಿ ವಿಧವು. ”

“ ಆಮಾಶಯೇ ಚ ಹೃದಯೇ ಕಂಠೇ ಶಿರಸಿ ಸಂಧಿಷು || ಸ್ಥಾನೇ
ಷ್ವೇಷು ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮಾ ತಿಷ್ಠತ್ಯನುಕ್ರಮಾತ್ || ಇತಿ
ಪ್ರಾಯೇಣ ದೋಷಾಣಾಂ ಸ್ಥಾನಾನ್ಯೇಕೇಕೃತಾತ್ಮನಾಮ್ ||
ವ್ಯಾಪಿನಾಮಪಿಜಾನೀಯಾತ್ ಕರ್ಮಣಿ ಚ ಪ್ರಥಮ್ ಪ್ರಥಮ್ ||
ತೇ ವ್ಯಾಪಿನೋಽಪಿ ಹೃನ್ಮಾಭ್ಯೋರರ್ಥೇ ಮಧ್ಯೋರ್ದ್ವ ಸಂ
ಕ್ರಮಾಃ || ”

“ಆಮಾಶಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಲೇದನ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅವಲಂಬನ, ಕಂಠದಲ್ಲಿ ರಸನ, ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹನ, ಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮಣಗಳೆಂಬ ಶ್ಲೇಷ್ಮಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಈಪ್ರಕಾರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದಾದರೂ ವಿಕಾರರಹಿತವಾದ ವಾಯು ಕಫಗಳ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ ಹೃದಯ, ನಾಭಿಯ ಅಧೋಭಾಗ ಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ಉರ್ಧ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾತ ವಿತ್ತ ಕಫಗಳಿರುತ್ತಾ ಇರುವವು.”

“ಕ್ಲೇದನಃ ಕ್ಲೇದಯತ್ಯನ್ಮ ಮಾತ್ಮ ಶಕ್ತ್ಯಾಽಪರಾಣ್ಯಪಿ || ಅನು ಗೃಹ್ಣಾತಿ ಚ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಸ್ಥಾನಾನ್ಯುದಕ ಕರ್ಮಣಾ || (ಅಪರಾಣ್ಯ ಪಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಸ್ಥಾನಾನಿ ಹೃದಯಾದಿನೀ ಮಾರ್ಗೇಣ ಗತ್ವಾ ತತ್ರ ಹೃದಯಾವಲಂಬನ ಸಂಧಾರಣ ರಸಗ್ರಹಣ ಸಮಸ್ತೇಂದ್ರಿಯತರ್ಪಣ ಸಂಧಿಸಂಶ್ಲೇಷಣಾ ದ್ಯುದಕಕರ್ಮಾಭಿ ರನುಗೃಹ್ಣಾತಿ ಉಪಕರೋತಿ) || ”

“ಕ್ಲೇದನನಾಮಕ ಶ್ಲೇಷ್ಮವು ಅನ್ನವನ್ನು ನೀರಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ಲೇಷ್ಮದ ಬೇರೆ ಸ್ಥಾನಗಳೆಂಬ ಹೃದಯಾದಿಗಳನ್ನು ಜಲಕರ್ಮದ್ವಾರಾ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. (ಅಂದರೆ ಅನ್ನವನ್ನು ನೀರಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಬಟ್ಟಾಗಿ ಶೇರಿದ್ದ ಅನ್ನವನ್ನು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಶ್ಲೇಷ್ಮದ ಇತರ ಸ್ಥಾನಗಳಾದ ಹೃದಯಾದಿ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಆಯಾಯ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹೃದಯದ ಅವಲಂಬನ ಮಾಡುವಿಕೆ, ಶಿರಸ್ಸು, ಭುಜಾದಿಗಳ ಸಂಧಿಸ್ಥಾನ ಇವುಗಳನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡುವಿಕೆ, ರಸಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವಿಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿ ಮಾಡುವಿಕೆ, ಸಂಧಿಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಜಲಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

“ರಸ ಯುಕ್ತಾತ್ಮವೀರೈಣ ಹೃದಯಸ್ಯಾವಲಂಬನಮ್ ||

ಪ್ರಿಕ ಸಂಧಾರಣಂ ಜಾಪಿ ವಿದಧಾತ್ಯವಲಂಬನಃ || ”

“ಹೃದಯದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಅವಲಂಬನನಾಮಕ ಶ್ಲೇಷ್ಮವು ಹೃದಯವನ್ನು ಲಂಬನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಶಿರ ಮತ್ತು ಎರಡು ಭುಜಗಳ ಸಂಧಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾ ಇದೆ.”

“ಉಭಾವಪಿ ತತಸಾಮ್ಯಾತ್ಮತಶ್ಚಾಂತಿಕೇ ಯತಃ ||

ರಸಾನಿವಿತಾ ಹಿ ಜಾನೀತೋ ರಸನಾ ರಸನಾ ಸಮಾ ||

(ರಸನಾ ರಸನೇಂದ್ರಿಯಂ, ರಸನಃ ಕಂಠಸ್ಯ ಕಫಃ) || ”

“ರಸಯುಕ್ತ ಚಿಹ್ನಾ ಮತ್ತು ಕಂಠಸ್ಥ ರಸನಕ್ಷೀಪ್ತ ಈ ಎರಡೂ ಚಂದ್ರಗುಣಯುಕ್ತ ನಿಕಟಸ್ಥಗಳನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು.”

“ಸ್ನೇಹನಃ ಸ್ನೇಹದಾನೇನ, ಸಮಸ್ತೇಂಧ್ರಿಯತರ್ಪಣಃ ||

ಶ್ಲೇಷ್ಮಣಸ್ಸರ್ವಸಂಧೀನಾಂ ಸಂಶ್ಲೇಷಂ ವಿಧಧಾತ್ಯಸಾ ||”

“ಸ್ನೇಹನಾಮಾಕ ಶ್ಲೇಷ್ಮವು ಸ್ನೇಹವನ್ನು ವಸ್ತುತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣೇಂ ದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ಲೇಷ್ಮಣಾನಾಮಾಕ ಶ್ಲೇಷ್ಮವು ಎಲ್ಲಾ ಶರೀರದ ಸಂಧಿಗಳನ್ನೂ ಜೋಡಿಸುತ್ತಾ ಇದೆ.”

ಧಾತುಗಳು:—“ಏತೇ ಸಪ್ತ ಸ್ವಯಂ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ದೇಹಂ ದಧತಿ ಯಸ್ವ್ಯಪಾಮ್ || ರಸಾ ಸೃಜ್ಯಾಂಸಃ ಮೇದೋಽಸ್ಮಿ ಮಜ್ಜಾ ಕುಕ್ರಾಣಿ ಧಾತವಃ ||”

“ರಸ, ರಕ್ತ, ಮಾಂಸ, ಮೇದಸ್ಸು, ಅಸ್ಥಿ, ಮಜ್ಜಾ, ವೀರ್ಯಗಳೆಂಬ ೭ ಧಾತುಗಳೂ ಇದ್ದು ಕೊಂಡು ಮನುಷ್ಯರ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾ ಇವೆ.”

“ಪ್ರಿಣನಂ ಜೀವನಂ ಲೇಪಃ ಸ್ನೇಹೋ ಧಾರಣಿ ಪೂರಣೇ ||

ಗರ್ಭೋತ್ಪಾದಶ್ಚ ಕರ್ಮಣಿ ಧಾತುನಾಂ ಕಥಿತಾನಿ ಹಿ ||”

“ರಸದಿಂದ ಪ್ರೀಣನೆಯೂ, ರಕ್ತದಿಂದ ಜೀವಧಾರಣೆ, ಮಾಂಸದಿಂದ ಲೇಪನ, ಮೇದಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ಥಿಗ್ಧವಾಗಿಡುವಿಕೆ, ಅಸ್ಥಿಯಿಂದ ಧಾರಣೆ, ಮಜ್ಜೆಯಿಂದ ಪೂರಣ (ತುಂಬುವಿಕೆ) ವೀರ್ಯದಿಂದ-ಗರ್ಭೋತ್ಪಾದನೆ ಈ ರೀತಿ ಕಾರ್ಯಗಳು.”

ರಸಕ್ರಿಯಾ—“ಸಮ್ಯಕ್ಪಕ್ವಸ್ಯ ಭುಕ್ತಸ್ಯ ಸಾರೋ ನಿಗದಿತೋ

ರಸಃ || ಸ ತು ದ್ರವಃ ಸಿತಃ ಶೀತಃ ಸ್ವಾದುಃ ಸ್ನಿಗ್ಧಃ ಶ್ವಲೋಭವೇ

ತ್ || (ಸಾರೋ ಯಥಾ ಗುಡ, ಮಧೂಕಪುಷ್ಪ, ಬಬ್ಬೂಲತ್ವ

ಗ್ವದರಿಮೂಲಾದಿ ಭವಃ ಸಾರೋ ಮದಿರಾ) ||”

“ಬಳ್ಳೀಪ್ರಕಾರ ಪರಿಪಾಕವಾದ ಭೋಜನದ ಸಾರಾಂಶವೇ ರಸವು. ಅದು-ದ್ರವ, ಕ್ಷೀತ, ಶೀತಲ, ಮಧುರ, ಸ್ನಿಗ್ಧ, ಚಂಚಲವಾದದ್ದು; (ಸಾರ ವೆಂದರೆ) ಗುಡ, ಮಧೂಕಪುಷ್ಪ, ಜಾಲೀಚಕ್ಲ, ಬಾರೆಯಬೇರು ಮುಂತಾದ್ದರಿಂದಾದ ಸಾರಾಂಶ ಮದಿರಾ ಎಂಬ ವಸ್ತುವಿನಂತೆ ಬಳ್ಳೀ ಪರಿಪಕ್ವವಾದ ಸಾರಾಂಶವು ರಸವೆಂದೆನ್ನಲ್ಪಡುವದು.”

“ಅರುದ್ಧ ಧನುನೀ ಗರ್ವಾಧಾತುರ್ಗ ಸರ್ವಾನಯಂ ರಸಃ ||

ಪುಷ್ಕಾತಿ ತದನುಸ್ಥಿಯೈ ವ್ಯಾರ್ಪೋತಿ ಭ ತನುಂ ಗುಣೈಃ ||

ಮಂದ ವಹ್ನಿ ವಿದಗ್ಧಸ್ತು ಕಟಿರ್ವಾನ್ಮೋ ಭವೇದ್ರಸಃ || ಸಕು

ರ್ಯಾದ್ವಹುಲಾಃ ರೋಗಾಃ ವಿಷಕೃತ್ಯಂ ಕರೋತ್ಯಪಿ || ”

“ಈ ರಸವು ಮೇಲಕ್ಕೆರಿದ ನಾಡಿಗಳನ್ನು ಶೇರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಧಾತುಗಳನ್ನು ಪುಷ್ಟಿ ಮಾಡುವದು. ಇದರನಂತರ ಅದು ತನ್ನ-ಶೀತ, ಸ್ನಿಗ್ಧ, ಪುಷ್ಟಿ ಮಾಡುವಿಕೆ, ಈ ಗುಣಗಳಿಂದ ಶರೀರವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವದು. ಮಂದಾಗ್ನಿಯಿಂದ ವಿಕಾರಯುಕ್ತವಾದ ರಸ, ಕಾರ, ಕಹಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದು ರೋಗಗಳನ್ನಂಟುಮಾಡಿ, ವಿಷತುಲ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ”

ರಕ್ತಕ್ರಿಯಾ—“ಯದಾ ರಸೋಯಕ್ಯದ್ಯಾತಿ ತತ್ರ ರಂಜಕಃ ಪಿತ್ತ ತಃ || ರಾಗಂ ಪಾಕಂ ಚ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಸ ಭವೇದ್ರಕ್ತ ಸಂಜ್ಞಕಃ || ರಕ್ತಂ ಸರ್ಮಶರೀರಸ್ಯಂ ಜೀವಸ್ಯಾಧಾರಮುತ್ಪಮಮ್ || ಸ್ನಿಗ್ಧಂ ಗುರು ಚಲಂ ಸ್ವಾದು ವಿದಗ್ಧಂ ಪಿತ್ತ ವದ್ಭವೇತ್ || ಜೀವೋ ವಸ ತಿ ಸರ್ಮಸ್ತಿ ದೇಹೇ ತತ್ರ ವಿಶೇಷತಃ || ವೀರೈ ರಕ್ತೇ ಮಲೇ ಯಸ್ತಿ ಪೀಣೇ ಯಾತಿ ಕ್ಷಯಂ ಕ್ಷಣಾತ್ || ”

“ರಸವು ಯಕ್ರೌತನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಶೇರಲಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ರಂಜಕವೆಂಬ ಪಿತ್ತದಿಂದ ವರ್ಣವನ್ನೂ, ಪರಿಪಾಕವನ್ನೂ ಪಡೆದು, ರಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ರುಧಿರವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕ ಜೀವನ ಉತ್ತಮವಾದ ಆಧಾರವೂ, ಸ್ನಿಗ್ಧವೂ, ಗುರುವೂ, ಚಂಚಲವೂ, ಮಧುರವೂ ಆಗಿದೆ. ಪರಂತು ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ರುಧಿರವು ಪಿತ್ತದಂತೆ ಹುಳಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವದ ಉತ್ತಮಾಧಾರವು ವೀರೈದಲ್ಲಿಯೂ, ರಕ್ತದಲ್ಲಿಯೂ, ಮಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಥಿತವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳು ಪೀಣವಾಗುವದರಿಂದ ಜೀವವೂ ಕ್ಷಯವಾಗುವದು. ”

ಮಾಂಸಪೇಶಿಗಳು—“ಯಥಾರ್ಥಮೂಷ್ಮಣಾ ಯುಕ್ತೋ ವಾಯುಃ ಸ್ಪ್ರೋತಾಂಸಿ ದಾರಯೇತ್ || ಅನುಪ್ರವಿಶ್ಯ ಪಿಶಿತಂ ಪೇಶೀರ್ವಿಭಜತೇ ತಥಾ || ”

“ಉಷ್ಣಾದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ವಾಯುವು ಸ್ಪ್ರೋತೋ ಮಾರ್ಗಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮಾಂಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಪ್ರಯೋಜನಾನುಸಾರ ಪೇಶೀ (ಮಾಂಸಪಿಂಡ) ಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗಮಾಡುವದು. ”

“ಮಾಂಸಪೇಶ್ಯಃ ಸಮಾಖ್ಯಾತಾ ಸ್ಥೃಣಾ ಪಂಚಶತಾನಿ ಹಿ || ತಾಸಾಂ ಶತಾನಿ ಚತ್ವಾರಿ ಶಾಖಾಸು ಕಥಿತಾ ಸ್ತಥಾ || ಕೋಷ್ಠೇಷ್ವದುತ್ತರಾ ಸ್ತಸ್ಮಿಃ ಕಥಿತಾ ಮುನಿಪುಂಗವೈ || ಗ್ರೀವಾಯಾ ಊರ್ಧ್ವಗಾಸ್ತಾಸ್ತು ಚತುಸ್ಥಿಂಶತ್ಕುಕೀರ್ತಿತಾಃ || ”

“ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ೫೦೦ ಮಾಂಸ ಪೇಶೀಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೪೦೦ ಕೈಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಕೋವೃದ್ಧಲ್ಲಿ ೬೬ ಕಂಠದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ೪೪ ಇರುವವು.”

“ಏಕೈಕಸ್ಯಾಂಶು ಪಾದಾಂಗುಲ್ಯಾಂ ತಿಸ್ತಿಸ್ತಿಸ್ತಸ್ಯಾಃ, ಪಂಚ ದಶ, ಪಾದಾಗ್ರದಶ, ಪಾದೋಪರಿ ಕೂರ್ಚ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟಾ ದಶ, ಗುಲ್ಫತಲಯೋ ದಶ, ಗುಲ್ಫಜಾನುನೋ ರಂಶರೇ ನಿಂತತೀ, ಜಾನುನಿ ಪಂಚ, ಉರಾ ನಿಂತತೀ, ವಂಕ್ಷಣೆ ದಶ, ಏವಮೇಕ ಸ್ಥಿಸಕ್ತಿನಿ ಶತಂ ಭವಂತಿ, ಏತೇನೇತರಸಕ್ತ ಬಾಹೂ ಚ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾ||”

“ಕಾಲಿನ ಬಂದೊಂದು ಬೆರಳಿನಲ್ಲಿಯೂ ೪-೪ ಪೇಶೀಗಳಿವೆ. ಈವು ಕಾರ ೫ ಬೆರಳಲ್ಲಿಯೂ ೦೫, ಪಾದದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ೦೦, ಪಾದದಮೇಲ್ಗಡೆ ಕೂರ್ಚಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಶೇರಿ ೦೦, ಗುಲ್ಫತಲದಲ್ಲಿ ೦೦, ಗಣ್ಣಿಗೂ ಮೊಳಕಾ ಲಿಗೂ ಮಧ್ಯೆ ೨೦, ಮೊಳಕಾಲಲ್ಲಿ ೫, ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ೨೦, ಜಂಘಾನಂಧಿಯಲ್ಲಿ ೦೦, ಈವುಕಾರ ಕಾಲೆರಳಿನಿಂದ ಜಂಘೆಯವರಿಗೆ ಬಂದು ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ೦೦೦ ಪೇಶೀಗಳಿವೆ, ಇದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಲು, ಕೈಗಳೆರಡೂ ಶೇರಿ ೪೦೦ ಪೇಶೀಗಳು ಕೈಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿರುವವು.”

“ಗುದೇ ತ್ರಿಸ್ತುತಿ, ಶೋಫಸ್ಯೆಕಾ, ಸೇವನ್ಯಾಮೇಕಾ, ವೃಷಣ ಯೋದ್ವೇ, ಸ್ಪಿಜೋ ಪಂಚ, ಪಂಚ, ವಸ್ತಿಮೂರ್ಧನಿ ದ್ವೈ, ಉದರೇ ಪಂಚ, ನಾಭ್ಯಾಮೇಕಾ, ಪೃಷ್ಠೋದ್ವೇ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟಾ ಉಭಯತಃ ಪಂಚ, ಪಂಚ ದೀರ್ಘಾ, ಪಾರ್ಶ್ವಯೋಃ ಪಟ್, ವಕ್ಷಸಿ ದಶ, ಅಕ್ಷಕಾಂಸಾಪ್ರತಿ ಸಮಂಶಾತ್ ಸಪ್ತ, ಅಂಸಾಸ್ತಂ ಛಾ, ಹೃದಿ ದ್ವೇ, ಯಕೃತಿ ಪ್ಲೀಹಿ ದ್ವೈ, ನಾಸಾಯಂ ದ್ವಿತಿ, ನೇತ್ರಯೋದ್ವೇ ಗಂಡಯೋಶ್ಚತಸ್ತಃ ತುಂಡಕೇ ದ್ವೇ ||”

“ಗುದದಲ್ಲಿ ೪, ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ೦, ಲಿಂಗದ ಕೆಳಗಿನ ಹೊಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ೦, ಅಂಡಕೋಶದಲ್ಲಿ ೨, ಎರಡು ನಿತಂಬಗಳಲ್ಲಿ ೫-೫ ಮೂತ್ರಾಕಯದ ಮೇ ಲ್ಗಡೆ ೨, ಉದರದಲ್ಲಿ ೫, ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ೦ ಬೆನ್ನಿನಮೇಲೆ ಎರಡು ಕಡೆಗೂ ಹಬ್ಬಿರುವದರಲ್ಲಿ ೫-೫ ಉದ್ದನೆ ಎಲುಬುಗಳಲ್ಲಿ ೬, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ೦೦, ಅಕ್ಷ ಕಾಂಸ (ಸ್ತಂಭಗಳ) ಆಸವಾಸ್ ೬, ಎದೆಯಲ್ಲಿ ೨, ಯಕೃತದಲ್ಲಿ ೨, ಪ್ಲೀಹ ದಲ್ಲಿ ೨, ತುಂಡಕವೆಂಬ ಸ್ತಂಭದ ಹತ್ತಿರನ ಕೊಳವಿಯಲ್ಲಿ ೨ ಈರೀತಿ ೬೬ ಇರುವವು.”

“ಗ್ರೀವಾಯಾಶ್ಚತಸ್ತುತಿ, ಹನ್ನೊರಪ್ಪಾ, ಕಂಠಮುಖಾ ಏಕಾ, ಗಲೇ ಏಕಾ, ತಾಲುನಿ ದ್ವೈ, ಜಿಹ್ವಾಯಾಮೇಕಾ, ಪಿಷ್ಠಯೋ

ದ್ವೇಷ, ನಾಸಾಯಂ ದ್ವೇಷ, ನೇತ್ರಯೋ ದ್ವೇಷ, ಗಂಡಯೋ ಚ್ಚತಸ್ತೇ,
ಕರ್ಣಯೋ ದ್ವೇಷ, ಲಲಾಟೇ ಚತಸ್ತೇ, ಶಿರಸ್ತ್ವಿಕಾ, ಏವಂ ಮಾಂ
ಸಪೇಶ್ಯಃ ಪಂಚಶತಾನಿ ಭವಂತಿ || ॥

“ಗ್ರೀವಾದಲ್ಲಿ ೪, ಎರಡು ಹನುಗಳಲ್ಲಿ ೪, ಕಂಠದಮುನಿಯಲ್ಲಿ ೧,
ಕಂಠದಲ್ಲಿ ೧, ತಾಲುವಿನಲ್ಲಿ ೨, ಜಿಹ್ವಾದಲ್ಲಿ ೧, ಎರಡು ತುಟಿಗಳಲ್ಲಿ ೨, ನಾಸಿ
ಕಾದಲ್ಲಿ ೨, ನೇತ್ರಗಳ ಮೇಲ್ಗಡೆ ೨, ಕಣ್ಣೊಳದಲ್ಲಿ ೪, ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ೨, ಹಣೆ
ಯಲ್ಲಿ ೪, ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ೧, ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಶೇರಿ ೫೦೦ ಮಾಂಸಪೇಶಿಗಳಾಗು
ವವು. ”

“ ಸ್ತ್ರೀಣಾಮಪಿ ಭವಂತೈಶತಾಃ ಕಿಂತು ವಿಂಶತಿರುತ್ತರಾಃ || ಗ
ರ್ಭಾಶಯೇ ಗರ್ಭಮಾರ್ಗೇ, ಯೋನೌ ಚ ಸ್ತನಯೋರಪಿ || ಗ
ರ್ಭಾಶಯೇ ಚತಸ್ತೇ, ಗರ್ಭಚ್ಛಿದ್ರ ಸಂಸ್ಥಿತಾ ಶುಕ್ರಾತ್ಪ್ರವಹ್ಯ
ವೇಶಿಸ್ತಿಸ್ತೇ, ಯೋನ್ಯಾವಭ್ಯಂತರತೋ ಮುಖಾಪ್ರಿತೇ ಪ್ರ
ಶ್ವಿತೇ ದ್ವೇಷ ಸ್ತನಯೋಃ, ಪಂಚ, ಪಂಚ ಯಾವನೇ ತಾಸಾಂ
ವೃದ್ಧಿಭವಂತಿ || ॥

“ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಇದೇ ರೀತಿ ೫೦೦ ಪೇಶಿಗಳಿರುವವು, ಆದರೆ ಗರ್ಭಾ
ಶಯ, ಗರ್ಭಮಾರ್ಗ ಯೋನಿ ಸ್ತನಗಳಲ್ಲಿ ೨೦ ಪೇಶಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವವು.
ಗರ್ಭಾಶಯದಲ್ಲಿ ೪, ಗರ್ಭದ ಛಿದ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತವಾದ ವೀರ್ಯ ಮತ್ತು ರಜಸ್ಸಿನ
ಮೇಶಮಾಡಿಸತಕ್ಕ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ೪, ಯೋನಿಯ ಮುಖದಕಡೆಗೆ ಹಬ್ಬಿರುವದ
ದಲ್ಲಿ ೨, ಯೋನಿಯ ಹೊರಗಡೆ ಛಿದ್ರದ ಎರಡು ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಗೋಲ
ವಾದ ಯೋನಿ ಕರ್ಣಿಕಾದಲ್ಲಿ ೨, ಎರಡು ಸ್ತನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ೫-೫, ಇವು
ಕುಲವಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದನಂತರ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವವು. ”

“ ಶಿರಾ ಸ್ನಾಯುಸ್ಥಿ ಪರ್ವಾಣಿಸಂಧಯಶ್ಚ ಶರೀರಿಣಾಮ್ ||

ಸೇಶೀಭಿಸ್ಸಂವ್ಯತಾನ್ಯೇವ ಬಲವಂತಿ ಭವಂತಿ ಹಿ || ॥

“ಮನುಷ್ಯರ ಶಿರಾ, ಸ್ನಾಯು, ಎಲುಬು, ಗಣುಗಳು, ಸಂಧಿ,
ಎಲ್ಲಾ ಮಾಂಸಪೇಶಿಗಳಿಂದ ಸುತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು. ”

ಮೇದಸ್ಸಿನ ಕ್ರಿಯಾ:—“ ಯನ್ಮಾಂಸಂ ಸ್ವಾಗ್ನಿ ನಾ ಪಕ್ವಂ ತ
ನ್ನೇದ ಇತಿ ಕಥ್ಯತೇ || ತದತೀವ ಗುರು ಸ್ನಿಗ್ಧಂ ಬಲಕಾರ್ಯತಿ
ಬ್ರಂಹಣಮ್ || ॥

“ ತನ್ನ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಪಕ್ವವಾದ ಮಾಂಸವು ಮೇದವಾಗುತ್ತದೆ.
ಮು ಬಹು ಗುರು, ಸ್ನಿಗ್ಧ, ಬಲಕಾರಿ, ಮತ್ತು ಶರೀರವನ್ನು ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡು
ವಾಗುತ್ತದೆ. ”

ಅಸ್ಥಿ ಕ್ರಿಯಾ:—“ ಮೇದೋ ಯತ್ಸ್ಯಾಗ್ನಿ ನಾ ಪಕ್ವಂ ವಾ
ಯುನಾ ಜಾತಿ ಶ್ಲೇಷಿತಮ್ || ತದಾಸ್ತಿ ಸಂಜ್ಞಾಂಭಿತೇ ಸ
ಸಾರಃ ಸರ್ವವಿಗ್ರಹೇ || ಅಭ್ಯಂತರ ಗತೈಃ ಸಾರೈ ಯಥಾ ತಿಷ್ಠಂ
ತಿ ಭೂರುಹಾಃ || ಅಸ್ಥಿ ಸಾರೈ ಸ್ತಥಾ ದೇಹಾದ್ಧಿಯಂತೇ ದೇ
ಹಿನೋ ಧೃವಮ್ || ತಸ್ಮಾಚ್ಚಿರ ವಿನಶ್ಶೇಷು ತ್ವಜ್ಞಾಂಸೇಷು
ಶರೀರಣಿಃ || ಅಸ್ಥೀನಿ ನ ವಿನಶ್ಯಂತಿ ಸಾರಾ ವಿತಾನಿ ಸರ್ವಥಾ || ”

“ ತನ್ನ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ವವಾದ ಮೇದಸ್ಸು ವಾಯುವಿನಿಂದ ಬಣ್ಣ
ಲ್ಪಟ್ಟು ಅಸ್ಥಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರೀರದ ಸಾರಾಂಶವಾಗಿದೆ.
ಹೇಗೆ ಮರವು ತನ್ನ ಬಳಗಿನ ಸಾರ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ನಿಧಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ
ಅದೇರೀತಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರವು ಅಸ್ಥಿ ರೂಪ ಸಾರಾಂಶದಿಂದ ಧರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ
ಇದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಮಾಂಸಾದಿಗಳು ನಷ್ಟವಾದರೂ ಅಸ್ಥಿಯು
ನಷ್ಟವಾಗುವದಿಲ್ಲ ! ”

“ ಶಲ್ಯತಂತ್ರೇಽಸ್ಥಿ ಖಂಡಾನಾಂ ಶತಂ ತ್ರಯ ಮುದಾಹೃತ
ಮ್ || ಸ ವಿಂಶತಿಶತಂ ತ್ವಸ್ಯಾಂ ಶಾಖಾಸು ಕಥಿತಂ ಬುಧೈಃ ||
ಪಾರ್ಶ್ವಯೋಃ ಶ್ರೋಣೀಫಲಕೇ ವಕ್ಷಃ ಪೃಷ್ಠಾದರೇಷು ಚ ||
ಜಾನೀಯಾದ್ಧಿಷ್ಠಗೇಶೇಷು ಶತಂ ಸಪ್ತದಶೋತ್ತರಮ್ || ಗ್ರೀ
ವಾಯಾಮೂರ್ಧಗಾಂ ವಿದ್ಯಾಧಸ್ಯಾಂ ಷಷ್ಠಿ ತ್ರಿಸಂಯುತಮ್ || ”

“ ಶಲ್ಯತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ೩೦೦ ಅಸ್ಥಿ ಖಂಡಗಳು ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿರು
ವವೆಂದು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನವೂ—ಕೈಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ೧೨೦,
ಶ್ರೋಣಿಫಲಕ, ನಿತಂಬ, ಎದೆ, ಬೆನ್ನ, ಉದರ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೧೧೩ ಕಂಡ
ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ೬೫ ಇರುವಂತೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ”

“ ಮಾಂಸಾನ್ಯಂತ್ರಾಣಿ ಬದ್ಧಾನಿ ಶಿರಾಭಿಸ್ಸಾಯು ಭಿಸ್ತಥಾ ||
ಅಸ್ಥಿನ್ಯಾಲಂಬನಂ ಕೃತ್ವಾ ನ ಶೀರ್ಮಂತಿ ಪತಂತಿ ಚ ||

“ ಸ್ವಾಯು, ನಾಡಿಗಳು, ಇವುಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಮಾಂಸ
ಮತ್ತು ಕರಳುಗಳು ಈ ಅಸ್ಥಿ ಪಂಜರವನ್ನಲಂಬನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇರು
ವದರಿಂದ ಅವು ಹೋಗುವಾಗುವದೂ ಇಲ್ಲ; ಬಿದ್ದುಹೋಗುವದೂ ಇಲ್ಲ. ”

ಮಜ್ಜಾ ಕ್ರಿಯಾ:—“ ಅಸ್ಥಿ ಯತ್ಸ್ಯಾಗ್ನಿ ನಾ ಪಕ್ವಂ ತಸ್ಯ
ಸಾರೋ ಭವೇದ್ಧನಃ || ಯಃ ಸ್ವೇತವತ್ಪೃಥಗ್ಗೂತಃ ಸಮ
ಕ್ಷೇತೃಭಿಫೀಯತೇ || ”

“ ತನ್ನ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ವವಾದ ಎಲುಬಿನ ಸಾರವು ಸ್ವೇದದಂತೆ ಪ್ರತ್ಯೇ
ಕವಸ್ತುವಾಗಿ ಮಜ್ಜಾ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ”

“ ಸ್ಥೂಲಾಸ್ಥಿಷು ವಿಶೇಷೇಣ ಮಜ್ಜಾತ್ವಭ್ಯಂತರೇ ಸ್ಥಿತಃ || ”

“ ಈ ಮಜ್ಜೆಯು ಸ್ಥೂಲಾಸ್ಥಿಯ ಬಳಿಭಾಗದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ”

“ ಮಜ್ಜಾಃ ಶುಕ್ರಸ್ಯ ಸಂಭವಃ || ”

“ ಮಜ್ಜೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತದ್ದು ವೀರ್ಯವು. ”

“ ನಾಗ್ಭಟಃ || ಓಜಶ್ಚ ತೇಜೋಧಾತೂನಾಂ ಶುಕ್ರಾನ್ತಾನಾಂ ಪರಂ ಸ್ಪೃತಮ್ || ಹೃದಯಸ್ಯ ಮಹಿ ವ್ಯಾಪಿ ದೇಹಸ್ಥಿತಿ ನಿ ಬಂಧನಮ್ || ಯಸ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಾ ದೇಹಸ್ಯ ತುಷ್ಪಿ ಪುಷ್ಪಿ ಬಲೋದಯಾಃ || ಯನ್ನಾಶೇ ನಿಯತೋ ನಾತೋ ಯಸ್ಥಿಂಸ್ಥಿತ್ಯತಿ ಜೀವನಮ್ || ನಿಷ್ಪದ್ಯಂತೇ ಯತೋ ಭಾವಾ ವಿವಿಧಾ ದೇಹಸಂಕ್ರಿಯಾಃ || ಉತ್ಸಾಹ ಪ್ರತಿಭಾ ಧೈರ್ಯಂ ಲಾವಣ್ಯ ಸುಕುಮಾರತಾಃ || ”

“ ನಾಗ್ಭಟದಲ್ಲಿ—ವೀರ್ಯಪರೈಂತವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಧಾತುಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ತೇಜಸ್ಸು ಓಜಸ್ಸೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಶರೀರದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಅದರ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದರಿಂದಲೇ ಶರೀರದ ತುಷ್ಪಿ, ಪುಷ್ಪಿ, ಬಲವುಂಟಾಗುವವು. ಅದರ ನಾಶದಿಂದ ಅವಶ್ಯ ಮೃತ್ಯುವೇ ಆಗುವದು. ಅದರಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನು ಬದುಕುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಶರೀರಸ್ಥಿತಿಗಳಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ-ಉತ್ಸಾಹ, ಪ್ರತಿಭಾ, ಧೈರ್ಯ, ಲಾವಣ್ಯ, ಸುಕುಮಾರತಾ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವವು. ”

“ ತತಃ ಸ್ಥೂಲೋ ಭಾಗೋ ರಸೋ ಮಾಸೇನ ಪುಂಸಾಂ ಶುಕ್ರಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ರ್ತವಂ ಶುಕ್ರಂ ಚ ಭವತಿ | ಉಕ್ತಂ ಚ ಸುಕ್ರುತೇ || ಏವಂ ಮಾಸೇನ ರಸಃ ಶುಕ್ರೋ ಭವತಿ | ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಚೇತಿ || (ಚಕಾರಾತ್ ಸ್ತ್ರೀಣಾಮಹಿ ಶುಕ್ರಂ ಭವತಿ ಆತ ಏವೋಕ್ತಂ | ಸುಕ್ರುತೇ) || ಯೋಷಿತೋಽಪಿ ಸ್ತವತ್ಯೇವ ಶುಕ್ರಂ ಪುಂಸಃ ಸಮಾಗಮೇ || ತತ್ರ ಗರ್ಭಸ್ಯ ಕಿಂಚಿತ್ತು ಕರೋತಿತಿನ ಚಿಂತ್ಯತೇ || (ಏತೇನ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಸಪ್ತಮೋ ಧಾತುರಾರ್ತವಂ ಶುಕ್ರಮುಷ್ಣಮುಮಿತಿ ಬೋಧಿತವ್ಯಮ್ || ಆಶಯಾಧಿಕೃತವತ್ || ”

“ ಅದರನಂತರ ರಸದ ಸ್ಥೂಲಭಾಗವು ತಿಂಗಳು ತುಂಬುವದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ವೀರ್ಯವಾಗಿಯೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ರಜಸ್ಸು ಮತ್ತು ವೀರ್ಯವಾಗಿಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸುಕ್ರುತದಲ್ಲಿ ಇದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ—ಈ ಪ್ರಕಾರ ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ರಸವು ವೀರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ವೀರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ಪುರುಷನ ಜತೇಲಿ ರತಿಕ್ರೀಡೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ವೀರ್ಯವನ್ನು

ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಪರಂತು ಆ ವೀರೈವು ಗರ್ಭಧಾರಣೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ
ವೂ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ; ಇದರಿಂದ—ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ೭ನೇ ಧಾತು ಆರ್ತ
ವೆಂತಲೂ, ೮ನೇದೇ ವೀರೈವೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವ
ರಿಗೆ ಒಂದು ಆಶಯವೂ ಅಧಿಕವಾಗಿಯೇ ಇದೆಯಷ್ಟೆ ? ”

“ ಶುಕ್ರಂ ಸಾಮ್ಯಂ ಸಿತಂ ಸ್ನಿಗ್ಧಂ ಬಲ ಪುಷ್ಪಿಕರಂ ಸ್ತುತಮ್ ||

ಗರ್ಭಜೀಜಂ ನವುಃ ಸಾರೋ ಜೀವಸ್ಯಾಶ್ರಯ ಉತ್ತಮಃ || ”

“ ವೀರೈವು ಸೋಮಾತ್ಮಕ, ಶ್ವೇತ, ಸ್ನಿಗ್ಧ, ಬಲ ಪುಷ್ಪಿದಾಯಕ,
ಗರ್ಭದಜೀಜ, ಕರೀರದ ಸಾರಭಾಗ, ಜೀವದ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಾನವೆಂದೆನ್ನಲ್ಪ
ಡುವದು. ”

ಆಶಯಗಳು:—“ ಉರೋರಕ್ತಾಶಯಸ್ತಸ್ಮಾದಧಃ ಶ್ಲೇಷ್ಮಾ
ಶಯಃ ಸ್ತುತಃ || ಆಮಾಶಯಾಸ್ತು ತದಧಃ ತಲ್ಲಿಂಗಂ ಚರ
ಕೋಽವದತ್—(ನಾಭಿಸ್ಥಾನಾಂತರೇ ಜಂತೋರಾಹುರಾನಾಶ
ಯಂ ಬುಧಾಃ || ಇತಿ) ಆಮಾಶಯಾದಧಃ ಪಕ್ವಾಶಯಾದೂ
ರ್ಧ್ವಂ ತು ಯಾ ಕಲಾ || ಗ್ರಹಣೀ ನಾಮ ಕಾಸ್ಯೈವ ಕಥಿತಃ
ಪಾಚಕಾಶಯಃ || ಊರ್ಧ್ವಮಗ್ನ್ಯಾಶಯೋ ನಾಭೀ ಮಧ್ಯ
ಭಾಗೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾ || ತಸ್ಯೋಪರಿ ತಿಲಂ ಜ್ವೇಯಂ ತದಧಃ ಪ
ವನಾಶಯಃ || ಪಕ್ವಾಶಯಸ್ತು ತದಧಃ ಸ ಏವ ತು ಮಲಾಶ
ಯಃ || ತದಧಃ ಕಥಿತೋ ವಸ್ತಿಃ ಸ ಹಿ ಮೂತ್ರಾಶಯೋ ಮತಃ || ”

“ ಎದೆಯು ರಕ್ತಾಶಯವು; ಅದರ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮಾಶಯವು;
ಅದರ ಕೆಳಗೆ ಆಮಾಶಯವು. ಇದರ ಲಕ್ಷಣವು ಚರಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ
ನಾಭಿ ಮತ್ತು ಸ್ತನಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಮಾಶಯವಿರುವದೆಂದಿದೆ. ಆಮಾಶಯದ
ಕೆಳಗಡೆಯಲ್ಲಿ (ಪಕ್ವಾಶಯದ ಮೇಲ್ಗಡೆ) ಗ್ರಹಣೀ ಎಂಬ ಕಲಾ ಇರುವದು.
ಅದೇ ಪಾಚಕಾಶಯವು. ನಾಭಿಯಮೇಲೆ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನ್ಯಾಶಯವಿರು
ವದು. ಇದರ ಮೇಲ್ಗಡೆ ತಿಲವೆಂಬದಿದೆ. ಇದರ ಕೆಳಗೆ ಪವನಾಶಯವಿದೆ.
ಇದರ ಕೆಳಗೆ ಪಕ್ವಾಶಯವಿದೆ. ಅದೇ ಮಲಾಶಯವು. ಅದರ ಕೆಳಗೆ ವಸ್ತಿ
ಇದೆ. ಇದನ್ನೇ ಮೂತ್ರಾಶಯವೆನ್ನುವರು. ”

ಕಲಾ ಸ್ವರೂಪವು:—“ ಸ್ನಾಯುಭಿಶ್ಚ ಪ್ರತಿಚ್ಛಿನ್ನಾ ಸಂತ
ತಾಂಶ್ಚ ಜರಾಯುಷಾ || ಶ್ಲೇಷ್ಮಣಾವೇಷ್ವಿತಾಂ ಶ್ಲಾಪಿ ಕ
ಲಾ ಭಾಗಾಂಸ್ತು ತಾಫ ವಿದುಃ || ಧಾತ್ವಾಶಯಾಂತರೇ ಧಾತೋ
ರ್ಯಃ ಕ್ಷೇದಸ್ತಧಿಕಿತ್ವತಿ || ದೇಹೋಷ್ಮಣಾಭಿಪಕ್ವಶ್ಚ ಸಾ
ಕಲೇತ್ಯಧೀಯತೇ || ”

“ ಸ್ನಾಯುಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಆಚ್ಛಾದಿತವಾಗಿ, ಗರ್ಭಾಶಯದಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಶ್ಲೇಷ್ಮವೇಷ್ಣಿತ ಶರೀರದ ಭಾಗಕ್ಕೆ ‘ಕಲಾ’ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಧಾತ್ವಾಶಯದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇಹದ ಉಷ್ಣಾದಿಂದ ಪಕ್ವವಾದ ಧಾತುವಿನ ಮೂಲೇ ಕಲಾ ಎಂಬುವದು ! ”

“ ತಾಃ ಸಪ್ತ, ಅದ್ಯಾ ಮಾಂಸಧರಾ ಪ್ಪೋಕ್ತಾ ದ್ವಿತೀಯಾ ರಕ್ತಧಾರಿಣೀ || ಮೇದೋಧರಾ ತೃತೀಯಾ ತು ಚತುರ್ಥೀ ಶ್ಲೇಷ್ಮಧಾರಿಣೀ || ಪಂಚಮೀ ತು ಮಲಂ ಧತ್ತೇ ಪ್ಪೇಷ್ಣೀ ಹಿತ್ತಧರಾ ಮತಾ || ರೇತೋ ಧರಾ ಸಪ್ತಮೀಸ್ಯಾ ದಿತಿ ಸಪ್ತಕಲಾಃ ಸ್ತುತಾಃ || ”

“ ಆ ಕಲಾಗಳು ಒಂದನೇದು ಮಾಂಸಧರಾ, ಎರಡನೇದು ರಕ್ತಧರಾ, ಮೂರನೇ ಮೇದೋಧರಾ, ನಾಲ್ಕನೇ ಶ್ಲೇಷ್ಮಧರಾ, ಐದನೇ ಮಲಧರಾ, ಆರನೇ ಪಿತ್ತಧರಾ, ಏಳನೇ ವೀರ್ಯಧರಾ, ಎಂಬವೇ ! ”

ಮರ್ಮಗಳು:—“ ಸನ್ನಿಪಾತಃ ಶಿರಸ್ಸಾಯು ಸಂಧಿ ಮಾಂಸಾ ಸ್ಥಿ ಸಂಭವಃ || ಮರ್ಮಾಣಿ ತೇಷು ತಿಷ್ಠಂತಿ ಸ್ತ್ರಾಣಾಃ ಖಲು ವಿಶೇಷತಃ || ಸಪ್ತೋತ್ತರಶತಂ ಸಂತಿ ದೇಹೇ ಮರ್ಮಾಣಿ ದೇಹಿನಾಮ್ || ತಾನ್ಯೇಕಾದಶಮಾಂಸೇಸ್ಯ ರಷ್ವಾಂವಸ್ಥಿಷು ಸಂತಿ ಹಿ || ಸಂಧೀನಾಂ ವಿಂಶತಿಸ್ಥಾನಿ, ಸ್ನಾಯೂನಾಂ ಸಪ್ತವಿಂಶತಿಃ || ಚತ್ವಾರಿಂಶತ್ತ್ವೈಕಂ ಚ ಶಿರಾ ಮರ್ಮಾಣಿ ತತ್ರತು || ದ್ವಾವಿಂಶತಿಃ ಸಕ್ಕಿಯುಗೇ ತಾನಂತೈವ ಭುಜದ್ವಯೇ || ದ್ವಾದಶೋರಸಿ ಕುಕ್ನಾ ಚ, ಪೃಷ್ಠದೇಶೇ ಚತುರ್ದಶ || ಗ್ರೀವಾಯಾಮೂರ್ಧ್ವಭಾಗೇತು ಸಪ್ತತ್ರಿಂಶತ್ಪತಾನಿ ಹಿ || ಶರೀರೇ ತಾನಿ ಮರ್ಮಾಣಿ ಪಂಚಧಾ ಚ ಭವಂತಿ ತು || ಸದ್ಯಃ ಸ್ಪ್ರಾಣಹರಾಣಿ ಸ್ಯುಃ ಮರ್ಮಾಣ್ಯೇಕೋನವಿಂಶತಿಃ || ಮರ್ಮದೇಶಾ ಸ್ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶತ್ ಸ್ಯುಃ ಕಾಲಾಂತರಮಾರಕಾಃ || ಚತ್ವಾರಿಂಶತ್ ಚತ್ವಾರಿ ವೈಕಲ್ಯಂ ಜನಯಂತಿ ಹಿ || ಮರ್ಮಾಷ್ಟಕಂ ರುಜಾಕಾರಿ ವಿಶಲ್ಯಘ್ನಂತ್ರಕಂ ಮತಮ್ || ”

“ ಶಿರಾ, ಸ್ನಾಯು, ಸಂಧಿ, ಮಾಂಸ, ಮತ್ತು ಅಸ್ಥಿಗಳು ಒಂದೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವೇ ಮರ್ಮಗಳು; ಇವುಗಳೇ ವಿಶೇಷತೆಯುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಾಧಾರ ಸ್ಥಾನಗಳು. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ೧೦೩ ಮರ್ಮಗಳಿವೆ. ಮಾಂಸದಲ್ಲಿ ೧೧, ಅಸ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ೮, ಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ೨೦, ಸ್ನಾಯುಗಳಲ್ಲಿ ೨೩, ನರಗಳಲ್ಲಿ ೪೧ ಈ ಕ್ರಮದಿಂದ ೧೦೩ ಮರ್ಮಗಳು. ಇವು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಜಂಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ೨೨, ಎರಡು ಭುಜಗಳಲ್ಲಿಯೂ ೨೨, ಹೃದಯ ಮತ್ತು

ಕುಕ್ಷಿಯಲ್ಲಿ ೧೨, ಪೃಷ್ಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ೧೪, ಗ್ರೀವಾದ ಮೇಲ್ಗಡೆ ೪೩; ಈ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ೫ ವಿಧಗಳಿವೆ. ಶೀಘ್ರ ಮರಣವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವು ೧೯, ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲುವವು ೪೪, ವಿಕಲತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವು ೪೪, ರೋಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವು ೯, ವಿಕಲ್ಪಭೃಗುಳು ೪ ಈ ರೀತಿ ಇರುವವು. ”

ಸದ್ಯೋ ಮರಣಕರ ಮಾರ್ಗಗಳು ೧೯ ರಲ್ಲಿ-ಶೃಂಗಾಟಕ, ಅಧಿಪತಿ, ಕಂಟ, ಕಂಠ, ಶಿರಾ, ಗುದಾ, ಹೃದಯ, ವಸ್ತಿ, ನಾಭಿ ಈ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ಟು ಬಡದರೆ ಶೀಘ್ರ ಮರಣವಾಗುವದಾದ್ದರಿಂದ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದೊಂದ ನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸುವೆವು:—

“ ಶ್ರುಣು ಶ್ಲೋಕೋಕ್ಷಿ ಜಿಹ್ವಾಸಂತರ್ಪಣಾಂ ಶಿರಾಮುಖಾನಾಂ
ಶಿರಸೋ ಮಧ್ಯೆ ಸಂಯೋಗಸ್ಥಾನಮ್ | ತಾನಿ ಚತ್ವಾರಿ ಶಿರಾ
ಮಾರ್ಗಾಣಿ ಚತುರಂಗುಲಪರಿಮಾಣಾನಿ ಹತಾನಿ ಘ್ನಂತಿ ಸ
ದ್ಯೋ ಮಾರಕಾಣಿ ಭವಂತಿ || ”

“ ನಾಸಿಕಾ, ಕರ್ಣ, ನೇತ್ರ, ಜಿಹ್ವಾ ಇವುಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸತಕ್ಕ ನಾಡಿಗಳ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮಧ್ಯಭಾಗ (ನತ್ತಿ) ದಲ್ಲಿ ಸಂಯೋಗಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಅಂಗುಲ ಪ್ರಮಾಣ ನಾಲ್ಕು ನಾಡಿಗಳ ಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಶೃಂಗಾಟಕವೆಂದೆನ್ನುವರು; ಅದು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮರಣಕರವಾದದ್ದು. ”

“ ಅಧಿಪತಿಮಾರ್ಗಸ್ತಕಸ್ಯಾಭ್ಯಂತರೇ ಸಂಧಿಶಿರಸೋಃ ಸನ್ನಿವಾತಃ
ಉಪರಿಷ್ಠಾತ್ ರೋಮಾವರ್ತಃ, ಸ ಏಕಃ ಸಂಧಿ ಮಾರ್ಗದಮ
ರ್ಥಾಂಗುಲ ಪ್ರಮಾಣಂ ಸದ್ಯೋ ಮಾರಕಮ್ || ”

“ ಮಸ್ತಕದ ಬಳಗಿನ ನಾಡಿಗಳ ಸಂಧಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರೋಮಾವರ್ತ (ಸುಳಿ) ಇದೆ. ಅದು ಅರ್ಧ ಅಂಗುಲದ ಸಂಧಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯೆಂದು ಹೆಸರು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದರೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಾಣವು ಹೋಗುವದು. ”

“ ಕಂಠಾ ಭ್ರೂವೋರಧೋಪರಿ ಕರ್ಣಲಲಾಟಮಧ್ಯೆ ತಾದ್ರಾ
ಅಸ್ಥಿ ಮಾರ್ಗಾಣೀ ಸಾರ್ಥಾಂಗುಲೀ ಮಾರಕೇ || ”

“ ಹುಬ್ಬುಗಳೆರಡರ ಅಂತರದ ಮೇಲ್ಗಡೆ ಕಿವಿ ಮತ್ತು ತಲೆಗಳಮೇಲೆ ೧|| ಅಂಗುಲದ ಎರಡು ಅಸ್ಥಿ ಮಾರ್ಗವಿವೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಪೆಟ್ಟು ತಗಲಿದರೆ ಸದ್ಯೋಮರಣವು. ”

“ ಕಂಠ ಶಿರಾ ಮಾತೃಕಾಃ ಗ್ರೀವಾಯಾಮುಭಯಪಾಶ್ವ
ಯೋ ಶ್ವತಸ್ತ್ರಃ ಶಿರಾಸ್ತಾ ಅಷ್ಟಾ ಶಿರಾಮಾರ್ಗಾಣಿ ಚತುರಂ
ಗುಲಾನಿ ಸದ್ಯೋ ಮಾರಕಾಣಿ || ”

“ಕಂಠದ ೨ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ೪-೫ ನಾಡಿಗಳ ಕಂಠಶಿರಾ ಅಥವಾ ಶಿರಾಮಾತೃಕವೆಂದೆನ್ನುವರು. ೪ ಅಂಗುಲ ಪ್ರಮಾಣ ಈ ೨ ಶಿರಾ ಮಾರ್ಗವಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ಟು ತಗಲಿದರೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮರಣವು.”

“ಗುದಂ ಪ್ತಸಿದ್ಧಂ | ವಾತವರ್ಜೋ ನಿರಸನಂ, ಸ್ಥೂಲಾಂ ಕ್ರಪ್ತಪಿಬದ್ಧಂ ಗುದಂ ನಾಮ | ಏಕಂ ಮಾಂಸ ಮರ್ಮಚತು ರಂಗಲಂ ಸದ್ಯೋ ಮಾರಕಮ್ ||”

“ವಾಯು ಮತ್ತು ಮಲಹೊರಡತಕ್ಕದ್ದವನ್ನೇ ಕರುಳಿನಿಂದ ಬಂಧಿ ಸ್ವಟ್ಟಿರುವ ಗುದವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು; ಅಲ್ಲಿ ೪ ಅಂಗುಲ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಂಸದ ಬಂದು ಮರ್ಮವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟು ತಗಲಿದರೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ ಮೃತ್ಯುವು!!”

“ಸ್ತನಯೋರ್ಮಧ್ಯಮಧಿಷ್ಠಾಯೋ ರಸ್ಯಾಮಾಶಯದ್ವಾರಂ, ಸತ್ತರಜಸ್ತಮ ಸಮಧಿಷ್ಠಾನಮ್ | ಹೃದಯಂ ನಾಮ, ಶಿರಾ ಮರ್ಮಚತುರಂಗುಲಂ ಸದ್ಯೋ ಮಾರಕಮ್ ||”

“ಎರಡು ಸ್ತನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಆಮಾಶಯದ ದ್ವಾರವಾದ, ಸತ್ತರಜಸ್ತಮೋ ಗುಣದ ಸ್ಥಾನವಾದ ಹೃದಯವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ೪ ಅಂಗುಲದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ಟುಬಿದ್ದರೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮರಣವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಶಿರಾಮಾರ್ಗವು!!”

“ವಸ್ತಿನಾರ್ಭಃ ಪೃಷ್ಠ ಕಟೀಗುದ ವಂಕ್ಷಣ ಶೇಫಸಾಮ್ | ಮಧ್ಯೆ ವಸ್ತಿ ತನು ತ್ವಕ್ | ಏತದ್ವಾರೋಹ್ಯಥೋಮುಖಃ | ಸ್ನಾಯು ಮರ್ಮೇದಂ ಚತುರಂಗುಲಂ ಸದ್ಯೋ ಮಾರಕಮ್ ||”

“ನಾಭಿ, ಪೃಷ್ಠ, ಕಟಿ, ಗುದ, ವಂಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಗಳ ಮಧ್ಯೆ ದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಚರ್ಮವುಳ್ಳ ಬಂದೇ ದ್ವಾರವುಳ್ಳ ಅಥೋಮುಖವುಳ್ಳ ವಸ್ತಿ (ಕಿಬ್ಬಿಟ್ಟು) ಎಂಬದಿದೆ. ಇದು ನಾಲ್ಕು ಅಂಗುಲದ ಪ್ರಮಾಣದ ಪೆಟ್ಟು ತಗಲಿದರೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮರಣವು!!”

“ನಾಭಿ ಪ್ತಸಿದ್ಧಾ, ಪಕ್ಷಾಮಾಶಯಯೋರ್ಮಧ್ಯೆ ಶಿರಾ ಪ್ರಭಾವಾ ನಾಭಿನಾಮ ಶಿರಾ ಮರ್ಮೇದಂ ಚತುರಂಗುಲಂ ಸದ್ಯೋ ಮಾರಕಮ್ ||”

“ಪಕ್ಷಾಶಯ ಮತ್ತು ಆಮಾಶಯದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿರಾಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ನಾಭಿ (ಹೊಕ್ಕಳು) ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನವು. ಇಲ್ಲಿ ೪ ಅಂಗುಲ ಪ್ರಮಾಣದ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದರೆ ಸದ್ಯೋಮರಣವು.”—ಇತ್ಯಾದಿ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

ಸಂಧಿಗಳು:—“ತೇ ದ್ವಿವಿಧಾಃ, ಚೇಷ್ಟಾವಂತಃ ಸ್ಥಿರಾಶ್ಚ || ಶಾ
ಖಾಸು ಹನೋಃ ಕಟಾಂ ಚ ಚೇಷ್ಟಾವಂತೋ ಭವಂತಿ ಹಿ ||
ಶೇಷಾಸ್ತು ಸಂಧಯಸ್ಸರ್ವೇ ಸ್ಥಿರಾ ಸ್ತಚ್ಛೈರುದಾದೃತಾಃ ||
ಕಥಿತಾ ದೇಹಿನಾಂ ದೇಹೇ ಸಂಧಯೋ ದ್ವಿಶತೇ ದಶ || ಶಾಖಾ
ಸು ತೇಷ್ವಪ್ಪಷ್ಪಿಶ್ಚ ಕೋಷ್ಠೇಶ್ವೇಕೋನ ಪ್ಪಷ್ಪಿಕಾಃ || ಗ್ರೀವಾ
ಯಾ ಮೂರ್ಧ್ವದೇಶೇ ತು ತ್ರೈಶೀಶ್ವೇ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ || ”

ಸಂಧಿಗಳು:—“ಜಲಾಯಮಾನಗಳು, ನಿಶ್ಚಲಗಳೆಂಬೆರಡು ವಿಧಗಳು.
ಕೈ, ಕಾಲು, ಹನುಸ್ಥಳಗಳು, ಕಟ ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವವು ಚೇಷ್ಟಾಯುಕ್ತ
ಗಳು. ಅಂದರೆ ಚಲಿಸತಕ್ಕವುಗಳು; ಉಳಿದವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸ್ಥಿರವಾದವುಗಳೇ
ಆಗಿವೆ. ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೨೦೦ ಸಂಧಿಸ್ಥಾನಗಳಿವೆ. ಕೈಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ
೬೪, ಕೋಷ್ಠದಲ್ಲಿ ೫೯, ಗ್ರೀವಾ ಮತ್ತು ಅದರ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ೪೪
ಇವೆ. ”

ಶಿರಾಗಳು:—“ಸಂಧಿಬಂಧನ ಪಾರಿಷ್ಕೋ ದೋಷಘಾತುವಹಾಃ
ಶಿರಾಃ || ನಾಭ್ಯಾಂ ಸರ್ವಾಸಿ ಬದ್ಧಾಸ್ತಾಃ ಪ್ರತಸ್ಸಂತಿ ಸಮಂ
ತತಃ || ಶರೀರಂ ಸಕಲಂ ಚೈತಚ್ಛಿರಾಭಿಃ ಪೋಷ್ಯತೇ ಸದಾ ||
ಪ್ರಜಾಲೇಭಿ ರಿವಾರಾಮಾಃ ಕುಲ್ಯಾಭಿಃ ಜ್ವೇತ್ರ ಧಾನ್ಯವತ್ || ”

“ಸಂಧಿಗಳನ್ನು ಬಂಧನಮಾಡತಕ್ಕಂಥಾ ಮತ್ತು ವಾತಪಿತ್ತಾದಿ ದೋಷ
ಗಳನ್ನೂ, ಧರ್ಮಕ್ಕಾದಿ ಧಾತುಗಳನ್ನೂ ಸ್ಥಳಾಂತರಕ್ಕೆ ವಾಯ್ವತಕ್ಕಂಥಾವು
ಗಳೇ ಶಿರಾಗಳು. ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಶಿರಾಗಳೂ ನಾಭಿಸ್ಥಾನ
ದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವುಗಳಾಗಿ ಶರೀರದ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗೂ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ವಿಸ್ತ
ರಿಸುತ್ತಾ ಇವೆ. ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ನೀರಿನ ಕಾಲೈಗಳಿಂದ ತೋಟಗಳೂ, ಮೇಲಿನ
ಕೆರೆಯಿಂದ ನೀರುಹಾಯಿಸಲು ಮಾಡಿರುವ ಅಲ್ಪವಾದ ಕಾಲುವೆಗಳ ಸಮೂ
ಹದಿಂದ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳೂ ಪುಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಾ ಇರುವಂತೆ ಈ ಶಿರಾಗಳ
ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಶರೀರವು ಸದಾ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾ ಇದೆ. ”

“ಪ್ರಸಾರಣಾಶ್ಚಕುಂಚನಾದಿ ಕ್ರಿಯಾಭಿಃ ಸಂತತಂ ತನಾ ||
ಶಿರಾವಿವೋಪಕುಂಠಿತಾಃ ಸ್ಥುಃ ಸ್ಪಷ್ಟತತಾನಿತು || ಯಥಾ
ದ್ರುಮದಲೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಪ್ರತಶ್ಚ ಶಿರಾಃ || ತಥೈವ
ದೇಹಿನೋ ದೇಹೇ ವರ್ತಂತೇ ಸಕಲಾ ಶಿರಾಃ || ನಾಭಿಸ್ಥಾಃ ಪ್ರಾ
ಚಿನಾಂ ಪ್ರಾಣಾಃ ಪ್ರಾಣಾನ್ನಾಭಿರುಪಾಕ್ರಿತಾ || ಶಿರಾಭಿರಾವೃ
ತಾ ನಾಭಿಶ್ಚ ಕ್ರನಾಭಿರಿನಾರಕ್ಯಃ || ತದ್ವ್ಯಥಾ || ಶಾಸಾಂ ಖಲು
ಮೂಲ ಶಿರಾಶ್ಚ ತ್ವಾಂಶಿಶತ್ | ಶಾಸಾಂ ದಶ ನಾಶವಹಾಃ, ದಶ

ಪಿತ್ತವಹಾಃ, ದಶ ಶ್ಲೇಷ್ಮವಹಾಃ, ದಶ ರಕ್ತವಹಾಃ | ತಾಸಾಂ
ಖಲು ವಾತವಹಾನಾಂ ವಾತಸ್ಥಾನಗತಾನಾಂ ಸ ಪಂಚಸಪ್ತತಿ
ಶತಾನಿ ಭವಂತಿ | ತಾನಂತ್ಯ ಏವ ಪಿತ್ತವಹಾಃ | ಪಿತ್ತ ಸ್ಥಾನ
ಗತಾಃ | ಶ್ಲೇಷ್ಮವಹಾಸ್ತಾಃ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಸ್ಥಾನಗತಾಃ | ರಕ್ತವಹಾ
ಯಕ್ಯತ್ಪ್ಲೀಹಗತಾಃ | ಏವಂ ಶಿರಾ ಸಪ್ತಶತಾನಿ ಭವಂತಿ || ”

“ ಉಬ್ಬುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಮುದುರಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಕ್ರಿಯಾಗಳಿಂದ ಶಿರಾಗಳು ಶರೀರಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇವೆ. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೭೦೦ ಶಿರಾಗಳಿರುವವು. ವೃಕ್ಷದ ಎಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿರತಕ್ಕ ನಾರುಗಳು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾ ಇವೆಯಷ್ಟೆ? ಇದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಶಿರಾಗಳು ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಸಿವೆ. ಜೀವಗಳ ಪ್ರಾಣವು ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತವಾಗಿದೆ. ಆ ಪ್ರಾಣಗಳ ಆಶ್ರಯಾಭೂತವಾದ ನಾಭಿಯೂ ಶಿರಾಗಳಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಚಕ್ರದ ಗುಂಬವೆಂಬ ಕೇಂದ್ರಗತಗಳಾದ ಹಾರೇಕೋಲು (ಅರಾ) ಗಳು ಸರ್ವತ್ರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿರುವಂತೆ ನಾಭಿಯುಂಬ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಈ ಶಿರಾಗಳು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ದೊಡ್ಡ ಶಿರಾಗಳು ೪೦ ಮಾತ್ರವಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೧೦ ವಾತವಾಹಿಗಳು, ೧೦ ಪಿತ್ತವಾಹಿಗಳು, ೧೦ ಶ್ಲೇಷ್ಮವಾಹಿಗಳು, ೧೦ ರುಧಿರವಾಹಿಗಳು, ವಾತಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಾತವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗತಕ್ಕ ಸಣ್ಣ ಶಿರಾಗಳು ಶೇರಿ ೧೭೫, ಪಿತ್ತಕ್ಕೂ ೧೭೫, ಶ್ಲೇಷ್ಮಕ್ಕೂ ೧೭೫, ರುಧಿರವಾಹಿಗಳು ೧೭೫. ಅಂತೂ ಒಟ್ಟು ೭೦೦ ಶಿರಾಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರೀರವನ್ನಾವರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ”

ಸ್ನಾಯುಗಳು: —“ ನೇದಸಃ ಸ್ನೇಹಮಾದಾಯ ಶಿರಾ ಸ್ನಾಯುತ್ವ ಮಾಪ್ನುಯಾತ್ || ಶಿರಾ ಕಾಂ ಹಿ ಮೃದುಃ ಸಾಕಃ, ಸ್ನಾಯೂಣಾಂ ತು ತತಃ ಖರಃ || ಸ್ನಾಯುವೋ ಬಂಧನಾನಿ ಸ್ಯುಃದೇಹ ಮಾಂಸಾ ಸ್ಥಿವೇದಸಾಮ್ || ಸಂಧೀನಾ ಮಫಿಯ ತ್ತಾಸ್ತು ಶಿರಾಭ್ಯಾಃ ಸುದೃಢಾಃ ಸ್ಥೃತಾಃ || ನಾಯಥಾ ಫಲ ಕಾಸ್ತೀರ್ಣಾ ಬಂಧನೈರ್ಬಹುಭಿಯುತಾ || ನಿಯುಕ್ತಾಽ ಗಾಢ ಸಲಿಲೇ ಭವೇದ್ಭಾರಸಹಾ ಭೃಶಮ್ || ಏವಮೇವ ಶರೀರೇಽಸ್ಥಿ ಯಾನಾತಸ್ಸಂಧಯು ಸ್ಥೃತಾಃ || ಸ್ನಾಯುಭಿರ್ಬಹುಭಿರ್ಬದ್ಧಾಃ ತೇನ ಭಾರಸಹಾ ಸರಾಃ || ತತಾನಿ ನವ ಜಾಯಂತೇ ಶರೀರೇ ಸ್ನಾಯುವೋ ನೃಣಾಮ್ || ತಾಸಾಂ ವಿವರಣಂ ಭೂಮಃಶಿಷ್ಯಾಃ ಶೃಣುತ ಯತ್ನತಃ || ಶಾಖಾಸು ಪರ್ಶ ತತಾ

ನಿಸ್ಸು ಕೋಷ್ಠೇ ತ್ರಿಂಶತ್ಚೈತದ್ವಯಮ್ || ಗ್ರೀವಾಯಾ
ಮೂರ್ಧ್ವದೇಶೇತು ಸ್ನಾಯೂನಾಂ ಸಪ್ತತಿಃ ಸ್ತುತಾಃ || ೧

“ಶಿರಾಗಳು ಮೇದಸ್ಸಿನ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಕೇರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವು ಸ್ನಾಯುಗಳೆಂದೆನ್ನಲ್ಪಡುವವು. ಶಿರಾಗಳ ಪಾಕವು ವೃದ್ಧವಾದದ್ದು; ಸ್ನಾಯುಗಳ ಪಾಕವು ಸಿರಾಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಕಠೋರವಾಗಿರುವದು. ಸ್ನಾಯುಗಳ ಮೂಲಕ ಶರೀರದ ಮಾಂಸ, ಅಸ್ಥಿ, ಮೇದಸ್ಸುಗಳು ಸಂಧಿಬಂಧನ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಸ್ನಾಯುಗಳು ಶಿರಾಗಳಿಗಿಂತಲೂ ದೃಢವಾಗಿರುವವು. ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಡಗು ಮರದ ಹಲಗೆಗಳ ತುಂಡುಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ ಬಹು ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವದೋ ಮತ್ತು ಅಗಾಧವಾದ ಸಮುದ್ರದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟು ಬಹು ಭಾರವಾದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಹೊರುತ್ತಾ ಸಂಚರಿಸುವದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಧಿಗಳೂ ಈ ಸ್ನಾಯುಗಳಿಂದ ಬಿಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಭಾರವನ್ನು ಸಹಾ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಸಂಚರಿಸ ಸಮರ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾಯುಗಳು ೯೦೦ ಇವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ೬೦೦, ಕೋಷ್ಠಗಳಲ್ಲಿ ೨೫೦, ಕಂಠದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ೩೦, ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಇರುವವು. ”

ಧಮನೀಗಳು:—“ಧಮನೋ ನಾಭಿತೋ ಜಾತಾಃ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ಸಂಖ್ಯಯಾ || ದಶೋರ್ಧ್ವಗಾ ದಶಾಽಘೋರಾಃ ಶೇಷಾಸ್ತಿಯರ್ಗತಾಃ ಸ್ತುತಾಃ || ೨

“ನಾಭಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವ ೨೪ ಧಮನೀಗಳಿರುವವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ೧೦ ಮೇಲಿನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಏರುವವು; ೧೦ ಕೆಳಗಿನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಇಳಿದಿರುವವು, ಉಳಿದವು ನಾಭಿಯ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವು. ”

ಕಂಡರಾಗಳು:—“ಮಹತ್ಯಃ ಸ್ನಾಯವಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಕಂಡರಾಸ್ತಸ್ತು ಪೋಡಶ || ಪ್ರಸಾರಣಾಽಽಕುಂಚನಯೋ ದ್ವೃಷ್ಟಂ ತಾಸಾಂ ಪ್ರಯೋಜನಮ್ || ಚತಸ್ರೋ ಹಸ್ತಯೋ ಸ್ತಾಸಾಂ ತಾವಂತ್ಯಃ ಸಾದಯೋಃ ಸ್ತುತಾಃ || ಗ್ರೀವಾಯಾನುಪಿ ತಾವಂತ್ಯಃ ತಾವಂತ್ಯಃ ಪೃಷ್ಠ ಸಂಗತಾಃ || ತತ್ರ ಪಾದ ಹಸ್ತಗತಾನಾಂ ಕಂಡರಾಣಾಂ ನಮಾಃ ಪ್ರರೋಹಾಃ | ಗ್ರೀವಾನಿ ಬಂಧನಾನಾ ಮಧೋಭಾಗ ಗತಾನಾಂ ಪ್ರರೋಹೋ ಮೇಢೈಃ ಪೃಷ್ಠನಿಬಂಧಾನಾಂ ಪ್ರರೋಹೋ ನಿತಂಬ ಮೂರ್ಧ್ನೋರು ವಕ್ಷೋಽಪ್ಪಿ ಸ್ತನಪಿಂಡಾಃ || ೩

“ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಸ್ನಾಯುಗಳಿಗೆ ಕಂಡರಾಗಳೆಂದು ಹೆಸರು; ನಮ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅವು ೧೬ ಇವೆ. ಅವುಗಳ ಪ್ರಯೋಜನವು ಹಿಗ್ಗುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಮುದುಕೆನ್ನಾಳ್ತವ ಗುಣದಿಂದ ಶರೀರವನ್ನಾವರಿಸಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೨ ಕೈಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಎರಡು ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಗ್ರೀವಾ (ಕಂಠ) ದಲ್ಲಿಯೂ, ಬೆನ್ನಿನಲ್ಲಿಯೂ ೪-೪ ರಂತೆ ಇರುವವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಕಂಡರಾಗಳಿಂದ ಉಗುರುಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಗ್ರೀವಾದಲ್ಲಿರುವದು ಕೆಳಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವ ಕಂಡರಾದಿಂದ ಲಿಂಗವುತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಪೃಷ್ಠಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಕಂಡರಾದಿಂದ—ನಿತಂಬ, ತಲೆ, ಎದೆ, ವಕ್ಷಸ್ಥಳ, ನೇತ್ರ, ಸ್ತನಪಿಂಡ ಇವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವವು. ”

ರಂಧ್ರಗಳು:—“ ನೇತ್ರಶ್ರವಣನಾಸಾನಾಂ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ರಂಧ್ರೇ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತೇ || ಮುಖ ಮೇಹನ ಪಾಯೂನಾಂ ಏಕೈಕಂ ರಂಧ್ರಮುಚ್ಯತೇ || ದಶಮಂ ಮಸ್ತಕೇ ಪ್ರೋತ್ತಂ ರಂಧ್ರಾಣೀತಿ ಸೃಣಾಂ ವಿದುಃ || ಸ್ತ್ರೀಣಾ ಮನ್ಯಾಸಿ ಚ ತ್ರೀಣಿ ಸ್ತನಯೋರ್ಗರ್ಭವತ್ಕೃಣಿ || ”

“ನೇತ್ರ, ಶ್ರವಣ, ನಾಸಿಕಾಗಳಲ್ಲಿ ೨-೨ ರಂಧ್ರಗಳೂ, ಮುಖ, ಲಿಂಗ, ಗುದಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ರಂಧ್ರವೂ ಇರುವದು. ಒಂದು ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ; ಈ ಪ್ರಕಾರ ಪುರುಷರಿಗೆ ೧೦ ರಂಧ್ರಗಳಿವೆ. ಪರಂತು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಮೂರು ರಂಧ್ರಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ; ಸ್ತನಗಳಲ್ಲಿ ೨, ಗರ್ಭಾತಯದಲ್ಲಿ ೧, ಈ ರೀತಿ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ”

ಸ್ರೋತೋ ಮಾರ್ಗಗಳು:—“ ಮನಃ ಪ್ರಾಣಾನ್ನಪಾನೀಯ ದೋಷ ಧಾತುಪಧಾತವಃ || ಧಾತುನಾಂ ಚ ಮಲಾಮೂತ್ರಂ ಮಲ ಮಿತ್ರಾದಯಸ್ತನಾ || ಸಂಚರಂತಿ ಹಿ ಯೈರ್ನಾ ಗೈಃ, ತಾನಿ ಸ್ರೋತಾಂಸಿ ಸಂಜಗುಃ || ಬಹುಾನಿ ತಾನಿ ಸಂಖ್ಯಾಯ ತಕ್ತುಂ ಶೇನೈವ ಭಾಷಿತುಮ್ || ”

“ಮನಸ್ಸು, ಪ್ರಾಣ, ಅನ್ನ, ಜಲ, ಕಫ ಪಿತ್ತ ವಾಯುಗಳೆಂಬ ದೋಷಗಳು, ಧಾತುಗಳು, ಉಪಧಾತುಗಳು, ಧಾತುಗಳ ಮಲ, ಮೂತ್ರ, ವಿಷ್ಣು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವವೋ ಇವೇ ಸ್ರೋತೋಮಾರ್ಗಗಳು. ಇವು ಅಸಂಖ್ಯಾತಗಳಾಗಿರುವದರಿಂದ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಗಣಿಸಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ”

ಜಾಲಾಗಳು:—“ ನಿರಂತರ ರಂಧ್ರನಿಕರ ಕಲಿತಾನಿ ಸಮಾಹಿತಾನಿ ಚ ಜಾಲಾನೀವ ಜಾಲಾನಿ || ಜಾಲಾನಿತು - ಶಿರಾಸ್ನಾಯು

ಮಾಂಸಾಸ್ಥಾನಮಧ್ಯವಂತಿಹಿ || ತಾನಿ ಚತ್ವಾರಿಚತ್ವಾರಿ ಸ
ವಾಸ್ಯೇವ ಚ ಸೋಧಕ || ತಾನಿ ಮಹ ಬಂಧ ಗುಡಸಂಸ್ಥಾ
ನಿ ಪರಸ್ಪರಾನಿ ಬದ್ಧಾನಿ, ಪರಸ್ಪರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಾನಿ ಪರಸ್ಪರ ಗವಾ
ಕ್ಷತಾನಿ ಚೇತಿಯೈರ್ಗವಾಕ್ಷತ ಮಿದಂ ಶರೀರಮ್ || ಅಯಮು
ರ್ಥಃ || ಏಕಸ್ಥಿ ಮಹಬಂಧೇ | ಏಕಂ ಜಾಲಂ ಶಿರಾಯಾಃ |
ಅಪರಂಸ್ಥಾಯೋ ಸ್ತುತೀಯಂ ಮಾಂಸಸ್ಯ ಚತುರ್ಥಮಸ್ಥಾತಿ,
ಏವಂ ಚತ್ವಾರಿಜಾಲಾನಿ ಏತೇನೇತರ ಮಹಬಂಧಾ ಗುಲ್ಫಾ ಚ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾ || (ಗವಾಕ್ಷತಂ ವಿರಚಿತಂ ನಿರಂತರಜಾಲಾಕಾರಂ
ಧ್ವನಿಕರ ಪರಿಕಲ್ಪಿತ ಮಿತ್ಯರ್ಥಃ) || ”

“ಬಲೆಯಂತೆ ತುಂಬವೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ಛಿದ್ರಯುಕ್ತವಾದ
ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಕೇರಿಸುವ ಜಾಲಗಳು ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವಿರುವವು. ಶಿರಾ,
ಸ್ಥಾಯು, ಮಾಂಸ, ಅಸ್ಥಿಗಳಿಂದ ೪-೪ ಜಾಲಗಳುಂಟಾಗಿವೆ. ಒಟ್ಟು ೧೬
ಇವೆ. ಅವು ಮಹಬಂಧ, ಗುಲ್ಫಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತಾ ಪರಸ್ಪರ-ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು
ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟು, ಛಿದ್ರಮಯಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಶರೀರವು ಛಿದ್ರಮಯ
ವಾಗಿದೆ. ”

ಕೂರ್ಚಾಗಳು:—“ಕೂರ್ಚಾ ತು ಹಸ್ತಯೋರ್ದಾರ್ಢಾ ತು,
ತಾವಂಶಾ ಸಾದಯೋರಪಿ || ಗ್ರೀವಾಯಾಮೋಕ ಏವ ಸ್ತು
ಮೋದ್ರೇ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಸಹ ಸ್ಪೃತಾಃ || ಕೂರ್ಚಾ ಅಪಿ ಶಿರಾ
ಸ್ಥಾಯುಮಾಂಸಾಸ್ಥಿ ಪ್ರಭವಾಃ ಸ್ಪೃತಾಃ || ”

“ಕೂರ್ಚಾಗಳು ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿಯೂ ೨, ಎರಡು ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ
೨, ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ೧ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಎಲ್ಲಾ ೬ ಕೂರ್ಚಾಗಳಿವೆ. ಈ ಕೂರ್ಚಾ
ಗಳೆ—ಶಿರಾ, ಸ್ಥಾಯು, ಮಾಂಸ, ಎಲುಬುಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುವವು. ”

ರಜ್ಜುಗಳು:—ಪ್ರೌಢ್ಯ ವಂಶಸ್ಥೋಭಯಕ್ತ ಮಹತ್ಕೋಪಮಾಂ
ಸರಜ್ಜವಃ || ಚತಸ್ತೋ ಮಾಂಸತೇಜೀವಾಂ ಬಂಧನಂ ತತ್ಸು
ಯೋಜನಮ್ || ”

“ಪ್ರೌಢ್ಯ ವಂಶದ ಎರಡುಕಡೆಗೂ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮಾಂಸಮಯಗ
ಳಾದ ೪ ರಜ್ಜುಗಳು ಇರುವವು. ಅವುಗಳಿಂದ ಮಾಂಸವೇಶಿಗಳು ಕಟ್ಟಲ್ಪ
ಟ್ಟಿರುವವು. ”

ಹೊಲಿಗೆಗಳು:—“ಸೇವನ್ಯಃ ಸಪ್ತ, ತಾಸಾಂ ತು ಭೇದೇಯಾಃ
ಪಂಚ ಮಸ್ತಕೇ || ಏಕಾ ಶೇಫಸಿ ಚಿಪ್ಪಾಯಾಮೋಕ ವಿದ್ಯೋ
ಸ್ತಕಾಃ ಕ್ಷಚಿತಾ || ”

“ಕರೀರದಲ್ಲಿ ಹೊಲಿಗೆಗಳು ೩ ಇರುವವು; ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ೫, ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ೧, ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ೧ ಕರೀತಿ ಇರುವವು. ಈ ಹೊಲಿಗೆಗಳನ್ನು ಚತುರನಾದ ವೈದ್ಯನು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಿಚ್ಚ ಬಾರದು. ”

ಸಂಘಾತಗಳು:—“ಚತುರ್ದಶಾಸ್ತ್ರಾಂ ಸಂಘಾತಾಸ್ತೇಷಾಂ ತ್ರಯೋ ಗುಲ್ಫ ಜಾನು ವಂಕ್ಷಣೇಷು ಏತೇನೇತರ ಸಕ್ತಿ ಚಾ ಹೂ ಚ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾ || ತ್ರಿಕ ಶಿರಸೋರೇಕೈಕಮ್ || ಅತ್ರ ತು ತ್ರಿಕ ಪದೇನ ಬಾಹೂ ಗ್ರೀವಾ ಸ್ಥಿ ಸಂಘಾತ ಉಚ್ಯತೇ ||”

“ಎಲುಬುಗಳ ೧೪ ಸಂಘಾತಗಳು (ಬೋಡಣೆಗಳು) ಇರುವವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ-ಗುಲ್ಫ, ಜಾನು ವಂಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ೧-೧ ಇರುವದು. ಇದೇರೀತಿ ಯಾಗಿ ಕಾಲು ಮತ್ತು ಕೈಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕವೆಂ ದರೆ—ಬಾಹೂ, ಗ್ರೀವಾಗಳ ಎಲುಬುಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದಿದೆ. ”

ಸೀಮಂತಗಳು:—“ಚತುರ್ದಶೈವ ಸೀಮಂತಾಃ ಕಥಿತಾ ಮುನಿಪುಂಗವೈಃ || ಸಂಘಾತಾಃ ಜೋರಿಭಿತಾಯೈಸ್ತು ಸೀವಂ ತಾ ಸ್ತೇ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ ||”

“ಕರೀರದಲ್ಲಿ ೧೪ ಸೀಮಂತಗಳಿವೆ; ಅಸ್ಥಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಘಾತವು ಹೊಲಿಯಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳು ಸೀಮಂತಗಳು. ”

ತ್ವಕ್ಯುಗಳು:—“ಕ್ಷೀರಸ್ಯ ಪಚ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಯಥಾ ಸಂತಾ ನಿಕಾ ಭವೇತ್ || ಪಚ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಕುಕ್ರಸ್ಯ ರಜಸತ್ವ ತಥಾ ತ್ವ ಚಃ|| ಪೂರ್ವಾವಭಾಸಿನೀ ತಾಸಾಂ, ಸಿದ್ಧ ಸ್ಥಾನಂ ಚ ಸಾ ಸ್ತೃತಾ||”

“ವಕ್ಸಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಹಾಲಿನಮೇಲೆ ಕೆನೆಯು ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟುವಂತೆ ವಕ್ಸವಾದ ವೀರೈ ಮತ್ತು ರಜಸ್ಸಿನಿಂದ ತ್ಯಜಾ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವು ಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇದು ಅವಭಾಸಿನೀ ಎಂದೆನ್ನಲ್ಪಡುವದು.

ಇಂತು ಕಾರೀರಕ್ರಮವೆಂಬ ಚತುರ್ಥಾಶಯವು.

ಪಂ ಚ ಮೂ ಕ ಯೆ ವು .

ದಿನಚರಾಕಥನ.

ಈ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ ಸ್ತ್ರೀಯೂ, ಪುರುಷನೂ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಇಹಲೋಕಸುಖಕ್ಕೂ, ಪಾರತ್ರಿಕ ಸುಖಕ್ಕೂ

ಭಾಗಿಯಾದೇವೆಂದು ವಿಚಾರಪೂರ್ವಕ ತಿಳಿದು, ಅದರಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಕಲ ಪುರುಷಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವದು. ಯಾಕೆಂದರೆ:—

“ದಿನ ಯಾನಿನಾ, ಸಾಯಂ ಪ್ರಾತಃ, ಶಿಶಿರವಸಂತಾ ಪುನರಾ
ಯಾತಃ || ಕಾಲಃ ಕ್ರೀಡತಿ ಗಚ್ಛತ್ಯಾಯುಃ, ತದಸಿ ನ ಮುಂಚ
ಶ್ಯಾಶಾ ವಾಯುಃ ||”

“ದಿವಾರಾತ್ರಿಗಳೂ, ಸಾಯಂಕಾಲ ಪ್ರಾತಃಕಾಲಗಳೂ, ಶಿಶಿರಾದಿ
ಮತುಗಳೂ ಬಂದರಹಿಂದೊಂದು ಕಳೆಯುತ್ತಾ, ನಮ್ಮ ಆಯುಷ್ಕೇವಾಗು
ತ್ತಿದೆ; ಇಷ್ಟಾದರೂ ನಮ್ಮ ದುರಾಶಾ ಪಿಶಾಚಿಯು ತೊಲಗಲೇ ಇಲ್ಲ ?”
ನಾವು ಯಾವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾಗುವೆವೋ ಅಂತಹ ಸತ್ಯ
ಭದಲ್ಲಿ ನಡಿಯುವದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದದ್ದು. ಇದೇ ಆಶಯವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರ
ಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬಹುಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

“ಸುಖಾರ್ಥಾ ಸ್ವರ್ವಜಂತೂನಾಂ ಮತಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಸ್ವವೃತ್ತಯಃ ||
ಸುಖಂ ಚ ನಿನಾ ಧರ್ಯತ್ಸಾದ್ಧರ್ಮಪರೋ ಭವೇತ್ ||”

“ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ‘ನಮಗೆ ಸುಖವಾಗಲಿ’ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇ
ಇರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸುಖ ದೊರೆಯಲೆಂತಲೇ ವಿಧವಿಧ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ
ನಡಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಸುಖವೆಂಬದೇನೋ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಖಂಡಿತವಾ
ಗಿಯೂ ದೊರೆಯುವದಿಲ್ಲ !! ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ಸದಾ ಧರ್ಮಪರನಾ
ಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು.”

“ಮಾನವೋ ಯೇನ ವಿಧಿನಾ ಸ್ವಸ್ಥ ಸ್ತಿಷ್ಠತಿ ಸರ್ವದಾ ||

ತಮೇವ ಕಾರಯೇದ್ವಿಜ್ಞೋ ಯತಃ ಸ್ವಸ್ಥಂ ಸದೇಸ್ಥಿತಮ್ ||”

“ಯಾವರಿತಿಯಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ಸದೈವ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿರು
ತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸುವಂತೆ ವೈದ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠನು—(ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ
ಈ ಸ್ಥಿತವಾದ) ಆರೋಗ್ಯವಿಧಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.”

“ದಿನಚರಾಂ ನಿಶಾಚರಾಂ ಚುತುಚರಾಂ ಯಥೋದಿತಾಮ್ ||

ಅಚರಃ ಪುರುಷಃ ಸ್ವಸ್ಥಃ ಸದಾ ಶಿಷ್ಯತಿ ನಾನ್ಯಥಾ ||”

“(ದಿನಚರಾ) ಪ್ರಾತಃ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದಿದ್ದ ಕಾಲದಿಂದ ಸಾಯಂಕಾಲ
ದವರಿಗೆ ಆಚರಿಸತಕ್ಕ ಕೃತ್ಯಗಳು, ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದ ಕರ್ತವ್ಯತಾ, (ಚುತು
ಚರಾ) ವಸಂತಾದಿ ಷಡೈತುಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾವರೀತಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವದು
ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾಗುತ್ತದೆಂಬದು, ಇವುಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಮುಖವಾಗಿ
ತಿಳಿದು ಆಚರಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದರಿಂದಲೇ ಪುರುಷನು ನೀರೋಗಿಯಾಗಿರು
ವನು. ಹಾಗೆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದ ರೂ, ಅಥವಾ ಶಾಸ್ತ್ರವದ್ಧತಿಯಿಂದು

ಉಪದೇಶಿಸುವ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಆಚರಿಸದೆ ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವದರಿಂದಲೂ ಸುಖವುಂಟಾಗಲಾರದು. ”

“ ಸ್ವಸ್ಥ ” ನೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಾಗ್ಭಟ ಉಪದೇಶವು:—

“ ಸಮದೋಷಃ ಸಮಾಗ್ನಿಶ್ಚ ಸಮಧಾತು ಮಲ ಕ್ರಿಯಃ ||

ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮೇಂದ್ರಿಯ ಮನಾಃ ಸ್ವಸ್ಥ ಇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ || ”

“ ಯಾವ ಪುರುಷನಿಗೆ ವಾತ ಪಿತ್ತ ಕಫಗಳೆಂಬ ದೋಷಗಳು ಸಮ ವಾಗಿರುವವೋ, ಜಠರಾಗ್ನಿಯೂ ಸಮಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡು ತ್ತಿರುವದೋ, ರಸ ರಕ್ತ ಮಾಂಸ ಮೇದಾ ಮಜ್ಜಾಸ್ಥಿ ಕುಕ್ರಾಲ್ಪ ಸ್ಪಷ್ಟಾ ತುಗಳೂ, ಮಲಗಳ ವ್ಯವಹಾರವೂ ಸಮವಾಗಿರುವದೋ, ಆತ್ಮಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಮನಸ್ಸು ಸಹ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿರುವವೋ, ಆ ಪುರುಷನನ್ನೇ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ “ ಸ್ವಸ್ಥ ” (ಆರೋಗ್ಯವುಳ್ಳವನು) ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ”

ಪ್ರಾತಃಕೃತ್ಯಃ:—“ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಮುಹೂರ್ತೇ ಬುಧೈರತ ಸ್ವ

ಸೋ ರಕ್ಷಾರ್ಥಮಾಯುಷಃ || ತತ್ರ ಸರ್ವಾಘರಾಂತ್ಯರ್ಥಂ

ಸ್ಮರೇಚ್ಛ ಮಧುಸೂದನಮ್ || ”

“ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಬೆಳಗಿನಜಾವದ ೩|| ಘಂಟೆ (ಬ್ರಾಹ್ಮೀಮುಹೂರ್ತ) ಯಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರವಾದ ಸಂಗಡಲೇ ಎದ್ದು ಬಿಡಬೇಕು; ಆಯುವಿನ ರಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ, ಪಾಪಕ್ಷಮಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಧ್ಯಾನಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ”

“ ಆಯುಷ್ಯ ಮುಷಸಿ ಪೋಕ್ತಂ ಮಲಾದೀನಾಂ ವಿಸರ್ಜನಮ್ ||

ತದಂತ್ರ ಕೂಜನಾಥ್ವಾನೋದರ ಗಾರವ ವಾರಣಮ್ || ”

“ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಲ, ಮೂತ್ರ, ವಾಯು ಇವುಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುವದು ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿಕರವಾದದ್ದು. ಇದು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿನ ಕಬ್ಬ, ದುಂಡರಿ ಸುವಿಕೆ, ನೋತ, ಆಧ್ರ್ಮನ, ಉದರ ವೃದ್ಧಾದಿ ವ್ಯಾಧಿಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವದು. ”

ಯಾಕೆಂದರೆ:—

“ ಅಟೋಪ ಶೂಲಾ ಪರಿಕರ್ತತಾಚ | ಸಂಗಃ ಪುರೀಷಸ್ಯ ತ

ಘೋರ್ಭವಾತಃ || ಪುರೀಷ ಮಾರ್ಗಾದಫವಾ ನಿರೀತಿ | ಪುರೀ

ಷವೇಗೇನ ಹತೇ ನರಸ್ಯ || ”

“ ಅಟೋಪರೋಗ, ಶೂಲಿ, ಗುದಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಇರಿದಂತಾ ಗುವ ವೃಥೆ, ಮುಖದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಹುಳಿದೇಗು, ಉರ್ಧ್ವವಾಯು ಇತ್ಯಾದಿ ರೋಗಗಳು ಮಲಾವರೋಧನದಿಂದಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ”

“ ವಾತ ಮೂತ್ರ ಪುರೀಷಾಣಾಮ್ ಸಂಗೋಧ್ಯಾನಂ ಕೃಮೋ
ರುಜಾ || ಜತರೇ ವಾತಜಾ ಶ್ವಾನೈರೋಗಾಸ್ತು ವಾರ್ತನಿಗೃಹಾತ್ ||

“ ಅಥೋವಾಯುವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಮಾಡುವದರಿಂದ—ವಾಯು ಮೂತ್ರ
ಮಲಗಳು ಬೆರೆಯುವಿಕೆ, ಅಧ್ವಾನವಾಯು, ಆಯಾಸ, ಉದರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ
ವಾತವಿಕಾರ ರೋಗಗಳು ಉಂಟಾಗುವವು. ”

“ ವಸ್ತಿ ಮೇಹನಯೋಽ ತೂಲಂ ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರಂ ಶಿರೋರುಜಾ ||
ವಿನಾನೋ ವಂಕ್ಷಣಾಸಾಹಃ ಸ್ವಾಲ್ಲಿಂಗಂ ಮೂತ್ರನಿಗ್ರಹೇ || ”

“ ಕಿಚ್ಛ್ರಂ ಬ್ರಷ್ಟಂ, ಲಿಂಗ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಯುಂಟಾಗುವಿಕೆ, ಮೂತ್ರದ
ತಡೆ, ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವೃಥಾ, ಕರೀರ ಬಿದ್ದಂತಾಗುವಿಕೆ, ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ನೋತ-ಇವೆ
ಲ್ಲವೂ ಮೂತ್ರರೋಧನದಿಂದಾಗುತ್ತವೆ. ”

ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಾತ ಮೂತ್ರ ಪುರೀಷಾದಿಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಡಿಯದೆ ವಿಸರ್ಜಿಸಬೇಕು.

“ ನ ವೇತತೋಽನ್ಯ ಕಾರ್ಯಃ ಸ್ಯಾನ್ಮ ವೇಗಾನ್ವೀರಯೇದ್ವಲಾತ್ ||
ಕಾಮ ಶೋಕ ಭಯ ಕ್ರೂಧಾನ್ಮನೋ ವೇಗಾನ್ವಿದಾರಯೇತ್ || ”

“ ಮಲಾದಿಗಳ ವೇಗಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೋಗಬಾರದು;
ಬಲಾತ್ಕಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಲಾದಿಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುವ ಯತ್ನವನ್ನೂ ಮಾಡ
ಬಾರದು. ಆದರೆ ಸುಖಾರ್ಥಿಯು-ಕಾಮ, ಶೋಕ, ಭಯ, ಕ್ರೂಧ,
ಲೋಭ, ಮೋಹ, ಅಹಂಕಾರ, ಈರ್ಷ್ಯಾ, ಅಧೃತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಮನಸ್ಸಿನ
ವೇಗಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವೂ ನಿರೋಧಿಸುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು. ”

“ ಗುದಾದಿ ಮಲಮಾರ್ಗಾಣಾಂ ಶಾಚಂ ಕಾಂತಿ ಬಲಪ್ರದಮ್ ||
ಪವಿತ್ರಕರಮಾಯುಷ್ಯ ಮಲಕ್ಷೀಕಲಿ ಪಾಪಹೃತ್ || ಪ್ರಕ್ಷಾ
ಲನಂ ಮತಂ ಪಾಣ್ಯೋಃ ಸಾದಯೋಃ ಶುದ್ಧಿಕಾರಣಮ್ || ಮಲ
ಶ್ರಮಹರಂ ವೃಷ್ಯಂ ಚಕ್ಷುಷ್ಯಂ ರಾಜಸಾಪಹಮ್ || ”

“ ಮಲಮೂತ್ರಾದಿ ನಿವೃತ್ತಿ ಯನಂತರ ಗುದಾದಿ ಮಲಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು
ಜಲದಿಂದ ಶುದ್ಧಿ ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು—ಇದು ಸಾಂದರ್ಭತಾ, ಬಲ, ಪವಿತ್ರತಾ,
ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿ ಇವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಆಲಸ್ಯ,
ಪಾಪ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಗುದಾದಿ ಶುದ್ಧೀಕರಣಾನಂತರ ಪಾದ
ಗಳು, ಕೈಗಳು ಇವನ್ನು ಜಲದಿಂದ ಪವಿತ್ರೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದ
ರಿಂದ—ಮಲಪ್ರಮಹರ, ವೈಷ್ಯ, ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹಿತವಾದದ್ದು, ರಾಜಸಗುಣ
ವನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತದೆ. ”

ದಂತಧಾವನಮ್:—“ಭಕ್ಷಯೇದ್ವಂತಪನನಂ ದ್ವಾದಶಾಂಗು
ಲಮಾಯತಮ್ || ಕನಿಷ್ಠಿಕಾಗ್ರವತ್ಸ್ಥೂಲಂ ಋಜ್ವಗ್ರಂಥಿ ತ
ಥಾವೃಣಮ್ || ಖಕ್ಕೆಕಂ ಧರ್ಷಯೇದ್ವಂತಂ ನ್ಯುದುನಾ ಕೂ
ರ್ಚಕೇನ ತು || ದಂತಶೋಧನ ಚೂರ್ಣೇನ ದಂತಮಾಂಸಾನ್ಯ
ಭಾಧಯ || ”

“ದ್ವಾದಶಾಂಗುಲ ಉದ್ದವುಳ್ಳ, ಕಿರಿಬೆರಳಿನ ತುದಿಯಷ್ಟು ದಪ್ಪನಾದ,
ಕೋಮಲವಾದ, ಗ್ರಂಥಿಗಳು, ಹುಳುಕೂ ಇಲ್ಲದ ದಂತಕಾಷ್ಠದಿಂದ ಒಂ
ದೊಂದೇ ಹಲ್ಲನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಧರ್ಷಣಮಾಡುತ್ತಾ ದಂತಧಾವನ ಮಾಡ
ಬೇಕು. ದಂತಮಂಜನ ಚೂರ್ಣದಿಂದ ಆ ಕೋಮಲ ಕೂರ್ಚಕ್ (ದಂತ
ಕಾಷ್ಠವನ್ನು ಜಜ್ಜಿ ಕೊಂಡಿರುವದ) ದಿಂದ ದಂತಮಾಂಸಗಳಿಗೆ ಪೀಡೆಯಾಗ
ದಂತೆ ಉಜ್ಜುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು. ”

“ಕನ್ನದ್ರ ತ್ರಿಕಟುಕಾಕ್ಷೇನ ತೈಲ ಸಿಂಧುಭವೇನ ನಾ ||
ಚೂರ್ಣೇನ ತೇಜೋವತ್ಕಾಶ್ವ ದಂತಾನ್ನಿತ್ಯಂ ವಿಶೋಧಯೇತ್ ||”

“ಜೇನುತುಪ್ಪ ಕುಂಠಿ ಮೊಣಸು ಹಿಪ್ಪಲಿಯಚೂರ್ಣ ಕೇರಿಸಿಯಾ
ಗಲಿ, ಸೈಂಧವಲವಣ ಮತ್ತು ತಿಲತೈಲವನ್ನು ಕೇರಿಸಿಯಾಗಲಿ, ತೇಜೋ
ವತಿ ಚೂರ್ಣದಿಂದಲಾಗಲಿ ಉಜ್ಜಿ ಕೊಳ್ಳುವದು. ”

“ಮಧೂಕೋ ಮಧುರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ, ಕರಂಜಃ ಕಟುಕೇ ತಥಾ ||
ನಿಂಬಃ ಸ್ವಾತ್ತಿಕ್ತಕೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ, ಕಷಾಯೇ ಖದಿರ ಸ್ತಥಾ || ಸ
ಮಯಂ ತು ಸಮಾಲೋಕ್ಯ ದೋಷಂ ಚ ಸ್ಪೃಕ್ಯತಿ ತಥಾ ||
ಯಥೋಚಿತೈ ರಸೈ ರ್ವೀರ್ಯೈಃ, ಯುಕ್ತಂ ದ್ರವ್ಯಂ ಪ್ರಯೋಜ
ಯೇತ್ || ತೇನಾಸ್ಯ ಮುಖವೈರಸ್ಯ ದಂತ ಚಿಹ್ವಾಸ್ತಜಾ ಗ
ದಾಃ || ರುಚಿ ವೈಶದ್ಯ ಲಭುತಾ ನ ಭವಂತಿ ಭವಂತಿ ಚ || ”

“ದಂತಧಾವನಕ್ಕೆ ಮಧುಕಾಷ್ಠಗಳಲ್ಲಿ ಮಧುಕವೂ, ಖಾರವಾದ್ದ
ರಲ್ಲಿ ಕರಂಜವೂ, ಕಹಿಮೂಲಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇವೂ, ವಗರುರಸದಲ್ಲಿ ಖದಿರವು
ಹವೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವು. ಕಾಲಬಲವನ್ನೂ, ದೋಷಗಳ ಪ್ರಕೋಪಾದಿಗಳನ್ನೂ
ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಯಥೋಚಿತ ರಸ ವೀರ್ಯಯುಕ್ತ ಕಾಷ್ಠದಿಂದ ದಂತಧಾ
ವನವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಇದರಿಂದ ಮುಖದ ವಿರಸತ್ವವೂ, ದಂತಚಿಹ್ವಾ
ಮುಖಾದಿಗಳ ರೋಗಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವವಲ್ಲದೆ ರುಚಿಯನ್ನೂ, ವೈಶದ್ಯ
ವನ್ನೂ, ಲಭುತ್ತವೆನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವದು. ”

“ಅರ್ಕೇ ವೀರ್ಯಂ ವಟೇ ದೀಪ್ತಿಃ ಕರಂಜೇ ವಿಜಯೋ ಭವೇತ್ ||
ಶ್ಲಕ್ಷ್ಮೇ ಚೈವಾರ್ಥ ಸಂಪತ್ತಿ ಬರ್ಹದ್ರಾಕಂ ಮಧುರೋ ಧನ್ಯನಿ ||

ಖದಿರೇ ಮುಖಸಾಗಂಧ್ಯಂ, ಬಿಲ್ವೇ ತು ವಿಪುಲಂ ಧನಮ್ ||
 ಉದುಂಬರೇ ತು ನಾಕ್ಸಿದ್ಧಿಃ ಆಮ್ಲೇತ್ಯಾರೋಗ್ಯಮೇವ ಚ ||
 ಕದಂಬೇ ತು ಧೃತೀ ಮೇಧಾ, ಚಂಪಕೇತು ದೃಢಾನುತಿ ||
 ತಿರೀಷೇ ಕೀರ್ತಿ ಸಾಧಾಗ್ಯಂ, ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಮೇವಚ ||
 ಆಪಾಮಾರ್ಗೇ ಧೃತಿಮೇಧಾ, ಸ್ವಜ್ಞಾ ತಕ್ತಿ ಸ್ತುತಾ ಧ್ವನಿಃ ||
 ದಾಡಿನ್ಯಾಂ ಸುಂದರಾಕಾರಃ, ಕುಕುಭೇ ಕುಟಿಜೇ ತಥಾ || ಜಾ
 ತೀ ತಗರ ಮಂದಾರೈ ರ್ದುಃಸ್ವಪ್ನಂ ಚ ವಿನತ್ಯತಿ || ಗುನಾಕ ಸ್ತಾ
 ಲ ಹಿಂತಾಲಾ ಕೇತಕಶ್ಚ ಬೃಹತ್ಪುಣಃ || ಖರ್ಜೂರಂ ನಾರಿಕೇ
 ಳಂ ಚ ಸಪ್ತೈಶೇ ತೃಣರಾಜಕಾಃ || ತೃಣರಾಜ ಸಮುತ್ಪನ್ನಂ
 ಯಃ ಕುರಾತ್ಪೂಜಿತದಾನಮ್ || ನರಶ್ಚಾಂಡಾಲಯೋನಿಃ ಸ್ಯಾ
 ದ್ವ್ಯಾವದ್ಗಂಗಾ ನ ಪತ್ಯತಿ || ”

“ದಂತಕಾಷ್ಠಗಳನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಅರ್ಕದಿಂದ--ವೀರೈ, ಪರಾಕ್ರಮ, ವಟದಿಂದ-ಪ್ರಕಾಶ, ಹೊಂಗೆಯಿಂದ-ವಿಜಯ, ಪ್ಲಕ್ಷದಿಂದ-ಧನ ಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಬದರಿಯಿಂದ - ಮಧುರಸ್ವರ, ಖದಿರದಿಂದ - ಮುಖಸುಗಂಧ, ಬಿಲ್ವದಿಂದ-ವಿಪುಲಧನ, ಅತ್ತಿಯಿಂದ-ನಾಕ್ಸಿದ್ಧಿ, ಮಾವಿನಿಂದ-ಆರೋಗ್ಯ, ಕದಂಬದಿಂದ - ಧೈರ್ಯವೃದ್ಧಿ, ಸಂಪಿಗೆಯಿಂದ - ದೃಢಮತಿ, ತಿರೀಷದಿಂದ-ಕೀರ್ತಿ, ಸಾಭಾಗ್ಯ, ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿ, ಆರೋಗ್ಯ, ಉತ್ತರಣೆಯಿಂದ-ಧೈರ್ಯ, ಗ್ರಹಣಕಕ್ಷಿ, ಸುಂದರಶಬ್ದ, ದಳಿಂಬಿಯಿಂದ-ಸುಂದರತ್ವಪುಂಟಾಗುವದು. ಕಕುಭ, ಕುಟಿಜ, ಜಾತೀ, ತಗರ, ಮಂದಾರಗಳಿಂದ ದುಸ್ವಪ್ನದೋಷಹರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ--ಗುನಾಕ, ತಾಲ, ಹಿಂತಾಲ, ಕೇತಕಿ, ಬಹುತ್ಪುಣ, ಖರ್ಜೂರ, ನಾರಿಕೇಳ ಈ ೩ ತೃಣರಾಜಗಳಿಂದೆನ್ನಲ್ಪಡುವವು. ಇವುಗಳಿಂದ ದಂತ ಧಾವನ ಮಾಡಿದರೆ ಗಂಗೆಯಿರುವವರಿಗೂ ಚಂಡಾಲನಾಗುವನು. ”

“ ನ ಖಾದೇಗ್ಗಲ ತಾಲೋಷ್ಯ ಜಿಹ್ವಾ ದಂತ ಗದೇಷುತತ್ ||
 ಮುಖಸ್ಯ ಸಾಕೇ ಶೋಢೇ ಚ ಶ್ವಾಸ ಕಾಸ ವನಿಷ್ಠು ಚ ||
 ದುರ್ಬಲೋ ಜೀರ್ಣಭುಕ್ತಶ್ಚ ಹಿಕ್ಯಾಮೂರ್ಛಾ ಮದಾನ್ವಿತಃ ||
 ತಿರೋ ರುಜಾತ್ಮ ಸ್ತುಷಿತಃ ಶ್ರಾಂತಃ ಸಾನ ಕ್ಲಮಾನ್ವಿತಃ ||
 ಅರ್ಧಿತಃ ಕರ್ಣತೂಲೀ ಚ ನೇತ್ರರೋಗೀ ನವಜ್ವರೀ || ವರ್ಜ
 ಯೇದ್ವಂತ ಕಾಷ್ಠಂ ತು ಹೃದಾನುಯ ಯುತೋ ಪಿನಾ || ’

“ ಪರಂತು--ಗಲ, ತಾಲ, ಓಷ್ಣ, ನಾಲಿಗೆ, ದಂತಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗವಿರುವವನು, ಮುಖಪಾಕವುಳ್ಳವನು, ಶೋಭಿಯವನು, ಶ್ವಾಸಕಾಸರೋಗಿ, ವನನರೋಗಿ, ದುರ್ಬಲ, ಅಜೀರ್ಣರೋಗಿ, ಬಿಕ್ಕಳಕೆಯವನು, ಮೂರ್ಛಾ

ರೋಗಿ, ಮದರೋಗಿ, ಶಿರೋಪೀಡಾತುರನು, ವ್ಯಾಕುಲನು, ಬಾಯಾರಿಕೆ
ಯಲ್ಲಿ ಬಳಲಿದವನು, ಮದ್ಯಪಾನದ ಗ್ಲಾನಿಯವನು, ಅರ್ಧಿತ್ರರೋಗಿ, ಕರ್ಣ
ಕೂಲಿಯವನು, ನೇತ್ರರೋಗಿ, ನವೀನ ಜ್ವರವುಳ್ಳವನು, ಹೃದಯರೋಗಿ
ಇವರು ದಂತಧಾವನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ”

“ ಜಿಹ್ವಾ ನಿರ್ಲೇಖನಂ ಹೈಮಂ ರಾಜತಂ ತಾಮ್ರಜಂ ತಥಾ ||
ಘಟಿತಂ ಮೃದುವತ್ಪಾಷ್ಠಂ ಮೃದು ಪತ್ರಪುಷ್ಪಯಂ ತಥಾ ||
ದಶಾಂಗುಲಂ ಮೃದು ಸ್ನಿಗ್ಧಂ ತೇನ ಜಿಹ್ವಾಂ ಲಿಪೇತ್ಸುಖಮ್ ||
ತಜ್ಜಿಹ್ವಾ ಮಲ ವೈರಸ್ಯ ದುರ್ಗಂಧ ಜಡತಾ ಹರಮ್ || ”

“ ಆಗ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಜ್ವವದಕ್ಕಾಗಿ—ಖಂಗಾರ, ಬೆಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ತಾ
ಮ್ರದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಅಥವಾ ಕೋಮಲವಾದ ದಂತಕಾಷ್ಠದ ಅಥವಾ ಅದರ
ಏಲೆಯ—ಗಂ ಅಂಗುಲ ಉದ್ದವಿರುವ, ಕೋಮಲ, ಸ್ನಿಗ್ಧವಾದ್ದರಿಂದ ನಾಲಿ
ಗೆಯನ್ನು ಜ್ವ ತೋಳಿಯುವದರಿಂದ—ನಾಲಿಗೆಯ ಮಲ, ನೀರಸತಾ, ದುರ್ಗಂಧ,
ಜಡತಾ ಇವು ನಾಶವಾಗುವವು. ”

ಗಂಡೂಷ ವಿಧಿ:—“ ಗಂಡೂಷಮಪಿ ಕುರ್ವೀತ ಶೀತೇನ ಪ
ಯಸಾ ಮುಹುಃ || ಕಫ ತೃಷ್ಣಾ ಮಲಹರಂ ಮುಖಾಂತಃ ಶು
ದ್ಧಿಕಾರಕಮ್ || ಸುಖೋಷ್ಣೋದಕ ಗಂಡೂಷಃ ಕಫಾ ರುಚಿ
ಮಲಾಪಹಃ || ದಂತ ಜಾಡ್ಯಹರ ಶ್ವಾಸಿಮುಖಲಾಘವ ಕಾರ
ಕಃ || ವಿಷಮೂರ್ಛಾ ಮದಾರ್ತಾನಾಂ ಶೋಷಿಣಂ ರಕ್ತಪಿತ್ತ
ನಾಮ್ || ಕುಸಿತಾಕ್ಷಿ ಮಲ ಕ್ಷೀಣ ರೂಕ್ಷಾಣಾಂ ಸ ನ ಶಸ್ಯತೇ ||
ಮುಖಪ್ರಕ್ಷಾಲನಂ ಶೀತಪಯಸಾ ರಕ್ತಪಿತ್ತಜಿಹ್ || ಮುಖಸ್ಯ
ಪೀಡಿಕಾ ಶೋಷ ನೀಲಿಕಾ ವ್ಯಂಗ ನಾಶನಮ್ || ಕುರ್ಮಾಧ್ಯಾಪಿ
ಕದುಷ್ಣೇನ ಪಯಸಾ ಸ್ವವಿಶೋಧನಮ್ || ಕಫ ವಾತ ಹರಂ
ಸ್ನಿಗ್ಧಂ ಮುಖಶೋಷ ವಿನಾಶನಮ್ || ”

“ ತಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಬಾಯಿಮುಕ್ಕಳಿಸುವದು ಬಳಲಿದು—ಇದರಿಂದ ಕಫ,
ತೃಷ್ಣಾ (ಬಾಯಾರಿಕೆ) ಮಲ ಇವುಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು. ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ
ಬಾಯಿ ಮುಕ್ಕಳಿಸುವದರಿಂದ—ಕಫ, ಅರುಚಿ, ಮಲ ಮತ್ತು ಹಲ್ಲುಗಳ
ಜಡತ್ವ ಇವು ನಾಶವಾಗುವವು; ಮುಖಲಾಘವವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ;
ಪೆರಂತು ವಿಷ, ಮೂರ್ಛಾ, ಮದ, ರಕ್ತಪಿತ್ತ, ನೇತ್ರರೋಗ, ಕುಷಿತವಾದ
ಮಲ, ಕ್ಷೀಣತಾ, ಕ್ಷತರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಬಿಸಿನೀರಿನಿಂದ ಬಾಯಿ ಮುಕ್ಕಳಿಸು
ವದು ಉಚಿತವಾದದ್ದಲ್ಲ. ತಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಬಾಯಿ ತೋಳಿಯುವದರಿಂದ—ರಕ್ತ
ಪಿತ್ತ, ಮುಖದಮೇಲೆಳ್ಳವ ಗುಳ್ಳೆಗಳು, ವಣನೀಲಿಕಾ ಎಂಬ ಮಜ್ಜೆಗಳು,

ಬಿಂಗು ಇವು ನಾಶವಾಗುವವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಶಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಖವನ್ನು ತೊಯುವದರಿಂದ—ಕಫ, ವಾತ ನಾಶವೂ, ಸ್ನಿಗ್ಧವೂ, ಮುಖಶೋಷಹರವೂ ಆಗುವದು. ”

ನಸ್ಯ ವಿಧಿ:—“ ಕಟು ತೈಲಾದಿ ನಸ್ಯಾರ್ಥೇ ನಿತ್ಯಾ ಭ್ಯಾಸೇನ ಯೋಜಯೇತ್ || ಪ್ರಾತಃ ಶ್ಲೇಷ್ಮಣಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನೇ ಪಿತ್ತೇ ಸಾಯಂ ಸಮೀರಣೇ || ಸುಗಂಧವದನಾಃ ಸ್ನಿಗ್ಧಾ ನಿಃಸ್ವನಾ ವಿಮಲೇಂದ್ರಿಯಾಃ || ನಿರ್ವಲೀ ಪಲಿತವ್ಯಂಗಾ ಭವೇಯು ನಸ್ಯ ಶೀಲಿನಃ || ”

“ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಕಟುತೈಲ (ಬೇವಿನಯಣ್ಣ) ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ನಸ್ಯವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವದರಿಂದ—ಪ್ರಾತಃ ಕಾಲದ ನಸ್ಯದಿಂದ ಶ್ಲೇಷ್ಮವನ್ನೂ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ನಸ್ಯವು ಪಿತ್ತವನ್ನೂ, ಸಾಯಂಕಾಲದ ನಸ್ಯವು ವಾಯುವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವದು. ಈ ನಸ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸವುಳ್ಳವನಿಗೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧವುಂಟಾಗುವದು. ಸ್ವರವು ಉತ್ತಮವಾಗುವದು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ನಿರ್ಮಲಗಳಾಗುವವು. ಈ ನಸ್ಯಸೇವಿಗಳು ವಲೀಫಲಿತರಹಿತರಾಗಿಯೂ, ವ್ಯಂಗಾ (ಬಿಂಗು) ದಿ ರೋಗವಿಲ್ಲದವರಾಗಿಯೂ ಆಗುವರು. ”

ಅಂಜನ ವಿಧಿ:—“ ಸಾವೀರಮಂಜನಂ ನಿತ್ಯಂ ಹಿತಮುಜ್ಜೋಸ್ತತೋ ಭವೇತ್ || ಲೋಚನೇ ಭವತ ಸ್ತೇನ ಮನೋಜ್ಞೋಸ್ತದರ್ಶನೇ || ಸ್ತೋತೋಂಜನಂ ಮತಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮಂ ವಿಶುದ್ಧಂ ಸಿಂಧುಸಂಭವಮ್ || ದೃಷ್ಟಃ ಕಂಡೂಮಲಹರಂ, ದಾಹ ಕ್ಲೇದ ರುಜಾಪಹಮ್ || ಅಜ್ಜೋರೂಪಾವಹಂ ಚೈವ ಸ ಹ ತೇ ಮಾರುತಾತಪಾ || ನೇತ್ರರೋಗಾ ನ ಜಾಯಂತೇ ತಸ್ಮಾದಂಜನ ಮಾಚರೇತ್ || ರಾತ್ರಾಜಾಗರಿತಃ ಶ್ರಾಂತಶ್ಚರ್ದಿಃ ತೋ ಭುಕ್ತವಾಂಸ್ತಥಾ || ಜ್ವರಾತುರಃ ಶಿರಸ್ನಾತೋ ನಾಜ್ಜೋರಂಜನಮಾಚರೇತ್ || ”

“ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹಿತಕಾರಿಯಾದ ಬಿಳೀಸುರುಮಾ ಎಂಬ ಔಷಧವನ್ನು ನೇತ್ರಾಂಜನವಿಡುವದೊಳ್ಳಿದು. ಇದನ್ನು ಅಂಜನವಿಡುವದರಿಂದ—ನೇತ್ರಗಳು ಸುಂದರಗಳಾಗಿಯೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿಯೂ ಆಗುತ್ತವೆ. ಸಿಂಧುನಾಮಕ ಪರ್ಮಿತದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಕರೀಸುರುಮಾ ಎಂಬ ಔಷಧಿಯು ಅಂಜನಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಶ್ಲೇಷ್ಮವಾದದ್ದು. ಇದನ್ನು ಅಂಜನವಿಡುವದರಿಂದ—ನೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ತುರಿಕೆ, ಮಲ, ದಾಹ, ಕ್ಲೇದ ಮುಂತಾದ ರೋಗ

ನಾಶನವಾಗುವವು. ನೇತ್ರಗಳು ಸುಂದರವಾಗುವವು. ವಾಯುವನ್ನೂ, ಬಿಸಿ ಲನ್ನೂ ತಡಿಯುವವು. ನೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೋಗವೂ ಹುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ. ಇದ ರಿಂದ ಅಂಜನವನ್ನಿಡುವದು ಉಚಿತವಾದದ್ದು. ಪರಂತು ಜ್ವರಾತುರನು, ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವವನೂ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಗರಣೆಮಾಡಿದವನೂ, ಆಯಾಸಗೊಂಡವನೂ, ವಮನಮಾಡಿದವನೂ, ಭೋಜನಮಾಡಿದವನೂ ಸಹ ಅಂಜನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಬಾರದು. ”

ಕ್ಷಾರಕರ್ಮ:—“ ಪಂಚರಾತ್ರಾನ್ನಮಿ ಶ್ಚ ಶ್ರು ಕೇಶ ರೋಮಾ ಷಿಕರ್ತೃಯೇತ್ || ಕೇಶ ಶ್ಚ ಶ್ರು ನಪಾದೀನಾಂ ಕರ್ತೃನಂ ಸಂ ಪ್ರಸಾಧನಮ್ || ಪಾಷ್ಣಿಕಂ ಧನಮಾಯುಷ್ಯಂ ಶಾಚ ಕಾಂತಿ ಕರಂ ಪರಮ್ || ಉತ್ಪಾಟಿಯೇತ್ತು ಲೋಮಾನಿ ನಾಸಾಯಾಂ ನ ಕದಾಚನ || ತದುತ್ಪಾಟಿನತೋ ದೃಷ್ಟೇ ದಾರ್ಬಲ್ಯಂ ತ್ವರ ಯಾಭವೇತ್ || ”

“ ೫ ದಿನಕ್ಕೊಂದುಸಲ ಕ್ಷಾರಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ— ಕೋಳಾ, ಪುಷ್ಪಿ, ಧನ, ಆಯು, ಕುಚಿ, ಕಾಂತಿ ಇವು ಉಂಟಾಗುವವು; ಆದರೆ ಪಾಷ್ಣಿಕಾದಲ್ಲಿರುವ ರೋಮಗಳನ್ನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನೀಳಿಸಬಾರದು, ಅದರಿಂದ ದೃಷ್ಟಿಯು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನ್ಯೂನವಾಗುವದು. ”

ಕೇಶಪ್ರಸಾಧನಮ್:—“ ಕೇಶಸಾಲೇ ಪ್ರಕುರ್ಮೀತ ಪ್ರಸಾಧ ನ್ಯಾ ಪ್ರಸಾಧನಮ್ || ಕೇಶಪ್ರಸಾಧನಂ ಕೃತ್ಯಂ ರಜೋ ಜಂಹು ಮಲಾಪಹಮ್ || ”

“ ಬಾಚಣಿಗೆಯಿಂದ ತಲೆಯ ಕೂದಲನ್ನು ಬಾಚುವದರಿಂದ—ಕೇಶ ವೃದ್ಧಿ, ಉತ್ತಮತಾ ಆಗುವದು. ಧೂಳು, ಹೇನು ಮುಂತಾದರ ನಿವಾರಣೆಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ”

ದರ್ಪಣದರ್ಶನಮ್:—“ ಆದರ್ಶಾಲೋಕನಂ ಪ್ರೋಕ್ಷಂ ಮಾಂಗಲ್ಯಂ ಕಾಂತಿಕಾರಕಮ್ || ಪಾಷ್ಣಿಕಂ ಬಲ್ಯಮಾಯುಷ್ಯಂ ಪಾಪಾಽಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿನಾಶನಮ್ || ”

“ ದರ್ಪಣದರ್ಶನದಿಂದ—ಮಂಗಲ, ಕಾಂತಿ, ಪುಷ್ಪಿ, ಬಲ, ಆಯು ಇವುಗಳುಂಟಾಗುವವು; ಪಾಪ, ದೌರ್ಭಾಗ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ತೊಲಗಿಸುವದು. ”

ನ್ಯಾಯಾಮಕರಣಮ್:—“ ಲಾಘವಂ ಕರ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ವಿ ಭಕ್ತಘನಗಾತ್ರತಾ || ದೋಷಶ್ಚಯೋಽಗ್ನಿವೃದ್ಧಿಶ್ಚ ನ್ಯಾಯಾ ಮಾದುಪಜಾಯತೇ || ನ್ಯಾಯಾನು ದೃಢಗಾತ್ರಸ್ಯ ನ್ಯಾಧಿರ್ನಾ

ಸ್ತಿ ಕದಾಚೇನ || ವಿರುದ್ಧಂ ವಾ ವಿದಗ್ಧಂ ವಾ ಭುಕ್ತಂ ಶೀಘ್ರಂ
ವಿಪಚ್ಛತೇ || ಭವಂತಿ ಶೀಘ್ರಂ ನೈತಸ್ಯ ದೇಹೇ ಶಿಥಿಲತಾದಯಃ ||
ನ ಚೈನಂ ಸಹಸಾಶ್ಚಕ್ರಮ್ ಜರಾ ಸಮಧಿರೋಹತಿ || ನ ಚಾಸ್ತಿ
ಸದೃಶಂ ತೇನ ಕಂಚಿತ್ಕ್ಲಿಷ್ಟಾಪಕರ್ಷಕಮ್ || ಸ ಸದಾ ಗುಣಮಾ
ಭತ್ತೇ ಬಲಿನಾಂ ಸ್ತಿಗ್ಧಭೋಜನಾಮ್ || ವಸಂತೇ ಶೀತಸಮಯೇ
ಸುತರಾಂ ಸ ಹಿತೋಪಮಃ || ಅನ್ಯದಾಪಿ ಚ ಕರ್ಮವೋ ಬಲಾ
ದ್ಭೋಗೇನ ಯಥಾಬಲಮ್ || ಹೃದಯಸ್ಯೋ ಯದಾ ವಾಯುರ್ವ
ಕ್ತಂ ಶೀಘ್ರಂ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ || ಮುಖಂ ಚ ರೋಷಂ ಲಭ್ಯತೇ
ತದ್ವಿಲಾಘ್ರಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಮ್ || ಕಿಂವಾ ಲಲಾಟೇ ನಾಸಾಯಾಂ
ಗಾತ್ರ ಸಂಧಿಷು ಕಕ್ಷಯೋಃ || ಯದಾ ಸಂಜಾಯತೇ ಸ್ತೋದೋ
ಬಲಾದ್ಧೃಂ ತು ತದಾದಿಶೇತ್ || ಭುಕ್ತವಾ ಕೃತ ಸಂಭೋ
ಗಃ ಕಾಸೀ ಶ್ವಾಸೀ ಕೃತಃ ಕ್ಷಯಾ || ರಕ್ತಪಿತ್ತೇ ಕ್ಷಕೀ ಶೋ
ಷೀ ನ ತಂ ಕುರ್ಮಾತ್ಪದಾಚೇನ || ಅತಿವ್ಯಾಯಾಮತಃ ಕಾಸೋ
ಜ್ವರ ತ್ಪರ್ಧಿಃ ಶ್ರಮಃ ಕ್ಲಮಃ || ತೃಷ್ಣಾ ಕ್ಷಯಃ ಪ್ರತಮ
ಕೋ ರಕ್ತಪಿತ್ತಂ ಚ ಜಾಯತೇ ||

“ವ್ಯಾಯಾಮ ಮೂಡುವದರಿಂದ—ದೇಹ ಲಘುವಾಗುವಿಕೆ, ಕರ್ಮಸಾ
ಮರ್ಥ್ಯ, ಶರೀರವು ಸುಖಕ್ಕಾಂಗವುಳ್ಳದ್ದಾಗುವಿಕೆ, ದೋಷಗಳ ನಾಶ, ಜಠ
ರಾಗ್ನಿಯ ವೃದ್ಧಿ ಇವು ಆಗುತ್ತವೆ; ಇದರಿಂದ ವ್ಯಾಯಾಮಶೀಲನಾಗಿ ದೃಢಕ
ರೀರವುಳ್ಳವನಿಗೆ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ; ವಿರುದ್ಧ ತಥಾ ವಿದಗ್ಧ ಭೋ
ಜನ ದೋಷವೂ ವ್ಯಾಯಾಮದಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪಚನವಾಗುತ್ತದೆ. ದೇಹ
ದಲ್ಲಿ ಶಿಥಿಲತಾದಿ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಏಕಾಘ್ರಿಕ್
ವೃದ್ಧಿ ವಸ್ಥೆಯು ವ್ಯಾಯಾಮಶೀಲನನ್ನು ಆಶ್ರಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ! ಸ್ಥೂಲತ್ವ
ವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಈ ವ್ಯಾಯಾಮದ ಹೊರ್ತು ಬೆದಧವೇ ಇಲ್ಲ!
ಬಲವಾಕ್ ಪುರುಷನಿಗೂ, ಸ್ತಿಗ್ಧ (ಚಿಡ್ಕಳ್ಳ) ವೆದಾರ್ಥನೇವಿಗೂ ವ್ಯಾಯಾ
ಮವು ಸದೈವ ಗುಣಕಾರಿಯಾದದ್ದು. ಇದು ವಸಂತ ಮತ್ತು ಶೀತಯುತು
ಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹಿತಕಾರಿಯು. ಅನ್ಯಯುತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಲಾನುಸಾರವಾಗಿ
ಬಲಾದ್ಧೃ (ಹೃದಯಸ್ಥಿತ ವಾಯುವು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬರತೊಡಗಿ,
ಮುಖ ಬಣಗುತ್ತಾ ಬರುವಿಕೆ; ಅಥವಾ ಮಸ್ತಕ, ನಾಸಿಕಾ, ಶರೀರದ ಸಂಧಿ
ಸ್ಥಾನಗಳು, ಬಗಲುಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆವರು ಬರತೊಡಗಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬಲಾ
ದ್ಭವೆಂದೆನ್ನುವರು.) ಕ್ಷಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಭೋಜನ ಮತ್ತು ಮೈಥುನ
ಪಾಡಿದವನೂ, ದುರ್ಬಲನೂ, ಕಾಸರೋಗಿ, ಶ್ವಾಸರೋಗಿ, ಕ್ಷಯರೋಗಿ,

ರಕ್ತಪಿತ್ತವೃಕ್ಷವನು, ಕ್ಷತನೂ, ಕೋಷಿರೋಗಿಯೂ ಸಹ ಯಾವಾಗಲೂ ವ್ಯಾಯಾಮವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಅಧಿಕವಾಗಿ ವ್ಯಾಯಾಮ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಕೆಮ್ಮು, ಜ್ವರ, ವಾಂತಿ, ಶ್ರಮ, ಗ್ಲಾನಿ, ದಾಹ, ಕ್ಷಯ, ಪ್ರತನುಕನೆಂಬ ಬಿಕ್ಕಳಕೆ, ರಕ್ತಪಿತ್ತ ಇವು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ”

ಅಭ್ಯಂಗಸ್ನಾನ:- “ ಅಭ್ಯಂಗಂ ಕಾರಯೇ ನ್ನಿತ್ಯಂ ಸರ್ವೇ
ಷ್ವಂಗೇಷು ಪುಷ್ಪಿದಮ್ || ಶಿರಃ ಶ್ರವಣ ಸಾದೇಷು ತಂ ವಿಶೇ
ಷೇಣ ಶೀಲಯೇತ್ || ಸಾರ್ವಸಂ, ಗಂಧತ್ವಲಂ ಚ ಯತ್ಪ್ರಲಂ ಪು
ಷ್ಪವಾಸಿತಮ್ || ಅನ್ಯದ್ರವ್ಯಯುತಂ ತೈಲಂ ನ ದುಷ್ಯತಿ ಕ
ದಾಚನ || ಅಭ್ಯಂಗೋ ನಾತ ಕಫ ಹೃಚ್ಛಮಶಾಂತಿ ಬಲಂ ಸು
ಖಮ್ || ನಿದ್ರಾ ವರ್ಜಿ ಮೃದು ಶ್ವಾಸುಷ್ಕರುತೇ ದೇಹ ಪುಷ್ಪಿ
ಕೃತ್ || ಅಭ್ಯಂಗಃ ಶೀಲತೋ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯ ತರ್ಪ
ಕಃ || ದೃಷ್ಟಿಪುಷ್ಪಿ ಕರೋ ಹಸ್ತಿ ಶಿರೋಭೂಮಿಗರ್ಹಾ ಗ
ದಾ || ಕೇಶಾನಾಂ ಬಹುತಾಂ ದಾಚ್ಛಂ ಮೃದುತಾಂ ದೀರ್ಘ
ಶಾಂ ತಥಾ || ಕೃಷ್ಣತಾಂ ಕುರುತೇ ಕುರ್ಮಾಚ್ಛಿರಸಾಂ ಪೂರ್ಣ
ಶಾ ಮಹಿ || ನ ಕರ್ಣರೋಗಾ ನ ಮಲಂ ನ ಚ ಮನ್ಯಾಹನು
ಗೃಹಃ || ನೋಚ್ಛ್ವಃ ಶ್ರುತಿ ನ ಭಾಧಿರ್ಮಂ ಸ್ಥಾನ್ನಿತ್ಯಂ ಕರ್ಣ
ಪೂರಣಾತ್ || ರಸಾದ್ವ್ಯಃ ಪೂರಣಂ ಕರ್ಣೇ ಭೋಜನಾತ್ ಸ್ನಾ
ಕ ಹೃಶಸ್ಕತೇ || ತೈಲಾದ್ವ್ಯಃ ಪೂರಣಂ ಕರ್ಣೇ ಭಾಸ್ಕರೇಽಸ್ತ
ಮುಪಾಗತೇ || ಪಾದಾಭ್ಯಂಗಶ್ಚ ತತ್ ಸ್ಫೂರ್ಯ ನಿದ್ರಾ ದೃಷ್ಟಿ
ಹೃಸಾದಕೃತ್ || ಪಾದಸುಪ್ತಿಂ ಶ್ರಮ ಸ್ತಂಭ ಸಂಕೋಚ ಸ್ಫ
ಟನಂ ಪ್ರಯುಕ್ || ”

“ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಟಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ನಿತ್ಯವೂ ತೈಲ
ಮಾರ್ಜನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು. ಪರಂತು ಮುಸ್ತಕ ಕಿವಿಗಳು, ಪಾದ
ಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡದೇ ತೈಲಮಾರ್ಜನವನ್ನು (ನಿತ್ಯವೂ) ಮಾಡಿಸಲೇಬೇಕು. ಬಿಲ್ಲೇ
ಸೊಗವೆಯಷ್ಟೆ, ಅಗರಾದಿಗಳಿಂದ ಸುಗಂಧಿತವಾದ ವಸ್ತು ಸಂಯೋಜನದಿಂದ
ಅಗ್ನಿಸಾಧಿತವಾದ ತೈಲಗಳು, ಪುಷ್ಪವಾಸನಾಯುಕ್ತ ತೈಲ ಅಥವಾ ಬೇರೆ
ಹಿತಕಾರೀ ಮೂಲಿಕೆಗಳಿಂದ ಸಾಧಿತವಾದ ತೈಲ ಇವು ಯಾವಾಗಲೂ ಧೋ
ಷವಹವಾದವುಗಳಲ್ಲ; ತೈಲ ಮಾರ್ಜನದಿಂದ ಕಫ, ವಾಯು, ಶ್ರಮಗಳ ನಾಶ
ನವೂ, ಕಾಂತಿ, ಬಲ, ಸುಖ, ನಿದ್ರಾ, ವರ್ತೋತ್ಪನ್ನ, ಕೋಮಲತಾ,
ಆಯು, ಕರೀರದಪುಷ್ಟಿ ಇವುಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು. ತಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೈಲ
ಮಾರ್ಜನದಿಂದ ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿಯೂ, ದೃಷ್ಟಿ ಪಟುತ್ವವೂ, ಶಿರೋ

ರೋಗ ನಾಶನವೂ ಆಗುವದಲ್ಲದೆ, ತಲೆಯ ಕೂದಲು ಬೆಳೆದು, ದೃಢವಾಗಿ, ಕೋಮಲವಾಗಿ, ದೀರ್ಘವಾಗಿ, ಕಪ್ಪಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು. ಮೆದಳಿಗೆ ಕೆತ್ತಿಯೂ, ಶಿರಸ್ಸಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿಯೂ ಆಗುವದು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ತೈಲವನ್ನು ಹಾಕುವದರಿಂದ—ಕರ್ಣರೋಗ, ಮಲ, ಮನ್ಯಾ (ಎಂಬ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಹಿಂದಿನ ನಾಡಿಯು) ಸ್ತಂಭ, ಹನುಗ್ರಹ, ಬಹು ಜೋರಿನಿಂದ ತಬ್ಬಿ ವನ್ನು ಕೇಳುವಿಕೆ, ಬಧಿರತಾ ಇವುಗಳಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ರಸಾದಿಗೆ ಳನ್ನು ಹಾಕುವುದಾದರೆ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಪೂರೈದಲ್ಲಿ, ಯಣ್ಣೆಯನ್ನು ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ ಕಾಲದನಂತರ ಹಾಕಬೇಕು. ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ತೈಲಮರ್ದನದಿಂದ— ಪಾದಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಿರತಾ, ನಿದ್ರಾ, ದೃಷ್ಟಿಯಪ್ರಸಾಧನ ವುಂಟಾಗುವದು. ಪಾದ ಸುಪ್ತಿ ಎಂದರೆ ಸ್ವರ್ಣಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ, ಶ್ರಮ, ಸ್ತಂಭ, ಸಂಕೋಚ, ಬಡಿಯುವಿಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತದೆ.

“ವ್ಯಾಯಾಮ ಕ್ಷುಣ್ಣವಪುಷಂ ಪದ್ಯಾಂ ಸನ್ಮುದಿತಂ ತಥಾ ||
ವ್ಯಾಧಯೋ ನೋಪಸರ್ಪಂತಿ ವೈನತೇಯ ಮಿವೋರಗಾಃ ||
ಲೋಮಕೂಪಂ ಶಿರಾಜಾಲಂ ಧಮನೀಭಿಃ ಕಲೇವರೇ || ತರ್ಪ
ಯೇದ್ವಲಮಾದತ್ತೇ ಸ್ನೇಹಯುಕ್ತೋಽವಗಾಹನೇ || ಅದ್ವಿಃ
ಸಂಸಿಕ್ತ ಮೂಲಾನಾಂ ತರೂಣಾಂ ಪಲ್ಲವಾದಯಃ || ವರ್ಧ್ಯಂ
ತೇ ಹಿ ತಥಾ ನೈಜಾಂ ಸ್ನೇಹ ಸಂಸಿಕ್ತ ಧಾತವಃ || ನವಜ್ವರೀ
ಅಜೀರ್ಣೇ ಚ ನಾಭ್ಯಕ್ತವ್ಯಃ ಕಥಂ ಜನ || ತಥಾ ವಿರಿಕ್ತೋ
ವಾಂತಕ್ಶ ನಿರೂಢೋ ಯಶ್ಚ ಮಾನವಃ || ಪೂರೈಯೋಃ ಕೃ
ಚ್ಛೃತಾ ವ್ಯಾಧೇ ರಸಾಧ್ಯತ್ವ ಮಥಾಪಿನಾ || ಶೇಷಾಣಾಂ ನಪ್ತಿ
ಹ ಪ್ಪೋಕ್ತಾ ವಹ್ನಿಸಾದಾದಯೋ ಗದಾಃ ||”

“ವ್ಯಾಯಾಮಶೀಲನಿಗೂ, ಪಾದಸಮ್ಯದ್ನನಶೀಲನಿಗೂ (ಗರುಡನಿಗೆ ಸರ್ಪನಂತೆ) ರೋಗಗಳು ದೂರವಾಗಿ ಓಡುವವು. ಕರೀರದಲ್ಲಿ ತೈಲವನ್ನು ಜ್ಜಿಸಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ರೋಮಕೂಪಗಳೂ, ಶಿರಾಜಾಲಗಳೂ, ಧಮನೀಗಳೂ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಕರೀರಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದರಿಂದ, (ಜಲಸೇಚನ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ವೃಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಚಿಗಿರು ಮುಂತಾದವು ಹೇಗೆ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವವೋ ಹಾಗೆ) ಸ್ನೇಹಮರ್ದನಪೂರೈಕೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವವನೂ ಸರ್ವಧಾತು ಪ್ರವೃದ್ಧಿಪೂರೈಕೆವಾಗಿ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪಡಿಯುವನು. ಪೆಂಕು ನವೀನ ಜ್ವರದಲ್ಲಿಯೂ, ಅಜೀರ್ಣದಲ್ಲಿಯೂ ತೈಲವನ್ನು ಮರ್ದಿಸಲಾಗದು. ಇದರಿಂದ ಇವು ಕೃಚ್ಛ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಅಥವಾ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುವವು. ವಿರೇಚನ, ವಮನವಾಗುವವನಿಗೂ ತೈಲಮರ್ದನವು ಹಿತಕಾರಿಯಲ್ಲ.”

ಉದ್ವರ್ತನ ಕರ್ಮ:-“ ಉದ್ವರ್ತನಂ ಕಫಹರಂ ಮೇದೋ
ಘ್ನಂ ಶುಕ್ರದಂ ಪರಮ್ || ಬಲ್ಯಂ ಶೋಣಿತಕೃಚ್ಛಾ ಪಿ ತ್ವಕ್ಪು
ಸಾದ ಮೃದುತ್ವ ಕೃತ್ || ಮುಖಲೇಪಾದ್ವೃಥಂ ಚಕ್ಷುಃ ಪೀ
ನೋ ಗಂಡಸ್ತಥಾನನಮ್ || ಕಾಂತಮವ್ಯಂಗ ಪಿಡಕಂ ಭವೇತ್ಯ
ಮಲ ಸನ್ನಿಭಮ್ || ”

“ಹಚ್ಚ ಕ್ಷೌಂಡ ತೈಲನಿವಾರಣಿಗಾಗಿ ಶೀಗೆ ಹೆಸರುಹಿಟ್ಟು ಮುಂತಾ
ದ್ದರಿಂದ ಉದ್ವರ್ತನ ಮಾಡುವದರಿಂದ—ಕಫ, ಮೇದಸ್ಸುಗಳ ನಾಶನವೂ,
ವೀರ್ಯ, ಬಲ, ರುಧಿರಗಳ ವೃದ್ಧಿ, ಚರ್ಮದ ಕೋಮಲತ್ವವೂ, ಉತ್ತಮತ್ವವೂ
ಇವುಗಳು ಉಂಟಾಗುವವು. ಮುಖಕ್ಕೆ ಉದ್ವರ್ತನ ಮಾಡುವದರಿಂದ—
ನೇತ್ರಗಳು ದೃಢವಾಗಿಯೂ, ಕಪೋಲಗಳು ಪೀನಗಳಾಗಿಯೂ ಆಗುತ್ತವೆ;
ಮುಖವು ಸುಂದರವಾಗಿಯೂ, ವ್ಯಂಗಪಿಡಕಾದಿಗಳಿಂದ ರಹಿತವಾಗಿಯೂ,
ಕಮಲಸನ್ನಿಭವಾಗಿಯೂ ಆಗುತ್ತವೆ.

ಸ್ನಾನಕರಣಮ್:-“ ದೀಪನಂ ವೃಷ್ಯ ಮಾಯುಷ್ಯಂ ಸ್ನಾ
ನ ನೋಜೋ ಬಲಪ್ರದಮ್ || ಕಂಡೂ ಮಲ ಶ್ರಮ ಸ್ವೇದ
ತಂದ್ರಾ ತೃಡ್ಧಾದ ಸಾಕಸುತ್ || ಬಾಹ್ಯೈಶ್ಚ ಸೇಕ್ಯಃ ಶೀತಾದ್ಯೈಃ
ಉಷ್ಣಾಂತರ್ಯಾತಿ ಪೀಡಿತಃ || ನರಸ್ಯ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರಸ್ಯ ದೀ
ಪ್ಯತೇ ತೇನ ಸಾನಕಃ || ಶೀತೇನ ಪಯಸಾ ಸ್ನಾನಮ್ ರಕ್ತಪಿ
ತ್ವ ಪ್ರಶಾಂತಿ ಕೃತ್ || ತದೇವೋಷ್ಣೇನ ಶೋಯೇನ ಬಲ್ಯಂ
ವಾತ ಕಫಾಪದಮ್ || ಶಿರಂಸ್ನಾನಮಚಕ್ಷುಷ್ಯಮತ್ಯುಷ್ಣೇನಾಂ
ಭಸಾ ಸದಾ || ವಾತಶ್ಲೇಷ್ಮ ಪ್ರಕೋಪೇ ತು ಹಿತಂ ತಚ್ಚ ಪ್ರಕೀ
ರ್ತಿತಮ್ || ”

“ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದ—ಅಗ್ನಿದೀಪನವೂ, ವೀರ್ಯ, ಆಯು, ಓಜೋ
ವೃದ್ಧಿ, ಬಲವೃದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಿ, ಮೈತುರಿ, ಮಲ, ಶ್ರವ, ಸ್ವೇದ, ತಂದ್ರಾ,
ದಾಹ, ಪಾಕ ಇವುಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. ಶೀತಲ ಜಲ ಸೇಚನಮಾಡು
ವದರಿಂದ ಹೊರಗಿನ ಉಷ್ಣಾ ತಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟು, ಕರೀರದ ಒಳಗೆ ಕೇರಿಕ್ಕೊಳ್ಳು
ವದು. ಇದರಿಂದ ಕೇವಲ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನ ಜಠರಾ
ಗ್ನಿಯು ದೀಪನವನ್ನು ಮಾಡಿಯುತ್ತದೆ. ಶೀತಲ ಜಲಸ್ನಾನದಿಂದ ರಕ್ತವಿತ್ತದ
ಕಾಂತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಉಷ್ಣ ಜಲಸ್ನಾನವು ಬಲವೃದ್ಧಿ, ವಾತ ಕಫದ ನಾಶ
ವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹಳ ಬಿಸಿ ನೀರಿನಿಂದ ಶಿರಃಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ
ಅಹಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಂತು ವಾತ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಪ್ರಕೋಪದಲ್ಲಿ ಅದು ಹಿತವಾ
ಪದ್ದು. ”

“ ಅಶೀತೇನಾಂಭಸಾ ಸ್ನಾನಂ ಪಯಃ ಪಾನಂ ನನಾಃ ಸ್ತ್ರೀಯಃ ||

ಏತಾ ದ್ವಾ ಮಾನನಾಃ ಪಥ್ಯಂ ಸ್ನಿಗ್ಧಮಲ್ಪಂ ಚ ಭೋಜನಮ್ || ೧೧

“ ಮಂದೋಷ್ಣ ಜಲದಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡುವಿಕೆ, ದುಗ್ಧಪಾನ, ನವೀನ ಸ್ತ್ರೀ ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ನಿಗ್ಧ (ಚಿಡ್ಡಳ್ಳ) ಸ್ವಲ್ಪ ಭೋಜನ ಇವೇ ಮಾನವರಿಗೆ ಪಥ್ಯವಾದವುಗಳು. ”

“ ಯಃ ಸದಾಮಲಕೈಃ ಸ್ನಾನಂ ಕರೋತಿ ಸ ವಿನಿಶ್ಚಿತಮ್ || ವಲೀ ಪಲಿತ ನಿರುಕ್ತೋ ಜೀವೇದ್ವರ್ಷಶತಂನರಃ || ಸ್ನಾನಂ ಜ್ವರೇಷು ತಿಸಾರೇ ಚ ನೇತ್ರಕರ್ಣಾನಿಲಾಕ್ಷಿಪ್ತಮ್ || ಆಧ್ಯಾನ ಪೀನಸಾ ಜೀರ್ಣಭುಕ್ತವತ್ಸು ಚ ಗರ್ಹಿತಮ್ || ಸ್ನಾನಸ್ಯಾನಂತರಂ ನಮ್ಯ ಗ್ವಸ್ತ್ರೇಷಾಂಗಸ್ಯ ಮಾರ್ಜನಮ್ || ಕಾಂತಿಪ್ರದಂ ಶರೀರಸ್ಯ ಕಂಡೂ ತ್ವಗ್ಗೋಷನಾಶನಮ್ || ”

“ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಸದೈವ ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟನ್ನರದು ಶರೀರಕ್ಕೆ ಮರ್ವಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನಮಾಡುವನೋ ಅವನು-ವಲೀಪಲಿತರಹಿತನಾಗಿ, (ಅಂದರೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ತಿರಿಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಕೂದಲು ಪಕ್ಕವಾಗದೆ ಇದ್ದು) ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಬದುಕುತ್ತಾನೆ. ಪರಂತು-ಜ್ವರಾತುರನೂ, ಅತಿಸಾರ ರೋಗಿ, ನೇತ್ರ ಕಿವಿ ವಾಯುರೋಗಿಯೂ, ಆಧ್ಯಾನವೆಂಬ ವಾತವ್ಯಾಧಿಯುಳ್ಳವನೂ, ಪೀನಸರೋಗಿ, ಅಜೀರ್ಣವುಳ್ಳವನೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೇ ಭೋಜನಮಾಡಿರುವವನೂ ಸಹ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಸಂಗಡಲೇ ಬಳ್ಳೇ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಶರೀರವನ್ನು ಬರಸಿಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದರಿಂದ-ಕಾಂತಿಯುಂಟಾಗುವದು, ಶರೀರದ ಕಡತ, ಚರ್ಮದೋಷ ಇವು ನಾಶವಾಗುವವು. ”

“ ನ ಸ್ನಾನಶಾಟ್ಕ ಸ್ಪೃಶೇದುತ್ತಮಾಂಗಮ್ || (ಚರಕ) ”

“ ಸರ್ವದಾ ಉಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ನೀಚಾಂಗ ಮಲದೂಷಿತವಾದ, ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೇ ಬದ್ದೇಮಾಡಿರುವ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಉತ್ತಮಾಂಗ (ವೆಂಬ ಮೊದಲನೆಯ ಸ್ಥಾನ) ವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶ ಸಹಾ ಮಾಡಬಾರದು !! ”

ಈ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರಾದ ಆತ್ಮೀಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ, ಈಗಿನ ನವನಾಗರಿಕತೆಯ ಕಾಲದ ಕ್ಷಿಪ್ರ ವಸ್ತ್ರ ಅಂತರವಿರುವದೆಂಬುದನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಮನಿಸಿ || ಉತ್ತಮಾಂಗವು ಮೊದಲು Brahm ಇರತಕ್ಕ ಸ್ಥಳವು. ಅದನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಜನಕಸಂಹಿತೆಯ ಸೂತ್ರಸ್ಥಾನದ ೮ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಕಾದ್ದ ರ್ಲ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ನಾಗರಿಕತೆಯೆಂಬ ಪರಕ ತಿಖರವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ್ದರು, ನಾವು ಈಗ ಆ ಪರಕದ ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗಿನವರು ಯೋಚಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ನ್ಯಾಯವೆಲ್ಲವೇ?

ವಸ್ತ್ರಧಾರಣೆ:—“ಕಾಶೇಯಾರ್ಣಿಕ ವಸ್ತ್ರಂ ಚ ರಕ್ತವಸ್ತ್ರಂ ತಥೈವ ಚ || ವಾತಶ್ಲೇಷ್ಮಹರಂ ತತ್ತು ಶೀತಕಾಲೇ ನಿಧಾರಯೇತ್ || ಮೇಧ್ಯಂ ಸುಶೀತಂ ಪಿತ್ತಘ್ನಂ ಕಷಾಯಂ ವಸ್ತ್ರಮುಚ್ಯತೇ || ತಥ್ನಾರಯೇದ್ವಷ್ಟಕಾಲೇ ತತ್ರಾಪಿ ಲಘುಶಸ್ತ್ರತೇ || ಶುಕ್ಲಂ ತು ಶುಭದಂ ವಸ್ತ್ರಂ ಶೀತಾತಪ ನಿವಾರಣಮ್ || ನ ಚೋಷ್ಣಂ ನ ಚ ವಾಶೀತಂ ತತ್ತು ವರ್ಷಾಸು ಧಾರಯೇತ್ ||”

“ರೇಶ್ಮಯ ವಸ್ತ್ರಗಳೂ, ಉಣ್ಣೆಯ ವಸ್ತ್ರಗಳೂ, ರಕ್ತವಸ್ತ್ರವೂ ಸಹ ವಾತ ಮತ್ತು ಶ್ಲೇಷ್ಮಹಾರಕಗಳು; ಇವನ್ನು ಶೀತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಕಷಾಯ (ಕಾವೀಬಟ್ಟೆ) ವಸ್ತ್ರವು ಪವಿತ್ರವೂ, ಶೀತಲವೂ, ಪಿತ್ತನಾಶಕವೂ ಆಗಿದೆ; ಇದನ್ನು ಉಷ್ಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ತೆಳುವಾದದ್ದು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದದ್ದು. ಶುಕ್ಲ (ಬಿಳಿ) ವಸ್ತ್ರವು ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿಯು; ಇದು ಶೀತವನ್ನೂ, ಬಿಸಿಲನ್ನೂ ನಿವಾರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಅತಿ ಉಷ್ಣವೂ ಅಲ್ಲ; ಅತಿ ಶೀತವೂ ಅಲ್ಲ! ಇದನ್ನು ವರ್ಷಾಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.”

“ಛಾಶಸ್ಯಂ ಕಾಮ್ಯಮಾಯುಷ್ಯಂ ಶ್ರೀಮದಾನಂದ ವರ್ಧನಮ್ || ತ್ವಚ್ಯಂ ವಶೀಕರಂ ರುಚ್ಯಂ ನನನಿರ್ಮಲ ಮಂಬರಮ್ || ಕದಾಪಿ ನ ಜನೈಃ ಸದ್ವಿಧಾರ್ಯಂ ಮಾಲಿನ ಮಂಬರಮ್ || ತತ್ತು ಕಂಡೂಕ್ರಿಮಿಕರಂ ಗ್ಲಾನ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀಕರಂ ಪರಮ್ ||”

“ನವೀನವಾದ ನಿರ್ಮಲಾಂಬರಧಾರಣೆಯಿಂದ—ಯಶಸ್ಸು, ಕಾಮೋದ್ದೀಪನವೂ, ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಲಿ, ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ಹಿತ, ವಶೀಕರಣ, ರುಚಿಯನ್ನುತ್ತಮಾಡುವಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಸದ್ಗುಣಗಳಿವೆ. ಮಲಿನ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಏಂದೆಂದಿಗೂ ಧರಿಸಬಾರದು; ಇದು—ಮೈನವೆ, ಕ್ರಿಮಿ, ಗ್ಲಾನ್ಸಿ, ಕೋಳುಹೋನತೆ, ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಇವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು.”

ಅನುಲೇಪನಂ:—“ಕುಂಕುಮಂಚಂದನಂ ಚಾಪಿ ಕೃಷ್ಣಾಗರು ಚ ಮಿಶ್ರಿತಮ್ || ಉಷ್ಣಂ ವಾತ ಕಫ ಧ್ವಂಸಿ ಶೀತಕಾಲೇ ತದಿಷ್ಟತೇ || ಚಂದನಂ ಘನಸಾರೇಣ ವಾಲಿಕೇನ ಚ ಮಿಶ್ರಿತಮ್ || ಸುಗಂಧಿ ಪರಮಂ ಶೀತಮುಷ್ಣಕಾಲೇ ಪ್ರಶಸ್ತತೇ || ಚಂದನಂ ಘೃತ್ಯೋಲೇಪಕಂ ಮೃಗನಾಭಿ ಸಮಾಯುತಮ್ || ನ ಚೋಷ್ಣಂ ನ ಚ ವಾಶೀತಂ ವರ್ಷಾಕಾಲೇ ತದಿಷ್ಟತೇ || ಅನುಲೇಪಸ್ತೃಷಾ ಮೂರ್ಛಾದುರ್ಗಂಧ ಸ್ವೇದ ದಾಹಜಿಹ್ವ || ಸಾಭಾಗ್ಯ

ತೇಜಸ್ವಿಗ್ವರ್ಣಂ ಪ್ರೀತ್ಯಾಜೋ ಬಲವರ್ಧನಃ || ಸಸ್ಮಾನರ್ಹ
ಲೋಕಾನಾಮನುಲೇಪೋಽಸಿ ನೋ ಹಿತಃ || ”

“ ಕೇಸರಿ, ಚಂದನ, ಕೃಷ್ಣಾಗರು ಇವನ್ನು ಶೇರಿಸಿದ ಗಂಧಾನುಲೇಪನವು—ಉಷ್ಣ, ವಾತ ಕಫನಾಶಕವಾದ್ದರಿಂದ, ಇದು ಶೀತಕಾಲಕ್ಕೆ ಸುಖಕರವಾದದ್ದು; ಕೇಸರಿ, ಚಂದನ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ, ಲಾಮಂಚಾದಿಗಳು, ಇವು ಕೂಡಿದ ಗಂಧಾನುಲೇಪನವು—ಅತ್ಯಂತ ಶೀತಲವಾದ್ದರಿಂದ ಇದರ ಉಪಯೋಗವು ಉಷ್ಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದದ್ದು; ಚಂದನ, ಕೇಸರಿ, ಕಸ್ತೂರಿ ಇವು ಕೂಡಿದ ಗಂಧವು ಉಷ್ಣವೂ ಅಲ್ಲ, ಶೀತವೂ ಅಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ, ಇದರ ಲೇಪನವು ವರ್ಷಾಮುತುವಿನಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವು. ಈ ಅನುಲೇಪನ ಮಾಡುವದರಿಂದ—ತೃಷಾ, ಮೂರ್ಛಾ, ದುರ್ಗಂಧ, ಸ್ವೇದ, ದಾಹ ಇವುಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು. ಸೌಭಾಗ್ಯ, ತೇಜಸ್ಸು, ತ್ಯಜಾಕ್ಕೆ ವರ್ಣ, ಪ್ರೀತಿ, ಓಜಸ್ಸು, ಬಲ ಇವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದು; ಪರಂತು ಯಾವ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದು ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಅನುಲೇಪನವೂ ನಿಷೇಧವಾದದ್ದು. ”

ಪುಷ್ಪಾದಿಧಾರಣಃ—“ ಸುಗಂಧಿ ಪುಷ್ಪ ಪತ್ರಾಣಾಂ ಧಾರಣಂ ಕಾಂತಿಕಾರಕಂ || ಸಾಪ ರಕ್ಷೋಗ್ರಹ ಹರಂ ಕಾಮದಂ ಶ್ರೀವಿವರ್ಧನಮ್ || ದೇಹಸ್ಯ ರೋಮಕೂಪಾನಾಂ ತೃಪ್ತಿಂ ತೇಜೋವಿವರ್ಧನಮ್ ||

“ ಸುಗಂಧಯುಕ್ತವಾದ—ಮಲ್ಲಿಕಾ, ಚಂಪಕ, ಬಕುಳ, ಪಾರಿಜಾತಾದಿ ಪುಷ್ಪಗಳ ಮತ್ತು ಮರುಗ, ದವನ, ಪಚ್ಚೇತನಿ ಮುಂತಾದ ಪತ್ರಗಳ ಮಾಲಿಕಾ ಧಾರಣೆಮಾಡುವದರಿಂದ ಕಾಂತಿ, ಕಾಮ್ಯ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಕರವಾದದ್ದು; ಪಾಪ, ರಾಕ್ಷಸ, ಗ್ರಹ ಇವುಗಳ ನಾಶನಮಾಡುವದು, ದೇಹಸ್ಯ ರೋಮಕೂಪಾದಿ ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನೂ, ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ”

ಅಭೂಷಣಾಲಂಕಾರಃ—“ ಭೂಷಣೈ ಭೂಷಯೇ ದಂಗೆಂ, ಯಥಾ ರೋಗ್ಯಂ ವಿಧಾನತಃ || ಶುಚಿ ಸಾಭಾಗ್ಯ ಸಂತೋಷ ದಾಯಕಂ ಕಾಂಚನಂ ಸ್ಥುತಮ್ || ಗ್ರಹದೃಷ್ಟಿಹರಂ ಪುಷ್ಪಿಕರಂ ದುಃಖಸ್ಯ ನಾಶನಮ್ || ಸಾಪದಾರ್ಭಾಗ್ಯಶಮನಂ ರಕ್ಷಾಭರಣ ಧಾರಣಮ್ ||

ಮಾಣಿಕ್ಯಂ ತರಣೀಃ ಸುಜಾತಮಮಲಂ ಮುಕ್ತಾಫಲಂ ಶೀತಗೋರ್ಮಾರ್ಜೀಯಸ್ಯ ಚ ವಿದ್ರುನೋ ನಿಗದಿತಃ ಸಾಮ್ಯಸ್ಯ ಗಾರುತ್ಮಕಮ್ ||

ವೈವೇಚ್ಯಸ್ಯ ಚ ಪುಷ್ಯರಾಗಮಸುರಾ ಚಾರ್ಯಸ್ಯ ವಜ್ರಂ ಶನೇ
ನಿರ್ವಲಂ ನಿರ್ಮಲ ಮನ್ಯಯೋಶ್ಚ ಗದಿತೇ ಗೋಮೇದ ವೈಡೂರ್ಯಕೇ || ”

“ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯಥಾಯೋಗ್ಯ ಆ ಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಶೋಭಿತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸುವರ್ಣದ ಬಡವೆಗಳ ಧಾರಣೆಯಿಂದ ಪವಿತ್ರತಾ, ಸಾಭಾಗ್ಯ, ಸಂತೋಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ರತ್ನಧಾರಣೆಯು-ಗ್ರಹದೃಷ್ಟಿ, ದುಸ್ವಪ್ನ, ಪಾಪ, ದೌರ್ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ, ಪ್ರಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು. ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಮಾಣಿಕ್ಯವೂ, ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಫಲವೂ, ಅಂಗಾರಕನಿಗೆ ಹವಳವೂ, ಬುಧನಿಗೆ ಗಾರುತ್ಮಕ ಮಣಿಯೂ, ಗುರುವಿಗೆ ಪುಷ್ಯರಾಗವೂ, ಶುಕ್ರನಿಗೆ ವಜ್ರವೂ, ಶನಿಗೆ ನೀಲಮಣಿಯೂ, ರಾಹುವಿಗೆ ಗೋಮೇದಿಕವೂ, ಕೇತುವಿಗೆ ವೈಡೂರ್ಯವೂ ಪ್ರೀತಿಕರವಾದದ್ದು; ಆಯಾಯ ರತ್ನಧಾರಣೆಯಿಂದ ಗ್ರಹಗಳ ಪೀಡಾನಾಶನವೂ, ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯೂ ಲಭಿಸುವದು. ”

“ವಾಸ ಸ್ನುಗಂಧ ರತ್ನಾನಾಂ ಧಾರಣಂ ಪ್ರೀತಿವರ್ಧನಮ್ ||

ರಕ್ಷೋಘ್ನ ಮರ್ಘ್ಯ ಮೌಜಸ್ಯಂ ಸಾಭಾಗ್ಯಕರ ಮುತ್ತಮಮ್ || ”

“ಸುಂದರವಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳು, ಪುಷ್ಪಮಾಲಾ, ಚಂದನ, ಅತ್ತರ್ ಮುಂತಾದವುಗಳು, ರತ್ನಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವದು-ಪ್ರೀತಿ, ಧನ, ಒಜಸ್ಸು, ಸಾಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿ, ರಾಕ್ಷಸಗ್ರಹ ನಾಶಕವಾಗುತ್ತದೆ. ”

“ಸತತಂ ಸಿದ್ಧಮಂತ್ರಸ್ಯ ಮಹಾಷಢ್ಘ್ನಸ್ತಥೈವಚ || ರೋಚನಾ

ಸಾ ಸರ್ವಪಾದೀನಾಂ ಮಾಂಗಲ್ಯಾನಾಂ ಚ ಧಾರಣಮ್ || ಆ

ಯುರ್ಲಕ್ಷ್ಮೀಕರಂ ರಕ್ಷೋಹರಂ ಮಂಗಲದಂ ಶುಭಮ್ || ಹಿಂ

ಸ್ರಾದಿ ಭಯನಿವೃತ್ತಂ ಸಿ ವಶೀಕರಣ ಕಾರಕಮ್ || ”

“ಸಿದ್ಧಮಂತ್ರ, ಮಹಾಷಢ್ಘಿ, ಮಾಂಗಲಿಕ ಗೋರೋಚನ, ಬಿಳೀಸಾಸವೆ, ಯಂತ್ರಗಳ ಧಾರಣೆಮಾಡುವದು-ಆಯು, ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಹಿತ ಮಂಗಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು; ರಾಕ್ಷಸ, ಭೂತ ಭೇತಾಳ ದೆವ್ವ ಪೀಡೆ ಪಿಶಾಚಿಗಳ ಭಯ ನಾಶವಾಗುವದು. ವಶೀಕರಣಕಾರಕವೂ ಆಗಿದೆ. ”

ಭೋಜನ ವಿಧಿ:-“ ತತೋ ಭೋಜನಲಾಯಾಂ ಕುರ್ವಾ

ನ್ಮಾಂಗಲ್ಯ ವರ್ಶನಮ್ || ತಸ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನಂ ನಿತ್ಯಂ ಆಯು

ರ್ಧರ್ಮ ವಿವರ್ಧನಮ್ || ಲೋಕೇಽ ಸ್ಥಿರ ಮಂಗಲಾನ್ಯಷ್ಟಾ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಗೌರ್ವತಾಶನಃ || ಪುಷ್ಪ ಸ್ರ ಕ್ಸರ್ಪಿರಾ ದಿತ್ಯ

ಅಪೋ ರಾಜಾ ತಥಾಷ್ಟಮಃ || ”

“ಭೋಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳ ಪದಾರ್ಥಗಳ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು; ಇವುಗಳ ದರ್ಶನದಿಂದ ಆಯುರ್ಧರ್ತಗಳ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ೪ ಮಂಗಳ ವಸ್ತುಗಳಿವೆ:— ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಗೋವು, ಅಗ್ನಿ, ಪುಷ್ಪಮಾಲಾ, ಭೃತ, ಸೂರ್ಯ, ಜಲ, ರಾಜಾ ಇವೇ ಮಂಗಳಾವಸ್ತುಗಳು!!”

“ಪಾದುಕಾ ರೋಹಣಂ ಕುರ್ಮಾಹ ಪೂರ್ವಂ ಭೋಜನತಃ ಪರಮ್ || ಪಾದರೋಗಹರಂ ವೃಷ್ಯಂ ಚಕ್ಷುಷ್ಯಂ ಚಾಯುಷೋಹಿತಮ್ || ಶರೀರೇ ಜಾಯತೇ ನಿತ್ಯಂ ಸಾಂಘಾ ನೃಣಾಂ ಚತುರ್ವಿಧಾ || ಬುಭುಕ್ಷಾ ಚ ಪಿಪಾಸಾ ಚ ಸುಷುಪ್ತಾ ಚ ರಕ್ತಿಸ್ಪೃಹಾ || ಭೋಜನೇಚ್ಛಾ ವಿಘಾತಾತ್ಸ್ಯಾದಂಗಮರ್ಯೋ ರುಚಿರ್ಭವತಃ || ತಂದ್ರಾಲೋಚನ ದಾರ್ಬಲ್ಯಂ ಧಾತುಮಾಹೋ ಬಲಕ್ಷಯಃ || ವಿಘಾತೇನ ಪಿಪಾಸಾಯಾಃ ಶೋಷಃ ಕಂಠಾಸ್ಯಯೋರ್ಭವೇತ್ || ಶ್ರವಣಸ್ಯಾವರೋಧಶ್ಚ ರಕ್ತಶೋಷೋ ದೃಢಿ ವೃಥಾ || ನಿದ್ರಾ ವಿಘಾತತೋ ಜ್ವಂಭಾ ಶಿರೋಲೋಚನಗಾರನಮ್ || ಅಂಗಮರ್ದಸ್ತಥಾ ತಂದ್ರಾ ಸ್ಯಾದನ್ನಾಪಾಕವಿವಚ ||”

“ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಮೊದಲೂ, ಅನಂತರವೂ (ಅಂದರೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಮಡಿಯಾದನಂತರ, ಪುನಃ ಹೊರಗೆ ಮೈಲಿಗೆಯ ಪೋಷಾಕು ಹಾಕುವವರಿಗೆ) ಪಾದುಕಾ (ಹಾವಿಗೆ) ಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವದರಿಂದ ಪಾದಗಳ ರೋಗನಾಶವೂ, ವೀರೈವೃದ್ಧಿಯೂ, ನೇತ್ರಗಳಿಗೂ, ಆಯುರ್ವಿಗೂ ಹಿತವಾದದ್ದು.”

ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ:— ಚರಕದಲ್ಲಿ—“ಛತ್ರೀದಂಡೀ, ಮೂಲೇ, ಸೋಪಾನಸ್ಯೋ ಯುಗಮಾತ್ರ ದೃಗ್ವಿಚರೇತ್” ಅಂದರೆ ಹೊರಗೆ ಸಂಚರಿಸುವಾಗ ಛತ್ರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ದಂಡವೆಂಬ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಕೋಲು (ಸೋಪಾ) ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ತಲೆಗೆ ಏನಾದರೂ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು, ಪಾದರಕ್ಷಾ ಧರಿಸಿದ ವನಾಗಿ, ಯುಗಮಾತ್ರದೃಕ್-ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ೩ ಗಜಗಳ ದೂರದವರಿಗೂ ದೃಷ್ಟಿಪ್ರಸಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ (ಅಲ್ಲಿರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ) ಸಂಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. (ಮನುಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹ) ಕೊನೇ ಪಠ್ಯಾಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ “ದೃಷ್ಟಿ ಪೂತಂ ನೈಸೇತ್ಯಾದಂ” (ದೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಸಾರದಿಂದ ಪವಿತ್ರವೆಂದಂತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಪಾದಗಳನ್ನಿಡುತ್ತಾ ಸಂಚರಿಸಬೇಕೆಂದಿದೆ.) ವಾಗ್ಭಟದಲ್ಲಿ:—“ಸಾತಪತ್ರ ಪದತ್ರಾಕೋ ನಡ (ಪಾದರಕ್ಷೆ) ಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಯುಗ-೩ ಗಜಮಾತ್ರ ದ್ರಿಷ್ಟಿಯಿಂದ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸಂಚರಿಸಬೇಕು” ಎಂತಲೂ, “ನಿತಿ ಚಾತ್ಮಯಿಕೇ

ಕಾರ್ಯೇ ಭಕ್ತೀ ಮೂಲೇ ಸಹಾಯವಾಕ್ ||” ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನರ ಕಾಡ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬೀಕಾದರೆ-ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು, ಸಹಾಯಕರೊಡನೆ ಹೊರಡಬೇಕು” ಎಂತಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಇತರ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಪಾದ ರಕ್ಷಾಧಾರಣೆಯೂ, ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಮಡಿಯಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ “ಭೋಜನಾತ್ಪೂರ್ವಂ ಪರಂ ಚ ವಾಡುಕಾ (ಹಾವಿಗೆ) ರೋಹಣಮಾಡುವಿಕೆಯೂ, ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ವಾಗ್ವಟ ದಲ್ಲಿ “ತಿರಾಶ್ರವಣವಾದೇಷು ತಂ ವಿಶೇಷೇಣ ತೀಲಯೇತ್” ಅಂದರೆ ನಿತ್ಯವೂ ತೈಲವು ಹನೆಯು ತಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, “ಪಾದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಲೇಬೇಕು” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವೂ, ಚರಕದಲ್ಲಿ “ಮಲಾಯತನೇ ಸ್ವರ್ಣೀಕ್ಷಂ ಪಾದಯೋಶ್ಚ ವೈ ಮಲ್ಯ ಮಾದಧ್ಯಾತ್” ಮಲಸ್ನಾನಗಳಾದ ಗುದ, ಕಣ್ಣು, ಮೂಗು-ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೂ ಪಾದಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ದಲವಾಗಿ ಇಡಬೇಕು ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವೂ ವಿಚಾರಾರ್ಹವಾದದ್ದು ! ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷ ಪೂರ್ದದ ನಮ್ಮ ಆದ್ಯಪಿತೃಗಳಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು-ದೇಹಕ್ಕೆ ಅತ್ಯವ ಸ್ಥಿಕಾಂಗವಾದ “ಪಾದ” ಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ-ಎಲ್ಲಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜೋಡು, ಮೆಟ್ಟು, ಬೂಟು, ಸ್ಲಿಪ್ಪರು ಮುಂತಾದ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳಂತೆ, ಮಡಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಹಾವಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಬೇಡೇಕೆಲ್ಲದೆ ಬರೀಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಡಿಯಲೇಕೊಡದು ಎಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಿನಕಾಲದ ನವನಾಗರಿಕರು ಇಂತಹ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ಘನವಾದ, ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆಯ ತಿಖರಾರೋಹಣ ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಗಮನಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯರೂ ಸಹ ಔತ್ತರೀಯರಂತೆ ಸ್ನಾನಾದಿ ಮಡಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾವಿಗೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ಉಪದೇಶ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಗೌರವವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು, ಅದರ ಗುಣಗಳಿಗೂ ಪಾತ್ರವಾಗುವರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ.

“ಮನುಷ್ಯರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸದೈವ ಹಸಿವು, ಬಾಯಾರಿಕೆ, ನಿದ್ರಾ, ವೈಭುವಗಳೆಂಬ ೪ ಪ್ರಕಾರದ ಇಚ್ಛಾ ಆಗುತ್ತವೆ; ಇದರಲ್ಲಿ ಭೋಜನಮಾ ಡಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ತಡಿಯುವದರಿಂದ-ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ವಡತ, ಅರುಚಿ, ಶ್ರಮ, ತಂದ್ರಾ, ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲತ್ವ, ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀರ್ಣತಾ ಇವು ಉಂಟಾಗುವವು; ಬಾಯಾರಿಕೆಯನ್ನು ತಡಿಯುವದರಿಂದ ಕಂಠನಾಳ ಮತ್ತು ಬಾಯಿ ವಣಗುವಿಕೆ, ಕಿವಿ ಮಂದ್ಯೆಸುವಿಕೆ, ರಕ್ತವಣಗುವಿಕೆ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪೀಡಾ ಇವು ಉಂಟಾಗುವವು; ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ತಡಿಯುವದರಿಂದ-ಆಕಳಿಕೆ, ತಲೆಭಾರ, ಕಣ್ಣುಗಳು ಭಾರವಾಗಿರುವಿಕೆ, ಶರೀರದ ಎಮಿಕೆಗಳು ಕತ್ತರಿಸಿ ದಂತಾಗುವಿಕೆ, ತಂದ್ರಾ, ಅಜೀರ್ಣ ಇವು ಉಂಟಾಗುವವು.”

ಭೋಜನಪ್ರಕರಣಮ್:—“ಬುಭುಕ್ಷತೋ ನ ಯೋಽಶ್ನಾತಿ ತಸ್ಯಾಹಾರೇಂಧನ ಕ್ಷಯಾತ್ || ಮಂದೀಭವತಿ ಕಾಯಾಗ್ನಿ ಯಥಾ ಚಾಗ್ನಿನಿಂಧನಃ ||

ಆಹಾರಂ ಪಚತಿ ಶಿಖೀ |

ದೋಷಾನಾಹಾರವರ್ಜಿತಃ ಪಚತಿ ||

ದೋಷಕ್ಷಯೇ ಹಿ ಧಾತೂಃ |

ಸ್ವಾಹಾ ಧಾತುಕ್ಷಯೇ ಪಚತಿ || ”

“ ಹೆಸವುಂಟಾದಾಗ ಯಾವನು ಭೋಜನ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೋ ಅವನ ಆಹಾರರೂಪಿಯಾದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯು ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಇಂಥನರಹಿತವಾದ ಅಗ್ನಿಯಂಕ ಜಠರಾಗ್ನಿಯು ಮಂದವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಜಠರಾಗ್ನಿಯು ಮೊದಲು ಆಹಾರವನ್ನು ಪಕ್ವಮಾಡುತ್ತದೆ; ಆಹಾರವು ಶಿಕ್ಷದಿದ್ದರೆ ದೋಷಗಳನ್ನು ಸುಡಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ; ಹಾಗೆ ದೋಷಗಳೂ ನಾಶವಾದನಂತರವೂ ಆ ಅಗ್ನಿಗೆ ಆಹಾರರೂಪೀ ಇಂಥನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ರಸ, ರಕ್ತ, ಮಾಂಸ, ಮಜ್ಜಾಸ್ಥಿ ಮೇಧಾ ಶುಕ್ರಾಪ್ಯು ಸಪ್ತ ಧಾತುಗಳನ್ನೂ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಸುಡಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ನಿರಾಹಾರವ್ರತವೆಂದು ಉಪವಾಸ ಮಾಡುವವರು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ”

“ ಆಹಾರಃ ಪ್ರೀಣನಃ ಸದ್ಯೋ ಬಲಕೃದ್ವೇದಧಾರಣಃ || ಸ್ಥೂ

ತ್ಯಾಯುಃ ಶಕ್ತಿವರ್ಣಾಜಃ ಸತ್ವಶೋಭಾ ವಿವರ್ಧನಃ || ”

“ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯು ತೃಪ್ತಿ ಕಾರಿ, ಆಗಲೇ ಬಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು, ಶರೀರವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡುವದು, ಸ್ಮೃತಿ, ಆಯು, ಶಕ್ತಿ, ವರ್ಣ, ಒಜ, ಸತ್ವ, ಶೋಭಾ ಇವುಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವದು. ”

“ ನಾರತ್ನಪಾಣಿಃ, ನಾಸ್ತಾತೋ, ನೋಪಹತ ವಾಸಾ, ನಾಽಜಪಿತ್ವಾ, ನಾಯತ್ವಾ, ದೇವತಾಭ್ಯೋಽನಾನಿರೂಪ್ಯ, ಪಿತೃಭ್ಯೋ, ನಾಽದತ್ವಾ, ಗುರುಭ್ಯೋ, ನಾತಿಥಿಭ್ಯೋ ನೋಪಾಪ್ರೀತೇಭ್ಯೋ, ನಾಪುಣ್ಯಗಂಧೋ, ನಾಮಾಲೀ, ನಾಪ್ರಕ್ಷಾಲಿತ ಪಾಣಿ ಪಾದ ವದನೋ, ನಾಽಶುದ್ಧ ಮುಖೋ, ನೊದಜ್ಜುಖೋ, ನವಿಮನಾ ಭಕ್ತಾ ಶಿಷ್ಯಾ ಶುಚಿ ಕ್ಷುದಿತ ಪರಿಚರೋ, ನಾಪಾತ್ರೀಷ್ಟಮೇಧ್ಯಾಸು, ನಾದೇಶೇ ನಾಽಕಾಲೇ, ನಾಕೀರ್ಣೇ, ನಾಽದತ್ವಾ ಗ್ರಾಮ ಗೃಯೇ ನಾಸ್ತೋಕ್ಷಪ್ರೋಕ್ಷಣೋದಕ್ಯೇ, ಸಮಂಕ್ಶ್ರೀರನಭಿಮಂತ್ರಿತಂ, ಸಕುತ್ಸಯನ್ | ಸಕುತ್ಸಿತಂ, ಸಪ್ರತಿಕೂಲೋ ಪಹಿತನುನ್ನ ಮಾಸದೀತ || ” (ಚರಕ)

“ ರತ್ನಾದಿ ಭೂಷಣಗಳ ಧರಿಸದೆ, ಸ್ನಾನಮಾಡದೆ, ಹರಕುವಸ್ತ್ರವನ್ನುಟ್ಟು, ಗಾಯಿತ್ರೀ ಜಪಿಸದೆ, ಹವನಮಾಡದೆ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಭಾಗವೀಯದೆ, ಪಿತೃಗಳೆಂಬ ವೃದ್ಧರನ್ನು ಸೇವಿಸದೆ, ಗುರು ಆಚಾರ್ಯ ಮುಂತಾದ ಹಿರಿಯರು ಅತಿಥಿ, ಉಪಾಶ್ರಿತರು ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ದುರ್ಗಂಧಯುಕ್ತ ನಾಗಿ, ಮಾಂಸಾಧಾರಣೆ ಮಾಡದೆ, ಹಸ್ತಪಾದಾದಿಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ, ಅಪ್ರಸ

ಸ್ವಚಿತ್ತನಾಗಿ, ಅನ್ನವರ್ಜಿತವಾದ, ದುಷ್ಕವಾದ, ಅವಿವಿಕ್ತವಾದ, ಭೃತ್ಯನ ಗೃಹವು ಹೃದಿತವಾಗಿರುವಾಗ, ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲದೆ, ಅವಿವಿಕ್ತ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು, ದೇಶಕಾಲವೈಪರೀತ್ಯದಿಂದ (ಅಂದರೆ ಸ್ವಕಾನಾದಿದೇಶ ಅಪರರಾತ್ರಿ ಮುಂತಾದ ಕಾಲ) ಪ್ರಸ್ಫುಟಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲದೆ, ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಡದೆ, ಮಂತ್ರಪೂತವಿಲ್ಲದೆ, ಮಂತ್ರಾಭಿಮಂತ್ರವಿಲ್ಲದೆ, ನಿಂದಾತ್ಮಕ ಭಾಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ನಿಂದಿತಗಳಾದ ಶತ್ರುಸತ್ಪ್ರಾನ್ನಾದಿಗಳನ್ನೂ ಇತ್ಯಾದಿ ಗುಣವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ”

“ಯಥೋಕ್ತ ಗುಣಸಂಪನ್ನಂ ನರಃ ಸೇವೇತ ಭೋಜನಮ್ ||
ನಿಜಾರ್ಯ ದೇಶಕಾಲಾದೀ ಕಾಲಯೋ ರುಭಯೋರಪಿ || ಸಾ
ಯಂಪ್ರಾತ ಮೃನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಅಶನಂ ಶ್ರುತಿ ಬೋಧಿತಮ್ ||
ನಾನ್ತರಾ ಭೋಜನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಸಮೋವಿಧಿಃ ||
ಯಾಮು ಮಧ್ಯೇನ ಭೋಕ್ತವ್ಯಂ ಯಾಮುಯುಗ್ಮಂ ನ ಲಂಘ
ಯೇತ್ || ಯಾಮು ಮಧ್ಯೇ ರಸೋತ್ಪತ್ತಿಃ ಯಾಮುಯುಗ್ಮಾ
ದ್ವಲಕ್ಷಯಃ || ಹೃತ್ಸಂಭವತಿ ಪಥ್ಯೇಷು ರಸದೋಷ ಮಲೇ
ಷು ಚ || ಕಾಲೇ ವಾ ಯದಿ ವಾ ಕಾಲೇ ಸೋಽನ್ನಕಾಲ ಉದಾ
ಹೃತಃ || ”

“ಯಥೋಕ್ತ ಗುಣಯುಕ್ತವಾದ ಭೋಜನವನ್ನು ದೋಷ, ಸಮ ಯಾದಿಗಳ ವಿಚಾರದಿಂದ ಪ್ರಾತಃಕಾಲವೂ, ಸಾಯಂಕಾಲವೂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಾರದು; ಈ ವಿಧಿಯು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರದ ಸಮಾನವಾದದ್ದು. ಮೊದಲನೇ ಪ್ರಹರ (ಜಾವ) ಕಳೆದನಂತರ ೨ನೇ ಪ್ರಹರ ಕಳೆಯುವದರೊಳಗಾಗಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮೊದಲನೇ ಪ್ರಹರದಲ್ಲಿ ರಸದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಎರಡನೇ ಪ್ರಹರವೂ ಕಳೆದರೆ ಬಲು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾಮು ಯುಗ್ಮದವರಿಗೆ ಊಟ ಮಾಡದೆ ಇರಬಾರದು. ಅಂದರೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ ಊಟಕ್ಕೂ ಎರಡನೇ ಊಟಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಸ, ದೋಷ, ಮಲಗಳು ಪರಿಪಾಕವಾಗುವದರಿಂದ ಯಾವಾಗ ಹೃದಾ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೋ ಆಗಲೇ ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮತಾಂತರ ವಿಷಯವು. ನ್ಯಾಯವಾದ ಹೃದಾ ಉಂಟಾಗದೆ ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಊಟಮಾಡುವಿಕೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ದೋಷಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ”

“ಉದ್ಗಾರ ಶುದ್ಧಿ ರುತ್ಸಾಹೋ ವೇಗೋತ್ಸರ್ಗೋ ಯಥೋದಿತಃ ||

ಲಭುತಾ ಜ್ಞುತ್ವಪಾಸಾಚೆ ಜೀರ್ಣಹಾರಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಮ್ || ”

“ತೇಗುಬರುವದರ ಶುದ್ಧಿ, ಉತ್ಸಾಹ, ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಮಲ ಮೂತ್ರಾದಿ ವೇಗಗಳ ತ್ಯಾಗ, ಕರೀರವು ಲಭುವಾಗಿರುವಿಕೆ, ಜ್ಞುತ್ವಿಪಾಸಾಳಂಟಾಗುವಿಕೆ ಇದು ಪರಿಪಾಕವಾದ ಆಹಾರದ ಲಕ್ಷಣವು. ”

“ಆಹಾರನ್ನು ರಹಃ ಕುರ್ಯಾತ್ ನಿರ್ಹಾರಮನಿ ಸರ್ವದಾ || ಉಭಾ

ಭ್ಯಾಂ ಲಕ್ಷ್ಯಜೀತಃ ಸ್ಯಾತ್ ಪ್ರಕಾಶೇ ಹೀಯತೇ ಶ್ರಿಯಾ ||

ಆಹಾರನಿರ್ಹಾರ ವಿಹಾರಯೋಗಾಃ, ಸದೈವ ಸದ್ಭಿರ್ವಿಜನೇ ವಿ ಭೇದಯಾಃ || ”

“ಮನುಷ್ಯನು ಭೋಜನವನ್ನೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಮಲಮೂತ್ರಾದಿಗಳ ತ್ಯಾಗವನ್ನೂ ಸದೈವ ನಿರ್ಜನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು; ಇದರಿಂದ ಸಂಪತ್ತು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ; ಎಲ್ಲರ ಮುಂದೆಯೂ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಸಂಪತ್ತು ನಾಶವಾಗುವದು. ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಮಲಮೂತ್ರದತ್ಯಾಗ ಹಾಗೆಯೇ ವಿಹಾರ ಇವು ಸದಾ ನಿರ್ಜನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡತಕ್ಕವುಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ”

ಭೋಜನ ಪಾತ್ರೆಯು:—“ದೋಷಹೃದ್ವೃಷ್ಟಿದಂ ಪಠ್ಯಂ ಹೈನುಂ ಭೋಜನ ಭಾಜನಮ್ || ರಾಶ್ಯಂ ಭವತಿ ಚಾಕ್ಷುಷ್ಯಂ ಪಿತ್ತಹೃತ್ಪಥ ನಾತಕೃತ್ || ಕಾಂಸ್ಯಂ ಬುದ್ಧಿಪ್ರದಂ ರುಚ್ಯಂ ರ ಕ್ತಪಿತ್ತ ಪ್ರಸಾದನಮ್ || ಪೈತ್ತಲಂ ನಾತಕೃದ್ರೂಕ್ಷ ಮುಷ್ಯಂ ಕೃಮಿ ಕಫ ಪ್ರಣುತ್ || ಆಯಸೇ ಕಾಚಿಸಾಶ್ರೇ ಚ ಭೋಜನಂ ಸಿದ್ಧಿ ಕಾರಕಮ್ || ಶೋಥ ಪಾಂಡು ದರಂ ಬಲ್ಯಂ ಕಾಮಿಲಾ ಪ ಹಮುತ್ತಮಮ್ || ಶೈಲೇಯೇ ಮೃಣ್ಮಯೇ ಸಾಶ್ರೇ ಭೋಜ ನಂ ಶ್ರೀನಿವಾರಣಮ್ || ಧಾರೂದ್ಧನೇ ವಿಶೇಷೇಣ ರುಚಿದಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮಕಾರಿ ತು || ಸಾತ್ರಂ ಪತ್ಯಮಯಂ ರುಚ್ಯಂ ದೀಪನಂ ವಿಷಪಾಪನುತ್ || ಜಲಸಾತ್ರಂ ತು ಶೌನ್ಯಸ್ಯ ತದಭಾವೇ ಮೃ ದೋಹಿತಮ್ || ಪವಿತ್ರಂ ಶೀತಲಂ ಸಾತ್ರಂ ರಚಿತಂ ಸ್ವಟಿಕೇನ ಯತ್ || ಕಾಚೇನ ರಚಿತಂ ತದ್ವತ್ಪಥಾ ವೈದೂರ್ಯ ಸಂಭವಮ್ || ”

“ಸುವರ್ಣದ ಭೋಜನ ಪಾತ್ರೆಯು—ದೋಷಗಳ ನಾಶಕ, ದೃಷ್ಟಿ

ವರ್ಧಕ, ಪಥ್ಯಕರವಾದದ್ದು; ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪಾತ್ರೆಯು—ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹಿತ, ಪಿತ್ತನಾಶಕ, ಕಫವಾತಗಳನ್ನಂಟು ಮಾಡುವದು. ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆಯು— ಬುದ್ಧಿಪ್ರದ, ರುಚಿಕಾರಕವಾದರೂ ರಕ್ತಪಿತ್ತವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಪಾತ್ರೆಯು—ವಾತಕಾರಕ, ರೂಕ್ಷ, ಉಷ್ಣ ಶ್ರಮಿ ಕಫಗಳ ನಾಶ

ಕವಾದದ್ದು. ಕಬ್ಬಿಣದ ಮತ್ತು ಗಾಜಿನ ಪಾತ್ರೆಯು—ಸಿದ್ಧಿ ದಾಯಕ, ಬಿಲಕಾರಕ, ಕೋಭಾ ಪಾಂಡು ಕಾನುಲಾರೋಗ ವಾಶಕವಾದದ್ದು; ಕಲ್ಲಿನ ತಥಾ ಘಣಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡುವಿಕೆಯು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದು, ಮರದ ಪಾತ್ರೆಯು—ರುಚಿಕಾರಕವಾದರೂ, ಕಫವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು; ಎಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡುವಿಕೆ—ರುಚಿಕಾರಕ, ಜಠರಾಗ್ನಿದೀಪಕ, ವಿಷ ಮತ್ತು ಪಾಪದ ನಾಶಕವಾದದ್ದು; ನೀರು ಕುಡಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರವೇ ಉಚಿತವಾದದ್ದು; ಮೃತ್ತಿಕಾ, ಸ್ಫಟಿಕ, ವೈಡೂರ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳು ಪವಿತ್ರವೂ, ಶೀತಲವೂ ಆಗಿವೆ. ”

ಭೋಜನಕ್ರಮ:—“ ಭೋಜನಾಗ್ರೇ ಸದಾ ಪಞ್ಚಂ ಲವಣಾ ದ್ರೂಕ ಭಕ್ಷಣಮ್ || ಅಗ್ನಿ ಸಂದೀಪನಂ ರುಚ್ಯಂ ಜಿಹ್ವಾ ಕಂಠ ವಿಕೋಛನಮ್ || ”

“ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಸೈಂಧವಲವಣ ಮತ್ತು ಹಶೀಕುಂಠಿಯನ್ನರದು ಸೇವಿಸುವದು ಪರಮಹಿತವು; ಇದು—ಅಗ್ನಿದೀಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ರುಚಿಯನ್ನೂ, ನಾಲಿಗೆ ಕಂಠನಾಳ ಇವುಗಳ ಕೋಛನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ”

“ ಅಶ್ವೀಯಾತ್ತನ್ನ ನಾ ಭೂತ್ವಾ ಪೂರ್ವಂ ತು ಮಧುರಂ ರಸಮ್ || ಮಧ್ಯೇಽಮ್ನ ಲವಣಂ ಪಶ್ಚಾತ್ ಕಟುತಿಕ್ತ ಕಷಾಯಕಾರ್ || ಫಲಾನ್ಯಾದಾ ಸುಮಶ್ನೀಯಾತ್ ದಾಡಿಮಾದೀನಿ ಬುದ್ಧಿಮಾರ್ || ಗುರು ಪಿಷ್ಯಮಯಂ ದ್ರವ್ಯಂ ತಂಡುಲಾರ್ ಪೃಥುಕಾನಪಿ || ನ ಜಾತು ಭುಕ್ತವಾರ್ ಪಾದೇನ್ಮಾತ್ರಾಂ ಪಾದೇದ್ಭುಭುಕ್ಷಿತಃ || ಘೃತಪೂರ್ವಂ ಸಮಾಶ್ನೀಯಾತ್ ಕಠಿನಂ ಪ್ರಾಕ್ತತೋ ಮೃದು || ಅಂತೇ ಪುನರ್ದ್ರವಾಶೀ ತು ಬಲಾದ್ರೋಗೇಣ ಮುಂಚತಿ || ”

“ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೊದಲು ಮಧುರರಸವನ್ನೂ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಳಿ ಮತ್ತು ಲವಣಯುಕ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಅನಂತರ ಕಟು ತಿಕ್ತ ಕಷಾಯ ರಸ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಭುಜಿಸಬೇಕು. ದಾಳಿಂಬರ, ಮಾವು ಮುಂತಾದ ಫಲಗಳನ್ನು ಭೋಜನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ತಿನ್ನಬೇಕು. ಗುರುದ್ರವ್ಯವಾದ ಹಿಟ್ಟಿನ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ಅಕ್ಕಿಯ ವಿಕಾರಗಳು, ಅವಲಕ್ಕಿ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಭೋಜನದ ಅಂತದಲ್ಲಿ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ತನ್ನಬಾರದು; ಹಸಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಪಮಾತ್ರ ಭುಜಿಸತಕ್ಕದ್ದು; ಮೊದಲು ಘೃತಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಠಿಣ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೋಮಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ, ಕೊನೆಗೆ ದ್ರವದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸೇವಿಸಬೇಕು.

ಈರೀತಿ ಭೋಜನ ಮಾಡುವದರಿಂದ—ಬಲವೂ, ಸ್ವಸ್ಥತಾ ಇವು ಉಂಟಾಗುವವು. ”

“ ಸಾಮನಸ್ಯಂ ಬಲಂ ಪುಷ್ಪಿಮುಕ್ತಾಹಂ ವೃದ್ಧಿನಾಯುಷಃ ||
ಸ್ವಾದು ಸಂಜನಯತ್ಯನ್ತ ಮಸ್ವಾದು ಚ ವಿಪರೈಯಮ್ || ಅ
ತ್ಯುಷ್ಣಾನ್ತಂ ಬಲಂ ಹಂತಿ ಶೀತಂತುಷ್ಯಂ ಚ ದುರ್ಜರಮ್ || ಅತಿ
ಕ್ಲಿಷ್ಟಂ ಗ್ಲಾನಿಕರಂ ಯುಕ್ತ್ಯಾಯುಕ್ತಂ ಹಿ ಭೋಜನಮ್ || ಅ
ತಿದ್ರುತಾಶಿತಾ ಹಾರೇ ಗುಣಾ ದೋಷಾ ನ ವಿಂದತಿ || ಭೋ
ಜ್ಯಂ ಶೀತಮದೃವ್ಯಂ ಚ ಸ್ಯಾದ್ವಿಲಂಬಿತ ಮಕ್ಷಿತಃ || ”

“ ಸ್ವಾದುಯುಕ್ತ ಅನ್ನವು—ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರಪುಲ್ಲತಾ, ಬಲ, ಪುಷ್ಪಿ
ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿ ಇವುಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾದುರಹಿತವಾದ ಅನ್ನವು
ಇವುಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅತ್ಯಂತ ಬಿತ್ತಿ
ಅನ್ನವು ಬಲನಾಶಕವು, ಅತ್ಯಂತ ಶೀತವಾದ, ಬಣಗಿದ ಅನ್ನವು ದುರ್ಜರ
(ಕಠಿಣವಾಗಿ ಪಚನವಾಗತಕ್ಕದ್ದು) ವು. ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಬೆಂದ ಅನ್ನವು ಗ್ಲಾನಿ
ಕಾರಕವಾದದ್ದು; ಇದರಿಂದ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ಬಹು
ಬೇಗಬೇಗ ಭೋಜನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಗುಣದೋಷಗಳು ಗೊತ್ತಾಗುವದಿಲ್ಲ;
(ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಗಿದು ಅಲ್ಲಿನ ಜೊಲ್ಲಿನಿಂದ ರಸರೂ
ಪವಾಗಿ ಮಾಡದೆ ನುಂಗುವದರಿಂದ ಈ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಹಾರಕೋಶಸ್ಥ
ವಾದ ಯಂತ್ರಗಳೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವು ಬೇಗ ಸವಿದು
ದುರ್ಬಲವಾಗುವದರಿಂದ ಇಂತವರಿಗೆ ಅನೇಕ ರೋಗಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರು
ತ್ತವೆ. ಹೆಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಸದುಪಯೋಗಪಡಿಸುವದೇ ಸ್ವಪ್ಪಿಯ ನಿಯಮಕ್ಕೆ
ತಕ್ಕದ್ದು.) ಬಹು ನಿದಾನವಾಗಿ ಊಟಮಾಡುವದರಿಂದ ಭೋಜನ ಶೀತಲ
ವಾಗಿಯೂ, ಸ್ವಾದುರಹಿತವಾಗಿಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ”

“ ಮಂದಾನಲೋ ನರೋ ದ್ರವ್ಯಂ ಮಾತ್ರಾ ಗುರು ವಿವರ್ಜಯೇ
ತ್ || ಸ್ವಭಾವತಃ ಗುರುಯತ್ ತಥಾ ಸಂಸ್ಕಾರತೋ ಗುರು ||
ಮಾತ್ರಾ ಗುರುಸ್ತು ಮುದ್ದಾದಿ ಮಾರ್ಷಾದಿಃ ಪ್ರಕೃತೇ ಗುರುಃ ||
ಸಂಸ್ಕಾರಗುರು ಪಿಷ್ಪಾನ್ತಂ ಪ್ರೋಕ್ತಮಿತ್ಯುಪ ಲಕ್ಷಣಮ್ || ”

“ ಮಂದಾಗ್ನಿಯುಕ್ತನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಮಾತ್ರಾ ಗುರುಅನ್ನ; ಸ್ವಭಾ
ವವಾಗಿ ಗುರ್ವನ್ನ, ಸಂಸ್ಕಾರಜ ಗುರ್ವನ್ನ ಈ ಮೂರು ವಿಧವಾದ ಗುರ್ವಾಹಾ
ರಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು; ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಾ ಗುರು ಹೆಸರು ಬೇರೆ ಮುಂ
ತಾದವು, ಅಂದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿಂದನಂತರ ಅದು ಪಕ್ವವಾಗದಂಥಾದ್ದಾ
ಗುತ್ತದೆ, ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಗುರು ಉದ್ದ ಮುಂತಾದವು, ಇವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ

ಶಿಂದರೂ ಪಚನವಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಸಂಸ್ಕಾರಜ ಗುರು ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮಾಡಿರುವ ಕಡುಬು ಮುಂತಾದವು. ಇವೂ ಸಹ ಮೇಲಿನದರಂತೆಯೇ ! ”

“ ಅಹಾರಂ ಪಕ್ಷಿಧಂ ಚೂಷ್ಯಂ, ಪೇಯಂ, ಲೇಹ್ಯಂ, ತಥೈವ ಚ || ಭೋಜ್ಯಂ, ಭಕ್ಷ್ಯಂ, ತಥಾ ಚರ್ಷ್ಯಂ ಗುರು ವಿದ್ಯಾದ್ಯಭೋ ತ್ತರಮ್ || ”

“ ಅಹಾರವು ೧ ಚೂಷ್ಯ (ಕಬ್ಬು, ದಾಳಿಂಬರೆ, ಕಿತ್ತಲೇಹಣ್ಣು ಮುಂತಾದವು), ೨ ಪೇಯ (ಪಾನಕ, ಶರಬತ್ ಮುಂತಾದವು), ೩ ಲೇಹ್ಯ (ಶಿಖರಿಣೀ ಮಜ್ಜೆಗೇಕಡೀ ಮುಂತಾದ್ದು), ೪ ಭೋಜ್ಯ (ಅನ್ನ ಬೇಳೇ ತೊವೈ ಮುಂತಾದವು), ೫ ಭಕ್ಷ್ಯ (ಲಡ್ಡೂ, ಜಿಲೇಬಿ ಮುಂತಾದವು), ೬ ಚರ್ಷ್ಯ (ಅವಲಕ್ಕಿ, ಹುರಿಗಡ್ಡೆ ಮುಂತಾದ ಘಟ್ಟ ಪದಾರ್ಥಗಳು), ಗಳೆಂದು ೬ ವಿಧಗಳಾಗಿದೆ. ಇವು ಮೊದಲಿನದರಿಂದಲೂ ಬಂದಕ್ಕೊಂದು ಯಥೋತ್ತ ರವಾಗಿ ಗುರುಪದಾರ್ಥಗಳು ! ”

“ ಗುರುಣಾಮರ್ಥ ಸಾಹಿತ್ಯಂ ಲಘುನಾಂ ತೃಪ್ತಿ ರಿಷ್ಯತೇ ||

ದ್ರವೋ ದ್ರವೋತ್ತರಶ್ಚಾಪಿ ನ ಮಾತ್ರಾ ಗುರುರಿಷ್ಯತೇ || ”

“ ಗುರುಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಅರ್ಧತೃಪ್ತಿಯನ್ನೂ, ಲಘುಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಪೂರಾ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನೂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು; ಅಂದರೆ ಗುರುಪದಾರ್ಥಗಳಾದ ಉದ್ದು, ಹಿಟ್ಟಿನ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಧತೃಪ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು, ಲಘುಪದಾರ್ಥಗಳಾದ ಹಸರು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಪೂರಾ ತೃಪ್ತಿಯವರಿಗೂ ಸೇವಿಸಬಹುದು. ದ್ರವಪದಾರ್ಥಗಳಾದ ಪೇಯವನ್ನೂ, ದ್ರವೋ ತ್ತರವಾದ ಮಜ್ಜೆಗನ್ನ ಮುಂತಾದ್ದನ್ನೂ ಮಾತ್ರಾಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾದರೂ ಗುರುಪದಾರ್ಥವಾಗುವದೆಂಬ ಭಯವಿಲ್ಲ; ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸೇವಿಸಬಹುದು. ”

“ ಪೇಯಂ ಲೇಹ್ಯಾದಿ ಭಕ್ಷ್ಯಾಣಾಂ ಗುರುರ್ವಿದ್ಯಾದ್ಯಭೋತ್ತರ ಮ್ || ದ್ರವ್ಯಾಢ್ಯಮಪಿ ಶುಷ್ಕಂ ತು ಸಮ್ಯಗೇವೋಪಪದ್ಯತೇ ||
ವಿಶುಷ್ಕಮನ್ನಮಭ್ಯಸ್ತಂ ನ ಪಾಕಂ ಸಾಧುಗಚ್ಛತಿ || ಪಿಂಡೀ ಕೃತಮಸಂಕ್ಲಿಷ್ಠಂ ವಿದಾಹಮುಪಗಚ್ಛತಿ || ”

“ ಪೇಯ ಮತ್ತು ಲೇಹ್ಯ ಮುಂತಾದವು ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಗುರುಪ ದಾರ್ಥಗಳು; ಈ ಅಧಿಕದ್ರವ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಶುಷ್ಕಪದಾರ್ಥವೂ, ಸ್ತೋತೋ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಡಿಯುವ ಪದಾರ್ಥವೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಪರಿಪಾಕ ವನ್ನು ಪಡಿಯುತ್ತವೆ. ಕೇವಲ ಶುಷ್ಕಾದ್ರವವನ್ನು ಉಂಡರೆ ಇದು ಸಮವಾಗಿ ಪರಿಪಾಕವನ್ನು ಪಡಿಯುವದಿಲ್ಲ; ಯಾಕೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಆದ್ರ್ವತಾ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ವಿದಗ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ರಮವರಿತು ಭೋಜನ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ”

“ ಶುಷ್ಕಂ ವಿರುದ್ಧಂ ವಿಷ್ಣಂಭಿ ನಹ್ಮಿ ವ್ಯಾಪದಕೃದ್ಯವೇತ್ || ”

“ ಶುಷ್ಕವಾದ ಅವಲಕ್ಕಿ, ಚಕ್ಕುಲಿ ಮುಂತಾದವೂ, ವಿರುದ್ಧವೆಂಬ ಸಂಯೋಗ ವಿರುದ್ಧಗಳೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಮ್ಯವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ, ವಿಷ್ಣಂಭಿ-ಕಡ್ಲೆ, ಮಸೂರ (ಚನ್ನಂಗಿ) ಮುಂತಾದವೂ ಜಲರಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಮಂದಪಡಿ ಸುವವು; ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇವಲಾಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ಸೇವಿಸಬಹುದು, ವಿರುದ್ಧವೆಂಬ ಸಂಯೋಗ ವಿರುದ್ಧ ಪದಾರ್ಥಗಳು ವಿಷತುಲ್ಯಗಳೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲೇಬೇಕು. ”

“ ನಭುಕ್ತ್ವಾ, ನರದೈಶ್ಚಿಕ್ತ್ವಾ, ನ ನಿಶಾಯಾಂ, ನ ವಾ ಬಹೂ ||
ನ ಜಲಾಂತರಿತಾ, ಅಧ್ವಿಃ ಸಕ್ತೋ ನದ್ಯಾನ್ಮ ಕೇವಲಾ || ಪುನ
ರ್ದಾಸಂ ಪೃಥಕ್ಪಾನಂ, ಸಾಮಿಷಂ, ಪಯಸಾ ನಿಶಿ || ದಂತಚ್ಛೇ
ದನಮುಷ್ಣಂ ಚ ಸಪ್ತ ಸಕ್ತುಷು ವರ್ಜಯೇತ್ || ಸಕ್ತುನಾ
ಮಾಶುಜೀರ್ಮಿತ ಮೃದುತಾದವಲೇಹಿಕಃ || ”

“ ಹಿಟ್ಟಿನ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಭೋಜನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ—೧ ಭೋಜನದ ನಂತರವೂ, ೨ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕಡಿಯುತ್ತಲೂ, ೩ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ೪ ಮಾತ್ರಾಕ್ಷಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿಯೂ, ೫ ಜಲವನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಲೂ, ೬ ಕೇವಲ ಜಲದಲ್ಲಿಯೇ ಶೇರಿಸಿಯೂ, ೭ ಕೇವಲ ಪಿಷ್ಟ ಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ ನಿವೇದಿಸಬಾರದು. ಈ ಹಿಟ್ಟಿನ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ೭ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು; ೧ ಪುನರ್ದಾಸ-ಬಂದುಸಲ ತಿಂದನಂತರ ಪುನಃ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು, ಪೃಥಕ್ಪಾನಂ-ಬೇರೇ ನೀರು ಕುಡಿಯುವಿಕೆ, ಸಾಮಿಷಂ-ಮಾಂಸದಜತೇಲಿ ತಿನ್ನುವದು, ಪಯಸಾ-ಹಾಲಿನಜತೇಲಿ ತಿನ್ನುವದು, ನಿಶಿ-ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಿನ್ನುವದು, ದಂತ ಚ್ಛೇದನಂ-ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುವದು, ಉಷ್ಣಂ-ಬಿಸಿನೂಡಿಕೊಂಡು ತಿನ್ನುವದು. ಹೀಗೆ ೭ ವಿಧವಾಗಿಯೂ ಹಿಟ್ಟಿನ ಪದಾರ್ಥವು ಜಲರಾಗ್ನಿಗೆ ಹಾನಿಕಾರಕವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. (ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತಿನ್ನುವ ಪದಾರ್ಥವು ಹಗಲಿನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇಗ ವೇಚನವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲಿನ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.) ಸುಶ್ರುತದಲ್ಲಿ—ಹಿಟ್ಟಿನ ಪದಾರ್ಥದ ಅವಲೇಹವು ಲಭುವಾಗುವದರಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪರಿಪಾಕವನ್ನು ಪಡಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ”

“ ಯಥಾ ಕಾಲೇತಿನಾತ್ರಂ ಯತ್ರ ಧೃವೇದ್ವಿಷಮಾಶನಮ್ ||

ಬಹುಸ್ತೋಕಮಕಾಲೇ ವಾಚ್ಛೇಯಂ ತದ್ವಿಶಮಾಶನಮ್ || ”

“ ಸುಷಮಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಮಾತ್ರಾದಿಂದ (ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ) ಭೋಜನ ಮಾಡುವಿಕೆಯು ವಿಷಮಾಶನವು; ಸಮಯವಲ್ಲದಾಗ ಅಧಿಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ,

ಕೇವಲಾಲ್ಪವಾಗಿಯಾಗಲೀ ಭೋಜನಮಾಡುವಿಕೆಯೂ ಸಹ ವಿಷಮಾಶನವೇ ಆಗುತ್ತದೆ.”

“ಅಲಸ್ಯ ಗಾರವಾಟೋಪ ಶಬ್ದಾಂಶ್ಚ ಕುರುತೇಽ ಧಿಕಮ್ ||

ಹೀನಮಾತ್ರಂ ತನೋಃ ಕಾಶ್ಯಂ ಕರೋತಿಚ ಬಲಶ್ಚಯಮ್ ||”

“ಅಧಿಕವಾಗಿ ಉಟಮಾಡುವಿಕೆಯಿಂದ—ಅಲಸ್ಯ, ಶರೀರ ಭಾರಿಯಾಗುವಿಕೆ, ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಗುಡುಗುಡು ಶಬ್ದ, ಅಥವಾ ವಾಯುಪ್ರಕೋಪ ಇವ ನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಪಮಾತ್ರ ಉಟಮಾಡುವದರಿಂದ—ಕರೀಣದ ದುರ್ಬಲತ್ವ, ಬಲದ ನಾಶನವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಿತವಾಗಿ ಭುಜಿಸಬೇಕು.”

“ಅಪ್ರಾಪ್ತಕಾಲೇ ಭುಂಜಾನೋ ಹ್ಯಸಮರ್ಥತನು ನರಃ ||

ಶಾಕ ಸ್ತನ್ಯಾಧೀನವಾಪ್ನೋತಿ ಮರಣಂ ಚಾಧಿಗಚ್ಛತಿ || ಕಾ

ಲೇಽತೀತೇಽ ಶ್ವತೋ ಜಂತೋಃ ನಾಯುಪೋಪಹತೇ ಶನಲೇ ||

ಕೃಚ್ಛಾನ್ವಿಪಚ್ಯತೇ ಭುಕ್ತಂ ನ ಸ್ಯಾಧ್ಯೋಕ್ತಂ ಪುನಃ ಸ್ವಪ್ನಹಾ ||”

“ಅಪ್ರಾಪ್ತ ಕಾಲವೆಂದರೆ ಭೋಜನಮಾಡಲು ವಿಷಯವಾದ ಕಾಲ ಕ್ಷಿಂತಲೂ ಬಹು ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಭೋಜನ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಶರೀರವು ಅಸಮರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ—ಶಿರಃಪೀಡಾ, ವಿಷೂಚಿಕಾ, ಅಲಸಕ, ವಿಲಂಬಿಕಾ ಮುಂತಾದ ರೋಗಗಳು ಹುಟ್ಟುವವು. ಈ ರೋಗಗಳ ಆಧಿಕ್ಯದಿಂದ ಮರಣವೂ ಉಂಟಾಗುವದು. ಭೋಜನಕ್ಕೆ ನಿಯತವಾದ ಕಾಲ ಕಳೆದು ಬಹುಕಾಲದವರಿಗೂ ಆಹಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದು ಕಾಲಾತೀಕ್ರಮಣವಾದಮೇಲೆ ಭೋಜನ ಮಾಡುವದರಿಂದ—ವಾಯುವಿನಮೂಲಕ ಜಠರಾಗ್ನಿಯು ನೆಪ್ಪೆ ವಾಗುವದರಿಂದ, ತಿಂದ ಅನ್ನವು ಬಹು, ಸಾವಕಾಶದಿಂದ ಪಕ್ವವಾಗುವದು; ಮತ್ತೆ ಭೋಜನ ಮಾಡತಕ್ಕ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಲಾ ನುಸಾರವಾಗಿ ಭೋಜನಮಾಡುವದೊಳ್ಳಿದು.”

“ಕುಕ್ಷೇ ಭಾಗದ್ವಯಂ ಭೋಜ್ಯ ಸ್ತುತೀಯೇ ವಾರಿಪೂರ

ಯೇತ್ || ನಾಂನೋಃ ಸಂಚಾರಣಾರ್ಥಾಯ ಚತುರ್ಥಮನವೇ

ಷಯೇತ್ || ರಸೇನಾನ್ನಸ್ಯ ರಸನಾ ಪ್ರಥಮೇ ನೋಪತರ್ಪಿತಾ ||

ನ ತಥಾ ಸ್ವಾದುಮಾಪ್ನೋತಿ ತತಃ ಶೋಧ್ಯಾಂಬುನಾಂತರಾ ||

ಅತ್ಯಂಬುಪಾನಾನ್ನ ವಿಪಚ್ಯತೇಽನ್ನ ಮನಂಬುಪಾನಾಚ್ಚ ಸ ಏವ

ದೋಷಃ || ತಸ್ಯಾನ್ನರೋ ವಹ್ನಿ ವಿನರ್ಥನಾಯಮುಹು ಮುಫ

ಫು ವಾಗರಿ ಪಿಬೇದಭೂರಿ ||”

“ಆಹಾರಕೋಶದ ೨ ಭಾಗವನ್ನು ಭೋಜನದಿಂದಲೂ, ೩ನೇ ಭಾಗವನ್ನು ಜಲದಿಂದಲೂ ಪೂರ್ಣಮಾಡಬೇಕು; ೪ನೇ ಭಾಗವನ್ನು ವಾಯುಸಂಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಭೋಜನ ರಸದಿಂದ ಮೊದಲು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಸ್ವಾದು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಮಧ್ಯಮಧ್ಯ ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ, ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಶೋಧನಮಾಡುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು. ಬಹು ಜಲವನ್ನು ಕುಡಿಯುವದರಿಂದಲೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಜಲವನ್ನೇ ಕುಡಿಯದೆ ಇರುವದರಿಂದಲೂ ಜಠರಾಗ್ನಿಯ ಪ್ರವೃದ್ಧಿಯುಂಟಾಗದೆ, ಆಹಾರವು ಪರಿಪಕ್ವವಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಭೋಜನ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅಗ್ನಿಯವೃದ್ಧಿವಾಗಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು.”

“ಭುಕ್ತಸ್ಯಾದಾ ಜಲಂ ಪೀತಂ ಕಾರ್ತೃ ನುಂದಾಗ್ನಿದೋಷಕೃತ್ || ಮಧ್ಯಭಾಗದೀಪನಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಮ್ ಅಂತೇ ಸ್ಥಾಲ್ಯ ಕಫಪ್ರದಮ್ || (ಅನ್ಯಚ್ಛ) ಸಮಸ್ಥೂಲಿ ಕೃತಾ ಭುಕ್ತ ಮಧ್ಯಾಂತಃ ಪ್ರಭಮಾಂಬುಪಾಃ || ತೃಷಿತಸ್ತು ನಜಾಡ್ವೀಯಾತ್, ಕ್ಷುಧಿತೋ ನ ಪಿಬೇಜ್ಜಲಮ್ || ತೃಷಿತಸ್ತು ಭವೇದ್ಗುಲ್ಮೀ ಕ್ಷುಧಿತಸ್ತು ಜಲೋದರೀ ||”

“ಭೋಜನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಕುಡಿಯುವದರಿಂದ ದುರ್ಬಲತ್ವ ಮುಂದಾಗ್ನಿಗಳುಂಟಾಗುವವು. ಭೋಜನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀರು ಕುಡಿದರೆ ಅಗ್ನಿಯದೀಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ; ಅಂತದಲ್ಲಿ ನೀರು ಕುಡಿಯುವದರಿಂದ-ಸ್ಥೂಲತಾ ಮತ್ತು ಕಫವೃದ್ಧಿಗಳಾಗುವವು; ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಭೋಜನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರುವದು ಜಠರಾಗ್ನಿಪ್ರದೀಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವು. ಇದೇ ವಿಷಯವು ವಾಗ್ಭಟದಲ್ಲಿ:—ಭೋಜನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಅಂತದಲ್ಲಿ, ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಜಲಪಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ-ಸಮತ್ವ ಸ್ಥಾಲ್ಯತ್ವ ಕೃತತ್ವಗಳುಂಟಾಗುವವೆಂದು ಮೇಲಿನ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಪುಷ್ಟಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಬಾಯಾರಿದವನು ನೀರನ್ನೇ ಕುಡಿಯಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಊಟಮಾಡುವದೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ಷುಧಾತುರನು (ಭೋಜನವನ್ನೇ ಮಾಡದೆ) ನೀರು ಕುಡಿಯುವದು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಬಾಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ (ನೀರು ಕುಡಿಯದೆ) ಊಟಮಾಡುವದರಿಂದ ಗುಲ್ಮರೋಗವೂ, ಹಸಿಗೊಂಡಿರುವಾಗ (ಊಟಮಾಡದೆ) ನೀರು ಕುಡಿಯುವದರಿಂದ ಜಲೋದರ ರೋಗವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.”

“ವಿದಾಹೀನ್ಯಸ್ಯಪಾನಾನಿ ಯಾನಿ ಭುಂಕ್ತು ಹಿ ಮಾನವಃ || ತ
ದ್ವಿದಾಹ ಪ್ರಶಾಂತೈರ್ಥಮ್ ಭೋಜನಾಂತೇ ಪಯಃ ಪಿಬೇತ್ ||
ಕುರ್ಯಾತ್ಪಿಶಾಂತಮಾಹಾರಂ ನದಧ್ಯಂತಂ ಕದಾಚನ || ಲವಣಾ
ಮ್ಲ ಕಟಿಗೋಷ್ಠಾನಿ ವಿದಾಹೀನ್ಯಸ್ಯಾತಿ ಯಾನಿ ತು || ತದ್ಗೋಷಂ ಹ
ರ್ತುಮಾಹಾರಮ್ ಮಧುರೇಣ ಸಮಾಪಯೇತ್ || ”

“ಮನುಷ್ಯನು ದಾಹಕಾರಿ ಅನ್ನು ಮತ್ತು ವೇಯವದಾರ್ಥಗಳನ್ನು
ಭೋಜನ ಮಾಡುವನು; ಅವುಗಳ ಶಾಂತೈರ್ಥವಾಗಿ ಭೋಜನದ ಅಂತರ್ಭಾಗ
ದಲ್ಲಿ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯಲೇಬೇಕು. ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಪುರಾಣ
ದಲ್ಲಿ:—ಭೋಜನ ಅಂತವು ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದರಿಂದ ಮುಗಿಯಬೇಕಲ್ಲದೆ,
ಮೊಸರನ್ನು ಅಂತದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಬಾರದು; ಯಾಕೆಂದರೆ—ಲವಣ, ಆಮ್ಲ,
ಕಟು, ಉಷ್ಣ ಮತ್ತು ದಾಹಕಾರಿ ಪದಾರ್ಥಗಳು ನಮ್ಮ ಆಹಾರದಲ್ಲಿದ್ದೇ
ಇವೆ; ಇವುಗಳ ದೋಷವನ್ನು ಶಾಂತಿಪಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಭೋಜನ
ಮಾಡಿದಮೇಲೆ ಕೊನೆಗೆ ಶಿಷ್ಟಪುರುಷನು ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿದೇ ಭೋಜನ
ವನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ (ಮೊಸರು, ಮಜ್ಜೆಗೆ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಅಂತದಲ್ಲಿ
ಸೇವಿಸಬಾರದು; ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಬಹುದು ಎಂದಿದೆ.) ”

“ಏನಂ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಸಮಾಚಾನೇ ದ್ರೂಕ್ಷ ಗ್ರಹಣಪೂರ್ವಕಮ್ ||
ಭೋಜನೇ ದಂತಲಗ್ನಾನಿ ನಿಹಂತ್ಯಾಚಮನಂ ಚರೇತ್ || ದಂ
ತಾಂತರ ಗತಂಜಾನ್ಮಂ ಶೋಧನೇನಾಹರೇಚ್ಛನೈಃ || ಕುರ್ಯಾದನಿ
ರ್ಹೃತಂ ತದ್ವಿಮುಖಸ್ಯಾನಿಷ್ಟಗಂಧತಾಮ್ || ದಂತಲಗ್ನಮನಿ
ರ್ಹಾರ್ಯಂ ಲೇಪಂ ಮನ್ಯೇತ ದಂತವತ್ || ನ ತತ್ರ ಬಹುಶಃ ಕು
ರ್ಯಾತ್ ಯಂತ್ರಂನಿ ಹರ್ತುಂ ಪ್ರತಿ || ”

“ಈಪ್ರಕಾರ ಭೋಜನಮಾಡಿ, ಯಾವದಾದರೂ ದ್ರೂಕ್ಷಪದಾರ್ಥವ
ನ್ನುಜ್ಞೆ ಕೈತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವದು. (ಫೈತಾದಿ ಸಂಸರ್ಗ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದ
ರಿಯಬೇಕು.) ಭೋಜನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಹಲ್ಲುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಶಿಕ್ಷಿಕೊಂಡಿ
ರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ, ಚನ್ನಾಗಿ ಬಾಯಿ ಮುಕ್ಕಳಿಸಿ ಆಚಮನ
ಮಾಡಬೇಕು. ದಂತ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಿಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಅನ್ನಾದಿಗಳನ್ನು
ಕಡ್ಡಿಯಿಂದ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ತೆಗೆಯಲೇ ಬೇಕು, ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವು ಅಲ್ಲಿಯೇ
ಕೊಳೆಯುತ್ತಾ ದುರ್ಗಂಧವುಂಟಾಗುವದು. ದಂತಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರುವ ಲೇಪವನ್ನೂ
ದಂತದಂತೆ ತಿಳಿದು ಅದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು. ”

“ಆಚಮ್ಯ ಜಲಯುಕ್ತಾಭ್ಯಾಂ ಪಾನೇಭ್ಯಾಂ ಚಕ್ಷುಷೀ ಸ್ಪೃಶೇ
ತ್ || ಭುಕ್ತ್ವಾಪಾನೇತಲಂ ಘೃಷ್ಟ್ವಾ ಚಕ್ಷುಷೋ ದೀಯತೇ
ಯದಿ || ಅಚಿರೇಣೈವ ತದ್ವಾರಿ ತಿಮಿರಾಣಿ ವ್ಯಪೋಹತಿ || ”

“ ಕೈತೊಳಕೊಂಡು ಜಲಯುಕ್ತ ಕೈಗಳಮುಖಾಂತರ ನೇತ್ರಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಬೇಕು; ಯಾಕೆಂದರೆ ಆ ಜಲವು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನೇತ್ರಗಳ ಅಂಧಕಾರ (ತಿಮಿರ) ವನ್ನು ದೂರಪಡಿಸುವದು. ”

“ ಜೀರ್ಣೋನ್ನೇ ವರ್ಧತೇ ವಾಯುಃ, ವಿವರ್ಗೋ ಪಿತ್ತಮೇಧತೇ ||
ಭುಕ್ತಮಾತ್ರೈ ಕಫಶ್ಚಾಪಿ ಕ್ರಮೋಯಂ ಭೋಜನೋಪರಿ ||
ಭುಕ್ತಮಾತ್ರಸ್ಯ ತು ಸ್ವಪ್ನಾದ್ಧನ್ಯಗ್ನಿಂ ಕುಪಿತಃ ಕಫ ಇತಿವಚ
ನಾತ್ || ಅನಾಯಾಸಪ್ರದಾಯಿನಿ ಕುರ್ಯಾತ್ಕಾರ್ಯಾಣ್ಯತಂದ್ರಿತಃ ||
ನ ತು ಸ್ವಪ್ನಾತ್ || ”

“ ಭೋಜನ ಪರಿವತ್ಸವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ವಾತವೃದ್ಧಿಯೂ, ಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿಪಾಕವಾದಾಗ ಪಿತ್ತವೃದ್ಧಿಯೂ, ಭೋಜನದ ಅಂತದಲ್ಲಿ ಕಫವೃದ್ಧಿಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಊಟಮಾಡಿದ ಸಂಗಡಲೇ ಮಲಗುವದರಿಂದ ಕುಪಿತವಾದ ಕಫವು ಜಠರಾಗ್ನಿಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಭೋಜನಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಪರಿಶ್ರಮರಹಿತವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಜಾಗ್ರತನಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕಲ್ಲದೆ, ನಿದ್ರಿಸಬಾರದು. ”

ಶಾಂಬಾಲಚರ್ಮಣಮ್:—“ ಧೂಮೇನಾಪೋಹ್ಯ ಹೃದ್ಯೈ
ವರ್ಷ ಕಷಾಯಕಟು ತಿಕ್ತಕೈಃ || ಪೂಗ ಕರ್ಪೂರ ಕಸ್ತೂರಿ ಲ
ವಂಗಸುಮನಃ ಫಲ್ಕೈಃ || ಫಲ್ಕೈಃ ಕಟುಕಷಾಯೈರ್ವಾ ಮುಖವೈ
ಶಡ್ಯಕಾರಿಭಿಃ || ಶಾಂಬಾಲ ಪತ್ರ ಸ ಹಿತ್ಯೈ ಸುಗಂಧೈರ್ವಾ ವಿಚ
ಕ್ಷಣಃ || ”

“ ಭೋಜನಾಂತರ ಹುಟ್ಟುವ ಕಫಹರಾರ್ಥವಾಗಿ—ಅಗರು, ಊದ ಬತ್ತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಹೊಗೆಯು ಪ್ರಸರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು, (ಹೀಗೆ— ಅಪೋಹ್ಯ-ಕಫವನ್ನು ದೂರೀಕರಣಮಾಡಿ) ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತವಾದ ಅಥವಾ ಕಟುತಿಕ್ತ ಕಷಾಯ ರಸಯುಕ್ತ ವಾದ ಫಲಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಬಾಯಿ ನಿರ್ಮಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಅಡಕೆ, ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಲವಂಗ, ಜಾಕಾಯಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಶಾಂಬಾಲವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ”

“ ರತಾ, ಸುಪ್ತೋತ್ತಿತೇ ಸ್ನಾನೇ, ಭುಕ್ತೇ ವಾಂತೇ ಚ ಸಂಗರೇ ||

ಸಭಾಯಾಂ ವಿದುಷಾಂ ರಾಜಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ಶಾಂಬಾಲಚರ್ಮಣಮ್ || ”

“ ಮೈಥುನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ನಿದ್ರೆಯ ಅಂತದಲ್ಲಿ, ಸ್ನಾನದ ಭೋಜನದ ಕೊನೆಗೆ, ವಮನದ ಅಂತಕ್ಕೆ, ಪರಿಶ್ರಮದ ಅಂತಕ್ಕೆ, ಪಂಡಿತರ ಹಾಗೂ ರಾಜರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ—ಶಾಂಬಾಲ ಭಕ್ಷಣವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ”

ತಾಂಬೂಲಗುಣಾಃ:-“ ತಾಂಬೂಲ ಮುಕ್ತಂ ಶೀತೋಷ್ಣಂ
ರೋಚನಂ ತುವರಂ ಸರಮ್ || ತಿಕ್ತಂ ಕ್ಷಾರೋಷಣಂ ಕಾಮ
ರಕ್ತಪಿತ್ತಕರಂ ಲಘು || ವಕ್ಶ್ಯಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮಾಸ್ಯ ದಾರ್ಗಂಧ್ಯಂ
ಮಲವಾತ ಶ್ರಮಾಪಹಮ್ || ಮುಖ ವೈಶದ್ಯ ಸಾಗಂಧ್ಯ
ಕಾಂತಿ ಸಾಷ್ಟವ ಕಾರಕಮ್ || ಹನೂ ದಂತ ಮಲಧ್ವಂಸಿ
ಜಿಹ್ವೇಂದ್ರಿಯ ವಿಶೋಧನಮ್ || ಮುಖಪ್ರಸೇಕಶಮನಂ ಮ
ಲಾನುಯ ವಿನಾಶನಮ್ || ನವಂ ತದೇವಮಧುರಂ, ಕಷಾ
ಯಾನುರಸಂ ಗುರು || ಬಲಾಸ ಜನನಂ ಪ್ರಾಯಃ ಪತ್ರಶಾಕಗು
ಣಂ ಸ್ವೈತಮ್ || ಪರ್ಣೇ ಪುರಾಣಮಕಟು ಕ್ಷುಲ್ಲಕಂ ತನು ಪಾಂ
ಡುರಮ್ || ವಿಶೇಷಾದ್ಗುಣವದ್ವೈದ್ಯಮನ್ಯದ್ವೀನಗುಣಂ ಸ್ವೈ
ತಮ್ || ”

“ ವಿಳೈದಲೆಯು-ತೀಕ್ಷ್ಣ, ಉಷ್ಣ, ರುಚಿಕಾರಕ, ಕಷಾಯ ರಸ
ವ್ರಳ್ಳದ್ದು, ಸಾರಕ, ತೀಕ್ಷ್ಣಕ್ಷಾರ, ಕಟು, ಕಾಮ ತಥಾ ರಕ್ತಪಿತ್ತಕಾರಕ,
ಲಘುವಾಗಿ ವಶೀಕರಣ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, ಕಫ, ಮುಖ ದುರ್ಗಂಧ, ಮುಖ
ಮಲ, ವಾಯು, ಶ್ರಮಗಳ ನಾಶಕ, ಮುಖಕ್ಕೆ ಸ್ವಚ್ಛತಾ, ಸುಗಂಧಕಾಂತಿ
ಸಾಂದರ್ಭಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದೂ, ದವಡೆ ಮತ್ತು ಹಲ್ಲುಗಳ ಮಲನಾಶ
ಕವೂ, ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಶೋಧಿಸತಕ್ಕದ್ದೂ, ಮುಖದ ಜೊಲ್ಲನ್ನೂ, ಗಳರೋ
ಗಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೂ ಆಗಿದೆ. ಎಳೇ ಚಿಗರೆಲೆಯು-ಸ್ವಲ್ಪ ವಗರು
ರಸವ್ರಳ್ಳದ್ದಾಗಿ-ಮಧುರ, ಗುರು, ಕಫಕಾರಕ, ಹಾಗೂ ಪತ್ರಶಾಕದಂತೆ ಗುಣ
ವ್ರಳ್ಳದ್ದು. ತೀರಾಬಲತೀರವ ಹಣ್ಣೆಲೆಯು-ಕಟುರಸರಹಿತವಾದದ್ದು, ಲಘು,
ಸ್ವಲ್ಪ ಪಾಂಡುರ ವರ್ಣವ್ರಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅತಿ ಗುಣಕಾರಿಯು, ಬೇರೆ
ವೆಲೆಗಳು ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೀನಗುಣವ್ರಳ್ಳವುಗಳು. ”

ಪೂಗಗುಣಾಃ:-“ ಪೂಗಂ ಗುರು ಹಿಮಂ ರೂಕ್ಷಂ, ಕಷಾ
ಯಂ ಕಫ ಪಿತ್ತನುತ್ || ಮೋಹನಂ ದೀಪನಂ ರುಚ್ಯ ಮಾಸ್ತ್ಯ
ವೈರಸ್ಯ ನಾಶನಮ್ || ಪೂಗಂ ಸ್ಯಾದ್ವೃಥಮಂಧ್ಯಂಯತ್, ಸ್ನಿ
ಗ್ನಂ ವಾಪಿ ತ್ರಿದೋಷನುತ್ || ಸರಸಂ ಗುರ್ದಭಿಷ್ಯಂದಿ ತದ್ ಭೈ
ಶಂ ವಹಿ ನಾಶನಮ್ || ”

“ ಅಡಕೆಯು-ಗುರು, ಶೀತಲ, ರೂಕ್ಷ, ಕಷಾಯ ರಸವ್ರಳ್ಳದ್ದು,
ಕಫ ಪಿತ್ತನಾಶಕ, ಮದಕಾರಕ, ಅಗ್ನಿದೀಪಕ, ರುಚಿಕಾರಕ, ಮುಖದ
ವಿರಸತ್ವವನ್ನು ನಾಶಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿದ್ದು ಬೇಯಿಸಿದ
ಅಡಕೆಯು ತ್ರಿದೋಷನಾಶಕವಾದದ್ದು. ಬೇಯಿಸದ ಹಸಿ ಅಡಕೆಯು-
ಗುರು, ಅಭಿಷ್ಯಂದೀ, ಜಠರಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಮಂದವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ”

ತಾಂಬೂಲ ಚರ್ಮಣ ಕ್ರಮಃ—“ ಖದಿರಃ ಕಫಪಿತ್ತಘ್ನಃ ಚೂರ್ಣಂ ನಾಶಬಲಾಸನುತ್ || ಸಂಯೋಗಸ್ತ್ರಿದೋಷಘ್ನಂ ಸಾಮನಸ್ಯಂ ಕರೋತಿ ಚ || ಮುಖವೈಶದ್ಯ ಸಾಗಂಧ ಕಾಂತಿ ಸಾತ್ವವ ಕಾರಕಮ್ || ಪ್ರಭಾತೇ ಪೂಗಮಧಿಕಂ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನೇ ಖದಿರಂ ತಥಾ || ನಿಶಾಸು ಚೂರ್ಣಮಧಿಕಂ, ತಾಂಬೂಲಂ ಭಷ್ಣಯೇತ್ಸದಾ || ಆಯುರಗ್ರೇ ಯಶೋ ಮೂಲೇ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಮಥ್ಯ ನೈವಸ್ಥಿತಾ || ತಸ್ಮಾದಗ್ರಂ ತಥಾಮೂಲಂ ಮಧ್ಯಂ ಪರ್ಣಸ್ಯ ವರ್ಜಯೇತ್ || ಪರ್ಣಮೂಲೇ ಭವೇದ್ವ್ಯಾಧಿಃ ಪರ್ಣಾಗ್ರೇ ಪಾಪಸಂಭವಃ || ಮಧ್ಯಂ ಪರ್ಣಂ ಹರತ್ಯಾಯುಃ, ಶಿರಾ ಬುದ್ಧಿ ವಿನಾಶಿನೀ || ಅದ್ಯಂ ವಿಷೋಪಮಂ ಪೀತಂ, ದ್ವಿತೀಯಂ ಭೇದಿ ದುರ್ಜರಮ್ || ತೃತೀಯಾದನುಪಾತವ್ಯಂ, ಸುಧಾಪುಲ್ಕಂ ರಸಾಯನಮ್ || ತಾಂಬೂಲಂ ನಾತಿಸೇವೇತ, ನ ವಿರಕ್ತೋ ಬುಭುಕ್ಷತಃ || ದೇಹದೃಕ್ಪೇಶ ದಂತಾಗ್ನಿಶ್ವೋತ್ರ ವರ್ಣ ಬಲಕ್ಷಯಃ || ಶೋಷಃ ಪಿತ್ತಾನಿಲಾಸ್ತ್ರಂ ಸ್ಯಾದಿತಿ ತಾಂಬೂಲ ಚರ್ಮಣಾತ್ || ತಾಂಬೂಲಂ ನ ಹಿತಂ ದಂತ ದುರ್ಬಲೇಕ್ಷಣ ರೋಗಿಣಾಮ್ || ನಿಷ ಮೂರ್ಛಾ ಮದಾರ್ತಾಞಾಂ ಕ್ಷಯಿಣಾಂ ರಕ್ತ ಪಿತ್ತಿನಾಮ್ || ”

“ಕಾಚು—ಕಫ ಪಿತ್ತಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು; ಸುಣ್ಣವು-ವಾಯು ಮತ್ತು ಕಫಗಳ ನಾಶಕವು, ಇದರಿಂದ ವಿಲ್ವದೇಲೆ, ಅಡಕೆ, ಕಾಚು, ಸುಣ್ಣ ಇವು ಕೂಡುವದರಿಂದ ತ್ರಿದೋಷನಾಶಕವು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನತೆ, ಮುಖದ ನಿರ್ಮಲತೆ, ಸುಗಂಧ, ಕಾಂತಿ, ಸಾಂದರ್ಭ ಇವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ತಾಂಬೂಲಸೇವನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಕೆಯನ್ನೂ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಕಾಚನ್ನೂ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಣ್ಣವನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೇರಿಸಬೇಕು. ವಿಲ್ವದೇಲೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಆಯುಸ್ಸು, ಮೂಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯಕಸ್ಸು, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಆ ಮೂರು ಭಾಗಗಳನ್ನೂ ತೃಪಿಸಬೇಕು. ಈ ಎಲೆಯ ಮೂಲಭಾಗವನ್ನು ಅಗಿಯುವದರಿಂದ ರೋಗ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ತುದಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುವದು ಪಾಪವು; ಕೇವಲ ವಿಲ್ವದೇಲೆ ಸುಣ್ಣಗಳನ್ನು ಅಗಿಯುವದರಿಂದ ಆಯುವಿನ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಈ ಎಲೆಯ ನಾರುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವದು ಬುದ್ಧಿಯ ನಾಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಡಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿದ ತಾಂಬೂಲದ ಮೊದಲನೇ ರಸವು ವಿಷತುಲ್ಯವಾದದ್ದು; 2ನೇ ರಸವು ಭೇದಕವು, ಕಠಿಣದಿಂದ ಪರಿಪಾಕವನ್ನು

ಪಡಿಯುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ೨ ಸಲದ ರಸವನ್ನೂ ಉಗುಳಬಿಟ್ಟು ೪ನೇ ಸಲದ ರಸವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಇದು ಅವ್ಯತತುಲ್ಯವಾದ ಗುಣಕಾರಿ ಮತ್ತು ರಸಾಯನವು !!! ವಿರೇಚನಾವಧಿಸೇವಿಯೂ, ಹಸಗೊಂಡವನೂ ತಾಂಬೂಲಸೇವನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಡಬಾರದು. ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಸೇವಿಸುವದರಿಂದ—ಶರೀರ, ದೃಷ್ಟಿ, ಕೇಶ, ದಂತ, ಅಗ್ನಿ, ಶ್ರವಣೇಂದ್ರಿಯ, ವರ್ಣ, ಬಲ ಇವುಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದು. ಶೋಷ, ಪಿತ್ತ ವಾಯುಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವದು. ದುರ್ಬಲನೂ, ದಂತರೋಗಿಯೂ, ಕಣ್ಣು ಬೇನೆಯವನೂ, ವಿಷಮೂರ್ಛಾಮದಾರ್ತರೂ, ಹ್ವಯರೋಗಿಗಳೂ, ರಕ್ತ ಪಿತ್ತ ದವರೂ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಸೇವಿಸಬಾರದು. ”

ಭೋಜನೋತ್ತರ ಕ್ರಿಯಾ:—“ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಶತಪದಂ ಗಚ್ಛೇ ಚೈನೈಸ್ತೇನ ತು ಜಾಯತೇ || ಅಂಗ ಸಂಘಾತ ವೈ ಥಿಲ್ಯಂ, ಗ್ರೀವಾ ಜಾನುಕಟೀ ಮುಖಮ್ || ಭುಕ್ತೋಪವಿಶತಸ್ತಂದ್ರಾ, ಶಯಾನಸ್ಯ ತು ಪುಷ್ಪತಾ || ಆಯುಶ್ಚಂಕ್ರಮನಾಣಸ್ಯ, ಮೃತ್ಯುರ್ಧಾವತಿ ಧಾವತಃ ||

ನಾನುದಿಶಾಯಾ ಮನತೋ |

ನಾಭೇರೂರ್ಧ್ವೇಽಸ್ತಿ ಜಂತೂನಾಮ್ ||

ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರ ವಾಮಪಾರ್ಶ್ವ |

ಶಯೀತ ಭುಕ್ತಪ್ರಸಾರ್ಥಮ್ || ”

“ ಭೋಜನಾನಂತರ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಶತಪದ (೧೦೦ ಹೆಜ್ಜೆ) ನಡಿಯ ಬೇಕು; ಇದರಿಂದ ಅಂಗಗಳ ಸಘನತಾ, ಗ್ರೀವಾ, ಜಾನು, ಕಟ ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಲಭಿತಾ ಆಗುತ್ತದೆ. ಭೋಜನಾನಂತರ-ಕುಳ್ಳಿರುವವನಿಗೆ ತಂದ್ರಾ, ಮಲ ಗುವವನಿಗೆ ಪುಷ್ಪತಾ, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಶತಪದ ನಡಿಯುವವನಿಗೆ ಆಯುಸ್ಸು, ಓಡುವವನಿಗೆ ಮೃತ್ಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಎಡಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ನಾಭಿಯ ಮೇಲ್ಪಾರ್ಶ್ವವೇ ಜಠರಾಗ್ನಿಯ ಸ್ಥಾನವು; ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಭೋಜನಪರಿಪಾಕಕ್ಕಾಗಿ ಎಡಮಗ್ಗಲಲ್ಲಿ ಶಯನಮಾಡಬೇಕು. ”

ಶಯ್ಯಾ:—“ ತ್ರಿದೋಷಶಮನೀ ಖಟ್ಟಾ ತುಲೀ ನಾತಕಘಾ ಪಹಾ || ಭೂಶಯ್ಯಾ ಬೃಂದನೇ ವೃಷ್ಯಾ ಕಾಷ್ಠಪಟ್ಟೀ ತು ನಾತಲಾ || (ಅನ್ಯಜ್ಞ) ಭೂಶಯ್ಯಾ ನಾತಲಾ ತೀವ ರೂಕ್ಷಾ ಪಿತ್ತಾಽಸೃನಾಶಿನೀ || ಭೂಶಯ್ಯಾ ಶಯನಂ ಹೃಷ್ಯಂ ಪುಷ್ಪಿ ನಿ ದ್ರಾ ದೃತಿ ಸ್ತದಮ್ || ಶ್ರಮಾ ನಿಲಹರಂ ವೃಷ್ಯಂ ವಿಪರೀತ ಮತೋಽನ್ಯಥಾ || ”

“ಮಂಜದನೇಲೆ ಮಲಗುವಿಕೆ—ತ್ರಿದೋಷನಾಶಕ, ಹತ್ತಿರಹಾಸಿಗೆ-
ವಾತಶ್ಲೇಷ್ಮ ನಾಶಕವು; ವೃಧ್ವೀಶಯನವು-ಶರೀರದ ವೃದ್ಧಿ, ಪುಷ್ಕಿಲ; ಹಲಿ
ಗಯಮೇಲೆ ಮಲಗುವದು ವಾಯುವಿನವೃದ್ಧಿ ಕಾರಕವು; (ಮತಾಂತರದಲ್ಲಿ)
ವೃಧ್ವೀಮೇಲೆ ಶಯನಮಾಡುವದರಿಂದ—ವಾಯುವೃದ್ಧಿ, ಕಫ ಮತ್ತು ರಕ್ತ
ವಿತ್ತದ ನಾಶಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತಮಶಯ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಮಲಗುವದರಿಂದ-ಮನ
ಸ್ಥಿರ ಪ್ರಸನ್ನತಾ, ಪುಷ್ಕೃತಾ, ನಿಧ್ರಾಧಾರಣಾಶಕ್ತಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ, ಶ್ರಮ ವಾ
ಯುನಾಶನವೂ, ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಕರವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ನಿತ್ಯವೃದ್ಧಿಶಯ್ಯಾದಲ್ಲಿ
ಶಯನಮಾಡಿದರೆ—ಇದರ ವಿಪರೀತ ಗುಣಗಳಂಟಾಗುವವು.”

ಸಂವಾಹನ (ಮೈಒತ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ)—“ಸಂವಾಹನಂ ಮಾಂ
ಸರಕ್ತ ತ್ವಕ್ಪ್ರಸಾದಕರಂ ಪರಮ್ || ಸ್ಪ್ರೀತಿ ನಿದ್ರಾಕರಂ ವೃಷ್ಯಂ
ಕಫವಾತ ಶ್ರಮಾಪಹಮ್ || ”

“ಸಂವಾಹನ (ಮೈ ಕೈ ಕಾಲು ಒತ್ತಿಸುವಿಕೆ) ದಿಂದ—ಮಾಂಸ,
ಸುಧಿರ, ತ್ವಚ್ಚಾಗಳನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನವನ್ನಾಗಿಸುವದು, ಸ್ಪ್ರೀತಿ, ನಿದ್ರಾ, ವೀರ್ಯಗಳ
ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವದೂ, ಕಫ, ವಾತ, ಶ್ರಮಗಳ ನಾಶಕವೂ ಆಗಿದೆ.”

ವಾಯುಗುಣ:—“ಪ್ರವಾತಂ ರಾಕ್ಷ್ಯ ನೈವರ್ಣ್ಯ ಸ್ತಂಭಕೃ
ದ್ವಾದ ಪಿತ್ತನುತ್ || ಸ್ವೇದ ಮೂರ್ಛಾ ಪಿಪಾಸಾಘ್ನ ಮಪ್ರ
ವಾತಮತೋಽನ್ಯಥಾ|| ಸುಖಂ ಪ್ರವಾತಂ ಸೇವೇತ ಗ್ರೀಷ್ಮೇ ಶ
ರದಿ ಚಾಂತರಾ || ನಿರ್ವಾತಮಾಯುಷೇ ಸೇವ್ಯಮಾರೋಗ್ಯಾ
ಯ ಚ ಸರ್ವದಾ || ಪೂರ್ದ್ವಾನಿಲೋಗುರುಃ ಸೋಷ್ಣಃ ಸ್ನಿಗ್ಧಃ
ಪಿತ್ತಾಸ್ತದೂಷಕಃ || ವಿದಾಹೀ ವಾತಲಃ ಶ್ರಾಂತಿ ಕಫಶೋಷ
ವತಾಂ ಹಿತಃ || ಸ್ವಾದುಃ ಪಟುರಭಿಷ್ಯಂದೀ ತ್ವಗ್ಗೋಷಾಶೋ
ವಿಷಕೃಮಿಾ || ಸನ್ನಿಪಾತಂ ಜ್ವರಂ ಶ್ವಾಸಮಾಮನಾತಂ ಚ
ಕೋಶಯೇತ್ || ದಕ್ಷಿಣಃ ಪವನಃಸ್ವಾದುಃ ಪಿತ್ತರಕ್ಷ ಹರೋ
ಲಘುಃ || ನೀರೈಣ ಶೀತಲೋಬಲ್ಯ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಮಣೋ ನ ತು ವಾತಲಃ||
ಪಶ್ಚಿಮಃ ಪವನಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣಃ ಶೋಷಣೋ ಬಲಹೃಲ್ಲಘುಃ || ಮೇ
ದಃ ಪಿತ್ತಕಫಧ್ವಂಸೀ ಪ್ರಭಂಜನವಿವರ್ಧನಃ || ಉತ್ತರೋ ಮಾ
ರುತಃ ಶೀತಃ ಸ್ನಿಗ್ಧೋದೋಷಪ್ರಕೋಪಕೃತ್ || ಕ್ಲೇದನಃ ಪ್ರ
ಕೃತಿ ಸ್ಥಾನಾಂ, ಬಲದೋ ಮಧುರೋ ಮೃದುಃ|| ಅಗ್ನೇಯೋ
ದಾಹಕೃದ್ರೂಕ್ಷೋ ನೈರ್ಯತೋ ನ ವಿದಾಹಕೃತ್ || ವಾಯು
ವ್ಯಸ್ತು ಭವೇತ್ತಿಕ್ತ ಐಶಾನಃ ಕಟುಕಃ ಸ್ಥೂತಃ || ವಿಷ್ಣ್ವಾಗ್ನಾಯು
ರನಾಯುಷ್ಯಃ ಪ್ರುಣಾಂ ಬದುರೋಗಕೃತ್ || ಅತಸ್ತಂ ನೈವ

ಸೇವೇತ ಸೇವಿತಃ ಸ್ಯಾನ್ನ ಶರ್ಮಣೇ || ವ್ಯಂಜನಸ್ಯಾನಲೋ ದಾಹ
ಸ್ವೇದ ಮೂರ್ಛಾ ಶ್ರಮಾಪಹಃ || ತಾಲವ್ಯತಭವೋ ಪಾತಸ್ತ್ರಿ
ದೋಷತಮಕೋ ಮತಃ || ವಂಶವ್ಯಜನಜ ಸ್ತ್ರೀಕ್ಷ್ಮಿ ರಕ್ತಪಿತ್ತ
ಪ್ರಕೋಪನಃ || ಚಾಮರೋ ವಸ್ತ್ರಸಂಭೂತೋ ನಾಯೂ
ರೋ ವೇತ್ರಜಸ್ತಥಾ || ಏತೇ ದೋಷಜಿತಾ ನಾತಾಃ ಸ್ನಿಗ್ಧಾ ಹ್ಯ
ದ್ಯಾಃ ಸುಪೂಜಿತಾಃ || ”

“ ಅಧಿಕ ವಾಯು ಯುಕ್ತ ಸ್ಥಾನವು—ರೂಕ್ಷತಾ, ವಿವರ್ಣತಾ, ಸ್ತಂಭ
ಕಾರಕವು; ದಾಹ, ಪಿತ್ತ, ಸ್ವೇದ, ಮೂರ್ಛಾ, ಪಿಪಾಸಾ ನಾಶಕವು; ವಾಯು
ಯುಕ್ತ ಸ್ಥಾನ ಇದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತ ಗುಣವುಳ್ಳದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರೀಷ್ಮತುಮಿ
ನಲ್ಲಿ ಶರತ್ಕಾಲಪರಂತ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಸುಖದಾಯಕ ವಾಯುವಿನ ಸೇವನೆ
ಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆಯು ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯವನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ವಾಯು
ಯುಕ್ತ ಸ್ಥಾನ (ಇದಿರು ವಾಯುವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳ) ವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಪೂರ್ವ
ದಿಕ್ಕಿನ ವಾಯುವು—ಗುರು, ಉಷ್ಣ, ಸ್ನಿಗ್ಧ, ಪಿತ್ತ ಮತ್ತು ರುಧಿರದೂ
ಪಕ, ವಿರಾಹಿ, ವಾಯುಕಾರಕ, ದಣಿದವನಿಗೂ, ಕಫರಹಿತನಿಗೂ ಹಿತಕಾ
ರಿಯು, ಸ್ವಾದು, (ಭೋಜನ ವಸ್ತು ವನ್ನು ಮಧುರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವದು.)
ಲವಣರಸಯುಕ್ತ, ಅಭಿಷ್ಯಂದೀಯಾದದ್ದು; ತ್ವಚಾದೋಷ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ,
ವಿಷ, ಕೃಮಿ, ಸನ್ನಿವಾತ, ಜ್ವರ, ಶ್ವಾಸ, ಆಮವಾತ ಇವುಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡು
ವದು; ದಕ್ಷಿಣದಿಶಾ ವಾಯುವು—ಸ್ವಾದು, ರಕ್ತ ಪಿತ್ತ ನಾಶಕ, ಲಘುವೀರ್ಯದಲ್ಲಿ
ಶೀತಲ, ಬಲಕಾರಿ, ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹಿತವಾದದ್ದು, ವಾತಲವಾದದ್ದಲ್ಲ; ಪಶ್ಚಿಮದ
ವಾಯುವು—ತೀಕ್ಷ್ಣ, ಬಣಗಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಬಲನಾಶಕ, ಲಘು, ಮೇದಸ್ಸು
ಕಫ ಪಿತ್ತಗಳ ನಾಶಕ, ವಾತಕರವಾದದ್ದು; ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನ ವಾಯುವು—ಶೀ
ತಲ, ಸ್ನಿಗ್ಧ, ರೋಗಿಗಳ ದೋಷವನ್ನು ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, ಕ್ಲೇದನ,
ಸ್ವಸ್ಥ ಪುರುಷರಿಗೆ ಬಲದಾಯಕ, ಮಧುರ, ಕೋಮಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಗ್ನಿ
ಕೋಣದ ವಾಯುವು—ದಾಹವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದು, ರೂಕ್ಷವಾದದ್ದು;
ನೈಋತ್ಯಕೋಣದ ವಾಯುವು—ದಾಹಕಾರಕವಾದದ್ದಲ್ಲ; ವಾಯುಕೋ
ಣದ ವಾಯು—ತಿಕ್ತ ರಸವುಳ್ಳದ್ದು, ಈಶಾನ್ಯದಿಕ್ಕಿನದು—ಕಟು ರಸವುಳ್ಳದ್ದು;
ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯಿಂದ ಬರುವ ವಾಯುವು—ಆಯುವಿನ ಹಾನಿಕಾರಕ, ಪ್ರಾಣಿ
ಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ರೋಗಪ್ರದವಾದದ್ದು, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅದರ ಸೇವನೆಯನ್ನು ಮಾಡ
ಲಾಗದು; ಯಾಕೆಂದರೆ—ಇದರಿಂದ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಬೀಸಣಿಗೆಯ
ವಾಯುವು—ದಾಹ, ಸ್ವೇದ, ಮೂರ್ಛಾ, ಭ್ರಮನಾಶಕವಾದದ್ದು; ತಾಳೀ
ಗರೀ ಬೀಸಣಿಗೆಯ ವಾಯುವು—ತ್ರಿದೋಷನಾಶಕವಾದದ್ದು; ಬಿದರಿನ ಬೀಸ

ನಿಗಯ ವಾಯುವು-ಉದ್ಯಮ ಮತ್ತು ರಕ್ತವಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು; ಚಾಮರ, ವಸ್ತ್ರ, ಮಯೂರ ರಕ್ತ ಮತ್ತು ಬೆತ್ತದ ಬೀಸಣಿಗೆಯ ಗಾಳಿಯು--
ತ್ರಿದೋಷನಾಶಕವೂ, ಸ್ನಿಗ್ಧತ್ವದಯುಕ್ತ ಹಿತಕಾರಿಯು; ಚಾಮರಾದಿ ಇವು
ಗಳ ವಾಯುವು-ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವುಗಳು!!

ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಿ:-“ ನ ಸತೋ ನಗುರೂ ಪರಿವರೇತ್ ||
ನಾತುಚಿರಭಿಚಾರಕಂ ಚೈತ್ಯಪೂಜ್ಯಪೂಜಾಧ್ಯಯನಮಭಿನಿವ
ರ್ತಯೇತ್ || ನವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ವನಾರ್ತವೇಷು; ನಾಭ್ಯುದಿತಾಸು ದಿ
ಕ್ಷು, ನಾಗ್ನಿಸಂಪ್ಲವೇ, ನ ಭೂಮಿಕಂಪೇ, ನ ಮಹೋತ್ಸವೇ,
ನೋಲ್ವಾಪಾತೇ, ನ ಮಹಾಗ್ರಹೋಪಗಮನೇ, ನ ನಷ್ಟ ಚಂದ್ರಿ
ಕಾಯಾಂತಿಥಾ, ನ ಸಂಧ್ಯಯೋಃ, ನ ಮುಖಾದಗುರೋಃ, ನಾ
ವಪತಿತಂ, ನಾತಿಮಾತ್ರಂ, ನತಾನ್ತಂ, ನವಿಸ್ವರಂ, ನಾನವಸ್ಥಿತ
ಪದಂ, ನಾತಿದ್ವಿತಂ, ನಾನಿಲಂಬಿತಂ, ನಾತಿಕ್ಷೀಬಂ, ನಾತ್ಯು
ಚ್ಚೈಃ, ನಾತಿನೀಚೈಃ ಸ್ವರೈರಧ್ಯಯನ ಮಧ್ಯಸೇತ್ || ”

“ ಸಜ್ಜನರ ತಥಾ ಗುರುಗಳ ನಿಂದೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು; ಅವವಿತ್ತ
ನಾಗಿ ಮಾರಣಾದಿಪ್ರಯೋಗ, ಜೈತ್ಯಪೂಜಾ, ಪೂಜ್ಯಪೂಜಾ ಮತ್ತು ವೇದಾ
ಧ್ಯಯನ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು; ಅಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಮಿಂಚು
ತ್ತಿರುವಾಗ, ದಿಕ್ಕುಗಳು ಅಭ್ಯುದಿತವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ಬೆಂಕಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರು
ವಾಗ, ಭೂಕಂಪವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ, ಶಿಡ್ಡ ಬೀಳುತ್ತಿರು
ವಾಗ, ಮಹಾ ಗ್ರಹಗಳ ಸಂಚಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅನಾವಾಸ್ಥಾದಲ್ಲಿ, ಸಂಧ್ಯಾದ್ವ
ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಗುರುಗಳ ಮುಖದಿಂದ ಉಪದೇಶವಿಲ್ಲದೆ, ಒಹುಪತಿತಸ್ವರದಿಂದ,
ಬಹುಮಾ ನತ್ವದಿಂದ, ಸ್ವರವಿಲ್ಲದೆ, ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸದೆ, ಬಹು ತೀವ್ರವಾಗಿ
ಬಹು ವಿಲಂಬವಾಗಿ, ಬಹು ಕ್ಷೀಬತೆಯಿಂದ, ದೊಡ್ಡ ಸ್ವರದಿಂದ ಕೂಡಿ
ಬಹು ಇಳಿದ ಸ್ವರದಿಂದ-ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡ
ಬಾರದು. ”

ದಿನಾಸ್ವಾಹನಮ್:-“ ದಿನಾಸ್ವಾಹಂ ನ ಕುರ್ವೀತ ಯತೋಽ
ಸಾಸ್ವಾತ್ಯುಪಾನಹಃ || ಗ್ರೀಷ್ಮ ವರ್ಷ್ಯೇಷು ಕಾಲೇಷು ದಿನಾಸ್ವ
ಪೋ ನಿಷಿಧ್ಯತೇ || ಉಷಿತೋ ಹಿ ದಿನಾ ಸ್ವಪೋ ನಿತ್ಯಂ ಯೇ
ಷಾಂ ಶರೀರಿಣಾಮ್ || ನಾತಾದಯಃ ಪ್ರಕುಪ್ಯಂತಿ ತೇಷಾಮ
ಸ್ವಪತಾಂ ದಿನಾ ||

ವ್ಯಾಯಾಮ ಪ್ರಮದಾಧ್ವನಾಹನರತಾ ಕ್ಷಾಂತಾನತೀಸಾರಿಣಿ |
ತೂರಿ ಶ್ವಾಸ ವತಸ್ತ್ವಹಾ ಪರಿಗತಾ ಹಿಕ್ವಾ ಮರುಕ್ಷೇದಿತಾ ||

ಕ್ಷೀಣಾ ಕ್ಷೀಣಕಥಾಂಚ್ಛಿತೂ ಮದಹತಾ ವೃದ್ಧಾ ರಸಾಜೀರಿನೋ |
ರಾತ್ರಾ ಜಾಗರಿತಾ ನರಾನ್ನಿರಶನಾ ಕಾನುಂ ದಿನಾ ಸ್ವಾಪಯೇತ್ ||

ದಿನಾ ವಾ ಯದಿ ವಾ ರಾತ್ರಾ ನಿದ್ರಾ ಸ್ಥಾಪ್ತೀಕೃತಾ ತು ಯೈಃ ||
ನ ತೇಷಾಂ ಸ್ವಪತಾಂ ದೋಷೋ ಜಾಗ್ರತಾಂ ಚೋಪಶಮಯತೇ ||
ಭೋಜನಾನಂ ತರಂ ನಿದ್ರಾ ವಾತಂ ಹರತಿ ಪಿತ್ತಹೃತ್ || ಕಫಂ
ಕರೋತಿ ವಪುಷಃ ಪುಷ್ಪಿಸಾಮ್ಯಂ ತಮೋತಿ ಹಿ || ಶಯನಂ ಪಿ
ತ್ತನಾಶಾಯ ವಾತನಾಶಾಯ ಮರ್ದನಮ್ || ವಮನಂ ಕಫ
ನಾಶಾಯ ಜ್ವರನಾಶಾಯ ಲಂಘನಮ್ || ಆಸೀನಂ ಘೃಣಿತಂ
ಯತ್ತುನಾಭಿಷ್ಯಂದಿ ನ ರೂಕ್ಷಣಮ್ || ”

“ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸಬಾರದು, ಕಫವುತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಂತು
ಗ್ರೀಷ್ಮ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಹಗಲು ನಿದ್ರಿಸುವದು ವರ್ಜಿತವಲ್ಲ; ಯಾವ ಮನು
ಷ್ಯನಿಗೆ ಸದೈವ ಹಗಲು ಮಲಗುವ ಆಭ್ಯಾಸವಿದೆಯೋ ಅಂತವನು ಹಗಲಿ
ನಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸದಿದ್ದರೆ ವಾತಾದಿಗಳು ಉಲ್ಬಣವಾಗುವವು. ವ್ಯಾಯಾಮ, ಮೈ
ಥುನ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗಾಯಾದಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲನೂ, ಅತಿಸಾರರೋಗಿ, ಕೂಲ
ಶ್ವಾಸ ತೃಷಾ ಬಿಕ್ಕಳಕೆ ವಾತರೋಗಪೀಡಿತರೂ, ಕ್ಷೇಣರೂ, ಅಲ್ಪ ಕಫವು
ಳ್ಳವರೂ, ಬಾಲಕರೂ, ಮದ್ಯಮದಿಂದ ಪೀಡಿತರೂ, ವೃದ್ಧರೂ, ಅಜೀರ್ಣ
ಯುಕ್ತರೂ, ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡಿದವರೂ, ಲಂಘನವನ್ನು ಮಾಡಿ
ದವರೂ ಸಹ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸುವದು ಹಿತವಾದದ್ದು. ಯಾರು ಹಗಲಿ
ನಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುವ ಆಭ್ಯಾಸಮಾ
ಡಿರುವರೋ ಅಂತವರಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ.
ಭೋಜನವಾದನಂತರ ಮಲಗುವದರಲ್ಲಿ ವಾತ ಪಿತ್ತಗಳ ನಾಶನವೂ, ಕಫವೃ
ದ್ಧಿಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನೂ, ಸುಖವನ್ನೂ ಕೊ
ಡುತ್ತದೆ. ಪಿತ್ತದ ನಾಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಶಯನವೂ, ವಾಯುನಾಶಾರ್ಥವಾಗಿ
ಅಂಗಮರ್ದನವೂ, ಕಫಹರಕ್ಕಾಗಿ ವಮನವೂ, ಜ್ವರನಿರ್ಮೂಲನಾರ್ಥವಾಗಿ
ಲಂಘನವೂ ಉಚಿತವಾದದ್ದು. ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅಂಗಮರ್ದನ ಮಾಡಿಸಿ
ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯು ಅಭಿಷ್ಯಂದಿಯೂ, ರೂಕ್ಷವೂ ಆಗಲಾರದು. ”

ಭೋಜನಾನಂತರ ಕರ್ತವ್ಯಃ—“ ಶರ್ಟ್ವಾ ಸ್ವರ್ಕಾಂಶ್ಚ ರೂಪಾ
ಣಿ ರಸಾ ಗಂಧಾ ಮನಃ ಪ್ರಿಯಾ || ಭುಕ್ತವಾನಪಿ ಸೇವೇತ
ತೇನಾನ್ನಂ ಸಾಧು ತಿಷ್ಠತಿ || ”

“ ಭೋಜನಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ—ಶಬ್ದಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ,
ರಸ, ಗಂಧಗಳ ಸೇವನೆಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು; ಅಂದರೆ ಸಂಗೀತಾದಿ ಶಬ್ದ

ಶ್ರವಣ, ದಿವ್ಯವಾದ, ಸುಖಾನಂದಕರಗಳಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಿಸುವಿಕೆ, ದಿವ್ಯ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಯುಕ್ತರನ್ನು ಅವಲೋಕನ ಮಾಡುವಿಕೆ, ದಿವ್ಯ ಮಧುರರಸಯುಕ್ತಫಲ ಸೇವನೆ, ಗಂಧಾದ್ಯನುಲೇಪನಾ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಇವುಗಳಿಂದ ಅನ್ಯವು ಉದರದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ನಿಲ್ಲುವದು. ”

“ ಶಬ್ದಃ ಸ್ವರ್ಕ ಸ್ತಥಾರೂಪಂ ರಸೋ ಗಂಧೋ ಜುಗುಪ್ಸಿತಃ ||

ಭುಕ್ತ ಮಪ್ರಯತಂ ಜಾನ್ಮಮತಿಹಾಸ್ಯಂ ಚ ವಾಮಯೇತ್ || ”

“ ಭೋಜನಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಪ್ರಿಯವಾದ ಶಬ್ದ ಸ್ವರ್ಕರೂಪ ರಸಗಂಧಗಳ ಸೇವನೆಯಿಂದಲೂ, ಅವಿತ್ರ ಅನ್ಯವನುಣ್ಣು ವದರಿಂದಲೂ, ಬಹುವಾಗಿ ನಗುವದರಿಂದಲೂ ವಮನವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ”

“ ಶಯನಂ ಜಾಸನಂ ಚಾತಿ ನ ಭಜೇನದ್ರವಾದಿಕಮ್ || ನಾ

ಗ್ನಾತಸಾ ನ ಪ್ಲವನಂ ನ ಯಾನಂ ನಾಪಿವಾಹನಮ್ || ವ್ಯಾ

ಯಾಮಂ ಚ ವ್ಯವಾಯಂ ಚ ಧಾವನಂ ಯಾನಮೇವ ಚ ||

ಯುದ್ಧಂ ಗೀತಂ ಚ ಸಾಕಂ ಚ ಮುದೂರ್ತಂ ಭುಕ್ತವಾ ಸ್ತ,

ಜೀತ್ || ”

“ ಭೋಜನದ ಸಂತರ—ಮಲಗುವಿಕೆ, ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂರುವಿಕೆ, ಅತಿ ದ್ರವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಪಾನಮಾಡುವಿಕೆ, ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಕಾಸುವಿಕೆ, ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವಿಕೆ, ಈಜಾಡುವಿಕೆ, ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡಿಯಲಾರಂಭಿಸುವಿಕೆ, ಕುದುರೆ ಮುಂತಾದ ಯಾನಗಳನ್ನು ಆರೋಹಿಸುವಿಕೆ, ಕಸರತ್ತು ಮಾಡುವಿಕೆ, ಮೈ ಧನಮಾಡುವಿಕೆ, ಓಡುವಿಕೆ, ಗಾನಮಾಡುವಿಕೆ, ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೋದುವಿಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಮುದೂರ್ತಮಾತ್ರ ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದು. ”

ಅರ್ಜೀರ್ಣಕಾರಣಮ್:—

“ ಅತ್ಯಂಬು ಪಾನಾದ್ವಿಷಮಾಶನಾಶ್ಚ |

ಸಂಧಾರಣಾತ್ಪ್ವಪ್ನ ವಿಪರೈಯಾಚ್ಚ ||

ಕಾಲೇಽಪಿ ಸಾತ್ತ್ವಂ ಲಘುಜಾಪಿಭುಕ್ತ |

ಮನ್ಶಂ ನ ಪಾಕಂ ಭಜತೇ ನರಸ್ಯ ||

ಈರ್ಷ್ಯಾ ಭಯ ಕ್ರೋಧ ಸಮನ್ವಿತೇನ |

ಉಬ್ಧೇನ ರುಗ್ವೈಶ್ಯ ನಿಪೀಡಿತೇನ ||

ವಿದ್ವೇಷಯುಕೇನ ಚ ಸೇವ್ಯಮಾನ |

ಮನ್ಶಂ ನ ಸಮ್ಯಕ್ಪರಿಪಾಕಮ್ನೇತಿ || ”

“ ಬಹು ಜಲವನ್ನು ಕುಡಿಯುವಿಕೆ, ವಿಷಮ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡುವಿಕೆ, ಮಲಮೂತ್ರಾದಿಗಳ ವೇಗವನ್ನು ತಡಿಯುವಿಕೆ, ಹೆಚ್ಚು ನಿದ್ರಿಸುವಿಕೆ,

ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ (ಮನುಷ್ಯನು ಸಮಯಾನುಸಾರವಾಗಿ, ಸಾತ್ತ್ವಿಕವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಲಘುವಾಗಿ ಭುಜಿಸಿದ್ದರೂ) ಅನ್ನವು ಸರಿಯಾಗಿ ಪರಿಪಾಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಈಜ್ಜೆಯಿಂದಲೂ, ಭಯದಿಂದಲೂ, ಕ್ರೋಧದಿಂದಲೂ, ಲೋಭದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವವನೂ, ರೋಗಿಯೂ, ದೀನತಾಯುಕ್ತನೂ, ದ್ವೇಷಭಾವಯುಕ್ತನೂ ಆಗಿರುವವರು ಭೋಜನ ಮಾಡಿದ ಅನ್ನವು ಸಮ್ಯಕ್ಪರಿಪಾಕವನ್ನು ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲ. ”

ಅಭ್ಯಶನಲಕ್ಷಣಮ್:—“ ಅಜೀರ್ಣೇ ಭುಜ್ಯತೇ ಯತ್ತು ತದಭ್ಯಶನಮುಚ್ಯತೇ || (ತನ್ನಿವಾರಯನ್ನಾಹ) ಸಾಗ್ನುಕ್ತೆ ಚಾನಲೇ ಮಂದೇ ದ್ವಿರಹ್ನೋ ನ ಸಮಾಹರೇತ್ || ಪ್ರಾತರಾಶೀತ್ನಜೀರ್ಣೇ ತು ಸಾಯಮಾಶೇನ ದೂಷ್ಯತಿ || ಪೂರ್ವಂ ಭುಂಜ್ಯತೇ ವಿದಗ್ಧೇಽಪ್ನೇ ಭುಂಜಾನೋ ಹಂತಿ ಸಾವಕಮ್ || ಸಾಯಮಾಶೀತ್ನಜೀರ್ಣೇ ತು ಪ್ರಾತರ್ಭುಕ್ತಂ ವಿವೋಷಮಮ್ || ”

“ ಅಜೀರ್ಣವಿರುತ್ತಾ ಪುನಃ ಭೋಜನ ಮಾಡುವಿಕೆಗೆ “ ಅಭ್ಯಶನ ” ಎಂದು ಹೆಸರು. (ಇದಕ್ಕೆ ನಿವಾರಣೆಯು) ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಮಾಡಿದ ಭೋಜನದಿಂದ ಅಜೀರ್ಣರೋಗ ವುಂಟಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ-ಆ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಬಾರದು; ಆ ದಿನದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಭೋಜನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ದೋಷವೇನೂ ಉಂಟಾಗಲಾರದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸುಶ್ರುತದಲ್ಲಿ:—ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಮಾಡಿದ ಭೋಜನದಿಂದ ಅಜೀರ್ಣ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಆ ರಾತ್ರಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಡಅನ್ನವು ಸಮ್ಯಕ್ಪಚನವಾಗದೆ ಅಜೀರ್ಣವಾಗುವದಾದರೆ ಆ ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಜಠರಾಗ್ನಿಯು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ—ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಭೋಜನದಿಂದಂಟಾದ ಅಜೀರ್ಣ ರೋಗಿಗೆ ಮಾರನದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಉಟಮಾಡುವಿಕೆಯು ವಿಫಲವು ಎಂದು ಸುಶ್ರುತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ”

“ ಭವೇದ್ಯದಿ ಪ್ರಾತರಜೀರ್ಣತಂಕಾ |

ತದಾಭಯಾಂ ನಾಗರಸೈಂಧವಾಭ್ಯಾಮ್ ||

ವಿಜೂರ್ಣತಾಂ ಶೀತಜಲೇನ ಭುಕ್ತ್ಯಾ |

ಭೃಂಜೀತ ಚಾನ್ಮಂ ಮಿತಮನ್ನಕಾಲೇ || ”

“ ರಾತ್ರಿ ಉಟಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅಜೀರ್ಣವಾಗಿರುವದೆಂದು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾದರೆ—ಕುಂಠಿ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಅಳಲೇಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಶೀತಲ ಜಲದೊಂದಿಗೆ ಸೇವಿಸಿ, ಭೋಜನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಾಹರಮಾತ, ಭುಜಿಸುವದು. ”

ದಿವಾಮೃತಭುನವರ್ಜ್ಯಂ:—“ಆಯುಃ ಕ್ಷಯ ಭಯಾ ದ್ವಿ
ದ್ವಾರ್ ನಾಹ್ನಿಸೇವೇತ ಕಾಮಿನೀಮ್ || ಅವಶೋಯದಿ ಸೇವೇ
ತ ತದಾಗ್ರೀಷ್ಯ ವಸಂತಯೋಃ || ”

“ತಿಳಿದವನು ಹಗಲುಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಸಂಸರ್ಗವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು,
ಇದರಿಂದ ಆಯುಃಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ತಡಿಯಲಾರದೆ, ಇಂದ್ರಿಯ
ವಶೀಭೂತನಾದವನು ಗ್ರೀಷ್ಮ ಮತ್ತು ವಸಂತಋತುಗಳಲ್ಲಿ ದಿವಾ ಸ್ತ್ರೀಸಂಗ
ಮಾಡಿದರೂ ದೋಷವಿಲ್ಲ. ”

“ಅಸ್ಥಾವರ್ಣ ಕಫ ಸ್ಥೂಲ್ಯ ಸಾಕುಮಾರ್ಯ ಸುಖಪ್ರದಾ || ಅ
ಧ್ವಾವರ್ಣ ಕಫಸ್ಥೂಲ್ಯ ಸಾಕುಮಾರ್ಯ ವಿನಾಶನಃ || ಯತ್ತು
ಚಂಕ್ರಮಣಂ ನಾತಿ ದೇಹಪೀಡಾ ಕರಂ ಭವೇತ್ || ತದಾಯು
ರ್ಬಲ ಮೇಧಾಗ್ನಿ ಸ್ತದಮಿಂದ್ರಿಯಬೋಧನಮ್ || ”

“ಕುಳಿತಿರುವದರಿಂದ—ವರ್ಣ, ಕಫ, ಸ್ಥೂಲ್ಯತಾ, ಸುಕುಮಾರತ್ವಾ,
ಸುಖ ಇವು ಉಂಟಾಗುವವು. ಸದೈವ ಮಾರ್ಗಭ್ರಮಣ ಮಾಡುವದರಿಂದ—
ವರ್ಣ, ಕಫ, ಸ್ಥೂಲ್ಯ, ಸುಕುಮಾರತ್ವಾ ಇವುಗಳ ನಾಶನವುಂಟಾಗುವದು.
ಶರೀರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪೀಡೆಯನ್ನು ಕೊಡದಂತೆ, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ನಡಿಯುವದರಿಂದ—
ಆಯು, ಬಲ, ಮೇಧಾ, ಅಗ್ನಿವೃದ್ಧಿ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಚೈತನ್ಯತಾ ಇವು
ಉಂಟಾಗುವವು. ”

ಉಷ್ಣೀಷಧಾರಣೆ:—“ಉಷ್ಣೀಷಂ ಕಾಂತಿ ಕೃತ್ಯೈಶ್ಚಂ ರಜೋ
ವಾತ ಕಫಾಪಹಮ್ || ಲಘುತತ್ಪ್ರಸ್ಯತೇ ಯಸ್ಮಾತ್ ಗುರುಹಿತಾ
ಕ್ಷಿ ರೋಗಕೃತ್ ||

“ತಲೆಗೆ ಉಷ್ಣೀಷವೆಂಬ ರುಮಾಲು, ವೇಟಾ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಧರಿ
ಸುವದರಿಂದ—ಕಾಂತಿ, ಕೂದಲುಗಳಿಗೆ ಹಿತ ಇವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವದು.
ಭೂಕು, ನಾಯು, ಕಫಗಳನ್ನು ಹರಿಸುವದು; ಪರಂತು ತೂಕವಾಗಿಲ್ಲದ ಲಘು
ವಾದ ಉಷ್ಣೀಷವನ್ನೇ ಧರಿಸಬೇಕು. ಭಾರವಾದದ್ದು ಪಿತ್ತವನ್ನೂ, ನೇತ್ರ
ರೋಗಗಳನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ”

ಉಪಾನದ್ಧಾರಣಮ್:—“ಉಪಾನದ್ಧಾರಣಂ ನೇತ್ರೈ ಮಾ
ಯುಷ್ಯಂ ಪಾದರೋಗಹೃತ್ || ಸುಖ ಪ್ರಚಾರ ಮೋಜಸ್ಯಂ
ವೃಷ್ಯಂ ಚ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಮ್ || ಪಾದಾಭ್ಯಾ ಮನುಪಾನದ್ಧಾಂ
ಸದಾಚಂಕ್ರಮಣಂ ಸ್ವಚಾಮ್ || ಅನಾರೋಗ್ಯಮನಾಯುಷ್ಯ
ಮಿಂದ್ರಿಯಘ್ನ ಮದ್ಯಪ್ನಿದಮ್ || ”

“ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವದರಿಂದ—ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹಿತ, ಆಯು ವ್ಯಧಿಕರ, ಪಾದಗಳ ರೋಗನಾಶಕ, ಸುಖದಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಓಜಸ್ಸು ತಥಾ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಬರಿಗಾಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಿರುಗುವಿಕೆಯಿಂದ— ಅನಾರೋಗ್ಯ, ಆಮುರ್ಹೀನತೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ನಾಶ ತಥಾ ದೃಷ್ಟಿಪಾಟವ ಭಂಗ ಇವುಗಳಂಟಾಗುವವು.”

ಛತ್ರಧಾರಣಮ್:—“ಛತ್ರಸ್ಯ ಧಾರಣಂ ವರ್ಷಾ ಕಫ ವಾತ ರಜೋಽಪಹಮ್ || ಹಿಮಘ್ನಂ ಹಿತಮಕ್ಷೋಶ್ಚ ಮಾಂಗಲ್ಯ ಮಸಿ ಕೀರ್ತಿತಮ್ ||”

“ಛತ್ರಿಯನ್ನು ಹಿಡೆಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ—ಮಳೆ, ಬಿಸಿಲು, ಧೂಳು, ಹಿಮ ಇವುಗಳ ನಾಶನ; ನೇತ್ರಹಿತ, ಮಂಗಲ ಇವುಗಳನ್ನಂಟು ಮಾಡು ತ್ತದೆ.”

ದಂಡಧಾರಣಮ್:—“ಸಹೋ ತ್ಸಾಹ ಬಲ ಸ್ಥೈರ್ಯ ಧೈರ್ಯ ತೇಜೋ ನಿವರ್ಧನಮ್ || ಅವಶ್ಯಂಭಕರಂ ಚಾಪಿಭಯಘ್ನಂ ದಂಡಧಾರಣಮ್ ||”

“ದಂಡವೆಂಬ ಸೋಟಾ ಕೈಯಲ್ಲಿರಲು—ಸತ್ವ, ಉತ್ಸಾಹ, ಬಲ, ನಿಶ್ಚಿಂತಾ, ಶೂರತಾ, ತೇಜೋವೃದ್ಧಿ, ಅವಲಂಬದಾಯಕ, ಭಯ ನಾಶಕವಾ ಗುವದು.”

ನಾಹನಾನಿ:—“ಉರ್ಧ್ವಾ ಚ್ಚಾದನ ಸಂಯುಕ್ತಾ ಶಿಶಿಕಾ ಸ ವರ್ವಲ್ಲಭಾ || ತಸ್ಯಾ ಮಾರೋಹಣಂ ಸ್ವಾಹಾಂ ತ್ರಿದೋಷಶಮ ನಂ ಮತಮ್ || ವಾತಶ್ಲೇಷ್ಮಮದಾರ್ತಾನಾ ಮಹಿತಾ ಭ್ರಮ ಕೃತ್ತರಿಃ || ಪಿತ್ತಾನಿಲಿಕರೋಹಸ್ತೀ ಲಕ್ಷ್ಮಾನ್ಯುಃ ಪುಷ್ಪಿವರ್ಧ ನಃ || ಘೋಟಿಕಾ ರೋಹಣಂ ನಾತಪಿತ್ತಾಗ್ನಿಃ ಶ್ರಮಕೃನ್ವತ ಮ್ || ಮೇದೋವರ್ಣ ಕಫಘ್ನಂ ಚ ಹಿತಂತ್ವಲಿನಾಂ ಪರಮ್ ||”

“ಮೇಲಿನ ಆಚ್ಛಾದನೆಯನ್ನುಳ್ಳ ಪಾಲಕಿಯು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾ ದದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಏರುವಿಕೆಯಿಂದ ತ್ರಿದೋಷನಾಶವನ್ನಂಟು ಮಾಡುವದು. ವಾತಶ್ಲೇಷ್ಮ ರೋಗಿಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲರು ನಾವೆ (ಧೋಣಿ) ಗಳನ್ನು ಹತ್ತು ವುದು ಹಾನಿಕಾರಕವು. ಇದರಿಂದ ಭ್ರಮೆಯೂ ಉಂಟಾಗುವದು. ಆನೆಗಳು ಸ್ನೇಹಿಸುವದರಿಂದ—ಪಿತ್ತ, ವಾಯು, ಸಂಪತ್ತು, ಆಯು, ಪುಷ್ಕಿಲತಾವೃದ್ಧಿ ಯಾಗುವವು. ಕುದುರೆಯನ್ನೇರುವದು—ವಾತ, ಪಿತ್ತ, ಅಗ್ನಿ, ಭ್ರಮೆ ಇವುಗಳನ್ನಂಟು ಮಾಡುವದು. ಮೇದ, ವರ್ಣ, ಕಫ ನಾಶಕವಾದದ್ದು. ಇದು ಬಲವಾ ಪುರುಷರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಹಿತವಾದದ್ದು.”

ಆತಪಾದೀನಾಂಗುಣಾಃ—“ಆತಪ ಸ್ವೇದಮೂರ್ಘಾಸ್ತ್ರಪಿ
ತ್ವತ್ಯಷ್ಟಾ ಕ್ಲಮಶ್ರಮಾ || ದಾಹಂ ವಿವರ್ಣತಾಂ ಕುರ್ಮಾದೇ
ರ್ತಾ ಛಾಯಾವ್ಯ ಪೋಹತಿ || ವೃಷ್ಟಿ ವ್ಯಷ್ಟಾ ಹಿಮಾ ಬಲ್ಯಾ
ನಿದ್ರಾಲಸ್ಯ ವಿಧಾಯಿನೀ || ಭಯಾವಹಾ ಮೋಹಕರೀ ಕುಹತಃ
ಕಫವಾತಲಾ || ಅಗ್ನಿ ವಾರ್ತ ಕಫಸ್ತಂಭ ಶೀತನೇಪಥುನಾಶನಃ ||
ಅನಾಭಿಷ್ಯಂದಿ ಶಮನೋ ರಕ್ತಪಿತ್ತ ಪ್ರಕೋಪನಃ || ಸದ್ಯಃ
ಶ್ಲೇಷ್ಮಕರೋ ಧೂಮೋನೇತ್ರಯೋರಹಿತೋ ಭೃತಮ್ || ಶಿ
ರೋಗಾರವಕೃಷ್ಣಾಪಿ ವಾತಪಿತ್ತಂ ಚ ಕೋಪಯೇತ್ ||”

“ಬಿಸಲು ಕಾಯಿಸುವದರಿಂದ—ಸ್ವೇದ, ಮೂರ್ಘಾ, ರಕ್ತ, ಪಿತ್ತ,
ಗ್ಲಾನಿ, ಶ್ರಮ, ದಾಹ, ವಿವರ್ಣತಾ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಛಾಯಾನಿವೇವಣಿ
ಯಿಂದ—ಸ್ವೇದ, ಮೂರ್ಘಾ, ರಕ್ತ, ಪಿತ್ತ, ಗ್ಲಾನಿ, ಶ್ರಮ, ದಾಹಗಳ ನಾಶ
ಪೂರ್ವಕ ವರ್ಣ ಉಂಟಾಗುವದು. ವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ—ವೀರ್ಯ, ಶೀತಲತಾ,
ಬಲ, ನಿದ್ರಾ, ಆಲಸ್ಯಗಳುಂಟಾಗುವವು. ವಂಜಿನಿಂದ—ಭಯ, ಮೋಹ,
ಕಫ, ವಾಯುಗಳಾಗುವವು. ಬೆಂಕಿಯಿಂದ—ವಾಯು, ಕಫ, ಸ್ತಂಭ, ಶೀತ,
ಕಂಪನೆ ಇವುಗಳ ನಾಶವಾಗುವದು. ಆಮ ಮತ್ತು ಅಭಿಷ್ಯಂದದ ಶಾಂತಿ
ಯೂ, ರಕ್ತಪಿತ್ತದ ಪ್ರಕೋಪವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೊಗೆಯಿಂದ—ಶೀಘ್ರ
ವಾಗಿ ಕಫದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೂ, ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಅಹಿತವೂ, ಶಿರಸ್ಸಿಗೆ ಗುರುತ್ವವೂ,
ವಾತಪಿತ್ತಗಳ ಪ್ರಕೋಪವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಂತು ದಿನಚರ್ಯಾ ಕಫನವೆಂಬ ಪಂಚಮಾಶಯವು.

ಷ ಷ್ಠಾ ಕ ಯ ವು .

ರಾತ್ರಿಚರ್ಯಾ ನಿರೂಪಣೆ.

ಹಿಂದಿನ ಆಶಯದಲ್ಲಿ ದಿನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧವಾದ ಹಗಲಿನ ಮನುಷ್ಯ ವ್ಯವ
ಹಾರಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ—ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ಗ್ರಹ
ನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳೆಂಬ ಕೋಟಿಕೋಟಿ ಗೋಳಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು
ಪರಸ್ಪರ ಆಕರ್ಷಣಾದಿ ಧರ್ಮವುಳ್ಳ ನಿಯಮಪರಿಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ
ಇರುವ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅಪಾರವಾದ ಕೃತಿಪ್ರದರ್ಶನೆಯಿಂದ ಅಸ್ಮದಾದಿಗಳಿಗೆ
ನ್ಯಾಯವಾದ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ, ವೈರಾಗ್ಯಾದಿಗಳು ಉಂಟಾಗುವಂತೆ
ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ “ರಾತ್ರಿನಾಮಕ” ಪ್ರೀಯ-ಲೋಕದಲ್ಲಿ

“ಬೈಯ್ಯಸ್ತೋಪ್” ಯಂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಅಂಧಕಾರಾವರಣದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ಪಟ ಚಲನಾತ್ಮಕ ಕಾಶಲ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವಹಾಗಿ ಆಗಿನ ನಿಬಿಡಾಂಧಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಜಗತ್ತೆಂಬ ಬೈಯ್ಯಸ್ತೋಪ್ ಪ್ರದರ್ಶನಕಾಲೆಯಲ್ಲಿ—
ಜಂದ್ರ ಕುಜ ಬುಧ ಗುರು ಕುಕ್ರ ಶನಿಗಳೆಂಬ ಗ್ರಹಗಳ ಮತ್ತು ಅನಂತ ತಾನಂತ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಂಗಡವೂ ಒಂದರಹಿಂದೊಂದು ಚಿತ್ರ ಪಟಗಳಂತೆ ಜರಗುತ್ತಾ, ಅಂತರಿಕ್ಷಾವರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೆಲ್ಲರ ದೃಷ್ಟಿ ಪಥಕ್ಕೂ ಬೀಳುತ್ತಾ, ದೇದೀಪ್ಯಮಾನಗಳಾಗಿ ಜಗನ್ನಿಯಾಮಕನ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಪಡಿಸುವಂತೆಯೂ, ಈ ವಿಧವಾದ ಉದಯಾಸ್ತ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಸತ್ಸರತೆಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುವಂತೆಯೂ, ಹೀಗೆ ಸಮಸ್ತ ಸೃಷ್ಟಿಯೂ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ನಿಯಮವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸದಂತೆ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರಬಂಧನದಿಂದ ಬದ್ಧರಾಗಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ದಿಗ್ಧರ್ಮನ ಮಾಡುವಂತೆಯೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವಳು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ರಾತ್ರಿಯಾಮಕ ಸ್ತ್ರೀಯು ಅಂಧಕಾರವೆಂಬ ಕರೀಶೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟವಳಾಗಿ ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರ ಸಮುದಾಯವೆಂಬ ಮುಕ್ತಿ ಕಾಫರಣ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಅಲಂಕೃತಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಹಗಲಿನ ರವಿಯ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಬೇಸತ್ತು ಇರುವರಾದ್ದರಿಂದ ಈ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ನಿದ್ರಾಂಗನಾಲೋಲರಾಗುತ್ತಿರುವದೂ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ರಾತ್ರಿಯ ಪ್ರಥಮ ಯಾಮದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿರುವದಾದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವೆವು.

“ವಿತಾನಿ ಪಂಚ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸಂಧ್ಯಾಯಾಂ ವರ್ಜಯೇದ್ಭುಃ ||

ಆಹಾರಂ ಮೈಥುನಂ ನಿದ್ರಾಂ ಸಂಪಾತಂ ಗತಿಮಧ್ವನಿ || ಭೋಜನಾಜ್ಞಾಯತೇ ವ್ಯಾಧಿಃ ಮೈಥುನಾದ್ಗರ್ಭ ವೈಕೃತಮ್ || ನಿ

ದ್ರಾಯಾ ನಿಸ್ಸತ್ವಾ ಪಾತಾದಾಯು ಹಾರ್ನಿರ್ಗತೇರ್ಭಯಮ್ ||”

“ಭೋಜನ ಮಾಡುವಿಕೆ, ಸ್ತ್ರೀಸಂಗ ಮಾಡುವಿಕೆ, ನಿದ್ರಿಸುವಿಕೆ, ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದುವಿಕೆ, ಮಾರ್ಗಸಂಚಾರ—ಈ ಐದು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ವರ್ಜಿಸತಕ್ಕದ್ದು; ಭೋಜನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ವ್ಯಾಧಿ ಸಂಭವಿಸುವದು, ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ—ಕ್ರೀಡಿಸುವದರಿಂದ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಕಾರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು, ನಿದ್ರಿಸುವದರಿಂದ ದರಿದ್ರತ್ವವುಂಟಾಗುವದು, ಓದುವದರಿಂದ ಆಯುವಿನ ಹಾನಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಗಮನಮಾಡುವದರಿಂದ ಭಯ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವದು.” ಇಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವೆಂದರೆ ಒಂದುಕಡೆ ಪ್ರಕಾಶವೂ ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ ಕತ್ತಲೆಯೂ ದ್ಯಂದ್ಯವಾಗಿ ಮಿಳಿತವಾಗತಕ್ಕ ಕಾಲ, ಆ ಆಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಪಂಚಕರ್ಮಗಳೂ ನಿಷಿದ್ಧಗಳೆಂದು ಭಾವವು.

“ಜ್ಯೋತ್ಸಾ ಹೀತಾ ಸ್ವರಾನಂದಪ್ರದಾ ತೃಟ್ ಪಿತ್ತ ದಾಹನುತ್ ||

ತಪೋ ಹೀನ ಗುಣಃ ಕುರ್ಯಾದವಶ್ಯಾಯೋಽನಿಲಂ ಕಫಮ್ || ”

“ಬೆಳದಿಂಗಳು—ಹೀತಲವಾದದ್ದು, ಅತವಿವ ಕಾಮೋದ್ದೀಪಕವು ಪಿತ್ತ, ತೃಟ್ (ನೀರಡಿಕೆ), ದಾಹ (ಮೈ ಉರಿ) ಇವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಮಾಡಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. (ಈ ಬೆಳದಿಂಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಕವಿಗಳು ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ಸಕಲ ತಾಪಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವವೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. “ಜನಾನಾಂ ಸಂತಾಪಂ ಸ್ಫುರದಮುಲರಶ್ಮಿ ಶಶಧರಃ, ಸಮೂಲಂ ವಿಚ್ಛೇದಂ ” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ತಾಪಗಳನ್ನು ನಿರ್ನಾಮಮಾಡಿ ಪರಮಾನಂದವನ್ನೀಯುವದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.) ಹಿಮವು—ದಾಹಕಾಂತಿ, ಪಿತ್ತ ತೃಷ್ಣಾನಾಶಕವಾದರೂ ವಾತ ಕಫಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವದು. ಬೆಳದಿಂಗಳಷ್ಟು ಆನಂದಪ್ರದವಾದದ್ದಲ್ಲವೆಂದರಿ ಯಬೇಕು.”

“ತವೋ ಭಯಾನಹಂ ಫೋಹ ದಿಕ್ಷ್ಮೋಹ ಜನಕಂ ಭವೇತ್ ||

ಪಿತ್ತ ಹೃತ್ಪ್ರಕ ಕೃತ್ಯಾನುವರ್ಧನಂ ಕ್ಷಮಕೃಚ್ಛ ತತ್ || ”

“ಅಂಧಕಾರವು—ಭಯ, ಮೋಹ, ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪಿತ್ತ, ಕಫಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕಾಮವೃದ್ಧಿಕರವಾದದ್ದು. ಕರೀರದಲ್ಲಿ ಗ್ಲಾನಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.”

“ರಾತ್ರಾ ಚ ಭೋಜನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಹರಾಂತರೇ ||

ಕಂಚಿದೂನಂ ಸಮಪ್ನೀಯತಾತ್ ದುರ್ಜರಂತತ್ರ ವರ್ಜಯೇ

ತ್ || ಪಿಂಡೀರ್ಷೀ ಭೋಜನಂ ಬುಚ್ಛ ಯುಚ್ಛ ಜೀರ್ಣೇ ನ ಭು

ಜ್ಯತೇ || ರಾತ್ರಾ ನ ಭುಜ್ಯತೇ ಯಚ್ಛ ತೇನ ಜೀರ್ಯಂತಿ ಮಾನವಾಃ || ”

“ರಾತ್ರಿಯ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಹರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಿತಿಯಾಗಿಯೇ ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು. ಕಠಿಣತಾದಿಂದ ಜೀರ್ಣಿಸುವಂತಹ ಭೋಜನವನ್ನು ರಾತ್ರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಾರದು. ಯಾವಾತನು—ಅಜೀರ್ಣವಿರುವಾಗ ಭೋಜನ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಅನ್ನ ಜೀರ್ಣಿಸಿ ಹಸಿವೆಯುಂಟಾದರೂ ಆಗ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡದೆ, ಹೀಗೆ ವಿರುದ್ಧಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸದಿಂದಿರುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಬೇಗ ಸವದು ವೃದ್ಧಿ ವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದ ಭೋಜನವು ಕರೀರಕ್ಕೆ ಹಿತವಾದದ್ದು. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಆಧ್ಯಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅಮೋಘವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸುಖಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವದು ನಮಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು.”

ಈ ರಾತ್ರಿಕಾಲದ ಆನಂದಭಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾ ಭರ್ತೃಹರಿಯು:—

“ ಸಂಸಾರೇಽಸ್ಮಿನ್ನ ಸಾರೇ ಕುನ್ಯಪತಿ ಭವನ ದ್ವಾರ ಸೇವಾ ಕಳಂಕ |

ವ್ಯಾಸಂಗ ವ್ಯಸ್ತ ಧೈರ್ಯಂ ಕಥಮಮಲಧಿಯೋ ಮಾನಸಂ ಸಂವಿದಧ್ಯುಃ ||

ಯದ್ಯೇತಾಃ ಪ್ರೋದ್ಯದಿಂದು ದ್ಯುತಿ ನಿಜಯ ಭೃತೋ ನ ಸ್ಕುರಂಭೋಜನೇತ್ಯಾಃ |

ಪ್ರೇಂಖತ್ಯಾಂಜೀ ಕಲಾಪಾಸ್ತನ ಭರ ವಿನಮನ್ಮಧ್ಯ ಭಾಜಸ್ತರುಣ್ಯಃ || ”

“ ಮಹಾ ತಾಪಹಾರಕವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕಿರಣ ಸಮೂಹಗಳೊಂದಿಗೆ ಉದಿಸಿರುವ ಚಂದ್ರನ ಬೆಳದಿಂಗಳಂತೆ ಮನೋಹರಾಕೃತಿಯುಳ್ಳ ಕಮಲಾಕ್ಷಿಯರೂ, ಕ್ಷಣನ್ಮೃದುವುರವ್ಯುರಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಸ್ತನಭಾರದಿಂದ ಅವನತ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶವುಳ್ಳ ದಿವ್ಯ ಪ್ರಭಾಭಾಸುರಮೂರ್ತಿಗಳೂ ಆದ ಸ್ತ್ರೀಜನರು ಇರುತ್ತಿರಲು—ಈ ಅಸಾರವಾದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕಿತ ರಾಜಮಂದಿರದ ಪ್ರತಿರೋಧಕರೇಂಬ ಬಾಗಿಲು ಕಾಯುವವರ ಅನುವರ್ತನವೆಂಬ ಕಳಂಕ ವ್ಯಾಸಂಗದಿಂದ ವ್ಯಸ್ತವಾದ ಧೈರ್ಯವುಳ್ಳ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಗೆ ಮಲಿನೀಭಾವಾಕುಲರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ? ” ಅಂದರೆ ರಾತ್ರಿಯ ಚಂದ್ರಕಿರಣ, ಮಂದಮಾರುತ, ಚಿತ್ರಾದಿಗಳಿಂದಲಂಕೃತವಾದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಚಂದ್ರಕಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸುವಿಕೆ, ಅಲ್ಲಿನ ಅಗರುಬತ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಸುಗಂಧವೂ ಪುಷ್ಪ ಸ್ರಜಗಳ ಅತುಲಿತ ಸುವಾಸನೆಯು, ಇದರಮೇಲೆ ಸಂಗೀತಾದಿಪ್ರವೃತ್ತಿವಾದ ಸುಖವೂ, ದೀಪಗಳ ಕಾಂತಿಯೂ, ನವಯಾವನಾಲಂಕೃತ ತರುಣಿಯರ ಕಾಮೋತ್ತೇಜನಕರಗಳಾದ ಕಾಮಕಥಾಲಾವವೂ, ಲಭಿಸುತ್ತಿರುವ ರಾತ್ರಿಯ ಆನಂದಾತಿರೇಕವು ಅವರ್ಣನೀಯವಾದದ್ದೆಂದು ಭಾವವು. ಇಂತಹ ಸಂಪತ್ತನ್ನನುಭವಿಸುವಿಕೆಯು (“ ನಜಾನೇ ಕಸ್ತೇಷಾ ಪರಿಣತಿರುದಾರಸ್ಯ ತಪಸಃ ” ಈ ಪರಿಪಾಕವೆಲ್ಲವೂ ಯಾವ ಉದಾರವಾದ ಪೂರ್ವಜನ್ಮಾರ್ಜಿತ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲವೆಂಬದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರೆನು ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ) ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾಗಿರುವವನಿಗೆ ದೊರಿಯತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲದೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಪುರುಷನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣು ಇಂತಹ ಪರಮಾನಂದಕರವಾದ ರಾತ್ರಿಯ ಸುಖವನ್ನು ಪಡಿಯಲಾರನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಹಾಗೆಯೇ ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆಯಲ್ಲಿ:—

“ ಯದೇತತ್ಪ್ರಜ್ಞೇಂದು ದ್ಯುತಿ ಹರಮುದಾರಾಕೃತಿ ಪದಮಾ |

ಮುಖಾಬ್ಜಂ ತನ್ನಂಗಾಃ ಕಿಲ ವಸತಿ ಯತ್ರಾಧರ ಪುಷ್ಪಂ ||

ಇದಂತಕ್ಕಿಂಪಾಕ ದ್ರುಮಫಲಮಿದಾನೀಮತಿರಸಮ್ |

ವ್ಯತೀತೇಽಸ್ಮಿ ಕಾಲೇ ನಿವಮಿವ ಭವಿಷ್ಯತ್ಸುಖದಮ್ || ”

“ಯಾವ ಈ ಸಕಲಾನಂದಕಾರಕವಾದ, ಅತ್ಯಂತ ಉದಾರಾತ್ಮತೆಯ ನ್ನುಳ್ಳ ಕಾಮಿನಿಯ ಮುಖಕಮಲವು ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನ ಕಿರಣದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಶೀತಲತಾ, ದುಃಖನಾಶಕತ್ವ, ಮನೋಹರತ್ವ, ಮನಸಾಭೀಷ್ಟಗಾಯಕತ್ವ ಮುಂತಾದ ಸಕಲ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಲಂಕೃತವಾಗಿದೆಯೋ ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಚಂದ್ರ ನಲ್ಲಿರುವ ಅಮೃತದಂತೆ ಈ ರಮಣೀಮಣಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಧರಮಧುವು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆಯೇ? ಇವಳ ಮುಖಾಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಸಹ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮಕರಂದವು ಇದ್ದೇ ಇದೆ? ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ವದ್ವಿನಿಯ ಮುಖಪದ್ಮವು ಅತಿರಸರು ಚಿರವಾಗಿ ಬಾಲ ರಸಾಲಫಲದಂತೆ ಆನಂದದಾಯಕವಾಗಿದೆ. ವರಂತು ಕಾಲ ಕಳೆದನಂತರ ಇದೇ ದುಃಖದಾಯಕವಾಗಿ ವಿಷತುಲ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.” ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಸುಖಗಳನ್ನೂ ಇಂದ್ರಿಯ ಸಮುದಾಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಮನೋವೃತ್ತಿಗೆ ನಾವು ಹಿಂದಿನ ಆಶಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ “ಸುಖ ಸ್ಥಾನಂತರಂದುಃಖಮ್” ಎಂಬದು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ನಿರಸಪ್ರಾಯವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಧ್ವನಿತಾರ್ಥವು.

೩೩ ರಾತ್ರಿಯ ಚಂದ್ರಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೆಯಿಂದೊಲ್ಲಸಿತವಾಗಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಜನಸಮುದಾಯ ದರ್ಶನಾದಿ ಕಳಂಕ ಶೂನ್ಯವಾಗಿರುವ ಅಂಧಕಾರಾಕೀರ್ಣ ಪುಷ್ಪಿತಲತಾ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮೃದುಮಧುರ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ತಂದು ಬೀರುತ್ತಿರುವ ಮಂದಮಾರುತ ಭರದಲ್ಲಿ—ಸಂಗೀತ, ಶ್ರವಣ, ಸುಗಂಧಾನುಲೇಪನ, ವಿಚಿತ್ರ ಪುಷ್ಪಸೃಜಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವಿಕೆ, ಮಧುರವಾದ ಶೀಘ್ರ ಪಾನ ಮುಂತಾದ ಕಾಮೋದ್ದೀಪಿತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಅನುಕೂಲವಾದಂತೆ—ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷ ಧಗೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಬಿಸಿಲಿನ ಉಪಟಳದಲ್ಲಿ, ಜನ ಸಮುದಾಯದ ದರ್ಶನಾದಿಗಳಿಂದ ಜನಿತ ಶಂಕಾಕುಲಿತ ಚಿತ್ತರಾಗಿರುವಾಗ ಗಂಧ, ಮಾಲ್ಯಾದಿಗಳ ಧಾರಣೆಯೂ, ಸಂಗೀತವೂ, ರಾತ್ರಿಕಾಲದಂತೆ ಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿ ಆನಂದಪ್ರದವಾಗಿರಲಾರದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮುಗ್ಧಾಪಾಂಗ ಪ್ರಸಾರ ಮಾತ್ರದಲ್ಲೆಯೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ಮೋಹಿತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಜನದ ರತಿಪ್ರೇರಕ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಹಗಲಿನ ಜಂಡಕಿರಣ (ಸೂರ್ಯ) ನ ಕಿರಣಜಾಲವು ಮಹಾ ಹಾನಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಶಂಕಾ, ದಿಗಲು ಮುಂತಾದ ಆತಂಕಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆಯೇ? ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು “ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯವಾಯ (ರತಿ) ವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬಾರದು” ಎಂದು ವಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಕಿರಣ, ಮಂದಮಾರುತ, ಸಂಗೀತ, ಗಂಧಾನುಲೇಪನ, ಪುಷ್ಪ ಸೃಗ್ಧಾರಣೆ, ಮಧುಪಾನ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ತ ಕಾಮಕಲಾಗಳನ್ನುದ್ದೀಪಕಗೊಳಿಸುವ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಸಾಖ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದೆವು. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳ

ಜೀವಾಕಾರವು “ ಸ್ವೀಕೃತವರ್ಣನೆ ” ಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಜೀವೇ ಬಂದು ಅಶಯದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುವೆವಾದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ರಾತ್ರಿಯು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಅಂಧಕಾರವೆಂಬ ಅಪಾರ ಕತ್ತಿಯುತಳಾಗಿರುವದರಿಂದ-ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾರರೂ, ಜಾರಿನಿಯರೂ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಸಂಕೇತ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಶೇರಿ ಸುಖಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅತ್ಯಾತುರದಿಂದ ಓಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾಲದ ಕತ್ತಲೆಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಅಂತರಿಕ್ಷಾವರಣದ ಮಂದ ಮಾರುತದ ಆಧಿಕ್ಯದಿಂದ ಶ್ರಮೆಯು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ-ನಟರೂ, ಗಾಯಕರೂ, ವಾದ್ಯಗಾರರೂ, ಕಸರತ್ತು ಮಾಡತಕ್ಕ ವ್ಯಾಯಾಮನಿಪುಣರೂ, ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡತಕ್ಕ ಯೋಗಿಗಳೂ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡತಕ್ಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಅಭ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ರತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲದೆ ಜೋರರು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನರಲ್ಲಿ ನಿಧ್ರಾಲೋಲರಾಗಿರುವಾಗಲೇ ತಮ್ಮ ಚೌರೈವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಡಿಸಿ ಏನಾದರೂ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಾಹಾಕುವದರಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯು ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನವಾದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವಿರಹಾತುರಳರಾಗಿರುವ ರಮಣಿಯು ಪರಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವ ತನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲ ಭನು ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಯುಗಗಳಂತೆ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಾಮನ್ಯಾಕುಲ ವೃತ್ತಿಯು ಅಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದೂ, ಅವರ್ಣನೀಯವಾದದ್ದೂ ಆಗಿದೆ.

ಇಂತು ರಾತ್ರಿಚರ್ಮಾ ನಿರೂಪಣವೆಂಬ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು.

ನ ಪ್ತ ಮೂ ಶ ಯ ವು .

ಋತುಚರ್ಮಾ.

“ ಉತ್ತರಾಯಣಮಾಧ್ಯಸ್ಥೈಃ ಪರೈಃ ಸ್ಯಾದಕ್ಷಿಣಾಯಾನಮ್ ||

ಆದ್ಯಮುಷ್ಣಂ ಬಲಹರಂ, ತತೋಽನ್ಯದ್ವಲದಂ ಹಿಮಮ್ || ”

“ ಮೊದಲಿನ ೬ ಋತುಗಳಿಂದ ಉತ್ತರಾಯಣ (ಮಕರಾದಿ ೬ ಮಾಸಗಳು) ವು, ಹಿಂದಿನ ೬ ಋತುಗಳೆಂದರೆ (ಕರ್ಕಾದಿ ೬ ಮಾಸಗಳು) ದಕ್ಷಿಣಾಯಾನವು; ಉತ್ತರಾಯಣವು ಉಷ್ಣವೂ, ಬಲನಾಶಕವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ; ದಕ್ಷಿಣಾಯಾನವು ಬಲಪ್ರದವೂ, ತೀತಲವೂ ಆಗಿದೆ. ”

“ ಹೇಮಂತಃ ಶೀತಲಃ ಸ್ನಿಗ್ಧಃ, ಸ್ವಾದುರ್ಜ್ವರ ವಹ್ನಿಮಾಃ || ”

“ ಹೇಮಂತ ಋತುವು—ಶೀತಲವೂ, ಸ್ನಿಗ್ಧ ಕಾರಿ, ಸ್ವಾದು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು; ಜವರಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಸಂದೀಪನಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ”

“ ಹೇಮಂತೇ ದಧಿ ದುಗ್ಧ ಸರ್ಪಿ ರಶನಾ ಮಾಂಜಿಷ್ಣವಾಸೋ ಭೃತಃ |

ಕಾಶ್ಮೀರ ದ್ರವ ಸಾಂದ್ರ ದಿಗ್ಧ ವಪುಷಶ್ಚಿನ್ನಾ ವಿಚಿತ್ರ್ಯ ರತ್ನೈಃ ||

ವೃತ್ತೂರು ಸ್ತನ ಕಾಮಿನೀ ಜನ ಕೃತಾಶ್ಲೇಷಾ ಗೃಹಾಭ್ಯಂತರೇ |

ತಾಂಬೂಲೀದಳ ಪೂಗ ಪೂರಿತ ಮುಖಾ ಧನ್ಯಾಸ್ಸುಖಂ ಶೇರತೇ ||

“ ಈ ಹೇಮಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ—ದಧಿ, ದುಗ್ಧ, ಫಲಗಳನ್ನು ಪುಷ್ಕಳವಾಗಿ ಭೋಜನ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಮಾಂಜಿಷ್ಣಿಯ ಕಾಷಾಯ ವರ್ಣದಿಂದ ರಂಜಕ ವಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳಾಗಿ, ಕುಂಕುಮಕೇಸರಿಯು ಗಂಧದಿಂದ ಲೇಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶರೀರವನ್ನುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ, ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರ ರತಿವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ಬಳಲಿದವರಾಗಿಯೂ, ವರ್ತುಲ ಮತ್ತು ದಪ್ಪನಾದ ಸ್ತನಮಂಡಲವುಳ್ಳ ಕಾಮಿನೀ ಜನರಿಂದಾಲಿಂಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗಿಯೂ, ತಾಂಬೂಲ ಚರ್ಮದಿಂದ ಅರಣಮಯ ಮುಖರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಧನ್ಯರಾದ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠರು ಚಂದ್ರಕಾಲಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹೆಸತೂಲಿಕಾತ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಶಯನಿಸುತ್ತಾ ಇರುವರು. ”

“ ಶಿಶಿರಃ ಶೀತಲೋಽತೀವ ರೂಕ್ಷೋ ವಾತಾಗ್ನಿವರ್ಧನಃ || ”

“ ಶಿಶಿರ ಋತುವು—ಶೀತಲವಾದದ್ದು, ಅತ್ಯಂತ ರೂಕ್ಷವಾದದ್ದು; ವಾಯು ತಥಾ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಆಗಿದೆ. ”

“ ಜಮ್ಬಂತೋ ಗಂಡಭಿತ್ತೀರಲಕವತಿ ಮುಖೇ ಸೀತ್ಯುತಾನ್ಯಾದಧಾನಾ |

ವಕ್ಷಸ್ಸೂತ್ಯಂಚುಕೇಷು ಸ್ತನಭರ ಪುಲಕೋದ್ಯೋದಮಾಸಾದಯಂತಃ ||

ಊರೂನಾಂ ಕಂಪಯಂತಃ ಪೃಥು ಜಘನ ತಟಾಸ್ಕ್ರಂಸಯಂತೋಽಂ

ಶುಕಾನಿ |

ವೃತ್ತಂ ಕಾಂತಾಜನಾನಾಂ ವಿಟಿ ಚರಿತ ಭೃತಶ್ಚ ಶಿರಾ ನಾಂತಿ ವಾತಾಃ || ”

“ ಕಾಂತಾಜನರ ಕನ್ನೋಲಸ್ಥಲಗಳನ್ನು ಚುಂಬಿಸುತ್ತಾ, ಚೂರ್ಣಕುಂಠಲಾಲಂಕೃತ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸೀತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ವಕ್ಷಸ್ಥಾನ (ಎದೆಯ) ದ ವಾರೆಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕಂಚುಕಗಳ ಸ್ತನಮಂಡಲ ಭರದಿಂದಾದ ರೋಮಾಂಚವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾ, ವೇಷ್ಪಿತವಾದ ತೊಡೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾಲನ ಮಾಡುತ್ತಾ, ವಿಶಾಲವಾದ ಜಘನಸ್ಥಲದ ವೀತಾಂಬರಗಳ ಗಂಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚುತ್ತಾ ಇರುವ ಕಾಮೋದ್ದೀಪಿತರಾದ ವಿಟಿಪುರುಷರ ಚರ್ಮಯಂತೆ ಶಶಿರರ್ತುವಾಯುವೂ ಉಂಟಾಗದೆ ಇದೆ. ”

“ ವಸಂತೋ ಮಧುರಃ ಸ್ನಿಗ್ಧಃ ಶ್ಲೇಷ್ಮವೃದ್ಧಿಕರಶ್ಚ ಸಃ || ”

“ ವಸಂತರ್ತೃವು—ಪ್ರಾಯಃ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಧು ರತ್ವವನ್ನಂಟು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, ಸ್ನಿಗ್ಧವೂ, ಕಫವರ್ಧಕವೂ ಆಗಿದೆ. ”

“ ಪರಿಮಳ ಭೃತೋ ವಾತಃ ಶ್ಯಾಖಾ ಸನಾಂಕುರ ಕೋಟಿಯೋ |

ಮಧುರ ವಿಧುರೋತ್ಕಂಠಾ ಭಾಜಃ ಸ್ಪ್ರಿಯಾಃ ಪಿಕಪಕ್ಷಿಣಾಮ್ ||

ವಿರಳ ವಿರಳ ಸ್ವೇದೋದ್ಗಾರಾ ವಧೂವದನೇಂದವಃ |

ಪ್ರಸರತಿ ಮಧಾ ಧಾತ್ಯಾಂ ಜಾತೋ ನ ಕಸ್ಯ ಗುಣೋದಯಃ || ”

“ ಈ ವಸಂತಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಪವನ ಮಂದಮಾರುತವು ವಿವಿಧ ಕುಸುಮ ಸಮೃದ್ಧನ ಜನಿತ ಗಂಧವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ಬಂಧುರಗಳಾಗಿಯೂ, ಎಲ್ಲಾ ಮರಗಳ ಕೊಂಬೆಗಳೂ ತುದಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಗರುಗಳುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿಯೂ, ಹೆಣ್ಣು ಕೋಗಿಲೆಗಳು ರಸಾಲ ರಸಾಸ್ವಾದನೆಯಿಂದ ಮಧುರ ಧ್ವನಿಗಳುಳ್ಳವು ಗಳಾಗಿಯೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಚಂದ್ರಮಂಡಲ ಸದೃಶ ಮುಖಗಳು ಶ್ರಮಜಲ ನಿಷ್ಕೃಂದಗಳೂಳ್ಳವುಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತಿರಲು ಇಂತಹ ಸೊಬಗಿನಿಂದ ಭೂ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಮಧುಮಾನವು ಪ್ರಸರವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಯಾರಲ್ಲಿತಾನೆ ಗುಣೋ ತ್ತರ್ಪವಾಗಲಾರದು ? ”

“ ಗ್ರೀಷ್ಮೋ ರೂಕ್ಷೋಽಪಿ ಕಟುಕಃ ಪಿತ್ತಕೃತ್ಯಫನಾಶನಃ || ”

“ ಗ್ರೀಷ್ಮ ಋತುವು—ರೂಕ್ಷವಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಾಯಃ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳ ಲ್ಲಿಯೂ ಕಟುತ್ವವನ್ನಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಪಿತ್ತವರ್ಧಕವೂ, ಕಫನಾಶಕವೂ ಆದದ್ದು. ”

“ ಅಚ್ಯುಚ್ಛ ಚಂದನ ರಸಾದ್ರ್ವ ತರಾ ಮೃಗಾಕ್ಷಃ |

ಧಾರಾಗೃಹಾಣಿ ಕುಸುಮಾನಿ ಚ ಕಾಮುದೀ ಚ ||

ಮಂದೋ ಮರುತ್ಸು ಮನಸಶ್ಚ ಹರ್ಮ್ಯ ಪೃಷ್ಠಮ್ |

ಗ್ರೀಷ್ಮೇ ಮದಂ ಚ ಮದನಂ ಚ ವಿವರ್ಧಯಂತಿ || ”

“ ಗ್ರೀಷ್ಮ ಸಮಯದಲ್ಲಿ—ಸೈಚ್ಛವಾದ ಚಂದನಾನುಲಿಪ್ತತೆಯಿಂದ ಆದ್ರ್ವ ತನುಲತೆಯುಳ್ಳ ಕಾಮಿನಿಯರೂ, ಜಲಯಂತ್ರಗಳುಳ್ಳ ಸ್ನಾನಗೃಹ ಗಳೂ, ಪರಿಮಳಯುಕ್ತ ಪುಷ್ಪಗಳೂ, ಚಂದ್ರಕಿರಣವೂ, ಮಂದಮಾರು ತವೂ, ಮನೋಹರವಾದ ಹರ್ಮ್ಯಪೃಷ್ಠಗಳೂ ಜನಗಳಿಗೆ ಮದವನ್ನೂ, ಮದನವಿಹಾರವನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾ ಇವೆ. ”

“ ಸೃಜೋ ಹೃದ್ಯಾ ಮೋದಾ ವ್ಯಜನ ಪವನಶ್ಚಂದ್ರಕಿರಣಃ |

ಪರಾಗಃ ಕಾಸಾರೋ ಮಲಯಜ ರಜಶ್ಚೀಧು ವಿಶದಮ್ ||

ಕುಚಿ ಸ್ವಾಭೋತ್ಸಂಗಃ ಪ್ರತನು ವಸನಂ ಪಂಕಜದೃಶೋ |

ನಿದಾಘಾತಾರ್ವೇತದ್ವಿಲಸತಿ ಲಭಂತೇ ಸುಕೃತನಃ || ೨೨

“ಮನೋಹರ ಗಂಧಗಳುಳ್ಳ ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಗಳೂ, ಬೀಸಣಿಗೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಶೀತಲವಾಯುವೂ, ಚಂದ್ರನ ತಾಪಧ್ವಂಸಕರ ಕಿರಣವೂ, ಪುಷ್ಪ ಪರಾಗದಿಂದ ಘುಮುಘುಮುಸುತ್ತಿರುವ ಪುಷ್ಪರಣಿಗಳೆಂಬ ಜಲಕ್ರೀಡಾಸ್ಥಾನಗಳೂ, ಗಂಧಾನುಲೇಪನವೂ, ನಿರ್ದಲವಾದ ಶೀಘ್ರವೆಂಬ ಮದ್ಯಪಾನವೂ, ಕುಚಿಯಾದ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಮಂದಮಾರುತ ಬೀಸುತ್ತಿರುವ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವೂ, ಬಹು ನಯವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಶದ ಧಾರಣೆಯೂ, ವದ್ಯಾಕ್ಷೆಯರಾದ ಕಾಮಿನಿಯರೂ ಈ ಗ್ರೀಷ್ಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಕೃತಶಾಲಿಗಳಿಗೇ ಲಭಿಸತಕ್ಕವುಗಳು !”

“ವರ್ಷಾ ಶೀತಾ ವಿದಾಹಿನೋ ವಹ್ನಿಮಾಂದ್ಯಾನಿಲಪ್ರದಾಃ || ೨೩

“ವರ್ಷಮುತ್ತುವು—ಶೀತಲವಾದದ್ದು, ವಿದಾಹಿ (ಅನ್ನವು ಸರಿಯಾಗಿ ಪಾಕವಾಗದಿರುವಿಕೆ) ಯೂ, ಮಾಂದಾಗ್ನಿಕಾರಕವೂ ಆಗಿದೆ.”

“ಆಸಾರೇಣ ನ ಹರ್ಮ್ಯತಃ ಸ್ತ್ರೀಯತಮೈರ್ಯಾತುಂ ಬಹಿಶ್ಯಕೃತೇ |

ಶೀತೋತ್ಪಂಪ ನಿಮಿತ್ತಮಾಯತ ದೃಶಾಂ ಗಾಢಂ ಸಮಾಲಿಂಗ್ಯತೇ ||

ಜಾತಾ ಶ್ವೇತಶೀತಲಾಶ್ಚ ಮರುತೋ ರತ್ಯಂತ ಖೇದಚ್ಛಿದೋ |

ಧನ್ಯಾಸಾಂ ಬತ ದುರ್ದಿನಂ ಸುದಿನಕಾಂ ಯಾತಿ ಪ್ರಿಯಾ ಸಂಗಮೇ || ೨೪

“ಜಡಿಮಳೆಯ ಬೆಸೆಯಿಂದ ಪ್ರಿಯತಮರು ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಹಾಗಿಲ್ಲ; ಶೀತದಿಂದ ಗಡಗಡ ನಡುಗುತ್ತಾ ಆಯತಾಕ್ಷೆಯರನ್ನು ಅತಿದೃಢವಾಗಿ ಆಲಿಂಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತವರು ಆ ಕಾಮಿನಿಯರಲ್ಲಿ ರಮಿಸಿದನಂತರ ಉಂಟಾಗುವ ಶ್ರಮವನ್ನು ಮಹಾ ಶೀತಲವಾದ ಮಳೆಯ ಹನಿಯ ತುಂತುರುಗಳು, ಅದನ್ನೆರಚುತ್ತಿರುವ ಮಂದಮಾರುತವೂ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಪ್ರಿಯತಮೆಯರಾದ ಮುಗ್ಧೆಯರ ಸಂಗಮಸುಖದಲ್ಲಿರುವ ಧನ್ಯರಾದ ಈ ಪುರುಷರಿಗೆ ದುರ್ದಿನವೂ ಸಹ ಸುದಿನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತಾ ಇನೆಯಲ್ಲಾ ! ಆಶ್ಚರ್ಯವು.”

“ಶರದುಷ್ಣಾ ಪಿತ್ತಕರ್ತ್ರೀ, ಸ್ನಾಜಾಂ ಮಧ್ಯಬಲಾವಹಾ || ೨೫

“ಶರದೃತುವು—ಉಷ್ಣವೂ, ಪಿತ್ತವರ್ಧಕವೂ, ಬಲದಾಯಕವೂ ಆಗಿದೆ.”

“ಅರ್ಧಂ ಸುಪ್ತಾ ನಿಶಾಯಾಸ್ಪರಭಸ ಸುರತಾಯಾಸ ಸನ್ನಶ್ಲಥಾಂಗಃ |

ಪ್ರೋದ್ಯಂತಾಸಹ್ಯ ತೃಷ್ಣೋ ಮಧುಮದ ನಿರತೋ ಹರ್ಮ್ಯಪೃಷ್ಠೇ ವಿ

ನಿಶ್ಲೇ ||

ಸಂಭೋಗಕ್ಕಾಂತ ಕಾಂತಾ ಶಿಥಿಲ ಭುಜಲತಾ ವರ್ಜಿತಂ ಕರ್ತುರೀತಃ |
ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ಭಿನ್ನಾಚ್ಛಧಾರಂ ನ ಪಿಬತಿ ಸಲಿಲಂ ಶಾರದಂ ಮಂದಂ

ಪುಣ್ಯಃ || ೨೨

“ರಾತ್ರಿಯ ಅರ್ಧಭಾಗ (ಸರಿಸಾತ್ರಿ) ಯವರಿಗೆ ನಾಯಕಿಯಲ್ಲಿ ಸುರತ ಸುಖವನ್ನು ನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದು, ಅನಂತರ ಸರಭಸನಾಗಿ ಆ ಸುರತಾಯಾಸ ದಿಂದ ಶಿಥಿಲಾಂಗನಾಗಿ, ತಡಿಯಲಕಕ್ಕುವಾದ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದಲೂ, ರತಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಕುಡಿದಿದ್ದ ಮದಿರದಿಂದ ಪರವಶನಾಗಿದ್ದ ದ್ದರಿಂದಲೂ, ಇತರರ್ಥಾರೂ ಇಲ್ಲದ ಆ ಚಂದ್ರಕಾಲೆಯ ಕ್ರೀಡಾಭವನದಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಸ್ಥೂ ದ್ರವುಳ್ಳ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕರತ್ತಾಳಸಂಬುಧಿಯಾದ ಹೆಂಸೋದಕವನ್ನು ರತಿ ಕ್ರಮಾತುರಳಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮೆಯು ತನ್ನ ಭುಜಲತೆಯಿಂದ ಧಾರಾಕಾ ರದಿಂದ ಕುಡಿಸಲು ಈ ಭಾಗ್ಯವು ಮಂದಪುಣ್ಯನಿಗೆ ದೊರಕಿತೆ ? ”

ಇಂತಹ ಹೆಂಸೋದಕದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ “ಕರ್ಪೂರಾಗರುಜಂ ಸಿತಾದ್ಯ ಭಿರಸ್ಯುರ್ಹಂಸೋದಕಂ ವಾಸಿತಂ, ಸ್ವಾಧಂ ಚಾತಿ ಮನೋಹರಂ ಶಿಶಿರತೋ ಮುಗ್ಧಾಂಗನಾಲಿಂಗನಮ್” ಅಂದರೆ ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ, ಅಗರು, ಸಕ್ಕರೆಗಳಿಂದ ಸುವಾಸನಾಯುಕ್ತವಾದ ಮನೋಹರ ಸಾಧಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಕಿ ರಣಸಂಪರ್ಕವೂ ಅದಕ್ಕೆ ದೊರಿಯುವಂತೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಮನೋಹರವಾದ ಹೆಂಸೋದಕವನ್ನು ಕುಡಿದು ಮುಗ್ಧಾಂಗನಾಲಿಂಗನದಿಂದಿರುವಿಕೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯಪುರುಷನಿಗೆ ಅಶಕ್ಯವೆಂದು ಭಾವವು.

“ಚಯಪ್ರಕೋಪೋಪಶಮಾ ವಾಯೋ ಗ್ನೀಷ್ವಾದಿಷು ತ್ರಿ
ಷು || ವರ್ಷಾದಿಷು ಚ ಪಿತ್ತಸ್ಯ ಶ್ಲೇಷ್ಮಣಶ್ಚಿರಾದಿಷು || ಚೀ
ಯತೇ ಲಘು ರೂಕ್ಷಾಭಿರೋಷಧೀಭಿಃ ಸನಿಾರಣಃ || ತದ್ವಿಧಸ್ತ
ದ್ವಿಧೇ ದೇಹೇ ಕಾಲಸ್ಯೋಷ್ಣಾನ್ಮ ಕುಪ್ಯತಿ || ಅದ್ವಿರಮ್ಲವಿಪಾ
ಕಾಭಿರೋಷಧೀಭಿಶ್ಚ ತಾದೃಶಮ್ || ಪಿತ್ತಂ ಯಾತಿ ಚಯಂ
ಕೋಪಂ ನ ತು ಕಾಲಸ್ಯ ಶೈತ್ಯತಃ || ಚೀಯತೇ ಸ್ನಿಗ್ಧ ಶೀತಾಭಿ
ರುದಕಾಷಧೀಭಿಃ ಕಫಃ || ತುಲ್ಯೇ ಚ ಕಾಲೇ ದೇಹೇ ಚ ಸ್ತುನ್ಮ
ತ್ವಾನ್ಮಪ್ರಕುಪ್ಯತಿ || ಹಿಮೇ ಯಾತಿ ಶಮಂ ಪಿತ್ತಂ ವಾಯುಃ
ಶ್ಲೇಷ್ಮಾ ವಚೀಯತೇ || ಸವಾಯುಃ ಶಿಶಿರೇ ಕೋಪಂ ಯಾತ್ಯೇ
ವೋಪಹತಃ ಕಫಃ || ಹೇಮಂತೇ ಸಂಚಿತಃ ಶ್ಲೇಷ್ಮಾ ಶಿಶಿರೇತ್ಯತಿ
ಚೀಯತೇ || ಶೀತ ಸ್ನಿಗ್ಧ ಗುರು ದ್ರವ್ಯೈಃ ಶೈತ್ಯಸ್ತುನ್ಮೋಪಕು
ಪ್ಯತಿ || ಇತಿ ಕಾಲಸ್ಯ ಭಾಗೋಚಯಮಾಹಾರಾದಿ ವಶಾತ್
ಪುನಃ || ಚಯಾದೀ ಯಾಂತಿ ಸದ್ಯೋಚಸಿ ದೋಷಾಃ ಕಾಲೇ
ನಿಶೇಷತಃ || ”

“ಗ್ರೀಷ್ಮಾದಿ ೪ ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಯುವಿನ—ಸಂಚಯ, ಕೋಪ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಗುವದು ಅಂದರೆ ಗ್ರೀಷ್ಮದಲ್ಲಿ ವಾಯುವಿನ ಸಂಚಯವೂ, ವರ್ಷಾರ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೋಪವೂ, ಶರದೃತುವಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯೂ ಆಗುವದು. ಹಾಗೆಯೇ ವರ್ಷಾದಿ ೪ ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಪಿತ್ತಕ್ಕೂ-ಸಂಚಯ, ಪ್ರಕೋಪ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಇವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವವು. ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಶಿರಾದಿ ೪ ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಫದ ಸಂಚಯ ಪ್ರಕೋಪ ಶಾಂತಿಗಳುಂಟಾಗುವವು. ಲಘು ಮತ್ತು ರೂಕ್ಷ ಔಷಧಿಗಳ ಸೇವನೆಯಿಂದ ವಾಯುವಿನ ಸಂಚಯ ವೃಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಲಘು ಮತ್ತು ರೂಕ್ಷ ಗುಣಯುಕ್ತ ವಾಯುವು ಲಘು ಮತ್ತು ರೂಕ್ಷ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕಾಲದ ಉಷ್ಣತೆಯಿಂದ ಪ್ರಕೋಪವನ್ನು ಪಡಿಯುವದಿಲ್ಲ; ಹುಳಿಶಾಕವುಳ್ಳ ಜಲ ಮತ್ತು ಔಷಧಿಗಳಿಂದ ಅಮ್ಲಪಾಕವುಳ್ಳ ಪಿತ್ತವು ಸಂಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಯದ ಶೀತಲತಾದಿಂದ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಸ್ನಿಗ್ಧ ಮತ್ತು ಶೀತಲಜಲ ಮತ್ತು ಔಷಧಿಗಳಿಂದ ಕಫದ ಸಂಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಕಫವು ಸ್ನಿಗ್ಧ ಮತ್ತು ಶೀತಲಸಮಯ ತಥಾ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಶುಷ್ಕವಾಗುವದರಿಂದ ಪ್ರಕೋಪವನ್ನು ಪಡಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಹೇಮಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಪಿತ್ತದ ಶಾಂತಿಯೂ, ವಾಯು ತಥಾ ಶ್ಲೇಷ್ಮದ ಸಂಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಶಿರ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಆ ವಾಯುವು ಪ್ರಕೋಪವನ್ನು ಪಡಿಯುತ್ತದೆ. ಆಗ ಕಫವು ಸಂಚಿತವಾಗಿರುವದು. ಹೇಮಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಶ್ಲೇಷ್ಮವು—ಶೀತಲ, ಸ್ನಿಗ್ಧ ತಥಾ ಭಾರೀದ್ರವ್ಯಗಳ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಶೀತಲತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಶಿಶಿರಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಚಿತವಾದದ್ದಾಗಿ ಬೀಳಿ ಹೋಗುವದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಕೋಪವನ್ನು ಪಡಿಯುವದಿಲ್ಲ; ಇದು ಸಮಯದ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಆಹಾರಾದಿಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ವಾತಾದಿಕ ದೋಷ ತತ್ತ್ವಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಚಯಾದಿ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಡಿಯುತ್ತವೆ. ಪರಂತು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷತೆಯಾ ಸಂಚಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪಡಿಯುತ್ತವೆ.”

“ಜಯ ಕೋಪ ಸಮಾಃ ಪೂರ್ವಾರ್ಧೇ ವಸಂತಸ್ಯ ಲಿಂಗಮ್,
ಮಧ್ಯಾರ್ಧೇ ಗ್ರೀಷ್ಮಸ್ಯ, ಅಪರಾರ್ಧೇ ಶ್ರಾವಣಸ್ಯ ಪ್ರದೋಷೇ
ವಾರ್ಷಿಕಮ್ || ತರದಮರ್ಧರಾತ್ರೇ ಪ್ರತ್ಯುಷಸಿ ಹೇಮಂತಮು
ಪಲಕ್ಷಯೇತ್ | ಏವಮಹೋರಾತ್ರಮಪಿ ವರ್ಷಾಮಿವ ತೀತೋ
ಷ್ಣ ವರ್ಷಾದೋಷೋಪಚಯ ಪ್ರಕೋಪೋಪಶಮಾಃ ಜಾನೀ
ಯಾದಿತಿ ಸುಖ್ಯತಃ ||

ಚಯ ಕೋಪ ಶಮನಾ ದೋಷಾ ವಿಹಾರಾಹಾರ ಸೇವನೈಃ || ಸ
ಮಾನೈರಾನ್ತಃಕಾಲೇಷು, ವಿಪರೀತ್ಯೇರ್ವಿಪರೈರಯಮ್ || (ಸ
ಮಾನೈಸ್ತುಲ್ಪೈಶ್ಚ ಯಾದಯೋಗೈಶ್ಚಿರಿತ ಯಾವತ್ | ವಿಪರೈ
ಯಂ ಕಾಲೇಷು ನೈಪರೀತಂ ಭೋಧ್ಯಮ್ || ”

“ ಸುಶ್ರುತದಲ್ಲಿ:—ದಿನರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಂವತ್ಸರದ ಸಮಾನ ವಸಂ
ತಾದಿ ಋತುಗಳ ಲಕ್ಷಣವು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೋಷಗಳ ಸಂಚಯ,
ಕೋಪ, ಕಾಂತಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ—ಪ್ರಾತಃಕಾಲವು
ವಸಂತದ ಲಕ್ಷಣವು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಗ್ರೀಷ್ಮದ, ಅನೇ ಪ್ರಹರವು ಶ್ರಾವಣ
ಋತುಕಾಲದ, ಸಾಯಂಕಾಲವು ವರ್ಷಾಋತುವಿನ, ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಶರದ್ಋತು
ವಿನ, ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಮಂತದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಸಂ
ಚಯ, ಕೋಪ ಶಮನಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಆಹಾರವಿಹಾರಗಳ ಸೇವನೆ
ಯಿಂದ ಸಮಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ವಾತಾದಿ ದೋಷಗಳು—ಸಂಚಯ, ಕೋಪ,
ಸಮತಾಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವವು. ಏಕೆಂತು ವಿಪರೀತ ಆಹಾರವಿಹಾರಗಳಿಂದ
ಸಮಯವೇ ಆದರೂ ವಿಪರೀತ ಫಲವಾಗುವದು. ”

ಇಂತು ಋತುಚಕ್ರೆಯಂಬ ಸಪ್ತ ಮಾಸಯವು.

ಅಷ್ಟಮಾಸಯವು.

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವಿಧಿ.

ಈಶ್ವರಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ವೀರ್ಯವು. ಇದನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ
ಜೈತನ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಾಧಾರ ಬೀಜವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಪಿಂಡಾಂಡದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಾ
ಗಿಯೇ ಬಂದು ಕೋಶವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಅದು ನಮ್ಮ ದಿನಂಪ್ರತಿಯ
ಆಹಾರದಿಂದ ದಿನೇದಿನೇ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂದು, ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧಿ
ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಆದಿಕಾರಣವಾಗಿರುವಂತೆ ನಿಯಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಂತಹ ಪರಮೋ
ತ್ತಮ ವಸ್ತುವು ಬೇರೇಕಡೆಯಿಂದ ತಂದು ವ್ಯವಹರಿಸತಕ್ಕ ವಸ್ತುವಲ್ಲ !!
ಜೀವನ ಜೀವಶಕ್ತಿಗೂ, ಪಾರುಷಾದಿ ಗುಣಗಳಿಗೂ, ಜೈತನ್ಯಕ್ಕೂ ಮೂಲ
ಹೇತುವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ತನ್ನ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಪರಿಪಕ್ವಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಮೇ
ಲೆಯೇ ಯಥಾವಿಕತವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಪರಮ ಜೈ
ತನ್ಯ ಬೀಜವಾಗಿರುವ ವೀರ್ಯದ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ರಕ್ಷಣೆ, ವಿನಿಯೋಗಾದಿಗಳನ್ನು
ತಿಳಿಸತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೇಬ್ರಹ್ಮನೂ ತಿಳಿದೇ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.
ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನವರೆಂದೂ, ಮೂಢರೆಂದೂ ತಿಳಿದಿರತಕ್ಕ

ರೈತರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ-ತಾನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತುವ ಬೀಜದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ತಕ್ಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಅನುಭವದಿಂದ ಹೊಂದಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅವನು ತನಗೆ ಅಭಿಮತವಾದವೈರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ರೋಗವಿಲ್ಲದೆ, ಹುಲಸಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಲಾನುಸಾರವಾಗಿ ವಿನೇನು ಸಾಧನೆಗಳು ಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನಲ್ಲದೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಯತ್ನದಿಂದ ಒದಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ತನಗೆ ಬೇಕಾದವೈರು ಅವರಿಮಿತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಯತ್ನಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ವಿಶೇಷಾನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಬೆಳೆಯುವ ಅವನ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ-ಭೂಮಿ, ಉತ್ತಮವಾದ ಬೀಜ, ಸಮಯ, ಜಲಾದಿ ಸಾಧನೆಗಳ ವಿಚಾರ, ಹಾಕಿದ ಬೀಜಕ್ಕೆ ಕಾಲಾನುಸಾರ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಉಪಚಾರಗಳು, ಇವುಗಳ ವೈಷಮ್ಯದಿಂದಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಹಾನಿ ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಆ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನವನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೈತನ ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ-ವೀರೈ, ಅದರ ರಕ್ಷಣೆ, ಅದರ ವಿನಿಯೋಗ ಕ್ರಮ ಮುಂತಾದವು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಎಷ್ಟೋ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದದ್ದು ಅಗತ್ಯವಲ್ಲವೇ? ರೈತನ ಬೀಜವು ದುಡ್ಡಿಗೆ ೪ ಕೇರಿನಂತೆ ಬೀಕಾದಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ದೊರೆಯತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಜೀವ ಬೀಜವೆಂಬ ವೀರೈವು ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಪರಿಮಿತವಾಗಿ ಪ್ರಸಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟದೆಯಲ್ಲದೆ, ಹೇರಳವಾಗಿ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ದೊರೆಯತಕ್ಕ ವಸ್ತುವಲ್ಲ! ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತುವವನಿಗೆ-ಭೂಮಿ, ಬೀಜ, ಸಮಯ, ಕಾಲಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಉಪಚಾರ ಮುಂತಾದ ವಿಶೇಷ ವಿಚಾರವಿರುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಎಷ್ಟೋಪಾಲು ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿ-ವೀರೈ, ವೀರೈರಕ್ಷಣೆ, ವೀರೈವೃದ್ಧಿ ವಿಷಯಗಳು, ವೀರೈಸೇವನಾವಿಧ ಮುಂತಾದ ಮಹೋತ್ತಮ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಧಕವಾದದ್ದು. ಇಂತಹ ಅವರೂಪ ವಿಷಯಗಳು-ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಳಾಶಾಸ್ತ್ರ, ಕೊಕ್ಕೋಕಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲಾರವು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಮಾನವರ ಪರಮಸುಖಕ್ಕೆ ಸಾಧಕಗಳಾದ ಈ ಮಹೋತ್ತಮ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಲೀಲಾಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವ ನಮ್ಮ ಅದ್ಭುತವರ್ಷಿಗಳು-ಚರಕ, ಸುಶ್ರುತ, ವಾಗ್ಭಟ ಮುಂತಾದ ಸಂಹಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಪ್ರಕೃತಸ್ಥಿತಿಯು ಮಹತ್ತರವಾದ ದುಃಖಾಕಲಿತವಾಗಿದೆ.

“ಅಟ್ಟಿ ಕೂಲಾ ಜನಪದಾಃ ಶಿವಕೂಲಾಸ್ತಥೈವಚ ||

ಪ್ರಮದಾಃ ಕೇಶಕೂಲಿನಃ ಭವೇತ್ತತ್ರ ಕಲಾ ಯುಗೇ ||”

“ಅಟ್ಟಂ-ಅನ್ನಂ, ತೂಲಾಃ-ವಿಕ್ರೇತಾರಃ” ಅಟ್ಟ (ಅನ್ನ) ವನ್ನು ಹೋಟಲ್, ಕಾರ್ಮಿಕಲ್ ಬ್ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವಿಕ್ರಯಿಸತಕ್ಕವರೂ, ಶಿವತೂಲಾಃ - ವೇದ ವಿಕ್ರಯ ಮಾಡತಕ್ಕವರೂ ಇರುವರಲ್ಲದೆ, ಪ್ರಮದಾಃ-ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಕೇಶತೂಲಿಸ್ತಃ-ಸರ್ಕಾರ ಸಮಾಜ್ಯಮದಲ್ಲಿಯೇ, ನಿರ್ಲಿಂಗ್ಯಾಯುತರಾಗಿ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರಮಾಡತಕ್ಕವರೂ; ಸಹ ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಆಗುವರು.”

ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಅಸದ್ವ್ಯವಹಾರಗಳೂ, ಅನುಚಿತ ಕರ್ಮಗಳೂ, ಅಪವಿತ್ರ ಶಯನಗಳೂ ದಿನೇದಿನೇ ಧೈರ್ಯಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮಾನವಕೋಟಿಯನ್ನೇ ಆವರಿಸುತ್ತಲಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಬಾಲವಿತಂತುಗಳೂ, ಕೇಶತೂಲಿನಿಯರೂ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕೃದಿಂದ ದೇಶವನ್ನೇ ದಾರ್ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಾಸಸ್ಥಾನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತವರ ಮಧ್ಯೆ ಪತಿಪರಾಯಣೆಯರಾದ ಪರಮ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸದ್ಧರ್ಮಾನುವರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದೇ ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಜಗದ್ರಚನಾಧುರೀಣನೂ, ಕಲ್ಯಾಣಮಯನೂ, ಕರುಣಾಕರನೂ ಆದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಈ ಜಗದ್ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಅತಿಮುಖ್ಯ ವಸ್ತುವೆಂದರಿತು ಯಾವ ಜೀವರತ್ನವೆಂಬ ಬೀಜವನ್ನೂ, ಅದರ ಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಕೋಶವೊಂದನ್ನೂ ಏರ್ಪಡಿಸಿರುವನೋ? ಯಾವದರ ಸಂವರ್ಧನೆಗಾಗಿ ಸಕಲ ಧಾನ್ಯ ಫಲ ಮೂಲ ಶಾಕ ವರ್ಗಾದ್ಯನ್ನವನ್ನೂ, ದಧಿ ಕ್ಷೀರ ಫೈತ, ಸವನೀತ, ಮಧು (ಜೀನುತುಪ್ಪ) ಶರ್ಕರಾದ್ಯಮಿತ ಪುಷ್ಟಿಕಾರಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ, ಜೀವನೀಯಾದಿ ಪಾಷ್ಟಿಕ ವಸ್ತುಪದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಥಾವಿಹಿತವಾಗಿ ಭುಜಿಸುತ್ತಾ ಆ ಜೀವರತ್ನ (ವೀರ್ಯ) ವನ್ನು ಪ್ರವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬರುವಂತೆ ಕಟ್ಟು ಮಾಡಿರುವನೋ? ಯಾವದರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಯೂ, ಯಥಾ ವಿಹಿತೋಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ ಮುಂತಾದ್ಯಾಶ್ರಮ ಚತುಷ್ಟಯಗಳನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ಆಧಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಸತ್ಯಾಸ್ತೇಯ ಅಹಿಂಸಾದಿ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನಿಯಮಿಸಿರುವನೋ ಆ ವೀರ್ಯದ ಮಹತ್ವವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದಲ್ಲ! ಈ ಪರಮೇಶ್ವರೀಯ ವಸ್ತುವಾದ ವೀರ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅಭೇದ್ಯ ಕೋಶವೊಂದನ್ನು ತ್ರ್ಯಜ್ಞಂಸ ಮಜ್ಜಾಸ್ಥಿ ಪುಂಜವಾಗಿಯೂ, ಸರಗಳಿಂದಲೂ, ಸ್ನಾಯು ವಿಶೇಷಗಳಿಂದಲೂ ವೇಷ್ಪಿತವನ್ನಾಗಮಾಡಿ, ಸಪ್ತ ಪ್ರಾಕಾರಾವರಣದ ಮಹದ್ಭದ್ರ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವನಾದ್ದರಿಂದ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾದ ಈಶ್ವರೀಯ ವಸ್ತುವೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ಸಕಲ ಜಗದ್ವ್ಯವಹಾರೈಕ ಹೇತುವಾದ ಈಶ್ವರೀಯ ಬೀಜ ಕೋಶವನ್ನು ಬುದ್ಧಿ ಮೂಢ ಸೈನ್ಯಾದಿಪದ್ಧಿಯು, ತನ್ನ ಧೀನವಾದ ಮಾನಸೈಂಕ

ಜನರಲ್, ಚಿತ್ತವೆಂಬ ಕರ್ನಲ್, ಅಹಂಕಾರವೆಂಬ ಮೇಜರ್‌ಗಳಾಗಿ ರಕ್ಷೆ ಸುತ್ತಿರಲು ಕಟ್ಟುಮಾಡಿರುವನು. ಹಾಗೆಯೇ ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ತನ್ನ ಆಜ್ಞಾಧೀನರನ್ನಾಗಿ ನಡಿಸುತ್ತಾ ಬರುವಂತೆ ಮಿದಳು (ಬ್ರೈಕ್) ಎಂಬ ರಾಜನಿಗೆ ಈ ದೇಹವೆಂಬ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುವಂತೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿರುವನು. ಈ ರಾಜನು ತನ್ನ ಸಲತೆಗಳಾದ ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಬಾರ್‌ಶಿಪಾಯಿಗಳಿಂದಲೂ, ಅಂತರಿಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಸವಾರ್‌ ಪಟಾಲಂಗಳಿಂದಲೂ, ಈ ಜೀವರತ್ನ ಕೋಶವನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ಧೀನರಾದ ದೇಹಸ್ಥ ಸಕಲ ನಾಡೀ ಮಂಡಲವೆಂಬ ನೌಕರಮಾನೇರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ದೇಹದ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ನಡಿಸುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿ, ತಾನು ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ದವಲತ್ತನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಾನೆ.

ಇಂತಹ ಜಗಜ್ಜೀವರತ್ನ (ವೀರ್ಯ) ಎಂಬ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಖಜಾನೆಯನ್ನೂ, ಅದರ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಗುಣಗಳಾದ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರಲಯಾದಿ ಭಗವತ್ಪ್ರತಿಗಳನ್ನೂ ಅರಿಯದೆ, ಮೂಢರಾದವರು, ಅನುಚಿತ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಂದ ಕ್ರಮತಃ ಈ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದರಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರತಿಸಿಧಿ (ವೈಸರಾಯಿ) ಯಂತೆ ನಮ್ಮ ದೇಹವೆಂಬ ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮೆದಳಿನ (ಬ್ರೈಕ್) ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಬಾರದೆ:—

“ತೇನವಿಸಾಪ್ಯಲ್ಪಾದಲ್ಪ ವ್ಯವಹಾರಸ್ತು ನ ಭವೇತ್ ||”

“ಆ ಬ್ರೈಕ್‌ಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಕೇವಲಾಲ್ಪ ವ್ಯವಹಾರವಾದರೂ ನಮ್ಮ ಶರೀರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನಡಿಯಲಾರದು.” ಎಂಬ ಸೂಕ್ತಿಯಂತೆ ಈ ವೀರ್ಯಕೋಶ (ಖಜಾನೆ) ಯ ರಕ್ಷಕನೂ, ದೇಹದ ರಾಜನೂ, ಪರಮೇಶ್ವರನಕಡೆ ಪ್ರತಿಸಿಧಿ (ವೈಸರಾಯಿ) ಯೂ ಆದ ಬ್ರೈಕ್‌ಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ನಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಡಿಯುವದಿಲ್ಲವೆಂತಲೇ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ತಾತ್ಪರ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆತನಕಡೆ ಗೂಢಚಾರರೆಂಬ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಶರೀರದ ಅಂತರ್ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಅಧಿಕಾರಿವರ್ಗವೆಂಬ ನೌಕರರು ಶರೀರದ ಬಾಹ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ದೇಹಕ್ಕೆ ಹಗ್ಗಗಳಂತೆ ನಾಡೀ (ನರ) ಮಂಡಲರೂಪದಿಂದ ಸಕಲ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತಗಳಾಗಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಮಂದಿ ನಮ್ಮ ಜಾಗೃತ್ವ ಸ್ಪಷ್ಟ ಸುಷುಪ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಾವೇನೋ ಸದಾ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇದ್ದೇ ಇರುವರು ಎಂಬದನ್ನು ಪ್ರತಿಮಾನವನೂ ತಿಳಿಯಲೇ ಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಗರ್ಭಾಶಯವೆಂಬ ಮಾನಸಜಾತಿಯ ಆದ್ಯವಾಸಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಶಿಶುವಿಗೂ ವೀರ್ಯಕೋಶವು ಸಂಕೇತಮಾತ್ರವಿರುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ

ಭುಜಿಸತಕ್ಕ ಆಹಾರಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆಯಿಂದಲೂ ಇದು ತನ್ನ ಪರಿಮಿತಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವವರಿಗೂ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಬರತಕ್ಕದ್ದು. ಸಂಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತದನಂತರವೇ ಅದು ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಮಾನವಕೋಟಿಗೆ ಉಂಟುಮಾಡತಕ್ಕ ನಿಯಮವನ್ನು ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವೆಂದರೆ—ಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ವೇದಾದಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಾಲ (ಬಾಲ್ಯ) ದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ಜೀವೇಂದ್ರಿಯತ್ವಾದಿ ಸದ್ವೃತ್ತಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

“ಪೂರ್ಣತನಾಯುಃ ಸ್ರೇಷ್ಠಕರಂ ಜರಾ ನ್ಯಾಧಿ ಸ್ರೇಷ್ಠಮನಂ,
ಉರ್ಜಸ್ಕರಮಮೃತಂ ಶಿವಂ ಶರಣ್ಯ ಮುದಾತ್ಮಂ ನುತುಃ
ಶ್ರೋತುಮರ್ಹಥೋಪಧಾರಯಿತುಂ ಪ್ರಕಾಶಯಿತುಂ ಚ ಸ್ವ
ಜಾನುಗೃಹಾರ್ಥಮಾರ್ಷಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಮ್ || ” (ಚರಕ)

“ಭೃಗು, ಅಂಗಿರಾ, ಅಶ್ವಿ, ವಸಿಷ್ಠ, ಕಸ್ಯಪ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ವಾಮ ದೇವ, ಅಸಿತ, ಗೌತಮಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ:—
“ಎಲೈ ಮುಷ್ಠಿಗಳಿರಾ! ಎಲ್ಲಾ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ಪುಣ್ಯತಮವಾದದ್ದು ಬ್ರಹ್ಮ ಚರ್ಯವು! ಇದು ಪೂರ್ಣಾಯುವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಜರಾ ವಲೀಪಲಿತ ಕಾಯವನ್ನು ತಡಿಯತಕ್ಕದ್ದು, ರೋಗನಾಶಕವೂ, ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿಯೂ, ಶರೀರಾದಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವದೂ, ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಸದಾ ಆನಂದವಾಗಿಡತಕ್ಕದ್ದು ಆಗಿದೆ; ಇದನ್ನು ನೀವೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಿ, ಧಾರಣೆಮಾಡಿರಿ; ಜಗದ್ರಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿರಿ. ”

ಇದೇ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸುಶ್ರುತದಲ್ಲಿ “ಆಪ್ನೋಡಕಾದ್ವೃದ್ಧಿಃ, ಆಪಂ ಚವಿಂಶೇರ್ಯೌವನಮ್ ” “೧೬ನೇ ಪ್ರಾಯದವರಿಗೂ ಸಕಲಾವಯವಗಳೂ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಆ ಮುಂದೆ ೨೫ನೇ ವಯಸ್ಸಿನವರಿಗೆ ಬಲಿಷ್ಠಗಳಾಗಿರಲು ನಿಯತವ್ರತದಿಂದಿರಬೇಕು. ಒಂದು ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿರುವ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಫೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು ಅಲ್ಲಿ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತಲಿನ ಸಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮೊಳೆಯುವಿಕೆ, ಬೇರು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರವೃದ್ಧಿಗೆ ಬರುವಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಸಕಲ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿಯೂ ದೃಢವಾಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತದ್ದದೆ, ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಅದನ್ನು ಕಿತ್ತು ಕಿತ್ತು ನೋಡುತ್ತಾ, ಅದರ ಪ್ರವೃದ್ಧಿಗೆ ಕುಂದಕವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದಾದರೆ ಹೇಗೆ ದಿನೇದಿನೇ ಹ್ವೇಣಿಸುತ್ತಾ ಬರುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮುಖ್ಯೇಂದ್ರಿಯವೆಂಬ ವೀ

ರೈಸ್ಥಾನದ ರಕ್ಷಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾ ಬರುವವಲ್ಲದೆ ಪ್ರವೃದ್ಧಿಗೆ ಬಂದನಂತರ ಸಾಂಸಾರಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವವು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ವೀರೈಕೋಶವನ್ನೂ, ಇತರೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಸುನಿಯಮದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಶವರ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದದ್ದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಸಕಲಾವಯವಗಳೂ ನಿರಾತಂಕಗಳಾಗಿ ಪ್ರವೃದ್ಧಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಸಂಯಮನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇರಲೇಬೇಕೆಂಬದೇ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

“ ಆಯುಸ್ತೇಜೋ ಬಲಂ ವೀರ್ಯಂ ಪ್ರಜಾಪ್ರೀತ್ಯ ಮಹಾಯಶಃ || ಪುಣ್ಯಂ ಚ ಮಕ್ಷಿಯತ್ಸಂ ಚ ಹನ್ಯತೇಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾ || ” (ಗೌತಮ ಸ್ಮೃತಿ)

“ ಆಯು, ತೇಜಸ್ಸು, ಬಲ, ವೀರ್ಯ, ಬುದ್ಧಿ, ಕೋಳಾ, ಸಾಂದರ್ಯ, ಧನ, ಮಹಾಯಶಸ್ಸು, ಪುಣ್ಯ, ಪ್ರೀತಿ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನೂ ಆಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ (ವೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತದಿಂದಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯು) ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. ”

“ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಮಾಯುಷ್ಯ ಕರಾಣಾಮ್ || ” (ಚರಕ)

“ ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿಕಾರಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದದ್ದು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತವು ! ”

“ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಯಾಂವೀರ್ಯಲಾಭಃ ” (ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ)

“ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡುವದರಿಂದಲೇ ವೀರ್ಯ ಲಾಭವಾಗುವದು. ”

“ ಸೃಘ್ಕರ್ಷ್ಣೇ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಾಃ ಪ್ರಾಜಾನಾತ್ಮನು ಬಿಭ್ರತಿ ||

ಶಾರ್ಙ್ಗರ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮ ರಕ್ಷತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣ್ಯಾ ಭೃತಮ್ || ”

(ಅಥರ್ವವೇದ)

“ ಜಗತ್ಪಿತನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪ್ರಜೆಗಳಾದ ಮನುಷ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಗಳೂ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಆತ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣದ ಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಗಳ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆಯೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತದಿಂದಲೇ ನಡಿಯುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಗಳ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ—ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಂಯಮನ, ಸತ್ಯ, ಶೌಚಾಚಾರಾದಿಗಳೇ ಎಂಬದಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ”

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತ— ಮನುಷ್ಯೇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾದ ಗೋಬಿಡಾಲ ಶುನಮುಷಿಕಾದಿಗಳೂ ಫಲಪಾಕಾಂತಗಳಾದ ಓಷಧಿ

(ಅರ್ಬ್) ವರ್ಗಗಳೂ, ವನಸ್ಪತಿಗಳೆಂಬ ವೃಕ್ಷಾದಿಗಳೂ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತದ ಮಹತ್ವವು ಬಹು ಬೇಗ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತುವದು; ಓಪಧಿ ವನಸ್ಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಫಲವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವದಕ್ಕೆ ಉಪಕ್ರಮಿಸುವ ಕಾಲದವರಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯನಿಯಮವೆಂದರಿಯಬೇಕು. ಗೋಬಿಡಾಲಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಸಂತಾನೋತ್ಪಾದಕ ಕೆತ್ತಿ ಸ್ಪುರಣೆಗೆ ಬರುವ, ಅಂದರೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಕೀಯ ಜಾತೀಯಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವ ಕಾಲದವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಈಗ ವಿಚಾರಮಾಡಿರಿ:—ಪರಮೇಶ್ವರನು ಜೀವರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸಿರುವ ಪದ್ಧತಿಯೊಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಯಾವ ಜಾತಿಯ ಜಂತುಗಳು ತಮಗೆ ದತ್ತವಾಗಿರುವ ಅವಯವ ಸೌಖ್ಯವಾದಿಗಳಮೇಲೆ ಎಷ್ಟುಕಾಲ ಬದುಕಬಹುದಾಗಿದೆಯೋ ಅವುಗಳ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತವೂ ಅವುಗಳ ಆಯುಃಪರಿಮಿತಿಯ ಅನುಪಾತದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗತಕ್ಕದ್ದಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವದು; ಹೇಗೆಂದರೆ ದೈವ್ಯಾಂತಕ್ಕಾಗಿ—೬ ತಿಂಗಳುಮಾತ್ರ ಬದುಕತಕ್ಕ ಒಂದು ಓಪಧಿಯು ೨-೨೧ ತಿಂಗಳುಗಳವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅನಂತರವೇ ಹುಟ್ಟಿ ಹೀಚು-ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಫಲಿಸತೊಡಗಿ, ೬ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣಾಗಿ ಒಣಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ೧೦೦-೧೨೦ ವರ್ಷಕಾಲ ಬದುಕತಕ್ಕ ತೆಂಗಿನಮರವು ೪-೧೦ ವರ್ಷಗಳವರಿಗೆ ಏನೊಂದು ಫಲವನ್ನೂ ಹಿಡಿಯದೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅನಂತರ ತನ್ನ ಫಲಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಫಲಿಸುತ್ತಾ ನೂರಾರು ವರ್ಷ ಬದುಕುತ್ತದೆ. ಗೋಜಾತಿಯು ೫ನೇ ವರ್ಷದಮೇಲೆ ಗರ್ಭಾಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ ಬದುಕುವದನ್ನೂ, ಅಂತಹ ಮೂರು ವರುಷದೊಳಗಾಗಿ ೫೦ ಸಲ ಮರೀ ಹಾಕುವ ಕೀಟವು ಅಲ್ಪವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಯುವದನ್ನೂ ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದೀವೆ. ಇದರಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದದ್ದೇನೆಂದರೆ:—ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವು ಆಯಾಯ ದೇಹದ ಫಲೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿರಲು ಅನುಕೂಲಿಸುವಂತೆ ಅದರ ಫಲವರ್ಧನವಿಯಾಗಿಯೇ ಯಾವದೊಂದಾತಂಕವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದು, ಸಾರಭಾಗಗಳಾದ ಪ್ರಚೋತ್ಪಾದಕೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವರ್ಧಿಸ್ಥಿಗಳನ್ನಾಗಿಸಲು ಸಾಧಕವಾದದ್ದೆಂತಲೇ ನಿರ್ಧರವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಾದ ನಮಗೆ ಬಾಲ್ಯ, ಯೌವನ, ವಾರ್ಧಕಗಳೆಂಬ ಅವಸ್ಥಾತ್ರಯಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ತತ್ಪದವಸ್ಥಾಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾ ಇರುವವರಿಗೆ ಬಂದರೆಂದೆ ಬಂದು ಕಾಲಾನುಗುಣವಾಗಿ ಬರುತ್ತಾ ಇರುವವು. ಹಾಗೆ ಕ್ರಮವರಿತು ತತ್ತದವಸ್ಥಾಧರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸದೆ ಇರತಕ್ಕ ವಿಷಮಾಚಾರವುಳ್ಳವರು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಯೌವನಭಾವವನ್ನಾಶ್ರಿಸಿ, ವೀರ್ಯಪಾಟವವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅತ್ಯಂತಾಲ್ಪವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ರತಿಕ್ರೀಡೆಗೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಕಾಮೇಂದ್ರಿಯ

ವನ್ನು ನಿರರ್ಥಕವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ಯಾವನದಲ್ಲಿಯೇ ವಾರ್ಧಿಕಭಾವವು
ಕರಿಯದಿದ್ದರೂ ಬಂದೇಬರತ್ತದೆಂಬದು ಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು !!

“ ಏಕಃ ಕಯಾತ ಸರ್ವತ್ರ ನ ರೇತಃ ಸ್ಕಂದಯೇತ್ಯುಚಿತಃ || ಕಾಮಾ
ದ್ವಿ ಸ್ಕಂಧಯ ರೇತೋ ಹಿನಸ್ತಿ ವ್ರತಮಾತ್ಮನಃ || ”

(ಮನುಸ್ಮೃತಿ)

“ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಕುದ್ಧಾಂತಃಕರಣದಿಂದ ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾಗಿಯೇ ಮು
ಲಗುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು. ಯಾವಾಗ್ಯೂ, ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ವೀರೈವಾ
ತವಾಗುವಂತೆ ಸ್ತ್ರೀಚಿಂತೆ, ಕುಸ್ಥಿತ ವ್ಯಾಪಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡ
ಬಾರದು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಏನಾದರೊಂದು ಕಾರಣದಿಂದ ವೀರೈವಾತವಾದದ್ದಾ
ದರೆ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತವು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನಾಶವಾಯಿ
ತೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ”

“ ಅಂಗ ಸಂಯೋಗ ಹೀನಂ ಯಚ್ಚಬ್ಧ ಸ್ವರ್ತ ವಿವರ್ಜಿತಮ್ ||
ಶ್ಲೋತ್ರೇಣಶ್ಚವಣಂ ಚೈವ ಚಕ್ಷುಷಾಂ ಚೈವ ದರ್ಶನಮ್ ||
ವಾಕ್ಯಂ ಭಾಷಾಪ್ರವೃತ್ತಂ ಯತ್ತನ್ಮನಃ ಪರಿವರ್ಜಿತಮ್ ||
ಬುಧ್ಯಾಚಾಧ್ಯವಸೀಯಾತ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಮಕಲ್ಮಷಮ್ || ”

(ಮಹಾಭಾರತ)

“ ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಅನ್ಯರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡುವದು
ಹಾಗಿರಲಿ; ವಿನಾನಿಮಿತ್ತ ಸ್ಪರ್ಶಸ್ತಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡ
ಬಾರದು. ವಿಷಯಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಕೆಟ್ಟವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕಿವಿಯಿಂದ ಶ್ರವಣ
ಮಾಡಬಾರದು. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತಘಾತಿನಿಯರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳ ಅಂಗಾಂಗ
ಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಬಾರದು; ತನ್ನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ವಿಷಯಸಂಬಂಧ ವಾಕ್ಯಗ
ಳನ್ನೂ, ಅನ್ಯತನನ್ನೂ, ನಿರರ್ಥಕ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೂ ಉಚ್ಚರಿಸಬಾರದು; ಮನ
ಸ್ಸಿನಿಂದ ದುರ್ವಿಷಯಗಳ ಚಿಂತೆಯನ್ನೂ, ಹಿಂಸಾಕರ್ಮ, ಪರರ ರತ್ನೀಕರಣ
ಸಂಗತಿ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಯೋಚಿಸಬಾರದು. ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿಚಾರ
ಮಾಡಿ ನಿಶ್ಚೈಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೇ ಮಾಡುವಿಕೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸದ್ವ್ರತ
ವನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕು. ”

“ ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಪ್ರಸಂಗೇನ ದೋಷಮೃಚ್ಛತ್ಯಸಂಶಯಮ್ ||

ಸನ್ನಿಯಮ್ ತು ಶಾಸ್ತ್ರೇನ ತತಃ ಸಿದ್ಧಿಂ ನಿಯಚ್ಛತಿ || ” (ಮನು)

“ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ವಿಷಯಗಳೆಂದರೆ ಅವು ಸುಖಿಸುವ
ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಗಲಿಸುವದರಿಂದ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ದೋಷವುಂಟಾಗುವದು.
ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ದೃಢಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಆ ವಿಷಯಗಳ ವಾಸನಗಳೆಡೆಗೆ ಇಂದ್ರಿ

ಯಗಳನ್ನು ಬಿಡದೆ ತಡಿಯುತ್ತಾ ಬರುವದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯೂ, ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೂ ಲಭಿಸುವವು. ಎಲ್ಲಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮನಸ್ಸೇ ಮುಖ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ತಡಿಯುವದರಿಂದಲೇ ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಸ್ವಾರ್ಥಿನಕ್ಕೆ ಬರುವವು. ”

“ ಏಕಾದಶಂ ಮನೋ ಜ್ಞೇಯಂ ಸ್ವಗುಣೇನೋ ಭಯಾತ್ಮಕಂ
ಮಃ || ಯಸ್ಮಿನ್ ಜಿತೇ ಜಿತಾವೇತಾ ಭವತಃ ಪಂಚಕೌಗುಣಾ || ”

(ಮನು)

“ ೫ ಬುದ್ಧೀಂದ್ರಿಯಗಳು, ೫ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಇವುಗಳಿಗಿಂತ ಅತಿರಿಕ್ತವಾದದ್ದು ೧೧ನೇ ಮನಸ್ಸು; ಇದು ಅಂತರಿಂದ್ರಿಯವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಸಂಕಲ್ಪರೂಪಿನಿಂದ ಆ ಬುದ್ಧೀಂದ್ರಿಯ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಾ ಇರುವದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಬಲದಿಂದ ಈ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದರಿಂದ (ಇದನ್ನು ಜಯಿಸುವದರಿಂದ) ಎಲ್ಲಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಜಯಿಸದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ”

ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತವು ಪುರುಷರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ; ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಅವರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ದೃಢವಾಗಲು ಅನುಷ್ಠೇಯಗಳೇ ಆಗಿವೆ.

“ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೇಣ ಕನ್ಯಾ ಯುನಾಸಂ ವಿಂದತೇ ಪತಿಮಃ || ”

(ಅಥರ್ವವೇದ)

“ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತದ ಸುನಿಯಮದಲ್ಲಿದ್ದು ಇಂದ್ರಿಯಪಾಟವವನ್ನು ಪಡೆದನಂತರವೇ ಕನ್ಯೆಯು ಯೋಗ್ಯನಾದ ಪತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು. ”

“ ಸಮಾಸಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಮಃ || ” (ಆಶ್ವ | ಶೌತಸೂತ್ರ)

“ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತದ ಧರ್ಮ ಚರಣೆಯು ಸಮಾನವಾದದ್ದು. ”

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವು ಆರೈರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವು:— ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತವು ಇಂದ್ರಿಯ ದೃಢೀಕರಣಕ್ಕೂ, ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿಗೂ ಸಾಧಕವಾದದ್ದು. ಇದರಿಂದಲೇ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಆಯುಸ್ತೇಜೋಬಲ ವೀರ್ಯ ಸಾಂದರ್ಭಾದಿಗಳು ಲಭಿಸುವವೆಂಬದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಆದಿಕಾಲದ ಧರ್ಮಜರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ, ರಾಜಾಧಿರಾಜರೂ ಈ ಸದ್ವ್ರತವನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿ, ಸಕಲ ದ್ವಿಗ್ಧೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಅತುಲಿತ ಪರಾಕ್ರಮವೂ, ಕೀರ್ತಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಅನೇಕ ದೇಶಾಂತರಗಳ ಭೂಪಾಲರೆಲ್ಲರೂ

ಆರೋಗ್ಯವರ್ತದ ಭೂಮಾಲಲಾಪಾರ ಪಾದಾಕ್ರಾಂತರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ
ಬದು ಈ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತದ ಮಹಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು.

“ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ಪರೋಧರ್ಮಃ ಸ ಚಾಪಿ ನಿಯತಸ್ತುಯಿ || ಯ
ಸ್ಯಾತ್ಸ್ಯಾದಹಂ ಪಾರ್ಥ ರಣೇಽಸ್ಮಿನ್ ನಿಜಿತಸ್ತುಯಾ ||”

(ಮಹಾಭಾರತ, ಅದಿಪರ್ವ)

ಅರ್ಜುನನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಸೋತ ಗಂಧರ್ವನು ಅರ್ಜುನನನ್ನು
ಕುರಿತು:—“ಎಲೈ ಪಾರ್ಥನೇ! ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತ ಪರಮಧರ್ಮವಾಗಿದೆ; ಈ
ವ್ರತದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಜೈಸಿದ್ಧಿಯೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ
ದ್ದಾನೆ.

ಪ್ರಕೃತಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತರ ದೇಶೀಯರನ್ನು ವಿಚಾರ
ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ—ಯೂರೋಪಿಯನರು, ಅಮೇರಿಕನರು
ಮುಂತಾದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ನಿಷೇವಣೆಯಿಂದ ದಿವ್ಯವಾದ ಪ್ರಜ್ಞಾ
ಬಲಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆಂಬದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ. ಈಗ ನಡೆದ
ಜರ್ಮನ್ ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಣರಂಗವನ್ನಲಂಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಯೋಧರಲ್ಲಿ
ಎಷ್ಟೋ ಜನರೂ, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಗೌರ್ವರುಗಳಾಗಿಯೂ, ವೈಸ್ರಾಯಿಗಳೂ
ಗಿಯೂ ಬರುತ್ತಿರುವವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರೂ ೬೦ ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯ ವೀರಿದವರೇ
ಇರುತ್ತಾರೆ. ಷಷ್ಠಿ ಪೂರಿಯಾಗುವದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ಮುಂಚೆಯೇ ನಮ್ಮ
ದೇಶೀಯರಾದ ದೊಡ್ಡ ನೌಕರರುಗಳನ್ನು ಉದ್ಯೋಗದಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿ ಪಡಿಸು
ತ್ತಿರುವದೂ, ಅಂತಹ ಷಷ್ಠಿ ಪೂರಿಯಾದನಂತರ ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ದೊಡ್ಡ
ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸುವದೂ ಈ ಮೇಲಿನ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ
ಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಷಷ್ಠಿ ಪೂರಿಯಾದ ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯರ ಧೈರ್ಯ ಸ್ಥೈರ್ಯ
ಪ್ರತಾಪಗಳಿಗೂ, ಈ ವಯಸ್ಸು ಕಳೆದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಸ್ಥಿತಿಗೂ ಹೋಲಿಸಿ
ನೋಡಿದರೆ—ವಿಲೇಪಿತಕಾಯರಾಗಿ ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯಮೇಲೆ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ,
ಪರರು ಕೈಹಿಡೆಕೊಂಡು ನಡೆಯಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಇವರಲ್ಲಿ? ಪರಾಕ್ರಮ
ದಿಂದ ದೇಶದೇಶಾಂತರದ ವೀರಭಟರುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮಾಜ್ಞಾಬಲದಿಂದ ನಡಿ
ಸುತ್ತಾ, ಗಿರಿದುರ್ಗಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುತ್ತಾ, ಭರಂಗೀ ಏಟುಗಳಿಗೂ ಹಿಮ್ಮೆ
ಟ್ಟದೆ, ರಣಭಯಂಕರರಾಗಿ ಶತ್ರು ಮಾಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಅವ
ರಲ್ಲಿ? ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತವನ್ನನುಷ್ಠಿಸದೆ-ಸ್ತ್ರೀಯರೂ,
ಪುರುಷರೂ ನಿಸೇತ್ಸರಾಗುತ್ತಾ ಬಂದು, ಅಂತವರ ಪೀಳಿಗೆಯು ಬರಬರ
ದುರ್ಬಲರಾಗುತ್ತಾ ಇರುವದರಿಂದ—ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ, ಬಲ, ಪಾರುಷ, ಪ್ರಜ್ಞಾ
ವೈಭವ ಮುಂತಾದವೆಲ್ಲವೂ ಪುನಃಕೃಷ್ಣರಾದ ಭೀಮ ಭೀಷ್ಮ, ಅಂಜನೇಯ
ಮುಂತಾದವರಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿತು.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶಃವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ನಶ್ವರವಾದ ಸುಖವೆಂಬ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಪಾರತ್ರಿಕ ಮೋಕ್ಷಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಲಾರದು; ಇಹ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖವಿಂದ ಕಾಪಾಡುತ್ತಾ, ಕಡೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನೂ ದಯೆ ಪಾಲಿಸುವಂತಹ ಶಕ್ತಿಯು ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿದೆ; ಓದುಬರಹ ಬಂದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯೆಯಂದೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದು. ಅಂತಹ ಅಪಾರಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಯಾವ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಆದಿಕಾಲದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಅಮಿತಾ ನಂದಭಾಗಿಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅಂತಹ ವಿದ್ಯಾಲಾಭವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವದೇ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಮತವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸುವೆವು.

ವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರಭಾವ:—

“ ಮಾತೇವ ರಕ್ಷತಿ ಪಿತೇವ ಹಿತೇ ನಿಯುಜ್ಞತೇ |

ಕಾಂತೇವ ಜಾಭಿರಮಯತ್ಯಪನೀಯ ಖೇದಮ್ ||

ಕೀರ್ತಿಂ ಚ ದಿಕ್ಷು ವಿದುಲಾಂ ವಿತನೋತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ |

ಕಿಂ ಕಿಂ ನ ಸಾಧಯತಿ ಕಲ್ಪಲತೇವ ವಿದ್ಯಾ || ”

“ ವಿದ್ಯೆಯು ಸಾರ್ವದಾ ತಾಯಿಯಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ, ತಂದೆಯಂತೆ ಹಿತಕರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯೋಜಿಸುತ್ತದೆ, ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಪತ್ನಿಯಂತೆ ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಆನಂದವನ್ನಿತ್ತು ದುಃಖಗಳಿಂದ ಕಾಪಾಡುವದು, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸುವದು, ಯಥೇಷ್ಟ ಧನವನ್ನು ಕೊಡುವದು, ಹೀಗೆ ವಿದ್ಯೆಯು ಕಲ್ಪಲತೆಯಂತೆ ಸಕಲೇಷ್ಟ ಸಾಧಕವಾದ್ದರಿಂದ ಅದರಿಂದ ಏನುತಾನೆ ದೊರೆಯಲಾರದು ? ಹೀಗೆ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಸರ್ವಭೋಗಗಳೂ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಲಭಿಸುತ್ತವೆಂಬದು ಸಕಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ. ಕೇನೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ:—

“ ವಿದ್ಯಯಾ ಮೃತಮುತ್ನುತೇ || ”

“ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು ” ಎಂದಿದೆ.

ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಮನುಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ:—

“ ತಪೋ ವಿದ್ಯಾ ಚ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ನಿಶ್ಶೇಯಸ ಕರಂ ಪರಮ್ || ತಪ

ಸಾ ಕಲ್ಪಿಷಂ ಹಸ್ತಿ, ವಿದ್ಯಯಾ ಮೃತಮುತ್ನುತೇ || ”

“ ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾ ಇವೆರಡೇ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ದಾರಿಗಳು; ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸರ್ವಪಾಪ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು; ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಪರಮಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

“ವಿದ್ಯಯಾ ತದಾರೋಹಂತಿ ಯತ್ರ ಕಾನಾಃ ಪರಾಗತಾಃ ||
ನ ತತ್ರ ದಕ್ಷಿಣಾಯಾನ್ತಿ ನಾಽವಿದ್ಯಾಗ್ಂಸಸ್ತಪಸ್ವಿನಃ || ”

(ಶತಪಥಬ್ರಾಹ್ಮಣ)

“ವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು (ಸರ್ವಸುಖಗಳೂ ಅನಂತವಾಗಿರುವ) ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ವಿದ್ಯಾಹೀನರು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಯಾವ ಪದವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರರೋ ಅದೂ ಸಹ ವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ದೊರೆಯುವದು.”

“ಮುಷಿಭಿಃಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಶ್ಚೈವಗೃಹಸ್ಥೈರೇವ ಸೇವಿತಾ || ವಿದ್ಯಾ ತಪೋವಿವೃದ್ಧರ್ಥಂ ಶರೀರಸ್ಯ ಚ ಶುದ್ಧಯೇ || ”

“ತಪಸ್ಸಿನ ವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಶರೀರದ ಶುದ್ಧಿಗಾಗಿಯೇ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಷಿಗಳೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ, ಅನ್ಯರೂ ಸಹ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನಭ್ಯಸಿಸಿದರು.”

“ವಿತ್ತಂ ಬಂಧುರ್ವಯಃ ಕರ್ಮ ವಿದ್ಯಾ ಭವತಿ ಪಂಚಮೀ || ಏ ತಾನಿ ಮಾನ್ಯಸ್ಥಾನಾನಿ ಗರೀಯೋ ಯದ್ಯದುತ್ತರಮ್ || ” (ಮನು)

“ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ:—ಧನ, ಬಂಧುವರ್ಗಸಂಬತ್ತು, ವಯೋಧಿಕತಾ, ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾ ಇವು ಐದೂ ಮಾನ್ಯತೆಗೆ ಕಾರಣಗಳಾಗಿರುವವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಬಂದೊಂದು ಗುಣಾಧಿಕ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವದು.”

ಆದ್ದರಿಂದ ವಿದ್ಯೆಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

“ಉತ್ತಮಂ ಹಿ ಧನಂ ವಿವ್ಯಾ ದೀಯಮಾನಂ ನ ಹೀಯತೇ ||
ಶಾಜದಾಯಾದ ಚೌರಾದ್ವೈಃ ಗೃಹೀತುಂ ನಾಽಪಿ ಶಕ್ಯತೇ || ”

“ವಿದ್ಯೆಯು ಎಂತಹ ಉತ್ತಮ ಧನವೆಂದರೆ—ಇದನ್ನು ಎಷ್ಟು ವೇಚ್ಛೆ ಮಾಡಿದರೂ ಸವಿಯುವದೇ ಇಲ್ಲ. (ಮತ್ತೂ ಮತ್ತೂ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಾ ಬರುವದು.) ಈ ಉತ್ತಮ ಧನವನ್ನು ರಾಜ, ದಾಯಾದ, ಚೋರರಾರ್ಯರೂ ಅಪಹರಿಸಲಾರರು.”

“ಪುರುಷಂ ಸಾಹಸಕ್ಷೇಶಾದ್ವಾರ್ಜನಾಯಾಸಕಾರಿಣಮ್ || ಲಕ್ಷ್ಮೀರ್ನಿಮುಂಚತಿ ಕ್ವಾಪಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಸ್ತಾ ನ ಮುಂಚತಿ || ”

“ಬಹು ದುಃಖದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಂಪತ್ತು ಹೇಗಾದರೂ ನಾಶವಾಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ; ತಥಾಪಿ ಬಳ್ಳೇ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಕಲಿತಿರುವ ವಿದ್ಯೆಯು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಾಶವಾಗಲಿಯದು.”

“ಸರ್ವದ್ರವ್ಯೇಷು ವಿದ್ಯೈವ ದ್ರವ್ಯಮಾಹುರನುತ್ತಮಮ್ || ಅ ಹಾರ್ಯತ್ವಾದನರ್ಘತ್ವಾ ದಕ್ಷಯತ್ವಾಚ್ಚ ಸರದಾ || ”

“ ಎಲ್ಲಾ ಸಂವತ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ವಿದ್ಯಾಸಂಪತ್ತೇ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು; ಯಾಕೆಂದರೆ—ಇದನ್ನು ಚೋರನು ಕದಿಯಲಾರನು, ಇದಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯೇ ಇಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಇದು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಾಶವಾಗಲಾರದು. ”

“ ಅಪೂರ್ವ ಶಬ್ದಕ್ಕೋರೋಽಯಂ ವಿದ್ಯತೇ ತವ ಭಾರತಿ || ವ್ರ
ಯತೋ ವೃದ್ಧಿ ನಾಪೋತಿ ಕ್ಷಯ ನಾಪೋತಿ ಸಂವೃತಃ || ”

“ ಹೇ ವಾಗ್ಧೇವಿಯೆ ? ಈ ನಿನ್ನ ಶಬ್ದ (ವಿದ್ಯಾ) ಕೋರ (ಬಿಚಾ
ನೆ)ಯು ಅಪೂರ್ವವಾದದ್ದು ! ಇದು ವೆಚ್ಚವಾದಷ್ಟು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿರು
ವದು; ಕೂಡಿಸಿಟ್ಟಷ್ಟು (ಅಂದರೆ ಪರರಿಗೆ ಪ್ರವಚನನೆಂಬ ಉಪದೇಶವೂ
ಹದೆ ಇದ್ದರೆ) ನಾಶವಾಗುವದು. ”

ಈ ಕಾಲದ ವಿದ್ಯಾಕ್ಷೋಭಃ— ಯಾವ ಪೂರೈಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ
ಆರ್ಯ ಹೈತ್ರಿಯಾಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ವಿದ್ಯಾಪಾಂಡಿ
ತ್ವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕ್ಕೊಂಡು ಕಾವ್ಯ, ಕಾಸ್ತ್ರ, ದರ್ಶನಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ
ಲೋಕೋಪಕಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ರಚಿಸಿದರು. ಆಗ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಲ, ಬುದ್ಧಿ,
ವೀರ್ಯ, ವೈಭವಗಳು ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಾ ಇದ್ದವು. ಮಹಾಭಾರತ ಯು
ದ್ಧವಾಗಲು ೫೬ ದೇಶಗಳ ರಾಜರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಹತರಾಗಲು, ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಭು
ತ್ವಶಕ್ತಿಯು ಮಣ್ಣು ಪಾಲಾಯಿತು. ಅನೂಚಾನವಾದ ವಿದ್ಯೆಯ ವಶನ ಪಾ
ಠನ ಪ್ರಣಾಳಿಯು ರಾಜಾಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೆ ಹಾಳಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ಈ ದುಃಸ್ಥಿ
ತಿಯು ಇನ್ನೂ ತೊಲಗದೆ-ಬರಬರ ಜನರು ಇನ್ನೂ ಮೂಢರಾಗುತ್ತಾ ಬರು
ತ್ತಿದ್ದಾರೆ. “ ಯಾವ ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ
ವಿದ್ಯಾವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಾಬರುವದೋ ಆಗಲೇ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸೌಖ್ಯವೂ
ಉಂಟಾಗುವದು; ವಿದ್ಯಾರಾಹಿತ್ಯ ಉಂಟಾದಕಡೆ ದೇಶವೇ ಅವನತಿಯನ್ನು
ಪಡಿಯುವದು. ” ಎಂಬದೇ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಿದ್ಧಾಂತವು. ಇದನ್ನನುಸರಿ
ಸಿಯೇ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಮೇರಿಕಾ, ಯೂರೋಪ್, ಜಪಾನ್ ಮುಂತಾದ
ರಾಜ್ಯಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತಿರುವವು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿನ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ವಿದ್ವಾಂ
ಸರುಗಳ ಸಮ್ಮಾನವೂ, ವಿದ್ಯಾಪ್ರಚಾರವೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಪೂರೈಕಾಲ
ದಲ್ಲಿ ಭರತಖಂಡವೂ, ಗ್ರೀಕ್ ಮುಂತಾದ ರಾಜ್ಯಗಳೂ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಾಚುರ್ಯ
ದಿಂದ ತಲೆಯೆತ್ತಿದ್ದವು; ಈಗಲೂ ನಾವು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಂತೆ ವಿದ್ಯಾಸಂಪತ್ತಿ
ನಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರಾದದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಶವು ಇನ್ನೂ ಅವನತಿಯ ದಾರಿಯಿಂದ
ಮೇಲಕ್ಕೆಳಲಾರದು.

“ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮ ನ ಜಾನಾತಿ ಲೋಕೋಽಯಂ ವಿದ್ಯಯಾ ವಿನಾ ||

ತಸ್ಯಾತ್ಸದೈನ್ಯ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ವಿದ್ಯಾದಾನ ರತೋ ಭವೇತ್ || ”

“ವಿದ್ಯೆಯವಿನಾ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವೇ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮರಾದವರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾ, ತದ್ವಾರಾ ವಿದ್ಯೆಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬೇಕು.”

“ವಿದ್ಯಾಧನಂ ಶ್ರೇಷ್ಠತರಂ ತನ್ನೂಲಮಿತರದ್ಧನಮ್ || ದಾನೇ ನ ವರ್ಧತೇ ನಿತ್ಯಂ ನ ಭಾರಾಯ ನ ನೀಯತೇ ||”

“ವಿದ್ಯಾರೂಪ ಧನವೇ ಎಲ್ಲಾ ಧನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು, ಇದರ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಬೇರೇ ಧನವು ದೊರಿಯುವದು. ಇದು ದಾನಮಾಡಿ ದಷ್ಟು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಈ ವಿದ್ಯೆಯು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಭಾರ ರೂಪವಾಗಿಯೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಹೋದಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರತಕ್ಕ ಅವಶ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ ||”

“ಕಾಮಧೇನು ಗುಣಾ ವಿದ್ಯಾ, ಹೃಕಾಲೇ ಫಲಿದಾಯಿನೀ || ಪ್ರವಾಸೇ ಮಾತೃ ಸದೃಶೀ ವಿದ್ಯಾ ಗುಪ್ತಂ ಧನಮ್ ಸ್ವತಮ್ ||”

“ವಿದ್ಯೆಯು ಕಾಮಧೇನುವಿನಂತೆ ಸರ್ವದಾ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಕೊಡುವದು. ವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯಂತೆ ಕಾಪಾಡುವದು; ಇದೇ ಗುಪ್ತವಾದ ಐಕ್ಯ ರ್ಥವು ||”

“ಶುನಃಪುಚ್ಯಮಿವ ವೈರ್ಭಂ ಜೀವಿತಂ ವಿದ್ಯಯಾ ವಿನಾ ||”

“ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಓದದ ಮೂಢನ ಜೀವನವು ನಾಯಿಯ ಬಾಲದಂತೆ ವೈರ್ಭವಾದದ್ದು !”

“ವಿದ್ಯಾ ವಿಹೀನಃ ಪಶುಃ ||”

“ವಿದ್ಯೆಯಿಲ್ಲದ ಪಾಶುರನು ಪಶುಸಮಾನನು.”

“ಕಿಂ ತಸ್ಯ ಮಾನುಷತ್ವೇನ ಬುದ್ಧಿಯಸ್ಯ ನ ನಿರ್ಮಲಾ || ಬುದ್ಧ್ಯಾಪಿ ಕಿಂ ಫಲಿಂ ತಸ್ಯ ಯೇನ ವಿದ್ಯಾ ನ ಸಂಚಿತಾ ? ||

“ಯಾವಾತನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಇಲ್ಲವೋ ಅಂತವನ ಮನುಷ್ಯತ್ವದಿಂದಲೇನು ಫಲ? ಅಂದರೆ ಅವನು ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ಗಣಿಸುವದರಿಂದಲೇನು ಲಾಭವಾದೀತು? ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿತಾನೆ ಇದ್ದರೂ ಅವನು ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯದಿದ್ದರೆ ಆ ವಿದ್ಯಾಹೀನಬುದ್ಧಿಯು ತಲೆಯತ್ತ ಲಾದೀತೆ ?”

“ಯಥಾ ಕಾಷ್ಠಮಯೋ ಹಸ್ತೀ ಯಥಾ ಚರ್ಮಮಯೋ ಮೃಗಃ || ಯತ್ನ ವಿಶ್ರೋಧನಫೀಯಾಸಃ ತ್ರಯಸ್ತೇ ನಾನು ಬಿಭೃತಿ ||”

(ಮನು)

“ಕುಟ್ಮಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಆನೆ, ಚರ್ಮದಿಂದ ಕಲ್ಪಿಸಿರುವ ಮೃಗ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಾರಪೂರ್ಣಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಆ ಶರೀರದಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಮಹತ್ವಯೋಜನದಿಂದ ಹೇಗೆ ವಂಚಿತಗಳಾಗಿರುವವೋ ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡದಿರುವ ಪಾಮರನು ತನಗೆ ಈಶ್ವರದತ್ತವಾಗಿರುವ ಆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಮಾಡನಮರ್ಥವಾದ ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಅದರ ಸದುಪಯೋಗವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಮಾನವಶರೀರ ಸಾಧ್ಯಗಳಾದ ಧರ್ಮಾದಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲಾರನು. ಇವನ ಜೀವನವೂ ನಿರರ್ಥಕವು !!”

“ರೂಪಯಾವನಸಂಪನ್ನಾಃ ವಿಶಾಲ ಕುಲ ಸಂಭವಾಃ || ವಿದ್ಯಾ

ಹೀನಾ ನ ಶೋಭಂತೇ ನಿರ್ಗಂಧಾ ಇವ ಕಿಂಶುಕಾಃ ||”

“ಪುರುಷನು ಎಂತಹ ರೂಪು ಯಾವನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪಡೆದೇ ಇರಲಿ; ವಿಶಾಲವಾದ ಗೌರವಕುಲದಲ್ಲಿಯೇ ಜನಿಸಿರಲಿ; ವಿದ್ಯಾರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಸುಗಂಧವರ್ಜಿತವಾದ ಮುತ್ತುಗದ ಹೂವಿನಂತೆ ಬಾಹ್ಯಾಡಂಬರಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯನೆಂದೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.”

“ಕಿಂ ಕುಲೇನ ವಿಶಾಲೇನ, ವಿದ್ಯಾಹೀನೇನ ದೇಹಿನಾಮ್ || ವಿ

ದ್ಯಾವಾ ಪೂಜ್ಯತೇ ಲೋಕೇ, ನಾಽವಿದ್ಯಾಃ ಪರಿಪೂಜ್ಯತೇ ||”

“ದೊಡ್ಡ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ವಿದ್ಯಾರಹಿತನಾದ ಪಾಮರನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತನಾಗಲಾರನು. ಯಾಕೆಂದರೆ ವಿದ್ವಾಂಸನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯೂ ಮರ್ಯಾದೆಯೂ ದೊರೆಯುವದಲ್ಲದೆ, ವಿದ್ಯಾರಹಿತನಾದ ಮೂಢನಿಗೆ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಲೀ, ಪಾರತ್ರಿಕ ಗತಿಯಾಗಲೀ ಎಲ್ಲಿ ದೊರಕಲಿತು ?”

“ಅಮುಷ್ಯಂ ವಿದ್ಯಾ” (ವೈಶೇಷಿಕ ಡರ್ಶನ)

“ಯಥಾರ್ಥ ಪ್ರಮಾರೂಪ ಜ್ಞಾನವೇ ವಿದ್ಯೆಯು.”

“ವಿದ್ಯಾತಃ ಪುರುಷವಿಶೇಷೋಭವತಿ ||” (ನಿರುಕ್ತ)

“ವಿದ್ಯೆಯಿಂದಲೇ ನರನು ಸರ್ವರಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮನಾಗುತ್ತಾನೆ.”

“ವಿದ್ಯಾ ಶಂಸಾ” (ಪೂರ್ವಮೀಮಾಂಸ)

“ವಿದ್ಯೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಕಂಸಾಸ್ವದನಾಗುತ್ತಾನೆ.”

“ವಿದ್ಯೈವ ತು ನಿರ್ಧಾರಾಶಾನ್” ||” (ವೇದಾಂತಡರ್ಶನ)

“ಮುಕ್ತಿಯ ಸಾಧನೆಯು ಕೇವಲ ವಿದ್ಯೆಯೇ ! ಇದರವಿಠಾ ಬೇರೆ ಸಾಧನೆಯು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ !!”

ಆಚಾರ್ಯಸಮಾಗಮ:- “ ಉಪನೀಯ ತು ಯಃ ಶಿಷ್ಯಂ ವೇದಮಧ್ಯಾಪಯೇದ್ವಿಜಃ || ಸಕಲ್ಪಂ ಸರಹಸ್ಯಂ ಚ ತಮಾಚಾರ್ಯಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ || ” (ಮನು)

“ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಶಿಷ್ಯನ ಉಪನಯನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಕಲ್ಪಸೂತ್ರಗಳು, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಮುಂತಾದ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕರಣಗಳೊಡನೆ ವೇದಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರ್ಥಸಮೇತ ಬೋಧಿಸುವನೋ ಆತನೇ ಆಚಾರ್ಯನು ! ”

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ:-

“ ಶ್ವತಗ್ಂ ಹೇವಮೇವ ಭಗವದ್ವಶೇಭ್ಯಃ ಆಚಾರಾದ್ಭೂವ ವಿದ್ಯಾವಿದಿಕಾ ಸಾಧಿಷ್ಯಂ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ || ”

ಜಾಬಾಲಿ ಮುಷಿಯು ಗೌತಮರೊಡನೆ ಹೇಳಿದ್ದೀನೆಂದರೆ:- “ ಹೇ ಭಗವಾ ! ಆಚಾರ್ಯನಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿದ್ಯೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಶೋಭೆಯನ್ನೂ, ದೃಢತ್ವವನ್ನೂ, ಸಾಧುತ್ವವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ತನ್ಮುಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರು ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿಸುವ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ” ಎಂಬದೆ !

“ ಯಥಾ ಖರ್ಗ ಖನಿಕ್ರೇಣ ನರೋ ವಾರ್ಯಧಿಗಚ್ಯತಿ || ತಥಾ ಗುರುಗತಾಂ ವಿದ್ಯಾಂ ಶುಕ್ಲಾಪುರಧಿಗಚ್ಯತಿ || ” (ಮನು)

“ ಛಾಮಿಯನ್ನು ಗುದ್ದಲಿಯಿಂದ ಅಗೆಯುತ್ತಾ ಅಗೆಯುತ್ತಾ ಮನುಷ್ಯನು ಜಲವನ್ನು ಪಡಿಯುವಂತೆ ಪೂರ್ಣ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವವನು ಗುರುಮುಖದಿಂದ ಸಮಗ್ರವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ ಪಡಿಯುವನು. ”

“ ಕಸ್ಮಾದಾಚಾರ್ಯಃ ಆಚಾರಂ ಗ್ರಾಹಯತ್ಕಾಚಿನೋತ್ಕರ್ಥಾ ಅಚಿನೋತಿ ಬುದ್ಧಿಮಿತಿ ವಾ || ” (ನಿರುಕ್ತೆ)

“ ಆಚಾರ್ಯನೆಂದರೆ ತಾನು ಸರ್ವ ವಿದ್ಯಾಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದು ಕ್ಷೌಂಡು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮಾಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾ, ಸರ್ವಾರ್ಥಸಂಪನ್ನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವವನೂ, ಎಲ್ಲಾ ವೇದಾದಿಕಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಸಮೇತ ಬೋಧಿಸಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವವನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ”

“ ಪಿತಾಹೇನಂ ಜನಯತಿ ಪುರುಷಂ ಪುರುಷರ್ಷಭ || ಪ್ರಜಾಂ ದದಾತಿ ಚಾಚಾರ್ಯ ಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಸ ಗುರುರುಚ್ಯತೇ || ”

“ ತಂದೆಯು ಪುತ್ರನನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡಬಲ್ಲನು; ಆಚಾರ್ಯನಾದರೂ ಈತನಿಗೆ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು

ಉತ್ತಮವಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯನನ್ನೇ ಗುರು ವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ”

“ ತ್ರಯಃ ಪುರುಷಸ್ಯಾತಿಗುರುವೋ ಭವಂತಿ ಮಾತಾ, ಪಿತಾ, ಆಚಾರ್ಯಶ್ಚ || ” (ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ)

“ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮಾತಾ, ಪಿತಾ ಆಚಾರ್ಯಭಂಬ ಮೂವರು ಮುಖ್ಯ ಗುರುಗಳಿರುತ್ತಾರೆ. ”

“ ನಾಸ್ತಿ ವೇದಾತ್ಮರಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ, ನಾಸ್ತಿ ಮಾತೃಸಮೋಗುರುಃ || ”

(ಮಹಾಭಾರತ)

“ ವೇದಕ್ಕೆಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಲ್ಲ; ಮಾತೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ಗುರುವಿಲ್ಲ ! ಇದರಿಂದಲೇ ಬಾಲಕನ ಪ್ರಥಮ ಶಿಕ್ಷೆಯು ತಾಯಿಯಿಂದಲೇ ದೊರಿಯುತ್ತದೆ. ”

“ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಂ ಪರಿದದಾಮಿ, ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ವಾಯ, ಸುಪ್ರ ಜಾತ್ವಾಯ, ಸುವೀರ್ಯಾಯ, ರಾಯಸ್ತೋಷಾಯ, ಸರ್ವೇಷಾಂ ವೇದಾನಾಮುಫಿತತ್ವಾಯ, ಸುಶ್ಲೋಕಾಯ, ಸ್ವಸ್ತಯೇ || ”

(ಸಾಂಖ್ಯಾಯನ ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರ)

“ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯನ್ನು ಗುರುಕುಲವಾಸಾರ್ಥವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ದೀರ್ಘಾಯು, ಸುಸಂತಾನ, ಸುಜನತಾ, ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ, ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದ ಧನವೈಭವಾದಿಗಳಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವವು. ”

“ ತಸೋ ವಿಶೇಷೈಃ ವಿವಿಧೈಃ ವ್ರತೈಶ್ಚ ವಿಧಿಬೋಧಿತೈಃ || ವೇ ದಃ ಕೃತ್ವೋಽಧಿಗಂತವ್ಯಃ ಸರಹಸ್ತೋ ದ್ವಿಜನ್ಮನಾ || ” (ಮನು)

“ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಗುರುಕುಲವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ—ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ, ಗುರುಕುಶ್ರೂಪಾ ಮುಂತಾದ ವ್ರತಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದವರಾಗಿ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳೊಡನೆ ಮಂತ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಪ ಎಲ್ಲಾ ವೇದಗಳನ್ನೂ ಅಭ್ಯಸಿಸ ತಕ್ಕದ್ದು. ”

“ ಧರ್ಮಶ್ಚ ಸತ್ಯಂ ಚ ತಸೋ ದಮಶ್ಚ |

ಅನಾತ್ಮರೈಃ ಹೀ ಸ್ತಿತಿಕ್ಷಾನ್ತಸೂಯಾ ||

ದಾನಂ ಶೃತಂ ಚೈವ ಧೃತಿಃ ಕ್ಷಮಾ ಚ |

ಮಹಾವ್ರತಾ ದ್ವಾದಶ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ || ”

“ ಧರ್ಮ, ಸತ್ಯ, ತಪಸ್ಸು, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯತ್ವ, ಪರರ ವಿಳಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಈರ್ಷ್ಯಾ ಮಾಡದಿರುವಿಕೆ, ಲಜ್ಜಾ, ಸಹನ, ಅಸೂಯಾರಾಹಿತ್ಯತೆ,

ದಾನ, ಮೈದಿಕಸಿದ್ಧಾಂತಜ್ಞಾನ, ಧಾರಣಾಶಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ ಈ ೧೨ ಮಹಾವ್ರತಗಳಿಂದೆನ್ನಲ್ಪಡುವವು. ”

“ಧರ್ಮಾದಯೋ ದ್ವಾದಶ ಯಸ್ಯರೂಪ |

ಮನ್ಯಾನಿ ಚಾಂಗಾನಿ ಯಥಾಬಲಂ ಚ ||

ಅಚಾರ್ಯಯೋಗೇ ಫಲತೀತಿಚಾಹುಃ |

ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಥಯೋಗೇನ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಮ || ”

“ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ೧೨ ಮಹಾವ್ರತಗಳೂ, ಯಮನಿಯಮಾದಿಗಳೂ, ಕಾರೀರಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕಬಲಾದಿಗಳೂ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಮದ ರೂಪಗಳಾಗಿರುವವು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಮದ ಸಿದ್ಧಿಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಚಾರ್ಯಸೇವೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು, ಅವರಿಂದ ಅರ್ಥಸಹಿತವಾಗಿ ಸದ್ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವದೇ ಆಗಿದೆ. ”

“ ಯಃ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಮಧೀತೇಬ್ಬಂ, ವಿಧಿನಾ ನಿಯತತ್ಯುಚಿಃ ||

ತಸ್ಯ ನಿತ್ಯಂ ಕ್ಷರತ್ಯೇಷ ಸಯೋ ಧಧಿ ಘೃತಂ ಮಧು || ”

“ ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ನಿಯತವಾಗಿ ಒಂದು ವರ್ಷಕಾಲ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರೆ ಆ ವಿದ್ಯೆಯು ಅವನಿಗೆ-ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ದಧಿ, ಜೇನು ತುಪ್ಪಗಳನ್ನಿತ್ತು ರಕ್ಷಿಸುವದು. ”

“ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಧರ್ಮೇಣ ತಪಸ್ವೀ ಪುಣ್ಯೋ ಭವತಿ, ತಪಸ್ವೀ ಪುಣ್ಯೋ ಭವತಿ || ” (ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್)

“ ಹೀಗೆಯೇ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯರೂಪ ವೇದಾಧ್ಯಯನದಿಂದ ತಪಸ್ವಿಯೂ, ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ”

“ ನಿತ್ಯಂ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಶೀಲಾಶ್ಚ ದುರ್ಗಾಣ್ಯತಿ ತರಂತೋಯೇ || ”

“ ನಿತ್ಯವೂ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವವನು ಮಹಾದುಃಖದಿಂದ ಪಾರಾಗುವನು. ”

“ ಯಥಾ ಯಥಾ ಹಿ ಪುರುಷಃ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಸಮಾಧಿಗಚ್ಛತಿ || ತಥಾ ತಥಾ ವಿಜಾನಾತಿ ವಿಜ್ಞಾನಂ ಚಾಸ್ಯ ರೋಚತೇ || ” (ಮನು)

“ ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಮನುಷ್ಯನು ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಓದುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಜ್ಞಾನವೂ ವರ್ಧಿಸುತ್ತಾ ಅವನು ಮಹಾ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗುವನು. ”

“ ಭದ್ರಮಿಚ್ಛಂತ, ಋಷಯಃ ಸ್ವರ್ವಿದಸ್ತಪೋ ದೀಕ್ಷಾ ಮುಪನಿಷೇದುರಗ್ರೇ || ತತೋ ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಬಲನೋಜಶ್ಚ ಜಾತಂ, ತಸ್ಯ ದೇವಾಯ ಉಪನ್ನಮನ್ತು || ” (ಅಥರ್ವಣವೇದ)

“ಸುಖ ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣಗಳನ್ನಾಶಿಸುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಿ ಜನರು ಪ್ರಥಮ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಭಾವಣೆ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯತಾದಿ ತಪಸ್ಸು, ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಾಪ್ತೈರ್ಥ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸೇವಿಸುವರು. ಇವರುಗಳಿಂದ ರಾಜ್ಯ, ಬಲ, ತೇಜಸ್ಸು ಇವುಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು. ಹೀಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದರೇ ತಿಳಿಯದ ವೇದಾಧ್ಯಯನಮಾಡಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಜವರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುವದು ಸರ್ವರ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ. ”

“ಅನೇನ ಕ್ರಮಯೋಗೇನ ಸಂಸ್ಕೃತಾತ್ಮಾ ದ್ವಿಜಃ ಶನೈಃ || ಗುರೌ ವರ್ಷ ಸಂಜಿನುಯಾದ್ವಾಹ್ಮಾಧಿಗಮಿಕಂ ತಪಃ || (ಮನು)

“ವೇದಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಸೇವನಾ ವಿಧಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಾ ಗುರುಕುಲವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ತಾಪೂರ್ವಕ ವೇದಾದಿ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ”

ಆಚಾರ್ಯವಿಷಯ:—“ತೃಜೇದ್ಧರ್ಮಂ ದಯಾಹೀನಂ ವಿದ್ಯಾಹೀನಂ ಗುರುಂ ತೃಜೇತ್ || ” (ಚಾಣಕ್ಯ)

“ಯಾವ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ದಯೆಯೇ ಇಲ್ಲವೋ ಆ ಮತವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಸತಕ್ಕದ್ದು; ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವ ಆಚಾರ್ಯನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆಯೇ ಇಲ್ಲವೋ ಅಂತವನನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಸಬೇಕು. ”

ಯಾಕೆಂದರೆ:—ಶಾಸ್ತ್ರಾಯ ಗುರು ಸಂಯೋಗಃ || ” (ಶುಕ್ರನೀತಿ)

“ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಯನಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಗುರುಕುಲವಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ”

“ಹಿತೋಪದೇಷ್ಯಾ ಶಿಷ್ಯಸ್ಯ ಸುವಿದ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕೋ ಗುರುಃ || ”

“ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಾದಿ ಸದುಪದೇಶದಿಂದ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನೇ ಆಚಾರ್ಯನು. ”

“ಅಚಾರ್ಯಂಪರೀಕ್ಷೇತ, ತದ್ಯಥಾ, ಪರ್ಮವದಾತಕ್ರೂತಂ, ಪರಿದ್ವಷ್ಟೈ ಕರ್ಮಾಣಂ, ದಕ್ಷಂ, ದಕ್ಷಿಣಂ, ಶುಚಿಂ ಸರ್ಮೇಂದ್ರಿಯೋಪಸನ್ನಂ, ಪ್ರಕೃತಿಜ್ಞಂ, ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಜ್ಞಂ, ಸುಸಂಪತ್ಕೃತವಿದ್ಯಮಾನ ಸೂಯಕಮಕೋಪಸಂ, ಶ್ಲೇಶಕ್ಷಮಂ, ಶಿಷ್ಯವತ್ಸಲಮುಧ್ಯಾಪಕಂ, ಜ್ಞಾಪನಾಸಮರ್ಥಮಿತ್ಯೇವಂ ಗುಣೋಹ್ಯಾಚಾರ್ಯಃ || ”

(ಚರಕ-ವಿಮಾನಸ್ಮಾನ)

“ಆಚಾರ್ಯನು ಎಂತವನಾಗಿರಬೇಕೆಂದರೆ:—ತುಡ್ಡ ತಾ ಪೂರ್ವಕವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರುವವನೂ, ಶಿಲ್ಪಾದಿ ಹಸ್ತಕ್ರಿಯಾಕುಶಲನೂ, ಬಳ್ಳೇ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅರಿಯತಕ್ಕವನೂ, ಚತುರನೂ, ಕುಹಿವ್ರತನೂ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸದೇ ಇರುವವನೂ, ಪುಸ್ತಕ ಯಂತ್ರಾದಿ ಸಾಧನಾನು

ತನೂ, ಇಂದ್ರಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಕುಶಲನೂ, ಶಿಷ್ಯನ ದೇಹಪ್ರಕೃತಿ ಬಲ
ವಿದ್ಯಾರುಚಿ ಮುಂತಾದ್ದನ್ನರಿಯುವವನೂ, ಕರ್ತವ್ಯತಾಭಿಜ್ಞನೂ, ಅಸು-
ಯಾರಹಿತನೂ, ಕ್ರೋಧರಹಿತನೂ, ಸಹಿಷ್ಣುವೂ, ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯವುಳ್ಳ
ನನೂ, ಓದಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಕುಶಲನೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ”

“ಆಚಾರ್ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಮೂರ್ತೀ ಪಿತಾಮೂರ್ತೀ ಪ್ರಜಾಪ-
ತೇಃ || ಮಾತಾ ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಮೂರ್ತಿಸ್ತು ಭ್ರಾತಾ ಸ್ವೋಮೂ-
ರ್ತಿರಾತ್ಮನಃ || ” (ಮನು)

“ಆಚಾರ್ಯನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಕರೀರವೆಂತಲೂ, ತಂದೆಯು ಹಿರಣ್ಯಗ-
ರ್ಭನ ಮೂರ್ತಿಯಂತಲೂ, ತಾಯಿಯು ಪೃಥ್ವಿಯ ಕರೀರವೆಂತಲೂ ತಿಳಿದು,
ಈ ದೇವತಾರೂಪರಾದ ಇವರನ್ನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಅಪಮಾನಪಡಿಸಬಾರದು. ”

“ಯಂ ಮಾತಾಪಿತರೌ ಕ್ಲೇಶಂ ಸಹೇತೇ ಸಂಭವೇ ನೃಣಾಮ್ ||
ನ ತಸ್ಯನಿಷ್ಕೃತಿಶ್ಚಕ್ಯಾ ಕರ್ತುಂ ವರ್ಷಶಶ್ವಿರಪಿ || ”

“ಗರ್ಭಾಧಾನ ಕಾಲದಿಂದ ಶಿಶುಜನನ ಕಾಲದ ಮತ್ತು ಇತ್ತ ಲಾಗಿ-
ನ ಪರಿಶೋಷಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಎಷ್ಟು ಕ್ಲೇಶವನ್ನು ಸಹಿಸಿರುತ್ತಾ-
ರೋ ಇದರ ಋಣವನ್ನು ತೀರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ನೂರು ವರ್ಷಕಾಲ ಅವರನ್ನು
ಸೇವಿಸಿದರೂ ತೀರತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ದೇವತಾರೂಪರಾದ ತಂದೆತಾಯಿಗ-
ಳನ್ನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನೋಯಿಸಬಾರದು. ”

“ತಯೋರ್ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಿಯಂ ಕುರ್ವಾದಾಚಾರ್ಯಸ್ಯ ಚ ಸರ್ವದಾ ||
ತೇಷ್ವೇವ ಪ್ರಿಷ್ಠಂ ತುಷ್ಪೇಷು ತಪಸ್ಸರ್ಚಂ ಸಮಾಪ್ಯತೇ || ”

“ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಗೂ, ಆಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು
ಸದಾ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಈ ಮೂವರೂ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿರುವಂತೆ ತೃಪ್ತಿ-
ಪಡಿಸುವದರಿಂದಲೇ ಸಮಸ್ತ ತಪಸ್ಸೂ ಆಚರಿಸಿದಂತಾಗುವದು. ”

“ತೇಷಾಂ ತ್ರಯಾಣಾಂ ಶುಶ್ರೂಷಾ ಪರಮಂ ತಪ ಉಚ್ಯತೇ ||
ನ ತೈರಭ್ಯನನುಜ್ಞಾತೋ ಧರ್ಮನುಷ್ಠಂ ಸಮಾಚರೇತ್ || ”

“ಈ ಮೂವರ ಸೇವೆಯೇ ಪರಮ ತಪಸ್ಸಾಗಿರುವದು. ಇವರುಗಳ
ಆಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು. ”

“ತ ಏವ ಹಿ ತ್ರಯೋ ಲೋಕಾಃ ತ ಏವ ತ್ರಯ ಆಶ್ರಮಾಃ ||
ತ ಏವ ಹಿ ತ್ರಯೋ ವೇದಾಃ, ತ ಏವೋಕ್ತಾ ತ್ರಯೋಗ್ನಯಾಃ || ”

“ಈ ಮೂವರೇ ಲೋಕಾಂತರಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸಾಧಕರಾಗಿರುವದರಿಂದ
ಮೂರು ಲೋಕಗಳಾಗಿರುವದು. ಇವರು ಮೂವರೇ ಗೃಹಸ್ಥಾದಿ ಆಶ್ರಮ

ತ್ರಯಗಳು, ಇವರೇ ವೇದತ್ರಯಗಳು, ಇವರೇ ಯಜ್ಞಫಲಪ್ರದಗಳಾದ ಅಗ್ನಿತ್ರಯಗಳು. ”

“ ಸರ್ವೇ ತಸ್ಯಾದೃಶಾ ಭರ್ಮಾಃ ಯಸ್ಯೇತೇ ತ್ರಯಅದೃಶಾಃ ||
ಅನಾದೃಶಾಸ್ತು ಯಸ್ಯೇತೇ ಸರ್ವಾ ಸ್ತಸ್ಯಾ ಫಲಾಃ ಕ್ರಿಯಾಃ || ”

“ ಯಾವನು ಮಾತಾಪಿತಾಚಾರ್ಯರುಗಳನ್ನು ಆದರಿಸುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಸರ್ವ ಧರ್ಮಫಲವೂ ದೊರಿಯುವದು. ಇವರುಗಳನ್ನು ಅನಾದರಣೆ ಮಾಡುವವನು ಮಾಡುವ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳೂ ನಿಷ್ಫಲಗಳಾಗಿರುವವು. ”

“ ಯಾವತ್ತಯಸ್ತೇ ಜೀವೇಯುಃ ತಾವನ್ನಾನ್ಯಂ ಸಮಾಚರೇ
ತಾ|| ತೇಷ್ವೇವ ನಿತ್ಯಂ ಶುಶ್ರೂಷಾಂ ಶುಶ್ರಾಪ್ತಿಯಹಿತೇ ರತಃ || ”

“ ಯಾವವರಿಗೆ ಈ ಮೂವರೂ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಸೇವಿಸುವದೇಹೂರ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬೇರೇ ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಶುಶ್ರೂಷೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಿಯಹಿತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು. ”

“ ಯೋ ವೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಮನೂಜಾಸತಮಃ ಸ ವಿಷಾಂ ವೀ
ರೈವತ್ತಮಃ || ” (ಕತಪಥಬ್ರಾಹ್ಮಣ)

“ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ”

“ ಯಸ್ತು ವಿಜ್ಞಾನವಾ ಭವತಿ ಯುಕ್ತೇನ ಮನಸಾ ಸಹ ||
ತಸ್ಯೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ವಶ್ಯಾನಿ ಸದಶ್ವಾನಿ ಇವ ಸಾರಭೇಃ || ”

(ಕರೋಪನಿಷತ್)

“ ವಿದ್ಯಾವಂತನಾಗಿ ಯುಕ್ತವಾದ ಮನೋವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಪುರುಷನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸಾರಥಿಯ ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಿದ್ದಿದ ಕುದುರೆಗಳಂತೆ ವಶೀ ಭೂತಗಳಾಗಿರುವವು. ”

“ ನ ಹಾಯಸ್ಯೇಃ ನ ಪಲಿತ್ಯೇಃ ನ ವಿಶ್ವೈರ್ನ ಚ ಬಂಧುಭಿಃ || ಯ
ಷಯಶ್ಚಕ್ರೀ ಧರ್ಮಂ ಯೋಽನೂಜಾನಃ ಸ ನೋ ಮಹಾ || ”

(ಮನುಸ್ಮೃತಿ)

“ ವಯಸ್ಸಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಕೂದಲು ನರತದ್ದರಿಂದಲೂ, ಧನದಿಂದಲೂ, ಬಂಧುಸಂಪತ್ತಿನಿಂದಲೂ ಮನುಷ್ಯನು ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಲಾರನು. ಕಿಂತು ಯು ಷಿಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತದಂತೆ ಯಾವನು ವಿದ್ಯಾವಂತನೋ ಅವನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂಬದು ಯುಕ್ತವು. ”

ಗುರುಕುಲವಾಸದ ದೃಷ್ಟಾಂತಃ—“ ವಿವಿಕ್ತೇ ಪರ್ಮತತರ್ಹೀ ಪಾ
ರಾಶರೋ ಮಹಾತಪಾಃ || ವೇದಾನಧ್ಯಾಪಯಾಮಾಸ ವ್ಯಾಸ

ಶಿಷ್ಯಾನ್ಮಹಾತಮಾಃ || ಸುಮಂತಂ ಚ ಮಹಾಭಾಗಂ, ವೈಕಂಠಾ-
ಯನಮೇವ ಚ || ಜೈಮಿನಿಂ ಚ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಂ ಜೈಲಂ ಚಾ-
ಪಿ ಕಪಸ್ವಿನಮ್ || ”

“ ಏಕಾಂತಸ್ಥಾನವಾದ ಪರ್ಮತಟದಲ್ಲಿ ಮಹಾತಪೋಧನರಾದ ವೇದ
ವ್ಯಾಸರವರು—ಸುಮಂತ, ವೈಕಂಠಪಾಯನ, ಜೈಮಿನಿ, ಮೈಲರೆಂಬ ಮಹಾ
ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ಶಿಷ್ಯೋತ್ತಮರಿಗೆ ವೇದಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಸಮೇತವಾಗಿ ಉಪ
ದೇಶಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ”

“ ಭೃಗುರ್ವೈ ವಾರುಣಃ ವರುಣಂ ಪಿತರಮುಪಸಸಾರ, ಅಧೀಹಿ
ಭಗವ್ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ || ” (ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್)

“ ಭೃಗುಋಷಿಯು ಅವನ ತಂದೆಯಾದ ವರುಣನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ
ಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದನು. ”

“ ಪಿಷ್ಪಲಾಮೋಽಂಗಿರಾಃ ಸನತ್ಕುಮಾರಶ್ಚಾಥರ್ವಣಂ ಭಗವಂ
ತಂ ಪಪ್ರಚ್ಛ || ” (ಅಥರ್ವಶೀಷೋಪನಿಷತ್)

“ ಪಿಷ್ಪಲಾದ ಋಷಿಪುತ್ರನಾದ ಅಂಗಿರಾ ಮತ್ತು ಸನತ್ಕುಮಾರ ಇವ
ರಿಬ್ಬರೂ ಅಥರ್ವಋಷಿಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ”

“ ಅಧೀಹಿ ಭಗವ ಇತಿ ಹೋಪಸಸಾದ ಸನತ್ಕುಮಾರಂ ನಾರದಃ || ”

(ಛಾಂದೋಗೋಪನಿಷತ್)

“ ಸನತ್ಕುಮಾರ ಋಷಿಯವಳಿ ಗುರುಕುಲವಾಸದಿಂದಿದ್ದು ಕ್ಷೌಂಡ
ನಾರದಋಷಿಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ”

“ ತಗ್ಂಹೈ ತದುದ್ದಾಲಕ ಆರುಣಿರ್ವಾಜಸನೇಯಾಯ ಯಾ
ಜ್ಞಾನಲ್ಯಾಯ ಅಂತೇನಾಸಿನೇ ಉಕ್ತೋವಾಚ || ”

(ಬೃಹದಾರಣ್ಯೋಪನಿಷತ್)

“ ಆರುಣಿ ಪುತ್ರನಾದ ಉದ್ದಾಲಕಋಷಿಯ ಸಮೀಪ ಗುರುಕುಲವಾಸ
ಮಾಡಿ ವಾಜಸನೇಯನಾದ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಋಷಿಯು ವೇದಾರ್ಥಿಯನ
ಮಾಡಿದನು. ”

ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನಿಂದ ಮಧುಕನೂ, ಮಧುಕನಿಂದ
ಚೂಲನೂ, ಇವರಿಂದ ಭಾಷವತ್ತಿಯೂ, ಅವರಿಂದ ಜಾಬಾಲನೂ ಇವರಿಂದ
ಇತರೇ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಗುರುಕುಲವಾಸಕ್ರಮದಿಂದ ವೇದಾರ್ಥಿಯನ ಮಾಡಿ
ದಂತೆ ಇದೇ ಬೃಹದಾರಣ್ಯೋಪನಿಷತ್ ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಇದೆ. ಅದರಂತೆಯೇ
ಪ್ರಕ್ಷೋಪನಿಷತ್‌ನಲ್ಲಿ—ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದವನಾದ ಸುಕೇಶನೂ, ಶೈಬ್ಯ
ನಾದ ಸತ್ಯಕಾಮನೂ, ಗಾರ್ಗ್ಯಗೋತ್ರದವನಾದ ಸಾರ್ವಯಣಿಯೂ, ಆಶ್ವ

ಶಾಯನ ಗೋತ್ರದವನಾದ ಕೌಶಲ್ಯನೂ, ಭಾರ್ಗವನಾದ ವೈದರ್ಭಿಯೂ, ಕಾತ್ಯಾಯನಗೋತ್ರದವನಾದ ಕಬಂಧಿಯೂ ಈ ೬ ಜನ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಪಿಪ್ಪಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುಕುಲವಾಸಕ್ರಮದಿಂದ ವೇದಾಧ್ಯಾಪ್ತಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ವಿಷಯವು ವಿವರವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ—

“ ಉಪಕೌಶಲೋ ಹ ವೈಕಾಮಲಾಯನಃ ಸತ್ಯಕಾಮೇ ಜಾಬಾ
ಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಮುಪಾಸ || ” (ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್)

“ ಕಾಮಲಾಯನ ಪುತ್ರನಾದ ಉಪಕೌಶಲನು ಜಾಬಾಲ ಪುತ್ರನಾದ ಸತ್ಯಕಾಮ ಋಷಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಸುನಿಯಮದಿಂದ ಗುರುಕುಲವಾಸದ
ಲ್ಲಿದ್ದು ಕ್ಷೌಂಡು ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದನು. ”

“ ಸ್ವೋದಂ ಗುರುವಚಃ ಕುರ್ವಣ || ” (ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ)

“ ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತನಾದ ಪರಶುರಾಮನು ಕಸ್ಯವ ಮಹರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುರು
ಕುಲವಾಸಕ್ರಮದಿಂದ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದನು. ”

“ ಮಹರ್ಷೇರಗ್ನಿವೇಶಸ್ಯ ಸಕಾಶಮಹಮಚ್ಯುತ || ಅಸ್ತಾಸ್ತ
ನುಗಮಂ ಪೂರ್ವಂ ಯಜುರ್ವೇದ ಚಿಕೀರ್ಷಯಾ || ಬ್ರಹ್ಮಚಾ
ರೀ ವಿನೀತಾತ್ಮಾ ಜಟಿಲೋ ಬಹುಲಾ ಸಮಾಃ || ಅವಸಂ ಸುಚಿ
ರಂ ತತ್ರ ಗುರುಶುಕ್ರೂಷಣೇ ರತಃ || ” (ಮಹಾಭಾರತ)

“ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯನು ಭೀಷ್ಮರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ:—ಅಸ್ತಾದಿವಿ
ದ್ಯೆಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ನಾನು ಅಗ್ನಿವೇಶ ಮಹರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುಕುಲವಾಸಕ್ರ
ಮದಿಂದ ಯಜುರ್ವೇದಾದಿ ಸಕಲ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ
ದೆನು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತದಿಂದ, ವಿನೀತೇಂದ್ರಿಯವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದು ಕ್ಷೌಂ
ಡು, ಜಡೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕ್ಷೌಂಡು ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳವರಿಗೆ ಗುರುಸೇವಾತ
ತ್ವರನಾಗಿದ್ದು ಕ್ಷೌಂಡು ನಿಯತ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತದಿಂದ ಸಾಂಗವೇದಗಳನ್ನ
ಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದೆನು ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

“ ಜನಕೋ ಹ ವೈದೇಹಃ ಕೂರ್ಚಾದುಪಾಸಸರ್ಪನ್ನು ವಾಚ
ನಮಸ್ತೇ ಯಾಜ್ಞಾನ್ವಲ್ಕಾನುಮಾರಾಧೀತಿ || ”

(ಬೃಹದಾರಣ್ಯೋಪನಿಷತ್)

“ ವೈದೇಹನಾದ ರಾಜಾ ಜನಕನು ಆಸನದಿಂದೆದ್ದ ವನಾಗಿ ಯಾಜ್ಞ
ವಲ್ಕ್ಯ ಮುಷಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮಮಾಡಿ— “ ಭಗವತ್ ! ನನಗೆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿ
ಸಿರಿ ” ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ”

“ ಸತೇದಂ ಪಿತುರಾಚಾರ್ಯಃ ತವಚೈವ ಪರಂತಪ || ”

(ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ)

“ ವಸಿಷ್ಠ ಋಷಿಯು ರಾಮನಿಗೆ—ನಾನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ದಶರಥನಿಗೂ, ಹಾಗೆಯೇ ನಿನಗೂ ವೇದವನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡಿದ ಆಚಾರ್ಯನಾಗಿ ದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ”

“ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಹಿತ ತೇ ವಿದ್ಯೇ ಮಹರ್ಷೇ ಭಾವಿತಾತ್ಮನಃ ||

ವಿದ್ಯಾಸು ಮುದಿತೋ ರಾಮಃ ಶುಶುಭೇ ಭೀಮವಿಕ್ರಮಃ ||

(ರಾಮಾಯಣ)

“ ಬಲಾ, ಅತಿಬಲಾ ಎಂಬೆರಡು ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗುರುಕುಲವಾಸದಿಂದಿದ್ದು ವಿದ್ಯಾಮಿತ್ರರಲ್ಲಿ ರಾಮನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದನು. ”

“ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಪುರೋಗಾಂಸ್ತು ದೇವರ್ಷೀನಸಕೃತ್ಪ್ರಭುಃ ||

ತೋಷಯಿತ್ಪೋಷಚಾರೇಣ ರಾಜನೀತಿಮಥೀತವಾ || ಉತ

ನಾ ವೇದಯಂಚ್ಛಾಸ್ತಂ ಯಚ್ಚ ವೇದಗುರುದ್ವಿಜಃ || ಯಚ್ಚ

ಧರ್ಮಂ ಚ ವೈಯಾಖ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾ ಕುರುಸತ್ತಮಃ || ಭಾ

ರ್ಗವಾಚ್ಛವನಾಚ್ಛಾಪಿ ವೇದಾಸಂಗೋಪಬೃಂಹಿತಾ || ಪ್ರತಿ

ಪೇದೇ ಮಹಾಬಾಹು ವಸಿಷ್ಠಾಚ್ಚರಿತವ್ರತಃ || ಮಾರ್ಕಾಂಡೇ

ಯ ಮುಪಾತ್ ಕೃತ್ಯಂ ಯತಿಧರ್ಮ ಮನಾಪ್ರವಾ || ರಾಮಾ

ದಸ್ತ್ರಾಣಿ ಕ್ರಾಚ್ಛ ಪ್ರಾಪ್ತವಾ ಪುರುಷರ್ಷಭ || ”

(ಮಹಾಭಾರತ ಶಾಂತಿಪರ್ವ)

“ ವ್ಯಾಸರು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು—ಭೀಷ್ಮನು ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ರಾಜನೀತಿಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದನು. ಎಷ್ಟು ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಮತ್ತು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ತಿಳಿದಿದ್ದರೋ ಅವರಿಂದ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರ್ಥಸಮೇತವಾಗಿ ಭೀಷ್ಮನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಭಾರ್ಗವ, ಚೈವನ, ವಸಿಷ್ಠ ಇವರುಗಳಿಂದ ಸಾಂಗವಾಗಿ ವೇದಗಳನ್ನೂ ಅರ್ಥಸಮೇತವಾಗಿ ಗುರುಕುಲವಾಸಕ್ರಮದಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಹೀಗೆಯೇ ಮಾರ್ಕಾಂಡೇಯ ಋಷಿಯಿಂದ ವೇದಾಂತವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ, ಪರಶುರಾಮನಿಂದಲೂ ಇಂದ್ರನಿಂದಲೂ ಯುದ್ಧವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದನು. ”

“ ಪಾಂಚಾಲೋ ರಾಜಪುತ್ರಶ್ಚ ಯಜ್ಞಸೇನೋ ಮಹಾಬಲಃ ||

ಇತ್ಯಸ್ತದೇತೋ ನ್ಯವಸತ್ತಸ್ಮಿ ನೈವ ಗುರೌ ಪ್ರಭುಃ || ”

“ ಪಾಂಚಾಲ ದೇಶದ ರಾಜಪುತ್ರನಾದ ದೃಪದನು ಅಗ್ನಿನೇಕಮುಷಿಯಿಂದ ಕಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಗುರುಕುಲವಾಸ ಮಾಡಿದನು. ”

ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಆರ್ಷಗ್ರಂಥಗಳಾದ—ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾರಣ್ಯಕ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಅಧಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಖಂಡವು ಯಾವರೀತಿ ಸದ್ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದ ತೊರುವನೆಯಾಗಿತ್ತೆಂಬದು ಹೊರಪಡದೆ ಇರಲಾರದು. ಇದನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವನು:—

“ ಏತದ್ವೇಶಪ್ರಸೂತಸ್ಯ ಸಕಾಶಾದಗ್ರಜನ್ಮನಃ || ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ಚರಿತ್ರಂ ಶಿಷ್ಟೇರ್ವ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಸರ್ವಮಾನವಾಃ || ”

“ ಈ ಭರತಖಂಡದ ಅಗ್ರಜನ್ಮ (ಬ್ರಾಹ್ಮಣ) ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪೃಥ್ವಿಯ ಎಲ್ಲರೂ—ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ಚರಿತ್ರಂ—ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನುಷ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಸಾರ್ಥಕವಾದ ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದರು ” ಎಂದಿದೆ. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಭರತಖಂಡವೇ ಸಕಲ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ದರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳ ಖನಿಯಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಯಥಾವತ್ ಉಪಯೋಗಿಸತಕ್ಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮದ ಸುನಿಯಮಗಳೂ, ಗುರುಕುಲವಾಸ ಕ್ರಮವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯತ್ಪ್ರಜೆಯಾದರೂ ಅನಾಧಿಕಾಲದ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಆಪಾತತಃ ತಿಳಿದು, ಅದರಂತೆ ತಾವೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಮೂಲಮಂತ್ರವೆಂದರಿತು ಸರ್ವರಿಗೂ ತಿಳಿಸುವೆವು.

ಇಂತು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವಿಧಿ ಎಂಬ ಅಷ್ಟಮಾಶಯವು.

ನ ವ ಮಾ ಕ ಯ ವು .

ಸದಾಚಾರ.

ಜಗತ್ತಿನ ಸುಖವು ನಮಗೆ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ದೊರಿಯಬೇಕಾದರೆ “ ಶರೀರ ಮಾಯ್ಯಂ ಬಲುಧರ್ಮ ಸಾಧನಮ್ ” ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ ನಮ್ಮ ಶರೀರವು ನೀರೋಗದೃಢವಾಗಿರಬೇಕಾದದ್ದು ಮೊದಲನೇ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾನುಷ್ಠಾನ ಕ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದೆವು.

ಪರಮೇಶ್ವರನ ವಿಚಿತ್ರ ವ್ಯಾಪಾರವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾದ ಕಾಮೇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ, ಪುರುಷರಿಗೂ ಏರ್ಪಡಿಸಿ, ಅದು ಪ್ರವೃದ್ಧಿಯಾಗಲು ಸಕಲ ಧಾನ್ಯ ಫಲ ಮೂಲಾಕಾಶವನ್ನರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ ದಧಿ ಘೃತ ಹೇರ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಶರ್ಕರಾದಿಗಳನ್ನೂ ಜೀರಣವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

“ ತಾಂಬೂಲಂ ಮಧು ಕುಸುಮಸ್ರಜೋ ವಿಚಿತ್ರಾಃ |

ಕಾಂತಾರಂ ಸುತರುವನಂ ವಿಲಾಸವತ್ಯಃ ||

ಗೀತಾನಿ ಶ್ರವಣಹರಾಣಿ ಮೃಷ್ಟಮನ್ನಮ್ |

ಕ್ಲೇಬಾಕಾಮುಪಿ ಜನಯಂತಿ ಪಂಚಭಾಣಮ್ || ”

“ ಸಕಲ ಪರಿಕರ ಸಂಪನ್ನವಾದ ತಾಂಬೂಲಸೇವನೆ, ಸೀಧು ಮುಂತಾದ ಮದ್ಯಪಾನ, ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಪುಷ್ಪಸ್ರಜಗಳ ಧಾರಣೆ, ಸುಂದರತರ ಶೀತಲ ಚ್ಚಾಯೆಯುಳ್ಳ ವೃಕ್ಷಗಳ ಉದ್ಯಾನ ಪಸವಿಹಾರ, ವಿಲಾಸಾತಿಶಯದಿಂದ ಮರುಳುಗೊಳಿಸುವ ಕಾಮಿನಿಯರು, ವೀಣಾ, ಪಿಟೀಲು, ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ, ತಬಲಾ ಮುಂತಾದ ವಾದ್ಯಗಳ ಮಂಜುಲ ನಾದದೊಡನೆ ಲಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಾಡತಕ್ಕ, ಶ್ರವಣಸುಖಕರವಾದ ಸಂಗೀತದ ಶ್ರವಣ, ಪುಣ ರೋಗಾದಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಆನಂದದಿಂದ ಭುಜಿಸತಕ್ಕ ದಿವ್ಯಾನ್ನವರ್ಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವದರಿಂದ ನಪುಂಸಕನಿಗೂ ಮನ್ಮಥಕಲೆಯುಂಟಾಗುವದು ” ಎಂದಿದೆ.

“ ದೃಷ್ಟಿಸುಖಾ ಸಕಲಾ ತರುಜಾತಿಃ |

ಶ್ರೋತ್ರಸುಖಃ ಕಿಲ ಕೋಕಿಲನಾದಃ ||

ಅಂಗಸುಖಾರ್ತವಶೇನ ವಿಭೂಷಾ |

ಚಿತ್ರಸುಖಃ ಸಕಲಃ ಪರಿವಾರಃ || ”

ಅಂದರೆ “ ವಿಭವಿಭ ಆನಂದೋತ್ಪಾದಕಗಳಾದ ವೃಕ್ಷವಿಶೇಷಗಳು ದೃಕ್ಪಥಕ್ಕೆ ಸುಖವನ್ನಂಟು ಮಾಡುವವು; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪರಮ ಮನೋಹರ ಗೀತಗಳಂತೆ ತಮ್ಮ ಕಲಕಲಧ್ವನಿಯಿಂದ ಆನಂದವನ್ನಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೋಕಿಲಾದಿ ಪಕ್ಷಿಗಳ ರವವು ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಅಪರಿಮಿತಾನಂದಪ್ರದವು; ವಸಂತಾದಿ ಋತುಧರ್ಮಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ವಿಭೂಷಣಾದಿಗಳು ಅಂಗ (ದೇಹ)ಕ್ಕೆ ಸುಖಾಸ್ಪದಗಳು; ಇದಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಸಕಲಮಾತಾ, ಪಿತಾ, ಪತ್ನೀ, ಪುತ್ರ, ಭ್ರಾತಾ, ಪಿತೃವೃ ಮುಂತಾದ ಪರಿವಾರವು ತನ್ನ ಸಂತೋಷದೊಂದಿಗೆ ಮಿಳಿತ ರಾಗಿರಲು ಮನಸ್ಸಿಗುಂಟಾಗುವ ಆನಂದವು ಅರ್ವಾನೀಯವಾದದ್ದು !! ”

“ ತಾಂಬೂಲ ಘಚ್ಛಮದಿರಾ |

ಕಾಂತಾ ಕಾಂತಾ ನಿಶಾ ಶಶಾಂಕಾಂಕಾ ||

ಯದ್ಯಚ್ಛ ಕಿಂಚಿದಿಷ್ಟಮ್ |

ಮನಸೋ ವಾಚೀಕರಂ ತತ್ತತ್ || ”

“ ತಾಂಬೂಲವೂ, ನಿರ್ದಲವಾದ ಮದಿರಾ (ಮದ್ಯ) ಪಾನವೂ, ವಿಲಾಸಾಸ್ಪದರಾದ ಕಾಮಿನಿಯರು, ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರನಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ರಮಣಮಾಡುವಿಕೆಯೂ, ಇನ್ನೂ ಮುಂತಾದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹರ್ಷವನ್ನಂ

ಟುಮಾಡುವ ಕಾಮೋತ್ತೇಜಕ ಪರಿಕರಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಗೃಹಕೃತ್ಯದ ದುಃಖಾನುಭವವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಪರಮಹರ್ಷಪ್ರದಗಳಾಗುವವು. ”

ಹೀಗೆ ನಾವು ಭುಜಿಸುವ, ಅನುಭವಿಸುವ, ಸಹವಾಸದಿಂದಿರುವ ಸಕಲವೂ ನಮ್ಮ ಕ್ಷೇಮಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಏರ್ಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು. ಪರಂತು ನಾವು ಪ್ರತ್ಯಹವೂ ಆಚರಿಸತಕ್ಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರತಃ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯದೆ, ವಿಷಮವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವದರಿಂದ ವಿಧವಿಧ ದೋಷಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತೇವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ:—

“ ನ ವೇರ್ಗಾ ಧಾರಯೇದ್ಧೀಮಾ ಜಾತಾ ಮೂತ್ರಪುರೀಷಯೋಃ || ನ ರೇತಸೋ ನ ವಾತಸ್ಯ ನ ನಮ್ಯಾಃ ಕ್ಷವಥೋರ್ನ ಚ || ನೋದ್ಗಾರಸ್ಯ ನ ಜೃಂಭಾಯಾ ನ ವೇರ್ಗಾ ಕ್ಷುಪ್ತಿಶಾಸಯೋಃ || ನ ಬಾಷ್ಪಸ್ಯ ನ ನಿದ್ರಾಯಾಃ ನ ಶ್ವಾಸಸ್ಯ ತ್ರಮೇಣ ಚ || ”

“ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಪುರುಷನು—ಮೂತ್ರ, ಮಲ, ವೀರ್ಯ, ವಾಯು, ಭದ್ರಿ, ಶೀನು, ಆಕಳಿಕೆ, ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆ, ಹಸಿವು, ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಬಾಷ್ಪ, ನಿದ್ರಾ, ಶ್ರಮದಿಂದಂಟಾದ ಶ್ವಾಸ ಇವುಗಳ ವೇಗವನ್ನು ತಡಿಯಬಾರದು. ”

“ ವಸ್ತಿಮೇಹನಯೋಃ ಶೂಲಂ ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛಂ ಶಿರೋರುಜಾ ||

ವಿರಾಮೋ ವಂಕ್ಷಜಾನಾಹಃ ಸ್ಯಾಲ್ಲಿಂಗೇ ಮೂತ್ರನಿಗ್ರಹೇ || ”

“ ಮೂತ್ರದ ವೇಗವನ್ನು ತಡಿಯುವದರಿಂದ—ವಸ್ತಿ ತಥಾ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಪೀಡಾ, ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ, ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಾಧೆ, ವಿರಾಮ ಮತ್ತು ವಂಕ್ಷಜ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಆನಾಹವೆಂಬ ವಾತರೋಗ ಇವು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ”

“ ಸ್ವೇದಾವಗಾಹನಾಭ್ಯಂ ಗಾತ್ ಸರ್ಪಿಷಶ್ಚಾವಪೀಡಕಮ್ ||

ಮೂತ್ರೇ ಪ್ರತಿಹತೇ ಕುರ್ಯಾತ್ ಪ್ರವಿಧಂ ವಸ್ತಿಕರ್ಮಚ || ”

“ ಮೂತ್ರ ನಿರೋಧದಿಂದಂಟಾದ ರೋಗಗಳ ಪ್ರತೀಕಾರಕ್ಕಾಗಿ—ಸ್ವೇದ, ಅವಗಾಹನ, ಅಭ್ಯಂಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವದಲ್ಲದೆ, ವಾಯುವನ್ನು ಅನುಲೋಮಪಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಭೃತಮರ್ದನವೂ, ಮೂರು ವಿಧವಾದ ವಸ್ತಿ ಕರ್ಮವೂ ಅನುಷ್ಠೇಯವಾದವುಗಳು. ”

“ ಪಕ್ಷಾಶಯಶಿರಶ್ಶೂಲಂ ವಾತವರ್ಜೋ ನಿರೋಧನಮ್ ||

ಪಿಂಡಕೋದ್ವೇಷ್ವನಾಧ್ವಾನಂ ಪುರೀಷೇ ಸಾದ್ವಿಧಾರಿಣೇ || ”

“ ಮಲವನ್ನು ತಡಿಯುವದರಿಂದ—ಪಕ್ಷಾಶಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಪೀಡಾ, ವಾಯು ತಥಾ ಮಲಗಳ ನಿರೋಧ, ಕರಳುಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿದಂಟಾಗುವಿಕೆ, ಆಧ್ವಾನ ವಾಯುವುಕೋಪ ಇವು ಉಂಟಾಗುವವು. ”

“ಸ್ವೇದಾಭ್ಯಂಗಾವಗಾಹಾಶ್ಚ ವರ್ತಯೋ ವಸ್ತಿಕರ್ಮ ಚ ||

ಹಿತಂ ಪ್ರತಿಹತೇ ವರ್ಚಸ್ಯನ್ನಪಾನಂ ಪ್ರಮಾಥಿಚ ||”

“ಮಲರೋಧನದಿಂದಂಟಾದ ರೋಗನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ—ಸ್ವೇದ, ಅಭ್ಯಂಗ, ವರ್ತಿ, ವಸ್ತಿಕರ್ಮ ಹಾಗೆಯೇ ವಾಯುವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸತಕ್ಕ ಅನ್ನಪಾನಾದಿಗಳೂ ಹಿತಕರಗಳು.”

“ಮೇಢ್ರವೃಷಣಯೋ ಶ್ಯೂಲಂ ಅಗಮದೋ ಹೃದಿ ವ್ಯ

ಥಾ || ಭವೇತ್ಪ್ರತಿಹತೇ ಶುಕ್ರೇ ವಿಬದ್ಧಂ ಮೂತ್ರಮೇವ ಚ ||”

“ವೀರ್ಯದ ವೇಗವನ್ನು ತಡಿಯುವದರಿಂದ—ಲಿಂಗ, ಅಂಡಕೋಶ, ಹೃದಯ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಯುಂಟಾಗುವಿಕೆ, ಮೂತ್ರಕಟುವಿಕೆ ಈ ರೋಗಗಳುಂಟಾಗುವವು.”

“ತತ್ರಾಭ್ಯಂಗಾವಗಾಹಾಶ್ಚ, ಮದಿರಾ ಚರಣಾಯುಧಾಃ || ಶಾ

ಲಿಃ ಪಯೋ ನಿರೂಹಾಶ್ಚ ಶಸ್ತ್ರಂ ಮೈಥುನಮೇವ ಚ ||”

“ವೀರ್ಯವನ್ನು ತಡಿಯುವದರಿಂದಂಟಾದ ರೋಗನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ—ಅಭ್ಯಂಗ, ಅವಗಾಹನ, ಮಧ್ಯಪಾನ, ಕೋಳಿಯ ಮುಂಸಾಹಾರ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಲಿಧಾನ್ಯದ ಭೋಜನ, ಹಾಲಿನ ನಿರೂಹ ವಸ್ತಿಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಮೈಥುನ ಮಾಡುವಿಕೆ ಇವೇ ಹಿತಕರಗಳು.”

“ವಾತ ಮೂತ್ರ ಪುರೀಷಾಣಾಂ, ಸಂಗೋಢ್ಯಾನಂ ಕ್ಲಮೋ ರು

ಜಾ || ಜತರೇ ವಾತಚಾಶ್ಚಾಸ್ತೇ ರೋಗಾ ಸ್ಯುವಾಕ ನಿಗ್ರಹಾತ್ ||”

“ವಾಯು (ಅಧೋವಾಯು) ವೇಗವನ್ನು ತಡಿಯುವದರಿಂದ—ವಾಯು ಮೂತ್ರ ಮಲಗಳು ತಡಿಯಲ್ಪಡುವವು. ಗ್ಲಾನಿ, ಉದರದಲ್ಲಿ ಪೀಡಾ, ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವಾತವ್ಯಾಧಿಗಳುಂಟಾಗುವವು.”

“ಸ್ವೇಹ ಸ್ವೇದ ವಿಧಿಸ್ತತ್ರ ವರ್ತಯೋ ಭೋಜನಾನಿ ಚ ||

ಪಾನಾನಿ ವಸ್ತ್ರಯಶ್ಚೈವ ಶಸ್ತ್ರಂ ನಾಶಾನುಲೋಮನಾಮ್ ||”

“ವಾಯುವನ್ನು ತಡಿಯುವದರಿಂದಂಟಾಗುವ ರೋಗಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ—ಸ್ವೇಹನ, ಸ್ವೇದಕರ್ಮ, ವರ್ತಿ, ವಾಯುವನ್ನು ಅದರ ಮಾರ್ಗಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಪಾನಗಳು, ವಸ್ತಿಕರ್ಮ ಇವು ಹಿತವಾದವುಗಳು.”

“ಕಂಡೂ ಕೋಶಾರುಚಿ ವ್ಯಂಗ ಶೋಢ ಪಾಂಡ್ಯಾನುಯ ಜ್ವ

ರಾಃ || ಕುಷ್ಠ ಹುಲ್ಲಾಸ ನೀಸರ್ಪ ಕೃದ್ಧಿ ನಿಗ್ರಹಜಾ ಗದಾಃ ||”

“ಛಿದ್ರಿ (ವಾಂತಿ) ಯನ್ನು ತಡಿಯುವದರಿಂದ ಮೈಸವೆ, ಚರ್ಮವ್ಯಾಧಿ, ಅರುಚಿ, ವ್ಯಂಗವ್ಯಾಧಿ, ಕೋಛಿ, ಪಾಂಡು, ಜ್ವರ, ಕುಷ್ಠ, ವಿಸರ್ಪಜಾಡ್ಯ ಮುಂತಾದ ವ್ಯಾಧಿಗಳುಂಟಾಗುವವು.”

“ಭುಕ್ತ್ವಾಪ್ರಚ್ಯದ್ವನಂ ಧೂಮೋಲ್ಲಂಘನಂ ರಕ್ತಮೋಕ್ಷಣಮ್ ||

ರೂಕ್ಷಾನ್ನಸಾನಂ ವ್ಯಾಯಾಮೋ ವಿರೇಕಶ್ಚಾತ್ರ ಶಸ್ತಕೇ || ”

“ ಭದ್ರಿಯನ್ನು ತಡಿಯುವದರಿಂದಂಟಾದ ವ್ಯಾಧಿನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ—
ಭೋಜನಮಾಡಿ ಪಮನ ಮಾಡುವಿಕೆ, ಧೂಮ್ರಪಾನ, ಲಂಘನ, ರಕ್ತಮೋ-
ಕ್ಷಣ, ಬಣ ಅನ್ನಪ್ರಶನ, ವ್ಯಾಯಾಮ ಸೇವನೆ, ಭೇದಿಗೆ ಔಷಧ ಕೊಡು-
ವಿಕೆ ಇವು ಹಿತಗಳು. ”

“ ನುನ್ಯಾಸ್ತಂಭಃ ಶಿರಶ್ಯಾಲನುದಿಫತಾನದ್ಧೃಢೇದಕೌ || ಇಂದ್ರಿ-
ಯಾಶಾಂ ಚ ದೌರ್ಬಲ್ಯಂ ಕ್ಷವಘೋ ಸ್ಯಾಧ್ವಿಧಾರಣಾತ್ || ”

“ಕ್ಷವಘವನ್ನು ತಡಿಯುವದರಿಂದ—ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಹಿಂದಿನ “ಮನ್ಯಾ”
ಎಂಬ ನಾಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋವುಂಟಾಗುವಿಕೆ, ತಲೆಶಾಲೆ, ಅದ್ವಿತವಾತ, ಅರೆತಲೆ
ನೋತ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲ ಇವು ಉಂಟಾಗುವವು. ”

“ ತತ್ಕ್ರೋಧ್ವರ್ಜತು ಕೋಭ್ಯಂಗಃ ಸ್ವೇದೋ ಧೂಮಂ ಸನಾ-
ವನಃ || ಹಿತಂ ವಾತಘ್ನಮಾದ್ಯಂ ಚ, ಘೃತಂ ಚೋತ್ತರ ಭಕ್ತಿಕಮ್ || ”

“ ಶೀನನ್ನು ತಡಿಯುವದರಿಂದಂಟಾಗುವ ರೋಗನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ—
ತೈಲಮರ್ಧನ, ಸ್ವೇದನ, ಧೂಮ್ರಪಾನ, ನಸ್ಯ ಮತ್ತು ವಾತಘ್ನ ಘೃತಯುಕ್ತ
ಭೋಜನ ಇವು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದವುಗಳು. ”

“ ಹಿಕ್ಯಾ ಕಾಸೇಽರುಚಿಃ ಕಂಪೋ ವಿಬಂಧೋ ಹೃದಯೋ ರಸಃ ||

ಉದ್ಗಾರ ನಿಗ್ರಹಾತ್ತತ್ರ ಹಿಕ್ಯಾಯಾಸ್ತಲ್ಯಮೌಷಧಮ್ || ”

“ ಉದ್ಗಾರನಿಗ್ರಹದಿಂದ—ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆ, ಕೆಮ್ಮು, ಅರುಚಿ, ಕಂಪ,
ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಂತಾಗುವಿಕೆ ಈ ರೋಗಗಳು ಹುಟ್ಟು-
ವವು. ”

“ಔ ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆಯ ನಿಗ್ರಹದಿಂದಂಟಾಗುವ ಉಪಚಾರಗಳೇ ಇದಕ್ಕೂ
ಬರುತ್ತವೆ. ”

“ ವಿನಾಮಾಕ್ಷೇಪ ಸಂಕೋಚಾಃಸುಪ್ತಿಃ ಕಂಪಃ ಪ್ರವೇದನಮ್ ||

ಜ್ಯಂಭಾಯಾನಿಗ್ರಹಾತ್ತತ್ರ ಸರ್ವ ವಾತಘ್ನಮೌಷಧಮ್ || ”

“ ಆಕಳಿಕೆಯನ್ನು ತಡಿಯುವದರಿಂದ ವಿನಾಮಾದಿ ವಾಯುರೋಗ-
ಗಳೂ, ಸ್ಪರ್ಶಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ, ಕಂಪನ ಮುಂತಾದವು ಉಂಟಾಗುವವು. ”

“ಔ ಇದಕ್ಕೆ ವಾತನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ ಔಷಧಗಳೇ ಹಿತಕರವಾದವು
ಗಳು. ”

“ ಕಾರ್ತೃ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ವೈವರ್ಣ್ಯ ಮಂಗಮದೋಽರುಚಿಭ್ಯ-
ಮಃ || ಕ್ಷುದ್ವೇಗ ನಿಗ್ರಹಾತ್ತತ್ರ ಸ್ನಿಗ್ಧೋಷ್ಣಂ ಲಘು ಭೋಜನಮ್ || ”

“ ಕಾರ್ತೃ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ವೈವರ್ಣ್ಯ ಮಂಗಮದೋಽರುಚಿಭ್ಯ-
ಮಃ || ಕ್ಷುದ್ವೇಗ ನಿಗ್ರಹಾತ್ತತ್ರ ಸ್ನಿಗ್ಧೋಷ್ಣಂ ಲಘು ಭೋಜನಮ್ || ”

“ಹಸಿವನ್ನು ತಡಿಯುವದರಿಂದ—ಕೃಶತಾ, ದುರ್ಬಲತ್ವ, ವಿವರ್ಣತಾ, ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪೀಡಾ, ಅರುಚಿ, ಭ್ರಮೆ-ಇವು ಉಂಟಾಗುವವು.

ಈ ಇವುಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಸ್ನಿಗ್ಧ—(ತುಪ್ಪ ಹಾಲು ಮೊಸರು ಮಿಶ್ರ) ವಾದ, ಬಿಟಿಯಾದ, ಲಘು ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.”

“ಕಂಠಾಸ್ಥಶೋಷೋ ಬಾಧಿತ್ಯಂ, ಶ್ರಮಃ ಶ್ವಾಸೋ ಹೃದಿ ವ್ಯಥಾ || ಪಿಪಾಸಾ ನಿಗ್ರಹಾತ್ತತ್ರ ಶೀತಂ ತರ್ಪಣಮಿಷ್ಟತೇ ||”

“ಬಾಯಾರಿಕೆಯನ್ನು ತಡಿಯುವದರಿಂದ—ಕಂಠ ಮತ್ತು ಬಾಯಿ ಬಣಗುವಿಕೆ, ಕಿವಿಡಾಗುವಿಕೆ, ಶ್ರಮ, ಶ್ವಾಸ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪೀಡಾ ಇವು ಉಂಟಾಗುವವು.

ಈ ರೋಗಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ—ಶೀತಲೋಪಚಾರವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.”

“ಪ್ರತಿಶ್ಯಾಯೋಽಕ್ಷಿರೋಗಶ್ಚ ಹೃದ್ರೋಗಶ್ಚಾಽರುಚಿಭೈರಮಃ || ಬಾಷ್ಪ ನಿಗ್ರಹಣಾತ್ತತ್ರ ಸ್ವಪ್ನೋ ಮದ್ಯಂ ಪ್ರಿಯಾಃ ಕಥಾಃ ||”

“ಬಾಷ್ಪನಿಗ್ರಹದಿಂದ—ಪ್ರತಿಶ್ಯಾಯವೆಂಬ ವ್ಯಾಧಿ, ನೇತ್ರರೋಗ, ಹೃದಯರೋಗ, ಅರುಚಿ, ಭ್ರಮೆ-ಇವು ಉಂಟಾಗುವವು.

ಈ ರೋಗನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ—ನಿದ್ರೆಯೂ, ಮದ್ಯಪಾನವೂ, ಪ್ರಿಯ ವಾದ ಕಥಾಶ್ರವಣವೂ ಹಿತಕರಗಳು.”

“ಪುಂಭಾಂಗಮರ್ಧಸ್ತಂದ್ರಾ ಚ ಶಿರೋರೋಗಾಕ್ಷಿ ಗೌರವ ನ್ || ನಿದ್ರಾ ವಿಧಾರಣಾತ್ತತ್ರ ಸ್ವಪ್ನಸ್ಸಂವಾಹನಾನಿ ಚ ||”

“ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ತಡಿಯುವದರಿಂದ—ಆಕಳಿಕೆ, ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪೀಡಾ, ತಂದ್ರಾ, ಕಣ್ಣುಗಳು ಭಾರವಾಗಿರುವಿಕೆ, ಶಿರೋರೋಗ ಇವು ಉಂಟಾಗುವವು.

ಈ ರೋಗನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ—ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ನಿದ್ರಿಸುವಿಕೆ, ಕಾಲುಗಳನ್ನು (ಪ್ರಿಯವುಳ್ಳ ಕಾಮಿನಿಯು) ಬಿತ್ತುವಿಕೆ ಇವು ಹಿತಕರಗಳು.”

“ಗುಲ್ಮ ಹೃದ್ರೋಗ ಸಮೋಹಾಃ ಶ್ರಮ ನಿಶ್ವಾಸ ಧಾರಣಾತ್ || ಜಾಯಂತೇ ತತ್ರ ವಿಶ್ರಮೋ ವಾತಘ್ನಾತ್ ಪ್ರಿಯಾಹಿತಾಃ ||”

“ಶ್ರಮದಿಂದುಂಟಾದ ಶ್ವಾಸವನ್ನು ತಡಿಯುವದರಿಂದ—ಗುಲ್ಮ ರೋಗ, ಹೃದ್ರೋಗ, ವೇರಹ ಇವು ಸಂಭವಿಸುವವು.

ಈ ಇವುಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ—ವಿಶ್ರಮವೂ, ವಾತಹರ ಉಪಚಾರಗಳೂ ಹಿತಕರಗಳು.”

“ ಇಮಾಂಸ್ತು ಧಾರಯೇದ್ವೇರ್ಗಾ ಹಿತ್ಯಪಿ ಪ್ರೇತ್ಯ ಚೇಹ ಚ ||
ಸಾಹಸಾನಾಮತಕ್ತಾನಾಂ ಮನೋ ವಾಕ್ಯಾಯ ಕರ್ಮಣಾಮ್ ||
ಲೋಭ ಶೋಕ ಭಯ ಕ್ರೋಧ ಮಾನ ವೇಗಾನಿ ಧಾರಯೇತ್ ||
ನೈರ್ಲಜ್ಜೇ ವ್ಯಾತಿರಾಗಾಣಾಮಭಿಧ್ಯಾಯಾಚ್ಚ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ||
ಪರುಷಸ್ಯಾತಿಮಾತ್ರಸ್ಯ ಸೂಚಕಸ್ಯಾಸ್ತುತಸ್ಯ ಚ || ವಾಕ್ಯಸ್ಯಾ
ಕಾಲ ಯುಕ್ತಸ್ಯ ಧಾರಯೇದ್ವೇಗಮುಕ್ತಿ ತಮ್ || ದೇಹಪ್ರವೃ
ತ್ತಿಯರ್ಗ ಕಾಚಿತ್ ವರ್ತತೇ ಪರಪೀಡಯಾ || ಸ್ತ್ರೀಭೋಗ
ಸ್ತೇಯ ಹಿಂಸಾದ್ಯಾಸ್ತಸ್ಯಾ ವೇರ್ಗಾ ವಿಧಾರಯೇತ್ || ”

“ ಈ ಲೋಕ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕಗಳೆರಡರಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನವೇಕ್ಷಿ
ಸುವವನು—ಅನುಚಿತವಾದ ಸಾಹಸ, ಅನುಚಿತವಾದ ಮಾನಸಿಕ ವಾಚಿಕ
ಕಾಯಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಲೋಭ, ಮೋಹ, ಶೋಕ, ಭಯ, ಕ್ರೋಧ, ಅಭಿಮಾ
ನ, ನಿರ್ಲಜ್ಜತ್ವ, ಈವ್ಯಾಘ್ರ, ಅತ್ಯವೇಕ್ಷೆಪಡುವಿಕೆ, ಕಠೋರವಾಕ್ಯವನ್ನಾಡು
ವಿಕೆ, ಚಾಡಿ, ಅಸತ್ಯ, ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವಿಕೆ,
ಪರರಿಗೆ ಪೀಡಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಮೈಥುನ, ಜೋರತ್ವ, ಹಿಂಸಾ ಮುಂತಾದ ಈ
ದುಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ತಡಿಯುವದು ಪರಮೋತ್ತಮವು. ”

“ ಉಚಿತಾದಹಿತಾದ್ವೀಮಾನ್, ಕ್ರಮಶೋ ವಿರಮೇನ್ಮರಃ || ಹಿ
ತಂ ಕ್ರಮೇಣ ಸೇವೇತ ಕ್ರಮಂ ಚಾತ್ಮೋಪದಿಶ್ಯತೇ || ಪ್ರಜ್ಞೇಪಾ
ಪಚಯೇ ತಾಭ್ಯಾಂ ಕ್ರಮಃ ಪಾದಾಂತಿಕೋ ಭವೇತ್ || ವಿಶಾಂ
ತರಂ ತತಶ್ಚೋಧ್ವಂ ದ್ವ್ಯಂತರಂ ತ್ರ್ಯಂತರಂ ತಥಾ || ಕ್ರಮೇ
ಣಾಪಚಿತಾ ದೋಷಾಃ ಕ್ರಮೇಣೋಪಚಿತಾ ಗುಣಾಃ || ಸನ್ನೋ
ಯಾಂತ್ಯಪುನರ್ಭಾವಮಪ್ರಕಮ್ಯಾ ಭವಂತಿ ಚ || ”

“ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಪುರುಷನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅಹಿತಾಚಾರಗಳನ್ನು
ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾ, ಹಿತಾಚಾರಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ
ಸೇವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇದರ ಕ್ರಮವು ಹೇಗೆಂದರೆ:—ಅಹಿತಾಚಾರಗಳು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ಒಂದು
ಭಾಗವನ್ನು ಮೊದಲು ಬಿಡುವದು. ಅದರ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹಿತಾಚಾರದ ಮೊತ್ತ
ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವದು. ಹೀಗೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ
ಬಂದ ಕೆಲವು ಕಾಲದನಂತರ—ಅಹಿತಾಚಾರದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲು
ಭಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಹಿತಾಚಾರದ ಕಾಲುಭಾಗವನ್ನು ಸೇವಿಸತೊಡಗುವದು.
ಹೀಗೆ ಏನೇ ಅಹಿತಾಚಾರದ ಭಾಗವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಹಿತಾಚಾರದ ೧ ಭಾಗವನ್ನು
ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವದು; ಇದಾದನಂತರ ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕನೇ ಭಾಗ

ಗದ ಅಹಿತಾಚಾರಕ್ಕೂ ವಿಸರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಉಳಿದಿರುವ ಹಿತಾಚಾರದ ನಾಲ್ಕನೇ ಭಾಗವನ್ನು ಸೇವಿಸುವದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಪ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೋಷಾಚರಣೆಯು ತಲೆಯೆತ್ತಲಾರದು. ಹೀಗೆಯೇ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಹಿತಾಚಾರವೂ ಸ್ಥಿರವಾಗುವದು. ”

ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ—ನೋಡುವಿಕೆ, ಕೇಳುವಿಕೆ, ಮೂಸಿನೋಡುವಿಕೆ, ಸ್ಪಾದಪರಿಗ್ರಹಿಸುವಿಕೆ, ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡುವಿಕೆಗಳೆಂಬ ೫ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಆಕಾಶ, ವಾಯು, ಅಗ್ನಿ, ಜಲ, ಪೃಥ್ವಿಗಳೆಂಬ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ದ್ರವ್ಯಗಳೂ, ನೇತ್ರ, ಕಿವಿ, ನಾಸಿಕಾ, ಜಿಹ್ವಾ, ತ್ವಕ್‌ಗಳೆಂಬ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಸ್ಥಾನಗಳೂ, ತಬ್ಬಿ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧಗಳೆಂಬ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳೂ, ದರ್ಶನಬುದ್ಧಿ, ಶ್ರವಣಬುದ್ಧಿ, ಘ್ರಾಣಬುದ್ಧಿ, ರಸಾಸ್ಪಾದನಬುದ್ಧಿ, ಸ್ಪರ್ಶಬುದ್ಧಿಗಳೆಂಬ ೫ ಇಂದ್ರಿಯ ಬುದ್ಧಿಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಬುದ್ಧಿಯು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಅವುಗಳ ವಿಷಯಗಳು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಆತ್ಮಾ ಇವುಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪಂಚಮಹಾಭೂತ ಸಂಬಂಧೀ ವಿಕಾರಗಳ ಸಮುದಾಯ ರೂಪವೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದಾಗುವದರಿಂದ—ಚಕ್ಷುರಿಂದ್ರಿಯದಿಂದ ತೇಜಸ್ಸು, ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಆಕಾಶ, ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಪೃಥ್ವಿ, ರಸನೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಜಲ, ಸ್ಪರ್ಶನೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ವಾಯು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಷಯವು “ಮನಸಸ್ತು ಚಿಂತ್ಯರ್ಥಃ” ಎಂಬಂತೆ “ಚಿಂತಿಸುವಿಕೆ” ಯು; ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯ ವಿಷಯಗಳೂ ಡನೆ ಸಮಯೋಗ, ಅಧಿಕಯೋಗ, ಹೀನಯೋಗ, ಅನುಚಿತಯೋಗವೇ ಪ್ರಕೃತಿ, ವಿಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದದ್ದು; ಸ್ವಾರ್ಥ, ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥ ಸಂಕಲ್ಪಗಳ ವೃದ್ಧಿಚಾರ (ಕ್ರಮವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ) ಯಿಂದ, ಸತ್ಯರಜಸ್ತಮೋ ಗುಣಗಳ ಯೋಗದಿಂದ ಒಬ್ಬನೇ ಪುರುಷ (ವ್ಯಕ್ತಿ) ನಲ್ಲಿ ಅನೇಕವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನು (ಯಾವಾಗಲಾದರೂ) ಸುಖೀ, ದುಃಖಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಕೇಳುತ್ತಾನೆ; (ಯಾವಾಗಲೋ) ಶ್ವೇತವರ್ಣದಲ್ಲಿ, ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ಪೀತವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟವಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವಾಗಲೋ ಸತ್ಯಗುಣದಿರುತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಸಲಕ್ಕೆ ರಜೋಗುಣದ ಅವಲಂಬನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ; ಆ ಮುಂದೆ ತಮೋಗುಣಕ್ಕೆ ಓಡುತ್ತಾನೆ; ಇದರಿಂದ ಅನುಮಾನ ಮಾಡಿದರೆ—“ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮನಸ್ಸುಗಳಿವೆ” ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರೆ ಅದು ಸತ್ಯವಾದದ್ದಲ್ಲ; ಯಾಕೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮನಸ್ಸುಗಳಿರುವದಾದರೆ ಒಂದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ

ಬೇರೆ (ಪುರುಷನ) ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುವ ದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕತ್ವವೇ (ಬಂದೇ ಮನಸ್ಸು ಇರುವಿಕೆಯೇ) ನ್ಯಾಯವಾದದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.

“ ತತ್ರೇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಸಮನಸ್ಕಾನಾಂ ಅನುಪತಪ್ತಾನಾಂ ಅನು ಪತಾಪಾಯ ಪ್ರಕೃತಿಭಾವೇ ಪ್ರಯತಿತವ್ಯಮೇಭಿರ್ಜೇತುಭಿಃ || ”

“ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ತಾಪರಹಿತ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತಾಪ ಉಂಟಾಗದಿರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಹೇತುಗಳಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತವಾಗಿರಲು ಯತ್ನಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ”

“ ತದ್ವಥಾ—ಸಾತ್ವಿಕೇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥ ಸಂಯೋಗೇನ ಬುದ್ಧ್ಯಾಸ ಮ್ಯಗನೇಕ್ಷ್ಯಾವೇಕ್ಷ್ಯ ಕರ್ಮಾಣಾಂ ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರತಿಪಾದನೇನ ದೇಶ ಕಾಲಾತ್ಮಗುಣ ವಿಪರೀತೋಪಸೇವನೇನ ಚೇತಿ || ತಸ್ಮಾದಾತ್ಮ ಹಿತಂ ಚಿಕೀರ್ಷತಾ ಸರ್ವೇಣ ಸರ್ವಂ ಸರ್ವದಾ ಸ್ತುತಿನಾಸ್ಥಾಯ ಸದ್ವೃತ್ತಮನುಷ್ಠೇಯಮ್ || ತದ್ವ್ಯನುಷ್ಠಾನಂ, ಯು ಗತತ್ ಸಂಪಾದಯತ್ಯರ್ಥದ್ವಯಂ ಆರೋಗ್ಯಮಿಂದ್ರಿಯ ವಿಜಯಂ ಚೇತಿ || (ಚರಕಸೂತ್ರಸ್ಥಾನ)

“ ಈ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ:—ಇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳ ಸಾತ್ವಿಕ (ತನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ) ಸಂಯೋಗ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಬಳ್ಳೇ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿನೋಡಿಯೇ, ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳ್ಳೇರಿತಿಯಿಂದ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, ಹಾಗೆಯೇ ದೇಶ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಾ ಇವುಗಳಿಗೆ ವಿಪರೀತವಾದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡದಿರುವದು ಬಳ್ಳೇದು. ಇದರಿಂದ ಆತ್ಮಹಿತ ಕಾಮನಾ ಮಾಡತಕ್ಕ ಎಲ್ಲಾ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ಸದಾ ಧ್ಯಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ “ ಸದಾಚಾರ ” ಗಳನ್ನಾಚರಿಸುವದರಿಂದ—(ಈ ಬಂದೇ ಕೃತ್ಯದಿಂದಲೇ) ಘನವಾದ ಅರೋಗ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದಲ್ಲದೆ, ನಿಃತಂಕವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಶೀಕರಣವೆಂದರೆ ಸಂಯಮನವೂ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವದು.

“ ತತ್ ಸದ್ವೃತ್ತಮಪಿಲೇನೋಪದೇಕ್ಷ್ಯಾಮಃ | ತದ್ವಥಾ | ದೇವಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಗುರು ವೃದ್ಧ ಸಿದ್ಧಾಚಾರ್ಯನರ್ಚಯೇತ್ || ಅಗ್ನಿಮನುಚರೇತ್ | ಓಷಧಿಃ ಪ್ರಶಸ್ತಾ ಧಾರಯೇತ್ | ದ್ವಾಕಾಲಾವುಪಸ್ಥುಶೇತ್ | ಮಲಾಯತನೇಷ್ವಭೀಕ್ಷ್ಯಂ ಪಾದಯೋತ್ಸ ನೈಮಲ್ಯಮಾದಧ್ಯಾತ್ | ತ್ರಿಪಕ್ಷಸ್ಯ ಕೇಶ ಕ್ಷು ಲೋ

ಮನಃಪೂರ್ವ ಸಂಹಾರಯೇತ್ | ನಿತ್ಯಮನುಪಹತವಾಸಾಃ ಸುನು
ನಃ ಸುಗಂಧಿಃ ಸ್ಯಾತ್ || ”

“ ಆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸದಾಚಾರಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವೆವು:—ದೇವತಾ
ಗುರು, ಗೌ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವೃದ್ಧ, ಸಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಆಚಾರ್ಯರುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿ ವೇದೋಕ್ತ ಪಂಚಮಹಾ ಯಜ್ಞಗಳ
ನ್ಯಾಚರಿಸಬೇಕು, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಓಷಧಿಯನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಧರಿಸಬೇಕು.
ಉಭಯ ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾದ್ಯುಪಾಸನೆಗಳ ಮಾಡಬೇಕು. ದೇಹ
ಗಳಲ್ಲಿ ಮಲಗಳು ಬರತಕ್ಕ ಸ್ಥಾನವನ್ನೂ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪಾದಗಳನ್ನೂ
ನಿರಂತರವೂ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಏಕವಕ್ಷ (೧೫ ದಿನಕ್ಕೆ) ದಲ್ಲಿ ಮೂರು
ಸಲ ಹೊರಮಾಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಸದೈವ ನಿರ್ಮಲವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿರ
ಬೇಕು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಸುಗಂಧಿತ ವಸ್ತು
ಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ”

“ ಸಾಧುವೇಷಃ, ಪ್ರಸಾಧಿತ ಕೇಶೋಮೂರ್ದ್ವ ಶ್ಲೋತ್ರ ಪಾ
ದ ತೈಲನಿತ್ಯಃ, ಪೂರ್ವಾಭಿಭಾಷೀ, ಸುಮುಖಃ | ದುರ್ಗೇಷ್ಟ
ಭ್ಯುಪಪತ್ತಿ, ಹೋತಾ, ಯಷ್ಟಾ, ದಾತಾ, ಚತುಷ್ಟಥಾನಾಂ
ನಮಸ್ಕಾರಾ, ಅತಿಥೀನಾಂ ಪೂಜಕಃ, ಕಾಲೇ ಹಿತಮಿತ ಮಧು
ರಾರ್ಥವಾದೀ | ವತ್ಯಾತ್ಮಾ, ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ, ನಿಶ್ಚಿಂತೋ, ನಿರ್ಭೀ
ಕೋ ಥೀರ್ಮಾ ಹೀರ್ಮಾ, ಮಹೋತ್ಸಾಹಃ, ದಕ್ಷಃ, ಕ್ಷಮಾ
ರ್ವಾ ಧಾರ್ಮಿಕಃ, ಆಸ್ತಿಕಃ ವಿನಯಬುದ್ಧಿಃ | ಛತ್ರೀ, ದಂಡೀ,
ಮಾನೀ, ಸೋಪಾನಸೋ, ಯುಗಮಾತ್ರದೃಗ್ವಿಚರೇತ್ || ”

“ ಸಾಧುವಸ್ತ್ರ (ಚೈಸ್) ದವನೂ, ತಲೇಕೂದಲನ್ನು ಬಾಚಿಕೊಂಡಿ
ರುವವನೂ, ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ—ಶಿರಸ್ಸು ಕಿವಿ ಪಾದಗಳಿಗೆ ತೈಲ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳು
ವವನೂ, ಯಾವ ಬಂದರೂ ಮೊದಲೇ ಮಾತನಾಡಿಸುವವನೂ, ಕ್ರೋ
ಧವರ್ಜಿತನೂ, ವಿವತ್ತಿನಲ್ಲಿ (ಜನರಿಗೆ) ದಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವವನೂ,
ಹವನಮಾಡುವವನೂ, ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವವನೂ, ದಾನಕೂರನೂ, ನಾಲ್ಕು
ರಸ್ತೆಯ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷುವ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವ ಶೀಲವುಳ್ಳ
ವನೂ, ಅತಿಥಿಪೂಜಕನೂ, ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಿತವಾದ ಮಿತವಾದ ಮಾತನ್ನಾಡು
ವವನೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವವನೂ, ಸ್ವಧರ್ಮ
ಸ್ಥನೂ, ಚಿಂತಾರಹಿತನೂ, ನಿರ್ಭಯನೂ, ಲಜ್ಜಾಯುಕ್ತನೂ, ಬುದ್ಧಿ
ಮಾನ್, ಭಾರೀ ಉತ್ಸಾಹವಂತನೂ, ಚತುರನೂ, ಕ್ಷಮಾಶೀಲನೂ, ಧರ್ಮಾ
ತ್ಮನೂ, ಆಸ್ತಿಕನೂ, ವಿನಯ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೂ, ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವಾಗ-

ಭತ್ತೀಯುಕ್ತನಾಗಿ, ದಂಡಹಸ್ತನಾಗಿ, ಮೌನದಿಂದ, ಪಾದರಕ್ಷಾ ಧರಿಸಿದವನಾಗಿ, ನಾಲ್ಕು ಗಜ ದೂರದ ದಾರಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ನಡಿಯತಕ್ಕವನೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ”

“ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿ ಬಂಧುಭೂತಃ ಸ್ಯಾತ್ | ಕೃದ್ಧಾನಾಮನುನೇ
ತಾ, ಭೀತಾನಾಮಾಶ್ವಸಯಿತಾ, ದೀನಾನಾಮಭ್ಯುಪಸತ್ತಾ,
ಸತ್ಯಸಂಧಃ, ಸಾಮಪ್ರಧಾನಃ, ಪರಪರುಷ ವಚನ ಸಹಿಷ್ಣುಃ |
ಅಮರ್ಷಃ | ಪ್ರಶಮಗುಣದರ್ಶೀ || ”

“ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳೊಂದಿಗೂ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಂತೆ ಆಚರಿಸುವವನೂ, ಕ್ರೂರರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವವನೂ, ಭೀತರಾಗಿರುವವರಿಗೆ ಭೈರೋ ಶ್ವಾಹವನ್ನು ಕೊಡುವವನೂ, ದೀನರಮೇಲೆ ದಯಾಪೂರ್ಣನೂ, ಸತ್ಯವಾದ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪನೂ, ಶಾಂತಪ್ರಧಾನನೂ, ಇತರರು ಕಠೋರ ವಚನವನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಸಹಿಸತಕ್ಕವನೂ, ಕ್ರೋಧವನ್ನು ತಡಿಯುವವನೂ, ಉತ್ತಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ಇತರಿಗೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟಿಯಂತೆ ತೋರಿಸುವವನೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ”

“ ರಾಗ ದ್ವೇಷ ಹೇತುನಾಂ ಹಂತಾ, ನಾನ್ಯತಂಬ್ರೂಯಾತ್ |
ನಾನ್ಯಸ್ತಮಾದದೀತ | ನಾನ್ಯಸ್ತ್ರಿಯಮಭಿಲಷೇತ್ | ನಾನ್ಯ ಶ್ರೀ
ಯಮ್ | ನ ನೈರಂ ರೋಚಯೇತ್ | ನ ಕುರ್ಯತ್ಪಾಪಂ, ನ ಪಾ
ಪೇಽಪಿ ಪಾಪೀ ಸ್ಯಾತ್ | ನಾನ್ಯದೋಷಾಃ ಬ್ರೂಯಾತ್ | ನಾನ್ಯ
ರಹಸ್ಯ ಮವಗಮಯೇತ್ || ”

“ ರಾಗ ತಥಾ ದ್ವೇಷಗಳ ಕಾರಣಗಳನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡಬೇಕು. ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು, ಇತರರ ಧನವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಬಾರದು, ಅನ್ಯನ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಬಾರದು, ಇತರರ ಐಶ್ವರವನ್ನಪಹರಿಸುವ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬಾರದು, ಯಾರೊಂದಿಗೂ ವೈರಮಾಡಬಾರದು, ಪಾಪ ಮಾಡಬಾರದು, ಪಾಪಿಯ ಜತೆಲಿದ್ದೂ ಪಾಪವನ್ನಾಚರಿಸಬಾರದು, ಇತರರಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಗಳನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಹೇಳಬಾರದು, ಯಾರ ಅಂತರಂಗವನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಬಾರದು. ”

“ ನಾಧಾರ್ಮಿಕೈರ್ನ ಸರೇಂದ್ರದ್ವಿಷ್ಟೈಃ ಸಹಾಸೀತ | ನೋನ್ಮತ್ಸೈರ್
ರ್ನಪತಿತ್ಯಃ | ನ ಭ್ರೂಣಹನ್ತೃಭಿಃ ನ ಕ್ಷುದ್ಬೈಃ | ನ ದುಷ್ಟೈಃ ||
ನ ದುಷ್ಟಯಾನಾನ್ಯಾರೋಹೇತ | ನ ಜಾನುಸಮಂ ಕಥಿಣಮಾ
ಸನ ಮಧ್ಯಾಸೀತ ||

“ ಪಾವಿತ್ರ್ಯ, ರಾಜನ ಶತ್ರುಗಳು, ಉನ್ಮತ್ತರು, ಪತಿತರು, ಭ್ರೂಣ ಹರಣ ಮಾಡುತ್ತಾ ಜೀವಿಸುವವರು, ಕ್ಷುದ್ಧರು, ದುಷ್ಟರು ಇವರೊಡನೆ

ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಕೆಟ್ಟ ಯಾನವನ್ನು ಹತ್ತಬಾರದು. ಬಂಟಿಗಾಲ ಕಠಿಣಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಬಾರದು. ”

“ ನಾನಾಸ್ತ್ರೀಣಮನುಪಹಿತಮನಿಶಾಲಿಂ ಅಸಮಂ ವಾ ಶಯ ನಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇತ | ನ ಗಿರಿವಿಷಮ ಮಸ್ತುಕೇಷ್ವನುಚರೇತ್ | ನ ದ್ರುಮವಾರೋಹೇತ್ | ನ ಜಲೋಗ್ರವೇಗಮವಗಾಹೇತ್ | ಕೂಲಚ್ಛಾಯಾಂ ನೋಪಾಸೀತ | ನಾಗ್ನುತ್ಪಾತಮಭಿತಶ್ಚರೇತ್ | ನೋಚ್ಚೈರ್ಹಸೇತ್ | ನ ಶಬ್ದವನ್ತಂ ಮಾರುತು ಮುಂ ಚೇತ್ | ನಾಸಂವೃತಮುಖೋ ಜುಂಘಾಂ ಕ್ಷವಘುಂ ಹಾಸ್ಯಂ ವಾ ಪ್ರವರ್ತಯೇತ್ | ನ ನಾಸಿಕಾಂ ಕುಷ್ಠೀಯಾತ್ | ನ ದಂತಾಫ ಏಘಟ್ಟೀಯೇತ್ | ನ ನರ್ಬಾ ವಾದಯೇತ್ | ನಾಸ್ಥೀನ್ಯಭಿ ಹ ನ್ಯಾತ್ | ನ ಭೂಮಿಂ ನಿಲಿಖೇತ್ | ನ ಛಿಂದ್ಯಾತ್ಪ್ರಣಮ್ | ನ ಲೋಷ್ಣಂ ಮೃದ್ನೀಯಾತ್ || ”

“ ಸುವೃತ್ತಿಗೆ ದಿಂಬುಗಳಲ್ಲದ ತಥಾ ತಿಟ್ಟು ತಗ್ಗಾಗಿರುವ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಬಾರದು, ಪರ್ದತಗಳ ವಿಷಮ ಶಿಖರಗಳಮೇಲೆ ವಿರಬಾರದು, ಮರ ವನ್ನು ಹತ್ತಬಾರದು, ದೊಡ್ಡ ವೇಗವುಳ್ಳ ಪ್ರವಾಹಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಬಾರದು, ನದೀ ದಡಗಳ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರಬಾರದು, ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಅಸ ಪಾಸ ಹೋಗಬಾರದು, ಜೋರಿನಿಂದ ನಗಬಾರದು, ಶಬ್ದವಾಕ್ ಅಥೋವಾ ಯುವನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು, ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೆ (ಸಂವೃತಮುಖ ನಲ್ಲದೆ) ಶೀನು, ಆಕಳಕೆ ಮುಂತಾದವನ್ನೂ, ಹಾಸ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು, ಮೂಗನ್ನು ತಿಕ್ಕಬಾರದು, ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಬಂದರಿದೊಂದನ್ನು ಉಜ್ಜಬಾ ರದು, ಉಗುರುಗಳನ್ನು ವಾದ್ಯದಂತೆ ಬಾರಿಸಬಾರದು, ಎಲುಬುಗಳನ್ನು ಬಂದ ಕೊಂದು ಬಡೆದಾಡಿಸಬಾರದು, ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಬರಿಯುತ್ತಿರಬಾರದು, ತೃಣವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಾ ಕುಳ್ಳಿರಬಾರದು, ಹಂಚಿನ ಮುರುಕುಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುತ್ತಾ ಸೋಮಾರಿಯಾಗಿರಬಾರದು. ”

“ ನೋತ್ರವೈರ್ವಿರುಭ್ಯೇತ | ನಾವರಾನುಪಾಸೀತ | ನ ಜಿಹ್ವಂ ರೋಚಯೇತ್ | ನಾನಾರ್ಯಮಾಶ್ರಯೇತ್ | ನ ವ್ಯಾಲಾನುಪಸ ಪೇತೇತ್, ನ ದಂಷ್ಟ್ರಿಣಿ, ನ ವಿಷಾಜೆನಃ, ಪುರೋವಾತಾತಪಾ ವತ್ಕಾಯಾತಿ ಪ್ರವಾತಾ ಜಹ್ಯಾತ್ | ಕಲಿಂ ನಾರಬೇತ್ | ನ ಸ್ನಾನಶಾಟ್ಕಾ ಸ್ಪೃಕೇದುತ್ತಮಾಂಗಮ್ || ”

“ ಸತ್ಪುರುಷರೊಂದಿಗೆ ವಿರೋಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು, ನೀಚರ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಬಾರದು, ಕಪಟವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು, ದುಷ್ಟರನ್ನು ಸೇವಿ

ಸುಖಾರದು; ಸರ್ಪ, ದಂಷ್ಟ್ರವೃಳ್ಳ ಜೀವಿಗಳು, ಕೊಂಬುಗಳುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಇವುಗಳ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಾರದು, ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಮಾಯು, ಧೂಮ, ಹಿಮ, ಬಿರುಗಾಳಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಬಾರದು, ಕಲಹ ಮಾಡಬಾರದು, ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದು ಸ್ನಾನಮಾಡುವನೋ ಅದರಿಂದ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಬರಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ”

“ ನ ನಕ್ರಂ ನಾದೇಶೇ ಚರೇತ್ | ನ ಸಂಧ್ಯಾಸ್ವಭ್ಯವಹಾಕಾಢ್ಯ ಯನ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಪ್ನ ಸೇವೀ ಸ್ಯಾತ್ | ನ ಬಾಲ ವೈದ್ಯ ಲುಬ್ಧ ಮೂರ್ಖ ಕ್ಷಿಪ್ತ ಕ್ಷೀಬ್ಧಿಸ್ಸಹ ಸಖ್ಯಂ ಕುರ್ಯಾತ್ | ನ ಮದ್ಯ ದ್ಯೂತ ವೇಶ್ಯಾ ಪ್ರಸಂಗರುಚಿಃ ಸ್ಯಾತ್ | ನ ಗುಹ್ಯಂ ವಿವೃಣುಯಾತ್ | ನ ಕಕ್ಷಿದವಜಾನೀಯಾತ್ | ನಾಹಂ ಮಾನೀ ಸ್ಯಾತ್ | ನ ದಕ್ಷೋ, ನಾದಕ್ಷಿಣೋ, ನಾಸೂಯಕೋ, ನ ದಕ್ಷಿಣಾ ಪರಿವದೇತ್ | ನ ಗಾವಂ ದಂಡಮುದ್ಯಚ್ಛೇತ್ | ನ ವೃದ್ಧಾ ನ ಗುರೂ ನ ಗರ್ಜಾ ನ ನೃಪಾ ವಾಧಿಕ್ಷಸೇತ್ | ನ ಜಾತಿಬ್ರೂಯಾತ್ | ನ ಬಾಂಧವಾನುರಕ್ತ ಕೃಚ್ಛ್ರಾದ್ವಿತೀಯಗುಹ್ಯಜ್ಞಾ ಬಹಿಃ ಕುರ್ಯಾತ್ || ”

“ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತಥಾ ಕುದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಬಾರದು, ಉಭಯ ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ-ಭೋಜನ, ವಶನ, ಸ್ತ್ರೀಸಂಗ ಮತ್ತು ನಿದ್ರೆ ಇವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು; ಬಾಲಕ, ವೃದ್ಧ, ಲೋಭಿ, ಮೂರ್ಖ, ದುಃಖಿ, ತಥಾ ನಪುಂಸಕರೊಡನೆ ಮಿತ್ರತ್ವವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಮದ್ಯ, ದ್ಯೂತ, ವೇಶ್ಯಾ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ರುಚಿಯನ್ನಿಡಬಾರದು, ಗುಪ್ತವಾದ ಮಾತನ್ನಾಡಬಾರದು, ಯಾರ ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು; ಅಹಂಕಾರ ಪಡಬಾರದು, ಚತುರ ತಾರಹಿತವಾದ ಪ್ರತಿಕೂಲ ತಥಾ ನಿಂದಕನಾಗಬಾರದು, ಚತುರರೊಂದಿಗೆ ವಿವಾದವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು, ಹಸುಗಳನ್ನು ದಂಡದಿಂದ ಹೊಡಿಯಬಾರದು; ವೃದ್ಧ, ಗುರು, ಜ್ಯೋತಿಷಿ, ತಥಾ ರಾಜಾ ಇವರಮೇಲೆ ಆಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು, ಬಹಳ ಮಾತನ್ನಾಡಬಾರದು; ಬಂಧುವರ್ಗಗಳು, ಸ್ನೇಹಿತರು, ವಿಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿರುವವರು, ಹಾಗೆಯೇ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಿಲ್ಲವರು ಇಂತವರನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಬಾರದು. ”

“ ನ ಚಂಚಲಂ ಮನೋ ಭ್ರಾಮಯೇತ್ | ನ ಬುದ್ಧಿಂದ್ರಿಯಾ ಕಾಮತಿಭಾರಮಾದಧ್ಯಾತ್ | ನ ಜಾತಿವೀರ್ಘಸೂತ್ರೀ ಸ್ಯಾತ್, ನ ಕ್ರೋಧ ಹರ್ಷಾವನು ವಿದಧ್ಯಾತ್ || ನ ಶೋಕ ಮನುನೀಶೇತ್ | ನ ಸಿದ್ಧಾವೃತ್ಸಾಕ್ಯಂ ಗಚ್ಛೇನ್ನಾಸಿದ್ಧಾ ವೈದ್ಯಮ್ | ಪ್ರಕೃತಿನು

ಭೀಕ್ಷಣ ಸ್ವರೇತ್ | ಹೇತು ಪ್ರಭಾವನಿಶ್ಚಿತಃ ಸ್ಯಾತ್ | ಹೇತ್ಯಾ
ರಂಭ ನಿತ್ಯತ್ವ | ನ ಕೃತಮಿತ್ಯಾತ್ಮಸೇತ್ | ನ ವೀರ್ಯಂ ಜಹ್ಯಾತ್ |
ನಾಪವಾಪನು ಸ್ವರೇತ್ || ”

“ ಚಂಚಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಂಚಲತ್ವಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಭ್ರಮಿಸಲಾಗದು, ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಬಹು ಕ್ಲೇಶವನ್ನು ಕೊಡಲಾರದು, ಬಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಹುಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯಲಾರದು; ಕ್ರೋಧ, ಹರ್ಷ ತಥಾ ಶೋಕಕ್ಕೆ ವಶೀಭೂತನಾಗಲಾರದು, ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸುಕತೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾರದು, ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಾಗದಿದ್ದರೆ ದೀನನಾಗಲಾರದು, ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಸದಾ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಹೇತುವಿನ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನಿಡಬೇಕು. ಹೇತು ಮತ್ತು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಯತ್ನಮಾಡಬೇಕು. ಕಾರ್ಯವಾಯಿತೆಂದು ಸಂಪಾದನಾಗಲಾರದು. ಸ್ವಂತ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಬಿಡಲಾರದು. ಅಪವಾದದನಂತರ ಸ್ವರಣೆ ಮಾಡಲಾರದು. ”

“ ಅವೃತ್ತಿ ವ್ಯಾಧಿ ಶೋಕಾರ್ತಾನನುವರ್ತೇತ ಕ್ಷಿತಿಃ || ಅತ್ಯ
ವತ್ಸತತಂ ಪಶ್ಯೇದಪಿಕೇಟಿ ಪಿಪೀಲಿಕವಂ || ”

“ ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದ ದರಿದ್ರರು, ವ್ಯಾಧಿಗ್ರಸ್ತರಾದ ಮನುಷ್ಯರು, ಶೋಕಾರ್ತರು ಇವರುಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ಸಹಾಯಮಾಡಬೇಕು. ಕೀಟ ಪಿಪೀಲಿಕಾದಿಗಳನ್ನಾದರೂ ತನ್ನಂತೆಯೇ ಸುಖದುಃಖಭಾಗಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಬಂಧುಭೂತನಾಗಿರಬೇಕು. ”

“ ವಿಮುಖಾನ್ನಾಥೀನಃ ಕುರ್ಯಾನ್ನಾನಮನ್ಯೇತ ಕರ್ಹಿಚಿತ್ ||
ಉಪಕಾರಪ್ರಧಾನಃ ಸ್ಯಾದಪಕಾರ ಪರೇಷ್ಯತಾ || ”

“ ದರಿದ್ರರಾದ ಯಾಚಕರನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಅವಮಾನ ಮಾಡದೆ (ಅಪಕಾರಪ್ರಧಾನನಾದ ಶತ್ರುವಿಗಾದರೂ) ಉಪಕಾರಪರನಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ”

“ ಜನಸ್ಯಾಕಯಮಾಲಕ್ಷ್ಯ ಯೋ ಯಥಾ ಪರಿತುಷ್ಯತಿ || ತಂತ
ಭೈವಾನುವರ್ತೇತ ಪರಾರಾಧನಪಂಡಿತಃ || ”

“ ಜನಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನೂ ಹಿಂಸೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಯಾರು ಯಾವ ವಿಧದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗುವರೋ, ಅವರನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಸಂತುಷ್ಟ ಪಡಿಸುತ್ತಾ ಪರಾರಾಧನ ಪಂಡಿತನಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು. ”

“ ನವೀತಯೇದಿಂದ್ರಿಯಾಣಿ ನ ಚೈತಾನ್ಯತಿಲಾಲಯೇತ್ || ”

“ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪೀಡಿಸಲಾರದು; ಹಾಗೆಯೇ ಅವು ಅತೀವಾಗಿ ಲಾಲಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಲಾಗಲಾರದು. ”

“ ಮದ್ಯ ವಿಕ್ರಯ ಸಂದಾನ ದಾನಾಽದಾನಾನಿ ನಾಚರೇತ್ || ”

“ ಮದ್ಯವನ್ನು ಮಾರುವಿಕೆ, ಮಾಡುವಿಕೆ, ಕೊಡುವಿಕೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಇವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ”

“ ಶತ್ರು ಸತ್ರು ಗಣಾಕೀರ್ಣ ಗಣಿಕಾ ಪಣಿಕಾಶನಮ್ || ”

“ ಶತ್ರುವಿನ, ಸತ್ರದ, ಗಣ (ಬಟ್ಟನ್ನು ಯಜಮಾನನಿಲ್ಲ) ದ, ಅಕೀರ್ಣವಾದ, ವೇಶ್ಯೆಯ, ವ್ಯಾಪಾರಿಯು—ಅನ್ನವನ್ನು ಸೇವಿಸಬಾರದು. ”

“ ಮದ್ಯಾತಿಶಕ್ತಂ ವಿಸ್ರಂಭ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಷು ಚ ತ್ಯಜೇತ್ || ”

“ ಪ್ರೀಯರಿಗೆ ಮದ್ಯವೀಯುವದು, ಅತಿಸಕ್ತನಾಗಿರುವಿಕೆ, ಅಪರಲ್ಲಿ ವಿಸ್ರಂಭವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವಿಕೆ, ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೀಯುವಿಕೆ ಇವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ”

“ ಅವಶ್ಯಂ ಯಾತಾರಶ್ಚಿರತರ ಮುಷಿತ್ವಾಽನಿ ವಿಷಯಾಃ |

ವಿಯೋಗೇ ಕೋ ಭೇದಃ ತ್ಯಜತಿ ನ ಜನೋ ಯತ್ಸ್ಯಯವಮೂ ||

ವೃಜಂತಃ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾದತುಲ ಪರಿತಾಪಾಯ ಮನಸಃ |

ಸ್ವಯಂ ತ್ಯಕ್ತಾ ಹ್ಯೇತೇ ಶಮಸುಖಮನಂತಂ ವಿದಧತಿ || ”

“ ವಿಷಯಗಳೆಂಬ ಭೋಗಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಅವು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗತಕ್ಕವೇ ಆಗಿವೆ. ಆದರೆ ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷಿಯಾದ ಪುರುಷನು ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಬೇಡವೆಂದು ಬಿಡುವಹಾಗಿಲ್ಲ ! ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ, “ ಅವು ಶಾಶ್ವತಗಳೇ ” ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಭೋಗವಿಲಾಸ ವಿಷಯಗಳು ಮಾಯವಾಗುವವೋ ಅಂತಹ ವಿಷಯಾಂಧನಿಗೆ ಅವು ಹೊರಟು ಹೋದದ್ದು ಮಹಾ ಪರಿತಾಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವದು. ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ನಾವೇ ಅಂತಹ ಅಸ್ಥಿರವಾದ ಭೋಗಗಳನ್ನು ವಿವೇಕದಿಂದ ‘ ನಮಗೆ ಇವು ಸರ್ವಥಾ ಬೇಡ ’ ಎಂದು ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಅವು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದರೂ ಅದೂ ಪರಮಾನಂದವನ್ನಂಟು ಮಾಡುವವಷ್ಟೆ ? ”

ಇದುವರಿಗೆ “ ಸದಾಚಾರಕಥನ ” ವೆಂಬ ಈ ಆಶಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಉಪದೇಶವು ಪುರಾಣಿಕ (Mythological Advice) ಉಪದೇಶಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು !! ನಮ್ಮ ಆದ್ಯ ಜನಾಂಗವು ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಗುಣಗಳನ್ನು ತಾವೂ ಹೊಂದಿದ್ದು, ನಮಗೂ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನೇ ನಾವು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ತದ್ವೈತರಿಕ್ತವಾದ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಪ್ರೀತಿಸಿ, ಆಚರಿಸತೊಡಗಿದರೂ ಅದರಿಂದ ಯಾರಿಗೇನೂ ಹಾನಿಯಾಗಲಾರದು. ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದರೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ

ವೈದ್ಯವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಆಯುರ್ವೇದವಾಗಲೀ ಹೇಳುವ ಉಪದೇಶದಂತೆ--ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಬೀಜಾಣುಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಗುಣಗಳೇ ಸಂಕ್ರಮಣವಾಗಿ ಬಿಡುವವಾದ್ದರಿಂದ, ಈ ನಮ್ಮ ವೀರ್ಯಾಣುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಸಂತತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಗಳೇ ಮೂರ್ತಿಭವಿಸಿ ಬರುವವು. ಈಗ ನೀವೇ ಹೇಳಿರಿ:-

“ನಿಮಗೆ ಬಳ್ಳೇ ಗುಣವಂತನಾದ ಪುತ್ರನು ಬೇಕೋ, ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಕುದ್ಡು ಫೋಕರಿಯೂ, ಪರರಿಗೆ ಹಿಂಸೆಯನ್ನೀಯುವ ಹಿಂಸಕನೂ, ನೂರಾರು ಮನೆಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುವವನೂ, ಜೋರನೂ, ಸದಾ ದುರ್ದೈವನಾತುರನೂ, ಸರ್ವರಲ್ಲಿಯೂ ಅವಮಾನವನ್ನು ಪಡಿಯುತ್ತಿರುವವನೂ ಆದ ಮೋದಾ, ಲುಚ್ಚ, ದುರಾಚಾರಿಯಾದ ಪುತ್ರನು ಬೇಕೋ ?” ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಮಹದ್ವಿಷಯದ ಸಂಗತಿ ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯರಿಗೆ ಮನನವಾಗಿ-ಶಾಂತನೂ, ಕರುಣಾಕರನೂ, ಗಾಂಭೀರ್ಯಾಲಂಕಾರನೂ, ಪರೋಪಕಾರಿಯೂ, ಸಜ್ಜನ ವಿಧೇಯತೆಯುಳ್ಳವನೂ, ಉಪಕಾರಿಯೂ, ದೇಶವತ್ಸಲನೂ, ಸದ್ಗುಣಾಕರನೂ ಆದ ಸಂತತಿಯು ಹುಟ್ಟಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ಮೇಲೆ ಉದಹರಿಸಿರುವ ಸದಾಚಾರಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಾ, ಶುಚಿವ್ರತನಾಗಿರುವದು ತಂದೆಗೂ, ತಾಯಿಗೂ ಆತ್ಮಗತ್ಯ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಸದಾಚಾರವೆಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಶೇರಿಸಿರುವೆವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವ ಸದಾಚಾರ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಲ್ಪಿಸಿಲ್ಲ; ಕಲ್ಪಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಕಲ ಜಗನ್ನಿಯಾತನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಆಪರಾಪತಾರರಾಗಿ ಭೂಲೋಕವನ್ನು ಪಾವನಗೊಳಿಸಲು ಅವತರಿಸಿದ್ದ ಮಹಸೇಯರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಉಪದೇಶ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಆಶಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಳಿಸಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಸಂತತಿಯು ಕಲ್ಯಾಣ ಭಾಗಿಯಾಗಲೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರತೀಮಾನವನೂ ಈ ಮಹಾಮಹಿಮರಾದ ಆದ್ಯಮಹರ್ಷಿಗಳ ಬೋಧೆಯಂತೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ, ತನ್ನ ಸಂತತಿಯು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗೌರವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡಿಯುವಂತೆ ಯತ್ನಿಸುವರೆಂದು ಮತ್ತೂ ಮತ್ತೂ ಕಡ್ಡಾಯಮಾಡಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೇವೆ.

ಇಂತು ಸದಾಚಾರವೆಂಬ ನವಮಾಶಯವು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶಿಶುವೈದ್ಯಸಂಜೀವನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಭಾಗವು ಮುಗಿಯಿತು.

ಇತಿ ಪ್ರಥಮಭಾಗಃ ಸಮಾಪ್ತಃ.

ಅಥ ದ್ವಿತೀಯಭಾಗ ಪ್ರಾರಂಭಃ.

ದ ಕ ಮೂ ಕ ಯ ವು .

ಪುಂಜನೋತ್ಪತ್ತಿರ್ಹತೆ.

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನನ್ಯವಾದ ಸಾಹಸ, ಅಶುಲಿತವಾದ ಪಾಪ, ಅತಿವಿಚಿತ್ರವಾದ ವ್ಯಾಪಾರ, ಮತ್ಸಾರವದರಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಧೈರ್ಯ, ಕೌರವ್ಯ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ, ಅತಿರಮಣೀಯ ವಾದ ತನುಭಾವದಿಂದಲೂ, ಅತೀವೋಚ್ಛವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೂ, ಅತಿನಿಶಿತವಾದ ಬುದ್ಧಿವೈಭವದಿಂದಲೂ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಾನವಜಾತಿಯ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕಗಳಾದ ಗುಣಗಳು ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನ ಅಚಿಂತಾಧ್ವುತ ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರದರ್ಶನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾ ಇವೆ. ಈಶ್ವರನು ಈ ಮಾನವನಿಗಿಂತಲೂ ಕಠಿಣರಾದ ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಪಾರುಷಾದಿ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಿರಿದಾದ—ಸಿಂಹ, ವ್ಯಾಘ್ರ, ಗಜಾಶ್ವಾದಿ ಮಾನುಷೇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಗೂ ದತ್ತವಾಗಿರುವ ಮಹಾ ಗುಣಗಳು ಯಾವದೋ ಬಂದೊಂದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಕೇಷಗಳಾಗಿಯೂ, ಆ ಉಚ್ಚ ಗುಣವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸದಂತೆ ತಡಿಯುವಂತಹ. ಇತರೇ ಗುಣಗಳೂ ಇರುವಂತೆಯೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುತ್ತಾನಲ್ಲದೆ, ಯಾವ ಜಂತುವನ್ನೂ ಅಖಂಡಸರೋತ್ತಮ ಗುಣಗಳಿಂದೊಪ್ಪುವಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಲ್ಲ ! ಮನುಷ್ಯನ ಸೃಷ್ಟಿ ಅಂತಾದ್ದಲ್ಲ; ಸಮಸ್ತ ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿ ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಸಾರವತ್ತಾದ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಂದೇಕಡೆ ಸಮ್ಮೇಲನ ಮಾಡಿ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಡಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಯಿಂದಲೇ ಈ ಮಾನವನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವನೆಂದಿರಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿಯೇ:—

“ ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಾಣಿನಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ, ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ
ನಃ || ಬುದ್ಧಿಮತ್ತು ನರಾಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ನರೇಷ್ವರಃ ದ್ವಿಜಾತಯಃ || ”

“ ಪಾರ್ಥಿವ ಭೂತೋತ್ಪನ್ನ ವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತಲೂ, ಪ್ರಾಣಧಾರಿಗಳಾದ ಕೀಟಾದಿಗಳೂ, ಅವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳಾದ ಹಸ್ತೇಶ್ವಾದಿಗಳೂ ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳು ! ಅವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮನುಷ್ಯರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು; ಈ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿಯೂ ವಿದ್ಯಾದಿಗುಣಯುಕ್ತರಾಗಿ ಜ್ಞಾನನಿಧಿಗಳಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು ” ಎಂದಿದೆ.

ಮನುಷ್ಯರಾದರೂ ತಮಗಿಂತಲೂ ಎಷ್ಟೋಪಾಲು ಮಹೋನ್ನತ ಶರೀರಿಗಳೂ, ಕಾರ್ಯ ಸಾಹಸ ಧೈರ್ಯವುಳ್ಳವೂ ಆದ ಸಿಂಹ ವ್ಯಾಘ್ರ ಗಳ ವ್ಯಾಳ ಮುಂತಾದ ದುಷ್ಟ ಜಂತುಗಳನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಮಹಚ್ಛಕ್ತಿಯಿಂದ ದವ ನಮಾಡಿ, ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಪರಮೇಶ್ವರ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಅವವುಗಳ ಯಥಾವಿಹಿತೋಪ ಯೋಗಗಳನ್ನರಿತು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಒಡೆಯರಾಗಿ ಭೋಗಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆಲ್ಲದೆ, ಈಶ್ವರಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈಶ್ವರನು ಕೇವಲ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ, ಜಲವನ್ನೂ ನಿರ್ದಿಸಿದ್ದನು; ಇವರು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತಕವಾಗಿದ್ದ ತೈಜಸ (ಅಗ್ನಿವಸ್ತು) ವನ್ನೂ ಕಂಡುಹಿಡಿದು, ಈ ಭೂತಪಂಚಕಗಳಿಂದ ದಿವ್ಯದಿವ್ಯವಾದ ಮನೆಗಳನ್ನೂ, ಮಹಡಿಗಳನ್ನೂ, ಅರಮನೆಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ದಿಸತೊಡಗಿದರು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೋ ಒಂದೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಧಾನ್ಯಗಳ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಈ ವಿಧವಾದ ಒಂದೇ ಜಾತಿಯ ಧಾನ್ಯದ ಬೀಜಗಳಿಂದ ಅನಂತಾನಂತ ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಸಾವೆ, ನವಣೆ, ಹಾರಹ, ಸಜ್ಜೆ, ಬರಗು ಮುಂತಾದ ತೃಣಧಾನ್ಯಗಳನ್ನೂ; ನೆಲ್ಲು, ರಾಗಿ, ತೊಗರಿ, ಅವರೆ, ಕಡ್ಲೆ, ಹುರಳಿ, ಹೆಸರು, ಉದ್ದು, ತಡಗಣೆ, ಚನ್ನಂಗಿ, ಗೋಧಿ, ಯಳ್ಳು, ಹುಚ್ಚೆಳ್ಳು ಮುಂತಾದ ಆಹಾರೋಪಯೋಗಿ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬೆಳೆಯಿಸಬಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಭತ್ತ ಕುಟ್ಟಿ ಅಕ್ಕಿಮಾಡುವಿಕೆ, ಬೇರೆಬೇರೆ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬೀಶಿ ಹಿಟ್ಟು ಮಾಡುವಿಕೆ, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಒಡದು ಬೀಳೆ ಮಾಡುವಿಕೆ, ಮುಂತಾದ ಪಾಕ ನಿಪುಣ್ಣತೆಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಇವರ ಕಾಶಲ್ಯವು ಅಗಾಧವಾದದ್ದು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲದೆ ಸಕಲವಿಧ ಫಲವರ್ಗಗಳನ್ನೂ, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಹುಣಸೆಹಣ್ಣು, ಕೊತ್ತುಂಬರಿ, ಸಾಸವೆ, ಮೆಂತೆಯ, ಜೇರಿಗೆ, ಮೆಣಸು, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗ ಮುಂತಾದ ಸಂಬಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ, ಸುಗಂಧವಸ್ತು ಜಾಲಗಳನ್ನೂ ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಈಗ ನಾವು ಬರಿಯುತ್ತಿರುವ ಕಾಗದವು ಈಶ್ವರಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲ! ಜೀವನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದಾಗಿದೆ. ಇದರಂತೆಯೇ ಗಾಜು, ಮೇಣದಬತ್ತಿ, ಶೀಮೆಯಯಣ್ಣೆ, ರಬ್ಬರ್ ಮುಂತಾದ ಎಷ್ಟೋ ಸಾವಿರಾರು ಪದಾರ್ಥಗಳು ಜೀವನಿಂದ ಸೃಷ್ಟವಾದ ವಸ್ತುಗಳು ?

ಹೀಗೆ ಮಾನವನು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಭೂಮಿಯಮೇಲೆಯೂ, ನೀರಿನ ಒಳಗೂ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೇಲೆಯೂ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಡಿಸುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದವನು, ಈಗ—

ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್, ಗ್ರಾಮೋಫೋನ್, ಟೈಯುಸ್ತೋಫ್, ಫೋಟೋಗ್ರಾಫ್ ಮುಂತಾದ ಆಲೌಕಿಕ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾ ಏರೋಪ್ಲೇನ್ ಮುಂತಾದ ಆಕಾಶಗಮನ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ, ತಂತಿ ಇಲ್ಲದೆ ದೇಶದೇಶಾಂತರದಿಂದ ವರ್ತಮಾನ ತರಿಸುವ ವೈರ್‌ಲೆಸ್ ಟೆಲಿಗ್ರಾಂಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾನಂದಿ ಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಭೂಮಿಯು ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮನವನಿಗೆ ಛಾರ್ಜ್ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರೀ ಹಾಳು ನೆಲವೂ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದೂರದೂರಕ್ಕೆ ಹರಿಯತಕ್ಕ ನೀರಂ ಕುಳವಾದ ನದಿಗಳೂ, ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಭೋರ್ಗರಿಯುತ್ತಾ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದು ಜೀಸಿಗೆ ಬಂದರೆ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೂ ಕುಡಿಯಲು ನೀರು ಇಲ್ಲದಂತಹ ಹಳ್ಳಗಳೂ, ಎಲ್ಲಿನೋಡಿದರೂ ಹಾಳುಹಾಳು ಸುರಿಯತಕ್ಕ ಮತ್ತು ಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಲೇ ತಿಟ್ಟು ತಗ್ಗು, ಹಳ್ಳದಿನ್ನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾಡಿನಿಂದಾನರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭೂಪ್ರದೇಶವು ಮಾತ್ರವೇ ಇತ್ತು.

ಈಗ ಮನುಷ್ಯನ ಛಾರ್ಜಿಗೆ ಬಂದನಂತರ:—

“ಸರ್ವತಃ ಪರ್ಮತಾರಾಮ ಗ್ರಾಮ ಚೈತ್ಯಚಯೈಶ್ಚಿತಃ || ಕದಂ ಬಕುಸುಮಗ್ರಂಥೇಃ ಕೇಸರಪ್ರಕರೈರಿವ ||”

“ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪರ್ಮತ—ವೆಂದರೆ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಚಾರಕ್ಕನುಕೂಲಿಸುವಂತೆ ರಸ್ತೆಗಳು ಸೇತುವೆಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ತಿದ್ದಿದ ಪರ್ಮತಗಳೂ, ಆರಾಮ—ಹಾಕಿ ಬೆಳೆಸಿರುವ ದಿವ್ಯ ವೃಕ್ಷತೆಗಳೆಲ್ಲ ಉದ್ಯಾನವನಗಳು, ಗ್ರಾಮ-ಹಳ್ಳ, ಕಸಬೆ, ಊರು, ಪಟ್ಟಣ, ರಾಜಧಾನಿ, ದೊಡ್ಡ ಪಹರುಗಳೆಂಬ ಭೇದ ಭೇದವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ರಮಣೀಯವಾದ ಬೀದಿಗಳ ಸಾಲುಗಳಿಂದಲೂ, ಜನರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಬೇಕಾದರೆ ಅಲ್ಲಿ ನೀರು ದೊರಿಯಲನುಕೂಲಿಸುವಂತೆ ಕಲ್ಪಿಸಿರುವ ನಾಪೀಕೂಪ ತಟಾಕಾದಿಗಳೂ ಕೂಡಿರುವ ಗ್ರಾಮಸಮುದಾಯವೂ, ಜೈತ್ಯ-ದಿವ್ಯದಿವ್ಯ ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರ ರಚನೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕಟ್ಟರತಕ್ಕ ದೇವಾಲಯಗಳೂ, ಜೈತ್ಯಗಳೂ, ಇತರ ವಾತಸ್ತರ ಮನೀತಿಗಳೂ, ಚರ್ಚಗಳೂ ಮುಂತಾದವೂ, ಕದಂಬಕುಸುಮಗ್ರಂಥೇಃ ಕೇಸರಪ್ರಕರೈರಿವ—ಈಚಲುವೃಕ್ಷದ ಹೂವಿನ ಗೊಂಚಲಿನಲ್ಲಿ ಎಡೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಕೇಸರ ಪ್ರಕರಗಳು ಹೇಗಿರುವವೋ ಹಾಗೆ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಯಾವಕಡೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿದರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ” ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಇವೆಲ್ಲ ಅತಿರಮಣೀಯತೆಯಿಂದೊಪ್ಪುವಂತೆ ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮನುಷ್ಯರು ಸುಖಾವಹವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರಲ್ಲದೆ, ಭೂಮಿಯ ಅಂತರ್ಹೃದ

ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದ್ದ—ಬಂಗಾರ, ಬೆಳ್ಳಿ, ವಜ್ರ, ರತ್ನಗಳು ಇನ್ನೂ ವಿಧವಿಧ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಈ ಮಾನವರು ಸೂರೆಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಈ ಭೂಮಾತೆಯಲ್ಲಿ ಏನೇನಿರುವದೆಂದು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಮಾನವರಿಗೆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪ್ರಸಾದಿಸಿರುವ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಮಹತ್ವಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ದೈವಿಕಭಾವವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ಹ್ವೇಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ವಿಲಯಗೊಳಿಸತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಅಗ್ನಿ, ವಿದ್ಯುತ್ (ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಸಿಟಿ) ವಾಯು, ಧೂಮ, ಭಾಷ್ಪ, ಜಲ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಭೃತ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು—ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಪಾಕನಿಷ್ಪತ್ತಿಯನ್ನೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಇವರು ಕ್ಷುಪ್ತವಾಗಿ ಉರಿಯುವಂತೆ ನಿಯತಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಅತಿಯಾಗಿ ಮೀರದಂತೆ ಉರಿಯುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಸಿಟಿ, ಬಾಷ್ಪ, ಜಲ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದಲೂ ವಿಧವಿಧ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇವರು ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸಹಾ ಭಾಗಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣದ ಶಬ್ದದ ತುಂಡಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಅಕ್ಷರವೆಂಬ ಸಂಕೇತಮಾಡಿ—ಭಾಷಾ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನೂ, ಸಂಗೀತಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವರಾದ್ದರಿಂದ ಇವರ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯು ಅಗಾಧವಾದದ್ದು !

ಹೀಗೆ ಮಾನವರು ಈಶ್ವರಸೃಷ್ಟಿಯ ಛೇದಕಾಂತಾರಾದಿ ಅತಿದುರ್ಗಮ ಭೂತಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪಟ್ಟಣ ಗ್ರಾಮ ಹ್ವೇತುರಾಮಾದಿಗಳಾಗಿ ಅಭಿರಂಜಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಭೂಮುಖ, ಜಲಮುಖ, ಭೂಗರ್ಭ, ಅಂತರಿಕ್ಷ ಮುಂತಾದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಹತವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಪ್ರಸಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಜ್ಞಾಬಲದಿಂದಲ್ಲವೆ ?

“ ವಿದ್ಯಾ ವಿತರ್ಕೋ ವಿಜ್ಞಾನಂ ಸ್ಮೃತಿ ಸ್ತತ್ಪರತಾಕ್ರಿಯಾ ||

ಯಸ್ಯೇತೇ ಷಡ್ಭೂತಾ ಸ್ತಸ್ಯ ಸ ಸಾಧ್ಯಮತಿವರ್ತತೇ || ” (ಚರಕ)

“ ವಿದ್ಯೆ, ವಿತರ್ಕದಿಂದ ಸತ್ಯಜ್ಞಾನ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಸ್ಮೃತಿ, ತತ್ಪರತಾ, ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಕೃಷಿ ಈ ೬ ಗುಣಗಳೂ ಇರುವವನಿಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವದೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು. ”

ಇಂತು ಪುಂಜನೋತ್ಕರ್ಷತೆ ಎಂಬ ದಕಮಾಣಯವು.

ವಿಕಾಸಕಾಲವು.

ಪ್ರೀತನಪ್ರಕೃತಿ.

ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಮಾನವಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೋತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರು ತನ್ನ ರಮಣೀಯತೆಯಿಂದಲೂ, ಅನನ್ಯ ಸಾಧಾರಣ ಮಹಿಮಾಶೀತಿಯಿಂದಲೂ ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಈಶ್ವರಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ, ಬುದ್ಧಿ, ವೈಭವ, ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಧೃತಿ, ಸ್ಥೈರ್ಯ, ಧೈರ್ಯ, ಸಾಹಸ, ಕರುಣಾಮಯತ್ವ, ಪರೋಪಕಾರತನ ಮುಂತಾದ ಮಹದ್ಗುಣಾಂಕೃತರಾಗಿ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. “ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈ ಗುಣಗಳು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿವೆಯೇ? ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಜವಲೆಯರು, ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಲ್ಲವೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಭಾವಿಸಿರುತ್ತಾ ಅಂತವರನ್ನು ಈರಿತಿ ಹೊಗಳುವದು ಯಾವನ್ಯಾಯ?” ವೆಂದು ಯಾರಾದರೂ ನಮ್ಮ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಬಹುದು.

ವೈದ್ಯಕಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು:—

“ಆಹಾರಾಚಾರ ಚೇಷ್ಟಾಭಿಃ ಯಾದೃಶೀಭಿಃ ಸಮನ್ವಿತಾ ||

ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸೌ ಸಮುಪೇಯಾತಾಂ, ತಯೋಃ ಪುತ್ರೋಽಪಿ ತಾದೃಶಃ ||”

“ಸ್ತ್ರೀಯೂ, ಪುರುಷನೂ ಅಂದರೆ, ಸ್ತ್ರೀಯು ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರಸವವಾಗುವವರಿಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಪುರುಷನು ಈ ಪುತ್ರನ ಜನನಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ಕೊಡುವ ವೀರ್ಯವು ಅವನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಲದಿಂದಲೂ, ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಆಹಾರ, ಆಚಾರ-ಅಂದರೆ ನಡೆನುಡಿ, ವ್ಯವಹಾರ, ಪಾಪಪುಣ್ಯ, ವಿನೇಚನೆ, ಗುರುಭಕ್ತಿ, ದೈವಭಕ್ತಿ, ಪರೋಪಕಾರ, ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಚೇಷ್ಟಾ-ಅದನ್ನನುಸರಿಸಿದ ನಡತೆಯಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವ ರೋ ಅವರ ಸಂತಾನವಾದ ಪುತ್ರನಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇ ಬಳ್ಳೇ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟ ನಡತೆಗಳೇ ಆಮರಣಾಂತವಾಗಿಯೂ ಬಂದೇಬಿಡುವವು” ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಇದುವರಿಗೆ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವನ್ಯಾಯವೂ, ದೈವ ಭಕ್ತಿ, ಪರೋಪಕಾರಿ, ದೇಶೋಪಕಾರಿ, ಸಾಧುಶಾಂತನೂ, ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಯಮನ ಮಾಡಿದವನೂ, ಸಾಹಸಗಾರನೂ, ಸುಂದರನೂ, ಮಿತಭಾಷಿಯೂ, ಪರೇಂಗಿತಜ್ಞನೂ, ದೇವಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೂಜಾನಿರತನೂ, ವಿನೇಕಿಯೂ, ಭಕ್ತವತ್ಸಲನೂ, ಆಶ್ರಿತಪೋಷಕನೂ, ನಿಷ್ಕಪಟಿಯೂ ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಸಕಲ ವಿಧ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾದ—ಸಾಧು, ಸಂತ, ರಾಜಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವಿದ್ವಾನ್, ಶ್ರೀಮಂತ, ದರಿದ್ರ ಮುಂತಾದ ಪುರುಷರ ಜನ್ಮವಾಗಿದೆಯೋ ಅವ

ರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳು ಬಂದು ನೆಲಸಬೇಕಾದರೆ ಅಂತಹ ಮಹಾ ಪುರುಷನನ್ನು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾತ್ಮಳಾದ ಆತನ ತಾಯಿಯೇ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಗುಣಗಳಿಗೂ ಕಾರಣಕರ್ತೃಳೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಂತವರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುಣಾಲಂಕಾರ ಮೂರ್ತಿಯ ಜನ್ಮವು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದೇ ಇಲ್ಲ ! ಹಾಗೆ ಅದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದಾದರೆ ಮುಳ್ಳುತುರಚೆಯ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ದ್ರಾಕ್ಷೀಹಣ್ಣುನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವದಕ್ಕೆಳಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು—ಶಾಸ್ತ್ರ, ನ್ಯಾಯ, ಲೋಕಾನುಭವ ಮುಂತಾದ್ದಕ್ಕೆ ಸರಿಬೀಳುವದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಜನರಲ್ಲಿ ನಾವು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗುಣಗಳು ಕೆಲವರಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಗುಣವತಿಯ ರಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕೆನ್ನುವದಾದರೆ, ಪುರುಷರಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲರೂ ಸದ್ಗುಣಿಗಳೂ, ಧರ್ಮವತ್ತಲರೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೂ, ಸಚಿವರೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಆಗಬೇಕಾದೀತು ? ಐದು ಬೆಟ್ಟಗಳೂ ಒಂದೇಸಮನಾಗಿಲ್ಲ ! ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರನ್ನು ಪುರುಷರಾದ ನಾವೇ ಹಾಳುಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿವೇಚನೆಮಾಡಿದ ಬಬ್ಬ ಮಹಾ ಕವಿಯು:—

“ ಪುರುಷಶ್ಚಟುಲಾನಿ ಕಾಮಿನೀಶಾಮ್ |

ಕುರುತೇ ಯಾನಿ ರಹೋ ನ ತಾನಿ ಪಶ್ಯತ್ ||

ಸುಕೃತಜ್ಞತಯಾಂಗನಾ ಗತಾಸೂ |

ಅವಗೂಡ್ಯ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಸಪ್ತಚಿದ್ವಮ್ || ”

“ ಮೊದಲು ಏನೊಂದು ಲೋಕವ್ಯವಹಾರವೂ ಆಯದಿರುವ, ನಿರಪರಾಧಿಯಾದ ಕಾಮಿನಿಯನ್ನು ಪುರುಷನು ಮೋಹಿಸಿ ತನ್ನ ಚಟುಲ ವಾಕ್ಯಗಳೆಂಬ ಚಮತ್ಕಾರವಾದ ಕಾಮೋತ್ತೇಜಕೋಪನ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ಅವಳನ್ನು ವಶೀಕರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವಳ ಅಂಗಸಂಗ ಸುಖಕ್ರೀಡೆಯಿಂದ ತೃಪ್ತನಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಕ್ಕೇನೆ ಅವಳನ್ನು ಉದಾಶೀನ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟು—ಆ ಬಲೆಯನ್ನು ಮತ್ಯಾವಳೋ ಹೊಸಬಳಾದ ಮುಗ್ಧ ಯಕಡೆಗೆ ಬೀಸಲು ಒಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಈ ಪೂರ್ವಪರಿಚಿತಳನ್ನು ಮರತೇಬಿಡುತ್ತಾನೆ. (ಇದೇ ಪುರುಷರಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣವು!) ಸ್ತ್ರೀಯಾದರೋ ಈತನ ಕಾಮಕಲಾಕರ್ಮಗಳಿಗಾಗಿ ಮೋಹಿಸಿದ ಗುಣವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸದೆ ಇವನಲ್ಲಿಯೇ ದತ್ತ ಚಿತ್ತಳಾಗಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಈ ವಿಧವಾದ ಸುಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಅಂಗನೆಯರು ಮರಣಪಟ್ಟ ತಮ್ಮ ಇನಯನನ್ನು (ಅವಗೂಡ್ಯ) ಆಲಿಂಗನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು (ಸಪ್ತಚಿದ್ವಮ್) ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಚಿತಿಯ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ (ಪ್ರವಿಶಂತಿ) ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವರು. ಅಂದರೆ ಕೃತಘ್ನತೆಯು ಪುರುಷರಲ್ಲಿಯೂ, ಕೃತಜ್ಞತೆಯು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವದೆಂದು ಆ ಮಹಾಕವಿಯು ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ”

“ ಪ್ರಜನಾರ್ಥಾ ಮಹಾಭಾಗಾಃ ಪೂಜಾರ್ಥಾ ಗೃಹದೀಪ್ತಯಃ ||
ಸ್ತ್ರೀಯಃ ಶ್ರೀಯಶ್ಚ ಗೇಹೇಷು ನ ವಿಕೇಷೋಽಸ್ತಿ ಕಶ್ಚನ || ”
(ಮನುಸ್ಮೃತಿ)

“ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದಲೇ ಆಗತಕ್ಕದ್ದು, ಇದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮಹಾ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ, ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನುಳ್ಳ ಈ ಸ್ತ್ರೀಜಾತಿಯು ಪೂಜೆಗೆ ಅರ್ಹವಾದದ್ದೂ, ಕುಲಕ್ಕೆ ಶೋಭಾದಾಯಕವಾದದ್ದೂ ಆಗಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿ (ಧನಾಧ್ಯೈಶ್ವರ್ಯ) ಗೂ, ಕುಟುಂಬಿನಿಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಗೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಭೇದವೇ ಇಲ್ಲ ” ಎಂದು ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಮನುವು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

“ ನ ಗೃಹಂ ಗೃಹಮಿತ್ಯಾಹುಃ ಗೃಹಿಣೀ ಗೃಹಮುಚ್ಯತೇ || ”

“ ಗೃಹವೆಂದರೆ ಮನೆಮೇ ಅಲ್ಲ; ಗೃಹಸ್ವಾಮಿನಿಯಾದ ಗೃಹಿಣೀಸಹಿತ ವಾದದ್ದೇ ಮನೆಯು ! ”

“ ಅಪತ್ಯಂ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಾಣಿ ಶುಶ್ರುಷಾ ರತಿರುತ್ತಮಾ || ದಾರಾ
ಧೀನಸ್ತಥಾ ಸ್ವರ್ಗಃ ದಾರಾ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಯ ಕಾರಣಮ್ || ”

“ ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿ, ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳು, ಸೇವಾಶುಶ್ರುಷಾ, ಸುಖ, ಪ್ರೀತಿ ಯುಕ್ತವಾದ ರತಿವ್ರತ್ತಿ, ಸ್ವರ್ಗಸಾಧನೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅಧೀನದ ಲ್ಲಿವೆ. ”

“ ತಸ್ಮಾದೇತಾ ಸ್ವದಾಪೂಜಾಃ ಭೂಷಣಾಚ್ಛಾದನಾಶನೈಃ ||

ಪೂಜಾ ಭೂಷಯಿತನ್ಯಾಶ್ಚ ಬಹುಕಲ್ಯಾಣನಿಪುಂಭಿಃ || ”

(ಮನುಸ್ಮೃತಿ)

“ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬಡವೆವನುಗಳಿಂದಲೂ, ದಿವ್ಯವಾದ ವೆಚ್ಚ ಪೀತಾಂಬರಗಳಿಂದಲೂ, ಪತ್ರಸೋಪೇತಾನ್ನ ವಿಕೇಶಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವರೂ, ದಿವ್ಯಾಂಬಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ಕರಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ”

ಹೀಗೆ ಪರಾಧೀನವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಪೋಷಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಜನವ್ರತವೃತ್ತಿ ಶರೀರಸಾಷ್ಟ್ಯವ, ಮಾರ್ಗವ, ಹಾವಭಾವವಿಲಾಸಾದಿಗಳ ವೈಖರಿ, ಅತಿಮನೋಹರವಾದ ಆಕೃತಿವಿಕೇಶ, ಎಂತಹ ಕಠಿಣ ಹೃದಯನ ನ್ನಾದರೂ ತಮ್ಮ ಮುಗ್ಧಾಪಾಂಗ ಪ್ರಸಾದ ಮಾತ್ರದಷ್ಟಿಯೇ ಕರಗಿಸಿಬಿಡತಕ್ಕ ವನ್ಯಭಾಕಿತ್ವ ವಿಕೇಶ, ತಮ್ಮ ಮಂದಸ್ಥಿತ ವದನಾರವಿಂದಗಳಿಂದ ಲಾವಣ್ಯ ತರಂಗಗಳನ್ನು ಬೀರಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದರೆ ಎಂತಹ ಶುಶ್ರುಹೃದಯನೂ, ವಿವಶ ನಾಗಬಹುದಾದ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಅಸಾಧಾರಣ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಲೇ

ನಿರ್ದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವರು. ಇದರಿಂದ ಅವರು—ಪುರುಷನಿಗುಂಟಾಗುವ ಸಂಸಾರಿ ಕವಾದ, ದಾರಿದ್ರ್ಯದಿಂದಂಟಾದ, ಧನೋಪಾರ್ಜನಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂಭವಿಸುವ ಆವತ್ತುಗಳು, ಕ್ಲೇಶ, ಕಂಗಾಲತನ ಮುಂತಾದ್ದರಿಂದ ಸಂಭವಿಸುವ ಮನೋಮಾಲಿನ್ಯ, ವೃಥೆ, ದುಃಖಗಳನ್ನು—ತಮ್ಮ ಅನ್ಯತೋಷಮ ಸುಖಾಲಾಪಗಳಿಂದಲೂ, ತಮ್ಮ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಗೂಡಿದ, ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಚರಿಸತಕ್ಕ ಪ್ರೀತಿಯ ಸೊಬಗಿನಿಂದಲೂ, ವಿಲಾಸಾತೀತದಿಂದಲೂ—ನಾಮಮಾತ್ರವಾದರೂ ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವರಾದ್ದರಿಂದ, ಈ ದುಃಖಾವಹವಾದ ಸಂಸಾರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಮ್ಯಕ್ಸಾರವೃಷ್ಟದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಮಹಚ್ಛಕ್ತಿಯು ಇವರಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವದೆಂದರಿಯಬೇಕು.

“ತಸ್ಯಾ ಸ್ತನೌ ಯದಿ. ಘನೌ ಜಘನಂ ಚ ಹಾರಿ |

ವಕ್ತ್ರಂ ಚ ಚಾರು ತವ ಚಿತ್ತ ಕಿಮಾಕುಲತ್ವಮ್ ? ||

ಪುಣ್ಯಂ ಕುರುಷ್ವ ಯದಿ ತೇಷು ತವಾಸ್ತಿ ನಾಂಘ್ರಾ |

ಪುಣ್ಯೈರ್ದಿನಾ ನಹಿ ಭವಂತಿ ಸಮೀಹಿತಾರ್ಥಾಃ || ”

“ಆ ಸ್ತ್ರೀಯ ಸ್ತನಗಳು ನಿಜವಾಗಲೂ, ಕಠಿಣಗಳೂ, ಜಘನವೆಂಬ ಕಟಪುರೋಭಾಗವು ಮನೋಹಾರಾಕೃತಿಯುಳ್ಳದ್ದೂ ಆಗಿದೆ. ಮುಖಮಂಡಲವಂತೂ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಇಂತಾದ್ದರಲ್ಲಿ ಎಲೈ ಮನಸ್ಸೆ ! ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಕುಲತ್ವವನ್ನು ಪಡಿಯುತ್ತಾ ವೃಥೆಪಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ ? ಈ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತನಾದಿಗಳ ಪರಿರಂಭಣಾ ಜನಿತಾನಂದ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಾಡಲಾರ್ಹವೆಂದು ವೇಯಾದರೆ ಸತ್ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವೆಂಬ-ಅನಾಥರಾದ, ದೀನರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ, ಬಾಲರೂ, ವೃದ್ಧರೂ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಅನ್ಯವಸ್ತ್ರ ಧರಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಾ, ತನ್ಮೂಲಕ ಹೊಂದುವ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸು; ಯಾಕೆಂದರೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಪುಣ್ಯವಾಗಲೀ, ಈ ಜನ್ಮದ ಪುಣ್ಯವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಂತಹ ಸೌಖ್ಯದಾಯಕರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಸುಖಿಸುವಂತಹ ಇಷ್ಟಾರ್ಥನಿಧಿಯು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಆಗಲಾರದು. ”

“ ಸ್ತ್ರೀತೇನ ಭಾವೇನ ಚ ಲಜ್ಜಯಾ ಭಿಯಾ |

ಪರಾಜ್ಞುಪೈರರ್ಥಕಟಾಕ್ಷ ವೀಕ್ಷಣೈಃ ||

ವಚೋಭಿ ರೀರ್ಷ್ಯಾ ಕಲಹೇನ ಲೀಲಯಾ |

ಸಮಸ್ತಭಾವೈಃ ಬಲು ಬಂಧನಂ ಸ್ತ್ರೀಯಃ || ”

“ಸ್ತ್ರೀತೇನ-ಯಾವನಾದಿ ಮದವಿಕಾರಜನಿತ ಮಂದಹಾಸದಿಂದಲೂ, ಭಾವೇನ-ಬಾಲ್ಯ ಯಾವನ ಸಂಧಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗತಕ್ಕ ಕೃಂಗಾರವಿಷಯವೆಂಬ ಪ್ರಥಮಾಂತಃಕರಣ ವಿಕಾರದಿಂದಲೂ, ಲಜ್ಜಯಾ-ಕುಚ ಕುಂಭ

ತೋಳುಗಳ ಬುಡದಮೇಲಿರುವ ಕರಗನ್ನೂ ವದನವನ್ನೂ ತಗ್ಗಿಸುತ್ತಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಣ್ಣನ್ನು ಮುಚ್ಚುವದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಮನಸ್ಸಂಕೋಚನರೂಪವಾದ ಪ್ರೀತಾಭಾವದಿಂದಲೂ, ಭಿಯಾ-ಆಹಸ್ತಿಕವಾಗಿ ಭಯವೆಟ್ಟವಳಂತೆ ನಟಿಸುವದರಿಂದ ಜನಿತವಾದ ತ್ರಾಸದಿಂದಲೂ, ಪರಾಜ್ಞುಪ್ರೈಃ-ಲಜ್ಜೆಯನ್ನು ನಟಿಸುವದರಿಂದ ಸ್ಫುಟಪ್ರಸಾರಣವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವ ವೈಖರಿಯಿಂದಲೂ, ಅರ್ಧಕಟಾಕ್ಷವೀಕ್ಷಣೈಃ - ಅಸಮಗ್ರಾಪಾಂಗದ ಅವಲೋಕನದಿಂದಲೂ, ವಜೋಭಿಃ-ಕುಕ ಕೋಕಿಲಾದಿಗಳಂತೆ ಮಧುರತರಾಲಾವಗಳಿಂದಲೂ, ಈರ್ಷ್ಯಾಕಲಹೇನ - ಪರೋತ್ಕರ್ಷಯನ್ನು ಸಹನಮಾಡಲಾರದೆ ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಕಲ್ಪಿಸತಕ್ಕ ಕಲಹದಿಂದಲೂ, ಲೀಲಯಾ - ಮಾತಿನ ಜಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಿಯನನ್ನು ಅನುಕರಣಮಾಡತಕ್ಕ ವಿಲಾಸಾತಿಶಯದಿಂದಲೂ, ಸಮಸ್ತಭಾವೈಃ - ಸ್ತಂಭ ರೋಮಾಂಚ ಸ್ವೇದಾದಿ ಸಾತ್ವಿಕಭಾವಗಳು, ಹರ್ಷಾತ್ಪ್ರಕಾಶವಹಿತಾದಿ ಸಂಚಾರೀಭಾವಗಳು ಇವುಗಳೆಲ್ಲದರಿಂದಲೂ (ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ) ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪುರುಷರಿಗೆ ತೊಡಿಸಿದ ಬಂಧನ (ಬೇಡಿ) ಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.”

“ ಭ್ರೂಚಾತುರ್ಯಾತ್ಪುಂಜಿತಾಕ್ಷಾಃ ಕಟಾಕ್ಷಾಃ |

ಸ್ನಿಗ್ಧಾನಾಚೋ ಲಸ್ಟಿಕಾಂತಾಶ್ಚ ಹಾಸಾಃ ||

ಲೀಲಾ ಮಂದಂ ಪ್ರಸ್ಥಿತಂ ಚ ಸ್ಥಿತಂ ಚ |

ಸ್ತ್ರೀಜಾಮೇತದ್ಭ್ರೂಷಣಂ ಚಾಯುಧಂ ಚ || ”

“ ಹುಬ್ಬುಗಳ ಲಲಿತಾಕ್ಷೇಪ ವೈಚಿತ್ರ್ಯದಿಂದ ಮಿಣುಕಿಸತಕ್ಕ ಅಶಾಂ ಗೀಕ್ಷಣಗಳೂ, ಸ್ನೇಹ ಅಂದರೆ ದರ್ಶನಾದಿಗಳಿಂದ ಉಂಟಾದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆವನ್ನು ಪಡೆದ ವಿಪ್ರಂಭ (ಇದರಿಂದ ಅಂತರಂಗವು ದ್ರವಿಸುತ್ತದೆ) ದಿಂದ ಪರಿಪುಗ್ಗತವಾದ ಕಾಮೋತ್ತೇಜಕ ವಾಕ್ಯಗಳೂ, ಲಜ್ಜಾಂತವಾದ ಹಾಸ್ಯಗಳೂ, ಲೀಲೆಯಿಂದ ಮಧುರವಾದ, ಮಂದವಾದ ಹೊರಡೋಣವೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವಿಕೆಯೂ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕಾಮಿನಿಯರಿಗೆ ಒಪ್ಪತಕ್ಕ ಭೂಷಣಗಳಾಗಿಯೂ, ಚಾತುರ್ಯಾತಿಶಯದೈರ್ಘ್ಯತರಕಗಳಾದ ಆಯುಧಗಳಾಗಿಯೂ, ಇರುವವು. ”

“ ನೃಜತಿ ಮೃದು ಸಲೀಲಂ ರಾಜಹಂಸೀವ ತ ನ್ನೀ |

ಕ್ರಿವಳಿ ಲಲಿತ ಮಧ್ಯಾ ಹಂಸವಾಣೀ ಸುನೇಷಾ ||

ಮೃದು ಶುಚಿ ಲಘು ಭುಕ್ಷ್ಮೋ ಮಾನೀ ಗಾಢಲಜ್ಜಾ |

ಧವಳ ಕುಸುಮ ವಾಸೋ ವಲ್ಲಭಾ ಪದ್ಮಿನೀ ಸ್ಯಾತ್ || ”

“ ಪದ್ಮಿನೀ ಸ್ತ್ರೀಯಾ ಶಾಜಹಂಸದಂತೆ ಲೀಲಾಮಂದರಗಮನವುಳ್ಳವಳೂ, ತಳುವಾಗಿ ರೇಖಾತ್ಮಯಯುಕ್ತ ಮಧ್ಯಭಾಗವುಳ್ಳವಳೂ, ಹಳಸ

ದಂತೆ ಮೃದುಮಧುರ ಸ್ವರವುಳ್ಳವಳೂ, ಸುಂದರವಾದ ವಸ್ತ್ರಧಾರಣೆ ಮಾಡುವವಳೂ, ಮೃದುವಾದ ಕುಚೆಯಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರ ಭುಜಿಸತಕ್ಕವಳೂ, ಗಾಢವಾದ ಲಜ್ಜಾಯುತಳೂ, ಬಿಳೀಪುಷ್ಪ ಮತ್ತು ವಸ್ತ್ರಪ್ರಿಯಳೂ ಆಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ”

“ ವಕ್ತ್ರಂ ಚಂದ್ರನಿಲಾಸಿ ಪಂಕಜಪರೀಹಾಸಕ್ಷಮೇ ಲೋಚನೇ |
ವರ್ಣಃ ಸ್ವರ್ಣಮಸಾಕರಿಷ್ಣು ರಲಿನೀ ಚಿಷ್ಣುಃ ಕಚಾನಾಂ ಚಯಃ ||
ವಕ್ಷೋಜಾವಿಭಕುಂಭ ವಿಭ್ರಮ ಹರೌ ಗುರ್ವೀ ನಿತಂಬ ಸ್ಥಲೀ |
ವಾಚಾಂ ಹಾರಿ ಚ ಮಾರ್ದವಂ ಯುವತಿಷು ಸ್ವಾಭಾವಿಕಂ ಮಂಡ
ನಮಃ || ”

“ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ—ಚಂದ್ರನಂತೆ ವಿಕಸಿತವಾದ ಮುಖವೂ, ಕಮಲಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸತಕ್ಕ ಲೋಚನಗಳೂ, ಸ್ವರ್ಣಚ್ಛಾಯೆಯುಂಟಿರುವ ಶರೀರ ಕಾಂತಿಯೂ, ಭೃಂಗದಂತೆ ಕವ್ವಾಗಿರುವ ಕೇಶಪಾಶವೂ, ಆನೆಯ ಕುಂಭ ಸ್ಥಾನದಂತೆ ವರ್ತುಲಗಳಾಗಿಯೂ; ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಸ್ತನಗಳು, ದುರ್ಬ್ಬರವಾದ ಕಟಪಶ್ಯಾದ್ಭಾಗವೂ, ಮನೋಹರವಾದ, ಮಧುರವಾದ ಮಾತು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸ್ವಭಾವವಾದ ಅಲಂಕಾರಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ”

“ ಸ್ಥಿತಂ ಕಿಂಚಿನ್ನುಗ್ಧಂ ಸರತತರಳೋ ದೃಷ್ಟಿವಿಭವಃ |
ಪರಿಸ್ಪಂದೋ ವಾಚಾ ಮಭಿನವವಿಲಾಸೋಕ್ತಿ ಸರಸಃ ||
ಗತಾನಾಮಾರಂಭಃ ಕಿಸಲಯುತ ಲೀಲಾ ಪರಿಕರಃ |
ಸ್ವೈಕಂತ್ಯಾಸ್ತಾರುಣ್ಯಂ ಕಿಮಿವ ನಹಿ ರಮ್ಯಂ ಮೃಗದೃಶಃ || ”

“ ತರುಣಿಯ ಪ್ರಾಕೃತ್ಯಭ್ಯಾಸವದಿಂದ ನಗೆಯು ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರ, ಮತ್ತು ಸುಂದರವಾಗಿದೆ; ವಿಲೋಕನ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಅಕುಟಲವೂ, ಚಂಚಲವೂ ಆಗಿದೆ. ವಾಗ್ವ್ಯಾಪಾರವು ನೂತನವಿಲಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿ, ರುಚಿರವಾಗಿದೆ. ಸತಿಯ ಉಪಕ್ರಮವು ವಿಲಾಸಸಂಬಂಧ ಬಂಧುರವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾರುಣ್ಯಭಾವವನ್ನು ಕೇರತಕ್ಕ ಸ್ತ್ರೀಯು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಎಂತಹ ರಮ್ಯವಾಗಿರಲಾರವು ? ಎಲ್ಲವೂ ರಮ್ಯಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ”

“ ಏತಾಕ್ಷಲಪ್ಪಲಯ ಸುಹತಿ ಮೇಖಲೋದ್ಧ |
ಝುಂಕಾರ ನೂಪುರ ಪರಾಜಿತ ರಾಜಚುಷ್ಕಃ ||
ಕುರ್ಮಂತಿ ಕಸ್ಯ ನ ಮನೋವಿವತ್ಕುತರುಣ್ಯಃ ||
ವಿತ್ರಸ್ತ ಮುಗ್ಧಹರಿಣೇ ಸಸ್ಯೈಃ ಕಟಾಕ್ಷೈಃ || ”

“ ಈ ಚರಿಸತಕ್ಕ ಕಂಕಣಗಳ ಶ್ರೇಣಿಯು ಮತ್ತು ಕಾಂಚೀಕಿಂಕಣಿಗಳಂಥಿರುವ ಹಾಗೂ, ನೂಪುರಗಳ ಝಂಕಾರರೂಪ ಮಂಜುಲನಾದದಿಂದ

ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರಾಜಕಂಸಗಳುಳ್ಳ ಅಂದರೆ ಅವುಗಳಂತೆ ಮಂಜುಷ್ಠಿನಿ ಯುಳ್ಳ ಕಾಮಿನಿಯರು ತಮ್ಮ (ಚಕಿತವಾದ ಹರಿಣಿಯ ನೇತ್ರಗಳಂತೆ) ವಿಚಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳ ಅಪಾಂಗವೀಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಬೀರುವದಾದರೆ ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ತಾನೇ ವಿವಶವಾಗುವದಿಲ್ಲ ? ಅಂದರೆ ಎಂತವರೂ ವಿವಶರಾಗಿಯೇ ಆಗುವರು. ”

ನಸ್ತು ತಃ ವಿಚಾರನೂಡಿ ನೋಡಿದರೆ ಪುರುಷಜಾತಿಗಿಂತಲೂ ಸ್ತ್ರೀಜನ ದಲ್ಲಿ—ಅತುಲಿತವಾದ ಬೆಡಗೂ, ಅವಾಚ್ಛಾಸನಗೋಚರವಾದ ಲಾವಣ್ಯ, ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಸೌಂದರ್ಯಾತಿರೇಕ, ಅಮಾನುಷವಾದ ಕಾರುಣ್ಯಾವೃತಾರ್ದ ಹೃದಯ, ಅತ್ಯಾಹ್ಲಾದಕರವಾದ ದೇಹಚ್ಛವಿ, ಅಸಮಾನವಾದ ಶರೀರಸೂ ದೈವ, ಅಪ್ರತಿಷ್ಠಾದ ವೈಖರಿ, ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಯಂ ಧಾಕ್ಲೇಶನನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸತಕ್ಕ ವಿಕಸಿತ ಚಂದ್ರಮಂಡಲದಂತಹ ಮುಖಾ ರವಿಂದ ಮುಂತಾದ ಸೌಂದರ್ಯಭಾವವೇ ಅತಿಶಯವಾಗಿರುವದು. ಇದರಿಂದ ಇವರೇ ಈ ದುಃಖಮಯವಾದ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಸಮ್ಯಕ್ಸಾರವುಳ್ಳದ್ದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವರೆಂಬದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಇಂತು ಸ್ತ್ರೀಜನಪುಷ್ಪ ಎಂಬ ಏಕಾದಶಾಶಯವು.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಶಯವು.

ವಿನಾಹ .

ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ—ಸತ್ಯ, ಧರ್ಮ, ಕೌಚ, ಆಚಾರಪರತ್ವ, ಪರೋಪ ಕಾರ, ದೈವಭಕ್ತಿ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ, ಪಾಪಭೀರುತ್ವ, ಕರುಣಾಮಯತ್ವ ಮುಂತಾದ ಎಷ್ಟೇ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಇದ್ದರೂ—ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನ, ಸ್ವಧರ್ಮಾ ಭಿಮಾನ, ಸ್ವಭಾಷಾಭಿಮಾನ, ಸ್ವಜನಾಭಿಮಾನಗಳೆಂಬವು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಸುಂಗಲಸೂತ್ರವಿಲ್ಲದಿರುವ ಸುಮಂಗಲಿಯಂತೆ ಕೋಭಾಸ್ವದಗಳಾ ಗಲಾರವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ—ನಮ್ಮ ದೇಶ, ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ, ನಮ್ಮ ಭಾಷಾ ಎಂಬವು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳೇ ಆಗಿವೆ; ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರತಕ್ಕ “ಸ್ವಜನಾಭಿಮಾನ” ವೆಂಬದು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಅರ್ಥವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವದು. “ಸ್ವಜನವೆಂದರೆ ಯಾರು ? ” ಎಂಬದೇ ಇಲ್ಲಿರುವ ವಿಮರ್ಶಾರ್ಥವಾದ ವಿಷಯವು. ಇದರ ಅರ್ಥವು, “ತನ್ನವರು, ನೆಂಟರು, ರಕ್ತಸಂಬಂಧಿಗಳು, ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಸಂಬಂ ಧಪಟ್ಟವರು ” ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. “ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ, ದೊ

ಡವ್ವ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಲೆ, ದೊಡ್ಡಮ್ಲೆ, ಅಣ್ಣ, ಅತ್ತಿಗೆ, ತಮ್ಮ, ನಾದಿಸಿ, ಹೆಂಡತಿ, ಮಾವ, ಅತ್ತೆ, ಭಾವಂದಿರು, ಮೈದುನರು" ಈ ಮುಂತಾದ ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಕತನಾಮಾವಳಿಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತಷ್ಟೆ? ಹಾಗೆ ಮದುವೆಯಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲವೆ—“ಹಣ್ಣು ಒಂದು ಜಾತಿ, ಗಂಡು ಒಂದು ಜಾತಿ” ಎಂಬಂತೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾ—ಶಿಕ್ಕಿದವಳನ್ನು ಶಿಕ್ಕಿದವನು ಕ್ರೀಡಿಸಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದರೆ, ನಾವು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಬಂಧುವರ್ಗ ಸಹಸ್ರನಾಮವೆಂಬದು ತಲೆಯನ್ನೇ ಮತ್ತು ತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ!! ಮೃಗಗಳಂತೆ ಯಾರಿಗ್ಯಾರೂ ಸಂಬಂಧಿಗಳೂ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, “ಅವನಿಗೆ ಇವನೇನಾಗಬೇಕು? ಇವನಿಗೆ ಅವನೇನಾಗಬೇಕು?” ಎಂದು ಮುಂತಾದ ವ್ಯವಹಾರವೇ ಹುಟ್ಟದೆ ಅದೊಂದು ವಿಲಕ್ಷಣ ವ್ಯವಹಾರವಾಗುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲವೆ? ಇಂತಹ ವಿಲಕ್ಷಣ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೇ ಈಗಲೂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಜನರ ತಾತ್ಪರ್ಯವೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬರೆಯಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಪಶುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ—ಅದಕ್ಕೆ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡುವಂತಹ ಯಾವದೋ ಒಂದು ಸಮಯವು ದೈವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಿಯತವಾಗಿದೆ. ಅದು ತನಗೆ ಈ ಕಾಮೇಚ್ಛೆಯುಂಟಾದಾಗ ದೊರೆತ ಯಾವದಾದರೊಂದು ಜೋಡಿಯ ಗೂಳಿಯಿಂದ ಗರ್ಭಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಒಂದೆರತುವಾರ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಗರ್ಭನಿಂತಿತೆಂದು ತಿಳಿದನಂತರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಮತ್ಯಾವ ಗೂಳಿಯನ್ನೂ ಕೇರಿಸದೆ ಶುಚಿಯಾದ ಪ್ರತದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಯಾವದಾದರೂ ಘಟಿಸಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಆಶಾಭಂಗವನ್ನೇ ಮಾಡಿ, ಹಾದು, ಓಡುತ್ತದೆ. ಆ ಗೂಳಿಯಾದರೂ ತನ್ನ ಜಾತಿಯ ಧರ್ಮದಂತೆ ಗರ್ಭನಿಂತಿರುವ ಪಶುವಿನೊಡನೆ ನೆರೆಯುವದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ; ಇಂತಹ ನಿಯಮಪಾಲನೆಯು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪಶುಜಾತಿಯು ವಿಧವಿಧ ರೋಗಗಳನ್ನುಂಭವಿಸುತ್ತಾ ಲಯವಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು! ಜಗನ್ನಿಯಾಮಕನ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು ಈ ಪಶುಜಾತಿಯು ತನ್ನ ಈ ವಿಧವಾದ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಜಾಡ್ಯದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿ ಯಾವ ವೆಟರಿನರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೂ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ! ಇದು ಹಾಗಿರಲಿ; ಮನುಷ್ಯರಾದ ನಾವೂ ಈ ಪಶುವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಇರಬೇಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮುಂತಾದ ಯಾವ ನಿಯಮವೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ!! ಕೆಲವರು ಗರ್ಭಿಣಿಯರೂ ಕಾಮುವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ರತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಸನ್ನಪ್ರಸವರಾದವರನ್ನೂ ಬಿಡದಿರುವ ಮಹಾನುಭಾವರು ಎಷ್ಟೋ ಮೂಡಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಇಂತಾದ ರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಕಿದವರು ಶಿಕ್ಕಿದಂತೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾ ಬರುವಾಗ ಅವಳ ಅವಸ್ಥೆ ಏನಾಗಬೇಕು? ವಿನಾಶ ನಿರ್ಬಂಧವಿ

ದ್ದರೂ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೇಲಹವ್ಯಾಧಿ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಜ್ವರಾಂತಗಳಾದ ಸಾವಿರಾರು ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಜಾಡ್ಯಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ವಿನಾಹನಿರ್ಬಂಧವನ್ನೇ ತೊಡೆದುಹಾಕಿದಮೇಲೆ “ಹಿಡಿದವನಿಗೆಲ್ಲಾ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಬೇಕು” ಎಂಬ ಕಾಸ್ಟ್ರುವು ಆಚರಣೆಗೆ ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಇತ್ಯಾದಿ ಸಕಲ ಧರ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನೂ ಆಲೋಚಿಸಿಯೇ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ವಿನಾಹವೆಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ತುಂಬಿದ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಬಗೆದ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ (ಸುಳಿಸುಳಿಯಾದ) ತರಂಗ-ತರಂಗಗಳು ಮೊದಲು ಮೊದಲು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವಾಗಿ ಏಳಲು ವಕ್ರಮಿಸಿ, ಬರಬರುತ್ತಾ ಸಣ್ಣ ವಾಗುತ್ತಾ, ಪುಟ್ಟ ವಾಗುತ್ತಾ, ಅತಿಕ್ಷುಲ್ಲಕವಾಗುತ್ತಾ ಬರುವದನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನೋಡಿಯೇ ಇದ್ದೀರಷ್ಟೆ? ಅದರಂತೆ ಒಂದು ವಿನಾಹವೆಂಬ ಕೃತ್ಯಮಾತ್ರದಿಂದ-ತಂದೆ, ಅವನ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು, ಅವರ ಹೆಂಡರು, ಅವರ ಮಕ್ಕಳುಗಳು, ತಂದೆಯ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರು ಅವರ ಗಂಡಂದಿರು, ಮಕ್ಕಳುಗಳು, ತಾಯಿ ಹಾಗೆಯೇ ತಾಯಿಯ ಗುಂಪು, ಹೆಂಡತಿ-ಅವಳ ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು, ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರು, ಅವರ ಪರಿವಾರ ಹೀಗೆ ಬರಬರುತ್ತಾ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ, ಸಣ್ಣ, ಪುಟ್ಟ ಬಂಧುವರ್ಗವೆಂಬದು ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ನಮ್ಮವರು, ನಮ್ಮ ನೆಂಟರು ಎಂಬ ವಿಷಯವು ಲೋಕವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದೇ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಈ ವಿನಾಹವೆಂಬದನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರದ ಬಂಧುವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಯೋಜನವಾದ ಸುಖವೇ ಬರಲಿ, ಕಡೆಗೆ ದುಃಖವೇ ಬರಲಿ ಅದೂ ಸಹ ನಮಗೆ ಬಂದಂತೆ ಭಾಸವಾಗಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. *ಹೇಗೆಂದರೆ ಹಿಂದೂ ಧಾರ್ಮಿಕಾರ ವಾರಸುದಾರರ ಗಣನೆಯಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕುದಾರಿಯು ರಕ್ತಪ್ರಸರಣವನ್ನು ಸರಿಸಿಕ್ಕೊಂಡೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇವೆ. ದೊಡ್ಡ ಎತ್ತರವಾದ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಒಂದು ಗುಂಡಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಜನಗಳ ತುಳಿತ, ಮಳೆ, ಗಾಳಿಗಳ ಹೊಡೆತ ಮುಂತಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಗುಂಡಿಯು ಕಾಲಕ್ರಮವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿ ಅದರರಿಗನ ನೆಲದವು ಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗುವದು; ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ತಗ್ಗು ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ನಡುವೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮಣಿನ ಕುಪ್ಪೆಯು ಕಂಬದಂತೆ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದೂ ಸಹಾ ಮಳೆ ಗಾಳಿಗಳ ಹೊಡೆತಕ್ಕೂ, ಜನಗಳ ತುಳಿತಕ್ಕೂ ಅದರ ಅರಗಿನ ತಗ್ಗಿನ ನೆಲದಸಮಕ್ಕೆ ಕುಸಿಯುತ್ತಾ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ಬಂಧುವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಿದ್ದು ಒಬ್ಬನೇ ಬಡವನಿದ್ದರೆ ಅವನೂ ಸಹ

ಎತ್ತರದ ಮೈದಾನದ ಗುಂಡಿಯಂತೆ ಕಾಲಾನುಸಾರವಾಗಿ ತನ್ನ ಇತರ ಬಂಧುಗಳಂತೆ ತಾನೂ ಶ್ರೀಮಂತನೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬಡವರಾಗಿರುವಾಗ ತಾನು ಬಟ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಮಾಹಾ ಹಣವಂತನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮೈದಾನದ ಮಣ್ಣಿನ ದಿಬ್ಬದಂತೆ ಕಾಲಾನುಸಾರವಾಗಿ ತನ್ನ ಇತರ ಬಂಧುಗಳಂತೆ ತಾನೂ ಹೀನಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದೇಬಿಡುವನು. ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಬಾಂಧವ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಪಾರಸ್ಪರಿಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಕಟ್ಟಲೆಯು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಆಚರಿತವಾಗುತ್ತಾ ಇದೆ. ಇದು ಈ ಬಂಧುವರ್ಗದ ಸಂಬಂಧದ್ದು—ನಾವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಿ, ಸುಮ್ಮನಿರಲಿ, ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರದ ಸಂಬಂಧಿಯ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೇಬೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಹಣದಂತಾಗುವದು. ಇದೆಲ್ಲಾ ಈ ವಿವಾಹವೆಂಬ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವ ದೀರ್ಘಾಯೋಜನೆಯ ಕಾರ್ಯದ ಫಲವಾಗಿದೆ. ಈ ಬಂಧುವರ್ಗ ಸುಖವೆಂಬದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಲಾಭವೇನೆಂದರೆ-ಸಮಯಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಆಪ್ತ ಬಂಧುವೆನ್ನುವವನು ನಮ್ಮ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಮಗಾಗಿ ಅವನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಿತಾಚರಣೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ, ಅವನ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಬೇರೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿಯಾದರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕಾಗುವದು. ಇತ್ಯಾದಿ ಮಹಾ ಪ್ರಯೋಜನವು ಇದರಲ್ಲಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ಆದಿಪಿತೃಗಳಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಈ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ನಮಗಾಗಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡಿದ್ದ ಕ್ಷಾಗಿ ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಋಣಿಗಳಾಗಿರುವೆವೆಂದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಅವರ ಈ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರೆವು.

ಮನುಷ್ಯಜಾತಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಈ “ವಿವಾಹ” ವೆಂಬ ಪದ್ಧತಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದಲ್ಲ; ಮಹಾ ವ್ಯಾಪಾರವು! ಇದಕ್ಕೆ ಕರಾರು ಬರದು ರಿಜಿಸ್ಟರ್ ಮಾಡಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ! ವಿವಾಹವಾಯಿತೆಂದರೆ ಆಯಿತು; ಬಟ್ಟನಿದ್ದ; ಇಬ್ಬರಾಯಿತು; ಬಟ್ಟರ ಸುಖದುಃಖಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರೂ ಭಾಗಿಗಳಾದರು. ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೂ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇಬ್ಬರಚಿಂತೆಯೂ ಒಂದೇಕಡೆಯಿಂದೇಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಇದರಿಂದ ಶಾರೀರಕ, ಮಾನಸಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾರಂಭವಾಯಿತು! ಬೇರೆಬೇರೆ ಇದ್ದ ಎರಡುದಾರಗಳು ಒಂದೇಹುರಿಯಾಗಿ ಹೊಸದಂತಾಯಿತು. ಬಟ್ಟರ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಆನಂದಿಸುವದೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಬಟ್ಟರ ದುಃಖಕ್ಕೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಈಡಾಗುವದೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಿಷಯವಲ್ಲ; ಇದೇ ದೈವತಂತ್ರ, ದೈವಿಕದಿಗ್ಭಿಂಧನೆ, ದೈವಿಕಸಂಘಟನೆ !!

ಈ ಮಹಾನ್ಯವ್ಯಾಪಾರವು ನಮ್ಮ ದೇಶದಂತೆಯೇ ಜಗತ್ತಿನ ಬೇರೆಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಾಗರಿಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡಿರಿ, ಒಂದೊಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಕಾರವಿದೆ. ಯಾವದು ಬಳ್ಳಿಯವದ್ದೆತಿಯೋ ನಾವು ಹೇಳಲಾಗುವದಿಲ್ಲ—ಅವರಿಗೆ ಅದೇಸುಖ; ನಮಗೆ ಇದೇಹಿತ!! ಆದರೂ—“ಅನಾಥಾತಂ ಪುಷ್ಪಮ್” ಎಂಬ ಕಾಳದಾಸನ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ “ಕನ್ಯಾ ಸ್ವಾಯವಾಗಿಯೂ ಕನ್ಯಾಬಕ್ಷಣದ ರ್ಥಿಯೇ ಇರಬೇಕಾದದ್ದು ಪ್ರಕೃತವಿವಾಹದ ವಿಷಯವು!!” ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೂ ಹೇಳಲಾಗುವದಿಲ್ಲ! ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಧರ್ಮಜ್ಞ ರಾದ, ಧರ್ಮಚಾರರತ ರಾದ ಅಜ್ಞಾತಕುಲ ಶಿಲಗೋತ್ರರಲ್ಲದವರ ಕನ್ಯಾಪ್ರತಿಗ್ರಹವು ಯಾವವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮನೋವ್ಯಥೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

“ಕನ್ಯಾ ನರಯತೇ ರೂಪಂ, ಮಾತಾ ನಿತ್ಯಂ ಪಿತಾ ಶ್ರುತಮ್||

ಬಾಂಧವಾಃ ಕುಲಮಿಚ್ಛಂತಿ ಮೃತ್ವಾನ್ಮಮಿತರೇ ಜನಾಃ ||”

“ಕನ್ಯಿಕೆಗೆ ವರನು ರೂಪವಂತನಾಗಿರಬೇಕು; ಅತ್ತೆಗೆ ಹಣವಂತನಾಗಿರಬೇಕು; ಮಾವನು ಅಳಿಯನ ವಿಧ್ಯಾಶೀಲತ್ವವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ. ಬಂಧುಗಳು ಸತ್ಕುಲವ್ರಸೂತನೆಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇತರ ಜನರು ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಆಗಲಿ ಸಮ್ಮದಿಯಾಗಿ ಭಿಕ್ಷುದಿಗಿಗಳಸಂತರ್ಪಣೆ ನಡೆದರೆ ಸಾಕೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.”

ವಿವಾಹಕಾಲದಲ್ಲಿ—ಸಾಲಮಾಡಿ, ಮೊಂದುವೇಳ್ವ ಮಾಡುವಿಕೆ, ವಿವಾಹವಾಗುವ ವರನು ವಿಧ್ಯಾವಂತನಾಗದೆ ಏನಾದರೂ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಪಾದಿಸಲಾರದೆ ಇರುವಿಕೆ—ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆ ವಧುವಿನ ಮುಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹಾನಿಕರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಬಂಧುಜನರೂ, ಕುಲಗುರುಗಳೂ ಈ ವಿಧವಾದ ದುಷ್ಪರಿಪಾಟಿಯನ್ನು ತಲೆಯತ್ತ ದಂತೆ ಮಾಡದೆ ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಾದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶವು ಇನ್ನೂ ರಸಾತಲಕ್ಕೆಳೆಯುವದರಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ!!

ಇಂತು ವಿವಾಹವೆಂಬ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಆಶಯವು.

ಹದಿಮೂರನೆ ಆಶಯವು.

ದಾಂಪತ್ಯ ಸುಖ.

ಹೇಗೆ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವದು ಸುಖವಾಗಿ ಊಟಮಾಡುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸಮಾನಕುಲ, ಶಿಲ್ಪ, ಗೌರವ, ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಕನ್ಯಾರತ್ನವನ್ನು ವರಸುವದು ದಾಂಪತ್ಯಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುವದಕ್ಕೇ ಆಗಿದೆ. ವಿವಾಹವಾದ ವಧುವು ಋತುಮತಿಯಾದನಂತರ ಗರ್ಭಾ

ಧಾನ್ಯವಾದಸಂತರದ ಅತಿಸಿಬಿಡವಾದ ಸಂಸಾರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನೂತನ ದಂಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿನೋದವಾರ್ತಾಲಾಪ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ನೋಡುವಿಕೆ, ಇಷ್ಟ ಬಿಡದಂತೆ ಪರಸ್ಪರ ಮೈತ್ರಿವ್ಯರ್ಥ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನಾಚರಿಸುವಿಕೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಆತಂಕಬಂದೊದಗುವದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಷ್ಟೋ ದಂಪತಿಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಬೇರೇ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸರ್ವಥಾ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳನ್ನೂ ವರ್ಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಂತೆ ನಿವೇಶನವಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನದವರಿಗೆ ಈ ನೂತನ ದಂಪತಿಗಳು ತಿಂಗಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಬ್ಬರೇ ಪರಿಮಿತ ಪರಿಜನರಾಗಿ ದೂರ ದೇಶ ಪ್ರಯಾಣದಿಂದ ಸುಖವಾದ ವಾಯುಗುಣ ಪದಾರ್ಥಗಳು ದೊರಿಯುವಿಕೆ ಮುಂತಾದ್ದನ್ನು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಬರುವದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಇದರಿಂದ ನೂತನ ವಧುವಿಗೆ ಗಂಡನಲ್ಲಿರುವ ಅನುರಾಗವೆಂಬ ಗಿಡವು ವೃಕ್ಷಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬಂದಮೇಲೂ ಆ ಪತಿಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸಾದಿಗಳು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರಲನುಕೂಲವಾಗುವದು.

ಸದವಾಸ—ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಪರಿಣಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ಈ ಈಶ್ವರೀಯ ನಿಯಮವನ್ನು ನ್ಯಾಯವಾಗಿಯೂ ಪರಿಪಾಲಿಸಬೇಕು.

“ ಸಂತುಷ್ಟೋ ಭಾರ್ಯಯಾ ಭರಾ ಭರ್ತಾ ಭಾರ್ಯಾ ತಥೈವ ಚ ||
ಯಸ್ತಿಸ್ತೇವ ಕುಲೇ ನಿತ್ಯಂ ಕಲ್ಯಾಣಂ ತತ್ರ ವೈ ಧೃವಮ್ || ”

“ ಯಾವ ಕುಲದಲ್ಲಿ ದಂಪತಿಗಳು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ದಿವ್ಯಾನಂದಭಾಗಿಗಳಾಗಿರುವರೋ ಆ ಕುಲವೇ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವದು. ”

“ ಮಿತಂ ದದಾತಿ ಹಿ ಸಿತಾ, ಮಿತಂ ಭ್ರಾತಾ, ಮಿತಂ ಸುತಃ ||

ತಮಿತಸ್ಯ ತು ದಾತಾರಂ ಭರಾರಂ ಕಾ ನ ಪೂಜಯೇತ್ || ”

ಧರ್ಮಜ್ಞಳಾದ ಸೀತೆಯು ದಶರಥನೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ:—“ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ತಂದೆಯೂ, ಭ್ರಾತನೂ, ಸುತನೂ ಅಲ್ಪಾಲ್ಪ ಸುಖಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವರು; ಆದರೆ ಪತಿಯು ಅನಂತಸುಖವನ್ನೀಯುವನಾದ್ದರಿಂದ ಇಂತಹ ಪರವೈವನಾದ ಪತಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸದಂತಹ ಸ್ತ್ರೀಯು ದಾರ್ಭಾಗ್ಯವೈಭವಗಳೇ ಸರಿ ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಳು.

“ ಸ್ವತಃ ತ್ವಂದನ ಲಿಪ್ತಾಂಗಃ ಸುಗಂಧ ಸುಮನೋಜ್ವಲಃ || ಭುಕ್ತವ್ಯಕ್ತಃ ಸುವಸನಃ ಸುವೇಷಃ ಸಮಲಂಕೃತಃ || ತಾಂಬೂಲ

ಪದನಃ ಪಕ್ಷಾ, ಮನುರಕ್ರೋಧಿಕ ಸ್ವರಃ || ಪುತ್ರಾರ್ಥೇ ಪು

ರರೋ ನಾರೀ ಮುಖೇಯಾಚ್ಚಯನೇ ಶುಭೇ || ”

“ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪರಿಶುದ್ಧಾಂಗವಾಗಿರಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಕೂಳುಕು ಬೆವರಿನ ವಾಸನೆಯಿಂದಿರಬಾರದು. ದಿವ್ಯಸುಗಂಧವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡವನಾಗಿ, ಸುಗಂಧಿತ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವನಾಗಿ, ವೀರೈವೃದ್ಧಿ ಕಾಡಕಗಳಾದ ಹಾಲು, ಸಕ್ಕರೆ, ಬಾದಾಮಿ, ಕೇಸರಿ ಇನ್ನೂ ಬಳಸಿ ಕೈ ಹಲ್ಲಾಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿದವನಾಗಿ, ಬಳ್ಳಿ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿದವನಾಗಿ, ಸುಂದರ ವೇಷ (ಪೋಷಾಕು) ಧರಿಸಿದವನಾಗಿ, ಒಡವೆಗಳನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡವನಾಗಿ, ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದವನಾಗಿ, ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಅತುಲಿತ ಪ್ರೇಮವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಕಾಮೋತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪುರುಷನು ಸುಂದರವಾದ ಮಂಚದಮೇಲಿರುವ. ಕಯ್ಯಾದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಾಂತೆಯೊಡನೆ ಕ್ರೀಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು.”

“ಭಾರ್ಯಾಂ ರೂಪಗುಣೋಪೇತಾಂ, ತುಲ್ಯಶೀಲಾಂ ಕುಲೋದ್ಭವಾನ್ಮ || ಅತಿಕಾಮೋಽಭಿಕಾಮಾಸ್ತು ಹೃಷೋ ಹೃಷ್ಯಾಮಂ ಲಂಕೃತಾನ್ಮ || ಸೇನೇತ ಪ್ರಮದಾಂ ಯುಕ್ತಾ, ವಾಜೀಕರಣ ಜ್ಯಂಹಿತಃ ||”

“ಅಧಿಕ ಕಾಮಾತುರನಾಗಿ ಪುರುಷನು ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತನಾಗಿ, ವಾಙ್ಮೇಕ ರಣಾಪಧಿಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿದವನಾಗಿ, ರೂಪದಿಂದಲೂ, ಗುಣದಿಂದಲೂ ಯುಕ್ತಳಾಗಿಯೂ, ತನಗೆ ತಕ್ಕ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವಳಾಗಿಯೂ, ಕಾಶೀನಳಾಗಿಯೂ, ಕಾಮದ ಅಧಿಕವೇಗದಿಂದ ಯುಕ್ತಳಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿಯೂ, ಭೂಷಣಾದಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವಳಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಸ್ವಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಸಂಭೋಗಿಸಬೇಕು.”

“ವಿಸ್ತೀರ್ಣೇ ಸಜಲೇ ಸುಧಾ ಧನಲಿತೇ ಚಿತ್ರಾದಿನಾಲಂಕೃತೇ |

ರಮ್ಯ ಪ್ರೋನ್ನತ ಚತ್ವರೇ ೮ ಗರುಮಹಾಧೂನಾದಿ ಪುಷ್ಪಾನ್ವಿತೇ ||

ಸಂಗೀತಾಂಗ ವಿರಾಜಿತೇ ಸ್ವಭವನೇ ದೀಪಪ್ರಭಾ ಭಾಸುರೇ |

ನಿತ್ಯಂಕಂ ಸುರತಂ ಯಥಾಭಿಲಷಿತಂ ಕುರ್ವಾತ್ಸಮಂ ಕಾಂತಯಾ ||”

“ವಿಶಾಲವಾದ, ಪ್ರಕ್ಷಾಲನಾರ್ಥವಾಗಿ ಜಲಪಾತ್ರೆಗಳಿರುವ, ದಿವ್ಯ ಶುಭ್ರವರ್ಣ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ, ಚಿತ್ರಾದಿಗಳಿಂದಲಂಕೃತವಾದ, ರಮ್ಯವಾದ, ಅತ್ಯುನ್ನತ ಚಂದ್ರಕಾಲದಲ್ಲಿರುವ, ಅಗರು ಮುಂತಾದ ಸುಧೂಪದಿಂದ ಭುಜು ಭುಮಿಸುತ್ತಿರುವ, ಪುಷ್ಪ ರಚಿತವಾದ, ವೀಣಾದಿಗಾನವಿಶಿಷ್ಟವಾದ, ದೀಪಗಳಿಂದ ದೀದೀಪ್ಯಮಾನವಾದ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭಯಶಂಕಾದಿಗಳಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೋವೃತ್ತಿಗನುಕೂಲವಾಗಿ ಸ್ವಭಾರ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ರತಿಕ್ರೀಡೆಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.”

“ ತೃಂಗಾರದ್ವಯಮ ನೀರದೇ ಪ್ರಸ್ಮಮರ ಕ್ರೀಡಾರಸ ಸ್ತೋತಸಿ |
 ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಪ್ರಿಯಬಾಂಧವೇ ಚತುರಸಾಜ್ಞುಕ್ತಾಫರೋದನ್ಮತಿ ||
 ತನ್ನೀ ನೇತ್ರ ಚಕೋರ ಸಾರ್ವಜನಿಧೌ ಸೌಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಿಧೌ |
 ಧನ್ಯಃ ಕೋಟಿ ನ ವಿಕ್ರಯಾಂ ಕಲಯತೇ ಸ್ವಾಪ್ತೇ ನವೇ ಯೌವನೇ |

“ ಪ್ರಲಂಬರೂಪ ತೃಂಗಾರರಸವೆಂಬ ವೃಕ್ಷವನ್ನು, ಅಂಕುರಿಸುವಂತೆ, ಕಂದಳಿತವಾಗುವಂತೆ, ಪಲ್ಲವಿತವಾಗುವಂತೆ, ಪುಷ್ಪಿತವಾಗುವಂತೆ, ಪೂರ್ವೋಪಣಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಮೇಘವಂತಿರುವದಾಗಿಯೂ, ವ್ಯಾಪನಶೀಲವಾದ ಕ್ರೀಡಾರಸದ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಇರುವದಾಗಿಯೂ, ಮನ್ಮಥನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಬಂಧುವಿನಂತಿರುವದಾಗಿಯೂ, ನಿಪುಣವಾಕ್ಯಗಳೆಂಬ ಮುಕ್ತಾಫಲಗಳಿಗೆ ಸಮುದ್ರಪ್ರಾಯವಾಗಿಯೂ, ಕಾಂತೆಯರ ನೇತ್ರಗಳೆಂಬ ಚಕೋರ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಂತೆ ಉಲ್ಲಾಸಕರವಾಗಿಯೂ, ಸೌಂದರ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ನಿಧಿಪ್ರಾಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನೂತನವಾದ ಯೌವನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಿರಲು ಯಾವ ಸುಕೃತಿಯುತಾನೆ ಮನ್ಮಥವಿಚಾರವನ್ನು ಮೊಂದುವದಿಲ್ಲ ? ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಂದುವರೆಂದು ಆಶಯವು. ”

“ ರಾಸಸ್ಯಾಗಾರಮೇಕಂ ಸರಕ ಶತಮಹಾ ದುಃಖಸಂಸ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಹೇತುಃ |
 ಮೋಹಸ್ಯೋತ್ಪತ್ತಿಫೀಜಂ, ಜಲಧರಪಟಲಂ ಜ್ಞಾನತಾರಾಧಿಪತ್ಯ ||
 ಕಂದರ್ಪಸ್ಯೈಕಮಿತ್ರಂ, ಪ್ರಕಟಿತವಿವಿಧಸ್ವಪ್ನದೋಷಪ್ರಬಂಧಮ್ |
 ಲೋಕೇಽಸ್ತಿನ್ನಹ್ಯನರ್ಥ ಪ್ರಜಕುಲಭವನಂ ಯೌವನಾದನ್ಯದಸ್ತಿ || ”

“ ಮಾತ್ಸರ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಧಾರ ಸ್ಥಾನವಾಗಿಯೂ, ನರಕವರಂಪರಗಳ ಮಹಾ ತೀವ್ರ ಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವದಕ್ಕಾದಿಚಾರಣವಾಗಿಯೂ, ಅಜ್ಞಾನದ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನವಾಗಿಯೂ, ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಪ್ರಬಂಧಪಡಿಸುವದಾಗಿಯೂ, ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉದ್ದೇಶಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿಯೂ, ಪ್ರವೃದ್ಧವಾದ ನಾನಾವಿಧ ದೋಷಗಳ ಪಾತನಬಂಧುವಾಗಿಯೂ ಇರತಕ್ಕ ಯೌವನಕ್ಕೆಂತಲೂ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯವಾದ ಅನರ್ಥ ವ್ಯಾಪಾರಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ನಿರ್ಕೇತನವು ಮತ್ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲ. ”

“ ಉರಸಿ ನಿಶತಿತಾನಾಂ ಹ್ರಸ್ವ ಧಮ್ಮಿಲ್ಲಕಾನಾಮ್ |
 ಮುಕುಳಿತ ನಯನಾನಾಂ ಕಂಚಿದುಸ್ಮೀಲಿತಾನಾಮ್ ||
 ಉಪರಿ ಸುರತ ಖೇದ ಸ್ಥಿನ್ನ ಗಂಡಸ್ಥಲಾನಾ |
 ಮಧರ ಮಧುವಧೂನಾಂ ಭಾಗ್ಯವಂತಃ ಸಿಬಂಹಿ || ”

“ ಪುರುಷಾಯಿತ ಬಂಧಕ್ರಮದಂತೆ ವಕ್ಷಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಅಧಿಷ್ಠಿತರಾದಂಥಾ, ರತಿರಭಸವಹದಿಂದ ಬಿಚ್ಚಿದ ಜಡೆಗಳಂಥಂಥಾ, ಸುಖ ಪಾರವಕ್ಯತೆ

ಅಥವಾ ಲಜ್ಜಾನ್ಮುಖವಾದಿಂದ ಸಹ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ನೇತ್ರಗಳಂಥಾ, ಈ ಉಪರಿಸುರತಜನ್ಯವಾದ ಬೇದದಿಂದಂಟಾದ ಸ್ವೇದದಿಂದ ನೆನದಿರುವ ಗಂಧ ಸ್ಥಳವುಳ್ಳಂಥಾ ಪ್ರಿಯತಮೆಯುರ ಅಧರಸ್ಥ ಮಧುವನ್ನು ಭಾಗ್ಯವಂತನಾದವನೇ ಜುಂಬಿಸುತ್ತಿರುವನು. ”

“ ಅದರ್ಶನೇ ದರ್ಶನಮಾತ್ರ ಕಾಮಾ |

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪರಿಷ್ವಂಗಸುಖೈಕಲೋಲಾ ||

ಆಲಿಂಗಿತಾಯಾಂ ಪುನರಾಯತಾಕ್ಷ್ಯಾಂ |

ಆಶಾಸ್ತುಹೇ ನಿಗ್ರಹಯೋರಭೇದಮ್ || ”

“ ಪ್ರಿಯತಮನನ್ನು ಕಾಣದೇ ಇರತಕ್ಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ—‘ ಆತನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕು’ ಎಂಬದಾಗಿ ಅವೇಕ್ಷಿತಳಾಗಿಯೂ, ನೋಡಿದನಂತರ—‘ಆಲಿಂಗನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು’ ಎಂದು ಬಯಸುತ್ತಿರುವಳಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಅನಂತರ ಪ್ರಿಯನನ್ನು ಆಲಿಂಗನ ಮಾಡಿದಮೇಲೆ ಆ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಶರೀರಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಗಾಢಾಲಿಂಗನದಿಂದ ಅಭೇದವೇ ಉಂಟಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ”

“ ಪ್ರಾಜ್ಞಾನೇತಿ, ಮನಾಗನಾಗತರಸಂ, ಜಾತಾಭಿಲಾಷಂ ತತಃ |

ಸವ್ರೀಡಂ, ತದನು ತ್ಲಭೋದ್ಯಮಮಥ ಪ್ರಥಸ್ತ ಧೈರ್ಯಂ ಪುನಃ ||

ಪ್ರೇಮಾದರ್ಶಂ, ಸ್ಪೃಹಣೀಯ ನಿರ್ಭರ ರಹಃ ಕ್ರೀಡಾ ಪ್ರಗಲ್ಬಂ ತತೋ ||

ನಿಷ್ಕಂಗಾಂಗ ವಿಕರ್ಷಣಾಧಿಕಸುಖಂ ರಮ್ಯಂ ಕುಲಸ್ತ್ರೀ ರತಮ್ || ”

ಕುಲಸ್ತ್ರೀಯ ರತಿಪ್ರಕಾರವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದರೆ:—“ ಮೊದಲುಮೊದಲು ಮಾಗ್ಧ್ಯದಿಂದ ಅನುತ್ಪನ್ನವಾದ ಅನುರಾಗವುಳ್ಳವಳಂತೆ “ ಬೇಡ, ಬೇಡ ” ಎಂದು ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತಾಳೆ; ಆ ನಿಷೇಧಾನಂತರ (ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ) ಅಭಿಲಾಷೆಯಂಕುರಿಸಲು—ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಸೀರೇಪ್ರಂಸನ್ನಾ (ಸಡಿಸಲಿಸುವಿಕೆ)ದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಥಿಲಪ್ರಯತ್ನವೂ, ಪುನಃ ಪ್ರಥಸ್ತ (ವಿಗಳಿತವಾದ) ಧೈರ್ಯವೂ, ಅನಂತರ ಪ್ರೇಮವೆಂಬ ಪ್ರಣಯರಸ ಪರಿಪುಲ್ಲ ತತ್ವವೂ, ಆ ಮುಂದೆ, (ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣೀಯ) ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿ ಅಭಿಲಾಷಣೀಯವಾದ (ಉದ್ದೇಶ) ಹೃದಯವನ್ನು ಮೀರಿದ ರಹಃಕೇಳಿವಿಲಾಸವೂ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥತನವೂ, ಅನಂತರ ಪ್ರತಿಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಕುಚಾದ್ಯಂಗ ವಿಕರ್ಷಣದಿಂದಧಿಕ ಆನಂದದಾಯಕವೂ ಆದ ಕುಲಸ್ತ್ರೀಯರ ರತಿಕ್ರೀಡೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದಲ್ಲ !!! ”

ರತಿಗೆ ಆಯೋಗ್ಯರು:—“ ರಜಸ್ವಲಾಮಕಾಮಾಂ ಚ, ಮಲಿ

ನಾಮಪ್ರಿಯಾಂ ತಥಾ || ವರ್ಣವೃದ್ಧಾಂ ವಯೋವೃದ್ಧಾಂ ತ

ಥಾ ನ್ಯಾಭಿಪ್ರಸೀದಿತಾಮ್ || ಹೀನಾಂಗೀಂ ಗರ್ಭಿಣೀಂ ದ್ವೇ

ಷ್ಯಾಂ ಯೋನಿರೋಗಸಮನ್ವಿತಾಮ್ || ಸಗೋತ್ರಾಂ ಗುರುಪ
ಕ್ಷೀಂ ಚ ತಥಾ ಸ್ರವ್ರಜಿತಾನುಹಿ || ಸಾಭಿಗಚ್ಛೇತ್ಪಮಾನ್ನಾ
ರೀಂ, ಭೂರಿ ವೈಗುಣ್ಯ ಶಂಕಯಾ || ”

“ ರಜಸ್ವಲೆ, ಕಾಮವೇಗವಿಲ್ಲದವಳು, ಮಲಿನಳು, ಅಪ್ರಿಯಳು, ವರ್ಣ
ಮತ್ತು ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಳು, ರೋಗದಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲಳು, ಗರ್ಭಿಣೀ,
ದ್ವೇಷಯುಕ್ತಳು, ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ರೋಗಿಣಿ, ಸಮಾನಗೋತ್ರದವಳು, ಗುರು
ಪತ್ನೀ, ಸನ್ಯಾಸಿನೀ ಈ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಸಂಭೋಗಿಸಬಾರದು. ಯಾಕೆಂ
ದರೆ ಇದರಿಂದ ಭಾರೀ ಹಾನಿಯಾಗುವದು. ”

“ ರಜಸ್ವಲಾಂ ಗತವತೋ ನರಸ್ಯಾಸಂಯತಾತ್ಮನಃ || ದೃಷ್ಟ್ವಾ
ಯುಸ್ತೇಜಸಾಂ ಹಾನಿರಧರ್ಮಶ್ಚ ತತೋ ಭವೇತ್ || ”

“ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ವಶೀಭೂತನಾಗಿ ರಜಸ್ವಲೆಯೊಡನೆ ಯಾವನು
ರಮಿಸುವನೋ ಅವನಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿ, ಆಯು, ತೇಜಸ್ಸು ಇವು ನಾಶಗಳಾಗು
ವವು; ಅಧರ್ಮದ ವೃದ್ಧಿಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ”

“ ಲಿಂಗಿನೀಂ ಗುರುಪಕ್ಷೀಂ ಚ ಸಗೋತ್ರಾನುಪ ಪರ್ಮಸು || ವೃ
ದ್ಧಾಂ ಚ ಸಂಧ್ಯಾಯೋಶ್ಚಾಪಿ ಗಚ್ಛತೋ ಜೀವನಕ್ಷಯಃ || ಸ
ರ್ಭಿಷ್ಯಾಂ ಗರ್ಭಪೀಡಾ ಸ್ಯಾತ್ ವ್ಯಾಧಿತಾಯಾಂಬಲಕ್ಷಯಃ ||
ಹೀನಾಂಗೀಂ ಮಲಿನಾಂ ದ್ವೇಷ್ಯಾಂ ಕಾಮಾಂ ವಂಧ್ಯಾನುಸಂನ್ಯ
ತೇ || ದೇಶೇಭಿಗಚ್ಛತೋ ರೇತಃ ಸ್ವೇಜಂ ಗ್ಲಾನಂ ಮನೋಭವೇತ್ || ”

“ ಸನ್ಯಾಸಿನೀ, ಗುರುಪತ್ನೀ, ಸಮಾನಗೋತ್ರದವಳು, ವೃದ್ಧಸ್ತ್ರೀ
ಇವರೊಡನೆ ಭೋಗಮಾಡುವದರಿಂದಲೂ, ಪರ್ಮದಿನ, ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ
ಭೋಗಮಾಡುವದರಿಂದಲೂ, ಜೀವನಾಶವೇ ಆಗುವದು. ಗರ್ಭಿಣಿಯೊಂದಿಗೆ
ಕೂಡಿದರೆ ಗರ್ಭಬಾಧಾ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಧಿಯುಕ್ತಳೊಡನೆ ಕೂಡಿದರೆ
ಬಲದ ಹಾನಿಯಾಗುವದು. ಹೀನಾಂಗಿ, ಮಲಿನಳು, ದ್ವೇಷಯುಕ್ತಳು,
ದುರ್ಬಲಳು, ವಂಧ್ಯಾ ಇವರ ಸಹವಾಸವೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಅಂತರಂಗವಾಗಿರದೆ
ಬೈಲಿನಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಸಂಪರ್ಕ ಮಾಡುವದೂ ಇದರಿಂದ ವೀರ್ಯದಕ್ಷಿಣತೆಯೂ,
ಮನಸ್ಸಿನ ಗ್ಲಾನಿಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ”

“ ಕ್ಷುಧಿತಃ ಕ್ಷುಬ್ಧಚಿತ್ತಶ್ಚ ಮಧ್ಯಾಹ್ನೇ ತೃಷಿತೋಽಬಲಃ || ಸ್ಥಿ
ತಸ್ಯ ಹಾನಿಂ ಶುಕ್ರಸ್ಯ ವಾಯೋಃ ಕೋಶಶ್ಚ ವಿಂದತಿ || ವ್ಯಾಧಿ
ತಸ್ಯ ರುಜಾ ಪೀಡಾ ಮೂರ್ಛಾ ಮೃತ್ಯುಶ್ಚ ಜಾಯತೇ || ”

“ ಕ್ಷುಧಾತುರ, ಗಾಬರಿಯಿಂದಿರುವವನು, ಬಾಯಾರಿಕೆಯುಳ್ಳವನು,
ದುರ್ಬಲ ಇವರು ಮೈಥುನ ಮಾಡಿದರೆ ವೀರ್ಯದ ಹಾನಿಯೂ, ವಾಯುವಿನ

ಪ್ರಕೋಪವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಿದರೂ ಇದೇ ದೋಷವುಂಟಾಗುವದು. ವ್ಯಾಧಿಯುಕ್ತ ಪುರುಷನು ಸಹವಾಸ ಮಾಡಿದರೆ--
ಪ್ಲೀಹಾ, ಮೂರ್ಛಾ ಆದಿ ಅನೇಕ ರೋಗಗಳೂ, ಮೃತ್ಯುವೂ ಸಂಭವಿಸು
ವದು. ”

“ ಅತ್ಯಾಶಿತೋಽದೃತಿಃ ಕ್ಷುದ್ಧಾನ್ ಸವ್ಯಥಾಂಗಃ ಪಿಪಾಸಿತಃ ||
ಬಾಲೋ ವೃದ್ಧೋಽನ್ಯವೇಗಾರ್ತಃ ತೃಜೇದ್ರೋಗೀ ಚ ಮೈ
ಥುನಮ್ || ”

“ ಬಹು ಭೋಜನ ಮಾಡಿರುವವನು, ಭೈರ್ಯರಹಿತನು, ಕ್ಷುಧಾವ್ಯಾ
ಕುಲನು, ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪೀಡಾಯುಕ್ತನು, ಬಾಯಾರಿಕೆಯುಳ್ಳವನು, ಬಾಲಕ,
ವೃದ್ಧ, ಮಲಮೂತ್ರಾದಿ ವೇಗಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲನು, ರೋಗೀ—ಇವರು
ಸ್ತ್ರೀಸಮಾಗಮ ಮಾಡಬಾರದು. ”

ಪತಿವ್ರತಾರ್ಥಃ—

“ ಪತ್ಯಾವಭುಕ್ತವತಿ ಸುಂದರಿ ಮಾಸ್ತು ಭುಂಕ್ಷು |
ಯಾತೇ ಪ್ರಯಾತಮಸಿ ಮಾಸ್ತು ಭನೇದ್ವಿಭೂಷಾ ||
ಪೂಶ್ವಾಪರಾದಿ ನಿಯಮೋಽಸ್ತಿ ನಿಮಜ್ಜನಾದೌ |
ವೃದ್ಧಾಂಗನಾ ಚರಿತಮೇವ ಪರಂ ಪ್ರಮಾಣಮ್ || ”

(ಶಂಕರನಿಜಯ)

“ ಗಂಡನು ಉಟಮಾಡದಿರುವಾಗ ಸ್ತ್ರೀಯೂ ಉಟಮಾಡದಿ ಬೇಕು,
ಪತಿಯು ಪರದೇಶಗಮನ ಮಾಡಿರುವಾಗ ಅಲಂಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳ
ಬಾರದು, ಪತಿಯ ಸ್ನಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲೇ ಸ್ತ್ರೀಯು ಸ್ನಾನಮಾಡಿರ
ಬೇಕು, ಭೋಜನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪತಿಯನಂತರ ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು;
ಈ ಪತಿವ್ರತಾರ್ಥ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ-ಲೋಸಾಮುದ್ರಾ, ಅರುಂಧತೀ, ಸಾವಿತ್ರೀ,
ಸೀತಾ ಮುಂತಾದ ವೃದ್ಧಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳ ಆಚರಣೆಯೇ (ವೇದದಂತೆ)
ಪ್ರಮಾಣವಾದದ್ದೆಂದರಿಯಬೇಕು. ”

“ ಗೃಹ ಕರಣ ನಿಯೋಗೇ ಚಾರ್ಚನೇ ವೃದ್ಧಪೂರ್ಗಾ |
ಪರಹಿತ ಕರಣೇರ್ಥೇ ಭರ್ತ್ಯವಾಚಂ ಯಮಿಾ ಸ್ಯಾತ್ ||
ಸಕ್ಯದಪಿ ಧವಚಿತ್ತ ಪ್ರಾತಿಕೂಲ್ಯಂ ಚ ನಂದಾಮ್ |
ಹೃದಯ ತನು ವಚಸ್ವಾಪ್ಯಾಚರೇನ್ನೋ ಕದಾಪಿ || ”

(ಭಾ—ಸಂಹಿತಾ)

“ ಮನೆಯ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವೃದ್ಧರಾದ ಬಂಧುಗಳ ಸತ್ಕಾರದ
ಲ್ಲಿಯೂ, ಪರರಿಗೆ ಉಪಚಾರ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿಯೂ ಗಂಡನ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯ

ಕರ್ತೃಗಳು ನಿಷ್ಕಲಗಳಾಗಿರುವವು. ಯಾವ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜಾಮಿಗಳೆಂಬ ಆಗ ತಾನೇ ಮೈನೆರೆದು ಬಂದ ಸೊಸೆಯರು ಮುಂತಾದವರು ಅಲ್ಲಿನ ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ದುಃಖಮಗ್ನರಾಗಿರುವರೋ ಆ ಕುಲವು ಜೈಪ್ರವಾಗಿ ನಾಶವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಅವರು ಶೋಕಾತುರರಾಗದೆ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿರುವರೋ ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಂಪತ್ತೂ ವರ್ಧಿಸುವದು. ”

“ ಪತಿಂ ಯಾ ನಾಭಿಚೇರತಿ ಮನೋ ವಾಗ್ಗೇಹ ಸಂಯತಾ || ಸಾ ಭರ್ತೃಲೋಕಾನಾಪ್ನೋತಿ ಸದ್ವಿಃ ಸಾಧ್ವೀತಿ ಚೋಚ್ಯತೇ || ”

“ಯಾವ ಸ್ತ್ರೀಯು ಮನಸ್ಸು, ವಾಣೀ ದೇಹಗಳನ್ನು ಸಂಯಮಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ವ್ಯಭಿಚಾರ ವೃತ್ತಿ ಯಿಂದ ದೂರಳಾಗಿರುವಳೋ (ಅಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ, ವಾಕ್ಯನಲ್ಲಿಯೂ, ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಅನ್ಯಪುರುಷನಮೇಲೆ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದೆ ಶುದ್ಧಳಾಗಿರುವಳೋ) ಅವಳು ತನ್ನ ಪತಿಯೊಡನೆ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದದಿಂದಿರುತ್ತಾಳೆಂದೆ, ಸೀತಾ, ಲೋಪಾಮುದ್ರಾ ಮುಂತಾದ ಸಾಧ್ವಿಯರ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಗಣನೆಗೆ ಬರುವಳು. ”

“ ಪಾನಂ ದುರ್ಜನಸಂಸರ್ಗಃ ಪತ್ಯಾ ಚ ವಿರಹೋಚ್ಚಿನಮ್ || ಸ್ವಪ್ನೋನ್ಮಗ್ನಗೇಹೇ ವಾಸಶ್ಚ ನಾರೀ ಸಂದೂಷಣಾನಿ ಪಟಾ || ”

“ ಮದ್ಯಪಾನ, ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳೊಡನೆ ಗೋಷ್ಠಿ, ಪತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವಿಕೆ, ಪಿಕ್ವದಕಡೆ ತಿರುಗುತ್ತಾ ಇರುವಿಕೆ, ಪರರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸುವಿಕೆ, ಪರರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ, ಈ ೬ ನಡತೆಗಳು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ವ್ಯಭಿಚಾರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವವು. ”

“ ಯಾದ್ಯಶಂ ಭಜತೇ ಹಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸುತಂ ಸೂತೇ ತಥಾ ವಿಧಮ್ ||

ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಜಾವಿಕುಢ್ಯಥಂ ಸ್ತ್ರಿಯಂ ರಕ್ಷೇತ್ಪ್ರಯತ್ನತಃ || ”

“ ಸ್ತ್ರೀಯು ಯಾವವಿಧವಾದ ಪುರುಷನಿಂದ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಳೋ ಆ ಸಂತತಿಯು ಆ ಪುರುಷನನ್ನನುಸರಿಸಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿಯೂ, ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಆಗುವದು. ಸಂತತಿಯ ಶುದ್ಧೀಕರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಯತ್ನದಿಂದ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ”

ಉನ್ಮಾರ್ಗರತ ದಂಪತಿಗಳ ಸ್ಥಿತಿ:—

“ ಅನರ್ಥಮರ್ಥತಃ ಪರ್ಯ ಅರ್ಥಂ ಚೈವಾಪ್ಯನರ್ಥತಃ || ಇಂದ್ರಿಯೈರಜಿಹೈರ್ಮೂಢಃ ಸುದುಃಖಂ ಮನ್ಯತೇ ಸುಖಮ್ || ”

“ ಇಂದ್ರಿಯೇಚ್ಛಾ ಲಂಪಟನಾದ ಪುರುಷನು ಮೂಢನಾಗಿ ಅರ್ಥ (ಫಿತ್) ವನ್ನು ಅಹಿತವನ್ನಾಗಿಯೂ, ಅಹಿತವನ್ನು ಹಿತವನ್ನಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಾ ಮಹಾ ದುಃಖಾಬ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ”

“ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಯಃ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಸ್ಯಾದಿಂದ್ರಿಯವಶಾನುಗಃ || ಶ್ರೀ
ಸ್ರಾಣ ಧನ ದಾರೇಭ್ಯಃಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಚ ಪರಿಹೀಯತೇ || ”

“ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅರ್ಥ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಯಾವನು
ಇಂದ್ರಿಯ ವಶಪರ್ತಿಯಾಗಿರುವನೋ ಅವನು ಸತ್ಸರವಾಗಿ ಶ್ರೀ, ಪ್ರಾಣ,
ನ, ಭಾರ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಚ್ಯುತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ”

“ ಆರ್ಥಾನಾಮೀಶ್ವರೋ ಯಃ ಸ್ಯಾದಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಮನೀಶ್ವರಃ ||

ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಮನೈಶ್ವರ್ಯಾಪ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಾಪ್ತೃತೇ ಹಿ ಸಃ || ”

“ ಯಾವನು ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನೆಂದು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು
ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳದೆ ಅವುಗಳಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವಮಾಡತಕ್ಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯರಹಿ
ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಲಾರದ
ಹೀನತ್ವದಿಂದ ಧನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ”

“ ಲೋಭಃ ಪ್ರಜ್ಞಾನಮಾಹಂತಿ, ಪ್ರಜ್ಞಾ ಹಂತಿ ಹತಹ್ರಿಯ

ಮಃ || ಶ್ರೀಹರ್ತಾ ಪಾಧತೇ ಧರ್ಮಂ ಧರ್ಮೋಹಂತಿ ಹತಶ್ರಿಯಮ್ || ”

“ ಲೋಭ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಬುದ್ಧಿ ನಷ್ಟವಾಗುವದು. ಬುದ್ಧಿ ಹತವಾಗಲು
ಅಜ್ಞೆಯು ದೂರವಾಗುವದು, ಅಜ್ಞೆ ರಹಿತನಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವು ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ತಲ್ಲಣಿಸು
ವದು. ಧರ್ಮ ನಾಶವಾಗಲು ಮಂಗಳಾಸ್ಪದವಾದ ಸರಸ್ವತೀ ನಾಶವಾಗುವವು. ”

“ ಉತ್ಪಾದನಮಪತ್ಯಸ್ಯ, ತಾತಸ್ಯ ಪರಿಪಾಲನಮ್ || ಪ್ರತ್ಯಹಂ

ಲೋಕಯಾತ್ರಾಯಾಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಸ್ತ್ರೀನಿಬಂಧನಮ್ || ”

“ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ, ಅದರ ಪಾಲನೆ, ಪ್ರತಿದಿನದ ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತರ
ಸತ್ಕಾರ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸತಿಯೇ ಕಾರಣಳು. ” ಇದನ್ನೇ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ
“ ದಾರಾಧೀನಸ್ತ ಥಾಸ್ವರ್ಗಃ ” ಎಂತಲೂ, “ ದಾರಾಸ್ವರ್ಗಸ್ಯಸಾಧನಮ್ ”
ಎಂತಲೂ, ಹೇಳುತ್ತಾ, ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿಯೇ
ಮನ್ನಾದಿ ಸ್ತೂತ್ರಿಕಾರರು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

“ ವಿಶುದ್ಧ ಸತ್ತ್ವಂ ಭಯಲೇಶವರ್ಜಿತಮ್ |

ಗಾಂಭೀರ್ಯಶೌರ್ಯಾದಿಗುಣಪ್ರಭಾಂಯುತಮ್ ||

ಸುತಂ ಚ ಸೂತೇ ಬಹುಪುಣ್ಯಭಾಜನಾ |

ನಹೀದೈಶಂ ದುಶ್ಚರಿತಾ ಲಭೇತಸಾ || ”

(ಭಾ—ಸಂಹಿತಾ)

“ ಬಹು ಪುಣ್ಯಭಾಜನಳಾದ, ಪತಿಪರಾಯಣೆಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯು ಶುದ್ಧ
ಸತ್ತ್ವವಾದ, ಭಯವೇನೆಂಬದನ್ನರಿಯದಂತಹ, ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಶೌರ್ಯಪ್ರಭಾ ಸಂಪ
ನ್ನನಾದ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆಯುವಳು. ಅಂದರೆ ಅವಳ ಮನೋವೃತ್ತಿಯು

ಪ್ರಾಬಲ್ಯವಿದ್ದ ಗುಣವುಳ್ಳ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆಯುವಳು, ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ದುಷ್ಟರಿತ್ರಳಾದ ಜಾರೀಯ ಮನೋವೃತ್ತಿಯು ಬಹುಜನ ವಿಟರ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸದು ಣಗಳಿಂದ ಕಾಂತವಾಗಿದ್ದೀತು ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಭಿಚಾರಿಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯು ತನಗೆ ಈಶ್ವರನಿಂದ ದತ್ತವಾಗಿರುವ ಮಹಚ್ಛಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವದರಿಂದ ಸದ್ಗುಣಾಲಂಕೃತ ಸುತನನ್ನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಪಡೆಯಲಾರಳು.”

“ ತಾಸಾಂ ವೈವೀರ್ಯಶಕ್ತಿಂ ಲಿಖಿತುಮಪಿ ವಿಧಿನೋಽ ಸುಧೀ ಶ್ಚಾಹುರಿ ತ್ಥಮ್ |

ಯಾಂ ಯಾಂ ವೃತ್ತಿಂ ಮನೋಜ್ಞಾ ವಹತಿ ಗುರುತರಾ ಗರ್ಭಿಣೀ ಶುದ್ಧಚಿತ್ತೇ ||

ತಾಂ ತಾಂ ವೃತ್ತಿಂ ದಧಾನಂ ಸಮುದಯಸಹಿತಂ ಬಾಲಕಂ ಸಾ ಪ್ರ ಸೂತೇ |

ನೋಚೇದ್ವಿಜ್ಞೋಭಚಿತ್ತಾ ಸ್ಯದಿಕಗರಯುತಾ ಕಷ್ಟಭೋಗಾ ಸದುಃಖಮ್ || ”

(ಭಾ—ಸಂಹಿತಾ)

“ ಸ್ತ್ರೀಯರ ದೈವಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವದು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದಲೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲ ; ಗರ್ಭಧಾರಣೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಿಣಿಯು ತನ್ನ ಶುದ್ಧ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಯಾವಯಾವ ಸದ್ಭಾವಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿರುವಳೋ ಆ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ, ಸರ್ವಸೌಭಾಗ್ಯಯುಕ್ತನಾದ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆಯುವಳು. ಹಾಗೆಲ್ಲದೆ ಗರ್ಭಧಾರಣೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಿಂತೆ, ದುಃಖ, ಪೀಡಾ, ಮುಂತಾದ ತನ್ನ ಮನೆಯ ದುರ್ಗುಣಗಳಿಂದ ವಿಜ್ಞೋಭಚಿತ್ತಳಾದರೆ ನಿತ್ಯದುಃಖನಾದ ಮಗನನ್ನು ಹೆರುವಳು. ”

ಇತ್ಯಾದಿ ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ:—

“ ಆಹಾರಾಚಾರಚೇಷ್ಟಾಭಿಃ ಯಾದ್ಯಕೀಭಿಸ್ಸಮನ್ವಿತಾ || ಸ್ತ್ರೀ ಪುಂಸೌ ಸಮುಖೇಯಾತಾಂ, ತಯೋಃ ಪುತ್ರೋಽಪಿ ತಾದ್ಯತಃ || ”

(ಸುಕ್ರುತ)

“ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರಿಗೆ ಎಂತಹ ಆಹಾರ, ಆಚಾರ, ಚೇಷ್ಟೆಗಳಿರುವವೋ ಅಂತಹ ಗುಣವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ” ಎಂದು ಸುಕ್ರುತದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಮನೋವೃತ್ತಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪುತ್ರನಲ್ಲಿ ಘಟಿಸುವದು.

ಇಂತಹ ದೇವಸದೃಶಳಾದ ಭಾರ್ಯೆಯನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿ, ದುರ್ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಾಡುತ್ತಾ, ಪರಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿಯೂ, ವೇಶ್ಯೆಯರಲ್ಲಿಯೂ ಗಮಿಸುವರು !! ಪದವಾರಾಗಮನವು ಸರ್ಗಹಾನಿ, ಧರ್ಮಹಾನಿಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ

ದೆಂದು ಕಾಸ್ತುಗಳು ಉದ್ಘೋಷಿಸುತ್ತಾ ಇವೆ. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಈ ವ್ಯಭಿಚಾರದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಫಲವೊಂದು ಉಂಟಾಗುವದು. ಏನೆಂದರೆ:—ಗಂಡನ ಈ ವ್ಯಭಿಚಾರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಹೆಂಡತಿಯು ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾಗಿ, ಬಿನ್ನಳಾಗಿ ಸಿವದರಿಂದ, ಅವಳ ದೈವಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳು ದೋಷಗ್ರಸ್ತಗಳಾಗುವವು. ಇಂತಹ ವ್ಯಭಿಚಾರವೃತ್ತಿಯ ತಂದೆಯಿಂದಾದ ಸಂತತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾ ದೋಷ ಗುಣಗಳು ಮೂರ್ತಿವತ್ತಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವವು. ಈ ಪುರುಷನ ಪರದಾ ಕೋಪಸೇವನೆಯ ದೋಷದೊಂದಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯೂ ಸಹ ಪರಪುರುಷರಲ್ಲಿ ನೆರೆಯತಕ್ಕ ಜಾರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಲಿಯುವದಾದರೆ ಮತ್ತೂ ಅನರ್ಥಗಳು ತಪ್ಪದೆ ಸಂಭವಿಸುವವು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ದಂಪತಿಗಳ ಈ ದುರಾಚಾರವು ಕುಲವನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡುವದಾದ್ದರಿಂದ ಈ ದೋಷವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದದ್ದು.

“ಯಶ್ಚೈತಾಃ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾತ್ ಸರ್ವಾಃ ಯಶ್ಚೈತಾಃ ಕೇ
ವಲಾಂ ಸ್ತೃಜೇತ್ || ಪ್ರಾಪ್ನಾತ್ ಸರ್ವಕಾಮಾನಾಂ, ಪರಿ
ಶ್ಯಾಗೋ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ || (ಮನು)

“ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ವಿಷಯಸುಖಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುವದೊಂದು, ಇಲ್ಲವೆ; ಇವೆಲ್ಲಾ ಅನರ್ಥಕಾರಿಗಳೆಂದುವೇಕ್ಷಿಸಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವದೊಂದು— ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ವಿಷಯಸುಖಗಳನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡುವದೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಸಾಧನೆಯಾದದ್ದು. ” ಇದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಭರ್ತೃಹರಿಯು:—

“ಸ ಸಂಸಾರೋತ್ಪನ್ನಂ ಚರಿತಮನುಪಶ್ಯಾಮಿ ಕುಶಲಮ್ |

ವಿಪಾಕಃ ಪುಣ್ಯಾನಾಂ ಜನಯತಿ ಭಯಂ ಮೇ ವಿಮೃಶತಃ ||

ಮಹದ್ವಿಃ ಪುಣ್ಯಾಘೃಶ್ಚಿರಪರಿಗೃಹೀತಾಸ್ತ ವಿಷಯಾಃ |

ಮಹಾಂತೋ ಜಾಯಂತೇ ವ್ಯಸನೇವದಾತುಂ ವಿಷಯಿಣಾಮ್ || ”

“ಸಂಸಾರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಪುಣ್ಯಾಚರಣೆಯನ್ನು ಜೇಮ ಕರವಾದದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಪುರಾಕೃತ ಸುಕೃತಗಳ ಸಂಪದ್ರೂಪ ಪರಿಪಾಕವು ತತ್ತ್ವವಿಚಾರದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ಬಂದದ್ದರಲ್ಲಿ ಸಸಗೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಾ ಇದೆ. ಅಂದರೆ ಅದರ ಪರ್ಯಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಸಂಪತ್ತುಗಳ ವ್ಯಯವಾದನಂತರ ಭಯಾವಹವಾಗುವದು. ಇದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕವಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರ್ಷನು— ‘ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯವಿಭವವ್ಯಯ ಲ್ಲಾಃ ಸಂಪದೋ ವಿಪದಃ ಸಂಪದವಿವಿಧಾಃ ’ ಅಂದರೆ ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯದಿಂದುತ್ತನ್ನವಾದ ಸಂಪತ್ತು ಸಹ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ವಿಪತ್ತೇ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ‘ಕ್ಷೀಣೇಪುಣ್ಯೇ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಂವಿಶಂತಿ ’

ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇಣವಾಗಲು ಪುನಃ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಯಷ್ಟೆ ? ಮಹತ್ತಾದ ಪುಣ್ಯಸಂಚಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಚಿರಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸಂಗ್ರಹೀತಗಳಾದ ಸ್ತುತ್ಯಾದನ ಪನಿತಾಧನಾದಿ ಭೋಗವಸ್ತುಗಳು ವಿಷಯಾ ಸಕ್ತರಾದವರಿಗೆ ವಿಪತ್ಯನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವುಗಳೇ ಆಗಿವೆ; ಅಂದರೆ ಸರ್ವಸಂಗ ಪರಿತ್ಯಾಗಪೂರ್ವಕ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಬೇಕಾದ್ದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು. ”

“ ನಾಮೃತಂ ನವಿಷಂ ಕಿಂಚಿದೇಕಾಂ ಮುಕ್ತಾ ನಿತಂಬಿನೀಮ್ ||

ಸೈವಾಮೃತಲತಾ ರಕ್ತಾ, ವಿರಕ್ತಾ ವಿಷವಲ್ಲರೀ || ”

“ ಪ್ರಾಣಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ನಿತಂಬಿನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಮೃತವೆಂಬ ಪದಾರ್ಥವು ಬೇರೇ ಇಲ್ಲ. ವಿಷವೆಂಬ ಪದಾರ್ಥವೂ ಬೇರೇ ಇಲ್ಲ !! ಇವಳೇ ಅಮೃತಪ್ರಾಯಳೂ, ವಿಷಪ್ರಾಯಳೂ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಈ ಪ್ರಾಣಪ್ರೇಯಸಿಯು (ಅನುರಕ್ತಳು) ಅನುರಾಗವತಿಯಾಗಿದ್ದದ್ದಾದರೆ ಅವಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾದ ಅಮೃತವೇ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯಲಾರದು; ಅವಳೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಅಮೃತಲತೆಯು, ಸಮಸ್ತ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಸುಖಸಿದ್ಧಿಯ ನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕಲ್ಪಲತೆಯೇ ! ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ (ವಿರಕ್ತ) ಅನುರಾಗವಿಲ್ಲದವಳಾದರೆ ಅವಳೇ ವಿಷವಲ್ಲರೀ-ಪ್ರಾಣಾಪಹಾರಿನಿಯೇ ಆಗುತ್ತಾಳೆ. ”

“ ಅವಶ್ಯಂಶಯಾನಾಮವಿನಯಭುವನಂ ಪಟ್ಟಣಂ ಸಾಹಸಾನಾಮ್ |

ದೋಷಾಣಾಂ ಸನ್ನಿಧಾನಂ ಕಪಟಿತಮಯಂ ಕ್ಷೇತ್ರಮಪ್ರತ್ಯಯಾ

ನಾಮ್ ||

ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರೈಕ ನಿಷ್ಕೋ ಸರಕಪುರಮುಖಂ ಸರ್ವಮಾಯಾಕರಂಡಮ್ |

ಸ್ತ್ರೀಯಂತ್ರಂ ಕೇನಸೃಷ್ಟಂ ವಿಷಮಮೃತಮಯಂ ಪ್ರಾಣಿಲೋಕಸ್ಯ

ಪಾಶ || ”

“ ಈ ಸ್ತ್ರೀ ಎಂಬ ಯಂತ್ರವು—ಸಕಲ ಸಂದೇಹಗಳ ಪರಿಪಾಕರೂಪ ವಾದದ್ದು ! ಅವಿನಯ (ಅವಿಧೇಯತೆ) ದ ಲೋಕವೇ ! ಸಾಹಸಕಾರ್ಯಗಳ ಪಟ್ಟಣವೇ ! ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿ ದೋಷಗಳ ಅಕ್ಷಯವಾದ ನಿಧಿಯೇ ! (ಯಾವಾಗ್ಯೂ ಇವಳಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳು ಹ್ವಯಿಸುವದೇ ಇಲ್ಲ !) ಅನೇಕ ಕಪಟವ್ಯಾ ಪಾರಗಳ ಮಯವಾದದ್ದು ! ಅವಿಶ್ವಾಸಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಭೂಮಿಯು ! ಸ್ವರ್ಗ ಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಇದೇ ವಿಘ್ನಕಾರಿ ! ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗ ತಕ್ಕ ದಾರಿ ! ಸರ್ವ ಇಂದ್ರಜಾಲಾದಿಗಳ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೇ ! ಹೊರಗೆ ನೋಡುವ ವರಿಗೆ ಅಮೃತಮಯವಾದದ್ದೇ ! ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ವಿಷಪೂಜವಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಾಣ ವನ್ನೇ ಅವಹೇಶತಕ್ಕದ್ದು ! ಈ ಪ್ರಾಣಿಲೋಕವಾದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪಾಶಗೂ ವವು ! ಇಂತಹ ಸ್ತ್ರೀ ಎಂಬ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಯಾವನು ನಿರ್ದಿ ಸಿರಬಹುದು ? ”

“ಜಲ್ಪಂತಿ ಸಾರ್ಥಮನ್ಯೇನ ಪಶ್ಯಂತ್ಯನ್ಯಂ ಸವಿಭ್ರಮಾಃ || ಹೃದ್ಗತಂ ಕಿಂಕಯತ್ಯನ್ಯಂ ಪ್ರಿಯಃ ಕೋ ನಾನು ಯೋಷಿತಾಮ್ ||”

“ಬಬ್ಬ ಪುರುಷನೊಂದಿಗೆ ನುಹಾ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ, ಆಗಲೇ ವಿಲಾಸಾತಿಶಯದ್ಯೋತನಶೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗುಪ್ತನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೊಬ್ಬ ಪ್ರಿಯನನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಾದ್ದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯರಿಗ ಯಾವನು ಪ್ರಿಯತಮನೆಂದು ನಿಯತನಾಗಿರುವನು ? ಯಾರೂ ಅಲ್ಲವೆಂತಲೇ ಭಾವವು.”

“ನ ಗನ್ಯೋ ಮಂತ್ರಾಣಾಂ ನ ಚ ಭವತಿ ಭೈಷಜ್ಯ ವಿಷಯೋ |

ನ ಜಾಪಿ ಪ್ರಥಮಂ ವ್ರಜತಿ ನಿವಿಧೈಃ ಶಾಂತಿಕ ಶಕ್ತಿಃ ||

ಭ್ರಮಾವೇಶಾದಂಗೇ ಕಮಪಿ ವಿವಿಧಧ್ವಂಸಮಸಕೃತ್ |

ಸ್ವರಾಪಸ್ವಾರೋಪಯಂ ಭ್ರಮಯತಿ ಭೃಶಂ ಘೋರ್ಣಯತಿ ಚ ||”

“ಈ ಮನ್ತ್ರಧಾರಣವೆಂಬ ಅಪಸ್ತ್ರಾರ ರೋಗವು—ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ, ಔಷಧಾದಿಗಳಿಂದ ಗುಣವಾಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ, ನಾನಾಪ್ರಕಾರವಾದ ಶಾಂತಿಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಇದು ನಾಶವಾಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ; ಪರಂತು ಕಾಮೋತ್ತೇಜನವೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯೆಂಬ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅನಿರ್ವಾಚ್ಯವಾದ ಜಾಡ್ಯವುಂಟಾಗಿ ಈ ಅಪಸ್ತ್ರಾರ ರೋಗವು ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ, ಚಕ್ರದುತ ತಪೆಯನ್ನೇ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ಇದೆ.”

“ಸ್ವುತಾ ಭವತಿ ತಾಪಾಯ, ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚೋನ್ಮಾದಕಾರಿಣೀ ||

ಸ್ವುಷ್ಟಾ ಭವತಿ ನೋಹಾಯ ಸಾ ನಾನು ದಯಿಕಾ ಕಥಮ್? ||”

“ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಸ್ಮರಿಸಿದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾಳೆ, ನೋಡಿದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಚಿತ್ತವಿಭ್ರಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ; ಸ್ವರ್ಗನಸುಖವೆಂದಾಲಿಂಗನ ಮಾಡಿದ ಸುಗಡಲೇ ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಮರಿಯುವಂತಹ ಮೋಹವನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ; ಇಂತಾದ್ದರಲ್ಲಿ ಇವಳು ಅಪ್ರಿಯತಮೆಯಲ್ಲದೆ ಪ್ರಿಯತಮೆಯಾದಾಳೆ ?”

“ನೋ ಸತ್ಯೇನ ಮೃಗಾಂಕ ಏಷ ವದನೀಭೂತೇನ ಚೇಂದೀವರ |

ದ್ವಂದ್ವಂ ಲೋಚನತಾಂ ಗತಂ ನ ಕನಕೈರಂಪ್ಯಗಯಿಷ್ಠಿಃ ಕೃತಾ ||

ಕಿಂತ್ನೇವಂ ಕವಿಭಿಃ ಪ್ರತಾರಿತಮನಾಸ್ತತ್ಸಂ ವಿಜಾನನ್ಮಹಿ |

ತ್ವಜ್ಞಾಂಸಾಸ್ಥಿಮಯಂ ವಪುರ್ಮೃಗದೃಶಾಂ ಮಂದೋ ಜನ ಸ್ವೇ ವತೇ ||”

“ಈ ವರಿದೃಶ್ಯಮಾನವಾದ ಚಂದ್ರನು ಸತ್ಯವಾಗಿಯೂ (ಸ್ತ್ರೀಜನರ ವದನತ್ವವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಲಿಲ್ಲ; ಇದರಂತೆಯೇ ಇಂದೀವರದ್ವಂದ್ವವು ಲೋಚನತ್ವವನ್ನೂ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ, ಹಾಗೆಯೇ ಸುವರ್ಣವಾಗಲೀ, ಚಂಪಕಪುಷ್ಪದಳಗಳಾಗಲೀ ಈ ಸ್ತ್ರೀಯ ಅಂಗಯುಷ್ಣಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ; ಕಿಂತ ಮೂಢಜನರು ಚರ್ಮ, ಮಾಂಸ, ಯಲುಬುಗಳಿಂದಲೇ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಶರೀರವನ್ನೂ ಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದೆಂಬ ನ್ಯಾಯವಾದ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಕವಿಗಳ ಚಮತ್ಕಾರವಾದ ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದ ಮಂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗಿ ಈ ಕಾಮಿನಿಯರನ್ನು ದಾಸಾನುದಾಸರಾಗಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವರು.”

ಧರ್ಮ ಪ್ರಕಾಶನ:—“ ಏಕ ಏವ ಸುಹೃದ್ಭರೋ ನಿಧನೇಷ್ಯನು
ಯಾತಿ ಯಃ || ಶರೀರೇಣ ಸಮಂ ನಾಶಂ ಸರ್ವಮನ್ಯತ್ನು ಗಚ್ಛ
ತಿ || ” (ಮನು)

“ಕೇವಲ ಧರ್ಮವೊಂದೇ ಮನುಷ್ಯನ ನಿಷ್ಕಪಟೆಯಾದ ಮಿತ್ರನಾಗಿದೆ. ಇದು ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಪರಲೋಕಕ್ಕೂ ಬರುವದು. ಉಳಿದವೆಲ್ಲವೂ ಶರೀರದ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಾಶವಾಗುವವು.”

“ ನಾನುಕ್ರ ಹಿ ಸಹಾಯಾರ್ಥಂ ಪಿತಾ ಮಾತಾ ಚ ತಿಷ್ಠತಃ ||
ನ ಪುತ್ರದಾನಂ ನ ಜ್ಞಾತಿಃ ಧರ್ಮಸ್ತಿಷ್ಠತಿ ಕೇವಲಃ || ” (ಮನು)

“ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾತಾ, ಪಿತಾ, ಪ್ರಾಣಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ಸ್ತ್ರೀ, ಪುತ್ರ ಮುಂತಾದ ಯಾರೂ ಸಹಾಯಮಾಡಲಾರರು. ಧರ್ಮವೊಂದೇ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಾಯಕನಾಗಿರುವದು.”

“ ಏಕಃ ಪ್ರಜಾಯತೇ ಜಂತುರೇಕ ಏವ ಪ್ರೇಯತೇ || ಏ
ಕೋ ಽನುಭುಂಕ್ಷೀ ಸುಕೃತಮೇಕ ಏವ ಚ ದುಷ್ಕೃತಮ್ || ”

“ಜೀವನು ಬಂಟಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಬಬ್ಬನೇ ಯಮಲೋಕಕ್ಕೂ ಹೋಗುವನು (ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ನೆಂಟರೂ, ಪುತ್ರಾದಿಗಳೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ); ತಾನು ಮಾಡಿದ ಸತ್ಕೃತ ಅಥವಾ ದುಷ್ಕೃತದ ಫಲಗಳನ್ನು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವನು.”

“ ಧರ್ಮಂ ಶನೈಃ ಸಂಜಿನುಯಾದ್ವಲ್ಮೀಕಮಿವ ಪುತ್ರಿಕಾಃ || ಪರ
ಲೋಕಸಹಾಯಾರ್ಥಂ ಸರ್ವಭೂತಾನ್ಯಪೀಡಯಾ || ”

“ಕೇವಲ ಚಿಕ್ಕಪ್ರಾಣಿಗಳಾದ ಗೆದ್ದಲು ಹುಳುಗಳು ಮಹಾ ಎತ್ತರವಾದ ಹುತ್ತವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಟ್ಟುವವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಬೊಡ್ಡ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಟ್ಟೆಗೆ ಘಳ

ನುವೆನೆಂದು ಯತ್ನಿಸಬಾರದು. ಯಾವ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಪೀಡಿಸದೆ ಆಚರಿಸುವುದೇ ಧರ್ಮವು !! ” (ಮನು)

“ ಅದೋಹಃ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಕರ್ಮಣಾ ಮನಸಾ ಗಿರಾ || ಅನುಗ್ರಹಂ ಚ ದಾನಂ ಚ ಸತಾಂ ಧರ್ಮಃ ಸನಾತನಃ || ” (ಮನು)

“ ಕರ್ಮದಿಂದಲೂ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ, ವಾಕ್ಯನಿಂದಲೂ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗೂ ಅನಿಷ್ಟ (ಕೆಡಕು) ನನ್ನು ಮಾಡದಿರುವಿಕೆ, ಕೃಪಾ, ದಾನ ಇನ್ನೇ ಸಜ್ಜನರ ಸನಾತನವಾದ ಧರ್ಮವು. ”

“ ಮೃತಂ ಶರೀರಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಕಾಷ್ಠ ಲೋಷ್ಠ ಸಮಂಕ್ಷಿತೌ || ವಿಮುಖಾ ಬಾಂಧವಾ ಯಾಂತಿ ಧರ್ಮಸ್ತಮನುಗಚ್ಛತಿ || ತಸ್ಮಾದ್ಧರ್ಮಂ ಸಹಾಯಾರ್ಥಂ ನಿತ್ಯಂ ಸಂಚಿಂತಯಾಚ್ಛುತೈಃ || ಧರ್ಮೇಣ ಹಿ ಸಹಾಯೇನ ತಮಸ್ತರತಿ ದುಸ್ತರಮ್ || ”

“ ಮೃತನಾದವನ ಹೆಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಗೆಯಂತೆಯೂ, ಲೋಷ್ಠದಂತೆಯೂ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ (ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಮಾಡಿ) ಬಿಸಾಟು, ಬಂಧುಗಳು ಹಿಂದಿರುಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಪರಲೋಕ ಸಹಾಯಕನಾದ ಧರ್ಮವು ಆ ಜೀವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳುವದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮನುಷ್ಯನು ಪರಲೋಕ ಸಹಾಯಾರ್ಥವಾಗಿ ನಿತ್ಯವೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಂಚಯಮಾಡುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು. ಇದರ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ದುಸ್ತರವಾದ ಅಂಧಕಾರಮಯ ಕುಂಭೀಪಾಕ, ವೈತರಣೀ, ರೌರವ ಮುಂತಾದ ನರಕಗಳನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾನೆ. ”

“ ಸತ್ಯಂ ಮೃದು ಹಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ಧೀರೋ ಹಿತಕರಂ ವದೇತ್ || ಅತೋತ್ಕರ್ಷಂ ತಥಾ ನಿಂದಾಂ ಪರೇಷಾಂ ಪರಿವರ್ಜಯೇತ್ || ”

“ ಧೀರರಾದ ಜನರು—ಸತ್ಯವಾದ, ಮೃದುವಾದ, ಪ್ರಿಯವಾದ ಉಪಕಾರಕರ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೇ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಉತ್ಕರ್ಷತೆಯನ್ನೂ, ಪರರ ನಿಂದೆಯನ್ನೂ ಸರ್ವಥಾ ಕಥನಮಾಡಬಾರದು. ”

“ ಕಾಲೇ ಹಿತಂ ಮಿತಂ ಬ್ರೂಯಾದಪಿ ಸಂವಾದಿ ಸೇತಲಮ್ || ”

(ವಾಗ್ವಟಿ).

“ ಕಾಲಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹಿತವಾಗಿಯೂ, ಮಿತವಾಗಿಯೂ, ಮೃದುಮಧುರ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಕೂಲವಾಗಿಯೂ ಹೇಳಬೇಕು. ”

“ ಸತ್ಯಂ ಬ್ರೂಯಾತ್ ಪ್ರಿಯಂ ಬ್ರೂಯಾತ್ |

ನ ಬ್ರೂಯಾತ್ಸತ್ಯಮಪ್ರಿಯಮ್ ||

ನಾನ್ಮೃತಂ ಚ ಪ್ರಿಯಂ ಬ್ರೂಯಾತ್ |

ವಿಷ ಧರ್ಮಃ ಸನಾತನಃ || ”

(ಮನು)

“ ಸತ್ಯವಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಿಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು; ಸತ್ಯವಾದದ್ದೆಂದು ಅಪ್ರಿಯವಾದ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯಬಾರದು; ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದೆಂದು ಸುಳ್ಳನ್ನು ನುಡಿಯಬಾರದು; ಇದೇ ಸನಾತನವಾದ ಧರ್ಮವು !! ”

“ ಭದ್ರಂ ಭದ್ರ ಮಿತಿಬ್ರೂಯಾಧ್ಯದ್ರಮಿತ್ಯೇವ ವಾ ವದೇತ್ ||

ಶುಷ್ಕವೈರಂ ವಿನಾದಂ ಚ ನಕುರ್ಯಾತ್ಯೇನಚಿತ್ ಸಹ || ”

“ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಂಗಳ, ಮಂಗಳ, ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ಎಂದು ಕಲ್ಪಾಣೋಪೋಕ್ತಿಗಳನ್ನೇ ನುಡಿಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಶುಷ್ಕವಾದ ಜಗಳಗಂಟಕತನದ ವೈರವನ್ನೂ, ವಿನಾದವನ್ನೂ ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಮಾಡಬಾರದು. ”

“ ನ ಹಿಸ್ಯಾತ್ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಮೈತ್ರಾಽಯಜಗತಿಶ್ಚರೇತ್ || ನೇ

ದಂ ಜೀವಿತಮಾಸಾದ್ಯ ವೈರಂ ಕುರ್ವೀತ ಕೇನಚಿತ್ || ”

“ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಮಿತ್ರಭಾವದಿಂದಿರುತ್ತಾ ಅಹಿಂಸಾವ್ರತವನ್ನು ಚರಿಸುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು. ಈ ಜೀವಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವವನು ಯಾರೊಂದಿಗೂ ವೈರವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ”

“ ಅತಿವಾದಾಂಸ್ತಿತಿಕ್ಷೇತ ನಾಭಿಮನ್ಯೇತ ಕಂಚನ || ಕ್ರೋಧ್ಯ

ಮಾನಃ ಪ್ರಿಯಂಕುರ್ಯಾದಾಕೃಷ್ಣಃ ಕುಶಲಂ ವದೇತ್ || ”

“ ಪರರ ಅತ್ಯುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಬೇಕು, ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಭಿಮಾನಪಡಬಾರದು, ಕ್ರೋಧಮಾಡಿದವನಿಗೂ ಪ್ರಿಯೋಕ್ತಿಗಳನ್ನೇ ನುಡಿಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ಯಾರಾದರೂ ಆಕ್ರೋಶ ಮಾಡಿದರೂ ಅವರಿಗೂ ಹಿತವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕು. ”

ಸದುಪದೇಶಃ—“ ನೃತ್ಯಂ ಯತ್ನೇನ ಸಂರಕ್ಷೇದ್ವಿತ್ತಮೇತಿ ಚ

ಯಾತಿ ಚ|| ಅಕ್ಷೀಣೋ ವಿತ್ತತಃ ಕ್ಷೀಣೋ ವೃತ್ತಿತಸ್ತು ಹತೋ ಹಿತಃ || ”

“ ಯತ್ನದಿಂದ ತನ್ನ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಸಚ್ಚರಿತ್ರನಾಗಿರುವಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು. ಚಂಚಲ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಧನವನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾವಾಗಲೂ ಚಿಂತಿಸಬಾರದು; ಅದು ಬಂದೂ ಬರುತ್ತದೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸಹ ಕಾಣದಂತೆ ನಾಶವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ; ಧನಕ್ಷಯವಾದಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ಮನುಷ್ಯನೂ ಕ್ಷಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಪರಂತು ಚರಿತ್ರವು ನಷ್ಟವಾದರೆ ಅಂದರೆ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ

ಯಲ್ಲಿಗದರ ಈ ಜನ್ಮವೇ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಅಡಿಕೆಗೆ ಹೋದ ಮನ
ಅನಕೊಟ್ಟರೂ ಬರುವದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?' "

“ ಪ್ರಿಯೇ ನಾತಿಭೃತಂ ಹೃಷ್ಯೇದಪ್ರಿಯೇ ನ ಚ ಸಂಜ್ವರೇತ್ ||

ನ ಮುಹ್ಯೇದರ್ಥಕೃಷ್ಣೇಷು ನ ಚ ಧರ್ಮಂ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್ || ”

“ ಪ್ರಿಯಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾಗಿ ಅನಂದಪಡಬಾರದು; ಅಪ್ರಿಯವಾದ
ಪರಂಪರೆಗಳೊಡಗಿದರೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ (ಸಂಜ್ವರಿತ) ಮಹಾ
ಕಟಕ್ಟಿಡಾಗಬಾರದು. (ಇವೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಕರೀರಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಧಕ್ಕೆ
ಯುಂಟಾಗುವದು, ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಾಣವೇ ಹೋಗಿಬಿಡುವದಾದ್ದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ
ಸಂತೋಷ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಗಳ ಫಲವು ಒಂದೇ ಆಗಿದೆ, ಇವುಗಳನ್ನು
ವರ್ಜಿಸಬೇಕು.) ಅರ್ಥಾಭಾವದಿಂದ ಕಷ್ಟವಾದರೂ ವಿಕಲನಾಗಬಾ
ರದು, ಯಾವಾಗಲೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತ್ಯಜಿಸಬಾರದು. ”

“ ವಿರಕ್ತಃ ಪರದಾರೇಷು, ನಿಸ್ಪೃಹಃ ಪರವಸ್ತುಷು || ದಂಭಃ ಮಾ

ತ್ಸರಹೀನೋ ಯಸ್ತೇನ ಲೋಕತ್ರಯಂ ಜಿತಮ್ || ”

“ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು, ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬಾರದು; ಪರ
ವಸ್ತು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಪೃಹನಾಗಿರಬೇಕು; ದಂಭಮಾತ್ಸರ್ಯರಹಿತನಾಗಿರ
ಬೇಕು. ಈ ಮೂರು ಗುಣವುಳ್ಳವನೇ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಜೈಸಿದ
ವನಾಗಿರುವನು. ”

“ ಜಲಾಶಯಾಶ್ಚ ವೃಕ್ಷಾಶ್ಚ ವಿಶ್ರಾಮಗೃಹಮಧ್ವನಿ || ಸೇತುಃ

ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತೋ ಯೇನ ತೇನ ಲೋಕತ್ರಯಂ ಜಿತಮ್ || ”

“ ಯಾವನು ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಲಾಶಯಗಳಾದ--ಪಾವೀಕೂಪ ತಟಾಕ
ಪುಷ್ಕರಣಿಗಳನ್ನೂ, ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನೂ, ವಿಶ್ರಾಮ ಗೃಹಗಳನ್ನೂ, ಸೇತುವೆಗಳನ್ನೂ
ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನೇ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಜೈಸಿದವನು. ”

“ ವಿಮುಖಾನ್ನಾಥಿಃ ಕುರ್ಯಾ ನ್ನಾವಮನ್ಯೇತ ಕಾನಸಿ || ಉಪ

ಕಾರಪ್ರಧಾನಃ ಸ್ಯಾದಪಕಾರಪರೇಷ್ವರೌ || ”

“ ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಸಹಾಯಾತುರರಾಗಿ ಬಂದವರನ್ನು ವಿಮುಖರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ
ತದೆ ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ ಸಹಾಯಮಾಡಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬೇಕು; ಯಾರನ್ನೂ
ಅವಮಾನಪಡಿಸಬಾರದು, ಅಪಕಾರ ಮಾಡತಕ್ಕ ಗುಣವುಳ್ಳವನಾದ ಶತ್ರು
ವಿಗೂ ಸಹ ಉಪಕಾರ ಮಾಡತಕ್ಕ ಗುಣವುಳ್ಳವನಾಗಿರಬೇಕು. ”

“ ಜನಸ್ಯಾತಯಮಾಲಕ್ಷ್ಯ ಯೋಽಭುಧಾ ಪರಿತುಷ್ಕತಿ || ತಂ ತ

ಭೈವಾನುವರ್ತೇತ ಪರಾರಾಧನಸಂಧಿತಃ || ”

“ ಜನರ ಆಶಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ನಾವು ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಅವರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುವದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಆಚರಿಸುತ್ತಾ ಪರಾರಾಧನ ತತ್ಪರನಾಗಿರಬೇಕು. ”

“ ಅಭಿವಾದನಶೀಲಸ್ಯ ನಿತ್ಯಂ ವೃದ್ಧೋಪಸೇವಿನಃ || ಚತ್ವಾರಿ ತಸ್ಯ ವರ್ಧಂತೇ ಆಯುರ್ವಿದ್ಯಾ ಯಶೋ ಬಲಮ್ || ”

“ ಹಿರಿಯರನ್ನೂ, ವೃದ್ಧರನ್ನೂ ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಎದ್ದು ಬಂದು ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತಾನೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಸ್ವಭಾವದವನೂ, ವೃದ್ಧರಾದ ಅಜ್ಜಿ, ಅಜ್ಜ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸತಕ್ಕವನೂ ಸಹ ಆಯು, ವಿದ್ಯಾ, ಯಶಸ್ಸು, ಬಲ ಈ ನಾಲ್ಕನ್ನೂ ಹೊಂದುವನು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಇತರರಿಗೆ ಇವು ದೊರಿಯಲಾರವು. ”

“ ತೃಣಾನಿ ಭೂಮಿ ರುದಕಂ ವಾಕ್ವತುರ್ಥಿ ಚ ಸೂನ್ಯತಾ ||

ಏತಾನ್ಯಪಿ ಸತಾಂ ಗೇಹೇ ನೋಚ್ಛಿದ್ಯಂತೇ ಕದಾಚನ || ”

“ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದವರ ಸನ್ಮಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಜಾಹೆ, ವಿಶ್ರಾಂತ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಭೂಮಿ, ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನಾರ್ಥವಾಗಿ ಜಲ, ಪ್ರಿಯವಾಕ್ಯ ಈ ೪ ಎಲ್ಲಾ ಅತಿಥಿಗಳ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಗೃಹಸ್ಥರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕು. ”

“ ಧೃತಿಃ ಕ್ಷಮಾ ದಮೋ ಽಸ್ತೇಯಂ ಶೌಚಮಿಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹಃ ||

ಧೀರ್ವಿದ್ಯಾ ಸತ್ಯಮಕ್ರೋಧೋ ದಶಕಂ ಧರ್ಮ ಲಕ್ಷಣಮ್ || ”

“ ಯಾವಾಗಲೂ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡುವಿಕೆ, ನಿಂದಾಸ್ತುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹನಶೀಲನಾಗಿರುವಿಕೆ, ಮಾನಸ್ಸನ್ನು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ದೃಢಪಡಿಸಿರುವಿಕೆ, ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡದಿರುವಿಕೆ, ಕುಚಿತ್ವ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ, ಬುದ್ಧಿ ಕಕ್ತಿಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವಿಕೆ, ವಿದ್ಯಾಧ್ಯಯನ, ಸತ್ಯಭಾಷಣ, ಕ್ರೋಧವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ, ಇವೇ ಹತ್ತು ಗುಣಗಳೂ ಧರ್ಮದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ. ”

“ ಏಕಾಕೀ ಚಿಂತಯೇನ್ನಿತ್ಯಂ ನಿವಿಕ್ಲೇ ಹಿತಮಾತ್ಮನಃ || ಏಕಾ

ಕೀ ಚಿಂತ್ಯಮಾನೋ ಹಿ ಪರಂ ಶ್ರೇಯೋಽಧಿಗಚ್ಯತಿ || ”

“ ನಿರ್ಜನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಸಾರ್ವದಾ ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಒಬ್ಬನೇ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಬರುವುದರಿಂದ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥಲಾಭವನ್ನು ಪಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ”

“ ವ್ರಜಂತಿ ನ ನಿವರ್ತಂತೇ ಸ್ತೋತಾಂಸಿ ಸರಿತಾಂ ಯಥಾ ||

ಆಯುರಾದಾಯ ಮರ್ತ್ಯಾನಾಂ ತಥಾ ರಾತ್ಯುಹನೀ ಸದಾ || ”

“ ಸದಿಯ ಪ್ರವಾಹವು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಸಹಾ ನೋಡದೆ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೇಗೆ ಹರಿಯುತ್ತಾ ಇರುವದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅಹೋರಾತ್ರಿಗಳು ಮನುಷ್ಯರ ಆಯುವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಾ ಇರುವವು; ಹಿಂದಿರುಗುವದಿಲ್ಲ. ”

“ ಅನಿತ್ಯಂ ಯಾವನಂ ರೂಪಂ, ಜೀವಿತಂ ಭ್ರಮ್ಯಸಂಚಯಃ || ಐ
ಶ್ವರ್ಯಂಪ್ರಿಯಸಂಭಾಷೋ ಮುಹ್ಯೇತ್ಸತ್ಯ ನ ಸಂಧಿತಃ || ”

“ ಜೀವನಾವಸ್ಥೆ, ರೂಪು, ಪ್ರಾಯ, ಸಂಚಯ, ಸಂಪತ್ತು, ಪ್ರಿಯಾ ಉಪಗಳು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅನಿತ್ಯಗಳೇ ! ಜ್ಞಾನೀಜನರು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಹಿತರಾಗಬಾರದು. ”

“ ಏಕಏವ ಚರೇದ್ಧರ್ಮಂ ನ ಧರ್ಮಭ್ರಾಜಿಕೋ ಭವೇತ್ || ಧರ್ಮ
ವಾಣಿಜಕಾಹ್ಯೇತೇ ಯೋ ಧರ್ಮಮುಪಭುಂಜತೇ || ”

“ ಒಬ್ಬನಾಗಿಯೇ ಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕು. “ ನಾನು ಧರ್ಮಿಷ್ಠ ” ನೆಂದು ಝಾಂಡಾ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ಜೀವಿಸಬಾರದು. ಯಾರು ಧರ್ಮದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವರೋ ಅವರೇ ಧರ್ಮದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು !! ”

“ ಏಕಏವ ಚರೇದ್ಧರ್ಮಂ ನಾಸ್ತಿ ಧರ್ಮೇ ಸಹಾಯತಾ || ಕೇವ
ಲಂ ವಿಧಿನಾಸಾದ್ಯ ಸಹಾಯಃ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ ? ”

“ ವಿಧಿವೂರ್ವಕವಾಗಿ ಒಬ್ಬನೇ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ರತನಾಗಿರಬೇಕು. ಧರ್ಮಾಚರಣೆಗೆ ಪ್ರರ ಸಹಾಯವೇನು ಬೇಕಾಗಿದೆ ? ಸಹಾಯಕರೆಂಬವರು ಏನನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲರು ? ”

“ ನ ಧರ್ಮಕಾಲಃ ಪುರುಷಸ್ಯ ನಿಶ್ಚಿತೋ |

ನ ಜಾಃಪಿ ಮೃತ್ಯುಃ ಪುರುಷಂ ಪ್ರತೀಕ್ಷತೇ ||

ಸದಾ ಹಿ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಕ್ರಿಯೈವ ತೋಭನಾ |

ಯದಾ ಸರೋ ಮೃತ್ಯುಮುಪೇಭಿವರ್ಧತೇ || ”

“ ಮೃತ್ಯುವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ “ ಅವನಿಗೆ ಅವಕಾಶಕಾಲವ್ಯವದು ” ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವದಿಲ್ಲ ! ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ಧರ್ಮಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಕುಪ್ತ ವಾದ ಸಮಯವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರಬಾರದು; ಮೃತ್ಯು ಮುಖದಿಂದ ಕಬಳಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ಸಹ ಧರ್ಮಕ್ರಿಯಾರತನಾಗಿರುವದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು. ಇದೇ ಮಾನವಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಸಾರ್ಥಕವಾದದ್ದು ! ”

ಇಂದ್ರಿಯದಮನಃ—

“ ರಥಃ ಶರೀರಂ ಪುರುಷಸ್ಯ ದೃಷ್ಟ |

ಮಾತಾ ನಿಯಂತೇಂದ್ರಿಯಾನ್ಯಾ ಮರಶ್ಚಾನ್ ||

ತೈರಪ್ರಮತ್ತಃ ಕುಶಲೀ ಸದಶ್ವೇಃ |

ದಾಂತ್ಯವೈ ಸ್ಸುಖಂ ಯಾತಿ ರಥೀವ ಧೀರಃ || ”

(ಮಹಾಭಾರತ).

“ ಶರೀರವನ್ನು ರಥವನ್ನಾಗಿಯೂ, ಆತ್ಮನನ್ನು ಸಾರಥಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅಶ್ವಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು; ವಹೀಕೃತಗಳಾದ ಉತ್ತಮಾಶ್ವಗಳ ಮೂಲಕ ನಿಪುಣನಾದ ಸಾರಥಿಯು ಹೇಗೆ ಸುಖವಿಂದ ರಥವನ್ನು ನಡಿಸುತ್ತಾ ಇರುವನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಯತೇಂದ್ರಿಯ ವರ್ಗಗಳ ಸ್ವಲ್ಪ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪುರುಷನು ಸುಖವಾಗಿ ತನ್ನ ಜೀವನಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ”

“ ದಮಸ್ತೇಜೋ ವರ್ಧಯತಿ ಪವಿತ್ರಂ ದಮ ಉತ್ತಮಪಃ ||

ವಿಶಾಖ್ಯಾ ವೃದ್ಧತೇಜಾಸ್ತು ಪುರುಷೋ ವಿಂದತೇ ಮಹತ್ || ”

“ ಇಂದ್ರಿಯ ದಮನವು ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವದು, ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವಾದದ್ದು, ಇಂದ್ರಿಯದಮನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಪಾಪಶೂನ್ಯನಾಗಿ, ಮಹಾ ತೇಜಶ್ಶಾಲಿಯಾಗಿ ಪರಮಪದವಾದ ಮೋಕ್ಷ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ”

“ ಸಂತೋಷಂ ಪರಮಾಸಾ ಯ ಸುಖಾರ್ಥೇ ಸಂಯತೋ ಭವೇ

ತ್ || ಸಂತೋಷಮೂಲಂ ಹಿ ಸುಖಂ, ದುಃಖಮೂಲಂ ವಿಪರೈಯಃ || ”

“ ಸುಖಾಭಿಲಾಷಿಯು ಪರಮ ಸಂತೋಷವನ್ನವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡು, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿರಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸುಖಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷವೇ ಕಾರಣವು; ಅದರ ಅಭಾವವೇ ದುಃಖಮೂಲವು. ”

“ ಅಚಿಂತಿತಾನಿ ದುಃಖಾನಿ ಯಚ್ಛೈವಾಯಾಂತಿ ದೇಹಿನಾಮ್ ||

ಸುಖಾನ್ಯಪಿ ತಥಾಮಸ್ಯೇ ದೈವಮತ್ರಾತಿರಿಚ್ಛತೇ || ”

“ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಹೇಗೆ ದುಃಖವೇ ಘಟಿಸುವದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸುಖವೂ ಅಚಿಂತಿತವಾಗಿಯೇ ಬರುವದು; ಇದಕ್ಕೂ ಮಿಾರಿದ್ದು ದೈವಾಯತ್ಯವೃತ್ತಿಯು ! ”

“ ನ ನಿತ್ಯಂ ಲಭತೇ ದುಃಖಃ, ನ ನಿತ್ಯಂ ಲಭತೇ ಸುಖಮ್ ||

ಶರೀರವೇವಾಯತನಂ ದುಃಖಸ್ಯ ಚ ಸುಖಸ್ಯ ಚ || ”

“ ನಿತ್ಯವೂ ದುಃಖವೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ ; ಹಾಗೆಯೇ ಯಾರಿಗೂ ನಿತ್ಯವೂ ಸುಖವೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ ; ಅವುಗಳಿಗೆ ಶರೀರವೇ ಮನೆಯು !! ಅದರೇ ಮನುಷ್ಯನು ಸುಖದುಃಖ ಸಂಪ್ನವಾಗಿ ಧರ್ಮ ಚರಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿರಬೇಕು. ”

“ ಸುಖದುಃಖೇ ಹಿ ಪುರುಷಃ ಪರ್ಯಾಯೇಣೋಪಸೇವತೇ || ನ
ದ್ಯನಂತಂ ಸುಖಂ ಕಶ್ಚಿತ್, ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಪುರುಷರ್ಷಭ || ”

“ ಮನುಷ್ಯನು ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಬಂದರ ಹಿಂದೆ ಬಂದರಂತೆ ಅನು
ಸರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಾರೂ ಅನಂತವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯ
ಲಾರರು. ”

“ ಸುಖಸ್ಯಾನಂತರಂ ದುಃಖಂ, ದುಃಖಸ್ಯಾನಂತರಂ ಸುಖಮ್ ||
ಪರ್ಯಾಯೇಣೋಪಸೇವಂತೇ ನರಂ ನೇಮಿಮರಾಙಮ || ”

“ ಸುಖದನಂತರ ದುಃಖ, ದುಃಖದನಂತರ ಸುಖ, ಇವು ಚಕ್ರದ ಅರೆ
(ಹಾರೇಕೋಲು) ಗಳಂತೆ ಚಕ್ರರೂಪವಾದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬಂದರ ಹಿಂದೆ
ಬಂದು ಬಂದೊದಗುತ್ತಾ ಇರುವವು. ”

“ ಸುಖಮಾಪತಿತಂ ಸೇವೇತ್, ದುಃಖಮಾಪತಿತಂ ವಹೇತ್ ||
ಕಾಲಪ್ರಾಪ್ತ ಮುಪಾಸೀತ ಸಸ್ಯಾನಾಮಿವ ಕರ್ಷಕಃ || ”

“ ಕಾಲಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬಂದೊದಗಿದ ಸುಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸಬೇಕು,
ಹಾಗೆಯೇ ಬಂದೊದಗಿದ ದುಃಖವನ್ನೂ ಸಹಿಸಬೇಕು. ಹೇಗೆ ರೈತನು
ತನ್ನ ಮೈದಿನ ಸಮಯ ಸಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಹಿಸುವನೋ
ಹಾಗೆಯೇ ಮನುಷ್ಯನು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದದ್ದನ್ನು ಅನುಭವಿ
ಸಲೇಬೇಕು. ”

“ ಸರ್ವಾಃ ಸಂಪತ್ತಯಸ್ತಸ್ಯ, ಸಂತುಷ್ಟಂ ಯಸ್ಯಮಾನಸಮ್ ||
ಉಪಾಸದ್ಗುಣಪಾದಸ್ಯ ನನು ಚರ್ಮಾವೃತೇನ ಭೂಃ || ”

“ ಪಾದರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವನು ಮೆಟ್ಟಿದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲವೂ
ಚರ್ಮವೃತವಾಗಿರುವಂತೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯುವನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ
ಸಂತುಷ್ಟಾಂತರಂಗನಿಗಾಗಿ ಸುಖಮಯವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ
ಅವನು ಯಾವದನ್ನೂ ಕಾಮಿಸುವದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವವು. ”

ದಾಸಮಹಿನಾಃ—“ ದರಿದ್ರ್ಯ ಭರ ಕಾಂಕ್ಷೇಯ ! ಮಾ ಪ್ರ
ಯಚ್ಛೀಶ್ವರೇಧನಮ್ || ” (ಭಗವದ್ಗೀತಾ)

“ ಎಲೈ ಅರ್ಜುನನೇ ! ದರಿದ್ರರಿಗೆ ದಾಸವಿತ್ತು ಕಾಪಾಡು ; ಧನವುಳ್ಳ
ವರಿಗೆ ದಾಸವಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ”

“ ದಾತವ್ಯಮಿತಿ ಯದ್ಧಾನಂ ವಿಶ್ವಯತೇ ಸಸುಪಕಾರಿಣೇ || ದೇ
ಶೇ ಕಾಲೇ ಚ ಪಾತ್ರೇ ಚ ತದ್ಧಾನಂ ಸಾತ್ವಿಕಂ ಸ್ಫುತಮ್ || ”

(ಗೀತಾ)

“ಯಂದಿಗೂ ನಮಗೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನು ಈತನಿಂದ ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಾಲ ದೇಶಾನುಸಾರವಾಗಿ ದಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನೆಂದು ತಿಳಿದು ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ದಾನವು ಸಾತ್ವಿಕವೆನ್ನಲ್ಪಡುವದು.”

“ಯತ್ತು ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರಾರ್ಥಂ ಫಲಮುದ್ದಿಶ್ಯ ನಾ ಪುನಃ || ದೀಯತೇ ಚ ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ ತದ್ಧಾನಂ ರಾಜಸಂ ಸ್ತುತಮ್ ||” (ಗೀತಾ)

“ದಾನ ಪಡಿಯುವವನಿಂದ ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಉಪಕಾರ ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅಥವಾ ಬೇರೇ ಫಲಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಕೊಡತಕ್ಕ ದಾನವು ರಾಜಸವಾದದ್ದು.”

“ಅದೇಶಕಾಲೇ ಯದ್ಧಾನಂ ಅಸಾತ್ಮೇಭ್ಯಶ್ಚ ದೀಯತೇ || ಅಸತ್ಯುತಮವಜ್ಞಾತಂ ತತ್ತಾಮಸಮುದಾಹೃತಮ್ ||” (ಗೀತಾ)

“ಕಾಲದೇಶ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲದೆ, ಸನ್ಮಾನವಿಲ್ಲದೆ, ಅವಮಾನಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಮಾಡುವ ದಾನವೂ ಮತ್ತು ಅಪಾತ್ರನಿಗೆ ಕೊಡುವ ದಾನವೂ ತಾಮಸಗ್ನ ಭಾವವುಳ್ಳದ್ದು.”

“ಸತ್ಯಂತಿ ಹವ್ಯಕವ್ಯಾನಿ ನರಾಣಾಮಮಿಜಾನತಾಮ್ || ಭಸ್ಮೀ ಭೂತೇಷು ವಿಸ್ಮೇಷು ನೋಹಾದ್ವತ್ತಾನಿ ದಾತೃಭಿಃ ||” (ಮನು)

“ಪಾತ್ರಾಪಾತ್ರವರಿಯದೆ, ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜೋಹೀನರಾದ, ಪಾಮರರಾದ, ಭಸ್ಮಸದೃಶರಾದ, ಅಪಾತ್ರರಲ್ಲಿ ದಾತೃಗಳು ಮಾಡುವ ದಾನವು ಕುದ್ಧ ನಿಷ್ಫಲವು.”

“ಯಥಾ ಪ್ಲವೇನೋಪಲೇನ, ನಿಮಜ್ಜತ್ಯುದಕೇ ತರಃ || ತಥಾ ನಿಮಜ್ಜತೋಽಧಸ್ತಾಽಜ್ಞಾ ದಾತೃ ಪ್ರತೀಚ್ಯತಾ ||” (ಮನು)

“ಕಲ್ಲಿನ ನಾಳೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನೀರನ್ನು ದಾಟುವವನು ಮುಳುಗಿಹೋಗುವಂತೆ ಅಪಾತ್ರರಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡುವ ಅಜ್ಞಾನಿಯಾದ ದಾತನೂ, ಆ ಅಪಾತ್ರನಾಗಿ ದಾನವನ್ನು ಪಡಿಯುವ ಗೃಹೀತನೂ ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಅಭೋಗತಿಯನ್ನು ಪಡಿಯುವರು.”

“ಅಥ ಯದಾತ್ಮಾನಾಂ ದರಿದ್ರೀಕೃತ್ಯೈವ ಭಿಕ್ಷತೇ ಯ ಏನಾ ಸ್ಯಮ್ಪತ್ಕಾ ಪಾದಸ್ತಮೇವ ತೇನ ಪರಿಕ್ರೀಣಾತಿ ||”

(ಶತಸಥಬ್ರಾಹ್ಮಣ)

“ಯಾವನು ತನ್ನ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ದರಿದ್ರನನ್ನಾಗಿಸುವಾಡಿ ನಿರ್ಲಜ್ಜಸ್ವ ಭಾವದಿಂದ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಾ, ಅದೇ ಜೀವನದಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವನೋ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಾಣವರ್ಜಿತ ಶರೀರ (ಶವ) ವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು.”

“ ಉಪಾಸತೇ ಯೇ ಗೃಹಸ್ಥಾಃ ಪರಪಾಕಮಬುದ್ಧಯಃ || ತೇನ
ತೇ ಪ್ರೇತ್ಯ ಪಶುತಾಂ ವ್ರಜನ್ತ್ಯನ್ನಾದಿ ದಾಯನಾಮ್ || ”

“ ಪರಾನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುವದರಿಂದಲೇ ಉದರಭರಣ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದ
ಬಡಗುವ ಹಾನಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯದಿರುವ ಗೃಹಸ್ಥನು ಲೋಭಬುದ್ಧಿಯಿಂದ
ಗೂಡಿದವನಾಗಿ ಪರಪಿಂಡೋಪಜೀವಿಯಾಗಿ ಇರುವನಾದರೆ ಅಂತವನು ಈ
ಪರಾನ್ನ ಭೋಜನ ದೋಷದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪಶುವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ
ಈ ಅನ್ನದಾಯಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾ ಇರಬೇಕಾಗುವದು ” ಎಂದು
ಮನುವು ಬೋಧಿಸುವನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಗೃಹಸ್ಥನು ತನಗೆ ಉಕ್ತವಾದ
ಪಂಚಮಹಾ ಯಜ್ಞಗಳು, ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತಸೇವೆ ಮುಂತಾದ್ದರಿಂದ ತಾನು
ಖನೀತನಾಗಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಪರಾನ್ನ ಭೋಜನ ರುಚಿಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವುದು
ನಿಷಿದ್ಧವೆಂದು ಕಾಸ್ತಿಕಾರರ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

“ ಯಸ್ಮಿನ್ ಜೀವತಿ ಜೀವಂತಿ ಬಹವಸ್ಸ ತು ಜೀವತು || ಕಾಕೋ
ಽಪಿ ಕಿಂ ನ ಕುರುತೇ ಚಂಚ್ಛಾ ಸ್ತೋದರಪೂರಣಮ್ || ”

“ ಯಾವನು ತನ್ನ ಮುಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಉದರಭರಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ
ತನ್ನ ಪರಿವಾರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರುವನೋ ಅವನ ಜೀವನವೇ ಪ್ರಕ
ಸ್ತವಾದದ್ದು ! ಕಾಗೆಯು ತನ್ನ ಮೂಲೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊರಿ
ಯುವದಿಲ್ಲವೆ ? ” ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಬದುಕುವುದು ನಿಂದ್ಯವಾದದ್ದು !!

“ ಯಸ್ಯ ಚಾತ್ಮಾರ್ಥ ಏವಾರ್ಥಃ ಸ ಚ ನಾರ್ಥಸ್ಯಕೋವಿದಃ ||
ರಕ್ಷೇತ ಭೃಥಕೋ ಽರಣ್ಯೇ ಯಥಾ ಗಾಸ್ತದ್ಯಶೇವ ಸಃ || ”

“ ಯಾವನು ತನ್ನ ಪರಿವಾರವನ್ನು ಪೋಷಿಸದೆ ತನ್ನ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ
ತಾನು ಮಾತ್ರ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವನಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ದೊರಕಿರುವ ಧನದಿಂದೇನು
ಲಾಭವಾದೀತು ? ನೌಕರನಾದ ದನಾಕಾಯುವವನು ಕಂಡವರ ಮನೋದನಗ
ಳನ್ನು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಇವನೂ ಧನವನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿ
ದ್ದಾನೆ. ”

“ ದೇವತಾಃ ತಿಥಿ ಭೃತ್ಯಾನಾಂ ಪಿತೃಣಾ ಮಾತೃನಶ್ಚ ಹ || ನ

ನಿರ್ದಪ ಪಂಚಾನಾಮುಚ್ಯತಸ್ತ ಸ ಜೀವತಿ || ” (ಮನು)

“ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಅತಿಥಿಗಳು, ಸೇವಕರು, ವೃದ್ಧರಾದ ಮಾತಾವಿತ್ಯ
ಗಳು ಮುಂತಾದ ಪೋಷ್ಯವರ್ಗವನ್ನು ಪೋಷಿಸದೆ ಇರುವ ಮನುಷ್ಯನು
ಶ್ವಾನೋಚ್ಛ್ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಬದುಕಿರುವನಲ್ಲವೆಂದರೆಯಬೇಕು. ”

“ ಅಥಂ ಸ ಕೇವಲಂ ಭುಕ್ಷೋ ಯಃ ಪಚತ್ಯಾತ್ಯಕಾರಜಾತಃ || ”

“ಯಾವ ಲೋಭಿಯು ತನ್ನ ಪರಿವಾರವನ್ನು ಖೋಷಿಸದೆ ತನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಪಾಕಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭುಜಿಸುವನೋ ಅವನು ಕೇವಲ ಸಾವನ್ನೇ ಭುಜಿಸುತ್ತಾ ಇರುವನಲ್ಲದೆ, ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುವದಿಲ್ಲ.”

“ಛಾನ್ಯಾಸಿ ಕೀರ್ತಾಸಿ ಯಥಾ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ |

ನಮ್ಯಾ ಜಗದೀ ಸಂಚಿಂತೇ ಸಮಂತಾತ್ ||

ಬುಬ್ಬಿಸ್ತಥಾ ಸಂಚಿಂತೇ ಧನಾಸಿ |

ದಾತಾ ಚ ಭೋಕ್ತಾ ಚ ಪರಸ್ತು ತೇಷಾಮ್ || ”

“ಕಣದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಾರಿಬಿದ್ದಿರುವ ಧಾನ್ಯವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಸಪೊರಕೆಯು ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಏಕತ್ರಮಾಡಿ ರಾಶಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡುವಂತೆ ಲುಬ್ಧನೂ ಅನೇಕರಲ್ಲಿರುವ ಧನವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಆದರೆ ಆ ರಾಶಿಯ ಧಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಆ ಕೊರಕೆಯು ಹೇಗೆ ಪರರಿಗೂ ದಾನಮಾಡದೆ, ತಾನೂ ತಿನ್ನಲಾರದೆ ಇರುವದೋ, ಲುಬ್ಧನೂ ಸಹ ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಧನದಿಂದ ಪರರಿಗೆ ದಾನವನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರನು, ತಾನೂ ಭುಜಿಸಲಾರನು.”

“ಸುವಾಸಿನೀ ಸುವಾರಾಶ್ಚ ರೋಗಿಣ್ಯಃ ಗರ್ಭಿಣೀ ಸ್ತಥಾ || ಅ

ತಿಥಿಭ್ಯೋಽಗ್ರನಿವೃತ್ತಾ ಭೋಜಯೇದನಿಚಾರಯತ್ || ” (ಮನು)

“ಸುವಾಸಿನಿ, ಬಾಲಕರು, ರೋಗಿಷ್ಠರು, ಗರ್ಭಿಣಿಯರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಅತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.”

“ಬಾಲಿ ಸ್ಸುವಾಸಿನೀ ವೃದ್ಧಗರ್ಭಿಣ್ಯಾತುರಶಸ್ತ್ರತಾಃ || ಸಂಭೋ

ಜ್ಯಾತಿ ಪೂಜ್ಯಾಂಶ್ಚ ದಂಪತೀಶ್ಚ ಶೇಷ ಭೋಜನಮ್ || ”

“ಬಾಲಕರು, ಸುವಾಸಿನಿಯರು, ವೃದ್ಧರು, ಗರ್ಭಿಣಿಯರು, ರೋಗಿಗಳು, ಕನ್ನಿಕೆಯರು, ಅತಿಥಿಗಳು, ಪೂಜ್ಯರು ಇವರುಗಳೆಲ್ಲರ ಭೋಜನವನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಿದನಂತರವೇ ದಂಪತಿಗಳಾದ ಗೃಹಸ್ವಾಮಿಗಳು ಶೇಷಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.”

“ಅಥತ್ವಾ ತು ಯ ಏತೇಭ್ಯಃ ಪೂರ್ವಂ ಭುಜ್ಞೇವಿಚಕ್ಷಣಃ ||

ಸ ಭುಂಜಾತೋ ನ ಜಾನಾತಿ ಶ್ವಗೃಹೈರ್ಜಗತ್ಸಮಾತ್ಮನಃ || ”

“ಈ ವೃದ್ಧರೂ, ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತರು ಮುಂತಾದವರನ್ನಾಗಲೂ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸದೆ ಯಜಮಾನನಾದವನು ಮೊದಲೇ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸತ್ತ ನಂತರ ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ನಾಯಿ ಗೃಧ್ರಗಳು ತಿನ್ನುವದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರನು.”

“ರೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತರಾದವರು ಪರಿವರರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡದಿರುವದು ನಿತ್ಯ ಮೋಕ್ಷ ತಪ್ಪಾಗಿದೆ. ಯಾರು ಯಾವ ವಿಧವಾದ ದಾನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹ

ರೋ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ಪಾತ್ರಪಾತ್ರವರತು ದಾಸಮಾಡಬೇಕು. ದಾನಗಳಲ್ಲಿ ತಿಲದಾನ, ಹತ್ತಿ ಯದಾನ, ಕಬ್ಬಿಣದಾನ ಮುಂತಾದ ದುರ್ದಾನಗಳೆಂದು ದಾತ್ಯರಿಗೆ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಿಕೆಯು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ ! ಸಕಲ ದಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಭಯ ಸುಖವನ್ನಂಟುಮಾಡುವ ವಿದ್ಯಾದಾನವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು; ತಾವು ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿರದಿದ್ದರೂ, ಬಳ್ಳೇ ವಿದ್ಯಾಂತರಾಗಿಯೂ, ಬಡವರಾಗಿಯೂ ಇರುವವರಿಗೆ ಮಾಸಿಕ ಪೇತನವಿತ್ತು ಕೈಲಾಧಮಪಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಲವರು ಬಾಲಕರಿಗಾದರೂ ವಿದ್ಯಾದಾನ ಮಾಡಿಸುವ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಯಾರೂ ಮರ್ಣಿಸಲಳವಲ್ಲ ! ಈ ವಿದ್ಯಾದಾನದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಸಕಲ ಶ್ರೀಮಂತರೂ ಈ ದಾನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಿರುವ ಯಾರೋಪ್, ಅಮೇರಿಕಾ ಮುಂತಾದ ಖಂಡಗಳ ಉಚ್ಚಾಕ್ರಯಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇದೇ ಕಾರಣವು ! ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯರಂತೆ ನೀಸದಾನ, ಪರಮಾನ್ವದಾನ, ತಿಲದಾನಗಳೆಂದು ಮೂರು ಮೂರು ಕಾಸು ಕೊಡುತ್ತಾ ಬರುವ ದುರಭ್ಯಾಸವು ಮತ್ತಾವ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ? ಇದಕ್ಕೆ ಎರಡನೇದು ಅನ್ಯದಾನ, ಯಾಕೆಂದರೆ ಅನ್ಯವು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಅಗತ್ಯವಾದದ್ದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಾನ್ತದ ಮರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆವು.

“ದೂರಾರ್ಥೋಪಗತಂ ಶ್ರಾಂತಂ, ನೈಶ್ವದೇವಮುಪಸ್ಥಿತಮ್ ||
ಆತಿಥಿಂ ತಂ ವಿಜಾನೀಯಾನ್ನಾತಿಥಿಃ ಪೂರ್ವಮಾಗತಃ || ನೈಕ
ಗ್ರಾಮೀಣನುತಿಥಿಂ ಸಂಗ್ರಹಣೀತ್ಯದಾ ಚನ || ಸಪೈಶ್ವೇದೋ
ತ್ಪಚರಣಂ ನಸ್ಯಾಧ್ಯಾಯಂ ಕೃತಂ ತಥಾ || ಹೃದಯೇ ಕಲ್ಪಯೀ
ದ್ವೇನಂ ಸರ್ವದೇವಮಯೋ ಹಿ ಸಃ || ”

“ದೂರದಿಂದ ದಾರಿನಡೆದುಕೊಂಡು ಆಯಾಸದಿಂದ ಬಳಲಿದವನಾಗಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದವನು ಅತಿಥಿಯು; ಪೂರ್ವದಿನದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವವನು ಅತಿಥಿಯಾಗಲಾರನು; ತನ್ನ ಊರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನಂತೆಯೇ ಮನೆ, ಕುಟುಂಬವಿರುವವನೂ ಅತಿಥಿಯಾಗಲಾರನು. ಹೀಗೆ ಬಂದಿರುವ ಅತಿಥಿಯು ಗೋತ್ರ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೂ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರುವುದು, ಅಲ್ಲದ್ದು ಮುಂತಾದ್ದನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸಬಾರದು. ಇದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಗೆ ಕುಂದಕವಾಗುವದು. ಆ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಸೌಜ್ಞಾತ್ ದೇವತುಲ್ಯನನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಅನ್ನಾದಿಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು.”

“ನ ನೈ ಸ್ವಯಂ ತದಶ್ನಿಯಾ ದತಿಥಿಂ ಯನ್ನಭೋಜಯೇತ್ ||
ಭನ್ನಂ ಯಶಸ್ಸಮಾಯುಷ್ಯಂ ಸ್ವರ್ಗ್ಯಂ ವಾ ತಿಥಿಪೂಜನಮ್ || ”

(ಮುಸು)

“ಯಾವ ಉತ್ತಮ ಪದಾರ್ಥವನ್ನಾದರೂ ಅತಿಥಿಗೆ ಇಕ್ಕದೆ ತಾನು ಮಾತ್ರ ಭುಜಿಸಬಾರದು. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಅತಿಥಿಸೇವೆಯಿಂದ—ಧನ, ಯಶಸ್ಸು, ಆಯು, ಸ್ವರ್ಗ ಇವು ಲಭಿಸುವವು. ”

“ಆತಾ ಪ್ರತೀಕ್ಷೇ ಸಂಗತಗಂ ಸೂನ್ಯತಾಂ ಚೇಷ್ಟಾಪೂರೈ ಪು
ತ್ರಪತುರ್ಗಾಂ ಶ್ವಸರ್ವಾ || ಏತದ್ವೃಕ್ಷೇ ಪುರುಷಸ್ಯಾಲ್ಪ
ಮೇದಸೋ ಯಸ್ಯಾನಶ್ಚ ವಸತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಗೃಹೇ || ”

(ಕಲೋಪನಿಷತ್)

“ಯಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಥಿಯು ಭೋಜನ ದೊರಿಯದೆ ಹೊರತು ವನೋ ಆ ಮೂಢನಾದ ಗೃಹಸ್ಥನ ಕಾಮಸಂಕಲ್ಪಗಳೂ, ಸತ್ಸಂಗತಿ ಫಲಗಳೂ, ಸತ್ಯವಾಕ್ಯ, ಯಾಗತಟಾಕಾದಿ ಸತ್ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ, ಪುತ್ರವತುಗಳೂ ಮುಂತಾದವೆಲ್ಲವೂ ನಶಿಸುವವು. ”

ಧನಾರ್ಜನೆಯ ಅಗತ್ಯ:-ಧನವೇ ಸಕಲ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೂ ಬೀಜವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸದೆ ಪ್ರತಿಗ್ರಹರೂಪಿಯಾಗಿ ಮೈಗಟ್ಟತನದಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಹೊರಿಯುತ್ತಿ ರಬಾರದಾಗಿ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದ್ದೇವೆ.

“ಆಪದರ್ಥಂ ಧನಂ ರಕ್ಷೇತ್ ದಾರಾ ರಕ್ಷೇದ್ವನೈರಪಿ || ಆತ್ಮ
ನಂ ಸತತಂ ರಕ್ಷೆದ್ವಾರೈರಪಿ ದನೈರಪಿ || ”

“ವಿವತ್ತು ಬಂದಾಗ ರಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಧನವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಡಬೇಕು. ಧನದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಧನ ಮತ್ತು ಭಾರ್ಯಾ ಇವರಿಂದ ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ”

“ಭೂತ್ಯೈ ನ ಪ್ರಮದಿತವ್ಯಮ್ || ” (ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್)

“ಧನೋಪಾರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಪ್ರಮಾದವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ”

“ಧನಮಾಹುಃ ಪರಂಧರ್ಮಂ, ಧನೇ ಸರ್ವಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ ||
ಜೀವಂ ತಿ ಧನಿನೋ ಲೋಕೇ ಮೃತಾ ಯೇತ್ಯಧನಾ ಸರಾಃ || ”

“ಧನವನ್ನೇ ಪರಮ ಧರ್ಮ ಕಾರಕವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ವಿಧ್ಯಮಾನಗಳಾಗಿರುವವು. ಯಾವ ನಲ್ಲಿ ಧನವಿರುವದೋ ಅನೇ ಸಜೀವ ಪುರುಷನು! ನಿರ್ಧನನು ಕವಸದೃಶನು. ”

“ನಹಿ ತದ್ವಿದ್ಯತೇ ಕಿಂಚಿದ್ವಿದರ್ಭೀನ ನ ಸಿದ್ಧತಿ || ಯತ್ನೇನ ಮ
ತಿ ದೂರಂ ಸ್ವಸ್ಯಾಪಾರ್ಥಮೇತಂ ಪ್ರಸಾಧಯೀತ್ || ” (ಪಂಚತಂತ್ರ)

“ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧನದಿಂದ ದೊರಿಯಲಾರದೆಂಬ ಯಾವ ವಸ್ತುವೂ ಇಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯತ್ನದಿಂದ ಧನೋಪಾರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.”

“ಧನಮೂಲಮಿಡಂ ಜಗತ್ ||”

“ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಧನವೇ ಆಧಿಕಾರವು.”

“ಯಸ್ಯಾರ್ಥಾಸ್ತಸ್ಯಮಿತ್ರಾಣಿ ಯಸ್ಯಾರ್ಥಾಸ್ತಸ್ಯಬಾಂಧವಾಃ ||
ಯಸ್ಯಾರ್ಥಾಃಸ ಪುನರ್ನಾ ಲೋಕೇ ಯಸ್ಯಾರ್ಥಾಃಸ ಚ ಪಂಡಿ
ತಃ || ಇಹಲೋಕೇ ಹಿ ಧನಿನಾಂ ಪರೋಽಪಿ ಸ್ವಜನಾಯತೇ ||
ಸ್ವಜನೋಽಪಿ ದರಿದ್ರಾಣಾಂ ಸರ್ವದಾ ದುರ್ಜನಾಯತೇ ||”

“ಧನವಿದ್ದವನಿಗೆ ಮಿತ್ರರೂ, ಬಂಧುಗಳೂ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರ
ದಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲರಾಗಿರುವರು. ಧನವಿದ್ದವನೇ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪುರುಷನು;
ಅವನೇ ಪಂಡಿತನು; ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಧನಾಭ್ಯಸಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳೂ ಮಿತ್ರರಾಗು
ವರು; ಆದರೆ ದರಿದ್ರನಿಗೆ ಅವನ ಬಂಧುಗಳೂ ವೈರಿಗಳಾಗುವರು.”

“ಪೂಜ್ಯತೇ ಯದಪೂಜ್ಯೋಽಪಿ, ಯದಗೃಹ್ಯೋಽಪಿ ಗಮ್ಯತೇ ||

ವಂದ್ಯತೇ ಯದವಂದ್ಯೋಽಪಿ ಸ ಪ್ರಭಾವೋ ಧನಸ್ಯ ಚ ||”

“ಧನದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅಪೂಜ್ಯನೂ ಪೂಜ್ಯನಾಗುವನು, ಹೊಂದಲ
ನರ್ಹನಾದ ನೀಚನೂ ಗೌರವಾರ್ಹನಾಗುವನು; ಪ್ರಣಾಮಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹನೂ
ಪ್ರಣಾಮಯೋಗ್ಯನಾಗುವನು.”

“ಯಸ್ಯಾಸ್ತಿ ವಿತ್ತಂ ಸನರಃ ಕುಲೀನಃ |

ಸ ಪಂಡಿತಃ ಸ ಶ್ರುತರ್ನಾ ಗುಣಿಜ್ಞಃ ||

ಸ ಏವ ವಕ್ತಾ ಸ ಚ ದರ್ಶನೀಯಃ |

ಸರ್ವೇ ಗುಣಾಃ ಕಾಂಚನಮಾತ್ರಯಂತಿ ||”

“ಧನವಿದ್ದವನೇ ಕುಲಶ್ರೇಷ್ಠನು, ಪಂಡಿತನು, ವಿದ್ವಾಂಸನು, ಗುಣ
ಜ್ಞನು, ದರ್ಶನೀಯನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ಈ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಧನವ
ನ್ನಾಶ್ರಯಿಸುತ್ತಿರುವವು.”

“ಬುಭುಕ್ಷುತ್ವೈರ್ವ್ಯಾಕರಣಂ ನ ಭುಜ್ಯತೇ |

ಪಿಪಾಸಿತೈಃ ಕಾವ್ಯರಸೋ ನ ಪೀಯತೇ ||

ನ ಭಂಡಸಾ ಕ್ಷಾಂತಃ ಸಮುದ್ಧೃತಂ ಕುಲಮ್ |

ಹಿರಣ್ಯಮೇವಾರ್ಜಯ ನಿಷ್ಕಲಾಗುಣಾಃ ||”

“ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹಸಿವಾದರೆ ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿನ್ನಲಾಗುವ
ದಿಲ್ಲ; ಬಾಯಾರಿದರೆ ಕಾವ್ಯರಸದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯಾಗದು! ಭಂಡೋಗ್ರಂಥವು

ಯಾವ ಕುಲವನ್ನೂ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ; ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಧನವನ್ನು ಸಂಪಾ-
ಸುವದುತ್ತ ಮುವು. ”

“ ಶೀಲಂ ಶೌಚಂ ಕ್ಷಾಂತಿಃ |

ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಂ ಮಧುರತಾ ಕುಲೇ ಜನ್ಮ ||

ನ ನಿರಾಜಂತಿ ಹಿ ಸರ್ವೇ |

ವಿತ್ತಹೀನಸ್ಯಪುರುಷಸ್ಯ || ”

“ ಶೀಲ, ಶೌಚತ್ವ, ಕಾಂತಿ, ಚಾತುರ್ಯ, ಮಧುರತಾ, ಕುಲೀನತಾ ಈ
ಎಲ್ಲಾ ಗುಣಗಳೂ ಧನಹೀನನಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಶೋಭೆಗೆ ಪಾತ್ರಗಳಾಗಲಾರವು. ”

“ ನಶ್ಯತಿ ವಿಪುಲಮುತೇರಪಿ |

ಬುದ್ಧಿಃ ಪುರುಷಸ್ಯ ಮಂದವಿಭವಸ್ಯ ||

ಘೃತ ಲವಣ ತೈಲ ತಂಡುಲ |

ವಸ್ತ್ರೇಂಧನ ಚಿಂತಯಾ ಸತತಮ್ || ”

“ ಧನಹೀನನು ಮಹಾ ವಿದ್ವಾಂಸನಾದರೂ ತುಪ್ಪ, ತೈಲ, ಲವಣ, ಅಕ್ಕಿ,
ವಸ್ತ್ರ, ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಚಿಂತೆಯು ಸದಾ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ಅವನ
ಬುದ್ಧಿಯು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿರುವದು. ”

“ ನಾತ್ಮಾನಮವಮನ್ಯೇತ ಪೂರ್ವಾಭಿರಸಮ್ಬದ್ಧಿಭಿಃ || ಅಮೃ-
ತೋಃ ಶ್ರೀಯಮನ್ನಿಜ್ಞೇನ್ಮನಾಂ ಮನ್ಯೇತ ದುರ್ಲಭಾಮ್ || ”

(ಮನು)

“ ವೈತ್ಯಕ ನಿರ್ಧನತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಅನಾಥ,
ದಿವ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಹತೋತ್ತಾಹನಾಗಬಾರದು ; ಮರಣಪರ್ಮಂ
ತವೂ ಧನವನ್ನೇ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾ, ಅದರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಧನಸಂ-
ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ”

“ ಅದೀನಾಸ್ಯಾಮ ಶರದಃ ಶತಮ್ ” (ಯಜುರ್ವೇದ)

“ ನಾವು ಶತವರ್ಷಕಾಲ ಬದುಕಿದ್ದರೂ ದರಿದ್ರರಾಗಿ ಇರಬಾರದು,
ಏನಾದರೊಂದು ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಧನವನ್ನು ದುಡಿಯಲೇಬೇಕು. ”

“ ಉದ್ಯಮೇನಹಿ ಸಿದ್ಧಂತಿ ಕಾರ್ಯಾಣಿ ನ ಮನೋರಥೈಃ || ನಹಿ

ಸಿಂಹಸ್ಯ ಸುಪ್ತಸ್ಯ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಮುಖೇ ಮೃಗಾಃ || ” (ಪಂಚತಂತ್ರ)

“ ಮನುಷ್ಯರು ಧನೋಪಾರ್ಜನೆಗಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗಗಳೇನನ್ನಾದರೂ
ನಡಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಕೇವಲ ಮನೋರಥಗಳಿಂದಲೇ ಧನವು ದೊರೆಯಲಾರದು.
ಮಲಗಿರುವ ಸಿಂಹದ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಮೃಗಗಳು ತಮ್ಮ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು
ಬಿಳುವದಿಲ್ಲ. ”

ಹಾ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅನೇಕರು—

“ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನವ್ಯಾತಕ್ಕೆ ? ಭಾಗ್ಯಕಾಲ ಬದಗಿತೆಂದರೆ ತನ್ನ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಧನವು ತಿಗುವದು” ಎಂದು ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಅದೃಷ್ಟಿ ಹೋಗಿಬರೆ ಹವೆಂದು ಮುಂತಾದ ನಿರರ್ಥಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ ; ಇದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಂಚತಂತ್ರವು ;—

“ಪಶ್ಯ ಕರ್ಮವಶಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಭೋಜ್ಯಕಾಲೇಽಪಿ ಭೋಜನಮ್ ||

ಹಸ್ತೋದ್ಯಮಂ ವಿನಾ ವಕ್ತ್ರೇ ಪ್ರವಿಶೇನ್ನ ಕದಾಚನ ||”

“ಭಾಗ್ಯವಶದಿಂದ ಭೋಜನಕಾಲಕ್ಕೆ ಸವಿಯಾಗಿ ಭೋಜನವು ಎಲ್ಲಾ ದರೂ ಶಿಕ್ಕಿದರೂ ಶಿಕ್ಕಬಹುದು ; ಆದರೆ ಹಸ್ತ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ವ್ಯಂಜನಾದಿಗಳೊಡನೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕಲಿಸಿ, ತುತ್ತುಮಾಡಿ, ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವದಾದರೂ ನಮ್ಮ ಯತ್ನವಾಯಿತಪ್ಪೆ ? ಇಂತಾದ್ದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಬೇಡವೆಂಬ ಮಾತು ನಿರರ್ಥಕವಾದದ್ದು !!”

“ಯಲ್ಲಭಸೇ ನಿಜಕರ್ಮೋಪಾತ್ತಂ ವಿತ್ತಂ ತೇನ ವಿನೋದಯ

ಚಿತ್ತಂ ||” (ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರವರು)

“ಸ್ವಂತ ಕರ್ಮಾರ್ಜಿತ ದ್ರವ್ಯವೆಷ್ಟೋ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪಡೆ ; ದುರಾಶೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ.”

“ಮಾಗೃಥಃ ಕಸ್ಯಚಿದ್ವನಮ್ ||” (ಯಜುರ್ವೇದ)

“ಎಲೈ ಮಾನವರಿರಾ ! ಇತರರ ಧನವನ್ನಪಹರಿಸುವ ಆಶೆಯನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ.”

“ಕುರ್ವನ್ನೇವೇಹ ಕರ್ಮಣಿ ಜಿಜೀವಿಷೇತ್ ||” (ಯಜುಃ)

“ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಉಪಾರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರಿ.”

“ಸಿಂಹಾಃ ಸತ್ಪುರುಷಾಶ್ಚೈವ ನಿಜದರ್ಪೋಪಜೀವಿನಃ || ಪರಾ

ಶ್ರಯೇನ ಜೀವಂತಿ ಕಾತರಾಃ ಶಿಶವಃ ಸ್ತ್ರೀಯಃ ||”

“ಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಸತ್ಪುರುಷರು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಗೌರವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸುವರು ; ಆದರೆ ಕಾತುರರು, ಎಳೆ ಮಕ್ಕಳಂತೆಯೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರಂತೆಯೂ ಪರಾಪ್ರಯದಿಂದ ಜೀವಿಸುವದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುವರು.” ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸುತ್ತಾ ಗೌರವದಿಂದ ಬದುಕಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಪರಸಿಂಡೋಪಜೀವಿಯಾಗಿಯೂ, ಸೋಮಾರಿಯಾಗಿಯೂ ಇರಬಾರದು.

ಇಂತು ದಾಂಪತ್ಯ ಸುಖವೆಂಬ ಹದಿಮೂರನೇ ಆಶಯವು.

ಹ ದಿ ನಾ ಲ್ಪ ನೆ ಯ ಆ ಕ ಯ ವು .

ವಾಜೀಕರಣವೆಂಬ ಧಾತುವೃದ್ಧ್ಯಾಪಧಿಗಳು.

“ಯೇನ ನಾರಿಷು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ವಾಜೀವಲ್ಲಭತೇ ಸರಃ || ನೃ
ಜೀಶ್ವಾ ಭೃಧಿಕಂ ಯೇನ ವಾಜೀಕರಣವೇವತತ್ || ” (ಚರಕ)

“ಯಾವ ಔಷಧ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಪುರುಷನು ಕುದುರೆಯಂತೆ ಅತ್ಯುತ್ಕಟವಾದ ಕಾಮಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ರಮಿಸುವನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪದೇಪದೇ ರತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನೋ ಆ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಔಷಧವೇ ವಾಜೀಕರಣಾಪಧವು.”

“ಯದ್ವೈಷ್ಣಂ ಪುರುಷಂ ಕುರ್ಯಾದ್ವಾಜೀವ ಸುರತಕ್ಷಮಮ್ ||
ತದ್ವಾಜೀಕರಣಾಪ್ಯಾತಂ ಮುನಿಭಿರ್ಭಿಷಜೈರ್ವರೈಃ || ”

“ಯಾವ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಸಂಯೋಗವು ಪುರುಷ (ಯಾವನಸ್ಥ) ನಿಗೆ ವಾಜೀಯಂತಹ (ರತಿಮಾಡುವ) ಶಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದೋ ಅದಕ್ಕೇನೇ ವಾಜೀಕರಣಾಪಧಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ” ಅಂದರೆ ಈ ಔಷಧಗಳು ಕೇವಲ ವೀರ್ಯವಾಹಿನೀ ಪರಗಳಮೇಲೆಯೇ ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ವೀರ್ಯಕೋಶ ಸಂಬಂಧ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಿಸುವವು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಇವಕ್ಕೆ ವಾಜೀಕರಣಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ವಾ ಜೀ ಕ ರ ಣಾ ಪ ಧಿ ಗ ಳು .

ನಾಷಾದಿ ಉತ್ಕರಿಕಾ (ಪೂರೀ)

“ತಿಲ ಮಾಷನಿದಾರೀಣಾಂ ಶಾಲೀನಾಂ ಚೂರ್ಣಮೇವ ವಾ ||
ಪಾಂಡ್ರಕೇಕ್ಷು ರಸೇನಾರ್ದ್ರಂ ಮರ್ದಿತಂ ಸ್ಕಂಧವಾನ್ವಿತಮ್ ||
ವರಾಹನೇಧಸಾ ಯುಕ್ತಾಂ ಘೃತೇನೋತ್ಕಾರಿಕಾಂ ಪಚೇತ್ ||
ಶಾಂ ಭಕ್ಷಯಿತ್ವಾ ಪುರುಷೋ ಗಚ್ಛೇತ್ಪ್ರಮದಾತತಮ್ ||

“ಯಳ್ಳು, ಉದಿನಜೇಳೆ, ನೆಲಗುಂಬಳ, ಕೆಂಪು ಅಕ್ಕಿಯಹಿಟ್ಟು ಇವುಗಳನ್ನು ಕೇರಿಸಿ ಕೆಂಪುಕಬ್ಬಿನ ರಸದಿಂದ ಕಲಿಸಿ, ಮೃದುವಾಗುವಂತೆ ಮರ್ದಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಮೊದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಮಟ್ಟ ಸ್ಕಂಧವಲ್ಲವೂ ಚೂರ್ಣವನ್ನೂ ಬೆರಸಿರಬೇಕು. ಅನಂತರ ಇದನ್ನು ಕಾಡುಹೂದಿಯ ಕೊಬ್ಬಿನಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಟೀಕೊಟ್ಟು ಪೂರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕರಿಯುವದು. ಈ ಪೂರಿಗಳನ್ನು ದಿನಂಪ್ರತಿ ೨ ಹೊತ್ತು ಮಿತವಾಗಿ

ಸೇವಿಸುತ್ತಾ (ಅನಂತರ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಪಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಮಧುರಾಹಾರವನ್ನು ಭುಜಿಸುತ್ತಾ ಹಾಸಿಗೆಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರಲು) ೪೦ ದಿನ ಈ ಪೂರೆಯ ಸೇವನೆಯಿಂದ ನೂರಾರು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಭೋಗಿಸುವಂತಹ ವೀರೈ ಬಲವುಂಟಾಗುವದು. ” ೩೯ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಹಾಲು ಮುಂತಾದ ಪಾಷ್ಣಿಕ್ ಪದಾರ್ಥದ ಅನುಪಾನವೂ, ಪಥ್ಯವೂ, ಹಾಸಿಗೆ ಪಥ್ಯಕ್ರಮವೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ ; ಒಂದೇಕಡೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಷ್ಣಿಕಾಹಾರ ಸೇವನೆಯೂ, ಅತಿಯಾದ ಹುಳಿ, ಕಾರ ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಗಳೂ, ವೀರೈನಾಶಕಗಳಾದ ದುಷ್ಕಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಡುವಿಕೆ, ಹಾಗೂ ವೀರೈವೃದ್ಧಿಯಾಗುವವರೆಗೆ ಸ್ತ್ರೀಸಂಗವನ್ನು ಮಾಡದಿರುವಿಕೆ ಇವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾ ಬರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ವಾಚೀಕರ ಸಾಪದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಪಾಯಸಃ—“ ಶರ್ಕರಾಯಾಸ್ತುಲೈಕಾ ಸ್ಯಾದೇಕಾ ಗವ್ಯಸ್ಯ ಸರ್ಪಿಷಃ || ಪ್ರಸೃಂ ವಿದಾರ್ಯ ಚೂರ್ಣಸ್ಯ ಹಿಪ್ಪಲಾರ್ಯಃ ಪ್ರಸೃ ಏವ ಚ || ಅರ್ಧಾಡಕಂ ತುಗಾಕ್ಷೀರ್ಯಃ ಕ್ವದ್ರಸ್ಯಾಭಿನವಸ್ಯ ಚ || ತತ್ಸರ್ವಂ ಮಿಶ್ರಿತಂ ತಿಷ್ಠ ನ್ನಾರ್ತಿಕೇ ಘೃತ ಭಾಜನೇ || ಮಾತ್ರಾದಗ್ನಿಸಮಾಂ ತಸ್ಯ ಸ್ವಾತಃ ಸ್ವಾತಃ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ || ಏಷ ವ್ಯಷ್ಣಃ ಸರಂ ಯೋಗಃ ಕಂಠೋ ಬ್ಬಂಹಣ ಏವ ಚ || ”

“ ಸಕ್ಕರೆ ೪೦೦ ತೊಲೆ, ಗೋವಿನ ಶುದ್ಧವಾದ ಘೃತ ೬೪ ತೊಲೆ, ನೆಲ ಗುಂಬಳಗೆಡ್ಡೆ ೬೪ ತೊಲೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿಯಚೂರ್ಣ ೬೪ ತೊಲೆ, ಬಿದರುಪ್ಪಿ ನಚೂರ್ಣ ೧೨೨ ತೊಲೆ, ಹಾಗೆಯೇ ನವೀನವಾದ ಜೇನುತುಪ್ಪ ೧೨೨ ತೊಲೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಮಣ್ಣಿನ ಜೇಡ್ಡೆಳ್ಳ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕಲಸಿ, ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿ ಡುವದು. ಜವರಾಗ್ನಿಯ ಬಲವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಒಂದೊಂದು ತೊಲೆಯಂತೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಪಥ್ಯದಿಂದ ಇದ್ದರೆ ಮಂಡಲಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಮವೃದ್ಧವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದು. ಈ ಪಾಯ ಸವು ಕಂಠರೋಗವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಿ ವೀರೈವನ್ನೂ, ರಸರಕ್ತಾದಿ ಧಾತುಗಳ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿ, ತೇಜಸ್ಸನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ”

ಅಶ್ವಗಂಧಾದಿಚೂರ್ಣಃ— ಲವಂಗ ೧ ವರಹಾತೂಕ, ನಾಗಕೇಸರ ೨ ವರಹಾತೂಕ, ಯಾಲಕ್ಕಿ ೪ ವರಹಾತೂಕ, ಮೆಣಸು ೪ ವರಹಾತೂಕ, ಹಿ ಪ್ಪಲಿ ೧೬ ವರಹಾತೂಕ, ಶುಂಠಿ ೪೨ ವರಹಾತೂಕ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ ೬೪ ವರಹಾ ತೂಕ ಈ ದಿನಸುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ಣಿಸಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತಮಾಡಿ ದಿನಂಪ್ರತಿ ೨ ಹೊ ತ್ತು, ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅರ್ಧತೊಲಾ ಚೂರ್ಣ, ಅರ್ಧತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ತುಪ್ಪ

ಹ ದಿ ನಾ ಲ್ಕ ನೆ ಯ ಅ ಶ ಯ ವು .

ವಾಜೀಕರಣವೆಂಬ ಧಾತುವೃದ್ಧ್ಯಾಪದಿಗಳು.

“ ಯೇನ ನಾರಿಷು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ವಾಜೀವಲ್ಲಭಶೇ ನರಃ || ವೃ
ಜೀವ್ವಾ ಭೃಥಿಕಂ ಯೇನ ವಾಜೀಕರಣವೇವತತ್ || ” (ಚರಕ)

“ ಯಾವ ಔಷಧ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಪುರುಷನು ಕುದುರೆಯಂತೆ ಅತ್ಯುತ್ಕಟವಾದ ಕಾಮಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ರಮಿಸುವನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಪದೇಪದೇ ರತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನೋ ಆ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಔಷಧವೇ ವಾಜೀಕರಣೌಷಧವು. ”

“ ಯದ್ವ್ಯಂ ಪುರುಷಂ ಕುರ್ವ್ಯಾವಾಜೀವ ಸುರತಕ್ಷಮಮ್ ||

ತದ್ವಾಜೀಕರಣಮಾಖ್ಯಾತಂ ಮುನಿಭಿಃ ಪಜ್ಞಿವರೈಃ || ”

“ ಯಾವ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಸಂಯೋಗವು ಪುರುಷ (ಯಾವನಕ್ಕೂ) ನಿಗೆ ವಾಜೀಯತಹ (ರತಿಮಾಡುವ) ಶಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದೋ ಅದಕ್ಕೇನೇ ವಾಜೀಕರಣೌಷಧಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ” ಅಂದರೆ ಈ ಔಷಧಗಳು ಕೇವಲ ವೀರ್ಯವಾಹಿನೀ ಪರಗಳಮೇಲೆಯೇ ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ವೀರ್ಯಕೋಶ ಸಂಬಂಧ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಿಸುವವು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಇವಕ್ಕೆ ವಾಜೀಕರಣಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ವಾ ಜೀ ಕ ರ ಣೌ ಷ ಧಿ ಗ ಳು .

ನಾಷಾದಿ ಉಷ್ಣರಿಕಾ (ಪೂರೀ)

“ ತಿಲ ಮಾಷನಿದಾಠೀಣಾಂ ಶಾಲೀನಾಂ ಜೋರ್ಣಮೇವ ವಾ ||

ಪಾಂಡ್ರಕೇಕ್ಷು ರಸೇನಾದ್ರ್ಯಂ ಮದಿಫತಂ ಸೈಂಧವಾನ್ವಿತಮ್ ||

ನರಾಹಮೇಧಸಾ ಯುಕ್ತಾಂ ಘೃತೇನೋತ್ಕಾರಿಕಾಂ ಪಚೇತ್ ||

ತಾಂ ಭಕ್ಷಯಿತ್ವಾ ಪುರುಷೋ ಗಚ್ಛೇತ್ಪ್ರಮದಾಕತಮ್ ||

“ ಯೆಳ್ಳೆ, ಉದ್ದಿನಬೇಳೆ, ನೆಲಗುಂಬಳ, ಕೆಂಪು ಅಕ್ಕಿಯಿಟ್ಟು ಇವುಗಳನ್ನು ಕೇರಿಸಿ ಕೆಂಪುಕಬ್ಬಿನ ರಸದಿಂದ ಕಲಿಸಿ, ಮೃದುವಾಗುವಂತೆ ಮದಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಮೊದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಸೈಂಧವಲವಣದ ಚೂರ್ನವನ್ನೂ ಬೆರಸಿರಬೇಕು. ಅನಂತರ ಇದನ್ನು ಕಾಡುಹಂದಿಯ ಕೊಬ್ಬಿನಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸುಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಪೂರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕರಿಯುವದು. ಈ ಪೂರಿಗಳನ್ನು ದಿನಂಪ್ರತಿ ೨ ಹೊತ್ತು ಮಿತವಾಗಿ

ಸೇವಿಸುತ್ತಾ (ಅನಂತರ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಬಿಶಿಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಪಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಮಧುರಾಹಾರವನ್ನು ಭುಜಿಸುತ್ತಾ ಹಾಸಿಗೆಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುಲು) ೪೦ ದಿನ ಈ ಶೇಖರಿಯ ಸೇವನೆಯಿಂದ ನೂರಾರು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಭೋಗಿಸುವಂತಹ ವೀರೈ ಬಲವುಂಟಾಗುವದು. ” ೩೬ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಹಾಲು ಮುಂತಾದ ಪಾಷ್ಣಿಕ ಪದಾರ್ಥದ ಅನುಪಾನವೂ, ಪಥ್ಯವೂ, ಹಾಸಿಗೆ ಪಥ್ಯಕ್ರಮವೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ ; ಬಂದೇಕಡೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಷ್ಣಿಕಾಹಾರ ಸೇವನೆಯೂ, ಅತಿಯಾದ ಹುಳಿ, ಕಾರ ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಗಳೂ, ವೀರೈನಾಶಕಗಳಾದ ದುಷ್ಕ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಡುವಿಕೆ, ಹಾಗೂ ವೀರೈವೃದ್ಧಿಯಾಗುವವರೆಗೆ ಸ್ತ್ರೀಸಂಗವನ್ನು ಮಾಡದಿರುವಿಕೆ ಇವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾ ಬರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ವಾಚೀಕರ ಸಾಪಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಪಾಯಸಃ— ಶರ್ಕರಾಯಾಸ್ತುಲೈಕಾ ಸ್ಯಾದೇಕಾ ಗವ್ಯಸ್ಯ ಸರ್ಪಿಷಃ || ಪ್ರಸ್ಥಂ ವಿದಾರ್ಯಾ ಚೂರ್ಣಸ್ಯ ಪಿಪ್ಪಲ್ಯಾಃ ಪ್ರಸ್ಥ ಏವ ಚ || ಅರ್ಧಾಢಕಂ ತುಗಾಕ್ಷೀರ್ಯಾಃ ಕ್ಷುದ್ರಸ್ಯಾಭಿನವಸ್ಯ ಚ || ತತ್ಸರ್ವಂ ಮಿಶ್ರಿತಂ ತಿಷ್ಠೆ ಸ್ವಾರ್ತಿಕೇ ಘೃತ ಭಾಜನೇ || ನೂತ್ನಾದಗ್ನಿಸಮಾಂ ತಸ್ಯ ಪ್ರಾತಃ ಪ್ರಾತಃ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ || ಏಷ ವೃಷ್ಯಃ ಪರಂ ಯೋಗಃ ಕಂಠೋ ಬೃಂದಣ ಏವ ಚ || ”

“ ಸಕ್ಕರೆ ೪೦೦ ತೊಲೆ, ಗೋವಿನ ಶುದ್ಧವಾದ ಘೃತ ೬೪ ತೊಲೆ, ನೆಲ ಗುಂಬಳಗೆಡ್ಡೆ ೬೪ ತೊಲೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿಯಚೂರ್ಣ ೬೪ ತೊಲೆ, ಬಿದರುಪ್ಪಿ ನಚೂರ್ಣ ೧೨೯ ತೊಲೆ, ಹಾಗೆಯೇ ನವೀನವಾದ ಜೇನುತುಪ್ಪ ೧೨೯ ತೊಲೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಮಣ್ಣಿನ ಜಿಡ್ಡುಳ್ಳ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕಲಸಿ, ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿ ಡುವದು. ಜಠರಾಗ್ನಿಯ ಬಲವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಬಂದೊಂದು ತೊಲೆಯಂತೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಪಥ್ಯದಿಂದ ಇದ್ದರೆ ಮಂಡಲಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಮವೃಷ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದು. ಈ ಪಾಯಸವು ಕಂಠರೋಗವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಿ ವೀರೈವನ್ನೂ, ರಸರಕ್ತಾದಿ ಧಾತುಗಳ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿ, ತೇಜಸ್ಸನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ”

ಅಶ್ವಗಂಧಾಚೂರ್ಣಃ— ಲವಂಗ ೧ ವರಹಾತೂಕ, ನಾಗಕೇಸರ ೨ ವರಹಾತೂಕ, ಯಾಲಕ್ಕಿ ೪ ವರಹಾತೂಕ, ಮೆಣಸು ೯ ವರಹಾತೂಕ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೧೬ ವರಹಾತೂಕ, ಶುಂಠಿ ೪೨ ವರಹಾತೂಕ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ ೬೪ ವರಹಾತೂಕ ಈ ದಿನಸುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ಣಿಸಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತಮಾಡಿ ದಿನಂವ್ರತಿ ೨ ಹೊತ್ತು, ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅರ್ಧತೊಲಾ ಚೂರ್ಣ, ಅರ್ಧತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ತುಮ್ಮ

ಕಾಲುತೊಲಾ ಬೇನುತುವ್ವ ಬೇಳೆ ತೊಲಾ ಕಲಿಸಿ ಗುಳಿಗೆಮಾಡಿ ನುಗ್ಗಿ ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದು, ವಿಶೇಷ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡುವದು, ಇದಲ್ಲದೆ ಅರೋಚಕ, ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯ, ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ, ಕೈಕಾಲುಉರಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಾಧಿಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು.

ಜೇಷ್ಠ ಮಧು, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ನೆಲಗುಂಬಳಗೆಡ್ಡೆ, ಸಣ್ಣ ನೆಗ್ಗಿಲು, ನೆಲತಾಟಗೆಡ್ಡೆ, ಉದ್ದು, ಮಜ್ಜೆಗೇಗಡ್ಡೆ (ಸಫೇದುಮುಸಲಿ) ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ನಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ಬೂರಗದಮೇಣ ಈ ದಿನಸುಗಳು ಸಮಭಾಗವಾಗಿ ಚೂರ್ನಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತ ಮಾಡಿಡುವದು. ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅರ್ಧತೊಲೆ ಚೂರ್ನಕ್ಕೆ ಅರ್ಧ ತೊಲೆ ತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವದು; ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಯಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸುವದು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಧಾತುವೃದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವದು.

ನಪುಂಸಕತ್ವಕ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ:—ನಾನಾಪ್ರಕಾರದ ಮಧುರ, ಮನೋಹರ, ಅತಿಸ್ವಾದಯುಕ್ತ ಭೋಜನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ನಪುಂಸಕತ್ವವು ನಾಶವಾಗುವದು; ಅಥವಾ ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರಿಯಾದ, ಮನೋಹರ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಲು ನಪುಂಸಕತ್ವವು ಹೋಗುವದು; ಅಥವಾ ಮಹಾ ಸುಂದರಿಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯೊಡನೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಏಕಾಂತವಾಸ ಮಾಡಲು ನಪುಂಸಕತ್ವವು ಹೋಗುವದು; ಅಥವಾ:—

“ಕಾಮಂ ಪ್ರದೀಪಯತಿ ರೂಪಮಭಿವ್ಯನಕ್ತಿ |

ಸೌಭಾಗ್ಯಮಾವಹತಿ ವಕ್ತ್ರ ಸುಗಂಧಿತಾಂ ಚ ||

ಉರ್ಜಂ ಕರೋತಿ ಕಫಜಾಂಶ್ಚ ನಿಹಂತಿರೋಗಾಃ |

ತಾಂಬೂಲಮೇವಮಪರಾಂ ಶ್ವಗುಣಾಃ ಕರೋತಿ ||”

“ತಾಂಬೂಲವು—ಕಾಮೋದ್ದೀಪನ, ರೂಪಕ್ಕೆ ಉಜ್ವಲ, ಸುಭಗತಾ, ಮುಖಕ್ಕೆ ಸುಗಂಧತ್ವ, ಬಲಕಾರಿ, ಕಫರೋಗವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದು, ಇನ್ನೂ ಆನೇಕ ಗುಣಗಳು ಸಹಾ ಇದರಲ್ಲಿರುವವು” ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ತಾಂಬೂಲ, ಸುಂದರವಾದ ಆಸವ, ಅರಿಷ್ಟ, ಶೀಘ್ರಗಳನ್ನು ಕುಡಿಯುವಿಕೆ, ಉಪವನವಿಹಾರ, ಪುಷ್ಟಿಕರವಾದ ಹಾಲು, ಸಕ್ಕರೆ ಕೇರಿಸಿ ಕುಡಿಯುವಿಕೆ, ದಧಿ, ಪಿಂಬರಣಿ, ಉದ್ದಿನ ವಿಕಾರವಾದ ಮಧುರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವಿಕೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಪುಂಸಕತ್ವವನ್ನು ನಾಶಮಾಡತಕ್ಕ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಕರಗಳು. ಅಥವಾ ಭೇದಮಸೇನೀ ಕರ್ಪೂರ ಮತ್ತು ತುದ್ಧವಾದ ನೇಪಾಳದ ಕಸ್ತೂರಿ ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಸೇವಿಸುವಿಕೆ ಇದರಿಂದ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ, ನಪುಂಸಕತಾ ನಾಶವಾಗುವದು.”

ಜೋಪಚಿನ್ನಿಗೋಲಿ:—“ ಜೋಪಚೀನೀಭನಂ ಚೂರ್ಣಂ ಸ
ಲಂ ದ್ವಾದಶಮೇವ ಚ || ಪಿಪ್ಪಲೀ, ಪಿಪ್ಪಲೀ ಮೂಲಂನುರಿಚಂ
ನಾಗರಂ ತ್ವಚಮ್ || ಅಕಲ್ಲಕಂ, ಲವಂಗಂ ಚ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಕರ್ಷ
ಸಮ್ಪ್ರಿತಮ್ || ಶರ್ಕರಾಸಮ ಚೂರ್ಣಂಚ ಪಾಚಯೇತ್ಸರ್ವ
ಮೇಕತಃ || ಮೋದಕಂ ಕಾರಯೇ ತ್ತಂತು ಹ್ಯೇಕ ಕರ್ಷಪ್ರಮಾ
ಣತಃ || ಸಾಯಂ ಪ್ರಾತರ್ನಿಷೇವ್ಯಸ್ಯ ಪಥ್ಯಂಯೋಗ್ಯಂ ಸಮಾ
ಚರೇತ್ || ಉಪದಂತೇ ವ್ರಜೇ ಶುಷ್ಕೇ ವಾತರೋಗೇ ಭಗಂಧ
ರೇ || ಧಾತುಕ್ಷಯಕ್ಯ ತೇ ಕಾಸೇ ಪ್ರತಿಶ್ಯಾಯೇ ಚ ಯಕ್ಷ್ಮಣಿ ||
ಸರ್ವಾರೋಗಾ ನಿಹಂತ್ಯಾಶು ತತಃ ಪುಷ್ಪಿಕರೋ ಭವೇತ್ ||”

“ಜೋಪಚೀನಿಚೂರ್ಣಂ ೪೦ ತೊಲೆ, ಹಿಮ್ಮಲೀ, ಹಿಮ್ಮಲೀಮೂಲ, ಮೇಷು, ಶುಂಠಿ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಅಕಳಕರೆ, ಲವಂಗ ಎಲ್ಲಾ ೧೦೦ ತೊಲೆ, ಸಕ್ಕರೆ ೪೦ ತೊಲೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಪಾಕಮಾಡುವದು. ಒಂದೊಂ ದು ತೊಲೆಯಂತೆ ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪಥ್ಯಮಾಡುವದು. ಈ ಜೋಪಚೀನಿ ಗೋಲಿಯು—ಉಪದಂಶ, ವ್ರಣ, ಶುಷ್ಕ, ವಾತರೋಗ, ಭಗಂದರ, ಧಾತುಕ್ಷಯ, ಕಾಸ, ಪ್ರತಿಶ್ಯಾಯ, ರಾಜ ಯಕ್ಷ್ಮಾ ಈ ರೋಗಗಳನ್ನು ನಿವಾರಣೆಮಾಡಿ, ಉತ್ತಮವಾದ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ ಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದು.”

ಗೋಕ್ಷುರಾದಿಚೂರ್ಣ:—ಆನೆಗೆಣ್ಣು, ತಾಲಮುಖಾನಾಬೀಜ, ಅಕ್ಕ ಗಂಧಿ, ಶತಾವರಿ, ಮಜ್ಜೆಗೆಗಡ್ಡೆ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಪೇರಾ ಮುಟ್ಟೇಚಕ್ಕೆ ಇವೆಲ್ಲ ಸಮತೂಕವಾಗಿ ಚೂರ್ಣಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತಮಾಡಿ ದಿನ ವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ಸಕ್ಕರೆ ಕಾಡಿದ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲು ನಪುಂಸಕತೆಯು ನಾಶ ವಾಗುವದು, (ಪಥ್ಯದಿಂದಿರಬೇಕು.)

ಪಾಯಸ:—“ ಗವಾಂ ನಿರೂಥವತ್ಪಾನಾಂ ಸಿದ್ಧಂ ಪಯಸಿ
ಪಾಯಸಮ್ || ತಥಾ ಗೋಧೂನು ಚೂರ್ಣಂಚ ಸಿತಾ ಮಧು
ಘೃತಾನ್ವಿತಮ್ || ಭುಕ್ತ್ಯಾ ಹೃಷ್ಯತಿ ಜೀರ್ಣೋಽಪಿ ದಶದಾರಾ
ವ್ರಜತ್ಯಪಿ ||”

“ಕರು ಬದುಕಿರುವ ಆಕಳ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಗೋಧೀರವೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಖೀರು (ಪಾಯಸ) ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿಳೀಸಕ್ಕರೆ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಮತ್ತು ಆಕಳತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಸೇವನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಪಚನವಾಗುವಾಗ ವೀರ್ಯವು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು. ಹತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರಿದ್ದರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಭೋಗಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದು.” ಇಂತಹ ಔಷಧ

ಶಿ ಶು ವೈಷ್ಣವ ಸಂಜೀವನೀಲೆ.

ಗಳು ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ದಿನಂಪ್ರತಿ ಒಬ್ಬನಮಟ್ಟಿಗೆ ಕ್ಲುಪ್ತವಾಗಿ ಆಗತಾನೇ ಮಾಡಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ವರ್ಧ್ಯವಾದ ಕಲದಿನವೂ ತವಾದ ಊಟ, ಹಾಸಿಗೆವರ್ಧ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದು ಮಂಡಲ ಹೀಗೆ ದಿನಂಪ್ರತಿ ಹೊಸಹೊಸದಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಗುಣವು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬರುವದು. ”

ಇದರಂತೆಯೇ ವೈದ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿ:—

“ ಉಚ್ಚಟಾ ಮರ್ಕಟೀ ಗೋಕ್ಷುರೈ ಶ್ಲೂರ್ಣೈಃ |

ಶರ್ಕರಾ ದುಗ್ಧ ಸಮ್ನಿಶ್ರಿತೈಃ ಸಾಧಿತೈಃ ||

ಸೇವಿತ್ಯ ವಾರ್ಧಕೇ ಮಾನವೋ ಮಾನಿನೀ |

ಗರ್ವಮುಚ್ಛೇದಯೇತ್ಯಿಂ ಪುನಃ ಸರ್ವವನೇ ||

“ ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ನಸುಗುನ್ನೀಬೀಜ, ನೆಗ್ಗಿಲು ಇವುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ಣಿತೈಃ-(ದಿನಂಪ್ರತಿ) ಚೂರ್ಣಮಾಡುತ್ತಾ, ಶರ್ಕರಾದುಗ್ಧಸಮ್ನಿಶ್ರಿತೈಃ-ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಲುಗಳಿಂದ ಶೇರಿಸಿ, ಸಾಧಿತೈಃ-ಸಾಧಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದಾದರೆ, ಮುದುಕನೂ ಸಹ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ರತಿಯಲ್ಲಿ ಜೈಸುವನು, ಇಂತಾದ್ದ ರಲ್ಲಿ ಯಾವ ನಷ್ಟನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೇಳಬೇಕಾದ್ದೇನಿದೆ ? ಎಂದು ಬರಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಔಷಧಗಳು ದಿನಂಪ್ರತಿ ಹೊಸಹೊಸದಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸತಕ್ಕವುಗಳು, ಆಗ ಗುಣ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವವು. ”

“ ಕಸಿಕಚ್ಚುಭವಂ ಮೂಲಂ ಪ್ಲೇರಪಿಷ್ಪಂ ನಿಭೇನ್ನರಃ || ಅಕ್ಷ

ಯಂ ಜಾಯತೇ ಶುಕ್ರಂ ಕಾಮಯೇತ್ಸ್ಮಿತ್ತೇ ಸಹಸ್ರಕಃ || ”

“ ನಸುಗುನ್ನೀ ಬೇರನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಗತಮಾಡಿ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರುವದರಿಂದ ಸಹಸ್ರ ಸ್ತ್ರೀಗಮನ ಮಾಡುವಷ್ಟು ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯಾಗದು. ”

ಜೇಷ್ಠಮಧು, ನೆಲಕುಂಬಳಗಡ್ಡೆ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗ, ಅನಿನೆಗ್ಗಿಲು, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿಯಸಾರ, ಸಫೇದಮುಸಲೀ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮತೂಕವಾಗಿ ಚೂರ್ಣಿಸಿ; ವಸ್ತ್ರಗಳಿಗತಮಾಡಿ || ಕಾಮತೂಕ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಹಾಲಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ವರ್ಧ್ಯವಾಗಿರಲು ಪುರುಷತ್ವ ವೃದ್ಧಿಯಾಗದು.

“ ಸಹಿತೇ ಘೃತೇನ ಮಧುನಾ ಮಧುಕೇ |

ಪರಿಸೇವಿತೇ ಪಿಬತಿ ಯೋಽನು ಹಯಃ ||

ನವಸುಭೃವಾ ಸುಖಕರ ಸ್ನತತಮಃ |

ಬಹುಭೀಷಪೂರಸಹಿತೋ ಭವತಿ || ”

“ಯಾವನು ಫೃತದಿಂದಲೂ ಜೇನುತುವ್ವದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಅತಿಮ ಧುರದ ಜೂರ್ಣವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಅದನ್ನು ಸೇವಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರುವನೋ ಅವನು ನೂತನ ಪ್ರಾಯದ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ರತಿ ಯಲ್ಲಿ ಸುಖಪಡಿಸುವವನೂ ಬಹು ವೀರೈವ್ಯವೃದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ.”

ಮೋಸು, ಕಂಕೋಲ, ಲವಂಗ, ಕಸಕಸೆ, ರಕ್ತಚಂದನ, ಕಮಲದ ಗುಡ್ಡೆ, ಕಲಾಂಜಿ, ಅಗರು, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಹುಪ್ಪಳಿ, ಸೊಂಟಿ, ಸೊಂಚರಲ ವಣ, ಸೊಗದೆ, ಕರ್ಪೂರ, ಜಾಫಲ, ಬಿದುರುಪು, ಖರ್ಜೂರ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗವತ್ರಿ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಬೂರಗದಬಂಕೆ, ತುಂಗಮುಸೈ, ಸಿಂಘಾಡಾ, ಬಿಳೀಲುಬ್ಬಿ ನಬೇಳೆ, ಗಾಂಗೇರುಕೀ, ಅಂಜಾರ, ಶತಾವರಿ, ನೆಲತಾ ಟಿಗಡ್ಡೆ, ಸರ್ಪೇದುಮುಸಲೀ, ಲಕ್ಕಿ, ಮುಂಡೀ, ಗರಗ ಇವೆಲ್ಲಾ ೨ ತೊಲೆ, ಅಭ್ರಕಭಸ್ಮ ೧೦ ತೊಲೆ, ವಂಗಭಸ್ಮ ೧೦ ತೊಲೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಜೂರ್ಣಿಸಿ ಕಲ್ಲು ಸಕ್ಕರೆ ಸಮವಾಗಿ ಹಾಕಿ ಮೃನ್ಮಯ ಭಾಂಡದಲ್ಲಿಟ್ಟು ದಿನವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ಅರ್ಧಅರ್ಧ ತೊಲೆಯಂತೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಸಕಲ ಪ್ರಮೇಹಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವವು. ಬಹುಮೂತ್ರವೂ ನಿಲ್ಲುವದು; ದಾಹಹರೆ, ವೀರೈವ್ಯವೃದ್ಧಿ ಯಾಗುವದು. ಕಾಸ, ಕೂಲಿ, ವಾತರೋಗ ಸಹಾ ಹರವಾಗುವದು. ಸ್ತ್ರೀಯ ರಿಗೆ ಗರ್ಭಕೋಶದ ಶೋಲಿಹರವಾಗುವದು.

“ತೀಲಾಶ್ವಗಂಧಾ ಕಸಿಕಚ್ಛುಮೂಲೈಃ |

ವಿದಾರಿಕಾ ಯಷ್ಟಿಕ ಪಿಷ್ಪಯೋಗಃ |

ಅಜೀನ ಪಿಷ್ಪಃ ಪಯಸಾ ವೃತೇನ |

ಪಕ್ವಾ ಭವೇಚ್ಛುಷ್ಕುಲಿಕಾ ತತವ್ಯಶ್ಚಾ ||”

“ತೊಳೆಯದ ಯಳ್ಳು (ಶನಿಗ್ರಹ), ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ವಿದಾರಿಕಾಕಂದ ಇವು ಸಮಾನವಾಗಿ ಜೂರ್ಣಿಸಿ ಇವುಗಳ ಸಮತೂಕ ಪಷ್ಠಿ ಕಾ ಸುರಬಿ ೬೦ ದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದು ಬರುವ ಭತ್ತದ ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟು ಶೇರಿಸಿ ಅಡಿನ ಹಾಳೆವಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಪೂಡೀಮಾಡಿ ಅಡಿನತುಪ್ಪದಲ್ಲಿಯೇ ಕರಿಯಬೇಕು. ಈ ಪೂಡೀ ನಿತ್ಯವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ಕುಪ್ಪೆವಾಗಿ ಬಂದೊಂದಂತೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾಗಿ ವೀರೈವ್ಯವೃದ್ಧಿ ಯಾಗುವದು. ಸಪುಂಸಕತಾಹರವಾಗುತ್ತದೆ.”

ಕಾಮಾಸ್ತ್ರಲೇಹಃ— ಸಣ್ಣ ನೆಗ್ಗಿಲು ಪಾವು, ನುಗ್ಗಿ ಅಂಟು ಪಾವು, ಕಸ ಕಣೆ ಪಾವು, ಸಿಯಾಮಿಶ್ರಿ ಪಾವು, ಮುಟ್ಟಿದರೆಮುನಿಯ ಸಮೂಲ ಪಾವು, ರತ್ನಪುರುಷ ಅಚ್ಚೇರು, ಬೇದಾಸ ಪಾವು, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ ಪಾವು, ಜಾಲಿ ಅಂಟು ೧|| ತೊಲೆ, ಬೆಳೆವಲ ಅಂಟು ೧|| ತೊಲೆ, ಹೊನ್ನಾವರಿಕೆಬೀಜ ೧ ತೊಲೆ, ಬೀಜಬಂದು ೧|| ತೊಲೆ, ತಾಲಮಾಖಾನಾ (ನಸುಗುನ್ನಿ) ಬೀಜ ಪಾವು

ಕೇರು (೫ ತೊಲೆ), ಕುಂಠಿ ೧೧ ತೊಲೆ, ಮೆಣಸು ೧ ತೊಲೆ, ಹಿವ್ವಲಿ ೧ ತೊಲೆ, ಲವಂಗ ೧ ತೊಲೆ, ಯಾಲಕ್ಕಿ ೧ ತೊಲೆ, ಆನೆನೆಗ್ಗಿಲು ಅರ್ಧತೊಲೆ, ರುಮ್ಮಿಮಸ್ತಕಿ ೧ ತೊಲೆ, ಸಾಲಾಮಿತ್ರಿ ೧ ಕಾಸುತೂಕ, ಸಫೇದಮಿತ್ರಿ ೧ ಕಾಸುತೂಕ, ಜಾಕಾಯಿ ೪ ತೊಲೆ, ಜಾವತ್ರಿ ೪ ತೊಲೆ, ಬಾದಾಮಿ ೧ ಕಾಸುತೂಕ, ಚೀನಿಸಕ್ಕರೆ ೧೨೧ ಕೇರು ಈ ಜಿನಿಸುಗಳನ್ನು ಜೂರ್ನಿಸಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳತಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆಪಾಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಹದವರಿತು ಇಳಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಜಾಕಾಯಿ, ಜಾವತ್ರಿಯಜೂರ್ಣ ಹಾಕಿ ತಿರುವಿ, ವಡಿಕ್ಕಟ್ಟು ಜೋಡುತುಷ್ಟು ಪೆರೆಚಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವದು. ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ಅರ್ಧತೊಲೆ ಲೇಹ್ಯ ಕಾಲುತೊಲೆ ಆಕಳತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ತೆಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಪಞ್ಚಮಳವಗೈರೆ ಕಲದೀದದಾರ್ಥ ಬಿಡಬೇಕು. ೨೧ ದಿನ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಹಳೇ ರೋಗಿಗಳು ೪೨ ದಿನ ತಿನ್ನಬೇಕು. ಆನೆಯಂತೆ ಬಲಬರುವದು, ವೀರೈವೃದ್ಧಿ, ರಕ್ತಕುದ್ಧಿ ಆಗುವದು.

ಮುಧುಯಷ್ಟಿ ಕಣಾ ಕುಕಾ ವರಾ |

ವರಜೂರ್ಣಂ ಸಿತಯಾ ಸನುಸ್ಥಿತಮ್ ||

ವಲಿತಂ ಪಲಿತಂ ವಿನಾಶಯೇ |

ಸ್ತುತಿವೀರ್ಯಾ ಯು ರಕಾಶ್ಯ ಕಾರಣಮ್ ||

“ಅತಿಮುಧುರ, ಹಿವ್ವಲಿ, ತವಕ್ಷೇರ, ಆಳಲೇಕಾಯಿ, ತಾರೇಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು ಇವುಗಳು ಸಮತೂಕವಾದ ಜೂರ್ಣವನ್ನು ವಸ್ತ್ರಗಾಳತಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆ ಸಮವಾಗಿ ಬೆರೆಸಿ ದಿನವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸುವದು. ಇದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿವೃದ್ಧಿ, ರೇತೋವೃದ್ಧಿ, ಆಯುವೃದ್ಧಿ, ಆಯುಕಾರಕ, ಅಂಗಪುಟ್ಟು ಇವುಗಳಂಟಾಗುವವು.”

“ತಾಲೀಸಪತ್ರಿ, ಲವಂಗ, ಲವಂಗಪತ್ರಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಪುಷ್ಕರಮುಕುಲ, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಜಾಫಲ, ಜಾವತ್ರಿ, ಕಾಜು, ಗಂಟುಭಾರಂಗಿ, ಭಜೆ, ಬಗೆ ಬೇರಿಗೆ, ಕಟ್ಟಲ, ವಿಷಮುಷ್ಟಿ (ಇದನ್ನು ಕುದ್ದಿ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕುದ್ದಿಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತೇವೆ.) ಗಜಹಿವ್ವಲಿ, ಕಲಾಂಜಿ, ಆಶ್ವಗಂಧಿ, ಮೆಣಸು, ಆಕಳಕರೆ, ಅಜವಾನ, ಅಜಮೋದ, ಖುರಾಸಾನಿ ಅಜವಾನ, ಹುರಿದ ಪಟಿಕ, ಕುಂಠಿ, ಚಿರಾಯಿತ, ಇಂಗು, ತ್ರಿಫಲೆ, ಕಟುಕರೋಹಿನಿ, ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿ, ಆಳಲೇಕಾಯಿ ಚಿಕ್ಕದು ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡದೂ ಸಹ, ಸ್ವಂಧವಲನಾ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಔಷಧಗಳೂ ಸಮತೂಕವಾಗಿ ಕುಟ್ಟಿ ಕೋದಿಸಿಕೊಂಡು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದು. ವಲೇಮೇಲೆ ೪ ಕೇರು ಹಾಲನ್ನು ಕಾಸುತ್ತಾ ತಳ ಹಿಡಿಯದಂತೆ ಖತ್ತಿಸುತ್ತಾ ಬಂದು ಅದು ೧ ಕೇರಿಗೆ ಇಳಿದು ಗಟ್ಟಿಯಾದಾಗ

ಈ ಚೂರ್ಣವೆಲ್ಲಾ ಹಾಕಬೇಕು. ಚತುರ್ದಶಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥದ ತೂಕದಂತೆ ವಂಗಭಸ್ಮ ಮತ್ತು ಅಭ್ರಕಭಸ್ಮ ಸಹಾ ಬರಿಸಿ ಎಲ್ಲಾ ಕೂಡಿಸಿ ಮೃಣ್ಮಯಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ೧೦೦ ತೊಲೆ ಯಂತೆ ಆಕಳತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಪುಷ್ಕಿಯಾಗುವದು, ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು. ಹುಳಿ, ಕಲದಿ ವರ್ಜ್ಯ.

“ ಶತಾವರೀ ಶ್ವದಂಷ್ಠಾ ಚ ಬಲಾಜಾತಿಬಲಾ ತಥಾ || ಮರ್ಕಟೇಕ್ಷುರಭೀಜಂ ಚ ವಿದಾರೀಕಂದಜಂ ರಸಃ || ಏತಾನಿ ಸಮಭಾಗಾನಿ ಪಲಿಕಾನಿ ವಿಚೂರ್ಣಯೇತ್ || ತಸ್ಯಾಚ್ಚ ತುರ್ಗುಣಂ ದೇಯಂ, ಕೈಲೋಕ್ಯವಿಜಯಾರಸಃ || ಏತದೇಕೀಕ್ಯತಂ ಯಾವತ್ತದ್ದರ್ಥಂ ಮಹಿಷಂ ಪಯಃ || ತಾವನ್ನಾತ್ರೇಣ ದಾತವ್ಯಃ ಶತಾವರಾ ರಸತ್ರಯಾ || ವಿದಾರಾಃ ಸ್ವರಸಃ ಪ್ರಸಂ ಸಿತಾ ಪಲಿಕತದ್ವಯಮ್ || ಮೇಲಯಿತ್ವಾ ಸಿತಾಂ ಚೈವ ಪಾತ್ರೇ ತಾಮ್ರಮಯೇ ದೃಢೇ || ಪಾಚಯಿತ್ವಾ ಕವಿರ್ಮದ್ಯೋ ಮೋದಕಂ ಪರಮಂ ಹಿತಮ್ || ಕರೋತಿ ಧಾತುವೃದ್ಧಿಂ ಚ ಕಾಂತಿಂ ಸೌಖ್ಯಂ ಬಲಂ ಶುಚಿಮ್ || ಸಾರೀಜಾಂ ವಿಜಯಂ ಚೈವ ರತೌ ಕಾಮಾಯತೇ ನರಃ || ”

“ ಶತಾವರಿ, ಆನೆನೆಗ್ಗಲು, ಚಿಟ್ಟಾಮುಟ್ಟು, ವೇರಾಮುಟ್ಟು, ನಸುಗುನ್ನಿ ಬೀಜ, ತಾಲಮುಖಾನಾ, ವಿದಾರೀಕಂದ ಇವೆಲ್ಲಾ ೪-೫ ತೊಲಾ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ, ಇದರ ನಾಲ್ಕು ಪಾಲು ಶುದ್ಧ ಭಂಗೀಸೊಪ್ಪು ಚೂರ್ಣ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇರಿಸಿ ಚೂರ್ಣದ ಅರ್ಧಪಾಲು ಯಮೈಯ ಹಾಲು, ಇದರ ಸಮವಾಗಿ ಶತಾವರೀಕಂದನೊಲನೆಲ್ಲಿಯರಸ ೬೪ ತೊಲೆ, ಸಕ್ಕರೆ ೮೦೦ ತೊಲಾ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮೊದಲು ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಕಮಾಡಿ, ಚೂರ್ಣವೆಲ್ಲ ಹಾಕಿ ಲೇಹ ಪಾಕದಂತೆ ಇಳಿಸಿ ದಿನಂಪ್ರತಿ ಪಾನಲಿತೂಕ ಲೇಹ್ಯ ಪಾನಲಿತೂಕ ಆಕಳ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು. ಧಾತುಪುಷ್ಕಿ, ಕಾಂತಿವೃದ್ಧಿ, ಸೌಖ್ಯ, ಬಲ, ಶುಚಿಯನ್ನೀಯುತ್ತದೆ. ಈ ಲೇಹವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದವನು ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮನಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಜೈಸುತ್ತಾನೆ. ”

ಮಾಷೋ ಯವಃ ಶ್ವದಂಷ್ಠಾ ನಾ ನಾನರೀ ಶತಮೂಲಿಕಾ ||

ಪಯಸಾ ಸೇಷಯೇತ್ತೇನ ಪಕ್ಷಯೇದ್ಭೃತಪೂಪಕಮ್ || ದಿ

ನಾಂತೇ ಭಕ್ಷಯೇದೇಕಂ ತತಃ ಕ್ಷೀರಂ ಹಿಬೇನ್ನರಃ || ಸಣ್ಣಾ ಸಾ

ಭೃಂತರೇ ಚೈವ ವೃದ್ಧೋಽಪಿ ತರುಣಾಯತೇ || ಮಾಸಮೇಕಂ

ಪ್ರಯೋಗೇಣ ಶುಕ್ರವೃದ್ಧಿರ್ಭವೇದ್ಭೃತಮ್ || ”

“ತೊಳೆದ ಉದ್ದಿನಬೇಳೆ, ಯವ, ಆನೆನೆಗ್ಗಲು, ನಸುಗುನ್ನಿಬೇಳೆ, ತೆತಾನರಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮಾನವಾಗಿ ಶೇರಿಸಿ ಕಾಟ್ವ, ವಸ್ತ್ರಗಾಳತಮಾಡಿ, ಹಾಕಿ ಸೊಲ್ಲಿ ನುಣ್ಣು ಗರದಂ: ಅದರ ಫೀವರ್ ಮಾಡಬೇಕು. ರಾತ್ರಿಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ೩ ತೊಲೆಯಷ್ಟು ತಿಂದು ಕಾಶಿದ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುವದು. ೬ ತಿಂಗಳು ಸೇ ವಿಸಿದರೆ ವೃದ್ಧನೂ ತರುಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಸೇವಿಸಿದರೆ ನಿತ್ಯ ಯವಾಗಿಯೂ ಶೇರರದಲ್ಲಿ ವೀರ್ಯದ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಶ ವಿಲ್ಲ. (ಫೀವರ್ ಮಾಡುವ ವಿಧ:— ಹಿಟ್ಟನ್ನು ದೋಸೆಯ ಹಿಟ್ಟಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ತೆಳುವಾಗಿ ನುಣ್ಣುಗೆ ಅರಳು ಹಾಲುಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಕಾದ ತುವ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದೇಕಡೆ ನಡುವೆ ಉಪಾಯವಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಾ ಬರುವದು ಸುತ್ತಲೂ ಪಸರಿಸುತ್ತಾ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗೂ ಒಂದೇ ವಿಧವಾದ ದವ್ವಗಾಗಬೇಕು. ಇದು ಅಗಲವಾಗಿ ದುಂಡಗೆ ಇರುತ್ತೆ. ಪಕ್ವವಾದನಂತರ ಬೇನಿನ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಕಣ್ಣು ಕಣ್ಣಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಮಾಡಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಕ್ಕರೆಪಾ ಕದ ಪಾತ್ರೆಯಮೇಲೆ ಅಡ್ಡ ೨ ಕಡೆಗಳಿಟ್ಟು ಈ ಫೀವರ್ ಬಂದನಂತರ ಆ ಕಡೆಗಳಮೇಲಿಟ್ಟು ಇದು ಕುಡಿಯುವಷ್ಟು ಸಕ್ಕರೆಪಾಕವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಕುಡಿಸಬೇಕು.)

“ಕ್ಷೀರೇಣ ಬಸ್ತಾಂಡಯುಜಾ ಶೃತೇನ |

ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ಕಾಮಿಾಬಯಶಃ ತಿಲಾ ಯಃ ||

ಸುಶೋಷಿತಾನತ್ತಿ ಪಿಬೇತ್ಪಯಶ್ಚ |

ತಸ್ಯಾಗ್ರತಃ ಕಿಂ ಚಟಿಕಃ ಕರೋತಿ? ||”

“ಆದಿನ ಅಂಡಕೋಶವನ್ನು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಪಕ್ವಮಾಡಿ, ಪಕ್ವವಾ ದನಂತರ ಆ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ತೊಳೆಯದ ಯೆಳ್ಳನ್ನು ಭಾವನಮಾಡುವದ್ದು. ಬಣಗಿ ಸುವದು, ಮತ್ತೆ ಭಾವನೆ ಕೊಡುವದು, ಬಣಗಿಸುವದು, ಹೀಗೆ ಅನೇಕಸಾರಿ ಭಾವನಮಾಡಿ ಬಣಗಿಸಿದ ಯೆಳ್ಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ದಿನವೂ ೧ ತೊಲೆ ಯೆಳ್ಳನ್ನು ತಿಂದು ಮೇಲೆ ಕಾದಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುವದು. ಈ ಯೋ ಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದವನ ಪರಾಕ್ರಮವು ರತಿಯಲ್ಲಿ ಆಸಾಧಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವನು ಸೋಲದೆ ರತಿಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗುಬ್ಬಿ ಚ್ಚೆ ಗಿಂತಲೂ ಇವನ ರತಿಶಕ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವವು.”

ರತ್ನಪುರುಷ ೬ ತೊಲಾ, ಭೀಷಿಬಂದ ೨ ತೊಲಾ, ತಾಲಮುಖಾನಾ ೪ ತೊಲಾ, ಕಲಮಿದಾಲಚೆನ್ನಿ ೪ ತೊಲಾ, ಕಬಾಬಚೆನ್ನಿ ೧ ತೊಲಾ, ನಾಗಕೇ ಸರಿ ೧ ತೊಲಾ, ಜಾವತ್ರಿ ೧ ತೊಲಾ, ನುಗ್ಗಿ ಅಂಟು ೬ ತೊಲಾ, ಬೆಳವಲ ಅಂಟು ೬ ತೊಲಾ, ಜಾಲಿಅಂಟು ೬ ತೊಲಾ, ಸಣ್ಣನೆಡ್ಗಲು ೨ ತೊಲಾ, ಚೋ

ಪಚೆನ್ನಿ ೨ ತೋಲಾ, ಖರ್ಜಾರ ಅರ್ಧತೋಲಾ, ವಿಷ್ಣು ಕ್ರಾಂತಿ ೨ ತೋಲಾ, ಛಾದನಮಸ್ತುಕೆ ಅರ್ಧತೋಲಾ, ಭೋಗಸ್ತು ಅರ್ಧತೋಲಾ, ಕಸಕನೆ ೨ ತೋಲಾ, ಜಾದಾಮಿ ೬ ತೋಲಾ, ತುರರಿ ೬ ತೋಲಾ, ಮೊಣಸು ೨ ತೋಲಾ, ಹಿವ್ವಲಿ ೨ ತೋಲಾ, ಲವಂಗ ೨ ತೋಲಾ, ಮೋಡಿ ೨ ತೋಲಾ, ಖುರಾಸಾನಿ ಅಜವಾನ ೨ ತೋಲಾ, ನಸುಗುನ್ನಿ ಬೀಜ ೨ ತೋಲಾ, ಅಜವಾನ ೨ ತೋಲಾ, ಸಾಲಾಮಿಶ್ರ ೬ ತೋಲಾ, ಸರ್ಪೇಶಮುಸಲಿ ೬ ತೋಲಾ, ಸಿಯಾಮುಸಲಿ ೨ ತೋಲಾ, ಬೂರಗಡೆ ಬಿಂಕೆ ೧ ತೋಲಾ, ಜಾಕಾಯಿ ೧೧ ತೋಲಾ, ಲವಂಗವತ್ರಿ ೧೧ ತೋಲಾ, ಕೇಸರಿ ೨ ತೋಲಾ, ಕಸ್ತೂರಿ ಮಾಪತೂಕ, ಸಿಲಾಜಿತುಭಸ್ತ್ರ ೧ ತೋಲಾ, ಹವಳಭಸ್ತ್ರ ೧ ತೋಲಾ, ಯಾಲಕ್ಕಿ ಅರ್ಧತೋಲಾ, ಸುನ್ನಾಮಿಶ್ರ ದೇಶವಾರದ್ದು ೪ ತೋಲಾ, ಬಾಬರದಾ ೨ ತೋಲಾ, ತಿಗಡಿ ೨ ತೋಲಾ, ಉತ್ತುತ್ತಿ ೧೧ ಕೇರು, ಕೇರದಾಣ ೬ ತೋಲಾ, ಮೊಗಲಾಯಿ ಬೇದಾನ ೪ ತೋಲಾ, ಕಾಂತಭಸ್ತ್ರ ೧ ತೋಲಾ, ಶ್ರೀಗಂಧ ೪ ತೋಲಾ, ದೇನದಾರು ೪ ತೋಲಾ, ಆನೆನಗ್ಗಿಲು ೪ ತೋಲಾ, ಬಂಗಾರದ ವರಕು ೪ ಹಾಳೆ, ಬೂದಗುಂಬಳಕಾಯಿ ತುರದದ್ದು ೬ ಕೇರು (ಇದನ್ನು ತುರದು ರಸಹಿಂಡಿಕ್ಕೊಂಡು ಜಲಟವನ್ನು ಆಕಳತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕರಿಯಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೊರಟ ಬೀಜಸಹ ಆಕಳತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕರಿಯಬೇಕು.) ಮೇಲಿನ ಯಾವೆತ್ತು ಜನಸುಗಳನ್ನೂ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ, ವಸ್ತ್ರಗಾಳ ತಮಾಡಿ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಜನಸಿನ ಎರಡುಪಾಲು ತೂಕ ಬಿಳೇಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಬೂದಗುಂಬಳ ರಸದಲ್ಲಿ ಪಾಕಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟು ಪಾಕಬಂದನಂತರ ಚೂರ್ಣವೆಲ್ಲಾ ಹಾಕಿ ಕಲಸುತ್ತಾ ಹದವರಿತು ಪಾಕಮಾಡಬೇಕು. ಮೇಲಿನದರಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧಿ ವಸ್ತುಗಳಾದ ಜಾಪತ್ರಿ, ಜಾಕಾಯಿ, ಬಾದಾಮಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಬೇದಾನ ಇವುಗಳನ್ನು ಪಾಕ ಇಳಿದನಂತರ ಹಾಕಬೇಕು. ಕೂಷ್ಮಾಂಡ ಕರರದ್ದನ್ನೂ ಕೊನೆಗೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಕಸ್ತೂರಿ, ಕೇಸರಿ, ಹವಳಭಸ್ತ್ರ, ಕಾಂತಭಸ್ತ್ರ, ಭಂಗಾರದ ವರಕು, ಸಿಲಾಜಿತುಭಸ್ತ್ರ ಇವನ್ನು ಕೊನೆಗೆ ಹಾಕಬೇಕು. ತಿರುವಿ ಬಂದು ಹೊಸಮಾಡಿಕೆಗೆ ತುಪ್ಪಹಚ್ಚ ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಲೇಹ್ಯವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಕಳತುಪ್ಪ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ತಕ್ಕಮಟ್ಟು ಹಾಕಬೇಕು.

ಈ ತುಪ್ಪ ಜೇನುತುಪ್ಪಗಳನ್ನು ಶೇರಿಸುವಾಗ ವಿಷಮವಾಗಿ ಅಂದರೆ ಬಂದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಸ್ತಿ ಯಾಗಿಯೂ, ಬಂದನ್ನು ಕಡಮೆಯಾಗಿಯೂ ಶೇರಿಸಬೇಕು. ರೋಗಿಯು ಶೀತವ್ರತ್ಯ ತಿಯುವನಾದರೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಕಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹಾಕಬೇಕು. ತುಪ್ಪ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸಮತೂಕವಾಗಿ ಶೇರಿಸಿದರೆ ಅದು ವಿಷತುಲ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

ಮೇಲಿನ ಕೂಷ್ಠಾಂಶವಾರ್ತವನ್ನು ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ ತೋರಿಸಿದ ದೇಹದ ಸತ್ತ್ವವರಿತು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಇದರಿಂದ ಚ್ಚ ಯಶಸ್ಸು ಬಲವೂ, ರಕ್ತವೃದ್ಧಿಯೂ, ಅಪಾರವಾದ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯೂ, ತೇಜಸ್ಸು, ಎಲ್ಲಾ ರಕ್ತಾದಿ ಧಾತುಗಳ ವೃದ್ಧಿಯೂ ಉಂಟಾಗುವದಲ್ಲದೆ; ಸಮಸ್ತ ಗರಮಿ ಜಾಹ್ಯಗಳೂ, ಮೂತ್ರ ದೋಷಗಳೂ, ಆಮ್ಲ ಪಿತ್ತ, ರಕ್ತ ಪಿತ್ತ, ಉಷ್ಣ ವಿಕಾರಗಳೂ ನಿರ್ನಾಮವಾಗುವವು. ಒಂದು ಮಂಚಲ ಸೇವಿಸುವದು. ಮಧುರಾಹಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಕಲದಿಯೂ, ಸ್ತೀಸಂಗವೂ ವರ್ಜ್ಯ.

“ ಶ್ಲೋಕಂ ಪ್ರಥಮಾ ಮುಕ್ತಾ ಪ್ರಜಾತಂ ಸ್ತಂಭವಂ ಶರೀ ||
 ಧಾನ್ಯಕಂ ವಾಲುಕಂ ಚೈವ, ಕಸೂರೀ ಗೋಸ್ತನೀ ಶುಗಾ ||
 ಜಾತೀಕೋಶಫಲಂ ಮಾಂಸೀ ಪತ್ರಂ ನಾಗೇಂದ್ರ ಗ್ರಂಥಿಕಮ್ ||
 ಶತಪುಷ್ಪಾ ವಿದಾರೀ ಚ ಪ್ರಿಯಂಗುಶ್ಚ ಲವಂಗಕಮ್ || ಸರಲಂ
 ಶೈಲಜಂ, ಕುಂಭಂ, ಜಾತೀಪುಷ್ಪಂ ಯನಾನಿಕಾ || ಕಟ್ಟಿಲಂ,
 ಕೇಸರಂ ಮೇಥೀ ಮಧುಕಂ ಸುರದಾರು ಚ || ಮಿಸಿ ತಾಲೀಸಪ
 ತ್ರಂ ಚ ಖರ್ಜೂರಂ ಕೇತಕೀ ತಥಾ || ಚಂದನಂ ತಗರಂ ಕ್ಷಾರಂ
 ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಕರ್ಷಸಮ್ನಿತಮ್ || ಅಲೋಕ್ಯ ಪ್ರಸುಗಂಭೇನ ಕ
 ಪೂರೇಣಾಧಿ ನಾಸಯೇತ್ || ಮೃಣ್ಮಯೇ ಶುದ್ಧಪಾತ್ರೇ ಶು
 ಸ್ಥಾಪಯೇತ್ತದ್ವಿಷಶ್ಚಿದಾ || ಕರ್ಷಪ್ರಮಾಣಂ ಕ್ರಮಶಃ ಸ್ತೀರಂ
 ಜಾನುಪಯೇತ್ಪಲು || ಪ್ರಾತರ್ಭೋಜನ ಕಾಲೇ ವಾ ಭಕ್ಷಯೇ
 ತ್ತದ್ವಿಚಕ್ಷಣಃ || ಪ್ರಮದಾನಾಂ ದಶಂ ಭುಕ್ಷೇತ್ ನ ಚ ಶುಕ್ರ
 ಜ್ವಯೋ ಭವೇತ್ || ನ ತಸ್ಯ ಲಿಂಗಶೈಲಿಂ, ವೃದ್ಧಾನಾಂ ಚ
 ಪ್ರಕಸ್ಯತೇ || ಮಾಸ್ಯಕಮುಪಭೋಗೇನ ಜರಾಂ ಹಂತಿ ನ ಸಂಶ
 ಯಃ || ಬಲ್ಯಂ ಪರಂ ವಾತಹರಂ ಶುಕ್ರ ಸಂಜನನಂ ತಥಾ || ಸ್ತ
 ಯಂ ಚೈವ ಮದಾವ್ಯಾಧಿಂ ಪಂಚಕಾಸಾಃ ಸುದುಸ್ತರಾಃ || ನಾ
 ತರ್ಜಾ ಶೈತ್ರಿಕಾಂಚೈವ ಕಫಜಾಃ ಸನ್ನಿಪಾತರ್ಜಾಃ || ಹಂತ್ಯ
 ಪ್ಪಾದತ ಕುಷ್ಠಾನಿ ನಾತರಕ್ತಾನಿ ಕಾನಿಚ || ಪ್ರಮೇಹಂ ಸ್ತೀಶ
 ದಂ ಶೋಥಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕಾಂತಿ ವಿನರ್ಥನಮ್ || ಸರ್ವಾನಶೋರ್
 ಗದಾಃ ಹಂತಿ ವೃಕ್ಷ ಮಿಂದ್ರಾಶನಿಯಥಾ || ನಾತಃ ಪರತರಂ
 ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ವಿದ್ಯತೇ ವಾಜಿಕರ್ಮಸು || ಸ್ತೀಶಾಂ ಚೈವಾನಪತ್ಯಾ
 ನಾಂ ಮುರ್ಬಲಾನಾಂ ಚ ದೇಹಿನಾಮ್ || ಕ್ಷಿಬ್ಧಾನಾಮಲ್ಪಶುಕ್ರಾ
 ನಾಂ ಶೀರ್ಣಾನಾಮಲ್ಪರೇತಸಾಮ್ || ಓಜಸ್ತೇಜಃ ಸ್ವರಂ ಬು
 ದ್ಧಿ ಮಾಯುಃಪ್ರಾಣಂ ವಿನರ್ಥಯೇತ್ || ”

“ ತ್ರ್ಯಾಪಣ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಮುಸ್ತಾ, ಧನಿಯ, ದಾಲಚೆನ್ನಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಪತ್ರಿ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಕಾಜೋರ, ಸೊಗದೆಬೇರು, ಗೇಕಿನಗಡ್ಡೆ, ಕಸ್ತೂರಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ವಂಶಲೋಚನ, ಜಾಫಲ, ಕೋಶಫಲ, ಬಾಲಹರಡ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಇಂದ್ರಿಯವೆ, ಹಿಪ್ಪಲೀಮೂಲ, ಶತಾವರಿ, ಚವ್ಯ, ದಾರುಹಲದೀ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕತೀ, ಲವಂಗ, ದೇವದಾರು, ಗುಗ್ಗುಲ, ಜಾಪತ್ರಿ, ಅಜವಾನ, ಕಟ್ಟಲ, ಕೇಸರಿ, ಮೆಂತ್ಯಾ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಸೋಪು, ತಾಲೀಸಪತ್ರಿ, ಖರ್ಜೂರ, ಕೇತಕೀ, ಚಂದನ, ತಗರ, ಯವಕ್ಷಾರ, ಇವೆಲ್ಲಾ ೧-೧ ತೊಲಾ ದಂತ ತಂದು ಚೂರ್ನಿಸಿ ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಪತ್ರಿ, ನಾಗಕೇಸರಿಯ ಚೂರ್ನದಿಂದ ಆಲೋಡಿತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ದಜ್ಜೆ ಕರ್ಮದಿಂದ ಅಧಿವಾಸಿತನ ನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಣ್ಣಿನ ಜಿಡ್ಡೆಳ್ಳ ಪಾತ್ರೀಲಿ ಉತ್ತಮ ವೈದ್ಯನು ಇದನ್ನು ಇಟ್ಟು ದಿನವೂ ೧ ತೊಲಾ ಚೂರ್ನವನ್ನು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಅಥವಾ ಭೋಜನೋತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದು. ಇದರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಹತ್ತು ಪ್ರೀಯರ ವಶಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯವು ಶಿಥಿಲವಾಗುವದಿಲ್ಲ; ವೃದ್ಧರಿಗೂ ಇದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು. ೧ ಮಾಸ ಸೇವನೆಮಾಡಿದರೆ ವೃದ್ಧತ್ವವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. ಬಲವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಿತವಾದದ್ದು. ವಾತನಾಶನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ವೀರ್ಯವನ್ನು ವಿಕೇಷವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಹೈಯರೋಗವನ್ನೂ, ೫ ಕಾಸಗಳನ್ನೂ, ವಾತಜ, ಪಿತ್ತಜ, ಕಫಜ, ಸನ್ನಿಪಾತಜ ರೋಗಗಳನ್ನೂ, ೧೮ ಕುಷ್ಠಗಳನ್ನೂ, ವಾತರಕ್ತ, ಪ್ರಮೇಹ, ಶ್ಲೀಶದ, ಕೋಬಿಗಳನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಂತಿ, ಸುವತ್ತುಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಅರ್ಶಸ್ಸುಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. ವಾಜೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾದದ್ದಿಲ್ಲ. ಬಂಜೆಯರಿಗೂ, ದುರ್ಬಲರಿಗೂ, ಕ್ಲಿಬಿರಿಗೂ, ಅಬ್ಬರೇತಸ್ಸಿನವರಿಗೂ, ಓಜಸ್ಸು, ತೇಜ, ಬಲ, ಸ್ವೇದ, ಬುದ್ಧಿ, ಆಯುಸ್ಸು ಇವುಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ”

ವಸಂತಮಾಲಿನೀ ಮಾತ್ರ:—ಬಂಗಾರದ ವರ್ಕ್ ೧ ಭಾಗ, ತೂತು ಮಾಡದ ಮುತ್ತು ೨ ಭಾಗ, ಶಿಲಾಜಿತು ೩ ಭಾಗ, ಮೇಣಸು ೪ ಭಾಗ, ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿದ. ಕಪರಿಸತ್ತು ೮ ಭಾಗ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕೊಂಡು ಬೆನ್ನಾಗಿ ಚೂರ್ನಿಸಿ ಆಕಳಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಾಕಿ ಕೊಂಡು ಅರಿಯುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಚನ್ನಾಗಿ ಅರಿದನಂತರ ಅದರ ಜಿಡ್ಡು ಹೋಗುವವರಿಗೂ ನಿಂಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿಯುವದು. ಇದಾದನಂತರ ಇದನ್ನು ಶೀಸೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಕರೀರ ಬಲವರಿತು ೧-೨ ಗುಂಜೆ ತೂಕವನ್ನು ಹಿಪ್ಪಲಿಚೂರ್ಣ ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಅನುಪಾತದಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಬೇರ್ಣಜ್ವರ,

ಧಾತುವಿಕಾರ, ಗರ್ಭ, ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಮೂತ್ರಕೃತ್ರಿ, ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ, ವ್ರದರೋಗಗಳನ್ನೂ ಅನುಪಾನಭೇದದಿಂದ ನಾಶಮಾಡುವದು, ಆಯುಸ್ಸೇಚ್ಛಾ ವೀರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುವದು. ಈ ವಸಂತಮಾಲಿನೀ ಮಾತ್ರೆಯು ರಸ್ತೆವಾದದ್ದು, ವೈದ್ಯರಿಗೆ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತರುವದು.

ಈ ಇಲ್ಲಿ ಖಪ್ಪರಿಸತ್ತು ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ದುಷ್ಪ್ರಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಬರೆದಿರುವೆವು. ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವದು.

“ಧಾತುಕೀ ಕ್ರಿಫಲಾ ಚೂರ್ಣಂ ರಸೇನೇಕ್ಷುಜಕೇನ ತು || ಭಾವಯಿತ್ವಾ ತತಃ ಪಶ್ಚಾತ್ ನುಧು ಶರ್ಕರ ಸಂಯುತಮ್ || ಜೀರ್ಣಕಾಯೋಽಸು ತಲ್ಲಿಛಾ ಪಿಭೇತ್ಪೀಠಂ ತತೋ ನಿಶಿ || ಕಾಮಯೇತ್ಪೀಠಸುಖಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಕಾಮಾಗ್ನಿಸ್ತಸ್ಯವರ್ಧಕೇ || ”

“ಧಾತುಕೀಕುಸುಮ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ತಾರೇಕಾಯಿ, ನಲ್ಲಿಚಟು ಇವು ನಾಲ್ಕು ನೂರು ಸಮಭಾಗವಾಗಿ ಚೂರ್ನಿಸಿ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಗತಮಾಡಿ ಕಟ್ಟಿ ಪರಸ್ಪರದಲ್ಲಿ ಛಾವಣಿಮಾಡುತ್ತಾ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ನೂಗಿಸುತ್ತಾ ೨೦ ಭಾವನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಇದರಲ್ಲಿ ಕರ್ಷಮಾತ್ರವನ್ನು ಸಕ್ಕರೆ ಜೇನುತುಪ್ಪದೊಡನೆ ಸಾಯಿಂ ಕಾಲ ಸೇವಿಸಿ ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯಬೇಕು. ಇದರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಜೀರ್ಣನಾದ ಪುರುಷನೂ ಸಹ ಕಾಮಸುಖವನ್ನು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದನುಭವಿಸುವನು. ಕಾಮಾಗ್ನಿಯು ವೀರ್ಯವು ಈ ಚೂರ್ಣಜುಡಿಂದ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ತರುಣನಾದವನೇ ಇದನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಕೇಳಬೇಕಾದ್ದೇನಿದೆ?”

ವೀರ್ಯವೃಂಭನಕ್ಕೆ:—ನೆಗ್ಗಿ ಲಬ್ಬೇರು, ನೆಲ್ಲಿಯಜಟ್ಟು, ಅಮೃತದಬಳ್ಳಿ ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಸಮಭಾಗ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ, ಶೋಧಿಸಿಕ್ಕೊಂಡು ಆ ಚೂರ್ಣದ ಸಮತೂಕ ಯಳ್ಳುಜಾಕಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನುಣ್ಣುಗರದು ಸಕ್ಕರೆ ಜೇನು ರಾತ್ರಿ ಅರ್ಧತೊಲೆಯಷ್ಟು ತಿಂದು ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದು. ಆ ರಾತ್ರಿ ರತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿವೃಣನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಜೀವಂತಿಯಚೂರ್ಣ ೧ ತೊಲೆಯನ್ನು ಕರೀ ಆಕಳಹಾಲು ೧ ಬಾವು ಕಾಡಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಕೇರಿಸಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಪಥ್ಯ ಕಲದಿ, ಸ್ತ್ರೀಸಂಗವಿಲ್ಲದೆ ೨೦ ದಿನ ಸೇವಿಸಲು ಸಪುಂಸಕತನವು ನಿರ್ಮೂಲವಾಗಿ ಮಾಹಾ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು. ಹೊಂದ ಗಂಡಸುತನ ಬರುತ್ತದೆ.

“ಅಮೃತಾಸುಮಲಕೀ ತ್ರಿಕಂಟಕಾನಾಮ್ |

ಹವಿಷಾ ಶರ್ಕರಯಾ ನಿಶೇವನೇನ ||

ಅಜರಾ ಅನುರಾ ಅಪಾರವೀರಾ |

ಅಧಿಕೇಶಾ ಅಧಿಕೇಸ್ವತಾ ಅಭೂರ್ವಾ || ”

“ಅನ್ಯತದಬಳ್ಳಿಯಸತ್ತು, ನೆಲ್ಲಿಜಟ್ಟು, ಆನೆನೆಗ್ಗಿಲು ಇವುಗಳನ್ನು ಜೂರ್ನ್‌ಮಾಡಿ, ವಸ್ತ್ರಗಾಳತಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ತುಪ್ಪ, ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದು (ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯಬೇಕು.) ಇದರ ಸೇವನೆಯಿಂದಲೇ ಅದಿತಿಯ ಪುತ್ರರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಜರಾರಹಿತರಾಗಿಯೂ, ಮರಣಹಿತರಾಗಿಯೂ, ಅಪಾರ ವೀರರಾಗಿಯೂ, ಕಪ್ಪಾದ ಕೂದಲುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.” ಅಂದರೆ ಈ ಜೂರ್ನ್ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಇವೆಲ್ಲಾ ಗುಣಗಳೂ ಉಂಟಾಗುವವೆಂದು ಭಾವವು.

“ವಿದಾರೀ ಕಂದ ಕಲ್ಪಂ ತು ಘೃತೇನ ಪಯಸಾ ನರಃ || ಉ

ದುಂಬರಸಮಂ ಪಾದರ್ಗ ವ್ಯದೋಽಪಿ ತರುಣಾಯತೇ || ”

“ನಲಗುಂಬಳಗುಡ್ಡೆ ೧ ತೊಲೆ ಜೂರ್ನ್‌ವನ್ನು ಘೃತದೊಂದಿಗೆ ಸೇವಿಸಿ ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ವೃದ್ಧನೂ ತರುಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಾದ್ದರಲ್ಲಿ ತರುಣನೇ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಸ್ತ್ರೀಸಾಖ್ಯೆದಲ್ಲಿ ಮನ್ಮಥನೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ.”

“ಜೂರ್ಣಂ ಘೃತಂಕ್ವಾದ್ರಯುತಂ ರಸೈಸ್ಸೈಃ |

ನಿಭಾವಿತಾಯಾ ಬಹುಧಾ ವಿದಾರ್ಯಾಃ ||

ನಿಷೇವ್ಯಮಾಣೋಽನುದಿನಂ ವಿಲಾಸೀ |

ದಶಾಶ್ವನಾಭಿಸ್ಸಹಸಾ ರಮೇತ || ”

“ವಿದಾರೀ (ನಲಗುಂಬಳಗುಡ್ಡೆ) ರಸದಿಂದ ಅನೇಕಸುಖ ಭಾವನೆಯಾದ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ವಣಗಿಸಿದ ನಲಗುಂಬಳಗುಡ್ಡೆ ಜೂರ್ನ್‌ವನ್ನು ದಿನಂಪ್ರತಿ ೧ ಹೊತ್ತು ೧ ತೊಲೆಯಂತೆ ತುಪ್ಪ, ಜೇನುತುಪ್ಪ (ತುಪ್ಪಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಮೆ) ಗಳಿಂದ ಕಲಿಸಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರುವ ವಿಲಾಸೀ ಪುರುಷನು ಹತ್ತು ಜನ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನಾದರೂ ಜೈಸುವಷ್ಟು ವೀರೈಯುಕ್ತನಾಗುವನು.”

ಲಾಕ್ಷಾದಿ ತೈಲಃ—ಅರಳೇಮರದ ಅರಗು ೨೦ ತೊಲಾ, ಹೀನೀರು ೪೦ ತೊಲಾ, ಪೆತಾನೀಲೋಧ್ರ ೫ ತೊಲಾ, ಇವನ್ನು ಕಷಾಯವಿಟ್ಟು ಲಭ್ಯಗ್ನಿಯಿಂದ ಚತುರ್ಥಾಂಶ ಕಷಾಯವನ್ನು ಇಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದರಲ್ಲಿ ಆಕಳವು ಜ್ವಿಗೆ ೪೦ ತೊಲಾ, ಯಳ್ಳುಯಣ್ಣ ೪೦ ತೊಲಾ, ಸೋಪು, ಅಕ್ಕಗಂಧಿ, ಅರಿಶಿನ, ದೇವದಾರು, ಬೂರಗದಲಿಂಟು, ಪರ್ಪಾವ್ವಳ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಚೀವೃಮಧು, ತುಂಗಮುಸೈ, ರಕ್ತಚಂದನ, ರಾಸ್ಮಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ತಲಾ ಒಂದೊಂ

ದು ತೊಲೆಯಂತೆ ಶೇರಿಸಿ ಚೂರ್ನಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರಗಳತನೂಡಿ ಆ ತೈಲದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದೇವಿಧವಾದ ಲಘ್ನಗ್ನಿಯಿಂದ ಪಾಕಮಾಡಬೇಕು, ತಳೆ ಶೀಯ ಬಾರದು, ರಸವೆಲ್ಲಾ ಇಮರಿ ತೈಲಮಾತ್ರ ಉಳಿದನಂತರ ಬಳ್ಳೇ ಸುವಾಸನೆ ಖರತೊಡೆಗಳು ಇಳುಕೊಂಡು ಗಾಜಿನಕುಪ್ಪಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆ ತೈಲವನ್ನು ಮದನಮಾಡುವದರಿಂದ ಜೀರ್ಣಜ್ವರ, ವಿಷಮಜ್ವರ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವದಲ್ಲದೆ ರಕ್ತಶುದ್ಧಿ, ಧಾತುವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು. ಬಲ ಪುಷ್ಟಿ ಕಾರಿ.

“ ಸ್ವಯಂಘುಕ್ತೇಕ್ಷಂರಕಯೋಃ ಬೀಜಜೋರ್ಣಂ ಸಶರ್ಕರಮ್ || ಧಾರೋಷ್ಣೇನ ಸರಃ ಪೀತ್ವಾ ಪಯಸಾ ನ ಕ್ಷಯಂ ವ್ರಜೇತ್ || ”

“ ಸಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಕೊಳವಳಕೆಬೀಜ ಸಮವಾಗಿ ಚೂರ್ನಿಸಿ, ದಿನ ೧ ಹೊತ್ತು ಸಕ್ಕರೆಯೊಡನೆ ಧಾರೋಷ್ಣ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ವೀರ್ಯವು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಹ್ವೀಣಿಸುವದಿಲ್ಲ. ”

“ ಶಕ್ರಾಸನಸ್ಯ ಬೀಜಾನಾಂ ಚೂರ್ಣಾನ್ಯಷ್ಟ ಪಲಾನಿ ಚ || ಹನಿಷಃ ಕುಡವಂ ಚೈಕಂ ಸಿತಾ ಪ್ರಸ್ಥಂ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಚ || ಶತಾವರೀರಸಃ ಪ್ರಸ್ಥಂ ತಥಾ ಶಕ್ರಾಸನಸ್ಯ ಚ || ಗವಾಮಜಾ ಪಯಃ ಪ್ರಸ್ಥಂ ತತಃ ಪ್ರಸ್ಥದ್ವಯಂ ಪಜೇತ್ || ಧಾತ್ರೀ ದ್ವಿಜೀರಕಂ ಮುಸ್ಥಂ ತ್ವಗೇಲಾ ಪತ್ರಕೇಸರಮ್ || ಅತ್ಮಗುಪ್ತಾ ಚಾತಿಬಲಾ ತಾಲಾಂ ಕುರಕ ಸೇರುಕಮ್ || ಶೃಂಗಾಟಿಕಂ ತ್ರಿಕಟುಕಂ ಧಾನ್ಯಮುಭ್ರಂ ಜವಂಗೆಕಮ್ || ಪಥ್ಯಾ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಚ ಕಾಕೋಲೈಃ, ಖರ್ಜೂರಂ ಕ್ಷುರಕಂ ತಥಾ || ಕಟುಕಾ ಮಧುಕಂ ಕುಷ್ಠಂ ಲವಂಗಂ ಸಾರಸೈಂಧವಮ್ || ಯನಾನೀ ಜಾಜನೋದಾ ಚ ಜೀವಂತೀ ಗಜಪಿಪ್ಪಲೀ || ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಕರ್ಷಮೇಕಂತು ಚೂರ್ಣಿತಾನಿ ಶುಭಾನಿ ಚ || ಕುಡನಾರ್ಥಂ ಪಾಕಶೀಷೆ ಮಧುನಃ ಪ್ರಕ್ಷಿಪೇತ್ತತಃ || ಮೃಗಾಂಡಜಂ ಸಕರ್ಮೂರಂ ಯಥಾಲಾಭಂ ವಿನಿಕ್ಷಿಪೇತ್ || ರತಿವಲ್ಲಭನಾಮಾಯಂ ಸೇವ್ಯಮಾನೋ ಮಹಾರಸಃ || ಪರಮೌಜಸ್ಯ ರೋ ಬಲೋ ವಾತವ್ಯಾಧಿ ವಿನಾಶನಃ || ರಕ್ತಪಿತ್ತಹರೋ ವ್ಯಮೋ ದೃಷ್ಟಿಸಂದೀಪನಃ ಪರಃ || ಪಿತ್ತಶ್ಲೇಷ್ಣಾಮಪಿತ್ತಘ್ನೋ ವಿಷಗುಲ್ಮ ಜ್ವರಾಪಹಃ || ಯಾಪಯನ್ಯೇಷಮಂದಾಗ್ನಿಂ ರೋಗಾಣಾಂ ಕ್ಷಯಹೇತುಕಃ || ನ ಭವೇಲ್ಲಿಗಶ್ಮಿಥಿಲ್ಯಂ ವೃದ್ಧಾನಾಂ ಪುಷ್ಟಿವರ್ಧನಃ || ಯಸ್ಯ ಗೇಹೇ ಸದಾಬಹ್ಯಃ ಪತ್ನುಃ ಸ್ತುಃ ಸುಮನೋಹರಾಃ || ರಸಃ ಸೇವ್ಯಃ ಸದೈವಾಪಯಂ ಮೋಹಕೋ ರತಿವಲ್ಲಭಃ || ”

“ ಇಂದ್ರಜನೆಯಚೂರ್ಣ ೩೨ ತೊಲೆ, ಆಕಳತುದ್ದು ೧೬ ತೊಲೆ, ಸಕ್ಕರೆ ೬೪ ತೊಲೆ, ಶತಾವರಿಯರಸ ೬೪ ತೊಲೆ, ಇಂದ್ರಜನೆಯರಸ ೬೪ ತೊಲೆ, ಆಕಳಹಾಲು ೬೪ ತೊಲೆ, ಅಡಿನಹಾಲು ೬೪ ತೊಲೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಪಾಕಮಾಡಬೇಕು. ತದನಂತರ—ನೆಲ್ಲಿಜಟ್ಟು, ೨ ಜೀರಿಗೆ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ದಾಲಚೆನ್ನಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಪತ್ರ, ಕೇಸರಿ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಪೇರಾ ಮುಟ್ಟು (ಬಟ್ಟಗಡಲೆ), ತಾಳೆಯಚೆಗರು, ಕಸೇರುವೆಂಬ ಗ್ರಂಥಿಕದ್ರವ್ಯ, ಕಿಂಫಾಡಾ ಎಂಬ ದ್ರವ್ಯ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಕೊತ್ತುಂಬರೀಬೀಜ, ಅಭ್ರಕಫಸ್ಯ, ವಂಗಭಸ್ಮ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಕಾಕೋಲೀ, ಹ್ವೇರಕಾಕೋಲೀ, ಬರ್ಜಾರ, ತಾಲಮುಖಾನಾಬೀಜ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಚಂಗ ಲಕೋಷ್ಠ, ಲವಂಗ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಅಜವಾನ, ಅಜಮೋದ, ಜೇವಂತೀ, ಗಜಹಿವ್ವಲಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ೧—೧ ತೊಲಾದಂತೆ ಕೇರಿಸಿ, ಚೂರ್ಣಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರಗಳ ತಮಾಡಿ ಪಾಕಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಕೂಡಿಸಿದನಂತರ ೧೬ ತೊಲೆ ಸೇವನವಾದ ಜೇನು ತುಪ್ಪವನ್ನೂ ಹಾಕಿ—ಸ್ವಲ್ಪ ಕಸೂರಿ, ವಜ್ರಕರ್ಪೂರ (ಶಿಕ್ಕಿದಪ್ಪು) ಹಾಕುವದು. ಇದು ರತಿವಲ್ಲಭನೆಂಬ ಪಾಕವು, ಬಹು ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ವಾತವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. ರಕ್ತಪಿತ್ತವನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ವೀರೈವ್ಯದ್ವಿಕರ, ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಪಿತ್ತ, ಕಫ, ಆಮಶಿತ್ತ, ವಿಷ, ಗುಲ್ಮ, ಜ್ವರ ಇವುಗಳನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಮಂದಾಗ್ನಿಯನ್ನು ದೂರಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಲಿಂಗವು ಯಾವಾಗಲೂ ಶಿಥಿಲವಾಗುವದಿಲ್ಲ; ವೃದ್ಧರಿಗೂ ಪುಷ್ಟಿಪ್ರದವು. ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಲಾಸಯುಕ್ತರಾದ ಅನೇಕ ಹೆಂಡತಿಯರು ಇರುವರೋ ಆ ಪುರುಷನು ಈ ರತಿವಲ್ಲಭಪಾಕವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಅವನು ರತಿ ಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನಂತಾಗುವನು. ”

ಆನೆನೆಗ್ಗಲು, ತಾಲಮುಖಾನಾ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಶತಾವರಿ, ಸಫೇದಮುಸಲೀ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಚೆಟ್ಟುಮುಟ್ಟು, ಬಟ್ಟಗಡಲೆ (ಪೇರಾ ಮುಟ್ಟು) ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮತೂಕವಾಗಿ ಚೂರ್ಣಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರಗಳತಮಾಡಿ ದಿನವೂ ರಾತ್ರಿಯೂ ಅರ್ಧತೊಲಾ ಚೂರ್ಣ, ಅರ್ಧತೊಲೆ ಸಕ್ಕರೆ ಕೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸುವದು, ಮೇಲೆ ಕಾದ ಆಕಳಹಾಲನ್ನು ಅಥವಾ ಯಮೈಹಾಲನ್ನು ಕೂಡಿಯು ವದು. ಪಥ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮಹಾವೀರೈವ್ಯದವು. ಸಪುಂಸಕತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತದೆ. ೧ ಮಂಡಲ ಸ್ತ್ರೀಭೋಗ ಕೂಡದು.

“ ಕಪಿಕಚ್ಚುಕ ಮೂಲಾನಿ, ತಿಲಾಶ್ಚೈವಾಶ್ವಗಂಧಿಕಾ || ವಿದಾರೀ ಕಂಧಜಂ ಚೂರ್ಣಂ ಪಚ್ಛಿಕಾ ತಂದುಲಾನಿ ಚ || ವಿಶಾನಿ ಪಯ

ಸಾ. ಪಿಷ್ಪಾಘೃತೇನ ಸಹ ಪಾಯಯೇತ್ || ದಿನೇ ದಿನೇ ಚ ಸಂ
ಭಕ್ಷ್ಯೇದ್ಯದಿ ನಾರೀ ಗೃಹೇ ಭವೇತ್ || ”

“ ನಸುಗುನ್ನಿಬೀರು, ತೂಳಿಯದ ಎಳ್ಳು, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ನೆಲಗುಂಬಳ
ಗಡ್ಡಿಯ ಚೂರ್ಣ, ೬೦ ದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುವ ಭತ್ತದ ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟು ಇವೆಲ್ಲ
ಸಮವಾಗಿ ಚೂರ್ಣಿಸಿ ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ೧೦೦೦ ತೊಲೆಯಂತೆ ಚೂರ್ಣವನ್ನು
ಸಕ್ಕರೆಮೊದಲನ ಸೇವಿಸಿ ಮೇಲೆ ಕಾದಹಾಲಿಗೆ ತುಪ್ಪಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಡಿ
ಯುತ್ತಾ ೨೧ ದಿನ ಅಥವಾ ೧ ಮಂಡಲ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅವನಮನೇಲಿ ನವ
ಯಾನನಾಪ್ತರೀ ಇರಲೇಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಿತ್ಯವೂ ಸೇವಿಸಲಿಕ್ಕಾಗದು. ”

“ ಮಾತಾ ಯಮೋ ೨ಶ್ವಗಂಧಾಚಿ ನಾನರೀ ಶತಮೂಲಿಕಾ ||

ಕೋಕಿಲಾಶ್ವಸ್ಯ ಬೀಜಾನಿ ಶಾಲ್ಮಲೀ ಚ ಶತಾವರೀ || ಸಫುತಂ

ಪೆಯಸಾ ಪೀತ್ವಾ ಸಂಡೋಽಪಿ ರಮಯೇತ್ಪ್ರಿಯಂ || ”

“ ಉದ್ದು, ಯವ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಶತಾವರಿ, ಶಾಲಮೆ
ಪಾನಾ, ಬೂರಗದಅಂಟು, ಮಜ್ಜೆಗೆಗಡ್ಡೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮವಾಗಿ ಚೂರ್ಣಿಸಿ
ರಾತ್ರಿಕಾಲ ೧ ತೊಲೆ ಸಕ್ಕರೆ ತುಪ್ಪದೊಂದಿಗೆ ಸೇವಿಸಿ ಕಾದಹಾಲು ಕುಡಿ
ಯುತ್ತಾ ಬರಲು ಪಂಡನು ಸಹ ಪ್ರೀತುಬದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ. ”

“ ಶತಾವರೀ ಶು ನಿಷ್ಪೀಡ್ಯ ರಸಪ್ರಸಿದ್ಧಯಂ ಹರೇತ್ || ತೈಲಂ
ತೇನ ಪಚೇತ್ಪ್ರಸಂ ಪ್ರೀರಂ ದತ್ವಾ ಚತುರ್ಗುಣಮ್ || ತತ್ತೈ
ಲಂ ಚ ಪಚೇದ್ಧೀರಃ ಶನೈಃ ಮೃದ್ವಗ್ನಿನಾ ಶುಭಮ್ || ಪಿಷ್ಠಧೀ
ನಾಂ ತತೋಭಾಗಂ ದಾಪಯೇತ್ಪ್ರವಾತ್ರಕಮ್ || ಶತಪು
ಷ್ಪಾ ದೇವದಾರು ಮಾಂಸೀ ಶೈಲೀಯಕಂ ವಚಾ || ಚಂದನಂ
ತಗರಂಕುಷ್ಠಂ ಏಲಾಚಾಂಶುಮತೀ ಬಲಾ || ರಾಸ್ನಾಚೈವಾಶ್ವ
ಗಂಧಾ ಚ ವಿಡಂಗಂ ಮುರಿಚಾನಿ ಚ || ಪೀಲುಪರ್ಣೀ ಚತ್ವಕು
ತ್ರಂ ತಥಾಗಂಧರ್ದಹಸ್ತಿಕಾ || ಸೈಂಧವಂ ಚ ಸಮಂ ದದ್ಯದ್ವಿ
ಶ್ವಭೇಷಜಮೇವಚ || ಏಷಾಂ ಕಲ್ಪೈಃ ಪಚೇದ್ಧೀನೂಃ ಶೃಂಗಿ
ಬೇರರಸೇ ತತಃ || ಸಿದ್ಧಂ ಜ್ವಾತ್ವಾ ಸಮುತ್ಕಾರ್ಯ ಮುದ್ದರಯೇ
ಚ್ಛುಭ ನಾಸರೇ || ಕುಬ್ಜಾ ಯೇ ನಾನುನಾಶ್ಚೈವ ಪಂಗುಸಾದ
ಜಡಾಶ್ಚ ಯೇ || ಮಹಾನಾತೇನ ಯೇ ಭಗಾ, ಹಿತಂ ತೇಷಾಂ
ವಿಸರ್ಪಿಣಾಮ್ || ಸಂಕೋಚನೇ ಶು ಗಾತ್ರಾಣಾಮ್ ಸನ್ನಿಪಾ
ತೇ ಚ ದಾರುಣೇ || ಗ್ರಂಥಿರೋಗೇ ಚ ಹೃಚ್ಛೂಲೇ ಹಿತಮೇ
ತ ಚೈರೋಗ್ರಹೇ || ಶಮಯೇತ್ಪ್ರಕ್ಷಿಶ್ಫಲಾನಿ, ಕರ್ಣಕೂಲಾ
ನ್ಯನೇಕಶಃ || ರೋಗಾಸಂತರ್ಗಲೋಚ್ಛಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವಾನೇತತ್ಕೃ

ಪೋಹತಿ || ಯೇಷಾಂ ಶುಷ್ಕತಿ ನೈಕಾನೋಲಿ, ಯೇಷಾಂ ಚಿತ್ತ
ಭ್ರಮೋ ಭವೇತ್ || ಜೀರ್ಣೇಂದ್ರಿಯಾಶ್ಚ ಯೇ ಮರ್ತ್ಯಾಃ ಜ
ರಯಾಜರ್ಜರೀ ಕೃತಾಃ || ನುಂದ ಮೇಧಾವಿನೋ ಯೇ ಚ
ಶ್ರುತಿಯೇಷಾಂ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ || ಭುಕ್ತಂ ನಜೀರ್ಮತೇ ಯೇಷಾಂ
ಅಗ್ನಿ ಮುಂದತರೋ ಭವೇತ್ || ಯಾ ಚ ವಂಶ್ಯಾ ಭವೇನ್ನಾರೀ
ಕಾಕವಂಶ್ಯಾಚಯಾಭವೇತ್ || ಯೋನಿ ರೋಗಗತಾ ಕಾಚಿದ್
ಭಂ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ಯಾ ನನಾ || ಪ್ರಮೇಹೇಷು ಚ ಸರ್ಮೇಷು
ಹೃಂಡವೃದ್ಧಿ ಗದೇಷು ಚ || ಭ್ರಮೇಷು ಪಾಂಡುರೋಗೇಷು
ಕಾಮಲಾ ಯಾನಿದಂ ಹಿತಮ್ || ಅಪಸ್ವಾರಂ ಗಂಡಮಾಲಾಂ
ವಾತಶೋಣಿತಮೇವ ಚ || ಪಿಟಿಕಾಃ ಸರ್ವ ಕುಷ್ಠಾಂಶ್ಚ ದ
ದ್ರುಂ ಪಾಮಾಂ ವಿಚರ್ಜಿಕಾಮ್ || ವಿನಿಹಂತಿ ಜ್ವರಾ ಸರ್ವಾ
ನಾತಪಿತ್ರಕಘೋಷ್ಠಿಕಾ || ಮಾಸಮೇಕಂ ಪಿಬೇದ್ಯಸ್ತು ಯಾ
ವನಶ್ಯಃ ಪುನರ್ಭವೇತ್ || ಕಾಮಾಗ್ನಿಜನನಂ ಚೈತತ್ ಬಲವೀ
ರ್ಯವಿನರ್ದನಮ್ || ನಸ್ಯೇ ಪಾನೇ ತಥಾಭ್ಯಂಗೇ ನರೋ ನಿತ್ಯಂ
ಚ ಸೇವಯೇತ್ || ಏತಚ್ಚತಾವರೀ ಶೈಲಂ ನರನಾರೀ ಹಿತಾ
ವಹಮ್ || ”

“ಹರೀ ಶತಾವರೀ ಗಡ್ಡೆಗಳಿಂದ ತೆಗೆದ ಅಪೂಟರಸ ೧೬೦ ತೊಲಾ,
ಯೆಳ್ಳೆಯಣ್ಣೆ ೮೦ ತೊಲಾ, ಆಕಳೆಹಾಲು ೩೨೦ ತೊಲಾ, ಇದನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ
ಪಾಕಮಾಡುತ್ತಾ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಔಷಧಗಳನ್ನು ತಲಾ ೧—೧ ತೊಲಾದಂತೆ
ಹಾಕಬೇಕು. ಸೋಪ್ಲೆ, ದೇವದಾರು, ಬಾಲಹರಡೆ, ಶಿಲಾಜಿತು, ಬಜೆ,
ಕೆಂಪುಚಂದನ, ತಗರ, ಕೋಪ್ಪು, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಅಂಶಮತೀ, ಕಳ್ಳೆಗಡಲೆ,
ರಾಸ್ಟ್ರೆ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಮೇಣಸು, ಪೀಟುಪರ್ಣೆ, ದಾಲಚೆನ್ನಿ,
ಲವಂಗಪತ್ರೆ, ಹರಳಬೇರು, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಶುಂಠಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಶೇರಿಸಿ ಜೂ
ರ್ನಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರಗಾಳತಮಾಡಿ ಶೇರಿಸುವದು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹರೀಶುಂಠೀರಸವನ್ನೂ
ಹಾಕಬೇಕು. ಪಾಕವಾಗಿ ಇಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಇದನ್ನು ದಿನವೂ ಶರೀರಕ್ಕೆ
ಮಾಲಿಸ್. (ಲೇವ) ಮಾಡುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ವಾಶಿಯಾಗುವ
ರೋಗಗಳು—ಕುಬ್ಜ, ವಾಮನ, ಪೆಂಗು, ಪಾದಜಡತಾ ಮುಂತಾದ ವಾಯು
ವಿಕಾರಗಳೂ, ಭಗ್ನರೋಗ, ವಿಸರ್ಪಿ, ಗಾತ್ರಸಂಕೋಚನ, ದಾರುಣವಾದ
ಸನ್ನಿಪಾತ, ಗ್ರಂಥಿರೋಗ, ಹೃದಯಕೂಲಿ, ಶಿರೋಗ್ರಹ, ಕುಕ್ಷಿಕೂಲಿ,
ಕರ್ಣಕೂಲಿ, ಅಂತರ್ಗಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು ಇವೆಲ್ಲಾ ನಿವಾರಣೆ
ಯಾಗುವವು. ಕಾಮೋತ್ಪತ್ತಿ ಇಲ್ಲದವರೂ, ಚಿತ್ತಭ್ರಮೆಯವರೂ,

ಕ್ಷೇಣೇಂದ್ರಿಯರೂ, ಜರಾದಿಂದ ಜರ್ಯುರಿತರಾದವರೂ, ಬುದ್ಧಿಮಾಂದ್ಯರೂ, ಕಿವುಡಾಗಿರುವವರೂ, ಅಜೀರ್ಣಾತುರರೂ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಇದರ ಸಸ್ಯ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಸೇವಿಸುವಿಕೆ, ಮೇಲೆ ಮರ್ದನೆ ಈ ಮೂರರಿಂದಲೂ ಗುಣವಾಗುವರು. ಬಂಜೆಯರೂ, ಕಾಕವಂಧ್ಯಾ, ಯೋನಿರೋಗವುಳ್ಳವಳೂ ಇದರಿಂದ ಗುಣವನ್ನು ಪಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ಪ್ರಮೇಹಗಳೂ, ಅಂಡವೃದ್ಧಿ, ಭ್ರಮೆ, ಪಾಂಡುರೋಗ, ಕಾಮಲಾ, ಅಪಸ್ವರ, ಗಂಡಮಾಲೆ, ವಾತರಕ್ತ, ವಿಟಕಗಳು, ಎಲ್ಲಾ ಕುಷ್ಠವ್ಯಾಧಿಗಳು, ದದ್ದು, ಕಜ್ಜಿ, ತುರಿ, ವಿಚರ್ಚಿಕಾ, ವಾತಪಿತ್ತ ಕಫದ ಎಲ್ಲಾ ಜ್ವರಗಳು ಇವೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ವಾಮವಾಗುವವು. ಬಂದು ಮಾಸಮಾತ್ರ ಇದನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಹೊಸ ಯಾವನನ್ನೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾಮಾಗ್ನಿಯುಂಟಾಗಿ ಬಲ ವೀರ್ಯಗಳನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ತೈಲವನ್ನು ಸಸ್ಯಮಾಡುವಿಕೆಯಿಂದಲೂ, ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಸೇವಿಸುವದರಿಂದಲೂ, ಅಭ್ಯಂಗಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದಲೂ, ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸೇವಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಸರ್ವರಿಗೂ ಹಿತವಾದದ್ದು. ”

“ ವಾರಾಹೀಕಂದ ಶೃಂಗಾಟಿಕ ಪಲಿಯುಗಲಿಂ ಚೂರ್ಣಿತಂ ಕಿಂಚಿ

ದಾಜ್ಞೇ |

ಭ್ರಷ್ಮಂ ಜಾತೀಫಲಿ ತ್ವಕ್ಸುರಕುಸುಮ ಕಣಾ ಕೇಸರಾಣಾಂ ಪ

ಲಂ ಚ ||

ಶ್ವೇತಾ ಸರ್ವೇಃ ಸಮಾನಾಂ ಪಯಸಿ ದಶಗುಣೇ ಸಾಧುಪಕ್ತ್ಯಾ

ಮಹಿಷ್ಯಾಃ |

ಕಾಮೋ ದ್ಯೋಧಾಯ ಕಾರ್ಯಸ್ತದನು ಚ ವಟಿಕಾಃ ಕಾಮುಕ್ಯೈಃ

ಶುಕ್ರವೃದ್ಧೈಃ ||

ಖನಾಂ ಸದಾಸೇವ್ಯಮಾನೋ ವೃದ್ಧೋಽಪಿ ತರುಣಾಯತೆ ||

ತರುಣೇನಾಂ ಶತಂ ಯಾತಿ ತರುಣಸ್ಯತು ಕಾ ಕಥಾ ? || ”

“ ವಾರಾಹೀಕಂದ, (ಹಂದಿಯ ಮುಸುಡಿಯಂತೆ ಬೆಳೆದಿರುವ ಕರೀಬಣ್ಣದ ಕಾಡುಗೊಣಸಿನಭೇದ) ಸಿಂಧಾಡಾ (ಇದು ಉತ್ತರರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕಳವಾಗಿ ಬಿಗುತ್ತದೆ) ಇವೆರಡೂ ೧-೧ ಪಲ (ಪಲಕ್ಕೆ ೪ ರೂಪಾಯಿತೂಕ) ಜೂರ್ನಿಕಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹುರಿಯಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಲವಂಗವತ್ರೈ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕೇಸರಿ, ಇವೆಲ್ಲಾ ೧-೧ ಪಲ, ಇವೆಲ್ಲದರ ಸಮತೂಕ ಸಕ್ಕರೆ ೩ ಪಲ ಸೇರಿಸಿ ಯಮೈಯಾಣಾಲು ೩೦ ಪಲದಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಕೈಮಾಡುವದು. ಖೋವಾ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ೨-೨ ತೂಲೆಯ ಉಂಡೆ ಮಾಡಿ ಇದನ್ನು ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಯಮೈಯಾಣಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ

ಬರಲು ಅವನ ಇಂದ್ರಿಯವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅತಿ ತೀವ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಇಂದ್ರಿಯವು ಸ್ವೀಕರಿಸುವದಿಲ್ಲ. ವೃದ್ಧನೂ ಈ ಗೋಳಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಮೂನೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ, ತರುಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ ; ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕಾಮಸನ್ನಿಭನೇ ಆಗುವನು. ”

“ ಲಘುಶಾಲ್ಮಲಿ ಮೂಲೇನ ತಾಲಮೂಲೀ ಸುಚೂರ್ವಿಕಾಮಃ ||
ಸರ್ಪಿಷಾ ಪಯಸಾ ಪೀತ್ವಾ ನರಶ್ಚಟಿಕವದ್ಭವೇತ್ || ”

“ ಕಿರೀಟೂರಗದಬೇರು, ತಾಳೆಯಬೇರು ಇವರಡನ್ನೂ ಜೂರ್ನಿಸಿದ ಜೂರ್ನ ದಿನ ೧ ತೊಲದಂತೆ ಸೇವಿಸಿ ಮೇಲೆ ಕಾದಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಶೇರಿಸಿ ಕುಡಿಯುವದು. ಇದರಿಂದ ಗುಬ್ಬಿಯಪ್ಪ ಕಾಮೋತ್ತೇಜನವಾಗುತ್ತದೆ. ”

(ಇಲ್ಲಿ “ಲಘುಶಾಲ್ಮಲೀ” ಎಂಬದರಲ್ಲಿ ಬೂರಗದ ಎಳೆಗಿಡದ ಬೇರೆಂದು 1೪ಯಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮುಂದಿನ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ” ವೃದ್ಧಶಾಲ್ಮಲೀ ” ಎಂದು ಬಲಿತ ಬೂರಗದ ಮರದ ಬೇರಿನ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.)

“ ವೃದ್ಧಶಾಲ್ಮಲಿ ಮೂಲಸ್ಯ ರಸಂ ಶರ್ಕರಯಾ ಪಿಚೇತ್ || ಏ
ತಪ್ತಯೋಗಾತ್ಸಪ್ತಾಹಾ ಚುಕ್ರವೃದ್ಧಿಃ ಪ್ರಜಾಯತೇ || ”

“ ಬೂರಗದ ಹಳೇಮರದ ಬೇರಿನ ರಸಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆವೆರಸಿ ೭ ದಿನ ಕುಡಿ ಯಲು ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಿ ಕಾಮೋತ್ತೇಜನವುಂಟಾಗುವದು. ”

“ ಕ್ರೈಕ ಕ್ಷೇರ ವಿದಾರಿಕಾ ಕುರುವಕಶ್ವೇತಾಢಕಾರ್ಧ್ವಾರ್ಧ್ವಕಮ್ |

ಪ್ರಸ್ಥಂ ಶಾಲ್ಮಲಿಮೂಲ ಜಾತರಸತೋ ನೀತ್ವಾ ತಥಾಗ್ನಿ ಪಚೇತ್ ||

ಜಾತರ್ಜಾತಫಲಾನ್ನಿತೋ ಮಧುಯುತಃ ಕಾರ್ಕಂ ಪರಂ ಶುಕ್ರಲೋ |

ಲೇಹೋಽಯಂ ಪಲಿತಾಂ ಗ ಕೋಮಲಕರಃ ಪ್ಯಾತೋ ವಳೀನಾಶಕಃ ||”

“ ತ್ರಿಫಲಾ, ಕ್ಷೇರಕಾಕೋಲೀ, ನೆಲಗುಂಬಳ, ಕುರವಕವೃಕ್ಷದ ಚಕ್ಕೆ, ಸಕ್ಕರೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ೧-೧ ಆಡಕ ಪ್ರಮಾಣ, ಹಳೇಬೂರಗದ ಬೇರಿನರಸ ೧ ಪ್ರಸ್ಥ (೪೦ ತೊಲೆ), ಇವೆಲ್ಲಾ ಶೇರಿಸಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಲೇಹ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ನಾಕೇಸರಿ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗಮತ್ತುಗಳ ಜೂರ್ನವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಇಳಿಸಿದನಂತರ ಸ್ವಲ್ಪ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ಹಾಕಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಇದು ಬಹು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶುಕ್ರವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಬಿಳೀಕೂದಲನ್ನು ಕವ್ವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಅಪಲೇಹವು ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವಾದದ್ದು, ವಲೀವಲಿತತ್ವವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ವೃದ್ಧರನ್ನೂ ಯೌವನಸ್ಥರನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ”

“ ಶತಾವರೀ ಗೋಕ್ಷುರಕಂ ಚ ದರ್ಭಮ್ |

ಶೃಂಗಾಟಿಕಂ ನಾಗಬಲಾತ್ಸುಗುಹ್ನಾ ||

ಸಿತಾ ಸಮಾನಂ ನಿಶಿ ಚೂರ್ಣಮೇಷಾಮ್ |

ದುಗ್ಧೇನ ಪೀತಂ ಪ್ರಕರೋತಿ ಪುಷ್ಪಿನ್ಮ್ || ”

“ ಶತಾವರಿ, ಆನೆನೆಗ್ಗಲು, ದರ್ಭೆಯಬೇರು, ಸಿಂಘಾಡಿ, ಪೇರಾ ಮುಟ್ಟು, ಸಮೂಲ, ನಸುಗುನ್ನೀಬೀಜ, ಈ ಔಷಧಗಳ ಸಮಾನವಾಗಿ ಚೂರ್ಣಿಸಿದ್ದನ್ನು ರಾತ್ರಿ ೧ ತೊಲೆ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಸಮ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಮೊದಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿದರೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ವೀರ್ಯನಾಶವಾಗದೆ, ಸದಾ ರತಿಯು ನಿಪುಣನಾಗಿರುವನು.

“ ವಿಶದಾಫಲಬೀಜಾನಾಂ ಚೂರ್ಣಂ ಪೀತಂ ನಿಶಾಮುಖೇ ||

ಸಯಸಾ ವರ್ಷಮಾತ್ಮೇಣ ಷುಡತ್ವಂ ನಾಶಯೇದ್ಧೃವಮ್ || ”

“ ಸಾಲಮ್ಲಿಶ್ರಿ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ರಾತ್ರಿ || ತೊಲೆಯನ್ನು ತಿಂದು ಮೊದಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಒಂದುವರ್ಷ ಸೇವಿಸಿದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನವುಂಸ ಕತ್ಯವು ನಾಶವಾಗುವದು. ”

ದೇಶಾವಾರದ ಅಡಕೆ ೪೦ ತೊಲಾ. ಅದನ್ನು ೨ ದಿನ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆಹಾಕಿ ಆಮೇಲೆ ಸಂಣಿಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಒಣಗಿಸುವದು. ಅದನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತ ಮಾಡುವದು. ಆ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಅದರ ಸಮತೂಕ ಆಕಳತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹೊರಿದು ಅದರ ೪ ಪಾಲು ಆಕಳಹಾಲನ್ನು ಆ ಪಾತ್ರೆಗೆ ಸುರಿದು ಎಲ್ಲಾ ಕೀರಿಸಿ ತಳ ಹಿಡಿಯದಂತೆ ಕಲಕುತ್ತಾ ಕಲಕುತ್ತಾ ಗಟ್ಟಿಮಾಡಬೇಕು. ಅದರ ತೂಕದ ೪ ಪಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಕವಿಟ್ಟು ಪಾಕಬಂದನಂತರೆ ಈ ಅಡಕೆಯು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಬೋವಾ ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಈ ಕೆಳಗಿನ ಔಷಧಗಳನ್ನೂ ಹಾಕ ಬೇಕು. ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಬೆಳ್ಳುಮುಟ್ಟು, ಪೇರಾಮುಟ್ಟು, ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ, ಜಾಪತ್ರೆ, ಲವಂಗವತ್ರೆ, ಕೊಂಠಿ, ಶತಾವರಿ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ನಸುಗುನ್ನೀ ಬೀಜ, ನಲಗುಂಬಳದಗಡ್ಡೆ, ಆನೆನೆಗ್ಗಲು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಸಾಲಮ್ಲಿಶ್ರಿ, ಸಿಂಘಾಡಿ, ಜೀರಿಗೆ, ವಂಶತೋಚನ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಕೇಸರಿ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ, ಚಂದನ, ಭೀಮಸೇನೀಕರ್ಪೂರ, ಅಗರು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಕದಿದ್ದವುಗಳನ್ನು ಬೆಚ್ಚು ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೧-೧ ತೊಲಾ ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ, ಇದ್ದಷ್ಟ ವಿದುರ ಮೃಗಾಂಕ, ಚಂದ್ರೋದಯಾದಿ ಮಹಾ ಔಷಧಗಳನ್ನೂ ಬೆರೆಸಬೇ ಹುದು. ಈ ಅಡಕೆಯ ಪಾಕವು || ತೊಲೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಒಂದರೆ ನವುಂಸಕತ್ಯವು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಠ್ಯದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಪದಾಸ ಮಾಡದೆ ಇರಬೇಕು.

“ ಏನಮಾಮಲಕಂ ಚೂರ್ಣಂ ಸ್ವರಸೇನೈವ ಭಾವಿತಮ್ || ಶ

ಕೇರಾ ಮಧು ಸರ್ಪೀಭಿ ಯುಕ್ತಂ ತೀಕ್ಷ್ಣಾಪಯಃ ಪಿಬೇತ್ ||

ಏತೇನಾಶೀತಿವರ್ಷಾಣಿ ಯುಷೇವ ಪರಿಹೃತ್ಯತೇ || ”

“ ನೆಲ್ಲಿಜಟ್ಟಿನ ಜೂರ್ಣವನ್ನು ವಸ್ತ್ರಗಾಳತಮಾಡಿ ಅದೇ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿರಸದಲ್ಲಿ ೨೦ ಭಾವನೆಮಾಡಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು, ದಿನವೂ ಸಕ್ಕರೆ ಜೀನುತುವು ಮತ್ತು ತುವುದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಮೇಲೆ ಹಾಲುಕುಡಿಯುವದು. ಇದರ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ೮೦ ವರ್ಷದವನೂ ತರುಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ”

“ ಗೋಕ್ಷುರಕಃ ಕ್ಷುರಕಃ ಶತಮೂಲೀ |

ನಾಸರಿ ನಾಗಬಲಾ ಽತಿಬಲಾಚಃ ||

ಜೂರ್ಣಮಿದಂ ಪಯಸಾ ನಿಶಿ ಹೇಯಮ್ |

ಯಸ್ಯಗೃಹೇ ಪ್ರಮದಾ ಶತಮುಸ್ತಿ || ”

“ ಆನೆನೆಗ್ಗಿಲು, ತಾಲಮುಖಾನಾ, ಕತಾವರಿ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಚೆಟ್ಟುಮುಟ್ಟು, ಪ್ಯಾರಾಮುಟ್ಟು ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮಜೂರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಯಮೈಯ ಹಾಲಿನ ಜತೇಲಿ ದಿನ ೧ ತೊಲೆಯಷ್ಟು ಸೇವಿಸಿದರೆ ನೂರು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಬಬ್ಬನೇ ಪುರುಷನು ಸಾಕು. ”

“ ಘೃತಘ್ರಿಷ್ಣೋ ದುಗ್ಧಮಾಷ ಪಾಯಸೋ ವೃಷ್ಣೈಉತ್ತಮಃ || ”

“ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ತೊಳದ ಉದ್ದಿನಬೇಳೆ ಹಾಕಿ ಸಕ್ಕರೆಯೊಡನೆ ಖೀರು ತಯಾರ್ಪಡಬೇಕು. ಆಕಳತುವುದಲ್ಲಿ ಈ ಖೀರನ್ನು ಹುರಿದರೆ ಅದು ಸರ್ವೋತ್ತಮ ವೃಷ್ಯ (ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ) ಆಗುವದು. ”

“ ಘೃತಂ ಶತಾವರೀ ಗರ್ಭಂಕ್ಷೀರೇ ದಶಗುಣೇಪಚೇತ್ || ಶರ್ಕರಾ ಸಿಪ್ಪಲೀ ಕ್ಷಾದ್ರಯುಕ್ತಂ ತದ್ವೃಷ್ಯಮುಚ್ಯತೇ || ”

“ ೮೦ ತೊಲಾ ಗೋಘೃತ ಮತ್ತು ೮೦೦ ತೊಲಾ ಶತಾವರೀ ಸ್ವರಸ ಮತ್ತು ೮೦೦ ತೊಲಾ ಹಾಲು ಶೇರಿಸಿ ಘೃತ ಪಕ್ವಮಾಡುವದು. ಅನಂತರ ೧೦ ತೊಲಾ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ೧೦ ತೊಲಾ ಜೇನುತುವು, ೨೦ ತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಲಕಿ ಈ ಘೃತವನ್ನು ೨ ತೊಲಾ ನಿತ್ಯವೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿದರೆ ಇದು ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಪುಷ್ಟಿ ಮಾಡುವದು. ”

“ ಕರ್ತೇನ ನಾಜಿಗಂಧಾಯಾ ವಿಪಚೇದ್ವೃತಮುತ್ತಮಮ್ ||

ಚತುರ್ಗುಣಮುಜಾಕ್ಷೀರಂ ದತ್ತೋದ್ಧೃತ್ಯಾ ಥ ಸೀಲಿತೇ || ಸಿ

ತಾಂ ಸಮಂ ಪ್ರದಾಯಾದ್ಯಾದ್ವಲಪುಷ್ಟಿ ವಿನೃದ್ಧಯೇ || ”

“ ೮೦ ತೊಲಾ ಉತ್ತಮ ಗೋಘೃತ, ೮೦ ತೊಲಾ ಅಶ್ಯಗಂಧಿಯಕಲ್ಮ, ೪೨೦ ತೊಲಾ ಆಡಿನಹಾಲು ಇವೆಲ್ಲಾ ಶೇರಿಸಿ ಘೃತಪಾಕದಂತೆ ತಯಾರ್ಪಡಿ ಕೊಂಡು ಇದರ ಸಮಾನ ಸಕ್ಕರೆ ಶೇರಿಸುತ್ತಾ ನಿತ್ಯವೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಬಲು ಪುಷ್ಟಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ”

“ ಗೋಧೂಮಾಂಶ್ಚ ಪಲತತಂ ನಿಃಕ್ವಾಘಃ ಸಲಿಲಾಥಕೇ || ಸಾ
 ದಾವತೇಷೇ ಪೂತೇಚದ್ರವ್ಯಾಣೇಮಾನಿ ದಾಪಯೇತ್ || ಗೋ
 ಧೂಮಂ ಮುಂಜಾತಫಲಂ, ಮಾಷ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಪರೂಷಕಮ್ ||
 ಕಾಕೋಲೀ ಕ್ಷೀರಕಾಕೋಲೀ ಜೀವಂತೀ ಸತತಾವರೀ || ಅಶ್ವ
 ಗಂಧಾ ಸಖರ್ಜುರಂ ಮಧುಕಂ ತ್ವಷ್ಟಣಂ ಸಿತಾ || ಭಲ್ಲಾತ
 ಕಮಾತ್ಮಗುಪ್ತಾ ಸಮಭಾಗಾನಿ ಕಾರಯೇತ್ || ಘೃತಪ್ರಸ್ಥಂ
 ಪಚೇದೇಕಂ, ಕ್ಷೀರಂ ದತ್ವಾ ಚತುರ್ಗುಣಮ್ || ಮೃದ್ವಗ್ನಿನಾ
 ಚಸಂಸಿದ್ಧೇ ದ್ರವ್ಯಾಣ್ಯೇತಾನಿ ನಿಕ್ಷಿಪೇತ್ || ತ್ವಗೇಲಾ ಪಿಪ್ಪಲೀ
 ಧಾನ್ಯಂ ಕರ್ಪೂರಂ ಸಾಗಕೇಸರಮ್ || ಯಥಾಲಾಭಂ ವಿನಿಕ್ಷಿ
 ಪ್ಯ ಸಿಹಾಕ್ವಾದ್ರ ಪಲಾಷ್ಯಕಮ್ || ದುಗ್ಧೇಕ್ಷು ದಂಡೇನಾ
 ಲೋದ್ಯ ನಿಧಿವದ್ವಿನಿಯೋಜಯೇತ್ || ಶಾಲೋದನೇನ ಭುಂಜೇ
 ತ ಪಿಬ್ಬ ಮಾಂಸ ರಸೇನ ವಾ || ಕೇವಲಸ್ಯ ಪಿಪ್ಪಲಸ್ಯ ಪಲಮಾ
 ತ್ರಪ್ರಮಾಣತಃ || ನ ತಸ್ಯ ಲಿಂಗೈಶ್ಚಿತ್ತಂ ನ ಚ ಶುಕ್ರಕ್ಷಯಂ
 ಪ್ರಜೇತ್ || ಬಲ್ಯಂ ಪೆರಂ ನಾತಹರಂ ಶುಕ್ರಸಂಜನನಂ ಪೆರ
 ಮ್ || ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರಪ್ರಶಮನಂ ಮೃದ್ಧಾಸಾಂಜಾಪಿ ತಸ್ಯ
 ತೇ || ಪಲದ್ವಯಂ ತದಶ್ವೇಯೋಷ್ಣಶರಾತ್ರ ಮತಂದ್ರಿತಃ || ತ
 ಮ್ಯತೇ ದಶರಾಮಾಭಿಃ ಪೀತ್ವಾ ಜಾನುಪಿಬೇತ್ಪಯಃ || ಅಶ್ವಿ
 ಙ್ಗಾಂ ನಿರ್ಮಿತಂ ಚೈತದ್ಗೋಧೂಮಾದ್ಯಂ ರಸಾಯನಮ್ || ”

“ ಗೋಧೂಮಯ ರವಿ ೫ ಕೇರನ್ನು ೨೦ ಕೇರು ಜಲದಲ್ಲಿ ಪಾಕಮಾಡ
 ಬೇಕು. (ಇಲ್ಲಿ ಕೇರಿಗೆ ೧೦ ರೂಪಾಯಿ ತೂಕವೆಂದರಿಯಬೇಕು.) ಯಾ
 ವಾಗ ೫ ಕೇರು ಕೇವಲವಿರುವಾಗ ಅದನ್ನು ಕೋಧಿಸಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ—ಬೆಳ್ಳೆ
 ಗೋಧಿ, ಮುಂಜಾತಫಲ, ಉದ್ದು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಪರೂಷಕ, ಕಾಕೋಲೀ,
 ಕ್ಷೀರಕಾಕೋಲೀ, ಜೀವಂತೀ, ಶತಾವರಿ, ಅಶ್ವಗಂಧ, ಖರ್ಜುರ, ಜೀವ
 ಮಧು, ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಹಿವ್ವಲಿ, ಸಕ್ಕರೆ, ಗೇರುಬೀಜ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ
 ಎಲ್ಲವೂ ೬-೬ ಮಾಷ (ಪಾವಲಿತೂಕ) ಆಕಳತುವು ೧ ಕೇರು, ಹಾಲು ೪
 ಕೇರು, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಘೃತಪಾಕವಿಧಿಯಿಂದ ಮುದ್ದಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಕಮಾಡ
 ಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಯಾಕಕ್ಕೆ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಕೊತ್ತುಂಬರಿಬೀಜ,
 ಭೀಮಸೇನೀಕರ್ಪೂರ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಾಲ್ಕುಣಿತೂಕ, ಇವನ್ನು ಸಣ್ಣಗರದು
 ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಬೆರಸುವದು. ಸಿದ್ಧವಾದನಂತರ ಇಳಿಸಿ ೩೨ ತೊಲಾ ಜೇನುತುಪ್ಪ,
 ೩೨ ತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರಸುವದು. ಇದನ್ನು ಇಷ್ಟಾದಂಥದಿಂದ ಮಧನಮಾಡಿ,
 ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು. ಇದರ ಪ್ರಮಾಣ ೨ ತೊಲಾ,

ಹಿಂದೆ ದೇಹಧರ್ಮವರಿತು ೪ ತೋಲಾದವರಿಗೂ ಸೇವಿಸಬಹುದು. ಇದರ ಸೇವಿಸಿದ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಶಿಥಿಲತೆಯುಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ; ವೀರ್ಯಕ್ಷೇಣತೆಯೂ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ; ವೀರ್ಯವು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು. ಇದು ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛವನ್ನು ನಾಶಮಾಕುವದು. ವಾತರೋಗಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಮಾಡುತ್ತದೆ. ಬಲವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಮಾಡುತ್ತದೆ. ವೃದ್ಧರು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಬಹು ಉತ್ತಮ. ಹತ್ತು ದಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಸೇವಿಸುವದರಿಂದ ಹತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಭೋಗಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಅಪ್ಪಿಸೀಳುವುದರಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದದ್ದು. ”

“ ಬೀಜಾನಿ ಹಿ ಕಪಿಕಚ್ಚೋಃ |

ಕುಡವಮಿತಾನಿ ತು ಸ್ವೇದಯೇಚ್ಛಸಕ್ತೇಃ ||

ಪ್ರಸಕ್ತಗೋಭವದುಗ್ಧೋಃ |

ದುಗ್ಧಂ ಯಾವದ್ಭವೇದ್ಧಾಥಮ್ ||

ತ್ವಗ್ರಹಿತಾನಿ ಚ ಕೃತ್ವಾ |

ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಸಂಪೇಷಯೇತ್ತಾನಿ ||

ಹಿಷ್ಣಿಕಾಯಾಶ್ಚ ವಟಿಕಾಃ |

ಕೃತ್ವಾ ಗಂಧೇ ಪಚೇದಾಚ್ಛಿ ||

ದ್ವಿಗುಣಿತ ಶಕಣ್ಡಯಾ ತಾ |

ವಟಿಕಾಸ ಪಕ್ವಯಾ ಲೇಪ್ಯಾಃ ||

ವಟಿಕಾ ಮಾಕ್ಷಿಕಮುಢೈಃ |

ಮಂಜುನ ಯೋಗೇಽಪಿಲಾಃ ಸ್ಥಾಪ್ಯಾಃ ||

ಪಂಚ ಟಂಕ ಮಿತಾಸ್ತಾಸ್ತು, ಪ್ರಾತಃ ಸಾಯಂ ಚ ಭಕ್ಷಯೇತ್ ||

ಅನೇನ ಶೀಘ್ರದ್ರಾವೀಯೋ, ಯಶ್ಚ ಸ್ವಾತ್ಮತೋ ಭವಃ ||

ಸೋಽಪಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಸುರತೇ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮುಕ್ತಿವಾಜಿವತ್ ||

ನಾನೇನ ಸದೃಶಂ ಕಿಂಚಿದ್ಭ್ರಮಂ ವಾಜೀಕರಂ ಪರಮ್ || ”

“ ೨೦ ತೊಲೆ ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜವನ್ನು ೪೦ ತೋಲಾ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಬೇಕು. ಯಾವಾಗ ಹಾಲು ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಾ ಬರುವದೋ ಆಗ ಇಳಿಸಿ ಬೀಜದಮೇಲಿನ ಹೊಟ್ಟೆನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೆಗೆದು, ಆ ಫೇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಉಳಿದಿರುವ ಹಾಲ್ವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅರಿಯಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಭಂಡೊಂದು ತೊಲೆಯ ಬಿಲ್ಲೆ ಮಾಡಿ ಗೋವಿನ ಫೈತದಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕರಿಯಬೇಕು. ೪೦ ತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆಯ ಪಾಕವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಕರಿದಿರುವ ಬಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಿ ತೆಗೆದಿಡಬೇಕು. ಆ ಮುಂದೆ ಜೇನು

ತುಷ್ಟವಲ್ಲಿ-ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮುಳುಗಿಸಿಡಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ೨ ತೊಲಾದಷ್ಟನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಿಶೀಷಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು. ದಿನವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಇದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ (ಯಾವನಿಗೆ ಶೀತಲ ಪ್ರತನವಾಗುವದೋ, ಇಂದ್ರಿಯವು ಶಿಥಿಲವಾಗಿದೆಯೋ) ಅಂತವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಕಾರಗಳೂ ದೂರವಾಗಿ ಕುದುರೆಯಂತಹ ಬಲವೂ, ಅತುಲಿತವಾದ ವೀರ್ಯವುಳ್ಳವನೂ, ರತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾದ ವಾಡಿಕರಣ ಪ್ರಯೋಗವೇ ಇಲ್ಲ !!

“ ಗೃಷ್ಟೀನಾಂ ವೈದ್ಯವತ್ಸಾನಾಮ್ |

ಮಾಷಪರ್ಣಭೃತಾಂ ಗಮಾಮ್ ||

ಯತ್ಕ್ಷೀರಂ ತತ್ಪ್ರಕಂಸಂಶಿ |

ಬಲಕಾಮೇಷು ಜಂತುಷು || ”

“ ಜೊಚ್ಚಲು ಕರುವಿನ ತಾಯಿಯಾದ ಆಕಳನ (ಅದರ ಕರು ದೊಡ್ಡ ದಾಗಿರಬೇಕು, ಅದು ಸಾರ್ವದಾ ಉದ್ದಿನ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಅದರ ಸಮೂಲವನ್ನೇ ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಇರುವದಾಗಿರಬೇಕು.) ಹಾಲು ಬಲ ಮತ್ತು ವೀರ್ಯವನ್ನು ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದರಲ್ಲಿ ಪರಮೋಪಯೋಗಿಯು. ”

“ ಅರ್ಧಾರ್ಧಕಂ ಚ ಶುಚಿ ಪರೈಷಿತಸ್ಯ ದಧ್ನಃ |

ಖಂಡಸ್ಯ ಪೋಡತಪಲಾನಿ ಶಶಿಪ್ರಭಸ್ಯ ||

ಸರ್ಪಿಃ ಪಲಂ ಮಧುಯುತಂ ಮರಿಜಾರ್ಧಕರ್ಷಮ್ |

ಶುಕ್ಲಾಸ್ತಧಾರ್ಧಪಲಮರ್ಧಪಲಂ ಚತುರ್ಷಾಮ್ ||

ಶುಕ್ಲೇಪಟೇ ವರವಧೂ ಮೃದುಪಾಣಿಘೃಷ್ಣಾ |

ಕರ್ಪೂರ ಗಂಧಸುರಭಿರ್ನವಭಾಂಡ ಸಂಸ್ಥಾ |

ಏಷಾ ವೃಕೋದರಕೃತಾ ಸುರಸಾ ರಸಾಲಾ |

ಯಾ ಸ್ವಾದಿತಾ ಭಗವತಾ ಮಧುಸೂದನೇನ || ”

“ ಗಟ್ಟಿಯಾದ, ಶೀಯಾದ, ಮೇಲಿನ ಕೆನೆಯುಳ್ಳಂಥಾ ಮೊಸರು ೧೬೦ ತೊಲಾ, ಬಿಳೀಸಕ್ಕರೆ ೮೦ ತೊಲಾ, ಆಕಳತುಷ್ಟ ೫ ತೊಲಾ, ಜೇನುತುಷ್ಟ ೫|| ತೊಲಾ, ಮೆಣಸು ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ನಾಗಕೇಸರ, ಲವಂ ಗವತ್ರ ಅರ್ಧ ಅರ್ಧ ತೊಲಾ, ಇವನ್ನು ಮಣ್ಣು ಗರದು ಮೊಸರಿನಲ್ಲಿ ಶೇರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಬಿಳೀನಯವಾದ ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯಭಾಮಿನಿಯ ಮೃದು ಕರಕಮಲದಿಂದ ಶೋಧಿಸುತ್ತಾ ಬರುವ ಈ “ರಸಾಲಾ” ವನ್ನು ವಜ್ರಕರ್ಮ ರದ್ಯ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆರುವ ಮಣ್ಣಿನ ಹೊಸಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕು. ಇದು ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟು ಶ್ರೀ

ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದ “ರಸಾಲಾ” ಪರಮ ವೈದ್ಯವಾ
ದದ್ದು. ಇದನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸೇವಿಸುವವನಿಗೆ ಧಾತುಪುಷ್ಟಿ ಔಷಧವೇ ಬೇಡ.”

|| ಅಪರಂಚೆ || “ದಧ್ನಃ ಸರಂ ತರಚ್ಚಂದ್ರ ಸನ್ನಿಭಂ ದೋಷ
ನರ್ಜಿತಮ್ || ಶರ್ಮರಾಕ್ಷಾದ್ರಮರಿಚೈ ಸ್ತುಗಾಕ್ಷೇ ಯಾರ್ ಚ
ಬುದ್ಧಿಮಾರ್ || ಯುಕ್ತಾ ಯುಕ್ತಂ ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮೈಲಂ ನವೇ
ಕುಂಭೇ ಶುಜಾ ಪಟೇ || ಮಾರ್ಜಿತೇ ಪ್ರಕ್ಷಪೇಚ್ಛೀತೇ ಘೃತಾ
ಥ್ಯಂ ಪಷ್ಪಿಕಾದನಮ್ || ತದ್ವದ್ವಾದ್ವಪರಿಷ್ಕಾಚ್ಚ ರಸಾಲಾ
ಮಾತ್ರಯಾಪಿವೇತ್ || ವರ್ಣಸ್ವರಬಲೋಪೇತಃ ಪುಮಾಂಶ್ಚೇನ
ವೃಷಾಯತೇ || ”

“ಉತ್ತಮವಾದ ಫೆಟ್ಟಿಯಾದ ಯಮೈಯ ಮೊಸರು ೪೦೦ ತೊಲಾ,
ಕುಭ್ರವಸ್ತದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ನೀರಲ್ಲವೂ ಕೆಳಗಿಡುವ ತಟ್ಟೆಗೆ ಸೋ
ರುವಂತೆ ನೇತಗಟ್ಟಬೇಕು. ಅದರ ನೀರಲ್ಲವೂ ಹೋದನಂತರ ಆಗ ಇದ
ರಲ್ಲಿ ಬಿಳೀಸಕ್ಕರೆ ೧೦೦ ತೊಲಾ, ಶೇರಿಸಿ ದಪ್ಪವಾದ ಬಿಳೀ ಕುಭ್ರವಾದ
ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜುತ್ತಾ ಶೋಧಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಜೇನುತುಪ್ಪ ೪೦ ತೊಲಾ,
ಮೊಸು, ವಂಶಲೋಚನ, ಯಾಲಕ್ಕಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಮಾನಕ್ಕನುಸರಿಸಿ
ಜೆನ್ನಾಗಿ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಶೇರಿಸಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಹೊಸ ಮಣ್ಣಿನಪಾ
ತ್ರೇಲಿಡುವದು. ಬಹು ಸ್ನೇಹಿಗಿರುವ ಅಕ್ಕಿಯ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಬೆರೆಸಿ
ಕೊಂಡು ಊಟಮಾಡುತ್ತಾ ಈ ರಸಾಲಾ ಎಂಬ ಶಿಖರಣೆಯನ್ನು ಕುಡಿ
ಯುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ವರ್ಣೋತ್ಪರ್ಷತೆ, ದಿವ್ಯಸ್ವರ,
ದಿವ್ಯಬಲವುಂಟಾಗಿ ಅಪಾರ ವೀರ್ಯವೂ, ಕಾಂತಿವೃದ್ಧಿಯೂ ಆಗುವದು.”

“ ಸ ಚತುರ್ಜಾತ ಕಾಜಾಜೇ ಸಗುಡಾರ್ದ್ರಕನಾಗರಮ್ || ರಸಾ
ಲಾಸ್ಯಾಚ್ಛಿಖರಣೇ ಸುಘೃಷ್ಣಂ ಸಸರಂ ದಧಿ || ”

“ ನಾಗಕೇಸರ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ದಾಲಚೆನ್ನಿ, ಜೇರಿಗೆ, ಬೆಲ್ಲ, ಹಶೀಕುಂಠಿ,
ಕುಂಠಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಅರದು ಮೇಲಿನ ಕೆನೆಯುಳ್ಳ ಮೊಸರಿನಲ್ಲಿ ಶೇರಿಸಿ ಕಡ್
ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ರಸಾಲಾ ಅಥವಾ ಶಿಖರಣೆ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದು ಸರ್ವೋತ್ತ
ಮವಾದ ವೈದ್ಯವು. ”

“ ಶತಾವರೀ ನಾಗಬಲಾ ವಿದಾರೀ |

ತ್ರಿಕಂಟಕೈರಾನುಲಿಕೇ ಫಲಾನ್ನಿತ್ಯೈಃ ||

ವಿಚೂರ್ಣತೈಃ ಪಂಚಭಿರೇಕಶಃ ಸೈಫಕಾ |

ಪ್ರಕಲ್ಪಿತೈರ್ವಾ ಘೃತಮಾಕ್ಷಿಕಪ್ಪುತೈಃ ||

ಇತಿಪ್ರಯೋಗಾಃ ಪದಿಮೇ ಭಿಷ್ಗುರೈಃ |

ಉದೀರಿತಾಃ ಶರ್ಕರಯಾ ಸಮನ್ವಿತಾಃ ||

ಸ್ವಶಾಂ ಮದಾಂಧಪ್ರಮದೋಪಸರ್ಪಿಣಾಮ್ |

ಪ್ರಧಾನಧಾತೋ ರಶಿರೇಕ ಕಾರಣಮ್ || ”

“ ಕತಾವರಿ, ಚೆಟ್ಟುಮುಟ್ಟು, ಅಥವಾ ಪ್ಯಾರಾಮುಟ್ಟು, ನೆಗ್ಗಿಲು ನೆಲ್ಲೀಚೆಟ್ಟು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಥವಾ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಏಕತ್ರ ಚರ್ಣಮಾಡಿ, ಇದಕ್ಕೆ ಫೃತ, ಬೇನುತುವ್ವ (ಹೆಚ್ಚು ಕಡನೆ ಯಾಗಿ) ಶೇರಿಸಿ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ೬ ಪ್ರಯೋಗಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ೬ ಪ್ರಯೋಗಗಳೂ ಕಾಮದೇವನಿಂದ ಮದಾಂಧರಾ ಪ್ರಮದೆಯರಲ್ಲಿ ರಮಣಮಾಡತಕ್ಕ ವಿಲಾಸೀ ಪುರುಷರ ಪ್ರಧಾನ ಧಾತುವಾದ ವೀರ್ಯವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸತಕ್ಕ ಯೋಗಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ”

“ ಮುಸಲಿ ಕೋಕಿಲ ಗೋಕ್ಷುರ ಚರ್ಣಕಮ್ |

ಶಶಿವಿಲೋಚನರಾಮಮಿತಂ ಪಚೇತ್ ||

ಪಯಸಿ ಸ್ತ್ರಾತರಿದಂ ಯದಿಕೋಷ್ಠಕೇ |

ಸುಸಿತಯಾ ಬಲು ಟಂಕಕ ಪಚ್ಛಿಯಾ ||

ತ್ರಿಗುಣ ಸಪ್ತದಿನಂ ಪರಿಭಕ್ಷಯ್ಕ |

ಶತನಯಾ ಅಸಿ ಕಾಂಕ್ಷತಿ ಕಾಮಿನೀಮ್ ||

ಕಮಿಡ ಚಿತ್ರಮುದಿತ್ಪರಯಾವನಃ |

ಶಶಿಮುಖೀಂ ಶಯನಾನ್ವಜಹಾತಿ ಸಃ || ”

“ ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ಕೊಳವಳಕೆಬೀಜ, ನೆಗ್ಗಿಲು ಇವುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ೧-೨-೩ ಭಾಗ (ಅಂದರೆ ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ ೩ ತೊಲಾ, ಕೊಳವಳಕೆಬೀಜ ೬ ತೊಲಾ, ನೆಗ್ಗಿಲು ೯ ತೊಲಾ) ಇವನ್ನು ಚರ್ಣಮಾಡಿ ಶೋಧಿಸಿ, ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಅರ್ಧತೊಲೆ ಚರ್ಣ ಅರ್ಧತೊಲೆ ಸಕ್ಕರೆಯೊಡನೆ ಶೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಮಂದೋಷ್ಣವಾದ ಯಮೈಹಾಲನ್ನು ಕೂಡಿಯುತ್ತಾ, ೨೦ ದಿನ ಸೇವನೆಮಾಡಿ ಪೂಜ್ಯದಲ್ಲಿಂದರೆ ನೂರುವರ್ಷದ ಮುದುಕನೂ ಸ್ತ್ರೀಸುಖದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆಗೈಯುವದಿಲ್ಲ. ಇಂತಾದ್ದರಲ್ಲಿ ಏರುತ್ತಿರುವ ಯಾವನವುಳ್ಳ ತರುಣನು ತನ್ನ ನಾಯಕಿಯನ್ನು ಕಯನದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಿಡುತ್ತಾನೋ ಆಶ್ಚರ್ಯವು ! ”

“ ಗೋಕ್ಷುರೇಕ್ಷುರ ಬೀಜಾತಿ ವಾಜಿಗಂಧಾ ಕತಾವರೀ || ಮುಸ

ಲೀ ವಾನರೀ ಬೀಜಂ ಯುಕ್ತೀ ಸ್ತಾಗಬಿಲಾ ಲಿಲಾ || ಏಷಾಂ ಚೂ

ರ್ಣಾಂ ದುಗ್ಧ ಸಿದ್ಧಂ ಗಂಧೇನಾಜ್ಞೇನ ಭರ್ಜಿತಮ್ || ಸಿತಯಾ

ನೋದಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಭಕ್ಷ್ಯಂ ವಾಜೀಕರಂ ಪರಮ್ || ಚೂರ್ಣಾ

ದಷ್ಟಗುಣಂ ಪ್ರೇರಂ ಘೃತಂ ಚೂರ್ಣಸಮಂ ವಿಧುಃ || ಸರ್ವ
ತೋ ದ್ವಿಗುಣಂ ಮಂಡಂ, ಪಾದೇದಗ್ನಿಬಲಂ ಯಥಾ || ಪಾಚೇಕ
ರಾಣಿ ಭೂರೀಣಿ ಸಂಗೃಹ್ಯ ರಚಿತೋ ಯತಃ || ತಸ್ಯಾದ್ವಯಮು
ಯೋಗೇಷು ಯೋಗೋಽಯಂ ಪ್ರವರೋ ಮತಃ || ”

“ ನೆಗ್ಗಿಲು, ಕೊಳವಳಕೆಬೀಜ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಶತಾವರಿ, ನೆಲತಾಟಗೆಡ್ಡೆ
(ಕಾಲೀಮುಸಲೀ), ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಚಿಟ್ಟಾಮುಟ್ಟ, ಪೈ
ರಾಮುಟ್ಟ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮಾನಭಾಗ ತೆಗದುಕೊಂಡು ಚೂರ್ಣಿಸಿ, ಇದನ್ನು
ಅಕ್ಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಬೋವಾಮಾಡಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಅಕ್ಕಳತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ
ಹಾಕಿ ಹುರಿಯಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಲಡ್ಡೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರ
ಸೇವನೆಯು ಅತ್ಯಂತ ವಾಜೇಕರಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. (ಎಲ್ಲಾದರೂ
ಬಟ್ಟು ಬಿಸ್ಕದಿಗಳ ಚೂರ್ಣದ ೪ ಪಾಲು ಹಾಲು, ಚೂರ್ಣದತಕ್ಕ ಅಕ್ಕಳ
ತುಪ್ಪ, ಇವೆಲ್ಲದರ ಅಂದರೆ ತುಪ್ಪ ಚೂರ್ಣ ಇವುಗಳ ಎರಡುಪಾಲು ಸಕ್ಕರೆ
ಯನ್ನು ಶೇರಿಸಬೇಕು.) ಜ್ವರಾಗ್ನಿಯ ಬಲವರಿತು ಬೇಷಧವನ್ನು ಸೇವಿಸ
ಬೇಕು. ಈ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಯೋಗವು ಅರೇಕ ವಾಜೇಕರಣ ಬೇಷಧಗಳಲ್ಲಿ
ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. !!! ”

“ ಪಲಂ ಗೋಕ್ಷುರಬೀಜಸ್ಯ, ದ್ವಿಪಲಂ ಕಪಿಕಚ್ಛುಕಾತ್ || ಪಲಂ
ಸಾಗಬಲಾಬೀಜಂ, ಪಲಮೇಕಂ ಶತಾವರಿ || ವಿದಾರೇಕಂದ
ಚೂರ್ಣಸ್ಯ ಪಲದ್ವಯಮುಧಾಪಿ ವಾ || ಪಲಂ ಕ್ರೈವಿಷ ಬೀಜಂ
ಚ ವಾಜಿಗಂಧಾ ಪಲತ್ರಯಮ್ || ವಾಸಾ ಚ ಶಾಲಮಾಲೀ ಚ
ಗುಡೂಚೀ ರಕ್ತಚಂದನಮ್ || ತ್ರಿಸುಗಂಧಿ ಕಣಾ ಧಾತ್ರೀ ಲ
ವಂಗಂ ಸಾಗಕೇಸರಮ್ || ಏತಾನಿ ಕರ್ಷಮಾತ್ರಾಣಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ
ಚೂರ್ಣಾನಿ ಕಾರಯೇತ್ || ಬಲಾ ಶಾಲ್ಮಲಿಮೂಲಂ ಚ ಭವೇ
ದೇ ಕೈಕವಿಂಶತಿಃ || ಕುಶಿ ಕಾಶ ಶಿಫಾಸಪ್ತ ಕರ್ಕರಾಸಪ್ತಯೋ
ಜಿತಮ್ || ಧುಷ್ಯತುಕ್ರಂ ವೀರ್ಯಹಾಸಿಂ ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛಾಣಿ
ಯಾನಿಚ || ಮೂತ್ರಾಘಾತಂ ಮೂತ್ರದೋಷಾಂ ಜಯೇಜ್ಞಿ
ಕ್ರ ವಿನರ್ಥನಮ್ || ದಶಕಂ ಗಚ್ಛತಿ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಹಯತುಲ್ಕಪ
ರಾಕ್ರಮಃ || ಕಾಮದೇವಾಭಿಧಂ ಚೂರ್ಣಂ ಧನ್ವಂತರಿ ನಿರೂಪಿತಮ್ || ”

“ ನೆಗ್ಗಿಲು ೧ ಪಲ (ಮಲಕ್ಕೆ ೪ ತೊಲಾ) ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ ೨ ಪಲ,
ಪೇರಾಮುಟ್ಟ (ಬೋಳಗಡಲೆ, ಬೀಜ ೧ ಪಲ, ಶತಾವರಿ ೧ ಪಲ, ನೆಲಗುಂ
ಬಿಗಳೆಡ್ಡೆ ೨ ಪಲ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ ೨ ಪಲ, ಅಡುಸೋಗೆ, ನೆಲತಾಟಗೆಡ್ಡೆ, ಅಮ್ಬ
ತಬ್ಬಸಾಡ, ಕೆಂಪುಚಂದನ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ,

ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ಲವಂಗ, ಇವೆಲ್ಲಾ ೨-೨ ತೊಲಾ, ಚೆಟ್ಟುಮುಟ್ಟು, ಬೂರುಗ
ದಬೇರು ಇವು ೨೦-೨೦ ತೊಲಾ, ದರ್ಭೆಯಬೇರು, ಕಾಶವೆಂಬ ಹುಲಿ
ಬೇರು ಇವು ೬-೬ ತೊಲೆ, ಇವೆಲ್ಲದರ ಸಮತೂಕ ಸಕ್ಕರೆ, ಈ ಚೂರ್ಣ
ವನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನಿತ್ಯವೂ ಹಾಲಿನೊಡನೆ ಸೇವನೆಮಾಡಿದರೆ
ದುಷ್ಪ್ರವೀರ್ಯ, ವೀರ್ಯಹ್ರಾಸ, ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ, ಮೂತ್ರಾಘಾತ, ಮೂತ್ರ
ದೋಷ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಿ, ವೀರ್ಯವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವದು, ಹತ್ತು
ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ರಮಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೀಯುವದು. ಕುದುರೆಯಂತೆ ಪರಾಕ್
ಮವುಂಟಾಗುವದು. ಈ ಕಾಮದೇವ ಚೂರ್ಣವು ಧನ್ಯಂತರಿಪ್ರೋಕ್ತವು. "

ಆಕಳಕರೆ, ಕುಂಡಿ, ಲವಂಗ, ಕೇಸರಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಜಾಫಲ, ಜಾವಿತ್ರೀ
ಬೀಳಚಂದನ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಕಾಲು ಕಾಲು ತೊಲಾ, ಅಫೀಮು ಅರ್ಧತೊಲಾ,
ಇವೆಲ್ಲಾ ಜೂರ್ನಿಸಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅರದು ಉದ್ದಿನಕಾಳಿನಂತೆ ಮಾತ್ರೆ
ಮಾಡಿ, ಒಂದು ಗೋಲಿಯನ್ನು ರಾತ್ರಿ ನಿತ್ಯವೂ ತಿಂದು ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಕುಡೀ
ಯುವದು; ವೀರ್ಯವು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಿತವಾಗುವದು, ಪಂಡಿತ್ಯ ನಿವೃತ್ತಿ
ಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಜೋಪಚೇನಿ, ಕುಂಡಿ, ಮೋಜರಸ (ಬೂರಗದಬಂಕೆ) ೨ ಮುಸಲೀ
(ಸಫೇದ್‌ಮುಸಲೀ, ಕಾಲೀಮುಸಲೀ ಅಥವಾ ಶತಾವರಿ; ನೆಲತಾಟೀಗಡ್ಡೆ)
ಮೊಣಸು, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಸೋಪು ಇವು ಸಮಾನ ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಅರ್ಧತೊ
ಲಾ ಚೂರ್ಣ ನಿತ್ಯವೂ ಅರ್ಧಲೇರು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರಲು ಬಲ
ಪುಷ್ಟಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಜೇನುತುಪ್ಪ ೧ ತೊಲಾ ಅರ್ಧಲೇರು ಆಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ
ಬಂದರೆ ಅಧಿಕ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ.

ಜೇಷ್ಠಮಧುವನ್ನು ಕರೀ ಆಡಿನಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆಹಾಕಿ ಅನಂತರ ಆಕಳ
ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆಸುವದು. ಮೂರುದಿನ ಬಣಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಛಾವನೆಯಾದ
ಜೇಷ್ಠಮಧು ೨೦ ತೊಲಾ, ನೆಗ್ಗಿಲು ೪ ತೊಲಾ, ಸಕ್ಕರೆ ೪೦ ತೊಲಾ ಕೂ
ಡಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ದಿನ ೩ ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ ೧ ತೊಲೆಯಷ್ಟು ಚೂರ್ಣ
ವನ್ನು ಆಕಳಹಾಲಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುವದು. ಪುಷ್ಟಿಯಾಗುವದು, ಪಂಡಿತ್ಯ ನಾಶ
ನವು.

ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಜಾವಿತ್ರಿ, ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ, ದಾಲಚೆನ್ನಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮಾ
ನವಾಗಿ ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಇದರ ಸಮತೂಕ ಕರೀಯಳ್ಳು, ಜೇನುತುಪ್ಪ ಇವೆಲ್ಲಾ
ಆರದು ಗೋಲೀಮಾಡಿ ೨೦ ದಿನ ಅರ್ಧತೊಲೆಯ ಗೋಲಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ
ಬರುವದು. ಸಮಂಸಕತೆಯು ನಾಶವಾಗಿ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಕಳಕರೆ ೨ ತೊಲಾ, ಅಫೀಮು ೧ ತೊಲಾ, ೨ ಮುಸಲೀಗಳೂ ತಲಾ ೨ ತೊಲಾದಂತೆ, ಕುಲೀಂಜನ ೨ ತೊಲಾ, ಲವಂಗ ೨ ತೊಲಾ, ಬಿಹು ಫಲೀ ೨ ತೊಲಾ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ ೧ ತೊಲಾ, ಸಕ್ಕರೆ ೧೨ ತೊಲಾ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಅರದು ಗೋಲೀಮಾಡಿ ದಿನ ಅರ್ಧತೊಲದಂತೆ ರಾತ್ರಿಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಸಪ್ತಂಸಕತೆಯು ನಾಶವಾಗಿ ಬಲ ವೀರ್ಯಗಳೊಂಟಾಗುವವು.

ತ್ರಿಫಲೆ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ ಇವು ನಾಲ್ಕುನೂ ಸಮವಾಗಿ ಶೇರಿಸಿ ಹತ್ತಿ ಕುಂಠಿಯರಸದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ೨ ದಿನ ಬಿಸಲಲ್ಲಿ ವಣಗಿಸುವದು. ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧತೊಲೆಯನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಸಕ್ಕರೆಯೊಡನೆ ಸೇವಿಸಿ, ಮೇಲೆ ಹಾಲುಕುಡಿಯುತ್ತಾ ೧ ಮಂಡಲ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅತರಿ ಮಿತ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು.

ಆಕಳಕರೆ, ಲವಂಗಪತ್ರಿ, ಜಾಪತ್ರಿ, ನಾಗಕೇಸರ, ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಶತಾವರಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮತೂಕ ಇವನ್ನು ಸಕ್ಕರೆ ಮತ್ತು ವಿಳ್ಳೀ ದೆಲೆರಸದಲ್ಲಿ ಅರದು ಗೋಲೀಮಾಡಿ ನಿತ್ಯವೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕಾಲುತೊಲೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ನಿರ್ವೀರ್ಯನೂ ವೀರ್ಯವಂತನಾಗುವನು.

ತಾಲಮುಖಾನಾ, ನೆಗ್ಗಿಲು, ಶಿಲಾಜತು ತಲಾ ೧—೧ ದುಡ್ಡುತೂಕ ಇವನ್ನು ಬಟ್ಟಾಗಿ ಅರದು ೪ ದುಡ್ಡುತೂಕ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ೨ ದಿನಕ್ಕೆ ಹಂಚಿ ಕೊಂಡು ದಿನಂಪ್ರತಿ ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಪಥ್ಯದಿಂದಿ ರಬೇಕು. ಸ್ತ್ರೀಸಂಗ ಕೂಡದು. ಇದರಿಂದ ಅತುಲಿತವಾದ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ ಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಶ್ವಗಂಧಾ ದಿ ಘೃತಂ .

“ಅಶ್ವಗಂಧಾ ಪ್ರಸ್ಥಮೇಕಂ ದುಗ್ಧಂ ಚೈವಾಥಕದ್ವಯಂ ||
ಘೃತಪ್ರಸ್ಥಮಿತಂ ದದ್ಯಾಚ್ಛನೈ ಮ್ಯುದ್ವಗ್ನಿನಾ ಪಚೇತ್ ||
ತ್ಕ್ರೂಷಣಂ ಚ ಚತುರ್ಜಾತಂ, ನಿಡಂಗಂ ಜಾತಿ ಸತ್ಪ್ರಕಮ್ ||
ಬಲಾ ಜಾತಿಬಲಾ ಚೈವ ಶ್ವದಂಷ್ಟಾ ವೃದ್ಧದಾರುಕಮ್ || ಪ
ಲೈಕಂಚ ಪ್ರದಾತವ್ಯಂ ಲೋಹಂ ವಂಗಂ ತಥಾಭೈಕಮ್ || ಪ್ರ
ಸ್ಥಾರ್ಥಂ ಮಾಕ್ಷಿಕಂ ದದ್ಯಾಪ್ರಸ್ಥಾರ್ಥಾ ಮಾಕ್ಷಿಕಾ ಶುಭಾ ||
ಸರ್ವಮೇತದ್ವಿನಿಷ್ಪತ್ಯ ಸ್ನಿಗ್ಧೇಭಾಂಡೇ ನಿಧಾಪಯೇತ್ || ದ್ವಾ
ಕಾಲೌ ಭಕ್ಷಯೇ ಸ್ನಿತ್ಯಂ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯಾಗ್ನಿ ಬಲಂಯಥಾ || ಅಥ
ವಾತಂ ಹನುಸ್ತಂಭಂ ಸಂಧಿವಾತಂ ಕಟಿಗ್ರಹಮ್ || ಗರ್ಭಪ್ರಸವ
ಜಾ ದೋಷಾ ಯಥಾನುತ್ಪತ್ತಿಂ ಹರಿಃ || ಅಶ್ವಗಂಧಾದಿ ವಿಖ್ಯಾ
ತಂ ಘೃತಂ ವಾಜೀಕರಂ ಪರಮ್ || ”

“ ಅಶ್ವಗಂಧ ೧೦ ತೊಲೆ, ಶುದ್ಧ ಅಕ್ಕಳತುಪ್ಪ ೧೦ ತೊಲೆ, ಇವನ್ನು ಮಂದಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಪಾಕಮಾಡುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ—ತ್ರೂಷಣ, ಚತುರ್ಜಾತ, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಜಾಪತ್ರಿ, ೨ ಚೆಟ್ಟುಮುಟ್ಟು, ಪೇರಾ ಮುಟ್ಟು, ನೆಗ್ಗೆಲು, ವಿದಾರೀ ಇವುಗಳು ೪-೪ ತೊಲಾ, ಲೋಹಭಸ್ಮ, ವಂಗ ಭಸ್ಮ, ಅಭ್ರಕಭಸ್ಮ ಇವು ೪-೪ ತೊಲಾ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ೨೨ ತೊಲಾ, ಸಕ್ಕರೆ ೨೨ ತೊಲಾ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಾಕಿ ಘೃತಪಾಕಮಾಡುವದು ಮಣ್ಣಿನ ಸ್ನಿಗ್ಧ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ದಿನವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ಅಗ್ನಿಬಲವರಿತು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ—ಅರ್ದಿತವಾತ, ಹನುಸ್ತಂಭ, ಸಂಧಿಗತವಾಯು, ಕಟಗ್ರಹ, ಪ್ರೀಯರ ಗರ್ಭಸಂಬಂಧೀ ರೋಗಗಳೂ, ವೀರ್ಯವಿಕಾರವೂ, ಪ್ರಸವರೋಗವೂ ನಾಶವಾಗುವದಲ್ಲದೆ, ಮಹಾ ವೀರ್ಯಪ್ರದವಾಗುವದು. ”

ಮಾ ಷಾ ದಿ ಘೃ ತ .

“ ಮಾಷಾಕಾಮಾತ್ಮಗುಸ್ತಾನಾಂ ಬೀಜಾನಾ ಮಾಧಕತ್ರಯ ಮ್||ಜೀವಕರ್ಷಭಕೌ ಮೇದೇ ವೀರಾವೃದ್ಧೀ ಶತಾವರೀ || ಮ ಭುಕಂ ಚಾಶ್ವಗಂಧಾ ಚ ಸಾಧಯೇತ್ಕುಡವೋನ್ನಿತಮ್ || ತಮೇ ವಾಸ್ತಿಫ ಘೃತಪ್ರಸೇದ್ಯವ್ಯಾಧ್ವಶಗುಣಂ ಪಯಃ || ವಿದಾರೀ ಕೋ ದಶಪ್ರಸಂ ಪ್ರಸ್ಮಮಿಷ್ಟಾರಸಸ್ಯ ಚ || ದತ್ತ್ವಾ ಮೃದ್ವಗ್ನಿ ನಾ ಸಾಧ್ಯಂ ಸಿದ್ಧಂ ಸರ್ಪಿರ್ನಿಧಾಪಯೇತ್ || ಶರ್ಕರಾಯಾ ಸ್ತು ಗೋಕ್ಷೀರ್ಯಾಃ ಕ್ಷೌದ್ರಸ್ಯ ಚ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ || ಭಾಗಾಂಶ್ಚ ತುಷ್ಪಲಾಂಶ್ಚಾತ್ರ ಪಿಪ್ಪಲಾಶ್ಚ ದ್ವಯಂ ಪಲಮ್ || ಬಲಪೂರ್ವ ಮತೋ ಲೀಡ್ವಾ ತತೋಽನ್ನ ಮುಪಯೋಜಯೇತ್ || ಯದೀ ಜೈದಕ್ಷಯಂ ಶುಕ್ರಂ ಶೇಫಸಶ್ಶೋತಮಂ ಬಲಮ್ || ”

“ ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ ೨೨ ತೊಲಾ, ಉದ್ದು ೨೨ ತೊಲಾ, ಜೀವಕ, ಮುಪಭಕ, ಮೇದಾ, ಮಹಾಮೇದಾ, ಕಾಕೋಲೀ, ಕ್ಷೀರಕಾಕೋಲೀ, ಋದ್ಧೀ, ಮಹಾಋದ್ಧೀ, ಶತಾವರಿ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಇವೆಲ್ಲಾ ತಲಾ ೧೬-೧೬ ತೊಲೆ, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಎಂಟುಪಾಲು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಕ್ಷಮಾಡುವದು, ಪಾಕವಾಗುತ್ತಾ ಆಗುತ್ತಾ ೪ನೇ ಬಂದುಭಾಗ ನಿಲ್ಲುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಗ ಇಳಿಸಿ ನೋಧಿಸುವದು. ಅನಂತರ ಇದರಲ್ಲಿ ಘೃತ ೧೦ ತೊಲೆ, ಹಾಲು ೧೦೦ ತೊಲೆ, ವಿದಾರೀಕಂದ (ನೆಲಗುಂಬಳ) ಸ್ವರಸ ೧೦೦ ತೊಲಾ ಹಾಕಿ ಪಾಕಮಾಡಬೇಕು. ಪಾಕವಾಗುತ್ತಾ ಘೃತಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲಲು ಅದರಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ, ವಂಶ ಲೋಚನ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ಎಲ್ಲ ೧೬ ತೊಲಾದಂತೆ ಹಾಕಬೇಕು. (ಜೇನು ತುಪ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಮೆಮಾಡುವದು, ತುಪ್ಪವೂ ಅದೂ ಸಮತೋಕವಾಗಲೂ

ರದು.) ಹಿವ್ವಲಿ ೮ ತೊಲೆ ಹಾಕಿ ಮಣ್ಣಿನ ಸ್ನಿಗ್ಧ ಭಾಂಡದಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಕಟ್ಟಿ
ತುನವದು. ಅಗ್ನಿಬಲಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಫೈತವನ್ನು ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ಸೇವಿ
ಸುತ್ತಾ ಮೇಲೆ ಹೆಸರುಬೇಳೆ ತೊನ್ನೆಅನ್ನ ತುಪ್ಪ ಊಟಮಾಡುವದು. ಇದರ
ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ವೀರೈ ಜ್ವಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅವೂ
ವರ್ವಾದ ಬಲವಿರುತ್ತದೆ.

ಮ ಹಾ ಸು ಗಂಧಿತ್ಯಲ .

“ಕರ್ಪೂರಾಗರು ಚೋಚಪತ್ರ ನಲಿಕಾ ಲಾಕ್ಷಾ ಸಟೀ ಧಾತುಕೀ |
ಪುಷ್ಪೈಃ ಸಪ್ತದತ್ತೈಲ ನಾಲು ಸರಲ್ವೈಃ ಶೈಲೇಯ ಮಾಂಸೀ ಪ್ಲವೈಃ ||
ಏಲಾಕುಂಕುಮರೋಚನಾ ದಮನಕೈಃ ಶ್ರೀವಾಸ ಜಾತೀಫಲೈಃ |
ಕಂಕೋಲಕ್ರಮುಕೋ ಚ್ಚಟಾ ಮಧಮುರಾ ಕಾಂತಾಲವಂಗಾಮಯೈಃ ||
ನಾಲೋ ಶೀರ ಹರೇಣುಕಾಮಲಯಜ ಸ್ಥಾಣೇಯ ಚಂಡಾನಪೈಃ |
ಜಾತೀಕೋಶ ಕುಲೀರ ಪದ್ಮಕನಕೈಃ ಸ್ಪೃಕ್ಶಾನ್ವಿತೈಃ ಪಾಲಿಶೈಃ ||
ಲಾಕ್ಷಾ ಯೋಜನವಲ್ಲಿಲೋಧ್ರ ಸಲಿಲೈಸ್ತೈಲಂ ವಿವಶ್ವಾಥಕಮ್ |
ಶೈಲಾಭ್ಯಕ್ರತಸು ಜರನ್ನಸಿ ಭವೇತ್ಪ್ರೀತಾಂ ಪರಂ ವಲ್ಲಭಃ ||
ಶುಕ್ರಾಢ್ಯೋ ದ್ಯುತಿನೂ ಅನಲ್ಪತನಯಃ ಪೂಡೋಽಸಿ ರತ್ನಪ್ರಕೋ |
ವಂಧ್ಯಾಗರ್ಭವತೀ ಭವೇದಸಿ ತಥಾ ವೃದ್ಧಾಽಸಿ ಸೂತೇಸುತಮ್ ||
ಕಂಡೂಸ್ನೇಹವಿಚರ್ಚಿಕಾಮಲಹರಂ ದೌರ್ಗಂಧ್ಯ ಕುಷ್ಠಾಪಹಮ್ |
ಅಶ್ವಿಭ್ಯಾಂ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಂ ಬಹುಗುಣಂ ಶೈಲಂ ಸುಗಂಧಂ ಮಹತ್ || ”

“ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ, ಅಗರು, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗವತ್ತಿ, ನಲಿಕಾ, ಅರಗು,
ಕಚೋರ, ಧಾತಕೀ ಕುಸುಮ, ವಿಳಲೆಹೊನ್ನೆ, ಚೆಟ್ಟು ಮುಟ್ಟು, ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯ,
ಸರಲದೇವದಾರು, ಜಟಾಮಾಂಸೀ, ಸೊಗದೆ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಕೇಸರಿ, ಗೋರೋ
ಜನ, ೨ ಬಗೆ ದವನ, ಶ್ರೀವಾಸ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ತಕ್ಕೋಲ, ಅಡಕೆ, ಬಿಳೀ
ಗುಲಗಂಜಿ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಮುರಾ, ಪ್ರಿಯಂಗು, ಲವಂಗ, ಕೋಷ್ಠ, ಲಾವಂಜಿ,
ಮುಡಿವಾಳ, ರೇಣುಕಾ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಸ್ಥಾಣೇಯ, ಚಂಡ, ನಖ, ಜಾಯಿವತ್ತಿ,
ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗೀ, ಪದ್ಮಾಕ್ಷ, ಸ್ಪೃಕ್ಶಾ, ಪಾಲಿಕ, ಅರಗು, ಮಂಜಿಷ್ಠಿ
ಲೋಧ್ರ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಕಿದವು ೪-೪ ತೊಲಾ, ಶೇರಿಸಿ ಕಲ್ಪಮಾಡಿ ಕಷಾಯ
ಮಾಡುವದು. ಅಷ್ಟಾ ವಶೇಷವಿರುವಾಗ ಈ ಕಷಾಯವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ
ಕೊಂಡು, ಇದರಲ್ಲಿ ೩೦ ತೊಲಾ ತಿಲತೈಲವನ್ನು ಬೆರಸಿ, ಮಂದಾಗ್ನಿಯಿಂದ
ಪಕ್ವಮಾಡುವದು. ನೀರಲ್ಲ ಇಮರಿ ತೈಲಮಾತ್ರವಿದ್ದಮೇಲೆ ಇಳಿಸಿ ಶೋ
ಧಿಸುವದು. ಈ ತೈಲವನ್ನು ಮರ್ದನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ವೃದ್ಧನೂ ಯೌವ
ನಸ್ಥನಂತೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸೌಖ್ಯದಾಯಕವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪುರುಷನು ಶುಕ್ರಯು

ಕ್ಷುತೂ, ಕಾಂತಿಸಂಪನ್ನನೂ, ಬಹು ಪುತ್ರವಂತನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ನಪುಂಸಕನೂ ಮೈಥುನಾಭಿಲಾಷಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶೈಲವನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ನೇಮಿಸುವದರಿಂದ ವಂಧ್ಯೆಯು ಗರ್ಭವತಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ವೃದ್ಧಿಯೂ ಪುತ್ರವತಿಯಾಗುವಳು. ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ವೂತುರಿ, ಬೆವರುಸಾಲೆ, ವಿಚರ್ಚಕಾ ಮೈಮಲ, ದುರ್ಗಂಧ, ಕುಷ್ಠ ಈ ಎಲ್ಲವೂ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವವು. ಇದು ಅಶ್ವಿನೀಕುಮಾರ ವಿನಿರ್ಮಿತವಾದದ್ದು. ”

ಚಂದನಾದಿ ಶೈಲ.

“ ಚಂದನಾದೇರ್ಪಿಧಿಂ ವಕ್ಷ್ಯೆ ಚಂದನಂ ರಕ್ತಚಂದನಮ್ || ಪತಂಗಮಥ ಕಾಲೀಯಾಽಗರುಕೃಷ್ಣಾಗರುಣಿ ಚ || ದೇವದ್ರುಮಃ ಸಸರಲಃ ಪದ್ಮಕಂ ಕ್ರಮುಕೋಽಪಿ ಚ || ಕರ್ಪೂರೋ ಮೃಗನಾಭಿಶ್ಚ ಲತಾ ಕಸ್ಮೂರಿಕಾಪಿ ಚ || ಸಿಲ್ತಕಃ ಕುಂಕುಮಂ ಗಂಧಂ ಸಜಾತೀಫಲಮೇವ ಚ || ಜಾತೀಪತ್ರಂ ಲವಂಗಂ ಚ ಸೂಕ್ಷ್ಮೈರಾ ಮಹತೀ ತಥಾ || ಕಂಕೋಲಂ ಫಲಕಂ ತ್ವಕ್ಷ ಪದ್ಮಕಂ ನಾಗಕೇಸರಮ್ || ವಾಲಕಂ ಚ ತಥೋ ಶೀರಂ ಮಾಂಸೀ ದಾರು ಸಿತಾಪಿ ಚ || ಮುರಾ ಕರ್ಚೂರಕಶ್ಚಾಽಪಿ ಶೈಲೇಯಂ ಭದ್ರಮುಸ್ತಕಮ್ || ರೇಣುಕಶ್ಚ ಸ್ತ್ರಿಯಂಗುಶ್ಚ ಶ್ರೀನಾಸೋ ಗುಗ್ಗುಲ ಸ್ತಥಾ || ಲಾಕ್ಷಾ ನಖಶ್ಚ ರಾಲಶ್ಚ ಧಾತಕೀಕುಸುಮಂ ತಥಾ || ಗ್ರಂಥಿಪರ್ಣಂ ಚ ಮಂಜಿಷ್ಠಾ ತಗರಂ ಸಿಕ್ಕಕಸ್ತುಧಾ || ವಿಶಾನಿತಾಣಮಾಸಾನಿ ಕಲ್ಪೀಕೃತ್ಯ ಶನೈಃ ಪಚೇತ್ || ಶೈಲಪ್ರಸ್ಮಮಿತಂ ಸಮ್ಯಗೇತತ್ಪಾತ್ರೇ ಶುಭೇಕ್ಷೀಣೇತ್ || ಅನೇನಾಭ್ಯಕ್ತಗಾತ್ರಸ್ತು ವೃದ್ಧೋಽಶೀತಿ ಸಮೋಽಪಿಯಃ || ಸುಖೀಭವತಿ ಶುಕ್ರಾಭ್ಯಾಃ ಸ್ತ್ರೀಣಾಮತ್ಯಂತವಲ್ಲಭಃ || ವಂಧ್ಯಾಪಿ ಲಭತೇ ಗರ್ಭಂ ಪಂಡೋಽಪಿ ತರುಣಾಯತೇ || ಅಪುತ್ರಃ ಪುತ್ರಮಾಪ್ನೋತಿ ದೇವೇಚ್ಛ ಶರದಾಂ ಶತಮ್ || ಚಂದನಾದಿ ಮಹಾಶೈಲಂ ರಕ್ತಸಿತ್ತಂ ಕ್ಷಯಂ ಜ್ವರಮ್ || ದಾಹಂ ಪ್ರಸೇದ ದುರ್ಗಂಧ್ಯಂ ಕುಷ್ಠಂ ಕಂಡೂಂ ವಿನಾಶಯೇತ್ || ”

“ ಈಗ ಚಂದನಾದಿಶೈಲ ವಿಧಾನವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೀಗಂಧ, ರಕ್ತಚಂದನ, ಪತಂಗಚಕ್ರ, ಹರಿಚಂದನ, ಕೃಷ್ಣಾಗರು, ದೇವದಾರು, ಸರಲ, ವದ್ರಾಕ್ಷ, ಅಡಕೆ, ಕರ್ಪೂರ, ಕಸ್ಮೂರಿ, ಲತಾಕಸ್ಮೂರಿ, ಶಿಲಾರಸ, ಕೇಸರ, ಆಕಳತುಪ್ಪ, ಜಾಫಲ, ಜಾಪತ್ರಿ, ಲವಂಗ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ದೊಡ್ಡ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಕಂಕೋಲ, ಫಲಕ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಕಮಲಗಡ್ಡೆ, ನಾಗಕೇಸರ, ಸೂಗದೆ,

ನೂಮಾನಿಸಿ, ದೇವದಾರು, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಮುರಾ, ಕಾಜೋರ, ಛಂಡ, ಶಿಲಾ, ಜಿಹ್ವೆ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ರೇಣಿಕೆ, ಪ್ರಿಯಂಗುಪುಷ್ಪ, ಶ್ರೀವಾಸ, ಗುಗ್ಗುಲ, ದಗು, ಸಖ, ರಾಲ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಗ್ರಂಥಿವರ್ಣೀ, ಮಂಜಿಷ್ಠ, ತಗರ, ಮೇಣ ಈ ಸಾಮಾನು ತಲಾ ೧-೧ ಕಾಣ (ಪಾಲಿ) ತೂಕ ತೆಕ್ಕೊಂಡು ಕಲ್ಕ ಮಾಡಬೇಕು. ಬಳ್ಳೀ ಯಳ್ಳುಯಣ್ಣ ೪೦ ತೊಲಾ, ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಕಲ್ಕವನ್ನು ಹಾಕಿ ತೈಲವಿಧಿಯಿಂದ ತೈಲವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶೀಸೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಡಬೇಕು. ಇದರ ಮರ್ದನದಿಂದ ೪೦ ವರ್ಷದ ಮುದುಕನು ಅತ್ಯಂತ ವೀರೈವಂತನಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುವನು. ಸುಖಿಯಾಗಿರುವನು. ವಂಧ್ಯೆಯೂ ಪುತ್ರವತಿಯಾಗುವಳು. ಸಪುಂಸಕನಿಗೂ ತಾರುಣ್ಯ ಬರುವದು. ಅಪುತ್ರನಿಗೆ ಸಂತಾನಲಾಭವಾಗುವದು. ಪೂರ್ಣಾಯುವಾಗುವದು. ಈ ಚಂದನಾದಿ ತೈಲವು ರಕ್ತ ಪಿತ್ತ, ಜ್ವರ, ಜ್ವರ, ದಾಹ, ಬೆವರುಸಾಲು, ದುರ್ಗಂಧ ಇವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವದು. ಕುಷ್ಠವೂ, ಮೈನವೆಯೂ ಇದರಿಂದ ಶಮನವಾಗುವವು. ”

ದ್ರಾ ಹ್ರಾ ಸ ವ .

“ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಶುಲಾ ಮುಪಾದಾಯ ಜಲದ್ರೋಣೀ ಚತುಷ್ಟಯೀ || ಪಕ್ತ್ವಾ ಚತುರ್ಥಶೇಷಂ ಶು ತಂ ಕಷಾಯಮುಪಾಹರೇತ್ || ದತ್ತ್ವಾ ಗುಡತುಲಾಂ ತತ್ರ ಧಾತಕೀ ಪ್ರಸ್ಥಮೇವ ಚ || ನಿಖಾತ್ಯ ಸ್ಥಾಪಯೇದ್ಭೂಮೌ ಯಾನತ್ಪಾಸೌ ವರೋ ಭವೇತ್ || ತತಸ್ತತ್ಪಾರಮಾದದ್ಧ್ಯಾಧ್ವಾರುಣೀ ಯಂತ್ರತಃ ಶನೈಃ || ಪುನಸ್ತಂ ವಾರುಣೀ ಯಂತ್ರೇ ಸಮಾರೋಪ್ಯ ತದಾಹರೇತ್ || ಏವಂ ಶು ದಶದಾ ಸಾರಂ ಪುನಶ್ಚ ವಿಧಿನಾ ಹರೇತ್ || ತತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಶ್ಚ ಶುರ್ಜಾತಂ ಜಾತೀಕೋಶಂ ಲವಂಗಕಮ್ || ಕರ್ಪೂರಂ ಕುಂಕುಮಂ ಚಾಪಿ ಯಥಾಲಾಭಂ ನಿಯೋಜಯೇತ್ || ತಂ ಯಥಾಗ್ನಿಬಲಂ ಮರ್ತ್ಯಃ ಪೀಬೇತ್ಸರ್ವಕ್ಷಯಾಪಹಮ್ || ಸ್ನಿಗ್ಧೇನ ಭೋಜನೇನ್ನೈವ ಆಸವಂ ವಿಧಿನಾ ಪೀಬೇತ್ || ಸರೋ ಸವತಿ ವರ್ಷೋಽಪಿ ಪಾರುಷ್ಣೇಣ ಮಹೀಯತೇ || ”

“ ೪೨೦ ತೊಲಾ ದ್ರಾಕ್ಷೆ ೧೨೦ ತೊಲಾ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪಾಕಮಾಡಬೇಕು. ಚತುರ್ಥಾಂಶ ೪೨೦ ತೊಲಾ ಬಾಕಿಯಾಧಾಗ ಇಳಿಸಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ೪೨೦ ತೊಲಾ ಜಿಲ್ಲವನ್ನೂ, ೪೦ ತೊಲಾ ಧಾತಕೀಕುಸುಮವನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಒಂದು ಮಣಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಬಂಧನಮಾಡಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೂಳಿಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆಗೆದು ನೋಡಲಾಗಿ ಅದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬುರಗುಬಂದಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ವಾರುಣೀಯಂತ್ರದದ್ವಾರಾ ಅದರ ಅರ್ಕ ತೆಗೆಯಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ಉಂತ್ರ

దల్లి ఆ ఆర్కన్ను ఏరిసి, హిగి ౧౦. సల తేగియబేళికు. అనంతర
అదరల్లి జతుజాత, జావిత్రి, లవంగ, పళ్లకవూర, కేసరి ఇవ
న్ను పుడిమాడి బేరసి అదన్ను జరరాగ్ని బలవరితు సేవిసువదరింద--
క్షయరూగిగళన్ను నాకమాడువదు. సుందరవాద స్నిగ్ధభోజన
మాడుతూ ఇదన్ను సేవిసువదరింద ౯౦ వర్షద వృద్ధనూ తరుణునా
గుత్తానె. ”

“ యత్కించినృధురం స్నిగ్ధం జీవనం తర్పణం గురు || ద
ర్పణం మనసర్పివ సర్పం తద్వృష్టమృత్యుకే || ”

“ యావ పదార్థావ మధుర, స్నిగ్ధ, పృణరక్షక, తృప్తికా
రక, గురు, మనస్సిగి అనందప్రదవాగిరువదో అదేల్లవూ విర్యలాభ
వన్నంటు మాడువ పదార్థవే !! ”

“ శ్రీకంటకాత్మగుస్తానాం బిజజహూణం స తర్కరమ ||
క్షీరేణ యః పిబేద్గ్భ్యేద్దశవారం నిరంతరమ్ || ”

“ నేగ్గిలు, నసుగున్మిబిజ ఇవుగళ సమాంశ జూనావన్ను
సక్తరవేరసికొట్టతూ (నిత్యదల్లియు) సేవిసలు, అవను నిత్యవూ
స్మిలనూలనాగి మన్మథనంతిరువ్వును. ”

నా ర సి య జూ ణ య .

“ తతావరీ రజః ప్రసృతం ప్రసృతం గోక్షురకస్య జ || వరా
హా నిరంతి పలంగుడూజా, పంచనిరంతి || భల్లాతకా
తాం ద్వాత్రింశచ్ఛత్రకస్య దర్శివ తు || తిలానాం శోధితా
నాం జీ ప్రసృతదద్వాత్మజూణోతమ్ || త్క్రొషణస్య పలా
న్యశ్చా తర్కరాయాస్తు సప్తతిః || మాక్షికం తర్కరాభో
న మాక్షికాభోన నృభృతమ్ || తతావరీ సమం దే
యం విదారి కందజం రజః || ఏతదేకీకృతం జూణం
స్నిగ్ధే భాండే నిధాపయేత్ || పలాధా ముపభుంజీత
యథేక్షం జాపిభోజనమ్ || మాస్యే కముపయోగేన
జరాం దంతి రుజామసి || వలీ పతితబాలిత్వం నేదహం
త్యాది పినసా || దంత్యశ్చాదర కుశ్చాని తథాశ్చావుదరా
ణి జ || భగందరం మూత్రకృత్తం గృధ్రసేం స కలిమ
కామ్ || క్షయం జ్యేవ మహాత్మాసా పంచకాసా సుధా

ರುಣಾ || ಅಶೀತವಾತಜಾ ರೋಗಾ ಚ ತ್ವಾರಿಂಶಚ್ಚ ಪಿತ್ತ
ಜಾ || ವಿಂಶತಿಶ್ಲೇಷಕಾಂ ಸ್ತೈವ ಸಂಸ್ಕಷ್ಟಾ ಸನ್ನಿಪಾತ
ಕಾ || ಸರ್ವಾನರ್ಶೋ ಗದಾ ಹಂತಿ ವ್ಯುತ್ಪನ್ನಿಂಧ್ರಾಶನಿರ್ದಾ ||
ವೀರೈವಾ ರಮತೇ ನಾರ್ಯಾಂ ದಶವಾರಂ ನಿರಂತರಮ್ || ಪು
ತ್ರಾ ಸಂಜನಯೇದ್ವೀರಾ ಸರಸಿಂಹನಿಭಾ ಸ್ತಥಾ || ನಾರಸಿಂ
ಹಮಿದಂ ಚೂರ್ಣಂ ಸರ್ವರೋಗಹರಂ ಸರಮ್ || ”

“ಶತಾವರಿಚೂರ್ಣಂ ೧೦ ತೊಲಾ, ದಕ್ಷಿಣೇಗೋಖರೂ (ಸಣ್ಣನೆ
ಗ್ಗಿಲು) ಚೂರ್ಣಂ ೧೦ ತೊಲಾ, ವಾರಾಹೀಕಂದ ೧೦ ತೊಲಾ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ
ಸತ್ವ ೧೦೦ ತೊಲಾ, ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿದ ಭಲ್ಲಾತಕಿ ೧೬೦ ತೊಲಾ, ಚಿತ್ರಮೂ
ಲದಬೇರು ೧೦ ತೊಲಾ, ಶುದ್ಧಿಯಳ್ಳು ೧೦ ತೊಲಾ, ತ್ರ್ಯೂಷಣ ತಲಾ ೪೦-
೪೦ ತೊಲಾ, ಸಕ್ಕರೆ ೪೬೦ ತೊಲಾ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ೧೧೦ ತೊಲಾ, ಗೋವಿನ
ತುಪ್ಪ ೯೦ ತೊಲಾ, ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಜೂರ್ನಿಸಿ
ಕೋಧಿಸಿ, ಸ್ನಿಗ್ಧವಾದ ಮೃಣ್ಮಯಪಾತ್ರೇಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿತ್ಯವೂ ೨
ತೊಲಾದಂತೆ ಈ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಬೆಳಗಿನಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ, ಯಥೇಚ್ಛ
ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರ ಸೇವನೆಯನ್ನು ೧ ತಿಂಗಳು ಮಾಡಲು
ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದ ರೋಗಗಳು ದೂರವಾಗುವವು. ದೇಹದಲ್ಲಿ ತಿರೆಯುಂಟಾಗು
ವಿಕೆ, ಬಿಳೀಕೂದಲಾಗುವಿಕೆ, ಮೇಹ, ಪಾಂಡು, ಪೀನಸ, ೧೧ ಕುಷ್ಠ, ೧
ಉದರರೋಗ, ಭಗಂದರ, ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರ, ಗೃಧ್ರಸೀ, ಹಲೀಮಕ, ರಾಜ
ಯಕ್ಷ್ಮಾ, ಮಹಾರ್ವಾಸ, ೫ ಬಗೆ ಕಾಸಜಾಡ್ಯ, ೧೦ ವಾಯುವಿಕಾರ, ೪೦ ಬಗೆ
ಪಿತ್ತರೋಗಗಳು, ೨೦ ಬಗೆ ಕ್ಲೇಷ್ಮಜಾಡ್ಯಗಳು, ಮಿಶ್ರಿತ ರೋಗಗಳು,
ಸನ್ನಿಪಾತಗಳು, ಎಲ್ಲಾ ಅರ್ಶೋರೋಗಗಳು, ಈ ಎಲ್ಲಾ ರೋಗಗಳನ್ನೂ
ನಷ್ಟಮಾಡುವದು. ಇದರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ವೀರೈವು ಅತ್ಯಂತ ವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ
ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಯಥೇಚ್ಛ ರಮಣಮಾಡುವನು. ಇದರ
ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಶೂರರಾದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ”

ಮು ಸ ಲೀ ಚೂ ರ್ಣಂ .

“ಮುಸಲೀ ಕಂದಚೂರ್ಣಂ ಚ ಗುಡೂಚೀ ಸತ್ವಸಂಯುತಮ್ ||
ವಾನರೀ ಗೋಕ್ಷುರಾಭ್ಯಾಂ ಚ ಶಾಲ್ಮಲೀ ಶರ್ಕರಾಮೃತೈಃ || ಆ
ಲೋಡ್ಯ ಘೃತಮಗ್ನಾಭ್ಯಾಂ ಭಕ್ಷಯೇತ್ಯಾನುಸ್ಮದ್ಯಯೇ || ”

“ಸ್ಯಾಹಮುಸಲೀ, ಸಘೇದಮುಸಲೀ, ನೇಗುಂಬಳ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ
ಸಾರ, ಸಸುಗುಸ್ಸುಬೀಜ, ನಗ್ಗಿಲು, ಬೂರುಗದಮೇಣ, ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಮ
ತೂಕ ಜೂರ್ನಿಸಿ, ಸಮಸಕ್ಕರ ಬೆರಸಿ ದಿನ ೧೧ ತೊಲೆಯನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ

ಮೇಲೆ ಯಮೈಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಕಾಸಿದ್ದನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರುವದು. ವೀರೈವೃದ್ಧಿ ಅಪರಿಮಿತವಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ”

ವಾ ರಾ ಹೀ ಕಂ ದ ಚೂ ರ್ಣ .

“ನಾರಾಹೀಕಂದಭ್ಯಂಗಾಭ್ಯಾಂ ಪಲಂ ಶೋಡಷಚೂರ್ಣತಮಾ ||
ಕಿಂಚಿದಾಜ್ಞೇನ ಭೃಷ್ಟಂ ಚ ಸಿತಾಯುಕ್ತಂ ಚ ಕಾರಯೇತ್ ||
ತ್ವಕ್ಪತ್ರನಾಗಪುಷ್ಪಾಭ್ಯಾಂ ಕೇಸರಂ ಮಧುಯಸ್ವಿಕಾ || ಏತಾ
ನಿ ಪಲಮಾತ್ರಾಣಿ ಶರ್ಕರಾಸಮಮೇವಚ || ಅಶೋಧ್ಯ ಘೃತ
ದುಗ್ಧಾಭ್ಯಾಂ ಪಿಬೇತ್ಯಾಮಂ ನಿಶಾಮುಖೇ || ವೀರೈವೃದ್ಧಿಕರಂ
ಪುಂಸಾಂ ಬಹು ರಾಮಾಸು ರಮ್ಯತೇ || ”

“ನಾರಾಹೀಕಂದ (ಹಂದಿಗೊಸು) ಮತ್ತು ಗರುಗದಚೂರ್ಣ ೬೪-
೬೪ ತೊಲಾ ಚೂರ್ನಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿಯುವದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಮ
ತೂಕ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಇದರಲ್ಲಿ ೧ ತೊಲಾ ತಿಂದು ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯು
ತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಕಾಮಶಕ್ತಿ ಬಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ (ಅಥವಾ) ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗ
ಪತ್ರ, ನಾಗಕೇಸರ, ಜೇಷ್ಠಮಧು ಇವನ್ನು ೪-೪ ತೊಲಾದಂತೆ ಚೂರ್ನಿಸಿ
ಶೋಧಿಸಿ ಸಮಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಇದನ್ನು ಮೇಲಿನ ವಾರಾಹೀಕಂದ ಚೂರ್ಣ
ಕ್ಕೂ ಕೇರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದು. ಗುಣವು ಅಪರಿ
ಮಿತ ವೀರೈವೃದ್ಧಿ. ”

“ಉಚ್ಚಟಾ ಚೂರ್ಣಮಶ್ವೇವಂ ಕ್ಷೀರೇಣೋತ್ತಮಮುಚ್ಯತೇ ||
ಶತಾವರೈಶ್ಚಟಾಚೂರ್ಣಂ ಪೇಯಂ ವೃಷ್ಯತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧಯೇ || ”

“ಇದರಂತೆಯೇ ಭದ್ರಮುಸ್ತೆಯ ಚೂರ್ಣವೂ ಸಕ್ಕರೆವೆರೆಸಿ ಸೇವಿ
ಸುತ್ತಾ ಬಂದರೂ ಅಥವಾ ಶತಾವರೀ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆಗಳನ್ನು ಸಮವಾಗಿ ಕೇ
ರಿಸಿ ಚೂರ್ನಿಸಿ ಇದನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಹಾಲೂ ಸಕ್ಕರೆ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬಂದ
ರೂ ಕಾಮಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವದು. ”

“ಕರ್ಷಂ ಮಧೂಕಚೂರ್ಣಸ್ಯ ಘೃತೇಕ್ಷಾದ್ರಸಮನ್ವಿತೇ || ಪ್ರ
ಯುಜ್ಞೇ ಯಃ ಪಯಶ್ಚಾನು ನಿತ್ಯವೇಗಸ್ಯ ಸಾ ಭವೇತ್ || ”

“ನಿತ್ಯವೂ ಜೇಷ್ಠಮಧು ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಅರ್ಧತೊಲಾ ತುಪ್ಪ ೧
ತೊಲಾ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಕೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಿ ಯಮೈಹಾಲು ಕಾದದ್ದು ಸಕ್ಕರೆವೆರೆಸಿ
ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬಂದವನಿಗೆ ಕಾಮವೇಗವು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಜಗ್ಗುವದಿಲ್ಲ. ”

“ಚೂರ್ಣಂ ವಿದಾರ್ಯಾಃ ಸುಕೃತಂ ಸ್ವರಸೇನ್ನೈವ ಭಾವಿತಮ್ ||
ಸರ್ಪಿಃ ಕ್ಷಾದ್ರಯುತಂ ಲೀಡ್ಯಾ ಉಷ್ಣದುಗ್ಧಂ ತತಃ ಪಿಬೇತ್ || ”

“ನಲಕುಂಬಳಬೇರನ್ನು ಚೂರ್ನಿಸಿದ ಚೂರ್ನವನ್ನು ಅದರ ರಸದ
ಲ್ಲಿಯೇ ೨೦ ಸಲ ಭಾವನೆಮಾಡಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ದಿನ ೧ ತೊಲಾ ಚೂರ್ನ
೧ ತೊಲಾ ತುಪ್ಪ ೨ ತೊಲಾ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಕಲಿಸಿ ಸೇವಿಸಿ ಮೇಲೆ
ಕಾದಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆವೆರೆಸಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬಹುಕಾಲ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅನಂತ
ವೈದ್ಯನಾಗುವನು.”

“ ಶಮಯತಿ ಗೋಕ್ಷುರಚೂರ್ಣಂ |

ಭಾಗೀಕ್ಷೀರೇಣ ಸಾಧಿತಂ ಸಮಥು ||

ಭುಕ್ತಂ ಕ್ಷಪಯತಿ ಪಾಂಡ್ಯಮ್ |

ಯಜ್ಞನಿತಂ ಕುಪ್ರಯೋಗೇಣ || ”

“ ಸಣ್ಣನೆಗ್ಗಿಲು ಚೂರ್ನ ೧ ತೊಲಾ, ೧ ತೊಲಾ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ
ಕಲಿಸಿ ಸೇವಿಸಿ ಮೇಲೆ ಅಡಿನಹಾಲನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಸಕ್ಕರೆವೆರೆಸಿ ಕುಡಿಯು
ತ್ತಾ ೧ ಮಂಡಲ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಹಸ್ತರತಿಜನ್ಯವಾದ ಸಪುಂಸಕತ್ವವು ನಿಜವಾ
ಗಿಯೂ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

“ ತೈಕ್ಷಿಪ್ತಲೀ ಲವಂಗೇಲಾ ಚಂದನಂಚ ಶಿವಾಫಲಮ್ || ಸಾರ
ಮರ್ದಪಲಂ ಭಂಗಾ ಸಾರ್ಧದ್ವಿಪಲಸಮ್ಮಿತಾ || ಕರ್ಪೂರೋ
ಮೃಗನಾಭಿಶ್ಚ ದಶಮಾಷಮಿತಃ ಸ್ಪರ್ಶಕಃ || ಸರ್ವಂ ತುಲ್ಯ ಸಿ
ತಾಚೂರ್ಣಂ ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸಸಂಜ್ಞಿತಮ್ || ವೃಷ್ಯಂ ವಹ್ನಿಪ್ರ
ದಂ ಚೈ ತತ್ಕಾನೋದ್ದೀಪನ ಕಾರಕಮ್ ||

“ ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು ಪ್ರತಿ
ಯೊಂದು ೪-೪ ತೊಲಾ, ಲೋಹಭಸ್ಮ ೧|| ತೊಲಾ, ಶುದ್ಧಮಾಡಿದ ಭಂಗೀ
ಸೊಪ್ಪು ೨ ಪಲ, ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ, ಕಸ್ತೂರಿ ಯಥಾಸಾಧ್ಯ ಎಲ್ಲಾ ಚೂರ್ಣ
ಮಾಡಿ, ಎಲ್ಲದರಸನು ಸಕ್ಕರೆವೆರೆಸಿ ದಿನವೂ ೧ ತೊಲಾದಂತೆ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇವಿ
ಸುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಇದು ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸಿನೀ ಚೂರ್ಣವು, ಜಠರಾಗ್ನಿ
ಯನ್ನೂ ಕಾಮಾಗ್ನಿಯನ್ನೂ ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ”

ಬೃಹದ್ರಾಹೀಕಂದಚೂರ್ಣಂ .

“ ನಾರಾಹೀಕಂದ ಶೃಂಗಾಟಂ ಕಂದಂನಾರ್ಜಾರಮೇವಚ ||
ಚೂರ್ಣಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಕೃತಂ ಸರ್ವಂ ಪಲಮಾನಂ ಸ್ಪರ್ಶಕಪೃಥ
ಕ್ || ಭೃತಭ್ರಷ್ಟಂ ತುತಚೂರ್ಣಂ ಪಶ್ಚಾದೇತನ್ಮಹಾಪದಮ್ ||
ಚತುರ್ಜಾತಂ ಲವಂಗಂಚ ಪಿಪ್ಪಲೀ ನಾಗರಂತುಗಾ || ವಿಶಾ
ದ್ವಿಕರ್ಷಕಾ ಭಾಗಾ ಸಿತಾ ಸರ್ವಸಮಾನಿಕಾ || ಪಲಾರ್ಧಂ

ಭಿಕ್ಷಯೇನ್ನಿತ್ಯಂ ಸ ಸಿತಂ ಮಹಿಷೀಪಯಃ || ದಿನಾಂತೇ ತು ಪಿ
ಬೇನ್ನಿತ್ಯಂ ಕ್ಲೇಬತ್ತಂ ನಾಶನಂ ಪರಮ್ || ಪ್ರಮೇಹವ್ಯಾಧಿತಮ
ನಂ ವೀರೈಸ್ತಂಭನ ಕಾರಕಮ್ || ”

“ವಾರಾಹೀ (ಹಂದಿಗೊಸಿನ) ಗಡ್ಡೆ, ಸಿಂಘಾಡೆ, ನೆಲಗುಂಬಳ, ಪ್ರತಿ
ಯೊಂದೂ ೪-೪ ತೊಲಾ, ಚೂರ್ನಿಸಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿಯುವದು. ಅದಕ್ಕೆ
ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಪತ್ರೆ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಲವಂಗ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕುಂಠಿ,
ವಂಕಲೋಚನ ಇವು ತಲಾ ೨-೨ ತೊಲೆಯಂತೆ ಚೂರ್ನಿಸಿ, ಕೋಧಿಸಿ ಬೆರೆ
ಸುವದು. ಎಲ್ಲದರ ಸಮತೂಕ ಸಕ್ಕರೆ, ಇದನ್ನು ಮೃನ್ಮಯ ಸ್ನಿಗ್ಧಭಾಂ
ಡದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪ್ರತಿದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಅಗ್ನಿಬಲ ನೋಡಿ ೨ ತೊಲಾದವರಿಗೂ
ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಮೇಲೆ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿದ ಯಮೈಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬಂದರೆ-
ಪ್ರಮೇಹ, ನಷ್ಟಂಸಕತ್ವ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಅಪರಿಮಿತ ವೀರೈವುಂಟಾಗುವದು.
ವೀರೈಸ್ತಂಭನವೂ ಆಗುವದು.”

ಮದನಪ್ರಕಾಶಚೂರ್ಣ.

“ಕೋಕಿಲಾಶಸ್ಯ ಬೀಜಾನಿ ಮುಸಲೀ ಕಂದನಾಗರಮ್ || ವಾಜಿ
ಗಂಧಾ ಕಪಿಬೀಜಂ ಶಾಲ್ಮಲೀ ಪುಷ್ಪಮೇವಚ || ಬಲಾ ಶತಾ
ವರೀ ಮೂಲಂ ಮೋಚಾಹ್ವಂಚ ತ್ರಿಕಂಟಿಕಮ್ || ಜಾತೀಫಲಂ
ಚ ಮಾಷಾನ್ತಂ ಮಾತುಲಾನೀ ತುಗಾ ತಥಾ || ಏತಾನಿ ಸಮಭಾ
ಗಾನಿ ಸಿತಾ ಸರ್ವಸಮಾನಿಕಾ || ಪಯಸಾ ಹಿ ಪಿಬೇದ್ವಾತ್ರ ಕ
ರ್ಷಮೇಕಂ ಚ ನಿತ್ಯಶಃ || ಬಲವೀರೈಕರಂ ಪುಂಸಾಂ ಪ್ರಮೇಹ
ವ್ಯಾಧಿನಾಶನಮ್ || ಮದನಪ್ರಕಾಶಚೂರ್ಣಂಹಿ ಪ್ರಾಥಾನಾಂ
ದ್ರಾವಣಂ ಪರಮ್ || ”

“ತಾಲಮುಖಾನೇಬೀಜ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ನೆಲಗುಂಬಳಗಡ್ಡೆ, ಕುಂಠಿ,
ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಬೂರುಗದಹೂವು, ಕಳ್ಳಂಗಡಲೆ, ಕತಾವರಿ,
ಮೋಚರಸ, ನೆಗ್ಗಿಲು, ಜಾಫಲ, ಹುರಿದ ಉದ್ದಿ ನಬೇಳೆ, ಭಾಂಗ, ವಂಕಲೋ
ಚನ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮಭಾಗ ಚೂರ್ನಿಸಿ, ಸಮಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ, ಈ ಮದನಪ್ರ
ಕಾಶ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ದಿನ ೧ ತೊಲೆಯಂತೆ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಮೇಲೆ
ಕಾದ ಯಮೈಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದು; ವೀರೈವೃದ್ಧಿ, ಪ್ರಮೇಹನಾಶನ. ಇದ
ರಿಂದ ಪ್ರಾಥಾನ್ಯವೂ ಸಹ ದ್ರಾವಣವೋಗವು.”

ಅಶ್ವಗಂಧಿಕೇಶಾರ್ಣ.

“ಅಶ್ವಗಂಧಾ ಶಿಲಾಃ ಕೃಷ್ಣಾಃ ಸಮಾನಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚೂರ್ಣಿತ
ಮ್ || ಪಲಾರ್ಥಂ ಮಧುಸರ್ಪಿಭ್ಯಾಂ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಚಾನುಪಯಃ
ಪಿಬೇತ್ || ವೀರೈವೃದ್ಧಿಕರಂ ಚೈವ ಕ್ಲೇಬತ್ತಂ ನಾಶನಂ ಪರಮ್ || ”

“ ಅಶ್ವಗಂಧಿ ಮತ್ತು ಕರೀಯಳ್ಳು ಸಮವಾಗಿ ಜೂರ್ನಿಸಿ, ಜೇನು ತುಪ್ಪ ತುಪ್ಪಗಳನ್ನು ವಿಷಮವಾಗಿ ಕೇರಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿಕೊಂಡು ನಿತ್ಯವೂ ೨ ತೊಲಾ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಮೇಲೆ ಬಿಬೀಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ವೀರೈ ವೃದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಿ, ನಪುಂಸಕತನವು ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ. ”

“ ಶತಾವರಿ ಗೋಕ್ಷುರಕಾಶ್ಯಗಂಧಾ |

ಪುನರ್ನವಾ ನಾಗಬಲಾ ಮುಸಲ್ಮಾ ||

ಫುತೇನ ಖಂಡೇನ ತು ಭಕ್ಷಜೇಯಃ |

ಕ್ಷೀಣಾನರಾ ನಾಗಬಲಾ ಭವಂತಿ || ”

“ ಶತಾವರಿ, ನೆಗ್ಗಿಲಾ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಪುನರ್ನವ, ಚಿಟ್ಟಾಮುಟ್ಟು, ನೆಲ ತಾಟಗಡ್ಡೆ ಇವು ಸಮಭಾಗ ಜೂರ್ನಿಸಿ, ಸಮಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ದಿನ ೧ ತೊಲಾ ಜೂರ್ನಕ್ಕೆ ತುಪ್ಪ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಕ್ಷೀಣಪುರುಷನೂ ಆನೆಯಬಲವುಳ್ಳವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ”

“ ಅಶ್ವಗಂಧಾ ದಶಪಲಾ ತನ್ಮಾತ್ರೋ ವೃದ್ಧವಾರುಕಃ || ಕ

ಪ್ಪೇಕಂ ಪಯಸಾ ಪೀತ್ವಾ ಸಾರೀಭಿರ್ವೈವ ತುಷ್ಯತಿ || ”

“ ಅಶ್ವಗಂಧಿ ೪೦ ತೊಲಾ, ನೆಲಗುಂಬಳಗಡ್ಡೆ ೪೦ ತೊಲಾ, ಎರಡನ್ನೂ ಜೂರ್ನಿಸಿ ಸಮಸಕ್ಕರೆವರೆಸಿ ದಿನ ೨ ತೊಲೆಯನ್ನು ಧಾರೋಷ್ಣ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲು ಧಾತುಪುಷ್ಟಿಯುಂಟಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಸುಖದಲ್ಲಿ ಸೋಲುವದಿಲ್ಲ. ”

“ ಕರನೀರ ಶಾಲ್ಮಲಿಜಟಾ, ಸ್ತುಥಾ ವಾನರಿಕಂ ಸಮಮ್ || ಸೂ

ಕ್ಷ್ಮಜೂರ್ಣಂ ಕೃತಂ ಸರ್ವಂ ಕಾಣಮಾತ್ರಂ ಪಿಬೇನ್ನಿತಿ || ಆ

ಲೋಡ್ಯ ಫುತದುಗ್ಧೇನ ಮಾನಿನೀ ಮಾನಭೇದನಮ್ || ”

“ ಕಣಗಲು ಬಿಳೀಹೂವಿನದು (ಇದು ಪಾಪಾಣಸದೃಶವಾದದ್ದು ಕುದ್ಧಿ ಮಾಡುವದೂ ಕಷ್ಟ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವದು.) ಎಳೆ ಬೂರಗದಬೇರು ೫ ತೊಲಾ, ನಸುಗುನ್ನಿ ಬೀಜದವೊತ್ತು ೩ ತೊಲಾ, ಇವನ್ನು ಸಮತೂಕವಾಗಿ ಅರದು ಜೂರ್ನಿಸಿ, ಶೋಧಿಸಿ, ಸಮಸಕ್ಕರೆವರೆಸಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಅರ್ಧತೊಲೆ ಸೇವಿಸಿದರೆ ವೀರೈಪುಷ್ಟಿಯಾಗುವದು. ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಜೈಸುವನು. ”

“ ತ್ರಿಪಲಂ ಮಾಷಜೂರ್ಣಂ ತು ತತ್ಸಮಾ ಶ್ವೇತಕರ್ಕರಾ || ಆ

ಲೋಡ್ಯ ಮಧುಸರ್ಪಿಭ್ಯಾಂ ಪಲಾದ್ಯಂ ಭಕ್ಷಯೇನ್ನರಃ || ಬಲ

ಶೀರೈಕರಂ ಶತದ್ವಲೀ ಪಲಿತನಾಶನಮ್ || ”

“ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಆರಿಸಿದ ಉದ್ದಿನಜೂರ್ಣ ೧೨ ತೊಲಾ, ಇದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿಯುವದು. ಆರಿದನಂತರ ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಮತ್ತೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ತುಪ್ಪ ಕೇರಿಸಿ ೨ ತೊಲೆಯನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ,

ಬಿಳಿಬಿಳಿ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಬಲು ವೀರೈವ್ಯವಿದ್ದಿಯಾಗುವದು, ವಲೀಪಲಿತ ಶರೀರವೂ, ಕೂದಲು ನರತದ್ದೂ ತಪ್ಪಿ ಸುಂದರವಾಗುವದು. ”

“ ವೈದ್ಯದಾರಸ್ಯ ಮೂಲಾನಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚೂರ್ಣ ಕೈತಾನಿಶಃ || ಕತಮೂಲೀ ರಸೇನೈವ ಸಪ್ತವಾರಂ ವಿಭಾವಯೇತ್ || ತಚ್ಚೂರ್ಣಂ ಸರ್ಪಿಷಾ ಲಿಹ್ಯತ್ ಕರ್ಷಮಾತ್ರ ಪ್ರಮಾಣತಃ || ತ್ರಿಂಶದ್ವಿನ ಪ್ರಯೋಗೇಣ ಜಾಯತೇ ಧಾತುನರ್ವ್ಯನಮ್ || ”

“ ನೆಲಗುಂಬಳಬೇರಿನ ಗಡ್ಡೆ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಶತಾವರೀರಸದಲ್ಲಿ ೩ ಸಲ ಭಾವನೆಮಾಡಿ, ಅನಂತರ ದಿನ ೧ ತೊಲೆಯಂತೆ ತುವುದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿ, ಬಿಳಿಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ೪೦ ದಿನ ಸೇವಿಸಿದರೆ ವೀರೈವ್ಯವಿದ್ದಿ. ”

“ ಆಕಾರಕರಭತ್ಯುಂಶೀ ಲವಂಗಂ ಕುಂಕುಮಂ ಕಣಾ || ಜಾತೀಫಲಂ ಜಾತಿಪುಷ್ಪಂ ಚಂದನಂ ಕಾರ್ಪಿಕಂ ಪೃಥಕ್ || ಸರ್ವಮೇಕೇಕೈತಂ ಕರ್ಷಮಾತ್ರಂ ಕ್ವಿದ್ರೇಣ ಭಕ್ಷಯೇತ್ || ಶುಕ್ರವೃದ್ಧಿಕರಂ ಪುಂಸಾಂ ಇದಮಾನಂದದಂ ಪರಮ್ || ನಾರೀಣಾಂ ಪ್ರೀತಿಜನಕಂ ಯಾವತ್ತಿಂಶದ್ವಿನಂ ಸದಾ || ”

“ ಆಕಳಕರೆ, ಶುಂಠಿ, ಲವಂಗ, ಕೇಸರಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಜಾವಿತ್ರಿ, ಶ್ರೀಗಂಧ ಎಲ್ಲಾ ೧-೧ ತೊಲೆಯಂತೆ ಚೂರ್ಣಿಸಿ ದಿನ ೧ ತೊಲೆಯಂತೆ ೪೦ ದಿನ ಜೇನುತುವುದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿ ಮೇಲೆ ಹಾಲುಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ವೀರೈವ್ಯವಿದ್ದಿ, ರತಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದ, ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಉಲ್ಲಾಸವುಂಟಾಗುವದು. ”

“ ಗಂಧಕಾನುಲಿಕಂ ಚೂರ್ಣಂ ಧಾತ್ರೀರಸವಿಭಾವಿತಮ್ || ಸಪ್ತಧಾ ತಾಲ್ಮಲೀತೋಯೈಃ ಶರೈರಾ ಮಧುಯೋಜಿತಮ್ || ಲೀಡ್ವಾ ಜಾನುಸಯಃ ಪಾನಂ ಪ್ರತ್ಯಹಂ ಕುರುತೇ ತು ಯಃ || ಏತೇ ನಾರೀಶಿ ವರ್ಷೋಽಪಿ ವೇಗೇನ ರಮತೇಸ್ತ್ರೀಯಮ್ || ”

“ ಶುದ್ಧಿಹವಲಸರಗಂಧಕ ಮತ್ತು ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು ಸಮಭಾಗ ಕೇರಿಸಿ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿರಸದಲ್ಲಿ ೩ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಬಣಗಿಸುತ್ತಾ ಬಂದು, ಅನಂತರ ಬೂರಗದಚಕ್ಕೆ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ೩ ಭಾವನೆ ಕೊಡುವದು. ಅನಂತರ ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾಲುತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆ ತುಪ್ಪದೊಂದಿಗೆ ಸೇವಿಸಿ ಮೇಲೆ ಸಕ್ಕರೆ ಕೇರಿಸಿದ ಧಾರೋಷ್ಣ ಆಕಳಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ೧೦ ವರ್ಷದವನೂ ತರುಣನಂತೆ ಸ್ತ್ರೀಸುಖದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ”

“ ಲಕ್ಷ್ಮಿಜಾ ಹಸ್ತಿಶರ್ಕಾಭ್ಯಾಂ ತ್ರಿಕತ್ರಯಸಮನ್ವಿತಮ್ || ಅಶ್ವಗಂಧಾ ಸಮಾಯೋಗಾ ಲ್ಲಾಹಂ ಪುಂಸವನಮ್ ಸ್ತುತಮ್ ||

ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿಕರಂ ವೈಷ್ಯಂ ಕನ್ಯಾಸೂತಿ ನಿವರ್ತಕಮ್ || ಕೃ

ಶಸ್ತ್ರ ಬಲದಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಸರ್ವಾಮಯಹರಂ ಪರಮ್ || "

"ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ (ಬಿಳೀಹೂವಿನ ನೆಲಗುಳ್ಳ) ಬಿಳೀ ಹರಳುಬೇರು, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ತಾರೇಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗವೆತ್ತ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮತೂಕ ಚೂರ್ನಿಸಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಲೋಹಭಸ್ಮವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸೇರಿಸಿ ಸಮಸಕ್ಕರೆವರೆಸಿ ಉಚಿತಮಾತ್ರಾದಿಂದ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವದು, ವೀರೈವೃದ್ಧಿ, ಕನ್ಯಾತಳೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದು ತಪ್ಪಿ ಪುತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಕೃಶನೂ ಬಲವುಳ್ಳವನಾಗುತ್ತಾನೆ. "

"ಮಧು ಯಷ್ವೀತುಗಾ ಕ್ಷೇರೀ, ಧಾತ್ರೀ ಗೋಕ್ಷುರಕಂ ತಥಾ ||

ವಂಗಮುಚ್ಛಂ ಕಪಿಬೀಜಂ ಧಾತ್ರೀರಸವಿಭಾವಿತಮ್ || ಭಕ್ಷಯೇ

ಸ್ವಧುಸರ್ಪಿಭ್ಯಾಂ ತತಶ್ಚಾನುಪಯಃ ಪಿಬೇತ್ || ವೀರೈವೃದ್ಧಿಕ

ರಂ ಪುಂಸಾಂ, ಕ್ಷೀಬತ್ಸನಾಶನಂ ಪರಮ್ || "

"ಜೇಷ್ಠಮಧು, ವಂಶಲೋಚನ, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ನೆಗ್ಗಿಲು, ವಂಗಭಸ್ಮ (೧೦ ಪುಟದ್ದು), (೬೦ ಪುಟದ) ಅಭ್ರಕಭಸ್ಮ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು ನರಸದಲ್ಲಿ ೭ ಭಾವನೆ ಕೊಟ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚೂರ್ಣಮಾಡಬೇಕು. ಉಚಿತಮಾತ್ರದಿಂದ ಈ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಫೈತ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಸೇವಿಸಿ, ಮೇಲೆ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಕಾಸಿದ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದು. ಇದರಿಂದ ವೃದ್ಧಿವೂ, ವೀರೈವೃದ್ಧಿಯೂ ಆಗುವದು. "

"ತತಾವರೀ ಹೃಚ್ಛಟಾಚಿ, ಕಪಿಕಚ್ಚುರ್ವಿದಾರಿಕಾ || ಮಧು

ಯಷ್ವೀ ಚಮಾಷಾಸ್ತಂ ತಥೈವಾಮಲಿಕೀ ಸ್ಪೃಶಾಃ || ಏಷಾಂ

ಪೃಥುಕಃ ಪೃಥುಕೋಽರ್ಣಂ ಸಸಿತಂ ಭಕ್ಷಯೇತ್ಪುಮೌ || ತತಃ ಪ

ರೋನುಪಾಸೇನ ವಾಜೀಕರಣಮುತ್ತಮಮ್ || "

"ತತಾವರಿ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ನಸಗುನ್ನಿಬೀಜ, ನೆಲಗುಂಬಳ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಉಕ್ಕು, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು ಇವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚೂರ್ನಿಸಿ ಸಮಸಕ್ಕರೆ ಬರೆಸಿ ಸೇವಿಸಿ ಮೇಲೆ ಕಾಸಿದಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮೂಲಿಕೆಯೂ ವಾಜೀಕರಣವನ್ನಂಟು ಮಾಡುವದೇ ಆಗಿದೆ. ಒಂದೊಂದನ್ನೇ ಸೇವಿಸಿದರೂ ಆಗಬಹುದು. ೨-೩-೪-೫ ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಕೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಬಹುದು. ಪರಮ ವೀರೈವೃದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವು. "

ಕೌಂಚಮುಕ.

“ನಿಸ್ತುಪಂ ವಾಸರೀಬೀಜಂ ಕೃತ್ವಾ ನಿಂತಪ್ತಲಾನಿ ಚ || ತ್ರಿಂಶತ್ಪಲಾಂ ಸಿತಾಂ ದತ್ವಾಘೃತಮ್ ದತ್ವಾ ಪಲಾಷ್ಟಕಮ್ || ದುಗ್ಧಾಥಕಂ ಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಮೃದುನಾ ವಹ್ನಿನಾ ಪಚೇತ್ || ಯಾವದ್ವಾರ್ವೀ ಪ್ರಲೇಪಃ ಸ್ಯಾತನ್ನಧ್ಯ ಚೂರ್ಣತಂ ಪ್ತಿಸೇತ್ || ಜಾತೀಫಲಂ ತ್ರಿಕಟುಕಂ ತ್ರಿಗಂಧಂ ದೇವಪುಷ್ಪಕಮ್ || ಅಕಲ್ಲಕಂ ಜಾತಿಪತ್ರಿ ಕೋಕಲಾ ಬೀಸಕೇಸರಮ್ || ಪುನರ್ನವಾ ಬಲೇದ್ವೀಚ ಮುಸಲೀ ಸಾಹಿಫೇನಕಮ್ || ಚಂದನಾಗರು ಕಸ್ತೂರೀ ಕರ್ಪೂರಂ ತಾಣಿಮಾತ್ರಕಮ್ || ಸಲಾದರ್ಪಂ ಭಕ್ಷಯೇದೇ ತತ್ಕೃಮಾದ್ವೀರೈಃ ಬಲಪ್ರದಮ್ ||”

“ಶಿಶ್ನು ಬಿಡಿಸಿದ ನಸುಗುನ್ನೀಬೀಜ ೮೦ ತೊಲಾ, ಸಕ್ಕರೆ ೧೨೦ ತೊಲಾ, ಗೋಘೃತ ೪೨ ತೊಲಾ, ಹಾಲು ೪೨೦ ತೊಲಾ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಕತ್ರಮಾಡಿ ಮಂದಮಂದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಕಮಾಡುವದು. ಪಾಕಮಾಗುತ್ತಾ ಸಾಟಿಗೆ ಶಿಕ್ವುವಂತೆ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಲು—ಜಾಫಲ, ತ್ರಿಕಟು, ತ್ರಿಗಂಧ, ಲವಂಗ, ಅಕಳಕರೆ, ಜಾವಿತ್ರೀ, ತಾಲಮುಖಾನಬೀಜ, ಕೇಸರಿ, ಪುನರ್ನವಾ, ಚಿಟ್ರಾಮುಟ್ಟ, ವೇರಾಮುಟ್ಟ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ಚಂದ್ರೋದಯರಸ ಇವೆಲ್ಲಾ ೨-೨ ತೊಲಾ, ತ್ರಿಗಂಧ, ಅಗರು, ಕಸ್ತೂರಿ, ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ ಶಿಕ್ವಿದಷ್ಟು—ಇವನ್ನು ಕೇರಿಸಿ ಪಾಕವನ್ನು ಸ್ನಿಗ್ಧ ಮೃದ್ವಯುಭಾಂಡದಲ್ಲಿಟ್ಟು ನಿತ್ಯವೂ ಅಗ್ನಿಬಲವರಿತು ೨ ತೊಲಾದವರಿಗೂ ತಿನ್ನಬಹುದು ಮೇಲೆ ಹಾಲುಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಮಹಾ ವೀರ್ಯವ್ರವಾಹವನ್ನಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.”

ಅಮುಕ.

“ಪಶ್ಚಾಮೃತ್ಯ ರಸೇ ದ್ರೋಣೇ ರಸಾಧಕ ಮಿತಾಂ ಸಿತಾಮ್ || ಘೃತಪ್ರಸ್ಮಿತ ಮಿತಂ ದದ್ಮಾನ್ನಾಗರಸ್ಯ ಪಲಾಷ್ಟಕಮ್ || ಮರಿಚಂ ಕುಡಮೋನ್ನಾನಂ ಸಿಹ್ಮಲೀದ್ವಿಪಲೋನ್ನಿತಾ || ಸಲಿಸ್ಯಾಥಕಂ ದತ್ವಾ ಸರ್ವಮೇಕತ್ರ ಕಾರಯೇತ್ || ಪಚೇತ್ಕನ್ಯಾಪ್ತಯೇ ಪಾತ್ರೇ ದಾರುದರ್ವ್ಯಾ ಪ್ರಚಾಲಯೇತ್ || ಚೂರ್ಣಾನ್ಯೇಷಾಂ ಪ್ತಿಸೇತ್ತ್ರ ಘನೀಭೂತೇನ ತಾರಿಕೇ || ಧಾನ್ಯಕಂ ಜೀರಕಂ ಪತ್ರಂ ಚಿತ್ರಕಂ ಮುಸ್ತಕಂ ತ್ವಚಮ್ || ಬೃಹಜ್ಜೀರಕ ಮುಪ್ಪತ್ರ ಗ್ರಂಥಿಕಂ ನಾಗಕೇಸರಮ್ || ಏಲಾಬೀಜಂ ಲವಂಗಂ ಚ ಸ್ಯುತಗ್ವಾತೀ ಫಲಂ ಪಲಮ್ || ಸಿದ್ಧೇ ಶೀತೇ ಪ್ರವಾತವ್ಯಂ ಮ

ಧುನಃ ಕುಡವದ್ವಯಮ್ || ಭಕ್ಷಯೇದ್ವೋಜನಾಹರ್ವಾಹ್
ಪಲನಾತ್ರಮಿದಂ ನರಃ || ಅಥವಾ ನಿಯಮೋ ನಾತ್ರ ನಾ
ತ್ರಾಂ ಪಾದೇದ್ಯಥಾ ಬಲಮ್ || ಮಾನವ ಸ್ವೇವನಾದಸ್ಯ ವಾ
ಜೀವ ಸುರತೇ ಭವೇತ್ || ಸಮರ್ಥೋ ಬಲವಾ ಪುಷ್ಕೋ ಹ್ಯ
ಷ್ಕೋ ನಿತ್ಯಂ ನಿರಾನುಯಃ || ”

“ ಪಕ್ಷನಾದ ಶೀಮಾವಿನ ಹಣ್ಣುಗಳರಸ ೧೨೦ ತೊಲಾ, ಶುದ್ಧವಾದ
ಸಕ್ಕರೆ ೨೨೦ ತೊಲಾ, ಗೋಧೈತ ೮೦ ತೊಲಾ, ಶುಂಠಿ ೨೨ ತೊಲಾ, ಮೆಣಸು
೨೨ ತೊಲಾ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೨೨ ತೊಲಾ, ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಜಲ ೨೨೦ ತೊಲಾ, ಶೇರಿನಿ
ಮೃನ್ಮಯಭಾಂಡದಲ್ಲಿ ಮರದ ಸ್ಕಾಟಿನಿಂದ ಕೂಡಿಸುತ್ತಾ ಪಕ್ಷಮಾಡಬೇಕು.
ಮಂದಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷವಾಗುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು, ತಳ ಹಿಡಿಯಲಾರದು. ಫಟ್ಟ
ಯಾದಾಗ ತುಪ್ಪ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೊತ್ತುಂಬರಿಬೀಜ,
ಜೇರಿಗೆ, ಲವಂಗವತ್ತಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ತುಂಗಮುಸ್ತಿ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ದೊಡ್ಡ
ಜೇರಿಗೆ (ಕಲಾಂಜಿ), ಮೋಡಿ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ, ಜಾಫಲ
ಇವೆಲ್ಲಾ ೨-೨ ತೊಲಾದಂತೆ ಚೂರ್ನಿಸಿ ಆ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕೂಡಿಸಿ ಇಳ
ಸುವದು. ಅದಿನಂತರ ೪೦ ತೊಲಾ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಬೆರೆಸಬೇಕು. ನಿತ್ಯವೂ
ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಜವರಾಗ್ನಿ ಬಲವನ್ನರಿತು ೪ ತೊಲಾದವರಿಗೂ ಯೋ
ಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಇದರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಕುದುರೆಯಂತೆ ರತಿ
ಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮರ್ಥನೂ, ಬಲಿಷ್ಠನೂ, ಹೃದ್ಯಪುಷ್ಪ
ನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಆಮ್ರಪಾಕವು ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಹಿತಕಾರಿಯು. ”

ಕಾ ಮ ಸುಂ ದ ರ ಪಾ ಕ .

“ ಶತಾವರಿ ಚ ಮುಸಲೀ ಗೋಕ್ಷುರಸ್ತ್ವಗ್ನೇನಂಗಳಮ್ || ಖ
ಜೂರಮೇಲಾ ಕೃಷ್ಣಾ ಚ ಶಿವಾ ಕಮಲಚಂದನಮ್ || ಕಸಿಕ
ಚ್ಯುಭನಂ ಜೀಜಂ ಪತ್ರಂ ಮುಗ್ಧಾ ಚ ನಾಗರಮ್ || ಕೋಕಿಲಾ
ಕ್ಷತ್ವ ಧನಿಕಾ ಶುಕ್ತಿಪೂಗಂ ಪಲದ್ವಯಮ್ || ವಿಂಶತ್ಪಲಸಿತಾ
ದರ್ಪ ಕರ್ಪೂರಶ್ಚಾರ್ಧ ಕಾರ್ಷಿಕಃ || ವಿಜಯಾ ಸಾರ್ಧಪಲಿಕಾ
ಪ್ರಮೇಹಘ್ನೋ ರಸಾಯನಃ || ಜ್ವರಘ್ನಃ ಪುಷ್ಪಿಜನನಃ ಸಾ
ಕೋದಯಂ ಕಾಮಸುಂದರಃ || ”

“ ಶತಾವರಿ, ಮುಸಲೀ, ನೆಗ್ಗಿಲ್ಲಾ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗ, ಖರ್ಜೂರ,
ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ನೆಲ್ಲಿಚುಟ್ಟು, ಕಮಲಗಡ್ಡೆ, ಚಂದನ, ನಸುಗುನ್ನೀಬೀಜ,
ಲವಂಗವತ್ತಿ, ತುಂಗಮುಸ್ತಿ, ಶುಂಠಿ, ತಾಲಮುಖಾನಬೀಜ, ಧನಿಯಾ ಎಲ್ಲಾ
೧-೧ ತೊಲಾ, ದಕ್ಷಿಣೀ ಚಿಕಿನ್ನೀ ಅಡಕೆ ೮ ತೊಲಾ, ಸಕ್ಕರೆ ೮೦ ತೊಲಾ,

ಕಸ್ತೂರಿ, ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ ಇವು ೨-೨ ಮಾಸೆ, ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿದ ಭಂಗಿಸೊಪ್ಪು
೬ ತೊಲಾ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಪಾಕಮಾಡಿ, ಅಗ್ನಿಯ ಬಲವನು
ನೋಡಿಕೊಂಡು ಉಚಿತಮಾತ್ರಾದಿಂದ ಸೇವನೆಮಾಡುವದು, ಈ ಕಾಮನು
ದರ ಪಾಕವು ಆಯುವನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಮೇಹ, ಜ್ವರ ಇವನ್ನು
ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. ವೀರ್ಯವನ್ನು ಪುಷ್ಟಿಮಾಡುತ್ತದೆ. ”

ರ ತಿ ವ ಲ್ಲ ಭ ಪೂ ಗ ಕಾ ಕ .

“ ಪೂಗಂ ದಕ್ಷಿಣದೇಶಜಂ ದಶಪಲೋನ್ನಾ ನಂ ಭೃಕಂ ಕರ್ತೃಯೇತ್ |
ತಚ್ಚಿ ಸ್ತಂ ಜಲಯೋಗತೋ ನ್ಯುದುತರಂ ಸಂಕುಟ್ಯ ಚೂರ್ಣೀಕೃತಮ್ ||
ತಜ್ಜೂರ್ಣಂ ಪಟಿಕೋಧಿತಂ ವಸುಗುಣೇ ಗೋಶುದ್ಧದುಗ್ಧೇಪಚೇತ್ |
ಗೆನ್ಯಾಜ್ಯಾಂಜಲಿಸಂಯುತೋಽತಿನಿಬಿಡೇ ದದ್ಯಾತ್ಪಲಾರ್ಧಂ ಸಿತಾಮ್ |
ಪಕ್ವಂ ತಜ್ಜ್ವಲನಾತ್ಪ್ನುತಿಂ ಪ್ರತಿನಯೇತ್ಸರ್ವಪುನಃ ಪ್ರಕ್ಷಿಪೇತ್ |
ಯದ್ಯತ್ತ್ವದುದಾಹರಾಮಿ ಬಹುಲಾ ದೃಷ್ಟಾದರಾತ್ಸಂಹಿತಾಃ ||
ವಿಲಾ ನಾಗಬಿಲಾ ತಥಾ ಸಚಪಲಾ ಚಾತೀಪಲಾ ಲಿಂಗಿತಾ |
ಚಾತೀಪತ್ರಕಮುತ್ರ ಪತ್ರಕಯುತಂ ತಚ್ಚ ತ್ವಚಾ ಸಂಯುತಮ್ ||
ವಿಶ್ವಾ ವೀರಣ ವಾರಿ ವಾರಿದ ವರಾ ವಾಂಶೀ ವರೀ ವಾನರೀ |
ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಸೇಷ್ಠುರ ಗೋಷ್ಠುರಾತಿ ಮಹತೀ ಖರ್ಜೂರಿಕಾ ಸ್ವೇರಿಕಾ ||
ಧಾನ್ಯಾಕಂ ಸಕಸೇರುಕಂ ಸಮಧುಕಂ ಶೃಂಗಾಟಿಕಂ ಜೀರಕಮ್ |
ಪೃಥ್ವೀಕ್ವಾಥ ಯವಾನಿಕಾ ವರಟಿಕಾ ಮಾಂಸೀ ಮಿಸೀ ಮೇಢಿಕಾ ||
ಕಂದೇಷ್ಟತ್ರ ವಿವಾರಿಕಾಥ ಮುಸಲೀ ಗಂಧರ್ವಗಂಧಾ ತಥಾ |
ಕಚ್ಚೂರಂ ಕರಿಕೇಶರಮ್ ಚ ಮೃರಿಚಂ ಚಾರಸ್ಯ ಬೀಜಂ ನವಮ್ ||
ಬೀಜಂ ಶಾಲ್ಮಲಿಸಂಭವಂ ಕರಿಕಣಾಬೀಜಂ ಚ ರಾಜೀವಜಮ್ |
ಶ್ವೇತಂ ಚಂದನಮುತ್ರ ರಕ್ತಮಪಿ ಚ ಶ್ರೀಸಂಜ್ಞ ಪುಷ್ಪೈಃ ಸಮಮ್ ||
ಸರ್ವಂ ಚೇತಿ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ ಪಲನಿತಂ ಸಂಚೂರ್ಣ ತತ್ರಕ್ಷಿಪೇತ್ |
ಸೂತಂ ನಂಗ ಭುಜುಗೇ ಲೋಹ ಗಗನಂ ಸನ್ನಾರಿತಂ ಸ್ವಚ್ಛಯಾ ||
ಕಸ್ತೂರೀ ಘನಸಾರ ಚೂರ್ಣಮಪಿ ಚ ಪ್ರಾತಂ ಯಥಾಪ್ರಕ್ಷಿಪೇತ್ |
ಪಶ್ಚಾದಸ್ಯತು ಮೋದಕಾರ್ ವಿರಚಯೇ ದ್ವಿಲ್ವಪ್ರಮಾಣಾನಥ ||
ತಾ ಭೋಕ್ತಾ ತಿಸದಾ ಯಥಾನಲಬಲಂ ಭುಂಜೀತನಾಮ್ಲಂರಸಮ್ |
ಪೂರ್ವಸ್ಥಿತ್ಯ ಸಿತೇ ಗತೇ ಪರಿಣತೇ ಪ್ರಾಗ್ಭೋಜನಾದ್ಭಕ್ಷಯೇತ್ ||
ನಿತ್ಯಂ ಶ್ರೀರತಿವಲ್ಲಭಾಖ್ಯಕನಿದಂ ಯಃ ಪೂಗಪಾಕಂಭಜೇತ್ |
ಸಸ್ಯಾದ್ವೀರ್ಯವಿವೃದ್ಧ್ಯವೃದ್ಧಮದನೋ ವಾಜೀವ ಸಕ್ನೋ ರತಾ ||

ಶೀಘ್ರಾಗ್ನಿ ಬರ್ಹಿವಾಃ ಬಲೀ ವಿರಹಿತೋ ಹೃಷ್ಯಃ ಸಪುಷ್ಯಸ್ತದಾ |
ವೃದ್ಧೋಯೋಽಪಿ ಮುನೇವಸೋಽಪಿ ರುಚಿರಃ ಪೂರ್ಣೇಂದುವ

ತ್ಸುಂದರಃ || ”

“ದಕ್ಷಿಣದೇಶದ ಅಡಕೆ ೪೦ ತೊಲಾ ತೆಗದುಕೊಂಡು ಕತ್ತರಿಸಿ
ಬೇಕು. ಅನಂತರ ಜಲದಲ್ಲಿ ನೆನೆಹಾಕಿ, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಕುಟ್ಟಿ ಬಹು ನಯ
ವಾದ ಚೂರ್ಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಬಣಗಿಸಿ ವಸ್ತ್ರ
ದಲ್ಲಿ ಕೋಧಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ೪೨೦ ತೊಲಾ ಗೋವಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪಕ್ವ
ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ಅದರಲ್ಲಿ ೧೬ ತೊಲಾ ಗೋವಿನತುಪ್ಪವನ್ನು ಹಾಕ
ಬೇಕು; ೪೦೦ ತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಮಂದಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ವವಾ
ಗುತ್ತಾ ಆಗುತ್ತಾ ಬರುವಾಗ ಅದನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆಳಸಿ—ಯಾಲಕ್ಕೆ ನಾಗಬಲಾ,
ಚೆಟ್ಟು ಮುಟ್ಟು, ಹಿವ್ವಲಿ, ಜಾಯಫಲ, ಜಾವತ್ರಿ, ಲವಂಗಪತ್ರಿ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ,
ಕುಂಠಿ, ಲಾವಂಜಿ, ಮುಡಿವಾಳ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ತ್ರಿಫಲಾ, ವಂಶಶೋಚನ,
ಕತಾವರಿ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ತಾಲಮುಖಾನೆ, ನೆಗ್ಗಿಲು, ಖರ್ಜೂರ,
ಸ್ಥೂಲಖರ್ಜೂರ, ಕೊತ್ತುಂಬರಿ, ಕ್ಷೀರಕಾಕೋಳಿ, ಕಸೇರು, ಇಪ್ಪೆಹೂವು,
ಸಿಂಘಾಣಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಕಲಾಂಜಿ, ಅಜವಾನ, ವಟದಬೀಜ, ಜಟಾಮಾಂಸಿ,
ಸೋಪು, ಮೆಂತಿಯು, ವಿದಾರೀಕಂಡ (ನೆಲಕುಂಬಳಗಡ್ಡೆ), ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ,
ಅಕ್ಕುಗಂಧಿ, ಕಾಕೋರ, ನಾಗಕೇಸರ, ಮೆಣಸು, ಚಿರಾಂಜಿ, ಬೂರುಗದ
ಬೀಜ, ಗಜಹಿವ್ವಲಿ, ಕಮಲಕಂದ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಕೆಂಪುಚಂದನ, ಲವಂಗ
ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೨-೨ ತೊಲಾ ತೆಕ್ಕೊಂಡು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಕೋಧಿಸಿ,
ಪಾಕಕ್ಕೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಚಂದ್ರೋದಯ, ವಂಗಳಸ್ತ, ನಾಗಭಸ್ತ, ಲೋ
ಹಭಸ್ತ, ಅಭ್ರಕಭಸ್ತ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ ಇವೆಲ್ಲಾ ಅವರ ಇಷ್ಟಾ
ನುಸಾರ ಹಾಕಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾ ಬಂದೇಸಮನಾಗಿ ಕೂಡಿಸಿ ೪-೪ ತೊಲೆಯ
ಮಾತ್ರೆಯ ಮಾಡಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಅಗ್ನಿಬಲವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸ
ಬೇಕು. ಹುಳಿಯನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಮೊದಲುದಿನ ತಿಂದ ಅನ್ನ ಅರಗಿದನಂ
ತರ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಪಾಕವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಈ ರತಿ
ವಲ್ಲಭ ಪೂರ್ಣಪಾಕವನ್ನು ಯಾವನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಅಪಾರ
ವೀರ್ಯನೂ, ಕಾಮಶಕ್ತಿಯ ವೇಗವುಳ್ಳವನೂ, ಕುದುರೆಯಂತೆ ಮೈಥುನಮಾ
ಡುವವನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ಸೇವನೆಯಿಂದ—ನಿರ್ಬಲನೂ ಬಲಿಷ್ಠ
ನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಗ್ನಿದೀಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ವೃದ್ಧನೂ ಸಹ ಸುಂದರನಾ
ಗುತ್ತಾನೆ. ಕಾಂತಿವಿಶಿಷ್ಟನಾಗುತ್ತಾನೆ.”

ರ ತಿ ವ ಲ್ಲ ಭ ವಿ ಜ ಯ ಸಾ ಕ .

“ ಸಮೂಲ ಪತ್ರಕಾಖಾಯಾ ಸ್ತುಲಾಂ ಶಕ್ರಾಶನಸ್ಯ ಚ || ಸುರು
 ದ್ವೋಲೋಲಾಖಲೇಭಿತ್ವಾ ೨ಸಾಂ ದ್ವೋಜೇಂ ಹಿತಥಾ ಚವೈ ||
 ಕ್ವಾಘಂ ಪಾದಾನಶಿಷ್ಯಂ ತು ವಸ್ತ್ರಪೂತಂ ಚ ಕಾರಯೇತ್ || ಪೀ
 ರಪ್ರಸ್ಯಂ ಸಮಾದಾಯ ಖಂಡಸ್ವಾದ್ಯಂ ಶತಂ ನ್ಯಸೇತ್ || ಶ
 ತಾವರೀ ರಸಸ್ಯಾಷ್ಟಾ ಪಿಪ್ಪಲ್ಯಾಃ ಕುಡನಸ್ತಥಾ || ಸರ್ವನೋ
 ತಪ್ತಮಾಲೋಡ್ಯ ಘೃತಪ್ರಸೇನ ಮೇಲಯೇತ್ || ಓಷಧೀನಾಂ
 ತತತ್ಪೂರ್ಣಂ ದಾಸಯೇತ್ಪಲಿಕಂ ಪೃಥಕ್ || ತ್ರಿಕಟು ತ್ರಿಫಲಾಂ
 ಚವ್ಯ ಮೇಲಾತ್ಪಕ್ವತ್ರಕೇಸರಮ್ || ಚಿತ್ರಕಂ ಪಿಪ್ಪಲೀಮೂಲಂ
 ಧಾನ್ಯಕಾಜಾಜಿ ಮೇಢಿಕಾ || ಕುಷ್ಠಾಬ್ಜ ರೇಣುಕಾ ಪೋಷಂ
 ಭಾಜ್ಯುಕಾ ತಾಲೀಸಕೇಶರಾ || ತಾಲಮೂಲೀ ಪ್ರಿವೃದ್ಧಂತೀ ಶ್ರೀ
 ಯಸೀ ಹಿಂಗು ಪಾಷ್ಕರಮ್ || ಲವಂಗಂ ಜಾತಿಕೋಶಂಚ ಯ
 ನಾನೀ ಕಾರವೀ ತಥಾ || ಶುಭಾ ಜಾತಿಫಲಂ ಚಂದ್ರಂ ಕೃಂಗೀ
 ಜೈವ ವಿದಾರಿಕಾ || ಅಷ್ಟವರ್ಗಂ ಚ ಕಂಕೋಲಂ ಕ್ಲಷ್ಟ್ವ ಜೂ
 ಣಂ ಚ ಕಾರಯೇತ್ || ಗುಡನದ್ವಿಪಚೇದ್ವೈದ್ಯೋ ಮೋದ
 ಕಾರಯೇತ್ತತಃ || ಅಕ್ಷಮಾತ್ರಂ ಚ ಜಗ್ನ್ವಿಷಾಂ ಶೀತಲಂ
 ಪಾಯಯೇಜ್ಜಲಮ್ || ನಾಶಯೇಚ್ಛಕ್ರದೋಷಂ ಚ ಪುಂಡ್ರ
 ಚೈನಾತಿಶಾರುಣಮ್ || ಶ್ರೀಕರಂ ಲಾಘವಕರಂ ಮೇಘಾ ಬುದ್ಧಿ
 ಪ್ರವರ್ಧನಮ್ || ”

“ ಭಾಂಗಗಿಡದ ಸಮೂಲಪತ್ರಕಾಖಾ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೋಧಿಸಿ ಚನ್ನಾಗಿ
 ತೊಳೆದು ಬಣಗಿಸಿ ಕುಟ್ಟುವದು. ಇದು ೫೦೦ ತೊಲಾ, ಇದನ್ನು ೩
 ಪಕ್ಕಾ ಕೇರು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಕ್ಷನುಡುವದು. ಯಾವಾಗ ೧ ಕೇರು ಕಷಾಯ
 ಇಳಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಇಳಿಸಿ ಕುದ್ದವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೋಧಿಸುವದು. ಅದಕ್ಕೆ ಗೋ
 ದುಗ್ಧ ೨ ಪಕ್ಕಾ ಕೇರನ್ನೂ ಸಕ್ಕರೆ ೫೦೦ ತೊಲಾ, ಶತಾವರೀರಸ ೧೦ ತೊ
 ಲಾ, ತುಪ್ಪ ೧೬೦ ತೊಲಾ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇರಿಸಿ ಪಾಕಮಾಡಬೇಕು. ಮಂದಾ
 ಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ತಳಹಿಡಿಯದಂತೆ ವಕ್ಷವಾಗುತ್ತಾ ಬರುವಾಗ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಲು, ಇದ
 ರಲ್ಲಿ—ತ್ರಿಕಟು, ತ್ರಿಫಲೆ, ಚವ್ಯ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗಪತ್ರ, ನಾಗ
 ಕೇಸರ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಮೋಡಿ, ಧನಿಯ, ಜೇರಿಗೆ, ಮೆಂತ್ರ, ಕೋದ್ವೈ,
 ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ರೇಣುಕಾ, ಗಂಟುಭಾರಂಗಿ, ತಾಲೀಸಪತ್ರ, ನಾಗಕೇಸರಿ,
 ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ನಿಶೋತ, ದಂತಿ, ಗಜನಿವ್ವಲಿ, ಇಂಗು, ಪುಷ್ಕರ
 ಮೂಲ, ಲವಂಗ, ಜಾವಿತ್ರಿ, ಅಜವಾನ, ಸೋಪು, ಹಿವ್ವಲಿ, ಜಾಫಲ, ಪಚ್ಚ

ಕರ್ಪೂರ, ಕರ್ಕಾಟಕಕೃಂಗಿ, ನೆಲಗುಂಬಳಗಡ್ಡೆ, ಅಪ್ಪಕವರ್ಗ (ಜೀವಕ, ಋಷಭಕ, ಮೇದಾ, ಮಾಮೇದಾ, ಕಾಕೋಲೀ, ಕ್ಷೀರಕಾಕೋಲೀ, ಋದ್ಧೀ, ವೃದ್ಧೀ) ಶೀತಲಚೇನಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ೨-೨ ತೊಲೆಯಂತೆ ನುಣ್ಣಗೆ ಜೂರ್ನಮಾಡಿ ಗುಡಪಾಕವಿಧಿಯಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಾಕಮಾಡಿ ೨-೨ ತೊಲೆಯಂತೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರುವುದು. ಅದನ್ನು ಸೇವಿಸಿದನಂತರ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಣ್ಣೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದು. ಇದರಿಂದ—ಅತಿದಾರುಣವಾದ ನಪುಂಸಕತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಮಾಡುವುದು. ವೀರ್ಯದೋಷವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದು. ಅಸ್ಥಿಲಿತವಾದ ಅನಂತ ವೀರ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು. ”

ಖಂಡಕೂಷ್ಮಾಂಡಸೂಕ್ತ .

“ ಪುರಾಣಂ ಹೀನಮಾದಾಯ ಕೂಷ್ಮಾಂಡಸ್ಯ ಫಲಂ ಮಹತ್ ||
ತದ್ವೀಜಾಧಾರ ಬೀಜತ್ವಕ್ ಶಿರಾಶೂನ್ಯಂ ಸಮಾಚರೇತ್ || ತತಃ
ಸ್ತಸ್ಯ ತುಲಾಂ ನೀತ್ವಾ ಪಚೇಜ್ಜಲತುಲಾದ್ವಯೇ || ತಸ್ಮಿನ್ನೇರೇಽ
ದ್ಧೃತಿವೈ ತು ಯತ್ನತಃ ಶೀತಲೀಕೃತೇ || ತಾನಿ ಕೂಷ್ಮಾಂ
ಡಖಂಡಾನಿ ಹೀಡಯೇದ್ಧೃಢವಾಸಸಾ || ಯತ್ನತಃ ಪಜ್ಜಲಂ ಹೀ
ತ್ವಾ ಪುನಃ ಸಾಕಾಯ ಧಾರಯೇತ್ || ಕೂಷ್ಮಾಂಡಂ ಶೋಷ
ಯೇದ್ಧೃವೇ ತಾವ್ರಪಾತ್ರೇ ತತಃ ಕ್ಷಿಪೇತ್ || ಕ್ಷಿಪ್ತಾತತ್ರ
ಘೃತಂ ಪ್ರಸ್ಥಂ ಕೂಷ್ಮಾಂಡಂ ತೇನ ಭರ್ಜಯೇತ್ || ಮಧು
ವರ್ಣಂ ತದಾಲೋಕ್ಯ ತಜ್ಜಲಂ ತತ್ರ ನಿಕ್ಷಿಪೇತ್ || ಸಿತಾಯಾ
ಶ್ಚ ತುಲಾಂ ತತ್ರ ಕ್ಷಿಪ್ತಾ ತಲ್ಲೇಹವತ್ಪಚೇತ್ || ಸುಪಕ್ಷೇ ಹಿಪ್ಪ
ಲೀ ಶುಂಠೀ, ಜೀರಾಣಾಂ ದ್ವಿಪಲೇ ಸ್ಪರ್ಶಕ್ || ಸ್ಪರ್ಶಕ್ ಶಲಾ
ಧಫಂ ಧಾನ್ಯಾಕಂ ಪಶ್ಚೈಲಾನುರಿಚಂ ತ್ವಚಮ್ || ಚೂರ್ಣಮೇ
ಷಾಂ ಕ್ಷಿಪೇತ್ತತ್ರ ಘೃತಾರ್ಧಂ ಕ್ಷೌದ್ರಮಾಸರೇತ್ || ಏತತ್ಪ
ಲಾರ್ಧಂ ಪಾದೇಜ್ಜ ತಥೈವಾಗ್ನಿಬಲಂ ಯಥಾ || ಖಂಡಕೂ
ಷ್ಮಾಂಡ ಲೇಹೋದಯಂ ರಕ್ತಪಿತ್ತಂ ಚ ನಾಶಯೇತ್ || ಹಂತಿ
ಕಾಸಕ್ಷಯಾದೀಂಶ್ಚ ಬಲನೀರ್ಯನಿವರ್ಧನಃ || ”

“ ದೊಡ್ಡ ಮತ್ತು ಚನ್ನಾಗಿ ವಕ್ಷ್ಯವಾಗಿರುವ ಬೂದಗುಂಬಳಕಾಯಿ
ಯನ್ನು ತಂದು ಅದರ ತಿರಳು, ಬೀಜ, ಶಿಪ್ಪೆ ಎಲ್ಲಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತುಂಡುಗಳು
ಕಿಂತ ತೊಲಾ, ಇದನ್ನು ೧೦೦ ತೊಲಾ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಡಬೇಕು. ವಕ್ಷ್ಯ
ವಾಗಿ ಅರ್ಧಕಪಾಯವಿಳಿದಾಗ ಇಳಿಸಿ ತಣ್ಣಗೆಮಾಡಿ ಬಳ್ಳೀ ಕುಭ್ರವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ
ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮರ್ದನಮಾಡಿ ರಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಿಂಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ಕಪಾಯ,
ರಸ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೇರೇ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಟ್ಟು, ಆ ಕುಂಬಳೋ

ಳುಗಳ ಚರಟವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಬಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಆರಹಾಕುವದು. ಒಂದು ತೊಂಬೈಯ ಪಾತ್ರೇಲಿ ೮೦ ತೊಲಾ ಆಕಳತುಪ್ಪವನ್ನು ಹಾಕಿ ಮಂದಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಕಮಾಡುತ್ತಾ ಆ ಕುಂಬಳಹೋಳಿನ ಚರಟ ವಣಗಿದ್ದನ್ನು ಹೊಡುರಿಯಬೇಕು. ಕೆಂಪಾಗಿ ಸುವಾಸನೆಯುಕ್ತವಾದಾಗ (ಶೀಬಾರದು. ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಬೇರೆ ಪಾತ್ರೇಲಿರುವ ಕಷಾಯ ಮತ್ತು ಹಿಂಡಿದರನೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಪಕ್ವಮಾಡುತ್ತಾ ೪೦೦ ತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಕೇರಿಸಿ ಪಾಕಕ್ರಮದಿಂದ ಪಾಕಮಾಡುವದು. ಸಿದ್ಧವಾಗುವಾಗ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಜೇರಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ೮-೮ ತೊಲಾ, ಧನಿಯ, ಲವಂಗಪತ್ರೆ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಮೆಣಸು, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ ಇವು ೨-೨ ತೊಲೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಾರೀಕ್ ಚೂರ್ನಮಾಡಿ ಕೋಧಿಸಿ ಆ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕುವದು. ಜೆನ್ನಾಗಿ ಪಕ್ವಮಾಡಿ ಕೂಡಿಸಿ ಆರಿಸಿದ ನಂತರ ೪೦ ತೊಲಾ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನೂ ಬೆರಸಿಡುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ದಿನವೂ ೨ ತೊಲಾದಂತೆ ಶರೀರದ ಅಗ್ನಿಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರಲು—ರಕ್ತ ಪಿತ್ತ, ಕಾಸ, ಕ್ಷಯ ಮುಂತಾದ ರೋಗಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು. ಬಲ ವೀರ್ಯ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವವು. ”

ಕೇ ಲ ಶ ರ ಛಾ ಕ .

“ ಮೋಕ್ಷಂ ಚತುರ್ಜಾತ ಫಲಕ್ರಿಕಂಚ |
 ಲವಂಗ ಕೃಷ್ಣಾಗರು ಚಂದನಂ ಚ ||
 ಕಾಂಡೇಕ್ಷುಬೀಜಂ ಕರಹಾಟಿಕಂ ಚ |
 ಜಾತೀಫಲಂ ಮರ್ಕಟಿಕಾಫಲಂ ಚ ||
 ಶಾಲ್ಮಿ ಲ್ಯನಿರ್ಯಾಸ ಬಲಾಶ್ವಗಂಧಾ |
 ಗೋಕ್ಷೂರ ಬೀಜಂ ಮುಸಲೀ ಕ್ರಿಮಿಘ್ನಮ್ ||
 ಸಮುದ್ರಶೋಷಂ ವಿಷಪಂಜರಂ ಚ |
 ಪುಷ್ಪಂ ಸಜಾತ್ಯುದ್ಯವ ಕಂಕಬೀಜಮ್ ||
 ಸರ್ವೈಸ್ಸಮಂ ಯೋಜ್ಯ ಸಕುಂಕುಮಂ ಚ |
 ಸಚೂರ್ಣತಂ ವಿಂಶತಿಭಾಗಯುಕ್ತಮ್ ||
 ಕಸ್ತೂರಿಕಾ ಪೋಡಶ ಭಾಗಚೂರ್ಣಮ್ |
 ಖಂಡಂ ಚತುರ್ಭಾಗಯುತಂ ವಿಪಕ್ವಮ್ ||
 ದಲಾನಿಹೇಮ್ನೋ ದ್ವಿಶತಾನಿ ದತ್ವಾ |
 ತಥೈವ ದೇಯಾನಿ ಚ ರಾಜತಾನಿ ||
 ಏಕತ್ರ ಸರ್ವಂ ವಿನಿಧಾಯ ವೈದ್ಯೋ |
 ಚಯಾಷ್ಟಭಾಗಂ ವಿದಧೀತ ಲೇಹಮ್ ||

ಜಾತೀಭಲ ಪ್ರಮಾಣೇನ ಭಕ್ಷಯೇತ್ಪ್ರಾತರುಕ್ತಿತಃ||
 ನೀರ್ಮವೃದ್ಧಿಂ ಕರೋತ್ಕೇಷ ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿ ವಿನಾಶನಃ ||
 ದಶಕಂ ರಮತೇ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ವೃದ್ಧೋಽಸಿ ತರುಣಾಯತೇ||
 ಸರ್ವಾ ನಾಶಾಮಯಾ ಹಂತಿ ಪ್ರವೃದ್ಧಂ ವಾತಶೋಣಿತಮ್||
 ಕಾಶ್ಮೀರಕಾವಲೇಹೋಽ ಯಂ ಬಲಕಾಂತಿ ವಿವರ್ಧನಃ || ”

“ ತ್ರಿಕುಟ, ಚತುರ್ಜಾತ, ತ್ರಿಫಲ, ಲವಂಗ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಕೃಷ್ಣಗರು, ತಾಮ್ರಖಾನೆ, ಆಕಳಕರಾ, ಜಾಫಲ, ನಸುಗುನ್ನಿ ಬೀಜ, ಬೂರಗದಮೇಣ, ಅಮೃತಸಾರ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ನೆಗ್ಗಿಲು, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ವಾಯುವಿಳಿಂಗ, ಸಮುದ್ರಕೋಷ, ವಿಷವಂಜರ, ಜಾವತ್ರಿ, ಚೆಟ್ಟುಮುಟ್ಟು, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮತೂಕ, ಇವೆಲ್ಲದರ ಸಮತೂಕದ ಅಂನೇ ೧ ಭಾಗ ಕೇಸರಿ, ಕಸ್ತೂರಿಯೂ ಸಹ, ಈ ಎಲ್ಲದರ ೪ ರಷ್ಟು ಸಕ್ಕರೆಯ ಪಾಕವಿಟ್ಟು ಈ ಎಲ್ಲದರ ಬಾರೀಕ್ ಚೂರ್ನಮಾಡಿ, ಕೋಧಿಸಿ ಕೇರಿಸಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಪಾಕಮಾಡಿ, ಇದರಲ್ಲಿ ಅಂ ಚೆನ್ನದ ವರಕು ಹಾಳೆ, ಅಂ ಬೆಳವರಕು ಆಳೆ ಹಾಕಿ ಕೇಸರಿಯ ೧ ರಲ್ಲಿ ೧ ಭಾಗ * ಭಂಗೀಸೊವ್ವನ್ನು ನುಣ್ಣಗೆ ಚೂರ್ನಮಾಡಿ ಕೇರಿಸಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದೇ ಆಗುವಂತೆ ಕೂಡಿಸುವದು. ಈ “ ಕೇಸರ ಪಾಕ ” ದಲ್ಲಿ ಜಾಕಾಯಿಪ್ಪನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ—ಇದು ವೀರೈ ವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಮಾಡುವದು. ಅನೇಕಾನೇಕ ರೋಗಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದು. ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಭೋಗಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವದು. ಇದನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ವೃದ್ಧನೂ ಯೌವನಸ್ಥರಂತೆ ರತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನಾಗುವನು. ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ವಾತವಿಕಾರ, ವಾತರಕ್ತ, ಇವುಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದು. ಇದು ಬಲ ವೀರೈ, ತೇಜಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದು. ”

* ಚಿತ್ತರೀಯರು ಪ್ರಾಯಶಃ ಭಂಗಿಯ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ದೀಪ್ತಗಳಿಗೂ ಹಾಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳೇ ಈ ವೈದ್ಯಕಾಸ್ತ್ರದ ಪಾಕ, ಲೇಹಾದಿಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ “ ವಿಜಯಾ ” ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ, “ ಶಕ್ರಾಶನ ” ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಉತ್ತರದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವದು ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದದ್ದು. ಗಾಂಜಾ ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಭಂಗಿಯು ಗುಣದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹೋಲುವದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಮಹಾ ದೋಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಭಂಗಿಯ ಪ್ರಯೋಗವು ನಮ್ಮ ದಕ್ಕೆ ಣಾತ್ಮರಿಗೆ ಕೈಬಿಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ಆ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ದಿಟ್ಟೀದಿಡಬೇಕು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ್ದನ್ನು ಕೇರಿಸಿದರೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಆಗಿ ವಿಪರೀತ ಗುಣವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಎಚ್ಚರ !!!

ಅ ಮೃ ತೇ ಭ ಲ್ಲಾ ತೇ ಕ ಮೌ ಕ .

“ ಭಲ್ಲಾ ತಕಾನಾಂ ಪವನೋತ್ಥಿತಾನಾಮ್ |
ತರುಚ್ಯುತಾನಾಂ ಚ ಯದಾಥಕಂ ಸ್ಯಾತ್ |
ಘೃತ್ಪಿಪ್ಪಿಕಾ ಚೂರ್ಣಕಷ್ಟೈರ್ಜಲೈಶ್ಚ |
ಪ್ರಕ್ಷಾಲ್ಯ ಸಂಶೋಷ್ಯ ಚ ಮಾರುತೇನ ||
ಶುಷ್ಕಾನಿ ತಾನಿ ದ್ವಿದಲೀಕೃತಾನಿ |
ವಿಪಾಚಯೇದಪ್ಸು ಚ ತುರ್ಗುಣಾಸು ||
ತತ್ಪಾದಶೇಷಂ ಪುನರೇವ ಶೀತಮ್ |
ಕ್ಷೀರೇಣತುಲೇನ ವಿಪಾಚಯೇತ್ತತ್ ||
ತದರ್ಥಯಾ ಶರ್ಕರಯಾ ನಿಮಿಶ್ರ್ಯ |
ಪಶ್ಚಾತ್ಕಚೇನೋನ್ಮಥನಂ ವಿಧಾಯೈ ||
ಸತ್ಕ್ರೋಷಜಿಂ ತ್ರೈಫಲ ಚಂದ್ರ ಮಾಂಸೀ |
ವಿವೃಚ್ಛ ವಾಸೀ ಖದಿರಾ ಮೃತಂಜ ||
ಸಚಂದನಾಕಲ್ಮ ಕಣಾ ಕಬಾಬಮ್ |
ಸದೇವಪುಷ್ಪಮ್ ಮುಸಲೀದ್ವಯಂಚ ||
ಕಂಕೋಲಿ ನೋಜಾದ್ವಯ ದೀಪ್ಯಯುಗ್ಮಮ್ |
ನತಂ ಸಮಾತಂಕ ಕಣಾ ವಿದಾರೀ ||
ಜಾತೀಫಲಂ ಮಸ್ತಕ ಜಾತಿಪತ್ರಿ |
ಕುಬೇರಜೀರಾಗರು ಸಾಬ್ಧಿಶೋಷಮ್ ||
ಮೇದಾದ್ವಯಂ ಲೋಹರಸೇಂದ್ರ ವಂಗ |
ಮುಚ್ಛ್ರಂ ತಥಾ ಕುಂಕುಮಕಂ ಚಕರ್ಷಕಮ್ ||
ತಪ್ತಪ್ತರಾತ್ರಾದತಿಜಾತ ವೀರ್ಯಮ್ |
ಸುಧಾರಸಾದಪ್ಕೃಧಿಕಂ ವದಂತಿ ||
ಪ್ರಾತಃ ಪ್ರಬುದ್ಧಃ ಕೃತದೇವಕಾರ್ಯೋ |
ಮಾತ್ರಾಂ ಭಜೇತ್ಪಾತ್ಯಶರೀರಯೋಗ್ಯಾಮ್ ||
ನಜಾಸುಪಾನೇ ಪರಿಹಾರ್ಯಮಸ್ತಿ |
ನಜಾತಪೇ ನಾಭ್ಯನಿ ಮೈಥುನೇ ಚ ||
ಯಥೇಷ್ಟ ಚೇಷ್ಟೋ ವಿಚರೇತ್ಪ್ರಯೋಗಾ |
ನ್ನರೋ ಭವೇತ್ಕಾಂಚನರಾಶಿಗಾರಃ ||
ಅವೇನ ಮೇಧಾ ನರಸಿಂಹ ವೀರ್ಯೋ |
ದೃಢೇಂದ್ರಿಯೋ ವ್ಯಾಧಿಗತ ಸ್ತುಬುದ್ಧಿಃ ||

ದಂತಾವಿಶೀರ್ಣಾಃ ಪುನರೇವದಿವ್ಯಾಃ |
 ಕೇಶಾಶ್ಚ ಶುಭ್ರಾಃ ಪುನರೇವಕೃಷ್ಣಾಃ ||
 ನೀಲಾಂಜನಾಳಿಸ್ತುತಿಮಾ ಭವಂತಿ |
 ತ್ವಚೋವಿಶೀರ್ಣಾಃ ಪುನರೇವಭವ್ಯಾಃ ||
 ವಿಶೀರ್ಣಕರ್ಣಾಂಗುಲಿನಾಸಿಕೋಽಪಿ |
 ಕೃಮ್ಯದ್ವಿತೋ ಭಿನ್ನಗಲೋಽಪಿ ಕುಷ್ಠೀ ||
 ಶುಷ್ಕಾಃ ಪುನಃ ಸ್ಯಾದ್ಗತ ಮೂಲಶಾಖ |
 ಸ್ತುರುರ್ಮಥಾ ಭಾತಿ ಸವಾಂಬುಸಿಕ್ತಃ ||
 ಬೃಹಸ್ಪತೇ ರಪ್ಯಧಿಕೋಽಪಿ ಬುದ್ಧಾ |
 ಗ್ರಂಥಂ ವಿಶಾಲಂಚ ನವಂ ಕರೋತಿ ||
 ಗೃಹ್ಣಾತಿ ಸದ್ಯೋ ನ ಚ ವಿಸ್ತೃತಿಂಚ |
 ಕರೋತಿ ಕಲ್ಪಾಯು ರನಲ್ಪವೀರ್ಯಮ್ ||
 ಕುರ್ದನ್ನಿ ಮಂ ಕಲ್ಪಮನಲ್ಪಬುದ್ಧಿ |
 ಜೀವನ್ಮರೋ ವರ್ಷಶತಂ ಸುಖೇಸ್ಯಾತ್ || ”

“ ಗಾಳಿಯ ಹೊಡತಕ್ಕೆ ಮರದಿಂದ ಉದರಿರುವ ಬಳ್ಳಿ ಪಕ್ಕವಾಗಿ
 ರುವ ಭಲ್ಲಾತಕೀ (ಗೇರು) ಬೀಜ ೩೨೦ ತೊಲಾ, ತಂದು ಅದನ್ನು ಇಟ್ಟ
 ಗೆಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿ ಚನ್ನಾಗಿ ನೀರುಹಾಕಿ ಉಜ್ಜುವದು. (ಇದೇ ಇದರ ಕುದ್ಧಿ
 ಕ್ರಿಯಾ) ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬಣಗಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬೀ
 ಜವನ್ನೂ ೨-೨ ತುಂಡುಗಳಾಗಿ ಮಾಡುವದು. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ೪-೪ ಸಹ
 ಮಾಡಬಹುದು. ಅನಂತರ ೧೬ ಪಕ್ಷಾಕೀರು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ
 ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಮೃದುವಾಗುವಂತೆ ಪಕ್ವಮಾಡಿದಾಗ ಅಷ್ಟಮಾಂಕವೆಂದರೆ
 ೨ ಶೇರು ನೀರು ಬಾಕೀಲಿರಬೇಕು. ಆಗ ಅದನ್ನು ಬಲೆಹಾಕಲಿನಿಂದ
 ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿ ಫಣಿ ಗಾಗುವಂತೆ ಇಡಬೇಕು. ಆಗ ಅದಕ್ಕೆ ೪ ಪಕ್ಷಾಕೀರು
 ಆಕಳ ಹಾಲುನ್ನು ಹಾಕಿ ಪಕ್ವಮಾಡಬೇಕು. ಪಕ್ವವಾಗುತ್ತಾ ಇರುವಾಗ
 ೧೬೦ ತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಅದನ್ನು ಕಡಗೋಲಿನಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಥನಮಾ
 ಡಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ—ತ್ರಿಕಟುಕ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ, ಜಟಾವಾಂ
 ಸಿ, ಶಿಗಡೆ, ಬಿದರುಪ್ಪು, ಕಾಚು, ಅವೃತಸಾರ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಆಕಳಕರ,
 ಹಿವ್ವಲಿ, ಕಬಾಬುಹೇನಿ, ಲವಂಗ, ಸಫೇದಾಮುಸಲೀ, ಸ್ಯಾಹಮುಸಲೀ,
 ಕಂಕೋಲ, ಮೋಚರಸ, ಅಜನಾನ, ಅಜಮೋದಾ, ತಗರ, ಗಜಹಿವ್ವಲಿ,
 ನೆಲಗುಂಬಳ, ಜಾಫಲ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಜಾಪತ್ರಿ, ಗಜ್ಜುಗ, ಅಗರು, ಜೀರಿಗೆ,
 ಸಮುದ್ರಕೋಳು, ಮೇದಾ, ಮಹಾಮೇದಾ, ಲೋಹಭಸ್ಮ, ಚಂದ್ರೋದಯ,

ಅಭ್ರಕಭಸ್ಮ, ಕೇಸರಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ೨-೨ ತೊಲೆ, ಇವೆಲ್ಲದರ ಚೂರ್ನವನ್ನು ಆ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಕೇರಿಸಬೇಕು. ಚನ್ನಾಗಿ ಕೂಡಿಸಿ ಮೃಣ್ಮಯದ ಸ್ನಿಗ್ಧ ತ್ರೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ೩ ದಿನ ಧಾನ್ಯಪುಟದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅಮೃತ ಕ್ಷಿಂತಲೂ ಗುಣಸಂಪನ್ನವಾದ ಈ “ಅಮೃತಭಲ್ಲಾತಕೀಪಾಕ” ವನ್ನು ದಿನವೂ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಶೌಚಾದಿಗಳನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿದನಂತರ ದೇಹಬಲ ರಿತು ಎಷ್ಟು ವೇಚನವಾಗಬಹುದೋ ಅಷ್ಟನ್ನು ಅಂದರೆ ೧ ತೊಲಾ ಅಥವಾ ೧೧-೨ ತೊಲಾದವರಿಗೆ ಸೇವಿಸಬಹುದು. ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಒಂದೇ ಗುಟ್ಟುಕು ಬಿಳಿನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಬೇಕು. ಈ ಅಮೃತಭಲ್ಲಾತಕ ಪಾಕಕ್ಕೆ ಬೇರೇ ವಿಧವಾದ ಅನುಪಾನವಿಲ್ಲ; ಹಾಗೆಯೇ—ಬಿಸಲಲ್ಲಿ ತಿರಗಬಾರದು, ಮೈಥುನ ಮಾಡಬಾರದು, ಇಂತಿಂತಹ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು” ಎಂದು ಮೂ ತಾದ ನಿರ್ಬಂಧವೇನೂ ಇಲ್ಲ; ಬೇಕಾದಕಡೆ ತಿರುಗಿ, ಬೇಕಾದಹಾಗೆ ಸ್ತ್ರೀಸು ಖವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ, ಇಷ್ಟವಿರುವ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಇರ ಬಹುದು. ಇದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಸುಸರ್ಣಸದೃಶಕಾಂತಿಯು ಕ್ತನೂ, ರೂಪವಂತನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಬುದ್ಧಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು. ಕೌರ್ಮ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಪಡಿಸುವನಾಗುವನು. ಇಂದ್ರಿಯ ದೃಢವಾಗುವದು. ಎಲ್ಲಾ ರೋ ಗಗಳೂ ದೂರವಾಗುವವು. ಬಿದ್ದ ಹಲ್ಲುಗಳು ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟುವವು. ಬಿಳೀ ಕೂದಲು ಕಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಭ್ರಮರದಂತೆ ಕೃಷ್ಣ ವರ್ಣವಾಗುವವು. ವಳಿ ಪಲಿತತ್ವವು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ಚರ್ಮವು ಮಜಬೂತಾಗುವದು. ಯಾವ ನಿಗೆ ರೋಗದಿಂದ ಕಿವಿ, ಮೂಗು, ಬೆರಳುಗಳು ಬಿದ್ದುಹೋಗಿ, ಕ್ರಿಮಿ ವ್ಯಾ ಪಿಸಿದೆಯೋ ಕತ್ತು ಬಿದ್ದುಹೋಗಿದ್ದರೂ ಈ ಲೇಹ್ಯ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಅಂತ ವನು ನೀರಾಮಾಯಿದು ಬೆಳೆಸಿದ ಮರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬೆರೆದು, ಕೊಂಚಿ ಪಲ್ಲವಿ ಸುತ್ತಾ ಹೂವು ಹಿಡಿದು ಕಾಯಾಗುವದೋ ಹಾಗೆ ಪ್ರವೃದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ರೋಗರಹಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಿ ಹೊಸ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಕವಿತ್ವಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ದನ್ನೂ ಕೇಳದೊಡನೆಯೇ, ಓದಿದೊಡನೆಯೇ ಗ್ರಹಿಸಿ ಜ್ಞಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿಡು ತ್ತಾನೆ. ಮರಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಅಧಿಕ ವೀರ್ಯವಂತನಾಗಿ ೧೦೦ ವರ್ಷ ಬದುಕು ತ್ತಾನೆ.

ಭೂ ರಿ ಪ್ಲಾ ಮ ಕ .

“ಗೋಲಕಂ ನಾರಿಕೇಳಸ್ಯ ಪಾಟಿಯೇಚ್ಛ ವಿಧಾನತಃ || ಪಲಾ ಫಕಮಿಕ್ಷುರಂ ಬೀಜಾಂಸ್ತಸ್ಥಿ ದತ್ತಾ ವಿಭಾವಯೇತ್ || ವಟಿ ದುಗ್ಧೇನ ಸಂಪೂರ್ಣ ದುಗ್ಧೇ ವಸುಗುಣೇ ಪಚೇತ್ || ಚತುರ್ವರ್ಣೇ

ಘೃತೇ ಭೃಷ್ಣಾ ಸಿತೇ ಸ್ತನ್ಮೇಚ ಮೇಲಯೇತ್ || ಸಂಸ್ಕೃತ್ಯ
 ನಿಧಿವತ್ಪಾಕಂ ಚೂರ್ಣಾನೇತಾಃ ಸ್ವಪೇತ್ತತಃ || ಜಾತಿಪತ್ರಂ ಲಿ
 ವಂಗಂಚ ವಂಗಂ ಜಾತೀಫಲಂ ತಥಾ || ಗೋಕ್ಷುರಾ ಕರಭಾ
 ಕುಂಡೀ ಕಸಿಕಚ್ಚುಂಬಲಾಂ ತ್ವಚಮ್ || ಮಧುಯಷ್ಣೀಂ ಚೋ
 ಜ್ಜಟಾಂಜ, ಚೂರ್ಣಂ ಕೃತ್ವಾ ಚ ಸ್ತಪ್ತಪೇತ್ || ಶೀತೇ ಮಧು
 ಸ್ರದಾತವ್ಯಂ ಕುಡವೈಕಪ್ರಮಾಣತಃ || ಸ್ನಿಗ್ಧೇಭಾಂಡೇ ನಿಧಾ
 ಯಾಥಮಾತ್ರಾ ಪಲಮಿತಾ ಭವೇತ್ || ಅಥವಾಗ್ನಿಬಲಂ ದ್ವ
 ಪ್ಪಾಸುಪಾನಂ ಪಯಸ್ಕರ್ಷೇತ್ || ನೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ ಕರಂಜೈವ ತಂ
 ದಾದಿ ದೋಷನಾಶನಮ್ || ನಾರಿಕೇಳಸ್ಯ ಪಾಕೋಽಯಂ ವಾಣೀ
 ಕರಣಮುತ್ತಮಮ್ || ”

“ ಬಂದು ಉತ್ತಮ ಮತ್ತು ಹೊಸದಾದ ಕೊಬ್ಬರಿಗೆ ಗಿಟಗನ್ನು ತಂದು
 ಅದಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಂದು ರಂಧ್ರಮಾಡಬೇಕು. ಆ ರಂಧ್ರಕ್ಕಾಗಿ
 ತಗದಿರುವ ತುಂಡನ್ನು ಪುನಃ ಅದರಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅಮಿಕಿದರೆ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ
 ಗಿಟಕು ಐಬಿಲ್ಲದಂತಾಗಬೇಕು. ಈ ರಂಧ್ರದಿಂದ ಗಿಟಗಿನೊಳಕ್ಕೆ ೨ ತೊಲಾ
 ಕೊಳವಳಕೆಯ ಶುದ್ಧವಾದ ಬೀಜದ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರ ತುಂಬಾ
 ಆಲದ ಹಾಲನ್ನು ತುಂಬಬೇಕು. ಅನಂತರ ಆ ಕೊಬರಿಯ ತುಂಡನ್ನು
 ಮೊದಲಿನಂತೆ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟು, ಈವಿಧವಾಗಿ ಔಷಧ ತುಂಬಿದ ಗಿಟಗು ಮುಳು
 ಗುವಂತೆ ಅದರ ತೂಕದ ೪ ಪಾಲು ಆಕಳಹಾಲನ್ನು ಬಂದು ಕಬ್ಬಿಣದ ಪಾತ್ರೆ
 ಯಲ್ಲಿ ಬಲೆಮೇಲಿಟ್ಟು ಈ ಗಿಟಗನ್ನು ಹಾಕಿ ಖೋವಾ ಆಗುವಂತೆ ಕೂಡಿ
 ಸುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಖೋವಾ ಆಗಬೇಕು. ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಕಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿ
 ಅದನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಅದಕ್ಕೆ ಬೆರಸಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ೧ ಬಾಣಲಿಯಲ್ಲಿ
 ೧೬ ತೊಲಾ ಆಕಳತುಪ್ಪವನ್ನು ಹಾಕಿ, ಮಂದಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಆ ಖೋವಾ ಹಾಕಿ
 ತಳ ಹತ್ತಿದಂತೆ, ಸುವಾಸನೆ ಬರುವಂತೆ ಹುರಿಯಬೇಕು. ಅನಂತರ ೪೦
 ತೊಲೆ ಸಕ್ಕರೆಯ ಪಾಕವಿಟ್ಟು ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಮಂದಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ
 ಉಪಾಯವಾಗಿ ಮೃದುಪಾಕವಾಗಿ ಪಾಕಮಾಡುತ್ತಾ—ಜಾಪತ್ರಿ, ಲವಂಗ,
 ನಂಗಭಸ್ಮ, ಜಾಕಾಯಿ, ನೆಗ್ಗಿಲು, ಆಕಳಕರೆ, ಕೊಂತಿ, ನಸುಗುನ್ನೀಬೀಜ,
 ಪೇರಾಮುಟ್ಟ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ ತಲಾ ೧||—೧|| ತೊಲೆಯಂತೆ
 ಶುದ್ಧವಾದ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ, ಕೋಧಿಸಿ, ಆ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಬಂದೇ ಬೇವ
 ವಾಗುವಂತೆ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಕಲಕಿ ಕಳಕ್ಕೆಳಸುವದು. ಅದನಂತರ ೧೬ ತೊಲಾ
 ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ಹಾಕಿ ಮೃಣ್ಮಯ ಸ್ನಿಗ್ಧ ಪಾತ್ರೇಲಿಟ್ಟು, ಇದನ್ನು ದಿನವೂ
 ೨ ಘೋತು ೨-೨ ತೊಲದಂತೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ, ಮೇಲೆ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿದ ಯಮೈ

ಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬಂದಲ್ಲಿ, ಇದರಿಂದ ವೀರ್ಯವು ಅತುಲಿತವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು ; ನಪುಂಸಕತ್ವ ನಿಗೃಹ್ಣಿಯಾಗುವದು. ಎಲ್ಲಾ ವೀರ್ಯದೋಗಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವವು. ಇದು ಪರಮ ವಾಣೀಕರಣಾಪಧವು. ”

ಮೇ ಧಿ ಪಾ ಕೆ .

“ ಮೇಧೀ ಪ್ರಸ್ಮಮಿಶಾ ಪಲದ್ವಯಮಿಶಂ ಚೋರ್ಣಂ ವರೀ ಸಂಭವಮ್ |
ತ್ವಕ್ಪಕ್ವಾಸಲ ವಿತ್ಸಜೀರಮಗಧಾ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಶಿವಾ ಗೋಕ್ಷುರಮ್ ||
ಧಾತ್ರೀ ಕಾಗಕಣಾ ಪ್ರಿಯಂಗು ಮುಸಲೀ ಕೇನಾಕಬೀಜೈಃ ಸಮೈಃ ||
ಹಿಷ್ಕೈಃ ಸೋಕ್ಷ್ಮತರಂ ಪಲೈಕತುಲಿತ್ಯಃ ಸರ್ವೈಃ ಪೃಥಕ್ಪಾಚಯೇತ ||
ಗೋದುಗ್ಧೇನ ಚತುರ್ಗುಣೇನ ವಿಧಿನಾ ಮಂದಾಗ್ನಿನಾ ವೈದ್ಯದಾಟ್ |
ಯಾನತ್ರದ್ವನತಾಮಿಯಾದಫ ತತಃ ಸರ್ವದ್ವಿಭಾಗಾ ಸಿತಾ ||
ಪಾಚ್ಯಾ ಪಾಚ್ಯ ಸುಶೀತ ಮೇತದಖಿಲಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತದೇಲಾದ್ವಯಮ್ |
ಮಜ್ಜಾ ಪಾರುಭವಾಫ ದೇವಕುಸುಮಂಪಾಚೂರ ಬಾಧಾನುಕಮ್ ||
ಪಾಶೀಪತ್ರ ಸಮಂ ವಿದಲ್ಯದಲಿತಂ ಪ್ರಾಗ್ಗೋ ಘೃತೈರ್ಭರ್ಜಿತೇ |
ಯುಕ್ತಾಂಶೈರವ ದೂಲ್ಮಮೇವಸಕಲಂ ತನ್ನೋದಕಾರ್ ಕಲ್ಪಯೇತ್ ||
ವಂಗಾಘ್ರೇಣ ಪಲಾರ್ಥಕೇನ ಸಹಿತಾರ್ ಸಂಭಕ್ಷ್ಯ ಯಾವದ್ವಲಮ್ |
ಕಾಂತಾಸಂಗ ವಿಲಾಸ ಭೋಗಚಪಲೋವ್ಯದೋಯುನಾವೈಭವೇತ್ ||
ವಾತನ್ಯಾಧಿ ನಿನಾಶಾರ್ಥಮೇತ ಶ್ವರೋತ್ತಮಂ ಪರಮ್ || ”

“ ಮೈಂತ್ರಿಯದಳೂರ್ದ ೮೦ ತೋಲಾ, ಕತಾವರಿ ೧೦ ತೋಲಾ, ದೇವ ಸತ್ರ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಕುಂಠಿ, ಬಿಳೀಜೀರಿಗೆ, ಹಿವ್ವಲಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಅಳಿಲೇ ಕಾಯಿ, ವೆಗ್ಗಿಲು, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ಗಜಹಿವ್ವಲಿ, ಪ್ರಿಯಂಗು, ಸೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ವಸ್ತುಸುನ್ನಿಬೀಜ, ವ್ರತಿಯೊಂದು ೨-೨ ತೋಲಾದಂತೆ ಚೂರ್ನಿಸಿ, ಕೋಧಿಸಿ, ಕುವೆಲ್ಲದರ ನಾಲ್ಕು ಪಾಲು ಆಕಳದಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಬೋವಾ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ೪೦ ತೋಲಾ ಆಕಳ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಆ ಔಷಧಿಯುಕ್ತ ಬೋವಾ ಹುರಿ ಷುವದು. ಅನಂತರ ಇದರ ಎರಡುಪಾಲು ಸಕ್ಕರೆಯ ಪಾಕವಿಟ್ಟು, ಅದರಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಂದಮಂದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಕಮಾಡಿ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ, ಅದನಂತರ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ದೊಡ್ಡ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ವಿಸ್ತಾ, ಲವಂಗ, ಖರ್ಜೂರ, ಬಾದಾಮಿ, ಚಿರೌಂಜಿ, ಜಾಸತ್ರಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ೧-೧ ತೋಲಾದಂತೆ ಚೂರ್ನಿಸಿ ಕೂಡಿಸುವದು. ವಂಗಭಸ್ಮ, ಅಭ್ರಕಭಸ್ಮ, ಇವೆರಡನ್ನೂ ೨-೨ ತೋಲಾ ಪಾಕುವದು. ಇದನ್ನು ಜರಂಗಿ ಬಲವರಿತು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ವೃದ್ಧಿ ಹೊ ಯಾವನಸ್ಥನಂತಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸ್ತ್ರೀಸಂಗದಲ್ಲಿ ಬಹು ಕಷ್ಟಿಯನ್ನೀಯುವದು. ಸಕಲ ವಾತವ್ಯಾಧಿಹರವಾದ ಔಷಧದಲ್ಲಿ ಇದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು. ”

ಧಾ ತ್ರೀ ಮೌ ಕ .

“ ಸುಪಕ್ಕ ಧಾತ್ರೀಫಲ ಶುಷ್ಕಚೂರ್ಣಮ್ |
ಪುನಃ ಪುನಶ್ಚದ್ರಸಭಾವಿತಂ ಚ ||
ಶತ್ಯಕವಾರಾ ಪರಿಶೋಷ್ಯ ಪಶ್ಚಾತ್ |
ಘೃತೇನ ತುಲೈನ ಸಿತಾದ್ವಯೇನ ||
ಘೃತಾರ್ಧ ಭಾಗೇನ ಚ ಮೂಕ್ಷಿಕೇಣ |
ವಿಧಾಯ ಪಾಕಂ ಸಹ ದುಗ್ಧಪಾನೈಃ ||
ಭುಂಜೀತ ಯಸ್ತ್ವಾಶು ಚ ಕಾಮಿನೀನಾಮ್ |
ದಶಂ ತು ವಿದ್ರಾವಯತೇ ಪುರಸ್ತಾತ್ || ”

“ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲಿತು ಬಣಗಿರುವ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಗಳ ೮೦ ತೊಲೆ ಚೂರ್ಣ
ವನ್ನು ಹಶೀ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಗಳ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರದರದು ಬಣಗಿಸುತ್ತಾ, ಹೀಗೆ
೧೦೦ ಸಲ ಭಾವನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ೮೦ ತೊಲಾ ಖರ್ಚು ಈಕಳ
ತುಪ್ಪ, ೧೬೦ ತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆ, ೪೦ ತೊಲಾ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಕೇರಿಸಿ ಮಾಡಿದ
ಆಮಲಕಪಾಕವನ್ನು ದೇಹದ ಅಗ್ನಿಬಲವರಿತು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಮೇಲೆ ಹಾಲು
ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಇದರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ೧೦ ಜನ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನಾ
ದರೂ ಭೋಗಿಸುವಷ್ಟು ವೀರೈವೃದ್ಧಿಯೂ, ರತ್ನಾಸಕ್ತಿಯೂ ಉಂಟಾಗು
ವದು. ”

ಖ ಬೂ ರ ಮೌ ಕ .

“ ಖಜೂರಪ್ರಸ್ಥಂ ಮಗಧಾಪಲೈಕಮ್ |
ದುಗ್ಧೇನ ಸಂಪಾಚ್ಯ ಚತುರ್ಗುಣೇನ ||
ಘೃತೇನ ಸಂಭರ್ಜ್ಯ ಪಲಾಷ್ಪಕೇನ |
ದ್ರಾಕ್ಷಾತ್ಸಗಂಧಾ ಮುಸಲೀ ದ್ವಯೇನ ||
ಲವಂಗ ಜಾತೀಫಲ ಜಾತಿಪತ್ರಿ |
ಸಕ್ರಾಬಲಾ ಕೇಶರಕ್ತೈಃ ಸಮಾಂಶೈಃ ||
ಸರ್ದದ್ವಿಭಾಗಾ ಸುಸಿತಾ ಸಮೇಕಮ್ |
ವಂಗಾಞ್ಞಲೋಹೈಸ್ತು ಪಲಾರ್ಥಮಾಪ್ನೈಃ ||
ಮಜ್ಜಾತ್ರಯಾ ಕೋಟಿಕಕಾತ್ಪರೀಭಿಃ |
ಸಾಕಂ ವಿಧಾಯಾಸ್ಯಚ ಮೋದಕಾನ್ಯಃ ||
ಪುಷ್ಪಸ್ತು ಹೃಷ್ಣೈಃ ಪ್ರಮದಾ ಮದಘ್ನೋ |
ಭುಂಜೀತ ವೈ ರೋಗಗಣಾ ಪ್ರಮುಕ್ತಃ || ”

“ ಖರ್ಜೂರ (ಬೀಜವಿಲ್ಲದ್ದು) ೧೦ ತೊಲಾ, ಹಿವ್ವಲಿಯಚೂರ್ಣ ೪ ತೊಲೆ, ಇವೆರಡನ್ನೂ ವಕ್ಕಾ ೪ ಶೇರು ಆಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪೆಕ್ಸ್ ಮಾಡುವುದು. ಘಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಾ ಬರುವಾಗ ೪೦ ತೊಲಾ ಆಕಳತುವುದರಲ್ಲಿ ಮಂದಮಂದ ಆಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹುರಿಯಬೇಕು. ಅನಂತರ ಇದರಲ್ಲಿ—ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಆ ಗಂಧಿ, ಕತಾವರಿ, ನಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ಲವಂಗ, ಜಾಫಲ, ಜಾಪತ್ರಿ, ಲವಂಗಪತ್ರಿ, ಚಿಟ್ಟಾಮುಟ್ಟ, ಕೇಸರಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ೨-೨ ತೊಲೆಯಂತೆ ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಇವೆಲ್ಲಾದರ ಎರಡರಷ್ಟು ಸಕ್ಕರೆಯ ಪಾಕವಿಟ್ಟು, ಆ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಕಲಕುವುದು. ವಂಗಭಸ್ಮ, ಅಭ್ರಕಭಸ್ಮ, ಲೋಹಭಸ್ಮ ಇವು ೨-೨ ತೊಲೆಯಂತೆ ಕೇರಿಸಿ—ಬಾದಾಮಿ, ಪಿಸ್ತಾ, ಚೆರಾಂಜೆ, ಅಖರೋಟುಸ ಪೊಪ್ಪು, ಕೆಸಮಿಸ್ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶೇರಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ದಿನವೂ ಇದನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದು. ದೇಹಬಲವರಿತು ಸೇವಿಸುವುದು. ಇದರಿಂದ ಹೃಪ್ಪು, ಪುಷ್ಪನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವರೋಗರಹಿತನಾಗುವನು. ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ರತಿಯಲ್ಲಿ ಬೈಸುವನು. ”

ಮು ಸ ರಿ ಲ ಪಾ ಕ .

“ ಸುತಾಲಮೂಲೀ ದ್ವಯ ಚೂರ್ಣಮೇವ |

ಸುವಸ್ತ್ರಪೂತಂ ನಿನಿಗೃಹ್ಯ ಪ್ರಸ್ಥಮ್ ||

ಗೋದುಗ್ಧ ಪ್ರಸ್ಥೈರ್ವ ಸುಭಿಶ್ಚ ಪಾಚ್ಯಮ್ |

ಯಾವಧ್ಯನಂ ತಪ್ತ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಸರ್ವಮ್ ||

ಪಲಾಷ್ಯಕೇನಾಥ ಘೃತೇನ ಭಷ್ಪಾ |

ಫಲೈಕಮಾನಾನಿ ತಥಾಷ್ಠಧಾನಿ ||

ಸಂವಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣಾನಿ ಗುರೂಕ್ತಯುಕ್ತಾ |

ಖಂಡಂ ದ್ವಿನೂನಂ ಸಕಲಾಷ್ಠಧೀಭ್ಯಃ ||

ಗೋಕಂಟಿಕಂ ಚೇಕ್ಷು ಶತಾವರೀಭ್ಯಾಮ್ ||

ಶಿವಾ ಕಣಾ ವಾನರಬೀಜ ಪತ್ರ್ಯಃ ||

ಲವಂಗ ಖರ್ಜೂರ ಸುಜಾತಪತ್ರ್ಯ |

ಮಜ್ಜಾತ್ರಯೈಶ್ಚ ತ್ವಂದನ ಗೋಸ್ತ್ರನೀಭ್ಯಾಮ್ ||

ಜಾತೀಪಲೈಲಾ ನತ ವಂಗಯುಕ್ತಮ್ |

ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ಯಥೋಕ್ತಂ ಸಕಲಂ ಪಲೈಕಮ್ ||

ಸಲಿದ್ವಯಂ ಮೋದಕ ಮಸ್ಯಪ್ರಾತಃ |

ಸಾಯಂ ಸಮಶ್ನಾತಿ ಸಮಾಕ್ಷಿಕಾಜ್ಯಮ್ ||

ವೈಭೋಧಿ ತಾರುಣ್ಯ ಯುತಸ್ತರುಷಾಃ |

ಯುಕ್ತೋಽಪಿ ಚಾನ್ಯಾಸ್ತುರುಣೇರಿರಿಸುಃ ||

ವೀರೈಪ್ರಮೋದೈ ಬಲಪೌರುಷಾಭ್ಯಾಮ್ |

ಯುಕ್ತಃ ಸುದೈಗ್ಮೋಗೇ ಗಣೈರ್ವಿಮುಕಃ || ”

“ ಎರಡು ಮುಸಲಿ (ಕತಾವರಿ ಮತ್ತು ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ) ಗಳ ಚೂರ್ಣ ೪೦ ತೊಲಾ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ, ೪ ಪಕ್ಕಾಕೇರು ಆಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಖೋವಾ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಖೋವಾವನ್ನು ೪೦ ತೊಲಾ ಆಕಳತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮಂದಾ ಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹುರಿಯಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ—ನೆಗ್ಗಿಲು, ಕೊಳವಳಕೇವೀಜ, ಕತಾವರಿ, ಅಳಲೆಕಾಯಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಜಾಪತ್ರಿ, ಲವಂಗ, ಖರ್ಜೂರ, ಲವಂಗದತ್ರಿ, ಬಾದಾಮಿ, ಪಿಸ್ತಾ, ಚಿರಾಂಜಿ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಜಾಫಲ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ವಂಗಭಸ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ೪-೪ ತೊಲೆಯಂತೆ ಕೇರಿಸುವದು. ಇವೆಲ್ಲದರ ೨ ಪಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಕವಿಟ್ಟು ಇವೆಲ್ಲಾ ಹಾಕಿ ತಯಾರಾದ ಪಾಕವನ್ನು ದಿನವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ದೇಹಬಲಾನುಗುಣ್ಯವಾಗಿ ೨ ತೊಲೆಯಿಂದ ೪ ತೊಲೆಯವರಿಗೂ ತುಪ್ಪ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ಕಲಿಸಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ವೃದ್ಧನೂ ಸಹ ಮೈಥುನದಲ್ಲಿ ತರುಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಯಾವನಸ್ಥರನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾದ್ದೇನಿದೆ. ಬಲ ವೀರೈವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಆನಂದವುಂಟಾಗುವದು. ಇದು ಸಕಲ ನೇತ್ರರೋಗಗಳಿಗೂ ಹಿತವಾದದ್ದು. ”

ಬಲ ದೂ ಮಿ ಸು ಕ :

“ ಮಜ್ಜಾಂ ಬಾತಾನುಜಂ ಪಿಷ್ಪಾ ಪ್ರಸ್ಥಾರ್ಥಂ ಮಾನತೋ ಬುಧಃ |

ಪ್ರಸ್ಥೈಕಂ ಚ ಸಿತಾಂ ಪಕ್ವಾ ನಿಧಿನಾ ಮೇಲಯೇತ್ತತಃ ||

ಪಲದ್ವಯಂ ಘೃತಂ ದತ್ವಾ ಚೂರ್ಣಾನೇತಾಂತ್ವ ಸಂಕ್ಷಿಪೇತ್ ||

ಖಿಲಾದ್ವಯಂಜಾತಿಫಲಂ, ಲವಂಗಂ ಕೇಸರಂ ತ್ವಚಮ್ ||

ಕರ್ಷಕರ್ಷಪ್ರಮಾಣೇನ, ಚೂರ್ಣಯಿತ್ವಾ ನಿ ಮೇಲಯೇತ್ ||

ಮಜ್ಜಾದ್ವಯಂ ಪಲೈಕ್ಯೈಕಂ ದಲಾಶ್ವಾಥ ಸುವರ್ಣಜಾ ||

ರಾಜತಾಂ ಚೈತಮಾನೇನ ಸಂಮೇಲ್ಯ ನಿಧಿನಾ ತತಃ ||

ದ್ವಿಕರ್ಷಕ ಪ್ರಮಾಣೇನ ಮೋದಕಾ ಕಾರಯೇದ್ವುಧಃ ||

ಧನಿನಾಂ ಪುರವಾಸಾನಾಂ ಭಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ಹಿ ಭೋಜನಮ್ ||

ಬಲವೃದ್ಧಿಕರಂ ಶತ್ಕುತ್ ನಾಜೀಕರಣ ಮುತ್ರಮಮ್ || ”

“ ಶಿವ್ವೇಬಿಡಿಸಿದ ಬಾದಾಮಿಯ ಪ್ರೊಪ್ಪಿನಚೂರ್ಣ ೪೦ ತೊಲಾ, ಶುದ್ಧ ಸಕ್ಕರೆ ೪೦ ತೊಲಾ, ಈ ಸಕ್ಕರೆಯ ಪಾಕವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಈ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ೧೦ ತೊಲಾ ಶುದ್ಧ ಆಕಳತುಪ್ಪ ಬೆರಸಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಾದಾಮಿಯ ಹಿಟ್ಟನ್ನೂ ಹಾಕಬೇಕು. ಯಾಲಕ್ಕಿ, ದೊಡ್ಡ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ,

ಕೇಸರಿ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ ೧-೧ ತೊಲಾ ಚೂರ್ನಿಸಿ ಹಾಕುವದು. ಬೆರಾಂಜೆ ೫ ತೊಲಾ, ಪಿಸ್ತಾ ೫ ತೊಲಾ ಕೇರಿಸಬೇಕು. ಸುವರ್ಣದ ೧೦೦ ವರಕಿನ ಹಾಳೆಗಳು, ಬೆಳ್ಳಿಯ ೧೦೦ ವರಕಿನ ಹಾಳೆಗಳೂ ಹಾಕಿ, ಮಾಡಿದ ಈ ಬಾದಾಮಿ ಪಾಕವನ್ನು ದೇಹಬಲವರಿತು ೧ ತೊಲೆಯಿಂದ ೨ ತೊಲೆಯವರಿಗೂ ಸೇವಿಸುವದು. ಧನಿಕರಿಗೂ, ವ್ಯಹರಗಳಲ್ಲಿರುವವರಿಗೂ ಕಾಮಸುಖಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಗೆ ಇದು ಪರಮೋತ್ತಮವಾದದ್ದು. ಬಲು ವೀರೈ ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕಾಮಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವದು. "

ಸಂ ತ್ರಾ ನಿ ಕಾ ದು ಕ .

" ಸಂತಾನಿಕಾ ಹೃದ್ರಪ್ರಸೂಂ ಸಿತಾಂ ಪ್ರಸೂಂ ಚ ಸಂಪಚೇತ್ ||
ಚತುಷ್ಪಲಂ ಘೃತಂದತ್ವಾ ಕುರ್ಯಾತ್ಪಾಕಂ ವಿಧಾನತಃ || ಏಲಾ
ದ್ವಯಂ ಪಾತಿಪತ್ರಿಂ ಕಾಶ್ಮೀರಂ ಚ ಲವಂಗಕಮ್ || ಪ್ರತ್ಯೇಕ
ಕರ್ಷನಾಚೂರ್ಣ್ಯ, ದಲಾಂಕ್ಷೈವ ಸುವರ್ಣಜಾ || ರಾಜ
ತಾ ನೋಲಯಿತ್ವಾ ಚ ನೋದಕಾ ಪಲಸಮ್ಮಿತಾ || ಕಾರ
ಯಿತ್ವಾ ವಿಧಾನೇನ ಭಕ್ಷಯೇದ್ಧನವಾಂ ಸ್ತತಃ || ವೀರೈವೃದ್ಧಿ ಕ
ರಂ ಶತ್ವದ್ವಾಜೀಕರಣಮುತ್ತಮಮ್ || "

" ಉತ್ತಮವಾದ ಹಾಲಿನಕನೆ ೪೦ ತೊಲೆ, ಆಕಳತುಪ್ಪ ೨೦ ತೊಲೆ, ಸಕ್ಕರೆ ೧೦ ತೊಲೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇರಿಸಿ, ಮಂದಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಪಾಕಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ದೊಡ್ಡ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಜಾವತ್ರಿ, ಕೇಸರಿ, ಲವಂಗ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ೧-೧ ತೊಲಾ ಚೂರ್ನಿಸಿ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕುವದು. ಶಿಕ್ಕಿದವು ಸುವರ್ಣದವರಕಿನ ಹಾಳೆಗಳೂ, ಬೆಳ್ಳಿವರಕಿನ ಹಾಳೆಗಳೂ ಕೇರಿಸಿ, ೨ ತೊಲಾದಂತೆ ದಿನವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ಇಷ್ಟಾಪೂರ್ವಕ ಧನಿಕರಾದವರು ಸೇವಿಸುವದರಿಂದ ವೀರೈವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ, ಕಾಮಶಕ್ತಿಯು ಮಿತಿಮೀರುವದು. "

ಮೂ ವೈ ಪು ಕ .

" ಪ್ರಸೈಕಂ ಭೂಷಣಾಂ ಪಿಷ್ಪಿಂ ಪ್ರಸೂಧಂ ಮುದ್ಗಜಂ ತಥಾ ||
ಗೋಧೂಮಾಸಾಂ ಚ ವೈ ಚೂರ್ಣಮರ್ಧಪ್ರಸೂಧಂ ಪ್ರಮಾಣತಃ ||
ಘೃತೇನೋವಿಭಿಜ್ಯಾಥ ಸರ್ವಾಂಕ್ಷೈವ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ || ಪಾ
ಕಂಚೈವ ವಿಧಾಯಾಥ ಕರ್ಕರಾ ಪ್ರಸೂಕಂ ತ್ರಯಮ್ || ಪಾಕಂ
ಕೃತ್ವಾ ವಿಧಾನೇನ ಸಶ್ವಾಚೂರ್ಣಾಂಕ್ಷೈ ನೋಲಯೇತ್ || ಮು
ಸಲೀ ದ್ವಯಂ ಮಿಶ್ರುಂಚ ಅಶ್ವಗಂಧಾಂ ಶತಾವರೀ ಮ್ || ವೈದ್ಯ
ಪಾರುಂ ಕಸೀಕಜ್ಜುಂ ಪತ್ಯಿಕಾಶ್ಲಿಷ್ಣಯೇ ಪೃಥಕ್ || ಜಾತಿ

ಫಲಂ ಜಾತಿಕೋಶಂ ಆಕಾರಕರಭಂ ತ್ವಚಮ್ || ಅವಂಗಂಜೈ
ವಕಾಶ್ಚೀರಂ, ತಥಾವೈನಾಗಕೇಸರಮ್ || ವಂಗಮಭೈಂ ಚ ಸ
ಮ್ನೋಲ್ಯ ಕರ್ಷಕರ್ಷಪ್ರಮಾಣತಃ || ಕಾರಯಿತ್ವಾ ವಿಧಾನೇನ ದ್ವಿ
ಪಲಾನಫಮೋದಕಾಃ || ಪ್ರಾತರ್ನಿತ್ಯಂ ಭಕ್ಷಣೇಯಂ ಪಾಕೋಽ
ಯಂ ಪಿಷ್ಟಿಸಂಭವಃ || ಕಟಿಕೂಲಂ ಚ ಕಾರ್ಶ್ಯಂ ಚ ನಾಶ
ಯೇನ್ನಾತ್ರಸಂಶಯಃ || ಬಲವೃದ್ಧಿಕರಂ ಶಕ್ತಿದ್ವಾಜೀಕರಣ
ಮುತ್ತಮಮ್ || ”

“ ಉತ್ತಮ ಉದ್ದಿನಹಿಟ್ಟು ೪೦ ತೊಲಾ, ಹೆಸರುಹಿಟ್ಟು ೪೦ ತೊಲಾ,
ಗೋದುವೆಯರವೆ ೪೦ ತೊಲಾ, ಇವನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆ ತುಮ್ಮದಲ್ಲಿ ಹುರಿಯು
ಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸಕ್ಕರೆ ೨೪೦ ತೊಲಾದ್ದರ ಪಾಕವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ
ಈ ಮೇಲಿನ ಹುರಿದ ಮೂರು ಹಿಟ್ಟುಗಳನ್ನೂ ಹಾಕುವದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕತಾ
ವರಿ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ತಾಲಮುಖಾನೆ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಮಂಜಿಗಗಡ್ಡೆ, ನೆಲಗುಂಬಳ
ಗಡ್ಡೆ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ೪-೪ ತೊಲೆ ಜೂರ್ನಿಗಿ, ಕೋಧಿಸಿಹಾ
ಕುವದು. ಜಾಪತ್ರಿ, ಜಾಫಲ, ಆಕಳಕರೆ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗ, ಕೇಸರಿ, ನಾಗ
ಕೇಸರಿ, ವಂಗಭಸ್ತ್ರ, ಅಭ್ರಕಭಸ್ತ್ರ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ೧-೧ ತೊಲೆಯಂತೆ
ಜೂರ್ನಿಗಿ ಶೇರಿಸುವದು. ಈ ಪಿಟ್ಟೀಪಾಕವನ್ನು ದಿನವೂ ಸೇವಿಸುವದ
ರಿಂದ ಸೊಂಟನೋತವೂ, ಕೃಶತಾ ನಾಶವಾಗುವದು. ಬಲು, ಪುಷ್ಟಿಯುಂ
ಟಾಗಿ ಕಾಮಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದು. ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯು ಅಮಿತವಾಗುವದು.”

ವಲ್ಲ ಭೂ ಗು ಟೆ ಕಾ .

“ ಬಹುಪಲೀ ನೋಚರಸಂ ಮುಸಲ್ಯಾ ಕರಜಾಟಿಕಮ್ || ಶುಗಾ
ಚ ಮರ್ಕಟೀ ಬೀಜಂ ಕೋಕಿಲಾಕ್ಷಮುಟಿಂಗಣಮ್ || ಗೋಕ್ಷ
ರಂ ಹೃನ್ಮುತಾ ಸತ್ಯಂ ಜಪಾಪುಷ್ಪಂ ಲಿಪೋರಕಮ್ || ಮಸ್ತ
ಗೀ ಜಾತಿಕೋಶಂ ಚ ಲವಂಗಂ ವಂಶಜಾತಕಮ್ || ಪಿತಾನಿ ಸ
ಮಭಾಗಾನಿ ಸಿತಾ ಚ ದ್ವಿಗುಣಾ ಭವೇತ್ || ಪಾಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಗು
ಟೀರ್ಬದ್ಧಾಂ ಕೋಲಮಾತ್ರಪ್ರಮಾಣತಃ || ಸಾಯಿಂಕಾಲೇ ಭ
ಕ್ಷಯಿತ್ವಾ ಪಿಚೇದ್ವಗ್ಧಂ ತದೋಪರಿ || ನಪುಂಸಕತ್ವರೋಗಘ್ನಂ
ವಾಜೀಕರಣ ಮುತ್ತಮಮ್ || ”

“ ಜಾಲಿಯಬೀಜ, ಬುರಂದಾಂಟು, ಕತಾವರಿ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ಆಕಳ
ಕರೆ, ವಂಶಲೋಚನ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಕೊಳವಳಕೆಬೀಜ, ಭದ್ರಮು
ಸ್ತೆನೆಗ್ಗಿಲು, ಅಮರಸಾರ, ದಾಶಿವಾಳದಹೂವೂ, ಚಳ್ಳೆಬೀಜ, ಮುಸ್ತುಕಿ,
ಜಾಪತ್ರಿ, ಲವಂಗ, ವಂಶಲೋಚನ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮಭಾಗವಾಗಿ ಜೂರ್ನಿಗಿಮಾಡಿ

ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲದರ ಎರಡರಷ್ಟು ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಪಾಕವಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ರಿಸಿ ಕೂಡಿಸಿಟ್ಟು ಅರ್ಧತೊಲಾದಂತೆ ದಿನವೂ ಸಾಯಂಕಾಲದಮೊತ್ತು
ಸುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಸೇವಿಸಿದಕೂಡಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದು. ನವುಂಸಕಟಾ
ನಾಕವಾಗಿ, ಬಹು ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ”

ಚೆಂ ದ್ರೋ ದ ಯ ರ ನ .

“ ಪಲಂ ಮೃದುಸ್ವರ್ಣದಲಂ ರಸೇಂದ್ರಾತ್ |
ಪಲಾಷ್ಟಕಂ ಪೋಡತ ಗಂಧಕಂ ಚ ||
ಶೋಣೈಸ್ತು ಕಾರ್ಪಾಸಭವೈಃ ಪ್ರಸೂನೈಃ |
ಸರ್ವಂ ನಿಮಿರ್ಧ್ಯಾಥ ಕುಮಾರಿಕಾನ್ವಿಃ ||
ತತ್ಪಾಚಕುಂಭೇ ನಿಹಿತಂ ಸುಗಾಢೇ |
ಮೃತ್ಪರ್ಪಟ್ಟಿ ಸ್ತದ್ಧಿವಸತ್ತಯಂ ಚ ||
ಪಚೇತ್ಕ್ರಮಾಗ್ನಾ ನಿಕತಾಖ್ಯಯಂತ್ರೇ |
ತತೋರಸಃ ಪಲ್ಲವರಾಗರಮ್ಯಃ ||
ಸೌವರ್ಣಮೇತತ್ಪಲಾಮಯಘ್ನಮ್ |
ಸರ್ವೇಷು ಯೋಗೇಷು ಚಯೋಜನೀಯಮ್ ||
ನಿಗೃಹ್ಯಚೈತಸ್ಯ ಪಲಂ ಪಲಾನಿ |
ಚತ್ವಾರಿ ಕರ್ಪೂರ ರಜಸ್ತಥೈವ ||
ಜಾತೀಫಲಂ ಚೋಷಣ ಮಿಂದ್ರಪುಷ್ಪಮ್ |
ಕಸ್ತೂರಿಕಾಯಾಮಿಹ ಶಾಣಖಿಕಃ ||
ಚೆಂದ್ರೋದಯೋಯಂ ಕಥಿತೋಽಸ್ಯಮಾಷೋ |
ಭುಕ್ತೋಹಿ ವಲ್ಲಿ ದಲ ಮಧ್ಯವರ್ತೀ ||
ಮದೋದ್ಯತಾನಾಂ ಪ್ರಮದಾಗಣಾನಾಮ್ |
ಗರ್ವಾಧಿಕತ್ವಂ ಶ್ಲಥಯತ್ಯವಶ್ಯಮ್ ||
ಶೃತಂ ಘನೀಭೂತ ಮತೀವದ್ಗೃ |
ಮಾನಂದದಾಯಾ ನೃಪರಾಣಿಪಥ್ಯಮ್ ||

“ ಉತ್ತಮವಾದ ಕುಂದನ ಸುವರ್ಣದವರ್ಕ ೪ ತೊಲೆ, ಶುದ್ಧ ರಸ
೪೨ ತೊಲೆ, ಶುದ್ಧ ಗಂಧಕ ೬೪ ತೊಲೆ, ಇವನ್ನು ಕಜ್ಜಲಿಮಾಡಿ ಕೆಂಪು ಹ
ತ್ತಿಯಹೂವಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರಿಯಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ಲೋಕಸರದರಸದಲ್ಲಿ ೪
ಪ್ರೆಹದ ಅರಿಯಬೇಕು. ಅನಂತರ ಆತಕೀ ಶೀಸೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಆ ಶೀಸೆಗೆ ೭
ಕಪತಮಟ್ಟಿ ವಜ್ರಕವಚಮಾಡಿ ಮಾಲುಕಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೆಳಗಡೆ ಉರಿ

ಹಾಕಬೇಕು. ಯಾವಾಗ ಶೀಸೆಯಮುಖದಿಂದ ಹೊಗೆಯು ಹೊರಗೆಬಿರಲಾ
ರಂಭಿಸುವದೋ ಆಗ ಇಟ್ಟಿಗೆಯತುಂಡಿನಿಂದ ಶೀಸೆಯ ಮುಖವನ್ನು ಬಿಂಡ್
ಮಾಡಬೇಕು. ಕ್ರಮದಿಂದ ಮಂದಾಗಿ, ಮಧ್ಯಾಗಿ, ತೀಕ್ಷ್ಣಗ್ನಿಯಿಂದ ೪
ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಸಹ ಉರಿಹಾಕಬೇಕು. ಯಾವಾಗ ಶೀಸೆಯ ನಲ್ಲಿಯು ಕಪ್ಪಾಗು
ವದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಗ ಕೆಳಗಿನ ಉರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಬಿಡಬೇಕು. ಸಾಂಗಶೀತಲ
ವಾದಾಗ ಸಿದ್ಧ ಚಂದ್ರೋದಯದ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ಸಿಂಧೂರವನ್ನು ಶೀಸೆ ಕುಡಿದು
ತೆಗೆಯಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಸರ್ವರೋಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಪಾನಘೋದದಿಂದ
ಕೊಡುವದು. ಈ ಚಂದ್ರೋದಯ ೪ ತೊಲಾ, ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ ೧ ತೊಲಾ,
ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ, ಮೆಣಸು ೧೬ ತೊಲಾ, ಕಸ್ತೂರಿ ೪ ಮಾಷ, ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ
ಅರದು ಶೀಸೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಡಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಂದರೆ ೧ ಮಾಷ
ಮಾತ್ರ (೨೪ ಗೋಧಿಕಾಳುತೂಕ) ವಿಳೈಯದೆಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸೇವಿಸಿ ಮೇಲೆ
ಘಟ್ಟಿಯಾದ ಬಿಬೀಹಾಲು ಕುಡಿದು, ಘೃತ, ಅನ್ನ, ವ್ರದ್ದ, ಅದಿ ಆನಂದದಾ
ಯಕ ಪಥ್ಯಮಾಡಿದರೆ ಅವನೇ ಮನ್ಮಥಸದೃಶನಾಗುವನು. ”

೮ ಘು ಚಂ ದ್ರೋ ದ ಯ .

“ ಜಾತೀಫಲಂ ಲವಂಗಂ ಚ ಕರ್ಪೂರಂ ಮರಿಚಂ ತಥಾ || ಪೃ
ತ್ವೇಕಂ ತೋಲಿಕಂ ದತ್ವಾ ಸುವರ್ಣಸ್ಯ ಚ ಮಾಷಕಮ್ || ಅಂ
ಡಜಂ ಮಾಷಮಾನಂ ಚ, ಸರ್ವತುಲ್ಯ ಮುಘೇಶ್ವರಮ್ || ಯತ್ನ
ತೋ ಮರ್ದಯೇತ್ಪಲ್ಲೇ ಚತುರ್ಗುಂಜಾ ವಟೀ ಚರೀತ್ || ಏ
ಷಚಂದ್ರೋದಯೋ ನಾನು ರಸೋ ವಾಜೀಕರಃ ಪರಃ || ಹಂಠಿ
ರೋಗಾನಶೇಷಾಂಶ್ಚ ಬಲವೀರ್ಯಾಗ್ನಿವರ್ಧನಃ || ”

“ ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ, ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ, ಮೆಣಸು ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ೧-೧
ತೊಲಾ, ಸುವರ್ಣದವರ್ಕ್ ೧ ಮಾಷತೂಕ, ಕಸ್ತೂರಿ ೧ ಮಾಷ, ಸ್ವಂತ
ತಯಾರ್ಪಣದ ಶುದ್ಧ ರಸಸಿಂಧೂರ ೪|| ತೊಲಾ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರದು ವಿಳೈದೆಲೆ
ಯರಸದಲ್ಲಿ ೨ ರತ್ತೀತೂಕದ ಮಾತ್ರೆಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಲಿನ ಮಲಾಯಿ
(ಮೇಲಿನ ಕೆನೆ) ಯ ಸಂಗಡ ೧ ಮಾತ್ರೆ ಸೇವಿಸಿ ಮೇಲೆ ಹಾಲುಕುಡಿದರೆ ಈ
ಚಂದ್ರೋದಯರಸವು ವಾಜೀಕರಣವಾದದ್ದು. ಸರ್ವರೋಗನಾಶಕವಾದದ್ದು.
ಬಲ, ಕಾಂತಿ, ವೀರ್ಯ, ಜಞ್ಞರಾಗ್ನಿದೀವನ ಇವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ”

೯ ಧ್ವ ನೂ ತ ರ ಸ ವೈ .

“ ಮುಕ್ತಾಫಲಂ ಶುದ್ಧಸೂತಂ ಸುವರ್ಣಂ ರಾಷ್ಟ್ರಮೇವ ಚ ||
ಯವಕ್ಷಾರಂ ಚ ತತ್ಸರ್ವಂ ತೋಲ್ಮೈಕ್ಯಕಂ ಪ್ರಕಲ್ಪಯೇತ್ ||

ರಕ್ಷೋತ್ಪಲಪತ್ರತೋಯೈಃ ಮರ್ದಯೇತ್ವತ್ತಲೀ ಕೃತಮ್ ||
 ಮರ್ದಯೇಚ್ಛ ಪುನರ್ದತ್ತಾ ಗಂಧಕಂ ತದನಂತರಮ್ || ಸ್ವ
 ಪ್ತಾ ಪಾಚ ಘಟೇ ಮಧ್ಯೇ ಸನ್ನಿರುದ್ಧ ತ್ರಿಯಾಮಕಮ್ || ಸಿ
 ಕತಾಪ್ಪೇ ಪಚೇಚ್ಛೀತೇ ಸಿದ್ಧಂ ಸೂತಂ ತು ಭಕ್ಷಯೇತ್ || ಸಂ
 ಚರಕ್ತಿ ಪ್ರಮಾಣೇನ ಮುಸಲೀ ಶರ್ಮರಾನ್ವಿತಮ್ || ಶುಕ್ರವ್ಯ
 ದ್ಧಿಂ ಕರೋತ್ಪೇಷ ಧ್ವಜಭಂಗಂ ಚ ನಾಶಯೇತ್ || ದುರ್ಬಲಂ
 ವಪುರತ್ಯರ್ಥಂ ಬಲಯುಕ್ತಂ ಕರೋತ್ಯಸೌ || ಮುದ್ಗನಿರ್ಭಂ
 ಘೃತಂಕ್ಷೀರಂ ಶಾಲಯೋ ಮಾಹಿಸಂ ಹಿತಮ್ || ”

“ಕೊರಿಯಾದಿರತಕ್ಕ ಮುತ್ತು, ಶುದ್ಧ ಪಾರದ, ಸುರ್ವಣಭಸ್ಮ, ರಜ
 ತಭಸ್ಮ, ಯವಕ್ಷಾರ ತಲಾ ೧-೧ ತೊಲಾ, ಕೇರಿಸಿ ಕೆಂಪು ಕಮಲದಪತ್ರದರ
 ಸದಲ್ಲಿ ಅರಿಯುವದು. ಅದರ ಸಮತೂಕ ಶುದ್ಧಗಂಧಕವನ್ನು ಕೇರಿಸಿ ೪
 ಪ್ರಹರದವರೆಗೆ ಅರಿಯಬೇಕು. ಆತನೀ ಶೀಸೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಮಾಲುಕಾಯಂ
 ತ್ರದ್ವಾರಾ ೪ ಪ್ರಹರ ಉರಿಯನ್ನು ಹಾಕುವದು. ಸಾಂಗಶೀತಲವಾದನಂತರ
 ಈ ಶುದ್ಧ ರಸವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶೀಸೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ
 ೫ ರತ್ತಿಯಷ್ಟನ್ನು ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ ಜೂರ್ನ್ ಮತ್ತು ಸಕ್ಕರೆಯೊಡನೆ ಸೇವಿಸಿ
 ದರೆ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು. ಇಂದ್ರಿಯದ ಶಿಥಿಲತಾ ಮತ್ತು ಅನ್ಯವಿಕಾ
 ರಗಳೂ ದೂರವಾಗುವವು. ದುರ್ಬಲ ಶರೀರಿಯೂ ಈ ರಸದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ
 ಬಲಿಷ್ಠನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ಸೇವನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ—ಹೆಸರು, ತುಪ್ಪ,
 ಸಸ್ಯಕಾಲಕ್ಕಿ, ಯಮೈಯಹಾಲು, ಬೆಣ್ಣೆ ಇವು ಹಿತವಾದದ್ದು. ಹುಳಿ,
 ಕೆಂಪುಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಎಣ್ಣೆ ಮುಂತಾದವು ಪಥ್ಯಕಾರಿಗಳಲ್ಲ; ಇವುಗ
 ಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ”

ವ ಸಂ ತ ಕು ಸು ಮಾ ಕ ರ ರ ಸ ವು .

“ದ್ವಿಭಾಗಂ ಹಾಟಕಂ ಚಂದ್ರಂ, ತ್ರಯೋ ವಂಗಂಹಿ ಕಾಂತಕಾಃ ||
 ಚತುರ್ಭಾಗಂ ಶುದ್ಧಮುಚ್ಛಂ ಪ್ರವಾಲಂ ಮಾಕ್ಶಿಕಂ ತಥಾ ||
 ಭಾವಯೇದ್ಗವ್ಯದುಗ್ಧೇನ ತಥಾ ಚೇಕ್ಷುರಸೇ ನ ಚ || ವಾಸಾಲಾ
 ಕ್ಷಾರಸೋ ದೀಚ್ಯರಂಭಾ ಕಂದಪ್ರಸೂನಕೈಃ || ಶತಪತ್ರರಸೇನೈ
 ವ ಮಾಲತ್ಯಾ ಕುಂಕುಮೋದಕೈಃ || ಪಶ್ಚಾತ್ಸ್ಯುಗಮದ್ವಿಭಾ
 ವ್ಯಂ ಸುಗಂಧಿರಸ ಸಂಭವಮ್ || ಸುಕುಮಾರಕರ ಅಖ್ಯಾತೋ ವ
 ಸಂತಪದಪೂರ್ವಕಃ || ಗುಂಜಾದ್ವಯೇನ ಸಂಸೇವ್ಯಃ ಸಿತಾಮಧ್ಯಾ
 ಜ್ಯ ಸಂಯುತಃ || ಮೇಹಘ್ನಃ ಕಾಂತಿದಕ್ಷೈವ ಕಾಮುದಃ ಪುಷ್ಪ
 ದಸ್ತಥಾ || ವಲೀಪಲಿತನಾಶತ್ವ ಶ್ರುತಿಭ್ರಂಶಂ ವಿನಾಶಯೇತ್ ||

ಪುಷ್ಪಿದೋಷಯಂ ಬಲಾಯುಷ್ಯ ಪುತ್ರಪ್ರಸವಕಾರಣಃ || ತಥಾ
ಸೋಮರುಚಂ ಹಂತಿ ಸಾಧ್ಯಾ ಸಾಧ್ಯ ಮಥಾಪಿ ವಾ || "

“ ಸುನರ್ಣದವರ್ಕ್ ೨ ತೋಲಾ, ವಂಗಭಸ್ಮ, ಶೀಸದಭಸ್ಮ, ಕಾಂತ
ಭಸ್ಮ, ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ೨-೨ ತೋಲಾ, ಧಾನ್ಯಾಭ್ರಕಭಸ್ಮ, ಮುತ್ತು, ಹವ
ಳದಭಸ್ಮ ಇವು ೪-೪ ತೋಲಾ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇರಸಿ ಆಕಳಹಾಲು, ಕಬ್ಬಿನ
ರಸ, ಆಡಸೋಗೆರಸ, ಅರಗಿನ ಕಷಾಯ, ಬಾಳೆಯಗಡ್ಡೆ ರಸ, ಬಾಳೇಹುವಿನ
ರಸ, ಕನುಬದರಸ, ಮಾಲತೀಹೂವಿನರಸ, ಕೇಸರಿಯ ಕಷಾಯ ಇವುಗಳಿಂದ
ಅರಿಯುವದು ಬಣಗಿಸುವದು ಹೀಗೆ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಅನಂತರ
ಕಸ್ತೂರಿ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಸುಗಂಧಿತವಸ್ತುಗಳ ರಸದಿಂದ ಭಾವನೆಯನ್ನು
ಕೊಡುವದು. ಹೀಗೆ ತಯಾರಾದ ವಸಂತಕುಸುಮಾಕರರಸದ ೨ ರತ್ತಿಯ
ಪ್ಲು ಗೋಲಿಗಳಮಾಡಿಸಕ್ಕರೆ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ತುಪ್ಪಗಳ ಸಂಯೋಜನ
ದಿಂದ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ಪ್ರಮೇಹಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವವು. ಕಾಂತಿ
ಮತ್ತು ಕಾಮಕತ್ತಿಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವದು. ಶರೀರಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನು
ಕೊಡುವದು. ವಲೀಪಲಿತತ್ವದ ನಾಶನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದು. ಕಿವಿಡುತ
ನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವದು. ನೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಬಲ ಮತ್ತು
ಆಯುವಿನವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪುತ್ರರನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಸಾಧ್ಯ, ಅಸಾ
ಧ್ಯವಾದ ಸೋಮರೋಗವನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡುವದು. ”

ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರ ರ ಸ ವು .

“ ಮೃತಾಭ್ರಲೋಹೇ ಸಕಿಲಂ ಚಕುಸ್ಕಾತ್ |
ನಿಧಂಗ ತಾಪೇ ಮಧುನಾ ಘೃತೇನ ||
ಹಿಷ್ಣುಪ್ರಶಸ್ತಂ ಖಲುಪೂರ್ಣಚಂದ್ರೋ |
ಮಾಸೋಽ ಸ್ಯ ಪುಷ್ಕೃತ್ಯ ಭವತಿ ಪ್ರಶಸ್ತಃ || ”

“ ರಸಸಿಂಧೂರ, ಅಭ್ರಕಭಸ್ಮ, ಶಿಲಾಜತು, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಸುನ
ರ್ಣಮಾಕ್ಷಿಕಭಸ್ಮ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮಾನಭಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ
ಮರ್ದಿಸುವದು. ಇದನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪ, ತುಪ್ಪದ ಅನುಪಾನದಿಂದ ಬಂದು
ಮಾಪ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಈ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರರಸವು
ಅತ್ಯಂತ ಪುಷ್ಟಿ ಕಾರಕವಾದದ್ದು. ”

ಕಾಮ ದೇವ ರ ನೆ .

“ ತಾಪಂ ನಜ್ರಂ ಸುನರ್ಣಂ ಚ ತಾಮ್ರಂ ಸೂತಕಗಂಧಕವತ್ ||
ಲೋಹಂಕ್ರಮವಿವೃದ್ಧಾನಿ ಕುರ್ವಾದೇತಾನಿ ಮಾತ್ರಯಾ || ವಿಮ

ದ್ಯು ಕನ್ಯಕಾದ್ರಾವ್ಯೈ ನೈಸೇತ್ಯಾಚಮಯೇಘಟೀ || ವಿಮದ್ಯು
 ಸಿತರೀ ಮಧ್ಯೇ ಧಾರಯೇತ್ಸುಂಧವೈಭೃತ || ನಹ್ನಿಂ ಕಶ್ಯ
 ಶ್ಯನೈಃ ಕುರ್ಮಾದ್ವಿನೈಕಂ ತು ತದುದ್ದರೇತ್ || ಸ್ವಾಂಗತೀತಂ ಚ
 ಸಂಚೂರ್ಣ ಭಾವಯೇದರ್ಕದುಗ್ಧಕೈಃ || ಅಶ್ವಗಂಧಾ ಚ ಕಾ
 ಕೋಲೀ ನಾನರೀ ಮುಸಲೀ ಕ್ಷುರಾ || ತ್ರಿವಾರಂ ಚ ರಸೈರ್ಭಾ
 ವ್ಯಂ ಶತಾವರ್ಮಾಶ್ಚ ಭಾವಯೇತ್ || ಕಸ್ತೂರೀ ವೈರೋಷ ಕರ್ಪೂ
 ರಂ ಕಂಕೋಲೈಲಾ ಲವಂಗಕಮ್ || ಪೂರ್ವ ಚೂರ್ಣಾದಷ್ಟ
 ಮಾಂಶಮೇತಚ್ಚೂರ್ಣಂ ವಿಮಿಶ್ರಯೇತ್ || ಸರ್ವೈಸಮಾಂ
 ಶರ್ಕರಾಂ ಚ ದತ್ವಾ ಶಾಣೋನ್ನಿತಂ ಸಿಬೇತ್ || ಗೋದುದ್ದಿ
 ಪಲೇನೈವ ಮಧುರಾಹಾರಸೇವಕಃ || ಅಸ್ಯ ಪ್ರಭಾವಾತ್ಸಾಂದ
 ರ್ಯಂ ಬಲಂ ತೇಜೋ ವಿನರ್ಧತೇ || ತರುಣೇ ರಮಯೇ ದ್ವ್ಯು
 ದ್ಯೋನ ಚ ಹಾನಿಃ ಪ್ರಜಾಯತೇ || ”

“ ರೌಪ್ಯಭಸ್ಮ, ಮಾಕ್ಷಿಕಭಸ್ಮ, ಸುವರ್ಣಭಸ್ಮ, ತಾಮ್ರಭಸ್ಮ, ಶುದ್ಧ
 ಪೌದ್ರರಸ, ಶುದ್ಧ ಗಂಧಕ, ಲೋಹಭಸ್ಮ, ಇವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಂದಕ್ಕೆ ರಡರಂತೆ
 ಅಂದರೆ ರೌಪ್ಯರಸ ೧ ತೊಲೆ, ಮಾಕ್ಷಿಕಭಸ್ಮ ೨ ತೊಲೆ, ಸುವರ್ಣಭಸ್ಮ ೪
 ತೊಲೆ, ತಾಮ್ರಭಸ್ಮ ೪ ತೊಲೆ, ಶುದ್ಧ ಪೌದ್ರರಸ ೧೬ ತೊಲೆ, ಶುದ್ಧ ಗಂಧಕ
 ೪೨ ತೊಲೆ, ಲೋಹಭಸ್ಮ ೬೪ ತೊಲೆ, ಈ ರೀತಿ ಕೇರಿಸಿ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಚ್ಚ
 ಲಿಮಾಡಿ, ಲೋಳಿಸರದರಸದಲ್ಲಿ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಅರಿಯುವದು. ಆತನೇ ಕೇರಿಸಿ
 ಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ವಜ್ರಬಿಂಧನಮಾಡಿ ಬಂದು ಘಡದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಂಧವಲವಣ ತುಂಬಿ
 ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಡುವದು. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಮಂದಮಂದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ವತ್ಸಮಾಡಿ
 ಸಾಂಗಶೀತಲವಾದ ಮೇಲೆ ತೆಗೆಯುವದು. (ಈ ವಿಧವಾದ ಪುಟವಿಡುವದು.
 ಗುರುವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಮಹಾಜ್ವಾಲಾರೂಪಗಳಾದ
 ಪದಾರ್ಥಗಳು ಮನುಷ್ಯನನ್ನೇ ತಗದುಬಿಡುತ್ತವೆ. ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇಂ
 ತಹ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಪುಸ್ತಕದ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ನಂಬಿ ಮಾಡಬಾ
 ರದು !!!) ಅದನ್ನು ಪುನಃ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಅರ್ಕಕ್ಷೇರದ ಬಂದು ಭಾವನೆ
 ಯನ್ನು ಕೊಡುವದು. ಆ ಮುಂದೆ ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಕಾಕೋಲೀ, ನಸುಗುನ್ನಿ,
 ನೈಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ಕೊಳವಳಿಕೆ ಇವುಗಳ ೪-೪ ಭಾವನೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಶತಾವ
 ರಿಯರಸದ ಮೂರು ಭಾವನೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಕಸ್ತೂರಿ, ತ್ರಿಕ
 ಟುಕ, ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ, ಕಂಕೋಲ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ ಇವುಗಳ ಚೂ
 ರ್ಣವನ್ನು ಈ ರಸದ ಅಷ್ಟಮಾಂಶ ಕೇರಿಸಬೇಕು. ಸಕ್ಕರೆಯು ಎಲ್ಲದರ
 ಸಮವಾಗಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ೪-೪ ಮಾಪೆ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ

ಅರ್ಧವಾಪು ಆಕಳಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುವದು. ಈ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪಿಯಾದ, ಸ್ನಿಗ್ಧವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಹುಳಿ, ಕೆಂಪುಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ವಾಯುಕಾರಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಕುಷಠ್ಯಗಳು. ಈ ರಸದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸುಂದರತ್ವವೂ, ಬಲವೂ, ತೇಜಸ್ಸೂ, ವೀರ್ಯವೂ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವವು. ವೃದ್ಧನೂ ಸ್ತ್ರೀರಮಣ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಜಗ್ಗುವದಿಲ್ಲ. ”

ಬ್ರೂಹ ತ್ರೈಣ ಚಂದ್ರರಸ.

“ದ್ವಿಕರ್ಷಂ ಶುದ್ಧಸೂತಸ್ಯ ಗುಢಕಂ ಚ ದ್ವಿಕಾರ್ಷಿಕಮ್ ||
ಲೋಹಭಸ್ಮ ಪರಂ ಜಾಭ್ರಂ ಜಾರಿತಂ ಚ ಪಲಾಂಕಕಮ್ || ದ್ವಿ
ತೋಲಂ ರಜತಂ ಚೈವ ವಂಗಭಸ್ಮದ್ವಿಕಾರ್ಷಿಕಮ್ || ಸುವರ್ಣಂ
ತೋಲಕಂ ಚೈವ ತಾಮ್ರಂ ಕಾಂಶ್ಯಂ ಚ ತತ್ಸಮಮ್ || ಜಾ
ತೀಫಲಂ ಚೇಂದ್ರಪುಷ್ಪ ಮೇಲಾಭ್ಯಂಗಂ ಚ ಜೀರಕಮ್ || ಕ
ಪೂರಂ ವನಿತಾ ಮುಸ್ತಂ ಕರ್ಷಂ ಕರ್ಷಂ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ ||
ಸರ್ಪಂ ಖಲ್ವತಲೇ ಕ್ಷಿಪ್ತ್ವಾ ಕನ್ಯಾರಸ ವಿಮರ್ಶಿತಮ್ || ಭಾವ
ಯಿತ್ವಾ ವರಾ ತೋಯ್ಯಾ ಕೇಂಬುಕಾನಾಂ ರಸೇನಚ || ಖರಂಡ
ಪತ್ರ್ಪರಾವೇಷ್ಯಾ ಧಾನ್ಯೇ ರಾತ್ರಿ ದಿನೋಷಿತಮ್ || ಉದ್ಯುತ್ಯ
ಮರ್ದಯಿತ್ವಾ ಚ ನಟಿಕಾಂ ಚಚ್ಚಸಮ್ಮಿತಾಮ್ || ಪಾದೇಚ್ಚ
ಪರ್ಣಿಖಂಡೇನ ಸಂಯುಕ್ತಾಂ ವ್ಯಾಧಿ ನಾಶಿನೀಮ್ || ಸರ್ವವ್ಯಾ
ಧಿವಿನಾಶಾಯ ಕಾಶೀನಾಥೇನ ಭಾಷಿತಃ || ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರರ
ಸೋನಾಮ ಸರ್ಪರೋಗೇಷು ಯೋಜಯೇತ್ || ಬಲ್ಯೋ ರಸಾ
ಯನೋ ವೃಷ್ಯೋ ನಾಜೀಕರಣ ಉತ್ತಮಃ || ಅಯಮುಷ್ಣೀ
ಲಕಾಂ ಹಂಕಿ ಕಾಸಶ್ವಾಸಮರೋಚಕಮ್ || ಅಮಶೂಲಂ ಕಟೀ
ಶೂಲಂ ಹೃಚ್ಛೂಲಂ ಪಿತ್ತಶೂಲಕಮ್ || ಅಗ್ನಿಮಾಂಧ್ಯ ಮಜೀ
ರ್ಣಂ ಚ ಗೃಹಿಣೀಂ ಚಿರಜಾಯಪಿ || ಅಮ್ಲವಾತಾಮ್ಲಪಿತ್ತಂ
ಚ ಭಗಂದರ ಮಪಿದ್ರುತಮ್ || ಕಾಮಲಾಂ ಪಾಂಡುರೋಗಂಚ
ಪ್ರೇಮೇಹಂ ವಾತಶೋಣಿತಮ್ || ನಾತಪರತರಃ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ
ವಿದ್ಯತೇ ವಾಜಿಕರ್ಮಣಿ || ರಸಸ್ಯಾಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದೇನ ನರೋ ಭವತಿ
ನಿರ್ಗದಃ || ಮೇಧಾಂಚ ಲಭತೇ ವಾಗ್ವೀ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮನ್ವಿ
ತಃ || ಮದನಸ್ಯ ಸಮಾಕಾಂತಿ ಮೃದನಸ್ಯ ಸಮಂಬಲಮ್ ||
ಗೀಯತೇ ಮದನೇನೈವ ಮದನಸ್ಯ ಸಮಂ ವಪುಃ || ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ
ತಥಾನಪಹ್ಮಾಣಾಂ ದುರ್ಬಲಾಣಾಂ ಚ ದೇಹಿನಾಮ್ || ಸ್ವೀಕಾ

ನಾಮುಲ್ಪಶುಕ್ರಾಣಾಂ, ವೃದ್ಧಾನಾಂ ವಾತರೇತಸಾಮ್ || ಓಜ

ಸ್ತೇಜಃ ಕರಶ್ಚಾಯಂ ಸ್ತ್ರೀಷು ಕಾಮು ನಿವರ್ಧನಮ್ || ”

ಅಭ್ಯಾಸೇನ ನಿಹಂತಿ ಮೃತ್ಯು ಸಲಿತಂ ಸರ್ವಾನುಯತ್ಯಂಸನೋ |

ವೃದ್ಧಾನಾಂ ಮದನೋದಯೋದಯಕರಃ ಪ್ರೌಢಾಂಗನಾಸಂಗಮೇ ||

ನಿತ್ಯಾನಂದಕರಃ ಸುಖಾತಿಸುಖದೋ ಭೂಸೈಸ್ಸದಾಸೇವ್ಯತೇ |

ದೃಷ್ಟಃ ಸಿದ್ಧಪಲೋ ರಸಾಯನವರಃ ಶ್ರೀಪೂರ್ಣಚಂದ್ರೋರಸಃ || ”

“ ಶುದ್ಧಪಾರದ ೨ ತೋಲಾ, ಶುದ್ಧಗಂಧಕ ೨ ತೋಲಾ, ಲೋಹಭಾ
೪ ತೋಲಾ, ರಾಘೃಭಸ್ಮ ೨ ತೋಲಾ, ಸುವರ್ಣಭಸ್ಮ ೧ ತೋಲಾ, ತಾಮ್ರ
ಭಸ್ಮ ೧ ತೋಲಾ, ಕಾಂಸ್ಯಭಸ್ಮ ೧ ತೋಲಾ; ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ, ಯಾಲಿ
ಭಾಂಗ್, ಜೀರಿಗೆ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ, ಪ್ರಿಯಂಗುಪುಷ್ಪ, ತುಂಗಮುಸ್ತ ೧-೧
ತೋಲೆ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಲೋಕಸರದಪಟ್ಟೀರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ಧನ
ಮಾಡಿ, ಅನಂತರ ತ್ರಿಫಲಾ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಅರಿದು ಒಣಗಿಸುವದು. ಅನಂತರ
ಅಡಕೆಯ ಕಷಾಯದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಉಂಡೆಮಾಡುವದು. ಈ
ಉಂಡೆಯನ್ನು ಹರಳಿನ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ೪ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಧಾನ್ಯದರಾಶಿಯು
ಹೂಳುವದು. ನಾಲ್ಕನೇದಿನ ತೆಗೆದು, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕಡಲೆಯಪ್ರಮಾಣದ ಗುಳಿ
ಗೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ವಿಳೇದಲೆಯ ಅನುಪಾನದ್ಲೆ
ಸೇವಿಸಿದರೆ ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವವು. ಇದನ್ನು ಕಾಶೀನಾಥನು
ನಿರ್ದಿಸಿದನು. ಇದು ಬಲಕಾರಿ, ರಸಾಯನ, ವೃಷ್ಯ, ಉತ್ತಮ ವಾಜೀಕರಣ
ಕಾರಕವು. ಇದರಿಂದ ಅಪ್ಪಿಲಿಕಾ, ಕಾಸಶ್ಯಾನ, ಅರುಚಿ, ಆಮಶೋಲೆ,
ಕಟಿಕೂಲೆ, ಹೃಚ್ಛೂಲೆ, ಪಿತ್ತಕೂಲೆ, ಮಂದಾಗ್ನಿ, ಅಜೀರ್ಣ, ಹಳೇಸಂಗ್ರ
ಹಣೀ, ಆಮವಾತ, ಆಮ ಪಿತ್ತ, ಭಗಂದರ, ಕಾಮಲಾ, ಪಾಂಡು, ಪ್ರಮೇಹ,
ವಾತರಕ್ತ ಈ ರೋಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶನವಹುದು. ಈ ಔಷಧಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾದ
ವಾಜೀಕರಣಕರ್ಮ ಔಷಧವೇ ಇಲ್ಲ; ಇದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು
ರೋಗರಹಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿ
ಶೀವ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಮನಂತಹ ಕಾಂತಿ, ಬಲ, ರೂಪು, ದೇಹ ಉಂಟಾಗು
ತ್ತದೆ. ವಂಧ್ಯಾಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ, ದುರ್ಬಲರಿಗೂ, ಹ್ವೇಣರಿಗೂ, ಅಲ್ಪಶುಕ್ರವು
ಳ್ಳವರಿಗೂ, ವೃದ್ಧರಿಗೂ, ವಾತರೇತಸರಿಗೂ ಈ ಔಷಧವು ಓಜಸ್ಸನ್ನೂ, ತೇ
ಜಸ್ಸನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಕಾಮವೃದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದು.
ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಸೇವಿಸುವವರ ಅಕಾಲಮೃತ್ಯುವನ್ನೂ, ವಾರ್ಧಿಕ್ಯವನ್ನೂ ತಡಿ
ಯುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ರೋಗಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. ವೃದ್ಧರಿಗೂ ಸ್ತ್ರೀಸಂ
ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಮೋತ್ಪೇಜನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ನಿತ್ಯವೂ ಆನಂದಕಾ

ರಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಸುಖವನ್ನಂಟುಮಾಡುವದೂ, ಅನುಭೂತವಾದದ್ದೂ ಆಗಿದೆ. ರಾಜರುಗಳಿಗೆ ಸೇವಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದು. ರಸಾಯನಗಳೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಷ್ಠವಾದದ್ದು. ”

ಮ ಕ ರ ಧ್ವ ಜ ರ ಸ .

“ ಸ್ವರ್ಣದ್ವಿಭಾಗಂ ವಂಗಂ ಚ ಮೌಕ್ತಿಕಂ ಕಾಂತಲೋಹಕಮ್ ||
ಜಾತೀಕೋಶಫಲೇ ರೂಪ್ಯಂ ಕಾಂಸ್ಯಕಂ ರಸಸಿಂಧುರಮ್ || ಪೃ
ವಾಲ ಚಂದ್ರಂ ಕಸ್ತೂರೀ ಅಭ್ರಂ ಚೈಕಭಾಗಿಕಮ್ || ಸ್ವರ್ಣ
ಸಿಂಧೂರತೋ ಭಾಗಾಶ್ಚ ತ್ವಾರಃ ಕಲ್ಪಯೇದ್ವಿಷಕ್ || ನಾತಃ ಪ
ರತರಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸರ್ವರೋಗನಿಷ್ಕಾದನಃ || ವೀರೈವೃದ್ಧಿ ಕರಶ್ಚೈ
ವ ವಾಜೀಕರಣ ಉತ್ತಮಃ || ”

“ ಸ್ವರ್ಣಭಸ್ಮ ೨ ತೊಲಾ, ವಂಗಭಸ್ಮ, ಮೌಕ್ತಿಕಭಸ್ಮ, ಕಾಂತ
ಭಸ್ಮ, ಜಾಫಲ, ಜಾವಿಶ್ರೀ, ರಾಪ್ಯಭಸ್ಮ, ಕಾಂಸ್ಯಭಸ್ಮ, ರಸಸಿಂಧೂರ, ೧-೧
ತೊಲಾ, ಸ್ವರ್ಣಸಿಂಧೂರ ೪ ತೊಲೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಳೈದೆಲೆಯರಸದಿಂದ
ಮರ್ದಿಸಿ ಸೇವನೆಮಾಡಿದರೆ ಸರ್ವರೋಗ ನಾಶನವಹುದು. ವೀರೈವೃದ್ಧಿ,
ವಾಜೀಕರಣವು. ”

ಶ್ರೀ ಮ ನೈ ಥ ರ ಸ .

“ ರಸಗಂಧಕಯೋಗ್ರಾಢ್ಯಂ ಕರ್ಷಮೇಕಂ ತು ಶೋಧಿತಮ್ ||
ಅಭ್ರಂ ನಿಶ್ಚಂದ್ರಕಮ್ ದದ್ಯಾತ್ಪಲಾದ್ಧಂ ತು ನಿಚಕ್ಷಣಃ || ಕ
ಪೂರಂ ಶೋಧಿತಂ ದದ್ಯಾದ್ವಂಗಂ ಚ ಕೋಲಸಮ್ನಿತಮ್ || ತಾ
ಮ್ರಂ ಕೋಲಾರ್ಧಕಂ ತತ್ರ ನಿಶೇಷಂ ಮರಿಚಂ ಕ್ಷಿಪೇತ್ || ಲೋ
ಹಂ ಕರ್ಷಂ ಸುಜೀರ್ಣಂ ಚ ವೃದ್ಧದಾರುಕಬೀಜಕಮ್ || ವಿದಾ
ರೀ ಶತಮೂಲೀ ಚ ಕ್ಷುರಬೀಜಂ ಬಲಾ ತಥಾ || ಮುರೈಟ್ಟಿ ೬
ಬಲಾಚೈವ ಜಾತೀಕೋಷ ಫಲೇತಥಾ || ಲವಂಗಂನಿಜಯಾಬೀ
ಜಂ ಶ್ವೇತಸರ್ಜ ಯವಾನಿಕಾ || ಏತೇಷಾಂ ಚೂರ್ಣಮಾದಾಯ
ಪ್ರಕ್ಷಿಪೇಚ್ಛಾಣಸಮ್ನಿತಮ್ || ಗುಂಜಾದ್ವಯಂ ಚ ಭೋಕ್ತೃವ್ಯಂ
ಕೋಷ್ಠಂ ಕ್ಷೀರಂ ನಿಬೀಡನು || ಪ್ರಮದಾಯಸ್ಯ ವಿದ್ಯಂತೇ ಗೃ
ಹೇಚ ವ್ಯವಸಾಯಿನಃ || ನ ತಸ್ಯ ಶಿಶ್ನುಸೈಥಿಲ್ಯಮಾಷಫಸ್ಯಾಸ್ಯ
ಸೇವನಾತ್ || ನ ಚ ಕುಕ್ರಕ್ಷಯಂ ಯಾತಿ ನಬಲಂ ಹ್ರಾಸತಾಂ
ವ್ರಜೇತ್ || ಕಾಮರೂಪೀ ಭವೇದ್ವಿಮೋ ವೃದ್ಧಃ ಪೋಡಶ
ವಾರ್ಷಿಕಃ || ರಸಾಯನವರೋ ಬಯೋ ವಾಜೀಕರಣ ಉತ್ತ
ಮಃ || ರಸಪ್ರೀಮನ್ನ ಭೋನಾಮ ರಸೇಸುಹೃತ್ತಮಃ ಸ್ತುತಃ || ”

“ ಶುದ್ಧ ಪಾರದ ೧ ತೊಲಾ, ಶುದ್ಧ ಗಂಧಕ ೧ ತೊಲಾ, ಉತ್ತಮ ಅಭ್ರ ಕಭಸ್ಮ ೨ ತೊಲಾ, ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ, ವಂಗಭಸ್ಮ ಇವೆರಡೂ ೪ ಮಾಸೆತೂಕ, ತಾಮ್ರಭಸ್ಮ ೪ ಮಾಸೆ, ಲೋಹಭಸ್ಮ ೧ ತೊಲಾ, ನೆಲಗುಂಬಳ, ಕಣಿವರಿ, ಕೊಳವಳಿಕೆಬೀಜ, ಚೆಟ್ಟುಮುಟ್ಟು, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಪೇರಾಮುಟ್ಟು (ಬಟ್ಟುಗಡಲೆ), ಜಾಫಲ, ಜಾವಿತ್ರಿ, ಲವಂಗ, ಭಂಗಿಯಬೀಜ, ಬಿಳೀರಾಳ ಅಜವಾನ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೪-೪ ಮಾಸೆತೂಕ—ನೊದಲು ರಸ ಮತ್ತು ಗಂಧಕಗಳನ್ನು ಕಜ್ಜಲಿನಾಡಿಕೊಂಡು ಆಮೇಲೆ ಎಲ್ಲವುಗಳನ್ನೂ ಕೇರಿಸಿ ವಿಳೆಯದೆ ಲೆಯರಸದಲ್ಲಿ ಅರಕೊಂಡು ೨ ರತ್ತಿ ಮಾತ್ರಗಳನ್ನುಮಾಡಿ ಬಂದನ್ನು ತಿಂದು ಬಿಡಿಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುವದು. ಇದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ—ಯಾವನ ಮನೇಲಿ ಬಹುಜನ ಹೆಂಡರಿರುವರೋ ಅಂತವನಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಶಿಥಿಲವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ವೀರೈ ಹೋಗುವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಬಲದಹಾನಿಯೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ವೃದ್ಧನೂ ೧೬ ವರ್ಷದ ಯುವಕನಂತೆ ರತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹಿಯೂ, ರೂಪವಂತನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಬಲಕಾರಿ, ರಸಾಯನ, ವೃದ್ಧ್ಯವು. ”

ಬೃಹಚ್ಛ್ರೌಂಗಾ ರಾ ಭ್ರಕ ರ ಸ .

“ ಪಾರದಂ ಗಂಧಕಂ ಚೈವ ಟಂಕಣುನಾಗಕೇಸರಮ್ || ಕರ್ಪೂರಂ ಜಾತಿಕೋಲಂ ಚ ಲವಂಗಂ ತೇಜಪತ್ರಕಮ್ || ಏತೇಷಾಂ ಕರ್ಷಭಾಗಾಣಿ, ಸುವರ್ಣಂ ತತ್ಸಮಂ ಭವೇತ್ || ಶುದ್ಧ ಕೃಷ್ಣಾ ಭೃಭಸ್ಮಾ ಪಿ ಚತುಷ್ಕಂ ಪಿಚುಭಾಗಿಕಮ್ || ತಾಲೀತಂ ಘನಕುಷ್ಠಂ ಚ ಮಾಂಸೀ ಪುಷ್ಪ ವರಾಗಕಮ್ || ಏಲಾಬೀಜಂ ತ್ರಿಕಟುಕಂ ತ್ರಿಫಲಾ ಗೆಜಪಿಪ್ಪಲೀ ಏಷಾಂ ಕರ್ಷದ್ವಯಂ ಚೈವ ಪಿಪ್ಪಲೀರಸಭಾವಿತಮ್ || ಅನುಪಾನಂ ಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಂ ಚೋಚಂ ಕ್ಷುದ್ರಸಮಾಯುತಮ್ || ನಾಚಾರೋಗಪ್ರಶಮನಂ ವಿಶೇಷಾತ್ಯಾಸ ರೋಗಜಿತ್ || ವಾತಿಕಂ ಪೈತ್ತಿಕಂ ಚೈವ ಶ್ಲೇಷ್ಮಿಕಂ ಸನ್ನಿಪಾತಿಕಮ್ || ಹೃಚ್ಛೂಲಂಸಾರ್ಪಕಶೂಲಂ ಚ ಶಿರಃ ಶೂಲಂ ವಿಶೇಷತಃ || ಸ್ವರಾಮಯಂ ತಥಾ ಕುಷ್ಠಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮಾಣಂ ನಾತಶೋಣಿತಮ್ || ರಕ್ತಪಿತ್ತಂ ಚ ಕಾಸಂ ಚ ನಾಶಯೇನ್ನಾತ್ರಸಂಶಯಃ || ಮುಗ್ಧಲಿಃ ಘೃತಕ್ಷುದ್ರೈಶ್ಚ ನಾಜೀಕರಣಮುತ್ತಮಮ್ || ”

“ ಶುದ್ಧ ಪಾರದ, ಶುದ್ಧ ಗಂಧಕ, ಬೆಳಗಾರ, ನಾಗಕೇಸರ, ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ, ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ, ಲವಂಗಪತ್ರಿ, ಇವು ೧-೧ ತೊಲಾ, ಸುವರ್ಣದ ವರ್ಕ್ ೧ ತೊಲಾ, ಶುದ್ಧ ಅಭ್ರಕಭಸ್ಮ ೪ ತೊಲಾ, ತಾಲೀಸಪತ್ರಿ, ತುಂಗ

ಮುಸ್ತಿ, ಕೋಷ್ಠ, ಜಟಾಮಾಂಸ, ಜಾವತ್ರಿ, ದಾಲ್ಮಿನ್ಯ, ಯಾಲಕ್ತಿ, ತ್ರಾಸ್ಯ
ಪ್ರಣ, ಪ್ರಭಲೆ, ಗಜಹಿಪ್ಪಲಿ, ಇವು ೨-೨ ತೊಲಾ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೂರ್ಣಿಸಿ
ಹಿಪ್ಪಲಿಯ ಕಪಾಯದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಮಾಡಿದರೆ ಈ ರಸ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.
ದನ್ನು ದಾಲಚಿನ್ನಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಅನುಪಾನದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅನೇಕ ರೋ
ಗಗಳು ನಷ್ಟವಾಗುವವು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾಸರೋಗಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು.
ವಾತವಿತ್ತ, ಕ್ಲೇಷ್ಣ, ಸನ್ನಿಪಾತ ರೋಗಗಳು ನಷ್ಟವಾಗುವವು. ಹೃದಯ
ಕೂಲೆ, ಪಾರ್ಶ್ವಕೂಲೆ, ಮಸ್ತಕಕೂಲೆ, ಸ್ವರಭಂಗ, ಕುಷ್ಠ, ಕಫರೋಗ,
ವಾತರಕ್ತ, ರಕ್ತವಿತ್ತ ಇವು ನಾಶವಾಗುವವು. ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ತುಪ್ಪ, ಜೇ
ನುತುಪ್ಪ ಇದರ ಅನುಪಾನದಿಂದ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಅತಿವೀರ್ಯವ್ರದವಾಗಿ
ವಾಜೀಕರಣವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು. ”

ಪುಷ್ಪಧನ್ವಾ ರಸ .

“ ಹರಜ ಭುಜಗಲೋಹಾನ್ಯಭ್ರಕಂ ಚ ತ್ರಿಭಾಗಮ್ |
ಕನಕವಿಜಯಯಷ್ಠೀ ಶಾಲ್ಮಲೀ ನಾಗನಲ್ಯಃ ||
ಸಿತಮಧು ಘೃತದುಗ್ಧೈಃ ಸೇವಿತೋ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧೀ |
ರಮಯತಿ ಬಹುಕಾಂತಾಃ ಪುಷ್ಪಧನ್ವಾ ರಸಃಸ್ಯಾತ್ || ”

“ ಶುದ್ಧ ಪಾರದ ೧ ಭಾಗ, ಶೀಸದಭಸ್ಮ ೧ ಭಾಗ, ಲೋಹಭಸ್ಮ ೧
ಭಾಗ, ಅಭ್ರಕಭಸ್ಮ ೪ ಭಾಗ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಉನ್ಮತ್ತಿರ
ಸದಲ್ಲಿ ಅರದು ಬಣಗಿಸುವದು, ಭಂಗಿಸೊಪ್ಪಿನ ಕಪಾಯದಲ್ಲಿ ೧ ಭಾವನಾ,
ಜೇಷ್ಠಮಧು ಕಪಾಯದಲ್ಲಿ ೧ ಭಾವನಾ, ಬೂರಗದಚಕ್ರೇರಸದಲ್ಲಿ ೧ ಭಾ
ವನಾ, ನಾಗವಲ್ಲಿರಸದಲ್ಲಿ ೧ ಭಾವನಾ ಹೀಗೆ ತಯಾರ್ಪಾಡಿದ “ ಪುಷ್ಪಧನ್ವಾ
ರಸ ” ವು ಸಕ್ಕರೆ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ತುಪ್ಪ ಇವುಗಳೊಡನೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಮೇಲೆ
ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದು. ಇದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಿ,
ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ರಮಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದು. ”

ಕಂದರ್ಪನುಂದರರಸ .

“ ಸೂತೋ ವಜ್ರಮಹಿಯುಕ್ತಾ ತಾರಂ ಹೇಮ ಸಿತಾಭ್ರಕಂ ||
ರಸೈಃ ಕಾರ್ಪಾಸಕಾನೇಶಾ ಮರ್ದಯೇದರಿಮೇದಪೈಃ || ಪೃ
ವಾಲಂ ಚೂರ್ಣ ಗಂಧಂಚ ದ್ವಿದ್ವಿಕರ್ಷಂ ವಿಮಿಶ್ರಯೇತ್ || ಸ್ವ
ರಸೇ ವಾಜಿಗಂಧಾಯಾ ವಿಮರ್ದ್ಯ ಮೃಗಶೃಂಗಕೇ || ಪ್ಲಿಷ್ಠಾ
ಮೃದುಪ್ರುಹೀ ಪಕ್ವಾ ಭಾವಯೇದ್ವಾತಕೇ ರಸೈಃ || ಕಾಕೋಲೀ
ಮಧುಕಂ ನಾಂಸೀ ಬಲಾತ್ರಯವಿಷೇಂ ಗುಡಮ್ || ದ್ರಾಕ್ಷಾ

ಹಿಪ್ಪಲಿ ವಂಡಾಕ ನರೀಪರ್ಣೀ ಚತುಷ್ಪಯಮ್ || ಪರೂಷಕಂ
ಕಸೇರುತ್ತ ಮಧುಕಂ ವಾನರೀ ತಥಾ || ಭಾವಯಿತ್ವಾ ರಸೈರೇ
ಷಾಂ ಶೋಷಯಿತ್ವಾ ವಿಜೂರ್ಣಯೇತ್ || ಏಲಾತ್ಪಕ್ವಕೃಕಂ
ಮಾಂಸೀ ಲವಂಗಾಗೆರು ಕೇಸರಮ್ || ಮುಸ್ತಂ ಮೃಗಮದಂ
ಕೃಷ್ಣಾ ಜಲಂ ಚಂದ್ರಶ್ಚ ಮಿಶ್ರಯೇತ್ || ಏತಚ್ಚೂಷ್ಯಃ ಶಾಣ
ಮಿಶ್ರೈಃ ರಸಂಕಂದರ್ಪಸುಂದರಮ್ || ಪಾದೇಷ್ಠಾಣಮಿತಂ ರಾ
ಶ್ರೌ ಸಿಹಾಧಾತ್ರೀ ವಿದಾರಿಕಾ || ಏತೇಷಾಂಕರ್ಷ ಚೂರ್ಣೇನ
ಸರ್ಪಿಷ್ಠ್ಯರ್ಪಣ ಸಮ್ಮಿತಮ್ || ತಸ್ಯಾನುದ್ವಿಪಲಂ ಪ್ಲೀರಂ ಪಿ
ಚೇತ್ಸುಪಿತ ಮಾನಸಃ || ರಮಣೀರಮಯೇದ್ವಹ್ನೀರ್ನ ಹಾ
ನಿಂ ಕ್ವಾಪಿ ಗಚ್ಛತಿ || ”

“ ಶುದ್ಧ ಪಾರದ, ವಜ್ರದಭಸ್ಮ, ಶೀಸಭಸ್ಮ, ಮುತ್ತಿನಭಸ್ಮ, ಜೆಳ್ಳಯ
ಭಸ್ಮ, ಬಿಳೀ ಅಭ್ರಕಭಸ್ಮ ಎಲ್ಲವೂ ೪-೪ ತೊಲಾ, ಇವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಯಹೂ
ವಿನರಸದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಭಾವನೆಯೂ, ಕಾಚಿನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಭಾವನ
ೆಯೂ ಕೊಟ್ಟು ಅನಂತರ ಪ್ರವಾಳದಭಸ್ಮ ೨ ತೊಲೆಯನ್ನೂ, ಶುದ್ಧ ಗಂಧಕ
೧ ತೊಲೆಯನ್ನೂ ಸಹ ಅಶ್ವಗಂಧಿಯರಸದಲ್ಲಿ ಅರದು ಕೃಷ್ಣ ಮೃಗದ ಶೃಂಗ
ದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಡುವನು. ಆ ಶೃಂಗಕ್ಕೆ ನೆ ಕವಡಮಟ್ಟ ಮಾಡಿ ಲಘುವುಟದಲ್ಲಿ
ಪುಟವಿಟ್ಟು, ಅನಂತರ ಧಾತಕೇಕುಸುಮ, ಕಾಕೋಲೀ, ಜೇಷ್ಠ ಮಧು,
ಜಟಾಮಾಂಸಿ, ಚಿಟ್ಟಾಮುಟ್ಟ, ವೇರಾಮುಟ್ಟ, (ನಾಗಬಿಲಾ,) ಅತಿವಿಷ, ಅಂ
ಗುಡ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಹಿವ್ವಲಿ, ವಂಡಾಕ, ಶತಾವರೀ, ಶಾಲಪರ್ಣೀ, ಕೃಶ್ಯಪರ್ಣೀ,
ಮಾಷಪರ್ಣೀ, ಮುದಗ್ಗ ಪರ್ಣೀ, ಪರೂಷಕ, ಕಸೇರುಕ, ನಸುಗುನ್ನಿ ಬೀಜ,
ಇದ್ದೆಹೂವು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವವುಗಳ ರಸ ಶಿಗುತ್ತೋ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಉಳಿದವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಷಾಯದಿಂದಲೂ ಭಾವನೆಯಾದುತ್ತಾ ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ
ಯೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಭಾವನೆಯಾದಿ ಬಣಗಿಸುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು. ಅನಂತರ ಯಾ
ಲಕ್ಕಿ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಜಾವತ್ರ, ಜಟಾಮಾಂಸಿ, ಲವಂಗ, ಅಗರು, ಕೇಸರಿ, ತುಂಗ
ಮುಸ್ತೆ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಸೊಗದೇಬೇರು, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ ಇವುಗಳೆಲ್ಲರ
ಚೂರ್ಣವನ್ನೂ ಶೇರಿಸಿದರೆ ಈ ಕಂದರ್ಪಸುಂದರಸವು ತಯಾರಾಯಿತು.
ಇದರಲ್ಲಿ ೪ ಮಾಷ ತೂಕವನ್ನು ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ನೆಲಕುಂಬಳಗೆಡ್ಡೆ, ಸಕ್ಕರೆಯೊ
ಡನೆ ರಾತ್ರಿಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿ ಮೇಲೆ ಅರ್ಧಪಾವು ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದು.
ಪ್ರಸನ್ನ ಚಿತ್ತ ನಾಗರಬೇಕು. ಇದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಂ
ದಿಗೆ ಕ್ಷೇದಿಸುವಷ್ಟು ವೀರ್ಯ ಪ್ರಬಲವಾಗುತ್ತದೆ. ”

ಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸರಸ.

“ ಪಲಂ ಕೃಷ್ಣಾಭ್ರಚೂರ್ಣಸ್ಯ ಕದರ್ಧೌ ರಸಗಂಧಕೌ || ಕ
ಪೂರಂ ನೈತದಧಂ ಚ ಜಾತೀಕೋಶಫಲೇ ತಥಾ || ವೃದ್ಧ
ದಾರುಕ ಬೀಜಂ ಚ ಬೀಜಮುನ್ನತ್ತಕಸ್ಯ ಚ || ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ
ನಿಜಯಾ ಬೀಜಂ ವಿದಾರೀ ಕಂದಮೇವ ಚ || ನಾರಾಯಣೇ
ತಥಾನಾಗಬಲಾ ಚಾತಿಬಲಾ ತಥಾ || ಬೀಜಂ ಗೋಕ್ಷುರಕಸ್ಯಾಪಿ
ನೈಜುಲಂ ಬೀಜ ಮೇವಚ || ಏತೇಷಾಂ ಕಾರ್ಷಿಕಂ ಚೂರ್ಣಂ,
ಪರ್ದಪತ್ರರಶೇನ ಚ || ನಿಷ್ಪಿಷ್ಯವಟಿಕಾಕಾರ್ಯಾ ತ್ರಿಗುಂಜಾ ಫಲ
ಮಾನತಃ || ನಿಹಂತಿ ಸನ್ನಿಪಾತೋತ್ಕಾ ಗದಾರ್ ಘೋರಾರ್ ಸು
ದಾರುಣಾರ್ || ನಾತೋತ್ಕಾನಪಿ ಹಿತೋತ್ಕಾರ್ ನಾನ್ಯತ್ರನಿಯ
ಮಃಕೃಚಿತ್ || ಕುಷ್ಮವಂಷಾದಶವಿಧಂ ಪ್ರಮೋಹಾನ್ವಿತತಂ ತ
ಥಾ || ನಾಡೀವ್ರಣಂ ವ್ರಣಂ ಘೋರಂ ಗುದಾಮಯ ಭಗಂದರ
ಮ್ || ಶ್ಲೀಪದಂ ಕಫವಾತೋತ್ಥಂ ಚಿರಜಂ ಕುಲಸಂಭವಮ್ ||
ಗುಲಶೋಫ ಮಂತ್ರವೃದ್ಧಿ ಮತೀ ಸಾರಂ ಸುದಾರುಣಮ್ || ಕಾ
ಸ ಪೀನಸ ಯಕಷ್ಟಾರ್ಫಃ ಸ್ಥೂಲ್ಯ ದೌರ್ಗಂಧ್ಯ ಮೇವಚ || ಸ
ರ್ವಕೂಲಂ ತಿರಶ್ಯೂಲಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಗದನಿಷ್ಕಾದನಮ್ || ವಟಿ
ಕಾಂಪ್ರಾತರೈ ಕೈಕಾಂ, ಪಾನೇನ್ನಿತ್ಯಂ ಯಥಾಬಲಮ್ || ಅನು
ಪಾನಮಿದಂಪ್ರೋಕ್ತಂ ಮಾಂಸಂಪಿಷ್ಠಂ ಪಯೋದಧಿ || ವಾರಿಭ
ಕ್ತ ಸುರಾಸೀಧು ಸೇವನಾತ್ಯಾಮರೂಪದೃಕ್ || ವೃದ್ಧೋಽಪಿ ತ
ರುಣಸ್ಪರ್ಥೀ ನಚ ಶುಕ್ರೇಷ್ಯಸಂಕ್ಷಯಃ || ”

“ ಉತ್ತಮ. ಕುದ್ಧ ಸಹಪ್ರವೃತ್ತೇ ಕೃಷ್ಣಾಭ್ರಕಫನ್ತ್ರ ತೋಲಾ,
ಪಾರದ, ಗಂಧಕ ೨-೨ ತೋಲಾ, ಪಚ್ಛಕಪೂರಂ ತೋಲಾ, ಜಾಫಲ, ಚಾ
ಪತ್ರ, ನೆಲಗುಂಬಳಬೀಜ, ಉನ್ಮತ್ತದಬೀಜ, ಭಂಗಿಯಬೀಜ, ನೆಲಗುಂಬ
ಳಗಡ್ಡೆ, ಕತಾವದಿ, ಚಿಟ್ಟಾಮುಟ್ಟ, ಪೇರಾಮುಟ್ಟ, ನೆಗ್ಗಿಲ, ಸಮುದ್ರಫಲ
ಇವು ೧-೧ ತೋಲಾ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಬಾರೀಕ್ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ, ವಿಳ್ಯದಲೆಯರಸ
ದಲ್ಲಿ ಬಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಅರಿಯಬೇಕು. ಈ ರತ್ತ ತೂಕದ ಗೋಲಿಗಳ ಮಾಡಬೇಕು.
ಈ ಗೋಲಿಗಳು ಸನ್ನಿಪಾತದಿಂದಾದ ದಾರುಣರೋಗಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡು
ತ್ತವೆ. ವಾತಜನ್ಯ ರೋಗಗಳೂ, ಪಿತ್ತಜನ್ಯ ರೋಗಗಳೂ ಎಲ್ಲಾ ರೋಗಗಳ
ಲೂ, ಅಂಗುಲಿಗೆ ಕೂವ್ಯಗಳೂ, ೨೦ ಬಗೆ ಪ್ರಮೇಹಗಳೂ, ನಾಡೀವ್ರಣ,
ವ್ರಣ, ಭಗಂದರ, ಕಫವಾತದಿಂದಂಟಾದ ಶ್ಲೀಪದರೋಗ, ಗಳದಬಾವು,
ಅಂತ್ರವೃದ್ಧಿ, ಅತಿಸಾರ, ಕಾಸ, ಪೀನಸ, ಹೈಯ, ಮೊಳೇಜಾಡ್ಯ, ಮೇದೋ

ರೋಗ, ದೇಹದ ಮರ್ಗಂಧ, ಎಲ್ಲಾ ಶೂಲರೋಗಗಳೂ, ಶಿರಶ್ಚೂಲ, ಯರ ಪ್ರದರಾದಿ ರೋಗಗಳು, ಈ ಎಲ್ಲಾ ರೋಗಗಳನ್ನೂ ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಸರಿಸವು ನಾಶಮಾಡುವದು. ಇದನ್ನು ಜಠರಾಗ್ನಿಯನ್ನರಿತು ಪ್ರಾತಃ ಸೇವಿಸಿ ನೂನಸದಸೂಪು ಅಥವಾ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದು. ಮಧುರಾಹಾಲು, ಮೊಸರೂ, ಭೃತ ಜಲದಿಂದ ಪಕ್ವವಾದ ಅನ್ನ, ಸೀಧು, ಆಸವ ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಪಥ್ಯದಿಂದಿರಬೇಕು. ಇದರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ವನೂ ಕಾಮದೇವನಂತೆ ರೂಪವಂತನೂ, ಯೌವನನಂತೆ ಸ್ತ್ರೀಸಂಗನಿಪುಣ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಯಥೇಚ್ಛ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಗಮನಮಾಡಿದರೂ ವೀರ್ಯಹಾನಿಯುಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಕಾಮದೇವರಸ .

“ಕಾಮದೇವ ಮಘೋಸೂತಂ ಕಾಮಿನಾಂ ಕಾಮವೃದ್ಧಯೇ ||
ಯುಷ್ಯಪ್ರಸಾದತೋ ಬಲೋ ರಮ್ಯಶ್ಚ ರಮತೇ ಸ್ತ್ರಿಯಮ್ ||
ಪಾರದಂ ಪಲನೇಕಂ ಸ್ಯಾದ್ವಿಪಲಂ ಶುದ್ಧಗಂಧಕಮ್ || ರಕ್ತ
ಕಾರ್ಪಾಸ ತೋಯೇನ ಘೃಷ್ಣಾ ಕಾಚಸ್ಯ ಕುಷ್ಠತಃ || ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ
ಟಂಕಣೇನ್ವಿವ ಮುಖಂ ತಸ್ಯ ನಿರೋಧಯೇತ್ || ನಾಲುಕಾ
ಯಂತ್ರಮಧ್ಯಸ್ಥಂ ಕುಷ್ಠಂ ಚ ಕುರುತೇ ದೃಢಮ್ || ಅಹೋ
ರಾತ್ರಂ ಪಚೇದಗ್ನೌ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿತ್ಕುಶಲೋಭಿಷತ್ || ಶೀತೇಷಾ
ದಾಯ ಪಾತ್ರಸ್ಥಂ ಕೂಪಿಕಾಂತರಲಿಂಬಿತಮ್ || ದರದೇನ ಸ
ಮಂ ರಕ್ತಮುಜ್ಜಲಂ ಭಸ್ಮಯದ್ಭವೇತ್ || ಭಕ್ಷಯೇನ್ನಾಪ
ಮೇಕಂ ಚ ಘೃತೇನ ಮಧುನಾ ಸಹ || ಪಶ್ಚಾದ್ವಿಗ್ಧಂ ಗುಡಂ
ಜಾಜ್ಯಂ ಕೃಷ್ಣೇಕ್ಷುಮಪಿ ಶರ್ಮರಾಮ್ || ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಖರ್ಜೂರ
ಮಧುಕ ಪ್ರಭೃತೀನಥ ಭಕ್ಷಯೇತ್ || ತ್ರಿಫಲಾ ಮಧುನಾ ಯಾ
ತಿ ಶಾಂತಿಂ ಸಿತ್ತಂ ಚಿರೋದ್ಯವಮ್ || ನಿ ಗುಂಡಿಕಾ ರಸೇನಾತ್ರ
ದುರ್ವಾರಾ ವಾತವೇದನಾ || ಪ್ರತಮಂ ಯಾತಿ ವೇಗೇನ ನೂ
ತನಂ ಚ ವಪುರ್ಭವೇತ್ || ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಭಾವೇಣ ವೃದ್ಧೋ
ಪಿ ರಮತೇ ಸ್ತ್ರಿಯಮ್ || ”

“ಕಾಮದೇವ ಮತ್ತು ಪಾದರಸ ಇವೆರಡೂ ಕಾಮಾಪುರುಷನಿಗೆ ಕಾಮವೃದ್ಧಿ ಕಾರಕವಾದವು. ಅವುಗಳ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ ನಿರ್ಬಲ ಪುರುಷನೂ ಸಹ ಬಲವಾಕ್ ಪುರುಷನೂ, ಸುಂದರನೂ ಆಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ರಮಣಮಾಡುವನು. ಶುದ್ಧ ಪಾದರಸ ೪ ತೊಲಾ, ಶುದ್ಧಗಂಧಕ ೮ ತೊಲಾ, ಇವೆರಡನ್ನೂ ಪಶ್ಚಲಿನಾಡಿ ಕೆಂಪು ಹತ್ತಿರಹೂವಿನರಸದಿಂದ ೨ ರ್ಪುವ ಮರಿಸಿ, ಆತರೀ

ಶೀನೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ, ಆ ಶೀನೆಯ ಮುಖಕ್ಕೆ ಬೆಳಗಾರದಿಂದ ಮುಖಬಂಧನ ಮಾಡಿ, ವಾಲುಕಾಯಂತ್ರದ ಮುಖಾಂತರ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಾದ ವೈದ್ಯನು ಬಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಉರಿಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಆಗ ಸಾಂಗಶೀತಲವಾದ ಮೇಲೆ ಆ ರಸವನ್ನು ಶೀನೆಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವದು. ಅದು ಇಂಗ ಶೀತದಂತೆ ಕೆಂಪುವರ್ಣವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ರಸದ ೧ ಮಾಪತೂಕವನ್ನು ತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸುವದು. ತುಪ್ಪ, ಸಕ್ಕರೆ, ಹಾಲು, ಮೆಣಸು, ಖರ್ಜೂರ ಇವೈಹೂವು ಮೊದಲಾದ ಮಧುರ ಮತ್ತು ಸ್ನಿಗ್ಧ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸೇವಿಸುವದು ಪಥ್ಯದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ತ್ರಿಫಲಾ ಮತ್ತು ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಜತೆಲಿ ಈ ರಸವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಪಿತ್ತರೋಗ ಶಾಂತವಾಗುವದು. ನಿರ್ಗುಂಡಿರಸದೊಂದಿಗೆ ಸೇವಿಸಿದರೆ ದುರ್ನಿವಾರವಾದ ವಾತರೋಗಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಮಾಡುವದು; ಹೊಸ ದೇಹವೇ ಉಂಟಾಗುವದು. ಈ ರಸವನ್ನು ವಾಜೀಕರಾ ಪದಾರ್ಥಗಳೊಡನೆ ಸೇವಿಸಿದರೆ ವಿರೈವೃದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು, ವೃದ್ಧನೂ ಸ್ತ್ರೀರಮಣಮಾಡಕೆತ್ತನಾಗುವನು. ”

“ ರಸಸೇವೀ ಸರಃ ಪಥ್ಯಂ ಸೇವಿತವ್ಯಮತಂದ್ರಿತಃ || ತೈಲಮು

ವ್ಲಂ ಚ ತೀಕ್ಷ್ಣಂ ಚ ಶುಪಥ್ಯಂ ಪರಿವರ್ಜಯೇತ್ || ”

“ ರಸಪದಾರ್ಥ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುವವನು ಬಹು ಸಾವಧಾನಿಯಾಗಿ ಪಥ್ಯದಿಂದಲೇ ಇರಬೇಕು. ತೈಲ, ಹುಳಿ, ಕೆಂಪುಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಮುಂತಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಸ್ತ್ರೀಸಂಗವನ್ನೂ ವರ್ಜಿಸಿರಬೇಕು. ಈ ಶುಪಥ್ಯ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಮಹಾ ವಿಪತ್ತಾಗುವದು. ”

ಧಾ ತು ಸಂ ಜೀ ವ ನಿ ಲ ಗು ಟೀ ಕಾ .

“ ಸುವರ್ಣಂ ಮೃಗನಾಭಿಂ ಚ ರಾಪ್ಯ ಕಾಕ್ಶೀರಕಾ ತಥಾ || ಲಘು ಖಿಲಾ ಜಾತಿಫಲಂ ತುಗಾಕ್ಷೀರಿ ತಥೈವಚ || ಜಾತಿಪತ್ರಿಂ ಚ ಸಂಪೇಷ್ಯ ನಾಗವಲ್ಲಿರ ರಸೇ ತಥಾ || ದಿನತ್ರಯಂ ವಿಮದ್ಯಾಫಠ ಯುಗ್ಮಗುಂಜ ಸಮಾವಟೇ || ಸಂತಾನಿಕಾ ಯುತಂ ಭುಕ್ತಂ ರೇತಃ ಕ್ಷಯನಿವಾರಣಮ್ || ಮಧುನಾ ಮೋಹನಾಕಾಯ ಕೃಥಿ ಲೈಷಾಸಸಂಯುತಮ್ || ಗುಟಿಕಾಭಕ್ಷಯೇದ್ವಿಮಾಢಾತುಸಂ ಜೀವನೀಂ ಶುಭಾಮ್ || ”

“ ಸುವರ್ಣದವರ್ಕ ೧ ಭಾಗ, ಕಸ್ತೂರಿ ೨ ಭಾಗ, ರಾವೃದವರ್ಕ ೪ ಭಾಗ, ಕೇಸರಿ ೪ ಭಾಗ, ಸ್ವರ್ಣಯಾಲಕ್ಕಿಬೀಜ ೫ ಭಾಗ, ಜಾಫಲ ೬ ಭಾಗ, ವಂತಲೋಚನ ೭ ಭಾಗ, ಜಾವಿತ್ರೀ ೮ ಭಾಗ, ಈ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಜೂರ್ನಿಸಿ ಆದಿನಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿಳೇದೆಯರಸದಲ್ಲಿ ೪ ದಿನ ಅರಿಯ

ಬೇಕು. ೨-೨ ರತ್ತೀತೂಕದ ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಧಾತುಕ್ಷೇ
ಣದಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನಕೆನೆ ಅಥವಾ ಹಾಲಿನಕೆನೆಯ ಪಾಕದ ಅನುಪಾನ, ಪ್ರಮೇಷ
ದಲ್ಲಿ ಚೋನಿನೊಂಧಿಗೆ, ಇಂದ್ರಿಯಶೈಥಿಲ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಳ್ಯದೆಲೆಯಜತೇಲಿ, ಹೀಗೆ ಈ
ಕುಭವಾದ ಧಾತುಸಂಜೀವನೀ ಗೋರಿಗಳನ್ನು ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ವೈದ್ಯನು
ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿಡತಕ್ಕದ್ದು. ”

ವೀರೈಸ್ತಂಭನವಟೀಲೆ.

“ಜಾತೀಫಲಂ ಲವಂಗಂ ಚ ಜಾತೀಪತ್ರಂ ಸುಕುಂಕುಮಮ್ ||

ಸೂಕ್ಷ್ಮೇಲಾ ಚಾಹಿಫೇನಂ ಚ ಆಕಾರಕರಭಸ್ತುಧಾ || ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ

ಕರ್ಷಮಾತ್ರಾಣಿ ಕರ್ಪೂರಂ ಶಾಣಮಾತ್ರಕಮ್ || ನಾಗವಲ್ಲಿ

ದಲರಸೈ ವರ್ಷೀಜಣಕಸನ್ನಿಭಾ || ವೀರೈಸ್ತಂಭನೀ ಹೈಷಾ

ಬಲವರ್ಷಾಗ್ನಿದೀಪಿನೀ || ಭುಕ್ತ್ವಾಸ್ತ್ರೀಸಂಗಸಮಯೇ ಪಿಬೇದ್ವು

ಗ್ಧಂ ಸಿತಾಯುತಮ್ || ”

“ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ, ಜಾವಿತ್ರೀ, ಕೇಸರಿ, ಸಣ್ಣ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಅಫೀನು,
ಎಲ್ಲಾ ೧-೧ ತೂಲಾ, ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ ೪ ಮಾಪತೂಕ, (ಪಾವಲಿತೂಕ) ಇವೆ
ಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಳ್ಯದೆಲೆಯರಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಮೆಣಸಿನಕಾಳಿನಷ್ಟು ದವ್ವನಾದ
ಗೋರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಗೋರಿಯು ವೀರೈಸ್ತಂಭನಕಾರಿಯು,
ಬಲ, ವೀರೈ ಮತ್ತು ಜರಾಫಿ ಇವುಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ
ಬಂದನ್ನು ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುವಾಗ ಸೇವಿಸಿ ಸಕ್ಕರೆ ಕೇರೀರುವ ಬಿಸಿಹಾಲನ್ನು ಕುಡೀ
ಯುವದು. ವೀರೈಸ್ತಂಭನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ”

“ಭಾಗ್ಯೇಕಂ ಮೃಗನಾಭಿಂ ಚ ತಥಾಕಾಶ್ಮೀರಸಂಭವಮ್ || ಜಾ

ತೀಫಲಂ ಲವಂಗಂ ಚ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಭಾಗಯುಗ್ಮಕಮ್ || ಚತು

ಭಾಗಾಹಿಫೇನಂ ಚ ವಿಜಯಾಭಾಗಯುಗ್ಮಕಮ್ || ಚಟಾಕಾ

ಭಾ ವರ್ಷೀಶಾರ್ಕಾ ವೀರೈಸ್ತಂಭಕರೀ ಮತಾ || ಭಕ್ಷಯೇನ್ಮಧು

ನಾ ಸಾದ್ವೈಕಂ ಕಾಮೀ ನಿತ್ಯಂ ನಿಶಾಮುಖೇ || ಸಸಿತಂ ಸರ್ಪಿಷಾ

ಯುಕ್ತಂ ದುಗ್ಧಂ ಚೈವ ಪಿಬೇದನು || ”

“ಕಸ್ತೂರಿ ೧ ತೂಲಾ, ಕೇಸರಿ, ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ ಇವು ೨-೨
ತೂಲಾ, ಅಫೀನು ೪ ತೂಲಾ, ಶುದ್ಧ ಬಾಂಗ್ ೨ ತೂಲಾ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ
ಕುಟ್ಟಿ ವಸ್ತ್ರಗಳತಮಾಡಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರಡು ಕಡೆ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾತ್ರ ಮಾಡು
ವದು. ಕಾಮಿಪುರುಷನು ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುವಾಗ ಬಂದು ಗೋರಿಯನ್ನು
ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿ, ಅದರಮೇಲೆ ತುಪ್ಪ ಸಕ್ಕರೆ ಕೇರೀರುವ ಕಾದಹಾ
ಲನ್ನು ಕುಡಿಯುವದು. ಪರಮೋತ್ತಮ ವೀರೈಸ್ತಂಭನವಾಗುವದು. ”

“ಕಾಶ್ಮೀರಂ ದೇವಕುಸುಮಂ ಜಾತೀಪತ್ರಫಲೇ ತಥಾ || ಶರ್ಕರಾ ಶಾಲ್ಮಲೀ ಮಾಜೂ ಕಾರನೀ ಜಾಬ್ಬಿ ಶೋಷಕಮ್ || ಕಾಲಮೂಲೇ ಚ ಮಾಕಲ್ಲ ಶಿಫಾ ಬರ್ಬುರ ಸರ್ಜಕಮ್ || ದರಿದ್ರಂ ಮಸ್ತಕೇ ಸಾಕಾ ಜಾಹಿ ಫೇನಂ ಚವತ್ಸಕಮ್ || ಏತಾನಿ ಕಾಣಮಾನಾನಿ ಚೂರ್ಣಯೇಚ್ಛ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ || ಕಸ್ತೂರಿಕಾ ಚ ಕರ್ಪೂರಂ ಶಾಣಾರ್ಧಂ ದೀಯತೇ ಬುಧೈಃ || ಸಮು ಚ ಮಧುನಾ ಯೋಜ್ಯಾಃ ಮಾಷಡ್ವಯವಟೀ ಕೃತಾ || ಸಸಿತಾಡುಗ್ಧಪಾನೇನ ಭಕ್ಷಯೇತ್ಯಾಂ ನಿಶಾಮುಖೇ || ರತಾ ಸಾ ವೀರೈವೃದ್ಧಿಂ ಚ ದ್ಯೋತಯೇದ್ವಂಧಯೇ ತ್ತಥಾ || ದಿವ್ಯಾಂಗನಾ ಕೇಳಿಯುಳ್ಳೋ ರಮತೇ ಸ್ಮರವದ್ವರಮ್ || ”

“ಕೇಸರಿ, ಲವಂಗ, ಜಾಫಲ, ಜಾವಿತ್ರಿ, ಸಕ್ಕರೆ, ಬೋರಗದಅಂಟು, ಮಾಜಾಫಲ, ಕರೀಜೀರಿಗೆ, ಸಮುದ್ರಶೋಧ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ಆಕಳಕರ, ಮಾಕಲ್ಲಕ, ಜಾಲಿಯ ಹಜೀಕಾಯಿ, ರಾಳ, ಶುದ್ಧ ಇಂಗಲೀಕ, ರುಮ್ಮಿಮಾ ಸ್ತುಕಿ, ಅಗಳುಶುಂಡಿ, ಅಫೀಮಾ, ಇಂದ್ರಜನೆ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಾಲ್ಮಾಣೆ ತೂಕದಂತೆ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ ೨-೨ ಆಣೆತೂಕ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಜೋನುತುವ್ವದಲ್ಲಿ ೨-೨ ಮಾಷತೂಕ ಗೋಲೀಮಾಡಿ ಸಾಯಿಕಾಲ ಸೇವಿಸಿ ಸಕ್ಕರೆ ಶೇರಿಸಿರುವ ಬಿಶೀಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದು. ವೀರೈವೃದ್ಧಿಮಾಡಿ ಅವಿತಾನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದು. ”

“ವೀರೈವೃದ್ಧಿಕರೀ ಹೈನಾ ಬಲಕಾಮ ವಿವರ್ಧಿನೀ || ಜಾತೀಫಲಂ ಚ ಸಾರಾಸ್ತ್ರೀ, ಕೃಷ್ಣದತ್ತೂರಬೀಜಕಮ್ || ಜಾತೀಫುಷ್ಪಮಹೇಫೇನಂ ನಾಗಂ ಹಿಂಗುಲಮೇವಚ || ಏತಾನಿ ಸಮಭಾಗಾನಿ ಖಸಕ್ಕಾಫೇನ ಮರ್ದಯೇತ್ || ಗುಂಜಾಮಾತ್ರಾಂ ಚ ವಟಿಕಾಂ ಸಿತಯಾ ಸಹ ಭಕ್ಷಯೇತ್ || ನಾಮ್ನಾ ಕಾಮೇತ್ಸರಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪರಮಾನಂದ ಕಾರಕಃ || ”

“ಈ ಗೋಲಿಯು ವೀರೈವೃದ್ಧಿನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಬಲವನ್ನೂ, ಕಾಮವನ್ನೂ ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವದು. ಜಾಫಲ, ಆಕಳಕರ, ಕರೀಉಮ್ಮತ್ತದ ಬೀಜ (ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಬೇಕು), ಜಾವಿತ್ರಿ, ಅಫೀಮಾ, ಶೀಸದಭಸ್ಮ, ಶುದ್ಧ ಇಂಗಲೀಕ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮಭಾಗ ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಕಸಕಸೆಯ ಕಪಾಯದಲ್ಲಿ ಅರದು ೨-೨ ರತ್ನೀತೂಕ ಮಾತ್ರ ಮಾಡುವದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೧ ಗೋಲಿಯನ್ನು ಸಕ್ಕರೆಯೊಡನೆ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಈ ಕಾಮೇತ್ಸರವು ಪರಮಾನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು. ”

“ ಪಂಚಾಂಗಂಯದ್ವೈಹತ್ಯಾಶ್ಚ ಅಜಾದುಗ್ಧೇ ವಿಭಾವಯೇತ್ ||
ಯಂತ್ರೇ ಪಾತಾಲಕೇ ತೈಲಂ ವಿಧಿನಾ ಸಂದರೇತ್ಪುನಾರ್ || ಏ
ಕವಿಂಶತಿ ಲೇಪೇನ ಮುಚ್ಯತೇ ಸ್ವಕೃತಾರ್ದನಾತ್ || ಸ್ಥೂಲೀಕ
ರೋತಿ ಲಿಂಗಂ ತತ್ಕ್ಷೈಲ್ಪಂ ಜಾಪಿ ನಿವಾರಯೇತ್ || ”

“ ದೊಡ್ಡ ಗುಳ್ಳದಬೇರು, ಹೂವು, ಎಲೆ, ಫಲ, ಚಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ನುಣ್ಣಿಗೆ ಆಡಿನಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ವಣಗಿಸುವುದು ಹೀಗೆ ಈ ಸು
ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಅದರ ಗೋಲಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಾತಾಳಯಂತ್ರದ ಮೂಲಕ
ತೈಲವನ್ನು ವಿಧಿಯಂತೆ ತೆಗೆಯುವುದು. ಈ ತೈಲವನ್ನು ೨೦ ದಿನ ಲಿಂಗಲೇ
ಪನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಹಸ್ತವೈದ್ಯನದಿಂದಿರುವ ನಪುಂಸಕತ್ವವು ನಾ
ವಾಗಿ, ಲಿಂಗವೂ ಶೈಥಿಲ್ಯವಿಲ್ಲದಂತಾಗುವುದು. ”

ಪಾ ತಾ ಲ ಯಂ ತ್ರ ಕ್ರ ಮ .

“ ಹಸ್ತ ಪ್ರಮಾಣಂ ನಿವ್ನಂ ಚ ಗರ್ತಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಮಾಣತಃ ||
ತಸ್ಮಿನ್ ಭಾಂಡಂ ಚ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ತಥಾನ್ಯತ್ಪಾತ್ರಮಾದರೇತ್ || ತ
ಸ್ತಿಸ್ತೋಷಧನಗರ್ಹಂ ಚ ದತ್ವಾನ್ಯಚ್ಚ ಶರಾವಕಮ್ || ಮುಖೇ
ಛಿದ್ರಾಜಿಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ಕೃತ್ವಾ ಜೈವ ಶರಾವಕೇ || ಶರಾವ ಸಹಿತಂ
ಪಾತ್ರಂ ಗರ್ತಸ್ಥಂ ಭಾಜನಂ ನೃಸೇತ್ || ಸಂಧಿಲೇಪಂ ತತಃ ಕೃ
ತ್ವಾ ಗರ್ತಮಾಪೂರ್ಯ ಮೃತ್ಸ್ಮಯಾ || ಪಶ್ಚಾದಗ್ನಿಂ ಚ ಪ್ರಜ್ವಾ
ಲ್ಯ ಸ್ವಾಂಗತೀತಂ ಸಮುದ್ಧರೇತ್ || ತದಂತಃಸ್ಥಂ ಚ ತಕ್ರೈಲಂ
ಗೃಹ್ಣೀಯಾದ್ವಿಧಿ ಪೂರ್ವಕಮ್ || ಪಾತಾ ಲಾಖ್ಯಮಿದಂ ಯಂ
ತ್ರಂ ಜಾನೀಯಾದ್ವಿಷಜಾಂ ವರಃ || ”

“ ಒಂದು ಕೈಯುದ್ದ ಗುಂಡಿ ತೆಗೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಬಾಯಿಯು
ಪಾತ್ರೆಯೊಂದನ್ನು ಕೆಳಗಿಡಬೇಕು. ಅದರಮೇಲೆ ಇಡುವ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ
ಔಷಧಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಅದರ ಬಾಯಿಗೆ ರಂಧ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಒಂದು ಶರಾವ
(ಮುಚ್ಚಳ) ವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿಸಿ ಈ ಶರಾವಕ್ಕೂ ಔಷಧಿ ಇರುವ
ಪಾತ್ರಕ್ಕೂ ಸಂಧಿಬಂಧನ ಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕು. ಈಗ ಈ ಛಿದ್ರಯುಕ್ತ ಶರಾ
ವವು ಗುಂಡಿಯ ತಳದಲ್ಲಿರುವ ಪಾತ್ರೆಯ ಬಾಯಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೂಡುವಂತೆ
ಮೊದಲೇ ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಔಷಧ ತುಂಬಿರುವ ಪಾತ್ರ
ಮತ್ತು ಅದರ ಬಾಯಿಗೆ ಸಂಧಿಲೇಪಮಾಡಿ ಮುಚ್ಚಿರುವ ರಂಧ್ರಗಳಿರುವ
ಶರಾವಸಮೇತ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ಶರಾವವು ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪಾತ್ರೆಯಬಾಯಿಗೆ
ಸರಿಯಾಗಿ ಕೂರುವಂತೆಯೂ, ಈ ಶರಾವದ ರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ತೈಲ
ತಳದ ಗಾಜಿನಪಾತ್ರೆಗೆ ಬರುವಂತೆ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಸರುಹೋಗದಂತೆ

ಜೋಡಿಸಿಡಬೇಕು. ಈಗ ಭದ್ರವಿರುವ ಶರಾವವು ಔಷಧವಿರುವ ಪಾತ್ರೆಗೂ, ತಳದಲ್ಲಿರುವ ಗಾಜಿನಪಾತ್ರೆಗೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಈಗ ಆ ಗುಂಡಿ ಯನ್ನು ಮಣಿ ನಿಂದ ತುಂಬಿಬಿಡುವದು. ಮೇಲ್ಗಡೆ ಅಂದರೆ ಔಷಧವಿರುವ ಮಣಿ ನಪಾತ್ರೆಯ ಬುಡಭಾಗವು ನೆಲಸಮಕ್ಕಿರುತ್ತದಷ್ಟೆ ಅದರಮೇಲೆ ಅಗ್ನಿ ಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಬೆರಣಿಯನ್ನು ಬಟ್ಟೆ, ಪುಟ ಮಾಫಕ್ ಹಾಕಬೇಕು. (ಪುಟ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ವನೌಷಧಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಸುಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತವೆ.) ಈ ಬೆಂಕಿಯ ತಾಪದಿಂದ ಮಣಿ ನಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಔಷಧಿಗಳ ತೈಲವು ಶರಾವದ ರಂಧ್ರಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಕೆಳಗಿರುವ ಗಾಜಿನಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಾಜಿನಪಾತ್ರೆ ಇರದಿದ್ದರೆ ಅದೇ ಮಣಿ ನಪಾತ್ರೆಯು ತೈಲವನ್ನು ಕುಡಿದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಳಗಿನಪಾತ್ರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಗಾಜಿನದೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಈ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತೈಲಬಂದು ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಶೇಖರಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ಪಾತಾಳಯಂತ್ರವು. ”

(ಬೀರೇಪ್ರಕಾರ.)

“ ಕಾಂಸ್ಯಪಾತ್ರಮಥಾದಾಯ ಛಾದಯೇತ್ಸೂಕ್ಷ್ಮವಸ್ತ್ರತಃ || ತ ತೋರ್ಧ್ವಂ ತು ಸ್ಯಸೇ ಚೂರ್ಣಂ, ಪಶ್ರೇಣಾಚ್ಛಾದ್ಯತೇ ತತಃ || ಅಗ್ನಿಯುಕ್ತಂ ತತಃ ಸಾತ್ರಂ ಯುಕ್ತ್ವಾ ತದುಪರಿಸ್ಯಸೇತ್ || ಉಷ್ಮಣಾ ಚೂರ್ಣತಸ್ತೈಲಂ ಕಾಂಸ್ಯಪಾತ್ರೇ ಹಿ ಗಚ್ಛತಿ || ಅಲ್ಪ ದ್ರವ್ಯಸ್ಯ ತೈಲಸ್ಯ ಚಾದಾನೇಽಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನಮ್ || ಬಹುದ್ರವ್ಯ ಸ್ಯ ನಸ್ಯಾಚ್ಛ ಜಾನೀಯಾದ್ಭಿಷಗೀದ್ಯತಮ್ || ”

“ ಬೀರೇಪ್ರಕಾರದ ಪಾತಾಲಯಂತ್ರಕ್ರಮವೇನೆಂದರೆ—ಒಂದು ಕಂಚಿನಪಾತ್ರೆಯ ಅಥವಾ ಚೀನೀಬಟ್ಟಲಿನ ಬಾಯಿಗೆ ಬಾರೀಕ್ ಮಲ್ಮಮಲ್ಮ ಬಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟುವದು. ಆ ಬಟ್ಟೆಯಮೇಲೆ ತೈಲವನ್ನು ತೆಗಿಯುವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ನ್ನರದು ಹರಡುವದು. ಇದು ವಸ್ತ್ರದ ಮೇಲ್ಗಡೆ ಸರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಇದರ ಮೇಲೆ ಯಾವದಾದರೂ ಹಡೀಯಲೆ ಅಥವಾ ರೊಟ್ಟಿನ ಕಾಗದವನ್ನು ಆ ಔಷಧಿಯಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚಿ ಅದರಮೇಲ್ಗಡೆ ಬೆಂಕಿಕೆಂಡವು ತುಂಬಿರುವ ಕಬ್ಬಿಣದ ತಸಲಾ(ತವಾ)ಲುಸರು ಹೋಗದಂತೆಯೂ, ಔಷಧದಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚಿರುವ ಕಾಗದ ಮುಂತಾದದ್ದನ್ನು ಸುಡದಂತೆಯೂ, ಯುಕ್ತಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟು ಸಂದಿಗೆ ಒಂದು ಬದ್ದೇ ಅರುವೆಯನ್ನು ಸುತ್ತುವದು. ಆದರೆ ಈ ತಸಲಾದಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ನಿಯ ಜ್ವಾಲೆಗೆ ಬಳಗಿರುವ ಔಷಧವಾಗಲೀ, ಕಂಚಿನಪಾತ್ರೆಯ ಬಾಯಿಗೆ ಕಟ್ಟಿರುವ ಬಟ್ಟೆಯಾಗಲೀ ಸುಡದಹಾಗೆ ಉಪಾಯವಾಗಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನಿಡಬೇಕು. ಈ ಮಂದವಾದ ಅಗ್ನಿಯಶೇಖೆಯಿಂದ ಚೂರ್ಣದಿಂದ ತೈಲಹೊರಟು ಅದರ ಕೆಳ

ಗಿರುವ ಕಂಚಿನ (ಅಥವಾ) ಗಾಜಿನ ಪಾತ್ರೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಹದವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬೆಂಕಿಯಿರುವ ತಸಲಾವನ್ನು ಬೇಗ ತೆಗೆದು ಬಿಡುವದು. ಕಟೋರಾದಲ್ಲಿರುವ ತೈಲವನ್ನು ಶೀತೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವದು. ಈ ಯಂತ್ರವು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ಬೆಪ್ಪಿಯಿಂದ ತೈಲವನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಉಪಯೋಗವಾಗುವದು. ಇದನ್ನೇ ಆಧುನಿಕ ಜನರು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ”

ಅ ಕ ರ ತೈಲ .

“ ವಸ್ತ್ರಂ ನಾ ಅರ್ಕದುಗ್ಧೇನ ಸಪ್ತವಾರಂ ವಿಭಾವಯೇತ್ || ನಿ ರಾತರ್ವೇ ವಿಶೋಷ್ಯಾಥ ನವನೀತೇನ ಲೇಪಯೇತ್ || ವರ್ತ್ರಿಕಾಂ ಕಾರಯಿತ್ವಾ ತು ವಹ್ನಿನಾ ಯೋಜಯೇತ್ತತಃ || ವರ್ತ್ರಿತಃ ಪ ತಿತಂ ತೈಲಂ ಕಾಚಿಸಾತ್ರೇ ವಿನಿಷ್ಕಸೇತ್ || ತತ್ತೈಲಂ ಲೇಪಯೇ ಜೈಶ್ವೇ ಪತ್ನೈರಂಡೇನ ವೇಷ್ಯಯೇತ್ || ನಾಶಯೇದ್ಧಸ್ತಜಂ ದುಃಖಂ ತಥಾ ವೈಗುದಸಂಭವಮ್ || ”

“ ಯಕ್ಕೆಯ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಟ್ಟೆಯ ಉದ್ದನೇ ತುಂಡನ್ನು ನೆನೆ ಸಿಟ್ಟು ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಆರಿಸುತ್ತಾ ಹೀಗೆ ೭ ಭಾವನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಆ ಬಟ್ಟೆಯ ತುಂಡಿಗೆ ಎರಡುಕಡೆಗೂ ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಸವರಿ ಸುರಳಿಸುತ್ತಿ ಬತ್ತಿ ಯಂತೆ ಮಾಡುವದು. ಅದು ಬಿಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಬಂದೆರಡು ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನೂ ಕಟ್ಟುವದು. ಈ ಸುರಳಿಯ ತುದಿಯನ್ನು ಬಲವಾದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಚೆಮಟಾ ದಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅದರ ಕೆಳಭಾಗದ ತುದಿಗೆ ಬೆಂಕಿತೋರಿಸಿ ಅದರಡಿ ಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಗಾಜಿನಪಾತ್ರೆಯಲಿ ಅದರ ತೈಲ ಬೀಳುವಂತೆ ಅದರಮೇಲೆಯೇ ಹಿಡಿಯುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸುರಿಯುವ ತೈಲವನ್ನು ಬಂದು ಶೀತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಉಜ್ಜುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಅದರಮೇಲೆ ಹರಳು ಯಲೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಕಟ್ಟುವದು. ಹೀಗೆ ೨೦ ದಿನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಅಯೋನಿ ಮೈಥುನಜನ್ಯಪಾಂಡ್ಯ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ಲಿಂಗದ ಶಿಥಿಲತಾ ನಾಶವಾಗಿ ದೃಢವಾಗುವದು. ”

“ ಶ್ವೇತಚಂದನಚೂರ್ಣಂ ಚ ಚತುಃ ಪಲಪ್ರಮಾಣತಃ || ದ್ವಿ ಗುಣಂ ಸಾಲನಿರ್ವಾಸಂ ಲೋಚಾನಂ ದ್ವಿಪಲಂ ತಥಾ || ಲವಂಗಂ ವೈ ದ್ವಿಕರ್ಷಂ ಚ ಸರ್ವಾರ್ಗಸಂಚೂರ್ಣ ಭಾವಯೇತ್ || ಸಂಕ ಶ್ಚೈವ ವಿಧಿನಾ ತೈಲಂ ವ್ಯಕಶಿತ್ವಂಚ ಲೇಪಯೇತ್ || ಸಂದತ್ಸನಾ ಶಸಂ ಸ್ವೇದನಂ ಪರಂ ಶಿಶ್ನುಬಲ ಪ್ರದಮ್ || ”

“ಶ್ರೀಗಂಧದ ಬುರಾದಾ ೨೦ ತೊಲಾ, ಸರ್ಪೇದಾರಾ ೪೦ ತೊಲಾ, ಲೋಬಾನ ೧೦ ತೊಲಾ, ಲವಂಗ ೨ ತೊಲಾ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಡಿನಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಬಣಗಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದು. ೩ ಸಲ ಭಾವನೆಮಾಡಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತವಿಧಾನದಿಂದ ಪಾತಾಳಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ತೈಲವನ್ನು ತೆಗೆದು ಇದನ್ನು ಮಾಲೀಸ್ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಶಿಶ್ನಕ್ಕೂ, ಆ ವೀರ್ಯವಾಹಿನೀ ನರಗಳಿಗೂ ಬಲವುಂಟಾಗುವದು.”

ಕಾಮದೇವತೈಲ.

“ಕಾಮದೇವಸ್ಯ ತೈಲಸ್ಯ ವಿಧಾನಂ ಜಾಧುನಾ ಶೃಣು || ಜಾತೀ ಫಲಂ ಲವಂಗಂ ಚ ಸುಗುಂಜಾಂ ಜಾತಿಪತ್ರಕಮ್ || ಆಕಾರಕರ ಫಲಂ ಜಾಲಂ ಮೂಲಂ ಕರವೀರಜಂ ಸಿತಮ್ || ಜೋತಿಷ್ಣ ತೀಂ ಸಮಾದಾಯ ಪ್ರಿ ಪ್ರಿ ಕರ್ಷಂ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ || ಇಂದ್ರಗೋಪಂ ಚ ಗಂಡೂಷಂ ಷಟ್ ಷಟ್ ಕರ್ಷ ಪ್ರಮಾಣತಃ || ಕಾರಸ್ಕರ ಮಿತಂ ಕರ್ಷಂ ರಜಶ್ಚ ಗಜದಂತಜಮ್ || ಅಜಾದುಗ್ಧೇ ಭಾವಯಿತ್ವಾ ಛಾಯಾಯಾಂ ಪರಿಷೋಷಯೇತ್ || ಪಾತಾಲಸಂಜ್ಞಕೇ ಯಂತ್ರೇ ತೈಲಂ ನೈ ಪಾತಯೇದ್ಭಿಷಕ್ || ನಿತ್ಯಂ ಚ ಮದರ್ಯೇ ಚೈಶ್ವೇ ಹ್ಯಗ್ರಭಾಗಂವಿ ಹಾಯಚ || ಏಕವಿಂಶದ್ವಿನಂ ಯಾವತ್ ಕಾಂಬೂಲೇನ ಚವೇಷ್ವಯೇತ್ || ದೋಷಂ ನಾಶಯತೇ ಶೀಘ್ರ ಮಯೋನೇಮ್ಯುಘನೋದ್ಭವಮ್ || ಉದ್ಗಂಡೋ ಜಾಯತೇ ಶಿಶ್ನಃ ದಶಸ್ತ್ರೀದ್ರಾವಕಸ್ಮಿರಃ || ರೋಗಾರ್ತಾ ಯ ಹಿ ದಾತವ್ಯಂ ಸತ್ಸನ್ಯಸ್ತೈ ಪ್ರಮಾದತಃ ||”

“ಈಗ ಕಾಮದೇವ ತೈಲವಿಧಾನವನ್ನು ಕೇಳು—ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ, ಬಿಳಿಗುಲಗಂಜೆ, ಜಾಪತ್ರಿ, ಆಕಲಕರೆ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಬಿಳಿಕಣಗಲಬೇರಿನ ತೊಪ್ಪಟೆ, ಜೋತಿಷ್ಣ ತೀ ಇವು ಛಿ-ಛಿ ತೊಲಾ, ಯರೇಹುಳು, ಬೀರಬಹೂಟೆ ಇವೆರಡೂ ೬-೬ ತೊಲಾ, ವಿಷಮುಷ್ಟಿ, ಅನಂದಂತದ ಬುರಾದಾ ೧-೧ ತೊಲೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಣ್ಣ ಗರದು ಅಡಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಬಣಗಿಸುವದು. ಪಾತಾಳಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದರ ತೈಲವನ್ನು ತೆಗೆದು—ಹೂಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಚಂಡು ಇವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶಿಶ್ನಕ್ಕೆ ಈ ತೈಲವನ್ನು ೨೧ ದಿನ ಸವರುವದು. ಅದರಮೇಲ್ಗಡೆ ವಿಳ್ಯದೆಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವದು. ಹಸ್ತಮೈಥುನ, ಗುಡಮೈಥುನದಿಂದಂಟಾದ ಲಿಂಗದ ಸುಸ್ತಿಯೂ, ನವುಂಸಕತ್ಯವೂ ನಿರ್ನಾಮವಾಗಿ, ಲಿಂಗವು ಉದ್ಗಂಧವಾಗುವದು. ಸ್ತ್ರೀಗಮನದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದು. ಯಾರಿಗೆ ಈ ಅಯೋನಿ ಮೈಥುನದಿಂದ ಲಿಂಗ ಶಿಥಿಲ

ವಾಗಿದೆಯೋ ಅವರೇ ಈ ವಿಧವಾದ ಯಾವ ತೈಲವನ್ನಾದರೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಅನ್ಯಪುರುಷರಿಗೆ ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಈ ತೈಲವನ್ನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಕೊಡಬಾರದು. ”

“ ಸಲಾಶಸಂಭವಾ ಬೀಜಾ ಕಿಂಪಾಕಂ ಕನಕಪ್ರಭಾಮ್ ||
ಕವೋತಾರಣ್ಯಜಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಷಟ್ಪ್ರಕರ್ಷಕಮ್ || ಲ
ವಂಗಾಕಾರಕರಭೌ ಜೋಲಂ ಚ ಕರ್ಷ ಸಮ್ಮಿತಮ್ || ಅಜಾ
ದುಗ್ಧೇ ಪೇಶಯಿತ್ವಾ ಶೋಷ್ಯ ತೈಲಂ ಚ ಸಾತಯೇತ್ || ಪೂ
ರೋಕ್ಷೇನ ವಿಧಾನೇನ ಶಿಶ್ನಪೃಷ್ಠೇ ವಿಲೇಪಯೇತ್ || ನಿತ್ಯಂ ಚ
ಮರ್ದಯೇಚ್ಛಿತ್ವೇ ಹ್ಯಗ್ರಭಾಗಂ ನಿಹಾಯಚ || ವಿಂಶೈಕದಿವ
ಸೇ ರೋಗಾನ್ಮುಚ್ಯತೇ ಹಸ್ತಸಂಭವಾತ್ || ”

“ ಮುತ್ತ ಗದಬೀಜ, ವಿಷಮುಷ್ಪಿ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕ ತೀ, ಕಾಡು ಪಾಠಿ
ವಾಳದವಿಪ್ಪಾ, ಎಲ್ಲವೂ ೬-೬ ತೊಲಾ, ಲವಂಗ, ವಿಷಮುಷ್ಪಿ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ
೧-೧ ತೊಲಾ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಡಿನಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಜುಗಿಸುತ್ತಾ
೩ ಭಾವನೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಅಮೇಲೆ ಪಾತಾಳಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ತೈಲ ತೆಗೆದು
ಮೇಲಿನವಿಧಿಯಂತೆ ಲಿಂಗಲೇಪನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಹಸ್ತವೈಧನದವಿಕಾರ
ದೂರವಾಗಿ ಲಿಂಗಶಿಥಿಲತೆಯು ನಾಶವಾಗುವುದು. ”

ಕೈಬ್ಬಹರಂ ತೈಲಂ.

“ ಚುಕ್ರಂ ಕಾರಸ್ಕರಂ ಚೈವ ಹ್ಯಶ್ವಗಂಧಾ ಚ ಕಂಗುನೀ || ತ್ವ
ಚಂ ಲವಂಗಂ ಸುಮನಂ ಜಾತಿಕೋಶಂ ಸುರಕ್ಷಿಕಾ || ಬೀಜಂ
ಸಲಾಶಜಂ ಚೈವ ವಿಷ್ಣು ವಾರಾಹಸಂಭವಮ್ || ವಿಷಂ ಜಾಫ
ಸಮಾಕುಟ್ಟಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ನೈ ತ್ರಿಕಾರ್ಷಿಕಮ್ || ಗಂಡೂಷಂ ಇಂ
ದ್ರಗೋಪಂ ಚ ಪಲ್ಲಿನೈ ಭೂಮಿ ಸಂಭವಾ || ಮೇದಂ ಚ ವ್ಯಾ
ಘ್ರಜಂ ಕುದ್ಧಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಷಟ್ಪ್ರಕಾರ್ಷಿಕಮ್ || ಕಾಶ್ಮೀರಂ ಚ
ಮದಂ ಚೈವ ಮಲಂ ಮಾನುಷ ಕರ್ಣಜಮ್ || ಟಿಂಕಂ ಟಿಂಕಂ
ಪ್ರಗೃಹ್ಯಾಥ ಸರ್ವಾಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ವಿಚೂರ್ಣಯೇತ್ || ಮೇಷೀ
ದುಗ್ಧೇ ಭಾವಯಿತ್ವಾ ವಿಧಿಂ ತೈಲಂ ಚ ಕರ್ಷಯೇತ್ || ತಾಂ
ಬೂಲಂ ನೇಷ್ಠಯೇತ್ಪಶ್ಚಾತ್ ತ್ರಿಸಪ್ತಾಹಂ ನಿಧಾನತಃ || ಯ
ದಿ ಕಿಂಚಿದ್ಭವೇತ್ಪ್ರೀಡಾ ತೈಲಂ ತತ್ರ ನಲೇಪಯೇತ್ || ತೈಲಂ
ಕೈಬ್ಬಹರಂ ನಾಮ ಲಿಂಗೋದ್ಧಂಡತ್ವ ಕಾರಕಮ್ || ಶೈಥಿಲ್ಯಂ
ನ ಭವೇತ್ತಸ್ಯ ದಶನಾರಾನಿ ಯಾದ್ಯದಿ || ಗುದಹಸ್ತಜ ಕೈಬ್ಬಾ
ಢಾಂ ನಾಶನಂ ಪರಮಂ ಮತಮ್ || ”

“ಪುಟ್ಟಂಪುರಜೆ ಅಥವಾ ಹುಣಸೆಹಣ್ಣು, ವಿಷಮುಷ್ಟಿ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಠಿತಿ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗ, ಜಾವೆತ್ರಿ, ಜಾಫಲ, ಬಿಳೀಗುಲಗಂಜೆ, ಮುತ್ತಗದಬೀಜ, ಕಾಡುಹಂದಿಯವಿಷ್ಣು, ವತ್ಸನಾಭಿ (ಶುದ್ಧವಾದದ್ದು) ಇವೆಲ್ಲಾ ಫಿ-ಫಿ ತೊಲಾ, ಬೀರ್‌ಬಹೂಟ, ಯರೇಹುಳು, ಹುಲಿಯಚರಬಿ ಇವು ೬-೬ ತೊಲಾ; ಕೇಸರಿ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಮನುಷ್ಯರ ಕಿವಿಯಮಲ ಇವು ೨-೨ ಆಣೆಯತೂಕ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕುರಿಯಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಬಣಗಿಸಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಪಾತಾಳಯಂತ್ರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ತೈಲತೆಗೆದು—ಈ ತೈಲವನ್ನು ಲಿಂಗದ ಹೊಲಿಗೆ ಗಿಣಜುಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಭಾಗಕ್ಕೆ ೨೦ ದಿನ ಮರ್ದಿಸುವದು. ವಿಳೇದಲೆಯನ್ನು ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಇದರಿಂದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ತುರಿ ಎದ್ದು ತೊಂದರೆಯಾದರೆ ಹೆಚ್ಚು ವದನ್ನು ಬಿಡುವದು. ಹುಷಾರಾದಕೂಡಲೆ ಮತ್ತೆ ಲೇಪಿಸುವದು. ಇದು ಹಸ್ತಕ್ರಿಯೆ, ಗುದರತಿ ಮುಂತಾದ್ದರಿಂದಾದ ವೀರ್ಯವಾಹಿನೀ ನಾಡಿಗಳ ದಾರ್ಬಲ್ಯದ ನಪುಂಸಕತೆಯನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ, ಲಿಂಗವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವದು. ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ೧೦ ಸಲ ಗಮನಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದು. ಈ ತೈಲವನ್ನು ನಪುಂಸಕರುಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿರುವವರು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ಅಪಾಯವಾಗುವದು.”

“ಇಂದ್ರಗೋಪಶ್ಚ ಗಂಡೂಷೋ ಹೃಶ್ವಗಂಧಾ ತಥೈವಚ | ಚುಕ್ರಂ ಹರಿಲಾ ಚಣಕಂ ಭರ್ಜಿತಂ ಚ ವಿನಿಕ್ಷಿಪೇತ್ || ಚೂರ್ಣಂ ವೈ ದಂತಜಂ ತತ್ರ ನೇಲ್ಯಂ ಪೋಟಿಲಿಯುಗ್ಗಕಮ್ || ಕೃತ್ಯ ಸತ್ಯ ತ್ರಿಕೇ ತೈಲೇ ಹೃಷ್ಣೇ ಪೋಟಿಲೀಕಾಂಕ್ಷಿಪೇತ್ || ಮುಹೂರ್ತ ಸೇಕಯೇತ್ಪಾಚ್ಯಾಂ ತಾಂಬೂಲಂ ನೇಷ್ವಯೇತ್ತತಃ || ಅನೇನ ವಿಧಿನಾ ಸೇಕಂ ಸಪ್ತರಾತ್ರಂ ಚ ಕಾಶಯೇತ್ ||”

“ಬೀರಬಹೂಟ, ಯರೇಹುಳು, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಪುಟ್ಟಂಪುರಜೆ, ಅಂಬಾ ಹಲದಿ, ಹುರಗಡ್ಡೆ, ಆನೆದಂತದ ಬುರಾದಾ, ಇವೆಲ್ಲಾ ೬-೬ ಆಣೆಯತೂಕ ಕೇರಿಸಿ ಕುಟ್ಟಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತಮಾಡಿ ೨ ಪೊಟ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಅವನ್ನು ಗುಲರೋಗ್ಗ ತೈಲದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ, ಇದ್ದಲಿಯ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಚ್ಚಗೆಮಾಡಿ ಹವಣಾಗಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೂ, ವೀರ್ಯವಾಹಿನೀನರಮಂಡಲಕ್ಕೂ ಕಾಪಿಕ್ಕೊಡುತ್ತಾ ೨ ಭಳಿಗೆ ದಿನಂಪ್ರತಿ ಕೊಟ್ಟು ಮೇಲೆ ವಿಳೇದಲೆ ಕಟ್ಟುವದು. ೬ ದಿನ ಮಾಡುವದು. ಇದರಿಂದ ಉತ್ಥಾಪನೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆಯಿದ್ದ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ತಾಕತ್ ಬರುವದಲ್ಲದೆ, ಹಸ್ತ ಗುದರತಿಗಳೆಂದುಂಟಾದ ನಪುಂಸಕತ್ವವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ, ಲಿಂಗವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವದು.”

ಬಿಟ್ಟು) ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಲೇಪಿಸುತ್ತಾ ಮೇಲೆ ವಿಳ್ಳದೆಲೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ೧೪ ದಿನದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಕ್ಷೃಲ್ಬ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿ, ಲಿಂಗದ ಶೈಥಿಲ್ಯವು ಗುಣವಾಗುವದು. ದೃಢವಾಗುವದು. ”

“ ಅಮುನಿಷ್ಠಾಂ ಸಮಾನೀಯ ಮಧುನಾ ಪೇಷಯೇದ್ವ್ಯಕ್ತಮ್ ||
ನಿಧಿನಾ ಲೇಪಯೇಚ್ಛಿಶ್ನೇ ಧ್ವಜಸ್ಯೋಚ್ಛ್ರಾಯ ಕಾರಕಮ್ || ”

“ ಇಲಿಯನಿಷ್ಠ (ಇಕ್ಕೆ) ಯನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಮೇಲಿನಂತೆ ಲೇಪಿಸಿ, ವಿಳ್ಳದೆಲೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾ ಬಂದರೂ, ಲಿಂಗದ ಶಿಥಿಲತೆಯು ನಾಶವಾಗಿ, ದೃಢವಾಗುವದು. ”

“ ಕರನೀರಮೂಲತ್ವಚಂ ಸಮ್ದ್ಯ ಬೃಹತೀರಸೇ || ನಿಧಿನಾ
ಲೇಪಯೇಚ್ಛಿಶ್ನೇ ಧ್ವಜಸ್ಯೋಚ್ಛೇಜನಾಯ ಚ || ”

“ ಬಿಳೀಕಣಗಿಲುಬೇರಿನ ಬೊಬ್ಬಡೆಯನ್ನು ದೊಡ್ಡಗುಳ್ಳದ ಸಮೂಲದರಸದಲ್ಲಿ ಜೆನ್ನಾಗರದು ಮೇಲಿನಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ಕಾಮಕಕ್ತಿ ಖಲವಾಗುವದು. ”

“ ಕಾರ್ಪಾಸಬೀಜಮಾದಾಯ ನಿಸ್ತುಷಂ ಕಾರಯೇದ್ವ್ಯಧಃ ||
ತಥೈವ-ಮೂಲಿಕಾ ಬೀಜಾ ಕರ್ಷದ್ವಯಮಿರ್ತಾ ಪೃಥಕ್ ||
ಆಕಾರಕರಭಂ ಕುಷ್ಠಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಪಟ್ಟಮಾಷಕಮ್ || ಮ
ದ್ದೇ ತು ಮರ್ದಯಿತ್ವಾ ವೈ ಶಿಶ್ನೇ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಲೇಪಯೇತ್ || ತೇ
ನ ಶೈಥಿಲ್ಯತಾ ನಾಶಂ ಭವೇದ್ವ್ಯಥತರಂ ತಥಾ || ”

“ ಹತ್ತಿಯಬೀಜದಫೊಪ್ಪು, ಮೂಲಂಗಿಯಬೀಜ ತಲಾ ೨-೨ ಭಾಗ, ಆಕಳಕರೆ, ಕುಚಂಗಲಕೋಪ್ಪು, ಇವು ೧-೧ ಭಾಗ, ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಖಲ್ವದಲ್ಲರದು ಮೇಲಿನಂತೆ ಲೇಪಿಸುವದು. ಶಿಥಿಲತಾ ದೂರವಾಗುವದು. ”

“ ಗೋಘೃತಂ ಚಾರ್ಕದುಗ್ಧಂ ಚ, ಮಾಕ್ಷಿಕಂ ಸಮಭಾಗತಃ ||
ಕಾಂಸ್ಯ ಸಾತ್ರೇ ಮರ್ದಯಿತ್ವಾ ಶಿಶ್ನೇ ನಿತ್ಯಂ ವಿನುರ್ದಯೇತ್ ||
ಮಾಸ್ಯ ಕಮರ್ದನೇನೈವ ಶೈಥಿಲ್ಯಂ ಚ ವಿನಾಶಯೇತ್ || ಹಸ್ತ
ಮೈಥುನಜಂ ದುಃಖಂ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ ನ ಸಂಶಯಃ || ”

“ ಆಕಳತುಪ್ಪ, ಎಕ್ಕದಹಾಲು, ಜೇನುತುಪ್ಪ ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಕಂಚಿನತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮರ್ದಿಸುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಇಂದ್ರಿಯದಮೇಲೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಹಸ್ತಮೈಥುನದಿಂದಂಟಾದ ಲಿಂಗಶೈಥಿಲ್ಯವು ದೂರವಾಗುವದು. ”

“ಜೀಲೋದ್ಭವಂ ತಥಾತ್ಮಲಂ ಲಿವಂಗಾಸಾಂ ಚ ಮರ್ದಯೇತ್ ||

ಸಕೃತೋತ್ಥಂ ಶಿಶ್ನು ಶೋಷಂ ಮಾಸಮೇಕಂ ಚ ನತ್ಯತಿ || ”

“ ದಾಲ್ಹಿನ್ನಿ, ಲವಂಗ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವದಾದರೊಂದರ ಅಥವಾ ಎರಡೂ ಕೇರಿದ್ದರೆ ತೈಲವನ್ನು ಪಾತಾಳಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು, ಲಿಂಗದಮೇಲೆ ಸವರುವದರಿಂದ ತನ್ನ ಕುಕರ್ಮದಿಂದಂಟಾದ ಲಿಂಗದ ಬಣಗುವಿಕೆಯು ಒಂದು ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ದೂರವಾಗುವದು. ”

“ ಯಸ್ಯ ಶೂಕಪ್ರಯೋಗೇಣ ಹಸ್ತೈಸ್ಸಮ್ಪರ್ದನೇನ ಚ || ಮು
ಹತಾ ಶಿಶ್ನುಯೋಗೇನ ಸ್ಪರ್ಶಜ್ಞಾನಂ ವಿನಶ್ಯತಿ || ಶೋಷ
ನೋದ್ಭವಂ ತೈಲಂ ತತ್ರಯೋಜ್ಯಂ ಸದಾಬುದ್ಧಿಃ || ”

“ ಲಿಂಗವೃದ್ಧಿಯ ಔಷಧವೆಂದು ಶಿಕ್ತಿದವರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುವ ಶೂಕಪ್ರಯೋಗದಿಂದಲೂ, ಹಸ್ತ ಮರ್ದನದಿಂದಲೂ ಇಂದ್ರಿಯದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಶಜ್ಞಾನವೇ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯನಾದವನು ಲೋಬಾನದ ತೈಲವನ್ನು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮರ್ದನಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಸುಖವಾಗುವದು. ”

“ ಮನಶ್ಶಿಲಾ ಟಂಕಣಂ ಚ ಕುಷ್ಠಂ ಕರ್ಷಪ್ರಮಾಣತಃ || ಜಾ
ತೀಪತ್ರರಸಂ ಜೈವ ಕರ್ಷಂ ವೈ ತ್ರಯಮೇವಚ || ತಿಲತೈಲೇ
ಪಾಚಯಿತ್ವಾ ಲಿಂಪೇದೇಕಾಂತರೇದಿನೇ || ಏಕಂ ದಿನಂ ವಿಹಾ
ಯಾಥ ಚತ್ವಾರಿಂಶದ್ದಿನೇಷು ಚ || ವಿಕೃತಿಶ್ಲೋಫಸೋನಶ್ಶೇ
ತ್ವಾಮೋಕ್ಷೇಜಕರಂ ಸರಮ್ || ”

“ ಮನಶಿಲೆ, ಬೆಳೆಗಾರ, ಚಂಗಲಕೋಪ್ಪು ಇವು ೧-೧ ತೊಲಾ, ಜಾತೀಯಲೆಯರಸ ೪ ತೊಲಾ, ತಿಲತೈಲಾ ೬ ತೊಲಾ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಈ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮೃದ್ವಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ವಮಾಡಿ, ತೈಲಮಾತ್ರ ವುಳಿದ್ದನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯದಮೇಲೆ ಮರ್ದಿಸುತ್ತಾ ಬರಲು, ೪೦ ದಿನದಲ್ಲಿ ದಿನಬಿಟ್ಟು ದಿನ ಮರ್ದಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಇದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯವು ಸೊಟ್ಟಾಗಿದ್ದದ್ದು ಸರಿಯಾಗುತ್ತದೆ; ಕಾಮಾಶಕ್ತಿಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ”

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಧ್ಯಾಪಧ್ಯ.

“ ಉಷ್ಣಂ ಚ ಶೀತಮುಷ್ಣಂ ಚ ತೈಲಂ ಯದ್ವಾತಕಾರಕಮ್ ||

ತ್ಯಾಜ್ಯಂ ಶಿಶ್ನುಗದೇ ನಿತ್ಯಂ ವ್ರಣವಕ್ಷೇವನಂ ಹಿತಮ್ || ಮು
ದ್ಗಂ ಘೃತಂ ಶುಭಾನ್ಮಂ ಚ ದುಗ್ಧಂ ನಾ ತಂದುಲಂ ತಥಾ || ”

“ ಕೆಂಪುಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಮುಂತಾದ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ, ಅತ್ಯಂತ ಉಷ್ಣ ಪದಾರ್ಥ, ಅತ್ಯಂತ ಶೀತಪದಾರ್ಥ, ಹುಳಿ, ತೈಲ, ವಾತಕಾರಿಪದಾರ್ಥ

ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶಿಶುಜಾಡ್ಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಜಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಪ್ರಾಣರೋಗದಂತೆ ಆಜ್ಞಾ ರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಹೆಸರು, ತುಪ್ಪ, ಶುಭವಾದ ಹಲಕಾಅನ್ನು, ಹಾಲು, ಅಕ್ಕಿಯು ಅನ್ನ ಇವು ಸೇವಿಸಲರ್ಹವಾದವುಗಳು. ”

ದ ಕ ಮೂ ಲಾ ರಿ ವ್ಯ .

“ ಪರ್ಯಾ ಬೃಹತ್ಯಾ ಗೋಕಂಠಿ ಬಿಲ್ವಾಗ್ನಿ ಮಂಠನೋ ರ ಲಾಃ || ಸಾಟಿಲಾ ಕಾಶ್ಮರೀ ಚೇತಿ ದಶಮೂಲ ನಿಹೋ ಚ್ಯ ತೇ || ದಶಮೂಲಾನಿ ಕುರ್ಮೀತ ಭಾಗ್ಯಃ ಪಂಚಪತ್ಯಃ ಪೃಥಕ್ || ಪಂಚವಿಂಶತ್ಪಲಂ ಕುರ್ಮಾಚ್ಚೈತ್ರಕಂ ಪೌಷ್ಕರಂ ತಥಾ || ಕುರ್ಮಾ ದ್ವಿಂಶತ್ಪಲಂ ಲೋಧ್ರಂ ಗುಡೂಚೀ ತತ್ಸಮಾಭವೇತ್ || ಪತ್ಯಃ ಘೋಡಕ ಭಿರ್ಧಾತ್ರೀ ರವಿಸಂಖ್ಯದುರಾಲಭಾಃ || ಖದಿರೋ ಬೀಜಸಾರಶ್ಚ ಪಥ್ಯಾಚೇತಿ ಪೃಥಕ್ಪತ್ಯಃ || ಅಷ್ಟಾಭಿಗೌಣತೈಃ ಕುಷ್ಠಂ ಮಂಜಿಷ್ಠಾ ದೇವದಾರು ಚ || ನಿಧಂಗಂ ಮಧುಕಂ ಭಾ ಬ್ಧೀಸಿಹೋಕ್ಷಃ ಪುನರ್ನನಾ || ಚನ್ಯ ಮಾಂಸೀ ಪ್ರಿಯಂಗುಶ್ಚ ಸಾರಿಬಾ ಕೃಷ್ಣ ಜೀರಕಮ್ || ತ್ರಿವೃತಾ ರೇಣುಕಾ ರಾಸ್ನಾ ಪಿ ಪೈಲೀ ಕ್ರಮುಕಃ ಸಟೀ || ಹರಿದ್ರಾ ಶತಪುಷ್ಪಾ ಚ ಪದ್ಮಕಂ ನಾಗಕೇಸರಮ್ || ಮುಸ್ತುಮಿಂದ್ರಯನಾ ಶೃಂಗೀ ಜೀವಕರ್ಷ ಭಕೌ ತಥಾ || ಮೇದಾಶ್ಲಾ ನ್ಯಾ ಮಹಾನೇದಾ ಕಾಕೋಲ್ಯಾ ಮುದ್ದಿವ್ಯದ್ವಿಜ || ಕುರ್ಮಾತ್ಪೃಥಕ್ ದ್ವಿಪಲಿಕಾ ಪಚೇದಷ್ಟಗು ಣೇ ಜಲೇ || ಚತುರ್ಥಾಂಶ ಶೃತಂ ನೀಕ್ಷ್ಯಾ ಮೃದ್ಧಾಂಡೇ ಸನ್ನಿಧಾ ಪಯೇತ್ || ತತಃಸ್ವಸ್ತಿ ಪಲಾಂ ದ್ರಾಕ್ಷಾಂ ಪಚೇನ್ನೀರೇ ಚತು ಗೌಣೇ || ತ್ರಿಪಾದಶೇಷಂ ಶೀತಂ ಚ ಪೂರ್ವಕ್ವಾಢೇ ಶೃತಂ ಸ್ಥಿ ಷೇತ್ || ದ್ವಾತ್ರಿಂಶತ್ಪಲಕಂ ಕ್ಷಾದ್ರಂ ಗುಡಂ ದದ್ಯಾಚ್ಚತುಶ್ಚತ ಮ್ || ತ್ರಿಂಶತ್ಪಲಾನಿ ಧಾತಕ್ಯಾಃ ಕಂಕೋಲಂ ಜಲಚಂದನಮ್ || ಜಾತೀಫಲಂ ಲವಂಗಂ ಚ ತ್ವಗೇಲಾ ಪತ್ರಕೇಸರಮ್ || ಸಿಪ್ಪ ಲೀ ಚೇತಿ ಸಂಪೂರ್ಣಭಾಗ್ಯದ್ವಿಪಲಿಕೈಃ ಪೃಥಕ್ || ಶಾಣಮಾ ತ್ರಾಂ ಚ ಕಸ್ತೂರೀಂ ಸರ್ವಮೇಕತ್ರ ನಿಕ್ಷಿಪೇತ್ || ಭೂಮಾ ನಿಖಸೇದ್ಧಾಂಡಂ ತತೋ ಜಾತೇ ರಸೇ ಸಿಫೇತ್ || ಕತಕಸ್ಥ ಫಲಂ ಸ್ವಿಪ್ತಾ ರಸಂ ನಿರ್ಫಲತಾಂ ನಯೇತ್ || ಗೃಹಣೇ ಮ ರುಚಿಂ ಕೋಲಂ ಶ್ವಾಸಕಾಸ ಭಗಂದರಾ || ವಾತ ವ್ಯಾಧಿಂ ಕ್ಷ ಯಂ ಭದ್ರಿಂ ಕುಂಡುಲೋಗಂ ಸಕಾಮಲಿಮ್ || ಕುಷ್ಠಾನ್ಯ

ಶಾಂಸಿ ಮೇಹಾಂಶ್ಚ ಮಂದಾಗ್ನಿ ಮಾದರಾಣಿಚ || ಶಕೇಶಾ
ಮತ್ತರೀಂ ಜೈವ ಮೂತ್ರಕೃತ್ಯೈಂ ಕ್ಷಯಂ ನಯೇತ್ || ಕೃ
ಶಾನಾಂ ಪುಷ್ಪಿಜನನೋ ವಂಛಾ ನಾಂ ಪುತ್ರದಃ ಪರಃ || ಅರಿ
ಷ್ಕೋ ದಶಮೂಲಾಖ್ಯ ಸ್ತೇಜಕುಕ್ರ ಬಲಪ್ರದಃ || "

“ ಶಾಲಪರ್ಣೀ, ಪ್ರಶ್ನಪರ್ಣೀ, ೨ ಗುಳ್ಳೆ, ನೆಗ್ಗಿಲು, ಬಿಲ್ವ, ಅರಣೀ
(ಮಂಥನ) ಅರಲು, ಪಾಟಲ, ಕಾಶ್ಮೀರೀ, ಇವೇ ದಶಮೂಲಗಳು, ಇವು
ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೫-೫ ಪಲ, ಚಿತ್ರಮೂಲ ೨೫ ಪಲ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ ೨೫ ಪಲ,
ರೋಧ್ಧ ೨೦ ಪಲ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ ೨೦ ಪಲ, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು ೧೨ ಪಲ, ತುರ
ಚಿ ೧೨ ಪಲ, ಕಾಚು ೮ ಪಲ, ಭಂಗೀ ೮ ಪಲ, ಅಳಲೆಕಾಯಿ ೮ ಪಲ,
ಚಂಗಲಕೋಪ್ಪು, ಮಂಜಿಷ್ಠ, ದೇವದಾರು, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಜೇಷ್ಠ
ಮಧು, ಭಾರಂಗಿ, ಬ್ಯಾಲ, ತಾರೇಕಾಯಿ, ಪುನರ್ನವಾ, ಚಪ್ಪಾ, ಜಟಾಮಾಂ
ಸಿ, ಪ್ರಿಯಂಗು, ಅನಂತಮೂಲೀ, ಕರೀಜೀರಿಗೆ, ಲಾಲಾತಿಗಡೆ, ರೇಣುಕಾ,
ರಾಸ್ತ್ರೀ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಅಡಕೆ, ಕಚೋರ, ಸೋಪು, ಪದ್ಮಾಕ್ಷ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ತುಂ
ಗಮುಸ್ತೆ, ಇಂದ್ರಜನೆ, ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿ, ಜೇವಕ, ಮುಷಭಕ, ಮೇದಾ,
ಮಹಾಮೇದಾ, ಕಾಕೋಲೀ, ಹ್ವೀರಕಾಕೋಲೀ, ಮುದ್ದಿ, ವೃದ್ಧಿ ಇವು ೨-
೨ ಪಲ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಕೇರಿಸಿ ಇವುಗಳ ೮ ರಷ್ಟು ತೂಕದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕಷಾಯವಿ
ಡಬೇಕು. ಚತುರ್ಥಾಂಶ ವುಳಿಯುವದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಇಳಿಸಬೇಕು.
ದ್ರಾಕ್ಷೆ ೬೦ ಪಲವನ್ನು ಅದರ ೪ ರಷ್ಟು ಜಲದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಮೃದ್ವಾಂಧದಲ್ಲಿ
ಕಷಾಯಮಾಡಿ ೧ನೇ ಹಿನ್ನೆ ಇಂಗಿ ೪ ಹಿನ್ನೆ ಇರುವಾಗ ಇಳಿಸಿ ಈ ಎರಡು
ಕಷಾಯಗಳನ್ನೂ ಬಂದೇ ಮೃದ್ವಾಂಧದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಜೇನುತುಪ್ಪು
೪೨ ಪಲ, ಬೆಲ್ಲ ೧೦೪ ಪಲ, ಧಾತಕೇಕುಸುಮ ೪೦ ಪಲ; ಕಂಕೋಲ, ಸೊ
ಗದೆಬೇರು, ಕೆಂಪುಚಂದನ, ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಲವಂ
ಗಪತ್ರಿ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಹಿವ್ವಲಿ ಇವು ೨-೨ ಪಲ, ಕಸ್ತೂರಿ ೪ ಮಾದ್ರೆ, ಇವ
ನ್ನು ಬಾರೀಕ್ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಆ ಪಾತ್ರೇಲಿ ಹಾಕಿ, ಆ ಮೃದ್ವಾಂಧದ
ಮುಖಬಂಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಳ್ಳೇ ಉಪ್ಪು ವಿರುವ, ಶೀತವಿಲ್ಲದಿರುವ ಭೂ
ಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಗದುಬಿಡುವದು. ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಮಾಸಕ್ಕೆ ತೆಗಿದು
ಚೆಲ್ಲಬೀಜದಪುಡಿನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ಅದು ನಿರ್ಮಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು
ಬೇರೆ ತೆಗದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಅಗ್ನಿಬಲವರಿತು ೨-೨ ತೊಲಾ ನಿತ್ಯವೂ
ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಈ ದಶಮೂಲಾರಿಷ್ಯಪು-ಸಂಗ್ರಹಣಿ, ಅರುಚಿ,
ಶೂಳಿ, ಶ್ವಾಸಕಾಸ, ಭಗಂದರ, ವಾತವ್ಯಾಧಿಗಳು, ಕ್ಷಯ, ವಮನ, ಪಾಂ
ಡುರೋಗ, ಕಾಮಲಾ, ಕಂಪ್ಪು, ಮೋಳೆಜಾಡ್ಯ, ಪ್ರಮೇಹ, ಮಂದಾಗ್ನಿ,

ಉದರವಿಕಾರ, ಶರ್ಕರಾಮೇಹ, ಮೂತ್ರಕೃಘ್ನ, ಧಾತುಷ್ಕಯ, ಇವೆ
ವನ್ನೂ ನಿರ್ಮೂಲಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೃಶಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಪುಷ್ಟಿಪಡಿಸುವದು
ವಂಧ್ಯೆಯು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಸಂತಾನಪ್ರದವು. ಈ ದಶಮೂಲಾರ್ದ್ರವು ಈ
ಹಸು, ಬಲ, ವೀರ್ಯಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವದು. ”

ಮೃ ತ ಸಂ ಜೀ ವ ನಿ ಲ ಸು ರಾ .

“ ನನಂ ಗುಡಂ ಚ ಸಂಗೃಹ್ಯ ಶತಮೇಕಪಲಂ ತಥಾ || ಬರ್ಬರೀ
ತ್ವಕ್ ತಥಾಸಮ್ಯಗ್ನದರೀ ತ್ವಚಿ ಮೇವಚ || ಪ್ರಸ್ಥಂ ಪ್ರಸ್ಥಂ ಪ್ರ
ದಾತವ್ಯಂ ಪೂಗಂ ದೇಯಂ ಯಥೋಚಿತಮ್ || ದತ್ತ್ವಾ ಲೋ
ಘ್ರಂ ಚ ಕುಡನಮಾರ್ದ್ರಕಂ ಚ ಪಲದ್ವಯಮ್ || ತೋಯ
ಮುಷ್ಯಗುಣಂ ದತ್ತ್ವಾ ಗುಡಂ ಸಂಘೋಲಯೆತ್ಸುಭೀಃ || ಪ್ರತ್ಯ
ಮೇಜಾದ್ರ್ವಕಂ ದದ್ಯಾದ್ವಿತಿರಯೇ ಬರ್ಬರೀತ್ವಚಮ್ || ತ್ವ
ತಿರಯೇ ಬದರೀಂ ದತ್ತ್ವಾ ಗೋಲಯಿತ್ವಾ ಭಿಷಗ್ವರಃ || ಮುಖೇ
ಶರಾನಕಂ ದತ್ತ್ವಾ ಯತ್ನಾತ್ಪೃತ್ವಾ ಚ ಬಂಧನಮ್ || ಮು
ಖಂ ಸಂಬಂಧನಂ ಕೃತ್ವಾ ಸ್ಥಾಪಯೇದ್ವಿನವಿಂಶತಿಮ್ || ಮೃ
ಣ್ಮಯೇ ನೋಚಿಕಾಯಂತ್ರೇ ಮಯೂರಾಖ್ಯೇಽಪಿ ಯಂತ್ರ
ಕೇ || ಯಥಾವಿಧಿ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಮಂದಮಂದೇನ ವಹ್ನಿನಾ || ಚು
ಲ್ಲಿಮಂಥ್ಯ ನಿಧಾತವ್ಯಂ ಮೃತ್ತಿಕಾ ದೃಢಭಾಜನೇ || ತದಾಷಠಂ
ಚ ತನ್ಮಥ್ಯೇ ಸಮುದ್ಧೃತ್ಯ ವಿನಿಷ್ಠಪೇತ್ || ನಲೇಚ ಯುಗಲಂ
ದತ್ತ್ವಾ ಕುಂಭಾ ಚ ಗಜಕುಂಭವತ್ || ಕುಂಭಮಂಥ್ಯ ನಿಧಾತ
ವ್ಯಂ ಪೂಗಂ ಚ ತೈಲನಾಲುಕಮ್ || ದೇವದಾರು ಲವಂಗಂ ಚ
ಪದ್ಮಕೋಶೀರ ಚಂದನಮ್ || ಶತಪುಷ್ಪಾ ಯನಾನೀಕಾ ಮರಿ
ಚಂ ಜೀರಕದ್ವಯಮ್ || ಶಟೀ ಮಾಂಸೀ ತ್ವಗೇಲಾ ಚ ಜಾತೀ
ಫಲ ಸಮುಸ್ತಕಮ್ || ಗ್ರಂಥಿಪರ್ಣೀ ತಥಾ ಕುಂಡೀ ಮೇಘೀ
ಮೇಷೀ ಚ ಚಂದನಮ್ || ಏಷಾಂಜಾದ್ರ್ವ ಪಲಾಕ್ ಭಾಗಾ
ಕುಟ್ಟಿಯಿತ್ವಾ ವಿನಿಷ್ಠಪೇತ್ || ಯಥಾವಿಧಿ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಜಾಲನಂ
ದಾಪಯೇತ್ಸುಧೀಃ || ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಸೋಂಜನಂ ಕೃತ್ವಾ ಉದ್ವ
ರೇದ್ವಿಧಿವತ್ಸರಾಮ್ || ಏತನ್ಮದ್ಯಂ ಪಿಬೇನ್ನಿತ್ಯಂ ಯಥಾಧಾತು
ವಯಃ ಕೃಮಮ್ || ಆರೋಗ್ಯ ಜನನಂ ದೇಹದಾರ್ಢ್ಯ ಕೃದ್ವಲ
ವರ್ಧನಮ್ || ಮೇಧಾಗ್ನಿ ಸ್ತೂತಿ ಕೃದ್ವೀರ್ಯ ಶುಕ್ರಕೃ ದ್ವಾತ
ನಾಶನಮ್ || ಬಲಪುಷ್ಪಿಕರಂ ಚೈವ ಕಾಮದಂ ದೀಪನಂ ಪರ
ಮ್ || ದಶಸ್ತ್ರೀ ರಮಯೇನ್ನಿತ್ಯಮಾನಂದ ಉಪಜಾಯತೇ ||
ರಣೇ ತೇಜೋ ಮಯಃ ಸದ್ಯೋ ಯಥಾ ಭೀಮಃ ಪರಾಕ್ರಮಃ || ”

“ನವೀನ ಬೆಲ್ಲ ೪೦ ತೊಲೆ, ಜಾಲಿಯಚಕ್ಕೆ, ಬದರೀಚಕ್ಕೆ, ಅಡಕೆ
ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೪೦-೪೦ ತೊಲೆ, ಲೋಧ್ರ ೨೦ ತೊಲೆ, ಹಶೀಕುಂಠಿ ೪ ತೊಲೆ,
ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ೪ ರಷ್ಕು ನೀರಿನಲ್ಲಿ—ಅಂದರೆ ಮೊದಲು ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಹಾಕಿ
ಕರಗಿಸುವದು, ಅನಂತರ ಮೊದಲು ಹಶೀಕುಂಠಿ, ಜಾಲೀಚಕ್ಕೆ ಅನಂತರ ಬದ
ರೀಚಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಕೂಡಿಸಬೇಕು. . ಅನಂತರ ಅಡಕೆಯ ಮು
ತ್ತು ಲೋಧ್ರದ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಹಾಕಿ ಆ ಪಾತ್ರೆಯ ಮುಖಬಂಧನಮಾಡಿ
೨೦ ದಿನದವರೆಗೆ ಇಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಇದನ್ನು ಮಣ್ಣಿನ ವಾರು
ನೀಯಂತ್ರ ಅಥವಾ ಮಯೂರಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮಂದಮಂದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ
ಬಿಸಿಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಇದರಲ್ಲಿ—ಅಡಕೆ, ಚೆಟ್ಟಾ, ಮುಟ್ಟ, ದೇವದಾ
ರು, ಲವಂಗ, ಪದ್ಮಾಕ್ಷ, ಮುಡಿವಾಳ, ಕೆಂಪುಚಂದನ, ಸೋಪು, ಅಜವಾನ,
ಮೆಣಸು, ೨ ಜೀರಿಗೆ, ಕಜೋರ, ಜಟಾಮಂಜಿ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ,
ಜಾಫಲ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಗ್ರಂಥಿಪರ್ಣೀ, ಕುಂಠಿ, ಮೆಂತಿಯ, ಮೇಷಶೃಂಗಿ,
ಶ್ರೀಗಂಧ ಇವು ೨-೨ ತೊಲಾ ಕುಟ್ಟಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತಮಾಡಿ ಹಾಕುವದು.
ಜನ್ನಾಗಿ ಕಲಕುವದು. ಅನಂತರ ಮುಖಬಂಧನಮಾಡಿ ನಲ್ಲಿಯನ್ನು ತಗಲಿಸಿ
ವಿಧಿವೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅರ್ಕ್ ಇಳಿಸುವದು. ಇದನ್ನು ವಯೋನುಗುಣ್ಯವಾಗಿ
೨ ತೊಲೆಗಿಂತಲೂ ಕಡಮೆಯಾಗಿ ಸೇವಿಸುವದು.. ಇದರ ಸೇವನೆಯಿಂದ
ಮನುಷ್ಯನು ಅರೋಗಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ದೇಹ ದೃಢವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಲ, ಮೇ
ಧಾ, ಅಗ್ನಿಸ್ತೃತಿ, ವೀರ್ಯ, ಪುಷ್ಕಿ, ಕಾಮಾಗ್ನಿ ಇವು ಲಭಿಸುವವು. ದಕೆ
ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿಯೂ ರತಿಸಮಾಡುವಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದು. ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀ
ಮಪರಾಕ್ರಮ ವುಂಟಾಗುವದು. ಇದು ಮೃತಸಂಜೀವನೀಸುರಾ.”

ಭ ಲ್ಲಾ ತ ಕ ಯೋ ಗ .

“ಅನುಭೂತಂ ಶುಭಂ ಯೋಗಂ ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಪ್ತಸಕಾಶತಃ || ತ
ದಹಂ ಸಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶೃಣು ತಾತ ವಿಧಾನತಃ|| ಪಕ್ಷಾಃ ಭ
ಲ್ಲಾತಕಾಂಕ್ಷೈವ ಮೃದುವಾತೇನ ಪಾತಿತಾ || ಅನೀಯ ನಿಧಿ
ನಾ ಕುಟ್ಟಿ ತದ್ಗೂರೀಕೃತ ಮೂರ್ಧಜಾಮ್ || ಘೃತೇನ ಪಾ
ಣಿಂ ಸಂಲಿಪ್ಯ ಸಗುಡಂ ಮೃದು ಸೇಷಯೇತ್ || ಮಾಷ ಮಾತ್ರ
ಪ್ರಮಾಣೇನ ವಟೀ ಕಾರಾ ಪ್ರಯತ್ನತಃ || ಶುದ್ಧಂ ಘೃತಂ ಸ
ಮಾನೀಯ ಮುಖೇ ಸಂಲಿಪ್ಯ ಪಾಯಯೇತ್ || ಪಟಿಕಾಂ ಭಕ್ಷ
ಯಿತ್ವಾಫ ಘೃತಾನುಪಾನ ಮಾಚರೇತ್ || ದಿನೇದಿನೇಚ
ಸಂಭುಜ್ಯ ಲವಣಾದೀಂಶ್ಚ ವರ್ಜಯೇತ್ || ನೀರೋಗೋ ಬಲ
ವಾಗ್ ಧೀಮಾಗ್ ಮಾಸ್ತೇಕೇ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ || ಘೃತೇನ ಭಕ್ಷಯೇ

ದನ್ನಂ ನಾತಸಂ ಜಾತ್ರಯೇತ್ಸುಲಂ || ಉಪದಂಶ ಪ್ರಮೇಹಾಃ
ಪಿರಂಗಾಕ್ಷಿವದಾರುಣಾಃ || ನಾತನ್ಯಾಥಿ ಸ್ತಥಾ ಚೈವಂ ಸತ್ಯಂ
ತ್ಯೇ ವ ಸ ಸಂಶಯಃ || ವಿರೇಚನಂ ಪುರಾ ಕೃತ್ವಾ ಪಶ್ಚಾದೇನಂ
ಪ್ರಭಕ್ಷಯೇತ್ || ”

“ಒಬ್ಬ ಮಹಾತ್ಮರಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮತ್ತು ಅಜಮಾಯಿ
ಮಾಡಿದ ಸಿದ್ಧಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ—ಮಂದವಾದ ಗಾಳಿಯಿಂದ ತ
ನಾಗಿಯೇ (ಪಕ್ಷವಾಗಿ) ಉದುರಿದ ಗೇರುಬೀಜಗಳನ್ನು ತಂದು ತಲೇಮೆ
ರುವ ತೊಟ್ಟನ್ನು ತೆಗೆದು, ಇಟ್ಟಗೇವುಡಿಯಲ್ಲಿ ನೀರುಹಾಕಿ ಕಲಿಸಿ ಕುದ್ದಿ
ಡುವದು. ಅನಂತರ ಕೈಗೆ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಆ ಬೀಜಗ
ಜನ್ಯಾಗಿ ಕುಟ್ಟುತ್ತಾ ಬರುವದು. (ಆ ಬೀಜದ ರಸವು ಮೈಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಿ
ಳುವದೋ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವಾಗುವದಾದ್ದರಿಂದ ಯಾವಕಡೆಗೂ ಆ ಗೇರುಬೀಜದ
ಎಣೆ ಬೀಳದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವದಲ್ಲದೆ, ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕೈಗೂ ಸಹ
ತುಪ್ಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳುವದು.) ಆ ಗೇರುಬೀಜ ಮುದ್ದಿಯಾದನಂತರ
ಅದರ ಸಮತೂಕದ ಹಳೇಬೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಇವೆರಡೂ ಒಂದೆ
ಬೀವಣಾಗುವಂತೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕುಟ್ಟುವದು. ಅನಂತರ ೧-೧ ಮಾಪತೂಕ
ಗೋಲಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು. ರೋಗಿಗ ಮೊದಲು ವಮನ ವಿರೇಚ
ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಔಷಧಸೇವನೆಗೆ ಮೊದಲೇ ಒಳ್ಳೆ ಆಕಳತುಪ್ಪದ ಒಂ
ದು ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗೂ ಹರಡುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ.
ಆ ತುಪ್ಪದ ಮಧ್ಯೆ ಮೇಲಿನ ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯನ್ನು ನುಂಗಿಬಿಟ್ಟು, ಪುನಃ
ಮತ್ತೊಂದು ಗುಟ್ಟು ತುಪ್ಪವನ್ನೂ ಕುಡಿಯುವದು. ಹೀಗೆ ನುಂಗುವಾಗ
ಬಾಯಿಯ ಯಾವ ಭಾಗಕ್ಕೂ ಮಾತ್ರೆಯು ತಗಲದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳು
ವದು. ಹೀಗೆ ೧ ತಿಂಗಳು, ದಿನ ೧ ಹೊತ್ತಿನಂತೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ—
ಉಪದಂಶ, ಪ್ರಮೇಹ, ಮೋಳೆಜಾಡ್ಯ, ದಾರುಣವಾದ ಭಿರಂಗಿಜಾಡ್ಯ ಇವ
ನಾತವಾಗುವವು. ವಾತವ್ಯಾಧಿಗಳು ಇದರಿಂದ ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗುವವು. ಇದರ
ಪಥ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿ ನಡಿಸಬೇಕು. ಹುಳಿ, ಮೊಳಿನೆಕಾಯಿ, ಕೆಲದೀಪದಾರ್ಥ
ಕೂಡದು. ಬಿಸಿಲು, ಗಾಳಿಯನ್ನೂ ಸೇವಿಸಬಾರದು.”

ಮಹಾಕಲ್ಪ.

“ಮಹಾಕಲ್ಪಂ ಪ್ರಪಂಚಮಿತ್ಯಂತಂ ಶಿವಶಾಸ್ತ್ರಮ || ಧಾ
ತಾಕ್ಷಿಣಂ ವಿನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಮುಸಲಿಃ ರಸಮರ್ಚಿತಮ್ || ಸ್ಥಾಲಾಂ
ಕ್ಷಿಪ್ತವಾ ನಿರುಧ್ಯಾ ತ ಸಿಧಾನ್ಯಾ ಮಧ್ಯರಂಧ್ರಯಾ || ಸ್ಥಾಲ
ಶೋಭಾಶಯೇದ್ವಿಂ ಯಾಮಪರ್ಮತಮದ್ಭೂತಮ್ || ತ

ತಃ ಕ್ಷಿಪೇತ್ಪಿಥಾನ್ಯಾಂ ಹಿ ವ್ಯೋಮ್ನಸ್ತ್ವಷ್ಟ್ಯಗುಣಿಂ ಪಯಃ ||
ಜೇರ್ಣೇ ಪಯಸಿಪಿಷ್ಟ್ವಾತಕ್ತಾಲಮೂಲೀರಸೈಃ ಪುನಃ || ಇತ್ಯಂ
ಹಿ ಸಾಧಯೇದ್ವ್ಯೋಮಂ ಶ್ರಿವಾರಮತಿಯತ್ನತಃ || ಅಜಾದುಗ್ಧೈ
ಪುಟೈಃ ಪಶ್ಚಾದ್ವಾರಿಣಾ ವಿಂತತಿಃ ಖಲೇ || ಕಂಪಿಲ್ಲೇನ ರಸೇನಾ
ಪಿ ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಾ ರಸೇನ ಚ || ಕದಲೀ ಕಂದತೋಯೇನ ತಾಲ
ಮೂಲೀ ರಸೇನಚ || ಶತನಾರಂ ಪುಟಂ ದೇಯಂ ಭವೇದ್ವ್ಯೋ
ಮರಸಾಯನಮ್ || ತದ್ವ್ಯೋಮಭಸ್ತಿತಂ ತಾಪ್ಯ ಭಸ್ಮತಾಮ್ರ
ಸ್ಯ ಭಸ್ಮಚ || ಶುಲ್ಬಭಸ್ಮ ಚ ತತ್ಸರ್ವಂ ಸಮಾಂತಂ ಪರಿಕಲ್ಪ
ಯೇತ್ || ಭಾವಯೇತ್ಸಪ್ತಧಾ ನಿಂಬರಸೈಲೋಧ್ರರಸೇನ ಚ ||
ಶ್ರಿಫಲಾಯಾಃ ಕದಲ್ಕಾಶ್ಚ ಕೇತಕ್ಯಾಮಾರ್ಕವಸ್ಯ ಚ || ಕೋರ
ಕಸ್ಯಾಪಿ ಸಾರೇಣ ತಾವದ್ವಾರಾಣಿಯತ್ನತಃ || ಇತಿ ನಿಷ್ಪನ್ನಕ
ಲ್ಪೇಽಸ್ತಿ ತತ್ಸಮಾಂ ಶ್ರಿಫಲಾಂ ಕ್ಷಿಪೇತ್ || ಭಸ್ಮಸೂತಂ ಸಿತಾ
ವ್ಯೋಷಂ ಚಿತ್ರಕಂ ಚ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ || ಮಧುನಾ ಗುಟಿಕಾಃ
ಕಾರ್ಯಾಃ ಶಾಣೇ ನ ಸಮಿತಾಃ ಖಲು || ಮಹಾಕಲ್ಪ ಇತಿಖ್ಯಾ
ತೋ ಹ್ಯಶ್ವಿಭ್ಯಾಂ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ವಿಧಿನಾ ವರ್ಷ ಪರ್ಮಂತಂ ಭ
ಕ್ಷಯೇನ್ನ ತಿನಾನ್ನ ರಃ || ಬಲವೃದ್ಧಿಕರಃ ಶತ್ವತ್ಸರ್ವರೋಗ ನಿ
ವಾರಕಃ || ಮೇಹಾನರ್ಶಾಂ ಸ್ತಥಾ ಪಾಂಡು ಕಾಸ ಶ್ವಾಸ ಹಲೀ
ಮಕಾಃ || ಉಪದಂಶಂ ಪಿರಂಗಂ ಚ ಕುಷ್ಠಂವಾಪಿ ನಿಹಂತ್ಯಸೌ ||
ತಥಾಧಾತುಕ್ಷಯಂ ಹಂತಿ ಬಲವೀರ್ಯಪ್ರದಂ ಭುವಿ || "

“ಈಗ ಮಹಾಕಲ್ಪನಾಮಕ ಉತ್ತಮ ರಸಾಯನವನ್ನು ಹೇಳು
ತ್ತೇನೆ—ಉತ್ತಮವಾದ ಕೃಷ್ಣಾಭ್ರಕವನ್ನು ತಂದು ಮುಸಲೀ (ನೇಲತಾಟ
ಗಡ್ಡೆ) ರಸದಲ್ಲಿ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಅರಿಯುವದು. ಅನಂತರ ಒಂದು ಹಂಡಿಯಲ್ಲಿ
ತುಂಬುವದು. ಆ ಹಂಡಿಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯೆ ತೂತುಗಳಿರುವ
ಶರಾವ (ಮುಚ್ಚಳ) ವನ್ನು ಮುಚ್ಚ ಬೇಕು. ಅಂಚುಸಂದಿಗಳನ್ನು ವಜ್ರಸ
ರಿಯಿಂದ ಮುಚ್ಚ ಬೇಕು. ಆ ಹಂಡಿಯನ್ನು ಬಲೇನೋಟಿಟ್ಟು ತೇಜ್ಞವಾದ
ಅಗ್ನಿಯ ಉರಿಹಾಕಬೇಕು. ಆ ಹಂಡಿಯ ಮೇಲಿರುವ ಶರಾವದ ರಂಧ್ರದ
ಮೂಲಕ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಅಭ್ರಕದ ೮ ಪಾಲು ಆಕಳಹಾಲನ್ನು ಹಾಕು
ತ್ತಾಬರಬೇಕು. ಆ ಹಾಲೆಲ್ಲಾ ಆ ಅಭ್ರಕವು ಕುಡಿದುಬಿಡಬೇಕು. ಅನಂ
ತರ ಈ ಅಭ್ರಕವನ್ನು ತೆಗೆದು ಮುಸಲೀ (ನೇಲತಾಟಗಡ್ಡೆ) ಯ ರಸದಲ್ಲಿ
ಮತ್ತೆ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಅರಿಯುವದು. ಮತ್ತೆ ಆ ಹಂಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ನೋಡಲಿನಂತೆ
ಆ ಅಭ್ರಕದ ೮ ಪಾಲು ಹಾಲು ಕುಡಿಸುವದು. ಹೀಗೆ ೩ ಸಲ ಮಾಡುವದು.

ಆಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಮುಸಲೀರಸದಲ್ಲಿ ಅರಿಯುವದು. ಅನಂತರ ೨೦ ಪುಟ ಅಡ್ಡ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡುವದು. ಹಾಗೆಯೇ ಕಂಪಿಲ್ಲಕರಸದಲ್ಲಿ, ವಿಷ್ಣು ಕ್ರಾಂತಾಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಬಾಳೇಗಡ್ಡೆರಸದಲ್ಲಿ, ಮತ್ತೆ ಮುಸಲೀರಸದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ೧೦೦ ಪುಟ ಕೊಡುವದು. ಪುಟ ಪ್ರತಿಪುಟಕ್ಕೂ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟಹಾಕುತ್ತಾ ಬರುವದು ಹೀಗೆ ೧೦೦ ಪುಟಹಾಕಿದರೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಅಭ್ಯಾಸಕೃತ್ಯವಾಗುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣಮಾಕ್ಷಿ ಕೃತ್ಯ, ತಾಮ್ರಭಸ್ಮ, ಕಾಂತ ಲೋಹಭಸ್ಮ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೇರಿಸಿ—ಬೇವು, ಲೋಧ್ರ, ಬಾಳೇಗಡ್ಡೆ, ತ್ರಿಫಲಾಕಷಾಯ, ಕೇಕೀರಸ, ಗರಗ, ಬೂರಗದಹೂವು ಇವುಗಳಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಭಾವನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಣಗಿಸುತ್ತಾ ಅರಿಯುವದು. ಅನಂತರ ಇದರ ಸಮತೂಕ ತ್ರಿಲಯಚೂರ್ಣ ತಥಾ ರಸಸಿಂಧೂರ, ತಿಕಟುಕ, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೇರಿಸಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅರದು ೪-೫ ಮಾಪೆಯತೂಕದ ಗೋಲಿಗಳನ್ನಾಡುವದು. ಒಂದೊಂದು ಗೋಲಿಯನ್ನು ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದರಂತೆ ೧ ವರ್ಷದವರಿಗೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ (ಪಥ್ಯದಲ್ಲಿರಬೇಕು.) ಸರ್ವರೋಗಹರ, ಬಲವೃದ್ಧಿ, ಎಲ್ಲಾ ನೋವುರೋಗಗಳೂ, ಮೋಳೆಜಾಡ್ಯ, ಪಾಂಡು, ಕಾನಾಸ್ವಾಸ, ಹಲೀಮಕ, ಕಾಮಲಾ, ಉಪದಂಶ, ಫಿರಂಗಜಾಡ್ಯ, ಕುಷ್ಠ, ಸಹ ನಾಶವಾಗುವವು. ವೀರೈವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ತೇಜೋಬಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.”

ದಿವ್ಯಲಮುಕ್ತ (ಯುನಾನಿ.)

“ ನವಮಾಷಕ ಚೋಲಂ ಚ ಮಾಷಕಂ ದಲ ತಾಸ್ಯಜಮ್ ||
ಪ್ರವಾಲಂ ಮೌಕ್ತಿಕಂ ಚೈವ ಭೇದ ಖರ್ಪರಮುತ್ತಮಮ್ ||
ಮಣಿಂ ಯಾಕೂತನಾಭಿಂ ಚ ಮೃಗನಾಭಿ ಸ್ತಥಾಂಬರಮ್ ||
ಉತ್ತಮಸ್ವರ್ಣಪತ್ರಾಣಿ, ಸಾರ್ಥಮಾಷ ಪ್ರಮಾಣತಃ || ಕಾಶ್ಮೀರಕಂ ಲಘುಸ್ತ್ವಿಲಾ ದ್ವಿಮಾಷಂ ಚ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ || ಅನುಪಟ್ಟಿಸ್ಯ ಚೂರ್ಣಂ ತು ಟಂಕ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಮಾಣತಃ || ಚಂದನಂ ಶತಪತ್ರಿ ಚ ಗೋಜಿಹ್ವಾ ಪತ್ರ ಪುಷ್ಪಕಮ್ || ಜಾತಿಪತ್ರಿ ತಥಾ ಸೈನ ಶಾಣಮಾತ್ರ ಪ್ರಮಾಣತಃ || ನಿಸ್ತುಷಂ ಧಾನ್ಯಕಂ ಚೈವ ತುಗಾಕ್ಷೀರೇ ತಥೈವ ಚ || ಕರ್ಷಾರ್ಥಕಪ್ರಮಾಣೇನ ಯೋಜಯೇನ್ಮ ತಿನಾನ್ನರಃ || ವೈಕ್ರಾಂತ ಮಾಪುಕಂ ಚೈವ ಖರ್ಪರಂ ಚ ಪೃಥಕ್ಸಮಮ್ || ನಿರಕ್ತಿಕೋತ್ಪರಂಚೈವ ಟಂಕ ದ್ವಯ ಪ್ರಮಾಣಕಂ || ತ್ರಿಟಂಕಂ ನಿಸ್ತುಷಂ ಶುದ್ಧಂ ಬೀಜಂ ಕುಲ್ಪಕಸಂ ಭವಮ್ || ಮೃದುದಾಢಿಮಸಾರಂ ಚ ಸಾರಂ ಮುಷ್ಣಿವದರಜಮ್ || ಸಾರಾನುತಥೆಲಾಚೇದಂ ಗಂಗೆ ಶತಪ

ಪ್ರೀಜಲಮ್ || ದ್ವಿಭಾಗಾ ಚ ಸಿತಾ ಶುದ್ಧಾ ಭಾಗೈಕಂ ನೂತ್ನೈ
ಕಂ ಸ್ವೃತಮ್ || ಸನ್ನೋಲ್ಮ ವಿಧಿನಾ ಸರ್ವಮವಲೇಹಂ ಚ
ಕಾರಯೇತ್ || ಕಸ್ತೂರಿಕಾವಲೇಹೋಯಂ ಭಕ್ಷಣೇಯಃ ಸದಾ
ಸರ್ವೈಃ || ವಾತರೋಗಾದಿ ಶಮನಂ ಬಲಕಾಂತಿ ವಿವರ್ಧನಮ್ ||
ಯಥಾಪಿ ಉತ್ತಮಾಯೋಗಾ ಹ್ಯಸ್ಮಾತ್ಪೂರ್ವಂ ಪ್ರಕಾಶಿತಾಃ ||
ಲೋಕೇ ಪ್ರಥಾಧುನಾಚಾಸ್ಯ ಅತ ಆತ್ರ ಉದಾಹೃತಮ್ || ”

“ದಾಲಚೆನ್ನಿ ಮಾಸೆ, ಬೆಳ್ಳಿಯವರ್ಕ್ ೧ ಮಾಸೆ, ಕೊರಿಯದಿರುವ
ಮುತ್ತು, ಜಹರ್ ಮೊಹರಾಖತಾಯಿ, ಹವಳದಬಳ್ಳಿ, ಉತ್ತಮವಾದ ಯಾಕೊ
ತಮಣಿ, ಕಹರವಾ, ಅಂಬರ್, ಕಸ್ತೂರಿ, ಚೆನ್ನದವರ್ಕ್, ಇವು ೧||-೧||
ಮಾಸೆ, ಕೇಸರಿ, ಸಣ್ಣ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಇವು ೨-೨ ಮಾಸೆ, ಅವರೇಶಮದಚೂರ್ಣ,
ಶ್ರೀಗಂಧ ಅರದದ್ದು, ಗುಲಾಬಿಯಹೂವು, ಗಾಜುವಾಬೀಜ, ಗಾಜವೆಯ
ಹೂವು, ಜಾವಿತ್ರೀ ಇವು ೪-೪ ಮಾಸೆ, ಕೊತ್ತುಂಬರಿ ಶಿವೆ ತೆಗದ ಅಕ್ಕಿ,
ವಂಶಲೋಚನ ಇವು ೬-೬ ಮಾಸೆ, ಅಫೀಮು, ಖರ್ಪರ ಇವು ೬ ಮಾಸೆ,
೨ ರತಿಯಂತೆ, ಕುಲುಫೇಯಬೀಜ ೯ ಮಾಸೆ, ಸೇಬು, ಅನಾರ್ (ದಾಳಂಬ)
ಬದರೀಹಣ್ಣು ಇವುಗಳ ತಿರುಳು ೨-೨ ಮಾಸೆ, ಗುಲಾಬಿಯ ಅರ್ಕ್ || ಪಾವು,
ಸೋಪಿನ ಅರ್ಕ್ ಅರ್ಧಪಾವು, ಜೇನುತುಪ್ಪ ೧ ಭಾಗ, ಸಕ್ಕರೆ ೨ ಭಾಗ—
ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶೇರಿಸಿ ಅವಲೇಹ (ಮಾಚಾ) ಮಾಡು
ವದು. ಇದು ದಿವಾಲ್‌ಮುಷ್ಕ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು. ಇದನ್ನು ಉಚಿ
ತರೀತಿಯಾಗಿ ಸೇವನೆ ಮಾಡಿದರೆ ವಾಯುರೋಗಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು. ಬಲ,
ಕಾಂತಿಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಯದ್ಯಪಿ ನಾವು ಈ ಮೊದಲೇ ಇದ
ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಎಷ್ಟೋ ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳಾದ ವಾಜೀಕರಣ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು
ಕಥನಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಇದು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನೂ
ಬರದದ್ದಾಯಿತು. ”

ಅಮೃತಾಕ (ಬೇರೇವಿಧ.)

“ಪಕ್ವವಾದ ಶೀಮಾವಿನಹಣ್ಣಿನರಸ ೧೨೦ ತೊಲಾ, ಸಕ್ಕರೆ ೩೨೦
ತೊಲಾ, ಫೈತ ೮೦ ತೊಲಾ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೇಲಿ (ತಳಹಿಡಿಯ
ದಂತೆ ಮಂದಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ) ಪಾಕಮಾಡುತ್ತಾ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಲೇಹ್ಯಪಾಕ ಬರಲು
ಕುಂತಿ ೮ ತೊಲಾ, ಮೆಣಸು ೮ ತೊಲಾ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೨ ತೊಲಾ, ಕೊತ್ತುಂಬರಿ
ಬೀಜ ೨ ತೊಲಾ, ಜೇರಿಗೆ ೧ ತೊಲಾ, ಚೆತ್ರಮೂಲ ೧ ತೊಲೆ, ಜಾಪತ್ರೆ ೧
ತೊಲೆ, ದಾಲಚೆನ್ನಿ ೧ ತೊಲೆ, ನಾಗಕೇಸರಿ ೧ ತೊಲೆ, ಕೇಸರಿ ೧ ತೊಲಾ,
ಯಾಲಕ್ಕಿ ೧ ತೊಲಾ, ಲವಂಗ ೧ ತೊಲಾ, ಜಾಫಲ ೧ ಕಸ್ತೂರಿ ೪ ಮಾಸೆ,

ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ ೧ ತೊಲಾ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ೨೦ ತೊಲಾ, ಈ ದಿನಸುಗಳನ್ನು ಜೊರ್ನಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತಮಾಡಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಂದೇ ಜೇವವಾಗುವಂತೆ ಪಾತ್ರೇಲಿ ಕಲಕಿ ತುಂಬುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿಗೆ ೧ ತೊಲೆಯಂತೆ ೨ ಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಮೇಲೆ ಯಮೈಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರಲು ನಷ್ಟಂ ಸಕತ್ವವು ನಾಶವಾಗುವದು. ಸ್ತ್ರೀಸಂಗದಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಸೋಲದಂತಹ ಕಾವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ—ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಜ್ಞೇಯ, ಶ್ವಾಸರೋಗ, ಅರುಚಿ, ಆಮ್ಲ ಪಿತ್ತ, ರಕ್ತ ಪಿತ್ತ, ಪಾಂಡುರೋಗ ನಾಶವಾಗುವವು. (ಈ ವಿಧವಾದ ಪಾಕಗಳು ಲೇಹ್ಯದಂತೆ ಬಹುದಿನ ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲ; ೧-೨ ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿಯೇ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು; ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತವೆ.)

ಸಣ್ಣನೆಗ್ಗಲು ಜೊರ್ನಿಸಿದ್ದು ೫ ತೊಲಾ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ೫ ತೊಲಾ, ಕೇರಿಸಿಟ್ಟು ಇದರಲ್ಲಿ (ಅರ್ಧತೊಲೆಯಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ) ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ಆಡಿ ನಡಾಲಿನ ಅನುಪಾನದಿಂದ ಸೇವಿಸುವದು. ೨ ತಿಂಗಳು ಸೇವಿಸಿದರೆ ನಷ್ಟಂ ಸಕತ್ವ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವದು.

ಚಂದನಾದಿತ್ಯಲ (ಬೇರೇವಿಧ.)

ರಕ್ತ ಚಂದನ, ವತಂಗಚಕ್ಕೆ, ಅಗರು, ದೇವದಾರು, ಪದ್ಮಾಜ್ಞೆ, ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ, ಕನ್ನೂರಿ, ಕೇಸರ, ಜಾಫಲ, ಜಾವಿತ್ರಿ, ಲವಂಗ, ದೊಡ್ಡಯಾ ಲಕ್ಕೆ, ಸಣ್ಣಯಾಲಕ್ಕೆ, ಕಂಕೋಲ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗವತ್ರಿ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಸೊಗದೇಬೇರು, ಮುಡಿವಾಳ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ದಾರುಹಲದಿ, ಮುರೈ, ಕಚೋರ, ತುಂಗಮುಸ್ಸೆ, ಪ್ರಿಯಂಗುವುಷ್ಟು, ಲೋಬಾನ, ಗುಗ್ಗುಲು, ಅರ ಗು, ನಖ, ರಾಲ, ಧಾತಕೇಕುಸುಮ, ಕುಸುಬೆಯಹೂವು, ಮೋಡಿ, ಮಂಜಿ ಪೈ, ತಗರ, ಜೇನುಮೇಣ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಔಷಧಿಗಳು ಪಾವಲಿ-ಪಾವಲಿತೂಕ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕುಟ್ಟಿ (ಸುಗಂಧವಸ್ತುಗಳು ಹೊರ್ತು ಉಳಿದವುಗಳನ್ನು) ಕಷಾಯ ಮಾಡುವದು. ಉರಿಯನ್ನು ಸಣ್ಣಗೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಚತುರ್ಥಾಂಶ ಕಷಾಯವಾದ ಕೂಡಲೆ ೨೦ ತೊಲಾ ಯೆಳ್ಳಯಾಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ತೈಲಪಾಕದಂತೆ ಪಕ್ವಮಾಡುತ್ತಾ-ತೈಲ ಸಿದ್ಧವಾದನಂತರ ಸುಗಂಧವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜೊರ್ನಿಸಿ ಅರಿಯಬೇಕು. ಈ ಚಂದನಾದಿ ತೈಲವನ್ನು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಮರ್ದನೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ವೃದ್ಧನೂ ತರುಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶರೀರದ ಎಲ್ಲಾ ರೋಗಗಳೂ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವವು.

ವಾ ನ ರಿ ವ ಡೆ ಗ ಳು .

ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ ೨೦ ತೊಲೆ, ೨೦ ತೊಲೆ ಆಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪಕ್ವ ಮಾಡಿ, ಮೊದಲಿನಿದ್ದ ತೆಗದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರಿಯುವದು. ಅದರೊಡನೆ ದಾ

ಶಿಶ್ನಿ, ಜಾಕಾಯಿ, ಜಾವತ್ರಿ, ಲವಂಗ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಕೇಸರಿ, ಬೆಳ್ಳ ಕರ್ಪೂರ, ವಂಶಲೋಚನ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಪಾವಲಿ-ಪಾವಲಿ ತೊಕದಂತೆ ಬಾರೀಕ್ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಶೇರಿಸಿಕ್ಕೊಂಡು ಅದೇ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗರದು ಆಕಳತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕರಿಯುವದು. ಅದಾದನಂತರ ಸಕ್ಕರೆಪಾಕದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಿಡುವದು. ಶೀಸೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ದಿನವೂ ೧ ತೊಲೆ ವಡೆಯನ್ನು ತಿಂದು ಮೇಲೆ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿದ ಕಾಡಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಟರಲು, ನಪುಂಸಕತ್ವವು ನಾಶವಾಗುವದು. ಲಘುವತನವು ನಿಂತು ಸ್ತ್ರೀಯ ರಲ್ಲಿ ಮದೋತ್ಪತ್ತಿವಾಗುವನು.

ಮ ದ ನ ಮ ಂ ಜ ರಿ ಲ ಘಿ ಟಿ ಕಾ .

ತ್ರಿಕಟು ೪ ಭಾಗ, ಶುದ್ಧ ಪಾದರಸ ೧ ಭಾಗ, ವಂಗಭಸ್ಮ ೨ ಭಾಗ, ಇವೆಲ್ಲದರ ಸಮವಾಗಿ ಕತಾವರಿ; ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗವತ್ರಿ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಯಾ ಲಕ್ಕಿ, ಜಾಫಲ, ಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಲವಂಗ, ಜಾವತ್ರಿ ಇವೆಲ್ಲವೂ ೨ ಭಾಗ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಣ್ಣಗೆ ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಸಮಸಕ್ಕರೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ-ಫೃತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಮೆ, ೪ ಆಣತೂಕ ಗೋಲೀ ಕಟ್ಟುವದು. ದಿನವೂ ೧ ಗೋಲೀ ನುಂಗಿ ಮೇಲೆ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿದ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುವದು. ವೃದ್ಧನೂ ತರು ಣನಾಗುವನು.

ಶುದ್ಧ ಅಫೀಮು, ಶುದ್ಧ ಪಾರದ ಇವು ಸಮತೂಕವಾಗಿ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಧತ್ತೂರೆ (ಉಮ್ಮತ್ತ) ಬೀಜದ ತೈಲದಲ್ಲಿ ೪ ದಿನ ಅರಿಯುವದು. ಅನಂತರ ಸಕ್ಕರೆ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧ ಭಂಗೀಸೊಪ್ಪು (ಇದನ್ನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿ ಯಬೇಕು.) ಸಮವಾಗಿ ಶೇರಿಸಿ ಅರದು ೧ ರತ್ತಿತೂಕದ ಮಾತ್ರಮಾಡಿ ಒಂದು ಮಾತ್ರ ದಿನವು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಮೇಲೆ ಹಾಲುಕುಡಿಯುವದು. ವೀರೈ ಬಂದಾಗುತ್ತದೆ. ನಪುಂಸಕತ್ವ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವದು.

ಜಾಫಲ, ಆಕಲಕರೆ, ಲವಂಗ, ಶುಂಠಿ, ಕೇಸರಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಬೆಳ್ಳ ಕರ್ಪೂರ, ಅಭ್ರ-ಕಭಸ್ಮ ಇವೆಲ್ಲದರ ಸಮತೂಕ ಅಫೀಮು ಇವೆಲ್ಲ ವನ್ನೂ ಅರದು ಹೆಸರುಕಾಳಪ್ಪು ಮಾತ್ರಮಾಡಿ ದಿನ ೧ ಅಥವಾ ೨ ಗೋಲೀ ಸೇವಿಸಿ ಮೇಲೆ ಹಾಲುಕುಡಿದರೆ ವೀರೈವು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಪರಮಾನಂದ ವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಜೋಪಚಿನ್ನಿ ೫ ತೊಲಾ, ಶುಂಠಿ, ಮೋಚರಸ (ಬೂರಗದ ಅಂಟು) ಕತಾವರಿ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ಮೆಣಸು, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಸೋಪು ಇವು ೧-೧ ತೊಲಾ ಚೂರ್ಣಿಸಿ ದಿನವೂ ೧ ತೊಲಾ ಜೂರ್ನ್ ಸೇವಿಸಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿದ

ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿದರೆ ನವುಂಸಕತ್ವ ನಾಶವಾಗುವದು. ಬಲವೃದ್ಧಿ, ಕಾಮೋತ್ತೇಜನವಹುದು.

ಬೆಳಿ ಕಣಗಿಲುಬೇರಿನ ಬೊಟ್ಟು ೨ ದುಡ್ಡು ತೊಕ, ಚನ್ನಾಗಿ ಕುಳಿ ಶೇರು ಆಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕಾಯಿಸುವದು. ಹಾಲು ೪ ಶೇರಿಗಿಂತ ೩ ಇಳಿಸಿ, ಆರಿಸಿ, ಆ ಮೂಲಿಕೆಸಮೇತವೇ ಹೆಪ್ಪುಹಾಕುವದು. ೨ನೇ ದಿನ ಕಡೆದು ಬೆಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವದು. ಇದನ್ನು ತುಪ್ಪಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆವರೆಸಿ ಪಾಕ ತೊಕ ದಿನಂವೃತ್ತಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿದರೆ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯಹುದು.

ಮಂಜೆಪ್ಪ ೧೦ ತೊಲೆ, ನೆಗ್ಗಿಲು ೧೦ ತೊಲೆ, ಚಳ್ಳೆಹಣ್ಣು ೧೦ ತೊಲೆ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪಕ್ವಮಾಡುವದು. ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ೧ ಭಾಗ ವುಳಿಯಲು ಆಗ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಣಗಿಸುವದು. ಅದನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಚೂರ್ನಿಸಿ—ಜಾಫಲ ಅರ್ಧ ತೊಲಾ, ಶತಾವರಿ ೧ ತೊಲಾ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ ೧ ತೊಲಾ, ಮೋಡಿ, ಶುಂಠಿ ಅರ್ಧತೊಲೆ, ಗರಗ ಇವನ್ನು ಚೂರ್ನಿಸಿ ಮೇಲಿನದಕ್ಕೆ ಬೆರೆಸಿ ಗೋಲಿಮಾಡಿ ದಿನವೂ ಅರ್ಧತೊಲೆಯಷ್ಟು ಸೇವಿಸಿ, ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿದ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುವದು. ೧೪ ದಿನಕ್ಕೆ ನವುಂಸಕನಿಗೂ ಕಾಮೋತ್ತೇಜನವಾಗುವದು.

ಫೋಸ್ತ ೪೦ ತೊಲಾ, ಮಾಜುಫಲ ೪೦ ತೊಲಾ, ಇವನ್ನು ೪ ಕೊಡ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕಷಾಯವಿಟ್ಟು ೪ ಶೇರಿಗೆ ಇಳಿಸುವದು. ಕಷಾಯವನ್ನು ಸೋಧಿಸಿಕೊಂಡು—ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ ಇವು ಅರ್ಧ ಅರ್ಧತೊಲೆ, ನೆಲ ಗುಂಬಳ ೨ ತೊಲೆ, ಬೂರಗದಬೀಜ ೪೦ ತೊಲೆ, ನಾಗಕೇಸರಿ ೧ ತೊಲೆ, ಶುಂಠಿ ೪೦ ತೊಲೆ, ಹಳೇಬೆಲ್ಲ ೧೬೦ ತೊಲೆ, ಆಕಳ ೧೦ ಶೇರು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪಕ್ವಮಾಡುವದು. ೪ ಶೇರು ಶೇಷವಿರುವಾಗ ಬೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೇಲಿನ ಕಷಾಯವನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಪಾಕಮಾಡುವದು. ಫೆಟ್ಟಿಯಾಗಲು ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯಷ್ಟು ದಿನವೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದು ಮೇಲೆ ನೀರು ಕುಡಿಯುವದು. ೧೪ ದಿನದಲ್ಲೇ ನವುಂಸಕತೆ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು.

ನಸುಗುನ್ನೀಬೀಜ ಮತ್ತು ಆದರೆ ಬೇರು ಸಹಾ ಕುಟ್ಟಿ ದಿನವೂ ಪಾಕ ಲಿತೊಕ ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸಿ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಸೇವಿಸಿದರೆ ನವುಂಸಕತೆಯು ನಾಶವಾಗಿ ಬಲ ವೀರ್ಯವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು.

ಉದ್ದಿನಹಿಟ್ಟು, ಯವದಹಿಟ್ಟು, ನೆಗ್ಗಿಲುಚೂರ್ಣ, ಶತಾವರಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮತೋಕ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೋವಾಮಾಡಿ, ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿದು, ಸಂಧ್ಯಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ತೊಲದಷ್ಟು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಸೇರಿಸಿ ಕುಡಿಯುವದು. ಇದರಿಂದ ಕಾಮೋತ್ತೇಜನ ಶಕ್ತಿಯಾಗುವದು.

ತ್ರಿಫಲ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಎಲ್ಲವೂ ಸಮತೂಕ ಕುಟ್ಟಿ, ಬಾರೀಕ್ ಜೂರ್ನ್ ಮಾಡಿ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿರಸದ ಅಥವಾ ಮತ್ಯಾವದಾದರೂ ಅದೇ ಪದಾರ್ಥದ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆ ಮಾಡಿ ಬಿಸಲಲ್ಲಿ ವಣಗಿಸುತ್ತಾ ೭ ಸಲ ಭಾವನೆ ಮಾಡುವದು. ಸಂಧ್ಯಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಧತೊಲೆ ಜೂರ್ನ್ ಸೇವಿಸಿ ಮೇಲೆ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿದ ಹಾಲು ಕುಡಿದರೆ ಕಾಮವೃದ್ಧಿಯ ಹುದು. ೪೦ ದಿನ ಸೇವಿಸಬೇಕು.

ನಸುಗುನ್ನಿಬೇರು, ಯೆಳ್ಳು, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ನೆಲಗುಂಬಳಗಡ್ಡೆ, ೬೦ ದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುವ ಭತ್ತದ ಅಕ್ಕಿ ಇವು ಸಮತೂಕ ಕುಟ್ಟಿ ಜೂರ್ನ್ ಸಿ ೧ ಕೀರು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಖೋವಾ ಮಾಡಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಸಮಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಅರ್ಧ ತೊಲಾದಂತೆ (ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು) ಸೇವಿಸಿದರೆ ಮಹಾಕಾಮಿಯಹುದು.

ನೆಲಗುಂಬಳಗಡ್ಡೆ, ನೆಗ್ಗಲು ಇವೆರಡನ್ನೂ ಸಮತೂಕವಾಗಿ ಜೂರ್ನ್ ಸಿ ಈ ಜೂರ್ನ್ ದಿನ ಅರ್ಧ ತೊಲೆಯಂತೆ ಸೇವಿಸಿ, ಸಕ್ಕರೆಬೆರೆಸಿದ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರಲು ಹತ್ತು ಜನ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಭೋಗಿಸುವಷ್ಟು ಕಾಮೋತ್ಪತ್ತಿಯಹುದು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಮೇಹ, ಮೂತ್ರ ಬಿಂದುಬಿಂದಾಗಿ ಬೀಳುವಿಕೆ ಈ ಮುಂತಾದ ರೋಗ ನಾಶನವಹುದು.

ಜಾಫಲ, ಜಾವಿರಿ, ಲವಂಗ, ಕೇಸರಿ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಕರೀಯೆಳ್ಳು (ಕನಿಗ್ರಹ, ತೂಕ, ಅಫೀಮು, ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮತೂಕವಾಗಿ ಅರದು ೨ ಮಾಕೆ ತೂಕ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಗೋಲಿಮಾಡಿಡುವದು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೧-೧ ಗೋಲಿಯನ್ನು ೭ ದಿನ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಕ್ಲೆಬ್ಬ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯಹುದು.

ಉದ್ದು, ಯವ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಕತಾವರಿ, ಕೊಳವಳಕೆಬೀಜ, ಬೂರಗಡ ಜಕ್ಕೆ ಇವು ಸಮಾನವಾಗಿ ಕುಟ್ಟಿ ಸೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಲಿನೊಂದಿಗೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಅರ್ಧ ತೊಲೆಯಂತೆ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅಪರಿಮಿತ ವೀರ್ಯವಕ್ಕು ಪಥ್ಯದಲ್ಲಿ ೪೦ ದಿನ ಇರಬೇಕು.

ಯವ, ಉದ್ದಿನಹಿಟ್ಟು, ಇವೆರಡನ್ನು ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆಯೊಡನೆ ಸೇವಿಸಿದರೆ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ.

ಅಕ್ಕಳಕರೆ, ತೇಜಬಲ, ಜಾವಿರಿ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ, ಯಾಲಕ್ಕಿ (ಪಿಪ್ಪೆ ಸಹಾ ಕೇರಿ) ಕತಾವರಿ, ಇವು ಸಮತೂಕ, ಸಕ್ಕರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಸ್ತಿ ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಒಂದೂಕಾಲು ತೂಕ ಇವನ್ನು ವೀಳ್ಯ ದಲೆಯ ಗಸದಲ್ಲಿ ಅರದು ಮಾತ್ರನಾಡಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ೧-೧ ಗೋಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ನಿರ್ವೀರ್ಯನೂ ವೀರ್ಯವಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಬಂಧೇಜ್ ಮಾಜೂಗಲು.

ಕೇಸರಿ ೧ ತೊಲಾ, ಲವಂಗ ೧ ತೊಲಾ, ಜಾವಿತ್ರೀ ೧ ತೊಲಾ, ಆಕ್ಕ
ಕರೆ ೧ ತೊಲಾ, ರುಮ್ಮಿ ಮಸ್ತು ಕೀ ೧ ತೊಲಾ, ಕತಾವರಿ ೨ ತೊಲೆ, ನೆಲತಾಟ
ಗಡ್ಡೆ ೨ ತೊಲೆ, ಚೋಪಚೆನ್ನಿ ೨ ತೊಲೆ, ಯಾಲಕ್ಕಿ ೨ ತೊಲೆ, ದಾಲಚೆನ್ನಿ
೧ ತೊಲೆ, ಹಿವ್ವಲಿ ೧ ತೊಲೆ, ಆಳಲೆಕಾಯಿ ಅರ್ಧತೊಲೆ, ಅತಿವಿಷ ಅರ್ಧ
ತೊಲೆ, ಕತಾವರಿ ೨ ತೊಲೆ, ಬೇಬಬಲಧೀ ೨ ತೊಲೆ, ಮದನಮಸ್ತು ಕೀ ೪
ತೊಲೆ, ಮುರಾಸಾನಿ ಅಜವಾನ ೧ ತೊಲೆ, ಕಬಾಬಚೇನ್ನಿ ೧ ತೊಲೆ, ಅಫೀಮು
ಕುದ್ದಿ ಮಾಡಿದ್ದು ೨ ತೊಲೆ, ಪಿಸ್ತಾ ೪ ತೊಲೆ, ಬಾದಾಮಿ ೪ ತೊಲೆ, ಸಾಲ
ಮಮಿಶ್ರಿ ೪ ತೊಲೆ, ಬೆಳ್ಳಿಯವರ್ಕ್ ೪ ತೊಲೆ, ಈ ಔಷಧಗಳಲ್ಲಿ ಸುಗಂ
ಧವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬುಕ್ಕೀವೆಲ್ಲಾ ಕುಟ್ಟಿ ವಸ್ತ್ರ ಗಾಳಿತಮಾಡಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ದರ
ಸಮತೂಕ ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಕವಿಟ್ಟು ಮೊದಲು ಆ ಚೂರ್ಣ ಬೆರೆಸಿ ಅನಂತರ
ಸುಗಂಧಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನರದು ಬೆರೆಸುವದು. ಹೀಗೆ ತಯಾರಾದ ಮಾಜೂ
ಅಮೃತಬಾಹದಲ್ಲೆಟ್ಟು ಪ್ರತಿದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಅರ್ಧ ತೊಲೆಯಷ್ಟು ಕರೀರ
ಧರ್ಮವರಿತು ಸೇವಿಸಿ ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದು. ವೀರೈಬಂದಾಗಿ ಆನಂ
ದಪ್ರವವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಲವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು, ಇನ್ನೂ ಬಹುಗುಣವಿದೆ.

೨ನೇ ಮಾಜೂ ಬಂಧೇಜ್ ನಮೇಲೆ.

ದಾಲಚೆನ್ನಿ, ಜಾಫಲ, ಜಾವಿತ್ರೀ, ಲವಂಗ, ಗುಜರಾತಿ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಜೀ
ಷ್ಣುಮಧು, ಸಾಲಮಿಶ್ರಿ, ವಂಶಲೋಚನ ಎಲ್ಲಾ ೧-೧ ತೊಲೆ, ಕಸ್ತೂರಿ ೧
ಮಾಸೆ, ಕೇಸರಿ ೧ ಮಾಸೆ, ತೀಖುರ ೪ ತೊಲೆ, ನೆಗ್ಗಿಲು ೪ ತೊಲೆ, ಕತಾ
ವರಿ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಬಾದಾಮಿನತುಪ್ಪ ಇವು ೧-೧ ತೊಲೆ, ವಜ್ರಕ
ಪೂರ್ಣ ೪ ಮಾಸೆ, ಛಾಂಗ್ ಕುದ್ದಿ ಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರದದ್ದು; ತುಪ್ಪ
ಆಕ್ಕದ್ದು, ತಲಾ ೪೦-೪೦ ತೊಲಾ, ಹಾಲು ೪೦ ತೊಲಾ, ಈ ಎಲ್ಲಾ ಜಿನ
ಸುಗಳ ಸಮತೂಕ ಸಕ್ಕರೆಪಾಕದಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಕೇರಿಸಿ ಮಾಜೂ ಮಾಡು
ವದು. ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲುತೊಲಾ ತಿಂದು ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದು.
ಸ್ತಂಭನವಾಗುತ್ತದೆ.

೩ನೇ ಮಾಜೂ.

ಕಸ್ತೂರಿ, ಜಾವಿತ್ರಿ, ಕಬಾಬಚೇನ್ನಿ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಮುಂಡೀ
ಮೆಂತಿಯಾ, ಬೀಜಬಂದ್, ನೆಗ್ಗಿಲು, ಕೇಸರಿ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ,
ಚೋಪಚೆನ್ನಿ, ಗಾಜರಬೀಜ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಪತ್ತಿ, ಮದನಮಸ್ತು, ಸಮುದ್ರ
ಸೋಲೀ, ಬಿನಫ್ಫಾದಜೀರು, ಕಹರವಾ, ಲವಂಗ, ಜಾಜ್, ದಾಲಚೆನ್ನಿ,

ರುಮ್ನಿ ಮಸ್ತಕೇ, ಮೋಚರಸ (ಬೂರಗದಬೀಜ) ಸ್ಯಾಹಮುಸಲೀ, ಮೋಡಿ, ಇಂದ್ರಯವ, ಕತಾವರಿ, ಆಕಳಕರೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ೧-೧ ತೊಲಾ, ಗುಡತಿಬರಸಾ ತೊಲೆ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಕುಟ್ಟು ಸಮತೂಕ ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಕೇರಿಸಿ ಜಾಕಾಯಿಪ್ರಮಾಣ ಗೋಲೀಮಾಡುವುದು. ಮಲಗುವಾಗ ೧ ಗೋಲೀ ತಿಂದು ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವುದು, ಸ್ತಂಭನೆಮಾಡುವುದು. ಹಾಲು ಶಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ ಸಕ್ಕರೆಯೊಡನೆ ಗೋಲೀ ನುಂಗುವುದು. ಬಂಧೇಜ್ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಮ ದ ನೆ ಮೋ ದ ಕ .

ಆಶ್ವಗಂಧಿ, ಚಂಗಲಕೋಷ್ಠ, ಕಾವೀಕಲ್ಲು, ಭಡೇಲಾ, ಅಜಮೋದಾ, ತ್ರಿಫಲ, ಕುಂಠಿ, ಮುಲತಾನಿ, ನೆಲಗುಂಬಳ, ಕೊತ್ತುಂಬರಿ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಮೋಚರಸ (ಬೂರಗದ ಮೇಣ) ಗಜಹಿಪ್ಪಲಿ, ಬೂರಗದಬೀಜ, ಕಚೋರ, ಸಫೇದಾಮುಸಲೀ, ಕಾಲೀಮುಸಲೀ, (ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ) ಹಿಪ್ಪಲಿ, ನೆಲಗುಳ್ಳೆ, ದೊಡ್ಡ ಗುಳ್ಳೆ, ಲವಂಗಪತ್ರ, ಕುಂಠಿ, ಗೋಧೀರಸೆ, ಸ್ಯಾಹಜೀರಾ, ಜೀರಿಗೆ, ಜಟಾಮಾಂಸೀ, ಭಾರಂಗೀ, ನೆಲಗಡಲೆಬೀಜದಪೊತ್ತು, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಕನು ಲಗಟ್ಟು, ಸಿಂಘಾಡಾ, ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗೀ, ನಾಗಕೇಸರ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಕತಾವರಿ, ತಾಲೀಸಪತ್ರ, ಲವಂಗ, ಜಾಫಲ, ಜಾವಿತ್ರಿ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಅಡಕೆ, ಅಗರು, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಚಂದನ, ಕರ್ಪೂರ, ಗರಗ, ಲಕ್ಕೀ, ಜೂಕ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮತೂಕ ಕುಟ್ಟು ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತಮಾಡಿ ೫ ಪಕ್ಕಾಕೇರು ಆಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಖೋವಾ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾವಾಗ ೨ ಕೇರು ಬಾಕಿ ನಿಂತಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿ ಈ ಕೆಳ ಗಿನ ಜಿನಸುಗಳ್ಳು—ಲವಂಗ, ಚೆರಾಂಜಿ, ಬಾದಾಮಿಪೊತ್ತು, ಖರ್ಜೂರ, ಗಿರಿ, ಆಶ್ವಗಂಧಿ, ಸಣ್ಣ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ದೊಡ್ಡ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಬಾಂಗ್ (ಹುರದದ್ದು) ಈ ಭಂಗಿಯನ್ನು ಪೋಟಲಿಕಟ್ಟು ಅರ್ಧ ಕೇರು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಸುತ್ತಾ ಅರ್ಧ ಭಾಗ ಇಮರಿದಮೇಲೆ ಮೇಲಿನ ಖೋವಾ ಮತ್ತು ಈ ಸಾಮಾನುಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಕೇರಿಸಿ ಅರ್ಧ ತೊಲೆಯ ತೂಕದ ಗೋಲಿಗಳು ಮಾಡುವುದು. ೧ ಗೋಲಿ ಪ್ರಭಾತಸಮಯ ಸೇವಿಸಲು ಧಾತುವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಪುಷ್ಪಿ, ಜಠ ರಾಗ್ನಿ ಪ್ರಬಲವಾಗುವುದು, ಹ್ವೇಣತೆಯು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುದು, ಕಾಂತಿ ಕಾರಕ, ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ.

ಕು ಚ ಲಾ ದಿ ಘು ಟಿ ಕಾ .

ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿದ ವಿಷಮುಷ್ಟಿ ೧ ದುಡ್ಡುತೂಕ, ಕುಂಠಿ ೫ ದುಡ್ಡು ತೂಕ, ಆಕಳಕರೆ, ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ, ಜಾವಿತ್ರಿ, ರುಮ್ನಿ ಮಸ್ತಕೇ ಇವೆಲ್ಲಾ ಪಾನಲಿ ಪಾನಲಿತೂಕ ಕುಟ್ಟು ಶೋಧಿಸಿ, ವೀಳ್ಯದಲೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ೪ ಪ್ರಹರ ಅರಿಯುವುದು, ಕಡಲೆಪ್ರಮಾಣದ ಗೋಲಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ೧ ಗೋಲಿಯನ್ನು

ವಿಲ್ವದಲೆಯ ಜತೇಲಿ ಸೇವಿಸುವದು. ಧಾತುವೃದ್ಧಿ, ಹರಿವಾಗುವದು, ರಕ್ತ ಕ್ಷಿಯುಂಟಾಗುವದು.

ಬೂರಗದಬೀಜ ೪೦ ತೊಲಾ, ೫ ಶೇರು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಚತುರ್ಥಾಂಶ ಪುಳಿಯುವಂತೆ ಬತ್ತಿಸುವದು. ಆಮೇಲೆ ಆ ಬೀಜಗಳು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಜಾವಿತ್ತಿ, ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ ತಲಾ ೧-೧ ತೊಲೆ, ಶತಾವರಿ ೧೦ ತೊಲೆ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ ೧೦ ತೊಲೆ, ನಿಗುಂಡೀ, ಮುಂಡೀ, ಭಾರಂಗೀ, ಗರಗ, ಇವು ೧-೧ ತೊಲಾ ಎಲ್ಲಾ ಕುಟ್ಟಿ, ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ೧-೧ ತೊಲೆಯ ಗೋರಿ ಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದು, ಮಲಗುವಾಗ ರಾತ್ರಿ ೧ ಗೋರಿ ತಿಂದು ಅರ್ಧಶೇರು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆಹಾಕಿ ಕುಡಿಯುವದು. ಧಾತುಪುಷ್ಟಿಯಾಗುವದು, ವೃದ್ಧ ನೂ ತರುಣನಾಗುವನು.

ಧಾತುಪುಷ್ಟಿಗೆ ಮಾರ್ಜಣ.

ಜಾಫಲ, ಜಾವಿತ್ತಿ, ಲವಂಗ, ರೂಮಿಮಸ್ತಕಿ, ಚೀನಾಕರ್ಪೂರ, ಆಕಳಕರೆ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗಪತ್ರಿ, ಅಗರು, ತಗರ, ವಂಶಲೋಚನ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಮುಡಿವಾಳ, ಕಚೋರ, ಅಶ್ಯಗಂಧಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಎಳ್ಳು, ನಸುಗುನ್ನೀಬೀಜ, ಸಾಲಮಮಿತ್ತಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಬಾದಾಮಿ, ಅಖರೋಟು, ಖರ್ಜೂರ, ಹತ್ತಿಯಬೀಜದ ಪೊಪ್ಪು, ಮೂಲಂಗಿಬೀಜ, ಕೊಳವಳಕೆಬೀಜ, ಬೀಜಬಿಂದ್, ನೆಗ್ಗಿಲು, ಶತಾವರಿ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ಇಂದ್ರಿಯವ, ಜೇಷ್ಠಮಧು ನಾಗಕೇಸರ, ಸೊಗದೆ, ಮೋಚರಸ, (ಬೂರಗದಬಂಕೆ) ನೆಲಕುಂಬಳ, ಕುಲೀಂಜನ, ಸ್ಯಾಹಜೇರಿಗೆ, ಬೆಳೇಜೇರಿಗೆ, ಕಮಲಗಡ್ಡೆ, ಧನಿಯಾ, ಶಿಲಾಜಿತು ಇವೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧ ಅರ್ಧ ತೊಲಾ, ಆಕಳತುಪ್ಪ ಸಮತೂಕ, ಇದರ ದ್ವಿಗುಣ ಸಕ್ಕರೆ, ಈ ಎಲ್ಲಾ ಔಷಧಿ ಕುಟ್ಟಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿಯುವದು, ಅನಂತರ ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಅವಲೇಹಮಾಡಿ ಬಾದಾಮಿ, ಪಿಸ್ತಾ, ದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಖರ್ಜೂರ ಹಾಕಿ ಸೇವಿಸುವದು. ಪ್ರಮಾಣ ೧-೧ ತೊಲಾ, ಮೇಲೆ ಸಕ್ಕರೆಹಾಕಿದ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದು, ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು, ಅಪರಿಮಿತ ವಿಲ್ವ ಪುಂಟಾಗುವದು.

ಅಶ್ಯಗಂಧಿ ೧೬ ತೊಲಾ ಪುಡಿಮಾಡಿ ೪ ತೊಲಾ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿಯುವದು. ತದನಂತರ ಇದಕ್ಕೆ ಪೆಕ್ಕಾ ೫ ಶೇರು ಹಾಲು ಹಾಕಿ ಪೋವಾ ಮಾಡುವದು. ಅದಕ್ಕೆ—ಶುಂಠಿ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೆಣಸು, ಲವಂಗಪತ್ರಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಬಾಳೆಯಗಡ್ಡೆ, ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗೀ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ರಕ್ತ ಚಂದನ, ವಂಗಭಸ್ಮ, ಶಿಲಾಜಿತು, ಜಾಫಲ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಕಚೋರ, ಜಾವಿತ್ತಿ, ವಂಶಲೋಚನ, ಸ್ಯಾಹಜೇರಿಗೆ, ಜೇರಿಗೆ, ಚೀನಾಕರ್ಪೂರ, ಸೊಗದೆ

ಅಭ್ಯುಕ್ತಭಸ್ಮ, ರುಮ್ಮಿಮಸ್ತಕೀ; ನಸುಗುನ್ನೀಬೀಜ, ಕೋಳವಳಕೆಬೀಜ, ಬೀಜಬಂದ್, ಕಮಲಗಡ್ಡೆ, ತವಕ್ಷೇರ, ಕತಾವರಿ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ಲಕ್ಕಿ, ಗರಗ ಇವೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧ ಅರ್ಧ ತೊಲಾ, ಕುಟ್ಟಿ ಕೋಧಿನಿ ಸಕ್ಕರೆ ೩ ಕೇರಿನ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಕಿ ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ೧-೧ ತೊಲಾದಂತೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ವಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಪ್ರಮೇಹ ನಾಶವಾಗುವದು, ವೀರ್ಯಪ್ರವಾಹವುಂಟಾಗುವದು, ಅತಿಪುಷ್ಟಿ.

ಜೋಷಚೆನ್ನಿ, ಮುಲತಾನಿ, ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಮೋಚರಸ (ಬೂರ ಗದಬಂಕೆ), ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಸೋಪು ಇವೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧ ಅರ್ಧ ತೊಲಾ, ಕುಟ್ಟಿ ಕೋಧಿನಿ ಪಕ್ಕಾ ೧ ಕೇರು ಆಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪಾಕಮಾಡುವದು. ಅರ್ಧಕೇರು ಬಾಕಿ ಉಳಿದಾಗ ಅರ್ಧಕೇರು ಜೇನುತುಪ್ಪ ೧ ಕೇರು ಸಕ್ಕರೆಪಾಕದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನದೆಲ್ಲಾ ಹಾಕಿ, ಪಾಕಮಾಡಿ ದಿನ ಅರ್ಧ ಅರ್ಧ ತೊಲಾದಂತೆ ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸುತ್ತಾಬರುವದು. ಮಹಾ ಕಾಮೋದ್ದೀಪನವಹದು.

ಅಶ್ವಗಂಧಿ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಬ್ರಹ್ಮದಂಡಿ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಲಕ್ಕಿ ಅರ್ಧ ತೊಲಾ, ಸಕ್ಕರೆ ೨೦ ತೊಲಾ, ಕೇರಿಸಿ ಆಡಿನಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ೩ ದಿನ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಸಪ್ತಂಶಕನೂ, ಕಾಮಿಯಾಗುವನು.

ವಂಶಲೋಚನ, ಭಂಗಿ (ಇದನ್ನು ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿಯುವದು) ಸಕ್ಕರೆ ಸಮತೂಕ ಈ ಜೂರ್ಣವನ್ನು ೨೦ ದಿನ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಧಾತು ಘಟ್ಟಿಯಾಗುವದು.

ಮೋಚರಸ, ಮೆಣಸು, ಕತಾವರಿ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಸ್ನಾಹಜೇರಿಗೆ, ಜೇರಿಗೆ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ರುಮ್ಮಿಮಸ್ತಕೀ, ಹೂಲೀಬೇರು, ಯಾ ಲಕ್ಕಿ, ಲಕ್ಕಿ, ಅಮೃತಸಾರ, ಉದ್ದಿನಬೇಳೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಭಾರಂಗಿ, ಲವಂಗ, ಕತಾವರಿ, ಶುಂಠಿ, ಮುಂಡೀ, ಗರಗ, ದಾಲಚೆನ್ನಿ, ಚಿರಾಂಬೆ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಖರ್ಜೂರ, ಬೀಜಬಂದ್, ತಾಲಮುಖಾನಾ, ನೆಲಗುಂಬಳ, ತ್ರಿಫಲೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧ ಅರ್ಧತೊಲೆ, ಕುಟ್ಟಿ ಕೋಧಿನಿ, ಪಕ್ಕಾ ೫ ಕೇರು ಆಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಬೋವಾಮಾಡುವದು. ೨ ಕೇರು ಕೇವವಿರುವಾಗ ೨೦ ತೊಲಾ ತುಪ್ಪ ೧೬ ತೊಲಾ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಬೆರಸಿ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಪಾಕಮಾಡಿ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಪ್ರಮಾಣ ಗೋಲಿನಾಡಿ ದಿನವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರಸಿದ ಆಕಳಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾಬರಲು ಮಹಾ ಕಾಮೋತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವದು.

೪೦ ತೊಲಾ ನೆಲಗುಂಬಳಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ಜೂರ್ಣಿಸಿ ತುಳಸೀರಸದಲ್ಲಿ ಅರಿಯುತ್ತಾ, ನೆರಳಲ್ಲಿ ಲೂಗಿಸುತ್ತಾ ೩ ಭಾವನೆ ಮಾಡುವದು. ಆಕಳಹಾಲು

ವೀಳ್ಯದೊಡೆಯ ಜತೇಲಿ ಸೇವಿಸುವದು. ಧಾತುವೃದ್ಧಿ, ಹರಿವಾಗುವದು, ರಕ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಗುವದು.

ಬೂರಗದಬೀಜ ೪೦ ತೊಲಾ, ೫ ಶೇರು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಜತುರ್ಥಾಂಕ ವುಳಿಯುವಂತೆ ಬತ್ತಿಸುವದು. ಆಮೇಲೆ ಆ ಬೀಜಗಳು ತೆಗದುಕೊಂಡು ಜಾವಿತ್ತಿ, ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ ತಲಾ ೧-೧ ತೊಲೆ, ಶತಾವರಿ ೧ ತೊಲೆ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ ೧೦ ತೊಲೆ, ನಿಗುಂಡಿ, ಮುಂಡಿ, ಭಾರಂಗಿ, ಗರಗ ಇವು ೧-೧ ತೊಲಾ ಎಲ್ಲಾ ಕುಟ್ಟಿ, ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ೧-೧ ತೊಲೆಯ ಗೋಲಿ ಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದು, ಮಲಗುವಾಗ ರಾತ್ರಿ ೧ ಗೋಲಿ ತಿಂದು ಅರ್ಧಶೇರು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆಹಾಕಿ ಕುಡಿಯುವದು. ಧಾತುವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು, ವೃ ನೂ ತರುಣನಾಗುವನು.

ಧಾತುವೃದ್ಧಿಗೆ ಮೂರ್ಜಾ.

ಜಾಫಲ, ಜಾವಿತ್ತಿ, ಲವಂಗ, ರೂಮಿಮಸ್ತಕಿ, ಚೇನಾಕರ್ಪೂರ, ಆಕಳಕರೆ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗಪತ್ರಿ, ಅಗರು, ತಗರ, ವಂಕಲೋಚನ, ಶ್ರೀಗಂಧ ಮುಡಿವಾಳ, ಕಚೋರ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಎಳ್ಳು. ನಸುಗುನ್ನೀಬೀಜ, ಸಾಲಮವಿತ್ತಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಬಾದಾಮಿ, ಅಖರೋಟ ಬರ್ಜಾರ, ಹತ್ತಿಯಬೀಜದ ಪೊಪ್ಪು, ಮೂಲಂಗಿಬೀಜ, ಕೊಳವಳಕೆಬೀಜ, ಬೀಜಬಂದ್, ನೆಗ್ಗಿಲು, ಶತಾವರಿ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ಇಂದ್ರಿಯವ, ಜೇಷ್ಠಮಧು ನಾಗಕೇಸರ, ಸೊಗದೆ, ಮೋಚರಸ, (ಬೂರಗದಬಂಕೆ) ನೆಲಕುಂಬಳ, ಕುಲೀಂ ಜನ, ಸ್ನಾಹಜೇರಿಗೆ, ಬಿಳೀಜೇರಿಗೆ, ಕಮಲಗಡ್ಡೆ, ಧನಿಯಾ, ಶಿಲಾಜಿತು ಇವೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧ ಅರ್ಧ ತೊಲಾ, ಆಕಳತುಪ್ಪ ಸಮತೂಕ, ಇದರ ದ್ವಿಗುಣ ಸಕ್ಕರೆ, ಈ ಎಲ್ಲಾ ಔಷಧಿ ಕುಟ್ಟಿ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಗತಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿಯುವದು, ಅನಂತರ ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಅವಲೇಹಮಾಡಿ ಬಾದಾಮಿ, ಪಿಸ್ತಾ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಬರ್ಜಾರ ಹಾಕಿ ಸೇವಿಸುವದು. ಪ್ರಮಾಣ ೧-೧ ತೊಲಾ, ಮೇಲೆ ಸಕ್ಕರೆಹಾಕಿದ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದು, ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು, ಅಪರಿಮಿತ ವೀರ ವುಂಟಾಗುವದು.

ಅಶ್ವಗಂಧಿ ೧೬ ತೊಲಾ ಪುಡಿಮಾಡಿ ೪ ತೊಲಾ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿಯುವದು. ತದನಂತರ ಇದಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾ ೫ ಶೇರು ಹಾಲು ಹಾಕಿ ಬೋವಾಮಾಡುವದು. ಅದಕ್ಕೆ—ಶುಂಠಿ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಮೆಣಸು, ಲವಂಗಪತ್ರಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಬಾಳೆಯಗಡ್ಡೆ, ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗೀ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ರಕ್ತಚಂದನ ವಂಗಭಸ್ಮ, ಶಿಲಾಜಿತು, ಜಾಫಲ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಕಚೋರ, ಜಾವಿತ್ತಿ, ವಂಕಲೋಚನ, ಸ್ನಾಹಜೇರಿಗೆ, ಜೇರಿಗೆ, ಚೇನಾಕರ್ಪೂರ, ಸೊಗದೆ

ಅಭ್ಯುಕ್ತಭಕ್ತ, ರುಮ್ಮಿಮಸ್ತಕೀ, ನಸುಗುನ್ನೀಬೀಜ, ಕೊಳವಳಕೆಬೀಜ, ಬೀಜಬಂದ್, ಕಮಲಗಡ್ಡೆ, ತವಹ್ಲೀರ, ಶತಾವರಿ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ಲಕ್ಕಿ, ಗರಗ ಇವೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧ ಅರ್ಧ ತೊಲಾ, ಕುಟ್ಟಿ ಕೋಧಿಸಿ ಸಕ್ಕರೆ ೪ ಶೇರಿನ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಕಿ ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ೧-೧ ತೊಲಾದಂತೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಪಥ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಪ್ರಮೋಹ ನಾಶವಾಗುವದು, ವೀರ್ಯಪ್ರವಾಹವುಂಟಾಗುವದು, ಅತಿಪುಟ್ಟಿ.

ಜೋವಚೆನ್ನಿ, ಮುಲತಾನಿ, ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಮೋಚರಸ (ಬೂರ ಗದಬಂಕೆ), ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಸೋಪು ಇವೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧ ಅರ್ಧ ತೊಲಾ, ಕುಟ್ಟಿ ಕೋಧಿಸಿ ಪಕ್ಕಾ ೧ ಶೇರು ಆಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪಾಕಮಾಡುವದು. ಅರ್ಧಶೇರು ಬಾಕಿ ಉಳಿದಾಗ ಅರ್ಧಶೇರು ಜೇನುತುಪ್ಪ ೧ ಶೇರು ಸಕ್ಕರೆಪಾಕದಲ್ಲಿ ಮೋ ಲಿನದೆಲ್ಲಾ ಹಾಕಿ, ಪಾಕಮಾಡಿ ದಿನ ಅರ್ಧ ಅರ್ಧ ತೊಲಾದಂತೆ ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಮಹಾ ಕಾಮೋದ್ದೀಪನವಹುದು.

ಅಶ್ವಗಂಧಿ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಬ್ರಹ್ಮದಂಡಿ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಲಕ್ಕಿ ಅರ್ಧ ತೊಲಾ, ಸಕ್ಕರೆ ೨೦ ತೊಲಾ, ಶೇರಿಸಿ ಆಡಿನಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ೩ ದಿನ ಸೇವಿಸಿದರೆ ನವುಂಸಕನೂ, ಕಾಮಿಯಾಗುವನು.

ವಂಶಲೋಚನ, ಭಂಗಿ (ಇದನ್ನು ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿಯು ವದು) ಸಕ್ಕರೆ ಸಮತೂಕ ಈ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ೨೦ ದಿನ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಧಾತು ಫಟ್ಟಿಯಾಗುವದು.

ಮೋಚರಸ, ಮೆಣಸು, ಶತಾವರಿ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಸ್ಯಾಹಜೇರಿಗೆ, ಜೇರಿಗೆ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ರುಮ್ಮಿಮಸ್ತಕಿ, ಹೂಲೀಬೇರು, ಯಾ ಲಕ್ಕಿ, ಲಕ್ಕಿ, ಅಮೃತಸಾರ, ಉದ್ದಿನಬೇಳೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಭಾರಂಗಿ, ಲವಂಗ, ಶತಾವರಿ, ಶುಂಠಿ, ಮುಂಡೀ, ಗರಗ, ದಾಲಚೆನ್ನಿ, ಚಿರಾಂಜೆ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಖರ್ಜೂರ, ಬೀಜಬಂದ್, ತಾಲಮುಖಾನಾ, ನೆಲಗುಂಬಳ, ತ್ರಿಫಲೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧ ಅರ್ಧತೊಲೆ, ಕುಟ್ಟಿ ಕೋಧಿಸಿ, ಪಕ್ಕಾ ೫ ಶೇರು ಆಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಖೋವಾನಾಡುವದು. ೨ ಶೇರು ಶೇಷವಿರುವಾಗ ೨೦ ತೊಲಾ ತುಪ್ಪ ೧೬ ತೊಲಾ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಬೆರಸಿ ಫಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಪಾಕಮಾಡಿ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಪು ಮಾಣ ಗೋಲಿನಾಡಿ ದಿನವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರಸಿದ ಆಕಳಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರಲು ಮಹಾ ಕಾಮೋತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವದು.

೪೦ ತೊಲಾ ನೆಲಗುಂಬಳಗಡ್ಡೆ ಯನ್ನು ಚೂರ್ಣಿಸಿ ತುಳಸೀರಸದಲ್ಲಿ ಅರಿ ಯುತ್ತಾ, ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸುತ್ತಾ ೪ ಭಾವನೆ ಮಾಡುವದು. ಆಕಳಹಾಲು

ಪಕ್ಕಾ ಹಿ ಶೇರಿನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಹಾಕಿ ಪಾಕಮಾಡುತ್ತಾ ೨ ಶೇರು ಶೇಷವಿದು ವಾಗ ೪೦ ತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಲೇಹ್ಯ ಪಾಕಮಾಡಿ ೩ ಪಾಲುಮಾಡಿ ೩ ದಿನ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅಪರಿಮಿತ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯಹುದು.

ಕಸ್ತೂರಿ, ಕೇಸರಿ, ಜಾವತ್ರಿ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಆಕಳಕರೆ, ಲವಂಗ, ಅಗಂಧಿ, ಮೂಲಂಗಿಯಬೀಜ, ರುಮ್ಪಿ ಮುಸ್ತಕಿ, ಮೆಣಸು, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗವತ್ರಿ, ಶತಾವರಿ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಸಾಲಮ್ಪಿಶ್ರಿ, ಬೀಜಬಂದ್, ನೆಗಿಲು, ಅಜಾಮೋದ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಪತಿಶೇಖೇರು, ಸಮುದ್ರಫೇನ, ಸಮುದ್ರಕೋಷ, ಅಮೃತಸಾರ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಇಂದ್ರಿಯವ, ಇಸಬಂದ್, ಮೋಡಿ, ಕಮಲಗಡ್ಡೆ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಕುಟಿ ಶೋಧಿಸಿ, ೮೦ ತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆ ಶೇರಿಸಿ ದಿನವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ೧-೧ ತೊಲಾ ಜೂರ್ನ್ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಹಾಲುಕುಡಿಯುವದು. ಧಾತುಪುಷ್ಕಿಯಾಗುವದು. ದಶಸ್ತ್ರೀ ಸಹವಾಸ ಮಾಡುವನು.

ಜೋಪಹೇನಿ, ಮೋಚರಸ, ಸೋಪು, ಗಜಪಿಪ್ಪಲಿ, ಗಾಜರಬೀಜ, ಸಲಗಮಬೀಜ, ತೇಜಬಲ, ಇಂದ್ರಿಯವ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಶತಾವರಿ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ಬೂರಗದಬೀಜ, ಚಳ್ಳೇಬೀಜ, ಸಾಲಮ್ಪಿಶ್ರಿ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಕೊಳವಳಕೆಬೀಜ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಮಜ್ಜೆಗೆಗಡ್ಡೆ (ಹಲವುಮಕ್ಕಳ ಬೇರು), ೨ ಬಗೆ ನೆಗಿಲು, ಭಾರಂಗಿ, ಗರಗ, ಚಿರಾಂಜಿ, ಕಮಲಗಡ್ಡೆ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧ ಅರ್ಧತೊಲೆ ಜೂರ್ನ್‌ಗಿ, ಶೋಧಿಸಿ, ಹಿ ಪಕ್ಕಾ ಶೇರು ಆಕಳಹಾಲನ್ನು ಮೊದಲು ಘಟ್ಟ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದು ೧ ಶೇರು ಉಳಿದಾಗ ಈ ಜೂರ್ಣವನ್ನು ಹಾಕಿ ೮೦ ತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಲೇಹ್ಯಪಾಕದಂತೆ ತಯಾರ್ಪಾಡಿ ದಿನವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ೧-೧ ತೊಲೆಯಂತೆ ಸೇವಿಸುವದು. ಅತಿಕಾಮಿಯಹನು.

೨ ನೆಗಿಲು, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಬೀಜಬಂದ್, ಶತಾವರಿ, ನೆಲಗುಂಬಳ, ಕೊಳವಳಕೆಬೀಜ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಆಡುಸೋಗೇಬೇರು, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿಸಾರ, ರಕ್ತಚಂದನ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗವತ್ರಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ತ್ರಿಫಲೆ, ನಾಗಕೇಸರ, ಬೂರಗದಬೀಜ, ನೆಲಗುಳ್ಳದಬೇರು ಇವೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಕುಟಿ, ಶೋಧಿಸಿ, ಪಕ್ಕಾ ಹಿ ಶೇರು ಹಾಲು ಘಟ್ಟ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದು ೧ ಶೇರು ಉಳಿದಾಗ ಈ ಜೂರ್ಣ ಹಾಕಿ ೨ ಶೇರು ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಲೇಹಮಾಡಿ ದಿನವೂ ೧-೧ ತೊಲಾದಂತೆ ೨ ಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸುವದು. ಧಾತು ಪುಷ್ಕಿ, ಪರಾಕ್ರಮ, ತೇಜಸ್ಸು ಉಂಟಾಗುವದು.

ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ಶತಾವರಿ, ರತ್ನಜ್ಯೋತಿ, ಅಜಮೋದ, ಬೂರಗದ ಬೆಂಕಿ, ಹಲವುಮಕ್ಕಳಬೇರು, ಬೂರಗದಬೇರು, ಸಮುದ್ರಕೋಷ, ತಾಲಮ

ಖಾಸಾ, ಬೀಜಬಂದ್, ಪಿಸ್ತಾದಹೂವು, ಕೊತ್ತುಂಬರಿ ಮೇಲಿನ ಪಿಪ್ಪಲೆತಗದ ಅಕ್ಕಿ, ದೇಶೀನೆಗ್ಗಿಲು, ರೂಮಿಮಸ್ತಕಿ, ವಂಶಲೋಚನ, ಸಾಲಂಮಿತ್ರಿ, ಕಕಾಕುಲಮಿಸ್ತಿ, ಉತ್ತರಣಿಬೀಜ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ ಇವೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧ ಅರ್ಧ ತೊಲಾ; ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಜಾಫಲ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಶೀತಲಚೀನಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಕಾಲು ಕಾಲು ತೊಲಾ, ಬೇಲಖಡಿ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಚೇನಿಯಾಗೋಂದ್ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಜಾಲೀಗೋಂದ್ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಪಿಸ್ತಾ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಅಖರೋಟಿನವಪ್ಪು ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಬಣಕೊಬ್ಬರಿ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಬಾದಾಮಿನವೊಪ್ಪು ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಬೆರಾಂಜಿ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಕುಟ್ಟಿ ಕೋಧಿಸಿ ಜೇನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮಾಜಾ ಪಾಕಮಾಡುವದು. ದಿನವೂ ಒಂದೊಂದು ತೊಲಾ ದಂತೆ ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯ ಸೇವಿಸಿದರೆ ವೀರ್ಯ ಪ್ರಬಲವಾಗುವದು.

ತಾಲಕೇಶ್ವರ ಕಾಲುತೊಲಾ, ವಂಗಭಸ್ತ ಕಾಲುತೊಲಾ, ದೂಧೀಗಿಡದ ಸಮೂಲ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಎಳ್ಳು ಕುಟ್ಟಿದ್ದು ಮುಕ್ಕಾಲುತೊಲಾ, ಬೀಜಬಂದ್ ಮುಕ್ಕಾಲುತೊಲಾ, ಅನೆನೆಗ್ಗಿಲು ಮುಕ್ಕಾಲುತೊಲಾ, ಕುಂಠಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ತೊಲಾ, ಮೇಣಸು ಮುಕ್ಕಾಲುತೊಲಾ, ಬೆಲ್ಲ ೫ ತೊಲಾ, ಮೇಲಿನ ಜಿನಸುಗೆ ೪ನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಕೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಗೋಲೀಕಟ್ಟುವದು. ದಿನವೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೧ ಗೋಲಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಹುಳಿ ಕಲದಿ ವರ್ಜ್ಯವಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆವಫ್ಯದಲ್ಲಿ ದ್ದರೆ ಮಹಾ ಕಾಮಶಕ್ತಿಯಹುದು.

ಖುರಾಸಾನಿ ಅಜವಾನ, ಬೇನೀಕರ್ಪೂರ, ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ, ಬೀಜ ಬಂದ್, ಆಕಳಕರೆ, ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿದ ಇಂಗುಳೀಕ, ಮಾಜಾಫಲ (ಮಾಯಿ ಪಾಳ), ಪಟಕ, ಯಣ್ಣಿ ಬೆಳಿಗಾರ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮತೂಕ, ಕರ್ಪೂರವಿನಾ ಉಳಿದವುಗಳನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಕೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಕರ್ಪೂರವನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ನಿಂಬೆ ಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಸಣ್ಣಗೆ ಗೋಲೀಮಾಡಿಡುವದು. ೧ ಗೋಲಿ ತೊಗರಿ ಕಾಳನಪ್ಪು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸೇವಿಸುವದು. ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಧಾತುವಿಕಾ ರವೂ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ಗೋಧಿ ಕಡ್ಲೆ ಮತ್ತು ತುಪ್ಪ ಇವೇ ಪಠ್ಯ. ಹುಳಿ, ಕಲದಿ, ಮೈಥುನವರ್ಜ್ಯ. ಮಹಾ ಪುಷ್ಪಿಯುಂಟಾಗಿ, ತೇಜಸ್ಸು, ಬಲ, ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು.

ಬಾದಾಮಿ, ಕೇಸರಿ, ಸಣ್ಣ ಮಾಯಿಪಾಳದಕಾಯಿ, ಜಾವತ್ರಿ, ಇವನ್ನು ಸಮವಾಗಿ ಚೂರ್ನಿಸಿ, ಕೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿಯೂ, ತಿಲತ್ಯ ಲದಲ್ಲಿಯೂ ಆರಿಯುವದು. ಪಿಸ್ತಾ, ಬೆಲ್ಲ ಇವನ್ನು ಕೇರಿಸಿ ಅರದು ಗೋಲಿ ಸಣ್ಣಗೆ ಕಟ್ಟಿ ದಿನವೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೧ ಗೋಲಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಹುಳಿಕಲದಿ ವರ್ಜ್ಯ ಹಾಸಿಗೆವಫ್ಯದಲ್ಲಿರುವದು. ಧಾತುಪುಷ್ಪಿಯಹುದು.

ಪಕ್ಕಾ ೫ ಶೇರಿನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಹಾಕಿ ಪಾಕಮಾಡುತ್ತಾ ೨ ಶೇರು ಶೇವನಿರು
ವಾಗ ೪೦ ತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರಸಿ ಲೇಹ್ಯ ಪಾಕಮಾಡಿ ೩ ಪಾಲುಮಾಡಿ
ದಿನ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅವರಿಮಿತ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು.

ಕಸೂರಿ, ಕೇಸರಿ, ಜಾವತ್ರಿ, ದಾಲಚೆನ್ನಿ, ಆಕಳಕರೆ, ಲವಂಗ, ಆ
ಗಂಧಿ, ಮೂಲಂಗಿಯಬೀಜ, ರುಮ್ಮಿಮಸ್ತಕಿ, ಮೆಣಸು, ದಾಲಚೆನ್ನಿ, ಲವ
ಗವತ್ರಿ, ಕತಾವರಿ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಸಾಲಮಿಶ್ರಿ, ಬೀಜಬಂದ್, ನೆ
ಲು, ಅಜಾಮೋದ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಠತೇಬೇರು, ಸಮುದ್ರಫೇನ, ಸಮುದ್ರಕೋಪ
ಅಮೃತಸಾರ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಇಂದ್ರಯವ,
ಇಸಬಂದ್, ಮೋಡಿ, ಕಮಲಗಡ್ಡೆ, ಇನೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಕುಟ
ಕೋಧಿಸಿ, ೮೦ ತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆ ಶೇರಿಸಿ ದಿನವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ೧-೧ ತೊಲಾ
ಜೂರ್ನ್ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಹಾಲುಕುಡಿಯುವದು. ಧಾತುಪುಷ್ಪಿಯಾಗುವದು
ದಶಸ್ತ್ರೀ ಸಹವಾಸ ಮಾಡುವನು.

ಜೋಪಚೇನಿ, ಮೋಚರಸ, ಸೋಫ್ರ, ಗಜಪಿಪ್ಪಲಿ, ಗಾಜರಬೀಜ
ಸಲಗಮಬೀಜ, ತೇಜಬಲ, ಇಂದ್ರಯವ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಕತಾವರಿ, ನೆಲತಾಟ
ಗಡ್ಡೆ, ಬೂರಗದಬೀಜ, ಚಳ್ಳೇಬೀಜ, ಸಾಲಮಿಶ್ರಿ, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಕೊಳ
ವಳಕೆಬೀಜ, ದಾಲಚೆನ್ನಿ, ಮಜ್ಜೆಗೆಗಡ್ಡೆ (ಹಲವುಮಕ್ಕಳ ಬೇರು), ೨ ಬಗೆ
ನೆಗ್ಗಿಲು, ಭಾರಂಗಿ, ಗರಗ, ಚಿರಾಂಜಿ, ಕಮಲಗಡ್ಡೆ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಇ
ಲ್ಲಾ ಅರ್ಧ ಅರ್ಧತೊಲೆ ಜೂರ್ನಿಸಿ, ಕೋಧಿಸಿ, ೫ ಪಕ್ಕಾ ಶೇರು ಆಕಳಹಾಲನ್ನು
ಮೊದಲು ಘಟ್ಟಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದು ೧ ಶೇರು ಉಳಿದಾಗ ಈ ಜೂರ್ಣವನ್ನು
ಹಾಕಿ ೮೦ ತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಲೇಹ್ಯಪಾಕದಂತೆ ತಯಾರಾಡಿ ದಿನವೂ ೨
ಹೊತ್ತು ೧-೧ ತೊಲೆಯಂತೆ ಸೇವಿಸುವದು. ಅತಿಕಾಮಿಯಹನು.

೨ ನೆಗ್ಗಿಲು, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಬೀಜಬಂದ್, ಕತಾವರಿ, ನೆಲಗುಂಬಳ,
ಕೊಳವಳಕೆಬೀಜ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಆಡುಸೋಗೇಬೇರು, ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಅಮೃ
ತಬಳ್ಳಸಾರ, ರಕ್ತಚಂದನ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗವತ್ರಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಹಿವ್ವಲಿ
ತ್ರಿಫಲೆ, ನಾಗಕೇಸರ, ಬೂರಗದಬೀಜ, ನೆಲಗುಳ್ಳದಬೇರು ಇನೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧ
ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಕುಟ್ಟಿ ಕೋಧಿಸಿ, ಪಕ್ಕಾ ೫ ಶೇರು ಹಾಲು ಘಟ್ಟಮಾಡುತ್ತಾ
ಬಂದು ೧ ಶೇರು ಉಳಿದಾಗ ಈ ಜೂರ್ಣ ಹಾಕಿ ೪ ಶೇರು ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ
ಲೇಹಮಾಡಿ ದಿನವೂ ೧-೧ ತೊಲಾದಂತೆ ೨ ಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸುವದು. ಧಾತು
ಪುಷ್ಪಿ, ಪರಾಕ್ರಮ, ತೇಜಸ್ಸು ಉಂಟಾಗುವದು.

ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ಕತಾವರಿ, ರತ್ನಜ್ಯೋತಿ, ಅಜಮೋದ, ಬೂರಗದ
ಬಂಕೆ, ಹಲವುಮಕ್ಕಳಬೇರು, ಬೂರಗದಬೇರು, ಸಮುದ್ರಕೋಪ, ತಾಲವ

ಖಾನಾ, ಬೀಜಬಂದ್, ಪಿಸ್ತಾದಹೂವು, ಕೊತ್ತುಂಬರಿ ಮೇಲಿನ ಹಿಪ್ಪೇತಗಪ್ಪೆ, ದೇಶೀನೆಗ್ಗಿಲು, ರೂಮಿಮಸ್ತಕಿ, ವಂಶಲೋಚನ, ಸಾಲಮಿಶ್ರಿ, ಕಾಕುಲಮಿಸ್ತಿ, ಉತ್ತರಣಿಬೀಜ, ಧಾತಕೇಕುಸುಮ ಇವೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧ ಅರ್ಧ ತೊಲಾ; ಭದ್ರಮುಸ್ತ, ಜಾಫಲ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ದಾಲಚೆನ್ನಿ, ಶೀತಲಚೇನಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಕಾಲು ಕಾಲು ತೊಲಾ, ಪೇಲಖಡೀ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಚೇನಿಯಾಗೋಂದ್ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಜಾಲೀಗೋಂದ್ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಪಿಸ್ತಾ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಅಖರೋಟಿನಪು ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಬಣಕೊಬ್ಬರಿ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಬಾದಾಮಿನಪು ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಚೆರಾಂಜಿ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಕುಟ್ಟಿ ಕೋಧಿಸಿ ಜೇನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಜಾ ಪಾಕಮಾಡುವದು. ದಿನವೂ ಬಂದೊಂದು ತೊಲಾ ದಂತೆ ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯ ಸೇವಿಸಿದರೆ ವೀರೈ ಪ್ರಬಲವಾಗುವದು.

ತಾಲಕೇಶ್ವರ ಕಾಲುತೊಲಾ, ವಂಗಭಸ್ತ ಕಾಲುತೊಲಾ, ದೂಧೀಗಿಡದ ಸಮೂಲ ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಎಳ್ಳು ಕುಟ್ಟಿದ್ದು ಮುಕ್ಕಾಲುತೊಲಾ, ಬೀಜಬಂದ್ ಮುಕ್ಕಾಲುತೊಲಾ, ಆನೆನೆಗ್ಗಿಲು ಮುಕ್ಕಾಲುತೊಲಾ, ಕುಂಠಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ತೊಲಾ, ಮೇಣಸು ಮುಕ್ಕಾಲುತೊಲಾ, ಬೆಲ್ಲ ೫ ತೊಲಾ, ಮೇಲಿನ ಜನಸುಗೆ ಳನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಕೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಗೋಲೀಕಟ್ಟುವದು. ದಿನವೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೧ ಗೋಲಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಹುಳಿ ಕಲದಿ ವಜ್ರ್ಯವಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ದ್ದರೆ ಮಹಾ ಕಾಮಶಕ್ತಿಯಹುದು.

ಖುರಾಸಾನಿ ಅಜವಾನ, ಚೇನೀಕರ್ಪೂರ, ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ, ಬೀಜ ಬಂದ್, ಆಕಳಕರೆ, ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿದ ಇಂಗಳೀಕ, ಮಾರ್ಜಾಫಲ (ಮಾಯಿ ಪಾಳ), ಪಟಕ, ಯಣ್ಣೆ ಬೆಳೆಗಾರ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮತೂಕ, ಕರ್ಪೂರವಿನಾ ಉಳಿದವುಗಳನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಕೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಕರ್ಪೂರವನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ನಿಂಬೆ ಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೆರ್ದಿಸಿ ಸಣ್ಣಗೆ ಗೋಲೀಮಾಡಿಡುವದು. ೧ ಗೋಲಿ ತೊಗರಿ ಕಾಳಿನಪು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸೇವಿಸುವದು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಧಾತುವಿಕಾ ರವೂ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ಗೋಧಿ ಕಡ್ಲೆ ಮತ್ತು ತುಪ್ಪ ಇವೇ ಪಕ್ಕ. ಹುಳಿ, ಕಲದಿ, ಮೈಥುನವಜ್ರ್ಯ. ಮಹಾ ಪುಷ್ಟಿಯುಂಟಾಗಿ, ತೇಜಸ್ಸು, ಬಲ, ವೀರೈವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು.

ಬಾದಾಮಿ, ಕೇಸರಿ, ಸಣ್ಣ ಮಾಯಿಪಾಳದಕಾಯಿ, ಜಾವತ್ರಿ, ಇವನ್ನು ಸಮವಾಗಿ ಜೂರ್ನಿಸಿ, ಕೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿಯೂ, ತಿಲತೈಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅರಿಯುವದು. ಪಿಸ್ತಾ, ಬೆಲ್ಲ ಇವನ್ನು ಕೇರಿಸಿ ಅರದು ಗೋಲಿ ಸಣ್ಣಗೆ ಕಟ್ಟಿ ದಿನವೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೧ ಗೋಲಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಹುಳಿಕಲದಿ ವಜ್ರ್ಯ ಹಾಸಿಗೆಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವದು. ಧಾತುಪುಷ್ಟಿಯಹುದು.

ತಾಲಮುಖಾನಾ, ಆನೆನೆಗ್ಗಿಲು, ಸಮುದ್ರತೋಷ, ಅಡಕೆ, ಜಾಡೆ, ಮೇಣ, ಬೂರಗದಚಕ್ಕೆ, ಸ್ನಾಹಮುಸಲೀ, ಕತಾವರಿ, ಬೀಜಬಂದ್, ಕವಲಗಡ್ಡೆ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಕಾಲು ಕಾಲುತೊಲಾ, ಇವು ಜೊರ್ನಿಸಿ ಇವುಗಳಜಾ ೨೦ ತೊಲಾ ಆಲದಬೆಳೆಲುಜೋಣ, ೨೦ ತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ನಿತ್ಯವೂ ಸೇವಿಸುವದು. ಮಹಾಪುಟ್ಟಿಯಹುದು.

ತಾಲಮುಖಾನಾ ೧ ತೊಲಾ, ಆನೆನೆಗ್ಗಿಲು ೧ ತೊಲಾ, ಪಿಲಾಚು ತೊಲಾ, ಇದಕ್ಕೆ ೪ ತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆ ಶೇರಿಸಿ ೧೪ ಪಾಲುಮಾಡಿ ೬ ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತಿನಂತೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿದರೆ ಮಹಾ ಕಾಮೋತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವದು.

ತಾಲಮುಖಾನಾ, ದಾಲಚೆನ್ನಿ, ಚೇಸಿಯಾಗೋಂದ್ ಇವು ಸಮತೂ ಜೊರ್ನಿಸಿ, ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಇದರ ೨ ರಷ್ಟು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಚನ್ನಾ ರದು ದಿನವೂ ಅರ್ಧ ಅರ್ಧತೊಲೆ ಗೋಲಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವ ವಿಧಾನ—ಮೊದಲನೇ ದಿನ ೬ ರೂಪಾಯಿ ತೂಕದಿಂದ ದಿನ ೬ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಬಂದು ೧೦ ತೊಲಾಕ್ಕೆ ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವದು. ಪಠ್ಯದಿಂದಿರ ಬೇಕು. ೨೫ ದಿನ ಹೀಗೆ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅಪರಿಮಿತ ಧಾತುವೃದ್ಧಿಯಹುದು.

ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗವತ್ರೆ, ವಂಶಲೋಚನ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಕಿಸಮಿಸ್, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ೧-೧ ತೊಲೆ, ಕುಟ್ಟಿ ಶೋಧಿಸಿ, ಸಕ್ಕರೆ, ಜೇಷ್ಠಮಧು ಖರ್ಜೂರ ಇವು ಅರ್ಧ ಅರ್ಧ ತೊಲೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಶೇರಿಸಿ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಅರ್ಧ ತೊಲೆಯ ಗೋಲಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಒಂದೊಂದು ಗೋಲಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಸೇವಿಸಿದರೆ—ರಕ್ತ ಪಿತ್ತ, ಕಾಸ ಶ್ವಾಸ, ಪಿತ್ತ ಜ್ವರ, ಬಿಕ್ಕಳಕೆ, ಮೂರ್ಛಾ, ಮಂದಾಗ್ನಿ, ಭ್ರಮೆ, ದಾಹ, ನರಗಳಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪು ದಿಂದ ಶೂಲಿ, ಆರುಚಿ, ಸ್ವರಭಂಗ, ಹ್ವಯ ಈ ರೋಗಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ, ಕಾಂತಿಯನ್ನೂ, ವೀರ್ಯ ಪಟುತ್ವವನ್ನೂ, ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನೂ ಕೊಡುವದು.

ಅಮೃತಸಾರ, ಕಾಂತಭಸ್ಮ ಇವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಬೆಣ್ಣೆ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಹ್ವಯರೋಗಹರ, ಕಾಂತಿ, ಬಲ, ವೀರ್ಯಗಳುಂಟಾಗುವವು.

ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಮೇಣಸು, ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ ಇವು ೫-೫ ತೊಲ, ನಾಗಕೇಸರಿ ೬ ತೊಲೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೧ ತೊಲಾ, ಕುಂಠಿ ೧ ತೊಲಾ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಕುಟ್ಟಿ ಶೋಧಿಸಿ ದ್ವಿಗುಣ ಸಕ್ಕರೆಬೆರೆಸಿ, ದಿನವೂ ೧ ತೊಲೆಯಷ್ಟು ಜೇನಿನಲ್ಲಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಬೇರೆಬೇರೆ ಅನುಪಾನದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಸೇವಿಸಿ

೬ ಕು ಪೈ ದ್ಯ ಸಂ ಜೀ ವ ಶೀ .

ತ್ತಾ ಬಿಂದರೆ—ರಾಜರೋಗ, ಅರುಚಿ, ಕೃಶತ್ವ, ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ಜ್ವರಗಡ್ಡೆ, ಮೋಳೆಜಾಡ್ಯ, ವಮನ, ಕಂಠರೋಗ ಇವೆಲ್ಲಾ ನಾಶವಹುದು, ಬಲವು ಬಿಟ್ಟಪ್ರದ. ಅಮಿತ ವೀರ್ಯವುಂಟಾಗುವದು.

ಚೈ ವ ನೆ ಪ್ರಾ ಕ್ಯಾ ವ ಲೇ ಹ .

ಬಲಿತು ವಕ್ಸವಾದ ಹಿಂ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ನೀರಲ್ಲಿ ಪಾಕಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ರಸವನ್ನು ತೆಗೆಯುವದು. ಆ ರಸದಲ್ಲಿ ಹಿಂ ತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆಶೇರಿನಿ ಪಾಕಮಾಡುವದು. ಇದು ಘಟೈಯಾಗುತ್ತಾ ಬಿಂದಮೇಲೆ—ಮುನಕ್ಕಾ, ಕಿಸಮಿಸಾ, ಅಗರು, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಕಮಲಗಡ್ಡೆ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಅಳಲೇಕಾಯಿಶಿಪ್ಪೆ, ಕಾಕೋಲೀ, ಹ್ವೇರಕಾಕೋಲೀ, ಖುದ್ದಿ, ವೃದ್ಧಿ, ಮೇದಾ, ಮಹಾಮೇದಾ, ಜೀವಕ, ಋಷಭಕ, ಅಮೃತಸಾರ, ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗೀ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಕಾಕೋರ, ಆಡುಸೋಗಿ, ನೆಲಗುಂಬಳ, ಚೆಟ್ಟಾ ಮುಟ್ಟು, ದಶಮೂಲ, ತುಂಗ ಮುಸ್ತಿ ಈ ಔಷಧಗಳೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧಅರ್ಧತೊಲೆ ಅತ್ಯಂತ ನುಣುಗೆ ಜೂರ್ನಿಸಿ, ಶೋಧಿಸಿ, ಮೇಲಿನ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿರಸ ಸಕ್ಕರೆಪಾಕ ಮೃದುವಾಗಿ ಬಂದಿರುವಾಗ ಈ ಜೋಣಹಾಕಿ, ೬ ತೊಲಾ ಜೀನುತುಪ್ಪಹಾಕಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೧ ತೊಲೆ, ದಾಲಚೆನ್ನಿ ೧ ತೊಲೆ, ಲವಂಗವತ್ತಿ ೧ ತೊಲೆ, ನಾಗಕೇಸರ ೧ ತೊಲೆ, ಯಾಲಕ್ಕಿ ೧ ತೊಲೆ, ವಂಶಲೋಚನ ೧ ತೊಲೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ನುಣುಗೆಕುಟ್ಟಿ ಶೋಧಿಸಿ ಶೇರಿಸುವದು. ದಿನವೂ ಅರ್ಧತೊಲೆಯಂತೆ ೨ ಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಟಿರುವದು—ರಾಜರೋಗ, ಶೋಷರೋಗ, ಇವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಮಾಡಿ, ಶರೀರಕ್ಕೆ ಬಲ, ಪುಟ್ಟು, ಕಾಂತಿ, ಹಿಜಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದು. ಇದರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ವೃದ್ಧನೂ ತರುಣಸಮಾನನಾಗಿ ರತ್ನಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಈದು ಮಹಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಚೈವನಪ್ರಾಕ್ಯಾವಲೇಹವು !!!

ಕು ಮು ದೇ ಕ್ಷ ರ ರ ಸ .

ಅಭ್ರಕ ೧ ಭಾಗ, ಪಾರದ ೧ ಭಾಗ (ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶುದ್ಧಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು.) ತೂತಿಲ್ಲದಮುತ್ತು ೨ ಭಾಗ, ಶುದ್ಧಗಂಧಕ ೨ ಭಾಗ, ಮೊದಲು ಗಂಧಕರಸಗಳನ್ನು ಕಜ್ಜಲಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೂಡಿ ಗಂಜೀಲಿ ಆರಿಯುವದು. ೧ ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಮರ್ದನಮಾಡಿ ಮಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಂದು ಮುಚ್ಚಳದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಮೇಲೊಂದುಮುಚ್ಚಳ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಬಟ್ಟೆ ಸುತ್ತಿ, ಈ ಮುಚ್ಚಳಗಳನ್ನು ಉಪ್ಪುತುಂಬಿರುವ ಒಂದುಭಾಂಡದ ಉಪ್ಪಿನ ಮಧ್ಯೆ ಇಟ್ಟು ೧ ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಉರಿಹಾಕುವದು. ಸಾಂಗಶೀತಲವಾದನಂತರ ತೆಗೆದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಸರುಕಾಳುಪ್ರಮಾಣ ಪ್ರಾತಃ

ಕಾಲ ಸಕ್ಕರೆಯೊಡನೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರುವುದರಿಂದ—ರಾಜರೋಗ, ಪಿತ್ತವಿಕಾರ, ಅರುಚಿ, ಮಂದಾಗ್ನಿ, ಕಾಸಶ್ವಾಸ ಮುಂತಾದ ಸಕಲರೋಗಹರ, (ಉಪ್ಪು ಸಹ ಜ್ವರಗಡ್ಡೆಗೆ ಬೆಲ್ಲದೊಡನೆ ಕೊಡುವದು. ಯಕೃತ್ ಗುಣಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ.) ಈ ಮೇಲಿನ ರಸವು ವೀರೈವೃದ್ಧಿ, ರಕ್ತವಿಕಾಂತಿಕರ, ಅಶಕ್ತನೂ ರತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ ಪಠ್ಯದಿಂದ ೩೦ ಸೇವಿಸುವದು.

ಕಂ ದ ಪಿ ಕೇ ಕ್ವ ರ ರ ಸ .

ಶುದ್ಧ ಪಾರದ, ಶುದ್ಧ ಗಂಧಕಗಳೆರಡನ್ನೂ ಅರದು ಕಜ್ಜಲಿನಾಡಿ ಹಳದೀಕವಡೆಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬುವದು. ಅದರಬಾಯಿಗೆ ಬೆಳಗಾರದ ಸರಿ ಹಚ್ಚುವದು. ಈ ಕವಡೆಗಳನ್ನು ಬಂದು ಮುಚ್ಚಳದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮೇಲೊಂದು ಮುಚ್ಚೆ ಕವಡೆಮುಟ್ಟುನಾಡಿ ಪುಟವಿಡಲು ಭಸ್ಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಅರದು ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ನಿತ್ಯವೂ ೧ ಹೆಸರುಕಾಳವ್ಯನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲು—ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಾ, ಕಾಸ ಶ್ವಾಸ, ಸಂಗ್ರಹಣಿ, ಜ್ವರಾತಿಸಾರ ಮುಂತಾದ ಎಷ್ಟೋ ರೋಗಗಳು ನಾಶವಹುವು. ಕಾಂತಿ, ಪುಷ್ಟಿ, ವೀರೈ, ರಕ್ತ ಇವುಗಳನ್ನು ಟುಮಾಡುವದು. ರಸಶೇಷಧಿಗಳ ಸೇವನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯದಿಂದಿರಬೇಕು ಸ್ತ್ರೀಸಂಗ ಕೂಡದು. ಹುಷಾರ್ !!!

ಅಭ್ರಕಭಸ್ಮ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ, ಜಾವಿತ್ರೀ, ಮುಡಿವಾಳ, ಲವಂಗ ಪತ್ರ, ಲವಂಗ, ತಾಲೀಸಪತ್ರ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ತ್ರಿಫಲ, ಶುಂಠಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮತೂಕ ಮರ್ದಿಸಿ, ಶೋಧಿಸಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕಡ್ಲೆ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡುವನಾಡಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ೧-೧ ಗೋಲಿಯಂತೆ ತಣ್ಣೀರಿನ ಅನುಪಾನದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸುವದು—ಹೃಯ, ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ, ಶೂಲಿ, ಪ್ರಮೇಹ, ವಮನ, ಅಘ್ನ, ಪಿತ್ತ, ಅರುಚಿ, ಸಂಗ್ರಹಣಿ, ವಾತರಕ್ತ ಈ ರೋಗಗಳೆಲ್ಲಾ ಇದರಿಂದ ನಾಶವಾಗುವವು. ಶರೀರಕ್ಕೆ ಬಲ, ಪುಷ್ಟಿ, ಕಾಂತಿ, ಕಾಮೋತ್ತೇಜಕ ಕ್ಷಿಯುಂಟಾಗುವದು.

ಹಳೇಬೆಲ್ಲ ೨೦ ತೊಲೆ, ಹಪೀಶುಂಠಿರಸ ೮೦ ತೊಲೆ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಕೇರಿಸಿ ಮೃದ್ವಗ್ನಿಯಿಂದ ಚಂದ್ರಪಾಕ ಮಾಡುವದು. ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗಪತ್ರ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ, ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಹಿವ್ವೆಲಿ ಇವು ೧-೧ ತೊಲಾ ಚೂರ್ನಿಸಿ, ಆ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕೂಡಿಸಿಟ್ಟು ದಿನವೂ ೧-೧ ತೊಲಾ ದಂತೆ ತುಪ್ಪ ಅಥವಾ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರಲು—ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಾ, ಮಂದಾಗ್ನಿ, ಕಾಸ ಶ್ವಾಸ, ಅರುಚಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ನಾಶವಾಗುವವು. ಧಾತುಪುಷ್ಟಿ, ವೀರೈವೃದ್ಧಿ ಯಹುದು.

ಆಡಿಸ ಹಾಲು ಅರ್ಧಪಾವು, ಅರಪಾವು ನೀರುಬೆರೆಸಿ ಕಾಯಿಸುತ್ತಾ ಮೊದಲಾದಿನ ೪ ಹಿವ್ವಲಿ ಚೂರ್ನಿಸಿ ಹಾಕುವದು, ದಿನವೂ ೧-೧ ಹಿವ್ವಲಿ ಜಾಸ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ೪೦ ಹಿವ್ವಲಿವರಿಗೆ ಏರಿಸುತ್ತಾ ಹಾಗೆಯೇ ಬಂದೊಂದು ಇಳಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಈ ಚೂರ್ನಿಹಾಕಿ ಹಾಲುಮಾತ್ರ ನಿಂತು, ನೀರಲ್ಲಾ ಬತ್ತಿ ಹೋದನಂತರ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರುವದು. ದಿನ ಬಂದೇಹೊತ್ತು. ಇದ ರಿಂದ—ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಿ, ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ ಇವು ನಾಶವಾಗುವವು. ವೀರೈವೃದ್ಧಿ ಬಲಕಾಂತಿಯುಂಟಾಗುವದು.

೪೨೦ ತೊಲಾ ದ್ವೀಪದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಇದನ್ನು ೪೦ ಪಕ್ಕಾಕೇರು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಥಾಂಶ ಕಷಾಯಕಾಶಿ, ಅದನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ ಹಳೇಬೆಲ್ಲ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಹಾಕಿ—ವಾಯುವಿಳಂಗೆ, ಪ್ರಿಯಂಗುವುಷ್ಟು, ದಾಲಜಿನ್ನಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಪತ್ರ ಜ, ನಾಗಕೇಸರ ಇವೆಲ್ಲಾ ೧-೧ ತೊಲೆಯಂತೆ ಚೂರ್ನಿಸಿ ಕೂಡಿಸಿ ಮದಿರಾ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದರ ಅರ್ಕ್‌ತೆಗದು ದಿನವೂ ಅರ್ಧಅರ್ಧತೊಲೆಯಂತೆ ಸೇವಿ ಸುತ್ತಾ ಬರಲು—ರಾಜರೋಗ, ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ ದೂರವಾಗುವವು. ಕಾಂತಿ, ಪುಷ್ಪಕರ.

ಅಗಸ್ಯಹರೀತಕೀ .

ದಶಮೂಲ, ನಸುಗುನ್ನೀಬೀಜ, ಹೊಲಿಬೇರು, ಕಚೋರ, ಚೆಟ್ಟಾ ಮುಟ್ಟ, ಗಜಪಿಪ್ಪಲಿ, ಲಟಿಜೇರಾ, ಮೋಡಿ, ಚೆತ್ರಮೂಲ, ಭಾರಂಗಿ, ಪುಷ್ಕರ ಮೂಲ, ಈ ಔಷಧಗಳು ೧-೧ ತೊಲಾ ಕುಟ್ಟಿ ಬಳ್ಳೇ ಪಕ್ವವಾದ ದೊಡ್ಡ ಅಳಲೇಕಾಯಿ ೧೦೦ ಇವೆಲ್ಲಾ ೨೦ ಪಕ್ಕಾಕೇರು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕಷಾಯ ಚತುರ್ಥಾಂಶಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ, ಆ ಅಳಲೇಕಾಯಿಗಳ ಬೀಜತೆಗದು ಅರಿಯು ವದು. ಅನಂತರ ಈ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ೧೦೦ ತೊಲಾ ಬೆಲ್ಲಹಾಕಿ ಪಾಕಮಾಡು ತ್ತಾ ಈ ಅಳಲೇಕಾಯಿ ಅರದದನ್ನೂ, ಸ್ವಲ್ಪ ಆಕಳತುಪ್ಪವನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಪಾಕ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಾಡಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ನಿತ್ಯವೂ ಅರ್ಧತೊಲೆಯಂತೆ ಸೇವಿ ಸುತ್ತಾ ಬರಲು—ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಿ, ಶೋಷರೋಗ, ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ಬಿಕ್ಕಳಕೆ, ವಿಷಮಜ್ಜರ, ಸಂಗ್ರಹಣೀ, ಮೂಳೇಜಾಡ್ಯ, ಅರುಚಿ, ಪೀನಸಿ ಈ ರೋಗ ಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪಿಯನ್ನೂ, ಕಾಂತಿಯನ್ನೂ, ವೀರೈವೃದ್ಧಿ ಯನ್ನೂ, ಉಂಟುಮಾಡುವದು, ಕ್ಷುಧೆಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡು ಡುವದು, ಕುಷ್ಠವನ್ನು ನಿರ್ನಾಮಮಾಡುವದು.

ನಸುಗುನ್ನೀಬೀಜ ೫ ತೊಲಾ, ಕೊಳವಳಕೆಬೀಜ ೧೦ ತೊಲಾ, ದ್ವೀಪ ದ್ರಾಕ್ಷಿ ೧೦ ತೊಲಾ, ಹಿವ್ವಲಿ ೧ ತೊಲಾ, ತಾಲಮುಖಾನಾ ೧ ತೊಲಾ, ಸಕ್ಕರೆ ೧೦ ತೊಲಾ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಣ್ಣು ಗರದು ಬಿಡೀಹಾಲುಲ್ಲಿ ದಿನವೂ ೧-೧ ತೊಲಾ

ದಂತ ಹಾಕಿ ಆಕಳತುಷ್ಟ, ಜೇನುತುಷ್ಟ ಸಹ ಸ್ವಲ್ಪ ಶೇರಿಸಿ ಕುಡಿಯುವದು. ಇದರಿಂದ ಶುಕ್ರಸಂಬಂಧಿ ಮೂತ್ರಾಘಾತಹರ, ವಂಧ್ಯಾಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡಿಯುವಳು. ಅಶಕ್ತನೂ ವೀರ್ಯಸಂಪನ್ನನಾಗುವನು.

ಚಿತ್ರಮೂಲ ೨೦ ತೊಲಾ, ಗಾರೀಸರ ೫ ತೊಲಾ, ಚೆಟ್ಟಾಮುಟ್ಟ ೧೦ ತೊಲಾ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ ೧೦ ತೊಲಾ, ತ್ರಿಫಲ ೫-೫ ತೊಲಾ, ಇಂದ್ರವಾರುಣೇಜೇರು ೨ ತೊಲಾ, ದೊಡ್ಡ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ೧೦೦ ಇಷ್ಟನ್ನೂ ೧೬ ಪಕ್ಕಾಶೇರು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕಷಾಯ ಚತುರ್ಥಾಂಶವಿರುವಾಗ ಇಳಿಸಿ ಚನ್ನಾಗಿ ಹಿಚೆಗಿ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಪಕ್ಕಾ ೪ ಶೇರು ಆಕಳತುಷ್ಟ ಹಾಕಿ ಫೃತಪಾಕವಿಧಿಯಂತೆ ಪಕ್ವಮಾಡುವದು. ಇದಕ್ಕೆ ೧೦ ತೊಲಾ ವಂಶಲೋಚನವನ್ನು ಜೂರ್ನಿಸಿ ಬೆರೆಸಿ ಈ ಫೃತವನ್ನು ದಿನವೂ ೨-೨ ತೊಲಾದಂತೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದ ವೀರ್ಯದೋಷಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವದು. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಗರ್ಭಪ್ರದವಾದದ್ದು. ಮೂತ್ರಾಘಾತ, ಪ್ರದರ, ಮೂತ್ರಕೃಮಿ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಿ, ವೀರ್ಯಪ್ರದವಾದದ್ದು.

ಗೋಲಕ್ಷ್ಮುರ ಪಾಕ .

ಆನೆನೆಗ್ಗಿಲು ೪೦ ತೊಲಾ ಸಣ್ಣಗೆ ಕುಟ್ಟಿ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ೧೦ ತೊಲಾ ತುಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಹುರಿಯುವದು. ಅನಂತರ ಪಕ್ಕಾ ೫ ಶೇರು ಆಕಳಹಾಲುನ್ನು ಸುರಿದು ಎಲ್ಲಾ ಪಕ್ವಮಾಡಿ ಘಟೆಯಾಗಿ ಖೋವಾಮಾಡುವದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ವಪತ್ರಬೀಜ, ಮೆಣಸು, ಜಾಫಲ, ಸಮುದ್ರಕೋಪ್ಪ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ, ಲವಂಗವತ್ತೆ, ದಾಲಚೆನ್ನಿ, ಅರಿಶಿನ, ಚಂಗಲಕೋಪ್ಪ, ಕೋಳವಳಕೆಬೀಜ, ಅಫೀಮು, ಇವೆಲ್ಲಾ ೧-೧ ತೊಲಾ, ಭಂಗಿನೊಪ್ಪನ್ನೂ ಶುದ್ಧಮಾಡಿ ತುಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಹುರಿದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಕುವದು. ಅನಂತರ ೩೨೦ ತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆಯ ಪಾಕಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಇದೆಲ್ಲಾ ಬೆರೆಸಿ, ಮೃಣ್ಮಯ ಸ್ನಿಗ್ಧಪಾತ್ರೀಲಿಟ್ಟು ನಿತ್ಯವೂ ೧ ಅಥವಾ ೧|| ತೊಲೆ ದೇಹಾನುಗುಣ್ಯವಾಗಿ ನಿತ್ಯವೂ ಸೇವಿಸುವದು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಮೇಹರೋಗಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು. ವೀರ್ಯಬಂಧನವಾಗುವದು ಕಾಮೋತ್ತೇಜಕ ವುಂಟಾಗುವದು.

ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಜಾವತ್ತಿ ಇವು ೧-೧ ತೂಕ, ಅಫೀಮು ೪ ತೂಕ ಇವನ್ನು ವಿಷ್ಯದಯಲೆಯರಸದಲ್ಲಿ ಬಾರೀಕಾಗಿ ಅರಿದು ಜೋಳದ ಕಾಳಗಿಂತ ಸಣ್ಣಗೆ ಗೋಲೀಮಾಡಿ, ದಿನವೂ ೧-೧ ಗೋಲಿ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆಯೊಡನೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಪ್ರಮೇಹರೋಗಹರ, ವೀರ್ಯಬಂಧಾಗಿ ರಕ್ತಿಯಾಗಿ ಅತಿ ಸುಂದ್ರವಾದದ್ದು.

ಫ ಲ ಫೃ ತ .

ಮಂಜಿಷ್ಠೆ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಚಂಗಲಕೋಷ್ಠ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ತಾರೇಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ಸಕ್ಕರೆ, ಚೆಟ್ಟಾಮುಟ್ಟು, ಮೇದಾ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಅಜನೋದ, ೨ ಬಗೆ ಅರಿಶಿನ, ಪ್ರಿಯಂಗುಹುವೃಷ್ಟು, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಕಮಲಗಡ್ಡೆ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ರಕ್ತಚಂದನ ಇವೆಲ್ಲಾ ಪಾವಲಿ ಪಾವಲಿತೂಕ, ಆಕಳ ತುಪ್ಪ ೨೦ ತೊಲಾ, ಹಲವುಮಕ್ಕಳಬೇರಿನರಸೆ ೧೦ ತೊಲೆ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಮೃದ್ವು ಗ್ನಿಯಿಂದ ಬೆನಸುಗಳ ಚೂರ್ನವನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ಪಕ್ವಮಾಡುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಿತ್ಯವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ಅರ್ಧ ಅರ್ಧ ತೊಲಾ ಭೃತವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಲೀ ಪುರುಷನಾಗಲೀ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಪುರುಷನು ಮಹಾ ಕಾಮಿಯಾಗಿ ರತಿಯಲ್ಲಿ ಅಜೇಯನಾಗುವನು. ಸ್ತ್ರೀಯು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಯೋನಿಯ ಸರ್ವರೋಗಗಳೂ ನಾಶವಾಗಿ ದೀರ್ಘಾಯು ಬಲವಾಕ್, ಬುದ್ಧಿ ಮಾನ್ಯ ಪುತ್ರನು ಹುಟ್ಟುವನು.

ಮಹಾಚ್ಯವನಪ್ರಾಶ್ಛವಲೇಹ.

ದಶಮೂಲ, ಹಿವ್ವಲಿ, ದೊಡ್ಡನೆಗ್ಗಲು, ೨ ಬಗೆ ಗುಳ್ಳೆ, ಕರ್ಕಾಟಕ ಶೃಂಗೀ, ನೆಲನೆಲ್ಲಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಜೀವಂತೀ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಅಗರು, ಅಳಲೆ ಶಿವ್ವ, ಅವೃತಸಾರ, ಮುದ್ದಿ, ಜೀವಕ, ಮುಷಭಕ, ಕಜೋರ, ತುಂಗಮಾಗ್ನಿ, ಪುನರ್ನವಾ, ಮೇದಾ, ಮಹಾಮೇದಾ, ಸಂಣಯಾಲಕ್ಕಿ, ಕಮಲಗಡ್ಡೆ, ಕೆಂಪು ಚಂದನ, ನೆಲಗುಂಬಳ, ಆಡುಸೋಗೆಯಬೇರು, ಕಾಕೋಲಿ, ಕಾಕಜಂಘಾ ಇವೆಲ್ಲಾ ೪-೪ ತೊಲೆಯಂತೆ ಚೂರ್ನಿಸುವದು. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಬಲಿತೆ ೫೦೦ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಆರಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಬಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಗಂಟುಕಟ್ಟಿ, ಬಹುದೊಡ್ಡ ಘಟ್ಟಿಯಾದ ಮಣ್ಣಿನ ಗುಡಾಣದಲ್ಲಿ ೪೦ ವೆಕ್ಕಾ ಕೇರು ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಬೆನಸುಗಳ ಚೂರ್ನವನ್ನು ಕದರಿ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಗಂಟು ಆ ನೀರೊಳಗೆ ತಳಕ್ಕೆ ತಗಲದಂತೆಯೂ, ನೀರಿನಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರದಂತೆಯೂ ಉಪಾಯವಾಗಿ ತಳಬಿಟ್ಟು ಎರಡುಬೆಟ್ಟಿನ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ತೂಗಕಟ್ಟಿ ಉರಿಹಾಕುವದು. ಚತುರ್ಥಾಂಶ ಕಷಾಯವಿಳದನಂತರ ಆಗ ಉರಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಆ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಗಂಟನ್ನು ಬೇರೇ ಬಿಚ್ಚಿ ಅವುಗಳ ಬೀಜ ಬೇರೆಮಾಡಿ ೬ ತೊಲಾ ತುಪ್ಪ, ೬ ತೊಲೆ ತಿಲತ್ಪಲದಲ್ಲಿ ಆ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯ ತಿರಳನ್ನು ಹುರಿಯುವದು. ಅನಂತರ ಆ ತಿರಳನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಮೇಲೆ ನುಣ್ಣು ಗರದ್ದು—ಆ ಗುಡಾಣದಲ್ಲಿರುವ ಚತುರ್ಥಾಂಶಕ್ವಾಫವನ್ನು ಅಡಕವಾದ ಮಣ್ಣಿನಪಾತ್ರೆಲಿ ಹಾಕಿ ಅದರೊಂದಿಗೆ ೫೦ ತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ, ಅರದ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿತಿರಳನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಲೇಹ್ಯಪಾಕದಂತೆ ಮೃದ್ವುಗ್ನಿಯಿಂದ ಪಕ್ವ

ಮಾಡುವದು. ಹೀಗೆ ಪಾಕ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಗಿ ಅವಲೇಹ ಸಿದ್ಧವಾಗಲು, ಅದಕ್ಕೆ ವಂಶಲೋಚನ ೧೬ ತೊಲಾ, ಹಿವ್ವಲಿ ೪ ತೊಲಾ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ ೨ ತೊಲಾ, ಲವಂಗವತ್ರೆ ೧ ತೊಲೆ, ಸಣ್ಣ ಯಾಲಕ್ಕಿಯಬೀಜ ೧ ತೊಲಾ, ಸಾಗ ಕೇಸರಿ ೧ ತೊಲಾ—ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಾರೀಕ್ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಶೋಧಿಸಿ ಕೊಂಡು ಆ ಅವಲೇಹದಲ್ಲಿ ಹಾಕುವದು. ಆದಿನಂತರ ೨೪ ತೊಲಾ ಜೇನು ತುಪ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ತುಪ್ಪಸಹ ಹಾಕಿ, ತುಪ್ಪ ಬಳಸಿದ ಮಣ್ಣಿನ ಅಥವಾ ಗಾಜಿನ ಪಾತ್ರೆ ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು, ನಿತ್ಯವೂ ೨-೨ ತೊಲಾದಂತೆ (೨ ಹೊತ್ತು) ಸೇವಿಸಿ ಫೋಲೆ ಆಡಿನಹಾಲು ಅರೆಪಾವು ಕುಡಿಯುವದು. ಇದರ ಸೇವನೆಯಿಂದ— ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಿ, ಸ್ವರಭಂಗ, ಕಾಸಶ್ವಾಸ, ಹೃದ್ರೋಗ, ಎದೆಯ ಜೇರಬೇರೆ ರೋಗಗಳು, ವಾತರಕ್ತ, ದಾಹ, ಶುಕ್ರದೋಷ, ಮೂತ್ರವಿಕಾರ ಇವೆಲ್ಲಾ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅವಲೇಹವು—ಪ್ರಣಕೋಷಿತನಿಗೂ, ವೃದ್ಧನಿಗೂ, ಬಾಲಕರಿಗೂ, ಅಂಗಗಳನ್ನು ಪುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸುವದಲ್ಲದೆ, ಸಮಸ್ತ ಧಾತುಗಳನ್ನೂ ವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆಯುರ್ವೈದ್ಯ, ಮೇಧಾ, ಸ್ಮರಣಶಕ್ತಿ, ಕಾಂತಿ, ಒಳಸುಗುಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದಲ್ಲದೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಬಲವೀಯುವದು, ಆಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರದೀಪನಮಾಡುವದು, ಕಾಮೋತ್ತೇಜಕಶಕ್ತಿಯನ್ನು ದೀಪನಗೊಳಿಸುವದು. ಇದರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ವೃದ್ಧನೂ ತರುಣನಾಗಿ, ರತಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಸಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚೈವನಮುಷಿಯು ತನ್ನ ವೃದ್ಧ ವಸ್ತ್ರಯನ್ನು ಈ ಅವಲೇಹದ ಪ್ರತಾಪದಿಂದಲೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನವಯಶ ವನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ದಿವ್ಯಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ರತಿಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾ ಇದ್ದ ನಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಅವಲೇಹವು “ಚೈವನಪ್ರಾಶ್ಯ” ವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಪಿಪ್ಪಲಾಸವ.

ಹಿವ್ವಲಿ, ಮೆಣಸು, ಚವ್ಯ, ಅರಿಶಿನ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ತುಂಗಮುಸು, ಘಾಯುರ್ವಿಳಂಗ, ಅಡಕೆ, ಲೋಧ್ರ, ಅಗಲಕುಂಡಿ, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ಛಡೇಲಾ, ಮುಡಿವಾಳ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಚಂಗಲಕೋಷ್ಠ, ಲವಂಗ, ಗ್ರಂಥಿಕತಕರ, ಜಫಾ ಮೂಂಸಿ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗವತ್ರೆ, ಪುಷ್ಪಪ್ರಿಯಂಗು ಅಥವಾ ಪ್ರಿಯಂಗುವೃಕ್ಷದ ಗೋಂದು, ಸಾಗಕೇಸರಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ೨-೨ ತೊಲಾ, ಕುಟ್ಟಿ ಕೋಧಿಸಿ, ೪ ತೊಲಾ ಬೆಲ್ಲದೊಡನೆ ೪೦ ತಂಬಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಗುಡಾಣಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ ೪೦ ತೊಲಾ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ ೨೪೦ ತೊಲಾ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಆಗುಡಾಣಕ್ಕೆ ತುಂಬಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸಮರಸವಾಗುವಂತೆ ಕೂಡಿಸಿ ಬಾಯಿಕಟ್ಟಿ, ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಇಡುವದು. ಅನಂತರ ದೇಹಬಲವರಿತು ನಿತ್ಯವೂ

೧ ತೊಲಾ ಅಥವಾ ೨ ತೊಲಾಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದೇಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಇದರಿಂದ—ಹೈಯ, ಉದರವ್ಯಾಧಿ, ದುರ್ಬಲತ್ವ, ಗ್ರಹಣೀ, ಪಾಂಡು, ಅರ್ಜಸ್ಸು (ಮೊಳೇಜಾತ್ಯ) ಈ ಜಾತ್ಯಗಳು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುವವಲ್ಲದೆ ರಕ್ತಕುಧ್ವಿ, ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ, ತೇಜಸ್ಸು, ಓಜಸ್ಸು ಇವು ಉಂಟಾಗೆ ವಲೀವಲಿತ ನಾಶವಹುದು.

ದ್ರಾಕ್ಷಾ ರಿ ದ್ವೈ .

೧೨|| ತೊಲೆ ದ್ರಾಕ್ಷೆಯನ್ನು ೧೦ ತಂಬಿಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪಕ್ವಮಾಡುವದು. ಚತುರ್ಥಾಂಶ ಇರುವಾಗ ಇಳಿಸಿ ತಣ್ಣಿಗಾಗುವಂತೆ ಇಟ್ಟು—ಬೆಳ್ಳಿ ೨ ತೊಲೆ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗಪತ್ರ, ಕೇಸರಿ, ಪ್ರಿಯಂಗುಹೂವು; ಮೆಣಸು, ಹಿವ್ವಲಿ, ವಾಯುವಿಳಿಂಗ ಇವು ೪-೪ ತೊಲಾ, ಮಣ್ಣಿನಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಶೇರಿಸಿ ಮುಖಬಂಧನಮಾಡಿ, ಮುದ್ರಿತವಾದ ಈ ಭಾಂಡವನ್ನು ೧ ತಿಂಗಳುಮರೆಗೂ ಇಟ್ಟಿದ್ದು ಆ ಮುಂದೆ ಇದನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ದೇಹಬಲವರತು ೧ ತೊಲಾದಿಂದ ೨ ತೊಲಾದವರೆಗೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ—ಉರೇಕ್ಷತೆ, ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ಗಳದ ಸ್ವರ್ರೋಗಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವವು ಇದು ಧಾತುವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಿ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನೀಯುವದು. ಮಲವನ್ನು ಶೋಧಿಸುವದು.

ಬಲಾತ್ಯೈಲ .

ಚೆಟಾ ಮುಟ್ಟಬೇರಿನ ಕಷಾಯ, ಹುರಳೀ ಕಟ್ಟು, ಯವದ ಕಷಾಯ ಇವು ೧-೧ ಪಕ್ವಾಶೇರು, ೧೦ ತೊಲಾ ಯಳ್ಳುಯಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ಮೃದ್ವಗ್ನಿಯಿಂದ ಪಾಕಮಾಡುತ್ತಾ, ಜೀವನೀಯಗೂದೆ ಮೂಲಿಕೆಗಳು, ಶತಾವರಿ, ಇಂದ್ರ ವಾರುಣಿ, ಮಂಜಿಷ್ಠ, ಕೋಶ್ಠ, ಛೇದೇಲಾ, ತಗರ, ಅಗರು, ಸ್ಯಂಧವ, ಭಜೆ, ಜಟಾಮಾಂಸಿ, ಲವಂಗಪತ್ರ, ಸೋಪು, ಸುಗಂಧಪಾಲ, ಜೇಷ್ಠ ಮಧು, ಅಶ್ವಗಂಧಿ ಇವು ೪-೪ ತೊಲಾ ಜೂರ್ನಿಸಿ ತೈಲಪಾಕಕ್ಕೆ ಶೇರಿಸಿ, ಪಕ್ವಮಾಡುವದು. ಇಳಿಸಿದನಂತರ ಇದನ್ನು ಗರ್ಭಿಣಿಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ, ಧಾತು ಹ್ವೇಣಪುರುಷನಿಗೂ, ಪ್ರಸೂತಿಪ್ತೀಗೂ, ಉಪಯೋಗಿಸುವದು. ಇದನ್ನು ಮರ್ದನಮಾಡುವದರಿಂದ ಪುಷ್ಪಿ, ಸಾಂದರ್ಭ, ಕಾಂತಿ, ಓಜಸ್ಸು, ಆಯು, ಬಲವುಂಟಾಗುವದು. ವಾತವಿಕಾರಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದು. ರಾಜರುಗಳೂ, ಸುಖೀಪುರುಷರೂ ಈ ತೈಲಮರ್ದನದಿಂದ ಮಹದಾನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

ಶತಾವರಿ ತೈಲ .

ಶತಾವರಿ, ನೊಗದೆ, ನೆಲಮಾಗಳಿ, ೨ ಬಗೆ ಪರ್ಣೀ, ಹರಳುಬೇರು, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಅನನಗಿಲ, ಬಿಲ್ವಚಕ್ಕೆ, ಕಾಕತ್ಯಣಿ, ಕೊಡಬೆಗೆಚಕ್ಕೆ ಇವೆಲ್ಲಾ

೩-೬ ತೊಲಾ ಜೋರ್ನಿಸಿ ಕೋರ್ಧಿಸುವದು. ಇದರ ನಾಲ್ಕು ಪಾಲುತೂಕ ಸೀರಿಸಲ್ಲಿ ಪಕ್ವಮಾಡುವದು. ಚತುರ್ಥಾಂಶ ಕಷಾಯವಿಳಿದನಂತರ ೧ ಪ್ರಸ್ಥ ತಿಲತೈಲ, ೧ ಪ್ರಸ್ಥ ಆಕಳಹಾಲು, ೧ ಪ್ರಸ್ಥ ಹಲವುಮಕ್ಕಳಬೇರಿನ ರಸ, ೧ ಪ್ರಸ್ಥ ಜಲ ಇವೂ ಕಷಾಯವೆಲ್ಲಾ ಕೂಡಿಸಿ ಮೃದ್ಭಾಂಡದಲ್ಲಿ ಪಕ್ವ ಮಾಡುವದು. ಅನಂತರ—ಶತಾವರಿ, ದೇವದಾರು, ಜಟಾಪಾನಾಂಸೀ, ತಗರ ಚಂದನ, ಸೋಪು, ಚೆಟ್ಟುಮುಟ್ಟು, ಕೋಪ್ಪು, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಕಮಲ, ಋದ್ಧಿ, ವೃದ್ಧಿ, ಸಿದ್ಧಿ, ಮೇಧಾ, ಮಹಾಮೇಧಾ, * ಕಾಕೋಲಿ, ಜೀವಕ ಇವು ೧-೧ ತೊಲಾದಂತೆ ಜೋರ್ನಿಸಿ, ತೈಲಪಾಕವಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಹಾಕುವದು. ಇದನ್ನು ಬರೀ ಕಾಡುಬೆರಣಿಯ ಉರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪಕ್ವಮಾಡುವದು. ಈ ತೈಲವನ್ನು ತಲೆಯಿಂದ ಸರ್ವಾಂಗಕ್ಕೂ ಮರ್ದಿಸುವದರಿಂದ—ಪುರುಷನಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ವೃಷಭತುಲ್ಯನಾಗಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವನು. ಸ್ತ್ರೀಯು ಮರ್ದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಬಂಜೆತನವು ನಾಶವಾಗಿ ಪುತ್ರವತಿಯಾಗುವಳು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸರ್ವಯೋನಿವಿಕಾರಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವವು. ಅಂಗಶೂಲಿ, ಶಿರಶೂಲಿ, ಕಾಮಲೆ, ಪಾಂಡು, ಗೃಧ್ರಸೀ, ಹಲೀಮಕ, ಪಿಲ್ಲಹ, ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಮೇಹಗಳು, ದಂಡಾಪ ತಾನಕವೆಂಬ ವಾಯುಜಾಡ್ಯ, ವಾತವ್ಯಾಧಿಗಳು, ದಾಹಸಹಿತವಾದ ವಾತರಕ್ತ, ವಾತಪಿತ್ತ, ಮದ, ಕಿವಿಕಿವಡು, ಆಧ್ಮಾಸವೆಂಬ ವಾಯು, ರಕ್ತಪಿತ್ತ, ಈ ರೋಗಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು. ಈ ತೈಲಾಭ್ಯಂಗಮಾಡುವವನು ಶತಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ರಮಿಸ ಶಕ್ತನಾಗುವನು. ಅಮಿತರೇತಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

ಜೇಷ್ಠಮಧು, ನೆಲಗುಂಬಳ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗ, ಆನೆನೆಗ್ಗಿಲು, ಅಮೃತಸಾರ, ಶತಾವರಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಔಷಧಗಳನ್ನೂ ಸಮತೂಕವಾಗಿ ಕುಟ್ಟಿ, ಕೋರ್ಧಿಸಿ ನಿತ್ಯವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ಕಾಲುಕಾಲು ತೊಲಾ ಜೋರ್ನಿಸಿ ಸೇವಿಸಿ ಅರ್ಧಶೇರುಹಾಲು, ಸಕ್ಕರೆಹಾಕಿ ಕಾಸಿದ್ದನ್ನು ಕುಡಿಯುವದು. ಪುರುಷನಿಗೆ ಸಾರ್ವದಾ ಪುಷ್ಕಿಯಿರುವದು, ರತಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗಿರುವದು.

ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಅಮೃತಸಾರ, ತ್ರಿಫಲೆ, ನೆಲಗುಂಬಳ, ಕರೀಮು: ಸಲೀ, ಬಿಳೀಮುಸಲೀ, (ಅಂದರೆ ಕರೀಮುಸಲಿ ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ಬಿಳೀಮು: ಸಲಿಯು ಶತಾವರಿ) ನಾಗಕೇಸರ, ಶತಾವರಿ, (ಇಲ್ಲಿ ಶತಾವರಿ ೨ ಸಲ ಬಂದಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದ್ವಿಗುಣ ಕೇರಿಸಬೇಕು.) ಇವು ಸಮತೂಕ ಜೋರ್ನಿಸಿ, ವಸ್ತು ಗಾಳತಮಾಡುವದು. ತುಪ್ಪ, ಸ್ವಲ್ಪಕಡಮೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಕೇರಿಸಿದ್ದರಲ್ಲಿ ದಿನವೂ ಅರ್ಧತೊಲೆ ಜೋರ್ನಿಸಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ೨೫ ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸಿ

* ಒಂದೇ ಔಷಧಿಯಹಸರು ೨ಕಡೆ ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ದ್ವಿಗುಣವಾಗಿ ಕೇರಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಸುತ್ತಾ ಪಥ್ಯದಿಂದಿರಲು, ವೃದ್ಧಪುರುಷನೂ ೧೦ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಸುಖಪಡು ವಷ್ಟು ಕಾಮಶಕ್ತಿ ಯುಂಟಾಗುವನು.

ಮೇಣಸು, ಲವಂಗ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಬಾದಾಮಿ, ಚಿರಂಜಿ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗಪತ್ರೆ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ರಕ್ತಚಂದನ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಸ್ಯಾಹಜೀರಿಗೆ, ಕುಂಠಿ, ಧನಿಯಾ, ಮೋಡಿ, ನಸುಗುನ್ನೀಬೀಜ, ತುಂಗಮುಸ್ಸೆ, ವಂಶಲೋ ಚನ, ಕಮಲಗಡ್ಡೆ, ತವಕ್ಷೇರ, ೨ ಬಗ್ಗೀಮುಸಲೀ, ಕತಾವರಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧ-ಅರ್ಧತೊಲಾ, ಕುಟ್ಟು, ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತಮಾಡಿ, ಸಮಸಕ್ಕರೆಬೆರೆಸಿ, ನಿತ್ಯವೂ ೨ ಹೊತ್ತು, ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅರ್ಧ-ಅರ್ಧತೊಲಾ ಜೋಣ ಸೇವಿಸಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿದ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಸಕಲ ಪ್ರಮೇಹಹರ ಧಾತು ಪುಷ್ಟಿಯುಂಟಾಗುವದು. ಬಲ, ಕಾಂತಿ, ಟುಜಸ್ಸು, ರಕ್ತ ಇವು ವೃದ್ಧಿ ಯಾಗುವವು.

ಅ ಶ್ವ ಗಂ ಧಾ ದಿ ಚೂ ರ್ಣ .

ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ನೆಲಗುಮ್ಮಳಗಡ್ಡೆ, ಸ್ಯಾಹಮುಸಲೀ, ಸಫೇದಾಮುಸಲೀ, ತಾಲಮಬಾನಾ, (ಕೊಳವಳಕೆಬೀಜ) ಬೀಜಬಿಂದಾ, ಬೊರಗದ ಬಂಕೆ, ಆನೆನ್ನೆಗಲು, ಇವೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧ-ಅರ್ಧತೊಲಾ ಕೇರಿಸಿ, ಕುಟ್ಟು, ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತ ಮಾಡಿ, ಇದಕ್ಕೆ ವಂಗಭಸ್ಮ, ಅಭ್ರಕಭಸ್ಮ, ಇವು ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆರೆಸಿ, ಸಕ್ಕರೆ ಬಟು ಜೂರ್ಣದ ೨ ರಷ್ಟು, ಆಕಳತುಪ್ಪ ೧ ಕೇರು, ಆಕಳಜಾಲು ಪಕ್ಕಾ ಕೇರು ೫ ಇವೆಲ್ಲಾ ಕೂಡಿಸಿ ಖೋವಾಮಾಡಬೇಕು. ೨ ಕೇರು ಬಾಕಿ ಇರುವಾಗ ಇಳಿಸಿ, ಮೇಲಿನ ಜೋಣ ಕೇರಿಸಿ ದಿನವೂ ಅರ್ಧ-ಅರ್ಧ ತೊ ಲಾದಂತೆ ೨ ಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಧಾತುಪುಷ್ಟಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದು. ಬಲ, ವೀರ್ಯ, ಕಾಂತಿಗಳುಂಟಾಗುವವು. ರತಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ವೇಗವುಂಟಾಗುವದು. ವಲೀವಲಿತವರ್ಜಿತನಹನು.

ಜೀ ವ ನಿ ಲ ಯ ಗ ಣ .

ಕಾಕೋಲೀ, ಹ್ವೇರಕಾಕೋಲೀ, ಜೀವಕ, ಋಷಭಕ, ಮೇದಾ, ಮಹಾಮೇದಾ, ಜೀವಂತೀ ಹ್ವೇರಿಣೀ, ಜೀಪ್ಪಮಧು, ನೆಲಗಡ್ಡೆ ಬೀಜ, ಕಾಡುಲುದ್ದು, ಇವುಗಳ ಜೋಣವು ಸ್ಥಿತಿಕಾರಕ, ಭಾರೀ, ದುಗ್ಧವರ್ಧಕ, ಧಾತುಪೋಷಕ, ಧಾತುಶೋಧಕ, ಸ್ನಿಗ್ಧ, ಶೀತಲಕರವಾದದ್ದು—ದಾಹ, ರಕ್ತಪಿತ್ತ, ಜ್ವರ, ಶೋಷ, ಜ್ವರ, ವಾಯು ಇವುಗಳನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತದೆ.

ಲ ವಂ ಗಾ ದಿ ಚೂ ರ್ಣ .

ಲವಂಗ, ವಚ್ಚಕರ್ಪೂರ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ನಾಗಕೇಸರ, ಜಾಫಲ, ಮುಡಿ ನಾಳ, ಕುಂಠಿ, ಕರೀಜೀರಿಗೆ, ಕೃಷ್ಣಾಗರು, ವಂಶಲೋಚನ, ಜಟಾಘಾಂಸಿ,

ನೀಲಕಮಲ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ತಗರ, ಸೊಗದೆ, ಕಂಕೋಲ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮತೂಕ ಶೇಖರಿಸಿ, ಕುಟ್ಟಿ, ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತಮಾಡಿ ಇವುಗಳ ಸಮತೂಕ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿಡುವದು, ಇದನ್ನು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅರ್ಧತೊಲೆಯಂತೆ ದಿನವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ—ರೋಚನ, ತೃಪ್ತಿ, ಧಾತುಪುಷ್ಟಿ ಇವನ್ನು ಟುಮಾಡಿ, ತ್ರಿದೋಷಗಳನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಬಲ, ವೀರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕಂಠ, ಹೃದಯರೋಗಗಳು, ಕಾಸ, ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆ, ಪೀನಿಸಿ ಜ್ವಯ, ತಮಕಶ್ವಾಸ, ಅತಿಸಾರ, ಉರಜ್ಜತ, ಪ್ರಮೇಹ, ಅರುಚಿ, ಗುಲ್ಮ ಗ್ರಹಣೀ ಇವುಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಜಾ ತೀ ಫ ಲಾ ದಿ ಚೂ ಣ ಫ .

ಜಾಫಲ, ಲವಂಗ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗಪತ್ರ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ, ಶ್ರೀಗಂಧಿ, ತಿಲ, ವರಶಲೋಚನ, ತಗರ, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ತಾಲೀಸಪತ್ರ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಅಳಲೆಕಾಯಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಕರೀಜೇರಿಗೆ, ಶುಂಠಿ, ವಾಯುವಿಂಗ, ಮೆಣಸು, ಇವೆಲ್ಲದರ ಸಮಾನ ತುಂಗಮುಸ್ತೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕುಟ್ಟಿ, ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತಮಾಡಿ, ಸಮಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ, ದಿನವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅರ್ಧತೊಲೆಯಿಂದ ೧ ತೊಲೆಯವರೆಗೆ ದೇಹಬಲಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ—ಗ್ರಹಣಿ, ಕಾಸಶ್ವಾಸ, ಅರುಚಿ, ಜ್ವಯ, ವಾತವ್ಯಾಧಿಗಳು, ಕಫವ್ಯಾಧಿಗಳು, ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ರಕ್ತಸುರಿಯುವಿಕೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ನಾಶವಾಗಿ, ಧಾತು ವೃದ್ಧಿಯಹುದು. ಕಾಮಶಕ್ತಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು.

ನಿ ತೋ ರ ಪ ಲಾ ದಿ ಚೂ ಣ ಫ .

ಸಕ್ಕರೆ ೧೬ ಭಾಗ, ವೆಂಶಲೋಚನ ೪ ಭಾಗ, ಹಿವ್ವಲಿ ೪ ಭಾಗ, ಯಾಲಕ್ಕಿ ೨ ಭಾಗ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ ೧ ಭಾಗ ಇವೆಲ್ಲಾ ಶೇರಿಸಿ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಜೇನು ತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ತುಪ್ಪ ಶೇರಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಚೂರ್ಣ ಅರ್ಧತೊಲೆಯಂತೆ ನಿತ್ಯವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ಸೇವಿಸಿದರೆ—ಕಾಸಶ್ವಾಸ, ಜ್ವಯ, ಕೈಕಾಲುಝರಿ, ವಾತದಾಗ್ನಿ, ಬಾಯಿ ಬುಣಗುವಿಕೆ, ಪಾರ್ಶ್ವಕೂಲೆ, ಅರುಚಿ, ಜ್ವರ, ರಕ್ತಪಿತ್ತ ಇವೆಲ್ಲಾ ನಾಶವಾಗುವವು. ರಕ್ತವೃದ್ಧಿ, ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ, ಬಲ ತೇಜೋಗಳನ್ನೆಂಟುಮಾಡುವದು.

ಶ ತೌ ವ ರೀ ಚೂ ಣ ಫ .

ಶತಾವರಿ, ಆನೆನೆಗ್ಗಲು, ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಅಮೃತಸಕ್ಕರೆ, ಚಿಟ್ಟು ಮುಟ್ಟು, ತಾಲಮುಖಾಪಾ (ಕೊಳವಳಿಕೆಬೀಜ), ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮತೂಕ ಶೇರಿಸಿ ಚೂರ್ಣಿಸಿ, ಶೋಧಿಸಿ ಸಮಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ, ಆಕಳಹಾಲಿನಜತೇಲಿ ದಿನವೂ ೨

ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅರ್ಧತೊಲೆಯಂತೆ ಸೇವಿಸಿದರೆ—ಸ್ತ್ರೀಸುಖದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿ ಯೇ ಆಗುವದಿಲ್ಲ; ಬಲ, ವೀರ್ಯ, ಕಾಂತಿ, ಓಜಸ್ಸುಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸು ವದು.

ಅ ಶ್ಯ ಗಂ ಧಾ ದಿ ಚೂ ರ್ಣ .

ಅಶ್ಯಗಂಧಿ ೪೦ ತೊಲಾ, ನೆಲಕುಂಬಳ ೪೦ ತೊಲಾ, ಎರಡನ್ನೂ ಜೂ ರಿಸಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳತಮಾಡಿ, ದಿನವೂ (೨ ಹೊತ್ತು) ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅರ್ಧತೊಲೆ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕಾಸಿದ್ದನ್ನು ಕುಡಿಯು ವದು. ದಶಸ್ತ್ರೀಭೋಗದ ಶಕ್ತಿಯಕ್ಕು.

ನೆ ವಾ ಯ ಸಾ ದಿ ಚೂ ರ್ಣ .

ಚಿತ್ರಮೂಲ, ತ್ರಿಫಲೆ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ವಾಯುವಿಂಗ, ತ್ರಿಕಟುಕ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮಾನಭಾಗ, ಇವೆಲ್ಲದರಷ್ಟು ಶುದ್ಧ ಲೋಹಭಸ್ಮ ಇದನ್ನು ದಿನವೂ ೧ ಹೊತ್ತು ತೊಗರೀಕಾಳಷ್ಟು ತುಪ್ಪ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆಯಾಗಿ ಬೆರೆಸಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಅಥವಾ ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸುವದು. ಪಾಂಡು, ಹೃದ್ರೋಗ, ಭಗಂದರ, ಶೋಭೆ, ಕುಷ್ಠ, ಉದರರೋಗ, ಮೋಳೆ ಜಾಡ್ಯ, ಮಂದಾಗ್ನಿ, ಅರುಚೆ, ಕೃಮಿ, ಇವು ಹರ. ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸು ತ್ತಾ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿದ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ರಕ್ತವೃದ್ಧಿ, ವೀರ್ಯ ವೃದ್ಧಿ, ಅಮಿತಬಲವಕ್ಕು.

ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ಕಮಲಗಡ್ಡೆ, ಕೋಷ್ಠ, ಅಲದಬೆಳಲು ಇವು ಸಮ ಗೊಂಡು ಜೂರ್ನಿಸಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅರದು ಗೋಲೀಮಾಡುವದು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಗೋಳಿಯನ್ನಿಟ್ಟರೆ ಮುಷಾ ದಾಹಹರ, ಮುಖವಣುಗು ಫದು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗೋಳಿಯನ್ನು ದಿನವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ೧-೧ ರಂತೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಮುಷಾ ಪುಷ್ಟಿಯಹುದು.

ತೊಳದ ಉದ್ದಿನಬೇಳೆ, ಗೋಧಿಯಹಿಟ್ಟು, ಯವಧಾನ್ಯದಹಿಟ್ಟು, ಪೆಚ್ಚಿ ಕ ಅಕ್ಕಿಯಹಿಟ್ಟು, ಹಿವ್ವಲೀಚೂರ್ಣ, ಇವೆಲ್ಲಾ ೪-೪ ತೊಲೆ, ಇವೆಲ್ಲ ದರ ಅರ್ಧಭಾಗ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿಯುವದು. ಚೂರ್ಣದ ಸಮಾನಭಾಗ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಮೃದ್ವಗ್ನಿಯಿಂದ ಪಾಕಮಾಡಿ, ಚೂರ್ಣಹಾಕಿ ಕೂಡಿಸಿ ಡುವದು. ದಿನವೂ ೨-೨ ತೊಲೆಯಂತೆ ಈ ಲೇಙ್ಗವನ್ನು ತುಪ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಬೆರೆಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಸೇವಿಸಿ ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿ ಯುತ್ತಾ ಸಾಯಿಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸುವದು. ಹುಳಿ, ಕೆಲದಿನರ್ಜ್ಯವಾಗಿ ಪಥ್ಯ ದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಖಣ್ಣು ಪುಷ್ಟಿಯುಂಟಾಗುವದು.

ಅಜಮೋದಾದಿ ಘಟಿಕಾ .

ಅಜಮೋದಾ, ತ್ರಿಫಲೆ, ನೆಲಗುಂಬಳಗಡ್ಡೆ, ಶುಂಠಿ, ಧನಿಯಾ, ಮೆಳೆ
ಚರಸೆ (ಬೂರಗದಬಂಕೆ) ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಗಜಪಿಪ್ಪಲಿ, ಲವಂಗ, ಜಾಫಲ
ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮುಲತಾನಿ, ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿದ ಭಂಗಿ, ಅನಾರ್ದಾನಾ (ಶೀಮೇ ದಾಳಿಂ
ಬರೇಬೀಜ), ಜೇರಿಗೆ, ಸ್ವಾಹಜೇರಿಗೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಗಂಟುಭಾರಂಗಿ,
ಕಮಲಗಡ್ಡೆ; ನಸುಗುನ್ನಿಬೀಜ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಶಿಲಾಜತು, ಕರ್ಕಾಟಕ
ಕೃಂಗಿ, ಕೇಸರಿ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಶತಾವರಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧ
ಅರ್ಧತೋಲಾ ಶೇರಿಸಿ ಕುಟ್ಟಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತಮಾಡಿ ೫ ಪಕ್ಕಾಶೇರು ಆಕಳಹಾ
ಲನ್ನು ಒಲೆಯಮೇಲಿಟ್ಟು ಉರಿಹಾಕುತ್ತಾ ೧ ಶೇರು ಮಾತ್ರ ನಿಂತು, ಗಟ್ಟಿ
ಯಾದಾಗ ೮೦ ತೋಲಾ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಪಾಕಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಮೇ
ಲಿನ ಜೂರ್ಣವನ್ನು ಹಾಕಿ ಸ್ವಲ್ಪ ತುಪ್ಪಹಾಕಿ, ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ
ಜೆಗಿಸಿಡುವದು. ದಿನವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅರ್ಧತೋಲೆಯಂತೆ ಸೇವಿಸಿ
ಮೇಲೆ ೧ ಪಾವು ಹಾಲುಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬಂದವನು ನವಮಾಸ್ಯನಾಗುವನು.
ಫಫ್ಯದಿಂದಿದ್ದು ೪೦ ದಿನ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅಪರಿಮಿತ ವೀರ್ಯನಾಗುವನು.

ಕ್ಷಯಾಂತಿಕ ಚೋರ್ಣ .

ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ ೧ ತೋಲೆ, ಸಣ್ಣಯಾಲಕ್ಕಿ ೨ ತೋಲಾ, ಸಣ್ಣ ಹಿಪ್ಪಲಿ ೪
ತೋಲಾ, ವಂಶಲೋಚನ ೮ ತೋಲಾ, ಸಕ್ಕರೆ ೧೬ ತೋಲಾ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಕುಟ್ಟಿ
ಕೋಧಿಸುವದು. ಅನಂತರ ೧೬ ತೋಲಾ ಆಕಳತುಪ್ಪ, ೪೨ ತೋಲಾ ಜೇನು
ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಒಂದು ತುಪ್ಪ ಬಳಸಿದ ಹೊಸಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಯಿತಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿ
ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅರ್ಧತೋಲೆಯಿಂದ ಮುಕ್ಕಾಲು
ತೋಲೆಯವರೆಗೆ ದೇಹಬಲವರಿತು ಸೇವಿಸುವದು. ಇದರಜತೇಲಿ ಅಕ್ಕಿಕಾ
ಳಪ್ಪು ನಿತ್ಯವೂ ಮಾಲತೀವಸಂತರಸವನ್ನಾಗಲೀ, ಮೃಗಾಂಕ ಅಥವಾ ಸುವ
ರ್ಣದವರ್ಕಾ ಆಗಲೀ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದೊಳ್ಳೇದು. ಇದರ ಸೇವನೆಯಿಂದ
ಕ್ಷಯರೋಗ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗುಣವಾಗುವದು. ಕಾಸಶ್ವಾಸ, ಪಿತ್ತಜ್ವರ,
ಪಾರ್ಶ್ವಶೂಲೆ, ಮಂದಾಗ್ನಿ, ಆರುಚಿ, ಕೈಕಾಲುಉರಿ, ರಕ್ತಪಿತ್ತ ಇವು ನಾಶ
ವಾಗುವವು. ಧಾತುವೃದ್ಧಿ, ಕಾಮೋತ್ತೇಜಕರವಾದದ್ದು, ಕಾಂತಿ, ಓಜಸ್ಸು
ಇವುಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಅಶ್ಯಗಂಧಿ ೪೦ ತೋಲಾ, ನೆಲಗುಂಬಳಗಡ್ಡೆ ೪೦ ತೋಲಾ, ಚೆನ್ನಾಗಿ
ಕುಟ್ಟಿ ಕೋಧಿಸಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವದು. ನಿತ್ಯವೂ ೨ ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅರ್ಧ
ಅರ್ಧತೋಲಾ ಜೂರ್ಣವನ್ನು ಆಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ೮೦ ದಿನಸ ಸೇವಿಸಿದರೆ ವೃದ್ಧಿ

ವಸ್ತ್ರೆಯ ಬೇರೆಬೇರೆ ಆತಂಕಗಳೂ ಯಾವವೂ ತಲೆಯತ್ತದೆ ಮನುಷ್ಯನು ರಕ್ತವೃದ್ಧಿ, ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ, ಆಹಾರವೇಚನಶಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಈ ಔಷಧ ಸೇವನೆಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಸಂಗ, ಹುಳಿ, ಪಾರ ಮುಂತಾದ ಕೆಲದೀ ವರ್ಜ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಕು ; ಎಲ್ಲಾ ಉಪಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಪಂಚಶರರಸಾಯನ .

ಆಲದಬಿಳಿಲುರಸ, ಅತ್ತಿಯಚಕ್ಕೆರಸ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿರಸ, ಅಮೃತಬಿಳ್ಳು ಯರಸ, ಗೇಕಿನಗೆಡ್ಡೆರಸ, ಬೂರಗದಬೇರಿನ ತೊಬಟೆಯರಸ, ನೆಲಗುಂಬಳ ಬೇರಿನರಸ, ಹಿರೀಮದ್ದಿನಬೇರಿನರಸ, ಹಲವುಮಕ್ಕಳಬೇರಿನರಸ, ಇವೆಲ್ಲಾ ೧-೧ ಶೇರು ಶೇರಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ೧೦ ಶೇರು ಸಕ್ಕರೆಬೆರೆಸಿ ೨ ಶೇರು ಆಕಳತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಪಕ್ವಮಾಡುವದು. ಇದು ಚಂದ್ರಪಾಕಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ನಂಶಲೋ ಚನ, ನೆಲತಾಟಗಡ್ಡೆ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಜಾಫಲ, ಜಾವತ್ರಿ, ಪರ್ಪಾಷ್ಪಕ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಬಾಲಮೆಣಸು, ತ್ರಿಕಟುಕ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಲವಂಗಪತ್ರಿ, ಸೋಫು, ಕೇಸರಿ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಆಕಳಕರ, ತಕ್ಕೋಲ, ಲವಂಗ ಇವು ತಲಾ ೨-೨ ರಂತೆ ಜೂರ್ನಿಸಿ ಬೆರೆಸಿ ರಸಾಯನವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ಬಲೆಯಿಂದಿಳಿಸಿದನಂತರ ೧ ಶೇರು ಜೇನುತುಪ್ಪ ಬೆರೆಸಿಡುವದು. ಇದನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ೧-೧ ತೊಲೆಯಂತೆ ಕಾದಾರಿದ ಯಮೈಹಾಲು ಅರಪಾವಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಧಾತುಕ್ಷೀಣತೆ, ಬಲಕ್ಷೀಣತೆ, ವೀರ್ಯಕ್ಷೀಣತೆ, ಪ್ರಜ್ಞಾಕ್ಷೀಣತೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗಿ ಅತುಲಿತವಾದ ತೇಜೋ, ಬಲ, ವೀರ್ಯಗಳುಂಟಾಗುವವು. ೪-೪ ದಿನ ಸೇವಿಸಿ ನುಧುರಾಹಾರಸೇವಿಯಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆಪಥ್ಯದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ೪-೪ ದಿನಕ್ಕೆ ಅಭ್ಯಂಗಸ್ನಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಪಥ್ಯದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಕುಳಂತೆ, ಕಾನು ಎಲಾಸ ವ್ಯಾಪಾರದ ಆಲೋಚನೆ ಇವನ್ನು ವರ್ಜಿಸಬೇಕು. ಈ ಪಂಚಕರರಸಾಯನವು ಅತ್ಯಂತ ಬಲವಾದ ವಾಜೀಕಾರಕವು!!!

ಇಂತು ವಾಜೀಕರಣವೆಂಬ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಆಶಯವು.

ಇತಿ ದ್ವಿತೀಯಭಾಗಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ.

ಅಥ ತೃತೀಯಭಾಗ ಪ್ರಾರಂಭ.

ಹದಿನೈದನೆಯ ಅಕಯವು.

ಗರ್ಭಿಣಿ ದಶಾ.

ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ ಮೂತ್ರಕೋಶ (bladder) ಕ್ಷೌರ್ಮದೊಡ್ಡ ಕರಳ (rectum) ಗೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವದೇ ಗರ್ಭಾಶಯವು. ಇದೇ ಪಿಂಡನಿಲ್ಲುವಸ್ಥಳವು. ಆ ಪಿಂಡವೂ ಅದರ ಅವಯವಗಳೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾ ಪೂರ್ಣವಾಗುವವರಿಗೆ ಗರ್ಭಾಶಯದಲ್ಲಿ ಪೋಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಇರುವದೇ ಲೋಕವಾಡಿಕೆಯು! ಹೀಗೆ ಗರ್ಭವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಮೂವತ್ತೊಂಭತ್ತು ವಾರಗಳು ಹಿಡಿಯುವವು. ಈ ಗರ್ಭಾಶಯವು—ತಳ (Fundus) ಹೊಟ್ಟೆ (Corpus) ಕಂಠ (Cervix) ಬಾಯಿ (Os) ಎಂಬದಾಗಿ ನಾಲ್ಕುಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಲ್ಪಡುವದು.

ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸದಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯ ಗರ್ಭಾಶಯದ ಉದ್ದಳತೆ ಮೂರು ಅಂಗುಲಕ್ಕಿಂತ ಕಡಮೆಯಾಗಿರುವದು ; ಅಗಲವು ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಅಂಗುಲಕ್ಕಿಂತ ಕಡಮೆ, ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಗುಲವು ; ದವ್ವದಲ್ಲಿ ಅದರವಕ್ಕದ ಕಂಡಗಳು ೧/೩ ಅಂಗುಲವಿರುವದು.

ಗರ್ಭಾಶಯದ ಹೆಚ್ಚುವು ತ್ರಿಕೋಣಾಕೃತಿಯಾಗಿರುವದು ; ಆ ಹೆಚ್ಚುವು ಯೋನಿಯಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ನೆತ್ತರದ ನರಗಳು ತುಂಬಿ ಸಣ್ಣಗಿರುವ ಜವ್ವುನಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. ಈ ಮುಚ್ಚುವು ವಿಕೆಯಿಂದ ಗರ್ಭಾಶಯದ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಮಡತೆಗಳಾಗಿರುವವು. ಅವು ವೃಕ್ಷದಂತೆ ಸೊಗಸಾಗಿ ವರ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಪ್ರಾಣವೃಕ್ಷ (Tree of Morgagni) ವೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಇವುಗಳ ಸಡುವೆ ಗೋಳಗಳನ್ನೇಕೆ ಇರುವವು.

ಗರ್ಭಾಶಯದ ಕೆಲಸ:—ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸುವದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಇದಕ್ಕೆ ಮಾಸಿಕ ಅರ್ತವವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದೊಂದೇ ಕೆಲಸವಿತ್ತು. ಗರ್ಭಾಶಯದ ಹೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಸ್ರವಿಸತಕ್ಕ ಕೆಂಪಾದ ದ್ರವವೇ ಅರ್ತವವು.

ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ನಾಡಾಶಯ (Ovaria) ವೂ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವಮಾರ್ಗವೂ, ಪುರುಷನ ವೃಷಣಗಳೂ ಸಾಖ್ಯವಾಗಿಯೂ, ನಿರಾತಂಕಗಳಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದೇನೇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ರಕ್ತವು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಕೇರಿ ಲಿಂಗದ

ಉತ್ಥಾಪನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು. ಆದರೂ ಇದೇ ಪಿಂಡೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗುವದಿಲ್ಲ ; ಸಂಯೋಗವೇ ಮುಖ್ಯವು.

ಪುರುಷನಿಂದ ಬೀಳುವ ಕುಕ್ರವು ಗರ್ಭಾಶಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನಾಡ ಮಹೀಮಾಗರ್ಭವಾಗಿ ನಾಡಾಶಯವನ್ನು ಶೇರಿ, ನಾಡಬುಗ್ಗಿ (Veicle) ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಕೆಲವಕ್ಕಾಗಲೀ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದು. ಆ ಬುಗ್ಗಿ (Veicle) ಗಳಲ್ಲಿ ನಾಡವೆಂಬ ಪಿಂಡಾಂಡಗಳು ಅಡಗಿರುತ್ತವೆ ; ಈ ಪಿಂಡಾಂಡವೆಂಬ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಿಂಡದ ಮೂಲಾಧಾರವಸ್ತುವು ಅಣಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ನಾಡಾಶಯದಿಂದ ಹೊರಬೀಳುವದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರತಕ್ಕ ಪಿಂಡಾಂಡವನ್ನು ತ್ವರೆಯಾಗಿ ಸಂಧಿಸುವದಕ್ಕೆ, ಸಂಯೋಗಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಡವಾಹಿನಿಗಳಾದ ಕುಚ್ಚುಗಳು ವಿಕಸಿತಗಳಾಗಿ ನಾಡಾಶಯವನ್ನು ಮುಚ್ಚುತ್ತವೆ. ಫಲವಿದ್ದ ಪಿಂಡಾಂಡವು ನಾಡಾಶಯದ “ ಪೆರಿಟಿನಿಯಮ್ ” ಎಂಬ ಜವ್ವು ಮುಚ್ಚಿಗೆಯನ್ನು ಶೀಳಕೊಂಡು, ಆಕಡೆಗೇ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದು ತೆರದಿರುವ ನಾಡವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವದು. ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಗಿ ಸುಮಾರು ಮೂರುವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಪಿಂಡಾಂಡವನ್ನು ಗರ್ಭಾಶಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಶೇರಿಸುವದು. ಅಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಡವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಪೂರ್ಣತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುವದು. ಇದಕ್ಕೆ “ ಕಳ ” ಎಂದೆನ್ನುವರು.

ಇದೇ ವಿಷಯವು ಶಬ್ದಭೇದದಿಂದ ಜನರಿಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರದೊಂದರಿತು, ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಡಾಕ್ಟರವರ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನೇ ಜನರ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಾಗಿ ಇದರಡಿ ಬರಿಯುವೆವು ; ಯಾಕೆಂದರೆ ಇದೇ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವು ||

“ The fimbriated extremities of the tubes expand and embrace the ovaria, having become during the coitus ready to receive, the ovum, which is about to escape from the ovarium. The impregnated ovum bursts through the peritoneal covering of the ovarium, and enters the grasping and open end of the Tuba Follopeana, of the fecundated side; along which it is conveyed into the Uterus in about three weeks after conception, there gradually to undergo its complete development. ”

ಗರ್ಭಧರಿಸಿ ಕೆಲವು ವಾರಗಳವರಿಗೆ ಪಿಂಡದ ಭಾಗಗಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವವು. ದುರ್ಬೀಕಮೂಲಕ ನೋಡಿದರೂ ಬಂಕೆಯಹಾಗೆ, ಬೂದಿಬಣ್ಣ ಕೇರಿರುವ ಮುದ್ದೆಯಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಗರ್ಭಧರಿಸಿದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ವಾರದಲ್ಲಿ ಅದು ಅಂಡಾಕಾರವಾಗಿ ಬಂದು ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವದು. ಅದು ಜರಾಯುವೆಂಬ ಪರೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. ಇದರೊಳಗೆ ಬಳಪರೆಯೊಂದು ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿರುವದು. ಈ ಬಳಪರೆಯಲ್ಲಿ ಜರಾಯುಜಲವಿರುವದು. ಆ ಜಲದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮಂದವಾದ ಚುಕ್ಕಿಯು ಕಾಣಲ್ಪಡುವದು. ಇದೇ ಪಿಂಡವು. ಆಗ ಅದು ಬಂದು ಇರುವೆಯಂತಿರುವದು.

ಐದನೆಯ ವಾರದಲ್ಲಿ ಪಿಂಡವು ಸುಮಾರು ಕಾಲುಅಂಗುಲ ಉದ್ದವಾಗುವದು. ಸುಮಾರು ೬ನೆಯ ವಾರದಲ್ಲಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಭ್ರಂಜು ಹುರಳೀಕಾಯಿ ಬೀಜದ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಇರುವದು. ಆಗ ಕೈಕಾಲುಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಅದರ ಶಿರಸ್ಸು ಶರೀರವೂ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಂದೇ ಇರುವದು.

೬ನೇ ಅಥವಾ ೭ನೇ ವಾರದಲ್ಲಿ ಅವಯವಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವವು. ಆಗ ಶಿಶುವು ೧ ರಿಂದ ೨ ಅಂಗುಲ ಉದ್ದವಾಗಿರುವದು. ಆಗ ಸುಮಾರು ಮೂರುವರಹಾ ತೂಕವಿರಬಹುದು.

ಮೂರನೆಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಉದ್ದ ಆರು ಅಂಗುಲವಾಗಿರುವದು.

ಐದನೆಯ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ೧೦ ಅಂಗುಲ ಉದ್ದವಾಗಿರುವದು.

ಏಳನೆಯ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅದರ ಉದ್ದ ಸುಮಾರು ೧೫ ಅಂಗುಲವಾಗಿರುವದು.

ಹಾಗೆಯೇ ೯ನೇ ತಿಂಗಳು ತುಂಬಿದಮೇಲೂ, ಅಥವಾ ಪೂರ್ಣ ಗರ್ಭಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅದರ ಉದ್ದ ಸರಾಸರಿ ೨೦ ಅಂಗುಲಗಳು, ತೂಕವು ಸರಾಸರಿ ೬ ಪೌಂಡು ಅಂದರೆ ಕಾಲುಮಾಣ ತೂಕವೂ ಇರುತ್ತದೆ.

ಗರ್ಭಚಿಹ್ನೆಗಳು:—ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಗರ್ಭಧಾರಣೆಕಾಲದಿಂದಲೂ, ಪ್ರಸವಕಾಲದವರಿಗೂ ದೇಹಸಾಖ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವದು; ಆದರೆ ಮುಟ್ಟಾಗದಿರುವಿಕೆಯಲ್ಲದೆ, ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಕೆಲವು ಚಿಹ್ನೆಗಳಿರುವವು.

ಗರ್ಭಾಶಯಕ್ಕೂ, ದೇಹದ ಇತರ ಅವಯವಗಳಿಗೂ ಇರತಕ್ಕ ಅನ್ಯೋನ್ಯತನದಿಂದ ಶರೀರಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಉಂಟಾಗತಕ್ಕ ಉಪದ್ರವಗಳನ್ನು ಊಹಿ

ಸುಖವು. ನಿರ್ದ್ರಾಭಂಗ, ಜ್ವರ, ಓಕರಿಕೆ, ವಾಂತಿ, ಅಜೀರ್ಣ, ಮುಂ
ಗೋಬ ಇವುಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸಿದಕೂಡಲೆ ಸ್ತನಗಳು ದೊಡ್ಡವಾಗುವವು. ಹೆಚ್ಚು
ಬು, ಮರಚುಲಾ ಗರ್ಭಿಣಿಯರಿಗೆ ಸ್ತನಗಳ ಸುತ್ತಲಿರುವ ರೇಖೆಗಳು ಕ್ರಮ
ದೊಡ್ಡವಾಗುವವು.

ಗರ್ಭಾಶಯದಲ್ಲಿ ಪಿಂಡನಿಂತದ್ದಕ್ಕೆ ಪಿಂಡಚಲನೆಯೇ ಮೊದಲನೇ ಗು
ರುತು. ಈ ಪಿಂಡಚಲನೆಯಾಗುವಾಗ ಪ್ರಾಯಶಃ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮೂರ್ಛೆಹೊಂ
ಡುವರು. ಇದು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದನಂತರ ೧-೨ನೇ ವಾರದೊಳಗಾಗಿ
ಅಥವಾ ೧೯ನೇ ವಾರ ಕಳೆದನಂತರ ಇದು ಸಂಭವಿಸುವದು ವಾಡಿಕೆಯು;
ಇದೇ ನಿಜವಾದ ಗರ್ಭಧಾರಣೆಯ ಗುರುತು ! ಕೆಲವು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕರಳುಗ
ಳಲ್ಲಿರುವ ವಾಯುಚಲನೆಯಂದು ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದರೂ ಸಹ
ವೈದ್ಯನು ಮೋಸಹೋಗಬಾರದು.

ಹೊಟ್ಟೆ ದೊಡ್ಡದಾದದ್ದು ನಿಜವಾದ ಕಾರಣವಲ್ಲ; ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿ
ರುವ ಅವಯವಗಳು ವ್ಯಾಧಿಯಿಂದಲೂ, ಅಥವಾ ನೀರು ಕೇರುವದರಿಂದಲೂ
ಹೊಟ್ಟೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಬಹುದು.

ಗರ್ಭಕಾಲ ಸ್ಥಿತಿ .

ಸ್ತ್ರೀಯು ಗರ್ಭವನ್ನು ೯ ತಿಂಗಳು ಅಥವಾ ೯ ವಾರಗಳು, ಅಥವಾ
೨೩೩ ದಿನಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊರುವದಿಲ್ಲ !

ನಾಗರಿಕದಶೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಗರ್ಭಿಣಿಯರಾಗಿರುವಾಗಲೂ,
ಬಾಣಂತಿಯರಾದಾಗಲೂ ಅನುಭವಿಸತಕ್ಕ ಉಪದ್ರವಗಳನ್ನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು
ಜೀವನಮಾಡತಕ್ಕ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅನುಭವಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸಿದಾಗ ಭೋಜನವು ಮಿತವಾಗಿಯೂ, ಪೋಷಿತಕ್ಕ
ದ್ದಾಗಿಯೂ, ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಜೀರ್ಣಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕು. ಉಷ್ಣ
ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ರಕ್ತ ಸ್ಪರ್ಶ ನರಗಳೆಲ್ಲ
ವೂ ಮೊದಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಕಣಕಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಉಷ್ಣ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಕಡ
ಕನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವು.

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಗರ್ಭಿಣಿಯರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಅಹಿಗಯನ್ನಲ್ಲದೆ
ಬೇರೆಬೇರೆ ನೆಂಟರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಊಟಗಳನ್ನೂ, ತಿಂಡಿಗಳನ್ನೂ ಆಶಿ
ಸುತ್ತಾ, ಶಿಕ್ಷಿದನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಮಾಡುವ ಈ ದೋ
ಷಕೃತ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ನಾವು ವಿನಯವಾಗಿ ಅವರುಗಳ ತಪ್ಪುಗುಣಗಳನ್ನು ಬಿಡು
ವಂತೆ ತಿಳಿಯಬೇಕುವೆವು.

ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ನಡಿಯಬೇಕು; ಶರೀರಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡದಂತೆಯೂ, ಮನೋವೃಥೆಯು ಉಂಟಾಗದಂತೆಯೂ ಇರಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸದೆ ಇದ್ದಾಗ ತೊಂದರೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡದ ತಹ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಹ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ, ಶರೀರವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ರೇಗಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಹೆಚ್ಚು ಕಡೆಕುಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವು.

ಓಕರಿಕೆಯೂ, ವಮನವೂ ಗರ್ಭಿಣಿಯರಿಗೆ ಮೊದಲು ಉಂಟಾಗುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳು ; ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಮಲಬಂಧ ಅನುಸರಿಸುವಿಕೆಯೇ ವಾಡಿಕೆಯು. ಇದು ಕರಳುಗಳ ಮಂದತ್ವದಿಂದಲೂ, ಅಥವಾ ಪಿಂಡವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಗರ್ಭಾಶಯದ ಮುಂದುರುವಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಸಂಭವಿಸುವದು. ಹುಳಿ ಕಡಮೆಯಾಗಿರುವ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ, ಕಾಯಿಪಲ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ, ದಿನವೂ ಕೊಂಚದೂರ ವ್ಯಾಯಾಮ (ವಾಕಿಂಗ್) ಮಾಡುತ್ತಾ ಬರುವದರಿಂದ ಈ ಮಲಬಂಧವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಗರ್ಭಲಕ್ಷಣ:—ಇದನ್ನು ನಮ್ಮ ಆದಿಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆಯುರ್ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವೆವು.

“ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷಯೋರವ್ಯಾಪದ್ನ ಶುಕ್ರಶೋಣಿತಯೋನಿ ಗರ್ಭಾಶಯಯೋಃ ಶ್ರೇಯಸೀಂ ಪ್ರಜಾಮಿಚ್ಛತೋಸ್ತನ್ನಿ ವೃತ್ತಿಕರಂ ಕರೋಪದೇಕ್ಷ್ಯಮಃ || ”

“ಯಾವ ಸ್ತ್ರೀಯು ರಜಸ್ಸು ಯೋನಿ ತಥಾ ಗರ್ಭಾಶಯಗಳು ದೂಷಿತವಲ್ಲದೆ, ಪುರುಷನ ವೀರ್ಯವೂ ದೂಷಿತವಲ್ಲದೆ ಇರುವಲ್ಲಿ—ಇಂತಹ ಸಂತಾನವೇ ಆಗಬೇಕೆಂಬ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಿಗೋಸ್ಕರ ಹಿತಕಾರಿಯಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆವು. ”

“ ಉಪಾಚರೇಚ್ಛ ಮಧುರಾಷಢಸಂಸ್ಕೃತಾಭ್ಯಾಂ ಘೃತಕ್ಷೀರಾಭ್ಯಾಂ ಪುರುಷಂ ಸ್ತ್ರಿಯಂ ತು ತೈಲಮಾಷಾಭ್ಯಾನ್ || ”

ತದನಂತರ ಪುರುಷನನ್ನು ಮಧುರಾಷಢಗಳಾದ ಹಲ್ವಾ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದಲೂ, ಸಾಕಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಘೃತ, ಹಾಲು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದಲೂ, ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ತೈಲಮಾಷಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಉಪಚರಿಸಬೇಕು. ”

“ ಪೂರ್ವಂ ಪಶ್ಯೇದ್ಭತುಸ್ನಾತಾ ಯಾದ್ಯತಂ ನರಮಂಗನಾ ||

ಶಾದ್ಯತಂ ಜನಯೇತ್ಪುತ್ರಂ ತತಃ ಪಶ್ಯೇತ್ಪತಿಂ ಪ್ರಿಯಮ್ || ”

“ ಮುತುಸ್ನಾತಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಯು ಯಾವ ಪುರುಷನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾಳೆಯೋ ಅವನ ಅವಯವಗಳ ಸಾಷ್ಟವ, ರೂಪರೇಖಾ, ಶರೀರದ ರಚನೆ ಮುಂತಾದುವೇ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೂರುವವು. ಅವಳು ಗರ್ಭವನ್ನು

ಧರಿಸಿದರೂ ಆ ಶರೀರರಚನೆ, ರೂಪ, ಶರೀರಸಾಷ್ಟ್ಯವ ಮುಂತಾದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಪುತ್ರನನ್ನೇ ಪಡಿಯುವಳು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಿಯನಾದ, ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನಾದ, ಗಂಡನನ್ನೇ ನೋಡಬೇಕು, ಸದಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ಇರಬೇಕೆಂದು ಭಾವವು. ”

ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ .

೧ ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ—ಲಾಮಂಚ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಗ್ರಂಥಿಕತಗರ ಇವನ್ನು ಸಮತೂಕವಾಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಡಿಗೆಯಂತೆ ಅರದು ಹಸುವಿನಹಾಲಲ್ಲಿ ಕುಡಿ ಸುವದು ೫ ದಿನ ಇಷ್ಟಾಪಠ್ಯ; ಮೊದಲನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಉಪ ಹತಿ ಇಲ್ಲದೆ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು.

೨ ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ—ನೈದಿಲೆಗೆಡ್ಡೆ, ಮುಡಿವಾಳ, ಇವೆರಡನ್ನೂ ಸಮ ತೂಕವಾಗಿ ಪಾವಲಿ-ಪಾವಲಿತೂಕವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೊಣದಂತೆ ಅರದು, ಆಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ೪ ದಿನ ಹೆಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಕುಡಿಸುವದು ಇಷ್ಟಾಪಠ್ಯ.

೩ ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ—ಸುಗಂಧಪಾಲ, ಶ್ರೀಗಂಧ ಇವು ಅರ್ಧ-ಅರ್ಧವರ ಹಾತೂಕವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನುಣ್ಣು ಗರದು, ಆಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕದರಿ (೫ ದಿನ) ರಾತ್ರಿ ಹೆಗಲೂ ಕುಡಿಸುವದು.

೪ ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ—ಸಣ್ಣನೆಗ್ಗಿಲು, ನೈದಿಲೆಗೆಡ್ಡೆ, ಮೊಮು ಇವನ್ನು ಸಮವಾಗಿ ಅರದು ಮೊಲಿನಂತೆ ಕುಡಿಸುವದು.

೫ ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ—ಜಂಗಲಕೋಷ್ಠ, ಸಣ್ಣನೆಗ್ಗಿಲು, ನೈದಿಲೆಗೆಡ್ಡೆ, ತಾವರೆದಂಟು, ಮೊಮು ಇವನ್ನು ಸಮತೂಕವಾಗಿ ಮೊಲಿನಂತೆ ಅರದು ಆಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ೪ ದಿನ, ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ಕುಡಿಸುವದು.

೬ ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ—ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಜ್ವೀರಕಾಕೋಲೀ, ದೇವದಾರು, ಕರೀಯಳ್ಳು, ರಾಳ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಶತಾವರಿ, ಕಮಲಗೆಡ್ಡೆ, ರಾಸ್ಮಿ, ಅಗುಳ್ಳ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ ಇವನ್ನು ಸಮವಾಗಿ ೪-೪ ಆಣತೂಕ ಶೇರಿಸಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಡಿಗೆ ಯಂತೆ ಅರದು ಸಕ್ಕರೆಹಾಕಿ ಆಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕದರಿ ಬಿಡಿನಾಡಿ ಕುಡಿಸಿದರೆ, ಸ್ತ್ರೀಯಗರ್ಭ ದೃಢವಾಗುವದು. ಯಾವ ಉಪದ್ರವವೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಔಷಧವನ್ನು ೬ ತಿಂಗಳವರಿಗೂ ಮಾಡಬಹುದು ಅಥವಾ ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಯಾವದಾದರೂ ಔಷಧವನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಬಹುದು.

೭ ನೇ ತಿಂಗಳ ಔಷಧ—ಬ್ಯಾಲದೆ ಎಲೆ, ಕಾಚು, ಅರಳು, ಸಕ್ಕರೆ ಇವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಹಸುವಿನಹಾಲಿನಲ್ಲಿ (೫ ದಿನ) ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ಕುಡಿಸುವದು.

೮ ನೇ ತಿಂಗಳ ಔಷಧಿ—ಬ್ಯಾಲದಬೇರಿನ ತೊಬಟಿ, ನೆಲಗುಳ್ಳದಬೇರು ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆಯಬೇರು, ಇವನ್ನು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಕುಡಿಸಿದರೆ ಗರ್ಭಪ್ರಸೂಯಾಗುತ್ತದೆ.

೯ ನೇ ತಿಂಗಳ ಔಷಧಿ—ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಲಾಮಂಚ, ಸೊಗದೇಬೇರು ಇವು ೧-೧ ವರಹಾತೂಕ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕದರಿ ಕುಡಿಸುವದು.

೧೦ ನೇ ತಿಂಗಳ ಔಷಧಿ—ನೈದಲೆಗಡ್ಡೆ ಇದನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಅರದು ಆಕಳಹಾಲಲ್ಲಿ ಕದರಿ ಕುಡಿಸುವದು.

ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ .

(೧) ಸೊಗದೇಬೇರು, ಅಗಲಶುಂಠಿ, ಮುಡಿವಾಳ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಶುಂಠಿ ಈ ದಿನಸುಗಳು ಕಾಲು-ಕಾಲುತೊಲಾ, ಜಜ್ಜಿ ಕಷಾಯವಿಟ್ಟು, ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ಕುಡಿದರೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಜ್ವರಹರ.

(೨) ಬೂದಿಗುಮ್ಮಳಬೇರು, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಸಮತೂಕ ಕಷಾಯವಿಟ್ಟು, ಸಕ್ಕರೆ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ (ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು) ೪ ದಿನ ಕೊಟ್ಟರೆ ಜ್ವರ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

(೩) ಜೇಷ್ಠಮಧು, ರಕ್ತಚಂದನ, ಕಮಲಗಡ್ಡೆ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕಾಶಿ ಸಕ್ಕರೆ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಕುಡಿಸುವದು.

ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಅತಿಸಾರ ರೋಗಕ್ಕೆ.

(೧) ಆಡುಸೋಗೆ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಮರದರಿಶಿನ, ದೇವದಾರು, ಇವನ್ನು ಸಮಗೂಡಿ, ಕಷಾಯಕಾಶಿ ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅತಿಸಾರ, ಜ್ವರ ಸಹಾ ನಿಲ್ಲುವದು.

(೨) ಮರದರಿಶಿನ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಕುಂಬಳಬೇರು, ಸೊಗದೇಬೇರು, ಚಿಟ್ಟಾಮುಟ್ಟಬೇರು ಇವನ್ನು ಸಮತೂಕವಾಗಿ ಅರ್ಧ ತೊಲಾ ಕಲ್ಲವನ್ನು ಕಷಾಯವಿಟ್ಟು ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ೫ ದಿನ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅತಿಸಾರಹರ.

ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಶೋಭಿಗೆ.

ಗರುಗದಬೇರು, ಹಶೀಶುಂಠಿ ಇವನ್ನು ಕಷಾಯಕಾಶಿ ಸಮವಾಗಿ ಆಕಳಹಾಲುಹಾಕಿ (ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು) ೭ ದಿನ ಕೊಟ್ಟರೆ ಗುಣವಾಗುವದು.

ಗರ್ಭಿಣೀ ಶೂಲೆಗೆ .

ಹಶೀಶುಂಠಿ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ಬೆಲ್ಲ ಹಾಕಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿಫುಡಿ ಹಾಕಿ ಕುಡಿಸಿದರೆ ಶೂಲೆಹರ.

ಗರ್ಭಿಣಿಯ ತ್ಯಾಸ ಕಾಸಕ್ಕೆ.

(೧) ಅತಿಮಧುರ, ಲಾವಂಜ, ಗಂಟುಭಾರಂಗಿ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ ಈ ದಿನಸುಗಳು ಸಮವಾಗಿ ಜೋರ್ನಿಸಿ, ಕೋಧಿಸಿ, ಕಷಾಯವಿಟ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಲ್ಲಹಾಕಿ ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ಕೊಡುವದು.

(೨) ಮೆಣಸು ಹುರದು ಜೂರ್ನಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆಹಾಕಿ ಲೇಪ್ಯಪಾಕ ವಾಗಿ ಕಾಶಿ ತುಪ್ಪಹಾಕಿ, ಜೇನನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಶೇರಿಸಿ, ಗಜ್ಜೆಗದಮ್ಮ ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ಕೊಡುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಗುಣವಾಗುವದು.

ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಓಕರಿಕೆಗೆ.

(೧) ಮಾದಳಹಣ್ಣು ಸ್ವರಸದಲ್ಲಿ ಹಿಪ್ಪಲಿಜೂರ್ನ, ಸ್ತಂಭವಲವಣಿ ಹಾಕಿ ಕುಡಿಸಿದರೆ ಗುಣವಾಗುವದು.

(೨) ಬಿಲ್ವದಹಣ್ಣು, ಚೆಟ್ಟಾಮುಟ್ಟು, ಇವೆರಡನ್ನೂ ಕಷಾಯ ಕಾಶಿ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಓಕರಿಕೆಯು ಗುಣವಾಗುವದು.

(೩) ಕೊತ್ತುಂಬರಿಬೀಜವನ್ನು ಅಕ್ಕಿಕಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಕಷಾಯ ವಿಟ್ಟು ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಕುಡಿಸುವದು.

(೪) ಪರೂಪಕವೆಂಬ ಗಂಧಿಕದ್ರವ್ಯವನ್ನು ದ್ರಾಕ್ಷೆ ಶೇರಿಸಿ ಕಷಾಯ ಕಾಶಿ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಕುಡಿಸುವದು.

(೫) ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಪರೂಪಕ ಇದರ ಕಷಾಯ ಸಕ್ಕರೆವೆ ರಸ ಕೊಡುವದು.

(೬) ಕೇವಲ ದ್ರಾಕ್ಷೆ ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟಿನ ಕಷಾಯವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪ ಶೇರಿಸಿ ಕುಡಿಸಬಹುದು.

(೭) ಯಾಲಕ್ಕಿ, ನಾಗಕೇಸರಗಳೆರಡನ್ನೂ ಸಮಗೊಂಡು ಜೋರ್ನಿಸಿ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಕುಡಿಸುವದು.

(೮) ಅಮೃತಸಾರ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಲಾವಂಜ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಲೀ, ಎರಡಾಗಲೀ, ಮೂರಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಕೂಡಿ ಸಿದ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ, ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಹಾಲು ಕುಡಿಸುವದು.

(೯) ಸೈದಿಲಗಡ್ಡೆ, ಅಮೃತಸಾರ, ಯಾಲಕ್ಕಿ ಇದನ್ನು ಜೋರ್ನಿಸಿ ಕೋಧಿಸಿ ಈ ಜೂರ್ನ ೩ ಬೆರಳಿಗೆ ಬಂದಷ್ಟನ್ನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಸಕ್ಕರೆ ವೆರೆಸಿ ಸೇವಿಸಿ ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದು.

(೧೦) ತವಕ್ಷೇರ, ಸೈದಿಲೆ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಜೋರ್ನಿಸಿ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ವೆರೆಸಿ ಕುಡಿಸಲು ಹಿತವಾಗುವದು.

ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ:—ಗರ್ಭಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ರೋಗಗಳೂ, ಸಂಕಟಗಳೂ ಸಹ ಸ್ವರ್ತನರಗಳು ಉದ್ದೇಶವಾಗು

ವದರಿದಲೂ, ರಕ್ತವು ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಗರ್ಭಕೋಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುವದರಿಂದಲೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಪಿಂಡವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಗರ್ಭಾಶಯವು ತನ್ನ ಸುತ್ತ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವ್ಯಾಪನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸುವದರಿಂದಲೂ ಉಂಟಾಗುವವು. ಓಕರಿಕೆಯೂ, ವಮನವೂ ಸಹ ಪಿಂಡಚಲನೆಯಾದನಂತರ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಹೋಗುವವು. ಕೆಲವರಿಗೆ ಪ್ರಸವಕಾಲದವರಿಗೂ ಇರುವವು. ಇವುಗಳಿಗೆ ಯಾವಾಗ್ಯೂ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದೇ ಅನಾವಶ್ಯಕವು !! ಅನ್ನಾಶಯದಲ್ಲಿ ಈ ಓಕರಿಕೆ, ವಮನಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಉಪದ್ರವಗಳಂಟಾದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಗುಣಕಾರಿಗಳೆಂದು ತೋರುವ ಉಪಚಾರಗಳಿಂದಲೇ ತಿದ್ದುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು. ನೆಲಬೇವು ಮೊದಲಾದ ಕಹಿಮೂಲಿಕೆಗಳ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ನಿಂಬೆಹುಳಿ, ಮಾದಲಹುಳಿ, ವಾಟೆಯಹುಳಿ, ಪುಲ್ಲಂಪುರುಚಿ ಮುಂತಾದ್ದರಲ್ಲಿ ಯಾವದನ್ನಾದರೂ ಶೇರಿಸಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಉಪ್ಪನ್ನೂಬೆರೆಸಿ ಕುಡಿಸಿದರೆ ಸಾಖ್ಯವಾಗುವದು. ಎಲ್ಲವೂ ಮಿತಿಯಾಗಿರಬೇಕು ; ಉಪಚಾರದಂತಿರಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಔಷಧದಂತೆ ಇರಬಾರದು. ಉಪದ್ರವವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯು ಬದುಕುವದೇ ಕಷ್ಟವೆಂಬುವುದಾದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಏನನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ಆಸನದ ದ್ವಾರಾ ಆಹಾರಾದಿಗಳನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ಸಲಕ್ಕೆ ಉದ್ದಿನಕಾಳುದಪ್ಪಕ್ಕಿಂತ ಕಡಮೆಯಾದ ಕುದ್ಡು ಅಕ್ಕಿಮನ್ನು ಅದರ ಸಮವಾಗಿ ಕರೀಮೋಸಿನಕಾಳುವುಡಿ ಶೇರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಇದರಿಂದ ವಾಂತಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇದು ದೇಹದಾರ್ಢ್ಯ ಕಡಮೆ ಇರುವ ಗರ್ಭಿಣಿಗೂ ಕಾಲಾನುಸಾರವಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗಿರುವದು.

ಅನ್ನಾಶಯದಲ್ಲಿರುವ ಎದೆಯುರಿಯೂ ಸಹ ಒಂದೊಂದುವೇಳೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪದ್ರವಕರವಾಗುವದು. ಇದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಕುತ್ತಿಗೆ ಉರಿಗೂ, ವದೇವದೇ ಬರುತ್ತಿರುವ ತೇಗಿನಿಂದ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಯುವದಕ್ಕೂ, ಸಹ ಆ ನೀರು ಕಡಮೆಯಾಗುವಂತೆ ಔಷಧ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಹಿಮೂಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ತಲೆನೋವು, (ಮುಟ್ಟಾಗುವಿಕೆ ನಿಂತದ್ದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ರಕ್ತವು ಪಿಟ್ಟಿಗೆ ಶರೀರವು ತಡಿಯಲಾರದ್ದರಿಂದ) ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ರಕ್ತವ್ಯಾಪನೆಯು ಸಮವಾಗಿ ಆಗುವವರಿಗೆ ಲಘುವೀರ ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸುತ್ತು ಬರಬೇಕು.

ಸ್ವರ್ತನರಗಳ ಉಪದ್ರದಿಂದಲೂ, ರಕ್ತನರಗಳ ಉದ್ರೀಕದಿಂದಲೂ ಇತರ ರೋಗಗಳೂ ಉಂಟಾಗುವವು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೇರೇ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಉಂಟಾದಾಗ ಮಾತುವಂತೆಯೇ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಖಂಡವನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವ ಗರ್ಭಾಶಯವು ತನ್ನ ವಕ್ರದ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಅಣಗಿಸಿ ತಾನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬರುವದರಿಂದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ರೋಗಗಳು ಬರುವವು:—

ಅರ್ತಸ್ಯ (ಆಸನದಲ್ಲಿ ರಕ್ತ) ಇದು ಗರ್ಭಿಣಿಯರಿಗೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ರೋಗವು. ಗುದನಾಳದಲ್ಲಿರುವ ರಕ್ತವು ಯಕ್ತೃತ್ ಖಂಡದ ಸ್ಥಿರುವ ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ನಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ತಟಸ್ಥವಾಗುವದರಿಂದ ಅವು ದೊಡ್ಡ ವಾಗಿ, ನೋತಡುಟ್ಟ, ಈ ರೋಗವುಂಟಾಗುವದು.

ಇದರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯು:—ಮೊದಲು ದ್ರಾಕ್ಷಿಉಪ್ಪು, ಚಿಟ್ಟಹರಳು ಯಣ್ಣಿ, ಸಲಾವರಿಕೆಯಲೇಹ್ಯ ಈ ಮುಂತಾದ ಲಘುವಿರೇಚನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಮಲವಿಸರ್ಗವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಬಾತಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಅಗಸೀ ಬೀಜದ ಪ್ರೋಲಾಟೀಸ್ ಕಟ್ಟಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಬಾವೂ, ನೋವೂ ಕಮನವಾಗುವವು. ಥಣ್ಣಿನೆಯ ನೀರಿನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವದರಿಂದಲೂ, ವಗರಾದ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಸವರುವದರಿಂದಲೂ, ನರಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಸಿ ತಿಗೆ ತರಬಹುದು.

ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಮೂತ್ರಕೋಶದ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಉರಿಯುಂಟಾಗುವದರಿಂದ ನಡಿಯುವದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ತಿಯೂ, ಗರ್ಭಭ್ರಂಕವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಕಾಣುವಿಕೆಯೂ, ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಉರಿಯೂ, ಕೆಲವುವೇಳೆ ಮೂತ್ರಕಟ್ಟುವಿಕೆಯೂ, ಹೆಳದಿಬಣ್ಣದ ಕ್ಲೇಷ್ಣ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಬರುವಿಕೆಯೂ ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಮೊದಲನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಾಗೆ ಕಂಡುಬರುವದು. ಇದು ಗರ್ಭಾಶಯದಲ್ಲಿನ ಕೂಸುಕವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತುವ ಮೂತ್ರದ ಕೆಲಸದಿಂದಲೇ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತೀ ವಿಂತು ಹೋಗುವದು. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಲದಬಿಂಕೆಯನ್ನು ಶೇರಿಸಿದ ಚಿಟ್ಟಹರಳು ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಲಘುವಿರೇಚನಕ್ಕೆ ಕೊಡುವದು ಒಳ್ಳೆದು. ದಾಹವಾದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಥಣ್ಣೀರು ಕೊಡಬೇಕು.

ಈ ಗರ್ಭಿಣಿರೋಗದಲ್ಲಿ ಬರತಕ್ಕ ಎಲ್ಲಾ ಉಪದ್ರಗಳೂ ಗರ್ಭಾಶಯದ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ, ಆಯಾಯ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸತಕ್ಕ ಕೃತ್ಯಗಳಮೂಲಕ ಹುಟ್ಟತಕ್ಕವಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಕಾರಣಗಳನ್ನರಿಯದೆ ಶಿಕ್ಷಿದಂತೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡುವದು ಸುತರಾಂ ಸರಿಯಲ್ಲ !! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ

(ಹುಪ್ಪಾ !) ವಾಗಿರಬೇಕಾದ್ದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವು. ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಾಗಿ ಯಾವದುವೂವೂ ಅದು ಉಪಚಾರರೂಪವಾಗಿರಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಪುನಃ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾದುದನ್ನು ಸರ್ವರೂ ಗಮನಿಸಿಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಬೇಕಾದದ್ದು ಪರಮಾವಶ್ಯಕವು.

ದೌಹ್ಯದ ಲಕ್ಷಣ (ಬಯಕೆ)

“ ಸರ್ವಾಂಗಾನ್ಯುಸಂಗಾನ್ ಚತುರ್ಥೇ ಸ್ತುಃ ಸ್ತುಟಾನ್ ಚ ||
ತಸ್ಮಾಚ್ಚ ತುರ್ಥೇ ಗರ್ಭಸ್ತು ನಾನಾವಸ್ತುನಿ ನಾಂಘರಿ || ತ
ತೋ ದ್ವಿದ್ಯದಯಾ ಯತ್ ಸ್ಯಾ ನ್ನಾರೀದೌಹ್ಯದಿನೀ ಮತಾ ||
ದೌಹ್ಯದಾವಜ್ಞಯಾ ಕುಬ್ಜಂ ಕುಣಂ ಖಂಜಂ ಚ ನಾನುನ
ಮ್ || ವಿಕೃತಾಕ್ಷಮನಕ್ಷಂ ವಾ ಪುತ್ರಂ ನಾರೀ ಪ್ರಸೂಯತೇ ||
ಯತಃ ಸ್ತ್ರೀ ದೌಹ್ಯದಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ವೀರ್ಯವಂತಂ ಚಿರಾಯುಷಂ ||
ಪುತ್ರಂ ಪ್ರಸೂಯತೇ ತಸ್ಮಾತ್ ತಸ್ಮೈ ನಾಂಘಿತಮರ್ಪಯೇ
ತ್ || ಇಂದ್ರಿಯಾಥಾರ್ಥಂ ಸ್ತು ಯಾನ್ಯಾನ್ ಭೋಕ್ತುಮಿಚ್ಛತಿ
ಗರ್ಭಿಣೀ || ಗರ್ಭಬಾಧಾ ಭಯಾತ್ತಾಂಸ್ತಾ ಭಿಷಗಾಹ್ಯತ್ಯ
ದಾಪಯೇತ್ || (‘ಭೋಕ್ತುಮವಿಚ್ಛೇತ್ ಭಿಷಗಃ’) ಸಾ
ಪ್ರಾಪ್ಯ ದೌಹ್ಯದಾ ಪುತ್ರಂ ಜನಯೇತ್ ಗುಣಾನ್ವಿತಮ್ || ಅಲ
ಬ್ಧ ದೌಹ್ಯದಾ ಗರ್ಭೇ ಲಭೇತಾತ್ಮನಿ ವಾ ಭಯಮ್ || ಯೇಷು
ಯೇಷ್ವಿಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಷು ದೌಹ್ಯದೇ ಸಾನಮಾನಿತಾ || ಪ್ರಸೂ
ಯತೇ ಸುತಂ ಸಾರ್ಥಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸ್ತಸ್ಮಿಂಸ್ತದಿಂದ್ರಿಯೇ || ”

“ ನಾಲ್ಕನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಂಗಪ್ರತ್ಯಂಗಗಳು ಸ್ತುಟವಾಗಿ, ಹೃದಯವೂ ಹುಟ್ಟುವದರಿಂದ, ಚೈತನ್ಯತೆಯೂ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭವು ನಾನಾವಸ್ತುಕಾರದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ೨ ಹೃದಯ (ದ್ವಿದ್ಯದಯ) ಪುಟ್ಟಿ ಗರ್ಭಿಣಿಯು “ದೌಹ್ಯದಿನೀ” ಎಂದೆನ್ನಲ್ಪಡುವಳು. ದೌಹ್ಯದವೆಂಬ ಗರ್ಭಿಣೀಸ್ತ್ರೀಯ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನು ಸಫಲಗೊಳಿಸಲೇಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಸಫಲಗೊಳಿಸದೆ ಅನಾದರಣೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಆ ಗರ್ಭಿಣಿಯು—ಕುಬ್ಜನನ್ನೂ, ಪಂಗುವನ್ನೂ, ಖಂಜನನ್ನೂ, ಗಿಡ್ಡನನ್ನೂ, ವಿಕಾರನಯನನನ್ನೂ, ನೇತ್ರರಹಿತನನ್ನೂ, ಹಡಿಯುವಳು. (ಆದರೆ ಅದೇ ಚಿಂತೆಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿ, ಆಯಾಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಸ್ಥ ಕರೀರಕ್ಕೆ ಆಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯ ಜನನ ವ್ಯಾಸಾರವು ನಿಂತುಬಿಟ್ಟು ಇಂತಹ ದುಷ್ಪ್ರತಿಭುಗಳು ಹುಟ್ಟಲು ಅವಕಾಶವಾಗುವದು.) ಗರ್ಭಿಣಿಯು ತನ್ನ ದೌಹ್ಯದ (ಅಪೇಕ್ಷೆಯ)

ನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಬಲವಂತನನ್ನೂ, ದೀರ್ಘಾಯುವನ್ನೂ, ಹಡಿಯುವಳು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವಳ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಲೇಬೇಕು. ಗರ್ಭಿಣಿ ಸ್ತ್ರೀಯು ಯಾವಯಾವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯದ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಳೋ ಅವುಗಳನ್ನು (ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಉಪಕತಿಯಾಗುವದೆಂಬ ಭಯದಿಂದ) ತರಿಸಿ ತರಿಸಿ ವೈದ್ಯನಾದವನು ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಕೊಡಿಸಲೇಬೇಕು. ಇಂತಹ ದಾಹ್ಯದ ವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಗುಣವಂತನಾದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸುವಳು. ಹಾಗೆ ದಾಹ್ಯದವನ್ನು ಪಡಿಯದಿದ್ದರೆ—ಅವಳಿಗಾಗಲೀ, ಪಿಂಡಕ್ಕಾಗಲೀ ಭಯವುಂಟಾಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಗರ್ಭಿಣಿಯು ಯಾವಯಾವ ಇಂದ್ರಿಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವ ಮಾನವನ್ನು ಪಡಿಯುವಳೋ ಆಯಾಯ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಪೀಡೆಯುಕ್ತ ನಾದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸುವಳು. ”

“ ರಾಜಸಂದರ್ಶನೇ ಯಸ್ಯಾ ದೌಹ್ಯದಂ ಜಾಯತೇ ಸ್ತ್ರೀಯಃ ||
ಅರ್ಥವಂತಂ ಮಹಾಭಾಗಂ ಕುಮಾರಂ ಸಾ ಪ್ರಸೂಯತೇ ||
ದುಕೂಲ ಪಟ್ಟಿಕಾಶೇಯ ಭೂಷಣಾದಿ ತು ದೌಹ್ಯದಾತ್ || ಅ
ಲಂಕಾರೈಃ ಸಿಂಹಂ ಪುತ್ರಂ ಲಲಿತಂ ಸಾ ಪ್ರಸೂಯತೇ || ಆತ್ಮಮೇ
ಸಂಯತಾತ್ಮಾನಂ, ಧರ್ಮಶೀಲಂ ಪ್ರಸೂಯತೇ || ದೇವತಾ ಪ್ರ
ತಿಮಾಯಾಂ ತು ಪ್ರಸೂತೇ ಪಾರ್ಷ್ವದೋಪನುಮ್ || ದರ್ಶನೇ
ವ್ಯಾಲಜಾತೀನಾಂ ಹಿಂಸಾಶೀಲಂ ಪ್ರಸೂಯತೇ || ಅತೋಽನು
ಕ್ತೇಷು ಯಾ ನಾರೀ ದೌಹ್ಯದಂ ವಿದಧಾತಿ ಹಿ || ಶರೀರಾಚಾರ
ಶೀಲೈಃ ಸಾ ಸಮಾನಂ ಜನಯಿಷ್ಯತಿ || ”

“ ಗರ್ಭಿಣಿಯು—ರಾಜಸ ದರ್ಶನಾಭಿಲಾಷಿಯಾದರೆ, ಧನವಂತನನ್ನೂ, ಮಹಾ ಭಾಗ್ಯವಂತನನ್ನೂ ಪಡಿಯುವಳು. ರೇಷಮಿವಸ್ತ್ರ, ಬೃಹವೆ ಮುಂ ತಾದಪುಗಳನ್ನು ಅಭಿಲಾಷಿಸುವಳು ಮನೋಹರ ವಡನೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಲಲಿತನಾದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆಯುವಳು. ಮುಷ್ಣಾಶ್ರಮ ದರ್ಶನಾದಿಗಳನ್ನು ಆವೇಕ್ಷಿಸುವವಳು ಧರ್ಮವಂತನೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಆದ ಮಗನನ್ನು ಪಡಿ ಯುವಳು, ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಗಳ ದರ್ಶನಾದಿಗಳನ್ನು ಆವೇಕ್ಷಿಸುವವಳು, ಮಹಾ ದೈವಭಕ್ತನನ್ನು ಹಡಿಯುವಳು. ಸರ್ಪಾದಿ ದುಷ್ಟ ಜಂತುಗಳನ್ನು ದರ್ಶಿಸಲೇಕ್ಷಿಸುವವಳು ಹಿಂಸಕವಾದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡಿಯುವಳು. ಇನ್ನೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ದಾಹ್ಯದಗಳನ್ನು ಆವೇಕ್ಷಿಸುವದರ ಫಲಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಶರೀರ, ಆಚಾರ, ಶೀಲಗಳಿಂದ ಅಂತಹ ಪುತ್ರರು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆಂದಿರುವೇಳು. ”

ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಂದಾದ ಅಂಗವಿಭಜನೆ:—“ ಕೇಶಾಃ ತೈತ್ಯ

ಚ ಲೋಮಾನಿ ನಖಾ ದಂತಾಃ ಶಿರಾಸ್ತಥಾ || ಧಮನ್ಯಃ ಸ್ಥಾ

ಯವಕೃತ್ ಮೇತಾನಿ ಪಿತೃಜಾನಿ ಹಿ || ಮಾಂಸಾಸೃಜ್ಜಿಜ್ಞ
ಮೇದಾಂಸಿ ಯಕೃತ್ಪೀಡಾಂತ್ರನಾಭಯಃ || ಹೃದಯಂ ಚ ಗು
ದಂ ಜಾ಼ಪಿ ಭವಂತ್ಯೇತಾನಿ ಮಾತ್ಮತಃ || ”

“ ಕೇಕ, ಕೃತ್ವ, ರೋಮ, ನಖ, ದಂತ, ಶಿರಸ್ಸು, ಭಮನೀ, ಸ್ನಾಯು
ಗಳು ಮತ್ತು ವೀರ್ಯ ಇವು ತಂದೆಯಿಂದಂಟಾಗತಕ್ಕವು. ಮಾಂಸ, ರುಧಿರ
ಮಜ್ಜಾ, ಮೇಧಸ್ಸು, ಯಕೃತ್, ಪ್ಲೀಹ, ಕರುಳುಗಳು, ನಾಭಿ, ಹೃದಯ,
ಗುಡಾ ಇವು ಮಾತೆಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವವು. ”

ಗರ್ಭವತೀ ಕೃತ್ಯಾಕೃತ್ಯಗಳು:—“ ಗುರ್ಮಿಣೀ ಪ್ರಥಮಾದ
ಹೃದೈ ಪ್ರಹೃತ್ವಾ ಭೂಷಿತಾ ಶುಚಿಃ || ಭವೇಚ್ಛಕ್ಲಾಂಬರಧರಾ
ಗುರು ವಿಪ್ರಾಚನೇ ರತಾ || ಭೋಜ್ಯಂ ತು ಮಧುರಸ್ವಾಯಂ
ಸ್ವಿಗ್ಧಂ ಹೃದ್ಯಂ ದ್ರವಂ ಲಘು || ಸಂಸ್ಕೃತಂ ದೀಪನೀಯಂ ತು
ನಿತ್ಯಮೇವೋಪಯೋಜಯೇತ್ || ಗುರ್ಮಿಣೀ ನ ತು ಕುರ್ಮೀತ
ನ್ಯಾಯಾಮಮಪತರ್ಪಣಮ್ || ವ್ಯವಾಯಂ ಚ ನ ಸೇವೇತ ನ
ಕುರ್ವಾದತಿ ತರ್ಪಣಮ್ || ರಾತ್ರ್ ಜಾಗರಣಂ ಶೋಕಂ ಯಾ
ನಸ್ಯಾರೋಹಣಂ ತಥಾ || ರಶ್ಮಿಮೋಕ್ಷಂ ವೇಗರೋಧಂ ನ ಕು
ರ್ವಾದುತ್ಕಟಾಸನಮ್ || ದೋಷಾಭಿಘಾತೈರ್ಗರ್ಭಿಣ್ಯಾ ಯೋ
ಯೋ ಭಾಗಃ ಪ್ರಪೀಡ್ಯತೇ || ಸ ಸ ಭಾಗಃ ಶಿಶೋಸ್ತಸ್ಯ ಗರ್ಭಸ್ಯ
ಸ್ಯ ಪ್ರಪೀಡ್ಯತೇ || ಮಲಿನಾಂ ವಿಕೃತಾಕಾರಾಂ ಹೀನಾಂಗೀಂ ನ
ಸ್ವಶೇತ್ ಸ್ತ್ರಿಯಮ್ || ನ ಜಿಹ್ರೇದಪಿ ದುರ್ಗಂಧಂ, ನ ಪಶ್ಯೇ
ನ್ನಯನಾಪ್ರಿಯಮ್ || ವಜಾಂಸಿ ನಾ಼ಪಿ ಶ್ರುಣುಯಾತ್ಕರ್ಣ
ಯೋರಪ್ರಿಯಾಣಿ ಚ || ನಾನ್ಯಂ ಪರ್ಮುಷಿತಂ ಶುಷ್ಕಂ ಭುಂಜೀತ
ಕ್ವಾ಼ಪಿ ತಂ ನ ಚ || ಚೈತ್ಯಸ್ಯ ಶಾನವೃಕ್ಷಾಂಶ್ಚ ಭಾವಾಂ ಶ್ವಾಪ್ಯ
ಯಶಸ್ವರಾಗ್ || ವಹ್ನಿ ನಿಷ್ಕ್ರಮಣಂ ಕ್ರೋಧಂ ಶೂನ್ಯಾಗಾರಂ
ಚ ವರ್ಜಯೇತ್ || ನೋಚ್ಛೈಬ್ರೂಯಾನ್ಮತತ್ಕುರ್ವಾತ್ ಯೇ
ನ ಗರ್ಭೋ ವಿನಶ್ಯತಿ || ತೈಲಾಭ್ಯಂಗೋದ್ಯತನಂ ಚ ನಾತ್ಮ
ರ್ಥಂ ಕಾರಯೇದಪಿ || ನಾಮೃದ್ವಾಸ್ತರಣಂ ಕುರ್ವಾನ್ಮಾತ್ಮಚ್ಛಂ
ಶಯನಾಸನಮ್ || ಏತಾಂ ಸ್ತುನಿಯಮಾಗ್ ಸರ್ವಾಗ್ ಯತ್ಕಾ
ತ್ಯುರ್ವೀತ ಗುರ್ಮಿಣೀ || ”

“ ಗರ್ಭವತೀ ಸ್ತ್ರೀಯು ಮೊದಲಿನ ದಿನದಿಂದಲೂ—ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತಳೂ,
ಆಭರಣದಿಂದ ಕೋಭಿತಳೂ, ಪವಿತ್ರಳೂ, ಶ್ವೇತವಸ್ತ್ರವನ್ನುಟ್ಟವಳೂ, ಗುರು
ಗಳ್ಳುಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇವರ ಪ್ರಣಮಿಯಲ್ಲಿರತಳೂ, ಆಗರಬೇಕು. ನಿತ್ಯವೂ

ಮಧುರವಾದ, ಸ್ವಿಗ್ಧವಾದ, ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಬಾಯಿಗೂ ರುಚಿಯಾದ, ಯೋಗ್ಯತರ, ಬೇಗ ಪಕ್ವವಾಗತಕ್ಕ, ಸವ್ಯುಕ್ತಾರಯುಕ್ತವಾದ, ಜಠರಾಗ್ನಿಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸತಕ್ಕ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು. ಗರ್ಭವತಿಯು-ಕಸರತ್ತನ್ನೂ, ಲಂಘನವನ್ನೂ, ವೈಘನವನ್ನೂ, ಅತಿಯಾದ ಭೋಜನವನ್ನೂ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನೂ, ಶೋಕವನ್ನೂ, ಸವಾರಿಯನ್ನೇರು ವಿಕೆಯನ್ನೂ, ರಕ್ತಮೋಕ್ಷಣ ಮಾಡಿಸುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಮಲ ಮೂತ್ರಾದಿ ವೇಗಗಳ ತಡಿಯುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ವಿಷಮವಾಗಿ ಕೂರುವಿಕೆಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ದೋಷವೂ, ಪೆಟ್ಟು ಬೀಳುವಿಕೆಯೂ ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಯಾವಯಾವ ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿ ಪೀಡಾಕರವಾಗುವದೋ, ಗರ್ಭಸ್ಥನಾದ ಬಾಲಕನ ಆಯಾಯ ಅಂಗಗಳೂ ಪೀಡಾಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು. ಗರ್ಭಿಣಿಯು—ಮಲಿನಳೂ, ವಿಕಾರ ಜೇಷ್ಠಾಯುಕ್ತಳೂ, ಹೀನ ಅಂಗವುಳ್ಳವಳೂ, ಅದ ಯಾವ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನೂ ಸ್ವರ್ಣಮಾಡಬಾರದು. ದುರ್ಗಂಧವನ್ನು ವನ್ನು ಮೂಸಿ ನೋಡಬಾರದು. ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಅಪ್ರಿಯವಾದದ್ದನ್ನು ನೋಡಬಾರದು, ಕಿವಿಗೆ ಅಪ್ರಿಯ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಬಾರದು, ಹಳಸಿದ, ಒಣಕಲು, ಬಹುಬೆಂದ ಅನ್ನವನ್ನೂ ಲಾಗದು, ಜೈತ್ಯಗಳು, ಭೂತಾವಿಷ್ಣುವೃಕ್ಷಾದಿಗಳು, ಸ್ತನಾ ವೃಕ್ಷಗಳೂ ಅವಯವಸ್ಸನ್ನು ತರುವ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಶಿಕ್ವಿದಕಡೆ ತಿರುಗುವಿಕೆ, ಕ್ರೋಧ, ಶೂನ್ಯವಾದ ಮನೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಜೋರಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಾರದು, ಗರ್ಭನಷ್ಟವಾಗುವಂತಹ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು, ಬಹಳವಾಗಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅಭ್ಯಂಗ ಮಾಡುವಿಕೆ, ತೈಲ ನಾಶನಕ್ಕಾಗಿ ಶೀಗೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ತಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಇವನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. (ಹೀಗೆ ಮೈಯನ್ನು ಶಿಕ್ವಿದಹಾಗೆ ಮೂಲಿಸು ಮಾಡಿದರೆ; ಉಜ್ಜಿಕೊಂಡರೆ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಅಪಾಯವಾದರೂ ಆಗಬಹುದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಾಯವಾಗಿ, ಆಯಾಸವಾಗದಂತೆ ಈ ಅಭ್ಯಂಗ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.) ಕಠೋರವಾದ, ಅತ್ಯುನ್ನತವಾದ ಶಯನದಲ್ಲಿ ಮಲಗಬಾರದು, ಗರ್ಭಿಣಿಯು ಮೇಲಿನ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಯತ್ನವೂ ರ್ವಕವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲೇಬೇಕು. ”

೩೩ ಮೇಲಿನ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ:—“ಗರ್ಭಿಣಿಯು “ಪಿಂಡದ ಮಾತು ಪಿಂಡಕ್ಕೆ, ನಮ್ಮ ಮಾತು ನಮಗೆ” ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿಗಿ ತಿಂದು, ಉಂಡು, ಕೂಡಿದು ಮಾಡುವ ದುರ್ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಪಿಂಡಕ್ಕೆ ಅಪಾಯ ಬರುತ್ತದೆಂತಲೂ, ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿರುವ ದಾಹಪದವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲೇಬೇಕೆಂತಲೂ” ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೆಂದು ಕೆಲವರು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಈ:

ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಸರಿಯರಿಗೆ ಬಯಕೆ (ದಾಹ್ಯದ) ಎಂದು ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದಾದರೊಂದುದಿನ ಶಿಕ್ಕಿದಹಾಗೆ—ಗುಂಡೆ, ಚಕ್ಕುಲಿ, ಲಾಡು, ಚೆರೋಟ, ಹುರಕಲುಕಾಳು, ಮುಂತಾದ ವಿಶೇಷ ಭಕ್ಷ್ಯ, ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ನೂರಾ ರುಜನ ಮುತ್ತುದೆಯರ ಕೈಮೆರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಅವರೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಆ ಬಸರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು—ತನ್ಮೂಲಕ “ತಾವು ಬಯಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿವು” ಎಂದು ಜಂಫ ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಪಾಟಿಯ ಬಯಕೆಯನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಆ ಮುತ್ತುದೆಯರ ದೃಷ್ಟಿ ದೋಷ ವುಂಟಾಗದೆ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ, ಪ್ರತಿ ಕುಟುಂಬಿಯೂ ತನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬೇಕಾದ—ಕುಣಿ, ರುಣಿ ಯಾದ ಅನೇಕ ಭೋಗ ವಿಲಾಸದ ಭೋಜನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಗರ್ಭಿಣಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿ ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸುವದೇ ನಿಜವಾದ ದಾಹ್ಯದವನ್ನೀಯುವದಾಗಿದೆ. ಗರ್ಭಿಣಿದೆ ಶೆಯೇ ಕೇವಲ ನಾಜುಕಾದದ್ದು, ಅಂತಾದ್ದರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಕಿಶಿಕ್ಕಿದ ಜನರ ಗುಂಪೆಲ್ಲಾ ಶೇರಿ “ಬಯಕೆ” ಎಂದು ಕೊಡುವ ಪರಿಪಾಟಿಯು ಕೇವಲ ನಿಷಿದ್ಧಾಚಾರವೂ, ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅತಿವೂ, ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಹಾನಿಕರವೂ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ದಾಹ್ಯದವನ್ನು ಕೊಡಿಸುವಿಕೆಯು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಮಿತವಾಗಿ ನಡಿಯತಕ್ಕದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ವಿಷಯವು ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರೇಕವಾಗಿರುವದೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗದು.

ಗರ್ಭವಿಘಾತ ಕೃತ್ಯಗಳು ಅದರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ:—ಗರ್ಭಿಣಿ ದೆಶೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಮೈಥುನ ಮಾಡುವದರಿಂದಲೂ, ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಡಿಯುತ್ತಾ ಬಿಳಿಲುವದರಿಂದಲೂ, ಜ್ವರ ಬರುವದರಿಂದಲೂ, ಉಪವಾಸ ಮಾಡುವದರಿಂದಲೂ, ಪೆಟ್ಟು ಬೀಳುವದರಿಂದಲೂ, ಅಜೀರ್ಣವಿದ್ದೂ ಮೇಲೆ ಭೋಜನ ಮಾಡುವದರಿಂದಲೂ, ಓಡುವದರಿಂದಲೂ, ವಮನಮಾಡುವದರಿಂದಲೂ, ಜಾಲಾಬಿನ ಔಷಧಿ ಸೇವನೆ ಮಾಡುವದರಿಂದಲೂ, ತೀಕ್ಷ್ಣ, ಕಟು ಗರಮಿನ, ಬಣಕಲು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವದರಿಂದಲೂ, ವಿಷಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೂರುವದರಿಂದಲೂ, ಭಯಪಡುವದರಿಂದಲೂ, ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಯುಂಟಾಗುವದರಿಂದಲೂ ಗರ್ಭಿಣಿಯು ಗರ್ಭಬೀಳುವ ಭಯವುಂಟಾಗುವದು.

ಗರ್ಭಸ್ಥಿತ ನಂತರ ೪ ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ಗರ್ಭಬಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಗರ್ಭ ಸ್ತಾವಮಂತಲೂ, ೪ ತಿಂಗಳು ಕಳೆದನಂತರ ಬಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಗರ್ಭಪಾತವೆಂಬ ಹೆಸರು.

ಗರ್ಭಸ್ತಾವವಾಗುವದಾದರೆ:—ಕಮಲದಗಡ್ಡೆ, ಕಮಲದನಾಳ, ಕಮಲದಕೊವು, ಔಷ್ಣಮಧು ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು

ಮಲ್ಲವೂ ಕೇರಿ ೧-೧|| ತೋಲೆಯನ್ನು ಇರುವದನ್ನು ಆಕಳಹಾಲಿನೊಂದಿಗೆ ಅರದು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಕದರಿ ಕೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಡಿದರೆ ಗರ್ಭಸ್ರಾವ ನಿಲ್ಲುವದು. ಇದೇ ಔಷಧವೇ ಗರ್ಭಿಣಿಯ ದಾಹ, ಮೂರ್ಛಾ, ಭರ್ದಿ, ಅರುಚಿ ಇವುಗಳನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುವದು.

ಗರ್ಭಪಾತದ ಲಕ್ಷಣ:—ಸ್ತ್ರೀಯ ಗರ್ಭಬೀಳುವದರಿಂದ—ದಾಹ, ಕೂಲಿ, ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ, ಬೆನ್ನಿನಲ್ಲಿಬೀಡಾ, ರಜೋದ್ಧರ್ಮ ಬಹಳವಾಗಿ ಆಗುವಿಕೆ, ಮೂತ್ರಬಾರದಿರುವಿಕೆ ಇವು ಉಂಟಾಗುವವು.

ಗರ್ಭಪಾತವಾಗುವದಾದರೆ ಅದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಔಷಧಿಯು:—ಆನೆ ನೆಗ್ಗಿಲು, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ನೆಲಗುಳ್ಳೆ, ಮದನಬಾಣದಫಲ ಇವನ್ನು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಆಕಳಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರದು ಆಕಳತುವ್ವ ಬೆರೆಸಿ ಪಕ್ಕಮಾಡಿ ಸ್ತ್ರೀಯು ಸೇವಿಸಲು ಗರ್ಭಬೀಳುವದು ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀಯ ಎಲ್ಲಾ ವೇದನೆಯೂ ನಿಂತು ಬಿಡುತ್ತದೆ.

(೨) ಕುಂಬಾರನ ಚಕ್ರದಮಣ್ಣು, ಕಾವೀಕಲ್ಲು, ಜಾಬೆ, ಮಂಜೆ ಪೈ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ರಸಾಂಜನ, ರಾಳ ಇವುಗಳ ಜೂರ್ನಿಸಿ ಕಾಲುತೊಲೆಯನ್ನು ಜೇನುತುವ್ವದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯ ಪ್ರದರಾದಿ ರೋಗಗಳೂ, ಗರ್ಭಪಾತ ಮುಂತಾದವೂ ನಾಶವಾಗಿ ಸಾಖ್ಯವಹುದು.

(೩) ಕುರುಡನಗೂಡು, ಮಂಜೆಪೈ, ಮುಟ್ಟದರಮುನಿಯನಸ ಮೂಲ, ಕಮಲದಗಡ್ಡೆ ಇವನ್ನು ಗೋದುದ್ದದಲ್ಲಿ ಅರದು ಪಕ್ಕಮಾಡಿ ಬಿಟಿ ಬಿಟಿಯಾಗಿ ಕುಡಿದರೆ ಗರ್ಭಬೀಳುವದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

(೪) ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಬೂರಗದಬೀಜ, ಹ್ನೇರಕಾಕೋಲಿ, ದೇವ ದಾರು, ಲೋಣಾಖ್ಯಾಕಾಕ, ಕರೀಯಳ್ಳೆ, ರಾಳ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಕತಾವರಿ, ಕಮಲ ದಗಡ್ಡೆ, ಆಡುಸೋಗೆ, ರಾಸ್ನಿ, ಎಬಗೆಗುಳ್ಳೆ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಸಕ್ಕರೆ ಇವನ್ನು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಪ್ರತಿತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೂ ೨-೨ ದಿನ ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಕುಡಿಸಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಪಥ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟರೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಉಪದ್ರವೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಔಷಧವನ್ನು ೨ನೇ ತಿಂಗಳವರಿಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು.

೫ ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕ ಔಷಧವು—ಬ್ಯಾಲದಬೇರು, ಗುಳ್ಳದಬೇರು, ಬಿಲ್ವದಬೇರು, ಪಟೋಲದಬೇರು, ಪಿಪ್ಪಲದಬೇರು, ಇವನ್ನು ಆಕಳಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರದು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕದರಿ ಕೋಧಿಸಿ ಬಿಟಿಮಾಡಿ ಕುಡಿಸುವದು. ಇದರಿಂದ ಗರ್ಭವು ಪುಷ್ಟಿಯಾಗುವದು.

೬ ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕ ಔಷಧವು—ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಆಡುಸೋಗೆ, ಹ್ನೇರಕಾಕೋಲಿ, ಇವನ್ನು ಕಾಲು ರೂ. ತೂಕ ಸಮವಾಗಿ

ಕೇರಸಿ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಬಿಶಿನಾಡಿ ಸೇವಿಸುವದು. ಗರ್ಭಪುಷ್ಟಿಯು ಗುವದು.

೦೦ ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ಔಷಧಿಯು:—

(೧) ಶುಂಠಿ, ಹೈರಕಾಕೋಳೀ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಅಕ್ಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಬಿಶಿನಾಡಿ ಕುಡಿಸುವದು.

(೨) ಶುಂಠಿ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ದೇವದಾರು, ಹೈರಕಾಕೋಳೀ, ಕಮಲಗಡ್ಡೆ, ಮಂಜಿಷ್ಠಿ ಇವನ್ನು ಜಲದಲ್ಲಿ ಅರದು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಕ್ಕಳಹಾಲು ಹಾಕಿ ನೀರು ಆರುವಂತೆ ಪಕ್ವಮಾಡಿ ಕುಡಿಸುವದು. ಇದರಿಂದ ಗರ್ಭಪುಷ್ಟಿ ವಾಗುವದು. ಯಾವರೋಗವೂ ಕಾಡುವದಿಲ್ಲ.

ವಾಯುವಿನಿಂದ ಗರ್ಭ ಬಣಗಿಹೋಗಿದ್ದರೆ—ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು ಉದರಕ್ಕೆ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗದೆ ಬಾಲಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ವಾಯು ನಾಶವಾಗಿ ಗರ್ಭಿಣಿಯು ಪುಷ್ಟಿಳಾಗಬೇಕಾದರೆ—ಹಾಲು, ಹಣ್ಣು ಮುಂತಾದ ಪುಷ್ಟಿ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಿತವಾಗಿ, ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರುವಂತೆ ಬಳಸಿ ಅಹಾರ ವನ್ನು ಕೊಡುವದರಿಂದಲೂ, ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹಾಲು, ವರಬತ್, ಬಾದಾಮಿಯ ಹೋರಾ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕುಡಿಸುವದರಿಂದಲೂ ವಾಯು ದೂರವಾಗಿ ಗರ್ಭವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು.

ಸ್ತ್ರೀಯು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುಂಸವನವೆಂಬ ಮುಖ್ಯ ವಾದ ವೇದೋಕ್ತ ಕರ್ಮವು ನಡಿಯಬೇಕಾಗಿ ಚರಕ ಸುಶ್ರುತ, ವಾಗ್ಭಟಾದಿ ಆರ್ಷವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುತ್ತಾರೆ, ಇದು ಪುಷ್ಯನಕ್ಷತ್ರದ ದಿನನ ನಡಿಯಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಇದರ ನಂತರ ಸೀಮಂತವೆಂಬ ದನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯರು ಮಹಾವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ “ಬಳೆ ತೊಡಿಸುವ ಕೃತ್ಯ” ಎಂದು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಗರ್ಭಿಣಿಯ ವುಷ್ಣಿಗೆ ಆನಂದವೂ, ಬಂಧುವರ್ಗಸಮ್ಮೇಲನೆಯಿಂದ ವಿಧವಿಧ ಒಯಕೆ ಉಡಗರೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿ, ವಾದ್ಯಘೋಷಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಂಧುವರ್ಗವೆಲ್ಲವೂ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಗರ್ಭಿಣಿಯನ್ನು ಆನಂದಪಡಿಸುವದೂ ಗರ್ಭವರ್ಧನೆಗೆ ಮಹಾ ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾದದ್ದು. ಆದರೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯು ಇತರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವವಿಧವಾದ ದುಷ್ಪ್ರಸೃಭಾವದವಳಾಗಿರಲಿ, ಗರ್ಭಧರಿಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ—ಈಷ್ಯ, ದ್ವೇಷ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಕೇಡಗತನ ಮುಂತಾದ ದುಷ್ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪದಿನಗಳಮಟ್ಟಗಾದರೂ ತ್ಯಜಿಸಿ, ಸದಾಶಾಂತಳಾಗಿಯೂ, ದಾಂತಳಾಗಿಯೂ, ಪರೋಪಕಾರ ನಿರತಳಾಗಿಯೂ, ಬಡವರಲ್ಲಿಯೂ, ಬಂಧುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವಿನಯವೂ, ಉದಾರತೆಯೂ, ಅಭಿವಾದನೀಲ

ತೆಯೂ, ಹಿರಿಯರು ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವಾಸತ್ಕಾರದತ್ತ ಚಿತ್ತಳೂ ಉಳ್ಳವಳಾಗಿ ಇರಲು ಯತ್ನಿಸುವದು ಭವಿಷ್ಯತ್ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನರೂ, ಆ ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಪತಿಯೂ ಗಮನಿಸಿ ಯಿಂದ ಆಚರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವದೊಳ್ಳದು !!

ಸುಖಪ್ರಸವೋಪಾಯ:-

(೧) ಹಿಮ್ಮಲಿ ಖುರಾಸಾನೀ ಬಣೆ ಇವನ್ನು ಜಲದಲ್ಲಿ ನುಣ್ಣುಗರದು ಯೋನಿಯಮೇಲೆ ಲೇಪನಾಡಿದರೆ ಸುಖವಾಗಿ ಆಗಲೇ ಜನನವಾಗುವದು.

(೨) ಚಿಟ್ಟೆಹರಳಣ್ಣೆಯನ್ನು ಗರ್ಭಿಣಿಯ ನಾಭಿಯಮೇಲೆ ಲೇಪಿಸಿದರೂ ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಸುಖಪ್ರಸವವಾಗುವದು.

(೩) ಮಾದಲಬೇರು, ಹಿಮ್ಮೆಹೂವು ಇವನ್ನು ಕಲ್ಲುಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನುಣ್ಣುಗರದು ಕುಡಿಸಲು ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಜನನವಾಗುವದು.

(೪) ಸರ್ಪದಪೊರೆಯ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಯೋನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೂ ಸುಖಪ್ರಸವವಾಗುವದು.

(೫) ಅಪಾಮಾರ್ಗದಬೇರನ್ನು ಶುಭದಿನದಲ್ಲಿ ತಂದು ಇಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೊಂದು ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಕಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲು ಶೀಘ್ರಪ್ರಸವವಾಗುವದು.

ಸುಖ ಪ್ರಸವಾರ್ಥನಾಗಿ:- “ಮುಕ್ತಾಃ ದುಃಖಾ ವಿಮುಕ್ತಾಃ ಕ್ಷಮುಕ್ತಾಃ ಸೂರ್ಯೋಣ ರಕ್ತಯಃ || ಮುಕ್ತಾಃ ಸರ್ವಭಯಾದ್ಗರ್ಭವಿಹಿಮಾಚಿರ ಮಾಚಿರ || ” ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಲವನ್ನು ೩ ಸಲ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಕುಡಿಯಕೊಡಲು ಕೂಡಲೇ ಪ್ರಸವವಾಗುವದು.

ಅಥವಾ ಈ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಗರ್ಭಿಣಿಯು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದರೂ ಸುಖಪ್ರಸವವಾಗುವದು.

೧೭	೬	೮
೨	೧೦	೧೨
೧೨	೧೪	೪

ಸುಖ ಪ್ರಸವಾರ್ಥನಗಳು .

“ಕರಂಜಪತ್ರ ಬೀಜಾನಾಂ ಕಲ್ಪೇನ ಚ ಬಿಷಗ್ವರಃ || ಕೈಲಂ ಪ

ಕ್ವಾಹ್ನಜಾಕ್ಷೇರೇ ಯೋನಿಂ ಲಿಂಜೇತ್ಪ್ರಸೂಯತೇ || ”

“ಹೊಗೆ ಎಲೆಗಳ ಮತ್ತು ಬೀಜಗಳ ಕಲ್ಲವನ್ನುಮಾಡಿ ಅಡಿನಹಾ ಲನ್ನೂ, ತಿಲತೈಲವನ್ನೂ ಸುಮಾರಾಗಿ ಹಾಕಿ, ತೈಲವಿಧಿಯಂತೆ ಸಾಧಿಸಿದ ತೈಲವನ್ನು ಯೋನಿಗೆ ಲೇಪನಾಡಿದರೆ ಸುಖಪ್ರಸವವಾಗುವದು.”

ಲೇಪನ ಮಂತ್ರ:- “ ಹಿಮವತ್ಕೃತ್ತರೇ ಪಾರ್ಶ್ವ ಶರ್ಮರೇನಾ
ಮ ಯಕ್ಷಣೇ || ತಸ್ಯಾ ಸೂಪುರ ಶಬ್ದೇನ ವಿಶಲ್ಯಾ ಭವಗರ್ಭಿ
ಣೇ ಸ್ವಾಹಾ || ”

ಮೇಲಿನ ತೈಲವನ್ನು ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಶ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ, ಈ ಮಂತ್ರ
ವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಾ ಲೇಪಿಸುವದು.

“ ತತ್ಕಾಲೇ ಕಂಟಿಕಾ ಮೂಲಮುತ್ರ ರಸ್ಯಾಂ ದಿಶಿಸ್ತಿ ತಮ್ || ಉ
ತ್ಪಾಟ್ಯ ಚೈವ ಹಸ್ತೇನ ಜಲೇನ ಸಹಪೇಷಯೇತ್ || ಯೋನಿಂ
ಲಿಪ್ತ್ವಾ ತು ಸಾ ನಾರೀ ಸುಖಂ ಸೂತೇ ನ ಸಂಶಯಃ || ”

“ ಜನನವಾಗದೆ ಇರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಹರಿದ
ಬೇರನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಕಿತ್ತು ತಂದು, ಅದನ್ನು ಜಲದಲ್ಲಿ ಅರದು ಯೋನಿಗೆ
ಲೇಪನಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಸುಖಪ್ರಸವವಾಗುವದು. ”

“ ಮೂಲಂ ಧತ್ತೂರಕಸ್ಯೈವ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಸೂರ್ಯಮ್ನುಖಮ್ ||
ಧತ್ತೇ ಶಿರಸಿ ಯಾ ನಾರೀ ಸುಖಂ ಸೂತೇ ನ ಸಂಶಯಃ || ”

“ ಸೂರ್ಯಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಉಮ್ಮತ್ತದ ಬೇರನ್ನು
ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದು, ಅದನ್ನು ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲು ತತ್ಕ್ಷಣವೇ
ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದೆ ಸುಖಪ್ರಸವವನ್ನು ಪಡೆಯುವಳು. ”

“ ಸತ್ತಿ ಮಾಭಿಮುಖಂ ಮಂತ್ರೀ ಗುಂಜಾಮೂಲಂ ಸಮುದ್ರರೇ
ತ್ || ಕಟಾ ಬದ್ಧಾ ಸುತಂ ಸೂತೇ ಕಾಮಿನೀ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ || ”

“ ವೃತ್ತಿ ಮಮುಖದಿಂದ ನಿಂತು ಗುಂಜಾ (ಗುಲಗಂಜಿ) ಬೇರನ್ನು ಕಿತ್ತು
ತಂದು ಧೂಪವಿಕ್ಕಿ ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಕಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲು ಸುಖಪ್ರಸವವಾಗು
ವದು. ”

“ ಆಪಾಮಾರ್ಗಸ್ಯ ಮೂಲಂ ತು ತತ್ಕಾಲೋತ್ಪಾಟಿತಂ ಸುಧೀಃ ||
ಪೂರ್ವಾಶಾಭಿಮುಖಃ ಪಶ್ಚಾದುದಕೇ ಹಿಪ್ರಲೇಪಯೇತ್ ||
ಯೋನೌ ಸುಖಂ ಪ್ರಸೂತೇ ಸಾ ನಾರೀ ರಹಿತವೇದನಾ || ”

“ ಪ್ರೂರ್ವ ಮುಖನಾಗಿ ಅಪಾಮಾರ್ಗ (ಉತ್ತರಕ್ಕೆ) ಬೇರನ್ನು ಕಿತ್ತು
ತಂದು ಜಲದಲ್ಲಿ ಅರದು ಯೋನಿಗೆ ಲೇಪಿಸಲು ಸುಖಪ್ರಸವವಾಗುವದು. ”

“ ಸರ್ಪಕಂಚುಕಮಾದಾಯ ಭಸ್ಮಕೃತ್ವಾ ವಿಧಾನವಿತ್ || ಮಧು
ನಾ ಸಹ ಸಂಹಿಷ್ಯ ಚಾಂಜನೇ ನ ಪ್ರಸೂಯತೇ ”

“ ಹಾವಿನಪೊರೆಯನ್ನು ತಂದು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಜೇನಿ
ನಲ್ಲಿ ಅರದು ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಅಂಜನವಿಡುವದರಿಂದ ತತ್ಕಾಲವೇ ಸುಖಪ್ರಸವವಾಗು
ವದು. ”

“ಶ್ವೇತಾಯಾಃ ಶರಪುಂಬಾಯಾ ಮೂಲಂ ಗೃಹ್ಯ ವಿಧಾನವಿ
ಶ್ || ಕಟಾಬದ್ಧಾ ಸುಖಂ ಸೂತೇ ನಾರೀ ನಾತ್ರ ವಿಲಂಬಿತಮ್ ||”

“ಬಿಳೀ ಬಿಳೀಕೊಗ್ಗಿ ಬೇರನ್ನು ಕುಭದಿನದಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಿಸಿ (ಪೂರೈದಿನ
ದಲ್ಲಿ ಔತನವಿತ್ತಿದ್ದು) ಕಿತ್ತು ತರಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಧೂಪವಿಕ್ಕಿ ಗರ್ಭಿಣಿಯ
ಕಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲು ಸುಖಪ್ರಸವಾಗುವದು.”

“ಗುಗ್ಗುಲಂ ಸರ್ಪನಿಮೋಕಂಚೂರ್ಣಂ ಧೂಪಂ ಪ್ರದಾಪಯೇ
ಶ್ || ಯೋನೌ ಸಾ ಸುಷುಮೇ ನಾರೀ ವೇದನಾ ರಹಿತಾ ಸತೀ ||”

“ಗುಗ್ಗುಲು, ಸರ್ಪದಪೊರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಅರದು ಪ್ರಸವವೇದನೆಯಿಂದ
ನರಳುತ್ತಿರುವ ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಯೋನಿಗೆ ಧೂಪವೀಯಲು ಸುಖಪ್ರಸವಾಗು
ವದು.”

“ಇಂದ್ರವಾರುಣಿಕಾ ಮೂಲಂ ನಿಕ್ಷಿಪೇದ್ಯೋನಿಮುಂಡಲೇ || ತೇ
ನ ಸಾ ಸುಷುಮೇನಾರೀ ಶೀಘ್ರಮೇವ ನ ಸಂಶಯಃ ||”

“(ಇಂದ್ರವಾರುಣೀ) ಕಾಡಕವಡೇಬಳ್ಳಿಯ ಬೇರನ್ನು ಕುಭವಾರದಲ್ಲಿ
ತಂದಿರಿಸಿಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದು ಇದನ್ನು ಪ್ರಸವವೇದನೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಗರ್ಭಿ
ಣಿಯ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿಡಲು ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಪ್ರಸವಾಗುವದು.”

“ಪುಷ್ಪಾಕೇ ಮೂಲ ಮಾದೃತ್ಯ ಕನಕಸ್ಯ ವಿಧಾನತಃ || ಕಟಾ
ಬದ್ಧಾ ಸುಖಂ ಸೂತೇ ಗರ್ಭಿಣೀ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ||”

“ಭಾನುವಾರ ಪುಷ್ಪನಕ್ಷತ್ರಬಂದ ಕುಭಯೋಗದಲ್ಲಿ ವಿಧಾನಪೂರೈಕೆ
ವಾಗಿ ಉಮ್ಮತ್ತದಬೇರನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರಸವಕಷ್ಟದಿಂದ
ದಿರುವ ನಾರಿಗೆ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲು ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಪ್ರಸವವಾಗುವದು.”

“ವೃಷಸ್ಯ ಮೂಲಂ ಹಿಮ ತೋಯ ಪಿಷ್ಪಮ್ |

ರಸೋಽಥವಾ ಪರ್ಪಟಿ ಪತ್ರಜಾತಃ ||

ನಾಭೀರಥೋ ಲೇಪನತೋ ಽಂಗೇನಾನಾಮ್ |

ಸುಖೇನ ಗರ್ಭಪ್ರಸವಂ ಕರೋತಿ ||”

“ಅಡುಸೋಗೆಯ ಬೇರನ್ನು ಘಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಗರ್ಭಿಣಿಯ ನಾ
ಭಿಯ ಕೆಳಭಾಗಕ್ಕೆ ಲೇಪಿಸಿದರೂ, ಪರ್ಪಟ್ಟುಕದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಅರದು
ಹಿಂಡಿಕ್ಕೊಂಡ ರಸವನ್ನು ನಾಭಿಯ ಕೆಳಗಡೆ ಲೇಪಿಸಿದರೂ ಸುಖದಿಂದ ಪ್ರಸು
ವಾಗುವದು.”

“ಲಾಂಗಲ್ಯಾ ಪರಿಲೇಪಃ |

ಕಾಂಚಿಕ ಯೋಗೇನ ಕಾಕಮಾಚ್ಯಾ ವಾ ||

ನಾಭೌ ಸದಸಾ ಕುರುತೇ |

ಗರ್ಭಪ್ರಸವಂ ನ ಸಂದೇಹಃ || ”

“ ಲಾಂಗಲೀ (ಕೋಳಿಕುಟಕನ ಗಿಡ) ದ ಬೇರನ್ನು ಗಂಜಿಯು ಅರದು ನಾಭಿಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲೇಪಿಸಿದರೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಕನಾಬೀ ಪೀ ನ್ನು ಗಂಜಿಯಲ್ಲರದು ನಾಭಿಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲೇಪಿಸಿದರೂ ತತ್ತ್ವಜ್ಞ ಪ್ರಸವಾ ಗುವದು. ”

“ ತೈಲೇನ ಪಿಷ್ಪಾ ರುಬುಕಂ ಚ ಕೃಷ್ಣಮ್ |

ವಜ್ರಾಂ ಪ್ರಲಿಪ್ತಾ ಖಲು ನಾಭಿದೇಶೇ ||

ಸುಖಪ್ರಸೂತಿಂ ಕುರುತೇ ಽಂಗನಾನಾಮ್ |

ಪ್ರಸೀಡನಾನಾಂ ಬಹುಭಿಃ ಪ್ರಮಾದ್ಯಃ || ”

“ ಹೆರಳೊಪ್ಪು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಬಜೆ ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಲತ್ಪಲದಲ್ಲಿ ಅರದು ನಾಭಿಗೆ ಲೇಪವಾದಿದರೆ ಎಂತಹ ಕಷ್ಟವಿದ್ದರೂ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಸುಖವಾಗಿ ಪ್ರಸವಾಗುವದು. ”

“ ಮಯೂರಮೂಲಾಸನ ಶಿಗ್ರು ಪಾತಾ |

ವ್ಯಕ್ತೀ ಬಲಾ ಲಾಂಗಲಿಕಾ ಸಂದೇಹಾಃ ||

ಪಿಷ್ಪಾರನಾಲೇನ ವಿಲಿಪ್ಯ ನಾಭೌ |

ಸುಖೇನ ನಾರೀ ಪ್ರಸವಂ ಕರೋತಿ || ”

“ ಮಯೂರಶಿಖಿಯಬೇರು, ವಿಜಯಸಾರ, ನುಗ್ಗಿಯಬೇರು, ಅಗಳು ಶುಂಠಿ, ನೆಲಗುಳ್ಳದಬೇರು, ಚಿಟ್ಟಾಮುಟ್ಟ, ಲಾಂಗಲೀ ಇವುಗಳನ್ನು ಗಂಜಿ ಯಲ್ಲರದು ನಾಭಿಲೇಪದಿಂದ ಸುಖಪ್ರಸವವಾಗುವದು. ”

“ ಕಾಲಪರ್ಯಾ ಭವಂಮೂಲಂ ಪಿಷ್ಪಂ ತಂಡುಲವಾರಿಣಾ ||

ನಾಭಿ ವಸ್ತಿ ಭಗೇ ಲೇಪಾಪ್ಸುಸೂತೇ ಪ್ರಮದಾ ಸುತಮ್ || ”

“ ಕಾಲಪರ್ಯಾ ಬೇರನ್ನು ಅಕ್ಕಿಕಾಳಿನಲ್ಲಿ ನುಣ್ಣುಗರದು ಗರ್ಭಿಣಿಯ ನಾಭಿ, ವಸ್ತಿ (ಕೆಚ್ಚೊಟ್ಟ), ಭಗ ಇವುಗಳಿಗೆ ಲೇಪಿಸಿದರೆ ತತ್ತ್ವಜ್ಞ ಪ್ರಸ ವಾಗುವಳು. ”

“ ಸರ್ಪಕಂಚುಕ ಸ್ತುಕೇಶ ಸರ್ಪಪೈ |

ಸ್ತುಕ್ತುಂಭಿ ಕೃತವೇದನಾನ್ವಿತೈಃ ||

ಧೂಪನಾತ್ಮಟುಕ ತೈಲಸಂಯುತೈಃ |

ಸ್ತತ್ತ್ವಜ್ಞಂ ಖಲು ಸುಖಂ ಪ್ರಸೂಯತೇ || ”

“ ಹಾವಿನೊರೆ, ಮನುಷ್ಯನ ತಲೆಯಕೂದಲು, ಸಾಸನೆ, ಕಹಿಸೋರೆ, ಬ್ಯಾಟಿಯಬೇರನ ಬೊಟ್ಟು, ಇವುಗಳನ್ನು ಕುಟ್ಟಿದ ಕಟ್ಟುವನ್ನು ಕಹಿ (ಬೇ

ವಿನ) ತೈಲದಲ್ಲಿ ಕೇರಿಸಿ ಭಗಕ್ಕೆ ಧೂಪವಿಡಲು ತತ್‌ಕ್ಷಣವೇ ಪ್ರಸವಾಗುವುದು. ”

“ ಕೃತ್ವಾ ದಶಧಾ ಖಂಡಮ್ |

ಗುಂಜಾಮೂಲಂ ನಿಬಿಢ್ಯ ಕಟಿದೇಶೇ ||

ಸೂಕ್ತ್ಯಸ್ಸಪ್ತಭರೇಕ್ಯ |

ಸುಖಪ್ರಸೂತಿಂ ಹಿ ಭಾಮಿನೀ ಲಭೇಶೇ || ”

“ ಗುರುಗಂಜಿಯ ಬೇರನ್ನು ತಂದು ಹತ್ತು ತುಂಡುಮಾಡಿ ೩ ದಾರ ಕೂಡಿದ ಕೆಂಪುದಾರದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಟ್ಟಿ, ಅದನ್ನು ಪ್ರಸವವೇದನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಧೂಪಹಾಕಿ ಕಟ್ಟಿದರೆ ತತ್‌ಕ್ಷಣವೇ ಜನನವಾಗುವುದು. ”

“ ಮಾತಲುಂಗಸ್ಯ ಮೂಲಾನಿ ಮಧುಕಂ ಮಧುಸಂಯುತಮ್ ||

ಘೃತೇನ ಸಹದಾತನ್ಯಂ ಸುಖಂ ಸಾರೀ ಪ್ರಸೂಯಶೇ || ”

“ ಮಾದಲದಬೇರು, ಹೇದ್ದ ಮಧು ಇವೆರಡನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕುಟ್ಟಿ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರುಹಾಕಿ ಅರದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕದರಿ ಬಿಡಿ ಮಾಡಿ ಶೋಧಿಸಿ, ಕುಡಿಸಿದರೆ ತತ್‌ಕ್ಷಣವೇ ಜನನವಾಗುವುದು. ”

“ ಅಶ್ವತ್ಥೋತ್ತರಮೂಲಂ |

ತೇಡುಲಪಯಸಾನ್ನಿಘೃತ್ಯ ಯಾ ಪಿಬತಿ ||

ಸದ್ಯೋ ಭವತಿ ವಿಶಲ್ಯಾ |

ವಿಮೂಢಗರ್ಭೀನಾ ನಾತ್ರ ಸಂದೇಹಃ || ”

“ ಅಶ್ವತ್ಥದ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನ ಬೇರನ್ನು ಅಕ್ಕಿಕಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕುಡಿಸಿದರೆ (ಮೂಢಗರ್ಭವಾಗಿದ್ದ ರೂ) ಕಷ್ಟ ರಹಿತವಾಗಿ ಪ್ರಸವಾಗುವುದು. ”

ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯತಕ್ಕ ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ:—ಮೇಲೆ ಬರೆದಿರುವವೆಲ್ಲವೂ “ ಅತ್ತೆಪರಂಪ್ರವಜ್ಞಾಮಿ ಸುಖಪ್ರಸವಸಿದ್ಧಯೇ || ಸ್ತ್ರೀಣಾಂಸುಖಾಯಕ ರ್ವಾ ಉಪಾಯಅತಿಗೋಪಿತಾಃ || ” ಅಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸುಖಪ್ರಸವಾರ್ಥವಾದ ಉಪಾಯಗಳು ಅತಿಗೊಪ್ಯವಾದವುಗಳೆಂದು ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇವನ್ನು ಶುಚಿಯಾಗಿ, ಭೂತದಯಾವರನಾದ, ಪರೋಪಕಾರನೀತನಾದ ವಿವ್ರನು ಈ ಮೂಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ದಿನದಲ್ಲಿ ನಿಮಂತ್ರಣವಿತ್ತು ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಹಳದೀದಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಬಂದು ೨ನೇ ದಿನ ಏಕಾಂತವಾಗಿ ಹೋಗಿ ತಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗೊಪ್ಯವಾಗಿ, ಆ ಮೂಲಿಕೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಸಹಾ ಯಾವಾಗಲೂ ಉಚ್ಚರಿಸದೆ ಈ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ದೇವರಮೇಲೆ

ಭಾರವಿಟ್ಟು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಪುಸ್ತಕ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಔಷಧದಂತೆ ಬಂದಾಗುತ್ತಲೂ ಮತ್ತೊಂದರಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬರುವ ಕಾಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಿಕೆಯೂ, ಪಾರವಾರ್ಥಿಕ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಇಲ್ಲದ ನಾಸ್ತಿಕವಾದಿಗೆ ಇವು ಸಿದ್ಧಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಆ ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವದನ್ನಾದರೂ ಬಂದನ್ನು ಅತಿಗ್ರಹ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಮಯಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ—ಕೀರ್ತಿಯೂ, ಪುಣ್ಯವೂ ಲಭಿಸಿ ಸರ್ವರಲ್ಲಿಯೂ ಪೂಜ್ಯತೆಯುಂಟಾಗುವದು. ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಯಾಗಲೀ, ದ್ರವ್ಯಾಶೆಯಿಂದಲಾಗಲೀ ಮಾಡುವ ಈ ಸಿದ್ಧಿಕ್ರಿಯಗಳು ನಡೆಯುವದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಸ್ತವಿದೆ. ಶುದ್ಧನೆಂದರೆ ತ್ರಿಕರಣಶುದ್ಧನಾಗಿ, ಸತ್ಯವಂತನಾಗಿ, ಆಸ್ತಿಕನಾಗಿ, ಮಿತಭಾಷಿಯಾಗಿ, ಗುರುಭಕ್ತನಾದವನೇ ಈ ಸಿದ್ಧಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನೆಂಬುದನ್ನರಿಯುವದು.

ಮ ಕ ಲ್ಲ ಕ ರೋ ಗ .

ಸ್ತ್ರೀಯು ಶಿಶುವನ್ನು ಹಡೆದನಂತರ ಸರಿಯಾದ ಔಷಧ, ಉಪಚಾರಗಳಲ್ಲದೆ—ಒಣಕಲಾದ, ವಾತಪ್ರಕೋಪಕರಗಳಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವದರಿಂದ ಪ್ರಕುಪಿತವಾದ ವಾಯುವು ನಾಭಿಯ ಕೆಳಗಡೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ಎರಡುಪಕ್ಕದ ಎಲುಬುಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ, (ವಸ್ತಿ) ಕಿಬ್ಬೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ಉದರದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಪಕ್ಷಾಕಯದಲ್ಲಾಗಲೀ ಶೂಲೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದು. ಇದರ ಲಕ್ಷಣವು—ಮೂತ್ರದತಡೆ, ವಾಯುವಿನ ಕಬ್ಬವು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲುಂಟಾಗುವಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ—ಇದಕ್ಕೆ ವೈದ್ಯರು ಮಕಲ್ಲಕರೋಗವೆನ್ನುವರು.

ಇದರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ:—

(೧) ಯವಹಾರವನ್ನು ಬಿಶಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಕುಡಿಯುವದು.
 (೨) ಹಿವ್ವಲಿ, ಮೋಡಿ, ಮೆಣಸು, ಕುಂತಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಚವ್ಯ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಅಜಮೋದ, ಬಿಳೀಸಾಸನೆ, ಹುಡದ ಇಂಗು, ಅಗಳುಕುಂತಿ, ಇಂದ್ರಯವೆ, ಜೇರಿಗೆ, ಅತಿಬಜೆ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ವಾಯುವಿಳಂಗ ಇದು ಪಿಪ್ಪಲ್ಯಾದಿಗಳಿವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಕಿದಷ್ಟು ಸಮತೂಕವಾಗಿ ಕೇರಿಸಿ, ಕುಟ್ಟಿ ಶೋಧಿಸಿದ ಚೂರ್ಣ ಅರ್ಧತೂಲೆಯಷ್ಟನ್ನು ಬಿಶಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದು.

(೩) ಅಥವಾ ಮೇಲಿನ ಪಿಪ್ಪಲ್ಯಾದಿಗಳೋಕ್ತ ವಸ್ತುಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಪಂಧವಲವಣವನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ಕುಡಿಯುವದು. ಈ ೨ನೇ ೩ನೇ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯ ಕಫ, ವಾಯುಪ್ರಕೋಪದ ಎಲ್ಲಾ ರೋಗ

ಗೂ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವವು. ಗೆಡ್ಡೆ, ಕೂಲಿ, ಉದರರೋಗ, ಜ್ವರ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಹಣವಾಗುವವು. ಹಣವುಂಟಾಗುವದು.

(೩) ತ್ರಿಕಟು, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ತಿವಂಗಪತ್ರ, ನಾಗಕೇಸರ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಸಿಂಧೂ ಇವು ಸಮವಾಗಿ ಕುಟ್ಟಿ, ಚೂರ್ನಿಸಿ ಕೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ತರ್ಧ ಕೂಲಿಯನ್ನು ಹಳೇಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದು.

ಈ ಪ್ರಸೂತಿ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ರೋಗಾಸ್ಪದವಿಲ್ಲದಂತೆ ಆಹಾರ ವಿಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದು. ಇವಳು ಬೇಡ, ಮೈಥುನ, ಕ್ರೋಧ, ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ಕುಳ್ಳಿರುವಿಕೆ, ಮಲಗುವಿಕೆ ಇವನ್ನು ಮಾಡದಂತೆ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬೇಕು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದುರಾಚಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವದರಿಂದ ಸೂತಿಕಾರೋಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು.

ಸೂತಿಕಾರೋಗ:-ಬಾಣಂತಿಯು ಮಿಥ್ಯಾಹಾರವಿಹಾರ ಮಾಡುವದರಿಂದಲೂ, ಬಹು ಕ್ಲೇಶಪಡುವದರಿಂದಲೂ, ವಿಷಮಾಸನದಿಂದಲೂ, ಅಪೂರ್ಣವಿದ್ದರೂ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಭೋಜನಮಾಡುವದರಿಂದಲೂ ಈ ಸೂತಿಕಾರೋಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದರ ಲಕ್ಷಣ-ಆಂಗದಳಲ್ಲಿ ಪೀಡಾ, ಜ್ವರ, ಕೆಮ್ಮು, ಬಹು ದಾಹ, ಶರೀರ ಭಾರಿಯಾಗುವಿಕೆ, ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕೋಭೆ, ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಕೂಲಿ, ಅತಿ ಸಾರ, ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ವಾಯುವಿನ ಶಬ್ದ, ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಬಲವೇನೂ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ, ತಂದ್ರಾ ಮತ್ತು ಅರುಚಿ ಮುಂತಾದ ವಾತ ಮತ್ತು ಕಫಪ್ರಕೋಪದ ಬಹುವಿಧ ರೋಗಗಳಿರುವಿಕೆ, ಬಲ, ಮಾಂಸ, ಅಗ್ನಿ ಇವು ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬರುವಿಕೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ರೋಗಗಳಿಗೂ ಸೂತಿಕಾರೋಗವೆಂದು ಹೆಸರು.

ಇದರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ:-

(೧) ಯಾವ ಔಷಧಗಳು ವಾತವ್ಯಾಧಿಹರವಾದದ್ದೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಈ ರೋಗವನ್ನು ಹರಿಸುವವು.

(೨) ದಶಮೂಲದ ಕಷಾಯವು ಉತ್ತಮ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯು, ಇದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರುವದು.

(೩) ಅಮೃತಬಳ್ಳು, ಕುಂಠಿ, ಸುಗ್ಗಿಬೇರು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೋಡಿ, ಚವ್ಯ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಸೊಗದೆ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರುವದು.

(೪) ದೇವದಾರು, ಖುರಾಸಾನಿ ಬಜ್ಜಿ, ಕೋಪ್ಪು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕುಂಠಿ, ಚಿರಾಯಿತಾ, ಜಾಫಲ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಅಳಲೇಮರದ ಚಕ್ಕ, ಗಣಹಿಪ್ಪಲಿ, ಬಳ್ಳಿದಾರುಚಿ, ಅನೇನಗ್ಗಿಲು, ಅಡಾಸೋಗಿ, ದಿಲಗುಳ್ಳ, ಅಮೃತದ ಬಳ್ಳು, ಕರಿ

ಜೇರಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮತೂಕವಾಗಿ ಕುಟ್ಟಿ ಕಷಾಯಮಾಡಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಅರಳು ಮಾಡಿದ ಇಂಗನ್ನು, ಸೈಂಧಲವಣವನ್ನು ಹಾಕಿ ಈ ಕಷಾಯವನ್ನು ಕೂಡಿಯುತ್ತಾ ಬಂದರೆ—ಸೂತಿಕಾರೋಗ, ಶೂಲಿ, ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ಜ್ವರ, ಮುಖ್ಯ, ತಲೆನೋವು, ತಂದ್ರಾ, ಅತಿಸಾರ, ವಮನ ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುವವು.

ಪಂಚಬೇರಕ ಮೂಕ .

ಕರೀಜೇರಿಗೆ, ಬಿಳೀಜೇರಿಗೆ, ಸೋಪು, ಅಜವಾನ, ಅಜಮೋದಾ ಕೊತ್ತುಂಬರಿಬೀಜ, ಮೆಂತಿಯಾ, ಕುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೋಡಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬಿಲ್ವಪತ್ರಯ ಹೀಜು, ಕೋಷ್ಠ, ಕಂಪಿಲ್ಲ ಇವೆಲ್ಲಾ ಬೈಷಧಗಳೂ ಅರ್ಧ-ಅರ್ಧ ತೊಲಾ ಕೇರಿಸಿ ಕುಟ್ಟಿ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಗತಮಾಡಿ, ೧ ಕೇರು ಆಕಳ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿಯುವದು. ೪ ಕೇರು ಆಕಳತಾಳನ್ನು ಸುರಿದು ಘಟ್ಟಿಯಾಗೆ ಮೆಂತಿ ಬೋವಾ ಮಾಡುವದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಸುರಿದ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಕ್ವಮಾಡಿ, ೫೦ ತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆಯ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೀವನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಪಾಕವಿಧಿಯಂತೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೃದ್ವಗ್ನಿಯಿಂದ ಪಕ್ವಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನಿತ್ಯವೂ ಅರ್ಧ-ಅರ್ಧ ತೊಲೆಯಂತೆ ೨ ಹೊತ್ತು ಭಾಣಂತಿಯು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಪಥ್ಯದಿಂದಿರಲು—ಸೂತಿಕಾರೋಗ, ಜ್ವರ, ಹ್ವಯ, ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ಪಾಂಡು, ಹ್ವೇಣತಾ, ವಾಯುವಿಕಾರಗಳು ಇವೆಲ್ಲಾ ನಾಶವಾಗುವವು.

ಸೌಭಾಗ್ಯ ಕುಂಠಿ ಮೂಕ .

ಹಬೀಕುಂಠಿ ೪೦ ತೊಲಾ ಸಣ್ಣಗೆ ತುಂಡು ಕತ್ತರಿಸಿ ೪೦ ತೊಲಾ ಗೋಪ್ತೃತದಲ್ಲಿ ಹುರಿಯುವದು. ಅನಂತರ ೪೦೦ ತೊಲಾ ಸಕ್ಕರೆಪಾಕಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ—ಧನಿಯಾ ೧ ತೊಲಾ, ಸೋಪು ೫ ತೊಲಾ, ವಾಯುವಿಳೆಂಗ ೧ ತೊಲಾ, ಕುಂಠಿ ೧ ತೊಲಾ, ಮೆಣಸು ೧ ತೊಲಾ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ೧ ತೊಲಾ, ನಾಗ ಕೇಸರಿ ೧ ತೊಲಾ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ ೧ ತೊಲಾ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕುಟ್ಟಿ ಕೋರಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಲೋಹಭಸ್ಮ, ಅಭ್ರಕಭಸ್ಮ ಸಹಾ ಹಾಕಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ಪಾಕ ಆರಿದನಂತರ ಬೆರಸುವದು. ನಿತ್ಯವೂ (೨ ಹೊತ್ತು) ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅರ್ಧತೊಲಾದಂತೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಪಥ್ಯದಿಂದಿದ್ದರೆ—ತೃಪಾ, ಛರ್ದಿ, ಜ್ವರ, ಕಾಸಶ್ವಾಸ, ಪಾಂಡು, ಮಂದಾಗ್ನಿಹರವಾಗಿ ದೀಪನಪಾಚನವಾಗುವದು.

ಸ್ತನರೋಗ:—ಸರ್ವ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಿರುವ ವಾಯು, ಪಿತ್ತ, ಕಫದೋಷಗಳು ದುಷ್ಕಗಳಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯು ಸ್ತನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದರಿಂದ ಆ ಸ್ತನದಲ್ಲಿ ರಕ್ತದೂಷಿತವಾಗಿ ರಕ್ತದ ಗಡ್ಡೆ ಕಟ್ಟುವಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಸ್ತನ ರೋಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ .

(೧) ಸ್ತನದ ಮೇಲ್ಗಡೆ ಬಾವಿದ್ದರೆ ವಿದ್ರವಿರೋಧಕ್ಕೆ ಹೇಳುವ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು ಯುಕ್ತವಾದವು.

(೨) ಇಂದ್ರಾಯಣ (ಹಾವುಮೆಕ್ಕೇ) ಬೇರನ್ನು ನಿಂಬೇಹುಳಯಲ್ಲಿ ತಯಿದು ಲೇಪಿಸುವದು.

(೩) ಅರಿಶಿನ, ಮುಳ್ಳು ದತ್ತೂರಿಗಡದಬೇರು, ಇವನ್ನು ಮಣ್ಣಿಗೆ ರದು ಸ್ತನಗಳಿಗೆ ಲೇಪಿಸುವದು ಗುಣವಾಗುವದು.

(೪) ಗೊಡ್ಡ ಹಾಗಲಗೆಡ್ಡೆಯನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಸ್ತನಗಳಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕುವದು.

(೫) ಕಬ್ಬಿಣದ ಶುದ್ಧವಾದ ಒಂದು ತುಂಡನ್ನು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಗೆ ಕಾಯಿಸಿ ಅದನ್ನು ಅದ್ದಿದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಸುವದರಿಂದ ಸ್ತನರೋಗ ನಿವೃತ್ತಿ ಯಹುದು.

ಇಂತು ಗರ್ಭಿಣಿದಶೆಯೆಂಬ ಹದಿನೈದನೆ ಅಕಯವು.

ಹ ದಿ ನಾ ರ ನೆ ಯ ಅ ಕ ಯ ವು .

ಶಿವು ನರಿ ಚ ರ್ಯಾ .

“ ತತಃ ಪ್ರತ್ಯಾಗತಪ್ರಾಣಂ ಪ್ರಕೃತಿಭೂತಮಭಿಸಮಾಕ್ಷೃ, ಸ್ವಾ ನೋದಕ ಗೃಹಪಾಢ್ಯಾಮುಪಸಾದಯೇತ್ || ಅಥಾಸ್ಯ ಕಾಲೋ ವ್ಯ ಕಂಠ ಜಿಹ್ವಾ ಪ್ರಮಾರ್ಜನಮಾರಭೇತ | ಅಂಗುಲ್ಯಾಮು ಪರಿ ಲಿಖಿತ ನಖಯಾ ಸುಪ್ರಕ್ಷಾ ಲಿಕೋಪಧಾನ ಕಾರ್ಪಾಸಹಿಚು ಮತ್ಯಾ ಪ್ರಥಮಂ ಪ್ರಮಾರ್ಜಿತ ಸ್ಯಾಸ್ಯ ಚ ಶಿರಸ್ತಾಲು ಕಾರ್ಪಾ ಸ ಹಿಚುನಾ ಸ್ನೇಹಗರ್ಭೀಣ ಪ್ರತಿಚ್ಛಾದಯೇತ್ || ತತೋಸ್ತ್ಯಾ ನಂತರಂ ಕಾರ್ಯಂ ಸ್ತಂಭವೋಪಹಿತೇನ ಸರ್ಪಿಣಾ ಪ್ರಚ್ಯರ್ಧ ನಮ್ || ”

“ ಮಗುವು ಸುದಾರಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಬಾಲಕನು ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥ (ಸಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ) ನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಮಲ ಮತ್ತು ಮೂತ್ರಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕುದ್ಧೀಕರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಯಾವ ಊದರೋಬ್ಬಳು ತನ್ನ ಉಗುರನ್ನು ತೆಗದುಹಾಕಿ ತರ್ಜನೀಬೆರಳಿಗೆ ಹತ್ತಿ ಯನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಾಲಕನ ಒಪ್ಪ ಕಂಠ ತಾಲು, ಜಿಹ್ವಾಗಳನ್ನು ಕುಣಿಯಾಗಿ ತೊಳೆಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿದ ಮಗುವನ್ನು ಶಿರಸ್ಸಿಗೂ,

ತಾಲುವಿಗೂ ತೈಲಸಿಕ್ತವಾದ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚತಕ್ಕದ್ದು. ತದನಂತರ ಸ್ವಂಧವಲವಣಿಯುಕ್ತವಾದ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಛಾಯಿಗೆ ಸವರುವದರಿಂಥ ವಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ”

“ತಕ್ಕಜೇನ್ನಾಭಿಃ ಸಚ್ಚೇತ್ತಾಂ ಲೋಧ್ರ ಮಧುಕ ಪ್ರಿಯಂಗು ದಾರು ಹರಿದ್ರಾ ಕಲ್ಮ ಸಿದ್ಧೇನ ತೈಲೇನಾಭ್ಯಾಜೇಷಾ ಮೇವ ತೈಲಾಶಧಾನಾಂ ಚೂರ್ಣನಾಸಚೂರ್ಣಯೇದೇತ ವಾದೀ ಕಲ್ಮ ನವಿಧಿ ರುಕ್ತಃ ಸಮ್ಯಕ್ || ”

“ಶಿಶುವಿನ ನಾಭಿಯು ಹುಣ್ಣಾದರೆ—ಲೋಧ್ರ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಪ್ರಿಯಂಗು, ಮರದರಶಿನ, ಇದರ ಕಲ್ಮದೊಡನೆ ಪಾಕಮಾಡಿದ ತೈಲವಷ್ಠ ನಾಭಿಗೆ ಹಚ್ಚುವದು. ಈ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಸಹ ನಾಭಿಗೆ ಉಧರಿಸುವದು. ಹೀಗೆ ನಾಳಕರ್ತನ ವಿಧಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ”

“ಪ್ರಾಗತೋ ಜಾತಕರ್ಮಕಾರ್ಯ ತತೋ ಮಧುಸರ್ಪಿಣೀ ಮುಂ ತೋಪಮಂತ್ರಿತೇ ಯಥಾ ನ್ಯಾಯಂ ಪ್ರಾಶಿತಮಸ್ತೈ ದದ್ಯಾತ್ || ಸ್ತನಮತಲೂರ್ಧ್ವಮನೇನೈವ ವಿಧಿನಾ ದಕ್ಷಿಣಂಪಾತುಂ ಪುರ ಸ್ತಾಪ್ತೈಯಚ್ಛೇತ್ || ಅಥಾತಃ ಶೀರ್ಷತಃ ಸ್ಥಾಪಯೇದುದಕುಂ ಛಂ ಮುಂಕ್ರೋಪಮಂತ್ರಿತಮ್ || ”

“ನಾಲಭೇದನಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವವಾಗಿಯೇ ಜಾತಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವದು. ವೇದೋಕ್ತ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿತವಾದ ತುಪ್ಪವನ್ನೂ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಆ ಶಿಶುವಿಗೆ ನೆಕ್ಕಿಸುವದು. ಅದರ ನಂತರ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮೊದಲು ಬಲದ ಸ್ತನವನ್ನು ಶಿಶುವಿಗೆ ಉಣಿಸುವದು. ಅನಂತರ ಮುಂತ್ರಾಭಿಮಂತ್ರಿತ ಜಲಪೂರ್ಣವಾದ ಕುಂಠವನ್ನು ಬಾಲಕನ ತಲೆಯ ಕಡೆಗೆ ಇಡತಕ್ಕದ್ದು. ”

“ದಶಮ್ಯಾಂ ನಿತ್ಯತೀತಾಯಾಂ ಸಪ್ತತ್ರಾಸ್ತ್ರೀ ಸರ್ವಗಂಧೋಷ ಧೈರ್ಗಾರಸರ್ಷಪ ಲೋಭೈಶ್ಚ ಸ್ನಾತಾ ಲಿಘ್ನಹತವಸ್ತ್ರಂ ಪರಿ ಧಾಯ ಪವಿತ್ರೇಷ್ವ ಲಿಘುವಿಚಿತ್ರ ಭೂಷಣವತೀ ಸಂಸ್ಪೃಶ್ಯ ಮಂಗಲಾನ್ಮುಚಿತಾ ಮರ್ಚಯಿತಾ ಚ ದೇವತಾಂ ಶಿವಿನಃ ಶು ಕ್ಲವಾಸಸೋಮ್ಯಂಗಾಂಶ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಸ್ಪೃಶ್ವನಾಚಯಿತ್ವಾ ಕುಮಾರ ಮಹತೇನ ಶುಚಿನಾಸಸಾಚ್ಚಾದಯೇತ್ | ಪ್ರಾಕ್ಶಿರಸ ಮುದಕ್ ತಿರಸಂ ವಾ ಸಂವೇಶ್ಯ ದೇವತಾಪೂರ್ದಂ ದ್ವಿಜಾತಿಭ್ಯಃ ಪುಣಮುತೀತುಕ್ತ್ವಾ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಪಿತಾ ದ್ವೇನಾಮುನೀ ಕಾಶ ಗೋತಃ || ”

“ಜನನವಾಗಿ ೧೦ ರಾತ್ರಿಗಳು ಕಳೆದನಂತರ ೧೧ ನೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರ ಸೂತಲಾದ ಬಾಣಂತಿಯು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸುಗಂಧಿತ ಔಷಧ, ಬಿಳೀಸಾಸವೆ, ರೋಧ್ರ ಇವುಗಳ ಜೂಷವನ್ನು ಉಜ್ಜಿ ಕೊಂಡು ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಕೇವಲ ಲಘುವಾದ, ಅಪ್ರೋಖಾದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿದವಳಾಗಿ ಪವಿತ್ರವೂ, ಪ್ರಿಯವೂ, ಲಘುವೂ ಆಗಿರುವ ಬಡವೆಗಳನ್ನು, ಧರಿಸಿದವಳಾಗಿ, ಮಂಗಳವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ವರ್ಕಮಾಡಿ, ಇಷ್ಟದೈವತಾ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಂಡು, ಹಿವಾಯುಕ್ತರಾಗಿಯೂ, ಶ್ವೇತವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿದವರಾಗಿಯೂ, ಸುಂದರಾಕಾರ (ಅಂದರೆ ಅಂಗಹೀನರಲ್ಲದೆ ಇರುವವ) ಶಾಗಿಯೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಸ್ನಾನವಾಚನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಶಿಶುವಿಗೆ ಅಖಂಡಿತವಾದ ಶ್ವೇತವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತುಣುಕು ಹೊಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಪೂರೈಕೆರಿಸ್ತಾಗಿ ಅಥವಾ ಉತ್ತರ ಸೀರಸ್ಸಾಗಿ ತೊಡೆಯುವೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು. ಮೊದಲು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಅನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ “ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಶಿಶುವಿನ ತಂದೆಯು ಆ ಶಿಶುವಿಗೆ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನೂ ಕೇರಿಸಿದ) ೨ ಹೆಸರನ್ನು ಇಡತಕ್ಕದ್ದು.” *

||೩|| * ಸದ್ಗುಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಶ್ರ ನಾಮನೂ ರೂಢಿಯಾಗಿ ಬರುವದು. ಅತಿ ಗೋಶ್ರೋತ್ಪನ್ನನು ಆತ್ರೇಯನು; ಹಾಗೆಯೇ ಗಾರ್ಗ್ಯ, ಹಾರೀತ, ಭಾರದ್ವಾಜ ಎಂಬ ರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಈ ಹೆಸರು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಆ ಗೋಶ್ರಜರಲ್ಲರಿಗೂ ಈ ಹೆಸರಿಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ—ನರ್ವನಾಮ, ಮಾಸನಾಮ, ನಕ್ಷತ್ರನಾಮ, ನಿಜನಾಮಗಳೆಂಬುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಶಾಮಂಜ, ತಮ್ಮಯ್ಯ, ಸ್ವಾಮಿ, ಮೂರ್ತಿ, ರಾಜಾ, ಮುತ್ತು ಎಂದು ಮುಂತಾದ ಮುದ್ದಿನ ಹೆಸರುಗಳೂ ರೂಢಿಗೆ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತವೆ. ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಶ್ರೀಪರನಾಥನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯಾಗಿ ಪ್ರಣ್ಯವಾದರೂ ಭರಣೆಂದು—ಹರಿ ವ್ಯಾಸುದೇವ, ಕೃಷ್ಣ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಹೆಸರುಗಳ ಜತೆಲಿ, ಹರಿಯಪ್ಪ, ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್, ಕಿಟ್ಟಿಂಜ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಇತರ ದೇಶೀಯರು ತಮ್ಮ ವಂಶದ ತಂದೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ವಿಕಾರವಿಲ್ಲದಂತೆ ತೆರಿಸಿಕೊಂಡು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ಇರುವಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯರು ತಿಕ್ಕಿದವರಿಗಿಲ್ಲಾ ಅಪ್ಪ, ಅಯ್ಯ, ಅಣ್ಣ, ಎಂಬ ಬಾಂಧವ್ಯ ಶಬ್ದ ಸಂಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪಡೊಲಿಸುತ್ತಿರುವದು ನ್ಯಾಯವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಅಲ್ಪಾದ ಲ್ಲನೊ ಸಹ—“ಅಯ್ಯಾ, ಅಮ್ಮ, ಅಪ್ಪ” ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾ ಕರಿಯುವಿಕೆಯು “ಕೇವಲ ಶುಚ್ಛ, ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ, ಅಗೌರವ” ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅಪ್ಪ, ಅಣ್ಣ, ಅಯ್ಯ, ಎನ್ನುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಶುದ್ಧವಾದ ಹೆಸರನ್ನೂ, ತಂದೆಯ ಹೆಸರನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಹೇಳುವದು ಗೌರವಾರ್ಹವಾದದ್ದೆಂಬದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈಗಿನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಸಂಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿಗೆ ತೆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಹಂಕಾರಲೂ ಆ ಹೆಸರನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನ ಜತೆಲಿ

ದೀರ್ಘಾಯುವಿನ ಪರೀಕ್ಷೆ:—ಕೃತೇ ಚ ನಾಮಕರ್ಮಣಿ ಕು
ಮಾರಂ ಪರೀಕ್ಷಿತುಮುಪಕ್ರಮೇದಾಯುಷಃ ಪ್ರಮಾಣಂ ಜ್ಞಾ-
ನ ಹೇತೋಃ || ತತ್ರೇವಾನಿ ಆಯುಷ್ಯತಾಂ ಕುಮಾರಾಣಾಂ
ಲಕ್ಷಣಾನಿ ಭವಂತಿ || ತದ್ವಥಾ—ವಿಕೃತಜಾ ಮೃದವೋಽಲ್ಪಾಃ
ಸ್ಥಿಗ್ಧಾಃ ಸುಬದ್ಧಮೂಲಾಃ ಕೃಷ್ಣಾಃ ಕೇಶಾಃ ಪ್ರಶಸ್ತಂತೇ ||
ಸ್ಥಿರಾ ಬಹುಲಾ ತ್ವಕ್ಪ್ರಕೃತ್ಯಾಕೃತಿ ಸುಸಂಪನ್ನ ಮಿಷತ್ಪ್ರಮಾ-
ಣಾತಿರಿಕ್ತಮನುರೂಪಮಾತಪತ್ಪ್ರೀತಮಂ ಶಿರಃ ಪ್ರಶಸ್ತತೇ ||
ಪೂರ್ಣಂ ದೃಢಂ ಸಮಂ ಸುಕ್ಷಿಪ್ತ ಕಂಠಸಂಧ್ಯರ್ಧ್ಯ ವ್ಯಂಜನ
ಮುಪಚಿತಂ ಬಲಿನಮರ್ಥಚಂದ್ರಾಕೃತಿ ಲಲಾಟಂ || ಬಹುಲಾ
ವಿಪುಲಸಮಪೀತಾ ಸಮಾನೀಚಾ ವೃದ್ಧಾ ಪೃಷ್ಠತೋಽವನತಾ
ಸುಕ್ಷಿಪ್ತಕರ್ಣಾ ಪುಟಿಕಾ ಮಹಾಚ್ಛಿದ್ರಾ ಕರ್ಣಾ || ಈಷತ್ಪ್ರ-
ಲಂಬಿನ್ಯಾವಸಂಗಗತೇ ಸಮೇ ಸಂಹತೇ ಮಹತ್ಕಾ ಭ್ರೂನಾ || ಸ-
ಮೇ ಸಮಾಹಿತ ದರ್ಶನೇ ವ್ಯಕ್ತಭಾಗ ವಿಭಾಗೇ ಬಲವತಿ ತೇಜ-
ಸೋಪಪನ್ನೇ ಸ್ವಾಂಗೋಪಾಂಗೇ ಚಕ್ಷುಸೀ || ಋಜ್ವೀ ಮಹೋ-
ಚ್ಚಾಸಾವಂಶಸಾಪನ್ನೇಷದವತತಾಗ್ರಾ ನಾಸಿಕಾ || ಮಹವ್ಯ-
ಜು ಸುನಿವಿಷ್ಟ ದಂತಮಾಸ್ಯಮಾಯಾಮ ವಿಸ್ತಾರೋ ಪಪನ್ನಾ
ಶ್ಲಕ್ಷ್ಮಾ ತನ್ನೀ ಪ್ರಕೃತಿಯುಕ್ತಾ ಪಾಟಿಲವರ್ಣಾ ಜಿಹ್ವಾ || ಶ್ಲ-
ಕ್ಷ್ಮಂ ಯುಕ್ತೋ ಪಚಯಮುಷ್ಣೋಪಪನ್ನಂ ರಕ್ತಂ ತಾಲು ||
ಮಹಾನದೀನಃ ಸ್ಥಿಗ್ಧೋನುನಾದೀಗಂಭೀರ ಸಮುತ್ಪೋಧೀರಃ
ಸ್ವರಃ || ನಾತಿಸ್ಥೂಲಾ ನಾತಿಕೃಶಾ ವಿಸ್ತಾರೋ ಪಪನ್ನಾ ವಾಸ್ಯ
ಪ್ರಚ್ಯಾದನಾ ರಕ್ತಾವೋಷಾ || ಮಹತ್ಕಾ ಹನೂನ್ಯತಾ ನಾತಿ-
ಮಹತೀ ಗ್ರೀವಾ | ಪೂರ್ಣಮುಪಚಿತಮುರೋ ದೃಢಂ ಜಪ್ತು-
ಪೃಷ್ಠವಂತಶ್ಚ || ವಿಕೃಷ್ಣಾಂತರಾ ಸ್ತನೌ || ಅಂಸಪಾತಿನೀ ಸ್ಥಿರೇ
ಪಾರ್ಶ್ವ || ವೃತ್ತಪರಿಪೂರ್ಣಾಯತೌ ಜಾಹೂಸಕ್ಥಿನೀ ಅಂಗುಲ-
ಯಶ್ಚ || ಮಹದುಪಚಿತಂ ಪಾಣಿಪಾದವಾ || ಸ್ಥಿರಾ ವೃತ್ತಾಃ
ಸ್ಥಿಗ್ಧಾ ತಾಮ್ರಾಂಗುಲಾಃ || ಕೂರ್ಮಾಕಾರಾಃ ಕರಣಾಃ || ಪ್ರದಕ್ಷಿ-
ಣಾವರ್ತಾ ಸೋತ್ಸಂಗಾ ಚ ನಾಭೀ || ನಾಭ್ಯುರಸ್ತ್ರಿಭಾಗಗೀನಾ
ಸಮಾ ಸಮುಪಚಿತಮಾಂಸಾ ಕಟೀ || ವೃತ್ತಾ ಸ್ಥಿರೋಪ-
ಚಿತ ಮಾಂಸಾ ನಾತ್ಯುನ್ನತೌ ನಾತ್ಯವನತೌ ಸ್ಥಿಜಾವನುಪೂ

ವರ್ಣ ರೂಪದಿಂದ—ಅಪ್ಪ, ಅಯ್ಯ, ಅಂಗ ಎಂಬ ಬಾಲವಿಲ್ಲದೆ ಉಚ್ಚರಿಸು-
ವುದು ಸಾಧುವಾದದ್ದೆಂಬದನ್ನು ಸರ್ವರೂ ಅನುಸರಿಸುವುದು ಗೌರವಾರ್ಹವಾದದ್ದು.

ರೂಪವೈದ್ಯಕೋಶಉಪಚಯಯುಕ್ತಾಪೂರಾ|| ನಾತ್ಮಪಚಿತೇನಾ
ತ್ಮಪಚಿತೇ ಏಣೀವದೇ ಪ್ರಗೂಢತಿರಾಸ್ತಿ ಸಂಧೀಜಂಘೇ || ನಾ
ತ್ಮಪಚಿತೌ ನಾತ್ಮಪಚಿತೌ ಗುಲ್ಫಾ || ಪೂರೋಪದಿಷ್ಟು ಗುಣಾ
ಪಾದೌ ಕೂರ್ಮಾಕಾರೌ || ಪ್ರಕೃತಿಯುಕ್ತಾನಿ ವಾತಮೂತ್ರಪು
ರೀಷ ಗುಹ್ಯಾನಿ|| ತಥಾಸ್ವಸ್ತು ಜಾಗರಣಿಯಾ ಸಸ್ತಿ ತರುದಿತ ಸ್ತನ
ಗ್ರಹಣಾನಿ|| ಯಚ್ಚ ಕಿಂಚಿದನ್ಯದಪಿ ಅನುಕ್ತಮಸ್ತಿ ತದಪಿ ಸರ್ವ
ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಪನ್ನ ಮಿಷ್ಣಂ ವಿಪರೀತಂ ಪುನರನಿಷ್ಪಮಿತಿ ದೀ
ರ್ಘಾಯು ಲಕ್ಷಣಾನಿ || ”

“ ನಾನುಕರ್ಮದ ನಂತರ ಶಿಶುವಿನ ಆಯುವನ್ನು ತಿಳಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿ
ಶಿಶುವಿನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದು. ದೀರ್ಘಾಯುವುಳ್ಳ ಶಿಶುವಿಗೆ
ಇರಬೇಕಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳು:—ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಕೋ
ಮಲವಾದ ಅಲ್ಪವಾದ, ಸ್ನಿಗ್ಧವಾದ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣದ ಕೇಶವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವು.
ಏರವಾದ, ಘನೀಭೂತ ತ್ವಣಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು, ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಸುಂದ
ವಾದ, ಶರೀರ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡದಾದ ಭತ್ತಿಯಂತೆ ಕಲ್ಪಿ
ಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ತಿರಸ್ಸು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು, ಅರ್ಧಚಂದ್ರಾಕೃತಿಯಾದ, ದೃಢ
ವಾದ, ಸಮವಾದ, ದೊಡ್ಡ ಸುಂದರ ಶಂಖದ ಅರ್ಧಭಾಗದಂತ ಕೋಭಾಯು
ಕ್ತವಾದ, ಮಾಂಸಯುಕ್ತವಾದ, ರೇಖಾಯುಕ್ತವಾದ ಲಲಾಟವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾ
ದದ್ದು, ಹಿಂದಿನಭಾಗ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದು, ಸಮವಾದ, ಕೆಳಗೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕೆಳ
ಕ್ಕೆ ಬೋಗ್ಗಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಭದ್ರಾಯುಕ್ತಗಳಾದ ಕಿವಿಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳು,
ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದವಾದ ಪರಸ್ಪರ ಕೇರದಿರುವ, ಸಮವಾದ, ಘನವಾದ ಮತ್ತು
ದೊಡ್ಡ ಹುಬ್ಬು ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳು, ಸಮವಾಗಿಯೂ, ಸೋಡುವದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥ
ಗಳಾಗಿ, ಸಂಪೂರ್ಣಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಿ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿಭಕ್ತಗಳೂ, ಬಲವಾ
ತೇಜೋಯುಕ್ತ, ಸುಂದರಾಪಾಂಗಗಳುಳ್ಳ ನೇತ್ರಗಳು ಪ್ರಶಸ್ತಗಳು, ಮುಜು
(ನೆಟ್ಟಗೆ)ವೂ, ದೀರ್ಘ, ಉಚ್ಛ್ವಾಸವಂತೆಸಂಪನ್ನ, ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಬೊ
ಗ್ಗಿರುವ ನಾಸಿಕವು ಪ್ರಶಸ್ತವು, ಮುಜು, ದೊಡ್ಡ, ಸುಂದರ ದಂತಸಾಧನಯುಕ್ತ,
ಮುಖಪ್ರಶಸ್ತವಾದದ್ದು, ಉದ್ದ, ಅಗಲವುಳ್ಳ, ಸ್ನಿಗ್ಧ, ತಳುವಾದ, ವಿಕಾರರ
ಹಿತ, ರಕ್ತವರ್ಣವುಳ್ಳ ಜಿಹ್ವಾ ಪ್ರಶಸ್ತವು, ಸ್ನಿಗ್ಧವಾದ, ಬಹು ತಗ್ಗಾಗಿಲ್ಲದೆ,
ಬಹು ಎತ್ತರವಿಲ್ಲದೆ ಸಮವಾಗಿರುವ, ರಕ್ತವರ್ಣವುಳ್ಳ ತಾಲು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾ
ದದ್ದು, ಗಂಭೀರವಾದ, ದೊಡ್ಡ, ದೀನತಾರಹಿತವಾದ, ಸ್ನಿಗ್ಧವಾದ, ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ
ಯುಕ್ತ ಧೀರಸ್ವರ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದದ್ದು, ಬಹು ದಪ್ಪವಿಲ್ಲದೆ, ಬಹುಸಂಣಗಿಲ್ಲದೆ,
ವಿಸ್ತಾರಯುಕ್ತ, ರಕ್ತವರ್ಣ, ಮತ್ತು ಮುಖವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮುಚ್ಚು

ನಂತಹ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠವು, ದೊಡ್ಡ ಕಟಿವಾಯಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವು, ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆ ದಲ್ಲದೆ, ಬಹು ದೊಡ್ಡ ದಲ್ಲದೆ, ಗುಂಡಾದ ಗ್ರೀವಾ, (ಕೊರಳು) ಪ್ರಶಸ್ತವು, ವಿಶಾಲವಾದ, ಉಪಚಿತ (ಮಾಂಸಪುಷ್ಪ) ವಾದ ವಕ್ಷಸ್ಥಿ ಲಪ್ರಶಸ್ತವು, ಮಾಂಸದಿಂದ ದೃಢವಾದ ಕಂಕುಳ ಸಂಧಿಯೂ, ಬೆನ್ನು ಮೂಳೆಗಳೂ ಪ್ರಶಸ್ತಗಳು, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ಅಂತರವುಳ್ಳ ಸ್ತನಗಳು, ಪ್ರಶಸ್ತಗಳೂ, ಸ್ಥಿರವಾದ ಹೆಗಲುಗಳೂ ಪಾರ್ಶ್ವಭಾಗಗಳೂ, ಪ್ರಶಸ್ತಗಳು; ವೃತ್ತ (ಗುಂಡು) ಪರಿಪೂರ್ಣ, ದೀರ್ಘವಾದ ಬಾಹುಗಳೂ, ತೊಡೆಗಳೂ, ಬೆರಳುಗಳೂ, ಪ್ರಶಸ್ತಗಳು; ದೊಡ್ಡ, ಉಪಚಿತ (ಮಾಂಸಪುಷ್ಪ) ಕಾಲುಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳು; ಸ್ಥಿ ವೃತ್ತ (ಗುಂಡು) ಸ್ನಿಗ್ಧ, ಕೆಂಪಾದ, ಉನ್ನತಗಳಾದ, ಕೂರ್ಮಾಕಾರದ ಉಗುರುಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳು, ದಕ್ಷಿಣಾವರ್ತವಾದ, ಗಂಭೀರವಾದ ನಾಭಿಯೂ ಪ್ರಶಸ್ತವು, ಉರ (ಎದೆ) ಸ್ಥಿನ ಮಧ್ಯಭಾಗದ ಅಳತೆಯ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗವಿರುವ ಸಮವಾದ, ಸಮುಚಿತ (ಮಾಂಸಯುಕ್ತ) ವಾದ ಸೊಂಟ ಪ್ರಶಸ್ತವು, ಗುಂಡಾದ, ಸ್ಥಿರವಾದ ಮಾಂಸಯುಕ್ತವಾದ ಬಹು ಎತ್ತರವೂ, ಬಹು ತಗ್ಗೂ ಆಗದೆ ಇರುವ (ಸ್ಥಿಕ್) ಅಂಡುಗಳಮೇಲೆ ಎತ್ತರವಿರುವ ಸ್ಥಿಳಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳು; ಕ್ರಮವಾಗಿ ಗುಂಡಾಗುತ್ತಾ, ಮಾಂಸಯುಕ್ತಗಳಾದ ತೊಡೆಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳು, ಬಹು ದವ್ವಿಲ್ಲದೆ, ಬಹು ತೆಳು ವಿಲ್ಲದೆ, ಬೆಂಕೆಯ ಕಾಲಿನಂತೆ ಇರುವ, ಪ್ರಗೂಢ ನರಗಳೂ, ಅಸ್ಥಿ ಸಂಧಿಗಳೂ ಉಳ್ಳ ಜಂಘೆಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳು, ಬಹು ದವ್ವಿಲ್ಲದೆ, ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆ ದಾಗಿಲ್ಲದೆ, ಇರುವ (ಗುಲ್ಫ) ಹರಡುಗಳಮೇಲಿನ ಭಾಗಗಳು ಪ್ರಶಸ್ತಗಳು, ಪೂರೋಕ್ತ ಗುಣ ವಿಶಿಷ್ಟಗಳಾಗಿ, ಕೂರ್ಮಾಕಾರಗಳಾದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳು, ಅದರಂತೆಯೇ—ವಾಯು, ಮೂತ್ರ, ಪುರೀಷ, ಗುಹ್ನೋದ್ರಿಯಗಳು, ನಿದ್ರಿಸುವಿಕೆ, ಎಚ್ಚರವಾಗುವಿಕೆ, ನಗುವಿಕೆ, ಅಳುವಿಕೆ, ಸ್ತನ್ಯಪಾನ ಮಾಡುವಿಕೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಅನುಸಾರವಿರುವಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳು; ಇವಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸದಿರುವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತಗಳಾಗುವವು. ಈ ಮೇಲಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ಅಲ್ಪಾಯುವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು ಹೀಗೆ ದೀರ್ಘಾಯುಲಕ್ಷಣವನ್ನರಿಯಬೇಕು.”

ಧಾತ್ರೀ ಪರೀಕ್ಷೆ:—“ಅತೋ ಧಾತ್ರೀ ಪರೀಕ್ಷಾ ಮುಪದೇಶ್ಯಮುಃ ||”

“ಇಮ್ಮಮುದೇ ಧಾತ್ರೀ (ಉಪಮಾನಾ) ಪರೀಕ್ಷಾ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವವು.”

“ಅಥ ಬ್ರೂಯಾದ್ಧಾತ್ರೀ ಮಾನಂಯೇತಿ | ಸಮಾನವರ್ಣಾಂ, ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ, ನಿರ್ದಶಾಸನಾತುರಾಮೃತಂ ಗಾಂಧುಪ್ರಸೂತಂ”

ಅವಿರೂಪಾಮಯಗುಪ್ತಿತಾಂ, ದೇಶಜಾತೀಯಾಮುಕ್ತಂಧ್ರಾಂ, ಅ
ಕ್ಷುದ್ರಕರ್ಮಿಣೀಂ ಕುಲೇಜಾತಾಂ ವತ್ಸಲಾಮರೋಗಜೀವದ್ವ
ತ್ಸಾಂ ಪುಂವತ್ಸಾಂ ದೋಗ್ಧೀ ಮಪ್ರಮತ್ಸಾಂ ಆಶಾಯಿನೀಮ
ನುಜ್ಜಾರಶಾಯಿನೀ ಮನಂತಾವಶಾಯಿನೀಂ ಕುಶಲೋಪಜಾ
ರಾಂ ಶುಚಿಮಶುಚಿದ್ವೇಷಿಣೀಂ ಸ್ತಸ್ಯ ಸಂಪದುಷೇತಾಮಿತಿ || ”

“ವೈದ್ಯನು ಧಾತ್ರೀ (ಧಾಯಿಾ *) ಯನ್ನು ಕರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅಜ್ಞಾಪಿಸ
ಬೇಕು. ಆ ಧಾತ್ರಿಯು ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದರೆ:—ಸಮಾನವರ್ಣ (ಕುಲ) ದ
ವಳೂ, ಯಾವನಾನ್ವಿತೆಯೂ, ನಮ್ಮಳೂ, ರೋಗರಹಿತಳೂ, ಸಂವೋರ್ಣ
ಅಂಗಯುಕ್ತಳೂ, (ಅಂದರೆ ಅಂಗಹೀನಳಾಗಿರಬಾರದು.) ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿ
ದೋಷ ರಹಿತಳೂ, ಸುಂದರರೂಪಿನವಳೂ, ನಿಂದಾರಹಿತಳೂ, ಸ್ವದೇಶೋ
ತ್ಪನ್ನಳೂ, ಹೃದ್ರತಾ ರಹಿತಳೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕುಲ ಪ್ರಸೂತಳೂ, ಸ್ನೇಹಯು
ಕ್ತಳೂ, ಪುತ್ರವತಿಯೂ, ಜೀವತ್ಪುತ್ರವತಿಯೂ, ಮೊಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ
ಹಾಲುಳ್ಳವಳೂ, ಸಾವಧಾನಚಿತ್ತಳೂ, ಬಹು ನಿದ್ರಾರಹಿತಳೂ, ಚತುರತೆ
ಯಿಂದ ಉಪಹಾರ ಮಾಡುವವಳೂ, ವವಿತ್ರಳೂ, ಅವಿವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ
ಸಹಿಸದಿರುವವಳೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾದ ಸ್ತನಗಳೂ ಮತ್ತು ಹಾಲೂ ಉಳ್ಳವಳೂ
ಆಗಿರಬೇಕು. ”

* ಧಾತ್ರೀ (ಧಾಯಿಾ) ಎಂದರೆ ಎಳೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೊಲೆಯುಣ್ಣಿ ಸತಕ್ಕ ಉಪಮಾ
ತೆಯು. ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಾದ ಆರ್ಯ ಅರ್ಯರುಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಎಳೆ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ
ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವದು ಅವರ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ ಹಾನಿಕರವೆಂದರಿತು, ಮೊಲೆಯುಂಟೆ
ಸುವದಕ್ಕೆ ಧಾತ್ರೀ (ಉಪಮಾತೆ) ಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನೂ, ಇನ್ನೂ
ಬಸುರಿಯ, ಬಾಣಂತಿಯ ಉಪಚಾರ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ, ಸೂತಿಕಾಗೃಹ,
ಕುಮಾರಾಗಾರ ಮುಂತಾದ್ದರ ನಿರ್ಮಾಣ ವೊದಲಾದ ಪೂರೈಕಾಲಿನರ ಆತ್ಮಚ್ಛ ನಾಗೆ
ರಿಕತೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಬರೀ ಮಾತುಗಳಿಂದಲೇ ನಾವು ಬರೆದಿದ್ದರೆ ಅದು ಹಾಸ್ಯಸ್ಪದ
ವಾದೀತೆಂದರಿತು, ಆ ಕಾಲದ ಗ್ರಂಥದ ಈ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನೇ ಉದ್ಭೂತಮಾಡಿ, ಭಾಷಾಂ
ತರ ಸಮೇತ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಆರ್ಯ ಪಿತೃಗಳಾದ ಆರ್ಯರು ಈಗ ಎಷ್ಟೋ
ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿ
ದ್ದರೆಂಬದು ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ವಿತವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ;
ಅಂತವರೈಶ್ವರ್ಯ, ಧೈರ್ಯ, ವಿವಾಹ, ವಿವೇಕ, ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ದೇಶಾಭಿಮಾನ ಮುಂತಾದ
ಸದ್ಗುಣಗಳ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಿದ್ದ ಖಜಾನೆಯೇ ಅವರ ಸಂತಾನಗಳಾದ ನಮಗೆ ಧೃಷ್ಟಿಪಥಕ್ಕೆ
ದೀಳದಂತೆ ಯಾವ ತಕ್ಕ ತಿಲಾದಿ ಹಾಳು ಪಟ್ಟಣಗಳ ನಿವೇಶನಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಗರ್ಭವನ್ನಾಶ್ರಿಸಿ
ಬಿಟ್ಟಿವೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ನಾವು ಹೀನ, ದೀನ, ವಾಸರತ್ನವನ್ನಾಶ್ರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿರುವ
ದನ್ನರಿತು ವ್ಯಸನಪಡಬೇಕೋ ? ಇಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ವಾರುಷಭಾವಕ್ಕಾಗಿ ಆನಂದಿಸಬೇಕೋ
ಯಾವದೂ ನಮಗೇ ತೋಚದೆ ಪಾಠಕ ಮಹಾಶಯರ ಪಾಲಿಗೆ ಇದರ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಕೃತ ವಿಷಯವನ್ನನುಸರಲು ಹೊರಡುವೆವು !!!

“ತತ್ರೇಯಂ ಸ್ತನಸಂಪನ್ನಾತ್ಯೂರ್ಧ್ವಾ, ನಾತಿಲಂಭಾ, ಅನತಿಕ್ರ
ಶಾ, ಅನತಿಪೀನಾ, ಯುಕ್ತಸಿಷ್ಟಲಕಾ, ಸುಖಪ್ರಸಾನ್ನಾಚೇತಿ ಸ್ತ
ನಸಂಪತ್ || ”

“ಬಹು ಎತ್ತರವಾಗಿರದ, ಬಹು ಉದ್ದವಾಗಿರದ, ಬಹು ದಪ್ಪವಾಗಿರದ,
ಬಹು ಸಣ್ಣವಾಗಿರದ, ಯುಕ್ತವಾದ ಕುಚಭಾಗವುಳ್ಳ, ಸುಖವಾಗಿ ಕುಡಿಯಲು
ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ತನವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು. ”

“ಸ್ತನ್ಯ ಸಂಪತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿವರ್ಣ ಗಂಧರಸ ಸ್ಪರ್ಶನುಡಪಾತ್ರೇಚ
ಯದುಹ್ಯಮಾನಂ ದುಗ್ಧಮುದಕಂ ವೈತಿಪ್ರಕೃತಿ ಭೂತತ್ವಾತ್
ತೃಪ್ತಿಸ್ತಿಕರ ಮಾರೋಗ್ಯಕರಂ ಚೇತಿ || ಸ್ತನ್ಯಸಂಪತ್ತತೋನ್ಯಥಾ
ನ್ಯಾಪನ್ನಂ ಜ್ಞೇಯಮ್ || ”

“ಯಾವಳ ಸ್ತನ್ಯವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವರ್ಣ, ಗಂಧ, ರಸ, ತಥಾ ಸ್ಪರ್ಶ
ದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಜಲಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಆ ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು
ಹಿಂಡುವದರಿಂದ ಆ ಜಲದಲ್ಲಿ ಕೇರಿಬಿಡುವದಾದರೆ ಆ ಸ್ತನ್ಯವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ
ದ್ದೊಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಮೊಲೆ ಹಾಲು ವಿಕಾರಯುಕ್ತವಾ
ಗಿಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನೂ, ಆರೋಗ್ಯವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡು
ವದು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಆಮೊಲೆ ಹಾಲು ವಿಕಾರಿತ ಗುಣಯುಕ್ತವಾದದ್ದಾದರೆ
ಅದನ್ನು ದೋಷಿಯನ್ನಾಗಿ ಅರಿಯುವದು. ”

“ತಸ್ಯವಿಶೇಷಾಃ—ತ್ಯಾವಾಕಾರುಣವರ್ಣಂ ಕಷಾಯಾನುರಸಂ
ವಿಕದ ಮನತಿ ಲಕ್ಷ್ಯಗಂಧಂ, ರೂಕ್ಷಂ ದ್ರವಂ ಫೇನಿಲಂ ಲಘು
ಅತ್ಯಪ್ತಿಕರಂ ಕರ್ಷಣಂ ನಾತವಿಕಾರಾಣಾಂ ಕರ್ತೃ ವಾತೋಷ
ಸೃಷ್ಟಂ ಕ್ಷೀರಮುಭಿಜ್ಞೇಯಮ್ || ”

“ಆ ದೋಷೀ ದುಗ್ಧದ ವಿಶೇಷತಾ ಹೇಗೆಂದರೆ:—ಕಪಿತವರ್ಣ, ಅರು
ಣವರ್ಣ, ಸ್ವಲ್ಪ ಬಗರು, ಗಂಧರಹಿತ, ರೂಕ್ಷ, ಬಹು ತೆಳು, ಫೇನಯುಕ್ತ,
ಲಘು, ಅತ್ಯಪ್ತಿಕರವಾದ, ನಾತಜರೋಗಗಳನ್ನುತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಸ್ತನ್ಯವು
ವಾತಯುಕ್ತವಾದದ್ದೆಂದರಿಯಬೇಕು. ”

“ಕೃಷ್ಣ ನೀಲ ಪೀತ ತಾಮ್ರವರ್ಣಾಸಂ ಚಿಕ್ತಾನ್ಮ ಕಟುಕಾನು
ರಸಂ, ಕುಣಿಪ ರುಧಿರಗಂಧಿ, ಭೃಶೋಷ್ಣಂ, ಪಿತ್ತವಿಕಾರಾಣಾಂ
ಕರ್ತೃ ಪಿಶ್ನೋಪಸೃಷ್ಟಂ ಕ್ಷೀರಮುಭಿಜ್ಞೇಯಮ್ || ”

“ಕಪ್ಪು, ನೀಲ, ಪೀತ, ತಾಮ್ರವರ್ಣ, ಸ್ವಲ್ಪಕಟು, ಸ್ವಲ್ಪಹುಳಿ, ಸ್ವ
ಲ್ಪಕಾರ, ಕವರಕ್ತದ ವಾಸನೆಯುಳ್ಳ, ಬಹು ಉಷ್ಣವಾದ, ಪಿತ್ತಜ ರೋಗಗ
ಳನ್ನುತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಸ್ತನ್ಯವು ಪಿತ್ತಯುಕ್ತವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುವದು. ”

“ ಅತ್ಯರ್ಥಶುಕ್ಲ ಮತಿನೂರ್ಯೋಪಪನ್ನಂ ಲವಣಾನುರಸಂ
ಘೃತತ್ವಲವಸಾ ಮಜ್ಜಾಗಂಧಿಸಿಂಹಿಲಂ ತಂತುಮದುಷಕಪಾತ್ರೇ
ವಸ್ತೇದತಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮವಿಕಾರಾಣಾಂ ಕರ್ತೃ ಶ್ಲೇಷ್ಮೋಪಸ್ಪೃಷ್ಠಂ
ಕ್ಷೀರಮಭಿಜ್ಞೇಯಮ್ || ”

“ ಬಹು ಬಿಳುಪು, ಬಹುಮಧುರ, ಸ್ವಲ್ಪ ಲವಣಾಕ್ತ, ತುಪ್ಪ ತೈಲ
ಜರ್ವೀ ಮಜ್ಜಾ ಗಂಧಯುಕ್ತವಾದ, ಬಿಚ್ಚಿ ಲವಣದ, ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದೊ
ಣೆಯೇ ಜಲದಲ್ಲಿ ಶೇರದಿರುವ, ತಂತು (ಸಂಣ ಸಂಣದಂ) ಗಳುಳ್ಳ, ಕಫಣ
ರೋಗಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸ್ತನ್ಯವು ಕಫಯುಕ್ತವಾದದ್ದೆಂದರಿಯುವದು”

“ ತೇಷಾಂ ತು ತ್ರಯಾಣಾಮಪಿ ಕ್ಷೀರದೋಷಾಣಾಂ ಪ್ರಕೃತಿವಿ
ಶೇಷಮಭಿಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಯಥಾಸ್ವಂ ಯಥಾದೋಷಂ ಚ ವಮನ
ನಿರೇಚನಾಸ್ಥಾಪನಾನುನಾಸನಾನಿ ವಿಭಜ್ಯ ಕೃತಾನಿ ಪ್ರಶಮನಾನಿ
ಭವಂತಿ || ”

“ ಈ ಮೂರುವಿಧವಾದ ಮೊಲೇಣಾಲಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಕೇಷತ್ವವನ್ನು
ನೋಡಿ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದೋಷಗಳಗನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಚಾರವೂರ್ವಕವಾಗಿ
ವಮನ ನಿರೇಚನ ಆಸ್ಥಾಪನ ಅನುವಾಸನ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ದೋಷಶಾಂತಿ
ಯುಂಟಾಗುವದು. ”

“ ಸಾನಾಸಾನ ವಿಧಿಸ್ತು ದುಷ್ಟಕ್ಷೀರಾಯಾ ಯವಗೋಧೂನು
ಶಾಲಿಷ್ಠಿಕ, ಮುದ್ದ ಹರೇಣುಕ, ಕುಲತ್ಕ, ಸುರಾಸೋನೀರ ತು
ಷೋದಕ ಮೈರೇಯ ಮೇದಕಲಶುನ ಕರಂಜ ಪ್ರಾಯಃಸ್ವಾತ್ || ”

“ ಯಾವ ಸ್ತ್ರೀಯು ಸ್ತನ್ಯವೂ ದೂಷಿತವಾಗಿದೆಯೋ ಅವಳಿಗೆಯವ,
ಗೋಧಿ, ಶಾಲಿಧಾನ್ಯ, ಪ್ಲಿಂಕವೆಂಬ ೬೦ ದಿನದ ಬತ್ತ, ನೆಲಗಡಲೆ, ಹಸರು,
ಹುರಳ, ಸುರಾ (ಮದ್ಯ ವಿಶೇಷ) ಸಾವ್ವೀರ (ಮದ್ಯವಿಶೇಷ) ತುಷೋದಕ
(ಮದ್ಯವಿಶೇಷ) ಮೈರೇಯ (ಮದ್ಯವಿಶೇಷ) ಮೇದಕ (ಮದ್ಯವಿಶೇಷ)
ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಕರಂಜ ಇವೇ ವಸ್ತುಗಳು ಪ್ರಾಯಃ ಆಹಾರ ಪಾನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವ
ಹಾರ ಮಾಡುವದುತ್ರಮವು ಇದರಿಂದ ಸ್ತನ್ಯ ಶುದ್ಧಿ ಕರಣವಾಗುವದು. ”

“ ಕ್ಷೀರದೋಷ ವಿಶೇಷಾಂ ಶ್ವಾವೇಕ್ಷ್ಯಾವೇಕ್ಷ್ಯ ತತ್ತದ್ವಿಧಾನಂ
ಕಾರ್ಯಂ ಸ್ವಾತ್ || ”

“ ಸ್ತನ್ಯದ ದೋಷ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ನೋಡಿನೋಡಿ ಅದರ ಯತ್ನ
ಮಾಡಬೇಕಾಗುವದು. ”

“ ಸಾತಾ ಮಹಾಷಧ—ಸುರದಾರು-ಮುಸ್ತ ಮುರ್ಘಾ ಗುಡೊ
ಚೀ-ವತ್ಸಕಫಲ-ಕಿರಾತತಿಕ್ತ ಕಟುಕರೋಹಿಣೀ ಶಾರಿವಾ ಕಷಾ

ಯಾಣಾಂ ಚ ಪಾನಂಪ್ರಶಸ್ತತೇ || ತಥಾನೈಷಾಂ ತಿಕ್ತಕಷಾ
ಯ ಕಟುಕಮಧುರಾಣಾಂ ಪ್ರಯೋಗಃ || ಇತಿಕ್ಷೀರೆ ಶೋಧನಾ
ಸ್ತುಕ್ತಾನಿ ಭವಂತಿ || ಕ್ಷೀರವಿಕಾರ ವಿಶೇಷಾನಭಿ ಸಮಿಶ್ರ್ವ ಮಾ
ತ್ರಾಕಾಲಂ ಚೇತಿ ಕ್ಷೀರ ವಿಶೋಧನಾನಿ || ”

“ ಅಗಳುಶೋಧಿ, ಶುಂಠಿ, ದೇವದಾರು, ತುಂಗಮುಸ್ತಿ, ಮಯೂ
ಕಿಶೋ, ಅವೃತಬಳ್ಳ, ಇಂದ್ರಯವ, ಚಿರಾಯಿತಾ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ,
ಸೋಗದೆ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನು ಕುಡಿಯುವದರಿಂದಲೂ, ಬೇರೆ ರಿಕ್ತ
ಷಾಯ ರಸ, ಬಾರದ, ಮತ್ತು ಮಧುರ ರಸಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವದರಿಂದಲೂ
ಸ್ತನ್ಯ ಶುದ್ಧವಾಗುವದು. ದುಗ್ಧದ ವಿಕಾರಗಳ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ
ಮಾತ್ರಾ (ಔಷಧ ಪ್ರಮಾಣ) ಮತ್ತು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಔಷಧ
ಗಳ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಈಪ್ರಕಾರ ಸ್ತನ್ಯಶುದ್ಧೀಕರಣ
ಔಷಧಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆವು. ”

“ ಕ್ಷೀರಜನನಾನಿ ತು ಮದ್ಯಾನಿ ಸೀಧುವಜ್ಞಾಽನಿ | ಗ್ರಾಮ್ಯನೂ
ಪಾದಕಾನಿ ಚ ಶಾಕಧಾನ್ಯಾನಿ | ದ್ರವಮಧುರಾನ್ಲ ಭೂಯಿಷ್ಯಾ
ಶ್ಚಾಹಾರಃ || ಕ್ಷೀರಿಣ್ಯಶ್ಚಾಷಧಯಃ || ಕ್ಷೀರಪಾನಂ ಚಾನಾಯಾ
ಸಶ್ಚೇತಿ || ವೀರಣಿ ಪಷ್ಠಿಶಾಲಿಕೇಕ್ಷುನಾಲಿಕಾ ದರ್ಭಕುಶ ಕಾಶ
ಗುಂದೋತ್ಪಟಮೂಲ ಕಷಾಯಾಣಾಂ ಚ ಪಾನಮಿತಿ ಕ್ಷೀರ ಜ
ನನಾಸ್ತುಕ್ತಾನಿ || ”

“ ಸೀಧುವನ್ನು ಹೊತ್ತುಸಂಪೂರ್ಣ ಮಧ್ಯಗಳೂ, ಗ್ರಾಮ್ಯ ಅನೂಪ
ದೇಶ ತಥಾ ಜಲದಲ್ಲುತ್ಪನ್ನಗಳಾದ ಶಾಕ, ಅನ್ನಾದಿ ಧಾನ್ಯ, ತಥಾ ಅಧಿಕ ದ್ರವ
ಅಧಿಕ ಮಧುರ ತಥಾ ಅಧಿಕ ಹುಳಿ ಭೋಜನ, ಹಾಲುಳ್ಳ ಔಷಧ, ದುಗ್ಧ ಪಾನ್ಯ,
ಪರಿಶ್ರಮ ಮಾಡದಿರುವಿಕೆ, ವೀರಣಿ (ಭತ್ತದಲ್ಲಿ ಭೇದ) ಪಷ್ಠಿಕ (ಭತ್ತದ
ಭೇದ) ಶಾಲಿಧಾನ್ಯ ಕಬ್ಬು, ಕುಶ, ಕಾಶ, ದರ್ಭ, ತುಂಗಮುಸ್ತಿ, ಉತ್ಪಟ
ಇವುಗಳ ಬೇರಿನ ಕಷಾಯವನ್ನು ಕುಡಿಯುವದು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು
ತ್ವತ್ತಿ ಮಾಡುವ ವಸ್ತುಗಳು. ”

“ ಧಾತ್ರೀ ತು ಯದಾ ಸ್ವಾದು ಬಹುಲ ಶುದ್ಧ ದುಗ್ಧಾಸ್ತ್ಯಾತ್
ದಾ ಸ್ವಾತಾನುಲಿಪ್ತಾ ಶುಕ್ಲವಸ್ತ್ರಂ ಪರಿಧಾಯ್ಪಿಂಧ್ರೀಂ ಬ್ರೂ
ಹ್ಮೀಂ ಶತವೀರ್ಯಾಂ ಸಹಸ್ರವೀರ್ಯಾಂ ವೋಘಾಃ ಮನ್ಯಥಾಂ ಶಿವಾ
ಪರಿಷ್ಕಾಂ ನಾಟ್ಯ ಪುಷ್ಪೀಂ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನಕಾಂತಾ ಮಿತಿಭಿಘ್ರ
ತ್ಯಾಷಧೀಃ ಕುಮಾರಂ ಸ್ರಾಜ್ಞುಖಂ ಪ್ರಥಮಂ ದಕ್ಷಿಣಂ ಸ್ತನಂ
ಪಾಯಯೇದಿತಿ ಧಾತ್ರೀಕರ್ಮ || ”

“ಯಾವಾಗ ಧಾತ್ರಿಯ ಸ್ತನ್ಯವು ಶುದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಮಧುರವಾಗಿಯೂ
ಆಗುವದೋ ಆಗಲವಳಿಗೆ ಉಪಟವೆ ಪೂರೈಕೆ ಅಭ್ಯಂಗಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಬೇಕು.
ಅವಳು ಚಂದನಾದಿ ಸುಗಂಧ ಕಸೂರೀ ಪಚ್ಚಕವೂರಾದಿ ಗಂಧದ ಬಿಲ್ಲ
ಯನ್ನು ತೆಯಿದು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಕುಬ್ಜ ವಸ್ತ್ರಾನ್ವಿತಳಾಗಿ—ಇಂದ್ರಾ
ಯಣಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮೀ, ಶ್ವೇತದೂರ್ವಾ, ಶತಾವರೀ, ಅಮೋಘ, ಕಪಿಲಾ, ಅಳ
ಶೇಕಾಯಿ, ನಂದಿಬಿಟ್ಟು, ಬಿಟ್ಟಗಡಲೆ, ವಾರಾಹೀಕಂದ ಈ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು
ಧಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಕುಬ್ಜ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಶಿಶುವನ್ನು ಪೂರ್ವ
ಮುಖವಾಗಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಬಲಸ್ತನವನ್ನು ಮೊದಲು ಉಣ್ಣಿಸುವದು.
ಹೀಗೆ ಧಾತ್ರೀಕರ್ತೃವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.”

ಕುಮಾರಾಗಾರವಿಧಿಯು :

“ಅತೋನಂತರಂ ಕುಮಾರಾಗಾರವಿಧಿಮನುಷ್ಯಾಃ ಸ್ಯಾಮಃ ||
ನಾಸ್ತುವಿದ್ಯಾ ಕುಶಲಃ ಪ್ರಶಸ್ತಾಂ ರಮ್ಯಮತಮಸ್ಯಂ ನಿನಾತಂ
ಪ್ರವಾತ್ಯೇಕದೇಶಂ ದೃಢಮಪಗತತ್ವಾಪದಪಶುದಂಷ್ಟ್ರಿ ಮೂಷಿ
ಕಾಪತಂಗೆ ಸುಸಂವಿಭಕ್ತ ಸಲಿಲೋದೂಖಲ ಮೂತ್ರವರ್ಚ್ಛಾ
ಸ್ಥಾನಸ್ಥಾನಭೂಮಿ ಮಜಾನಸ ಮೃತುಸುಖಮ್ || ಯಥರ್ತು
ಶಯನಾಸನಾಸ್ತರಣ ಸಂಪನ್ನಂ ಕುರ್ಮಾತ್ || ತಥಾಸುನಿಹಿತ ರ
ಕ್ಷಾವಿಧಾನ ಬಲಿಮಂಗಲ ಹೋಮಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಶುಚಿವೈದ್ಯ
ವೈದ್ಯಾನುರಕ್ತ ಜನಸಂಪೂರ್ಣಮಿತಿ || ಕುಮಾರಾಗಾರವಿಧಿಃ ||”

“ಇದರ ನಂತರ ಸೂತಿಕಾಗೃಹದಿಂದ ಹೊರಟ ಶಿಶುವು ಇರುವದಕ್ಕಾಗಿ
“ಕುಮಾರಾಗಾರ” ವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ವಿಧಿಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವೆವು.
ನಾಸ್ತುವಿದ್ಯಾ (ಇಂಜನೀರಿಂಗ್) ದಲ್ಲಿ ನಿವುಣ ಪುರುಷನು ಪ್ರಶಸ್ತ ರಮ
ಣೀಯ ಅಂಧಕಾರ ರಹಿತಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಾಯು ಸಂಚಾರವಿರುವ, ದೃಢವಾಡ,
ಹಿಂಸ್ರವಶು, ಸೂಕರಾದಿಗಳು, ಮೂಷಕಾದಿಗಳೂ, ಪತಂಗಾದಿಗಳೂ ಇಲ್ಲದಿ
ರುವಕಡೆ, ಜಲ, ಉಲ್ಲೂಖಲ, ಮಲ, ಮೂತ್ರ, ಪಾಕ, ಸ್ನಾನಾದಿಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ
ಬೇರೆ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ, ಋತುಧರ್ಮವನ್ನನುಸರಿಸಿದ ಶಯ್ಯಾ, ಆಸನ,
ಹಾಸು ಮಂಜಳಗಳಿಂದೊಪ್ಪುತ್ತಿರುವ ಮನೆಯನ್ನು ನಿರ್ದಿಸಬೇಕು. ಆಗೃಹ
ವನ್ನು—ರಕ್ಷಾವಿಧಿ, ಮಂಗಲ, ಬಲಿ, ಹೋಮ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮುಂತಾದ್ದ
ರಿಂದ ಪವಿತ್ರೀಕರಿಸಿದ ನಂತರ—ಪವಿತ್ರರೂ, ವೈದ್ಯರೂ, ವೈದ್ಯರೂ, ಪ್ರಿಯ
ಜನರೂ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು. ಈಪ್ರಕಾರ ಬಾಲಕನಿಗಾಗಿ ಕುಮಾ
ರಾಗಾರ ವಿಧಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.”

“ಶಯನಾಸ್ತರಣ ಪ್ರಾವರಣಾನಿ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಮೃದು ಲಘು ಶುಚಿ ಸುಗಂಧಿನಿ ಸ್ಯುಃ || ಸ್ವೇದ ಮಲ ಜಂತುಮಂಹಿ ಮೂತ್ರ ಪುರೀಷೋಪಸೃಷ್ಟಾನ್ನಿ ಚ ವರ್ಜ್ಯಾನಿ ಸ್ಯುಃ ||”

“ಶಿಶುವಿಗಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಾಸುವ ಬಟ್ಟೆಗಳೂ ಶಯ್ಯಾ, ಹೊದಿಕೆ ಇವು ಗಳು ಕೋಮಲವಾಗಿಯೂ, ಲಘುವಾಗಿಯೂ, ಶುಚಿಯಾಗಿಯೂ, ಸುಗಂಧ ತನಾಗಿಯೂ ಇರತಕ್ಕದ್ದು. ಜೀವರು, ಮಲ, ಕ್ರಿಮಿದೂಷಿತವಾಗಿ, ಮೂತ್ರ, ಮಲದಿಂದ ತುಂಬಿರತಕ್ಕ ವಸ್ತುಗಳೂ ಶಿಶುವಿಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಆರೋಗ್ಯಕಾರ ಕಗಳಲ್ಲ !!”

“ಅಸತಿ ಸಂಭವೇನ್ಮೇಷಾಂ ತಾನ್ಮೇವಚ ಸುಪ್ರಕ್ತಾನಿ ತೋಷಧಾ ನಾನಿ ಸುಧೂಹಿತಾನಿ ಸುಶುದ್ಧ ಶುಷ್ಕಾಣ್ಯಾಪಯೋಗಂ ಗಚ್ಛೇಯುಃ ||”

“ಬೇರೆ ಶುದ್ಧವಾದ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲದ ದರಿದ್ರರಿಗೆ ಆ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವೇದಾ ದಿಗಳಿಂದಮಾತ್ರ ಯುಕ್ತವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಹು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಮಾಡಿ ಬಗೆದು, ಸುಗಂಧಿತ ಧೂಪದ ಹೊಗೆಯಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿಮಿಕುಲ ನಾಶವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಬಳ್ಳೇ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಉಪಯೋ ಗಿಸಬಹುದು.”

“ಧೂಪನಾನಿ ಪುನರ್ವಾಸನಾಂ ಶಯನಾಸ್ತರಣ ಪ್ರಾವರಣಾನಾಂ ಚ ಯೇವ ಸರ್ವಸಾತಸೀ-ಹಿಂಗು-ಗುಗ್ಗುಲ-ವಜಾ ಚೋರಕವ ಣ್ವೀಕಸ್ಯಾ ಗೋಲೋಮಾ-ಜಟಿಲಾ-ಪಲಂಕಷಾ ಶೋಕರೋಹಿ ಣೀಸೇರ್ಪ ನಿರ್ಮೋಕಾಣಿ ಘೃತ ಸಂಪ್ರಕ್ತಾನಿ ಸ್ಯುಃ ||”

“ಯವ, ಬಿಳೀಸಾಸವೆ, ಅಲಸೀ, ಹಿಂಗು, ಗುಗ್ಗುಲ, ವಜ, ಕಂಬ, ಕವಡೆ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ದೂರ್ವಾ, ಜಟಾಮಾಂಸೀ, ಆನೆನೆಗ್ಗಿಲು, ಅಶೋಕ, ಕಟುಕರೋಹಿಣೀ, ಹಾವಿನಲೋರೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಲ್ಪಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ, ಶಿಶುವಿನ ಹಾಸಿಗೆ, ಹೊದಿಕೆ, ಕೆಳಗೆ ಹಾಸುವ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆ ಧೂಪದಿಂದ ಶುದ್ಧೀಕರಿಸುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು.”

ಶಿಶುವಿನ ಆಟದ ಸಾಮಾನುಗಳು

“ಕ್ರೀಡನಕಾನಿ ಖಲ್ವಸ್ಯ ಶು ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ಘೋಷವಂತ್ಯ ಛಿರಾಮಾ ಣಿ ಅಗುರೂಣ್ಯತೀಕ್ಷ್ಣಗ್ರಾಣಿ ಅನಾಸ್ಯ ಪ್ರವೇಶೀನಿ ಅಸ್ಪ್ರಾಣಹ ರಾಣಿ ಅವಿತ್ರಾಸನಾನಿ ಸ್ಯುಃ ||”

“ಶಿಶುವಿನ ಆಟದ ಸಾಮಾನುಗಳು—ವಿಚಿತ್ರಗಳಾಗಿಯೂ, ಶಬ್ದಯು ಕ್ತಗಳಾಗಿಯೂ, ಮನೋಹರಗಳಾಗಿಯೂ, ಭಾರವಿಲ್ಲದವಳಾಗಿಯೂ, ತೀಕ್ಷ್ಣ ಗ್ರಂಭಾಗವಿಲ್ಲದವುಗಳಾಗಿಯೂ, ಶಿಶುವಿನ ಮುಖದೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗದಂತೆ

ಇರುವವುಗಳಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಾಣನಾಶಕಕರವಾದ ಕೆಂಪು ಹಸರು ಮುಂತಾದ ವಿಷಾಕ್ಷ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚದೇ ಇರುವವುಗಳಾಗಿಯೂ, ಶಿಶುವು ನೋಡಿದರೆ ಅನಂದವ್ರದವಾಗಿರಬೇಕಲ್ಲದೆ ಭೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡದಂತಹ ಸುಂದರಾಕಾರವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿಯೂ ಇರತಕ್ಕದ್ದು. ”

“ ನಹಿ ಅಸ್ಯ ವಿತ್ರಾಸನಂ ಸಾಧುತಸ್ಯಾತ್ಮಸ್ಥಿ ರುದತ್ಯಭುಂಜಾ ನೋ ವಾ ಅನ್ಯತ್ರ ವಿಭೇಯತಾಮಗಚ್ಛತಿ | ರಾಕ್ಷಸ ಪಿಶಾಚಿ ಪೂತನಾದ್ಯಾನಾಂ ನಾನಾನ್ಯಾದ್ವಯತಾ | ಕುಮಾರಸ್ಯ ವಿತ್ರಾ ಸನಾರ್ಥಂ ನಾಮ ಗೃಹಣಂ ಸ ಕಾರ್ಯಂ ಸ್ಯಾತ್ || ”

“ ಶಿಶುವನ್ನು ಯಾವವಿಧವಾಗಿಯೂ ಹೆದರಿಸುವದು ನ್ಯಾಯವಾದದ್ದಲ್ಲ; ಶಿಶುವು ಅಳುವಾಗಲೂ, ಆಟದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಉಟಮಾಡದಿರುವಾಗಲೂ, ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡದಿರುವಾಗಲೂ ಅದನ್ನು ಹೆದರಿಸುತ್ತಾ—ರಾಕ್ಷಸ, ಪಿಶಾಚಿ, ಗುಮ್ಮ ಮುಂತಾದ ಯಾವದೋ ಬಂದು ಭಯಂಕರವಾದ ವಸ್ತುವಿದೆ, ಅದು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವದು, ಎಂದು ಬೆದರಿಕೆಯ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಅಂಜಿಸುವಿಕೆಯು ಬಹು ಕೆಟ್ಟದ್ದು. ”

ಸ್ತನ್ಯವರ್ಧನಕ್ರಿಯಾ.

“ ಕಂದಂ ವಿದಾರ್ಯಾಃ ಪಯಸಾ ಪ್ರಪೀತಮ್ |

ಸ್ತನ್ಯಪ್ರವೃದ್ಧಿಂ ವಿದಧಾತಿ ಸದ್ಯಃ ||

ಗೋಧೂಮಧೂಪಃ ಸಹ ಗೋಘೃತೇನ |

ತದ್ವತ್ಪ್ರದಿಷ್ಟಃ ಸಿತಯಾ ಸಮೇತಃ || ”

“ ನೆಲಗುಂಬಳಗೆಡ್ಡೆ ಚೂರ್ಣ ಅರ್ಧತೊಲೆಯನ್ನು ಗೋವಿನ ಹಾಲಿ ನೊಂದಿಗೆ ಧಾತ್ರಿಯು ಸೇವಿಸಲು ಕೂಡಲೆ ಸ್ತನ್ಯವೃದ್ಧಿಯಾಗದು. ಹಾಗೆಯೇ ಗೋಧಿಯ ರವೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪೂರಿಯನ್ನು ತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಸಕ್ಕರೆಯೊಂದಿಗೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೂ ಸ್ತನ್ಯವೃದ್ಧಿಕರವು. ”

“ ಮಾಗಧಿಕಾಯಾಃ ಕರ್ಷಮ್ |

ಸಪ್ತಾಹಂ ಯಾ ಪಯಃಪಿಷ್ಟಮ್ ||

ಸ ಸಿತಂ ಪ್ರಭಾತೇ ಪಿಬತಿ |

ತಸ್ಯಾಸ್ತವತಃ ಪಯೋಧರೌ ಸತತಮ್ || ”

“ಬಂದು ತೊಲೆ ಸಂಣಹಿಪ್ಪಲಿಯ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಆಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲರದು ಕೋಧಿಸಿ ಹಾಲು ಕೇರಿಸಿ ಸಕ್ಕರವೆರಸಿ ಕೂಡಿಯುತ್ಪಾ ೩ ದಿನ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅವಳ ಸ್ತನಗಳು ನಿರಂತರವೂ ಸ್ತನ್ಯದಿಂದ ತುಂಬಿ ಸೂಸಾಡುತ್ತಿರುವವು. ”

“ ಹಿಪ್ಪಲಾಕ್ಷ ರಜೋಭಿಃ |

ಗೃಹಧೂಮರಜೋ ಯುಕ್ತೈಃ ಕೃತೋ ಯೂಷಃ ||

ಶ್ವೇತ ತಿಲ ತೈಲ ಸಹಿತೋ |

ಭುಕ್ತಃ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಪಯೋ ಜನಕಃ || ”

“ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಗೃಹಧೂಮ ಇವುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಚೂರ್ಣಿಸಿ, ಯೂಷವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿಳೀ ಯೆಳ್ಳಿನ ತೈಲವನ್ನು ಹಾಕಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾಬಿಡರೆ ಅವಳ ಸ್ತನದಲ್ಲಿ ಸ್ತನ್ಯವು ತುಂಬಿರುತ್ತದೆ. ”

“ ಅಜಾಚಿಕರ್ಷಂ ಪಯಸಾ ಪ್ರಪಿಷ್ಯಮ್ |

ಯಾ ಸೇವತೇ ಸಪ್ರದಿನಾಽನಿ ನಾರೀ ||

ತಸ್ಯಾಃ ಕುಚೌ ಸಂತತದುರ್ಗ್ಗಪೂರ್ಣೌ |

ಕುಮಾರಪುಷ್ಪಿಂ ಕುರುತಃ ಸುಖೇನ || ”

“ ಬಿಳೀಬೇರಿಗೆ ೧ ತೊಲೆಯನ್ನು ಆಕಳ ಹಾಲಿನಲ್ಲರಮೆ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕದರಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ೩ ದಿನ ಮಾಡಿದರೆ ಅವಳ ಸ್ತನಗಳು ದುಗ್ಧ ಪೂರ್ಣಗಳಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು, ಶಿಶುವನ್ನು ಪುಷ್ಟಿಯುಳ್ಳದನ್ನಾಗಿ ಕಾಪಾಡುವವು. ”

“ ಕ್ಷೀರಾನ್ನಾಭ್ಯಾಂ ಭವಂ ಕ್ಷೀರಂ ಸುಶ್ವೇತ ಸಿತಯಾ ನ್ನಿತಮ್ ||

ಕ್ಷೀರಂ ಸಂಜನಯೇನ್ನಾರ್ಯಾಃ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ನಿಷೇವಿತಮ್ || ”

“ ಯಾವ ಸ್ತ್ರೀಯು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬಿಳೀಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಕ್ಷೀರಾನ್ನವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಇರುವಳೋ ಅವಳ ಸ್ತನದಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಸ್ರವಿಸುತ್ತಾ ಇರುವದು. ”

“ ಪ್ರಸ್ಥತಂಡುಲರಜಃ ಸಪಯಸ್ಕಮ್ |

ಯಾ ಪಿಬತ್ಯನುದಿನಂ ಸ ಘೃತೇನ ||

ದುಗ್ಧ ಭಕ್ಷಮಶನಂ ವಿದಧಾಸಾ |

ಸಾಕ್ಷರತ್ಯವಿರತಂ ಬಹುದುಗ್ಧಮ್ || ”

“ ೧ ಕೇರು ಅಕ್ಕಿಯ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಹಾಲಿನ ಜತೇಲಿ ವೆಕ್ಕ ಮಾಡಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ—ಹಾಲನ್ನವನ್ನು ಪಥ್ಯವಾಗಿ ಭುಜಿಸುವದರಿಂದ, ಅವಳಿಗೆ ಬಹು ಸ್ತನ್ಯವುಂಟಾಗುವದು. ”

“ ವನಕಾರ್ಪಾಸಕೇಷ್ಣಾಣಾಂ ಮೂಲಂ ಸೌವೀರಕೇನ ವಾ ||

ವಿದಾರೀ ಕಂದ ಸ್ವರಸಂ ಪಿಬೇದ್ಯಾ ಸ್ತನ್ಯ ವೃದ್ಧಯೇ || ”

“ ಕಾಡುಹತ್ತಿಯಬೇರು, ಕಬ್ಬಿನಬೇರು, ಇವನ್ನು ಗಂಜಿಯಲ್ಲಿ ಅರದು ಕುಡಿದವಳಿಗೆ ಅಥವಾ ವಿದಾರೀಕಂದ (ನಲಕುಂಬಳದಗೆಡ್ಡೆ)ಯ ಸ್ವರಸದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದವಳಿಗೆ ಸಹಾ ಬಹು ಹಾಲು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು. ”

ಇಲ್ಲಿ “ನಿದಾರೀಕಂದಸುರಯಾ” ಎಂದು ಸಹ ಪಾಠವಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೆಲಗುಂಬಳಗೆಡ್ಡೆಯ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಮದಿರಾದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸುವದು. ಇದರಿಂದ ಹಾಲು ಹೆಚ್ಚುವದು.”

“ಶಾಲಿ ಯಷ್ವಿಕ್ ದುಗ್ಧೇಕ್ಷು ಕುಶ ಕಾಶ ಬಲಾನ್ವಿತಾ || ಗುಂ

ದ್ರೇಕ್ಷು ಬಾಲಕಾ ಮೂಲೀ ದಶೈಕೇ ಸ್ತನ್ಯವರ್ಧನಾ || ”

“ಹಳೇಅಕ್ಕಿ, ಪೆಪ್ಪಿ ಕಾಅಕ್ಕಿ, ಹಾಲು, ಕಬ್ಬು, ಕುಶದರ್ಭಯಜೇರು, ಕಾಶವೆಂಬದರಬೇರು, ಚೆಟ್ಟು ಮುಟ್ಟು, ಗುದ್ರವೆಂಬದರ್ಭ, ಕೊಳವಳಕೇ ಬೀಜ, ಹಲವುಮಕ್ಕಳಗೆಡ್ಡೆ, ಇವು ಹತ್ತು ಸ್ತನ್ಯವೃದ್ಧಿಕರಾಷ್ಠಗಳು ಇವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೇವಿಸಿದರೂ ಮೊಲೇಹಾಲು ಹೆಚ್ಚುವದು.”

ಇಂತು ಶಿಶುವರಿಚರ್ಯಾನಾಮಕ ಹದಿನಾರನೇ ಆಶಯವು.

ಹ ದಿ ನೇ ಳ ನೇ ಅ ಕ ಯ ವು .

ಬಾಲಗೃಹ ವಿಷಯ.

ಬಾಲಗೃಹರಕ್ಷಾ:—ಸ್ತಂದಗೃಹ, ಸ್ತಂದಾಪಸ್ತೂರ, ಶಕುನೀ, ರೇ ವತೀ, ಪೂತನಾ, ಗಂಧಪೂತನಾ, ಶೀತಪೂತನಾ, ಮುಖಮಂಡಿಕಾ, ನೈಗ ಮೇಯ ಎಂಬ ೯ ಬಾಲಗೃಹಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನನ್ನು ಮಹಾ ದೇವನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ವಾಮಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನ ಸಖನಾದ ವಿಶಾಖನು ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವನಾದ್ದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಸಮಾನವರ್ಣವಿದೆ. ಈ ಬಾಲ ಗೃಹಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಮಹಾ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರ ರೂಪವೂ, ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಸುಂದ ರಪುರುಷರ ಕರೀರವೂ ಇವೆ. ಇವು ಬಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನನ್ನು ವಂದಿಸಿ—“ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ! ನಾವು ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಬಳ ಲುತ್ತೇವೆ; ನಮಗೆ ಗತಿ ಏನು ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು, ಈ ಮಾತನ್ನು ಕಾರ್ತಿಕೇಯನು ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು; ಅದಕ್ಕೆ ಪರಶಿವನು ಉತ್ತರವಾಗಿ—

“ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ ಮೊದಲಾದ ತಿರ್ಯಗ್ಮೋನಿಗಳೂ, ಮನುಷ್ಯ ರೂ, ದೇವತೆಗಳೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವು ಮೂರೂ ಪರಸ್ಪರ ಉಪಕಾರಿಗಳಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಿವೆ. ಪರಂತು ದೇವತೆಗಳು—ಉಪ್ಪು, ವರ್ಷಾ, ಶೀತ, ವಾಯು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೂ ಯಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿ ಸರ್ವ ಜಂತು ಜಾಲಗಳಿಗೂ ಸುಖವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯರು—ಜಪ, ಹೋಮ, ಪೂಜಾ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಸಮ್ಯಕ್ ಕಾರವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು

ಅರ್ಚಿಸಿ ಪ್ರಸನ್ನೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ದೇವತಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮುಂತಾದವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಪಾಪಂಡರಾಗಿ, ಭೂಭಾರಕರಾಗಿರುವರೋ ಅವರ ಬಾಲಕರನ್ನು ಪೀಡಿತರನ್ನಾಗಿಸಿ ಮಾಡಿ, ಅವುಗಳನ್ನೇ ಭಕ್ಷಿಸಿರಿ” ಎಂದು ಕಟ್ಟುಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಯಾವ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಈ ಬಾಲಗ್ರಹಗಳು ಸಂಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡುವವೋ ಆ ಬಾಲಕರು—ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಉದ್ವೇಗವನ್ನು ಪಡಿಯುತ್ತಾ, ಹೆದರುತ್ತಾ, ಹಾಲುಕೊಡುವ ತಾಯಿಯನ್ನು ವರಚುುತ್ತಾ, ಆಕಾಶದಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಾ, ಹಲ್ಲುಕಡಿಯುತ್ತಾ, ಮೈಮುರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಹುಬ್ಬನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ತುಟಗಳ ಕಡೆಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ನೋರೆಯನ್ನು ಕಚ್ಚುತ್ತಾ, ವಮನಮಾಡುತ್ತಾ, ಅತಿಸಾರಗ್ರಸ್ತರಾಗುತ್ತಾ ಇರುವವು. ಆಗ ಇವುಗಳ ಶರೀರ ಹ್ವೇಣವಾಗುವದು, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಬಾರದಿರುವಿಕೆ, ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಬಾವು, ಕಂಠದಸ್ವರ ಘುರ್ಘುರ್ ಎನ್ನುವಿಕೆ, ಶರೀರದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಂಧ ವಿರುವಿಕೆ, ಶರೀರ ದುರ್ಬಲವಾಗುವಿಕೆ, ಗುದದಲ್ಲಿ ರಕ್ತವೂ ಬರುವಿಕೆ, ಶರೀರವು ಸಂಕ್ಷಾಹೀನವಾಗುವಿಕೆ, ಅಳ್ಳೆ ಬಡಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಈ ಮುಂತಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಬಾಲಗ್ರಹದ ಚೀವೈಗಳು.

ಅಂಗ ಶಿಥಿಲವಾಗುವಿಕೆ, ಶರೀರದಲ್ಲಿ ರುಧಿರವಾಸನೆಯುಂಟಾಗುವಿಕೆ, ತಾಯಿಯ ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಕುಡಿಯದೆ ಇರುವಿಕೆ, ಮುಖವು ವೃತ್ಯಸ್ತವಾಗುವಿಕೆ, ಅರ್ಧ ಶರೀರ ಬಿದ್ದುಹೋಗುವಿಕೆ, ನೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವಿಕೆ, ಅಳುವಿಕೆ, ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿರುವಿಕೆ, ಇವು ಸ್ವಂದಗ್ರಹದ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

ಶಿಶುವಿಗೆ ಸಂಜೆ ಯೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ, ಮತ್ತು ಸಂಜೆ ಯುಂಟಾಗುವಿಕೆ, ಕಾಲುಕೈಗಳನ್ನು ಬಡಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಸಂಕ್ಷಾರಾಹಿತೈದಿಂದಲೇ ಮಲ ಮೂತ್ರಗಳನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಸುವಿಕೆ, ಬಹು ಆಕಳಿಸುವಿಕೆ, ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ನೋರ ಸುರಿಯುವಿಕೆ, ಇವು ವಿಶಾಖಗ್ರಹದ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

ಅಂಗ ಶಿಥಿಲವಾಗಿರುವಿಕೆ, ಭಯದಿಂದ ಚೀರಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಮಿಸಿನ ನಾತದ ಮೈವಾಸನೆ, ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವ್ರಣವುಂಟಾಗುವಿಕೆ, ದಾಹವಿರುವಿಕೆ ಇವು ಶಕುನೀಗ್ರಹದ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

ಮುಖ ಕೆಂಪಾಗುವಿಕೆ, ಹಸರಾಗುವಿಕೆ, ಶರೀರ ಹಸಿರಾಗುವಿಕೆ, ಪೀಡೆಯುಂಟಾಗಿರುವಿಕೆ, ಕೈಕಾಲು ಕಪ್ಪಾಗುವಿಕೆ ಇವು ರೇವತೀಗ್ರಹದ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

ಶರೀರ ಶಿಥಿಲವಾಗುವಿಕೆ, ರಾತ್ರಿ ಹಗಲೂ ನಿದ್ರಿಸದಿರುವಿಕೆ, ಮಲ ನೀರಾಗಿರುವಿಕೆ, ಶರೀರ ಕೆಟ್ಟ ವಾಸನೆಯಾಗಿರುವಿಕೆ, ವಾಂತಿಯುಂಟಾಗಿರುವಿಕೆ, ದಾಹವಿರುವಿಕೆ ಇವು ಪೂತನಾಗ್ರಹದ ಲಕ್ಷಣವು.

ಶಿಶು ಸ್ತನ್ಯವನ್ನೇ ಕುಡಿಯದಿರುವಿಕೆ, ಅತಿಸಾರ, ಕೆಮ್ಮು, ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆ, ವಾಂತಿ, ಜ್ವರ ಇರುವಿಕೆ, ಶರೀರದ ವರ್ಣವೇ ಬದಲಾಯಿಸುವಿಕೆ, ಶರೀರದಲ್ಲಿ ರಕ್ತದವಾಸನೆಯುಂಟಾಗಿರುವಿಕೆ ಇವು ಗಂಭೀರತನಾಗ್ರಹದ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

ಶಿಶು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಳುತ್ತಾ ಇರುವಿಕೆ, ನಡುಗುವಿಕೆ, ಕರಳು ಕೂಗುತ್ತಿರುವಿಕೆ, ಶರೀರ ಶಿಥಿಲವಾಗಿರುವಿಕೆ, ಅತಿಸಾರ ಬಹು ಇರುವಿಕೆ ಇವು ಶೀತವ್ರೂತನಾಗ್ರಹದ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

ಶಿಶುವಿನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೋರಸುರಿಯುವಿಕೆ, ಬಹು ನಡುಗುವಿಕೆ, ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವಿಕೆ, ಬಹಳವಾಗಿ ಅಳುವಿಕೆ, ಗೋಳಾಡುವಿಕೆ, ಶರೀರದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಂಧವಿರುವಿಕೆ, ಸಂಜ್ಞಾಹೀನತೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ನೈಗಮೇಯಗ್ರಹದ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಇಂತಹ ಲಕ್ಷಣಗಳೇ ಹಾಕಿಸೀಗ್ರಹದ್ದೂ ಇರುತ್ತವೆ.

ಬಾಲಗ್ರಹ ನಿವೃತ್ತಿಪ್ರಾಯ.

(೧) ಅನಂತನಗೊಂಡೇ ಸಮೂಲ, ಕಸಕಸೆ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯ ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಶಿಶುವನ್ನು ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸುವದು.

(೨) ಅರಿಶಿನ, ರಕ್ತಜಂದನ, ಕೋಷ್ಠ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮವಾಗಿ ಹಾಕಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಶಿಶುವಿನಮೈಗೆ ಲೇಪಿಸಿದರೆ ಗ್ರಹದೋಷ ನಿವೃತ್ತಿ ಯಾಗುವದು.

(೩) ಸರ್ಪದವೊರೆ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಬಿಳೀಸಾಸವೆ, ಬೇವಿನಸೊಪ್ಪು, ಬೆಕ್ಕಿನಮಲ, ಆಡಿನ ಕೊದಲು, ಟಗರಿನ ಕೊಂಬು, ಇವನ್ನು ಕಲ್ಲುಮಾಡಿ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ, ಅದರ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಬಾಲಗ್ರಹ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು.

(೪) ವಾಯುನಾಶಕ ವೃಕ್ಷಗಳ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಕಷಾಯಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಆ ಬಾಲಗ್ರಹವಿರುವ ಶಿಶುವಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸುವದು. ಗ್ರಹದೋಷ ದೂರವಹುದು.

(೫) ಬಿಳೀಸಾಸವೆ, ಸರ್ಪದವೊರೆ, ಬಜೆ ಇವನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಆಡಿನ ಕೊದಲು ಕೇರಿಸಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಹೊಗೆಕೊಡುವದು.

(೬) ಬಿಲ್ವಮರದಬೇರು, ಬಾಗೇಮರದಬೇರು, ಬಿಳೀಗರಿಕೆ, ಬಿಳೀಸಾಸವೆ, ಅಗ್ನಿಶುಕುಂಡಿ, ಗುಲಗಂಜಿ, ಕಟ್ಟಲ, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಆಲ, ಚಿಟ್ಟಾ ಮುಟ್ಟಿ, ಕರೀತುಲಸಿ, ಗಂಟುಭಾರಂಗಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿದರೆ ಗ್ರಹದೋಷನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

(೭) ಹಸು, ಆಡು, ಕುರಿ, ಯಮ್ಮೆ, ಕುದುರೆ, ಕತ್ತೆ ಇವುಗಳ ಮೂತ್ರವನ್ನು ಕೇರಿಸಿ ಯೆಳ್ಳೆಯಣ್ಣೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಹಾಕಿ, ತೈಲಪಾಕವಿಧಿ

ಯಿಂದ ತೈಲವನ್ನು ತಯಾರ್ಪಾಡಿ ಆ ತೈಲವನ್ನು ಮರ್ದನಮಾಡುವದರಿಂದ ಬಾಲಗ್ರಹ ನಿವೃತ್ತಿಯಹುದು.

(೧೮) ಗೋಮೂತ್ರ, ಆಡಿನಮೂತ್ರ, ತಲೆಕೂದಲು, ಆನೆಯ ಉಗುರು, ಯತ್ತಿನರೋಮ ಇವಕ್ಕೆ ಫೃತವನ್ನು ಶೇರಿಸಿ ಇದರ ಹೊಗೆಕೊಟ್ಟು ಬಾಲಗ್ರಹ ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ.

(೧೯) ಆಡುಸೋಗೆ, ಮಾಣಿಶಿಲೆ, ಕಸ್ತೂರಿ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೇರು ಇವುಗಳ ಸೇರಿಸಿ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಬಾಲಕನ ಬಾಲಗ್ರಹ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು.

(೨೦) ಬೆತ್ತದತುಂಡು, ಮಾವಿನಬೇರು, ಬಬ್ಬಲದಬೇರು ಇವುಗಳ ಕಲ್ಮದ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿದರೆ ಶಕುನಿಗ್ರಹ ದೋಷಹರ.

(೨೧) ಇಪ್ಪೇಬೇರು, ಕಸಕಸೆ, ಕಮಲದಗಡ್ಡೆ, ಪದ್ಮಾಕ್ಷ, ಲೋಧ್ರ, ಪ್ರಿಯಂಗು, ಮಂಜಿಷ್ಠಿ, ಕಾವೀ ಇವುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ನಿಸಿ ಬಾಲಗ್ರಹವಿರುವ ಶಿಶುವಿಗೆ ಉರಟೆಣೆ (ಚೂರ್ನವನ್ನು ಮೈಗೆ ತಿಕ್ಕಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿದರೆ) ಶಕುನಿಗ್ರಹದೋಷ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು.

(೨೨) ಶತಾವರೀಬೇರು, ಇಂದ್ರವಾರುಣೀಬೇರು, ನೆಲಗುಳ್ಳೆ, ಸಹದೇವಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಬಾಲಕನ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದರೆ ಶಕುನಿಗ್ರಹ ನಿವೃತ್ತಿಯಹುದು.

(೨೩) ಯೆಳ್ಳೆ, ಅಕ್ಕಿ, ಪುಷ್ಪಮಾಲಾ, ಹರಿತಾಳ, ಮಾಣಿಶಿಲೆ ಇವುಗಳನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶಕುನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಬಲಿಹಾಕಿದರೆ ಆ ಗ್ರಹದೋಷ ನಿವೃತ್ತಿಯಹುದು.

(೨೪) ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಶ್ಯಾಮಂತಿಕೆಹೂವು, ನೆಲಕುಂಬಳಗಡ್ಡೆ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಮಾಡಿ ಆ ರೋಗವಿರುವ ಬಾಲಕನನ್ನು ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿದರೆ ರೇವತೀಗ್ರಹ ಬಾಧಾ ನಿವೃತ್ತಿಯಹುದು.

(೨೫) ಕೋಷ್ಠ, ರಾಳ, ಗುಗ್ಗುಲ, ಕಸಕಸೆ, ಅರಿಶಿನ ಇವುಗಳ ಹೊಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ರೇವತೀಗ್ರಹ ಬಾಧಾ ಹರವಾಗುವದು.

(೨೬) ಸುಗಂಧಿತವಾದ ಬಿಳೀ ಹೂವುಗಳು, ಅಕ್ಕಿಯಅರಳು, ಹಾಲು, ಬತ್ತ, ಸ್ವಲ್ಪ ಮೊಸರು, ಇವುಗಳನ್ನು ಬಾಲಕನಿಗೆ ಇಳೇತೆಗದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿ, ಈ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಗೋಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಲಿ ಹಾಕಿದರೆ ರೇವತೀಗ್ರಹ ದೋಷ ಹರವಹುದು.

(೨೭) ಬೇವಿನಚಕ್ಕೆ, ನಿಷ್ಕುಕ್ರಾಂತಾ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಶಿಶುವನ್ನು ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿದರೆ ಪೂತನಾಗ್ರಹ ದೋಷ ದೂರವಹುದು.

(೧೪) (ವಿದಾರೀಕಂದ) ಹೊಸದಾದ ನೆಲಗುಂಬಳಗಡ್ಡೆ, ಬಿಳೀದ್ರಾಕ್ಷಿಹಂಣು, ಹರಿತಾಳ, ಮಾಣಿಶಿಲೆ, ಕೋಪ್ಪು, ರಾಲ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಮಾಡಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಭಾಗ ತುಪ್ಪ ಅಥವಾ ತಿಲತೈಲ ಹಾಕಿ ಪಕ್ವಮಾಡಿಸಿ, ಆ ಫೃತ ಅಥವಾ ತೈಲದ ಮರ್ದನಮಾಡಿದರೆ ಪೂತನಾಗ್ರಹ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು.

(೧೫) ಬೇವಿನಯಲೆ, ಪೈಪಡವಲ ಎಲೆ, ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಎಲೆ, ಅವರ ದಬ್ಬೆಯಲೆ, ಆಡುಸೋಗೇಯಲೆ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಮಾಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಶಿಶುವಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿದರೆ ಗಂಧಪೂತನಾಗ್ರಹದೋಷ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು.

(೧೬) ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೋಡಿ, ೨ ಬಗೆ ಗುಳ್ಳೆ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಆಕಳೆತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಫೃತಪಾಕ ವಿಧಿಯಂತೆ ಫೃತವನ್ನು ಕಾಶಿ ಅದನ್ನು ಮರ್ದನ ಮಾಡಿದರೆ ಗಂಧಪೂತನಾಗ್ರಹದೋಷ ನಾಶವಹುದು.

(೧೭) ಗೋಮೂತ್ರ, ಆಡಿನಮೂತ್ರ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ದೇವದಾರು, ಜಂಡನ ಮುಂತಾದ ಸುಗಂಧವಸ್ತುಗಳ ತೈಲವನ್ನು ವಿಧಾನದಿಂದ ಮಾಡಿ ಶಿಶುವಿಗೆ ಮರ್ದನಮಾಡಿದರೆ ಶೀತಪೂತನಾಗ್ರಹದೋಷ ನಾಶವಹುದು.

(೧೮) ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಬೇವಿನಚಕ್ಕೆ, ಕಾಜು, ಪಲಾಶದಚಕ್ಕೆ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಫೃತವನ್ನು ಹಾಕಿ ಪಾಕವಿಧಿಯಂತೆ ಪಕ್ವಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಮರ್ದಿಸಲು ಶೀತಪೂತನಾದೋಷ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವದು.

(೧೯) ಬೇವಿನಯಲೆಯ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಶೀತಪೂತನಾದೋಷ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು.

(೨೦) ಗುಲಗಂಜಿಯ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧೂಪವಿಕ್ಕಿ ಬಾಲಕನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೆ ಶೀತಪೂತನಾದೋಷ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವದು.

(೨೧) ನದೀತಟದಲ್ಲಿ ಹಸರು ಅಕ್ಕಿ ಬಲಿಯನ್ನಿಟ್ಟರೆ ಶೀತಪೂತನಾದೋಷ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು.

(೨೨) ಬ್ಯಾಲ, ಬಿಲ್ವ, ಆಡುಸೋಗೇ, ಬಿಳೀಹರಳು, ಕೋಪ್ಪು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿದರೆ ಮುಖಮುಂಡಿಕಾದೋಷ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು.

(೨೩) ಗರುಗದರಸದಲ್ಲಿ ತೈಲವನ್ನು ಅರ್ಧಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಿ, ಫೃತಪಾಕವಿಧಿಯಿಂದ ಪಕ್ವಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ಶಿಶುವನ್ನು ಮರ್ದನಮಾಡಿದರೆ ಮುಖಮುಂಡಿಕಾದೋಷ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು.

(೨೪) ರಾಲು, ಕೋಪ್ಪು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಮಾಡಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಫೃತವನ್ನು ಹಾಕಿ ಪಕ್ವಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿದರೆ ಮುಖಮುಂಡಿಕಾದೋಷ ನಾಶವಾಗುವದು.

(೨೯) ಗೋಸಾನ್ನದಲ್ಲಿ ಬಲಿಕೊಟ್ಟರೆ ಮುಖಮಂಡಿಕಾದೋಷ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿದರೆ ಮುಖಮಂಡಿಕಾದೋಷ ಹರವಾಗುವದು.

ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರ.

“ಅಲಂಕೃತಾ ಕಾಮನತೀ ಸುಭಗಾ ಕಾಲರೂಪಿಣೀ || ಗೋ
ಷ್ಠ ಮಧ್ಯಾಲಯರತಾ ಸಾತು ತ್ವಾಂ ಮುಖಮಂಡಿಕಾ || ”

ಈ ಮಂತ್ರವೊತ್ತವಾದ ನೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸುವದು.

(೩೦) ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆಬೇರಿನತೊವ್ವಲು, ಗಜ್ಜುಗದಬೇರು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸುವದು ನೈಗಮೋಯ ಗ್ರಹವಿಡಾ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು.

(೩೧) ಪ್ರಿಯಂಗು, ಆಡಸೋಗೆ, ಸೋಪು, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ತೈಲವನ್ನು ಹಾಕಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪಕ್ವಮಾಡುತ್ತಾ ಅದಕ್ಕೆ ಗೋಮೂತ್ರ, ಮೊಸರು, ಗಂಜಿ ಇವನ್ನು ಹಾಕಿ ಪಕ್ವಮಾಡಿ ತೈಲಮಾತ್ರ ವಿರುವಾಗ ಇಳಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಬಾಲಕನನ್ನು ಮರ್ದನಮಾಡಿದರೆ ನೈಗಮೋಯ ಗ್ರಹದೋಷ ಶಾಂತಿಯುಹುದು.

(೩೨) ತಿಲ, ಆಕ್ಕಿ, ಪುಷ್ಪಮಾಲಾ, ಲಡ್ಡು ಆದಿಮಿಠಾಯಿ ಇವನ್ನು ೩ ಸಲ ಶಿಶುವಿಗೆ ಇಳಿತೆಗೆದು ಬಂದು ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡದೆ ಬರುವದು. ನೈಗಮೋಯ ಗ್ರಹ ಶಾಂತಿಯುಹುದು.

ಇಳೀ ತೆಗೆಯುವಾಗ ಹೇಳುವ ಮಂತ್ರ—

“ಅಜಾನ ನಕ್ಷತ್ರಾಕ್ಷಿಭ್ರೂಃ ಕಾಮರೂಪೀ ಮಹಾಯಶಾಃ ||

ಜಾಲಂ ಪಾಲಯ ಬೋದೇವ ನೈಗಮೋಯೋಽಸಿರಕ್ಷತು || ”

“ಅಥಮಾಸ ಗೃಹೀತಸ್ಯ ಬಾಲಕಸ್ಯ ವಿಮುಕ್ತಯೇ || ಬಲಿಂ ವ
ಕ್ಷಾಮಿಸುಖದಂ ಸರ್ವತಂತ್ರೇಷು ಗೋಹಿತಮ್ || ”

“ಸರ್ವತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿರುವ ಬಾಲರಕ್ಷಾ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಬಲಿಯ ವಿಧಾನವನ್ನೂ ಮಾಸಕ್ರಮದಂತೆ ಬಾಲಗ್ರಹದೋಷ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಹೇಳುವೆವು.”

“ಪ್ರಥಮೇ ಮಾಸಿ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ಕುಮಾರೀ ನಾಮ ಯೋಗಿನೀ ||

ಉದ್ವೇಗ ಜ್ವರ ಶೋಷಾದಿ ಚೇಷ್ಟಿತಂ ತತ್ರ ಜಾಯತೇ || ”

“ಮೊದಲನೇ ತಿಂಗಳ ಶಿಶುವಿಗೆ ಕುಮಾರೀನಾಮಕ ಯೋಗಿನಿಯು ಹಿಡಿದಿರುವಳು. ಇದರಿಂದ ಉದ್ವೇಗವೂ, ಜ್ವರವೂ, ಗಾತ್ರ ಕೋಷ್ಠವೂ ಇರುತ್ತದೆ.”

ಇದರ ನಿವೃತ್ತಿಹಾಯ.

“ ನೈಯತೀಂ ದಿಶಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲೇ ಬಲಿಂ ಹರೀತ್ || ಸ
ದೀತಟಿದ್ವಯಾತ್ಯುಷ್ಣ ಮೃದಾ ದೇವೀ ಸ್ವರೂಪಕಾಮ್ || ಕೃ
ತ್ವಾ ಪೂಜಾಪ್ರಕರ್ಮ್ಯಾ ಪುಷ್ಪಧೂಪಾದಿಭಿಃ || ವಟಿಕಾ
ಮುಷ್ಠಿಕಾ ಪೂಪಾ ಅಗ್ರಭಕ್ತಂ ಗುಡಂ ದಧಿ || ಚತುರ್ವರ್ಣಸ
ತಾಕಾಶ್ಚ ಪ್ರದೀಪಾಃ ಪುಷ್ಪಚಂದನಮ್ || ಅಪರಾ ಹ್ನೇ ಫವಾ
ದದ್ಯಾನ್ಮಂತ್ರೇಣಾನೇನ ಮಂತ್ರವಿತ್ || ”

“ ನದಿಯ ಎರಡು ದಡಗಳ ಮಣ್ಣನ್ನು ತಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಮೂರ್ತಿ
ಮುನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಪುಷ್ಪ, ಧೂಪ, ದೀಪಾದಿಗಳಿಂದ ಅರ್ಪಿಸಿ,
ಅದಕ್ಕೆ—ಕಿವಡೆ, ಮುಟ್ಟು, ಕಾಪೂಪವೆಂದರೆ ಕಿಸುಕ್ಕಿನ ಉಂಡೆ, ಅನ್ನ, ಪಾನಕ,
ಮೊಸರು, ಇವನ್ನು ನೈವೇದ್ಯಮಾಡಿ, ಅವುಗಳೊಡನೆ ಕಿ ಧ್ವಜ, ಕಿ ದೀಪ,
ಹೂವಿನಮಾಲೆ, ಗಂಧ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆ ಮೂರ್ತಿಯಮುಂದೆ ಮೊರದ
ಲ್ಲಿಟ್ಟು:—“ ಹಿಂಸಮೋ ಭಗವತೇಚ ರಾವಣಾಯ ಚ ಬಾಲಿಕಂ ಮುಂಚ
ಮುಂಚ ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಶಿಶುವಿಗೆ ಇಳೀತೆಗದು ೨೦ ಬಾರಿ ಮಂತ್ರ
ಪನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಾ ಬಲಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ನೈವಮೃತ್ಯುದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾಸಮ
ಯದಲ್ಲಿ ಬಲಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಬರಬೇಕು. ” ಇದರಿಂದ ಬಾಲಗ್ರಹ ಚೋಷ್ಯಯು
ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು.

ಬಾಲತಂತ್ರದಲ್ಲಿ:—

“ ಶಿಶುವಿನ ೧ನೇ ದಿನ, ೧ನೇ ತಿಂಗಳು, ೧ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಂದಾನಾ
ಮಕ ದೇವತಾಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿರುವಳು. ಅವಳ ಬಾಧಾಲಕ್ಷಣವು:—ಶಿಶುವಿಗೆ
ಜ್ವರ, ಅಳುವಿಕೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ದೋಷಗಳಿರುವವು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳ
ದಂತೆಯೇ ಪ್ರತಿಮೆಮಾಡಿ, ಅಕ್ಕಿ, ೩ ಬಿಳೀಹೂವು, ೩ ಧ್ವಜ, ೩ ವಿಳ್ಳದಲೆ,
ಅಡಕೆ, ಗಂಧ, ಹೂವು, ಧೂಪದೀಪಾದಿಗಳಿಂದರ್ಚಿಸಿ “ ಹಿಂಸಮೋ ಭಗ
ವತೇ ರಾವಣಾಯ ಹನ ಹನ ಮುಂಚ ಮುಂಚ ಸ್ವಾಹಾ ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರ
ದಿಂದ ೩ ಸಲ ಇಳೀತೆಗದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಸಮಯ, ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು
ರಸ್ತೆ ಕೂಡಿದಡೆ ಬಲಿಯಸಮೀತ ವಿಗ್ರಹವಿರುವ ಮೊರವನ್ನಿಟ್ಟು ಬರುವದು.
ಅನಂತರ ಶಿಶುವಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ೪ ದಿನ ಮಾಡಿ, ಬಿಳೀಸಾ
ಸವೆ, ಬೇವಿನಯಲೆ, ಶಿವನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಧೂಪವಿಡಬೇಕು. ಗುಣ
ವಾಗುವದು ” ಎಂದಿದೆ.

ಬಾಲಕನ ೨ನೇ ದಿನ, ೨ನೇ ತಿಂಗಳು, ೨ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಶುಭದಾನಾ
ಮಕ ದೇವತೆಯು ಬಾಲಕನನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಇದರ ಲಕ್ಷಣ:—

ಮೊದಲು ಜ್ವರಬರುವದು, ನೇತ್ರಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚುವದಿಲ್ಲ; ಶರೀರ ನಡುಗುತ್ತಿಹುದು, ಬಾಯಿನೂತಲೇ ಇಲ್ಲ, ಇದರ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ೧೧ ಶೇರು ಅಕ್ಕಿ, ಮೊಸರು, ಯಳ್ಳಿನವುಡಿ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಳದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪಕ್ಷಿಮದಿಕೃನಕಡೆಗೆ ನಾಲ್ಕುದಾರಿ ಕೂಡಿದ ಕಡೇಲಿ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ೪ ದಿನ ಇಡುವದು. “ಓಂ ರಾವಣಾಯ ಹನ ಹನ ಮುಂಚ ಮುಂಚ ಹುಂ ಘಟಾ ಸ್ವಾಹಾ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ೨೦ ಸಲ ಜಪಿಸಿ ಇದೇ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಶಿಶುವಿಗೆ ೩ ಸಲ ಇಳಿತೆಗೆಯುವದು. ಶಿಶುವಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿ, ಶಿವನಿರ್ದ್ರಾಲ್ಯ, ಕಸಕಸೆ, ಬೆಕ್ಕಿನ ಕೂದಲು, ಫೃತ ಇವುಗಳ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಕೊಡುವದು. ೪ನೇ ದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುವಾಸಿನೀಯರು ಹುಡುಗರಿಗೆ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಭೋಜನಮಾಡಿಸುವದು; ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಿಶುವಿನ ೪ನೇ ದಿನ, ೪ನೇ ತಿಂಗಳು, ೪ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪೂತನವಾ ಮಕ ದೇವತೆಯು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿಹಳು. ಇದರ ಲಕ್ಷಣ:—ಜ್ವರ, ಶರೀರ ನಡುಗುವದು, ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವದು, ಆಕಾಶದ ಕಡೆಗೇ ನೋಡುತ್ತಿಹುದು. ಇದರ ನಿವೃತ್ತ್ಯಪಾಯವು:—ನದಿಯ ೨ ಕಡೆ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ದೇವತೆಯ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಳದಲ್ಲಿಟ್ಟು—ತಾಂಬೂಲ, ರಕ್ತಚಂದನ, ೩ ರಕ್ತಪುಷ್ಪ, ೩ ದೀಪ, ಅನ್ನ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಒಂದು ಹಳೇ ಮೊರದಲ್ಲಿಟ್ಟು “ಓಂನಮೋ ರಾವಣಾಯ ಹನ ಹನ ಮುಂಚ ಮುಂಚ ತ್ರಾಸಯ ತ್ರಾಸಯ ಸ್ವಾಹಾ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ೨೦ ಜಪಮಾಡಿ, ೩ ಸಲ ಮೊಗುವಿಗೆ ಇಳಿತೆಗೆದು, ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಬೀದಿ ಕೂಡಿರುವ ಕಡೆ ೪ನೇ ಪ್ರಹರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬರುವದು:—ಶಿವನಿರ್ದ್ರಾಲ್ಯ, ಗುಗ್ಗುಲು, ಬಿಳೀಸಾಸವೆ, ಬೇವಿನ ಎಲೆ ಇವನ್ನು ಹೊಗೆಹಾಕುವದು. ೪ ದಿನ ಮಾಡಬೇಕು. ೪ನೇ ದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುವಾಸಿನೀ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಭೋಜನಮಾಡಿಸುವದು.

ಶಿಶುವಿನ ೪ನೇ ದಿನ, ೪ನೇ ತಿಂಗಳು, ೪ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮುಖಮಂಡಿಕಾ ಎಂಬ ದೇವತೆಯು ಪೀಡಿಸುವಳು. ಇದರ ಲಕ್ಷಣ:—ಜ್ವರ, ಕೈಮುಖ ಕಟ್ಟುವದು, ಅಳುವದು, ಬಹುನಿದ್ರೆ ಇರುವಿಕೆ. ಇತ್ಯಾದಿ ಇದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ:—ಪೂರ್ದವಂತೆ ದೇವತೆಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಕಮಲದಹೂವು, ಗಂಧ, ತಾಂಬೂಲ, ಬಿಳೀಹೂವು, ೪ ದೀಪದ ಕಕ್ಷಡ, ೧೪ ಭಕ್ಷ್ಯ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿ:—“ಓಂನಮೋ ರಾವಣಾಯ ಹನ ಹನ ಮುಘೆ ಮುಘೆ ಸ್ವಾಹಾ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ೨೦ ಸಲ ಜಪಿಸಿ, ೩ ಸಲ ಮೊಗುವಿಗೆ ಇಳಿತೆಗೆದು, ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ೪ ರಸ್ತೆ ಕೂಡಿರುವ ಬಿಳೀಲಿ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಹೊತ್ತು ಬಲಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಬರುವದು. ೪ ದಿನ ಮಾಡುವದು. ೪ನೇ ದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನಮಾಡಿಸುವದು, ಸುಖ್ಯವಾಗುವದು.

ಶಿಶುವಿನ ೫ನೇ ದಿನ, ೫ನೇ ತಿಂಗಳು, ೫ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪೂತನಾನಾಮಕ ಮಾತೃಕಾ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಇದರ ಲಕ್ಷಣ:—ಜ್ವರ, ಕರೀರ ನಡುಗುವಿಕೆ, ಮಾತಿಲ್ಲ, ಕೈಮುಖ್ಯ ಬಿಜ್ಜುವದಿಲ್ಲ, ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರ:—ಕುಂಬಾರನ ತಿಗರೀಮಣ್ಣನ್ನು ತಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ದೇವತೆಯ ಆಕೃತಿಯಾಗಿ, ಅದನ್ನು ಗಂಧ, ತಾಂಬೂಲ, ಅಕ್ಕಿ, ಬಿಳೀಹೂವು, ೫ ಧ್ವಜ, ೫ ಕಕ್ಕಡ, ವಡೆಗಳು ಇವೆಲ್ಲದರಿಂದರ್ಚಿಸಿ, ಈಶಾನ್ಯದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬಲಿಯನ್ನಿತ್ತು, ಶಾಂತಿಯು ಜಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸುವದು. ಜಪಮಂತ್ರ “ಓಂ ನಮೋ ರಾವಣಾಯ ನಮಃ, ಚೂರ್ಣಯ ಚೂರ್ಣಯ ಸ್ವಾಹಾ” ಇದನ್ನು ೨೦ ಸಲ ಜಪಿಸಿ, ಮಗುವಿಗೆ ೩ ಸಲ ಇಳೀತೆಗಿಯುವದು. ೪ ಸಲ ಮಾಡುವದು. ೪ನೇ ದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುವಾಸಿನಿಯರಿಗೆ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವದು. ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಿಶುವಿನ ೬ನೇ ದಿನ, ೬ನೇ ತಿಂಗಳು, ೬ನೇ ವರ್ಷ ಕಕುನೀನಾಮಕ ದೇವತೆಯು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಇದರ ಲಕ್ಷಣವೇನೆಂದರೆ:—ಜ್ವರ, ಕರೀರ ನಡುಗುವದು, ಅಳಿಹೊಯ್ಯುವದು, ರಾತ್ರಿ ಹಗಲು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲದೆ ವೃಥೆ ಪಡುವದು, ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೋಡುವದು, ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ—ಗೋಧೀಹಿಟ್ಟು ಸಲ್ಲಿ ದೇವತೆಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಬಿಳೀಹೂವು, ಕೆಂಪುಹೂವು, ಹಳದಿಹೂವು, ೧೦ ಕಕ್ಕಡ, ೧೦ ಪತಾಕೆ, ಹಾಲು, ಹಂಣು, ಇವುಗಳಿಂದ ಒರ್ಚಿಸಿ, ನೈವೇದ್ಯಮಾಡಿ, ಆಗ್ನೇಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಲಿಯನ್ನೂ ವಿಗ್ರಹವನ್ನೂ ಇಟ್ಟು ಬರುವದು:—“ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ರಾವಣಾಯ ಚೂರ್ಣಯ ಚೂರ್ಣಯ ಹನ ಹನ ಸ್ವಾಹಾ” ೨೦ ಜಪಮಾಡಿ, ೩ ಸಲ ನಿವಾಳ ತೆಗೆದು ಹೀಗೆ ೪ ದಿನ ಮಾಡುವದು, ೪ನೇ ದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುವದು. ಬಲಿ ಕೊಟ್ಟನಂತರ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿ, ಶಿವನಿ ರ್ಮಾಲ್ಯ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಗುಗ್ಗುಲು, ಬಿಳೀಸಾಸವೆ, ಸರ್ಪದಳಿರೆ, ಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪು, ಇದರ ಕಲ್ಲುಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಹೊಗೆಕೊಡುವದು. ಗುಣ ವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಿಶುವಿನ ೭ನೇ ದಿನ, ೭ನೇ ತಿಂಗಳು, ೭ನೇ ವರ್ಷ ಶುಷ್ಕರೇವತೀ ನಾಮಕ ದೇವತೆಯು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಇದರ ಲಕ್ಷಣ:—ಜ್ವರ, ನಡು ಗು, ಮುಖ್ಯಕಟ್ಟಿರುವದು, ಅಳುವಿಕೆ, ಇತ್ಯಾದಿ—ಇದರ ಪರಿಹಾರ—ನದೀ ದಡದ ಮಣ್ಣು ತಂದು ದೇವತಾಪ್ರತಿಮೆ ಮಾಡಿ, ಇದನ್ನು ಕೆಂಪುಹೂವು, ತಾಂಬೂಲ, ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ಕೂಳು, ೧೦ ದೀವದ ಕಕ್ಕಡ, ೧೪ ಧ್ವಜ (ಪತಾಕೆ) ಇದರಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿ, ಊರಿಂದ ಹೊರಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ೪ನೇ ಮೈಹರದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಬರುವದು.

ಮಂತ್ರ—“ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ರಾವಣಾಯ ತತ್ತೇಜಸೇ ಹನ
ಹನ ಮುಂಚೆ ಮುಂಚೆ ಸ್ವಾಹಾ” ಎಂಬದರಿಂದ ೨೧ ದಿನ ಜಪಮಾಡಿ, ೩ ಸಲ
ಇಳೀತೆಗದು ಇಟ್ಟು ಬರುವದು, ೪ ದಿನ ಮಾಡುವದು, ಇಟ್ಟು ಬಂದನಂತರ
ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿ, ಶಿವನಿರ್ಮಾಲ್ಯ, ಬಿಳೀಸಾಸವೆ, ಕಸಕಸೆ, ತುಪ್ಪ ಇವುಗಳ
ಧೂಪವನ್ನು ಹಾಕುವದು. ೪ನೇ ದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುವಾಸಿನಿಯರ ಭೋಜನ
ಮಾಡಿಸುವದು. ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಿಶುವಿನ ೮ನೇ ದಿನ, ೮ನೇ ತಿಂಗಳು, ೮ನೇ ವರ್ಷ ಅರ್ಧಮಾ ಎಂಬ
ಮಾತೃಕಾ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಇದರ ಲಕ್ಷಣವು—ಜ್ವರ, ಶರೀರದುರ್ಗಂ
ಧ, ಆಹಾರದ ಇಚ್ಛೆ ಇಲ್ಲ; ಶರೀರ ನಡುಗುವಿಕೆ, ಇತ್ಯಾದಿ—ಇದರ ನಿವೃತ್ತ್ಯು
ಪಾಯ—ಕೆಂಪುಹೂವು, ಹಳದೀಪತಾಕೆ, ರಕ್ತಚಂದನ, ಪಾಯಸ, ಇವುಗಳ
ನ್ನು ನೈವೇದ್ಯಮಾಡಿ “ಓಂ ನಮೋ ರಾವಣಾಯ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಿಧೌವ
ಣಾಯ ಚತುರ್ದಶನೋಕ್ಷಣಾಯ ಜ್ವರ ಹನ ಹನ ಹೂಂ ಘಟಾ ಸ್ವಾಹಾ.”
ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ೨೧ ಸಲ ಜಪಿಸಿ, ಇದರ ೩ ಸಲ ಇಳೀತೆಗದು ಪ್ರಾತಃಕಾ
ಲದಲ್ಲಿ ಈ ಬಲಿಯನ್ನು ಕೊಡುವದು.

ಶಿಶುವಿನ ೯ನೇ ದಿನ, ೯ನೇ ತಿಂಗಳು, ೯ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸೂತಿಕಾನಾಮ
ಮಾತೃಕಾ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಇದರ ಲಕ್ಷಣವೇನೆಂದರೆ—ಜ್ವರ, ಶರೀ
ರದಲ್ಲಿ ಪೀಡಾ, ವಾಂತಿ, ಇತ್ಯಾದಿ—ಇದರ ಸುಖಾರ್ಥವಾಗಿ—ನದಿಯ ೨
ದಡದ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಗೊಂಬೆಮಾಡಿ, ಬಿಳೀವಸ್ತ್ರವನ್ನುಡಿಸಿ, ಬಿಳೀಹೂವು,
ಗಂಧ, ತಾಂಬೂಲ, ೧೪ ಕಕ್ಕಡ, ೧೪ ಪತಾಕೆಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿ
ನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಹೊರಗಡೆ ಬಲಿಯೊಂದಿಗೆ ವಿಸರ್ಜಿಸುವದು. ಮಂತ್ರ—
“ಓಂ ನಮೋ ರಾವಣಾಯ ಹನ ಹನ ಸ್ವಾಹಾ” ೨೧ ಸಲ ಜಪಿಸಿ, ೩ ಸಲ
ಇಳೀತೆಗದು, ಬಲಿಯನ್ನೀಯುವದು, ೪ ದಿನ ಮಾಡುವದು, ೪ನೇ ದಿನ ಬ್ರಾ
ಹ್ಮಣಸುವಾಸಿನೀ ಭೋಜನಮಾಡಿಸುವದು. ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಿಶುವಿನ ೧೦ನೇ ದಿನ, ೧೦ನೇ ಮಾಸ, ೧೦ನೇ ವರ್ಷ ಕ್ರಿಯಾ ಎಂಬ
ಮಾತೃಕಾ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರುವಳು—ಇದರ ಲಕ್ಷಣ—ಜ್ವರ, ನಡುಗು, ಅಳುವಿಕೆ,
ಮಲಮೂತ್ರವಾಗುತ್ತಿರುವಿಕೆ, ಇತ್ಯಾದಿ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ—ನದಿಯ ೨ ದಡದ
ಮಂಣಿನಿಂದ ದೇವತೆಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಗಂಧ, ತಾಂಬೂಲ, ರಕ್ತ
ಪುಷ್ಪ, ರಕ್ತಚಂದನ, ೫ ಪತಾಕೆ, ೫ ಕಕ್ಕಡ, ಭಕ್ಷ್ಯ ಇವುಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿ:-
“ಓಂ ನಮೋ ರಾವಣಾಯ ಚೂರ್ಣಿತಹಸ್ತಾಯ ಮುಂಚೆ ಮುಂಚೆ ಸ್ವಾ
ಹಾ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ೨೧ ಸಲ ಜಪಿಸಿ, ೩ ಸಲ ಶಿಶುವಿಗೆ ಇಳೀತೆಗದು
ವಾಯವ್ಯ ಕೋಣದಲ್ಲಿ ಬಲಿಯೊಂದಿಗೆ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಬಂದು—ಶಿಶು
ವಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿ, ಕಾಕುಬಿಟ್ಟು, ಬೆಕ್ಕನೊಡನೆ, ಬೇವಿನ ಹೊಡೆಗಳ

ಧೂಸವಿಕ್ಕುವದು. ೪ ದಿನ ಮಾಡುವದು. ೪ನೇ ದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುವದು. ಸುಖವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಿಶುವಿನ ೧೧ನೇ ದಿನ ೧೧ನೇ ತಿಂಗಳು ೧೧ನೇ ವರ್ಷ ಪಿಪೀಲಿಕಾನಾ ಮಹಮಾತೃಕಾ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿಹಳು. ಅದರ ಲಕ್ಷಣ:—ಜ್ವರ, ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ, ಇತ್ಯಾದಿ—ಅದರ ಸುಖಾರ್ಥವಾಗಿ—ಗೋಧಿಯ ಹಿಟ್ಟು ನಲ್ಲಿ ದೇವತಾಪ್ರತಿಮೆಮಾಡಿ, ಅದರ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲನ್ನು ಹಾಕಿ, ರಕ್ತ ಜಂಡನ, ಹಳದಿಹೂವು, ಗಂಧ, ತಾಂಬೂಲ, ೭ ಕಕ್ಕಡ, ೪ ವಡೆ, ಭಕ್ಷ್ಯಗಳು ಇವುಗಳಿಂದರ್ಚಿಸಿ:—“ಓಂ ನಮೋ ರಾವಣಾಯ ಮುಂಚೆ ಮುಂಚೆ ಹನ ಹನ ಸ್ವಾಹಾ ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ೨೧ ಸಲ ಜಪಮಾಡಿ, ೭ ಸಲ ಶಿಶುವಿಗೆ ಇಳೀತೆಗದು ಪೂರೈದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬಂದು, ಕಾಂತಿಜಲದಲ್ಲಿ ಶಿಶುವಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿ, ಶಿನಿರಾಲ್ಪ, ಗುಗ್ಗುಲು, ಗೋವಿನ ಕೋಡಿನತುಂಡು, ಹಾವಿನಪೊರೆ, ತುಪ್ಪ ಇವನ್ನು ಬೆರಸಿ ಹೊಗಳಿಕೊಡುವದು. ೪ ದಿನ ಮಾಡುವದು, ೪ನೇ ದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುವಾಸಿನೀ ಭೋಜನಮಾಡಿಸುವದು. ಸುಖವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಿಶುವಿನ ೧೨ನೇ ದಿನ, ೧೨ನೇ ಮಾಸ, ೧೨ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ, ಕಾಮುಕಾ ಎಂಬ ದೇವತೆಯು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿಹಳು, ಲಕ್ಷಣ—ಜ್ವರ, ನಗುತ್ತಿಹುದು, ಕ್ವಾಸವಿರುವಿಕೆ, ಬಹು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ಇದಕ್ಕಾಗಿ—ಒಂದು ದೇವತೆಯ ಗೊಂಬೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ—ಗಂಧ, ತಾಂಬೂಲ, ಬಿಳೀಪುಷ್ಪ, ಧ್ವಜ, ೭ ಭಕ್ಷ್ಯ ಇವುಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿ ಇದನ್ನು ನೀರಿನಬಳಿ ವಿಸರ್ಜಿಸುವದು:—“ಓಂ ನಮೋ ರಾವಣಾಯ ಮುಂಚೆ ಮುಂಚೆ ಹನ ಹನ ಸ್ವಾಹಾ ” ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ೨೧ ಜಪಮಾಡಿ, ಮಗುವಿಗೆ ೭ ಬಾರಿ ಇಳೀತೆಗದು ವಿಸರ್ಜಿಸುವದು, ೪ ದಿನ ಮಾಡುವದು, ೪ನೇ ದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ, ಸುವಾಸಿನಿಯರಿಗೂ ಭೋಜನಮಾಡಿಸುವದು ; ಗುಣವಾಗುವದು.

ಇಂತು ಬಾಲಗ್ರಹ ವಿಷಯವೆಂಬ ಹದಿನೇಳನೇ ಅಶಯವು.

ಹ ದಿ ನೆಂ ಟ ನೆ ಯೆ ಆ ಕ ಯೆ ವು .

ಶಿಶುರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸಾ.

ಶಿಶುವಿನ ನಾಭಿ, ಗುದ, ಮುಖಾಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆ:—

“ನಾಶೇನ ಧ್ಯಾಪಿತಾಂ ನಾಭಿಂ ಸಹಜಾಂ ತುಂಡಸಂಜ್ಞಿತಾಂ || ಮಾರುತಘ್ನೈಃ ಪ್ರಶಮಯೇತ್ಸೇಹ ಸ್ತೇದೋಪಕಾಪಸೈಃ || ”

“ಮಾಯುವಿನಿಂದ ಶಿಶುವಿನ ನಾಭಿ ಪಕ್ಕವಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ “ತುಂಡ” ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ವಾತಹರವಾದ ಸ್ನೇಹ, ಸ್ನೇಹ, ಉಪಶಮನವಿಧಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ. ”

“ಮೃತ್ಪಿಂಡೇನಾಗ್ನಿವರ್ಣೇನ ಕ್ಷೀರಸಿಕ್ತೇನ ಸೋಷ್ಮಣಾ || ಸ್ವೇದಯೇದುತ್ಥಿತಾಂ ನಾಭಿಂ ಶೋಭ ಸ್ವೇನೋಪಶಾಮ್ಯತಿ || ”

“ಒಂದು ಮಣ್ಣು ಹೆಂಟೆಯ ತುಂಡನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಾಗುವಂತಾಯಿಸಿ, ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಅದರ ವರ್ಣವಾದ ಕೂಡಲೆ ಅದನ್ನು ಹಾಲಿನ ಆರಿಸಿ ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಶಿಶುವಿನ ನಾಭಿಯಮೇಲೆ ಸೇಕಿಸಿದರೆ ನಾಭಿಯ ಕೋಭೆಯು ಶಮನವಾಗುವದು. ”

“ದುಗ್ಧೇನ ಭಾಗ ಶಕ್ಯತಾ ನಾಭಿಸಾಕೇಽವಗುಂಠನಮ್ || ಲೇಪಂ ಕ್ಷೀರೇಣ ವಾ ಶಸ್ತಂ ಪರ್ಣತ್ಯಗ್ರೇಣ ಚಂದನೈಃ || ”

“ಆಡಿನಹಿಕ್ಕೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು, ಆ ಭಸ್ಮವನ್ನು ನಾಭಿಯಮೇಲೆ ಹಚ್ಚಿ ಕೈಬೆರಳಿನಿಂದ ದಬಾಯಿಸಿ ಹಿಡಿಯುವುದರಿಂದಲೂ ಅಥವಾ ವಿಳೆಯದಲೆ, ದಾಲ ಚೆನ್ನಿ, ರೇಣುಕೇಬೀಜ, ಚಂದನ ಇವುಗಳನ್ನು ಹಾಲಿನಿಂದರದು ನಾಭಿಯ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚುವುದರಿಂದಲೂ ನಾಭಿಪಾಕವು ಗುಣವಾಗುವದು. ”

“ನಾಭಿಪಾಕೇ ನಿಶಾ ರೋಧಃ ಪ್ರಿಯಂಗು ಮಧುಕೈಃ ಕೃತಮ್ || ತೈಲಮುಭ್ಯಂಜನೇ ಶಸ್ತ್ರಮೇಭಿರ್ವಾಪ್ಯವಚೂರ್ಣನಮ್ || ”

“ನಾಭಿಪಾಕಾದ್ಧಕ್ಕೆ—ಅರಿಶಿನ, ಲೋಧ, ಪ್ರಿಯಂಗು, ಜೇಷ್ಠ ಮಧು ಈ ಚೂರ್ಣದಿಂದ ತೈಲವನ್ನು ಪಾಕಮಾಡಿ ಹಚ್ಚುವದು, ಅಥವಾ ಈ ಔಷಧಿಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನೇ ನಾಭಿಗೆ ಹಚ್ಚುವದು ಇದರಿಂದ ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ. ”

“ಬಾಲೋ ಯೋಽಚಿರಜಾತಃ |

ಸ್ತನ್ಯಂ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ನೈವ ತಸ್ಯಾತು ||

ಸೈಂಧವ ಧಾತ್ರೀ ಮಧು ಘೃತ |

ಪಥ್ಯಾ ಕಲ್ಮೇನ ಘರ್ಷಯೇಜ್ಜಿಹ್ವಾಮ್ || ”

“ಯಾವ ಬಾಲಕನು ಹುಟ್ಟಿ ಎಷ್ಟು ದಿನವಾದರೂ ಮೊಲೆಹಾಲನ್ನೇ ಕುಡಿಯದೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ—ಸೈಂಧವಲವಣ, ನೆಲ್ಲಿಜಹಟ್ಟು, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಘೃತ, ಅಳಲೇಕಾಯಿಶಿವ್ವ ಈ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಕಲ್ಮದಿಂದ ಶಿಶುವಿನ ಬಿಹ್ವೆಯನ್ನು ಉಜ್ಜಿ ಬೇಕು. ”

“ಗುಡಪಾಕೇ ತು ಬಾಲಾಸಾಂ ಪಿತೃಘ್ನೇಃ ಕಾರಯೇತ್ಪ್ರಿಯಾ ಮ್ || ” —ಂಜನಂ ವಿಶೇಷೇಣ ಪಾನಾಲೇಪನಯೋ ರ್ಹಿತಮ್ || ”

“ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಗುದಪಾಕವಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪಿತ್ತನಾಶಕವಾದ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ರಸಾಂಜನವನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಜೋನಿನೊಡನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ತಿನ್ನಿಸುವದರಿಂದಲೂ, ಆ ಗುದಪಾಕಕ್ಕೆ ಲೇಪಿಸುವದರಿಂದಲೂ ಹಿತಕರವಹುದು.

“ ಜಾತೀ ಪ್ರವಾಲ ಕುಸುಮಾನಿ ಸ ಮಾಕ್ಷಿಕಾಣಿ |
ಯೋಜ್ಯಾನಿ ಬಾಲಕ ಜನಸ್ಯಮುಖ ಪ್ರಸಾಕೇ ||
ಪಾಕೇ ಗುದಸ್ಯ ಚ ರಸಾಂಜನ ಲೋಧ್ರ ಚೂರ್ಣಮ್ |
ಯೋಜ್ಯಂ ಭಿಷ್ಗೈರುಪದಿಷ್ಯಮಿದಂ ಶಿಶೂನಾಮ್ || ”

“ ಮಕ್ಕಳ ಮುಖಪಾಕರೋಗದಲ್ಲಿ ಜಾಜೀಎಲೆ ಮತ್ತು ಹೂವುಗಳನ್ನು ಜೋನುತುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಮುಖಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚುವದು. ಇವುಗಳ ಕಲ್ಮವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕದರಿ ಬಿಶಿಮಾಡಿ ಜೋನುತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ. ಬಾಯಿಮುಕ್ಕಳಿಸುವಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಮಾಡಿಸಬಹುದು. ಮಕ್ಕಳ ಗುದಪಾಕದಲ್ಲಿ ರಸಾಂಜನ ಮತ್ತು ಲೋಧ್ರ ಇವನ್ನು ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಆ ಪುಡಿಯನ್ನು ಗುದಪಾಕದಮೇಲೆ ಉದರಿಸುವದು, ಸುಖ್ಯವಹುದು.

“ ಅಮೃತಾಠ ರಜಸಾ ಸಹ ಸಾಸ್ತಮ್ |
ಯಾತಿ ನೈತಿ ಚ ಶೋಮುಖ ಪಾಕಃ ||
ಗೈರಿಕೇಣ ಮಧುನಾಫ ಚ ಸರ್ವೈಃ |
ಶ್ವೇತ ಸಾರ ಖದಿರಾಂಜನ ಯೋಗೈಃ || ”

“ ಮಾವಿನಮೇಣದ ಚೂರ್ಣ, ಅಥವಾ ಜಾಜಿಯಲೆಯ ಚೂರ್ಣ, ಅಥವಾ ಕಾವೀಕಲ್ಲು, ಜೋನುತುಪ್ಪ ಕೇರಿಸಿ ಅಥವಾ ಕರ್ಪೂರ, ಕಾಚು, ರಸಾಂಜನ ಈ ೪ ವಿಧವಾದ ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಜೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೇರಿಸಿಯಾಗಲೀ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ಶಿಶುವಿನ ಮುಖಪಾಕವು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

“ ಬಾಲಕಸ್ಯಾಪಿ ಸುಸ್ಥೇತ್ಯೇರಭ್ಯಂಗಂ ಸಮುಪಾಚರೇತ್ || ಕೋಷ್ಠೇನ ಪಯಸಾ ಸ್ನಾನಂ ಪಲವಿತ್ಕಾರಯೇತ್ತತಃ || ”

“ ಶಿಶುವಿಗೆ—ಜಂದನಾದಿತ್ಯಲ, ಲಾಹ್ಲಾದಿತ್ಯಲ ಮುಂತಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ಯಲಗಳಿಂದ ಅಭ್ಯಂಗನ ಮಾಡಿಸುವದೊಳ್ಳೇದು (ಕೋಷ್ಠೋದಕ) ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ಬಿಶಿಯಾಗಿರುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಶಿಶುವನ್ನು ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಬೇಕು. ”

ಜ್ವರ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:—

“ ಮುಸ್ತಾ ಭಯಾ ನಿಂಬ ಪಟೋಲ ಯಷ್ಟೀ |
ಕ್ಯಾಫಃ ಶಿಶೂನಾಂ ಜ್ವರನಾಶಕಾರೀ || ”

ತದ್ವದ್ಗುಡೂಚೇ ನಿಹಿತಶ್ಚ ಸಾರಃ |

ಸುಪ್ರತ್ಯಯೋಯಂ ಮಧುನಾ ವಲೀಧಃ || ”

“ ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಅಳಲೇಕಾಯಿಪಿಪ್ಪೆ, ಬೇವಿನಚಕ್ಕೆ, ಕಹಿಪಡುವಲು ಜೇಷ್ಠ ಮಧು, ಈ ಔಷಧಗಳ ಕಷಾಯವು ಬಾಲಕರ ಜ್ವರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದು. ಅಂದರೆ ಜ್ವರವಾರಂಭವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡರ ಕಷಾಯವನ್ನೇ ಜೇನಿನೊಂದಿಗೆ ಕುಡಿಸುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು. ಜ್ವರ ಬರಿತದ್ದಾದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಕಷಾಯಮಾಡಿ ಜೇನಿನೊಂದಿಗೆ ಕೊಡುವದು. ವ್ಯಾಧಿ ಸುಮಾರಾಗಿರುವಾಗ ಹೆಚ್ಚು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ ; ಹಾಗೆಯೇ ಅವ್ಯತಬಳ್ಳಿಯ ಚೂರ್ಣವನ್ನಾಗಲೀ, ಸ್ವರಸವನ್ನಾಗಲೀ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವದು ; ಇದರಿಂದ ಬಾಲಕರಜ್ವರ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತ್ಯಹ್ನ ಸಿದ್ಧಫಲವುಳ್ಳ ಔಷಧವಿದು. “ ಇಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬುದೋಂದೇ ಕಾಸುತೂಕ ಔಷಧವನ್ನು ಶೇರಿಸಿ ಕಷಾಯವನ್ನು ೧ ರೂಪಾಯಿ ತೂಕವನ್ನೂ, ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಎರಡಾಣೆತೂಕವನ್ನೂ ವಯಸ್ಸಿನ ಅನುಮಾನದಮೇಲೆ ಕಲ್ಪಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ”

“ ಸಿತಾ ಮಧುಭ್ಯಾಂ ಕಟುಕೀ ಚ ಲೀಧಾ |

ಸಾಧ್ಯಾನಮುಗ್ರಂ ಜ್ವರಮಾಶು ಹನ್ಯಾತ್ ||

ತತ್ಕಲ್ಪಲೇಪಶ್ಚ ಕೃತಃ ಶಿಶೂನಾಮ್ |

ಮುಹು ಮುಹುದೋಷೇ ವಿನಾಶಹೇತುಃ || ”

“ ಸಕ್ಕರೆ ಜೇನುತುಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡಾಣೆತೂಕ ಕಟುಕರೋಹಿಣೀ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಬೆರಸಿ ಅದನ್ನು ದಿನದ ೨ ಹೊತ್ತು ಪಾಲು ಮಾಡಿಕೊಡುವದು. ಇದು ಆಧ್ಮಾನವೆಂಬ ವಾಯುಯುಕ್ತವಾದ ಜ್ವರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದು. ಈ ಕಟುಕರೋಹಿಣಿಯ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಮೈಗೆ ಲೇಪಿಸುವದರಿಂದ ಶಿಶುವಿನ ಜ್ವರವು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವದು. ಇಲ್ಲಿ ವದೇವದೇ ಹಚ್ಚು ಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ”

“ ಭದ್ರಮುಸ್ತಾ ಭಯಾನಿಂಬ ಪಟೋಲ ಮಧುಕೈಃ ಕೃತಃ ||

ಶ್ಯಾಫಃ ಕೋಷ್ಠಃ ಶಿಶೋರೇಷ ನಿಃ ಶೇಷ ಜ್ವರನಾಶನಃ || ”

“ ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಅಳಲೇಕಾಯಿಪಿಪ್ಪೆ, ಬೇವಿನಚಕ್ಕೆ, ಕಹಿಪಡುವಲು, ಜೇಷ್ಠ ಮಧು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡರ, ಮೂರರ, ಅಥವಾ ಎಲ್ಲವುಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನು ಚತುರ್ಥಾಂಶವಾಗಿ ಕಾಸಿ, ಸಾಧಾರಣ ಬಿಶಿಯಾಗಿರುವದಾಗೆ ಶಿಶುವಿಗೆ ದಿನ ೨ ಹೊತ್ತು ಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ಜ್ವರನಾಶವನ್ನು ಮಾಡುವದು, ”

“ ಕ್ವಾಥಃ ಕೃತಃ ಪದ್ಮಕ ನಿಂಬ ಧಾನ್ಯ |
ಜೈನ್ನೋದ್ಭವಾ ಲೋಹಿತ ಚಂದನೋತ್ಥಃ ||
ಜ್ವರಂ ಜಯೇತ್ಸರ್ವಭವಂ ಕೃಶಾನು |
ಧಾತ್ರೀ ಶಿಶುಭ್ಯಾಂ ಪ್ರಕರೋತಿ ಪೀತಃ || ”

“ ಪದ್ಮಾಕ್ಷ, ಬೇವಿನಜಕ್ಕೆ, ಕೊತ್ತುಂಬರಿ, ಅಮೃತಬಳ್ಳ, ಕೆಂಪು
ಚಂದನ ಈ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಕಷಾಯವು ಶಿಶುವಿನ ಜ್ವರಕ್ಕಾಗಿ ಮೇಲೇಹಾಲು
ಕೊಡುವ ತಾಯಿಗೂ, ಶಿಶುವಿಗೂ ಸಹಾ ಕುಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇದರಿಂದ ಶಿಶು
ವಿನ ಜಠರಾಕ್ಷಿ ವೃದ್ಧಿಯಹುದು. ”

“ ಅಮೃತ್ಯೈಕೋಷಿತಾ ನೀರೇ ಯಾವದ್ಯಾವಾಷ್ಣಕಂ ಭವೇತ್ ||
ಶಿಶೂನಾಂ ಶಮಯತ್ಕಾಶು ಸರ್ವದೋಷ ಭವಂ ಜ್ವರಮ್ || ”

“ ಕೇವಲ ಅಮೃತಬಳ್ಳಯನ್ನು ೮ ಪ್ರಹರದವರಿಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆಹಾ
ಕಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಅರದು ಫೋಧಿಸಿ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಕುಡಿಸಿದರೆ—ವಾತ, ಪಿತ್ತ,
ಕ್ಷೇಷ್ಣ, ದ್ವಂದ್ವಜ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ತ ಜ್ವರಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವದು. ”

“ ಯಷ್ಟೇ ಮಧು ತುಗಾಕ್ಷೇರೀ ಲಾಜಾಂಜನ ಸಿತಾ ಕೃತಃ ||
ಲೇಹಃ ಪ್ರದತ್ತೋ ಬಾಲಾನಾಮಶೇಷ ಜ್ವರನಾಶನಃ || ”

“ ಜೇಷ್ಠ ಮಧು, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ವಂಶಲೋಚನ, ಭತ್ತದರಳು,
ರಸಾಂಜನ, ಸಕ್ಕರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಜೇನು ಬಿಟ್ಟುಳಿದವುಗಳನ್ನು ಜೂ
ರ್ನಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪಾಕವಿಟ್ಟು ಲೇಹ್ಯಮಾಡಿ, ಕೇವಲಾಲ್ಪ ಕಡಲೆಪ್ರಮಾಣ
ದಲ್ಲಿ ಶಿಶುವಿಗೆ ತಿನ್ನಿಸಲು ಎಲ್ಲಾ ಜ್ವರಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದು. ”

“ ಕ್ವಾಥಃ ಸ್ಥಿರಾ ಗೋಕ್ಷುರ ವಿಶ್ವ ಬಾಲ |
ಕ್ಷುದ್ರಾದ್ವಯ ಜೈನ್ನರುಹಾ ಕಿರಾತ್ಯಃ ||
ವಾತಜ್ವರಂ ಸಂಶಮಯೇ ತ್ಪ್ರಪೀತೋ |
ಬಾಲೇನ ಧಾತ್ರಾ ಚ ಕೃಶಾನುಕಾರೀ || ”

“ ಕಾಲಪರ್ಣೀ, ಆನೆಗೆಲ್ಲು, ಕುಂಠಿ, ಸೊಗದೆ, ೨ ಬಗೆ ಗುಳ್ಳೆ, ಅಮೃ
ತಬಳ್ಳ, ಚಿರಾಯಿತಾ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನು ಶಿಶುವಿಗೂ, ತಾಯಿಗೂ ಕುಡಿ
ಸುವದರಿಂದ ಬಾಲಕನ ವಾತಜ್ವರ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿ ಜಠರಾಕ್ಷಿ ಪ್ರದೀಪನ
ವಾಗುವದು. ”

“ ಪಂಚಮೂಲೀ ಕೃತಃ ಕ್ವಾಥಃ ಪೀತೋ ವಾತಜ್ವರಾಪಹಃ ||
ತದ್ವಜೈನ್ನರುಹಾ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಗೋಪಕನ್ಯಾ ಬಲಾ ಭವಃ ||

“ ಲಘು ಪಂಚಮೂಲಗಳೆಂಬ—ಕಾಲಪರ್ಣೀ, ಪೃಶ್ನಪರ್ಣೀ, ೨ ಬಗೆ
ಗುಳ್ಳೆ, ಆನೆಗೆಲ್ಲು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಶಿಶುವಿನ ವಾತಜ್ವರವನ್ನು ನಾಶಮಾ

ಡುವದು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಸೊಗಡೆ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವೂ ಶಿಶುಗಳ ವಾತಜ್ವರವನ್ನು ಸವಾರಣೆಮಾಡುವದು. ”

“ ಗುಡೂಚೀ ಸಾರವೋಶೀರ ಚಂದನೋತ್ಪಲ ಪದ್ಮಕೈಃ || ಪರೋಷ ಮಧು ಕಾಶ್ಮರೈ ಧಾನ್ಯಕೈ ವಿಹಿತಂ ಜಯೇತ್ || ”

“ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಸೊಗಡೆ, ಲಾಮಂಚ, ಕೆಂಪುಚಂದನ, ನೀಲೋತ್ಪಲ, ಪದ್ಮಾಕ್ಷ, ಪರೋಷಕ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಕುಂಬಳ, ಕೊತ್ತುಂಬರಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಶಿಶುಗಳ ವಾತಜ್ವರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದು. ”

“ ಶಾರಿವೋತ್ಪಲ ಕಾಶ್ಮರೈ ಚೈನ್ನಾ ಪದ್ಮಕಪ ಪರ್ವಟಿಃ || ಕ್ಷಾಫಃ ಪೀತೋ ನಿಹಂತ್ಯಾಶು ಶಿಶೂನಾಂ ಪೈತ್ತಿಕಂ ಜ್ವರಮ್ || ”

“ ಸೊಗಡೆ, ಉತ್ಪಲ, ಕುಂಬಳ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಪದ್ಮಾಕ್ಷ, ಪರ್ವಪ್ಪ ಕ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಶಿಶುವಿನ ಪಿತ್ತ ಜ್ವರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ”

“ ಮುಸ್ತಾ ಪರ್ವಟಿಕೋಶೀರ ವಾರಿ ಪದ್ಮಕ ಸಾಧಿತಮ್ || ಶೀತಂ ವಾರಿ ನಿಹಂತ್ಯಾಶು ತೃಷ್ಣಾ ದಾಹ ವಮಿ ಜ್ವರಾಃ || ”

“ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಪರ್ವಪ್ಪ ಕ, ಲಾಮಂಚ, ಮುಡಿವಾಳ, ಪದ್ಮಾಕ್ಷ, ಇವುಗಳನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ, ಕಷಾಯಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಆರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಶಿಶುವಿಗೆ ಕುಡಿಸುವದರಿಂದ, ದಾಹ, ವಮನ, ಜ್ವರ, ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವದು. ಇಲ್ಲಿ ದಾಹವೆಂಬದು ಮೈಯ್ಯಲ್ಲಿರುವ ಉರಿಯಂದರಿಯುವದು. ”

“ ಮಧುಕಂ ಚಂದನಂ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಧಾನ್ಯಕಂ ಸ ಮರಾಲಭಮ್ || ಏತೈಃ ಕ್ಷಾಫಃ ಕೃತೋ ಹನ್ಯಾದ್ವಾಹಂ ವಾತಜ್ವರಂ ತಥಾ || ”

“ ಜೇಷ್ಠಮಧು, ರಕ್ತಚಂದನ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಧನಿಯಾ, ಬಳ್ಳಿದುರಣಿ ಇವುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕಷಾಯವನ್ನು ಕುಡಿಸುವದರಿಂದ—ದಾಹ, ವಾತ ಜ್ವರ ಇವು ಶಮನಗೊಳ್ಳುವವು. ”

“ ಮುಸ್ತಕಂ ಚಂದನಂ ವಾಸಾ ಹ್ರೀಬೀರಂ ಯಷ್ವಿಕಾ ಮೃತಾ || ಏಷಾಂ ಕ್ಷಾಫೋಽಸ್ರಸಿತ್ತಘ್ನ ಸ್ತೃಷ್ಣಾ ದಾಹ ಜ್ವರಾಪಹಃ || ”

“ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಕೆಂಪುಚಂದನ, ಬಿದಿರಾಯಲೆ, ನೆಲಮಾಗಳ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು—ಶಿಶುವಿನ ಪಿತ್ತ ವನ್ನೂ, ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನೂ, ದಾಹವನ್ನೂ, ಜ್ವರವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವದು. ”

“ ವಾಸಾ ಪರ್ವಟಿಕೋ ಶೀರ ನಿಂಬ ಭೂನಿಂಬ ಸಾದಿತಃ || ಕ್ಷಾಫೋಽಹಂಶಿ ವಮಿ ಕ್ಷಾಸ ಕಾಸ ಪಿತ್ತ ಜ್ವರಾಂ ಚೈತೋ || ”

“ ಆಡುಸೋಗೆಯಲೆ, ವರ್ವಾಪ್ಪ ಕ, ಲಾಮಂಚ, ಬೇವಿನಚಕ್ಕೆ, ನಲಬೇವು ಇವುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕಷಾಯವು ಶಿಶುಗಳ—ವಮನ, ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ, ಪಿತ್ತಜ್ವರ ಇವುಗಳಿಗೆ ನಾಶನಕಾರಿಯು. ”

“ ಅಭಯಾ ಮಲಕೀ ಕೃಷ್ಣಾ ಚಿತ್ರಕೋಟಯಂ ಗಣೋ ಮತಃ ||

ದೀಪನಃ ಪಾಚನೋ ಭೇದೀ ಸರ್ವಶ್ಲೇಷ್ಣ ಜ್ವರಾಪಹಃ || ”

“ ಅಳಲೆಚಕ್ಕೆ, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ಜೇರಿಗೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಈ ಯೋಗವು ಕಷಾಯ ಅಥವಾ ಚೂರ್ಣರೂಪವಾಗಿ ಶಿಶುವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ—ದೀಪನ, ಪಾಚನ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಭೇದಿಕಾರಿ, ಎಲ್ಲಾ ಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರಗಳಿಗೂ ರಾನುಬಾಣಸದೃಶ ವಾದದ್ದು. ”

“ ಕಟ್ಟಲಂ ಪುಷ್ಕರಂ ಶೃಂಗೀ ಪಿಪ್ಪಲೀಮಧುನಾ ಸಹ || ಏಷಾಂ ಲೇಹೋ ಜ್ವರಂ ಶ್ವಾಸಂ ಕಾಸಂ ಮಂದಾನಲಂ ಜಯೇತ್ || ”

“ ಕಟ್ಟಲ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗೀ ಇವನ್ನು ಜೂರ್ನಿಸಿ ಜೇನಿನೊಂದಿಗೆ ನೆಕ್ಕಿಸಿದರೆ ಶಿಶುವಿನ—ಜ್ವರ, ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ, ಮಂದಾಗ್ನಿ ಇವು ನಾಶನವಹುವು. ”

“ ಕಟುಕಂ ಕಟ್ಟಲಂ ಶೃಂಗೀ ಪುಷ್ಕರಂ ಪಿಪ್ಪಲೀ ತಥಾ || ಸಮ ಸ್ತಾ ನೇಕಶೋ ವಾ ಪಿ ದ್ವಿಶೋ ವಾ ಪಿ ಭಿಷಗೈಃ || ಏಷಾಂ ಚೂರ್ಣಕೃತಾನದ್ಯಾತ್ ಮಧ್ಯಾದ್ಯಕ ರಸಪ್ಲತಾ || ಕಫಜ್ವರಾರು ಚಿ ಶ್ವಾಸ ಚೈದಿ ತೂಲಾಪಹಚ್ಛೇಶೋಃ || ”

“ ಮೆಣಸು, ಕಟ್ಟಲ, (ಕಹಿಪಡವಲು) ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗೀ, ಹಿಪ್ಪಲೀ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದನ್ನೇಯಾಗಲೀ, ಎರಡೆರಡನ್ನಾಗಲೀ, ಮೂರುಮೂರನ್ನಾಗಲೀ, ಎಲ್ಲವನ್ನಾಗಲೀ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ, ಹಶೀಕುಂಠಿಸ ಮತ್ತು ಜೇನು ತುಪ್ಪದ ಅನುಪಾನದಲ್ಲಿ ಶಿಶುವಿಗೆ ನೆಕ್ಕಿಸಲು—ಕಫಜ್ವರ, ಅರುಚಿ, ಶ್ವಾಸ, ಭೇದಿ, ತೂಲಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ನಾಶವಾಗುವವು. ”

“ ಪ್ಲೇದೋಪಹುಲ್ಯಾಃ ಸಂಗಸ್ತು ಶ್ವಾಸ ಕಾಸ ಜ್ವರಾಪಹಃ ||

ಪ್ಲೀಹಾಸಂ ಹಂತಿ ಹಿಕ್ಮಾಂ ಚ ಚಾಲಾನಾಂ ತು ಪ್ರತಸ್ತಕೇ || ”

“ ಸಂಣಹಿಪ್ಪಲಿಯ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸುವದು. ಮಕ್ಕಳ—ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ, ಶೀತಜ್ವರ, ಜ್ವರಗಡ್ಡೆ, ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಮಾಡುವದು. ಈ ಔಷಧವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ರೋಗಕ್ಕೂ ಪ್ರಕಸ್ತವಾದದ್ದು. ”

“ ಮಧುಕಂ ಶಾರಿಬಾ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಮಧೂಕಂ ಚಂದನೋಪಲಮಃ ||

ಕಾಶ್ವರೀಪದ್ಮಕಂ ಲೋಧ್ರಂ, ತ್ರಿಫಲಾ ಪದ್ಮಕೇಸರಮ್ || ಪ

ರೂಪಕಂ ಮೃಣಾಲಂ ಚ ನೃಸೇದುತ್ತಮ ವಾರಿಣಿ || ಮಧು
ಭಾಜಾ ಸಿತಾಯುಕ್ತಂ ತಪ್ಪೀತಮುಷಿತಂ ನಿಶಿ || ವಾತಪಿತ್ತಜ್ವ
ರಂ ದಾಹಂ ತೃಷ್ಣಾ ಮೂರ್ಛಾ ರುಚಿ ಚ್ಛ್ರಮಾ || ಶಮಯೇದ್ರ
ಕ್ತ ಪಿತ್ತಂ ಚ ಜೇಮೂತನಿವ ಮಾರುತಃ || ”

“ ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಸೊಗದೆಬೇರು, ದ್ರಾಕ್ಷಾ, ಇಪ್ಪೇಹೂವು, ರಕ್ತ
ಚಂದನ, ನೀಲೋತ್ಪಲ, ಕುಂಬಳ, ಪದ್ಮಕ, ಲೋಧ್ರ, ಅಳತೆಯಚ್ಛ, ತರೇಕಾಯಿ,
ನಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ಕಮಲಗಡ್ಡೆ, ನಾಗಕೇಸರ, ಪದ್ಮಕೇಸರ
ಇವು, ಪರೂಷಕ, ಕಮಲನಾಲ, ಅಕ್ಕಿಯಲರಳು, ಸಕ್ಕರೆ ಈ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು
ಜೂನಿಸಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ವಳಲೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ೧ ಕಾಸು ತೂಕ ಚೂರ್ಣ
ವನ್ನೂಸಕ್ಕರೆ ೧ ಕಾಸು ತೂಕವನ್ನು ನೆನೆಹಾಕಿಟ್ಟಿದ್ದು, (ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿ ರ
ಬೇಕು.) ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಕಿವಿಚಿ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಜೇನುತುಪ್ಪ
ಹಾಕಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕುಡಿಸಲು—ವಾತಪಿತ್ತ ವಿಕಾರ ಜ್ವರಗಳು, ದಾಹ, ಬಾಯಾ
ರಿಕೆ, ಮೂರ್ಛೆ, ಅರುಚಿ, ಭ್ರಮೆ, ರಕ್ತಪಿತ್ತ ಇವೆಲ್ಲಾ ರೋಗಗಳನ್ನೂ
ನಾಶಮಾಡುವದು. ”

“ ಕೈರಾತೋ ಜಲದಶ್ಚಿನ್ನಾ ಪಂಚ ಮೂಲೀ ಲಘು ಸ್ತಥಾ || ಏ
ಷಾಂ ಕಷಾಯೋ ಹಂತ್ಯಾಶು ವಾತ ಪಿತ್ತೋತ್ತರಂ ಜ್ವರಮ್ || ”

“ ಚಿರಾಯಿತಾ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಅಮೃತಬಳ್ಳ, ಕಾಲಪರ್ಣೀ, ವೃತ್ತ್
ಪರ್ಣೀ, ೨ ಬಗೆ ಗುಳ್ಳೆ, ಈನೆನೆಗ್ಗಲು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಶಿಶುಗಳ ವಾತಪಿ
ತ್ತಾಧಿಕ್ಯವುಳ್ಳ ಜ್ವರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದು. ”

“ ಮುಸ್ತಾ ಪರ್ಪಟಿಕಂ ಛಿನ್ನಾ ಕಿರಾತಂ ವಿಶ್ವಭೇಷಜಮ್ || ಏ
ಷಾಂ ಕಷಾಯೋ ದಾಹವ್ಯೋ ವಾತಪಿತ್ತ ಜ್ವರಾಪಹಃ || ”

“ ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಪರ್ಪಟವ್ಯಕ, ಅಮೃತಬಳ್ಳ, ಚಿರಾಯಿತಾ ಇವು
ಗಳ ಕಷಾಯವು ಮಕ್ಕಳ ವಾತಪಿತ್ತಜ್ವರ ಹರವಾದದ್ದು. ”

“ ಉಶೀರಂ ಮಧುಕಂ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಕಾಶ್ಮೀರೀನೀಲಮುತ್ಪಲಂ || ಪ
ರೂಷಕಂ ಪದ್ಮಕಂ ಚ ಮಧೂಕಂ ಮಧುಕಂ ಬಲಾ || ಏಭಿಃ ಕೃ
ತಃ ಕಷಾಯೋ ಯಂ, ವಾತಪಿತ್ತಜ್ವರಂ ಜಯೇತ್ || ಪ್ರಲಾಪ
ಮೂರ್ಛಾ ಸಂವೋಹ ತೃಷ್ಣಾ ಪಿತ್ತಜ್ವರಾಪಹಃ || ”

“ ಲಾಮಂಚ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಕುಂಬಳ, ನೀಲೋತ್ಪಲ,
ಪರೂಷಕ, ಪದ್ಮಕ, ಜೇಷ್ಠಮಧು (ಇದು ೨ ಸಲ ಬಂದಿದೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ೨
ಪಾಲು ಹಾಕಬೇಕೆಂದರ್ಥವು.) ಇಪ್ಪೇಹೂವು, ಚಿಟ್ಟಾಮುಟ್ಟ, ಈ ದ್ರವ್ಯ

ಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕಷಾಯವನ್ನು ಕುಡಿಯುವದರಿಂದ ಶಿಶುಗಳ ವಾತವಿತ್ತ ಜ್ವರ, ಪ್ರಲಾಪ, ಮೂರ್ಛಾ, ತೃಷ್ಣಾವಿತ್ತಜ್ವರ ಇವು ನಿರ್ನಾಮವಾಗುವವು.”

“ ತ್ರಿಫಲಾ ಪಿಚುನುಂದಶ್ಚ ಪಟೋಲಂ ಮಧುಕಂ ಬಲಾ || ಏ
ಭಿಃ ಕ್ಷಾಢಃ ಕೃತಃ ಪೀತಃ ಪಿತ್ತಶ್ಲೇಷ್ಮ ಜ್ವರಾಪಹಃ || ”

“ ತ್ರಿಫಲಾ, ಬೇವಿನಚಕ್ಕೆ, ಕಹಿಪಡವಲ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಚಿಟಾ ಮುಟ್ಟು ಇವುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕಷಾಯವು ಶಿಶುಗಳ ಪಿತ್ತಶ್ಲೇಷ್ಮ ಜ್ವರಾಪ ಹವಾದದು. ”

“ ಅಮೃತೇಂದ್ರಯವೋಽರಿಷ್ಟಂ ಪಟೋಲಂ ಕಟುರೋಹಿಣೀ ||
ನಾಗರಂ ಚಂದನಂ ಮುಸ್ತಂ ಪಿಪ್ಪಲೀ ಚೂರ್ಣ ಸಂಯುತಮ್ ||

ಅಮೃತಾಷ್ಟಕಮಿಕ್ಶೇತಸ್ವಿತ್ತ ಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರಾ ಪಹಮ್ || ಹೃ
ಲ್ಲಾಸ ರೋಚಕ ಚೈದ್ಧಿ ತೃಷ್ಣಾ ದಾಹ ವಿನಾಶನಮ್ || ”

“ ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಇಂದ್ರಜವೆ, ಬೇವಿನಚಕ್ಕೆ, ಕಹಿಪಡವಲ, ಕಟುಕ ರೋಹಿಣಿ, ತುಂಗಿ, ರಕ್ತ ಚಂದನ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಆ ಕಲ್ಲು ಬುದು ಪಾವಲಿತೂಕವನ್ನು ೨ ರೂಪಾಯಿ ತೂಕದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕಷಾ ಯವಿಕ್ಕೆ ಚತುರ್ಥಾಂಶವನ್ನು ಇಳಿಸಿ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿಶುವಿಗೆ ಕುಡಿಸು ವದು. ಇದರಿಂದ ಪಿತ್ತಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರ, ಹೃಲ್ಲಾಸ, ಅರುಚಿ, ಭದ್ರಿ, ತೃಷ್ಣಾ, ದಾಹ (ಮೈಯ್ಯುರಿ) ಇವುಗಳನ್ನು ರಾಮೂಣದಂತೆ ಈ ಕಷಾಯವು ಗುಣ ಪಡಿಸುವದು. ”

“ ಮುಸ್ತಾಽಮೃತಾ ಪರ್ಪಟಿ ಪುಷ್ಕರಾಷ್ಟೈಃ |

ಪಟೋಲ ಧನ್ಯಾಕ ಕಿರಾತ ತಿಕ್ತೈಃ ||

ಸ ಚಂದನೋಶೀರ ಬಲಾ ಜಕಾಪೈಃ |

ಕ್ಷಾಢಃ ಪಥಂ ಪಿತ್ತಕಫ ಜ್ವರಘ್ನಃ || ”

“ ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಪರ್ಪಾಷ್ಟಕ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಕಹಿಪಡವಲ, ಧನಿಯಾ, ಚಿರಾಯಿತಾ, ರಕ್ತ ಚಂದನ, ಲಾಮಂಜ, ಚಿಟಾ ಮುಟ್ಟು, ಸೊಗದೇಬೇರು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನು ಕುಡಿಸುವದು. ಶಿಶು ಗಳ ಪಿತ್ತ ಕಫಜ್ವರವನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಮಾಡುತ್ತದೆ. ”

“ ಹೃಲ್ಲಾಸ ತೃಷ್ಣಾ ಮೋಹಾಂತ್ಯಾರುಚಿಂ ದಾಹಂ ಚ ಭದ್ರ
ನಮ್ || ಸಾರ್ವ್ ವೃಥಾಂ ಹರೇತ್ಪದ್ಯಃ ಪ್ರಯೋಗೋಽಯಂ
ಸುಶೋಭನಃ || ”

“ ಹೃಲ್ಲಾಸ, ತೃಷ್ಣಾ (ಬಾಯಾರಿಕೆ) ಮೋಹ, ಅರುಚಿ, ದಾಹ (ಮೈ ಯ್ಯುರಿ) ಭದ್ರಿ, ಸಾರ್ವ್ ಕೂಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ತತ್ಪಕ್ಷಣವೇ ಗುಣಪಡಿಸುವದ ರಿಂದ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಈ ಯೋಗವು ಪರಮೋತ್ತಮವಾದದ್ದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ”

“ ಧಾನ್ಯಕ ಚಂದನ ಪದ್ಮಕ ಮುಸ್ತಾ ।
 ಶಕ್ರಯನಾಮಲಕೈಃ ಸ ಪಟೋಲ್ಕೈಃ ॥
 ತೀತಕಷಾಯಮಮುಂ ಖಲು ದದ್ಯಾ ।
 ದ್ವಾಲಕ ಪಿತ್ತ ಕಫಜ್ವರ ಹೃತ್ಪಾತ್ ॥ ”

“ ಧನಿಯಾ, ರಕ್ತ ಚಂದನ, ಪದ್ಮಾಕ್ಷ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಇಂದ್ರಜನೆ ನಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ಕಹಿಪಡವಲ, ಈ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನು ಚತುರ್ಥಾಂಶ ವಾಗಿ ಕಾಶಿ ಥಣ್ಣಗೆನುಡಿ ಕುಡಿಸಿದರೆ ಶಿಶುವಿನ ಕಫ ಪಿತ್ತ ಜ್ವರ ನಾಶವಾ ಗುವದು. ”

“ ನಾಸಾರಸಃ ಕ್ವಾದ್ರ ಸಿತಾ ಸಮೇತಃ ।
 ಜ್ವರಂ ಹರೇತ್ಪಿತ್ತ ಬಲಾಸ ಜಾತಮ್ ॥
 ಶ್ವಾಸಂ ಸಕಾಸಂ ಚ ವಮಿಂ ಸದಾಹಮ್ ।
 ಸಕಾಮುತಿಂ ಹಂತಿ ಸ ರಕ್ತಪಿತ್ತಮ್ ॥ ”

“ ಆಡುಸೋಗೆಯ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಪುಟಪಾಕವಿಟ್ಟು (ಅಂದರೆ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಬಟ್ಟು ಕೇರಿಸಿ ಅದರಮೇಲ್ಗಡೆ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಮೆತ್ತಿ ಮುಂಬೂದಿ ಯ ಕೆಂಡದಲ್ಲಿ ಹೂಳಿದ್ದು ವಕ್ಷಪಾದನಂತರ) ತೆಗೆದು ಅರದುಕ್ಕೊಂಡು ಹಿಂ ಡಿಕ್ಕೊಂಡರೆ ಬರುವ ರಸದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಕ್ಕರೆ ಬೇನುತುವು ಸಹಾ ಹಾಕಿ ನೆಕ್ಕಿ ಸಿದರೆ ಬಾಲಕನ ಪಿತ್ತ, ಕಫಜ್ವರ, ಶ್ವಾಸಕಾಸ, ಛರ್ದಿ, ದಾಹ, ಕಾಮಲಾ, ರಕ್ತಪಿತ್ತ ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಾಶನವಹುದು. ”

“ ಸಾರಗ್ವಥಃ ಸಾತಿವಿಷಃ ಸಮುಸ್ತಃ ।
 ಶಿಕ್ತಾಕಷಾಯೋ ಜ್ವರಮಾಶು ಹನ್ಯಾತ್ ॥
 ಸಾಮಂ ಸ ಶೂಲಂ ಸ ವಮಿಂ ಸದಾಹಮ್ ।
 ಸಾಧ್ಮಾನಬಂಧಂ ಸ ಕಫಂ ಸನಾತಮ್ ॥ ”

“ ಕಕ್ಕೆ ಚಕ್ಕೆ, ಅತಿವಿಷ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನು ಶಿಶುಗಳ ಶೂಲಿಸಹಿತವಾದ ಜ್ವರಕ್ಕೂ, ವಮನಕ್ಕೂ, ದಾಹಕ್ಕೂ, ಆಮವೃದ್ಧಿಗೂ, ಆಧ್ಮಾನವಾಯುವಿಗೂ, ಮಲಬಂಧಕ್ಕೂ, ಕಫಕ್ಕೂ, ನಾಯುವಿಗೂ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ”

“ ಕಿರಾತ ಶಿಕ್ತಕಂ ಮುಸ್ತಂ ಗುಡೂಚೀ ವಿಶ್ವಭೇಷಜಮ್ ॥ ಚಾ
 ತುರ್ಭದ್ರಕಮಿಶ್ರಾಹುಃ ನಾತಶ್ಲೇಷ್ಠ ಜ್ವರಾಪಹಮ್ ॥ ”

“ ಚಿರಾಯಿತಾ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಅಮೃತಬಳ್ಳ, ಶುಂಠಿ ಇವಕ್ಕೆ ಚಾ ತುರ್ಭದ್ರವೆನ್ನುವರು. ಇದರ ಕಷಾಯವು ವಾತಶ್ಲೇಷ್ಠ ಜ್ವರಹರವು. ”

“ ಮುದ್ದ ತಂಡುಲ ಸಂಸಿದ್ಧಂ ಕೇವಲೈರ್ವಾ ಮಕುಷ್ಪಕೈಃ ||

ಪಥ್ಯ ಮತ್ರ ಭೀಷಗ್ನಿದ್ಯಾದ್ಯೂಷಂ ವಾತಕಫಜ್ವರೇ || ”

“ ಹೆಸರಿನಬೇಳೆ ಅಕ್ಕಿ ಬೆರಸಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಯೂಷವನ್ನಾಗಲೀ, (ಮುಕುಷ್ಪಕ) ಕಾಡು ಹೆಸರಿನಬೇಳೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಯೂಷವನ್ನಾಗಲೀ ವಾತ ಕಫ ಜ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವದು ಪಥ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಶಿಶುವಿನ ವಾತ ಕಫ ಜ್ವರದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೇ ಪಥ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಇಡತಕ್ಕದ್ದು. ”

“ ದಶಮೂಲೀ ಕೃತಃ ಕ್ವಾಫಃ ಪಿಪ್ಪಲೀ ಚೂರ್ಣ ಸಂಯುತಃ ||

ಮೋಹಂ ಸಂಶಮಯೇತ್ಸದ್ವತ್ಸನ್ನಿಪಾತಂ ಜ್ವರಂ ತಥಾ || ”

“ ದಶಮೂಲಗಳೆಂದು ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮೂಲಿಕೆಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನು ಹಿಪ್ಪಲೀ ಚೂರ್ಣದೊಂದಿಗೆ ಶಿಶುವಿಗೆ ಕುಡಿಸಲು—ಮೂರ್ಛಾ, ಸನ್ನಿ, ಜ್ವರ ಇವು ಹರವಹುದು. ”

“ ಛಿನ್ನಾ ಸಟೀ ಪುಷ್ಕರ ಮೂಲ ತಿಕ್ತಾಃ |

ಶೃಂಗೀ ಸ ಸಾಕಾ ಮೃತ ನಲ್ಲರೀ ಚ ||

ದುರಾಲಭಾ ವಿಶ್ವ ಕಿರಾತ ತಿಕ್ತಾಃ |

ಸಮಸ್ತದೋಷಜ್ವರ ಹೃದ್ಗಣೋ ಯನ್ಮ || ”

“ ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಕಚೋರ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನೂ—ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿ, ಕುಂಬಳ ಬೇರು, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನೂ—ಬಳ್ಳಿತುರಚಿ, ಶುಂಠಿ, ಚಿರಾಯಿತಾ, ಬೇವಿನಯಲೆ ಅಥವಾ ಚಕ್ಕೆ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನೂ, ಅಂ ದರೆ ಈ ಮೂರು ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಯಾವದನ್ನಾದರೂ ಶಿಶುವಿಗೆ ಪಾನಮಾಡಿಸು ತ್ತಾಬಂದರೆ ಸರ್ವದೋಷಗಳನ್ನೂ, ಸರ್ವಜ್ವರಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವದು. ”

“ ಭೂನಿಂಬ ದಾರು ದಶಮೂಲ ಮಹಾಶವಾಬ್ಜ |

ತಿಕ್ತೇಂದ್ರ ಬೀಜ ಧನಿಕೇ ಭಕಣಾ ಕಷಾಯಃ ||

ತಂದ್ರಾ ಪ್ರಲಾಪ ಕ ಸ ನಾ ರುಚಿ ದಾಹಮೋಹ |

ಶ್ವಾಸಾದಿ ಯುಕ್ತಮುಖಿಲಂ ಜ್ವರಮಾತು ಹಂತಿ || ”

“ ಚಿರಾಯಿತಾ, ದೇವದಾರು, ದಶಮೂಲ, ಶುಂಠಿ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಇಂದ್ರಜನೆ, ಕೊತ್ತುಂಬರಿ, ಗಜಹಿಪ್ಪಲಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಶಿಶುಗಳ—ತಂದ್ರಾ, ಪ್ರಲಾಪ, ಶ್ವಾಸ, ಅರುಚಿ, ದಾಹ, ಮೂರ್ಛಾ, ಶ್ವಾಸ ಈ ರೋಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜ್ವರವನ್ನು ರಾಮಬಾಣಂತೆ ಸಂಹರಿ ಸುವದು. ”

“ ಮಾಸಾ ವ್ಯಾಭೀ ಕಣಾ ಲೇಹಃ ಶೀತಜ್ವರ ವಿನಾಶನಃ || ತದ್ವತ್ಪ್ನುದ್ರಾಘ್ಯಮ್ನಾತಾಂತಾ ಶಿಶ್ನ ಭೂನಿಂಬ ಸಾಧಿತಃ || ”

“ ಆಡುಸೋಗಿ, ನೆಲಗುಳ್ಳದಬೇರು, ಹಿವ್ವಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ನಿಸಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆಪಾಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮಾಡಿದ ಅವಲೇಹವನ್ನು ಶಿಶು ವಿಗೆ ತಿನ್ನಿಸುತ್ತಾಬಂದರೆ ಶೀತಜ್ವರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದು. ಹಾಗೆಯೇ ಗುಳ್ಳದಬೇರು, ಅಮೃತಬಳ್ಳ, ಬಳ್ಳದುರಚೆ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಚಿರಾಯಿತಾ ಇವುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಕಾಯಿಸಿದ ಕಷಾಯವೂ ಶೀತಜ್ವರವೈರಿಯಂದರಿಯುವದು. ”

“ ಗುಡೂಚೀ ವಿಹಿತಃ ಕ್ವಾಥಃ ಕಣಾ ಚೂರ್ಣಸಮನ್ವಿತಃ || ಏಕಾ

ಹಿಕಂ ಜ್ವರಂ ಹಂತಿ ಕಾಸಶ್ವಾಸಾದಿ ದೂಷಿತಮ್ || ”

“ ಅಮೃತಬಳ್ಳಯ ಕಷಾಯ ಕಾಶಿ ಹಿವ್ವಲಿಚೂರ್ಣವೆರಗಿ ಕುಡಿಸಲು ಶಿಶುಗಳ ಕಾಸಶ್ವಾಸಾದಿ ದೋಷಯುಕ್ತವಾದ ಏಕಾಹಿಕ ಜ್ವರವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವದು. ”

“ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಪಟೋಲ ಪ್ರಿಫಲಾ ಪಿಚುತುಂದವೃಷ್ಟೈಃ ಕೃತಃ ||

ಕ್ವಾಥ ಏಕಾಹಿಕಂ ಹಂತಿ ಪರಾರ್ಥಮಿವ ದುರ್ಜನಃ || ”

“ ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಅಮೃತಬಳ್ಳ, ಅಳಲೇಕಾಯಿಶಿವ್ವ, ತಾರೇಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿ ಚಟ್ಟು ಬೇವಿನಚಕ್ಕೆ ಆಡುಸೋಗಿಯ ಎಲೆ ಇವುಗಳ ಕಲ್ಪದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕಷಾಯವು (ದುರ್ಜನನು ಪರಸ್ಪಾವಹಾರ ಮಾಡುವಂತೆ) ಶಿಶುವಿನ ಏಕಾಹಿಕ ಜ್ವರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದು. ”

“ ಅನುಂತ್ರ ಪೂರ್ವಂ ಶುಚಿನಾ ಗೃಹೀತಮ್ |

ಸುಯೂರ ಮೂಲಂ ಕರಕೋಷ್ಠಬದ್ಧಮ್ ||

ಪ್ರಾತಸ್ತಥಾ ಸೂರ್ಯನೇ ನಿಹನ್ಯಾ |

ದೈಕಾಹಿಕಂ ಶೋಷಿತ ಸೂತ್ರ ಬದ್ಧಮ್ || ”

“ ಶನಿವಾರದ ಸಾಯಂಕಾಲ ಮಯೂರಶಿಖಿ ಮೂಲಿಕೆಯನ್ನು ಪೂಜಾದಿಗಳಿಂದ ನಿಮಂತ್ರಣವಿತ್ತು ದಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಬರುವದು. ಭಾನು ವಾರ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಪೂಜಾದಿಗಳಿಂದ ಕಿತ್ತುತಂದು ಕೆಂಪುದಾರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕೈಗೆ ಕಟ್ಟಲು ಈ ವಿಧಿಯಿಂದ ಏಕಾಹಿಕ ಜ್ವರವು ನಾಶವಾಗುವದು. ”

“ ಉರ್ಜನಾಭ್ಯಾ ಕೃತಂ ಜಾಲಂ ರಕ್ತಸೂತ್ರ ಸಮನ್ವಿತಮ್ ||

ಮಿಷ್ಣು ಕೈಲಮೃತಂ ಕೃತ್ವಾ ಕಜ್ಜಲಂ ತೇನ ಕಾರಯೇತ್ ||

ತೇನಾಂ ಚಿಕಾಫ್ಲಃ ಪ್ಲಿತ್ರೇಣ ಹನ್ಯಾದೇಕಾಹಿಕಜ್ವರಾತ್ || ”

“ಜಾಡನೆ ಹುಳುವಿನ ಗೂಡನ್ನು ತಂದು ಅದರಜತೇಲಿ ಕೆಂಪುದಾರ ವನ್ನೂ ಶೇರಿಸಿ ಯಳ್ಳನಯುಣ್ಣೀಲಿ ದೀಪವಿಟ್ಟು ಅದರಮೇಲೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ತವೆ ಯನ್ನಿಟ್ಟು ಕಾಡಿಗೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಾತಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯುವದು. ಈ ಕಾಡಿಗೆ ಯನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅಂಜನವಿಡುವದರಿಂದ ಏಕಾಹಿಕಜ್ವರ ನಾಶನವಹುದು.”

“ಜ್ವರಂ ಭೂತಾಭಿಷಂಗೋತ್ಥಂ ರಕ್ತಾನುಂತ್ರಾದಿ ಭಿರ್ಜಯೇ ತ್ || ನಿಷ್ಕಘ್ನಾ ಪಥಯೋಗೇನ ನಿಷೋತ್ಥಮಹಿ ಬುದ್ಧಿವರ್ಗ ||”

“ಭೂತಾದಿಗಳ ಅಭಿನಿವೇಶದಿಂದ ಜ್ವರವುಂಟಾದರೆ ಅದನ್ನು ಮಂತ್ರಾ ದಿರಕ್ಷಾ ಹಾಕುವದರಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡಿಸುವದು. ವಿಷವಸ್ತುವನ್ನು ತಿಂದು ಬಂದ ಜ್ವರಗಳಿಗೆ ವಿಷಹರಾಪಧಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ವಿಷನಾಶನಪೂರ್ವಕ ಗುಣವಡಿಸುವದು.”

“ನಿಂಬ ಪತ್ರಾಮೃತಾ ಸಂತಾಪಹೋಲೇಂದ್ರ ಯವೈಃ ಕೃತಃ ||
ರಕ್ತಾಫಃ ಸತತಕಂ ಹನ್ಯಾತ್ಸುಪ್ರಭು ವ್ಯಸನಂ ಯಥಾ ||”

“ಬೇವಿನಚಕ್ಕೆ, ಜಾಪತ್ರಿ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಬಳ್ಳಿದುರಚೆ, ಕಹಿಪಡವಲು, ಇಂದ್ರಿಯವೆ ಈ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಕಷಾಯವು (ಈಜ್ವರನು ಸರ್ವದುಃಖಗ ಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಿದಂತೆ) ಶಿಶುಗಳ ಸತತಜ್ವರಕ್ಕೆ ರಾಮಬಾಣದಂತೆ.”

“ಗುಡೂಚೀ ಚಂದನೋಶೀರ ಥಾನ್ಯ ನಾಗರ ತೋಯದೈಃ ||
ರಕ್ತಾಫಸ್ತುತೀಯಕಂ ಹನ್ಯಾತ್ಸುರ್ಕರಾ ಮಥು ಮಿಕ್ರಿತಃ ||”

“ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ರಕ್ತ ಚಂದನ, ಲಾಮಂಜ, ಧನಿಯ, ಕುಂಡಿ, ತುಂಗ ಮುಂತೆ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಶೇರಿಸಿ ಕುಡಿಸಲು ಶಿಶು ಗಳ ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೊಂದುಬಾರಿ ಬರುವ ಜ್ವರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದು.”

“ಪಲಂಕಷಾ ವಜಾ ಕುಷ್ಠಂ ಗಜ ಚರ್ಮಾ ನಿ ಚರ್ಮ ಚ || ನಿಂ
ಬಸ್ಯ ಪತ್ರಂ ಮಾಷ್ಟೀಕಂ ಸರ್ಪಿಯುಕ್ತಂ ತು ಧೂಪನಮ್ ||
ಜ್ವರವೇಗಂ ನಿಹಂತ್ಯಾಶು ಬಾಲಾನಾಂ ತು ನಿಶೇಷತಃ ||”

“ಗುಗ್ಗುಲು, ಭಜೆ, ಕೋಪ್ಪ, ಆನೆಯಚರ್ಮ, ಕುರಿಯಚರ್ಮ, ಬೇವಿ ನಯಲೆ ಈ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ, ತುಪ್ಪ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಧೂಪ ಹಾಕಿದರೆ ಜ್ವರವೇಗವನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡುತ್ತದೆ. ಬಾಲಕರ ಜ್ವರವನ್ನು ವಿಶೇಷತಯಾ ನಾಶಮಾಡಿಯೇಬಿಡುವದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ವಿಲ್ಲ.”

“ರಸೋನ ಹಿಂಗು ಲವಣೈಃ ತೃಂಗೀ ಮರಿಚಮಾಕ್ಷಿಕೈಃ || ಧೂ
ಪಃ ಸರ್ವಗ್ರಹಘ್ನೋಽಯಂ ಕುಮಾರಾಣಾಂ ಜ್ವರಾಪಹಃ ||”

“ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳು, ಹಿಂಗು, ಉಪ್ಪು, ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿ, ಮೆಣಸು, ಜೇನು
ತುಪ್ಪು ಇವನ್ನು ಕೇರಿಸಿದ ಧೂಪವು ಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಸಹಾ ನಾಶಮಾಡುವದು.
ಬಾಲಕರ ಜ್ವರಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಯೇ ಬಿಡುವದು.”

“ನಿರ್ನೋಕಾ ಮರದಾರು ಹಿಂಗು ಮರಿಚಾರಿಷ್ಟ ಜ್ವರಂ ಮಾಕ್ಷಿಕಮ್ |
ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಂ ಸರಕೇಶ ಸರ್ವಪ ವಜಾ ಗಂಧಂ ರಸೋನಃ ಶಿಲಾ ||
ಯಷ್ಟೀ ಗುಗ್ಗುಲು ಕುಷ್ಠ ಪಿಂಠಲವಣಾ ಮಾರ್ಜಾರ ವಿಷ್ಣುಪೃತಮ್ |
ಸರ್ಜೋ ರುದ್ರಜಟಾರ್ಕಪತ್ರ ಜಲದಂ ಧೂಪೋ ವರೋಽಯಂನು
ಹರ್ಷ ||”

“ಹಾವಿನವೊರೆ, ದೇವದಾರು, ಹಿಂಗು, ಮೆಣಸು, ಬೇವಿನಯಲೆ, ಜೇನುತುಪ್ಪು, ಯಕ್ಕದಹೂವು, ಮನುಷ್ಯನ ತಲೇಕೂದಲು, ಸಾಸವೆಕಾಳು, ಬಜೆ, ಗಂಧಕ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳು, ಮಣಿಶಿಲೆ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಗುಗ್ಗುಲು, ಕೋಷ್ಠ, ನವಿಲುಗರಿ, ಉಪ್ಪು, ಬೆಕ್ಕಿನವಿಷ್ಣು, ಫೃತ, ಶಾಳ, ಬಾಲಹರಡಾ, ಯಕ್ಕೇಯಲೆ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ ಈ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಬಟ್ಟು ಕೇರಿಸಿ ಧೂಪವಿಡುವದರಿಂದ ಬಾಲಕರ ಸಮಸ್ತ ರೋಗಗಳೂ ನಾಶನವಹುದು.”

“ನಿಂಬ ಕುಷ್ಠ ವಜಾ ಯಷ್ಟಿ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಕ ಪಲಂ ಕಷ್ಠಃ || ಸ
ರ್ಪಿಲನಣಿಸರ್ಪತ್ನಗೃವೈ ಧೂಪೋ ಜ್ವರಾಪಹಃ ||”

“ಬೇವಿನಸೊಪ್ಪು, ಕೋಷ್ಠ, ಬಜೆ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಸಾಸವೆ, ಗುಗ್ಗುಲ, ಫೃತ, ಉಪ್ಪು, ಸರ್ಪದವೊರೆ, ಯವ, ಇವುಗಳಿಂದ ಧೂಪಹಾಕು ವಿಕೆಯು ಜ್ವರಫಲವಾದದ್ದು.”

“ನಿಗುಂಡಾಃ ಸಹದೇವ್ಯಾಶ್ಚ ಕಟಾಬದ್ಧಂ ಜಟಾದ್ವಯಮ್ ||
ಪ್ರಾತರಾದಿತ್ಯವಾರೇ ಚ ಸರ್ವಜ್ವರ ವಿನಾಶಕೃತ್ ||”

“ರವಿವಾರ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಗುಂಡೀ (ಕರೀಲಕ್ಕಿ) ಬೇರನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಸಹದೇವೀ ಬೇರನ್ನೂ ಕಿತ್ತು ತಂದು ಧೂಪಹಾಕಿ ಈ ೨ ನ್ನೂ ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುವದರಿಂದ ಸರ್ವಜ್ವರ ನಾಶನವಹುದು.”

“ಕನ್ಯಾ ಕಾರ್ತಿಕ ಸೂತ್ರೇಣ ಬದ್ಧಾಽಸಾಮಾರ್ಗ ಮೂಲಿಕಾ ||

ಐಕಾಹಿಕಂ ಜ್ವರಂ ಹಂತಿ ಶಿಖಾಯಾಮುಪಿ ವೇಗತಃ ||”

“ಕನ್ಯಿಕೆಯು ಕೈಯಿಂದ ದಾರವನ್ನು ಕದರನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸಿ, ಅಪಾಮಾರ್ಗ (ಉತ್ತರೇಣಿ) ಬೇರನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಂದದ್ದನ್ನು ಅರಿಶಿನಹಚ್ಚಿದ. ಆ ದಾರದಿಂದ ರೋಗಿಯ ಶಿರಸ್ಸಿಗೆ ಧೂಪಹಾಕಿ ಕಟ್ಟಲು ಐಕಾಹಿಕಜ್ವರ ನಾಶನವಹುದು.”

“ ಕರ್ಣೇ ಬದ್ಧಾ ರವೌ ಶ್ವೇತ ತುರಂಗಾರಿ ಪ್ರಮೂಲಿಕಾ || ಸರ್ವ
ಜ್ವರಹರಾ ಶ್ವೇತ ಮಂದಾರಸ್ಯ ಚ ಮೂಲಿಕಾ || ”

“ ರವಿವಾರದದಿನ ಬಿಳೀ ಕಣಗಲು ಬೇರನ್ನು ತಂದು ಧೂಪಹಾಕಿ
ಕಿವಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದರೂ, ಹಾಗೆಯೇ ರವಿವಾರ ಕಿತ್ತುತಂದ ಬಿಳೀಯಕ್ಕೆಯ
ಬೇರನ್ನು (ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ) ಧೂಪಹಾಕಿ ಕಟ್ಟಿದರೂ ಎಲ್ಲಾ ಜ್ವರಗಳೂ ನಾಶನ
ವಹುದು. ”

“ ಕಾಕನಾಚೀ ಶಿಫಾ ಕರ್ಣೇ ಬದ್ಧಾ ರಾತ್ರಿ ಜ್ವರಾಪಹಾ || ”

“ ಕಾಕೀಗಿಡದ ಬೇರನ್ನು ತಂದು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ
ಬರುವ ಜ್ವರ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

“ ಓಂ ನಮೋ ವಾನರಸ್ಯ ಮುಖಂ ಸೋರವಾದಿತ್ಯ ಸಮ ತೇಜ

ಸಮಾ || ತಸ್ಯ ಸ್ಮರಣ ಮಾತ್ರೇಣ ಜ್ವರಂ ನಶ್ಯತಿ ತತ್ಕ್ಷಣಮ್ || ”

“ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಒಂದು ಹಂಚೀ ಪಿಲಕಿಯಮೇಲೆ ಬರೆದು ಅದ
ನ್ನು ಬೆಂಕಿಯ ಕೆಂಡದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದು ಶೀತಜ್ವರವಾದರೆ ರೋಗಿಯ ಹಾಸಿಗೆಯ
ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಡುವದು, ಉಷ್ಣ ಜ್ವರದಲ್ಲಿ ಈ ಬರೆದ ಹಂಚೀಪಿಲಕಿಯನ್ನು ಜಲ
ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದು ರೋಗಿಯ ಹಾಸಿಗೆಯ ತಳದಲ್ಲಿಡುವದು. ಜ್ವರಬಿಟ್ಟು
ಹೋಗುತ್ತೆ. ”

ಶಿ ಕು ಗ ಳ ಲಿ ತಿ ಸಾ ರ ದ ಔ ಷ ಧ .

“ ಲೋಧ್ರಂ ಸಮಂಗಾ ಜಲ ಧಾತಕೀ ಭಿಃ |

ಸಮಾನಿತಾಭಿರ್ನಿಹಿತಃ ಕಷಾಯಃ ||

ಬಾಲಾತಿಸಾರಂ ಸಹಸಾ ನಿಹನ್ಯಾ |

ದೇಹಾಫ ಮುಕ್ತಾ ಮಧುನಾ ವಲೀಡಾ || ”

“ ಲೋಧ್ರ, ಮಂಜಿಷ್ಠಾ, ಲಾಮಂಚ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ ಇವನ್ನು
ಸಮನಾಗಿಟ್ಟು ಕಷಾಯಮಾಡಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕುಡಿಸಿದರೆ ಅತಿಸಾರ ಶೀಘ್ರ
ವಾಗಿ ಗುಣವಾಗುವದು. ಅಥವಾ ಕೇವಲ ತುಂಗಮುಸ್ತೆ ಚೂರ್ಣವನ್ನು
ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಲು ಮಕ್ಕಳ ಅತಿಸಾರಹರವಹುದು. ”

“ ಬಿಲ್ವಂ ಚ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಚ ಧಾತಕೀನಾಮ್ |

ಜಲಂ ಸಲೋಧ್ರಂ ಗಂಜಪಿಪ್ಪಲೀಚ ||

ಕ್ವಾಥಾನಲೇಹೌ ಮಧುನಾ ನಿಮಿಶ್ತಾ |

ಬಾಲೇ ತು ಯೋಜ್ಯಾ ವತಿಸಾರಿತೇತು || ”

“ ಬಿಲ್ವದೋಷು, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಸೋಗದೆ, ಲೋಧ್ರ, ಗಂಜಿ
ಪಿಪ್ಪಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೇರಸಿ ಮಾಡಿದ ಕಷಾಯವಾಗಲೀ, ಅವಲೇಹವಾಗಲೀ

ಜೇನುತುಪ್ಪದೊಂದಿಗೆ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಅತಿಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಹು ಗುಣವುಳ್ಳದ್ದು ಗಳಾಗುವವು. ”

“ ಮುಸ್ತಾ ವಿಷಾ ಶಕ್ರಯವಾಂಬು ಭಿಕ್ಷು ।

ಶಿಶೋ ರತೀಸಾರ ಹರಃ ಕಷಾಯಃ ॥

ಆಮ್ರಾಂಘ್ರಿ ನಲ್ಕ ಸ್ವರಸ ಶ್ವತದ್ವತ್ ।

ವೃದ್ಧಿದ್ವಯಂ ನಾ ಮಧುನಾ ವಲೀಡಮ್ ॥ ”

“ ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಅತಿಬಜೆ, ಇಂದ್ರಿಯವ, ಸೊಗದೆ, ಈ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಕಷಾಯವು ಶಿಶುಗಳ ಅತಿಸಾರವನ್ನು ನಿರ್ವಾಮ ಮಾಡುವದು. ಅಥವಾ ಮಾವಿನಬೇರಿನ ಸ್ವರಸವೂ, ಮುದ್ದಿ ವೃದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಚೂರ್ನಿಸಿ ಜೇನಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇವಿಸುವಿಕೆಯೂ ಮಕ್ಕಳ ಅತಿಸಾರಹರ ಯೋಗಗಳು. ”

“ ನಾಗರಾತಿವಿಷಾ ಮುಸ್ತಾ ಕುಟಿಜ್ಯಃ ಕ್ವಥಿತಂ ಜಲಮ್ ॥ ಸ್ತ್ರಾ

ತಃ ಪೀತಂ ಕುಮಾರಾಣಾಂ ಶೀಘ್ರಂ ಸರ್ವಾತಿಸಾರನುತ್ ॥ ”

“ ಶುಂಠಿ, ಅತಿವಿಷ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಕೊಡಚೆಗೆಯಚಕ್ಕೆ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯದಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಅತಿಸಾರವು ಪಲಾಯನಮಾಡಿಬಿಡುವದು. ”

“ ಪಿಷ್ಪಾ ಪಟೋಲಮೂಲಂ ಚ ಶೃಂಗಬೇರಂ ವಜಾಮಪಿ ॥ ನಿ

ಡಂಗಾ ನೃಜಮೋದಾಂ ಚ ಪಿಪ್ಪಲೀ ತಂಡುಲಾನ್ಮಪಿ ॥ ವಿತಾನ್ಯಾ

ಲೋಡ್ಯ ಸರ್ವಾಣಿ ಸುಖಂ ತಪ್ತೇನ ವಾರಿಣಾ ॥ ಆಮಪ್ರವೃತ್ತೇ

ತೀಸಾರೇ ಕುಮಾರಂ ಪಾಂಯೇದ್ವಿಷತ್ ॥ ”

“ ಕಹಿಪಟ್ಟಲಬೇರು, ಶುಂಠಿ, ಬಜೆ, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಅಜಮೋದ ಸಣ್ಣ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಪಿಪ್ಪಲಿ ಕಳಿಕೆ—ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿರದು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಸಿ ಮಾಡಿ ಶೋಧಿಸಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕುಡಿಸಲು ಆಮಾತಿಸಾರ ಶಮನವಾಗುವದು. ”

“ ನಾಗರಾತಿವಿಷಾ ಮುಸ್ತಾ ಕ್ವಾಠಃ ಸ್ಯಾದಾಮಪಾಚನಃ ॥ ನಿ

ಷಂ ನಾ ಸಗುಡಂ ಲೀಡಂ ಮಧುನಾಮಹರಂ ಪರಮ್ ॥ ”

“ ಶುಂಠಿ, ಅತಿಬಜೆ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಆಮವನ್ನು ಹರಣಮಾಡುವದು. ಹಾಗೆಯೇ ಅತಿಬಜೆಯ ಚೂರ್ಣ, ಬೆಲ್ಲ, ಇವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ತಿನ್ನಿಸಿದರೆ ಶಿಶುಗಳ ಆಮವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದು. ”

“ ಮುಸ್ತಂ ಮೋಚರಸಃ ಪಾತಾ ಬಿಲ್ವಂ ಲೋಢ್ರಂ ಸ ನಾಗರ

ಮ್ ॥ ತಕ್ರೇಣ ಪೀತಂ ದುರ್ವಾರಂ ಶಿಶೋರ್ಹಂತ್ಯುದರಾಮಯಂ ॥ ”

“ ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಮೋಚರಸ, ಅಗಳುಶುಂಠಿ, ಬಿಲ್ವದಹೀಚು, ಲೋಢ್ರ, ಶುಂಠಿ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಮಜ್ಜೆಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಕುಡಿಸಲು ಶಿಶುಗಳ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಅತಿಸಾರವೂ ನಿಂತು ಸುಖವಾಗುವದು. ”

“ ಹರಿದ್ರಾದ್ವಯ ಯಶ್ಚಾಹ್ವಾಹ್ಯ ಸಿಂಹೀ ಶಕ್ರಯನ್ವೈಃ ಕೃತಃ ||

ಶಿಶೋರ್ಜ್ವರಾತಿಸಾರಘ್ನಃ ಕಷಾಯಃ ಸ್ತನ್ಯದೋಷಜಿತ್ || ”

“ ಅರಿಶಿನ, ಮರದರಿಶಿನ, ಜೇಷ್ಠ ಮಧು, ನೆಲಗುಳ್ಳದವೇರು, ಇಂದ್ರ ಯವೆ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಮಕ್ಕಳ ಜ್ವರಾತಿಸಾರವನ್ನೂ, ಸ್ತನ್ಯದೋಷ ವನ್ನೂ ನಿವಾರಣೆಮಾಡಿ ಸುಖವನ್ನಂಟುಮಾಡುವದು. ”

“ ಘನಕೃಷ್ಣಾರುಣಾಶುಂಠೀ ಚೂರ್ಣಂ ಕ್ಷುದ್ರೇಣ ಯೋಜಿತ ಮ್ || ಶಿಶೋರ್ಜ್ವರಾತಿಸಾರಘ್ನಂ ಕಾಸ ತ್ವಾಸ ವಮಿರ್ಜಾ ಯೇತ್ || ”

“ ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮಂಜಿಷ್ಠೆ, ಶುಂಠಿ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣ ವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಿದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಜ್ವರಾತಿಸಾರ, ಕಾಸ, ತ್ವಾಸ, ಇವು ನಾಶನವಹುದು. ”

“ ಧಾತಕೀ ಬಿಲ್ವಧನ್ಯಾಕಲೋಧ್ರೇಂ ದ್ರಯವ ವಾಲಿಕ್ಯಃ || ಲೇ ಹಃ ಕ್ಷುದ್ರೇಣ ಬಾಲಾನಾಂ ಜ್ವರಾತಿಸಾರ ನಾಂತಿಹ್ಯತ್ || ”

“ ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಬಿಲ್ವದಹೀಚು, ಧನಿಯಾ, ಲೋಧ್ರ, ಇಂದ್ರ ಯವೆ, ಸೊಗದೆ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಿದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಜ್ವರಾತಿಸಾರ ಮತ್ತು ವಮನ ಇವು ನಾಶನವಹುದು. ”

ಗೃಹಣೀ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:—“ಯನಾನೀ ಜೀರಕಂ ಮೋಷಂ ಕುಟಿ ಜಂ ವಿಶ್ವಭೇಷಜಮ್ || ವಿಶನ್ಮಧುಯುತಂ ಲೀಢಂ ಬಾಲಾನಾಂ ಗೃಹಣೀಂ ಜಯೇತ್ || ”

“ ಅಜವಾನ, ಜೇರಿಗೆ, ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕೊಡಚೆಗೆಚ್ಚೆ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಬಾಲಕರ ಗೃಹಣಿಯು ನಿರ್ಣಾಮವಾಗುವದು. ”

“ ಪಿಪ್ಪಲೀ ವಿಜಯಾ ಶುಂಠೀ ಚೂರ್ಣಂ ಮಧುಯುತಂ ಭಿಷ ಕ್ || ದತ್ವಾ ನಿರ್ಜಿತ್ಯಗೃಹಣೀಂ ಪೂಜಾಂ ವಿಯತನಾಪ್ನುಯಾತ್ || ”

“ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುದ್ಧಭಂಗೀಸೊಪ್ಪು, ಶುಂಠಿ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇವಿಸುವದರಿಂದ ಗೃಹಣೀ ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗುವದು, ಇದರಿಂದ ಮೈದ್ಯನು ಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಯಹನು. ”

“ ಕೃಷ್ಣಾ ಮಹಾಷಢಂ ಬಿಲ್ವಂ ಕುಟಿಜಂ ಸಯವಾನ್ವಿತಮ್ ||

ಮಧುಸರ್ಪಿಯುತಂ ಲೀಢಂ ವಾತಲಾಂ ಗೃಹಣೀಂ ಜಯೇತ್ || ”

“ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಬಿಲ್ವ, ಕೊಡಚೆಗೆಚ್ಚೆ, ಅಜವಾನ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹುರಿದು, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ನೆಕ್ಕಲು ವಾಯುವಿನ ಗೃಹಣಿಯು ನಾಶವಹುದು. ”

“ ನಾಗರಂ ಮುಸ್ತಕಂ ಬಿಲ್ವಂ ಚಿತ್ರಕಂ ಗ್ರಂಥಿಕಂ ಶಿವಾ || ಚೂರ್ಣಮೇತನ್ಮಧುಯುತಂ ಕಫಜಾಂ ಗ್ರಹಣೀಂ ಜಯೇತ್ || ”

“ ಶುಂಠಿ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಬಿಲ್ವ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಹಿವ್ವಲೀಮೂಲ ಅಳಲೆಕಾಯಿ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಲು ಕಫದ ಗ್ರಹಣಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ”

“ ಸಗುಡಂ ನಾಗರಂ ಬಿಲ್ವಂ ಯಃ ಪಾದತಿ ಹಿತಾಶನಃ || ತ್ರಿದೋಷಗ್ರಹಣೀರೋಗಾನ್ಮುಚ್ಯತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ || ”

“ ಹಿತವಾದ ಪಥ್ಯದಲ್ಲಿರತಕ್ಕವನು—ಬೆಲ್ಲ, ಶುಂಠಿ, ಬಿಲ್ವ ಇವುಗಳ ಅವಲೇಹವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ತ್ರಿದೋಷಜನ್ಯ ಗ್ರಹಣೀರೋಗವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ”

“ ಮುಸ್ತಕಾಶಿನಿಷಾ ಬಿಲ್ವಂ ಚೂರ್ಣಿತಂ ಕೌಟಿಜಂ ತಥಾ || ಕ್ಷೌದ್ರೇಣ ಲೀಡಾ ಗ್ರಹಣೀಂ ಸರ್ವದೋಷೋದ್ಭವಾಂ ಜಯೇತ್ || ”

“ ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಅತಿಬಜೆ, ಬಿಲ್ವ, ಇಂದ್ರಜವೆ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸುವದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ತ್ರಿದೋಷಜನ್ಯವಾದ ಗ್ರಹಣೀರೋಗವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದು. ”

ಮೊಳೇಜಾಡ್ಯ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:—“ ಯವಾನೀ ನಾಗರಂ ಪಾತಾ ದಾಡಿಮಂ ಕುಟಿಜಂ ತಥಾ || ಚೂರ್ಣೋಽಯಂ ಗುಡ ತಕ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಪೀತೋಽರ್ಶಃ ಶಮನಃ ಪರಃ || ”

“ ಅಜವಾನ, ಶುಂಠಿ, ಅಗಳುಶುಂಠಿ, ದಾಳಂಬೇಚಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೆಗೆಚಕ್ಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ಮಜ್ಜೆಗೇಲಿ ಕದರಿ ಕುಡಿಸುವದರಿಂದ ಮೊಳೇಜಾಡ್ಯ ನಾಶವಾಗುವದು. ”

“ ಅಜಾಜೀ ಪೌಷ್ಕರಂ ಪಾತಾ ತ್ರೂಷಣಂ ದಹನಃ ಶಿವಾ || ಗುಡೇನ ಗುಟಿಕ್ಕಾ ಕಾರ್ಯಾ ಸರ್ವಾರೋಗಾ ನಾಶನೀ ಪರಾ ||

“ ಬಿಳೇಜೇರಿಗೆ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಅಗಳುಶುಂಠಿ, ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಹಿವ್ವಲಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಅಳಲೆಕಾಯಿ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಬೆಲ್ಲಹಾಕಿ ಅರದು ಗೋಲೀಮಾಡಿ ಸೇವಿಸುವದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ತರಹದ ಅರ್ಶಸ್ಸು ಶಮನವಹುದು. ”

“ ನವನೀತ ಶಿಲಾಭ್ಯಾಸಾತ್ |

ಕೇಸರ ನವನೀತ ಶರ್ಕರಾಭ್ಯಾಸಾತ್ ||

ದಧಿ ಸರ ಮಥಿತಾ ಭ್ಯಾಸಾತ್ |

ಗುಡಜ್ವಾ ಶಾಮ್ಯಂತಿ ರಕ್ತವಹಾಃ || ”

“ ಬೆಣ್ಣೆ, ಎಳ್ಳು ಇವುಗಳನ್ನರದು ಸೇವನೆಮಾಡುತ್ತಾ ಬರುವಿಕೆ, ಹಾಗೆಯೇ—ನಾಗಕೇಸರ, ಬೆಣ್ಣೆ, ಸಕ್ಕರೆ ಇವುಗಳನ್ನರದು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾ ಬರುವಿಕೆ, ಮತ್ತು ಮೊಸರಿನ ಮೇಲಿನ ಕೆನೆಯನ್ನು ಕಡದು ಅದನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರುವಿಕೆ ಈ ಮೂರು ವಿಧವಾದ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವದರಲ್ಲಾದರೂ ಬಹುಕಾಲ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದರಿಂದ ರಕ್ತದ ಮೊಳೇಜಾಡ್ಯವು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

“ ಕುಟಿಜಂ ಕೌಟಿಜಂ ಬೀಜಂ ಕೇಸರಂ ಪದ್ಮಕೇಸರಮ್ || ಏವಂ ಮಧುಯುತಂ ಲೀಢಂ ರಕ್ತಾಶೋಕ ನಾಶನಂ ಪರಮ್ || ”

“ ಕೊಡಚಿಗನಚಕ್ಕೆ, ಇಂದ್ರಿಯವೆ, ನಾಗಕೇಸರ, ಕಮಲಕೇಸರ ಇವುಗಳನ್ನರದು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕುತ್ತಾ ಬರಲು ರಕ್ತದ ಮೊಳೇಜಾಡ್ಯ ನಾಶವಹುದು. ”

“ ಏವಂ ನಾ ಕೌಟಿಜಂ ಬೀಜಂ ರಕ್ತಾಶೋಕ ಮಧುನಾ ಹರೇತ್ ||

ಏವಂ ಮುಸ್ತಾ ಮೋಚರಸ ಕಪಿತ್ಥ ಚೈದಜೋ ರಸಃ || ”

“ ಇದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯವೆಯನ್ನು ಅರದು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕುತ್ತಾ ಬರಲು ರಕ್ತದ ಮೊಳೇಜಾಡ್ಯ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಮೋಚರಸ, ಬ್ಯಾಲದಯಲೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ನಿಸಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕುವದೂ ಸಹ ರಕ್ತಾರ್ಶರೋಗಕ್ಕೆ ರಾಮಬಾಣವು. ”

ಶೂಲಿ ಅಮಾಜೀರ್ಣಕ್ಕೆ:—“ ಧಾನ್ಯ ನಾಗರಜಃ ಕ್ವಾಠಃ ಶೂಲಾಮಾಜೀರ್ಣ ನಾಶನಮ್ || ಚೂರ್ಣಂ ತಕ್ರಯುತಂ ಪೀತಂ ತದ್ವದ್ವ್ಯೋಷಾಗ್ನಿ ಜೀರಕೈಃ || ”

“ ಧನಿಯಾ, ಶುಂಠಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯ ಮಕ್ಕಳ ಶೂಲಿಯನ್ನೂ, ಅಮಾಜೀರ್ಣವನ್ನೂ ನಿವೃತ್ತಿ ಪಡಿಸುವದು. ಹಾಗೆಯೇ ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಬೆಳೇಜೀರಿಗೆ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯಲು ಮಕ್ಕಳ ಶೂಲಿಯನ್ನೂ, ಅಮಾಜೀರ್ಣವನ್ನೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನಾಶಗೊಳಿಸುವದು. ”

“ ಪಿಪ್ಪಲೀ ರುಚಕಂ ಪಥ್ಯಾ ಚೂರ್ಣಂ ಮಸ್ತುಜಲಂ ಪಿಬೇತ್ || ಸರ್ವಾಜೀರ್ಣಹರಂ ಶೂಲಿ ಗುಲ್ಮಾನಾಹಾಗ್ನಿ ಮಾಂದ್ಯಜಿತಃ || ”

“ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕರೀಲವಣ, ಅಳಲೆಕಾಯೆ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಮೊಸರಿನ ಮೇಲಿನ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವದರಿಂದ—ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ಅಜೀರ್ಣ, ಶೂಲಿ, ಗುಲ್ಮ, ಆನಾಹ, ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಮೂಲೋಚ್ಛಾಟನೆ ಮಾಡುವದು. ”

“ ತ್ವಕ್ಪತ್ರ ರಾಸ್ತಾ ಗರುಶಿಗ್ನುಕುಪ್ಪೈಃ |
 ಅಮ್ಲಪ್ರಸಿಪ್ಪೈಃ ಸವಚಾಶತಾ ಹ್ವೈಃ ||
 ಉದ್ವರ್ತನಂ ಖಲ್ಲಿವಿಷೂಚಿಕಾಘ್ನಮ್ |
 ತೈಲಂ ವಿಪಕ್ವಂ ಚ ತದರ್ಥಕಾರಿ || ”

“ ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗಪತ್ರಿ, ರಾಸ್ತಾ, ಅಗರು, ನುಗ್ಗೆ ಜಕ್ಕೆ, ಕೋ
 ಪ್ಪ, ಬಜೆ, ಸೋವು ಇವುಗಳನ್ನು ಗಂಜಿಯಲ್ಲಿ ಅರದು ಉದ್ವರ್ತನ (ಮೈಗೆ
 ಹಚ್ಚಿ ಮಾಲೀಸು ಮಾಡುವಿಕೆ) ಮಾಡುವದರಿಂದ ಅಥವಾ ಈ ವಸ್ತುಗಳ
 ಜೂರ್ಣದೊಂದಿಗೆ ಸಾಧಿತವಾದ ತಿಲತೈಲವನ್ನು ಮಾಲಿಸ್ ಮಾಡುವದರಿಂದ
 ಸಹಾ ಖಲ್ಲಿರೋಗ (ವಾಯುವಿಕೇಷ) ತಥಾ ವಿಷೂಚಿಕಾ (ವಾಂತಿಭೇದಿ)
 ರೋಗ ಇವು ನಾಶನವಹುವು. ”

ಭಸ್ತಕರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:—“ ಅನ್ನಪಾನೈರ್ಗುರುಸ್ನಿಗ್ಧೈಃ ಮ
 ಹತ್ಸಾಂದ್ರಹಿಮ ಸ್ಥಿರೈಃ || ಪೀತಾದಿರೇಚನೈ ಧೀಮಾರ್ಭಸ್ತ
 ಕಂ ಪ್ರಶಮಂ ನ ಯೇತ್ || ”

“ ಗುರುವಾದ, ಸ್ನಿಗ್ಧವಾದ, ಅತಿಸಾಂದ್ರ (ದಟ್ಟ) ವಾದ, ಶೀತಲ
 ವಾದ, ಸ್ಥಿರವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವದರಿಂದಲೂ,
 ವಿರೇಚನಕರ್ತೃದಿಂದಲೂ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾದ ವೈದ್ಯನು ಭಸ್ತಕರೋಗವನ್ನು
 ಶಾಂತಿಪಡಿಸಬೇಕು. ”

“ ಔದುಂಬರತ್ವಚಂ ಪಿಷ್ಟಾನ್ನಾರೀಕ್ಷೀರ ಯುತಾಂ ಪಿಬೇತ್ || ತಾ
 ಭ್ಯಾಂ ಚ ಪಾಯಸಂ ಸಿದ್ಧಂ ಭುಕ್ತಂ ಜಯತಿ ಭಸ್ತಕಮ್ || ”

“ ಅತ್ತಿಯಫಲ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಜೂರ್ಣಿಸಿ ಮೊಲೆಹಾಲಿ
 ನೊಡನೆ ಸೇವಿಸುವದರಿಂದಲೂ, ಅಥವಾ ಮೇಲಿನ ಪದಾರ್ಥಗಳೆರಡರ ಜೂ
 ರ್ಣದಿಂದ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆವರೆಸಿ ಮಾಡಿದ ಖೀರು (ಪಾಯಸ) ಕುಡಿಯುವದ
 ರಿಂದ ಸಹಾ ಭಸ್ತಕರೋಗ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

“ ಮಯೂರ ತಂಡುಲೈ ಸಿದ್ಧಂ ಪಾಯಸಂ ಭಸ್ತಕಂ ಜಯೇತ್ ||
 ವಿದಾರೀ ಸ್ವರಸಕ್ಷೀರ ಸಿದ್ಧಂ ನಾ ಮಾಹಿಷಂ ಘೃತಮ್ || ”

“ ಉತ್ತರಣೆಯ ಅಕ್ಕಿ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದ ಪಾಯಸ
 ವನ್ನು ಸೇವಿಸುವದರಿಂದಲೂ, ಹಾಗೆಯೇ ನೆಲಗುಂಬಳದ ಸ್ವರಸಕ್ಕೆ ಹಾಲು
 ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಕಾಸಿದ ಪಾಯಸದಲ್ಲಿ ಯಮೈಯತುಪ್ಪವನ್ನು ಹಾಕಿ ಸೇವಿ
 ಸುವದರಿಂದಲೂ ಭಸ್ತಕರೋಗ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

ಭಸ್ತಕರೋಗವೆಂದರೆ ಚಾ ತೀಕ್ಷ್ಣ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ, ಬಣಗಿದ ಅನ್ನವ
 ನ್ನೂ, ತಿಂದು ಕಫ ಕ್ಷೀಣವಾದರೆ ವಾತಪಿತ್ತಗಳು ಪ್ರವೃದ್ಧಿಯನ್ನುಹೊಂದಿ

ನಾತಪ್ರೇರಿತವಾದ ಪಿತ್ತವು ಈ ಭಸ್ತುಕವೆಂಬ ರೋಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಅಗ್ನಿಯೇ ! ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾವದನ್ನು ತಿಂದ ರೂತತ್ ಘೃಣದಲ್ಲಿ ಭಸ್ತುವಾಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಮೈಯ್ಯಸರ್ವಾಂಗವೂ ಉರಿ, ಮೂರ್ಛಾ ಇವುಗಳಿಂದ ತಿಂದ ಸರ್ವವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುತ್ತಾ ಕೊನೆಗೆ ರೋಗಿಯನ್ನೇ ಸಂಹಾರಮಾಡುವದು. ಇದೂ ಬಹು ಕ್ರೂರವಾದ ಜಾಡ್ಯವು. ಇದಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯು ಶಿಶುಗಳಿಗೂ, ದೊಡ್ಡವರಿಗೂ ಫಲಮುಕರವಾದದ್ದು !!

ಭರ್ವಾದಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ:—“ ಕಲ್ಮಃ ಪ್ರಿಯಂಗು ಕೋಲಾಸ್ಥಿ ಮಧು ಮುಸ್ತಂಜಸ್ತಃ ಕೃತಃ || ಕ್ಷುದ್ರಲೀಢಃ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಚೈದಿ ತೃಷ್ಣಾ ತಿಸಾರಜಿತ್ || ”

“ ಪ್ರಿಯಂಗುಪುಷ್ಪ, ಬಿಲ್ವದಹಣ್ಣಿನ ತಿರಳು, ಜೇಷ್ಠ, ಮಧು, ತುಂಗಮುಸ್ತ, ಶುದ್ಧಮಾಡಿದ ಸುರನಾ ಇವುಗಳ ಕಲ್ಮವನ್ನುಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಭರ್ವ, ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಅತಿಸಾರ ಇವು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವವು. ”

“ ಯವಾನೀ ಕುಟಿಜಾರಿಷ್ಟ ಸಪ್ತಪರ್ಣ ಪಟೋಲಕೈಃ || ಲೇಹ ಚೈದ್ಧಿಮುತೀಸಾರಂ ಜ್ವರಂ ಬಾಲ್ಯಸ್ಯ ನಾಶಯೇತ್ || ”

“ ಅಜವಾನ, ಕೊಡಹಿಗೆಯಚಕ್ಕೆ, ಏಳೆಲೆಹೊನ್ನೆ, ಕಹಿಪಡುವಲು ಇವುಗಳ ಚೂರ್ನಿಸಿ ಸಕ್ಕರೆಪಾಕದಲ್ಲಿ ಅವಲೇಹಮಾಡಿ ತಿನ್ನಿಸಿದರೆ ಬೊಲಕರ ಭರ್ವ, ಅತಿಸಾರ, ಜ್ವರ ಇವು ದಿಕ್ಕಾಬಿಟ್ಟು ಓಡುವವು. ”

“ ಪೀತಶ್ಲಂಧನ ಚೂರ್ಣೇನ ಮಧುನಾ ಮಲಕೀ ರಸಃ || ಭರ್ವಿಂ ಸದಾಹಂ ಸತ್ಯಷ್ಠಾಂ ಶೀಘ್ರಮೇವ ವಿನಾಶಯೇತ್ || ”

“ ಶ್ರೀಗಂಧದ ಧೂಳು, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿರಸ ಅಥವಾ ನೆಲ್ಲಿ ಚೆಟ್ಟಿನ ಕಷಾಯ ಇವನ್ನು ಸುಣ್ಣ ಗರದ್ದು ನೆಕ್ಕಿಸುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಭರ್ವ, ದಾಹ, ಬಾಯಾರಿಕೆ ಇವು ಬೇಗ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವವು. ”

“ ಹರಿತಕಾಕೃತಂ ಚೂರ್ಣಂ ಮಧುನಾ ಸಹ ಲೇಹಯೇತ್ ||

ಅಥಸ್ತಾ ದ್ವಿಹಿತೇ ದೋಷೇ ಶೀಘ್ರಂ ಭರ್ವಿಂ ಪ್ರಶಾನ್ಯತಿ || ”

“ ಸಣ್ಣ ಅಳಲೇಕಾಯಿ ಕುಟ್ಟಿ ಶೋಧಿಸಿದ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಲು, ಮಕ್ಕಳ ಎಲ್ಲಾ ದೋಷಗಳನ್ನೂ ಅಧಃಪಾತನಮಾಡಿ ಭರ್ವಿಯನ್ನು ಬೇಗ ಗುಣಪಡಿಸುವದು. ”

“ ಪಟೋಲ ನಿಂಬ ತ್ರಿಫಲಾ ಗುಡೂಚೀಭಿಃ ಕೃತಂ ಜಲಮ್ ||

ನೀತಂ ಕ್ಷುದ್ರಯುತಂ ಭರ್ವಿ ಮನ್ಮ ಪಿತ್ತ ಭವಾಂ ಹರೇತ್ || ”

“ಕಹಿಸತವಲು, ಬೇವಿನಚಕ್ಕೆ, ತ್ರಿಫಲಾ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ ಇವುಗಳಂ ಮಾಡಿದ ಕಷಾಯವು ಜೇನಿನಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಮಕ್ಕಳ ಆಮ್ಲಪಿತ್ತಜನಿತ ಭರ್ದಿ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು.”

“ಅಶ್ವತ್ಥಕಲ್ಮಂ. ಸಂಶುಷ್ಕಂ ದಗ್ಧಂ ನಿರ್ವಾಸಿತಂ ಜಲೇ || ತಜ್ಜಲಂ ಪಾನಮಾತ್ರೇಣ ಭರ್ದಿಂ ಜಯತಿ ದುರ್ಜಯಮ್ ||”

“ಅರಳೇಮರದಚಕ್ಕೆ ಬಣಗಿದ್ದನ್ನು ತಂದು ಸುಟ್ಟು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಆರಿ ಸುವದು. ಆ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವದರಿಂದ ದುರ್ಜಯವಾದ ಭರ್ದಿಯೂ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವದು.”

ಪಾಠ ಬಿಕ್ಕಿತ್ವೈಃ—ಸಲಾಜಾಂಜನ ಮುಸ್ತಾನಾಂ ಚೂರ್ಣಂ ಪೀತಂ ಸಮಾಕ್ಷಿಕಮ್ || ತೃಷ್ಣಾಂ ಭರ್ದಿಮತೀಸಾರಂ ಶಿಕೂನಾಮುದ್ಧತಾಂ ಹರೇತ್ ||”

“ಭತ್ತದ ಅರಳು, ಶುದ್ಧ ಸುರಮಾ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆಹಾಕಿ ಕಿವಿಚೆ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ನೀರನ್ನು ಜೇನು ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಕುಡಿದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಅತಿಯಾದ ದಾಹ, ಭರ್ದಿ, ಅತಿಸಾರ ಇವು ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಸುಖವುಂಟಾಗುವದು.”

“ಹಿಪ್ಪಲೀ ಮಧುಕಂ ಜಂಬೂ ರಸಾಲಿತರುಪಲ್ಲವಾಃ || ಚೂರ್ಣೋಽಯಂ ಮಧುನಾಜೇತಿ ತೃಷ್ಣಾಪ್ರಶಮನಃ ಶಿಕೋಃ ||”

“ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ನೇರಲಚೆಗಿರು, ಮಾವಿನಚೆಗಿರು ಇವುಗಳನ್ನು ಕುಟ್ಟಿದ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ ನೆಕ್ಕಲು ಮಕ್ಕಳ ಬಾಯಾರಿಕೆಯು ನಿಂತುಬಿಡುವದು.”

“ದಾಡಿನುಸ್ಯ ಚ ಬೀಜಾನಿ ಜೀರಕಂ ನಾಗಕೇಸರಮ್ || ಚೂರ್ಣಂ ಸ ಶರ್ಕರಾಕ್ಷಾದ್ರಲೇಹಾತ್ಮತ್ವಾನ್ಮಹರಂ ಶಿಕೋಃ ||”

“ಶೀಮೆ ದಾಳಿಂಬರೇಬೀಜ, ಬೀಜೇರಿಗೆ, ನಾಗಕೇಸರ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆವೆರಸಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ನೆಕ್ಕಿಸಲು ಬಾಲಕರ ಬಾಯಾರಿಕೆ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು.”

“ಹಿಂಗು ಸೈಂಧವ ಪಾಲಾಶಂ ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಕ್ಷಿಕಸಂಯುತಮ್ || ಲೀಢಂ ನಿರ್ವಾಪಯತ್ಕಾಶು ಶಿಕೂನಾಮುದ್ಧತಾಂ ತೃಷಾಮ್ ||

“ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರದ ಹಿಂಗು, ಸೈಂಧವವಣ್ಣ, ಮುತ್ತುಗದಚಕ್ಕೆ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಲು ಶಿಕುಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾದ ದಾಹವನ್ನು ಹರಿಸುವದು.”

ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ:—“ಸುವರ್ಣಗೃಹಂ ಪಿಷ್ಪಾ ಮಧು
ನಾ ಸಹ ಲೇಹಯೇತ್ || ಶೀಘ್ರಂ ಸುಖಮವಾಪ್ನೋತಿ ತೇನ
ಹಿಕ್ಕಾದಿಫತಃ ಶಿಶುಃ || ”

“ಬಂಗಾರ ಬಣ್ಣದ ಕಾವಿಕಲ್ಲು ಜೂರ್ನಿಸಿ ಅದನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿ
ಸಿದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಸುಖವಾಗುವದು. ”

“ಶುಂಠೀ ಧಾತ್ರೀ ಕಣಾ ಚೂರ್ಣಂ ಲೇಹಯೇತ್ಸ ಧುನಾ ಶಿಶುಃ||
ಹಿಕ್ಕಾನಾಂ ಶಾಂತಯೇತದ್ವದೇಕಂ ವಾ ಮಾಕ್ಷಿಕಂ ಸಕ್ಕೃತ್ || ”

“ಶುಂಠಿ, ನೆಲ್ಲಿಕಟ್ಟು, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನು
ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಿದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ಹಾಗಿಲ್ಲ
ದಿದ್ದರೆ ಕೇವಲ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನೇ ನೆಕ್ಕಿಸಿದರೂ ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆ ನಿಲ್ಲುವದು. ”

“ಪಿಪ್ಪಲೀ ರೇಣುಕಾ ಕ್ಷಾಫಃ ಸಹಿಂಗುಃ ಸಮಧು ಸ್ತಥಾ || ಹಿ
ಕ್ಷಾಂ ಬಹುವಿಧಾಂ ಹನ್ಯಾ ದಿದಂ ಧನ್ವಂತರೇ ವರ್ಚಃ || ”

“ಹಿಪ್ಪಲಿ, ರೇಣುಕೇಬೀಜ ಇವುಗಳನ್ನು ನುಣ್ಣಗೆ ಜೂರ್ನಿಸಿ
ಅದನ್ನು ಕಪಾಯವಿಕ್ಕಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಹುರಿದ ಅಂಗು ಮತ್ತು ಜೇನುತುಪ್ಪ ಬೆರೆಸಿ
ಕುಡಿಸಲು ಮಕ್ಕಳ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧ ದೋಷಗಳ ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆಯೂ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿ
ಗುವದು. ಇದು ಧನ್ವಂತರಿಯ ವಾಕ್ಯವು. ”

ಕಾಸಶ್ವಾಸ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:—“ಪಿಪ್ಪಲೀ ಪಿಪ್ಪಲೀಮೂಲಂ ನಾಗರಂ
ಮಧುನಾ ಲಿಹ್ || ಕಾಸಂ ಪಂಚವಿಧಂ ಶ್ವಾಸಂ ಶಿಕೋರಾಶು
ವಿನಾಶಯೇತ್ || ”

“ಸಣ್ಣ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಹಿಪ್ಪಲೀಮೂಲ, ಶುಂಠಿ ಈ ದ್ರವ್ಯ ಚೂರ್ಣವನ್ನು
ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿಧ ಕಾಸಶ್ವಾಸ ಮಾಣ್ತು. ”

“ವಿಹಿತೋ ಮಧುನಾ ಲೇಹ್ಯೋ ನ್ಯಾಸ್ರೀ ಕುಸುಮಕೇ ಸರ್ವಃ||
ಲೀಢೋ ವಿನಾಶಯತ್ಕಾಶು ಕಾಸಂ ಪಂಚವಿಧಂ ಶಿಕೋರಃ || ”

“ನೆಲಗುಂಬಳಹೂವಿನ ಕೇಸರ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಅವಲೇಹ
ವನ್ನು ಮಾಡಿ ತಿನ್ನಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿಧ ಕಾಸವೂ ನಿರ್ಮೂಲವಾಗುವದು. ”

“ಕೌದ್ರಯುಕ್ತಾ ತುಗಾ ಕ್ಷೀರೀ ಕಾಸ ಶ್ವಾಸೌ ವ್ಯಪೋಹತಿ ||
ಬಾಲಸ್ಯ ನಿಯತಂ ಕೃಷ್ಣಾ ಶೃಂಗೀ ವಾ ಮೂಲ ಸಂಯುತಾ|| ”

“ವಂಶಲೋಚನದ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಲು ಬಾಲಕರ
ಕಾಸಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಮೂಲವಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿ,
ಮುಲ್ಲಂಗೀಬೀಜ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವೂ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಲು ಬಾಲಕನ
ಕಾಸಶ್ವಾಸ ಮಾಣ್ತು. ”

“ಹಿವ್ವಲಿ, ಹಿವ್ವಲೀಮೂಲ, ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸುತ್ತಾ ಬರಲು ಕಫಸಹಿತ ಸ್ವರಭಂಗ ಜಾಡ್ಯ ನಿವೃತ್ತಿಯುಹುದು.”

“ಯಷ್ಣ್ವಾಹ್ವಾ ಜೀವನೀ ಮೂರ್ವಾ ಕಾಕೋಲೀ ದ್ವಯ ಸಾಧಿ

ತಮ್ ಪಯಃ ಪಿತ್ತೋದ್ಭವಂ ಹಂತಿ ಸ್ವರಭೇದಂ ಸುದಾರುಣಮ್ ||”

“ಜೀವ್ಯಮಧು, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಮಯೂರಶಿಖಿ, ಕಾಕೋಲೀ ಕ್ಷೀರಕಾಕೋಲೀ ಇವುಗಳ ಕಲ್ಕದಿಂದ ಕಾನಿದ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳ ಪಿತ್ತ ಪ್ರಕೋಪಜನ್ಯ ದಾರುಣವಾದ ಸ್ವರಭಂಗ ಜಾಡ್ಯವನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡಿ ಸುಖವನ್ನೀಯುವದು.”

ಅಕುಚಿ ಜಾಡ್ಯಕ್ಕೆ:—“ಜೀರಕದ್ವಯಮಮ್ಲೀಕಾ ವೃಕ್ಷಾ

ಮ್ಲಂ ದಾಡಿಮಾನ್ವಿತಮ್ || ಚಿತ್ರಕಾರ್ಧ್ರಕ ಸಂಯುಕ್ತಂ ಅರು

ಚಿಂ ಹಂತಿ ದುಷ್ಕರಮ್ ||”

“ಸ್ಯಾಹಜೀರಿಗೆ, ಬಿಳೀಜೀರಿಗೆ, ಪುಳ್ಳೆಂಪುರಚೆ, ಹುಣಸೆಹಣ್ಣು, ಶೀಮೆ ಅನಾರದಾನಾ (ದಾಳಂಬರೇಬೀಜ) ಚಿತ್ರಮೂಲ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಹಶೀಶುಂಠೀರಸದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ದಾರುಣವಾದ ಅರುಚಿರೋಗವೂ ಮಾಯವಾಗುವದು.”

“ದ್ವೇಪಲೇ ದಾಡಿಮಾದಷ್ಟ್ವ ಖಂಠಾದ್ವ್ಯಾಷ ಫಲತ್ರಯಮ್ ||

ತ್ರಿಸುಗಂಧಿ ಪಲಂ ಚೈಕಂ ಚೂರ್ಣಮೇಕತ್ರ ಕಾರಯೇತ್ || ದೀ

ಪನಂ ರೋಚನಂ ಪಥ್ಯಂ ಪೀನಸ ಜ್ವರ ಕಾಸಜಿಹ್ || ವಿಚಾರ್ಕ್ಯ

ವಂ ತು ಮತಿರ್ಮಾ ಔಷಧಂ ಚ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ ||”

“ಶೀಮೆ ದಾಳಂಬರೇಬೀಜ ೮ ತೊಲೆ, ಸಕ್ಕರೆ ೫ ತೊಲೆ, ಶುಂಠಿ ೪ ತೊಲೆ, ಮೆಣಸು ೪ ತೊಲೆ, ಹಿವ್ವಲಿ ೪ ತೊಲೆ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಪತ್ರ ಇವು ಎಲ್ಲಾ ಶೇರಿ ೪ ತೊಲೆ, ಹೀಗೆ ಬಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ, ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರಲು ಇದು ದೀಪನ, ರೋಚನಕರವಾದದ್ದು. ಮಕ್ಕಳ ಪೀನಸರೋಗ, ಜ್ವರ, ಕಾಸ ಇವುಗಳಿಗೆ ರಾಮಬಾಣದಂತಿರುವದು.”

ಮೂರ್ಛಾ ಚಿಕಿತ್ಸೆ:—“ಕೋಲಾಸ್ಥಿ ಪದ್ಮ ಕೋಶೀರಂ ಚಂದ

ನಂ ನಾಗಕೇಸರಮ್ || ಲೀಡಂ ಕ್ಷುದ್ರೇಣ ಬಾಲಾನಾಂ ಮೂ

ರ್ಛಾಶಾಶನ ಮುತ್ತಮಮ್ ||”

“ಬಿಲ್ವಫಲದ ತಿರಳು, ಪದ್ಮಾಕ್ಷ, ಲಾಮಂಚ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ನಾಗಕೇಸರ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಲು ಶಿಶುಗಳ ಮೂರ್ಛಾಜಾಡ್ಯವು ನಿರ್ವಾಮವಹುದು.”

“ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಮಾಮಲಿಕೇ ಸ್ವಿನ್ನಂ ಪಿಷ್ಪಾ ಕ್ಷಿದ್ರೇಣ ಸಂಯುತಃ ||

ಸರ್ವದೋಷಭವಾಂ ಮೂರ್ಛಾಂ ಸಜ್ಜರಾಂ ನಾಶಯೇದ್ಧೃವಮ್ ||”

“ ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು ಇವುಗಳನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನುಣ್ಣುಗರದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ವಾತ ಪಿತ್ತ ಕಫ, ಸನ್ನಿಪಾತಗಳಿಂದಂಟಾದ ಎಲ್ಲಾ ಮೂರ್ಛೆಜಾಡ್ಯ ಮತ್ತು ಜ್ವರ ಇವುಗಳಿಗೆ ರಾಮಬಾಣದಂತೆ ಗುಣ ಪಡಿಸಿ ಮಗುವನ್ನು ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ತರುವದು. ”

“ ಶೀತಾಃ ಪ್ರದೇಹಾ ಮಣಯಃ ಸಹಾರಾಃ |

ಶೀತಾವಗಾಹಾ ವ್ಯಜನಸ್ಯ ವಾತಾಃ ||

ಲೇಹ್ಯಾನ್ನಪಾನಾದಿ ಸುಗಂಧಿ ಶೀತಮ್ |

ಮೂರ್ಛಾಸು ಸರ್ವಾಸು ಪರಂ ಪ್ರಶಸ್ತಮ್ || ”

“ ಶೀತಲ ಲೇಪನಾದಿಗಳೂ, ಮಣಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವಿಕೆ, ಶೀತಲವಾದ ಸೇಕಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಿಕೆ, ಶೀತಲವಾದ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳು, ಬೇಸಣಿ ಗೆಯ ಗಾಳಿ, ಇನ್ನೂ ಉಪವನಾದಿಗಳ್ ಶೀತಲ ಮಂದಮಾರುತ ಸೇವನೆ, ನೆಕ್ಕು ದಕ್ಕೆ ಹಿತವಾದ ಔಷಧಿಗಳು, ಸುಖವಾದ ಅನ್ನಪಾನಾದಿಗಳು, ಸುಗಂಧ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮೈಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಶೀತಲೋಪಚಾರದಿಂದ ಮೂರ್ಛಾಜಾಡ್ಯವು ಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ವೋಪ ಚಾರವೂ ಶೀತಲವಾಗಿಯೇ ಇರತಕ್ಕದ್ದು. ”

ದಾಹ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:—“ ಪದ್ಮಕಂ ಚಂದನಂ ತೋಯಮುಶೀರಂ

ಶ್ವಕ್ಷು ಚೂರ್ಣಿತಮ್ || ಕ್ಷೀರೇಣ ಪೀತಂ ಬಾಲಾಸಾಂ ದಾಹಂ

ನಾಶಯತಿ ಧೃವಮ್ || ”

“ ಪದ್ಮಕ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಮುಡಿವಾಳ, ಲಾವಂಜ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣಿಕ್ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಹಾಲಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇವಿಸಲು ಶಿಶುಗಳ ದಾಹವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯವಾ ಗಿಯೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುವದು. ”

“ ಕರ್ಪೂರ ಚಂದನೋಶೀರ ಲಿಪ್ತಾಂಗಂ ಕದಲೀ ಪತ್ರೈಃ || ಪ್ರಶ

ಸ್ತೆ ಸಂಸ್ತರೇದ್ಧೀಮಾ ಸ್ವಾಪಯೇದ್ಧಾಹ ಪೀಡಿತಮ್ || ”

“ ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಲಾವಂಜ ಇವುಗಳನ್ನು ಅರದು ಮೈಗೆ ಲೇಪಿಸಿ, ಬಾಳೆಯ ಯಲೆಯಲ್ಲಿ ರೋಗಿಯನ್ನು ಮಲಗಿಸಲು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಫಲದ ದಾಹವು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಸುಖವಾಗುವದು. ”

“ ಪರಿಷೇಕಾವಗಾಹಾದಿ ವ್ಯಂಜನಾನಾಂ ಚ ಸೇವನಮ್ || ಶ್ವಕ್ಷು

ಶೀ ಶಿಶಿರಂ ತೋಯಂ ತೃಷಾ ದಾಹೋಪಶಾಂತಯೇ || ”

“ ಶೀತಲ ಜಲದಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡುವಿಕೆ, ಶೀತಲ ಜಲದಿಂದ ಆಮಾಸನ (ತಲೆಯಿಂದ ಸ್ನಾನ) ಮಾಡುವಿಕೆ, ಶೀತಲವಾಯು ಸೇವನಮಾಡುವಿಕೆ, ಶೀತಲವಾದ ಜನಪಾನ, ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವಿಕೆಯು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನೂ, ಮೈಯ್ಯುರಿಯನ್ನೂ ಕಾಂತಿಪಡಿಸುವದು. ”

ಉನ್ಮಾದ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:—“ ಶಿರೀಷನಕ್ತಮಾಲಾಸಾಂ ಬೀಜೈ ರಂಜಿತಲೋಚನಃ || ಚೇತೋವಿಕಾರಂ ಹಂತ್ಯಾಶು ಸಾಪಸ್ವಾರಾಪತಂತ್ರಿಕಮ್ || ”

“ ಬಾಗೇಬೀಜ, ಹೊಂಗೇಬೀಜ ಇವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿರದು ಅಂಜಿಸಿಡುವದರಿಂದ ಚಿತ್ತವಿಕಾರ, ಉನ್ಮಾದ, ಅಪಸ್ವಾರ, ಅಪತಂತ್ರಿಕ ಇವು ನಾಶನವಹುವು. ”

“ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಕ ವಚಾ ಹಿಂಗು ಶಿವನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ಗಂಧಕೈಃ || ನಿರೋಕ ಹಿಂಭಲವನ್ತೈಃ ಸ್ಯಕೇಶೈಃ ಕುಷ್ಪಸಂಯುತೈಃ || ಗೃಹಸೂಕರಮಾರ್ಜಾರ ನಿಷ್ಕಾರಿಷ್ಯಕ ಪತ್ರಕೈಃ || ಏತ್ಯರ್ಘ್ಯತ ಪ್ಲೂತೈ ರ್ಲೂಪಃ ಸರ್ವೋನ್ಮಾದ ಗೃಹಾಪಹಃ || ”

“ ಸಾಸವೆ, ಭಜೆ, ಇಂಗು, ಯಕ್ಕೆಯಹೂವು, ಹವಳಸರಗಂಧಕ, ಹಾವಿನಲೋರೆ, ನವಿಲಗರಿ, ಲವಣ, ಮನುಷ್ಯನ ತಲೆಕೂದಲು, ಸಾಕಿದ ಹಂದಿಯವಿಷ್ಣು, ಕೋಷ್ಣು, ಬೆಕ್ಕಿನವಿಷ್ಣು, ಬೇವಿನಯಲೆ ಇವುಗಳ ಕಲ್ಮ ಮಾಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾಂಬ್ರಾಣಿ ಮತ್ತು ತುಪ್ಪ ಬೆರೆಸಿ ಧೂಪವಿಡಲು ಬಾಲಕರ ಉನ್ಮಾದ, ಗ್ರಹವಿಕಾರ ಇವು ನಾಶನವಹುದು. ”

ಅಪಸ್ವಾರ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:—“ ಕೂಷ್ಮಾಂಡಕರಸಂ ದತ್ವಾ ಮಧುಕಂ ಪರಿವೇಷಯೇತ್ || ಅಪಸ್ವಾರ ವಿನಾಶಾಯ ತಪ್ತಿಜೀವಪ್ಪವಾಸರಮ್ || ”

“ ಹಳೇ ಬಲಿತ ಬೂದಗುಂಬಳರಸದಲ್ಲಿ ಜೇಷ್ಠ ಮಧುವನ್ನರದು ಆರಸದಲ್ಲಿ ಕದರಿ ೩ ದಿನ ದಿನವೂ ೨ ಹೊತ್ತಿನಂತೆ ಕುಡಿಸುತ್ತಾ ಹೈರಾನ್ನ ಪಥ್ಯದಲ್ಲಿಡಲು ಅಪಸ್ವಾರ (ಮೂರೋಗ) ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

“ ಗೋಸರ್ಪಿಃ ಸಾಧಿತಂ ಮೂತ್ರ ದಧಿ ಪ್ಲೇರ ಶಕ್ಯದ್ರಸ್ಯೈಃ || ಪಾತುರ್ಧಿಕ ಜ್ವರೋನ್ಮಾದ ಸರ್ವಾಪಸ್ವಾರ ನಾಶನಮ್ || ”

“ ಗೋವಿನಮೂತ್ರ, ಮೊಸರು, ಹಾಲು, ಸಗಣೆಯರಸ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಭೃತವನ್ನು ಹಾಕಿ ಭೃತವಿಧಿಯಿಂದ ಪಾಕಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಸೇವನೆಮಾಡುವದರಿಂದ ಚಾತುರ್ಧಿಕಜ್ವರ, ಉನ್ಮಾದ, ಅಪಸ್ವಾರ ಇವೆಲ್ಲಾ ನಾಶನವಹುದು. ”

ವಾತಸೀಡಾ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:—

“ ಪುನರ್ನವೈರಂಧ ಯವಾತಸೀಭಿಃ |

ಕಾರ್ಪಾಸಜೈರಸ್ಥಿ ಭಿರಾರನಾತ್ಮೈಃ ||

ಸ್ವಿನ್ನೈರಮಿಾಭಿಸ್ತೃಭಿಷ್ಠೈರೀವ ವಾ |

ಸ್ವೇದಃ ಸಮೀರಾತ್ತಿ ಹರೋ ನರಾಣಾಮ್ || ”

“ ಬಿಳೀಕೊಮ್ಮೆ, ಹರಳುಬೇರು, ಯವ, ಅಲಸೀ, ಹತ್ತಿಯಬೀಜದ
ನೋಪು, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಂಜಿಯಲ್ಲಿ ಅರದು ಶಿಶುವಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ ವಾತವ್ಯಾಧಿಯಿ
ದೆಯೋ ಆ ಅಂಗಕ್ಕೆ ಲೇಪಿಸಿ ಹೀಗೆ ೩ ದಿನ ಮಾಡಿದರೆ ಆ ವಾಯುವು ನಿವೃ
ತ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

ರಕ್ತಪಿತ್ತ ಚಿಕಿತ್ಸೆ:—“ ನಾಸಾಯಾಃ ಸ್ವರಸಃ ಪೀತಃ ಸಿತಾ
ಮಧು ಸಮಸ್ಥಿತಃ || ತಥಾ ನಟಪ್ರರೋಹಾಣಾಂ ರಕ್ತಪಿತ್ತಂ ನಿ
ನಾಶಯೇತ್ || ”

“ ಆಡುಸೋಗೆಯ ಎಲೆಯನ್ನರದು ರಸವನ್ನು ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಅದ
ರೊಂದಿಗೆ ಸಕ್ಕರೆ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಕುಡಿಸಿದರೂ, ಅಥವಾ ಎಟವೃಕ್ಷದ
ಬಿಳಿಲು ಜಿಗರನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ತೆದ ರಸಕ್ಕೂ ಸಕ್ಕರೆ ಜೇನುಬೆರೆಸಿ ಪಾನಮಾ
ಡಿಸಿದರೂ ಶಿಶುಗಳ ರಕ್ತಪಿತ್ತವು ನಾಶನವಾಗಿ ಸುಖವಾಗುವದು. ”

“ ಸಾಲಾಕ ಪುಷ್ಪ ಕ್ಷಾಣೇನ ವಾಸಾಯಾಃ ಸ್ವರಸೇನ ಚ || ಚ
ತುರ್ಗುಣೇನ ಸಂಸಿದ್ಧಂ ರಕ್ತಪಿತ್ತಹರಂ ಘೃತಮ್ || ”

“ ಮುತ್ತು ಗದಹೂವಿನ ಕಷಾಯ ಅಥವಾ ಆಡುಸೋಗೆಯ ಎಲೆಗಳ
ಸ್ವರಸ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಘೃತವನ್ನು ಚತುರ್ಥಾಂಶ ಬೆರೆಸಿ ಘೃತಪಾಕವಿ
ಧಿಯಂತೆ ಅಟ್ಟ ಘೃತವನ್ನು ಶಿಶುವಿಗೆ ಸೇವನೆಮಾಡಿಸಲು ಈ ಎರಡು ಪ್ರಯೋ
ಗದಿಂದಲೂ ರಕ್ತಪಿತ್ತ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

“ ರಸೋ ದಾಡಿಮುಪುಷ್ಪಾಣಾಂ ದೂರ್ವಾಯಾಃ ಸ್ವರಸೋಫವಾ ||
ನಸ್ಯೇನ ನಾಶಯೇತ್ಪೂರ್ಣಂ ನಾಸಿಕಾರಕ್ತಮುದ್ಧೃತಮ್ || ”

“ ದಾಳಿಂಬದಹೂವಿನರಸ ಅಥವಾ ದೂರ್ವಾಸ್ವರಸ ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಒಂ
ದನ್ನು ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ನಸ್ಯಮಾಡುವದರಿಂದ ಶಿಶುಗಳ ರಕ್ತಪಿತ್ತವು ನಾಶನ
ವಹುದು. ”

ಉದಾವರ್ತರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:—“ ಹಿಂಗು ಮೂಕ್ಷಿಕ ಸಿಂಧೂ
ತ್ಪೈಕ್ವತಾವರ್ತಿಂ ಸುವರ್ತಿತಾಮ್ || ಘೃತಾಭ್ಯಕ್ತಾಂ ಗುದೇ
ದದ್ಯಾದುದಾವರ್ತ ವಿನಾಶಿನೀಮ್ || ”

“ ಇಂಗು, ಜೀನುತುವ್ವ, ಸೈಂಧವಲವಣ ಇವುಗಳಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದಾಹ ಬತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಸದು ಬಣಗಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಸವರಿ ಬಾಲಕನ ಗುಡದಲ್ಲಿ ಏರಿಸಲು ಉದಾವರ್ತವೆಂಬ ಆನಾಹ ಕೋಷ್ಠ ವಾತ ಗುಣವಾಗುವದು.”

ವಾತಗುಲ್ಮ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:—

“ ತ್ರಿಕಟುಕಮಜನೋದಾ ಸೈಂಧವಂ ಜೀರಕೇದ್ವೀ |
ಸಮಧರಣದ್ಯತಾನಾಮಷ್ಟಮೋ ಹಿಂಗುಭಾಗಃ ||
ಪ್ರಥಮಕಬಲಭುಕ್ತಂ ಸರ್ಪಿಷಾ ಚೂರ್ಣಮೇತ |
ಜ್ವನಯತಿ ಜಠರಾಗ್ನಿಂ ವಾತಗುಲ್ಮಂ ನಿಹಂತಿ || ”

“ ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಹಿವ್ವಲಿ, ಅಜವಾನ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಜೀರಿಗೆ, ಸ್ಯಾಹಜೀರಿಗೆ, ಇವೆಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಸಮವಾಗಿ ಶೇರಿಸಿ ಹಿಂಗನ್ನು ೪ ಧ್ವಂ ಭಾಗ ಹಾಕಬೇಕು. ಇದು ಹಿಂಗ್ವಪ್ಪಕ ಚೂರ್ಣವು. ಇದನ್ನು ಒಂದು ಪೊಟ್ಟಿ ೨ ಅಣತೂಕವನ್ನು ತುಪ್ಪ ಕಾಶಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಡಮಾಡಿ ಮೊದಲನೇ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಕಲಿಸಿ ಊಟಮಾಡಿ ಆ ಹಿಂದೆ ಭೋಜನಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಜಠರಾಗ್ನಿಯನ್ನು ತೇಜವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವದಲ್ಲದೆ, ವಾತಗುಲ್ಮ (ಗೆಡ್ಡೆ) ಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. ”

ಹೃದ್ರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:—

“ ಶುಂಠೀ ಕಣಾ ಪುಷ್ಕರ ಕೇತಕೀನಾಮ್ |
ವಿಧಾಯ ಚೂರ್ಣಂ ಕಕುಭಸ್ತ್ವಚೋವಾ ||
ರಾಸ್ನಾನ್ವಿತಮ್ ನಾ ಮಧುನಾವಲೀಢಮ್ |
ಹೃದ್ರೋಗಮೇತಚ್ಛಮಯತ್ಕುದಗ್ರಮ್ || ”

“ ಶುಂಠಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಕೇತಕೀಬೇರು, ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವೊಂದು, ತೊರೆಮುತ್ತೀಮರದಚಕ್ಕೆಯ ಚೂರ್ಣವೊಂದು, ಸಣ್ಣ ರಾಸ್ತ್ರೆಯಚೂರ್ಣವೊಂದು ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಯಾವದನ್ನಾದರೂ ಸರಿಯೆ ಜೀನು ತುವ್ವದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಹೃದ್ರೋಗವು ನಾಶವಾಗುವದು. ”

ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:—

“ ಮೇಘಾ ಮೃತಾ ನಾಗರ ನಾಜಿಗಂಧಾ |
ಧಾತ್ರೀ ತ್ರಿಕಂಪೈರ್ವಿಹಿತಃ ಕಷಾಯಃ ||
ಕನ್ವದ್ರೇಣ ಸೀತಃ ಶಮಯತ್ಕವಶ್ಯಮ್ |
ಮೂತ್ರಸ್ಯಕೃಚ್ಛ್ರಂ ಪವನಪ್ರಸೂತಮ್ || ”

“ ತುಂಗಮುಸ್ತ, ಅಮೃತಬಳ್ಳ, ಶುಂಠಿ, ಅಶ್ವಗಂಧ, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ಕನಕಗಿಣಿ ಇವುಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿದ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಜೀನುತುವ್ವವೆರೆಸಿ

ಕುಡಿಸುವದರಿಂದ ವಾಯುವಿನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರಜಾತ್ಮವು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

“ ಕುಶೇಕ್ಷು ಕಾಶಾಃ ಶರದರ್ಭಃ ಯುಕ್ತಾಃ |

ಪ್ರಪ್ತೇಣ್ಡುಮೇಶತ್ಪಣಪಂಚಮೂಲಮ್ ||

ನಿಷ್ಕ್ವಾಢ್ಯ ಸೀತಂ ಮಂಥುನಾವಿ ನಿಶ್ರಮ್ |

ಕೃಚ್ಛ್ರಂ ಸದಾಹಂ ಸರುಜಂ ನಿಜಂತಿ || ”

“ ದರ್ಭೆಯಬೇರು, ಕಬ್ಬಿನಬೇರು, ಜಂಬುಹುಲ್ಲಿನಬೇರು, ಶರವೆಂಬ ಹುಲ್ಲಿನಬೇರು, ಮುಂಜವೆಂಬ ಹುಲ್ಲಿನಬೇರು. ಇವು ಐದೂ ತೃಣವಂಶ ಮೂಲಗಳು, ಇವುಗಳನ್ನು ಶೇರಿಸಿ ಕುಟ್ಟಿ ಕಷಾಯಕಾಶಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದೊಂದಿಗೆ ಕುಡಿಯಲು ಶಿಶುಗಳ ದಾಹ (ಮೈಯ್ಯುರಿ) ವೂ, ಸೀತಾಯುಕ್ತ ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರವೂ ನವ್ಯವಾಗುವವು. ”

“ ಯವಕ್ಷಾರ ಯುತಃ ಕ್ವಾಢ್ಯಃ ಸ್ವಾಜುಕಂಟಿಕ ಸಂಭವಃ || ಸೀ

ತಃ ಪ್ರಣಾಶಯತ್ಯಾಶು ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರಂ ಕಘೋದ್ಭವಮ್ || ”

“ ವಿಲಾಯಿಲೀ ನೆಗ್ಗಿಲು ಹಾಕಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿದ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಯವಕ್ಷಾರವನ್ನು ಹಾಕಿ ಕುಡಿಸಲು ಕಘೋದ್ಭವವಾದ ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಾಮ ಮಾಡುವದು. ”

“ ಶ್ವದಂಷ್ಟ್ರಾ ವಿಹಿತಃ ಕ್ವಾಢ್ಯಃ ಶಿಲಾಜತು ಸಮನ್ವಿತಃ || ಸರ್ವ

ದೋಷೋದ್ಭವಂ ಹಂತಿ ಕೃಚ್ಛ್ರಂ ಸಾಸ್ತ್ಯತ್ರಸಂಶಯಃ || ”

“ ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಶಿಲಾಜತುವನ್ನು ಹಾಕಿ ಸೇವಿಸುವದರಿಂದ ತ್ರಿದೋಷೋತ್ಪನ್ನವಾದ ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರ ನಿವಾರಣೆಯಹುದು. ”

“ ಕಷಾಂಧೋತ ಬಿಲಾಮೂಲತ್ರಪುಷೀ ಬೀಜ ಸಾಧಿತಃ || ಶಿಲಾ

ಜತು ಯುತಃ ಸೀತೋ ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರಂ ವಿನಾಶಯೇತ್ || ”

“ ವೆರಾಮುಟ್ಟಿಬೇರು, ಸೂತೇಬೀಜ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಶೇರಿಸಿ ಕಷಾಯಕಾಶಿ, ಶಿಲಾಜತು ಬೆರೆಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವದು. ”

ಮೂತ್ರಾಘಾತ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:—“ ಸೀತ್ವಾ ದಾಡಿಮತೋಲಯೇನ ವಿಶ್ವೇಲಾ ಬೀಜಜಂ ರಸಮ್ || ಮೂತ್ರಾಘಾತಾಪ್ತಮುಚ್ಛೇತ ವರಾಂ ವಾ ಲವಣಾನ್ವಿತಾಮ್ || ”

“ ಶುಂಠಿ, ಸ್ನೋಯಾಲಕ್ಕಿ, ದಾಳಿಂಬಬೀಜಸಮೇತ ಅರದು ನೀರಲ್ಲಿ ಕದರಿ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಡಿಯುವದರಿಂದ ಮೂತ್ರಾಘಾತರೋಗ ನಿವಾರಣವು. ಅಥವಾ ತ್ರಿಫಲೆಯಜೂರ್ಣ, ಲವಣ ಇವನ್ನರದು ಆ ಪುಡಿಯನ್ನು

ತಂದು ಮೇಲೆ ದಾಳಂಬದ ಪರಬತ್ ಕುಡಿಯುವದರಿಂದಲೂ ಮೂತ್ರಾಘಾತ ರೋಗಹರವು. ”

“ ಕರ್ಪೂರವರ್ತಿ ಮೃದುನಾ ಲಿಂಗಚ್ಛಿದ್ರೇ ನಿಧಾನಯೇತ್ || ಶೀಘ್ರಮೇವ ಮಹಾಘೋರಾನೂತ್ರಬಂಧಾತ್ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ || ”

“ ಕರ್ಪೂರವನ್ನು ಜಲದಲ್ಲಿ ಅರದು ಬಾರೀಕಾದ ಕೋಮಲವಸ್ತು ಅಥವಾ ಹತ್ತಿಯ ತುಂಡನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ಬತ್ತಿಯನ್ನುಮಾಡಿ ಲಿಂಗದ ಛಿದ್ರದಲ್ಲಿ ತುರಕುವದರಿಂದ ಬಹು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಮೂತ್ರಬಂಧನವು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

“ ಕ್ವಾಥೈಃ ಶಿಶುಕಷಾಯಣಾಂ ಸೇಕಸ್ತೈರೇವ ನಿರ್ಮಿತಃ || ಉಪನಾಹೋಘನಾ ಹಂತಿ ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರಂ ಸುಷಾರುಣಮ್ || ”

“ ಶಿಶುಕವೃಕ್ಷದ ಹೂವುಗಳ ಕ್ವಾಥದ ಸೇಕವನ್ನು ಮಾಡುವದರಿಂದ ಅಥವಾ ಆ ಕವೃಕ್ಷವನ್ನೇ ವಸ್ತಿಪ್ರದೇಹದ ಮೇಲ್ಗಡೆ ಕಟ್ಟುವದರಿಂದ ಅತಿಮುಖಕರವಾದ ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವದು. ”

ಅಂತ್ರವೃದ್ಧಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:-

“ ವಿರಂಧತೈಲಂ ಸಪಯಃ ಪಿಬೇದ್ಯೋ |

ಗವ್ಯೇನ ಮೂತ್ರೇಣ ತದೇವವಾಪಿ ||

ಸಗುಗ್ಗುಲಿ ಪೌಢರುಜಂ ಪ್ರವೃದ್ಧಾಮ್ |

ಸರ್ವಾಂತ್ರವೃದ್ಧಿಂ ಸಹಸಾ ನಿಹಂತಿ || ”

“ ಚಿಟ್ಟಹರಳೆಣ್ಣಿಯನ್ನು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕುಡಿಯುವದರಿಂದಲೂ, ಅಥವಾ ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಿಟ್ಟಹರಳೆಣ್ಣಿ ಮತ್ತು ಗುಗ್ಗುಲವನ್ನು ಹಾಕಿ ಕುಡಿಯುವದರಿಂದಲೂ ಪೀಡಾಯುಕ್ತವಾದ ದುಸ್ತರವಾದ ಅಂತ್ರವೃದ್ಧಿಯು ಕಮನವಹುದು. ”

ಗಂಡಮಾಲಾ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:- “ ವನಕಾರ್ಪಾಸಿಕಾಮೂಲಂ ತಂ ಡುಲೈಃ ಸಹ ಯೋಜಿತಮ್ || ಪಕ್ವಾ ಪೂಪಲಿಕಾಂ ಪಾದೇದಸ ಚೀ ಸಾತಹೇತವೇ || ”

“ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪೈತ್ಯಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಹುಟ್ಟುವ ಹತ್ತಿಗಿಡದ ಬೇರನ್ನೂ ಅಕ್ಕಿಯುಚಿಟ್ಟನ್ನೂ ಬೆರಸಿ ಅರದು ತುವದಲ್ಲಿ ಪೂರೀಮಾಡಿ ಸೇವಿಸುವದರಿಂದ ಪರಿಪಕ್ವ ಗಂಡಮಾಲಾರೋಗವು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

ಶೀತಲಾ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:- “ ಕಾಂಚನಾರ ತ್ವಚಃ ಕ್ವಾಥಃ ತಾಪ್ಯ ಚೂರ್ಣಾವಚೂರ್ಣತಃ || ನಿರ್ಗತ್ಯಂತಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾಂ ತು ಮಸೂ ಲೀಂ ಪಾಹ್ಯತೋ ಸಯೇತ್ || ”

“ ಕಂಚವಾಳದಚಕ್ಕೆ ಕಪಾಯದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಮಾಕ್ಷಿಕ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರ ಉದರಿಸಿ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಕುಡಿಸಿದರೆ ಬಳಗೇ ಇದ್ದ ಶಿಡುಬು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಉಬ್ಬಿ ಬರುವದು. ”

“ ಗರ್ದಭೀ ದುಗ್ಧಸಾನೇನ ತುಲಿಸೀಪತ್ರಭಕ್ಷಣಾತ್ || ಮಸೂ ರೀ ಬಹಿರನ್ನೀತಿ ತತ್ ಕ್ಷಣಾನ್ನಾತ್ರ ಸಂತಯಃ || ”

“ ಹೆಣ್ಣು ಕತ್ತೆಯಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಸುವದರಿಂದಲೂ, ಅಥವಾ ತುಲಸಿ ಎಲೆಗಳನ್ನರದು ಆ ಕಲ್ಪವನ್ನು ತಿನ್ನಿಸುವದರಿಂದಲೂ ಬಳಸರದಿರುವ ಶಿಶು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಡುವದು. ”

“ ಶೀತಲೇನ ಜಲೇನೈವ ಚಿಂಚಯಾ ಚ ಸನುನ್ನಿಕಾಮ್ || ಹರಿ ದ್ರಾಂ ಯಃ ಪಿಬೇತ್ಪಿಷ್ಪಾ ನ ದೋಷಃ ಶೀತಲಾ ಭವಃ || ”

“ ಥಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರಿಶಿನ ಮತ್ತು ಹುಣಸೇಬೀಜ ಇವನ್ನರದು ಕದರಿ ಕೋಧಿಸಿ ಕುಡಿಸಿದರೆ (ಶೀತಲಾ) ಶಿಡಬಿನಿಂದ ಉಂಟಾದ ವಿಕಾರ ಶಮನವ ಕುದು. ”

“ ಚಂದನಂ ವಾಸಕಂ ಮುಸ್ತಂ ಗೊಡೂಚೀ ದ್ರಾಕ್ಷಯಾ ಸಹ || ಏಷಾಂ ಶೀತಕಷಾಯಸ್ತು ಶೀತಲಾ ಜ್ವರನಾಶನಃ || ”

“ ರಕ್ತಚಂದನ, ಆಡುಸೋಗೆಯಯಲೆ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಕಪಾಯವಿಕ್ಕಿ ಅದನ್ನು ಅರಿಸಿ ಥಣ್ಣಿ ಗಾದಮೇಲೆ ಕುಡಿಸುವದು (ಶೀತಲಾ) ಶಿಡಬಿನ ಜ್ವರ ಶಮನವಹುದು. ”

ನೇತ್ರಚಿಕಿತ್ಸಾ:-

“ ಮನಃಶಿಲಾ ಚಂದನ ಲೋಧ್ರ ಪಥ್ಯಾ |

ರಸಾಂಜನೈರ್ಮುಸ್ತ ನಿಶಾ ಮಯಾಷ್ಟೈಃ ||

ಸಗೈರಿಕಾಹ್ವೈರ್ವಿಹಿತಃ ಪ್ರಲೇಪೋ |

ಬಹಿಃ ಪ್ರಸನ್ನೇ ನಯನೇ ಕರೋತಿ || ”

“ ಮನಃಶಿಲೆ, ಕೆಂಪುಚಂದನ, ಲೋಧ್ರ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ರಸಾಂಜನ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಅರಿಶಿನ, ಕೋಪ್ಪು, ತಾರೇಕಾಯಿ, ಕಾವಿಕಲ್ಲು ಈ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೂಡಿಸಿ ಕುಟ್ಟಿ, ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತಮಾಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಗೆ ಮೋಣದಂತೆ ಅರದು ಕಣ್ಣುಗಳ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲೇಪಿಸಲು ಶಿಶುಗಳ ನೇತ್ರವಿಕಾರ ನಾಶವಾಗಿ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸುಂದರವಾಗುವವು. ”

“ ಸಸ್ಯಂಧನಂ ಲೋಧ್ರ ಮಥಾಜ್ಯ ಭ್ರಷ್ಟಂ |

ಸೌವ್ವೀರ ಪಿಷ್ಠಂ ಸಿತವಸ್ತ್ರ ಬದ್ಧಮ್ ||

ಆಶ್ವೋತನಂ ತನ್ನಯನಸ್ಯ ಕುರ್ವಾ |

ತ್ವಂಧೂಂ ಚ ದಾಹಂ ಚ ರುಜಂ ಚ ಹನ್ಯಾತ್ ||”

“ ಸೃಂಧವಲವಣ, ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರದ ಲೋಧ್ರದವುಡಿ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಗಂಜಿಯನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಉಂಡೇಮಾಡಿ ಬಿಳೀವಸ್ತ್ರದ ತುಂಡಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡು ಕಣ್ಣಿನಮೇಲೆ ಬಿತ್ತುತ್ತಾ ಬಿಳೀ ಗಂಜೀನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅದ್ದುತ್ತಾ ಬಿತ್ತುತ್ತಾ ಹೀಗೆ ಆಶ್ವೋತನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ನೇತ್ರಗಳ ನವೆ, ನೇತ್ರದ ಉರಿ, ಪೀಡಾ ಇವೆಲ್ಲಾ ನಾಶವಾಗಿ ಕಣ್ಣುಗಳು ಶುಭ್ರವಾಗುವವು. ”

“ ಚಂದನಂ ಮಧುಕಂ ಲೋಧ್ರಂ ಜಾತಿಪುಷ್ಪಾಣಿ ಗೈರಿಕಮ್ ||

ಪ್ರಲೇಪೀ ದಾಹರೋಗಘ್ನ ಸ್ತೋಯಾಭಿಷ್ಕಂಧನಾಶನಮ್ ||”

“ ರಕ್ತಚಂದನ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಲೋಧ್ರ, ಜಾಜೀಹೂವು, ಕಾವೀ ಕಲ್ಲು ಇವುಗಳನ್ನು ಸುಣ್ಣು ಗರದು ನೇತ್ರಗಳಮೇಲೆ ಲೇಪಮಾಡುವದರಿಂದ— ಕಣ್ಣುಗಳ ಉರಿ, ನೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನೀರುಸುರಿಯುವಿಕೆ, ನೇತ್ರದಪೀಡಾ, ರಸಿಕೆ ಸುರಿಯುವಿಕೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವವು. ”

“ ಶಂಖಸ್ಯ ಭಾಗಾಶ್ಚ ತ್ವಾರಸ್ತದದ್ಧಾರ್ವಾ ಚ ಮನಶ್ಚಿಲಾ || ಮನ

ಶ್ಚಿಲಾದ್ಧಾರ್ವಂ ಮರಿಚಂ ಮರಿಜಾದ್ಧಾರ್ವಾ ಚ ಪಿಪ್ಪಲೀ || ನಾರಿಣಾ

ತಿಮಿರಂ ಹಂತಿ ಹೈರ್ಬುಧಂ ಹಂತಿಮಸ್ತುನಾ || ಚಿಪಿಟಂ ಮಧು

ನಾಹಂತಿ ಸ್ತ್ರೀಕ್ಷೀರೇಣ ತದುನ್ಮತಮ್ || ”

“ ಶಂಖದ ನಾಭಿಭಾಗವು ೪ ಭಾಗ, ಮಣಿಶಿಲೆ ೨ ಭಾಗ, ಮೇಣಸುಂ ೧ ಭಾಗ, ಹಿವ್ವಲಿ ಅರ್ಧಭಾಗ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜಲದಲ್ಲಿ ಮೇಣದಂತರದು ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವದು. ಈ ಮಾತ್ರೆಯನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲರದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಲು ಕಣ್ಣಿನ ತಿಮಿರ ಹರವಾಗುವದು, ಮೊಸರಿನ ಮೇಲಿನ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಲೇಪಿಸಿದರೆ ಕಣ್ಣಿನ ಅರ್ಬುಧ ಘಾತನವಹುದು. ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ತೆಯಿದು ಹಚ್ಚಲು ಕವಡೆ ಗಣ್ಣು ನಾಶನವಹುದು, ಮೊಲೇಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅರದ್ದು ಹಚ್ಚಲು ದುರ್ಮಾಂಸ ಬೆಳೆದಿರುವದು ನಾಶವಾಗುವದು. ”

“ ಧತ್ತೂರಫಲ ಕರ್ಪೂರೇ ನಿಘೃಷ್ಯ ಮಧುಸಾಂಜಯೇತ್ || ನೇ

ತ್ರರೋಗಾ ಪ್ರಣಶ್ಯಂತಿ ಸಿಂಹತ್ಪಸ್ತಾ ಮೃಗಾ ಇವ || ”

“ ಶುದ್ಧವಾದ ಉಪ್ಪುತ್ರಿನಬೀಜ ಮತ್ತು ಪಚ್ಚುಕರ್ಪೂರ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಬಹು ಸುಣ್ಣು ಗರದು ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಈ ಮಾತ್ರೆಯನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಅಂಜನವಿಡುವದರಿಂದ ನೇತ್ರಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಸಮಸ್ತ ರೋಗಗಳೂ—ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಹೆದರಿಕೊಂಡು ಬಿಡುವ ಮೃಗಗಳಂತೆ—ಪಲಾಯನಮಾಡುವವು. ”

ನಾಸಿಕಾರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:-

“ ಹಿಂಗು ವೋಷವಿಡಂಗೆ ಕಟ್ಟಿಲ ವಜಾ ರುಕ್ತೀಕ್ಷ್ಮಗಂಧಾ ಯುತೈಃ |
ಲಾಕ್ಷಾ ಶ್ವೇತಪುನರ್ನವಾ ಕುಟಿಜಕೈಃ ಪುಷ್ಪೋದ್ಭವೈಃ ಸೌರಸೈಃ ||
ಇತ್ಯೇಭಿಃ ಕಟುತೈಲಮೇತದನಲೇ ಮಂದೇ ಸಮೂತ್ರಂ ಶೃತಮ್ |
ಪೀತಂ ನಾಸಿಕಯಾ ಯಥಾ ವಿಧಿ ಭವೇನ್ನಾಸಾನುಯುಭ್ಯೋ ಹಿತಮ್ ||”

“ ಹಿಂಗು, ತ್ರ್ಯೂಪಣ, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಕಟ್ಟಿಲ, ಭಜೆ, ಕೋಪ್ಪು, ನಕಳುಕನೀ, ಅರಗು, ಬಿಳೀಕೊಮ್ಮೆ, ಕೊಡಚಿಗೆ, ಲವಂಗ ಇವುಗಳ ಕಪಾ ಯಮಾಡಿ ಕಲ್ಲಮಾಡಿ, ಗೋಮೂತ್ರಸಹಿತವಾಗಿ ಕಟುತೈಲವನ್ನು ಹಾಕಿ ತೈಲಪಾಕದಂತೆ ಪಕ್ವಮಾಡಿ ಆ ತೈಲವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ನಾಸಿಕಾದಲ್ಲಿ ಆ ತೈಲವನ್ನು ಹಾಕುವುದರಿಂದ ನಾಸಿಕದ ಸಮಸ್ತ ರೋಗಗಳೂ ನಿರ್ನಾಮ ವಾಗುವವು. ”

ಕರ್ಣರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:- “ ಕಂಪಿಲ್ಲ ಮಾತುಲುಂಗಾನ್ಲ ಶೃಂ
ಗಬೇರರಸೈಃ ಶುಭೈಃ || ಸುಪೋಷೈಃ ಪೂರಯೇತ್ಕರ್ಣಂ ಕ
ರ್ಣಶೂಲೋಪಶಾಂತಯೇ || ”

“ ಕಬೀಲಾ, ಮಾದಲಹಣ್ಣಿನಹುಳಿ, ನಿಂಬೇಹುಳಿ, ಹೆಬ್ಬೆರಸು, ಹಿರಣ್ಯ
ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇರಸಿ ಬಿಡಿನಾಡಿ ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಲು ಶಿಶುಗಳ ಕರ್ಣಶೂಲಿ ನಿವೃ
ತ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

“ ಆರ್ಕಸ್ಯ ಪತ್ರಂ ಪರಿಣಾನುಪೀತಮ್ |
ತೈಲೇನ ಲಿಪ್ತಂ ಶಿಖಿನಾ ಚ ತಪ್ತಮ್ ||
ಆಪೀಡ್ಯ ಶೋಯಂ ಶ್ರವಣೇ ನಿಷಿಕ್ತಮ್ |
ನಿಹಂತಿ ಶೂಲಂ ಬಹು ವೇದನಾ ಚ || ”

“ ಯಕ್ಕದ ಹಣ್ಣಿಲೆಗಳನ್ನು ಎಣ್ಣೆ ಸವರಿ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಸಿಕಾಸಿ
ಕಿವಿಗೆ ಹಿಂಡುವುದರಿಂದ ಕರ್ಣಶೂಲಿಯೂ, ಕಿವಿಯ ಬಹು ವೇದನೆಯೂ
ಮಾಣುವವು. ”

“ ಘೃಷ್ಣಂ ರಸಾಂಜನಂ ನಾರ್ಕಾಃ ಕ್ಷೀರೇಣ ಕ್ಷೌದ್ರ ಸಂಯುತ
ಮ್ || ಪ್ರಶಸ್ತತೇ ಶಿರೋರೋಗೇ ಪ್ರಸ್ತಾನೇ ಪ್ರೂತಿಕರ್ಣಕೇ ||”

“ ಮೊಲೆಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ರಸಾಂಜನವನ್ನು ಅರದು ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಜೇನುತು
ಪ್ಪವನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಕಿವಿ
ಯ ಕೆಟ್ಟ ವಾಸನೆಯು ಕ್ಷೀವ್ರಾಃ ಶೂಲಿಯೂ, ತಲೆಯುಶೂಲಿ ಸಹಾ ಕಮನವ
ಹುದು. ”

ಶಿರೋರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:-

“ ಗುಡೇನ ಶುಂಠೀ ಸಹ ಸೈಂಧವೇನ |

ಕೃಷ್ಣಾಫವಾ ಕೇವಲಮುಚ್ಯ ಮಂಭಃ ||

ಪಯೋಘೃತಂ ವಾ ನಿಹಂತಿ ಶೀಘ್ರಮ್ |

ಶಿರೋ ವಿರೇಕೇಣ ಶಿರೋ ವಿಕಾರಾಃ || ”

“ ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಶುಂಠೀಹುಡಿ ಬೆರೆಸಿ ಅರದು ಗೋಲಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ತಿನ್ನುವದರಿಂದ ಶಿರೋರೋಗ ನಶ್ವ ವಾಗುವದು. ಅಥವಾ ಸೈಂಧವಲವಣ ಹಿವ್ವಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಅರದು ಸೇವಿಸುವದರಿಂದಲಾಗಲೀ, ಕೇವಲ ನಿರ್ದಲಜಲವನ್ನು ನಾಸಿಕಾದ್ವಾರದಿಂದ ನಸ್ಯಮಾಡುವದರಿಂದಲೂ ಶಿರೋವಿರೇಚನ ಮಾಡಿಸುವದರಿಂದಲೂ ಮಕ್ಕಳ ಶಿರೋರೋಗಗಳು ಶಮನವಾಗುವವು. ”

ಮುಖರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:-“ ಮಂದೋಷ್ಣಂ ಧಾರಯೇಚ್ಛು
ದ್ಧಂ ಹಿಂಗು ದಂತಾಂತರೇ ಸ್ಥಿತಮ್ || ತೇನ ಪ್ರಜಾಕರ್ಮೀತ್ಯಾ
ಶು ಕ್ರಿಮಿದಂತಂ ನುಹಾಗದಮ್ || ”

“ ಇಂಗನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಮೂಲಕ ಸಾಧಾರಣ ಬಿಶಿಮಾಡಿ ಹಲ್ಲಿಗೆ ಉಚ್ಚು ವದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ (ಹಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವ) ಹುಳಕುಹಲ್ಲು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ವಾಶಿಯಾಗುವದು. ”

“ ಓಷ್ಣ ಪ್ರಕೋಪೇ ಸಂಜಾತೇ ರಕ್ತನೋಕ್ಷಂ ಚ ಕಾರಯೇತ್ ||

ತ್ರಿಫಲಾ ಖದಿರಕ್ವಾಘೈಃ ಧಾವನಂ ಲೇಪನಂ ತಥಾ || ”

“ ತುಟೆಯು ಪ್ರಕೋಪವಾಗಿ ಬಾತರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ರಕ್ತನೋಕ್ಷಣವು ಹಿತವಾದದ್ದು; ತ್ರಿಫಲಾ, ಕಾಚು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ತುಟೆಗಳನ್ನು ತೋಯುವದು, ಅದನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗರದು ಹಚ್ಚುವದು ಇದು ಓಷ್ಣ ರೋಗಕಾಮ್ಯಕವಾದದ್ದು. ”

“ ಜಾತಿಪತ್ರಾನ್ಯುತಾ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಪಾಕಾ ದಾರ್ವೀ ಫಲತ್ರಿಕೈಃ ||

ಕ್ವಾಘಃ ಕ್ಷ್ವಿದ್ರಯುತಃ ಶೀತೋ ಗಂಡೂಷಾನ್ಮುಖಪಾಕಜಿಹ್ವಾ || ”

“ ಜಾವೆತ್ರಿ, ಲವಂಗವೆತ್ರಿ, ಅಮೃತವಳ್ಳಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಅಗಳುಳೊಂಠಿ, ಮರದರಿಶಿನ, ತ್ರಿಫಲಾ, ಇವುಗಳ ಕಲ್ಪದಿಂದ ಕಷಾಯಮಾಡಿ ಅದು ಆರಿದನಂತರ ಶೀತಲ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಜೇನುಬೆರೆಸಿ ಗಂಡೂಪಮಾಡುವದರಿಂದ ಮುಖ ಪಾಕ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

“ ಪಂಚವಲ್ಯ ಕಷಾಯೋ ನಾ, ತ್ರಿಫಲಾ ಕ್ವಾಘ ಏವ ನಾ || ಸ

ಕ್ಷ್ವಿದ್ರ ಶಮಯತ್ಯಾಶು ಗಂಡೂಷೈಃ ಪಾಕಮಾಸ್ಯಜಮ್ || ”

“ ಆಲ ಜಂಬೂ ಮುಂತಾದ ೫ ಬಗೆ ಚಕ್ರೆಯ ಕಷಾಯವಾಗಲೀ, ತ್ರಿಫಲೆಯ ಕಷಾಯವಾಗಲೀ ಆರಿದನಂತರ ಜೇನುತುಪ್ಪವೆರಸಿ ಬಾಯಿಮುಕ್ಕಳಿಸುವದರಿಂದ ಮುಖಪಾಕವು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಾಶನವಹುದು. (ಮಾವಿನ ಚಕ್ರ, ಅರಳಚಕ್ರ, ಆಲದಚಕ್ರ, ಜಗನ್ನಾಥೀ ಆಲದಚಕ್ರ, ಅತ್ತಿಯಚಕ್ರ ಇವೇ ಪಂಚವಲ್ಕಗಳು.)

“ ಪಟೋಲ ನಿಂಬ ಜಂಜ್ವಾನ್ಯ ಮಾಲತೀ ನನ ಪಲ್ಲವೈಃ || ಪಂಚವಲ್ಕ ಲ ಜಃ ಕ್ವಾಥೋ ಗಂಡೂಷೈರ್ನುಫಖಪಾಕಜಿತ್ || ”

“ ಕಹಿಪಡವಲ ಎಲೆ, ಜೇವಿನ ಎಲೆ, ನೇರಲ ಎಲೆ, ಮಾವಿನ ಎಲೆ, ಜಾಜಿಯ ಎಲೆ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯದಿಂದ ಬಾಯಿಮುಕ್ಕಳಿಸುವದು ಮುಖಪಾಕ ಹರವು. ”

“ ದಾರ್ವೀ ಗುಡೂಚೀ ಸುಮನಃ ಪ್ರವಾಲ |
ದ್ರಾಕ್ಷಾಯವಾ ಸತ್ರಿಫಲಾ ಕಷಾಯಃ ||
ಕ್ಷುದ್ರೇಣ ಯುಕ್ತಃ ಕಬಲಗ್ರಹೋಽಯಮ್ |
ಮುಖಸ್ಯ ಸಾಕಂ ಶಮಯೇತ್ಕುದೀರ್ಣಮ್ || ”

“ ಮರದರಿಶಿನ, ಅಮೃತಬಳಿ, ಜಾಜೀ ಎಲೆ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಬಳ್ಳಿದುರಚಿ, ತ್ರಿಫಲಾ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನು ಕಾಸಿ ಆರಿಸಿದನಂತರ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಡೂಷವಾಡಿದರೆ ಆಸ್ಥಪಾಕವು ನಿವೃತ್ತಿಯಹುದು. ”

ವಿಷ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:—“ ವಂಧ್ಯಾ ಕರ್ಕೋಟಿಕೀ ಮೂಲಂ ತಂಡುಲೀಯಕ ಸಂಯುತಮ್ || ಅಗದೋಽಯಂ ಮಹಾವೀರ್ಯಃ, ಸೀತಾ ಸರ್ವವಿಷಾಪಹಃ || ”

“ ಬಂಜೆಹಾಗಲಬೇರು, ಚಕ್ರೋತನಬೇರು ಇವೆರಡನ್ನೂ ಕೂಡಿ ಅರದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಗದವೆಂದು ಹೆಸರು. ಮಹಾವಿಷಾಕ್ರಮದಿಂದ ಸರ್ಪಾದಿ ಸರ್ವ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವದು. ಅಂದರೆ ಇದನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲರದು ಕೂಡಿ ಸುವದು.

“ ಬಲಾಂ ಶಿಫಾಂ ಬಾಣಿಪುಂಜಾಂ, ಶಿಖಾಂ ನಾಸವವಾರಣೇಮ್ ||
ಲೀಡ್ಯಾ ಘೃತೇನ ಸರ್ವಾಣಿ ವಿಷಾಣಿ ಕ್ಷಪಯೇನ್ನರಃ || ”

“ ಚಿಟ್ಟಾ ಮುಟ್ಟಿಬೇರು, ಮುಳ್ಳುಕೊಗ್ಗಿಬೇರು ಇವೆರಡನ್ನೂ ಚನ್ನಾ ಗರದು ತುಪ್ಪದೊಡನೆ ನೆಕ್ಕಲು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಷನಾಶನವಹುದು. ”

ಮೃತ್ತಿಕವಿಷ ಚಿಕಿತ್ಸಾ:—“ ಶಿಖಿ ಕುಕ್ಕುಟಿ ಬರ್ಹಾಣಿ ಸ್ಯಂಧನಂ ಕ್ಷಿತ್ರಸಾರ್ಷಪಮ್ || ಧೂಪೋ ಹಂಶಿ ಪ್ರಯುಕ್ತೋಽಯಂ ಕೀಟಿವೃಕ್ಷಿಕಚಂ ವಿಷಮ್ || ”

“ನವಿಲುಗರಿ, ಕೋಳಿಗರಿ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ತೈಲ, ಸಾಸವೆಯಣ್ಣೆ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಅರದು ಧೂಪವಿಡುವದರಿಂದ ಕೀಟವಿಷ, ವೃಶ್ಚಿ ವಿಷ ಇವು ಇಳಿಯುತ್ತವೆ.”

“ಪಲಾಶಬೀಜಂ ರವಿದುಗ್ಧ ಸಿಷ್ಟಮ್ |

ಘೃತೇನ ಸಿಷ್ಟಾಪ್ತ ಸ ಶಿರೀಷಬೀಜಾ ||

ಕೃಷ್ಣಾಥವಾ ಹಂತ ಕೃತೋಽಗ್ರಸೀತಾಮ್ |

ನಿಷಪ್ರಲೇಪಾದ್ಭುವಿ ವೃಶ್ಚಿಕಸ್ಯ ||”

“ಮುತ್ತು ಗದಬೀಜವನ್ನು ಯಕ್ಕೆಯ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರದು ಲೇಪಮಾಡಿ ದರೂ, ಅಥವಾ ಬಾಗೇಬೀಜವನ್ನು ಸಣ್ಣ ಹಿಪ್ಪಲಿಯೊಡನೆ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅರದು ಲೇಪಮಾಡಿದರೂ ಸಹ ವೃಶ್ಚಿಕದ ಕ್ರೂರವಾದ ವಿಷವು ನಿನಾರಣೆಯಾಗುವದು.”

“ಅಜಾಂಘ್ರಿಕಲ್ಮಃ ಸಹ ಸೈಂಧವೇನ |

ಮಧ್ವಾಜ್ಯಮಿಶ್ರೋ ವಿಹಿತಃ ಕದುಷ್ಠಃ ||

ದಂಶೇ ಪ್ರಲಿಪ್ತೋ ದಹನೇನ ತುಲ್ಕಾಮ್ |

ಸೀಡಾಂ ಕ್ಷಣಾತ್ಕೃಂತತಿ ವೃಶ್ಚಿಕಸ್ಯ ||”

“ಅಡಿನಕಾಲು ಗೊರನು, ಸೈಂಧವಲವಣ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಘೃತದಲ್ಲಿ ನುಣ್ಣುಗರದು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಶಮಾಡಿ ಲೇಪಿಸಿದರೆ, ವೃಶ್ಚಿಕವಿಷವು ಅಗ್ನಿರಂತೆ ಉರಿಯುತ್ತಾ ಇದ್ದರೂ ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ನಾಶವಾಗಿ ಕಾಂತಿ ಯಹುದು.”

ನಾಯಿ ಕಡೆದ ವಿಷ ಚಿಕಿತ್ಸೆ:—

“ಕರ್ಷೋನ್ನಿತಂ ಹಾಟಿಕ ಬಾಲಪುಂಪಾ |

ಮೂಲಂ ಸಿಬೇತ್ತಂಡುಲ ತೋಯಮಿಶ್ರಮ್ ||

ಶಿಫಾ ಮಥೈಕಾಂ ಕನಕಸ್ಯ ಯುಕ್ತಾಮ್ |

ದುಗ್ಧೇನ ಸಾಶಾಯ ಶುನಾಂ ವಿಷಸ್ಯ ||”

“ಕೆಂಪು ಕಂಚವಾಳದಬೇರು, ಕೆಂಪುಕೊಗ್ಗಿ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಿಕದ್ರವ್ಯದ ಬೇರು ಇವೆರಡನ್ನೂ ೧-೧ ತೊಲಾ ಅಕ್ಕಿಕಳ್ಳೆನಲ್ಲಿ ಅರದು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಕದರಿ ಶೋಧಿಸಿ ಕುಡಿದರೆ ಹುಚ್ಚುನಾಯಿ ಕಡಿದ ವಿಷನಾಶವಹುದು. ಒಂದೇ ಕಂಚವಾಳದ ಬೇರನ್ನು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಕುಡಿದರೂ ಹುಚ್ಚುನಾಯಿಯ ವಿಷಹರವಹುದು.”

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ರಸಾಯನ ಔಷಧಿಯು:—

“ಅಸಿತತಿಸಮೇತ್ಯ ಭೃಂಗಗರಾಜಸ್ಯ ಪತ್ರ್ಯಃ |

ಸ್ತುತಿನಮುಪಿಯುಕ್ತ್ಯುಃ ಸ್ನಾನರಃ ಕಾಮುರೂಪಃ ||

ಅಮೃತಫಲಿಸಿತಾದ್ಯೈ ಶ್ಲೋಚೈ ಸ್ತೈ ದ್ವಿಮಾಸಾ |

ತ್ಪ್ರಹತಗದ ಸಮೂಹಃ ಕೃಷ್ಣಕೇಶಾಶ್ಚಿರಾಯುಃ || ”

“ ಕರೀ ಎಳ್ಳು, ಗರಗದ ಎಲೆ ಇವನ್ನರವು ನಿತ್ಯವೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದರಿಂದಲೂ ಅಥವಾ ಅಮೃತಫಲ ಸಕ್ಕರೆ ಇವನ್ನು ೨ ತಿಂಗಳತನಗೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬರುವದರಿಂದಲೂ ಸರ್ವರೋಗಗಳೂ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ, ಕರೀ ಕೂದಲುಳ್ಳವರಾಗಿ ಕಾಣುವದೃಶ ಕರೀರಿಗಳಾಗುವರು. ”

“ ಪೀತಾಶ್ಚ ಗಂಧಾ ಪಯಸಾರ್ಧಮಾಸಮಃ |

ಘೃತೇನ ತೈಲೇನ ಸುಖಾಂಬುನಾ ವಾ ||

ಕೃಶಸ್ಯ ಪುಷ್ಪಿಂ ವಪುಸೋ ವಿಧತ್ಸಿ |

ಬಾಲಸ್ಯ ಸಸ್ಯಸ್ಯ ಯಥಾಂಬು ವೃಷ್ಣಿಃ || ”

“ ಹದಿನೈದು ದಿನದವರೆಗೆ ಅಶ್ವಗಂಧಿಯನ್ನು ಆಕಳಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅತದು-ಹಾಲಿನೊಂದಿಗಾಗಲೀ, ಜಲದಲ್ಲಿ ಅರದಾಗಲೀ, ತುಪ್ಪದಿಂದಲಾಗಲೀ, ತೈಲದಿಂದಲಾಗಲೀ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಮಕ್ಕಳು ಒಣಕಲುಮೈಯ್ಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ದ್ದರೂ ಬಲ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನು (ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮಳೆಯನೀರದಂತೆ) ಈ ಔಷಧವಿಂದ ಹೊಂದುವರು. ”

“ ಧಾನ್ಯಂ ಶರ್ಕರಯಾ ಯುಕ್ತಂ ತಂಡುಲೋದಕ ಸಂಯುತ

ಮಃ || ಪಾನಮೇತತ್ಪ್ರದಾತವ್ಯಂ ಕಾಸ ಶ್ವಾಸಾಪಹಂ ಶಿಶೋಃ || ”

“ ಕೊತ್ತುಂಬರಿಬೀಜಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರವೆರಸಿ ಅಕ್ಕಿಕಚ್ಚೆ ನಲ್ಲಿ ಅರದು ಕಾಡಿ ಸಲಾ ಶಿಶುಗಳ ಕಾಸಶ್ವಾಸಗಳು ನಾಶನವಹುದು. ”

“ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ವಾಸಾ ಭಯಾ ಕೃಷ್ಣಾಚೂರ್ಣಂ ಕ್ಷೌದ್ರೇಣ ಸರ್ಪಿ

ಷಾ || ಲೀಡಂ ಶ್ವಾಸಂ ನಿಹಂತ್ಯಾಶು ಕಾಸಂ ಚ ತಮಕಂ ತಥಾ || ”

“ ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಆಡುಸೋಗೆ, ಅಳಲೇಕಾಯಿಪೆಪ್ಪೆ, ಜೇರಿಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣಗೆ ಕುಟ್ಟಿ ವಸ್ತ್ರಗಳತಮಾಡಿ ದ್ರಾಕ್ಷೆಹಣ್ಣು ಹಾಕಿ ತುಪ್ಪ-ಜೇನುತುಪ್ಪಗಳನ್ನು ವಿಷಮವಾಗಿ ಹಾಕಿ ಅರದು ನೆಕ್ಕಿಸಿದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ತಮಕಶ್ವಾಸ ಇವುಗಳಿಗೆ ರಾಮೂಷಾಪಧವು !! ”

“ ದುರಾಲಿಧಾ ಕಣಾ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಪಥ್ಯಾಃ ಕ್ಷೌದ್ರೇಣ ಲೇಹಯೇ

ತಃ || ತ್ರಿರಾತ್ರಂ ಪಂಚರಾತ್ರಂ ವಾ ಕಾಸ ಶ್ವಾಸ ಹರಃ ಶಿಶೋಃ || ”

“ ಬಳ್ಳಿದುರಹಿ, ಹಿವ್ವಲಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಅಳಲೇಕಾಯಿಚೂರ್ಣ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರಸಿ ಲೇಹ್ಯವಾಡಿ ತಿನ್ನಿಸಿದರೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ೫ ದಿನ ೭ ದಿನ ಕೊಟ್ಟರೆ ಕಾಸಶ್ವಾಸಗಳಿಗೆ ಕುಠಾರದಂತೆ ಧ್ವಂಸ ಮಾಡುವದು. ”

“ಚೂರ್ದಂ ಕಟುಕರೋಹಿಣ್ಯಾ ಮಧುನಾ ಸಹ ಯೋಜಯೇತ್ ||
ಹಿಕ್ಯಾಂ ಸ್ತೃತಮಯೇತ್ಕ್ಯುಪ್ತಂ ಭರ್ದಿಂ ಜಾಪಿ ಚಿರೋತ್ಥಿತಾಮ್ ||”

“ ಕಟುಕರೋಹಿಣಿಯ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಿದರೆ ಶಿಶುಗಳ ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆಯನ್ನೂ, ಬಹುಕಾಲದಿಂದಿರುವ ಭರ್ದಿಯನ್ನೂ ನಾಶ ಮಾಡುವದು. ”

“ ಸ್ಫುತೇನ ಸಿಂಧು ವಿಶ್ವೈಲಾ ಹಿಂಗು ಭಾಬ್ಗೀ ರಜೋ ಲಿಹ್ ||
ಅನಾಹಂ ವಾತಿಕಂ ಶೂಲಂ ಹನ್ಯಾತ್ತೋಯೇನ ವಾ ಶಿಶೋಃ ||”

“ ಸ್ಯಂಧವಲವಣ, ಶುಂಠಿ, ಸಣ್ಣ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಗಂಟುಭಾರಂಗಿ, ಹಿಂಗು ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿ ನೆಕ್ಕಿಸಿದರೂ, ಅಥವಾ ಈ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನು ಕಾಶಿ ಘೃತವನ್ನು ಹಾಕಿ ಕುಡಿಸಿದರೂ ಮಕ್ಕಳ ಆಘಾತವಾತ, ವಾತಶೂಲೆ ಇವು ನಿರ್ನಾಮವಾಗುವವು. ”

“ಸಿಷ್ಣ್ವಾ ಗಂಧರ್ವ ಬೀಜಾನಿ ತ್ವಾಖುನಿಷ್ಕಿಂಖು ವಾರಿಣಾ || ನಾ
ಭೌ ಗುದೇ ವಾ ಲೇತೇನ ಶಿಶೂನಾಂ ರೋಚನಂ ಪರಮ್ || ”

“ ಹರಳುಬೀಜದವೊವು, ಇಲಿಯ ಹಿಕ್ಕೆ, ಇವನ್ನು ನಿಂಬೇಹುಳಿಯ ಲ್ಲರದು ಎಳೆವುಕ್ಕಳ ನಾಭಿಗೂ ಗುದಕ್ಕೂ ಲೇಪಿಸಲು ವಿರೇಚನವಾಗುವದು. ”

ಧನ್ವಂತರಿ ಪ್ರೋಕ್ತ ಚಿಕಿತ್ಸಾ.

“ಶಾಙ್ಗ್ಯಷ್ಟಾ ಸಪ್ತಪರ್ಣತ್ವಗತ್ವಗಂಧಾ ಶೃತಂ ಜಲಮ್ || ಪಾ
ಯಯೇದಥವಾ ಸ್ತನ್ಯಶುದ್ಧಯೇ ಕಟುರೋಹಿಣೀಮ್ || ”

“ ಹೊಂಗೇಬೀಜ, ಏಳೆಲೆಹೊನ್ನೆಯಚಕ್ಕೆ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನೂ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿಯ ಕಷಾಯವನ್ನೂ, ಧಾಯಿ ಅಥವಾ ತಾಯಿಯ ಸ್ತನ್ಯ ಶುದ್ಧೀಕರಣವಾಗಿ ಕುಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ”

“ ಅಮೃತಾ ಸಪ್ತಪರ್ಣತ್ವಕ್ವಾಥಂ ಚೈವ ಸನಾಗರಮ್ || ಕಿರಾ
ತ ತಿಕ್ತಕಂ ಕ್ವಾಥಂ ಶ್ಲೋಕಪಾದೇರಿತಾ ಪಿಬೇತ್ || ”

“ ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಏಳೆಲೆಹೊನ್ನೆ, ಶುಂಠಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನೂ, ಚರಾಯತದ ಕಷಾಯವನ್ನೂ, ಸ್ತನ್ಯ ಶುದ್ಧೀಕರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ತಾಯಿಗೂ, ಧಾತ್ರೀಗೂ ಕುಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ”

ಲೀಪನಿಧಿ:—“ಪ್ರಸಿಖೇದ್ವಿರಸಕ್ಷೀರಾ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಮಧುಕ ಸಾರಿ
ವಾ || ಶ್ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸಿಷ್ಣಾಂ ಪಯಸ್ಯಾಂ ಚ ಸನಾಲೋಡ್ಯ ಸುಖಾಂ

ಋಷಾ || ಪಂಚಕೋಲ ಕುಲಕ್ಕೆ ಶ್ವ ಪಿಷ್ಕು ರಾಲೇಪಯೇತ್ ||

ನಾ || ಶುಷ್ಕಾ ಪ್ರಕ್ಷಾಲ್ಯ ತೌ ದುಗ್ಧಾ ತಥಾ ಸ್ತನ್ಯಂ ವಿಶುದ್ಧ್ಯತಿ ||

“ಯಾವಳ ಸ್ತನ್ಯವು ನೀರಸವಾಗಿದೆಯೋ ಅವಳಿಗೆ—ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಸೊಗಡೆ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನು ಕುಡಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆಯೇ ವೃದ್ಧಿ (ಹಾಲುನೆಲಗುಂಬಳ ಕರಿದು) ಯನ್ನು ಅರದು ಮಂದೋಷ್ಣವಾದ ಜಲದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲು ಸ್ತನ್ಯ ಶುದ್ಧಿಯಹುದು. ಹಿವ್ವಲಿ, ಮೋಡಿ, ಚೆವ್ವು, ಚೆತ್ರಮೂಲ, ಶುಂಠಿಕೆಂಬ ಪಂಚಕೋಲ ಮತ್ತು ಹುರಳಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಸ್ತನಗಳ ಮೇಲ್ಗಡೆ ಪ್ರಲೇಪಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಹೆಚ್ಚಿದ ಔಷಧ ಬಣಗಿದನಂತರ ಬಿಶಿನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆದು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಕರದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅಗ ಬರುವ ಸ್ತನ್ಯ ಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.”

“ಫೇನ ಸಂಘಾತವತ್ಕ್ಮೀರಂ ಯಸ್ಯಾಸ್ತಂ ಪಾಯಯೇತ ಚ ||

ಪಾತಾ ನಾಗರ ಶಾರ್ಙ್ಗಿಷ್ಠಾ ಮೂರ್ವಾ ಪಿಷ್ಠಾಃ ಸುಖಾಂಬುನಾ ||

ಅಂಜನಂ ತಗರಂ ದಾರು ಬಿಲ್ವಮೂಲಂ ಪ್ರಿಯಂಗವಃ || ಸ್ತನ

ಯೋಃ ಪೂರ್ವನತ್ಕಾರ್ಯಂ ಲೇಪನಂ ಕ್ಷೀರಶೋಧನಮ್ ||”

“ಸ್ತನ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾಗಿ ನೊರೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಅಗಳುಶುಂಠಿ, ಶುಂಠಿ, ಹೊಂಗಬೀಜ, ಮೂರ್ವಾ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಂದೋಷ್ಣ ಜಲದಲ್ಲಿ ಅರದು ಪಾನಮಾಡಿಸಬೇಕು. ರಸಾಂಜನ, ತಗರ, ದೇವದಾರು, ಬಿಲ್ವದ ಬೇರು, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಒಂದಾಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಸ್ತನಗಳ ಮೇಲೆ ಲೇಪಿಸಿ ಮೇಲಿನಂತೆ ಪಟ್ಟುಹಾಕಿದ್ದು ಬಣಗಿದನಂತರ ತೊಳೆದು ಹಾಲು ಹಿಂಡಿದರೆ ಸ್ತನ್ಯ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವದು.”

“ಷಡ್ವಿರೇಕಾಶ್ರಿತೀಯೋಕ್ತ್ಯಃ ಔಷಧೈಃ ಸ್ತನ್ಯಶೋಧನೈಃ || ರೂ

ಷ್ಠ ಕ್ಷೀರಾ ಪಿಬೇತ್ಕ್ಮೀರಂ ತೈರ್ವಾ ಸಿದ್ಧಂ ಘೃತಂ ಪಿಬೇತ್ ||”

“ಯಾವಳಿಗೆ ಸ್ತನ್ಯ ಬಣಕಲಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಷಡ್ವಿರೇಕಾಶ್ರಿತೀಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವ—ಅಗಳುಶುಂಠಿ, ಶುಂಠಿ, ದೇವದಾರು, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಮೂರ್ವಾ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಇಂದ್ರಜವೆ, ಚೆರಾಯಿತ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ ಮತ್ತು ಸೊಗಡೆ ಇವುಗಳ ಕಲ್ಮವನ್ನು ಆಕಳಪಾಲಿನಲ್ಲಿ ಚನ್ನಾಗಿ ಒತ್ತಿಸಿ ಪಾನಮಾಡಿಸಬೇಕು, ಅಥವಾ ಈ ಔಷಧಿಗಳ ಕಲ್ಮ ಸಂಯೋಜನದಿಂದ ಘೃತವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಸ್ತನ್ಯ ಶುದ್ಧವಾಗುವದು.”

“ಪೂರ್ವವಜ್ಜೀವಕಾದ್ಯಂ ಚ ಪಂಚಮೂಲಂ ಪ್ರಲೇಪನಮ್ ||

ಸ್ತನ್ಯಯೋಃ ಸಂವಿಧಾತವ್ಯಂ ಸುಖೋಷ್ಣಂ ಸ್ತನ್ಯಶೋಧನಮ್ ||

ಯಸ್ಮಿನ್ಮಧುಕ ಮೃದ್ವೀಕೇ ಪಯಸ್ಯಾ ಸಿಂಧುವಾರಿಕಾ || ಶೀ

ಶಾಂಬು ನಾ ಪಿಬೇತ್ಪಲ್ಯಂ ಕ್ಷೀರವೈವರ್ಣ್ಯ ನಾಶನಮ್ || ”

“ ಈ ಹಿಂದೆ ಸ್ತನ್ಯ ಕುದ್ಧೀಕರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಸ್ತನಗಳಮೇಲೆ ಪ್ರಲೇಖಿಸಲು ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಜೀವಕಾದಿಗಳೋಕ್ತ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಹಾಷಧಿಗಳನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಪಂಚಮೂಲದ ಔಷಧಗಳನ್ನೂ ಅರಿದು ಕೊಂಡು ಸ್ತನಗಳಮೇಲೆ ಲೇಪಮಾಡುವದರಿಂದ ಸ್ತನ್ಯ ಕುದ್ಧವಾಗುವದು. ಯಾವಳ ಸ್ತನ್ಯವು ವಿವರ್ಣತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆಯೋ ಅವಳು—ಜೇಷ್ಠ ಮಧು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಕ್ಷೀರಕಾಕೋಳೀ, ಸಿವನಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಘ್ಣೀರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅರಿದು ಕುಡಿಯುವದರಿಂದ ಆ ಸ್ತನ್ಯ ವಿವರ್ಣತ್ವವು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

“ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಮಧುಕ ಕಲ್ಪೇನ ಸ್ತನೌ ಚಾಸ್ಯಾಃ ಪ್ರಲೇಪನಮ್ || ”

“ ಹಾಗೆಯೇ ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಜೇಷ್ಠ ಮಧು ಇವುಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರಿದು ಸ್ತನಗಳಿಗೆ ಲೇಪಿಸುವದು ಸ್ತನ್ಯದ ವೈವರ್ಣ್ಯ ನಾಶನವಹುದು. ”

“ ಸ್ನಿಗ್ಧಕ್ಷೀರಾ ದಾರುಮುಸ್ತ ಪಾತಾಃ ಪಿಷ್ಪಾಃ ಸುಖಾಂಬುನಾ ||

ಪೀತ್ವಾ ಸ ಸಧವಾಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಕ್ಷೀರಕುದ್ಧಿಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ||

ಕಿರಾತ ತಿಕ್ತಕಂ ವಾಪಿ ಸಾಮೃತಂ ಕ್ವಥಿತಂ ಪಿಬೇತ್ || ಸ್ತನೌ

ಚಾಲೇಪಯೇತ್ಪಿಷ್ಪೈಃ ಯವ ಗೋಧೂಮ ಸರ್ಪಪೈಃ || ”

“ ಯಾವಳ ಸ್ತನ್ಯವು ಸ್ನಿಗ್ಧ (ಹೆಚ್ಚು ಜಡ್ಡುಳ್ಳದ್ದೋ) ವಾಗಿದೆಯೋ ಅವಳು—ದೇವದಾರು, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಅಗಳುಕುಂಠಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಸಿಸೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರಿದು ಸ್ತಂಭವಲವಣವನ್ನು ಶೇರಿಸಿ ಪಾನಮಾಡಬೇಕು. ಅಥವಾ ಚಿರಾಯಿತ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನು ಕುಡಿಯಬೇಕು. ಯವ, ಗೋಧೂಮ, ಬಿಳೀಸಾಸವೆಗಳನ್ನು ಜಲದಲ್ಲಿ ಅರಿದು ಸ್ತನಗಳಮೇಲೆ ಲೇಪಿಸಿದರೆ ಸ್ತನ್ಯವು ಕುದ್ಧವಹುದು. ”

“ ಪ್ರಪಿಚೇತ್ಪಿಚ್ಛಿಲ ಕ್ಷೀರಾಶಾಂಜ್ಞಾಃ ಸ್ವಾಮಿಷಯಾ ವಚಾಮ್ ||

ಮುಸ್ತಾ ನಾಗರ ಪಾತಾಶ್ಚ ಪೀತಾಃ ಸ್ತನ್ಯನಿಶೋಧನಾಃ || ವಿದಾ

ಶೀ ಬಿಲ್ವ ಮಧುಕೈಃ ಸ್ತನೌಚಾಸ್ಯಾಃ ಪ್ರಲೇಪನಮ್ || ”

“ ಯಾವಳ ಸ್ತನ್ಯವು ಪಿಚ್ಛಿಲ (ಜಿಗಟು) ವಾಗಿದೆಯೋ ಅವಳು—ಹೊಂಗೆಬೀಜ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಬಜೆ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಕುಂಠಿ, ಅಗಳುಕುಂಠಿಗಳನ್ನು ಕಷಾಯ ಕಾಸಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಇದರಿಂದ ಸ್ತನ್ಯವು ಕುಡವಾಗುವದು. ಹಾಗೆಯೇ ನೆಲಗುಂಬಳಗೆಡ್ಡೆ, ಬಿಲ್ವದಬೇರು, ಜೇಷ್ಠ ಮಧು ಇವುಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರಿದು ಸ್ತನಗಳಮೇಲೆ ಲೇಪಿಸಿದರೆ ಸ್ತನ್ಯವು ಕುದ್ಧವಹುದು. ”

ಬಾಲಕರಿಗೆ ಔಷಧಗಳ ಪ್ರಮಾಣ.

“ ಭೇಷಜಂ ಪೂರ್ವಮುದ್ದಿಷ್ಟಂ ನರಾಣಾಂ ಯಜ್ಞರಾದಿಷು ||
ಕಾರ್ಯಂ ತದೇವ ಬಾಲಾಣಾಂ ಮಾತ್ರಾಚಾತ್ರ ಕನೀಯಸೀ || ಪ್ರ
ಥಮೇ ಮಾಸಿ ಜಾತಸ್ಯ ಶಿಶೋರ್ಭೇಷಜ ರಕ್ತಿಕಾ || ಅವಲೇಹ್ಯಾ
ತು ಕರ್ತವ್ಯಾ ಮಧು ಕ್ಷೇರ ಸಿತಾ ಘೃತೈಃ || ಏಕೈಕಾಂ ವರ್ಧತೇ
ಯಾವದ್ಯಾವತ್ಸಂವತ್ಸರೋ ಭವೇತ್ || ತದೂರ್ಧಂ ಮಾಷವ್ಯ
ದ್ಧಿಃ ಸ್ಯಾತ್ ಯಾವತ್ ಷೋಡಶವತ್ಸರಾಃ || ತತಃ ಸ್ಥಿರಾ ಭವೇ
ತ್ತಾವತ್ ಯಾವದ್ವರ್ಷಾಣಿ ಸಪ್ತತಿಃ || ತತೋ ಬಾಲಕವನ್ಯಾ
ತ್ರಾ ಹ್ರಾಸನೀಯಾ ಶನೈ ಶೈನೈಃ || ಚೂರ್ಣಕಲ್ಪಾವಲೇಹಾನಾ
ಮಿಯಂ ಮಾತ್ರಾ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ || ಕಷಾಯಸ್ಯ ಪುನಃ ಸೈವ ವಿ
ಜ್ಞಾತವ್ಯಾ ಚತುರ್ಗುಣಾ || ರಸ ಲೋಹಾದಿಕಂ ಸರ್ವಂ ಮಹ
ತಾಂ ಯಜ್ಞರಾದಿಷು || ಯುಂಜ್ಯಾತ್ತದೇವ ಬಾಲಾಣಾಂ ಬು
ದ್ಧ್ಯಾ ಮಾತ್ರಾ ಕನೀಯಸೀ || ”

“ ಈ ಮೈದ್ಯರಾಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸಾ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಜ್ವರಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿರುವ
ಔಷಧಗಳೇ ಬಾಲಕರಿಗೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ವರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಕೊಡ
ತಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಕಡಮೆಮಾಡಿ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಮೊದಲನೇ ತಿಂಗಳ
ಶಿಶುವಿಗೆ ಒಂದು ರತ್ತೀ (ಅಕ್ಕೀಕಾಳು) ತೂಕವನ್ನು ಕೊಡುವದು. ಅದಕ್ಕೆ
ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಹಾಲು, ಘೃತ, ಸಕ್ಕರೆ ಇವುಗಳ ಜತೇಲಿ ಅವಲೇಹವನ್ನು
ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ವರ್ಷತುಂಬುವವರಿಗೂ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು
ರತ್ತಿಯಂತೆ ವೃದ್ಧಿಮಾಡುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಒಂದು ವರ್ಷದಿಂದ ೧೬ ವರ್ಷ
ದವರಿಗೂ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೧-೧ ಮಾಷತೂಕ ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಅಂದರೆ
೧೬ನೇ ವರ್ಷದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ೧೬ ಮಾಷತೂಕ ಚೂರ್ಣಾದಿಕ ಔಷಧಗ
ಳನ್ನು ಕೊಡುವದು. ೧೬ನೇ ವರ್ಷದಿಂದ ೭೦ನೇ ವರ್ಷದವರಿಗೆ ಒಂದೇಸ
ಮಾಾಗಿ ಔಷಧಿಯ ಪ್ರಮಾಣವು !! ೭೦ನೇ ವರ್ಷದ ಅವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಆ
ಮುಂದಿನ ವೃದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಎಳೆಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಅಲ್ಪಮಾತ್ರಕ್ಕೆ
ಇಳಿಸುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು. ಈಮಾತ್ರಾ ಪ್ರಮಾಣವು—ಚೂರ್ಣ, ಕಲ್ಪ, ಅವ
ಲೇಹ ಇವುಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ್ದರ ೪
ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತ್ರಾ ಕಲ್ಪಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ರಸ, ಭಸ್ಮ, ನಿಂಧೂರ ಮುಂತಾ
ದವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದೂಹಿಸಿ ಕಡಮೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತ
ಕ್ಕದು. ”

“ ತೈಲಸ್ಯ ಭಾಗಮೇಕಮ್ |
ಮೂತ್ರಂ ತು ದ್ವಾದ್ವಾ ಚ ಶಿಂಖದಲರಸಸ್ಯ ||
ತೈಲಾಭ್ಯಂಗಃ ಸತತಮ್ |
ರೋಗಮನಾಸ ಕಾಖ್ಯ ಮಪಹರತಿ || ”

“ ತಿಲತೈಲ ೧ ಭಾಗ, ಗೋಮೂತ್ರ ೨ ಭಾಗ, ಬೂರಗದ ಎಲೆಯ ರಸ ೨ ಭಾಗ, ಅಡಿನಪಾಲು ೪ ಭಾಗ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಕಿ ತೈಲ ಪಕ್ವದಂತೆ ಕಾಯಿಸಿದ ತೈಲವನ್ನು ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಮಾಲೀಸ್ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಬಾಲಕರ ಅನಾಸಕವೆಂಬ ರೋಗನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

“ ಅರ್ಕಜ ದುಗ್ಧಕ ಮಾವಿಕ |
ರೋಮಾಂಜಾಡಾಯ ಕೇಶರಾಜಸ್ಯ ||
ಸ್ವರಸೇನಾಕ್ತವಸ್ತ್ರೇ |
ಕೃತ್ವಾ ವರ್ತಿಂ ಚ ತೈಲಾಕ್ತಮ್ ||
ತಜ್ಜಾತ್ಯಕಜ್ಜಲಲಾಂಭಿತ |
ಲೋಚನಯುಗಲೋಪ್ಯಲಂ ಕೃತೋ ಬಾಲಃ ||
ಸಪ್ತಮನಾಸಕರೋಗಮ್ |
ಭೂತಾದಿಕಂ ಚಾಪಿ || ”

“ ಯಕ್ಕೆಯ ಹಾಲು, ಕುರಿಯ ಕೂದಲು, ಗರಗದರಸದಲ್ಲಿ ಕೇರಿಸಿ ಅರದು ವಸ್ತ್ರದ ತುಂಡಿನಮೇಲೆ ಲೇಪಿಸುವದು. ಅನಂತರ ಆ ವಸ್ತ್ರದ ತುಂಡನ್ನು ಬತ್ತಿಯನ್ನುಮಾಡಿ ತಿಲತೈಲದಲ್ಲಿ ನೆನಯಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಕಾಡಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಎಳೇಮಕ್ಕಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚುವದರಿಂದ ಅನಾಸಕರೋಗವು ದೂರವಹುದು. ಭೂತಾದಿ ಸರ್ವದೋಷಗಳೂ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವವು. ”

“ ಲಾಜಾಂ ಜನ ಸಿತಾ ಬ್ರಹ್ಮೀ ಮಧು ಶ್ಲಕ್ಷ್ಮವಿ ಚೂರ್ನಿತ್ಯಃ ||
ಬಾಲಸ್ಯ ಲೇಹೋ ಮಧುನಾ ದೇಯಃ ಸರ್ವಜ್ವರಾಪಹಃ || ”

“ ಭತ್ತದ ಅರಳು, ರಸಾಂಜನ, ಸಕ್ಕರೆ, (ಬ್ರಹ್ಮೀ) ಬಂದೆಲಗದ ಚೂರ್ಣ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮಗೊಂಡು ೨ ಪಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಕವಿಕ್ಕಿ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಹಾಕಿ ಲೇಹ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಬೆರೆಸಿ ಎಳೇಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೆಕ್ಕಿಸಿದರೆ ಸರ್ವಜ್ವರಗಳು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವವು. ”

“ ಭದ್ರಮುಸ್ತಾ ಭಯಾನಿಂಬ ಪಟೋಲಾ ಮಲಕೈಃ ಕೃತಃ ||
ಕ್ವಾಥಃ ಸೋಮೋಂಬು ಬಾಲಾನಾಮಶೇಷಜ್ವರನಾಶನಃ || ”

“ ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ, ಅಳಲೇಕಾಯಿಶಿಖೆ, ಬೇವಿನಚಕ್ಕೆ, ಕಹಿವಡುವಲು, ನೆಣ್ಣೀಚಟ್ಟು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಮಾಡಿ ಬಿಶಿಬಿಶಿಯಾಗಿ ಕುಡಿಸಿದರೆ ಬಾಲಕರ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದ ಜ್ವರಗಳೂ ದೂರವಾಗುವವು. ”

“ಯಕ್ಷೀಮಧು ತುಗಾ ಕ್ಷೀರೀ ಲಾಜಾಂಜನ ಸಿತಾ ಕೃತಃ ||

ಲೇಹಃ ಪ್ರದತ್ತೋ ಬಾಲಾನಾಮಶೇಷ ಜ್ವರನಾಶನಃ || ”

“ಜೇಷ್ಠ ಮಧು, ವಂಶಲೋಚನ, ಅರಳು, ರಸಾಂಜನ ಇವುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ನಿಸಿ, ಶೋಧಿಸಿ ಅದರಸಮ ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಕವಿಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿ ಚೂರ್ನ ವನ್ನು ಹಾಕಿ ಮಾಡಿದ ಅವಲೇಹವನ್ನು ಚೂರ್ನಪ್ರಮಾಣ ನೆಕ್ಕಿಸುತ್ತಾಬಂದರೆ ಶಿಶುಗಳ ಸಮಸ್ತ ಜ್ವರಗಳೂ ಶಮನವಹುವು. ”

“ಕಾಕೋಲೀ ಗಜಕೃಷ್ಣ ಚ ಲೋಧ್ರ ಮೇಷಾಂ ಸಮಾಂಶತಃ ||

ಕ್ವಾಥೋ ಮಧ್ವನ್ನಿತಃ ಪೀತೋ ಬಾಲಾತೀಸಾರ ಹೃನ್ಮತಃ || ”

“ಕಾಕೋಲೀ, ಗಜಹಿವ್ವಲಿ, ಲೋಧ್ರಚಕ್ಕೆ ಇವು ಸಮತೂಕವಾಗಿ ಕಷಾಯಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪವೆರೆಸಿ ಕುಡಿಸಲು ಶಿಶುಗಳ ಅತಿಸಾರ ದೂರವ ಹುದು. ”

“ಲಾಜಾಃ ಸ್ಯಂಧವಮಾಮ್ರಾಸ್ಥಿ ಚೂರ್ಣಮೇಷಾಂ ಸಮಾಂಶ

ತಃ || ಹಂತಿ ಭರ್ದಿಮತೀಸಾರಂ ಮಧುನಾ ಸಹ ಭಕ್ಷಿತಮ್ || ”

“ಭತ್ತದ ಅರಳು, ಸ್ಯಂಧವಲವಣ, ಮಾವಿನವಾಟೆಯಲ್ಲೊಪ್ಪು ಇವು ಸಮತೂಕವಾಗಿ ಚೂರ್ನಿಸಿ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಗತಮಾಡಿ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಲು ಶಿಶುಗಳ ಭರ್ದಿಯೂ, ಅತಿಸಾರವೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವು. ”

“ಆಮ್ರಬೀಜಂ ತಥಾರೋಧ್ರಂ ಧಾತ್ರೀಫಲರಸಂ ತಥಾ || ಪೀ

ತ್ವಾ ಮಾಹಿಷತಕ್ರೇಣ ಬಾಲಾತೀಸಾರ ನಾಶನಮ್ || ”

“ಮಾವಿನವಾಟೆಯಲ್ಲೊಪ್ಪು, ಲೋಧ್ರಚಕ್ಕೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ನಿಸಿ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿರಸದಲ್ಲಿ ನುಣ್ಣುಗರಿಯುವದು. ಅದು ಶಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ ನೆಲ್ಲಿ ಚೆಟ್ಟು ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ನುಣ್ಣುಗೆ ಅರಿಯುವದು. ಇದನ್ನು ಯಮೈಯ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಕದರಿ ಕುಡಿಸಲು ಬಾಲಕರ ಅತಿಸಾರರೋಗ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

“ಫಲಿನ್ಯಂಜನ ಮುಸ್ತಾನಾಂ ಚೂರ್ಣಂ-ಪೀತಂ ಸಮಾಕ್ಷಿಕಮ್ ||

ತ್ಯಷ್ಣಾಂ ಭರ್ದಿಮತೀಸಾರಂ ಬಾಲಾನಾಂ ತತ್ಪತೋ ಹರೇತ್ || ”

“ಪ್ರಿಯಂಗುಪುಷ್ಪ, ರಸಾಂಜನ, ತುಂಗಮುಗ್ಧೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮವಾಗಿ ಶೇರಿಸಿ ಕುಟ್ಟಿ ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಶೋಧಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಲು ಶಿಶುಗಳ ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಭರ್ದಿ, ಅತಿಸಾರ ಇತ್ಯಾದಿ ರೋಗಗಳನ್ನು ಹರಿಸುವದು. ”

“ಶ್ಯಾಮಾ ರಸಾಂಜನಂ ಚೂತ ಫಲಾಸ್ಥಿ ಸಮಚೂರ್ಣಿತಮ್ ||

ಹಂತಿ ಭರ್ದಿ ಮತೀಸಾರಂ ಬಾಲಾನಾಂ ಮಧುನಾಶಿತಮ್ || ”

“ ಹಿವ್ವಲಿ, ರಸಾಂಜನ, ಮಾವಿನವಾಟೆಯವೊಪ್ಪು ಇವು ಸಮತ್ಯಾಕವಾಗಿ ಚೂರ್ನಿಸಿ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಲು ಶಿಶುಗಳ ವಾಂತಿ, ಅತಿಸಾರ ಇವು ನಶಿಸುತ್ತವೆ. ”

ಲೋದ್ರೇಣ ಪಿಪ್ಪಲೀ ಬಾಲೋ ವಾಲಕಾತಿಸ್ಯತಾ ಹಿತಃ || ಶ್ರೀ ರಸೋ ನೂಕ್ಷಿಕಯುತೋ ಧಾತಕೀಕುಸುಮೈಃ ಸಮಃ || ವಿಡಂ ಗಾನ್ಯಜನೋದಾ ಚ ಪಿಪ್ಪಲೀ ಚೂರ್ಣಿಕಾನಿ ಚ || ವಿಷಾಮಾಲಿ ಹ್ಯ ಚೂರ್ಣಾನಿ ಸುಖರ ತಪ್ಪೇನ ವಾರಿಣಾ || ಅಮೇಪ್ರವೃತ್ತೇಃ ತೀಸಾರೇ ಕುಮಾರಂ ಪಾಯಯೇದ್ಭಿಷಕ್ || ”

“ ಲೋದ್ರ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಸೊಗದೆಬೇರು ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣ ಅಥವಾ ಗಂಧಪಿರೋಜಾಜತೇಲಿ ಧಾತಕೀಕುಸುಮಗಳ ಚೂರ್ಣ ಕೇರಿಸಿ ಜೇನಿನೊಂದಿಗೆ ನೆಕ್ಕಿಸಿದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಅತಿಸಾರ ದೂರವಾಗುವದು. ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಅಜಮೋದಾ, ಹಿವ್ವಲಿ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಮಂದೋಷ್ಣವಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕುಡಿಸಿದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಆಮಾತಿಸಾರ ನಾಶನವಹುದು. ”

“ ಕೃಷ್ಣಾ ಮಹಾಷಢಂ ಬಿಲ್ವಂ ನಾಗರಃ ಸಯವಾನಿಕಃ || ಮಧುಸರ್ಪಿಯುತಂ ಲೀಢಂ ಬಾಲಾನಾಂ ಗ್ರಹಣೀಂ ಹರೇತ್ || ”

“ ಹಿವ್ವಲಿ, ಕುಂಠಿ, ಬಿಲ್ವದಬೇರು, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಅಜವಾನ ಇವುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ನಿಸಿ ಜೇನು ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ತುಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸುವದು. ಮಕ್ಕಳುಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೀರೋಗ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವದು. ”

“ ಮೋಚರಸಂ ಸಮಂಗಾ ಚ ಧಾತಕೀ ಪದ್ಮ ಕೇಶರಮ್ || ಪಿಪ್ಪುರೇತೈರ್ಯವಾಗೂ ಸ್ಯಾದ್ರಕ್ತಾತೀಸಾರನಾಶನೀ ||

“ ಮೋಚರಸ (ಬೂರಗದಬಂಕೆ) ಕೆಂಪು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮುನಿಯನಬೇರು, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಕಮಲದಕೇಸರ ಇವನ್ನು ನುಣ್ಣಿಗರದು ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆವರೆಸಿ ಗಂಜಿನಾಡಿ ಕುಡಿಸಿದರೆ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ತಾತಿಸಾರ ನಾಶನವು. ”

“ ನಾಗರಾತಿನಿಷಾ ಮುಸ್ತಾ ವಾಲಕೇಂದ್ರಯಮೈಃ ಕೃತಮ್ || ಕುಮಾರಂ ಪಾಯಯೇತ್ಕ್ವಾತಃ ಸರ್ವಾತೀಸಾರ ನಾಶನಮ್ || ”

“ ಕುಂಠಿ, ಅತಿಬಿಜೆ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಸೊಗದೆ, ಇಂದ್ರಿಯವೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಕಷಾಯವಿಟ್ಟು ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಸುವದರಿಂದ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದ ಅತಿಸಾರವೂ ದೂರವಾಗುವದು. ”

“ ಲಾಜಾ ಸಯುಷ್ವಿಸುಧುಕಾ ಶರ್ಕರಾ ಕ್ವಾದ್ರಮೇವ ಚ || ತಂ ಡುಲೋದಕ ಯೋಗೇನ ಕ್ಷುಪ್ತಂ ಹಂತಿ ಪ್ರನಾಹಿಕಾಮ್ || ”

“ ಭತ್ತದ ಅರಳು, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಸಕ್ಕರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ನಿಸಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ, ಅಕ್ಕಿಕಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕದರಿ ಕುಡಿಸಿದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರವಾಹಿಕಾರೋಗ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

“ ಲೋಧೈಂದ್ರಯವ ಧನ್ಯಾಕ ಧಾತ್ರೀ ಹ್ರೀಬೇರ ಮುಸ್ತಕ ಮ್ || ಮಧುಸಾ ಲೇಹಯೇದ್ವಾಲಂ ಜ್ವರಾತೀಸಾರ ನಾಶನಮ್ || ”

“ ಲೋಧ್ರ, ಇಂದ್ರಯವೆ, ಧನಿಯಾ, ನೆಲ್ಲಿಚೆಟ್ಟು, ಸೊಗದೆ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಲು ಶಿಶುಗಳ ಜ್ವರಾತಿಸಾರೋಗ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

“ ರಜನೀ ಸರಲೋ ದಾರು ಬೃಹತೀ ಗಜಪಿಪ್ಪಲೀ || ಪೃಶ್ನಪರ್ಣೀ ಚೇ ಶತಾಹ್ವಾ ಚ ಲೀಡಾ ಮಾಕ್ಷಿಕ ಸರ್ಪಿಷಾ | ದೀಪನಂ ಗೃಹಣೀಂ ಹಂತಿ ಮಾರುತಾತ್ರಿಂ ಸಕಾಮಲಾಮ್ || ಜ್ವರಾತೀಸಾರ ಪಾಂಡುತ್ವಂ ಬಾಲಾಸಾಂ ಸರ್ವರೋಗನುಹ್ || ”

“ ಅರಿಶಿನ, ಸರಳದೇವದಾರು, ನೆಲಗುಳ್ಳೆ, ಗಜಪಿಪ್ಪಲಿ, ಪೃಶ್ನಪರ್ಣೀ, ಸೋಪು, ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಲು ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಅಗ್ನಿ ದೀಪನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಸಂಗ್ರಹಣೀ, ವಾತಪೀಡಾ, ಕಾಮಲ, ಜ್ವರಾತಿಸಾರ, ಪಾಂಡು ಇವುಗಳು ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗುವವು. ”

“ ಹ್ರೀಬೇರಂ ಶರ್ಕರಾಕ್ಷಾದ್ರಂ ಪೀತಂ ತಂಡುಲವಾರಿಷಾ || ಶಿಶೋಃ ರಕ್ತಾತಿಸಾರಘ್ನಂ ಕಾಸ ಶ್ವಾಸವಮಿಂ ಹರೇತ್ || ”

“ ಸೊಗದೆಬೇರು, ಸಕ್ಕರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ನಿಸಿ ಜೇನುತುಪ್ಪವೆರೆಸಿ ಅಕ್ಕಿಕಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕುಡಿಸಿದರೆ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ತಾತಿಸಾರವೂ, ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ವಮನ ಇವು ದೂರವಾಗುವವು. ”

“ ಏವಂ ವಾ ಕೌಟಿಜಂ ಬೀಜಂ ರಕ್ತಾಶೋಫ ಮಧುನಾ ಹರೇತ್ || ತದ್ವನ್ನು ಸ್ತಾ ಮೋಚರಸಃ ಕಸಿಕಚ್ಚೂಭವಂ ರಜಃ || ”

“ ಇಂದ್ರಜವೆಯ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿದರೂ, ಅಥವಾ ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಮೋಚರಸ, ನಸುಗುನ್ನೀಬೀಜ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೂ ರುಧಿರಯುಕ್ತ ಮೊಳೆಜಾಡ್ಯವನ್ನು ಹರಿಸುವದು. ”

“ ತ್ವಕ್ಷತ್ರಾಸ್ತಾ ಗರುಶಿಗ್ರುಕುಷ್ಠೈಃ |
ಅನ್ಯುಪ್ರಪಿಷ್ಠೈಃ ಸಬಲಾ ಸಿತಾಹ್ವೈಃ ||
ಅಜೀರ್ಣಕಘ್ನಂ ಚ ವಿಷೂಚಿಕಾಘ್ನಮ್ |
ತೈಲಂ ವಿಪಕ್ಷಂ ಚ ತದರ್ಥಕಾರಿ || ”

“ ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಲವಂಗವತ್ರಿ, ರಾಸ್ನಾ, ಅಗರು, ನುಗ್ಗಿಬೇರು, ಚಿಟಾ ಮುಟ್ಟು, ಸಕ್ಕರೆ ಇವು ಸಮಭಾಗವಾಗಿ ಚೂರ್ನಿಸಿ ಗಂಜೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ನೀ ಬೇಹುಳಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಅರದು ಸೇವಿಸುವದರಿಂದಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಔಷಧಿಗಳ ಸಮ್ಮೇಲನದಿಂದ ತಿಲತೈಲವನ್ನು ಪಕ್ವಮಾಡಿ ಸೇವಿಸುವದರಿಂದಲೂ ಅಜೀರ್ಣರೋಗವೂ, ವಿಶೂಚಿಕಾರೋಗವೂ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವವು. ”

“ ಧನ್ಯಾಕಂ ಶರ್ಮರಾ ಯುಕ್ತಂ ತಂಡುಲೋದಕ ಸಂಯುತಮ್ ||

ಪಾನಮೇತತ್ಪ್ರದಾತವ್ಯಂ ಕಾಸ ಶ್ವಾಸಾ ಪಹಂ ಶಿಶೋಃ || ”

“ ಧನಿಯಾ ಅಕ್ಕಿಕಳ್ಳೆ ನಲ್ಲಿ ನುಣ್ಣುಗರದು ಸಕ್ಕರೆಬೆರೆಸಿ ಅಕ್ಕಿಕಳ್ಳೆ ನಲ್ಲಿ ಕುಡಿಸಿದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸರೋಗ ಹರವಾಗುವದು. ”

“ ದುರಾಲಿಭಾ ಕಣಾ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಪಥ್ಯಾ ಕ್ಷೌದ್ರೇಣ ಲೇಹಯೇತ್ ||

ತ್ರಿರಾತ್ರಂ ಪಂಚರಾತ್ರಂ ನಾ ಕಾಸ ಶ್ವಾಸ ಹರಃ ಶಿಶೋಃ || ”

“ ಬಳ್ಳತುರಚಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಅಳಲೇಕಾಯಿಚೆಪ್ಪೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ನಿಸಿ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಲು ಬಾಲಕರ ಕಾಸಶ್ವಾಸ ದೂರವಹುದು. ”

“ ಹಿಂಗು ಕರ್ಕಟಶೃಂಗೀ ಚ ಗೈರಿಕಂ ಮಧುಯಷ್ಟಿಕಾ || ತೃಟಿ

ಕ್ಷೌದ್ರಂ ನಾಗರಂ ಚ ಹಿಕ್ವಾ ಶ್ವಾಸ ನಿವಾರಣಮ್ || ”

“ ಇಂಗು, ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿ, ಕಾವೀಕಲ್ಲು, ಜೇಷ್ಠ ಮಧು, ಯಾ ಲಕ್ಕಿ, ಕುಂಠಿ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಲು ಬಾಲಕರ ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆ, ಶ್ವಾಸರೋಗ ಹರವಾಗುವವು. ”

“ ಕೃಷ್ಣಾ ದುರಾಲಿಭಾ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಕರ್ಕಟಾಖ್ಯಾ ಗಜಾಹ್ವಯಾ ||

ಚೂರ್ಣತಾ ಮಧುಸರ್ಪಿಭ್ಯಾಂ ಲೀಡ್ಯಾ ಹಂತಿ ಶಿಶೋರ್ಗದಾ ||

ಕಾಸಃ ಶ್ವಾಸಶ್ಚ ತಮಕೋ ಜ್ವರೋ ನಾಪಿ ವಿನಂಶ್ಯತಿ || ”

“ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಬಳ್ಳದುರಚಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿ, ಗಜಹಿಪ್ಪಲಿ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಜೇನುತುಪ್ಪಗಳನ್ನು ವಿಷಮವಾಗಿ ಕೀರಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ನೆಕ್ಕಿಸಲು ಮಕ್ಕಳ ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ತಮಕಶ್ವಾಸ, ಜ್ವರ ಹರವಾಗುವವು. ”

“ ಶೃಂಗೀ ಸಮುಸ್ತಾತಿವಿಷಂ ವಿಚೂರ್ಣ |

ಲೇಹಂ ವಿದಧ್ಯಾನ್ಮಧುನಾ ಶಿಶೂನಾಮ್ ||

ಕಾಸ ಜ್ವರ ಚೃದಿ ಸಮನ್ನಿತಾನಾಮ್ |

ಸಮಾಕ್ಷಿಕಂ ವಾತಿವಿಷಾ ಸಮೇತಮ್ || ”

“ ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಅತಿಬಜಿ, ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನಿನೊಂದಿಗೆ ನೆಕ್ಕಿಸಿದರೆ ಶಿಶುಗಳ ಕಾಸ, ಜ್ವರ, ಛರ್ದಿ ಇವುಗಳು

ನಾಶವಾಗುವವು. ಹಾಗೆಯೇ ಕೇವಲ ಅತಿಬಲವು ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇವಿಸಿದರೂ ಆ ರೋಗಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು. ”

“ಗುಡೋದಕಂ ವಾ ಕ್ಷೃಣಿತಂ ವೈಶ್ಯೇಷ ಸ್ತಂಧವ ಸಂಯುತಮ್ ||

ಸುಖೋಷ್ಣಂ ಪಾಯಯೇದ್ವಾಲಂ ಕಾಸರೋಗೋಪಶಾಂತಯೇ ||”

“ ಶುಂಠಿ, ಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಸ್ತಂಧವಲವಣ ಇವನ್ನು ಜೊರ್ಪಿಸಿ ಬೆಲ್ಲಹಾಕಿ ಕಷಾಯವನ್ನು ಕಾಯಿಸಿ ಆರಿಸುತ್ತಾ ಸುಖೋಷ್ಣವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕುಡಿಸಿದರೆ ಕಾಸ ಬಿಟ್ಟೋಡುವದು. ”

“ ತುಂಗಾ ಚ ಕ್ಷೌದ್ರೈಃ ಸಂಲಿಪ್ಯಾತ್ ಶ್ವಾಸಕಾಸೌ ಶಿಶೋರ್ಜ್ಜ

ಯೇತ್ || ವಿಡಂಗಂ ಮಧುನಾಲೀಡಂ ಪುಷ್ಕರಂ ಬಾಲಶಿಗ್ರುಕ

ಮ್ || ಅಖುಪರ್ಣೀ ತಥೈಕಾ ವಾ ಕೃಮಿಭ್ಯೋ ಮುಚ್ಯತೇ ಶಿಶುಃ ||”

“ ವಂಶೋಜನವನ್ನು ಅರದು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಿದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ ಬಿಟ್ಟೋಡುವವು. ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ನುಗ್ಗಿಯಚಿಗರು, ಇಲಿಕೆವಿಗಡದ ಸಮೂಲ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವದಾದರೊಂದರ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಿದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಕ್ರಿಮಿವಿಕಾರವು ದೂರವಾಗುವದು. ”

“ ಹೌಷ್ಠರಾತಿವಿಷಾ ಶೃಂಗೀ ಮಾಗಧೀ ಧನ್ವಯಾಸಕೈಃ || ಕೃ

ತಂ ಚೂರ್ಣಂ ತು ಸಕ್ಷೌದ್ರಂ ಶಿಶುನಾಂ ಪಂಚಕಾಸಜಿತ್ ||”

“ ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಅತಿಬಲ, ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಬಳ್ಳಿದುರಜೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಲು ಶಿಶುಗಳ ಪಂಚಕಾಸಗಳೂ ವಿಲಯವನ್ನು ಪಡಿಯುವವು. ”

“ ಮುಸ್ತಕಾತಿವಿಷಾ ವಾಸಾ ಕಣಾ ಶೃಂಗೀ ರಸಂ ಲಿಹತ್ || ಮ

ಧುನಾ ಮುಚ್ಯತೇ ಬಾಲಃ ಕಾಸೈಃ ಪಂಚಭಿರುಚ್ಯುತೈಃ ||”

“ ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಅತಿಬಲ, ಆಡುಸೋಗೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಮತ್ತು ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಜೇನುಬೆರಸಿ ಕುಡಿಸುವದರಿಂದ ಶಿಶುಗಳ ಪಂಚವಿಧ ಕಾಸಗಳೂ ನಾಶನವಾಗುವವು. ”

“ ಚೂರ್ಣಂ ಕಟುಕರೋಹಿಣ್ಯಾ ಮಧುನಾ ಸಹ ಯೋಜಯೇತ್ ||

ಹಿಕ್ಕಾಂ ಪ್ರಶಮಯೇತ್ಪ್ರಿಪ್ರಂ ಛೇದಿಂ ಜಾಪಿ ಚಿರೋತ್ಥಿತಾಮ್ ||”

“ ಕಟುಕರೋಹಿಣೀ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸುವದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಬಿಕ್ಕಳಕೆಯೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಡುಕಾಲದಿಂದ ಬಾಧೆಪಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಛೇದಿಯೂ ನಿರ್ವಾಮವಾಗುವವು. ”

“ಅಮ್ರಾಸ್ಥಿ ಲಾಜಾ ಸಿಂಧೂತ್ಥಂ ಸಕ್ವಿದ್ರಂ ಭರ್ದಿಸುಧ್ಯವೇತ್ ||
ಘನ ಶೃಂಗೀ ವಿಷಾಣಾಂ ಚ ಚೂರ್ಣಂ ಹಂತಿ ಸಮಾಕ್ಷಿಕಮ್ ||”

“ಮಾವಿನವಾಟೆಯಪೊಪ್ಪು, ಭತ್ತದರಳು ಮತ್ತು ಸೈಂಧವಲವಣು ಇವುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ನಿಸಿ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಲು ಬಾಲಕರ ಭರ್ದಿಯು ದೂರವಾಗುವದು. ಹಾಗೆಯೇ ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿ, ಅತಿಬಜೆ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ನವನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಿಸಿದರೆ ಬಾಲಕರ ವಾಂತಿಯೂ, ಜ್ವರವೂ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವದು. ”

“ ವಾಂತಿ ಜ್ವರಂ ತಥಾ ಯೋಗೋಮಧುನಾತಿವಿಷಾ ರಜಃ || ”

“ ಹಾಗೆಯೇ ಕೇವಲ ಅತಿಬಜೆಯಚೂರ್ಣವೊಂದೇ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ನೆಕ್ಕಲು ಜ್ವರ ಮತ್ತು ವಾಂತಿಗಳನ್ನು ಜೈಸುವದು.

“ ಪೀತಂ ಪೀತಂ ವನೋದ್ಯಸ್ತು ಸ್ತನ್ಯಂ ತಂ ಮಧುಸರ್ಪಿಷಾ ||

ದ್ವಿನಾರ್ತಾಕೀ ಫಲರಸಂ ಪಂಚಕೋಲಂ ಚ ಲೇಹಯೇತ್ || ”

“ ಯಾವ ಶಿಶುವು ತಾಯಿಯ ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಕುಡಿದು ಕುಡಿದಹಾಗೆಯೇ ವಮನಮಾಡುವದೋ ಅದಕ್ಕೆ ೨ ಬಗೆ ಗುಳ್ಳೆಗಳ ಸಮೂಲ ರಸವನ್ನು ಅಥವಾ ಎಲೆಯರಸವನ್ನು ಪಂಚಕೋಲಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಶೇರಿಸಿ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಮೆ ತುಪ್ಪ ಬೆರೆಸಿ ಕುಡಿಸುವದರಿಂದ ಶಮನವಾಗಿ ಸುಖವಹುದು. ”

ಪಂಚಕೋಲಗಳು ಯಾವವೆಂದರೆ:—

“ ಪಿಪ್ಪಲೀ ಪಿಪ್ಪಲೀಮೂಲಂ ಚನ್ಯಂ ಚಿತ್ರಕ ನಾಗರಮ್ || ಏ

ಕತ್ರನಿಶ್ರಿತ್ಪರೇಭಿಃ ಪಂಚಕೋಲಕಮುಚ್ಯತೇ || ”

“ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೋಡಿ, ಚಪ್ಪ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಶುಂಠಿ ಇವುಗಳು ಸಮವಾಗಿ ಒಂದುಕಡೆ ಶೇರಿದರೆ ಅವಕ್ಕೆ ಪಂಚಕೋಲವೆಂದು ಹೆಸರು. ”

ಇದರ ಗುಣ:—“ ತೀಕ್ಷ್ಣೋಷ್ಣಂ ಪಾಚನಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ದೀಪನಂ ಕಫ ನಾತನುತ್ || ಗುಲ್ಮ ಪ್ಲೀಹೋದರಾನಾಹಶೂಲಘ್ನಂ ಪಿತ್ತಕೋಪನಮ್ || ”

“ ಇವು ಶೇರಿದರೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವೂ, ಉಷ್ಣವೂ, ಪಾಚನವೂ, ಕಫವಾತನಾಶನವೂ, ಗುಲ್ಮ, ಪ್ಲೀಹ, ಉದರರೋಗ, ಆನಾಹ, ಶೂಲಿ ಇವುಗಳ ನಿರ್ಮೂಲನೆಯೂ ಉಂಟಾಗುವದು. ಪಿತ್ತವದ್ಧಿಯೂ ಆಗುವದು. ”

“ ಪಿಪ್ಪಲೀ ಮಧುಕಾನಾಂ ಚ ಚೂರ್ಣಂ ಸಮಧುಶರ್ಕರಮ್ ||

ಘಾತಲುಂಗ ರಸೇನೈವ ಹಿಕ್ಕಾ ಭರ್ದಿ ನಿವಾರಣಮ್ || ”

“ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಜೇಷ್ಠಮಧು ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ತುಪ್ಪಗಳೊಡನೆ ಕಲಿಸಿ ಮಾದಲಹಣ್ಣು ರಸದೊಡನೆ ನೆಕ್ಕಿಸಲು ಶಿಶುಗಳ ಬಿಕ್ಕಳಕೆಯೂ, ವಾಂತಿಯು ನಿಲ್ಲುವದು. ”

“ಘೃತೇನ ಸಿಂದುವಿಶ್ವೈಲಾ ಹಿಂಗು ಭಾಬ್ಬೀ ರಜೋ ಲಿಹಾ ||

ಅನಾಹ ನಾತಿಕಂ ಶೂಲಂ ಹನ್ಯಾತ್ಪ್ರಾಯೇನ ವಾ ಶಿಶೋಃ || ”

“ಸ್ಯಂಧವಲವಣ, ಶುಂಠಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಇಂಗು, ಭಾರಂಗಿ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಾಗಲೀ, ನೀರಿನಲ್ಲಾಗಲೀ ನೆಕ್ಕಿಸುವದರಿಂದ ಶಿಶುಗಳ ಅನಾಹವಾಯು, ವಾತಜಶೂಲಿ ಇವು ನಾಶವಾಗುವವು. ”

“ಪಿಪ್ಪಲೀ ತ್ರಿಫಲಾ ಚೂರ್ಣಂ ಘೃತಕ್ಕಾದ್ರಂ ಪರಿಪ್ಲುತಮ್ ||

ಜಾಲೋ ರೋದಿತಿ ಯಸ್ತಸ್ಯೈಲೇಧುಂ ದದ್ಯಾತ್ಸುಖಾವಹಮ್ ||”

“ಯಾವ ಮಗುವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಅಳುತ್ತಾ ಇರುತ್ತದೋ ಅದಕ್ಕೆ—ಹಿಪ್ಪಲಿ, ತ್ರಿಫಲಾ ಇವುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ಣಿಸಿ ತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಜೇನುತುಪ್ಪಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಬೆರೆಸಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ನೆಕ್ಕಿಸಿದರೆ ಸುಖವಾಗುವದು. ”

ಮಕ್ಕಳ ಭೇದಿ ಔಷಧ.

“ಪಿಷ್ಪಾ ಗಂಧರ್ವಬೀಜಾನಿ ತ್ವಾಮುವಿಚ್ಛಿಂಬವಾರಿಣಾ || ನಾ

ಭಾ ಗುದೇ ವಾ ಲೇಪೇನ ಶಿಶುನಾಂ ರೇಚನಂ ಪರಮ್ || ”

“ಹರಳುಕಾಳುಪೊಪ್ಪು, ಇಲಿಯಹಿಕ್ಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮವಾಗಿ ಬೆರೆಸಿ ಬೇವಿನಚಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಬೇವಿನಸೊಪ್ಪಿನರಸದಲ್ಲಿ ಅರದು ಶಿಶುವಿನ ನಾಭಿ, ಗುದಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಪಿಸಿದರೆ ಬಳ್ಳೇ ಭೇದಿಯಾಗುವದು. ”

“ತೃಟಿ ಗಂಧಕ ಕಂಕುಷ್ಠ ಶತಪುಷ್ಪಾ ವಿಚೂರ್ಣತಾಃ || ಮಾ

ಷಡ್ವಯಂ ಗನಾಂ ದುಗ್ಧೈಃ ಸೇವಯೇದ್ಧಿನಪಂಚಕಮ್ || ರೇ

ಚಯೇನ್ಮೃತ್ತಿಕಾಂ ಶುದ್ಧಾಂ ಶಿಶುನಾಂ ಹಿತಮೌಷಧಮ್ || ”

“ಸಣ್ಣ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಶುದ್ಧಗಂಧಕ, ಚಂಗಲಕೋಪ್ಪು, ಸೋಪು ಇವುಗಳು ಸಮ ಅದರೆ ಗಂಧಕವನ್ನು ಬಹು ಕಡಮೆ ಪ್ರಮಾಣ ಬೆರೆಸಬೇಕು. ಇವನ್ನು ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವನ್ನು ಆಕಳಹಾಲಲ್ಲಿ ದಿನವೂ ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ನೆಕ್ಕಿಸುತ್ತಾ ೫ ದಿನ ಮಾಡಿದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬರಿಸಿಕೊಂಡು ಇರುವಿಕೆ, ಮುಂತಾದ ಉದರ ವಿಕಾರವೆಲ್ಲಾ ಭೇದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಮಗು ಸುಖವಾಗುವದು. ”

ಮಕ್ಕಳ ಜೋರಕರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸೆ:—

“ದುಷ್ಪೈರ್ವಮಿಾಭಿ ರತಿಸಾರಕ ಘೂರ್ಣತೃವಾ |

ಆಧ್ಯಾನಕಾದಿ ಸಹಿತೋ ಯದಿ ಜಾಲಕಸ್ಯ ||

ಶ್ವಾಸೈಕಮಾತ್ರ ಪರಿರಕ್ಷಿತ ಜೀವಯೋಗೋ |

ರೋಗೋ ವಧೂಭಿ ರುದಿತಃ ಬಲು ಚೋರನಾಮಾ || ”

“ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಂದೇಸಮವಾಗಿ ಅತಿಸಾರ, ವಮನ, ಆಧ್ವಾನವೆಂಬ ಹೊಟ್ಟೆ ಗುಡುಗುಡುಗುಟ್ಟುವ ಮುಂತಾದ ವಾಯುವಿಕಾರ, ಫೋರ್ನೋಗ ವೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಶಿಕ್ವಿದಹಾಗೆ ಹೊರಳುವಿಕೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಜಡತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದು, ಕೇವಲ ಶ್ವಾಸಮಾತ್ರ ಆಡುತ್ತಾ—ಮೃತಕನದ್ದ ಕವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ರೋಗವನ್ನು ತಿಳಿದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಚೋರಕರೋಗವೆಂದೆ ನ್ನುವರು. ”

“ ಶೀರ್ಷಾಂಘ್ರಿ ಹಸ್ತ ತಲಯೋಃ ಸಿತ ಕುಕ್ಕುಟಾಂಡ |

ಮಜ್ಜಾಘೃತೋ ಹರತಿ ಚೋರಕರೋಗಮಾಶು ||

ಏವಂ ನ ಶಾಮ್ಯತಿ ಶಿಶುಂ ಪರಿಪಾಲಯೇತ್ತಮ್ |

ಪೂತಾತ್ಮನಾ ಕಿಲ ವಿಧೇಯಮಿದಂ ಜಲೇನ || ”

“ ಈ ಚೋರಕ ರೋಗವಿರುವ ಶಿಶುವಿನ—ತಲೆ, ಎರಡು ಕಾಲು ಗಳು, ಅಂಗಾಲು, ಕೈಗಳು, ಅಂಗೈಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಬಿಳಿಬಣ್ಣ ದ್ದಾಗಿರುವ ಕೋಳಿಯ ತಾಜಾ ಅಡವನ್ನು ತಂದು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಮಜ್ಜೆ ದಿಂದ ಜೇನ್ನಾಗಿ ತಿಕ್ಕುವದು. ಇದರಿಂದ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಈ ಚೋರಕ ರೋಗವು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವದು. ”

ಬಡಕಲಾದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಔಷಧ.

“ ಯಥಾ ಸು ದುರ್ಬಲೋ ಬಾಲಃ ಪಾದನ್ನಪಿ ಚ ವಹ್ನಿಮ್ ||

ವಿದಾರೀ ಕಂದ ಗೋಧೂಮ ಯವ ಚೂರ್ಣಂ ಘೃತಪ್ಲವತಮ್ ||

ಪಾದಯೇತ್ತದನುಕ್ಷೀರಂ ಶೃತಂ ಸಮಧು ಶರ್ಕರಮ್ || ”

“ ಯಾವ ಬಾಲಕನು ಊಟಮಾಡುತ್ತಾ ಅಗ್ನಿದೀಪನವೂ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ, ದಿನೇದಿನೇ ಬಡಕಲಾಗುತ್ತಾ ಬರುವನೋ ಅವನಿಗೆ—ನಲಗುಂಬಳೆಬೇರು, ಗೋಧಿ, ಯವ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣಗೆ ಚೂರ್ಣಿಸಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತಮಾಡಿ, ಚೂ ರ್ಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರ ದಿನವೂ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ನೆಕ್ಕಿಸಿ, ಮೇಲೆ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಕಾಯಿಸಿದ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಕುಡಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಹೃಷ್ಯಪುಷ್ಪನಾಗುವನು. ”

ಅಶ್ವಗಂಧಾಘೃತ .

“ ಪಾದಕಲೋಃ ಶ್ವಗಂಧಾಯಾಃ ಕ್ಷೀರೇಷ್ವಗುಣಿತೇ ಪಚೇತ್ ||

ಘೃತಂ ದೇಯಂ ಕುಮಾರಾಣಾಂ ಪುಷ್ಕಿಕ್ಕೃದ್ವಲವರ್ಧನಮ್ || ”

“ ಆಕಳತುವು ೨೦ ತೊಲಾ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ ಚೂರ್ನಿಸಿದ್ದು ೨೦ ತೊಲಾ, ಆಕಳಹಾಲು ೧೬೦ ತೊಲಾ, ಇದರಲ್ಲಿ ಚೂರ್ಣ ಮತ್ತು ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಘೃತ ಪಾಕವಿಧಿಯಂತೆ ಪಾಕಮಾಡಿ ಘೃತವನ್ನು ತಯಾರ್ಪಡಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಡಕ ಲಾದ ಶಿಶುವಿಗೆ ನೆಕ್ಕಿಸುತ್ತಾ ಬರಲು ಪುಷ್ಪಿಯೂ, ಬಲವೂ ಬರುವದು. ”

ಕು ಮಾರ ಕ ಲ್ಯಾ ಣ ಘೃ ತ .

“ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಸತರ್ಕರಂ ಶುಂಠೀ ಜೀವಂತೀ ಜೀರಕಂ ಬಲಾ || ಶ ಟೀ ದುರಾಲಿಘಾ ಬಿಲ್ವಂ ದಾಡಿಮಂ ಸುರಸಃ ಸ್ಥಿರಾ || ಮುಸ್ತಂ ಪುಷ್ಕರಮೂಲಂ ಚ ಸೂಕ್ಷ್ಮಲಾ ಗಜಹಿಷ್ಪಲೀ || ಏಷಾಂ ಕ ರ್ಷ ಸಮೈರ್ಭಾಗ್ಯೈಃ ಘೃತಪ್ರಸ್ಥಂ ವಿಪಾಚಯೇತ್ || ಕಷಾಯೇ ಕಂಟಿಕಾರ್ಯಾಸ್ತು ಸ್ತೀರೇ ತಸ್ಮಾಚ್ಚ ಶುರ್ಗುಣೇ || ಏತತ್ಕುಮಾರ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಘೃತರತ್ನಂ ಸುಖಪ್ರದಮ್ || ”

“ ಆಕಳತುವು ೧೦ ತೊಲಾ, ನೆಲಗುಳ್ಳದ ಸ್ವರಸ ೧೬೦ ತೊಲಾ, ಆಕ ಳಹಾಲು ೧೬೦ ಶೇರು; ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಸಕ್ಕರೆ, ಶುಂಠಿ, ಜೀವಂತಿ (ಹಾಲೇ) ಜೀರಿಗೆ, ಹೆಟ್ಟು ಮುಟ್ಟಿ, (ಕಳ್ಳಂಗಡಲೆ), ಕಚೂರ, ಬಳ್ಳದುರಕೆ, ಬಿಲ್ವದಚಕ್ಕೆ, ದಾ ಳಂಬುಚಕ್ಕೆ, ತುಲಸಿ, ಕಾಲವರ್ಣೀ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಸಣ್ಣ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಗಜಹಿಷ್ಪಲಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ೧-೧ ತೊಲಾ, ಈ ಕಲ್ಪವನ್ನು ಹಾಕಿ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಘೃತವನ್ನು ಪಾಕಮಾಡುವದು. ಇದು ಕುಮಾರಕಲ್ಯಾಣ ಘೃತವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು. ಇದನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಮಕ್ಕಳ ಸಕಲ ರೋಗ ಗಳು ನಿರ್ಮೂಲವಾಗಿ ಸುಖವಂಟಾಗುವದು. ”

ಅ ಷ್ವ ಮಂ ಗ ಲ ಘೃ ತ .

“ ವಜಾ ಕುಷ್ಠಂ ತಥಾ ಬ್ರಹ್ಮೀ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಕಮಥಾಪಿ ವಾ || ಶಾರಿಜಾ ಸ್ಯಂಧವಂ ಚೈವ ಪಿಪ್ಪಲೀ ನೆಲ್ಲ ಮುಸ್ತಕಮ್ || ನೇ ಧ್ಯಂ ಘೃತಮಿದಂ ಸಿದ್ಧಂ ಪ್ರಾತವ್ಯಂ ಚ ದಿನೇದಿನೇ || ದೃಢಸ್ಥಿ ತಿಃ ಸ್ತಿಸ್ರವೇಧಾ ಕುಮಾರೋ ಬುದ್ಧಿರ್ಮಾಭವೇತ್ || ”

“ ಉತ್ತಮ ಆಕಳತುವು ೧೬೦ ತೊಲಾ, ನೀರು ೬೪೦ ತೊಲಾ, ಕಲ್ಪ ಕ್ಷಾಕಿ ಬಜೆ, ಕೋಷ್ಠ, ಬಂದೆಲಗ, ಬಿಳೀಸಾಸನೆ, ಸೋಗದೆ, ಸ್ಯಂಧವಲ ವಣ, ಹಿವ್ವಲಿ, ನಾಯುವಿಳಂಗ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮಾಂಶ ವಾಗಿ ಚೂರ್ನಿಸಿ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಘೃತವನ್ನು ಪಕ್ವಮಾಡಿ ಈ ಅಷ್ಟಮಂ ಗಲ ಘೃತವನ್ನು ಬಾಲಕರಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಕೂಡಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ—ಮೇಧಾ (ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬುದ್ಧಿ) ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು, ಸ್ವರಣಶಕ್ತಿ ದೃಢವಾಗಿರುವದು. ಆ ಶಿಶುವು ಬುದ್ಧಿ ವಂತನಾಗುವದು. ”

ಲಾಕ್ಷಾ ದಿ ತೈಲ .

“ ಲಾಕ್ಷಾ ರಸ ಸಮಂ ಸಿದ್ಧಂ ತೈಲಮಸ್ತು ಚತುರ್ಗುಣಮ್ ||
 ರಾಸ್ತಾ ಚಂದನ ಕೃಷ್ಣಾಬ್ಧಿ ವಾಜಿಗಂಧಾ ನಿಶಾ ಯುಗೈಃ || ಕ
 ತಾಹ್ವಾ ದಾರು ಯವ್ಯಾಹ್ವ ಮೂರ್ವಾ ತಿಕ್ತ ಹರೇಣುಭಿಃ ||
 ಬಾಲಾನಾಂ ಜ್ವರ ರಕ್ಷೋಘ್ನ ಮಘ್ನಂಗಾದ್ವಲವರ್ಣಕೃತ್ || ”

“ ತಿಲತೈಲ ೧೬೦ ತೊಲಾ, ಅರಗಿನ ಕಷಾಯ ೧೬೦ ತೊಲಾ, ಮೊಸರಿನ ಕೆನೆ ೪೫೦ ತೊಲಾ; ಇನ್ನು—ರಾಸ್ತಾ, ಕೆಂಪು ಚಂದನ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಅರಿಶಿನ, ಮರದರಿಶಿನ, ಸೋಪು, ದೇವದಾರು, ಜೇವ್ವುಮಧು, ಮೂರ್ವಾ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ರೇಣುಕಾ ಇವು ೨-೨ ತೊಲಾ, ಈ ಎಲ್ಲದರ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಹಾಕಿ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಪಾಕಮಾಡಿದ ತೈಲವನ್ನು ಶಿಶುವಿಗೆ ಅಭ್ಯಂಗನ ಮಾಡಿಸುವದರಿಂದ ಜ್ವರಾದಿ ರೋಗಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು. ಹಾಗೆಯೇ ಬಲವೂ, ವರ್ಣವೂ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವವು. ”

ಶೋಧ ಹ ರ ಲೇ ಪ .

“ ಮುಸ್ತಾ ಕೂಷ್ಮಾಂಡ ಬೀಜಾನಿ ಭದ್ರದಾರು ಕಲಿಂಗಕಾ ||
 ಪಿಷ್ಪಾ ತೋಯೇನ ಸಂಲಿಂಪೇದಯಂ ಶೋಧ ಹರಶ್ಚಿಶೋಃ || ”

“ ತುಂಗಮುಸ್ತೆ, ಬೂದಗುಂಬಳಕಾಯಿಬೀಜ, ದೇವದಾರು, ಇಂದ್ರಜವೆ ಇವನ್ನು ಏಕತ್ರಮಾಡಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಲೇಪಿಸುವದರಿಂದ ಬಾಲಕರ ಶೋಭೆ ನಾಶನವಹುದು. ”

“ ದಂತಪಾಲಿಂ ತು ಮಧುನಾ ಚೂರ್ಣೇನ ಪ್ರತಿಸಾರಯೇತ್ ||
 ಧಾತಕೇಂ ಪಿಪ್ಪಲಿಂ ಚೈವ ಧಾತ್ರೀಫಲರಸೇನ ವಾ || ದಂತೋ
 ಶ್ಛಾನ ಭವಾ ರೋಗಾಃ ಪೀಡಯಂತಿ ನ ಬಾಲಕಮ್ || ”

“ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಲ್ಲು ಹುಟ್ಟುವಾಗ ರೋಗಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆಯಷ್ಟೆ ? ಅವಕ್ಕೆ—ಧಾತಕೇಕುಸುಮ ಮತ್ತು ಹಿಪ್ಪಲಿ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಬೇನಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ, ಅಥವಾ ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟನ್ನು ಅದರ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರದು ಅದನ್ನೂ ಹಲ್ಲು ಹುಟ್ಟುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜುವದರಿಂದ ಆ ರೋಗವು ಶಮನವಹುದು. ”

ಮೂತ್ರಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಲೇಹ.

“ ಕಣಾಪಣ ಸಿತಾ ಕ್ಷುದ್ರ ಸೂಕ್ಷ್ಮೈಶ್ಚಾ ಸ್ತಂಧವೈಃ ಕೃತಃ ||
 ಮೂತ್ರಗ್ರಹೇ ಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಂ ಶಿಶೂನಾಂ ಲೇಹ ಉತ್ತಮಃ || ”

“ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೊಣಸು, ಸಕ್ಕರೆ, ಸಣ್ಣಯಾಲಕ್ಕಿ, ಸ್ತಂಧವಲವಣ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮತುಲಕವಾಗಿ ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಬೇನಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ನೆಕ್ಕಿಸಲು ಬಾಲಕರ ಮೂತ್ರಕಟ್ಟು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ”

“ ಮೋಕ್ಷಂ ಚ ಶೃಂಗಂ ಚ ಮನಕ್ವಿಲಾಂಚ |

ಕರಂಜಬೀಜಂ ಚ ಸುಹಿಷ್ಣುಮೇತತ್ ||

ಕಂದ್ವರ್ಧಿತಾನಾನುಥ ವರ್ತ್ಮನಾಂ ತು |

ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಶಿತಾನಾಂ ನಯನೇ ವಿದಧ್ಯಾತ್ || ”

“ ತ್ರಿಕಟುಕ, ಶೃಂಗ, ಮಣಿಶಿಲೆ, ಹೊಂಗೆಬೀಜ ಇವುಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಗೂಡಿ ಅರದು ನೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಂಜನವಿಡುವದರಿಂದ ನೇತ್ರದ ಕಡತವೂ, ಅರ್ಧಿತ, ರೆವೈಯುದುರುವಿಕೆ ಇವು ನಿರ್ಮೂಲವಾಗುವವು. ”

ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಶೀಯಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾತ್ರ.

ದ್ರಾಕ್ಷಿಹಣ್ಣು ೫ ಪಲ, ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆ ೫ ಪಲ, ಶುಂಠಿ ೧ ವರಾತೂಕ, ಓಮ ೧ ವರಾತೂಕ, ಮೆಣಸು ೧ ವರಾತೂಕ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ ೫ ಪಲ, ಶುದ್ಧ ಜಾಸೂಳ ೫ ಪಲ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ೨ ಪಲ ಆಕಳತುಪ್ಪದಿಂದ ಅರದು, ಜೇನುತುಪ್ಪ ೩ ಪಲವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ೪ ರೂವ ಮರ್ದಿಸಿ ಜಾಡಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಡುವದು. ಎಳೇಮುಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಂದು ಕಾಸುತೂಕ ಔಷಧವನ್ನು ಅಕ್ಕಿಯ ರೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ತಿನ್ನಿಸುವದು, ಭೇದಿಯಾಗುವದು. ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಮೂರುಕಾಸು ತೂಕ ಕೊಡಬಹುದು. ಇಚ್ಛಾ ಪಥ್ಯವು.

ಶಿಶುಗಳ ಮಂದಮಾತ್ರ.

ಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮೆಣಸು, ಓಮ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಇಂಗು ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿದ್ದು, ಬೆಟ್ಟುಪ್ಪು, ಆಮೆಯಚಿಪ್ಪು, ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿದ ಜಾಸೂಳ ಇವು ದಿನಸು ೧ಕ್ಕೆ ೧-೧ ತೊಲೆಯಂತೆ ತಂದು ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಗರುಗದಸೊಪ್ಪಿನರಸದ ಮೇಣದಂತೆ ಅರದು ಗುಲಗಂಜಿಯಂತೆ ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಬಣಗಿಸಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವದು. ಅಗಸೆಯಸೊಪ್ಪಿನರಸವನ್ನು ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಳಿಗೆ ಅರ್ಧಮಾತ್ರ ಅಥವಾ ೧ ಮಾತ್ರ, ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ೧ ಮಾತ್ರ ಅಥವಾ ೧೧ ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಭೇದಿಯಾಗುವದು. ಇದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯ, ಹುಳಿದೇಗು, ಜ್ವರ ಇವು ನಿವರ್ತಿಸುವವು. ೨ ಸಲ ಮಲವಿಸರ್ಜನೆಯಾಗುವದು. ಹುಳಿಯನ್ನು ಆ ದಿನ ಬಿಡಬೇಕು. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಆಮೆಯಚಿಪ್ಪನ್ನು ಸರಗಪರಸದಲ್ಲಿ ಬಂದು ದಿನ ನೆನೆಹಾಕಿದರೆ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವದು. ಅನಂತರ ಔಷಧಕ್ಕೆ ಶೇರಿಸಬೇಕು.

ಸನ್ನಿಪಾತಹರ ಮಾತ್ರಗಳು.

ದಾಲಚಿನ್ನಿ ೩೧ ವರಾತೂಕ, ಯಾಲಕ್ಕಿ ೩೧ ವರಾತೂಕ, ಶುಂಠಿ ೫ ವರಾತೂಕ, ರಸಕರ್ಪೂರ ಶುದ್ಧವಾದದ್ದು ೩೧ ವರಾತೂಕ, ಶುದ್ಧ ಇಂಗ

ಲೀಕ ೨|| ವರಾತೂಕ, ಶುದ್ಧ ಜಾಮಾಳ ೨|| ವರಾತೂಕ, ಇವನ್ನು ಸಣ್ಣಗೆ
ಚೂರ್ನಿಸಿ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಬಿಶಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೋಣದಂತೆ ಅರದು ಮೋಶಿನಪ್ರಮಾಣ
ಮಾತ್ರವೂಡಿ, ನೆರಳಲ್ಲಿ ಬಣಗಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದು. ಶುಂಠಿ ಕಷಾಯ, ಮೊ
ಲೆಹಾಲು, ಜೇನುತುಪ್ಪ ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಯಾವದರಲ್ಲಾದರೂ ಒಂದು
ಮಾತ್ರ ಅಥವಾ ೨ ಮಾತ್ರ ದೇಹಪ್ರಕೃತಿಯರಿತು ಕೊಡುವದು. ಇಚ್ಛಾ
ಘೃತ, ಶೀತವದಾರ್ಥ ವರ್ಜ್ಯವು.

ಭೈರವಿ ಮಾತ್ರ .

ಶುಂಠಿ, ಮೊಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಹವಳಸರ ಗಂಧಕ, ಬೆಳಗಾರ, ಶುದ್ಧ
ಇಂಗಲೀಕ, ಶುದ್ಧ ವತ್ಸನಾಭಿ ಇವು ತಲಾ ೧-೧ ವರಾತೂಕದಂತೆ ಶೇರಿಸಿ,
ಮೊದಲು ಇಂಗಲೀಕವನ್ನು ಕರೀವಿಳ್ಳದೆಲೆಯರಸದಲ್ಲಿ ೪ ದಿನ ನೆನೇ ಇಟ್ಟು
ದ್ದು ಆಮೇಲೆ ಆದೇ ರಸದಲ್ಲಿ ೧೦ ನಿಮಿಷದವರೆಗೆ ಚುರುಕು ಕೊಡುವದು.
ವತ್ಸನಾಭಿಯನ್ನು ಹಸುವಿನ ಗಂಜಲದಲ್ಲಿ ೪ ದಿನ ನೆನೆಯಿಕ್ಕಿ ಆಮೇಲೆ ನೀರಿ
ನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆದು ಮೇಲಿನ ಶಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ಬಾದು ಚೂರಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಾ
ವಾಗಿ ತೆಗೆಯಬೇಕು. ಅನಂತರ ಇದನ್ನು ಸಣ್ಣಗೆ ತುಂಡುಮಾಡಿ ಬಣಗಿಸ
ಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನುಣ್ಣಗೆ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ, ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ
ಕೊಂಡು ೧೫೦ ನಿಂಬೇಹಣ್ಣಿನಹುಳ ಇಮರುನವರಿಗೆ ಅರದರದು ಸೂರ್ಯಪು
ಟದಿಂದಾರಿಸುತ್ತಾ ಆರಿಯುವದು. ಅನಂತರ ಮೋಶಿನಕಾಳುಪ್ರಮಾಣ ಮಾ
ತ್ರವೂಡಿ, ಮೋಶಿನಕಾಳು ಚೂರ್ಣವಾಗಲೀ, ವಿಳ್ಳೆಯದೆಲೆರಸದಲ್ಲಾಗಲೀ
೧ ಮಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾಹಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವದು. ಕಂಠನೋವು,
ತಲೆನೋವು, ಸನ್ನಿ, ಜ್ವರ, ಪಿತ್ತಜ್ವರ, ವಾತಜ್ವರ, ಶೀತಜ್ವರ ಇವು ನಿವೃ
ತ್ತಿ ಯಾಗುವವು. ಇದುಹೊರ್ತು ಮೋಲೇಹಾಲು, ತುಳಸೀಸೊಪ್ಪಿನರಸ,
ವಿಷ್ಣು ಕ್ರಾಂತಿರಸ, ಆಡುಸೋಗೆರಸ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ದೇಹಧರ್ಮ
ವರಿತು ಕೊಡುವದು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅಂಜನಹಾಕುವದರಿಂದ ಶೀತಜ್ವರ, ಸನ್ನಿ
ಸಹ ನಿವೃತ್ತಿ ಯಾಗುವವು.

ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕೇಸರಿಮಾತ್ರ .

ಕೇಸರಿ, ಅಳಲೇಕಾಯಿ, ಮೊಣಸು, ದೇವದಾರು, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಶ್ರೀಗಂ
ಧಜಕ್ಕಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ನಲ್ಲಿಕಚೆಟ್ಟು, ಲವಂಗ, ಗೋರೋಜನ, ಶುಂಠಿ, ತಾರ
ಕಾಯಿ, ಜಾಕಾಯಿ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಸರಿ, ಗೋರೋ
ಜನ ೧-೧ ಪಲ, ಉಳಿದವು ತಲಾ ಅರ್ಧಅರ್ಧ ಪಲ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನುಣ್ಣಗೆ
ಚೂರ್ನಿಸಿ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ನಿಂಬೇಹುಳದಲ್ಲಿ ೬ ರೂಮು ಮರ್ದಿಸಿ, ಹೆಚ್ಚಿ
ತುಂಡೀರಸದಲ್ಲಿ, ಸೆಲಗುಳ್ಳದರಸದಲ್ಲಿ ಸಹಾ ೨-೨ ರೂಮು ಮರ್ದಿಸಿ ಹೆಸರು

ಬೇಳೆಯಂತೆ ಸಣ್ಣಗೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿಡುವರು. ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಮೊಲೆಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರದು ಬೇಸುತುವು ಬೆರಸಿ ಕೊಡುವದು. ಶೀತಜ್ವರಹರ.

ಗೋರೋಜನ ಮಾತ್ರ .

ಗೋರೋಜನ, ಜಾವತ್ರಿ, ಕರೀಬೇರಿಗೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಬೇಷ್ಪ ಮಧು, ಸೊಗದೆಬೇರು, ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ, ಓವು, ಕೋಷ್ಠ, ಮೆಣಸು, ಜಾಕಾಯಿ, ಲವಂಗ, ಆಕಲಕರೆ; ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗೋರೋಜನಮಾತ್ರ ಕಾಲುಪಲ ಉಳಿದವು ೧| ಪಲದಂತೆ ಚೂರ್ನಿಸಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತಮಾಡಿ, ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕಾಚೇ ಸೊಪ್ಪಿನರಸದಲ್ಲಿ ೧ ರೂಪ ಮರ್ದಿಸಿ ಹೆಸರುಕಾಳಿನಂತೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿ, ಬೇಸುತುವುದಲ್ಲಿ ೧ ಮಾತ್ರ ಕೊಡಲು ಜ್ವರ, ಛೇದ, ಇಚ್ಛಾ ಪಥ್ಯ.

ಕಸ್ತೂರಿ ಮಾತ್ರ .

ಕಸ್ತೂರಿ, ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ, ಮೆಣಸು, ಜಾವತ್ರಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಗೋರೋಜನ, ಬಾಲಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕೇಸರಿ, ಜಾಕಾಯಿ, ಲವಂಗ ಎಲ್ಲಾ ಪರಹಾತೂಕ, ಲವಂಗದ ಕಸಾಯದಲ್ಲಿ ಕಾಡಿಗೆಯಂತೆ ಅರದು ಹೆಸರುಕಾಳಿನಂತೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿ, ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿಡುವದು. ಮೊಲೆಹಾಲಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಜ್ವರದೋಷಗಳು ನಾಶನವಾಗುವವು.

ಬಾಲಸಂಜೀವನಿ ಮಾತ್ರ .

ಗೋರೋಜನ, ಬೆಳಗಾರ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಶುದ್ಧಜಾಪಾಳ, ಸಮತೂಕ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ಮೊಲೆಹಾಲಲ್ಲಿ ಮೇಣದಂತೆ ಅರದು ಸಾನವೆಯಂತೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿ, ೧ ಮಾತ್ರ ಅನುಪಾನದಿಂದ ಕೊಡಲು ಸಕಲ ಜ್ವರ, ಮಂದ ಸಹ ಹರವಾಗುವದು. ಇಚ್ಛಾ ಪಥ್ಯ.

ಮೇಹಹರಯಣ್ಣ .

ಕಾಚೇಸೊಪ್ಪು, ತುಲಸೀಸೊಪ್ಪು, ತುತ್ತಿಸೊಪ್ಪು, ಸಾಂಬ್ರಾಣಿ ಯಲೆ, ಬಿಲ್ವದಪತ್ರಿ, ಬಂದೆಲಗ, ಗರಗ, ಹೊಂಗೆಸೊಪ್ಪು, ಬಿಳೀ ಉಪ್ಪಿ ಯಲೆ ಇವೆಲ್ಲ ಸಮತೂಕವಾಗಿ ರಸತೆದದ್ದು ೧-೧ ಕೇರು. ಚೆಟ್ಟಹರಳು ಯಣ್ಣೆ ೧ ಕೇರು ಬಂದಾಗಿ ಕೇರಿಸಿ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಪಾಕಮಾಡುತ್ತಾ— ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಸಣ್ಣ ರಾಶ್ತ್ರಿ, ಓವು; ಬಜೆ, ಕಸ್ತೂರಿ ಅರಿಶಿನ ಇವು ೧-೧ ತೊಲಾ, ಜಾಕಾಯಿ ಅರ್ಧತೊಲಾ ಚೂರ್ನಿಸಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತಮಾಡಿ ಮೇಲಿನ ತೈಲ ಪಾಕವಾಗುವಾಗ ಈ ಕಲ್ಮವನ್ನು ಹಾಕಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಇಳಿಸಿಕೊಂಡ ತೈಲವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ೧ ಉದ್ದರಣೆ, ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಅರ್ಧತೊಲಾದಂತೆ ಕೊಡಲು ೩ ದಿನಕ್ಕೆ ಮೇಹಚಟ್ಟಿ ಮೊದಲಾದ ಉಪ್ಪು ಕಾರಕ ವ್ಯಾಧಿಗಳು ಹರವಾಗುವವು. ಇಚ್ಛಾ ಪಥ್ಯ.

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಂದದ ಯಣ್ಣೆ.

ಜಾಟ್ಟುವೇ (ಕುರುಟಗ) ಸೊಪ್ಪುರಸ ೩೧ ಪಲ, ಚಿಟ್ಟಹರಳಣ್ಣೆ ೩೧ ಪಲ, ಇವೆರಡನ್ನೂ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಪಕ್ವಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ರಸಕರ್ಪೂರ ಶುದ್ಧಿಯಾದದ್ದು, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ದಾಲಚಿನ್ನಿ, ಕುಂಠಿ ಇವು ತಲಾ ೧-೧ ತೊಲಾ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ ಅರ್ಧತೊಲಾ ಜೊರ್ನಿಸಿ, ಆ ಯಣ್ಣೆ ಪಕ್ವವಾಗುವಾಗ ಕೂಡಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊತ್ತಿಗೆ ೧ ಉದ್ದ ರಣೆಯಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಉಪ್ಪಿಲ್ಲದ ಪಫ್ಯದಿಂದಿಸುವದು; ಶಿಶುವಿನ ತಾಯಿಯೂ ಪಫ್ಯದಿಂದಿರಬೇಕು. ಮಂದನಾಶವದು.

ಯಳವಿನ ಯಣ್ಣೆ.

ಗೋರಂಟೆಯಸೊಪ್ಪಿನರಸ, ಬಿಳಿಉಪ್ಪಿಸೊಪ್ಪಿನ, ತುಲಸೀಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ, ಲಕ್ಕೀಸೊಪ್ಪಿನರಸ, ಜಾಟ್ಟುವೆ (ಕುರುಟಗ) ಸೊಪ್ಪಿನರಸ, ನಾಯಿತೊಳಸಿಯಲೆಯರಸ ಇವು ತಲಾ ಅರ್ಧಅರ್ಧಶೇರು, ಚಿಟ್ಟಹರಳಣ್ಣೆ ೧ ಶೇರು— ಬೆಳಗಾರ, ಓಮ, ಪೆಟ್ಟುಪ್ಪು, ಬಜೆ, ಸಣ್ಣರಾಶ್ತ್ರಿ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಕರೀಜೇರಿಗೆ, ಇವೆಲ್ಲಾ ೧-೧ ತೊಲಾ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಜೊರ್ನಿಸಿ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತ ಮಾಡಿ ಮೇಲಿನ ರಸಗಳು ಯಣ್ಣೆಯನ್ನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಪಾಕಮಾಡುತ್ತಾ ಈ ಕಲ್ಪವನ್ನೂ ಶೇರಿಸಿ ತೈಲವನಿಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಂದು ಉದ್ದ ರಣೆಯಷ್ಟು ಕೊಡುವದು. ಇಚ್ಛಾಪಫ್ಯ. ಯಳವು, ಶೀತ, ಅಳ್ಳಹೊಡಕೊಳ್ಳುವದು ಮುಂತಾದ ಯಳೇಮಕ್ಕಳ ಸಕಲರೋಗಹರ.

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರಿಸಿದ ಮಂದವಿಕಾರಕ್ಕೆ.

ಶುದ್ಧ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಗಂಧಕ ಕಾಲುಪರಾತೂಕ, ಶುದ್ಧ ಪಾದರಸ ಕಾಲು ಪರಾತೂಕ, ಬೆಳಗಾರ ಕಾಲುಪರಾತೂಕ, ಶುದ್ಧ ಜಾಪಾಳ ೧ ಪರಾತೂಕ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಫಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರದು ಹೆಸರುಕಾಳಷ್ಟು ಮಾತ್ರಮಾಡಿ, ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿಡುವದು. ೧ ಮಾತ್ರೆ ನೀರಿನಲ್ಲರದು ಕೊಡುವದು. ಬಾಲಕರ ಶೀತ ವಿಕಾರದ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನೂ ಹರಿಸುವದು. ಭೇದಿಯಾಗುವದು. ಉಬ್ಬುವಾತ, ಹೊಟ್ಟೆಯ ಇತರ ವಿಕಾರಗಳೂ ಹರವಾಗುವವು.

ಬಾಲಭೇದಿಮಾತ್ರೆ.

ಮೆಣಸು ೫ ಪರಾತೂಕ, ಜಾಪಾಳ ಶುದ್ಧಿಯಾದದ್ದು ೫ ಪರಾತೂಕ, ಕುಂಠಿ, ಓಮ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಆಮೆಯಚಿಪ್ಪು ಶುದ್ಧಿಯಾದದ್ದು, ಕೋವ್ವೆ ಇವು ೧-೧ ಪರಾತೂಕ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನುಣ್ಣಿಗೆ ಜೊರ್ನಿಸಿ, ಪಿಲ್ಲದಲ್ಲಿ ನೀಬೇಹುಳ್ಳಲಿ ಅರದು ಮೆಣಸಿನಂತೆ ಮಾತ್ರಮಾಡಿಡುವದು. ೧ ಮಾತ್ರೆ

ಯನ್ನು ಮೊಲೆಹಾಲಲ್ಲಿ ಅರದು ಕುಡಿಸಲು ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಸುಖವಾಗಿ ಭೇದಿಯ ಹುದು. ಸನ್ನಿ, ಜ್ವರ, ಶೀತಜ್ವರ ನಾಶನವಹುದು. ಭೇದಿ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಮೊಲೆಹಾಲನ್ನು ಕಲಸಿ ಕುಡಿಸಿದರೆ ನಿಲ್ಲುವದು.

ಗೋರೋಜನ ಗುಳಿಗೆ.

ಗೋರೋಜನ, ಕೇಸರಿ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ, ರಸಶಿಂಧೂರ ಶುದ್ಧವಾದದ್ದು, ಶುದ್ಧವಾದ ಅಭ್ರಕಭಸ್ಮ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಕೋಷ್ಠ, ಲವಂಗ, ಅಕ್ಕಿ ಕರೆ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮವಾಗಿ ಶೇರಿಸಿ ಭಸ್ಮಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರ ಹಾಕಿ ಶ್ರೀಗಂಧದ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ೪ ರ್ಭಾವ ಮಾಡಿಸುವದು, ಲವಂಗದ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ೨ ರ್ಭಾವ ಅರಿಯುವದು. ಗುಲಗಂಜಪ್ರಮಾಣ ಮಾತ್ರಮಾಡಿ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಬಣಗಿಸಿ ತಾಂಬ್ರದ ಭರಣಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವದು. ಮೊಲೆಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ೧ ಮಾತ್ರ ಅರದು ಕುಡಿಸಲು ಶ್ಲೇಷ್ಮ, ಶೀತವಿಕಾರ, ಜ್ವರ, ಕೆಮ್ಮು, ಶ್ವಾಸ, ವಾತಜ್ವರ, ಸನ್ನಿ, ಇವು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ಎಳೇಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅರ್ಧಮಾತ್ರ ಕೊಡುವದು.

ಇಂಗುಲಿಕ ಮಾತ್ರ.

ಇಂಗುಲಿಕ ಶುದ್ಧಮಾಡಿದ್ದು ೨ ತೊಲಾ, ಇದನ್ನು ಮೊಲೆಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ೪ ರ್ಭಾವ ಅರದು ಹೆಸರುಕಾಳಷ್ಟು ಮಾತ್ರಮಾಡಿ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಬಣಗಿಸಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವದು. ಮೊಲೆಹಾಲಿನ ಅನುಪಾನದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿ, ಶೀತಜ್ವರ, ಶೀತವಿಕಾರ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಪ್ರಕೋಪ ಇವು ಹರವಾಗುವವು. ಆಡುಸೋಗೇಸೊಪ್ಪಿನರಸದಲ್ಲಿ ಮಂದಜ್ವರಹರ, ಲಕ್ಕಿಲಿಸೊಪ್ಪಿನರಸದಲ್ಲಿ ವಾತಜ್ವರಹರ, ಕುಪ್ಪಿಸೊಪ್ಪಿನರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರಹರ, ಮಲಜಲ ಕಟ್ಟಿದರೆ ಅಳಲೇಕಾಯಿಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ೧ ಮಾತ್ರ ಅರದು ಕುಡಿಸುವದು. ಉಪ್ಪು, ಹುಳಿ ವರ್ಜ್ಯ.

ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ ಮಾತ್ರ.

ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಜಾಕಾಯಿ, ಇವೆಲ್ಲಾ ದರ ಸಮತೂಕ ಶುದ್ಧಜಾಪಾಳ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಲೋಳಿಸರದತಿರಳಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರದು ಉದಿನಂತೆ ಮಾತ್ರಮಾಡಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ೪ ಚೆಟಕಿ ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ೧ ಮಾತ್ರ ಜೊರಿಸಿ ಶೇರಿಸಿಕೊಡುವದು. ೪-೫ ಭೇದಿಯಾಗಿ ಜ್ವರಹರವಹುದು. ಇಂಥಾ ವಧ್ಯ. ಎಳೇಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅರ್ಧಮಾತ್ರ ಮಾತ್ರ ಕೊಡುವದು.

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅದ್ಭುತ ಕರ್ಪೂರಮಾತ್ರ.

ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ ೨೧ ತೊಲಾ, ಪೆಟ್ಟುಪ್ಪು ೧ ತೊಲಾ, ಜಾಕಾಯಿ ೧ ತೊಲಾ, ಗ್ರಂಥಿಕತಗರ ೧ ತೊಲಾ, ಲವಂಗ ೧೧ ತೊಲಾ, ಜಾಪತ್ರಿ ೧

ತೊಲಾ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನುಣ್ಣಿಗೆ ಕುಟ್ಟಿ ಖಲ್ವದಲ್ಲಿ ನಿಂಬೆಹುಳಿಯಲ್ಲಿ ೧ ರೂವಾ ಅರದು ಉದ್ದಿನಪ್ರಮಾಣ ಮಾತ್ರವೂ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಬಣಗಿಸುವದು. ಹಶೀಕುಂಠಿಯನ್ನು ನುಣ್ಣಿಗೆ ಗರದದ್ದು ೧ ಗಜ್ಜೆಗದಷ್ಟರಲ್ಲಿ ೧ ಮಾತ್ರೆಯನ್ನು ಪುಡಿಮಾಡಿಟ್ಟು ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ತಿನ್ನಿಸುವದು. ಹಾಗೆಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಬಹುದು. ಸಕಲ ಜ್ವರಹರ, ಇಚ್ಛಾಪಹ್ಯ.

ಅಗ್ನಿ ಮಾಂಧ್ಯ ಹರ ಗುಟಿಕೆ.

ರಸಕರ್ಪೂರ ಶುದ್ಧಿಯಾದದ್ದು ಅರ್ಧತೊಲೆ, ಯಾಲಕ್ಕಿ ಕಾಲುತೊಲೆ, ಜೀರಿಗೆ ಕಾಲುತೊಲೆ, ಅತಿಬಿಣ್ಣೆ ಕಾಲುತೊಲೆ, ಒವಂಗ ಕಾಲುತೊಲೆ, ಬಣ್ಣೆ ಕಾಲುತೊಲೆ, ಮಾಜುಫಲ ಕಾಲುತೊಲೆ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನುಣ್ಣಿಗೆ ಗರದು ವಿಷ್ಣು ಕ್ರಾಂತಸಮೂಲರಸದಲ್ಲಿ ೧ ರೂವಾ ಮದಿಸಿ ಕೊತ್ತುಂಬರಿಬೀಜದಂತೆ ಮಾತ್ರವೂ, ನೆರಳಲ್ಲಿ ಬಣಗಿಸುವದು. ಲಾಮುಚ, ಶುಂಠಿ, ಬಜೆ, ಮೆಂತಯ, ಓಮ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ೧ ಮಾತ್ರೆಯನ್ನರದು ಕುಡಿಸಿದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಸಕಲ ಶೀತ ಮಂದಹರ, ಇಚ್ಛಾಪಹ್ಯ.

ಮಕ್ಕಳ ಯಕವುರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

ಜಿಲ್ಲದಖೀಜ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು. ಇದು ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕಳ ದೊರಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರಮೇಲ್ಗಡೆ ಬಂದು ಹುಳಿಯಾದ ಹಣ್ಣಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ೨ ಕೇರಿನಷ್ಟು ತಂದು ವರಳಲ್ಲಿ ವನಿಕೆಯಿಂದ ಇಡಿದರೆ ಗೊಜ್ಜಿನಂತೆ ಬರುವ ರಸವನ್ನು ಬಂದು ಭಲೋ ಕುಭ್ರವಾದ ಮುಖಮಲೆಬಟ್ಟೆಗೆ ೨ ಆವರ್ತಿ ೨ ಕಡೆಗೂ ಲೇಪಿಸಿ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಬಣಗಿಸಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವದು. ಯಕವು ಬಂದಾಗ ಈ ಬಟ್ಟೆಯ ೧೧ ಅಂಗುಲ ಅಗಲ ೨ ಅಂಗುಲ ಉದ್ದವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಮೊಲೇಹಾಲು ಅಥವಾ ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ಆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಿವಿಚಿ ರಸವೆಲ್ಲಾ ಹಾಲಿಗೆ ಅಥವಾ ನೀರಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟು, ಬಟ್ಟೆ ಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲುವವರಿಗೂ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಬಳಲೆಯಿಂದ ಕುಡಿಸಿದರೆ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ೧೦ ನಿಮಿಷದೊಳಗಾಗಿ ೨ ಸಲ ವಾಂತಿ ಮತ್ತು ಭೇದಿಯಾಗಿ ಸುಖವಾಗುವದು. ಅನುಭವಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು.

ಇಂತು ಶಿಶುರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯೆಂಬ ಹದಿನೆಂಟನೇ ಆಶಯವು.

ಇತಿ ತೃತೀಯಭಾಗ ಸಮಾಪ್ತಃ.

ಸಮಾಪ್ತಶ್ಚಾಯಂ ಗ್ರಂಥಃ.

ಕುಂತೀಕುಮಾರ ಭೇದೀಯಣ್ಣ.

ನಮ್ಮ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ “ ಕುಂತೀಕುಮಾರ ಭೇದೀಯಣ್ಣ ” ಯು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಮಕ್ಕಳ—ಯಾವುದೇ, ಶೇಷವು, ಅಗ್ನಿ ಮಾಂದ್ಯ, ನೆಗಡಿ, ಶೀತ, ಕೆಮ್ಮು, ಮಾದಕಟ್ಟು, ಮಲವಿಕಾರ, ಜ್ವರ, ಶೀತಜ್ವರ, ಅಜೀರ್ಣ, ವಾಕರಿಕೆ, ವಾಂತಿ, ಅನ್ನದ್ವೇಷ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಾ ರೋಗಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡಿ—ಕಾಂತಿ, ಬಲ, ಉಲ್ಲಾಸ, ಉತ್ಸಾಹ, ಆರೋಗ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಹೊಸ ಜೈತನ್ಯವನ್ನೇ ಕೊಡುವದು.

ಇದರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯಾವ ಉಪರೋಗವೂ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ ವೆಂಬುದನ್ನೂ, ಈ ನಾಡಿನ ಪ್ರತಿ ರೈತನ ಮನೆಯವರೂ ತಿಳಿದಿರುವರಲ್ಲದೆ, ಇದೇ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಮಕ್ಕಳಬಗ್ಗೆ ಭೂಲೋಕದ ಅಮೃತವೆಂದೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ದೈಂಬುದನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿರುವರು.

ಈ ಕುಂತೀಕುಮಾರ ಭೇದೀಯಣ್ಣ ಯನ್ನು ಆಬಾಲವೃದ್ಧರಾದಿ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರೂ ಸೇವಿಸಬಹುದು. ವಯಸ್ಸರಾದ ಜನರಿಗೂ ಭೇದೀಯವಾಡಿಸು ವದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಎಲ್ಲಾ ಜಾಡ್ಯಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುತ್ತಾ ಬರುವದಲ್ಲದೆ, ಮುಂದಾದರೂ ಬೇರೆ ವಿಧವಾದ ಯಾವ ಉಪರೋಗವೂ ಹುಟ್ಟದಂತೆ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ಈ ಯಣ್ಣು “ ಸುಖಭೇದಿ ” ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಇದರ ಸೇವನೆಯಿಂದ—ಗರ್ಭಯಟ್ಟು, ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರ, ಪಿತ್ತ ಜಾಡ್ಯ, ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರುಸುರಿಯುವಿಕೆ, ಅರುಚಿ, ವಾಕರಿಕೆ, ವಾಂತಿಯಾಗುವಿಕೆ, ವಾಯುನೋವುಗಳು, ಅಜೀರ್ಣ, ಜ್ವರ, ಮಲಬದ್ಧ, ಹೊಟ್ಟೆಕೂಲೆ, ಕ್ರಿಮಿವಿಕಾರ, ಹುಳತೇಗು ಮುಂತಾದ ಉದರಕೋಶದ ಸಕಲ ರೋಗಗಳೂ ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗುವವಲ್ಲದೆ, ಈ ರೋಗಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಬೇರೇ ಔಷಧ ಸೇವನೆಯ ಅಗತ್ಯ ಬೀಳುವದಿಲ್ಲ. ಕ್ರಯ ಶೀಸೆ ೧ಕ್ಕೆ ೪ ಆಣೆ.

ಭೇದಿ ಸುತ್ತುಕಾರ ಮತ್ತು ಭೇದಿಯಿಲ್ಲದ ಸುತ್ತುಕಾರ.

ಇವು ತಾಯಿಯ ಹಾಲಿನಂತೆ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಮಕ್ಕಳ ಫೋಷಿತತಕ್ಕವು. ಇದರಿಂದ ಜ್ವರ, ಕೆಮ್ಮು, ನೆಗಡಿ, ಮಂದ, ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರ ಮುಂತಾದ ರೋಗಗಳು ಗುಣವಾಗುವವು. ಭೇದಿ ಸುತ್ತುಕಾರ ಡಬ್ಬಿ ೧ಕ್ಕೆ ೪ ಆಣೆ.

ಭೇದಿಯಿಲ್ಲದ ಸುತ್ತುಕಾರ ಡಬ್ಬಿ ೧ಕ್ಕೆ ೬ ಆಣೆ.

ನಮ್ಮ ವಿಳಾಸ:— ಅಂಗೋಲ ಭಾದ್ರೀ ವೈದ್ಯಶಾಲಾ,

೪೯೧, ಹಲಸೂರುಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಭಂಡವಾಳದಲ್ಲಿಯೇ ಐಶ್ವರ್ಯವಂತರಾಗುವ ಉಪಾಯ.

ಸ ಚಿ ತ್ರ

ಕಲಾತರಂಗ.

ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು, ಕೆಂಪು, ಊದಾ, ನೀಲಿ ಇಂಕಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಕ್ರಮ, ಬೆಂಕಿಕಡ್ಡಿ, ಪೆನ್ಸಿಲು, ಕಲ್ಲು, ಕ್ಷರೆ, ಮಂಜಿನಗಡ್ಡೆ, ಮೇಣದಬತ್ತಿ, ತರಹೇವಾರಿ ಸಾಬೂನು, ಪನ್ನೀರು, ಅತ್ತರು, ತಾಂಬೂಲವಿನೋದಮಾತ್ರ, ಪರಿಮಳ ಸ್ನಾನಜೋಣ, ಮಲ್ಲಿಗೆಯಣ್ಣೆ, ಸಂಪಿಗೆಯಣ್ಣೆ, ರಬ್ಬರು ಸ್ನಾನಪು, ಬೆಳಕಲಾಯಿ, ಮರದ ಸಾಮಾನುಗಳ ವಾರ್ಷಿಕ, ಸೆಂಟ್ ಪಾಡರು, ದಂತ ಮಂಜನ, ಮೊಡರುಮಾಡುವ ಕಪ್ಪು, ನೀಲಿ, ಕೆಂಪು ಅರಗು ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಕ್ರಮ, ಜಂಜರಾಬೀರ, ಲೆಮನೆಡ್, ಕಾಪಿ ಇಂಕಿಪೇಪರ್, ಸ್ಟೆಲ್ಲಿಂಗ್‌ಸಾಲ್ವು, ವಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಹಾಕುವರೀತಿ, ಮರ ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಹುಳುಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವರೀತಿ, ಪದಿಂದ ಪ್ರತಿಭಾಯಾ ತೆಗೆಯುವರೀತಿ, ಬೆಳ್ಳಿ ಭಂಗಾರಗಳ ಕಲಾಬತ್ತಿನ ಕೊಳೆ ತೆಗೆಯುವದು, ಬಟ್ಟೆ ಅಥವಾ ನೂಲುಗಳಿಗೆ ಶೀಮೆಯ ಬಣ್ಣ ಹಾಕುವುದು, ಬಡೆದ ಪಿಂಗಾನಿ ಅಥವಾ ಗಾಜಿನ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಅಂಟಿಸುವಿಕೆ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವರೀತಿ, ಆಳವಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡುವಬಗೆ, ಕನ್ನಡಿಗಳಿಗೆ ಗಾಜಿನ ಗ್ಲಾಸ್‌ಗೆ ಗಿಲು ಮಾಡುವಿಕೆ, ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ಗಿಲೀಟು ಕೆಲಸಮಾಡುವಿಕೆ, ಗೆದ್ದಲು ಹಿಡಿಯದಂತೆ ಮಾಡುವದು, ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವಿಕೆ, ಗಿಡದಲ್ಲಿನ ಹೂವುಗಳ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವದು, ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾದ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳೊಡನೆ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೧ ಭಾಗಗಳಿವೆ. ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ವಿವಿಧ ವ್ಯಾಪಾರಗಳ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನೂ, ಅಂತರಿಕ್ಷದ ವಿಕೀಪಗಳನ್ನೂ, ಯಂತ್ರ ಸಾಮಗ್ರಿಯ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನೂ, ಲೋಹ ತೈಲಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನೂ, ರತ್ನಪರೀಕ್ಷೆ, ವೈದ್ಯಕಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕರ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ, ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ! ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಕೈಪಿಡಿ !! ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಇದರಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಐಶ್ವರ್ಯವಂತರಾಗಬಹುದು.

ಕ್ರಯ ಪುಸ್ತಕ ೧ಕ್ಕೆ ೧-೪-೦.

ನಮ್ಮ ವಿಳಾಸ:— ಟಿ. ಕೆ. ಕೃಷ್ಣ ಸ್ವಾಮಿ ಶೆಟ್ಟಿ, ಕಳಾನಿಧಿ ಬುಕ್‌ಡಿಸ್ಟ್ರಿಬ್ಯೂಟರ್, ಚಿಕ್ಕಬೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ.